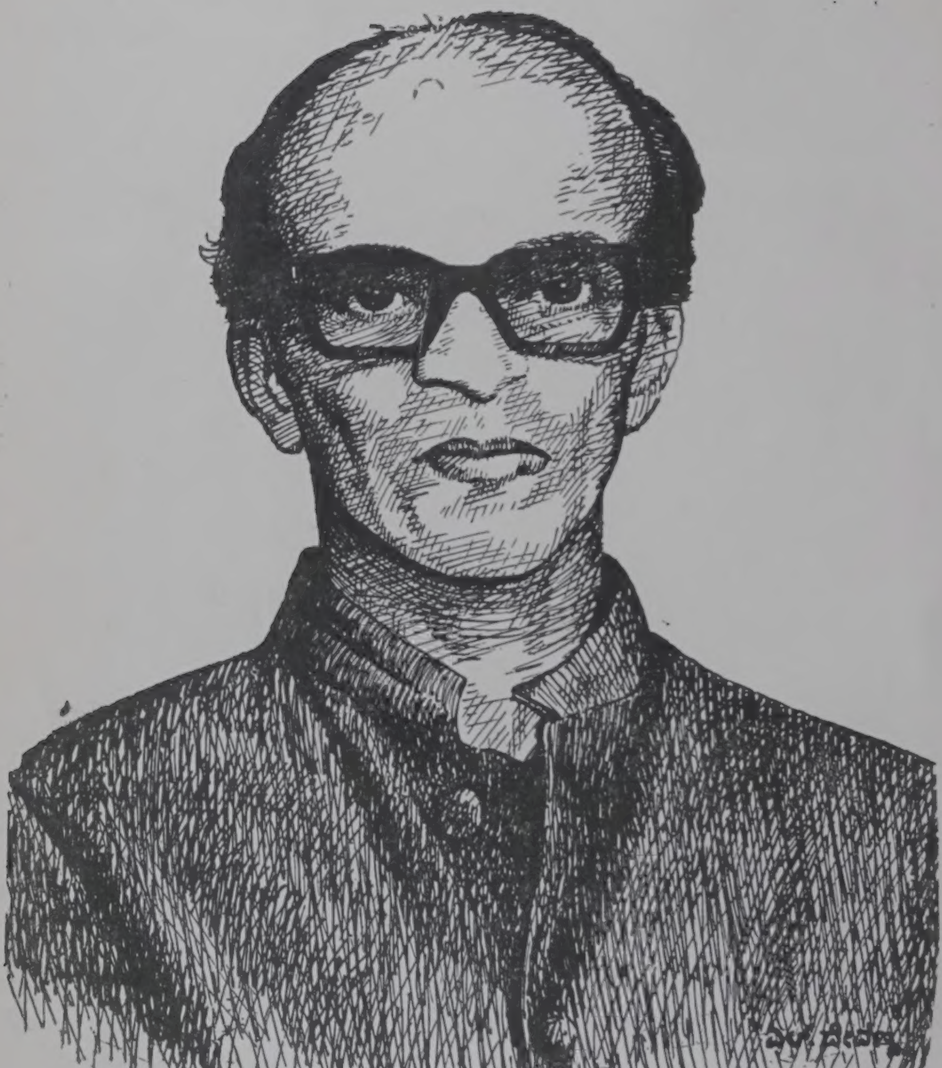
ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ

ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನ. ಮಡಿಕೇರಿ

ದಿವಂಗತ ಭಾರತೀಸುತ

ಅವರ ನೆನಪಿಗೆ

ಅವರ

ಅಭಿಮಾನಿಗಳು, ಮಿತ್ರರು, ಬಂಧುಗಳು

ಅರ್ಪಿಸಿದ

ಸಂಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥ

ಪ್ರಕಾಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು.

ಶ್ರೀ ಜಿ. ಎಂ. ಮಂಜನಾಥಯ್ಯ

ಮಾಜಿ ಶಾಸಕರು, ಶುಂಠಿಕೊಪ್ಪ. ಕೊಡಗು

ಸಂಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥದ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿ :–

ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಸ್. ಕುಶಾಲಪ್ಪ — ಕಾರ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷರು
ನಿವೃತ್ತ ವಿದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು.
ಮಾಜಿ ವಿಧಾನ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು
ಕಡಗದಾಳ, ಕೊಡಗು.

ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎ. ಸೋಮಣ್ಣ — ಸದಸ್ಯರು
ಸ್ಮಾಲ್ ಕಮಿಶನರ್
ಮಡಿಕೇರಿ.

ಶ್ರೀ ಸಿ. ವಿ. ಸದಾಶಿವ — ಸದಸ್ಯರು
ಸಿ. ವಿ. ಎಸ್. ಅಂಡ್ ಬ್ರದರ್ಸ್
ಮಡಿಕೇರಿ

ಶ್ರೀ ಡಿ. ಜೆ. ಪದ್ಮನಾಭ — ಸದಸ್ಯರು
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯ
ಪರಿಷತ್ತು, ವಿರಾಜಪೇಟೆ.

ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಎಸ್. ನಾಗರಾಜ — ಸದಸ್ಯರು
ನಿವೃತ್ತ ಶಿಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿಗಳು
ಸೋಮವಾರ ಪೇಟೆ

ಶ್ರೀ ಎನ್. ಎಸ್. ನಾರಾಯಣ — ಸದಸ್ಯರು
ಅಧ್ಯಾಪಕರು. ಮಡಿಕೇರಿ

ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ

ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಲಹೆಗಾರರು:
ಡಾ. ದೇ. ಜವರೇಗೌಡರು

ಸಂಪಾದಕರು:
ಕೆ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಯ್ಯ (ಚಿರಂತನ)
ಎನ್. ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರಭಟ್
ಎಲ್. ಆರ್. ಭಟ್

ಪ್ರಕಾಶಕರು:
ಶ್ರೀ ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನ
ಮಡಿಕೇರಿ, ಕೊಡಗು.

BRAHMAGIRI

Volume dedicated to the memory of late 'Bharathisutha' (S. R. Narayana Rao). Literary consultant Dr. D. Javare Gowda and Editors K. Sachidanandaya (Chiranthana), N. Mahabaleshwara Bhat and L. R. Bhat. Published by Sri Kaveri Prakashana, Mercera, Coorg. First Edition Dec. 1977. P.P. XXIV+608+18.
Price : Rs. 50-00

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : ದಶಂಬರ 1977

ಬೆಲೆ ರೂ. 50-00

ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಶ್ರೀ ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನ
ಮಡಿಕೇರಿ, ಕೊಡಗು.

ಮುದ್ರಣ : ಶ್ವೇತಾದ್ರಿ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ಮೈಸೂರು
ಮತ್ತು
ಭುವನೇಶ್ವರಿ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ಮೈಸೂರು

ಮುಖಪುಟ ಚಿತ್ರ : ಶ್ರೀ ಎಲ್. ದೇವಣ್ಣ

ಪರಿವಿಡಿ

ಭಾಗ ೭. ಕುಂಡಿಕೆಯಿಂದ ಕಡಲಿಗೆ ೪೩೩ - ೪೯೨

ಭಾಗ ೮. ತೆರೆ - ನೊರೆ ೪೯೩ - ೬೦೮

ಸಂಪಾದಕೀಯ

ಭಾರತೀಸುತರು ದಿವಂಗತರಾದ ಎರಡನೆ ವರ್ಷ ಮುಗಿಯುವ ಮುನ್ನವಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ಕಂಬನಿಯ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಈ ಸಂಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥವು ಹೊರಬರುತ್ತಿದೆಯೆಂಬುದು ನಮಗೆ ತೃಪ್ತಿಯ ವಿಷಯ.

ದಿವಂಗತ ಭಾರತೀಸುತರು ಜೀವಿಸಿದ್ದಾಗಲೇ- ಅವರ ಅರುವತ್ತನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥವೊಂದನ್ನು ಹೊರತರಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಯೋಚಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನೂ ಹಾಕಿದ್ದುಂಟು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಸುತರೇ ತಣ್ಣೀರೆರೆದು 'ಈಗ ಬೇಡ, ಸಮಯ ಬಂದಾಗ ನೋಡೋಣವಂತೆ' ಎಂದುದರಿಂದ ಯೋಜನೆ-ಯೋಚನೆಯಲ್ಲೇ ಉಳಿದುಹೋಯಿತು

ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕಾರು ವರುಷ ಬದುಕಬಹುದಿತ್ತು- ಬದುಕಿದ್ದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಲಾಭವಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಎನ್ನುವ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಭಾರತೀಸುತರು ಇಹಲೋಕವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರು- ಅವರ ಸ್ನೇಹ-ಸೌಹಾರ್ದಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾದ ಅಭಿಮಾನಿಗಳು ಕಂಬನಿಯ 'ಸಂಸ್ಮರಣ' ಗ್ರಂಥವೊಂದನ್ನು ಅವರಿಗರ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಚಿಂತಿಸುವಂತಾಯಿತು. ಅವರ ಸ್ನೇಹವನ್ನು- ನಿಕಟ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು- ಹಾರ್ದಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದ ನಾವು ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮುಂದಾದೆವು. ಭಾರತೀಸುತರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತಹ ಸರಳವಾದ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ-ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಗ್ರಂಥವೊಂದನ್ನು ಹೊರತರಲು ಯೋಚಿಸಿದೆವು, ಯೋಜಿಸಿದೆವು.

ದಿವಂಗತರಾದವರ ಸ್ಮರಣೆಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿ, ಸ್ಮರಣೆಗಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಕೃತಿರಚನೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯ ಕುರುಹಾಗಬಹುದು, ಆತ್ಮಸಂತೋಷದ ಸಾಧನವಾಗಬಹುದು. ಪರೋಪಕಾರದ ಉದ್ದೇಶವಿರಬಹುದು, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದ ಆದರ್ಶವಿರಬಹುದು, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಬೆಸುಗೆಯೂ ಇರಬಹುದು. ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರೇರಕ ಎನ್ನುವುದಂತೂ ದಿಟ.

ಈ ಮಹತ್ತರವಾದ ಕೆಲಸ ನಮ್ಮಿಂದ ಪೂರೈಸೀತೇ ಎಂಬ ಅಳುಕು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಾಧಿಸದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಉತ್ತಮವಾದ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಗ್ರಹವೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯಾದರೆ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಹಣದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತೊಂದು ಈ ಡೋಲಾಯಮಾನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತೂಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಕೆಲವರು ಹಿರಿಯರು ನಮ್ಮ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿದರು, ಉತ್ಸಾಹ ತುಂಬಿದರು. ಸಹಕಾರ ನೀಡುವ ಭರವಸೆಯನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಡಾ| ದೇಜಗೌರವರು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಲಹೆಗಾರರಾಗಿರಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಸ್. ಕುಶಾಲಪ್ಪನವರು ಮತ್ತು ಕೊಡಗಿನ ಕೆಲವು ಹಿರಿಯರು ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿರಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬಂದರು. ಪ್ರಕಾಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀಯುತ ಜಿ.ಎಂ. ಮಂಜನಾಥಯ್ಯನವರು ಮುಂದುವರೆಯಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿ ಹರಸಿದರು. ಅವರಿಂದ ಉತ್ತೇಜಿರಾದ ನಾವು ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಯಿಕ್ಕಿದೆವು.

ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಚಿರಂತನರು ಹಿರಿಯ-ಕಿರಿಯ ಲೇಖಕರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡರು. ವಿಷಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆದು ಕೊಡಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಭಾರತೀಸುತರ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರು ಸಮ್ಮತಿಸಿ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟರು. ಹಿರಿಯರು, ಹೆಸರಾಂತ ಸಾಹಿತಿಗಳು, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಮತ್ತು ಕಿರಿಯರು ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಎಪ್ಪತ್ತೈದು ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಬರೆಹಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಕೃಪೆಮಾಡಿದರೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಮೀರಿದ ಸತ್ಯ. ಇದು ಭಾರತೀಸುತರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಭಾವ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಲೇಖಕರಿಗೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಅನಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಹೊತ್ತಗೆಗೊಂದು ಹೆಸರಿಡಬೇಕೆಂಬ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸನ್ಮಾನ್ಯರಾದ ಡಾ. ದೇಜಗೌರವರು ನಮ್ಮ ನೆರವಿಗೆ ಬಂದರು. ಕಾವೇರಿಯ ಉಗಮ ಕ್ಷೇತ್ರವುಳ್ಳ 'ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ' ಭಾರತೀಸುತರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಹೆಸರೆಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದರು. ಅದರಂತೆ 'ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ' ಯೆಂದು ನಾಮಕರಣವಾಯಿತು ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಯೂ ಇರಬೇಕೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಸಂಕಲ್ಪವಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ 'ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ' ಗೆ ಹೊಂದುವಂತೆ ಎಂಟು ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದೆವು. ಭಾರತೀಸುತರ ಬದುಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು 'ಬದುಕು ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ' ಯಾಯಿತು. ಅವರ ಬಾಳಿಗೆ ಚೈತನ್ಯ ನೀಡಿದ ಕೊಡಗು-ವೈನಾಡುಗಳ ಕುರಿತ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ 'ನಿಂತನೆಲೆ, ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಸೆಲೆ' ಯಲ್ಲಾಯಿತು. ಕಾದಂಬರಿಗಳ ವಿಮರ್ಶೆ 'ಕಾದಂಬರಿ ಕಾವೇರಿ'ಯಲ್ಲಿ, ಕಥೆಗಳ ವಿಮರ್ಶೆ 'ಕಥಾಕನ್ನಿಕೆ'ಯಲ್ಲಿ, ಶಿಶುಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷರತಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕುರಿತು 'ಶಿಶುಸುಜ್ಯೋತಿ'ಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿತು. ವಿವಿಧ ವಿಮರ್ಶೆ 'ವಿಮಶಾರಂಗ'ವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿತು. ಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯ ಕಾದಂಬರಿ 'ಕುಂಡಿಕೆಯಿಂದ ಕಡಲಿಗೆ' ಯಾಯಿತು. ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇತರ ಲೇಖನಗಳು ತೆರೆ ನೊರೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಟ್ಟವು. ಈ ವಿಭಾಗಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ 'ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ' ಶಿರೋನಾಮೆಯ ಹಾಗೂ ಭಾರತೀಸುತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಯ ಸಂಕೇತಗಳು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿವೆಯೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಅನಿಸಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸುವುದು ಓದುಗರಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು.

ಇಷ್ಟಾದರೂ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಬಗ್ಗೆ ಪೂರ್ಣಸಮಾಧಾನವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ರೂಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಾವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ನಾವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದೆವು. ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಸ್ತರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆಯೂ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ತೃಪ್ತಿ ಪಡಬೇಕಾಯಿತು.

ಲೇಖನ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರ ತರುಣ ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ ಜಿ. ಜಿ. ಮಂಜುನಾಥನ್ ನಮಗೆ ಇತ್ತ ಸಹಕಾರವನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಭಾರತೀಸುತರ

ಪುತ್ರ ಶ್ರೀ ಉದಯಶಂಕರ್‌ರವರ ನೆರವಂತೂ ನಮಗೆ ಸದಾ ಸ್ಮರಣೀಯ. ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿಯ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರೂ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಗೆ ಪಾತ್ರರು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಯೋವೃದ್ಧರುಗಳೂ, ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧರುಗಳೂ ಆದ ಶ್ರೀಯುತ ಜಿ. ಎಂ. ಮಂಜನಾಥಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಯುತ ಬಿ. ಎಸ್. ಕುಶಾಲಪ್ಪನವರ ಸಹಾಯ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಔದಾರ್ಯಗಳು ನಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಹೇಳಲೇಬೇಕು.

ಗ್ರಂಥದ ವಸ್ತು ವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಕ್ರಮಬದ್ಧತೆಗೆ ದಾರಿತೋರಿದವರು ಪೂಜ್ಯರಾದ ಡಾ। ದೇಜಗೌರವರು. ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಲಹೆಗಾರರಾಗಿ ಅವರು ತೋರಿದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣ. ಇದರಲ್ಲಿ ದೋಷವೇನಾದರೂ ತಲೆದೋರಿದರೆ ಅದು ನಮ್ಮದೇ ನ್ಯೂನತೆ. ಡಾ। ದೇಜಗೌರವರಿಗೆ ನಾವು ಚಿರಋಣಿಗಳು.

ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಲೇಖನದಂತೆ ಹಣದ ಅಗತ್ಯವೂ ಅನಿವಾರ್ಯ ತಾನೆ. ಭಾರತೀಸುತರ ಅಭಿಮಾನಿಗಳನೇಕರು ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮ ನೆರವಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಸಜ್ಜನರಂತೂ ಕೇವಲ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಪತ್ರಕ್ಕೆ ಮನ್ನಣೆಯಿತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ನಾವು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ನೆನೆಯುತ್ತೇವೆ. [ರೂ ನೂರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹಣದ ಸಹಕಾರವಿತ್ತವರ ಪಟ್ಟಿಯೊಂದನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೆನೆದು ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.]

ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳು ಮತ್ತು ಉದಾರ ಶ್ರೀಮಂತರೂ 'ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ' ಯನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತಮವಾದ ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥವಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಚೋದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಕೆಲವು ಮುದ್ರಣ ಸ್ಖಾಲಿತ್ಯವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಅದನ್ನು ಸಹೃದಯಿಗಳಾದ ಓದುಗರು–ಅಭಿಮಾನಿಗಳು ಮನ್ನಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಶ್ವೇತಾದ್ರಿ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್‌ನ ಮಾಲೀಕರಾದ ಶ್ರೀಯುತ ಸೀತಾರಾಮ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್‌ರವರು ಭುವನೇಶ್ವರಿ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್‌ನವರ ಸಹಕಾರದೊಡನೆ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮುದ್ರಣದ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತೀಸುತರ ಮೇಲಣ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಶ್ರೀಯುತರು ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದಾರೆ, ನಮ್ಮೊಡನೆ ಸಹಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನದ ಅಧಿಕಾರವರ್ಗ ಇದರ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತಿದೆ. ಇವರಿಗೆ ನಾವು ಸದಾ ಕೃತಜ್ಞರು.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಅಂದಕ್ಕೆ ಕಲಾಕಾರರೂ ಕಾರಣ. ಶ್ರೀಯುತ ದೇವಣ್ಣನವರು ಮುಖಪುಟದ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಸುತರ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆದಿತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಎನ್. ಕುಮಾರರವರು ಕೊಡಗಿನ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಛಾಯಾಗ್ರಾಹಕದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತೀಸುತರ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಅವರ ಮನೆಯವರು ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಶ್ರೀಯುತ ಲಕ್ಷ್ಮಣರವರು 'ಬ್ಲಾಕ್' ತಯಾರಿಸಿ ಸಹಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪುಸ್ತಕದ ರಕ್ಷಾಕವಚವನ್ನು -ಸ್ಕ್ರೀನ್ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ವಿಧಾನದಿಂದ ಶ್ರೀ ಚೆಂದು ಅವರು ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರನ್ನೂ ನಾವು

ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೆನೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಮುಂದಿನ ಉದ್ದೇಶವೊಂದನ್ನು ಹೇಳಲೇ ಬೇಕು. ಭಾರತೀಸುತರು ಕನ್ನಡದ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಅಮೂಲ್ಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಆದರಲ್ಲೂ ಕೊಡಗಿನ ಮತ್ತು ನೆರೆಯ ವೈನಾಡಿನ ಜನ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹೊಸ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಯೋಚನೆಯ ಧಾರೆಯನ್ನು ಹರಿಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರ ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಿನವರಿಗೆ ತೋರುಗಂಬವಾಗಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಸುತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಯ ಮುಂದುವರಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶ. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ತರುಣರು ಮುಂದೆ ಬರುವಂತಹ ರೀತಿಯ ಒಂದು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಂದರೆ ಭಾರತೀಸುತರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯೊಂದು ನಿರಂತರ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಹಣವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೆನ್ನುವುದು ನಮ್ಮ ಯೋಜನೆಯಾಗಿದೆ. ಅದರ ಯಶಸ್ಸು ಕನ್ನಡದ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿಮಾನಿಗಳಾಗಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಓದುವವರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಲ್ಲುದು. ಸಹೃದಯರಲ್ಲಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಕಾರದ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮದು.

ಇತಿ

ಸಂಪಾದಕರು.

ಕೆ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಯ್ಯ

8-12-1977 **ಎನ್. ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರಭಟ್**

ಎಲ್. ಆರ್. ಭಟ್

ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಲಹೆಗಾರರ ಅನಿಸಿಕೆಗಳು

ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರೆಂಬ ಕಾವ್ಯಾಭಿಧಾನದಿಂದ ಕೀರ್ತಿಶೇಷರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಆರ್. ನಾರಾಯಣರಾಯರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜೀವನ ವನಸುಮದಂತರಳಿ, ಎಲೆ ಮರೆಯಿಂದಲೇ ಸೌರಭವನ್ನು ಸೂಸಿ, ಪರಿಸರವನ್ನು ಪರಿಮಳಿಸಿ, ಕೃತಾರ್ಥತೆಯನ್ನು ಪಡೆದದ್ದು ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಅವರು ಅಪ್ಪಿದ್ದು ಬಡತನ, ಬಯಸಿದ್ದು ಸಾಹಿತ್ಯಶ್ರೀ. ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕೃಪಣೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸರಸ್ವತಿ ಮಾತ್ರ ವರದೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಅವರು ಹೆಸರಾಸೆಗೆ ಕುದಿಕುದಿದು ಕಂಗೆಟ್ಟವರಲ್ಲ; ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿ ಕನಲುದಾರಿ ಹಿಡಿದವರಲ್ಲ. ನಾಡಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡಿ, ಜೀವನ ಯಾಪನೆಗಾಗಿ ಕೇರಳದ ಕಾಫಿ ತೋಟದಲ್ಲಿ ದುಡಿದು, ಕೊನೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಕವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಸಹಸ್ರಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಚೇತನಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿ, ಸಾಹಿತ್ಯಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಅರೆ ಕೊರೆಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡುದಲ್ಲದೆ ಸಾರ್ಥಕ್ಯವನ್ನು ಪರಮಗಂತವ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಕೃತಪುಣ್ಯರವರು. ಅವರ ದೇಹ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಯಾತನೆಗಳ ವಿಗ್ರಹದಂತಿದ್ದರೂ ಕಿರುಗಣ್ಣುಗಳು ಮಾತ್ರ ಆತ್ಮಕಾಂತಿಯ ಸರೋವರದಂತಿದ್ದವು. ಅವರು ಮಠ ಕಟ್ಟಿದವರಲ್ಲ, ಪಂಥ ನಿರ್ಮಿಸಿದವರಲ್ಲ, ಸವಾಲೆಸೆದವರಲ್ಲ, ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಛೂಬಿಟ್ಟವರಲ್ಲ, ರಾಜಕೀಯ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ; ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಲೋಕದ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗುಣಮೌಲ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿದಾದದ್ದಾದರೂ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಅವರ ಜೀವಿತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯದಿದ್ದುದು ಪ್ರಾಜ್ಞರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಳವಳ ಉಂಟುಮಾಡುವಂಥ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ.

ಯಾವ ನಾಡಿನ ನೆಲ ನೀರು ಗಾಳಿಗಳು ಅವರನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದುವೋ, ಯಾವ ನಿಸರ್ಗ ಅವರ ಚೇತನವನ್ನರಳಿಸಿತೋ, ಯಾವ ನಾಡಿನ ಹಿರಿಮೆ ಗರಿಮೆಗಳನ್ನವರು ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಕೊಂಡಾಡಿದರೋ, ಆ ನಾಡಿನ ಜನ ಅವರನ್ನು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ; ಇಬ್ಬರು ಮೂವರು, ಆತ್ಮೀಯ ಗೆಳೆಯರು ಅವರನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಬದುಕಿರುವಾಗ ನೆನೆವಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥಾವಲೇಪದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಿ ದೊರೆಯಲಾರದು. ಆದರೆ ಅವರು ತೀರಿಕೊಂಡನಂತರ ನಡೆಸುವ ಸ್ಮರಣಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ದೋಷಾರೋಪಣೆಯ ಸೋಂಕಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾರತೀಸುತರ ಗೆಳೆಯರ ಬಳಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾಗಿ ಸರ್ವಶ್ರೀಗಳಾದ ಚಿರಂತನ, ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಭಟ್ ಮತ್ತು ಮಂಜನಾಥಯ್ಯನವರು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಂತು, ಭಾರತೀಸುತರ ನೆನಪು ಕನ್ನಡಿಗರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಬೇರೂರುವಂಥ ಸ್ಮರಣಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ನಿರ್ವ್ಯಾಜ ಪ್ರೇಮ, ಕೃತಜ್ಞತೆ ಮತ್ತು ಔದಾರ್ಯಗಳೇ ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತಂತೆ, ಅವರ ಕರ್ತೃತ್ವಶಕ್ತಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಗೊಂಡಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಗೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯೆಂಬಂತೆ, ಸ್ಮರಣಗ್ರಂಥ ರೂಪದ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ ಮೈತಾಳಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಶ್ರೀ ಚಿರಂತನ ಅವರ ಕರೆಗೆ

ಒಗ್ಗೊಟ್ಟು ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ತಂತಮ್ಮ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ ಹಿರಿಕಿರಿಯ ಲೇಖಕವೃಂದದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಭಾರತೀಸುತರು ಅದೃಷ್ಟವಂತರೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಲಹೆಗಾರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಈ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗುವುದು ಸಂತೋಷಪ್ರದವಾದ ಸಂಗತಿ, ನಿಜ. ಆದರೆ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ ಕಾಣಿಕೆ ಬಹಳವಿಲ್ಲ. ಚಿರಂತನ ಅವರೆ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತು, ಶ್ರದ್ಧಾನಿಷ್ಠೆಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಅವರ ಸಂಪಾದನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಬೃಹದ್ಗ್ರಂಥ ನಿರ್ದುಷ್ಟ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪರಂಪರೆ ದೊಡ್ಡದು. ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅದರಷ್ಟು ಬಹುಳವಾಗಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಅಷ್ಟೇ ಉಪಯುಕ್ತವಾದುವೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಈ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಕೃತಿಗಳೂ ಕವಿಯ ಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ, ಅವನ ಸಮಗ್ರ ಕೃತಿಶ್ರೇಣಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ, ಅವನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ, ಅವನ ಸಾಧನಾಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಿಂದ ಸಹಾಯಕ್ಕೊದಗುತ್ತದೆ. ಇವು ಆಧುನಿಕ ವಿಧಾನದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಅಹುದು, ಮುಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯೇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಅಹುದು.

ಪ್ರಕೃತ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪತ್ತೈದು ಮಂದಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬರೆದಿರುವ ಎಂಬತ್ತನಾಲ್ಕು ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ಈ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಎಂಟು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ತಲೆಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಭಾರತೀಸುತರನ್ನು ತೀರ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ನೋಡಿದ ಮಕ್ಕಳು, ಗೆಳೆಯರು ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯರು ಕುಂಚಿಸಿರುವ ಅನುಭವದ ಮೆಲುಕುಗಳನ್ನು 'ಬದುಕು ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ' ಎಂಬ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಭಾರತೀಸುತರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ನೀಡಿದ ನಾಡಿನ ಸೌಂದರ್ಯ 'ನಿಂತನೆಲೆ, ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಸೆಲೆ' ಎಂಬ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಪಡಿಮೂಡಿದೆ. 'ಕಾದಂಬರಿ ಕಾವೇರಿ' ಎಂಬ ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವರ ಎಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಿದೆ. 'ಕಥಾಕನ್ನಿಕೆ' ಎಂಬ ಮುಂದಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಥೆಗಳ ಅವಲೋಕನವೂ. 'ಶಿಶುಸುಜ್ಯೋತಿ' ಎಂಬ ಐದನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವರ ಶಿಶುಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಿಚಯವೂ ಓರಣಗೊಂಡಿವೆ. 'ವಿಮರ್ಶಾ ಸಂಗಮ' ಎಂಬ ಆರನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳಿಂದ ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿದೆ. ಭಾರತೀಸುತರು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ತಾವೇ ಬರೆದುಕೊಂಡ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನಿಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವುದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಈ ತನಕ ಬೆಳಕು ಕಾಣದಿರುವ ಅವರ ಮೊದಲ ಕತೆಯನ್ನು, ಕೊಟ್ಟಕೊನೆಯ ಅವರ ಅಪೂರ್ಣ ಕೃತಿಯನ್ನು 'ಕುಂಡಿಕೆಯಿಂದ ಕಡಲಿಗೆ' ಎಂಬ ಏಳನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಟಣೆ ಭಾರತೀಸುತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜೀವನ ವಿಕಾಸದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. 'ತೆರೆ-ನೊರೆ' ಎಂಬ ಎಂಟನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪೋಣಿಕೆಗೊಂಡಿರುವ ಲೇಖನ

ಗಳು ಭಾರತೀಸುತರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ನೇರವಾದ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಸುತರು ನೀಡಿರುವ ಕಾಣಿಕೆಯ ಗುಣ ಸ್ವರೂಪ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮಹತ್ತು ಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವು ಸಹಾಯಕ್ಕೊದಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಡಾ. ಗೋಕಾಕರಂಥ ಹಿರಿಯರು ಸಂದೇಶದ ಮೂಲಕ ಈ ಯಜ್ಞ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತೀಸುತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ವ್ಯಾಸಂಗ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥ ನೆರ ವಾಗಬಲ್ಲುದೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ ಇದರ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಮಿತ್ರರಿಗೆಲ್ಲ ಇದೆ.

ದಿ. ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಕೊಡಗಿನ ಮಹಾಜನರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರ ರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಿಕ್ಷಕ–ವಿದ್ವಾಂಸರು. ಶ್ರೀ ಚಿರಂತನರು ಅವರ ಆತ್ಮೀಯ ಗೆಳೆಯರ ಲ್ಲೊಬ್ಬರು. ಅವರು ಸ್ವಯಂ ಸಾಹಿತಿಗಳು, ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರು. ನಾರಾ ಯಣರಾಯರು ನಿಧನ ಹೊಂದಿದ ನಂತರವೂ ಅವರ ಗೆಳೆತನ ಬತ್ತದಿರುವುದು ಅವರ ಮಾನವೀಯತೆಗೊಂದು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸಾಧನೆ ಸಿದ್ಧಿಗಳ ತನಕ ಅವರು ಶ್ರದ್ಧಾ ಗೌರವಗಳಿಂದ ದುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿ, ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಅಚ್ಚುಮನೆಗೆ ಓಡಾಡಿ, ಕರಡು ತಿದ್ದಿ, ಮುದ್ರಣ ಕಾಗದನನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಭಾವಚಿತ್ರನನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಧನಾರ್ಜನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿ, ಸಕಲ ಜವಾ ಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ತಾವೇ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಈ ಪವಿತ್ರಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಂಗಗೊಳಿಸಿ, ಕೃತಕೃತ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರ. ಲೇಖನಗಳ ಆಯ್ಕೆ ಜೋಡಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನೋಧರ್ಮವೂ ಜಾಣ್ಮೆಯೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪಾತ್ರ ಏನೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯನ್ನೂ ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವವನ್ನೂ ನೋಡಿ ಒಳಗೊಳಗೆ ಸಂತೋಷ ಪಡುವುದೊಂದೇ ನನ್ನ ಕಸಬಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕೃತಿಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿ ನಾರಾ ಯಣರಾಯರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೋ ಏನೋ ಕಾಣೆ, ವಾಚಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಪಾರ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಲವಲೇಶವೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಲೇಖನಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಹೃನ್ಮನಗಳನ್ನು ತಣಿಸಿದ ನಾರಾಯಣರಾಯರಿಗೆ ಇಂದಿನ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯ ಎಲ್ಲ ಕನ್ನಡಿಗರ ಪರವಾಗಿ ಈ ಮೂಲಕ ಲೇಖಕರು ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನರ್ಪಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಪಡೆದದ್ದು ನುಡಿಯ ಪುಣ್ಯೋದಯವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಈ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಗಳಾದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕರ ಪರವಾಗಿ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ವಂದನೆಗಳನ್ನರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕಲಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು-೧೨ — ದೇಜಗೌ

೮-೧೨-೧೯೭೭

ಪ್ರಕಾಶಕರ ಮಾತು

ದಿವಂಗತ ಭಾರತೀಸುತರ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಶ್ರೀ ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನಕ್ಕೆ ಅಭಿಮಾನಪೂರ್ಣ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಔಚಿತ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದೂ ಆಗಿದೆ.

ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನದ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವರು ದಿವಂಗತ ನಾರಾಯಣರಾಯರು. ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಾಶನದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನ ಸ್ಥಾನ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂಥದ್ದೇನೂ ಆಗಿರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನ ಬರಹಗಾರರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ, ಪ್ರಕಾಶನಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪುಟ್ಟ ಜಿಲ್ಲೆ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನ-ಮಾನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನವು ಸಾಕಷ್ಟು ಶ್ರಮ ವಹಿಸಿದೆ.

ಒಂದು ದಶಕವನ್ನೂ ಕಾಣದ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ. ಇದರ ಜೀವನಾಡಿಯಾಗಿ ದುಡಿದವರು ದಿವಂಗತರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ವ್ಯವಸಾಯದ ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಸ್ಮರಣಾತ್ಮಕ ಲೇಖನಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವುದು ಉಚಿತವೇ ಆಗಿದೆ.

ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಸಂಪಾದಕರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಯ್ಯ, ಶ್ರೀ ಎನ್. ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರಭಟ್ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಎಲ್. ಆರ್. ಭಟ್ ಅವರಿಗೂ, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕಸಲಹೆಗಾರರಾಗಿ ಸಂಪಾದಕರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನಿತ್ತ ಮಾನ್ಯ ಡಾ|| ದೇಜಗೌರವರಿಗೂ ಪ್ರಕಾಶನವು ಋಣಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಕಾರವನ್ನಿತ್ತುದಲ್ಲದೆ ಉಪಯುಕ್ತ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಹಕರಿಸಿದ, ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಸ್. ಕುಶಾಲಪ್ಪನವರು ಕಾರ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುವ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿಗೆ ನಮ್ಮ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ವಂದನೆಗಳು.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ನಾಡು ನುಡಿಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದರೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಫಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇತಿ

ಜಿ. ಎಂ. ಮಂಜನಾಥಯ್ಯ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
ಶ್ರೀ ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನ
ಮಡಿಕೇರಿ, ಕೊಡಗು

ಡಿಸಂಬರ್ 1977

ಡಾ. ವಿನಾಯಕ ಕೃಷ್ಣ ಗೋಕಾಕ್
'ವಿಶಾ ಕುಟೀರ'
525, ರಾಜ ಮಹಲ್ ವಿಲಾಸ್ ಬಡಾವಣೆ
ಬೆಂಗಳೂರು-560 006
3-9-77

ಮಾನ್ಯರೇ,

ನಿಮ್ಮ ಓಲೆ ಮುಟ್ಟಿ ಅನೇಕ ದಿನಗಳಾದುವು. ನಾನು ಭಾರತೀಸುತರನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಶಃ ಕಂಡಿದ್ದೇನೇ ಹೊರತು ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದವನಲ್ಲ. ಅಲ್ಲೊಂದು ಕತೆ, ಇಲ್ಲೊಂದು ಲೇಖ-, ಇಷ್ಟೇ ನಾನು ಓದಿದ ಸಾಮಗ್ರಿ. ಇದನ್ನು ವಿಷಾದದಿಂದ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಆಯುಷ್ಯ ಓಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಓದಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವಿದ್ದರೂ ಓದಿ ಆಗುವದೆಷ್ಟು !

ಆದರೆ ಭಾರತೀಸುತರ ಸೌಜನ್ಯ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ತುಂಬ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡಿದೆ. ಅವರ ಎಳೆನಗೆಯನ್ನು ನೆನೆಸಿದರೆ ಈಗಲೂ ಅದು ನನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರು ಕಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟೊಂದು ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರು ಆ ಮಂದಸ್ಮಿತವನ್ನು ಅರಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ಅವರ ಆಪ್ತೇಷ್ಟರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು. ಆ ನಗೆಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ.

ವಂದನೆಗಳು.
ವಿನಾಯಕ ಕೃಷ್ಣ ಗೋಕಾಕ್

ರಿಗೆ,-
ಕೆ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಯ್ಯ
ಮೈಸೂರು.

ಡಾ. ರಂ. ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿ
ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಟಿ., ಡಿ.ಲಿಟ್.,
'ಶ್ರೀ ಕಮಲಾಲಯ'
95 ಬಿ, 1ನೇ 'ಎ' ಬ್ಲಾಕ್.
ರಾಜಾಜಿನಗರ,
ಬೆಂಗಳೂರು-560 010
30-12-77

ದಿವಂಗತ ಭಾರತೀಸುತರ ಸಂಸ್ಮರಣಾರ್ಥ 'ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಕಟಣೆಯನ್ನು ಹೊರತರುತ್ತಿರುವುದು ಸಂತಸದ ವಿಷಯ. ಭಾರತೀಸುತರು ತಾವಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಕಾವ್ಯನಾಮದಂತೆ ಸರಸ್ವತೀ ಪುತ್ರರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಂಪನ್ನವಾದ ಜೀವನಾನುಭವಗಳಿಗೆ ಸಣ್ಣಕತೆ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ರೂಪಕೊಟ್ಟು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾದ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ಪರಿಚಯ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆಗಳು ಒಂದೇ ಹೊತ್ತಗೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕಾರ್ಯ ಸದ್ಯದ ಪ್ರಕಟನೆಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ 'ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ'ಯ ಸಂಪಾದಕರನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಕರನ್ನೂ ಮನವಾರೆ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ರಂ. ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿ

ಕಯ್ಯಾರ ಕಿಞ್ಞಣ್ಣ ರೈ
ಪೆರಡಾಲ, ಕಾಸರಗೋಡು

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಫಲವಾದ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ತನ್ನತನದ ಪ್ರತಿಭಾಮುದ್ರೆಯನ್ನೊತ್ತಿದ ಭಾರತೀಸುತರ ನೆನಹಿಗಾಗಿ ಸಂಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥವೊಂದನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವ ಸತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ ಮಹನೀಯರನ್ನು ಮನಸಾರೆ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಭಾರತೀಸುತರು ಬದುಕಿದ್ದರೆ, ತನ್ನ ಪರಿಪಕ್ವವಾದ ಅನುಭವಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನೆಷ್ಟೋ ಅಮೂಲ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ತಾಯ್ನುಡಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸಮೃದ್ಧವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹಾರೈಸಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ಕ್ರೂರ ವಿಧಿ ಬೇರೊಂದನ್ನೇ ಬಗೆಯಿತು. ಉತ್ತಮ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಲೇಖಕರಾಗಿ, ಎಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಹೃದಯ ಸಜ್ಜನರಾಗಿ ಬಾಳಿದ ಅವರ ಬದುಕು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸ್ಮರಣೀಯವೇ; ಈ ಸಂಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥ ಆ ನೆನಹನ್ನು ಶಾಶ್ವತಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ನೆರವಾಗುವುದೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಹೆಸರನ್ನು ನಾನು ಲೇಖನವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡುವಾಗಲೇ ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಓದುತ್ತಾ ಇದ್ದೆ. ನನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಅವರೂ ಒಬ್ಬರು. ಆದರೆ ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪರಿಚಯ ಆದದ್ದು ಬಹುಶಃ ಕಾಸರಗೋಡು ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ 1947ರಲ್ಲಿ ಎಂದು ನೆನಪು. ಆಮೇಲೆ ಅವರನ್ನು ಆಗಾಗ ಸಂಧಿಸಿದ್ದೆ. ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಕೆಲಕಾಲ ಅವರು ತನ್ನ ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿಗಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆಗ ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹತ್ತಿರದ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಹಲವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಗೋಷ್ಠಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಒಂದುಗೂಡಿದ್ದೆವು. ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ, ಅವರ ಪರಿಚಯ ಆದ ಮೇಲೆ ಎಂದೆಂದೂ ಮರೆಯಲಾರದ ಸರಳ ಸಜ್ಜನಿಕೆಯ, ಸರಸ ಸೌಹಾರ್ದದ ಅವರ ನಡವಳಿಕೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿದೆ. ಜೀವನದ ಸೂಕ್ಷ್ಮನಿರೀಕ್ಷಣೆ, ದುಃಖಿತರ ಬಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಕರುಣೆ, ತಾನು ಯಾವುದೋ ನೋವನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಇತರರನ್ನು ಉಲ್ಲಸಿತರನ್ನಾಗಿಸುವ ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಅನುಕಂಪ, ಇಂತಹ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಅವರಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ; ಅವರ ಕತೆ-ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೇ ಗುರುತಿಸಿ ಮೆಚ್ಚಿದ್ದೇನೆ.

ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಭಾರತೀಸುತರನ್ನು ಸದಾಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಈ ಸಂಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥವೂ ಆಗಲೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಕಯ್ಯಾರ ಕಿಞ್ಞಣ್ಣ ರೈ

ಎಸ್. ಮಂಚಯ್ಯ ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಎಡ್.,
ಎ.ಇನ್ಸ್ಟ್.ಎಜು.(ಲಂಡನ್)
ನಿರ್ದೇಶಕರು
ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ.
ಬೆಂಗಳೂರು

'ಭಾರತೀಸುತ' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯನಾಮದಿಂದ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಪರಿಚಿತರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಆರ್. ನಾರಾಯಣರಾಯರು ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರು. ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯ ಕನ್ನಡ. ಬದುಕು ಕಷ್ಟದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಕರೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟು ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಧುಮುಕಿದರು. ಇದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮೊಟಕಾಯಿತು. ಬಂದರಿನ ಕೂಲಿಗಾರನಾಗಿ ಜೀವನ ಪ್ರಾರಂಭ. ಅನಂತರ ಕಾಫಿ ತೋಟದ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಕೆಲಸ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟ ಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳ ಪೂರ್ಣ ಅನುಭವ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಅನುಭವ ಮಾರ್ದನಿಗೊಂಡಿದೆ.

ಅವರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡು 1946 ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತ ಹುದ್ದೆಗೆ ಏರಿದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ 1973ರಲ್ಲಿ ತಾವು ನಿವೃತ್ತರಾಗುವವರೆಗೂ ಆ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರು.

ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣರಾಯರ ಪರಿಚಯ ಆದುದು ನಾನು ಮೈಸೂರು ವಿಭಾಗದ ಸಹನಿರ್ದೇಶಕನಾಗಿ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡನಂತರವೇ. ಅವರು ಅತಿ ಸರಳ ಸ್ವಭಾವದವರು. ತಾನೊಬ್ಬ ಸಾಹಿತಿ ಎಂದು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಟಾಟೋಪವೇನೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಾತನಾಡಬೇಕಾದರೆ ಸಂಕೋಚ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ರತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಸಂದರ್ಶನವಾದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗೆಗೆ, ಭಾಷಾ ಬೋಧನೆಯ ಬಗೆಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವ ಹಂಬಲ. ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ತಾವು ಗಳಿಸಿದ ಪರಿಶ್ರಮದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಏನಾಗಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅಪಾರ ಪ್ರೇಮ. ಅವರ ಪ್ರೀತಿ, ಆದರ, ಗೌರವಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದರು. ಅವರ ಈ ಅವ್ಯಾಜ ಪ್ರೇಮವೇ ಅವರನ್ನು ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ.

ಅವರು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ರಚನೆ ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಇಲಾಖೆಗೆ ನೆರವಿತ್ತು ದುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರದು ಸದಾ ತೆರೆದ ಮನಸ್ಸು. ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳು ಯಾವ ಮೂಲೆಯಿಂದಲೇ ಬರಲಿ ಸಹೃದಯತೆಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಅವರ ಸಹಜ ಗುಣವಾಗಿತ್ತು. ಅವರಂತಹ ಮನೋಭಾವ ಹೊಂದಿದ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದಾಗ ಶಿಕ್ಷಣ ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ.

ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಶ್ಲಾಘನೀಯ ಕಾರ್ಯ. ಈ ಸಂಚಿಕೆ ಅವರ ಜೀವನ ಬರಹಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಲೇಖನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರಾದರೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಗೌರವಾರ್ಹರು. ಅವರು ನಡೆದ ದಾರಿ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ.

ಎಸ್. ಮುಂಚಯ್ಯ

ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ

ಅಕ್ಕರೆಯ ಅಣ್ಣ

'ಭಾರತೀಸುತ'– ಎಂತಹ ಕಾವ್ಯನಾಮವಿದು !
ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿಹುದು.

"ಪಂಡಿತರಿಗೇನನೂ ಬರೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ
ಖಂಡಿತವು ಹೊಸಬರಹ ಸೇರುವುದೆ - ಇಲ್ಲ"
ಖಂಡನೆಗೆ ಗುರಿಯಾದ ವಿದ್ವತ್–ಸಮೂಹವನು
ಇಂಡಿಯದಿ ಮೆರೆಸಿದಿರಿ, ಮರೆಯುವೆವೆ ನಾವು.

'ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದಾ ಮೇಲೆ' ಕಾದಂಬರಿಯು
ಎಡವಟ್ಟು– ಜೀವನದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವುದು
'ಉಡ'ದಂತೆ ಕೀರ್ತಿಯದು ಚಲನಚಿತ್ರೋತ್ಸವದಿ
ಕಡುಹೇರಿ ವಿಸ್ತರಿಸೆ ನೋಡಿದರು ಜನರು

ಮಕ್ಕಳಾ ಮಂಟಪದಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಾಕಂಡೆ
ಮಕ್ಕಳಾ ಭಾವನೆಯ ಸರಳತೆಯೆ ನೀವು;
ಕಕ್ಕುಲತೆ ತುಂಬಿತ್ತು ನಿಮ್ಮ ನುಡಿನಡೆಯಲ್ಲಿ
ಅಕ್ಕರೆಯ ಅಣ್ಣ ನೀನಿತ್ತೆಮಗೆ ನೋವು !

ಕೆ. ಪಿ. ಶಿವಲಿಂಗಯ್ಯ
(ಪುಲಿಕೇಶಿ)
ಜೆ. ಎಸ್. ಎಸ್. ಕಾಲೇಜು
ಮೈಸೂರು

ತರುಣ ಭಾರತೀ ಸುತ.
(ವೈನಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ)

ಶ್ರೀಮತಿ ನಾರಾಯಣರಾವ್ (ನಾಗವೇಣಿ) ಮತ್ತು ಎಸ್. ಆರ್. ನಾರಾಯಣರಾವ್ (ಭಾರತೀಸುತ)

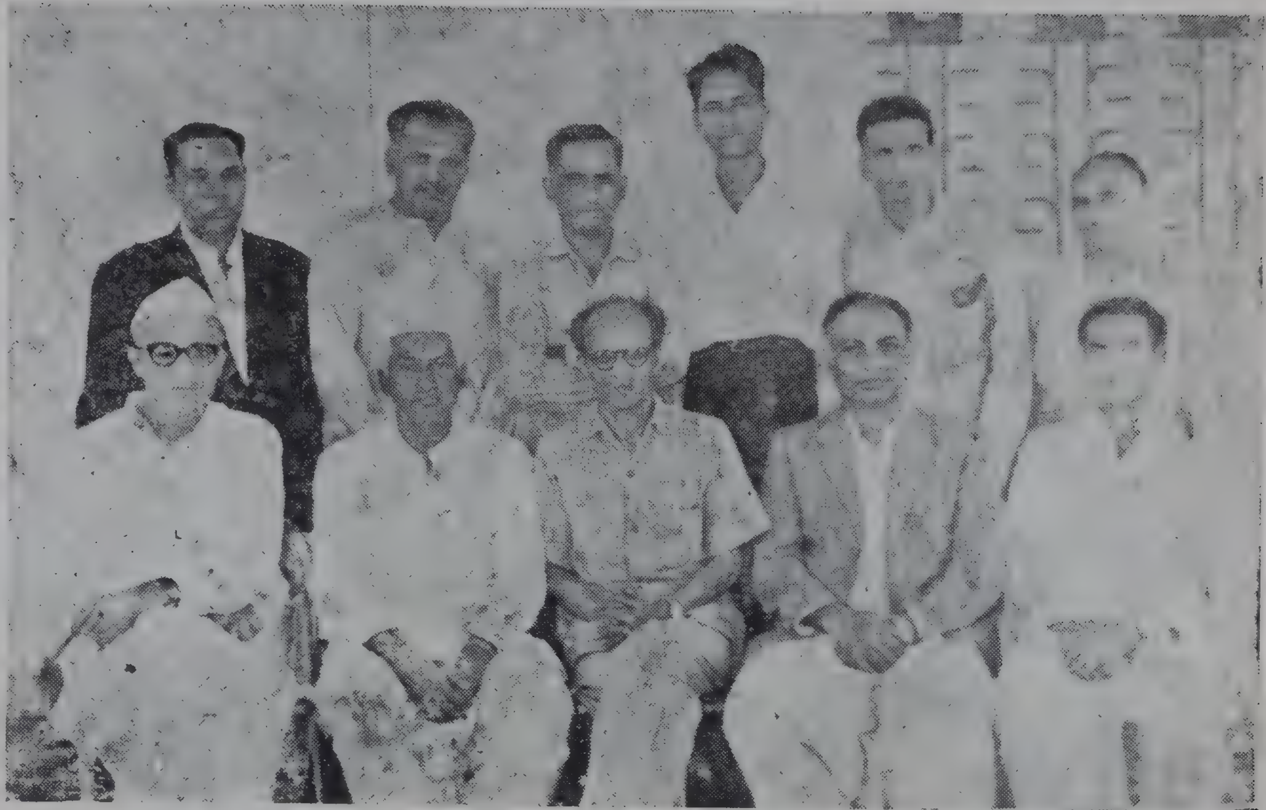
ಮಡಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಭಾರತೀಸುತರ ಸ್ವಂತ ಮನೆ.

ಎಳೆಯರೊಡನೆ ಭಾರತೀಸುತರು

ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾಲಯದ ಸಹಚರರೊಂದಿಗೆ

ಬರೆಹಗಾರ ಗೆಳೆಯರೊನೆ

ಒರಿಯಾ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ

ಮಗಳು-ಅಳಿಯ, ಪತ್ನೀ ಪುತ್ರರೊಡನೆ

ಸಾಕ್ಷರಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ನೋಡುವಲ್ಲಿ

ತಮ್ಮವರೊಡನೆ

ಭಾಗ - ೧

ಬದುಕು ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ

ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತ ಗಿರಿಶಿಖರಶ್ರೇಣಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ'ಯೆಂಬ ಹೆಸರೊಂದು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ-ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾದುದು. ಕುಡುಮಲೆಯು ಸಸ್ಯಶ್ಯಾಮಲ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯದಾಸರೆಯಾಗಿ ಹರಡಿರುವ ಪರ್ವತಸ್ತೋಮದ ನಡುವೆ ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ - ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಂತಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯು, ನಿತ್ಯನೂತನೆಯಾಗಿ ಲಕ್ಷೋಪಲಕ್ಷ ತೃಷಿತ ಜನಸಮೂಹಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಸ್ತನ್ಯಪಾನದ ಸವಿಯುಣಿಸಿ ನಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವ ಕಾವೇರಿತಾಯಿಯಿಂದಾಗಿ ಪುನೀತವಾಗಿದೆ; ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ; ಜನಜನಿತವಾಗಿದೆ. ಪೌರಾಣಿಕರ ಪುರಾಣಕಥೆಗೆ, ಕವಿಗಳ ಕಲ್ಪನೆಗೆ, ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಕಣ್ಣ ನೋಟಕ್ಕೆ - ಪ್ರಶಂಸೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ.

'ಭಾರತೀಸುತ'ರ ಬದುಕೂ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯಂತೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ದುಡಿಯುವ ಶಿಕ್ಷಕ ವೃಂದದಲ್ಲಿ ನೂರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿ ನಿಷ್ಕಾಮ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಅರುವತ್ತೊಂದನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯುಸಿರೆಳೆದ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಆರ್. ನಾರಾಯಣರಾಯರು (ಭಾರತೀಸುತರು) ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿ ಕಾವೇರಿಯಿಂದ-ಕಥಾಕನ್ನಿಕೆಯಿಂದ-ಶಿಶುಸಾಹಿತ್ಯ ಸುಜ್ಯೋತಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಆಲದ ಮರಕ್ಕೆ ಸುತ್ತುವ ಬಳ್ಳಿಯಾಗದೆ ಸಿಡಿದೆದ್ದು ಕೇರಳದ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ - ವೈನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆದು ಮತ್ತೆ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲೇ ನೆಲಸಿದ, ಬಡತನದ ಬೇಗೆಯನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಅನುಭವಿಸಿದ, ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ದುಡಿದರೂ ರಾಜಕಾರಣಿಯಾಗದ, ಬಂದರದ ಕಾರ್ಮಿಕನಾಗಿ-ತೋಟದ ಉಸ್ತುವಾರಿಯ ನೌಕರನಾಗಿ - ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿ - ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯ ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತನಾಗಿ ಬಾಳಿದ - ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸದ್ದುಗದ್ದಲವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಾದರು; ಭಾರತೀಸುತರಾದರು.

ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯನ್ನು ಕಂಡವರು ವಿರಳ. ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವೈಶಾಲ್ಯವನ್ನೂ, ಆಳ ಔನ್ನತ್ಯವನ್ನೂ ಭಾವಿಸಿದವರು ಅತ್ಯಂತ ವಿರಳ. ಅದರ ತುದಿ ಗೋಡಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಪಡುಗಡಲನ್ನು ನಿಟ್ಟಿಸಿದವರಂತೂ ತೀರ ವಿರಳ. ಭಾರತೀಸುತರನ್ನೂ ಕಂಡವರು ಕಡಿಮೆ. ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಚಾರ ದಾಳವನ್ನು ಅರಿತವರೂ ಕಡಿಮೆ. ಅವರ ಚಿಂತನಧಾರೆಯ ಅರ್ಥಮಾಡಿ ಕೊಂಡವರಂತೂ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಹಾಗೆಂದೊಡನೆಯೇ 'ಭಾರತೀಸುತ'ರು 'ಅತೀತರು' ಎಂದರ್ಥವಲ್ಲ. (ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಪಾಠ ಹೇಳಿದ್ದು ಹುಲಿಯ ಹಾಲನ್ನು ಮೆದ್ದ ವೀರರ ಕುಡಿಗಳಿಗೆ; ಕೊಡಗಿನ ಕಲಿಗಳಿಗೆ. ಅವರ ಶಿಷ್ಯರು ಸಾವಿರಾರು. ಹಾಗೆಯೇ ನಾರಾಯಣರಾಯರ ಪರಿಚಿತರೂ ಹಲವರು. ಬಂಧುಗಳಿಗೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ.) ಅವರ ಸಂಕೋಚ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ನಿರಾಡಂಬರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಬಯಲಾಡಂಬರವನ್ನು ಬಯಸದ ಮನಸ್ಸು, ಹಿಂದಿದ್ದೇ ಸಾಧಿಸುವ ಸಂತೃಪ್ತ ಮನೋವೃತ್ತಿ-ಇವುಗಳೇ ಅವರನ್ನು ಈ 'ಕಡಿಮೆ'ಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಈಡಾಗಿಸಿದುವು. ನೂರಾರು ದೃಷ್ಟಿಗಳ ಕುಕ್ಕು ನೋಟಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾಗುವ ಮೊದಲೇ ಅವರು ಇಹಯಾತ್ರೆಯನ್ನೂ ಮುಗಿಸಿದರು. ಮಲೆನಾಡ ಚಳಿಯಲ್ಲಿ ಮುದುಡಿಕೊಂಡೇ ಹೊಸೆದ ಬತ್ತಿಯಾಗಿ ಉರಿದು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬೆಳಕಿತ್ತರು. ಅನಾಕರ್ಷಕ ರೂಪ, ದುರ್ಬಲ ಶರೀರದಲ್ಲೇ ಬೌದ್ಧಿಕ ರಸವಾರಿಯನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿಸಿ ಸಮಾಧಿಸ್ಥರಾದರು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಅವರ ಬದುಕೂ 'ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ'ಯಂತೆಯೇ.

ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯ ಈ ಬದುಕನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದವರು ಹಲವರಿದ್ದಾರೆ. ಗುರುಗಳಾಗಿ, ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ, ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಿ, ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗಿ, ಸಹಪಾಠಿಗಳಾಗಿ, ಓದುಗರಾಗಿ ಭಾರತೀಸುತರ ದರ್ಶನ ಪಡೆದವರಿದ್ದಾರೆ. ವಿವಿಧ ಮಾನದಂಡಗಳಿಂದ ಅಳೆದವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ಬರೆಹದ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿದವರೂ ಕೆಲವರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಸ್ನೇಹವನ್ನುಂಡವರಿಗೆ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಕಂಡವರಿಗೆ ಇದೊಂದು ನೆನಪಿನ ಮೆಲುಕು ; ಚಿಂತನೆಯ ತುಣುಕು.

ಚಿರಂತನ

ನಮ್ಮ ತಂದೆ—"ಭಾರತೀಸುತ"

ಕುಸುಮಾ ಶಾನುಭಾಗ

'ಭಾರತೀಸುತ' ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾವು ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಲೇಖನ ಬರೆಯುವುದು ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವರು ಜನ್ಮ ಕೊಟ್ಟ ತಂದೆ; ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎರಡು ವರುಷ ನನಗೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದವರು; ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಾನು ನನಗೆ ಅನಿಸಿದ ಹಾಗೆ ನೋಡಿರುವುದು. ಆದರೂ ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ.

ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಸರಳ ಸ್ವಭಾವದ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅವರ ಗೆಳೆಯರೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿಕೊಂಡಂತೆ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ ಮನಸ್ಸಿನವರು. ಊಟ, ಉಡುಗೆ, ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆಯವರು ಹಿತವಾಗಿದ್ದರು, ಮಿತವಾಗಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಡತನವನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚು ಕಂಡಿದ್ದರೂ ಹಣದ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳಿ ಅಥವ ಜುಗ್ಗು ಎರಡೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಣದ ಬೆಲೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ತೀರ ಬಡವನಾದರೆ 'ಹೋಗಲಿ, ಕಷ್ಟ ತಾನೆ' ಎಂದು ಹಣಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ತೋಟದಲ್ಲಿನ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೂ ತಂದೆಯ ಈ ರಿಯಾಯಿತಿ ಇತ್ತು.

ನಮ್ಮ ತಂದೆ–ತಾಯಿಯರ ದಾಂಪತ್ಯ ಆರಂಭವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೋಗುವ ನೆಂಟರು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಇರಲಿಲ್ಲನಂತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತಂದೆ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ಸೇರಿ, ಜೈಲು ಅನುಭವಿಸಿ ಬಂದುದು ಪ್ರಬಲ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ತಂದೆಯವರು ಒಂದು ಹಂತಕ್ಕೆ ಬಂದಮೇಲೆ, ನಾಲ್ಕು ಜನರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವಂತಾದಾಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜನ ತಪ್ಪಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನಾದರದಿಂದ ಕಂಡ ಜನತೆಯ ಮೇಲೆಯೂ ತಂದೆ ಯಾವತ್ತೂ ಆದರವನ್ನೇ ತೋರಿದರು. ಮಡಿ ಆಚಾರಗಳಿಗೆ ಹೊರತಾಗಿದ್ದ ಮಗನಿಂದ ದೂರವಾಗಿದ್ದ ತಾಯಿ (ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜಿ) ಕೊನೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು ತಂದೆಯಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ತಂದೆ ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ಗೌರವದಿಂದಲೇ ಕಂಡರು. ಅವರು ನಿಧನರಾದಾಗ ತಂದೆ ಉತ್ತರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ 'ಮಗನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ಹಿರಿ ಅಕ್ಕನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡರಂತೆ.

ತಂದೆ ಕಡಮೆ ಮಾತಿನವರು. ಯಾರಾದರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಸ್ನೇಹಿತರ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಹಿರಿದಲ್ಲ. ಆ ಕಿರಿ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸ್ನೇಹಿತರಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ವಿಚಾರಗಳಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತಿರದವರು ಅನಿಸಿ

ಕೊಂಡ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕೆಲವನ್ನೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ನೇಹಿತರೇ ಆದರೂ ಯಾರನ್ನೂ ವಿಶೇಷ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ನಿವೃತ್ತರಾದ ಅನಂತರ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಇಳಿದರು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತಂದೆ ಬಾಯಿ ತುಂಬ ಮಾತನಾಡಲು ಕಲಿತರು ಅಂದರೆ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಆಗದು. ಕಾಫಿತೋಟದ ವಿಚಾರ ಕೇಳಿದಾಗ "ಕಾಫಿ ತೋಟ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ್ದೇನೆ. ಬಂದ ಹಣ ಎಲ್ಲಾ ಸುರಿದಾಯಿತು........" ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ತಮ್ಮ ಕಾಫಿ ತೋಟದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಮಮತೆಯಿತ್ತು ಅವರಿಗೆ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆರೈಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇತರ ಕೃಷಿಕರೊಡನೆ ಹೆಚ್ಚು ವಿಚಾರ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸ್ವಭಾವತಃ ನಮ್ಮ ತಂದೆ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮನೆಗೆ ತೀರ ಅವಶ್ಯವೆನಿಸುವ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲೂ ಸೋಮಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಪುಸ್ತಕ ಬದಿಗಿಟ್ಟು, ಬಚ್ಚಲಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಗುವುದೂ ಇತ್ತು. ಅವರು ತೊಡುವ ಉಡುಪನ್ನು ತಾಯಿಯೇ ನೋಡಿ ಕೊಳಕಾಗಿದೆ ಎಂದು ಬದಲಿಸಲು ಬೇರೆ ತಂದಿಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲೂ ದಿನಗಳನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೇರೆ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದಾಗ ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಮಕ್ಕಳೆ ಯಾರಾದರೂ ಅವರ ಪೇಂಟು, ಕೋಟುಗಳನ್ನು ಇಸ್ತ್ರಿಮಾಡಿಟ್ಟು, ಚೀಲದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ಹಾಕುವ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೂ, ಮಾರಾಟಕ್ಕಿರುವ ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೂ ತುಂಬಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ತೊಡುವ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಹರಿದುಹೋಗಿದ್ದರೂ 'ಬಟ್ಟೆ ಹರಿದಿವೆ, ಬೇರೆ ಹೊಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ' ಎಂದು ತಾಯಿ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕು.

ತಂದೆಗೆ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯೇ ಬಲಗೈ ಆಗಿದ್ದರು. ತಾಯಿಯಲ್ಲಿ ತಂದೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರೇಮವಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಪತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ದಿನಗಳನ್ನು ಮಗಳಂದಿರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಹೆಚ್ಚಾದರೂ ತಂದೆ ಕಳವಳ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಏನಾದರೂ ನೆಪಹೂಡಿ ಟೆಲಿಗ್ರಾಂ ಕೊಟ್ಟು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಇತ್ತು. ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಹಾಗೆ ತಂದೆಯವರು ತಾಯಿಯನ್ನು ಗದರಿಕೊಂಡದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಮಡಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಮಳೆಗಾಲಕ್ಕೆ ಸೌದೆ ಕೂಡಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು. ಈ ಮಳೆಗಾಲದ ಸೌದೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಬೀಳುವುದು ಜಡಿ ಮಳೆಯಲ್ಲೇ ಆಗಿತ್ತು. ಇಷ್ಟಾಗಲು ತಾಯಿ ತಂದೆಯವರ ಕಿವಿಯನ್ನು ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳುಗಳಿಂದಲೇ ಊದಬೇಕು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ತಂದೆಗೆ ಸಿಡಿಮಿಡಿಗುಟ್ಟಬೇಕೆನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯ ಉದಾಸೀನದಿಂದ ತಾಯಿಗೆ ಕಷ್ಟವಾದರೂ ತಾಯಿ ತಂದೆಯಲ್ಲಿ ದೂರು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ

ನಮ್ಮ ಎಳವೆಯಲ್ಲಿ ತಂದೆಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಜಾಸ್ತಿಯಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಹುಡುಗಾಟಕ್ಕೆ ಈ ಸಿಟ್ಟು ಅವಶ್ಯವೇ ಇತ್ತು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ತಂದೆಯವರಿಗೆ ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಮ್ಮ ತಪ್ಪುಗಳಿಗೆ ಅವರು ಬೆತ್ತ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲೂ ತಂದೆಗೆ ಸಮಾನ

ಭಾವ. ನನ್ನ ತಮ್ಮ ಉದಯಶಂಕರ ಐದು ವರುಷದವನಿದ್ದಾಗಿನ ಘಟನೆಯೊಂದು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ತಂದೆಯೊಡನೆ ಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟ. ದಾರಿಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿನ ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಏನು ಕಂಡರೂ ಕೇಳಬಾರದೆಂದು ತಂದೆ ಅವನಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅವನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಚರ್ಮದ ಸೊಂಟಪಟ್ಟಿ ಬೇಕೆನಿಸಿತು. ತಂದೆ ಮಾತಾಡದೆ ಅವನ ಆಶೆ ಪೂರೈಸಿದರು. ರಾತ್ರಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಬಚ್ಚಲಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಕೂರಿಸಿ, ತಲೆಗೆ ಎರಡು ಬಿಂದಿಗೆ ತಣ್ಣೀರು ಸುರಿದರು. ಆಮೇಲಿನಿಂದ ಅವನಾಗಲಿ, ನಾವಾಗಲಿ 'ಅದು ಬೇಕು–ಇದು ಬೇಕು' ಎಂದು ತಂದೆಗೆ ಹಿಂಸೆಕೊಟ್ಟದ್ದಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಾನು ಕೊಡುವ ಆಸ್ತಿ ಅಂದರೆ ವಿದ್ಯೆಯೊಂದೇ ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೋದ ವರುಷವಷ್ಟೇ ವಿದ್ಯೆಯ ಅರ್ಥದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ತಂದೆ ನಮಗೆ ಹೇಳಿದರು. "ಕೇವಲ ಬದುಕಿನ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗುವ ಡಿಗ್ರಿ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲ. ಮದುವೆಯಾದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಅವರ ಅತ್ತೆ, ಮಾವ, ನಾದಿನಿ, ಮೈದುನರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಕೂಡ ವಿದ್ಯೆ". ಇದು ಅವರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ಇವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಾದ ನಾವು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಗಾಗ ತಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು; "ನಮಗೆ ಸರಿ ಕಾಣದವರ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಮೌನವಾಗಿರಬೇಕು, ಎರಡು ಮಾತಾಡಿ ಜಗಳ ಬೇಡ, ಅವಶ್ಯವಿರುವಷ್ಟೇ ಮಾತು ಸಾಕು, ಅತಿ ಬೇಡ." ತಂದೆಯವರ ನಡವಳಿಕೆಯೂ ಹೀಗೇ ಆಗಿತ್ತು.

ಇನ್ನು ತಂದೆಯ ಅಧ್ಯಾಪನ ಕಾರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದಷ್ಟೂ ಮುಗಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಶಾಲೆಯೇ ಮನೆಯಾಗಿತ್ತು ಅವರಿಗೆ. ಮನೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಅವರ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೂ ಶಾಲೆಯ ಕುರಿತಾದ ಅವರ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೂ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿತ್ತು. ಶಾಲೆಯ ನಿಯಮದಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿದ್ದರು. ಒಂದು ಸಲ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಒಬ್ಬರು ತಂದೆಯೊಡನೆ 'ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಂದು ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು' ಅಂದರು. ತಂದೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಊಟವಾದ ಅನಂತರ ಅವರು ಹೇಳಿದರು "ಊಟ ಇಷ್ಟು ಸಪ್ಪೆ ಇದ್ದೂ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಬಿಗಿಯಾಗಿದ್ದೀರಿ! ನಿಮ್ಮ ಸಿಟ್ಟು ನೋಡಿ ಖಾರ ತುಂಬಾ ತಿನ್ನುತ್ತೀರಿ ಅಂದುಕೊಂಡೆ" ಎಂದು. ಇದು ಅವರ ವೈಪರೀತ್ಯಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ.

ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಮಾಡುವಾಗಲೂ ಮಕ್ಕಳು ಗಲಾಟೆ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಪಾರಾ ಮೊದಲು ತಾವು ಓದಿ, ಆಮೇಲೆ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಓದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಪಾರಾದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಧಿಗಳನ್ನು, ಸಮಾಸಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆಯಲು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಕ್ಕಳು ತಪ್ಪಾಗಿ ಹೇಳಿದರೆ 'ಡಸ್ಟರ್ ಪೂಜೆ ನಿನಗೆ' ಎಂದು ಡಸ್ಟರ್ ತೆಗೆದು ಬೆನ್ನಿಗೆ ತಟ್ಟುತಿದ್ದರು. ಆ ದಿನ ಮಾಡಿದ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಮನೆಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮೂರು ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಮರುದಿನ ತರಗತಿಗೆ ನುಗ್ಗುವಾಗಲೇ ತಂದೆಯ ಬಾಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತು "ಒಂದನೇ ಪ್ರಶ್ನೆ........". ಶಾಲೆಯ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಅವರು ತೀರ ಬಿಗಿಯಾಗಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಿಗಿಯಾಗಿದ್ದರು.

ತಂದೆಗೆ 'ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನ' ದಲ್ಲಿ ಮಮತೆ. ತನ್ನ 'ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು' ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶನದ ಮೊದಲಹೊತ್ತಿಗೆಯಾಗಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಆಗಿನ ಉಪಕುಲಪತಿ ಶ್ರೀ ದೇ.ಜ.ಗೌ. ಅವರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಪ್ರಕಾಶನವು ಬಹಳ ಕಾಲ ನಡೆಯಬೇಕೆನ್ನುವ ಹಿರಿಯ ಹಂಬಲವಿತ್ತು ಅವರಿಗೆ. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗಲು ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನದ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಅವರ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದುವು. ತಂದೆಯ ಈ ಮಮತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನಕ್ಕಿರುವ ರಕ್ಷೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು.

ತಾನೊಬ್ಬ ಗಟ್ಟಿ ನಿಂತ ಸಾಹಿತಿ ಎನ್ನುವ ಅಹಂಭಾವ ತಂದೆಗಿರಲಿಲ್ಲ. 'ನನ್ನಂತೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಜನ ಬರೆಹಗಾರರಿದ್ದಾರೆ' ಎಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಗೆ ವಿರುದ್ಧ ವಿಮರ್ಶೆ ಬಂದರೆ ನೊಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಇಳಿದು ಬಾ ತಾಯಿ', 'ವಲ್ಮೀಕ', 'ಅವಳದಾರಿ', 'ಹುಲಿಯಹಾಲಿನಮೇವು' ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ತಂದೆ ಬಹಳ ಮೆಚ್ಚಿದ್ದರು. ನಾನು "ಅಣ್ಣ, ನಿನ್ನನ್ನೇ ನೀನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು 'ಇಳಿದು ಬಾ ತಾಯಿ' ಯ ರಾಜೀವನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದೀಯೆ", ಅಂದಾಗ "ಸಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೌದು", ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಮೂರು ವರುಷದ ಹಿಂದೆ ಅವರ 'ಬಯಲು ದಾರಿ' ಕಾದಂಬರಿ 'ತೀರ ಜಾಳು ಜಾಳಾಗಿದೆ' ಎಂದು ನಾನು ಟೀಕಿಸಿದಾಗ ತಂದೆ ಬಹಳ ನೊಂದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. "ನನ್ನ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಓದ ಬೇಕೆಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಓದುವವರು ಬೇರೆ ಇದ್ದಾರೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ನನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದ ತಂದೆಯವರಿಗೆ ನೋವಾಯಿತೆಂದು ನಾನು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡಬೇಕಾಯಿತು.

ಕಾದಂಬರಿ ಮೂಲಕ ತಂದೆಗೆ ಹೆಸರು ಬಂದರೂ "ಸುಧಾ ವಾರಪತ್ರಿಕೆ ನನ್ನನ್ನು ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿತು" ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು 'ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ' ಕಾದಂಬರಿ ಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಕೊಂಡು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿ ಪಡೆಯಲೆಂದೇನೂ ತಂದೆ ಆಸೆ ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ಹಿರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬೆನ್ನೂ ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಸನ್ಮಾನಗಳನ್ನೂ ಬಯಸ ಲಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಗುಂಪುಗುಳಿತನದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಬೇಸರವಿತ್ತು, ರೋಷವಿತ್ತು. 'ಇದೆಲ್ಲ ನೋಡುವಾಗ ನಾನೊಬ್ಬ ನಕ್ಸಲೈಟ್ ಆಗಬೇಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ' ಎಂದೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾನು ಯಾವ ಗುಂಪಿಗೂ ಸೇರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಕಾದಂಬರಿ ರಚಿಸಿದರೂ ತಾನೊಬ್ಬ ಪ್ರಗತಿಶೀಲನೆಂದು ಆಡಿ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ

ತಂದೆಯವರು ನಿರಂತರ ಅಧ್ಯಯನಶೀಲ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಯಾವತ್ತೂ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ ಇದ್ದೇ ಇರುತಿತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿ. ನವ್ಯ-ನವೋದಯ ಧೋರಣೆ ಯಾವುದೂ ಪುಸ್ತಕ ಓದುವಾಗ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನವ್ಯದತ್ತ ಅವರಿಗೆ ಒಲವು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಹಿಪ್ಪಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಂದರೂ ಬದುಕಿದ್ದಾಗ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ನವ್ಯದ ಯಾವ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೂ ಓದದೆ ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ತಂದೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ ನಾಸ್ತಿಕರೆಂದಾಗಲಿ, ಪೂರ್ಣ ಆಸ್ತಿಕರೆಂದಾಗಲಿ ಹೇಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪೂಜೆ-ಪುರಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಅವರು ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟು-ನಿಟ್ಟಿನ

ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಿತ್ತು. ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಈ ಕಟ್ಟು ನಿಟ್ಟು ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಏನಾದರೂ ಭೇದಕ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಸಬೇಕಾದರೆ ಶ್ರೀಮಂತರಾಗಬೇಕು, ನಾಲ್ಕು ದಿನಕ್ಕೆ ಅದು ಮರೆತು ಹೋಗುವುದು. ಅಥವಾ ತೀರ ಬಡವರಾಗಿರಬೇಕು; ಅವರತ್ತ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸುವವರು ಕಡಿಮೆ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದವನಾದ ತನಗೆ ಸಮಾಜವನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಎದೆಗಾರಿಕೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದೇ ಅವರು ಆಗಾಗ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಗುರುಗಳ, ಪವಾಡಪುರುಷರ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಅವರ ಒಲವು ಇರಲಿಲ್ಲ.

ತಂದೆಯವರು ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಯನ್ನು ಬಹಳ ನಂಬಿದ್ದರು. ಮನುಷ್ಯ ಶಕ್ತಿಗೆ ಮೀರಿದ ಒಂದು ಶಕ್ತಿ ಇದೆ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ತೀರಿಕೊಳ್ಳುವ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದವರೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ "ನಾನು ಇನ್ನು ಎಷ್ಟು ವರ್ಷ ಬದುಕಿಯೇನು ಹೇಳು" ಎಂದು ಅಂಗೈ ತೋರಿಸಿ "ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಗತಿಕನಾಗಿ ರಸ್ತೆ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ದಿನ ಕಳೆದಿದ್ದೆ. ಈಗ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯೊಂದನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದ್ದೇನೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಅವರ ಆತ್ಮಸ್ಥೈರ್ಯವೂ ಕುಂದಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಬದುಕಿನೊಡನೆ ಸೆಣಸಾಡಿದ ಅವರು ಕೊನೆಯ ಐದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿನೊಡನೆಯೂ ಸೆಣಸಾಡಿದರು. ಮೃತ್ಯುವಿಗೂ ಸೆಣಸಾಟಕ್ಕೆ ಅವರೇ ಬೇಕಾಯಿತು. ಕಡೆ ಗಳಿಗೆಯ ತನಕವೂ ತಾಯಿಯನ್ನು ಬಿಡದೆ ಅವರ ಮಡಿಲಲ್ಲೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ನಮ್ಮಿಂದ ದೂರ—ದೂರ ಹೋದರು.

ತಂದೆ ತೀರಿಹೋಗುವ ಹದಿನೈದು ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಬರೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಂದೂವರೆ ಪುಟದಷ್ಟನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಅದರ ಕೊನೆಯ ಬರೆಹ–ಕಚದೇವಯಾನಿ!

"ನೂರು ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಜಲಾದ ಹಳಸಲು ಕಥೆ ಅದು. ಆದರೂ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೇಳುಗರು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕಚನು ದೇವಯಾನಿಯನ್ನು ಗುರುಪುತ್ರಿಯೆಂದು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಹೊರಟು ಹೋದಾಗ ಅವರು "ಕಚ, ನೀನು ಧನ್ಯ-ಧನ್ಯ" ಎಂದು ಉದ್ಗಾರವೆತ್ತಿ ತಾವು ಗುರು ಭಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಅವರು ಮೌನವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಕಣ್ಣಂಚಿನಿಂದ ಎರಡು ಬಾಷ್ಪ ಬಿಂದು ಉದುರುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ದೀರ್ಘ ನಿಶ್ವಾಸವೊಂದನ್ನು ಹೊರಚೆಲ್ಲಿ ಎದೆಯೊಳಗಿನ ತುಮುಲವನ್ನು ಹತೋಟಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡವರಂತೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ಆಂಜನೇಯನಿಗೆ ಮಂಗಳಾರತಿ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅವರ ನೆಚ್ಚಿನ ಶಿಷ್ಯ ವೆಂಕಟೇಶ ಮಂಗಳಾರತಿ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಾದಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಭಕ್ತರು ಯಥಾನುಶಕ್ತಿ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೊಂದು ವೇದನೆ. ಆದರೆ ರಸಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಹಳೆಯ ಹುಣ್ಣು ಒಡೆದು ರಸಿಗೆ ಸೋರಿ ಹೋದಂತೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಮಾ

ಥಾಸ. ರಸಿಗೆಯ ದುರ್ವಾಸನೆಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ವಾಕರಿಕೆ ಬರುವಂತಾಯಿತು. ವಾಕರಿಕೆಯ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿಯೂ ಎದೆಯ ಭಾರವನ್ನು ಇಳಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಮನಸ್ಸಿಗೊಂದು ಬಗೆಯ ಸಂತೃಪ್ತಿ.

ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಹಳೆಯ ನೆನಪಿನ ಜೇನುನೊಣ ಅವರ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುಯ್ ಗುಟ್ಟಿತು. ಆಗ ಅವರಿನ್ನೂ ಆರೆಂಟು ವರುಷ ಹರೆಯದ ಹೈದ. ಈರುಳ್ಳಿ ಗೊಜ್ಜು ಮಾಡಲೆಂದು ತಾಯಿ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಈರುಳ್ಳಿಯನ್ನು ತಂದಿದ್ದಳು. ಈರುಳ್ಳಿ ಗೆಡ್ಡೆಯೊಳಗೆ ಏನಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವ ಚಪಲ ಹುಡುಗನದು. ಆತ ಈರುಳ್ಳಿ ಸಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ಸುಲಿಯುತ್ತಾ ಹೋದ. ಸಿಪ್ಪೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಲಿದು ಮುಗಿಸಿದಾಗ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕೈಗೆ ಮಾತ್ರ ಈರುಳ್ಳಿಯ ವಾಸನೆ. ಸುಲಿದ ಈರುಳ್ಳಿಯ ಪಾಡು ನನ್ನದು ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ವ್ಯಥೆಯ ಉದ್ಗಾರವೊಂದನ್ನು ಎತ್ತಿದರು.

ಭಕ್ತಾದಿಗಳು ಶಿಷ್ಯ ಹಿಡಿದ ಮಂಗಳಾರತಿ ತಟ್ಟೆಗೆ ತಮ್ಮ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಆದರೂ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದ ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಶಿಷ್ಯ "ಗುರುಗಳೇ, ನಾವಿನ್ನು ಹೊರಡೋಣವೇ?" ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ.

ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ತಾವು ಹೇಳಿದ ಕಚದೇವಯಾನಿ ಉಪಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮೆಲುಕು ಹಾಕಿದರು. ಭಕ್ತಿಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ಹತ್ತೆಂಟು ಕತೆಗಳಿವೆ. ಉತ್ತಂಕನ ಗುರುಭಕ್ತಿ, ಏಕಲವ್ಯನ ಗುರುಭಕ್ತಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಪರಿಚಯದವುಗಳೇ. ಆದರೆ ಆ ಉಪಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಹೇಳದೆ ತಾನೇಕೆ ಕಚದೇವಯಾನಿ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡೆ ಎಂದು ಅವರೊಂದು ಕ್ಷಣ ನೆನೆದರು. ಅವರು ಉಪಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದಾಗ "ಕಚ, ನೀನು ಧನ್ಯ, ಧನ್ಯ" ಎಂದು ವೇದನೆಯ ಉದ್ಗಾರವನ್ನು ಎತ್ತಿದರು.

ಭಕ್ತರು ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಶಿಷ್ಯ ವೆಂಕಟೇಶ ಗುಡಿಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಹಚ್ಚಿದ. ವೆಂಕಟೇಶ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಲಾಂದ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಬೆಳದಿಂಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಭಾರವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಗುಡಿಯಿಂದ ಹತ್ತೆಂಟು ಮಾರು ಸಾಗಿದಾಗ ಮಬ್ಬು ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕುಂಟುಕಾಲನ್ನು ಎಳೆಯುತ್ತಾ ಹೆಜ್ಜೆ ಇರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತರುಣಿಯೊಬ್ಬಳು ಗೋಚರಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಅವಳ ಮುಖ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ- ಹದಿನಾಲ್ಕು-ಹದಿನೈದು ವರುಷ ಕಳೆದರೂ ಆಕೆ ಕಾಲನ್ನೆಳೆದು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿರಿಸುವ ರೀತಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಇರುಳು ವೇಳೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಮೈ ಒಮ್ಮೆ ಬೆವರಿತು, ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಅವರು ಸ್ತಬ್ಧರಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟರು.

ಮುಂದೆ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವೆಂಕಟೇಶ ಒಮ್ಮೆ ಕೊರಳು ಮುರಿದು ನೋಡಿ "ಗುರುಗಳೇ, ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿರಲ್ಲ," ಎಂದು ಉದ್ಗಾರವೆತ್ತಿದ.

"ವೆಂಕಟೇಶು; ಕಾಲಿಗೊಂದು ಮುಳ್ಳು ತಗುಲಿತು." ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಕಾಲಿಗೆ ಮುಳ್ಳು ತಗಲದಿದ್ದರೂ ಚುಚ್ಚಿದ ಮುಳ್ಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವವರಂತೆ ನಟಿಸಿದರು. ಇನ್ನೊಂದು

ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ವಿನಾಕಾರಣ ತಾನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲ ಎಂದು ತನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ಸಂತಾಪ ಉಕ್ಕಿತು.

ಆ ಇರುಳು ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಊಟ ಸೇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು "ವೆಂಕಟೇಶು, ನನಗೇನೋ ಈವತ್ತು ಹಸಿವಿಲ್ಲ. ನೀನು ಊಟಮಾಡು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಜಪ-ತಪಾದಿಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಒಂದು ಲೋಟ ಹಾಲು ಕುಡಿದು ಮಲಗಿದರು.

ಮರುದಿನ ಹತ್ತಿರದ ಹಳ್ಳಿಯ ಜಮಿನುದಾರರೊಬ್ಬರಿಂದ ಮೂರು ದಿನದ ತ್ರಿಕಾಲ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕೆಂದೂ ಮೂರು ದಿನ ಲಲಿತೋಪಾಖ್ಯಾನದ ಪ್ರವಚನ ನಡೆಸ ಬೇಕೆಂದೂ ಆಹ್ವಾನ ಬಂತು. ಆಹ್ವಾನ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವರವಾಗಿ ತೋರಿತು. ತಾವು ಬೆಂಕಿಯ ಬೇಲಿಯಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಈ ಆಹ್ವಾನ ಒಂದು ಅನುಗ್ರಹದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ಸಮಾಧಾನದ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟರು.

ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾವವನ್ನು ಹುದುಗಬೇಕೆಂದು ತಂದೆಯವರು ಬಯ ಸಿದ್ದರೋ ನಾನರಿಯೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶವೂ ನನಗೆ ಒದಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇದು ಅವರ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಮನೋಭಾವನೆಯ ತುಣುಕು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ಅವರನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ನಮಗಿಲ್ಲವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದೇ ನಮಗುಳಿದಿರುವ ವಿಷಾದ.

ನೇಹಿಗ

ನಿರಂಜನ

೧೯೩೭ರ ಪುತ್ತೂರು ದಸರೆಯ ಸಡಗರ. ಆ ಪುಟ್ಟ ಊರಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ನಾನಾ ಊರುಗಳಿಂದ ಬರೆಹಗಾರರು ಬಂದಿದ್ದರು. (ಶಿವರಾಮ) ಕಾರಂತರ ಆತಿಥ್ಯ. ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಿಗೆ (ಸರಾಸರಿ ವಯಸ್ಸು ೩೫) ಬಾಲವನದಲ್ಲಿ ವಸತಿ. ಉಳಿದವರಿಗೆ ಆ ಶಾಲೆ ಈ ಶಾಲೆಗಳ ಬೆಂಚುಮಂಚ. ಅಥವಾ ತಾಯಿನೆಲ. ಅನುಕೂಲ ಅನನುಕೂಲಗಳ ಅರಿವೇ ಇಲ್ಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ.

ನನಗೆ ಹನ್ನೆರಡರ ಹರೆಯ. ಸುಳ್ಯದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದೆ. ಆಮಂತ್ರಣವಿಲ್ಲದ ವೀಕ್ಷಕ. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ನಡುವೆ ಆ ಊರಿಗೆ ಬಂದವರು ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂಡುಹಿಂಡಾಗಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನನಗೆ ಬೇರೆ ಕಿರಿಯರಿಗೂ ಅದೇ ಕೆಲಸ. ಬಸ್ಸುಗಳು ಅಪರೂಪವಾಗಿದ್ದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಓಡಾಟ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿತ್ತು.

ಸ್ನಾನಕ್ಕೆಂದೋ ಬೆಳಗಿನ ಕಾಫಿತಿಂಡಿಗೆಂದೋ ಹೊರಟಿದ್ದೆನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ನಾನು ಮತ್ತು ಇಬ್ಬರು ಮೂವರು ಎಳೆಯರು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ನಾನು ಓದಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ 'ಅತ್ತಿಗೆ'. ಅದರ ಕರ್ತೃ 'ಭಾರತೀಸುತ' ಹೆಸರು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರಿತ್ತು. 'ಅತ್ತಿಗೆ'ಯನ್ನು ಬರೆದವರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ-ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೆ.

ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನಿಂದ ದೊಡ್ಡವರ ಮಾತಿನ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಿತು. 'ದೊಡ್ಡವರು' ಎಂದರೆ ನಮ್ಮ ಇಮ್ಮಡಿ ವಯಸ್ಸಿನವರು. (ಅಂಥವರನ್ನು ಯುವಕರೆಂದೋ ತರುಣರೆಂದೋ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆಂದು ಆಗ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.) ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆವು. ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬರು "ಇಕೋ, ಇಲ್ಲಿಬಾ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ನನಗೆ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದರು. "ಭಾರತೀಸುತರು ಯಾರು ಅಂತ ನಿನ್ನೆ ಕೇಳಿದೆಯಲ್ಲ? ಇವರೇ" ಎನ್ನುತ್ತ ತಮ್ಮ ಸಾಲಿನ ನಡುವಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಒಬ್ಬರತ್ತ ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡಿದರು. ಅಡ್ಡ ಪಂಚೆ, ಬಿಳಿ ಅಂಗಿ, ನಸ್ಯ ಬಣ್ಣದ ಕೋಟು, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ತುಸು ವಿರೂಪವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ (ಖಾದಿ ಅಥವಾ ಕಂಬಳಿ ಬಟ್ಟೆಯ) ಕರಿಯ ಟೋಪಿ (ಕೊಡಗಿನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ). ನಾನು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿರಬೇಕು. (ತನ್ನ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಬರೆಹಗಾರನನ್ನು ಕಂಡೆನೆಂದು ಓದುಗನಿಗೆ ಹಿಗ್ಗು.) ತೆಳ್ಳಗಿನ ದೇಹ. ಗೋಧಿಬಣ್ಣದ ಅವರ ಮುಖದಗಲಕ್ಕೆ ಬಿಳಿ ಹಲ್ಲುಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡುವು. "ಅತ್ತಿಗೆ ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟ ಆಯ್ತು" ಅಂತ ಹೇಳಿದೆ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಗೆ. ತಮ್ಮ ಟೊಪ್ಪಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ತುಸು ಸರಿಸಿ ಪುನಃ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಇಟ್ಟರು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

* * * * *

ಸಣ್ಣವನು 'ದೊಡ್ಡವ' ನಾದೆ. ಬರೆಯುವವರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಬ್ಬರ ಕೃತಿಯನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಓದುವುದು ಕಮ್ಮಿ. ಆದರೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಗ್ಗಾಡಿನ ವನ್ಯಮೃಗಗಳಾಗಿ ನಾವು ಪರಸ್ಪರ ವಂದನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದು ಅದೆಷ್ಟು ಸಲವೋ. 'ಭಾರತೀಸುತ'ರ ಪುಸ್ತಕ ದೊರೆತಾಗ, ಬಿಡುವಿಲ್ಲವೆಂದು ಎಂದೂ ನಾನು ಬದಿಗಿರಿಸಿದವನಲ್ಲ.

ನಾವು ಮಿತ್ರರು. ಆದರೂ ಸಲಿಗೆ ಬೆಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಪರಸ್ಪರ ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ನಾವು ಆಪ್ತತ್ವದ ಗೆದ್ದಲು ಗೂಡನ್ನು ಕಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. (ನನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಗೂಡುಗಳನ್ನೆಣಿಸಲು ಐದು ಬೆರಳೂ ಬೇಡ.) ಭಾರತೀಸುತರಂತೆ ನಾನೂ ಮಿತಭಾಷಿಯಾಗಿದ್ದುದು, ಅವರಂತೆ ನಾನೂ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿದ್ದುದು ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿದ್ದೀತು.

ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅವರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿಮಾಡಿದರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮ, ಸೆರೆಮನೆ, ಸಮಾಜವಾದ, ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘಟನೆ, ಅಧ್ಯಾಪನ- ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಬದುಕು ಅವರದು. ಆ ಅನುಭವ ಅವರ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಮೆರುಗು ನೀಡುತ್ತಿತ್ತು.

*　*　*　*　*

ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅನಿಸುತ್ತದೆ–ಎಷ್ಟೊಂದು ಬೇಗ ಕಳೆದು ಹೋಯಿತು ಕಾಲ! ಕಾಲಕಳೆಯುವುದೆಂದೇ ಇಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕೆ ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲ; ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷ ಇಷ್ಟಬಂದದ್ದನೆಲ್ಲ ಬರೆಯಬಹುದು ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಿದ್ದವನು ನಾನು. ಏಳು ಸಂಪುಟಗಳ ಕಿರಿಯರ ವಿಶ್ವಕೋಶ 'ಜ್ಞಾನಗಂಗೋತ್ರಿ'ಯ ರಚನೆಯ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ನಾನು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾದದ್ದು ಅಂಥ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ.

ನನಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ, ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಸ್ನೇಹಿತರು ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ಮಿತ್ರರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಎರವಲು ಪಡೆದೆ. ಕೆಲ ಉತ್ಸಾಹೀ ಯುವಕರು ಉಪಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಬಂದರು. ಕೆಲಸ ಆರಂಭಿಸಿದೆವು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರಿಂದ ನನಗೊಂದು ಕಾಗದ ಬಂತು. 'ಜ್ಞಾನಗಂಗೋತ್ರಿ'ಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಜತೆ ದುಡಿಯುವ ಅಪೇಕ್ಷೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಎರವಲು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸೇವೆ. ನಿವೃತ್ತ ಅಧ್ಯಾಪಕರೆನಿಸುವ ದಿನ ದೂರವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸೂಚನೆಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿ ಗಾಣ ಚಲಿಸತೊಡಗಿತ್ತು. ನನ್ನ ಕೈ ಮೀರಿದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ.

ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಹಿರಿಯ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಿಬ್ಬರಿಗೂ ನನಗೂ ಮನಸ್ತಾಪ ಉಂಟಾಗಿ [ಕಾರಣ, ವಿವರಣೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಸ್ತುತ] ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಹುದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಅವರು ವಾಪಸಾದರು; ಗೆದ್ದಲು ಗೂಡನ್ನು ತುಳಿದು ಹೋದರು. ಆ ಘಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರನ್ನು ನಾನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದುಂಟು. ಅವರ ಸಹಸಾನ್ನಿಧ್ಯದ ಒಂದು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ.

*　*　*　*　*

'ಜ್ಞಾನಗಂಗೋತ್ರಿ'ಯ ಎರಡು ಸಂಪುಟಗಳು ಮುಗಿದಿದ್ದಾಗ ನಾನು ಪಾರ್ಶ್ವ ವಾಯುವಿಗೆ ತುತ್ತಾದೆ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ನಾಲ್ವತ್ತಾರನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ 'ಸ್ಟ್ರೋಕ್' ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಲವನ್ನು ಕುರಿತು ರಕ್ತಗತವಾಗಿದ್ದ ಭ್ರಮೆ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿ ಮೆದುಳನ್ನು ತಟ್ಟಿತ್ತು. 'ಬದುಕುವುದು ಕಷ್ಟ' ಎಂದರು; 'ಬದುಕಬಹುದು' ಎಂದರು, ಬೇರೆ ಕೆಲವರು 'ಇವನ ಕಥೆ ಮುಗಿಯಿತು' ಎಂದು ಅವಸರದ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಸರಕಾರದಿಂದ 9 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಸಾಲ ಪಡೆದಿದ್ದ ಯೋಜನೆಗೊಂದು 'ವ್ಯವಸ್ಥೆ' ಮಾಡಲು ಮುಂದಾದರು. ಸೋಲಲು ನಿರಾಕರಿಸಿ ನಾನು ಎದ್ದು ಬಂದೆ-ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಕೋಲೂರಿಕೊಂಡು.

ಅಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಭಾರತೀಸುತರು ಬಿ. ಶ್ರೀ ಪಾಂಡುರಂಗರಾಯರೊಂದಿಗೆ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಕಾರ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ಮುನ್ನ ಮುಗಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಲೇಖನಗಳ ಪರಿಷ್ಕರಣಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದೆ (ಆಗ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿದ್ದದ್ದು 'ಭೌತ ಜಗತ್ತು.' ಮುಖ ಪರಿಚಯವೂ ಇರದಿದ್ದ ಅಡ್ಯನಡ್ಕ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟರನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದಕರನ್ನಾಗಿ ಕರೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೊಣೆ ಅವರದು. ನನಗೆ ಸ್ಮೃತಿ ತಪ್ಪಿರಲಿಲ್ಲ, ಮಾತು ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಮೆದುಳು ಚುರುಕಾಗಿತ್ತು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ, ಕಿರಿಯನಾಗಿ, ಆ ಸಂಪುಟದ ಲೇಖನಗಳನ್ನು 'ಪರಿಷ್ಕರಿಸು'ತ್ತಿದ್ದೆ.)

'ಭಾರತೀಸುತ' ಇದ್ದಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತರು. ನಾನು ಬಲ್ಲೆ ಅದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಒಗ್ಗದ ಮೂಕವೇದನೆ. 'ಬಿ. ಶ್ರೀ'. 'ಭಾರತೀಸುತ'ರಂತೆಯೇ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಜೀವಿ. ಆದರೆ ಸೊಗಸಾದ ಮಾತುಗಾರ. 'ಅಸ್ವಸ್ಥ'ರಿಗೆ ಸ್ನೇಹಧಾರೆಯೂ ಒಂದು ಚಿಕಿತ್ಸೆ. ಆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ 'ಭಾರತೀಸುತ' ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಅವರ ಕಣ್ಣು ತುಂಬ ಕಾತರ, ಮಾನವೀಯ ಅನುಕಂಪ.

* * * *

ನಾನು ಕಾತರಗೊಂಡದ್ದು ಮುಂದೆ; 'ಭಾರತೀಸುತರು ಸ್ಕೂಟರಿನಿಂದ ಬಿದ್ದರು ; ಅವರಿಗೆ ಗಾಯಗಳಾಗಿವೆ' ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ.

ಆದರೆ ನಾನು ಬರೆದ ಕಾಗದಕ್ಕೆ ಬೇಗನೆ ಉತ್ತರ ಬಂತು. ಕುಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಅಂಗಾತ ಬೀಳಿಸಿದೆ ಎಂಬ ಹರ್ಷದ ಧ್ವನಿ ಇತ್ತು ಆ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ.

* * * *

೧೯೭೫ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಪಂಥ ಎಂಬ ಬರೆಹಗಾರರ ಕಲಾವಿದರ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ಖಚಿತವಾದಾಗ, ಭಾರತೀಸುತರನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ನೆನೆದೆ. ಪ್ರಗತಿ ಪಂಥದ ಬಗೆಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಅದರ ಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಘೋಷಿಸಲೆಂದು ೧೯೭೬ರ ಜನವರಿ ೧೧,೧೨ ರಂದು ದಾವಣಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮೇಳನ ಜರಗಿಸಲು ಸಿದ್ಧತೆಗಳು ಆರಂಭವಾದುವು. ಭಾರತೀಸುತರನ್ನು ದಾವಣಗೆರೆಗೆ ಕರೆಯಬೇಕು, ಸಂಬಂಧಿತ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಿರ

ಬೇಕು-ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಸ್ವಾಗತಸಮಿತಿಯವರಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆದೆ ; ಭಾರತೀಸುತರ ವಿಳಾಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆ.

ದಾವಣಗೆರೆಗೆ ಅವರು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅನಂತರವೂ ಪ್ರಕಟಣೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕಳುಹುತ್ತ ಬಂದೆ. ಪತ್ರವನ್ನೂ ಬರೆದೆ.

ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಂದ ನನಗೊಂದು ಕಾಗದ ಬಂತು.

ಮಡಿಕೇರಿ

೨೯-೩-೭೬

ಶ್ರೀ ನಿರಂಜನರಿಗೆ

ಸಪ್ರೇಮ ಪ್ರಣಾಮಗಳು. ನಾನು ತಮಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಬಹುದಿನಗಳಿಂದ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ವಿಳಾಸವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡುದರಿಂದ ಕಾಗದ ಬರೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಂ. ಶರ್ಮ ರಿಂದ ವಿಳಾಸವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಈ ಕಾಗದನನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಕಳೆದ ಫೆಬ್ರವರಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ತಮ್ಮನ್ನು ಮುಖತಃ ಭೇಟಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಅನಾರೋಗ್ಯ ನಿಮಿತ್ತ ಆ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಕೈ ಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು. ಅಂತೆಯೇ ದಾವಣಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಪ್ರಗತಿಪಂಥ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಆಲೋಚನೆಯೂ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಆ ಯೋಚನೆಯನ್ನೂ ಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು. ಸುಮಾರು ಒಂದು ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ನಾನು ರಕ್ತಭೇದಿ ವ್ಯಾಧಿಗ್ರಸ್ತನಾಗಿ ಖಾಸಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಈಗ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಚೇತರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇದ್ದೇನೆ. ತಾವು ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಗತಿ ಪಂಥದ ಪ್ರಕಟಣೆ ಗಳೆಲ್ಲಾ ಕೈಸೇರಿವೆ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ತಮಗೆ ಕೃತಜ್ಞ. ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ವಂತಿಗೆಯನ್ನು ಎರಡು ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ೧೦ರ ಒಳಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಗತಿಪಂಥದ ಸಂಘಟನೆ ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಯ ಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೇ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕ್ಲೈಬ್ಯ ಬಾಧಿಸಿದೆ. ಶ್ರೀ ಬಸವಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ನಾವಿಂದು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಬೂಸಾಸಾಹಿತ್ಯ. ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಓಜಸ್ವಿಯಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯೇ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದುವುದು ಆಗತ್ಯ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಾವಿಂದು ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆ, ಪವಾಡಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬುಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ ತುರುಚೆ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆಸು

ತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಮ್ಮ ಗುರುಮಠಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದು ಮೂರು ದಶಕಗಳು ಕಳೆದರೂ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಕೋನವನ್ನು ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಅವರು ಇಂದಿಗೂ ಹರಿಜನ-ಗಿರಿಜನರಿಗೆ ಬದುಕು ಬಾಳಲು ಸಮಾನ ಅವಕಾಶ ಮತ್ತು ಹಕ್ಕುಗಳಿವೆ ಎಂಬ ಮೌಲಿಕ ತತ್ವವನ್ನೇ ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಫ್ಯಾಸಿಸ್ಟ್ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಪ್ರಚೋದನೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಂಥವರು ಪ್ರಗತಿಪಂಥವನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಲು ಮುಂದೆಬಂದುದು ಅಭಿನಂದನೀಯ ಸಂಗತಿ. ತಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಾದ ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲವನ್ನು ನೀಡಲು ಹರ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚೇನು ಬರೆಯಲಿ? ತಾವು ಈಗ ಆರೋಗ್ಯವಂತರಾಗಿ ಇರುವಿರೆಂದು ನಂಬುವೆನು. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅಗತ್ಯ ಭೇಟಿಯಾಗುವೆನು. ತಾವು ಮಾರೋಲೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವಿರಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

ಸ್ನೇಹ ವಿಶ್ವಾಸಗಳೊಡನೆ,
ಇಂತಿ ತಮ್ಮವನೇ ಆದ,
ಭಾರತೀಸುತ

ಕಾಗದವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಓದಿದೆ,— ಇದು ಅವರ ಕೊನೆಯ ಕಾಗದ ಎಂಬುದರ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಓದಿದೆ.

* * * * *

ಏಪ್ರಿಲ್ ೪ರ ಭಾನುವಾರ ರಾತ್ರಿ ಫೋನ್ ಕರೆಯಿತು. ಆಕಡೆ ಇದ್ದವರು ಪ್ರಜಾವಾಣಿ ಉಪಸಂಪಾದಕ ಶೈಲೇಶಚಂದ್ರ ಗುಪ್ತರು. [ಹಿಂದೆ 'ಜ್ಞಾನಗಂಗೋತ್ರಿ' ಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ನಾಲ್ಕು ಸಂಪುಟಗಳ ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಒಡನಾಡಿಯಾಗಿದ್ದವರು.]

"ಭಾರತೀಸುತರ ಕುಟುಂಬದ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಾ, ಸಾರ್? ಪತ್ನಿ ಮಕ್ಕಳು?"

ಎದೆಗುಂಡಿಗೆಯ ಬಡಿತವನ್ನು ಟೆಲಿಫೋನ್ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸ್ವರಭೇದ-ಉಮ್ಮಳ ಅತ್ತ ಇರುವವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಉಂಟೆ?

"ಯಾಕೆ ಶೈಲೇಶ್ ಏನಂದರೂ .... ಸುದ್ದಿ?"

ಅವರು ಹೇಳಿದರು. ಒಂದೇ ವಾಕ್ಯ.

ಭಾರತೀಸುತರೂ ನಾನೂ ಆತ್ಮೀಯರಾಗಿದ್ದೆವು. ಪರಸ್ಪರ ಅರಿತುಕೊಂಡ ಜೀವಗಳಾಗಿದ್ದೆವು. ಆದರೂ ಅವರ ಕುಟುಂಬದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ವಿವರ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ (ನಾವು ಜತೆಯಾಗಿ ಗೆದ್ದಲುಗೂಡು ಕಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ.)

ಉಗುಳುನುಂಗಿ ಉತ್ತರವಿತ್ತೆ.

"ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಶೈಲೇಶ್."

ಸೋಮವಾರ ೫ ರ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ 'ಪ್ರಜಾವಾಣಿ' ಯ ಮೇಲೆ ಕರಿಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಭಾವಚಿತ್ರವಿತ್ತು. ಕೆಳಗೆ ಮಸಿ ಹಸಿಯಾಗಿದ್ದ ಸಾಲುಗಳು.

ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಮುಗಿದೀತೆ? ಆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಅಂಚೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂತರ್ದೇಶೀಯ ಕಾಗದ ಬಂತು. ಭಾರತೀಸುತರ ಮಗಳು ಕುಸುಮಾ ಬರೆದುದು. ಭಾರತೀಸುತರ ನಿಧನಕ್ಕೆ ಎರಡು ದಿನ ಹಿಂದಿನ ಒಕ್ಕಣೆ.

> "ನೀವು ನಮ್ಮ ತೀರ್ಥರೂಪರಿಗೆ ಬರೆದ ಕಾಗದ ತಲುಪಿದೆ. ಮೊನ್ನೆ ನಿಮಗೆ ಬರೆದ ಕೆಲವೇ ತಾಸುಗಳ ಅನಂತರ ನಮ್ಮ ಪೂಜ್ಯ ತೀರ್ಥರೂಪರಿಗೆ ಪಾರ್ಶ್ವವಾಯು ಹೊಡೆಯಿತು. ತೀವ್ರ ರಕ್ತಭೇದಿಯಿಂದ ಅತಿಯಾಗಿ ಬಳಲಿದ್ದ ಅವರು ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಈ ಆಘಾತ ಅವರಿಗಾಯಿತು. ಪ್ರಗತಿಪಂಥದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಅವರ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಹಲವಾರಿದ್ದುವು. ಆದರೆ ಈಗ ಅವರು ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಮಾಡು ವಂತಿಲ್ಲವೆಂದು ಬರೆಯಲು ದುಃಖಿಸುತ್ತೇನೆ.
>
> "ದೇಹದ ಎಡಭಾಗ ಅಚೇತನವಾಗಿದ್ದು ಖಾಸಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯದಲ್ಲಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಹಾರೈಕೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂದು ನಾವು ಬಯಸುತ್ತೇವೆ."

ಅದೊಂದು ಸ್ಪರ್ಧೆ: ಅಂಚೆ, ಟೆಲಿಫೋನ್, ರೋಟರಿಯಂತ್ರ, ಕಾಲವೇಗ. ಒಂದ ಕ್ಕೊಂದು ಸಿಕ್ಕುಗಂಟು. ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ ಯಾವುದಕ್ಕೂ.

ಸಾವಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಹೊಸ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರು. ಬದುಕಿನ ಕೊನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಅದರ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ತು ಮೂಡಿಸಿತ್ತು.

* * * * *

೧೯೭೭ ಜನವರಿ ೯ ಮತ್ತು ೧೦ ನೆಯ ದಿನಗಳು ಪುತ್ತೂರು. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಗಿಜಿ ಗಿಜಿ ಜನ. ಅವರೊಡನೆ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ವಾಹನಗಳ ಸೆಣಸಾಟ. ಹಿಂಡು ಹಿಂಡಾಗಿ, ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಾಮವಾಗಿ ಅಲೆಯುವುದು—ಈ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಓಬೀರಾಯನ ಕಾಲದ ಕಥೆ.

ಹುಡುಗನಾದ ನಾನೂ ಇಲ್ಲ ; ಯುವಕರಾದ ಭಾರತೀಸುತರೂ ಇಲ್ಲ.

ಪತ್ರಾವೋನಗರ. ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಗತಿಪಂಥದ ದ್ವಿತೀಯ ಸಮ್ಮೇಳನ. ನಡೆಯ ಲಾಗದ ನಾನು ಕುಳಿತಿದ್ದ ವಾಹನ, ದಾರಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ 'ಭಾರತೀಸುತ ಮಹಾ ದ್ವಾರ'ವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು.

ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎಂದೆನೆ ?

ಛೆ! ಅರ್ಥವನ್ನು ಇಡಿಯೆಂದು ಸಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾನು, ಇಡಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ವಿಮುಕ್ತ ಚೇತನರಾದ ಅವರು—ಇಬ್ಬರೂ ಇದ್ದೆವು.

ಸಮ್ಮೇಳನದ ಎರಡನೆಯ ದಿನ ಸಂಜೆ, ಭಾರತೀಸುತರ 'ಶತದ್ರು ದಂಡೆಗೆ' ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಸಮ್ಮೇಳನಾಧ್ಯಕ್ಷ ಶ್ರೀರಂಗರು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದರು. ಭಾರತೀಸುತರ ಪುತ್ರ ವಿಜಯ ವೇದಿಕೆಗೆ ಬಂದ(ರು). ಬಯಲು ರಂಗಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಜನ ಸಂದಣಿ ಪ್ರಚಂಡ ಕರತಾಡನ ಮಾಡಿತು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹರ್ಷ. ನನಗೂ. ಒಳಗೆ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಅಳು ಧ್ವನಿ ಪಡೆಯಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ನೆನಪಿನ ಹನಿಗಳು

—ಡಾ. ಹಾ. ಮಾ. ನಾಯಕ

ಸುಮಾರು ಕಾಲು ಶತಮಾನದ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು.

ಆಗ ಭಾರತೀಸುತರು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಲೇಖಕರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೋ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಅವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದರು. ನನಗೆ ಅವರ ಪರಿಚಯುವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪತ್ರಿಕೆ 'ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಪಂಚ' ನನಗೆ ಭಾರತೀಸುತರ 'ಇರಾನಿನ ವೀರರು' ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆಗೆಂದು ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಸೊಹ್ರಾಬ್ ಮತ್ತು ರುಸ್ತುಮರನ್ನು ಮುಖ್ಯರನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅವರ ಹಿಂದಿನ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಕೆಲವು ತಲೆಮಾರುಗಳ ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಪುಸ್ತಕ ಅದು. ವೇಲಿಸ್ ಗೆಂಡಿ ಎಂಬುವವನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಅದನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರು. ಮಂಗಳೂರಿನ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದು ಅದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿತ್ತು.

ನನ್ನ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ('ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಪಂಚ': ೮–೩) ಷಹನಾಮಾ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಒಂದು ಭಾಗವಾದ ಸೊಹ್ರಾಬ್–ರುಸ್ತುಂ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈವರೆಗೆ ಬಂದ ಈ ಕುರಿತ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದೆ. "'ಇರಾನಿನ ವೀರರು' ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವೀರಾಗ್ರೇಸರ ಕತೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಪೌರುಷದ ಸಂಕೇತ. ರುಸ್ತುಂ ಹತ್ತುವ ಕುದುರೆ, ಹಿಡಿಯುವ ಕತ್ತಿ ಕೂಡ ಹೋರಾಟದ ಸಂಕೇತ; ವಿಜಯದ ಪತಾಕೆ. ಈ ವೀರರ ಕತೆ ಓದುವವರಿಗೆ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ತುಂಬ ರಂಜಕವಾಗಿದೆ; ರೋಮಾಂಚಕವಾಗಿದೆ" ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದ್ದೆ: "ಈ ಕೃತಿಯ ಶೈಲಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಬೇಕು. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬಹಳ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರವಾಗಿ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಭಾಷೆ ಸಹಜತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕೃತಕವಾಗಿದೆ. ಆಕಡೆ ಅನುವಾದಕರು ಗಮನವಿತ್ತಿದ್ದರೆ 'ಇರಾನಿನ ವೀರರು' ಕೃತಿಯ ಬೆಲೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪುಸ್ತಕದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಫಿರ್ದೂಸಿ ಮತ್ತು ಅವನ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪರಿಚಯ, ಮುಖಪುಟದ ಮೇಲಿನ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತ ಚಿತ್ರ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಕಳೆ ಕಟ್ಟಿವೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ 'ಇರಾನಿನ ವೀರರು' ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಕೃತಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅನುವಾದಕರೂ, ಪ್ರಕಾಶಕರೂ ಅಭಿನಂದನಾರ್ಹರು."

ವಿಮರ್ಶೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ 'ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಪಂಚ'ದ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಸುತರು ನನಗೆ ಒಂದು ಕಾಗದ ಬರೆದು ನನ್ನ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಬಗೆಗೆ ತಮ್ಮ

ಸಂತೋಷವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದರು. ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕದ ವಸ್ತುವನ್ನು ನಾನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಭಾರತೀಸುತರ ಬಗೆಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು ಒಂದೇ ಮಾತು ಅದು ಅವರ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು. ಆ ಮಾತು ಪ್ರಶಂಸೆಯಮೇನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಭಾರತೀಸುತರು ತೀರ ಅಪರಿಚಿತ ವಿಮರ್ಶಕನಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆದದ್ದು ಅವರ ಹೃದಯಸಂತಿಕೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

* *

ಏಳೆಂಟು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಭಾರತೀಸುತರ ಇನ್ನೊಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ನಾನು ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಸಲ ಅದು ಕಾದಂಬರಿ–'ಚಿಗುರು ಹಾಸಿಗೆ.' ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದರಿಂದ ಅದು ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು. ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದೆ ('ಪ್ರಜಾವಾಣಿ': ಆಗಸ್ಟ್ ೧. ೧೯೬೦):

"ಭಾರತೀಸುತರು ಕನ್ನಡದ ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಓದುಗರಿಗೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಪರಿಚಿತರು. ಕರ್ನಾಟಕ–ಕೇರಳಗಳ ಗಡಿ ಪ್ರದೇಶದ ಜನ ಜೀವನವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಲು ಅವರು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಓದುಗರಿಗೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದ ಪ್ರದೇಶದ ನಡವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಾಗಿದೆ–ಈಗ ವಿಮರ್ಶೆಗಿರುವ ಪುಸ್ತಕ. 'ವೈನಾಡಿನ ನಾಯರ ಕುಟುಂಬದ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ, ಜೇನು ಕುರುಬ ತರುಣನೊಬ್ಬನ ದುರಂತ ಪ್ರಣಯವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಸಾಹಸ' ಎರಡನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವುದಾಗಿ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಅರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದಿದ ಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕಿಂತ ಸಾಹಸವೇ ಹೆಚ್ಚಿನದಿರಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಓದುಗರಿಗೆ ಮೂಡದಿರದು!

"ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮದುವೆಯಾದ ಹೆಣ್ಣು. ಆದರೆ ದಾಂಪತ್ಯ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ಗಂಡ ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಆನೆಕಾರ ಯುವಕನಲ್ಲಿ ಅವಳ ಪ್ರೇಮ ಚಿಗುರುತ್ತದೆ. ಅದು ಗಾಢವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಮನೆಯ ಹಿರಿಯರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಮನೆತನದ ಗೌರವದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಗುಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಆನೆಕಾರ ಮರೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂತಸದ ಸಮಾಗಮ ಮುಗಿದೊಡನೆಯೇ ಆನೆಕಾರ ಮದನೆದ್ದ ಆನೆಯ ಕಾಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ- ಇದಿಷ್ಟು ಆದಷ್ಟು ಕಡಮೆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದಾದ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥೆ.

"ಭಾರತೀಸುತರು ಬಹಳ ಸುಲಭವಾಗಿ ಬರೆಯ ಬಲ್ಲರು. ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಅವರ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕಾಣುವುದು ಇದೊಂದೇ ಗುಣ. ಇಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರಗಳು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನೂ ಮಾಡವು. ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗಿ ಚಿರುತೆ ತನ್ನ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಮೀರಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳು

ತ್ತಾಳೆಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಆನೆ ಶಂಕರ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಜನಪದ ಕಥೆಯೆಂದು ನಮ್ಮ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ತಯಾರಿಸುವ 'ಸಿನಿಮಾ'ಗಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕಾದಂಬರಿ 'ಚಿಗುರು ಹಾಸಿಗೆ' ಕೃತಕತೆ. ಶಿಥಿಲತೆಗಳು ಇದ್ದಿದ್ದರಲ್ಲೇ ಉತ್ತಮ ಗೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಡಮೆ ಮಾಡಿವೆ.

"ಅಚ್ಚಿನ ತಪ್ಪುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಎರಡೂವರೆ ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆಯ, ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ಆರಂಭವಾಗುವುದು ಒಂಬತ್ತರಿಂದ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ರಕ್ಷಾ ಪತ್ರವೂ ಕೂಡಿ ಇರುವುದು ಆರೇ ಪುಟಗಳು. ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಭರದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಮೋಸಮಾಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ."

ಈ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಭಾರತೀಸುತರಿಂದ ನನಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೇನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸುಮಾರು ಒಂದು ವರ್ಷದ ಮೇಲೆ ಅವರನ್ನು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮುಖತಃ ನೋಡುವ ಸಂದರ್ಭ ಒದಗಿತು. ಒಂದು ಸಂಜೆ ಅವರು ಮೈಸೂರಿನ ಉಷಾ ಪ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ನಾನೂ ಅಲ್ಲಿ ಹೋದೆ. ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಶ್ರೀ ಹಬ್ಬು ನಮ್ಮ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿದರು. "ಗೊತ್ತು, ಗೊತ್ತು. ಅವರು ನನ್ನ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ್ದಾರೆ" ಎಂದು ಭಾರತೀ ಸುತ ಕೈಮುಗಿದರು. ಬಡಕಲು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ, ಮೆಲುದನಿಯ ಅವರು ತುಂಬ ಹೊತ್ತು ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾತಾಡಿದರು. ನನ್ನ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತೂ ಅವರಿಗೆ ನೆನಪಿತ್ತು. ಪ್ರಕಾಶಕರು ಪುಟ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೋಸ ಮಾಡಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಅದಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಕಾರಣರೆಂದೂ ಹೇಳಿದರು. ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ವಲ್ಪ ದೀರ್ಘವಾದ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯಲು ಅವರು ಯೋಚಿಸಿದ್ದರು. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಆರಂಭದ ಎಂಟು ಪುಟಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಕೊನೇ ಘಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಆ ದೀರ್ಘ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಕರಿಗೆ ಕೆಟ್ಟಮಾತು, ಬರು ವಂತಾಯಿತು ಎಂದು ಅವರು ಪರಿತಪಿಸಿದರು. "ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಿ, ಅದೇನು ಮಹಾ" ಎಂದು ನಾನು ಅವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಕುವೆಂಪು-ಕಾರಂತರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು, 'ಕುಡಿಯರಕೂಸು' ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಾವು ಆ ಸಂಜೆ ಮಾತಾಡಿದ ನೆನಪು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅದು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಮೊದಲ ಭೇಟಿ ಎನ್ನಿಸ ಲಿಲ್ಲ. ಭಾರತೀಸುತರು ನನ್ನ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿದಂತೆ ನನಗೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ತಮಗೆ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಆಳ-ವಿಸ್ತಾರಗಳೊಡನೆ ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ತರುವುದಾಗಿ ಅವರು ಹೇಳಿದರು. ಮುಂದೆ ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಅವರನ್ನು ಉಷಾ ಪ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಸಂಧಿಸಿದ ನೆನಪಿದೆ.

* * *

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸುವರ್ಣಮಹೋತ್ಸವ ಸಮಾರಂಭದ ಅಂಗವಾಗಿ ನಡೆದ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕರ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಸುತರು ಆಹ್ವಾನಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಇನ್ನೊಂದು ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲೂ ಅವರು ಪಾಲುಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸನಿಹದಿಂದ ನೋಡುವ, ಅವರೊಡನೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಕಳೆಯುವ ಅವಕಾಶಗಳು ಒದಗಿದವು. ಭಾರತೀಸುತ ತಣ್ಣೀರನ್ನೂ ಆರಿಸಿ ಕುಡಿಯುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯವರು. ಜನರ ನಡುವೆ ನುಗ್ಗಿ ಡೋಲು ಬಾರಿಸುವುದು ಅವರ ಜಾಯಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟೇ ಮಾತು; ಅದೂ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ, ಅಷ್ಟೆ. ಅವರ ವಿನಯ ಸೌಜನ್ಯಗಳು ಅಪರೂಪವಾದವು. ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಆತ್ಮ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನಾಗಲಿ, ಮೋಹವನ್ನಾಗಲಿ ಅಂಟಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಅವರು ನಡೆದುಕೊಂಡ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭವೂ ನನಗೆ ನೆನಪಿಲ್ಲ.

ವಿಶಾಲ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ನೆನಪಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನಾನು 'ಒಂದು ದಶಕದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ'ವನ್ನು ಸಮೀಕ್ಷಿಸುವಾಗ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯನ್ನು ತಂದ ಕಥೆಗಾರರ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದೆ: "ಆಯಾ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಆಕರವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಕಥೆಗಳ ಜೀವಂತ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಉಜ್ವಲಗೊಳಿಸಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ನಗರ ಜನರ ಜೀವನವೇ ನಮ್ಮ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ತುಂಬಿರುವುದರಿಂದ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತ ಕಥೆಗಳು ಹೊಸಗಾಳಿಯ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿಸುತ್ತವೆ. ಜೀವನದ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನೂ, ಚೆಲುವನ್ನೂ, ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಗಿರಿಜನ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಜೀವನ ವಿಧಾನಗಳು ತೀರ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಅವರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ಅವುಗಳಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ಬೇರೆ ತರದವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಭಾರತೀಸುತರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆಯವರು ಈ ಬಗೆಯ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು."

ಅದೇ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ್ದೆ: "ಆಧುನಿಕ ಜೀವನದಿಂದ ದೂರನಿಂತ ಗಿರಿಜನ ವರ್ಗದವರ ಜೀವನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಕುಲಕರ್ಣಿ ಬಿಂದುಮಾಧವರೂ, ಭಾರತೀಸುತರೂ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಹುಲಿಯ ಬೋನು' 'ಚಿಗುರು ಹಾಸಿಗೆ'ಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಕೇರಳದ ಗಡಿನಾಡಿನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಂಪುಗಳ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ."

೧೯೬೭ರಲ್ಲಿ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ '೧೯೬೬-೬೭ರ ಕನ್ನಡ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯ'ವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಭಾರತೀಸುತರ ಬಗೆಗೆ ಹೀಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದೆ: "ಭಾರತೀಸುತರು ಎಂದಿನಂತೆ ತಮ್ಮ 'ಗಿರಿಕನ್ಯೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವೈನಾಡಿನ ಗಿರಿಜನರ ಒಂದು ಪಂಗಡವಾದ ಪಣಿಯರ ಜೀವನವನ್ನು

ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗಿಂತ ಭಾರತೀಸುತರು ಹೆಚ್ಚಿನದೇನನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿಲ್ಲ. ಪಣಿಯ ಹೆಣ್ಣೊಂದು ತನ್ನ ಒಡೆಯನಿಂದ ತನ್ನ ಶೀಲವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿತೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲಿನ ಕಥೆ. ಹಿಂದಿನ 'ಹುಲಿಬೋನಿ'ನಲ್ಲೂ ಅದೇ ಕಥೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಸೋತಿದ್ದಳು; ಇಲ್ಲಿ ಅವಳು ಸೋಲಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸ. ಪಣಿಯರ ಜೀವನ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ನಂಬಿಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲ ಭಾರತೀಸುತರು ಅದೇನನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡದಿರುವುದು ಒಂದು ನಷ್ಟವೇ ಸರಿ."

ಅದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳ ಸಂಕಲನದ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೆ: "'ಕರೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟ ಕಾರ್ಡೀಲಿಯಾ'ದ ಒಂಬತ್ತು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಕೊಡಗಿನ ಜನಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಸೊಗಸುಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತರುವ ಕೆಲವೇ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದಾರೆ, 'ಟೊಳ್ಳುನಂದಿಮರ'ದಂಥ ಕಥೆಯಿಂದಾಗಿ ಈ ಸಂಕಲನ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದೆ. ಅವರ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ಮಾತುಗಳು ಪದಪುಂಜಗಳು ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಿಂದ ಕೆಲವು ಸಲ ಬೇಸರ ತರಿಸುತ್ತವೆ."

ನನ್ನ ಮೆಚ್ಚುಗೆ-ಟೀಕೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಭಾರತೀಸುತರು ಗಮನಿಸಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಈ ಲೇಖನ ಭಾಷಣಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದ ತರುಣದಲ್ಲೆ ರಾಜ್ಯವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಓದುಕಲಿತ ವಯಸ್ಕರಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿಸುವವರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಾಗಾರವೊಂದನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದರು. ಭಾರತೀಸುತರು ಅದರಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಶ್ರೀ ಮಿರ್ಜಿ ಅಣ್ಣಾರಾಯರೂ ಇದ್ದರು. ಭಾರತೀಸುತರು ಅಣ್ಣಾರಾಯರೊಡನೆ ನನ್ನ ವಿಮರ್ಶೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದರಂತೆ. ಅಣ್ಣಾರಾಯರು ಒಮ್ಮೆ ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ನಾನು ತಮ್ಮನ್ನು ಅತ್ಯುಗ್ರವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಬಹುದೆಂದು ಭಾರತೀಸುತರು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದರೆಂದೂ ಹಾಗಾಗದಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಅಣ್ಣಾರಾಯರು ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಭಾರತೀಸುತರು ಹಾಗೇಕೆ ನಿರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿದ್ದರೆಂಬುದು ನನಗೆ ಇಂದಿಗೂ ತಿಳಿಯದು. ಬಹುಶಃ 'ಚಿಗುರು ಹಾಸಿಗೆ'ಯನ್ನು ಕುರಿತ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅವರು ಮರೆತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

* * * *

ಭಾರತೀಸುತರ 'ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು' ಒಂದು ಸಲ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪದವಿ ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ಪಠ್ಯವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ವಿಷಯ ತಿಳಿದೊಡನೆಯೇ ಅವರು ಒಂದು ಮುಂಜಾನೆ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಅಷ್ಟು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಅವರು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ವಿಗ್ನರಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು. "ನೀವು ನನಗೆ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಗೌರವ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ" ಎಂದರು. ನನಗೆ

ಅವರು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂಬುದೇ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಪದವಿ ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕ ಪಠ್ಯವಾದದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿತ್ತು; ಅಷ್ಟೇ ಸಂತೋಷವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಅವರು ತುಂಬ ಕೃತಜ್ಞತೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಿದರು. ಅವರ ಕಣ್ಣಂಚು ತೇವಗೊಂಡಿದ್ದಂತೆ ನನಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು. "ಲೇಖಕ ಯಾವಾಗಲೂ ಹಣದಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತಿ ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಗೌರವ ಮಾನ್ಯತೆಗಳೂ ಬೇಕು. ಈಗ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉತ್ಸಾಹ ಬಂದಿದೆ" ಎಂದರು. ಅದು ನನ್ನ ಒಬ್ಬನ ನಿರ್ಧಾರ ಅಲ್ಲವೆಂದೂ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಮಂಡಳಿಯ ತೀರ್ಮಾನವೆಂದೂ, ಇನ್ನೂ ಆರೆಂಟು ಜನ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣರೆಂದೂ ಅವರಿಗೆ ವಿವರಿಸಿದೆ. ಅವರು ಅದಾವುದನ್ನೂ ಕೇಳುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಸಲ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗಲೂ ಅವರು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಪ್ರತಿ ಸಲವೂ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಕೋಚಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕ ಮಾಡಿಸುವುದಾಗಿ 'ಭರವಸೆ' ಕೊಟ್ಟು 'ಮೋಸ'ಮಾಡಿದ ಮಹನೀಯರೊಬ್ಬರಿಂದ ತಮಗಾದ 'ಉಪಕಾರ'ವನ್ನು ಅವರು ಒಂದುಸಲ ನನಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಕಹಿಯೂ ಉಳಿದಿದ್ದಂತೆ ನನಗೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ

* * * * *

ಕೊನೆಯ ಸಲ ನಾನು ಭಾರತೀಸುತರನ್ನು ಕಂಡದ್ದು ೧೯೭೫ರ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕೊಡಗಿನ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸಮ್ಮೇಳನದ ವಾರ್ಷಿಕ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ, ಈ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಪಾಲುದಾರರು. ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅವರು ನಾನು ಈ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯ ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ೭೫ರ ಅಧಿವೇಶನಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ ಇರಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ ಆ ಅಧಿವೇಶನ ಸೋಮವಾರ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಭಾರತೀಸುತರು ಅಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅವರ ಆರೋಗ್ಯ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲೇ ಬಡಕಲಾಗಿದ್ದ ಅವರು ಇನ್ನೂ ತೆಳ್ಳಗಾದಂತೆ ನನಗೆ ತೋರಿತು. ನಮ್ಮ ಜೊತೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತರೂ ಅವರು ಏನನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮಾತುಕತೆ ತುಂಬ ಕಡಮೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಆಗ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. ನಾನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಅದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ಹೇಗೆ ಪೋಷಿಸಿಕೊಡಬೇಕು, ಅದರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಹೊಣೆ ಏನು ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡಿದೆ. ನನ್ನ ಭಾಷಣ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಭಾಷಣವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥದೊಂದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನೇ ಮರೆತು ನಾನು ಮಾತಾಡಿದ್ದೆ. ಭಾಷಣದ ನಂತರ ಭಾರತೀಸುತರು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿದರು. ಅದು ಅಪರೂಪದ ಭಾಷಣವೆಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದರು. "ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳಿದ್ದುದರಿಂದ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತೆಂದು" ನಾನು ನಕ್ಕೆ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಆಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಎ. ಭರತ್ ಆಗ

ಕೊಡಗಿನ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅವರೂ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದರು. "ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದೂ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಅವರೂ ನಕ್ಕರು.

ಹೊರಡುವ ಮುಂಚೆ "ಮತ್ತೆ ಯಾವಾಗ ಭೇಟಿ? ಎಂದು ಭಾರತೀಸುತರನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. "ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದಾಗ" ಎಂದರವರು. ಆದರೆ ಆ 'ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ' ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ

* * * * * *

ಭಾರತೀಸುತರು ತೀರಿ ಹೋದ ಕೆಲವು ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾದಮಿಯ ಸಭೆ ಸೇರಿತ್ತು. ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅಕಾದಮಿಯ ಆ ವರ್ಷದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳ ಹಂಚಿಕೆಯ ನಿರ್ಧಾರವಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಕಾದಮಿ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬಹುಮತದಂತೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿತ್ತು.

ಹೀಗೆ ಬಹುಮತ ಪಡೆದವರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರ ಹೆಸರು ಇರಲಿಲ್ಲ; ಅವರು ದಿವಂಗತರಾಗಿದ್ದರು. ಭಾರತೀಸುತರಿಗೆ ಮರಣೋತ್ತರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಬೇಕೆಂದೂ, ಅದರಿಂದ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಗೆ ಅಕಾದಮಿ ಮಾನ್ಯತೆ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಆಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಅವರ ಕುಟುಂಬದವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನೆರವಾದಂತೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ನಾನು ಸಲಹೆ ಮಾಡಿದೆ. ಯಾವ ಚರ್ಚೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿದರು. ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾದಮಿ ನೀಡಿದ ಮೊದಲ ಮರಣೋತ್ತರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಅದು.

ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾದಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿತರಣೆಯ ಸಮಾರಂಭ ಏರ್ಪಡಿಸಿತು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಾಡಾಗಿದ್ದ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಭಾರತೀಸುತರ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಅವರ ಶ್ರೀಮತಿಯವರು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು.

ಸಮಾರಂಭ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಅಕಾದಮಿಯ ಹಿರಿಯ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಡಾ ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರು ನನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದು "ನೀವು ಆ ದಿನ ಭಾರತೀಸುತರ ಹೆಸರು ಸೂಚಿಸಿ ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಪಾಪ, ಅವರು ಬದುಕಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರೋ" ಎಂದರು. ಮುಚ್ಚು ಕೊರಳು ಕೋಟಿನ, ಖಾದಿ ಉಡುಪಿನ, ಗುಳಿ ಬಿದ್ದ ಕಣ್ಣಿನ, ಪಿಸುಮಾತಿನ ಭಾರತೀಸುತರು ಪರಿಷತ್ತಿನ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ದಾಟ ಹೋದಂತೆ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನನಗನ್ನಿಸಿತು. ಅವರು ಎಂದೋ ನನ್ನೊಡನೆ ಆಡಿದ್ದ ಮಾತುಗಳು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದವು.

" ಲೇಖಕ ಯಾವಾಗಲೂ ಹಣದಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತಿ ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಗೌರವ ಮಾನ್ಯತೆಗಳೂ ಬೇಕು. ಈಗ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉತ್ಸಾಹ ಬಂದಿದೆ."

ನನ್ನ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಸುತರ ಗೆಳೆತನದ ಬೆಳವಣಿಗೆ

ತ. ಸು. ಶಾ.

ನಾನು ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಭಾರತೀಸುತರನ್ನು ಕಂಡುದು, ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮುವ್ವತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ. ಅದರ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹೀಗಿದೆ—

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕುಲಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ವರಕವಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರು ೧೯೫೭ನೇ ಮೇ ತಿಂಗಳು ಏಳರಂದು ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಚುನಾಯಿತರಾದರು. 'ಪುಟ್ಟಪ್ಪ ಎಂದರೆ ಕನ್ನಡ; ಕನ್ನಡ ಎಂದರೆ ಪುಟ್ಟಪ್ಪ' ಅಲ್ಲವೆ? ಅವರು ಕುಲಪತಿಗಳಾಗುತ್ತಲೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಶುಕ್ರಮಹರ್ದಶೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಆಡಳಿತಾಂಗ ಬೋಧನಾಂಗಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪ್ರಸಾರಾಂಗಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ ಬಂದಿದ್ದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಬೆಳೆ ಹುಲುಸಾಯಿತು; ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿತು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳ ಕೀರ್ತಿ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಗಡಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ದೇಶೋ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿ ಹರಡಿತು. ಇಂತಹ ಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರಂಗದ ನಿರ್ದೇಶಕನಾಗುವ ಭಾಗ್ಯ ನನ್ನದಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಸಾರಾಂಗದಂತೆ ಅದರ ನಿರ್ದೇಶಕನಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರಿಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಮಮತೆ. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಅವರು ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ 'ಬಸವನ ಹಿಂದೆ ಬಾಲ' ಎನ್ನುವಂತೆ ನಾನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟೆ–ಪ್ರಸಾರಾಂಗದ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ನೆಪದಿಂದ. ನಾವು ಧಾರವಾಡವನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಲೆ ಅಲ್ಲಿನ ಜನ 'ಬೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ಮುತ್ತುವ ನೊಣಗಳಂತೆ' ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಆ ಜನ ಅತ್ಯಂತ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಭವ್ಯಭವನವೊಂದಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದರು. ನಾನು? ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಸ್ವಯಂಸೇವಕ ಬಂದು ಶಾಲೆಯೊಂದರ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಠಿಕಾಣಿ ಮಾಡಿಸಿದ. ಈ ಹಿಂದೆ ನಾನು ಎಂದೂ ಧಾರವಾಡವನ್ನು ಕಂಡವನಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ನನಗೆ ಪರಿಚಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಪರಿಚಯವಿದ್ದ ನಾಲ್ಕಾರು ಜನರೂ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಪುಸ್ತಕಪ್ರದರ್ಶನದ ಹೊಣೆಹೊತ್ತಿದ್ದ ನಾನು ಆ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಿಂದ ವಂಚಿತನಾಗಿ ಕೇವಲ ಪುಸ್ತಕವ್ಯಾಪಾರಿಯಂತೆ ಕಾಲಕಳೆಯಬೇಕಿತ್ತು. ನಾಡಿನ ಸಾಹಿತಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಹಬ್ಬದ ಸಡಗರದಲ್ಲಿ ನಲಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾನು ನೀರಿನಿಂದ ಹೊರಹಾಕಿದ ಮೀನಿನಂತೆ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಾ, ಗೂಬೆಯಂತೆ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮೊದಲ ಒಂದು ದಿನವನ್ನು ಕಳೆಯುವುದರೊಳಗಾಗಿ ನನ್ನ ಸಂಯಮವೆಲ್ಲ ಸತ್ತುಹೋಗಿ, ಹತ್ತು ಸಲ ನನ್ನ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಶಪಿಸಿದ್ದೆ.

ಸಮ್ಮೇಳನದ ಎರಡನೆಯ ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಪ್ರಾತಃಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಬೆಂದು

ಕೊಠಡಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟೆ. ಇದಿರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಯುವಕ ನಿಂತಿದ್ದ. ಆತ ತನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಮುಖದಿಂದ ಮುಗುಳ್ನಗೆಯನ್ನು ತುಳುಕಿಸುತ್ತಾ, ಬಟ್ಟ ತಲೆಯನ್ನು ಬಾಗಿಸಿ 'ನಮಸ್ಕಾರ ಸಾರ್' ಎಂದ. ನನಗೆ ಆತನ ಗುರುತು ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಈ ಮಾನವ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದನಲ್ಲ ಎಂದು ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ನಾನು ಪ್ರತಿ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕಂಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾ ಆತನತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತೆ. ಆತನೇ ಮಾತಿನ ಧಾರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ 'ನಾನು ಭಾರತೀಸುತ ಎಂತ, ನನ್ನ ಹೆಸರು ನೀವು ಕೇಳಿರಬಹುದು. ನೀವು ತ. ಸು. ಶಾಮರಾಯರಲ್ಲವೆ?' ಎಂದ. ನಾನು ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮರುವನವನ್ನು ಕಂಡವನಂತೆ ಆನಂದದಿಂದ ಆತನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆತನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ. ಆ ಮಂಗಳ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ನನ್ನ, ಆತನ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯಾಯಿತು. ಮುಂದಿನ ಎರಡು ದಿನಗಳು ನಾನು ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು ಆ ಎರಡೂ ದಿನಗಳೂ ನಾನು ಮತ್ತು ಭಾರತೀಸುತರು ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಾಗಿಯೇ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದೆವು. ನಾನು ನನ್ನ ಒಂಟಿತನದ ಸಂಕಟವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡೆ; ಆವರು ಸಮ್ಮೇಳನದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೋರಿದು, ನನ್ನ ಸಂಗಾತಿಯಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು, ನನ್ನ ಬೇಸರವನ್ನು ದೂರಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರು ನನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಎರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ನನ್ನ ಜೀವದ ಗೆಳೆಯರೆನ್ನುವಷ್ಟು ಆತ್ಮೀಯ ಭಾವನೆ ಬೆಳೆಯಿತು. ನಾವು ಅಂದು ಏನು ಮಾತನಾಡಿದೆವು ಎಂಬುದು ಈಗ ನನ್ನ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ನಿಲುಕುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನು ಅವರ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕಥೆಯ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಓದಿದ್ದೆನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಆನಂದರ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳ ಸಂಕಲನ 'ಬೇವು ಬೆಲ್ಲ'ಕ್ಕೆ ನಾನು ಬರೆದಿದ್ದ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಓದಿದ್ದರು. ಇವು ನಮ್ಮ ಸಂಭಾಷಣೆಗೆ ಹಾದಿ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ ನಮ್ಮ ಹರಟೆ ಜಗತ್ತಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಧರ್ಮ, ದೇವರು–ಈ ಎಲ್ಲ ಎಲ್ಲೆಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿ, ಸ್ವಂತ ಸುಖ–ದುಃಖಗಳ ಆತ್ಮನಿವೇದನದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಂಡವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆತ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಚತುರರಾಗಿದ್ದರೆಂದೇನೂ ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸಂಭಾಷಣಾ ಚಾತುರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಹಮಹಮಿಕೆಯೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರಲಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಅವರಿಗಿಂತಲೂ ನಾನೇ ಹೆಚ್ಚು ಹರಟೆ ಕೊಚ್ಚಿದೆನೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಮಾತುಗಳು ಭಾವದ ಭಾರದಿಂದ ಬಳುಕುತ್ತಿದ್ದವು. ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರದರ್ಶನದ, ವ್ಯಾಪಾರದ ಹೆಚ್ಚು ಭಾರವನ್ನು ನನ್ನ ಗುಮಾಸ್ತರಿಗೆ ವಹಿಸಿ, ನಾನು ಭಾರತೀಸುತರೊಡನೆ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಯಾರಾದರೂ ದೊಡ್ಡ ಸಾಹಿತಿಯೋ, ಗಣ್ಯರಾದ ಅಧಿಕಾರವರ್ಗದವರೋ ಬಂದಾಗ ಈ ನಮ್ಮ ಸಂಭಾಷಣೆಗೆ 'ಬ್ರೇಕ್' ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಅವರ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿ ಸಾಗಹಾಕುತ್ತಲೆ, ನಮ್ಮ ವಿಚಾರಧಾರೆ

ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ನನ್ನ ನೂತನ ಗೆಳೆಯರಾದ ಭಾರತೀಸುತರು-ಅವರ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ನಾರಾಯಣ ರಾವ್–ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕಡು ಕಷ್ಟದಿಂದ ತಮ್ಮ ಬಾಳ ದೋಣಿಯನ್ನು ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದವರು. ಪ್ರೈಮರಿಶಾಲೆಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು, ಖಾಸಗಿಯಾಗಿಯೆ ವಿದ್ವಾನ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾದವರು. ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬ ನೊಂದವರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೆ ಜೀವನದ ನೋವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅಖಂಡವಾದ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ತೋರುವವರು. ನನ್ನ ಬಾಳು ಸಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಇದೇ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿಯೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ನಮ್ಮ ಬಾಳ ಕಥೆಯನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ, ನಮ್ಮ ಗೆಳೆತನವನ್ನು ಬೆಸಿಗೆ ಹಾಕಬಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಆತ್ಮೀಯತೆಯನ್ನು ನಿಕಟಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ಸಾಮಗ್ರಿ ಮೂಡಿರಬೇಕು.

ನಾವು ಧಾರವಾಡದಿಂದ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುವ ಮುನ್ನ ಸಾಧ್ಯ ವಾದಾಗಲೆಲ್ಲ ಪರಸ್ಪರ ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡೆವು. ಆಮೇಲೆ ಆಗಾಗ ಸೇರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳೇನೋ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಆದರೆ ಅದು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದೇ ಹಾದಿಯ ಪಯಣ (one way traffic) ಶ್ರೀ ಮಾನ್ ಭಾರತೀಸುತರು ನನ್ನನ್ನು ಮಡಿಕೇರಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಹಲವು ಬಾರಿ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದರು. ನನಗೆ ಹೋಗಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ತಪ್ಪದೆ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆ ಬಂದಾಗ ಬಹು ಪಾಲು ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೊದಮೊದಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಕೋಚಪಡುತ್ತಿದ್ದರಾದರೂ ಕಾಲ ಕಳೆದಂತೆ ಅವರು ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ರಂತೆಯೇ ಆಗಿಹೋದರು. ಅವರ ಬರಹವನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿದ ನಾನು ಅವರ ನಾಲ್ಕು ಕಥಾಸಂಕಲನಗಳನ್ನು–ಚಿಂಬ ಹಿಡಿದ ಮೀನು, ಜೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಜೆಂದವಳು, ಕರಿಗೆ ಓ ಗೊಟ್ಟ ಕಾರ್ಡೀಲಿಯು, ಪ್ರೇಮ ಪಂಚಮಿ–ತ. ವೆಂ. ಸ್ಮಾರಕಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರ ತಂದೆ. ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಂತೆ ಅವರ ಕಥಾಸಂಕಲನಗಳೂ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾಗಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವುವೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಅನುಭವದಿಂದ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಕಾಫಿ ಕಿತ್ತಲೆಗಳಂತೆ ಕೆಚ್ಚೆದೆ ಕಲಿತನಗಳಿಗೂ ತೌರೂರಾದ ಕೊಡಗಿನ ಜನಜೀವನವನ್ನು ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಬಹು ಪಾಲು ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿ ಗಳು ಆ ನೆಲದಿಂದಲೆ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದವು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾಜದ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗ ದವರ ಜೀವನ, ಅವರ ಸುತ್ತಿನ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಬೆರೆತು, ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿದೆ. ಬದುಕಿನ ಸಾರನತ್ತಾದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಅವರ ಕಥೆ, ಕಾದಂ ಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಜೀವವಾದ ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ, ಹುಲಿಯ ಹಾಲನ್ನು ಮೆದ್ದ ಕೊಡವರ ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ, ಅವರ ದಿನದಿನದ ಆಸೆ–ನಿರಾಸೆ, ನೋವು –ನಲಿವು, ಪ್ರಣಯ-ಪ್ರಣಯಭಂಗ-ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರು ಆರ್ದ್ರ ಹೃದಯ ದಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಿ, ಓದುಗರ ಹೃದಯವನ್ನು ತಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾದ

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಕೊಡಗಿನ ಜನಜೀವನವನ್ನು, ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅರಿತು ಅದನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಹಸ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕಥೆಯ ಮರ್ಮವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಓದುಗರ ಹೃದಯವಾಣಿಯನ್ನು ನುಡಿಸಬಲ್ಲ ಕಲಾಚಾತುರ್ಯವಿದೆ ಅವರಲ್ಲಿ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಭಾರತೀಸುತರ ಕಥಾಸಂಕಲನಗಳನ್ನು ಹೊರತರುವ ಮುನ್ನ, ಅವುಗಳನ್ನು 'ನಮ್ಮ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮಗೊಂದು ಹೆಮ್ಮೆ' ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದುದು ಉಪಚಾರದ ಅಥವಾ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ನುಡಿಯಲ್ಲ. ನನ್ನ ಬಗೆಗಣ್ಣಿಗೆ ಸ್ನೇಹದ ಮಂಜು ಮುಸುಕಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ.

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಭಾರತೀಸುತರ ಬರೆಹ ಹರವಿನಲ್ಲಿ, ಆಳದಲ್ಲಿ, ಕಾವ್ಯಗುಣದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯದು. ಅವರು ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೊಡಿಗೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕೃತಿಗಳು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳಾಗಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳಿಸಿವೆ. ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಚಲನ ಚಿತ್ರಗಳಾಗಿ ತೆರೆಯನ್ನು ಕಂಡು ತಮ್ಮ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾಪಿಸಿವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಥಾನ ಮೀಸಲಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಚಿರಂಜೀವಿಗಳು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಆದರೂ, ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಬರೆಹಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅವರ ಬಾಳು ದೊಡ್ಡದು. 'ಕಲೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಲಾಸ, ಬಾಳ್ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ವಿಕಾಸ'. ಅವರು ಎಂತಹ ಸರಳ ಜೀವಿ, ಎಂತಹ ಸ್ನೇಹಪರ! ಎಷ್ಟು ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ ಹೃದಯ! ಏನು ನಿರಹಂಕಾರ! ಅವರದು ಮಗುವಿನಂತಹ ಮನಸ್ಸು. ಒಮ್ಮೆ ಅವರು ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಗ ಮಾತಿನ ಮಧ್ಯೆ, ತಮ್ಮ ಮಗಳು ಮೈಸೂರಿನ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ನಾನು "ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕರೆತರಲೇ ಇಲ್ಲ" ಎಂದು ಲಘುವಾಗಿ ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದೆ. ಒಡನೆಯೆ ಅವರು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟು, ಅರ್ಧಗಂಟೆಯೊಳಗಾಗಿ ಮಗಳನ್ನು ಕರೆತಂದರು. ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅದೆಷ್ಟು ಹೆಮ್ಮೆ! ಆಕೆಯ ಪ್ರತಿಭೆ, ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಜ್ಞಾನಾಸಕ್ತಿ, ಸೌಜನ್ಯ, ಸಜ್ಜನಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿಸ್ಸಂಕೋಚದಿಂದಿ ಮುಕ್ತಕಂಠರಾಗಿ ಹೊಗಳಿದರು. ಮಗುವಿನಂತಹ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಂಡು ನನ್ನ ಹೃದಯ ಸೂರೆಹೋಯಿತು. ಮೋಸ, ತಟವಟಗಳು ಅವರ ಬಳಿ ಸುಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಜೀವನದ ನೂರು ಮುಖಗಳನ್ನು ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಬಲ್ಲ ಈ ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿ ನಿಜಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸರಳಜೀವಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರ ಅಕಾಲ ಮರಣದಿಂದ ನನಗೊಬ್ಬ ಒಳ್ಳೆಯ ಗೆಳೆಯ ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತು; ಇದನ್ನು ನೆನೆದಾಗಲೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಹನಿಗೂಡುತ್ತದೆ, ಹೃದಯ ವೇದನೆಗೊಂಡು ಬಿಸಿಯುಸಿರನ್ನು ಹೊರಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅವರ ನಿಧನ ಕನ್ನಡ ಜಗತ್ತನ್ನು ತುಂಬಲಾರದ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡಿದೆ. ಆದರೇನು? ಇಹವನ್ನು ದೂರದೆ, ಪರವನ್ನು ದೂರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಬಾಳಿ ಹೋದ ಧನ್ಯಜೀವಿ ಆತ ಆತನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ದೊರೆಯಲಿ.

ಸಂತೋಷಂ ಜನಯೇತ್ ಪ್ರಾಜ್ಞ :, ತದೇವೀಶ್ವರ ಪೂಜನಂ.

ಒಂದು ಸವಿ ನೆನಪು

ಎಸ್. ವಿ. ಪರಮೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟ

'ಭಾರತೀಸುತ' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯನಾಮದಿಂದ ಲೇಖನ ವ್ಯವಸಾಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಆರ್. ನಾರಾಯಣರಾವ್ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಬರೆಯುವುದು ನನಗೆ ಸಂತೋಷದ ವಿಷಯ.

ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಶ್ರೀ 'ಭಾರತೀಸುತ'ರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಮೂರು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಬೆಳ್ಳಿಯ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕನ್ನಡ ರಸಿಕ ವೃಂದದ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಇನ್ನು ಒಂದೋ ಎರಡೋ ಕಾದಂಬರಿ ಹಾಗೆಯೇ ಚಲನಚಿತ್ರವಾಗಿ ಬೆಳಗಲಿವೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ನಾನು ಶ್ರೀಯುತರನ್ನು ಹತ್ತಾರು ಸಲ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅವರ ಕುಮಾರಿ ಕುಸುಮ ಅವರು ಮಂಗಳೂರಿನ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಎಂ. ಎ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯಾಗಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರು ಆಗಾಗ ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.

ದಿವಂಗತ ಪಂಜೆ ಮಂಗೇಶರಾಯರ ಶಿಷ್ಯರೆಂದು ಹೆಸರಾದವರಲ್ಲಿ ಇವರು ಒಬ್ಬರು. ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಇವರು ಮುಖ್ಯ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ದಯಮಾಡಿ ಒಂದು ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇವರ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟವರಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಒಬ್ಬನು.

ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಯ್ಯನವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರು ಆಗಾಗ ಮೈಸೂರಿನ ಉಷಾಪ್ರೆಸ್ಸಿನ ಒಡೆಯರಾದ ಶ್ರೀ ಆರ್. ಎನ್. ಹಬ್ಬು ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಈ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರಿಬ್ಬರ ದರ್ಶನವೂ ನನಗೆ ಲಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಶ್ರೀಯುತರನ್ನು ಹೀಗೆ ನೋಡಿದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಹೇಗೆ ಕಂಡರು ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರು ಸರಳ ಚೇತನರು. ನಡೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ನುಡಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಒಂದಿಸಿಸೂ ಆಡಂಬರವನ್ನು ತೋರದವರು, ವಿನೀತರು, ವಿಶುದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರು, ಕಷ್ಟಸಹಿಷ್ಣುಗಳು, ಸೇವಾಮನೋಭಾವದವರು. ಇಂತಹ ಒಂದು ಗುಣ ವಿಶೇಷಗಳ ಪುಂಜೀಕೃತ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಭಾರತೀಸುತರು ನನಗೆ ಕಂಡುಬಂದರು.

ಅವರು ತಮ್ಮ ತಾರುಣ್ಯ ಪೂರ್ವದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪೂಜ್ಯ ಗಾಂಧೀಜೀಯವರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಸ್ವದೇಶ, ಸ್ವಧರ್ಮ, ಸ್ವಭಾಷೆಗಳ ಪುನರುತ್ಥಾನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಅರ್ಪಣಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಆದರಿಂದಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ನಿರಹಂತೆ ಮನೆಮಾಡಿತು ಎನ್ನಬೇಕು. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾ, ಚಳುವಳಿಯ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯುತರು ಗಾಂಧೀಜೀಯವರ

ಧ್ಯೇಯ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಪರಿಪಾಲಿಸಿದ ಕಾರಣ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯವರ ನಿಂದೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಪಡಬಾರದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ

ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಬೋಧಕರಾಗಿ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯೂ ಅಭಿಮಾನವೂ ವ್ಯಾಸಂಗಾಸಕ್ತಿಯೂ ಮೂಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದವರು ಇವರು. 'ಕವಿಶಿಷ್ಯ' ರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಹೊಸಗನ್ನಡದ ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಬರಹಗಾರರಲ್ಲಿ ಮುಂಚೂಣಿ ಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆಚಾರ್ಯ ಪಂಜೆಯವರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿದ್ದರೆಂದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರು ಹೇಗೆ ಕಾಳಿಕೆ ಕಳೆದ ಚಿನ್ನವಾದರೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಸುಲಭವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಶ್ರೀಯುತರು ಸಾಹಿತ್ಯಜ್ಞರಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು ತಾವೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಅದರ ಕಷ್ಟ ನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದವರು. ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಊರೂರು ಸುತ್ತಿ ಮನೆಮನೆ ಹೊಕ್ಕು ಮನೆಮನೆಗೆ ಸರಸ್ವತಿ ಅಲ್ಲ ಮನಮನಕ್ಕೆ ಸರಸ್ವತಿ ಎಂಬ ಘೋಷವಾಕ್ಯಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಪುಸ್ತಕಮಾರಿ ಜನರ ಹೃದಯವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡ ವರು. ಹೀಗೆ ಭಾರತಿಯ ಸುತರಾಗಿ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಭಾರತೀಸುತ ಎಂಬ ಕಾವ್ಯ ನಾಮಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಾರ್ಥಕ್ಯ ಬರುವಂತೆ ದುಡಿದಿದ್ದಾರೆ.

ಜೀವನ ಸರಳ, ಚಿಂತನ ಉದಾತ್ತ ಎಂಬ ಘನ ತತ್ವಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನೇ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗುವಂತೆ ಬಾಳ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವಿನೀತ ಯಾತ್ರಿಕನೆಂದು ನಡೆದುಹೋದ ಈ ಮಹಾಭಾಗರ ಹೆಸರು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಾಹಿತ್ಯಜ್ಞನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಹಸುರಾಗಿ ಉಳಿಯುವಂತಹುದು.

ಅವರು ಬಾಳಿದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ನನ್ನ ಬದುಕಿನ ಓರೆಕೋರೆಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡೆನಲ್ಲ ಎಂಬ ಕೊರಗಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ದಿನಗಳು ಕಳೆಯುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಬರಹಗಳು ಉಳಿದಿವೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಓದುವುದರ ಮೂಲಕ ಈ ಕೊರಗನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ಎಂಬ ಒಂದು ಸಂತೋಷದ ಭಾವದಿಂದ ಹೀಗೆ ಬರೆದ ನಾಲ್ಕು ಮಾತಿಗೆ ಒಂದು ನಿಲುಗಡೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

" ಭಾರತೀಸುತ " ಕಂಬನಿಯ ನೆನಪು

ಬಿ. ಎಸ್. ಕುಶಾಲಪ್ಪ

Face is the mirror of the person. ಮುಖವು ಮಾನವನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಎಂಬುದಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೇಳಿಕೆ. ಆದರೆ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪೀಯರ್ ಅದೇ ವಿಚಾರವನ್ನು ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಂದಿದ್ದಾನೆ :— Oh, what a goodly outside falsehood hath. (ಹೊರಗೆ ಗಿಲೀಟು, ಒಳಗೆ ಟೊಳ್ಳು). ಸೋಕ್ರೇಟಿಸ್ ಪುರಾತನ ಗ್ರೀಕ್ ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಕುರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದನಂತೆ. ಹೊರನೋಟ ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅವನ ತತ್ವಬೋಧನೆ (Philosophy) ಆಳವಾದುದಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮನ್ನಗಲಿರುವ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣರಾಯರ ಸ್ವರೂಪ ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅವರ ಕೃತಿಗಳು ಸುಂದರತಮವಾಗಿವೆ. ಆತ್ಮ ಸೌಂದರ್ಯ ಅವರದು. ಅದಿಲ್ಲದೆ ಸುಂದರ ಕೃತಿಗಳು ಜನಿಸಲಸಾಧ್ಯ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಲ್ಲೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ (the ego,) ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ತಾನೊಬ್ಬ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯೆಂದು ಸಮಾಜದ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಡೊಂಬರಾಟವಾಡುವವರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಹಾಗಿಲ್ಲದ ಒಬ್ಬ ಅಪೂರ್ವ ಜೀವಿ. ಭಾರತೀಸುತ ಎಂಬ ನಾಮಾಂಕಿತದಿಂದ, ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸಿದರೇ ವಿನಹ, ಆ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಸಾಹಿತಿ ಭಾರತೀಸುತನೇ ತಾನು, ನಾರಾಯಣ ರಾಯ ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆಪಟ್ಟವರೂ ಅಲ್ಲ, ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದವರೂ ಅಲ್ಲ. ಯಾವ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಾಗಲೀ, ಸಭೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ನಾನು ಮುಂದು, ತಾನು ಮುಂದು ಎಂಬ ನೂಕು ನುಗ್ಗಲು ಅವರ ಜೀವನದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಬರಹಗಾರರು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ: ವಾಕ್ಚತುರರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವಶ್ಯವಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಬಾಯಿ ತೆರೆಯುವರು. ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಓಗೊಡುವರು. ಆದರೆ ಅವರ ಭಾಷಣ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿ, ಹೃದಯಕ್ಕೆ ನಾಟುವಂಥದು.

ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ನನಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಮಾತ್ರ ಅವುಗಳ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಸಾಹಿತಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಿರಿಮಂತರೂ ಅಲ್ಲ, ಅನುಕೂಲಸ್ಥರೂ ಅಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಈ ತರದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಮಾತ್ರ ಇದನ್ನಿಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಓದಿದ್ದೇನೆ, ಸಂತೋಷ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅವುಗಳ ವಿಮರ್ಶಕರು ಇದ್ದಾರೆ, ಮತ್ತು ಅಂತಹ ವಿಮರ್ಶೆ ಈ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಇದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನಾನೊಬ್ಬ ವಿಮರ್ಶಕನೂ ಅಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಯಾವ ಕಲೆಯೇ ಆಗಲಿ,—

ಚಿತ್ರ, ನಾಟ್ಯ, ನರ್ತನ, ಸಂಗೀತ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಶಿಲ್ಪ, ಚಲನಚಿತ್ರ, ಇತ್ಯಾದಿ, ಓದುಗರ, ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ, ತರಂಗ ತರಂಗವಾಗಿ, ಸ್ಫೂರ್ತಿ, ಸಂತೋಷ, ವ್ಯಾಕುಲ, ಅನುರಾಗ, ಅನುಕಂಪ, ಕಂಬನಿ, ಮುಂತಾದ ಭಾವೋತ್ಪನ್ನ ಸಾಧನವಾಗದೆ ಹೋದರೆ ಅದೊಂದು ಕಲೆ, ಎಂದು ನಾನೆಂದೂ ಒಪ್ಪುವವನಲ್ಲ. ಈ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದಾದರೆ, ಭಾರತೀಸುತರ ಕೃತಿಗಳು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು, ಹೃದಯವನ್ನು, ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ತಲ್ಲಣಿಸಿವೆ. ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಕಂಬನಿ ಸುರಿಯಿಸಿವೆ; ನಲಿದಾಡಿಸಿವೆ. ಯಾರು ಯಾವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಿ, ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ, ಭಾರತೀಸುತರು ಒಬ್ಬ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಸಾಹಿತಿ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವೇ ಇಲ್ಲ. ಮೆಚ್ಚಲಿಕ್ಕೆ ಮನವಿದೆ, ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ರೊಕ್ಕವಿದೆ ಎಂದಂದುಕೊಂಡು, ಟಂಕಸಾಲೆಯಿಂದ ಗ್ರಂಥಪ್ರಕಟಿಸಿ, ತಾನೊಬ್ಬ ಮಹಾಸಾಹಿತಿ ಎಂದು ಮೆರೆದವರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಒಬ್ಬರಲ್ಲ.

ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ನಾಟಕ ಬರೆದರು, ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು. ತಾನೂ ಚಿಕ್ಕ ಪಾತ್ರ (ghost ಭೂತಗಳ ಪಾತ್ರ) ನಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಆದರೂ ತಾನೊಬ್ಬ ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧಕ ಎಂಬ ಕನಸೂ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಗತಿಸಿದ ಒಂದು ಶತಮಾನದ ನಂತರವೇ ವಿಮರ್ಶಕರು ಶೇಕ್ಸ್‌ಪೀಯರನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ತಂದರು. ಕೀಟ್ಸ್ ಕವಿ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲೇ ತೀರಿಕೊಂಡ. ಆತನ ಜೀವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಅವನ ಕೃತಿಗಳು ಕಠಿಣವಾದ ಟೀಕೆಗಳಿಂದ ನರಳಿದುವು. ಅಂತಹ ದುರ್ದೆಶೆಯು ಭಾರತೀಸುತರಿಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪಕ್ಷಿಗಳು ಯಾವದೊಂದೂ ಯೋಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಗಾನಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಹಜ ಕವಿಗಳು, ಸಾಹಿತಿಗಳು, ಇತರ ಕಲೆಗಾರರು ಯಾವ ನಿರೀಕ್ಷೆಣೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾರತೀಸುತರ ಜೀವನದ ಕಲೆಯೂ ಅದೇ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮಾನ್ಯತೆ, ಸರ್ಕಾರದ ಮಾನ್ಯತೆ ಬಂದದ್ದೂ ಹೌದು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯವೇ ಇದು ಎನ್ನಬೇಕು. ಅಧ್ಯಾಪಕವೃತ್ತಿಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿ, ತುಂಬಾಬಿಡುವಿದ್ದು, ಜೀವನದ ಅನುಭವ ತುಂಬಿದ್ದು, ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ, ಇನ್ನಷ್ಟು ಅಪೂರ್ವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವರೋ ಎಂಬ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ, ಅಕಾಲ ಮೃತ್ಯು ಅವರನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿತು. ಅಭಿಮಾನಿಗಳನ್ನು ದುಃಖಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿತು.

ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲೇ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಡಗಿನ ನೆರೆ ಸೀಮೆ, ಕೇರಳದ ವೈನಾಡಿನ ಚಾತೋಟದಲ್ಲಿ ನೌಕರಿ ಪಡೆದ ಭಾರತೀಸುತರು ಸಹಜವಾಗಿ ಆಗ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅಡಿಯಿಡುವಾಗ ಅವರ ಅನುಭವ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನಜೀವನ ಅವರ ಪ್ರಥಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂತು. ಚಲನಚಿತ್ರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿರುವ ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡವೂ ಅದೇ. ಆದರೆ ಪರದೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಇದೆ. ವೈನಾಡಿನ ಬದಲು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು ಕೊಡಗಿನ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯ, ಜನಜೀವನ. ಪೆಟ್ರೀಷಿಯಾ ಎಂಬ ಚಿಕ್ಕ ಕತೆ, ಟೀ ತೋಟದ ಆಂಗ್ಲೇಯರ ಜೀವನದೃಶ್ಯ, ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲೇಯ ಮಹಿಳೆ ಪೆಟ್ರೀಷಿಯ ಅವಳ ಸಹಾನುಭೂತಿ. ಇದನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ತರ್ಜುಮೆ ಮಾಡಿ

ದರೆ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲೂ, ಆಂಗ್ಲೇಯರಲ್ಲೂ ಪ್ರಿಯವಾಗುವುದೆಂದು ನನ್ನ ನಂಬುಗೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಸಣ್ಣ ಕಥೆ (ಕಾದಂಬರಿ) ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯ ಮೇರೆಯೇ ಭಾರತೀಸುತರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದು. ನಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ, ಸಮಾಜಜೀವನ. ಆಡಳಿತವರ್ಗ, ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ತುಂಬಿ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ, ನೊಂದುಕೊಂಡಿರುವವರಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಒಬ್ಬ. ಇದನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಅನುವುಮಾಡುವ ಕಥೆಯೊಂದನ್ನು ಬರೆಯುವಿರಾ ಎಂದು ವಿನಂತಿಸಿದೆ. ಮರುಮಾತು ಅವರಿಂದ ಬರಲಿಲ್ಲ ಕೆಲ ಕಾಲ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಸಣ್ಣ ಹೊತ್ತಿಗೆಯೊಂದು ಮಾತ್ರ ಕೈಸೇರಿತು. ನಾನದನ್ನು ಓದಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟೆ.

ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದಿ ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇದೇ ಅನುಭವ ಇರಬೇಕು. ಅವರ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಸಂದರ್ಭ, ಕೇವಲ ವಿಮರ್ಶಾಲೇಖನಗಳಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಸಹ ಜೋಡಿಸಿದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ನನ್ನದೊಂದು ಸೂಚನೆ ಇತ್ತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದೇ ಗ್ರಂಥರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರೆ, ಭಾರತೀಸುತರ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥ, ಸಮರ್ಪಕ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ನಾವಿಬ್ಬರೂ ವಿದ್ಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದುಡಿದವರು. ಅವರು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರೂ ಹೌದು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಒಡನಾಡಿಕೆ, ಸಮೀಪ ಸಂಪರ್ಕ ಅತ್ಯಲ್ಪ. ಕಾರಣ ಅವರದು ಒಂದು ವಿಧದ ಸಂಕೋಚ ಜೀವನ. ಜನರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಬೇಕು, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಗಣ್ಯವಕ್ತಿಯಾಗಬೇಕು, ಎಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆ ಅವರಿಗೆಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನಗೊಂದು ಅತೀವ ಸಂತೋಷದ, ಆಶ್ಚರ್ಯದ (Surprise) ಸಂದರ್ಭ ದೊರೆಯಿತು. ಅದನ್ನು ನಾನೆಂದೂ ಮರೆಯಲಾರೆ. ಕೊಡಗು ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷಸ್ಥಾನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಸನ್ಮಾನ ಸಮಾರಂಭ. ಡಾಕ್ಟರ್ ಹಾ. ಮಾ. ನಾಯಕರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು. ಭಾರತೀಸುತರ ಭಾಷಣವೂ ಒಂದು. ನನ್ನ ಹಳೇ ಶಿಷ್ಯ ನಾರಾಯಣರಾಯರಿಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇದ್ದ ಅಪಾರ ಅಭಿಮಾನ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು. ಇದು ನನಗೆಂದೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಅವರ ಸಹಜ ಗುಣ. ಪ್ರತಿಫಲ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವವರಲ್ಲ; ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದ ಕರ್ಮಯೋಗಿ ಅವರು. ಅವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನೋದಿ ಕಂಬನಿ ಸುರಿದಂತೆ ಈಗ ಅವರ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದಾಗುವುದು ಕಂಬನಿಯೇ.

ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಆರ್. ಎನ್.

ಜಿ. ವಾಸುದೇವ ಹೇರ್ಳೆ

ಕಾಲ 1953ರ ಜುಲೈ ತಿಂಗಳು. ಅಂದಿನ ಕೊಡಗು ಸರಕಾರದ ಆಡಳಿತಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟ ಹಿರಿಯ ಹಾಗೂ ಹಳೆಯ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪೇಟೆ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗೆ ಪದವೀಧರ ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಾಜರಾದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಇತರ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೊಂದು ನನಗೆ ಕಾದಿತ್ತು. ವಿದೇಶೀ ಉಡುಗೆಯಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತರ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಆಗ ಅದು ಹೊಸದು. ನೋಡಲು ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ–ಸರಳ ಸ್ವಭಾವದ ಆ ವಿದೇಶೀ ಉಡುಪಿನ ಪಂಡಿತರು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲ—'ಭಾರತೀಸುತ'ರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಆರ್. ಎನ್.

ದೊಡ್ಡ ಶಾಲೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ದೊಡ್ಡದೇ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಬಳಗವೂ ಸಾಕಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದು. ಆದರೂ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಆರ್. ಎನ್. ನನ್ನ ಹಿರಿಯ ಗೆಳೆಯರಾದರು. ಸಮಯ ಕಳೆದಂತೆ ಆತ್ಮೀಯರಾದರು. ಒಂದೇ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಾಸದ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ನಾಲ್ಕಾರು ಮಂದಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಲ್ಲಿ ಎಸ್. ಆರ್. ಎನ್. ಒಬ್ಬರು. ಅವರ ಒಂದು ನಿಯಮವೆಂದರೆ ಈ ನಾಲ್ಕಾರು ಮಂದಿ ನೆರೆಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಮನೆಗೆ ಯಾವ ಅತಿಥಿಯೇ ಬರಲಿ—ಅವರು ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಆತಿಥ್ಯ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು—ಎಂಬುದು. ಈ ರೂಢಿಯಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಬಳಕೆ ಬೆಳೆಯಿತು. ಆತ್ಮೀಯತೆ ಬಲಿಯಿತು ಜತೆಗೆ ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯಗಳಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಪರ ಬಾಂಧವ್ಯವೂ ಕುದುರಿತು. ಸಮಾನತೆ, ಆತ್ಮೀಯ ಮನೋಭಾವ, ಸಂಸಾರದ ಸುಖ ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿತ್ವ—ಮುಂತಾದ ಲಾಭಾಂಶಗಳೂ ನಮಗುಂಟಾದುವು. ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯೋಗಗಳೂ ಎಸ್. ಆರ್. ಎನ್. ರವರ ಹೃದಯದಿಂದ ಉಂಟಾದುವು. ಆದುದರಿಂಲೇ ನಾವು ಅಳಿಸಲಾರದ ಆತ್ಮೀಯತೆಯ ಸ್ನೇಹಲಾಭವನ್ನು ಅವರಿಂದ ಪಡೆಯುವಂತಾಯಿತು.

ಅವರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಯಾವಾಗಲೂ ಅಧ್ಯಯನ—ಚಿಂತನ. ಅದರಲ್ಲೂ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷಾ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ಕಥೆಕಾದಂಬರಿಗಳು ಅವರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಭಿರುಚಿಯವುಗಳಾಗಿದ್ದುವು. ಆ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯ ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿನ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಕಿರುಗತೆ ಹಾಗೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೂ ಆ ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತ ಓದಿದ್ದರು–ಎಂದರೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದು ಸತ್ಯ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಆಗಲೇ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅವರ "ಇರಾನಿನ ವೀರರು"

ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವು ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯ ಮೊದಲನೇ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಉಪಪಠ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅವರು ಓದಿ ಅದರಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ (ಕಾದಂಬರಿ) ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದರೆಂದರೂ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು. ಸಾಧಾರಣ 15000 ಪುಸ್ತಕಗಳಿರುವ ಆ ಶಾಲಾ ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಕಾಲದ ರಜೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಜತೆಯಲ್ಲಿದ್ದುದು ಅವರ ಓದುವ ಚಟವನ್ನು ನನಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಮಲೆಯಾಳಿ ಭಾಷಾ ಪರಿಜ್ಞಾನವೂ ಅವರಿಗಿತ್ತು. ಅವರು ಕೇರಳದ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲೂ ಅಲ್ಲಿನ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರವನ್ನೀಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಬಹುಭಾಷಾ ಪ್ರೇಮ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನದಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಕನ್ನಡ ಬೋಧನೆಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಸರಳವಾದ ವಾಕ್ಯ ಸರಣಿ, ಅವಿಶ್ರಾಂತವಾಗಿ ಸಾಗುವ ವಿಷಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ನಿರೂಪಣೆ— ಎಲ್ಲವೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯಲು ಶಕ್ತವಾಗಿದ್ದುವು.

ಅವರ ಸಲಹೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಅವಕಾಶ ನನಗೂ ಆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಶ್ರೀಯುತರು ಉತ್ತಮ (ನಾಟಕ) ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿದ್ದರು. ಮಕ್ಕಳಿಂದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಆಡಿಸುವುದೆಂದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಆಯಾಸವಿಲ್ಲದ ಕೆಲಸ. ಅವರ ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾಟಕವನ್ನು ಆರಿಸುವುದು, ಪಾತ್ರ ವಿತರಣೆ, ಅಭ್ಯಾಸ–ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳ ಕುರಿತು ಅವರೇ ಮುಂದಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಟಕವಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯಿರುವ ನಾನೂ ಅವರೊಡನೆ ಸಹಕರಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ನಾಟಕ ಆಡುವಲ್ಲಿಯೂ ಅವರದು ಎತ್ತಿದಕೈ. ಒಮ್ಮೆ ಒಂದು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ(ವಿಪರ್ಯಾಸ)ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತರ ಪಾತ್ರ ಅವರದ್ದೇ. ಅವರ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ನಾನು ಅಭಿನಯಿಸಿದ್ದೆ. ಆಗ ಅವರು 'ನಿಮ್ಮ ಕಿವಿಯನ್ನು ಹಿಂಡಬೇಕೇ' ಎಂದು ಉದ್ಗಾರವೆತ್ತಿದ್ದು ಇನ್ನೂ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿ ಹಸುರಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದಲೇ ನಾಟಕವಾಡಿಸಿ ತೃಪ್ತಿಪಟ್ಟವರು ಅವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಊರಿನ ಜನರ ಕಲಾಪ್ರತಿಭೆಯೂ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರ ಇಚ್ಛೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಿರಾಜ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾಟಕದ ಮೂಲಕ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದರು. (ಡಾ. ದೇಶಿಕಾಚಾರ್, ಎಂಜಿನಿಯರ್ ಶ್ರೀ ಶೇಷಾಚಾರ್, ಆರೋಗ್ಯ ಇಲಾಖೆಯ ಶ್ರೀ ವಾಸಪ್ಪಯ್ಯ ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ನಾಟಕದ ನಟರಾಗಿದ್ದರು). ಹೀಗೆ ಆರೇಳು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅವರೊಡನೆ ನಾಟಕವಾಡುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸುತ್ತಾ ಅನೇಕ ಉತ್ತಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅವರಿಂದ ಕಲಿಯುವ ಅವಕಾಶ ನನಗೊದಗಿತ್ತು.

ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಅಂದು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಹಿರಿಯಸ್ಥಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಆಂಗ್ಲ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೊಡಗಿನವರಿಗೆ 'ಇಂಗ್ಲಿಷ್' ಪ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತು. ಅಂತಹ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ 'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಘ'ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವರು

ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಆರ್. ಎನ್. ಊರಿನ ಪ್ರಮುಖ ಡಾಕ್ಟರರಾದ ಶ್ರೀ ಅಸ್ರಣ್ಣನವರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಂಘದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಗೌರವ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದರು. ಅಂತಹ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದ ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಅವರ ಲೇಖನಿಯು ಸರಾಗವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಿತ್ತು.

ಬಿಡುವಿಲ್ಲದ ಕೆಲಸಗಳು ಎಷ್ಟೇ ಇರಲಿ, ನಾವು ಶಿಕ್ಷಕರೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಎಂಬಂತೆ ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತು ಪೇಟೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವುದು ಒಂದು ರೂಢಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮಳೆಯಿರಲಿ, ಚಳಿಯಿರಲಿ, ಸಂಜೆಯ ಪೇಟೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ತಡೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಶ್ರೀಯುತರ ವಿಮರ್ಶೆ, ಹಾಸ್ಯದ ಮಾತುಗಳು, ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರದ ತಾಪತ್ರಯಗಳ ವಿನಿಮಯ—ಸರಾಗವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪೇಟೆಯಲ್ಲೂ ನಮಗಾಗಿ ಎರಡು ಸ್ಥಳಗಳು—ಶ್ರೀ ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರ ಅಂಗಡಿ, ಡಾ. ದೇಶಿಕಾಚಾರ್‌ರ ಆಸ್ಪತ್ರೆ—ಅಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಊರಿನ ಜನರ ಸಂಪರ್ಕ, ಪೋಷಕವರ್ಗದವರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಆ ಊರಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಪರಿಚಯವೂ ಶ್ರೀಯುತರಿಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಶಿಕ್ಷಕ—ರಕ್ಷಕರ ಸಮ್ಮಿಳನಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಯುತರೇ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದರು.

ಕರ್ಣಾಟಕದ ಏಕೀಕರಣವಾಯಿತು. ಶ್ರೀಯುತರಿಗೆ ಅಪಾರ ಆನಂದ. ಕನ್ನಡದ ಕನಸು ನನಸಾಯಿತು. ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಇತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ಉದ್ಭವಿಸಿದುವು. ಸರಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ವರ್ಗಾವರ್ಗಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಹಲವು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಕರ ಗುಂಪು ಚದುರಬೇಕಾಯಿತು. ನಾನು ವರ್ಗವಾಗಿ ಸೋಮವಾರ ಪೇಟೆಗೆ ಹೋದರೆ, ಶ್ರೀಯುತರು ಮಡಿಕೇರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಗುಂಪು ಜೀವನವು ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು.

ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಸ್ನೇಹತಂತು ಕಡಿದು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ನನ್ನ ಹುಟ್ಟೂರಿಗೆ(ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ) ಹೋಗುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮಡಿಕೇರಿಯ ಶ್ರೀಯುತರ ಮನೆಯು ನಮಗೆ ಸದಾ ಸ್ವಾಗತವೀಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ಇಡೀ ಸಂಸಾರದವರು ನಮ್ಮ ಬಂಧುಗಳಂತೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಸದಾ ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಶ್ರೀಮತಿಯವರು ಅವರಂತೆ ಸರಳ ಸ್ವಭಾವದವರು. ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಆದರಿಸುವ ಸ್ವಭಾವದವರು. ತುಂಬುಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತಾಪತ್ರಯಗಳಿಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಸಹಿಸುವ ಸಹನ ಶೀಲರು. ಅವರ ಮಕ್ಕಳೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಹಿರಿಯರಾದ ನಳಿನಿ, ಲತಾ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರೇ. ಉಳಿದವರೂ ನಮ್ಮ ಸಂಸಾರದ ಮಕ್ಕಳಂತೆಯೇ. ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಶ್ರೀಯುತರ ನಗುಮೊಗದ ಸ್ವಾಗತ ನಮಗೆ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಎರಡು ಸಂಸಾರದವರು ಒಟ್ಟಾದಾಗ ಅದೆಷ್ಟು ಆನಂದ! ಅದೆಂತಹ ಮಾತುಗಳು! ಹಲವು ಕಾಲದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶ ಅಲ್ಲಿತ್ತು. ತುಂಬು ಸಂಸಾರವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀಯುತರು ಎಂದೂ 'ಇಲ್ಲ' ಎನ್ನುವ ಉದ್ಗಾರವೆತ್ತಿದವರಲ್ಲ. ಆತ್ಮೀಯ ಆದರ ಆತಿಥ್ಯಗಳೇ ಆ ಸಂಸಾರದ (ಶ್ರೀಯುತರ) ಹಿರಿಮೆಗಳಾಗಿದ್ದುವು.

ಶ್ರೀಯುತರ ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಬರವಣಿಗೆಯು ಒಂದು ನಿರಂತರ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿ ಅಥವಾ ಮುಂಜಾನೆ ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು (ಜತೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಬೀಡಿಗಳೂ ಬೇಕು) ಬರೆಯಲು ಕುಳಿತರೆ, ಈಕಡೆ ವಿಚಾರಗಳ ಗೊಡವೆಯಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಲಿ ಊಟಕ್ಕಾಗಲೀ ಶ್ರೀಮತಿಯವರೇ ಎಚ್ಚರಿಸಬೇಕು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದದ್ದೇ ಆದರೆ, ಅವರ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರ ವ್ಯವಹಾರದ ಸಿಹಿ–ಕಹಿ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಅವರಿಗಿತ್ತು. ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಬರೆಹಗಾರರಾಗಿ ಬಾಳಿದವರು ಶ್ರೀಯುತರು. ಮಡಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ 'ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನ' ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಕೊಡಗಿನ ಬರೆಹಗಾರರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಹವಣಿಸಿದರು. ಇದು ನಿಜವಾಗಿ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗಾಗಿ ಅವರು ಇಟ್ಟ ದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಯೆನ್ನಬೇಕು. (ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಇವರೊಡನೆ ಶ್ರೀ ಚಿರಂತನರೂ ಸಹಕರಿಸಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ)

ಕಾಲಕಳೆದಂತೆ ನನ್ನ ಮತ್ತು ಅವರ ಭೇಟಿ ದೂರವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. 1970ರಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿ ಹೋದೆನು. ಆದರೂ ಶ್ರೀಯುತರ ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಂಸಾರದ ವಿಚಾರ ಸದಾ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ನಮಗೆ ಸಹಾಯಕಳಾಗಿ ಶ್ರೀಯುತರ ಮಗಳು ಕುಮಾರಿ ಕುಸುಮ ದೊರಕಿದಳು. ಮಂಗಳ ಗಂಗೋತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆಕೆ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹ ಸೇತುವೆಯಾದಳು. ಶ್ರೀಯುತರ ವಿಚಾರ ತಿಳಿಯಲು ಸಹಕಾರಿಯಾದಳು. ಅವರ ಮಗಳು ಲತಾಳ ಮದುವೆಯು ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಸಮೀಪ ಪಾಣೆ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಆ ದಿನ ನಾವೆಲ್ಲ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿದೆವು. ಅಂದಿನ ಆತ್ಮೀಯ ಪರಿಸರ ಎಂದೆಂದೂ ಮರೆಯಲಾಗದಂತಹುದು. ಅವರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆನಂದ ನನ್ನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಈಗಲೂ ಇದೆ. ಅದೇ ನನ್ನ ಅವರ ಕೊನೆಯ ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ನಾನೆಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

1975ನವಂಬರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಾರವಾರಕ್ಕೆ ಜಿಲ್ಲಾ ವಿಷಯ ನಿರೀಕ್ಷಕನಾಗಿ ಹೋದೆ. ಶ್ರೀಯುತರ ಮಗಳು ನಳಿನಿ ಅಂಕೋಲದಲ್ಲಿ ಪದವೀಧರ ಶಿಕ್ಷಕಿ. ಅವಳ ಪತಿ ಶ್ರೀ ಎಲ್. ಆರ್. ಭಟ್ ಅವರೂ ಅಲ್ಲೇ ಶಿಕ್ಷಕರು. ಭಾರತೀಸುತರ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಮೂಲ ಸಿಕ್ಕಿದಂತಾಯಿತು ಅಲ್ಲಿ.

ಎಪ್ರಿಲ್ 6ರ 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ' ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆಘಾತವನ್ನು ತಂದಿತು. ಭಾರತೀ ಸುತರ ನಿಧನದ ವಾರ್ತೆ ಅದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಸ್ನೇಹನಿಧಿಯೊಂದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಅನುಭವ ನನಗಾಯಿತು. ನಾನು ಮತ್ತು ನನ್ನ ಪತ್ನಿ ಸಂತಾಪಸೂಚಕ ಪತ್ರವನ್ನೇನೋ ಬರೆದೆವು. ಆದರೇನು? ದೂರದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಸ್ವತಃ ಅವರ ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಗಳಾಗಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ವ್ಯಥೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉಳಿದೇ ಉಳಿಯಿತು.

ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತರಾಗಿ ಪಾಠಹೇಳುತ್ತಾ, ಸಾವಿರಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಬೋಧಿಸಿದ 'ಭಾರತೀಸುತರು' ಸ್ವತಃ ಕಾದಂಬರಿಗಾರರಾಗಿ, ಕನ್ನಡ ಚಲನಚಿತ್ರರಂಗಕ್ಕೂ ಮೇರು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಶಕ್ತರಾದರು (ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ, ಬಯಲು

ದಾರಿ). ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡರು. ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡಮಿಯ 1976ರ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಶಕ್ತರಾದರು (ಮರಣೋತ್ತರ). ಸರಳ, ನಿರಾಡಂಬರ ಹಾಗೂ ಉದಾತ್ತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸಿದರು. ಅವರ ಸಾಧನೆಯೆಂದರೆ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಕನ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಾರಾಧನೆ. ಕನ್ನಡ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅವರದು ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ. ಅವರ ಸಂಸಾರಕ್ಕೂ ಅವರ ಜೀವನಾದರ್ಶವೇ ದಾರಿದೀಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತಾ, ಈ ಲೇಖನದ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀಯುತರಿಗೆ ನನ್ನ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸ್ನೇಹಶೀಲ ಭಾರತೀಸುತರು

ಅಮ್ಮೆಂಬಳ ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ನಾವಡ

1947—48 ನೆಯ ಇಸವಿ. ಮದ್ರಾಸು ವಿದ್ಯಾ ಇಲಾಖೆಯವರು ಮಂಗಳೂರು ಸರಕಾರಿ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತರಿಗಾಗಿ ತರಬೇತಿ ವರ್ಗವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ಆಗ ಕೊಡಗಿನ ವೀರರಾಜಪೇಟೆಯ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತರಾಗಿದ್ದ ಭಾರತೀಸುತ ಕಾವ್ಯನಾಮದ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಆರ್. ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಪಂಡಿತರ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಬಂದಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೆ ಅವರು ಸುಮಾರು ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳು ಮಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ್ದರು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಹೆಸರನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದ ಭಾರತೀಸುತರ ಸಾಹಿತ್ಯಪರಿಚಯವು ನನಗಾಗಿತ್ತು. ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಆನಂದಕಂದ ಶ್ರೀ ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮರ ಸಂಪಾದಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದ "ಜಯಂತಿ" ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಯನಾಡಿನ ಪಣಿಯರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅವರ ಸಣ್ಣಕತೆಗಳನ್ನು ಓದಿದ್ದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ "ಕಾಲಯಾನ"ವೆಂಬ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯಿಂದಲೂ "ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು" ಎಂಬ ಎರಡು ನೀಳ್ಗತೆಗಳಿಂದಲೂ, ಅಂತರ್ಜಾತೀಯ ಪ್ರೇಮದ ಸೆಳೆತವನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದ "ದೂರಹೋದಳು" ಎಂಬ ನೀಳ್ಗತೆಯಿಂದಲೂ ಭಾರತೀಸುತರು ಓದುಗರ ಮನ ಸೆಳೆದಿದ್ದರು. ನಾನಂತೂ ಅವರ "ದೂರಹೋದಳು" ಕತೆಯ ನಿರೂಪಣೆಯ ವಾಸ್ತವಿಕ ಪ್ರಜ್ಞಾರಮ್ಯತೆಗೆ ಮಾರುಹೋಗಿದ್ದೆ.

1933 ರಿಂದಲೇ ಕವನಿಸತೊಡಗಿದ್ದ ನನ್ನ ಕವನಗಳು "ಸರ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಮುನ್ನುಡಿಯೊಂದಿಗೆ ಆಗತಾನೇ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದುವು. ಹಾಗೆಯೇ ಕನ್ನಡ ಕುಮಾರಸಂಭವ ಕಾವ್ಯವೂ ಮಂಜೇಶ್ವರ ಗೋವಿಂದ ಪೈಯವರ ಆಶೀರ್ವಾದದೊಡನೆ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಲವುಳ್ಳ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಪರಿಚಯವು ಬಹುಬೇಗನೇ ಕುದುರತೊಡಗಿತು. ಆಗ ನಾನು ಮಂಗಳೂರಿನ ಪಳನೀರು ರೋಡಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಸೆಂಟ್ ಮೇರೀಸ್ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಎಂಬ ಹೆಣ್ಮಕ್ಕಳ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದೆ. ಅದಲ್ಲದೆ ಬೆಳಗ್ಗೆಯೂ, ಸಂಜೆಯೂ ಶಾಲೇತರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ತರಬೇತಿ ವರ್ಗಕ್ಕೂ ಸೇರಿದ್ದೆ.

ಆ ವರ್ಷ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಹಲವು ಆದಿತ್ಯವಾರದ ಸಂಜೆಗಳನ್ನು ಬಾವುಟ ಗುಡ್ಡದ ಕಲ್ಲುಮಂಚದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖರಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಪಡುಗಡಲಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದ ತಂಗಾಳಿಗೆ ಮೈಯೊಡ್ಡುತ್ತಾ, ಹಲವಾರು ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಹರಟೆ

ಕೊಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದುದು ಈಗಲೂ ಸ್ಮೃತಿಪಥಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮಾನದ ಚೆಲುವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಬಂಗಾರ ಬಣ್ಣದ ತಂಪು ಬಿಸಿಲಿಂದ ಮೊಯಿಸಿಕೊಂಡ ನಾವು, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೋಹಕ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ನಮ್ಮ ಮೈಮನಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ಪರೋಕ್ಷ ವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಚಯದ ವಿನಿಮಯದಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗಿದ್ದ ನಾವು ಹೀಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪರಿಚಯದ ಸ್ನೇಹಸೇತುವಿನ ಬೆಸುಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದೆವು.

2-1-1946ರಲ್ಲಿ ವೀರರಾಜಪೇಟೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಭಾರತೀಸುತರು ಬರೆದಿದ್ದ "ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮಹಾಬಲಿ" ಎಂಬ ವೈಚಾರಿಕ ನೀಳ್ಗತೆಯು 1948 ರಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡದ ಮನೋ ಹರ ಗ್ರಂಥ ಭಂಡಾರದ ದ.ಬಾ. ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಯಿತು. 30-3-48 ರಂದು ಭಾರತೀಸುತರು ಅದರ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯನ್ನು "ಶ್ರೀ ಅಮ್ಮೆಂಬಳ ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ರಿಗೆ-ಪ್ರೀತಿ ಪೂರ್ವಕ. ಭಾ.ಸು." ಎಂದು ಬರೆದು ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದರು.

ಮಲೆಯಾಳಿಗಳ ಓಣಂ ಹಬ್ಬದ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ತನ್ನ ನಾಡನ್ನು ನೋಡಲು ಬರುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವನು ಕೃಷ್ಣಂಕುಟ್ಟಿ ಯೊಡನೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಭಾರತ ದೇಶದ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕೀಯಗಳ ವಾಸ್ತವ ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡುವುದು ಅದರ ಕಥಾವಸ್ತುವಾಗಿತ್ತು.

ಈ ಲೇಖನ ಬರೆಯುವ ಮೊದಲು ಆ ಕಿರುಹೊತ್ತಗೆಯನ್ನು ಓದಿದಾಗ, ಹಿಂದೆಯೇ ಸಾವಿನ ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ಯದ ಕುರಿತು ಭಾರತೀಸುತರು ತಳೆದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಓದಿ ಚಕಿತ ನಾದೆ. ಅವರು ಅದರಲ್ಲಿ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಸಿದ್ದಾರೆ:

"ಮಾನವನು ತನ್ನ ಬಾಳ್ವೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗಿ, ತನ್ನ ಅನುಭವ ಬುದ್ಧಿಗಳ ಬೊಕ್ಕಸವನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೊಪ್ಪಿಸಿ, ಸಾವಿನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಯನ್ನೈದುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರು ನವೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಎಳೆತನದ ಹುರುಪಿನಿಂದ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ದೇಹವಳಿದರೂ ಮಾನವನು ತನ್ನ ಎಸಕಗಳಿಂದ ಅಜರಾಮರನಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಾನೆ."

ಭಾರತೀಸುತರಿಗೆ ಮಂಗಳೂರಿನ "ಕನ್ನಡ ಪ್ರಪಂಚ ಪ್ರಕಾಶನ"ದ ನೇತಾರರಾದ ಶ್ರೀ ಟಿ. ಶಂಕರ ಭಟ್ಟರ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ "ಧೂಮಕೇತುವಿನ ಮದುವೆ " ಎಂಬ ಕಥಾಸಂಕಲನವು ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. 1951 ರಲ್ಲಿ ಸ್ಪೇನಿಷ್ ಕಾದಂ ಬರಿ "ಡಾನ್ ಕಿಕ್ಸೋಟ್"ದ ಕನ್ನಡ ರೂಪ "ತಲೆತಿರುಕ ಯೋಧ" ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿತು. ಈ ವಿನೋದ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಕತೆಯು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯಿತು ಎಂಬಂತೆ ರೂಪಾಂ ತರಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಪರಿಸರದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವರು.

ಬಳಿಕ 1953ರಲ್ಲಿ ಇರಾನಿನ ಮಹಾಕವಿ ಫಿರ್ದೂಸಿಯ ಪರ್ಷಿಯನ್ ಮಹಾಕಾವ್ಯ "ಬಹನಾಮ" ದ ಆಧಾರದಿಂದ "ಇರಾನಿನ ವೀರರು" ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಸೊಹ್ರಾಬ್-ರುಸ್ತುಮರ ವೀರ ಯುದ್ಧದ ಕಥಾವಸ್ತುವಿನ ಈ ಪುಸ್ತಕವೂ ಕೂಡ ಮಂಗ ಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು

ಭಾರತೀಸುತರು ವೀರರಾಜಪೇಟೆಯಿಂದ ಮಡಿಕೇರಿಯ ಸರಕಾರಿ ಹೈಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ವರ್ಗಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಡಿಕೇರಿಯ ಪೇಟೆಬದಿಯ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ವಂತ ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡರು.

1966 ರ ನವಂಬರದಲ್ಲಿ ನಾನೊಮ್ಮೆ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಭೇಟಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಆ ದಿನ ಇಷ್ಟೊಂದು ನಿಖರವಾಗಿ ನೆನಪು ಉಳಿಯಲು ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಅವರು ತಾರೀಖು ನಮೂದಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ "ಗಿರಕನ್ಯೆ" ಕಾದಂಬರಿ.

ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಶಾರದಾ ಪ್ರಕಟನಾಲಯದವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಗಿರಿಜನರ ಜೀವನದ ಕುರಿತಾದ ಈ ಗಿರಿಕನ್ಯೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪಣಿಯರೆಂಬ ಪೈನಾಡಿನ ಗಿರಿಜನರ ಬಾಳು-ಬದುಕು ಸುಂದರವಾಗಿ ಹೆಣೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯು ಭಾರತೀಸುತರ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಜೀವಂತ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೈವೆತ್ತು ರೂಪುಗೊಂಡ ದೇಚು-ಕೊಳುಂಬರ ದಾಂಪತ್ಯ ನಿರೂಪಣೆಯು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತುಂಬ ಹಿಡಿಸಿತು.

ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ಎಸ್. ಎಸ್ ಎಲ್. ಸಿ. ಕನ್ನಡ ಉತ್ತರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಹೋಗಿದ್ದಾಗ, ಭಾರತೀಸುತರು ಕನ್ನಡ ದ್ವಿತೀಯ ಪತ್ರದ ಪ್ರಧಾನ ಪರೀಕ್ಷಕರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವರ "ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ" ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯು "ಸುಧಾ" ಸಾಪ್ತಾಹಿಕದ ವಾರ್ಷಿಕ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿತ್ತು. ಅವರ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಂಬರಿಯನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡಮಿಯು ಬಹುಮಾನಿಸಿ ಪುರಸ್ಕರಿಸಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಅವರು ಕಾದಂಬರೀಲೇಖನ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಹಸ್ತರಾದುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಅಭಿನಂದನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದೆ.

ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಜಿ. ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯನವರು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಕನ್ನಡ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಹಿಂದಿ ಉತ್ತರ ಪತ್ರಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕಾಗಿ ಅಖಿಲ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಿಂದ ಬಂದು ಏಕತ್ರ ಸಮ್ಮಿಲಿತರಾಗಿದ್ದ ಪಂಡಿತರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷನ್ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕರೆಯಿಸಿ ಸನ್ಮಾನಿಸಿದರು. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಪರವಾಗಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಪರಿಷತ್ತನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿ ಭಾಷಣವಿತ್ತರು.

ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ ಶ್ರೀ ಮಳ್ಳೂರು ಆನಂದರಾಯರು ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಪಂಡಿತರ ಸಭೆಯೊಂದನ್ನು ಕರೆದರು. ಆ ಸಭೆಗೆ ನನ್ನನ್ನೇ ಅಧ್ಯಕ್ಷನನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಭಾಷಾಪಂಡಿತರಿಗೆ ಬಿ.ಎಡ್. ತರಗತಿಯ ತರಬೇತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಪದವೀಧರ ವೇತನ ಶ್ರೇಣಿ ದೊರೆಯುವ ಆವಶ್ಯಕತೆಯ ಕುರಿತು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ವಿವರಿಸಿ ಭಾಷಣವಿತ್ತರು.

ಭಾರತೀಸುತರ ಮಗಳು ಕುಸುಮಾ ಮಂಗಳೂರಿನ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರವಾದ "ಮಂಗಳ ಗಂಗೋತ್ರಿ" ಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಎಂ. ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಬಂದಿದ್ದಳು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯುತರು ತಮ್ಮ ಮಗಳೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕೋಟೆಕಾರು "ಸಾಹಿತ್ಯಾಂಜಲಿ" ಮನೆಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ

ನಾನು ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತನಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆಸಂದಾಶ್ರಮ ಹೈಸ್ಕೂಲಿಗೂ ಬಂದಿದ್ದರು.

ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದ "ಇಲಿ ಮರಿಗಳು ಹಾಡಿದಾಗ" "ಕುಣಿಯುತ ಬಂದರು ಕುಂಬಾರನ ಮಕ್ಕಳು" ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳ ಕತೆಗಳನ್ನು ನನಗಿತ್ತು, ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಆರಿಸಿ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಸಲಹೆಯಿತ್ತರು.

ಭಾರತೀಸುತರದು ನಿರಂತರ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ತಾನು ಅನೇಕ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ ಮಡಿಕೇರಿಯಿಂದ "ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನ"ದ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಇತರರಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿದರು. ತಾನು ನಿವೃತ್ತನಾದ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಚಾರಕರಾಗಿ ಕನ್ನಡನಾಡನ್ನು ಸುತ್ತಿದರು.

ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪುರವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಸುತರು ಬಂದಿದ್ದರು. ಕವಿಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ನಾನೂ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಸಮ್ಮೇಳನ ಮುಗಿದಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನ ನಾನೂ ಭಾರತೀಸುತರೂ ಆಲೂರು ವೆಂಕಟರಾಯರು, ದ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರು, ಶಂ.ಬಾ. ಜೋಷಿಯವರು – ಈ ಮೂವರನ್ನು ಮುಖತಃ ಭೇಟಿಯಾಗಲು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆವು. ಅಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಮೇಲೆ ಅವರು ಐಹೊಳೆ-ಪಟ್ಟದ ಕಲ್ಲುಗಳ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅವಶೇಷಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ನಾನು ಮಾತ್ರ ಊರಿಗೆಮರಳಿದ್ದೆ.

ಸ್ನೇಹ ಸೌಜನ್ಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಭಾರತೀಸುತರ ಹೆಸರು ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಂದೆಂದೂ ಜ್ವಲಂತವಾದ ಅಜರಾಮರ ನಾಮಧೇಯವಾಗಿ ಬೆಳಗುವುದು. ತುಂಬು ಸಂಸಾರವಂದಿಗರಾಗಿ ಜೀವನ ನಡೆಸಿದ ಭಾರತೀಸುತರು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸುತರಾಗಲಿಲ್ಲ.

ನಾನೂ ಅವರನ್ನು ಕಂಡೆ

ಮಾ. ರಾ. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ

ನಾನು ಭಾರತೀಸುತರ ನಿಕಟ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಪಡೆದಿದ್ದೆ. ಆ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. 1966 ರಿಂದ 1970. ಅನಂತರವೂ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಭೇಟಿಗಳೂ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರಗಳೂ ನಡೆದಿದ್ದುವು.

ನಾನು ಮಕೆಡೀರಿ ಹೈಯರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಶಾಲೆಯ [ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಎಂದೇ ಸರ್ವಜನ ವಿದಿತ]ಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಹಾಜರಾದೆ. ಹೊಸ ಜನ, ಹೊಸಸ್ಥಳ; ಹೊಸ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಕಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಬದಲಾವಣೆಯಾದ ನೀತಿಯಿಂದ ಬಹಳಷ್ಟು ಅಸಂತುಷ್ಟರಾದ ಜನರ ಮಧ್ಯೆ ನಾನು ಹೊರಗಿನವನಾಗಿ ಹೋಗಿ ಸೇರಿದೆ. ಕತ್ತಿಯ ಅಲುಗಿನ ಮೇಲೆ ಅಪಾಯವಾಗದಂತೆ ನಡೆದು, ಉಪಾಯದಿಂದ ಇದ್ದು, ಸಾಧಾರಣ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿ, ಅಸಾಧಾರಣ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಿಂಚಿನಷ್ಟು ವೇಗದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿ 'ಶಹಭಾಸ್' ಅಲ್ಲವಿದ್ದರೂ 'ಪರವಾಗಿಲ್ಲ' ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ವಿಶೇಷಸಂದರ್ಭ. ಇದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಸಹಜವಾದ ಭಯ ಆತುರ, ಕಾತರ—ಆಗ.

ಆ ದಿನ ಶಾಲೆ ಮುಗಿಯುವ ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಆಫೀಸಿನ ವಿಶಾಲವಾದ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದವರಾರು? ಬರೆವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಬಗ್ಗಿಸಿದ್ದ ತಲೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ನೋಡಿದೆ. ಖಾದಿಯ ಬೂದು ಬಣ್ಣದ ಕೋಟು, ಬಿಳಿ ಖದ್ದರ್ ಪರಾಯಿ, ಕಪ್ಪು ಷೂಸ್, ಕಪ್ಪು ಫ್ರೇಂನ ವಿಶಾಲ ಕನ್ನಡಕ, [ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಈ ಉಡುಪುಗಳಲ್ಲೇ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ] ದಿಟ್ಟನಡಿಗೆ, ಸಾಧಾರಣವಾದ ರೂಪ, ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ದವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದಾದ ಮೂಗು. [ಇದು ಪ್ರತಿಭಾವಂತರ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ]

'ಬನ್ನಿ, ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳಿ' ಎಂದೆ.

ಮುಖದ ಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿ ಇಟ್ಟು ನೋಡಲು ಅವಕಾಶವಾಯಿತು; ನೋಡಿದೆ. ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುವ ಶುಭ್ರವಾದ ಹಲ್ಲುಗಳು, ಮಾತಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಇಣುಕುವ ಮುಗುಳುನಗೆ [ಅವರನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಈ ಮುಖವೇ ನನಗೆ ಎದುರಾಗುವುದು]. ಕತ್ತೆತ್ತಿ ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಹೊಳಪಿನ, ಅತ್ತಿತ್ತ ವೇಗವಾಗಿ ಚಲಿಸುವ ಕಣ್ಣುಗಳೆರಡು ಕನ್ನಡಕದ ಹೊಳಪನ್ನು ಮೀರಿ ನಗೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆಕರ್ಷಕ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಮಾತನಾಡಿಸಲೇಬೇಕೆಂಬ ಚಪಲ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

“ನಮಸ್ಕಾರ” ಎಂದರು, ಪ್ರತಿವಂದಿಸಿದೆ.

“ತಾವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವುದು ನಮಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ” ಎಂದರು. ಆ ದಿನದ

ನನ್ನ ಗಾಬರಿ, ಆತಂಕ, ಅಸಹಾಯಕತೆಯ ಅರಿವು ಆಗಲೇ ಅವರಿಗಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡು ಬಂದಿತು. "ತಾವು ಇಲ್ಲಿರುವಷ್ಟು ಕಾಲ ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿರಬಹುದು ಸಾರ್! ನಾನೂ ಹೊರಗಿನವನೇ. ಜನರಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಿಕೊಂಡು ಇದ್ದೇನೆ" ಅಂದರು. ಮುಳುಗುವವನಿಗೆ ತೇಲಿಬರುವ ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿ ಕಂಡರೆ ಧೈರ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ?

"ನಾನು ಈ ಶಾಲೆಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ. ನಾಳೆ ತಾವು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡಬೇಕು".

"ಆಗಬಹುದು, ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಕಲೆತು ಮಾತನಾಡಲು ನನಗೆ ಬಹಳ ಇಷ್ಟ".

"ದೊಡ್ಡ ಮಾತು" ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು.

"ನಾಳೆಯ ದಿನವೇ ಅಲ್ಲ, ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನಾನು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರೊಡನೆ ಅವರ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲೇ ಮಾತನಾಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ".

"ಅಗತ್ಯ, ಆಗಬಹುದು".

ಪುನಃ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಸ್. ಆರ್. ನಾರಾಯಣ ರಾಯರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ನಡವಳಿಕೆ, ದಿಟ್ಟತನ, ಸರಳತೆ, ವಿನಯ, ನಿಸ್ಪೃಹತೆ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಆಕರ್ಷಿಸುವಂತಹುದೇ.

ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಆರ್. (ಎಸ್. ಆರ್. ನಾರಾಯಣರಾಯರು) ರವರೇ 'ಭಾರತೀಸುತ' ಎಂಬ ನಾಡಿನ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಬರೆಹಗಾರರೆಂದೂ ನನಗೆ ಒಂದುರೆಡು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ತಿಳಿದು ಬಹಳ ಸಂತೋಷವೂ, ಹೆಮ್ಮೆಯೂ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅವರನ್ನು ಕಂಡವರಿಗೂ, ಮಾತ ನಾಡಿಸಿದವರಿಗೂ ಈ ಅನುಭವವೇ ಆಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

* * * *

ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ಪುನಃ ತೊಳಲಾಟದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದೆ. ಮಡಿಕೇರಿ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಸ್ಕೂಲಿನ ಶಾಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಸಮಾಜದ ಪರವಾಗಿ 'ಶಾಲಾ ಪತ್ರಿಕೆ' ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಸಾಹ ಉಂಟಾಯಿತು. ಈ ಹೊರೆ ಹೊರುವವರಾರು ? ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರೇ ಅಲ್ಲವೆ? ಸರಿ. ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ತೆನೆಕಾಳೂ ಬಂದುವು. ಕಾಸಿದ ಹಾಲಿನ ಮೇಲೆ ಬರುವ ಕೆನೆಯೂ ಬಂತು. ಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ಮಕ್ಕಳಿಂದ ತಯಾರಾದ ರಸಪಾಕ ತಯಾರಾಯಿತು. ಕೊಡಗಿನ "ಜೇನು" ಸಂಗ್ರಹವಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ಬರೆಹವನ್ನು ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ನೋಡಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರು ಆತುರಗೊಂಡರು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಆಗಿ ಹೊಸದಕ್ಕೆ ನಾಮಕರಣವಾಗಬೇಡವೆ ?

"ನಾರಾಯಣರಾಯರೇ, ಶಾಲಾಸಂಚಿಕೆಗೆ ಒಂದು ಹೆಸರು ಸೂಚಿಸಿ" ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದರೆ....

"ಮಕ್ಕಳನ್ನೇ ಕೇಳೋಣ" ಎಂದರು ಆ ವಿಚಾರವಾಗಿ.

ನೂರಾರು ಹೆಸರುಗಳು ಸೂಚಿತವಾದುವು.

"ಸಾರ್, ನಾಳೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಸೂಕ್ತ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ" ರಾಯರು ಸಮಯ, ಕೇಳಿಕೊಂಡರು.

ಮರುದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಒಂದು "ಹೊಂಬೆಳಕು" ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸ ಹುರುಪಿನ ನವಯೌವನದ ಬಾಲಕ ಬಾಲಕಿಯರ ಹೊಂಗನಸುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ, ಎಳೆ ಬೆಳಕನ್ನು ರಾಗ ರಂಜಿತವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿಸುವುದೇ "ಹೊಂಬೆಳಕು". ಹೊಂಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಾದ ತಲಕಾವೇರಿ, ಮಡಿಕೇರಿ ರಾಜರ ಅರಮನೆಯ ಎರಡು ಆನೆಗಳು–(ಹೊರ ಮತ್ತು ಹಿಂಬದಿಯ ಹೊದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ) ರಾಜಲಾಂಛನಗಳು ವಿರಾಜಿಸಿದುವು. ಕನ್ನಡ, ಹಿಂದಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಖನಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡುವು. ಕೊಡಗಿನ ಪ್ರಮುಖರೂ, ಹಳೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಆದ ಸರ್ವಶ್ರೀ ಸಿ. ಎಂ. ಪೂಣಚ್ಚ, ಎ.ಪಿ ಅಪ್ಪಣ್ಣ, ಬಿ. ಎಸ್. ಕುಶಾಲಪ್ಪ (ಹಿಂದಿನ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರು) ಈ ಹೊಸ ಹೊಂಬೆಳಕನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಹಳೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಆದ ಜನರಲ್ ಕೆ. ಎಂ. ಕಾರಿಯಪ್ಪನವರು ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುತ್ತ "ನನ್ನ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ವಿಚಾರಪೂರಿತವಾಗಿ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಅಚ್ಚಾಗಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಬರೆದು ಬೆಳಕು ಕಂಡಿರುವ ಶಾಲಾ ಸಂಚಿಕೆ ಅಪೂರ್ವ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹರಸಿದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತವಾದ 'ವೀರವಾಣಿ,' 'ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವಿನ ಆತ್ಮಕತೆ', 'ಪರೀಕ್ಷೆ' ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧ, 'ಹುಡಿಯಾದ ಕನಸು' ಎಂಬುವೂ, ಭಾರತೀಸುತರ 'ಪಂಜೆಯವರ ನೆನಪು' ಎಂಬ ಆತ್ಮಕತೆಯ ಭಾಗವೂ ಎಲ್ಲರ ಗಮನವನ್ನೂ ಸೆಳೆದುದಲ್ಲದೆ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾದುವು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಗಂಗೆಯಲ್ಲೇ ಮಿಂದ ಭಾರತೀಸುತರಿಗೆ ಶಾಲಾವಾಸಿಯೂ ಒಂದು ಗಂಗಾವತಾರವೇ. ಸಣ್ಣ ವಿಷಯವೆಂದು ಯಾವುದನ್ನೂ ಉದಾಸೀನ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ ಅವರು. ಶಾಲಾ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಒರೆಗಲ್ಲಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ, 'ಹೊಂಬೆಳಕು' ಮೂಡಿಸಿದರು.

ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದ 'ಹೊಂಬೆಳಕಿ'ನಲ್ಲಿ ಕೊಡವರ ನೃತ್ಯ 'ಕೊಡವ ಮನೆಗೆ ಬಂದ', 'ಕೊಡವರ ಕೂಸು' ಮುಂತಾದ ಸೊಗಸಾದ ಚಿತ್ರಗಳೂ, 'ದೆಹಲೀ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನ', 'ಪೆರೇಡ್ ಬಯಲಿನ ಘಟನೆಯ ಅನಂತರ' ಎಂಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಿರುಗತೆಯೂ, ಭಾರತೀಸುತರಿಂದ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಾಲಾ ನಿಯಮಗಳೂ ಮಿನುಗಿದವು. ಶ್ರೇಷ್ಠರಿಗೆ ಸಾಧಾರಣ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಆ ಸಾಧಾರಣ ಕೆಲಸಗಳೇ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಹಂತವನ್ನೇರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಸಾಕ್ಷಿ.

* * *

"ಸಾರ್, ನಾಳೆಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಶಾಲಾ ಸಹಕಾರ ಸಂಘದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿ" ಎಂದರು ಒಂದು ದಿನ ಬಹಳ ಒತ್ತಾಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಭಾರತೀಸುತರು.

"ರಾಯರೇ, ನೀವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೊಸಬರು. ನಾನೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೊಸಬ. ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ನೀವು ಆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನನಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಆರಾಮು. ಇಷ್ಟರವುಟ್ಟಿಗೆ ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸಹಕಾರ ಬೇಕೇ ಬೇಕು. ನೀವು ಖಂಡಿತ ಇಲ್ಲನೆನ್ನಬಾರದು." ನಾನು ಆಗ್ರಹ ಪೂರ್ವಕ ಕೇಳಿಕೊಂಡೆ.

"ನಿಮ್ಮ ಕಡ್ಡಾಯಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪದೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ನನ್ನ ಶರತ್ತುಗಳಿಗೆ ನೀವೂ ಒಪ್ಪಬೇಕು."

"ನನ್ನಿಂದ ಯಾವುದನ್ನು ಬಯಸಿದರೂ ನಾನು ಕೂಡಲೇ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಸಹಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಶಾಲಾ ಸಹಕಾರ ಸಂಘವನ್ನು ಕೊಂದವರೆಂಬ ಅಪಖ್ಯಾತಿಗೆ ನಾವು ಒಳಗಾಗಬಾರದಲ್ಲ. ನಗುವವರ ಮುಂದೆ ಎಡವಿ ಬೀಳಬಾರದಲ್ಲ". ನಾನೂ ಒಪ್ಪಿದೆ ಅವರೂ ಅನುಮತಿಸಿದರು.

ಆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ ಸಹಕಾರ ಸಂಘವು ಸುಮಾರು 30,000 ರೂಪಾಯಿಗಳ ವಹಿವಾಟು ನಡೆಸಿತು! ಲಾಭಗಳಿಸಿ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಲಾಭ ಹಂಚಿತು. ಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲಾ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಪೇಟೆಯ ಧಾರಣೆಗಿಂತ ಬಹು ಅಗ್ಗವಾಗಿ ದೊರಕಿದುವು. ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಮೊದಲೇ ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡ ಶರತ್ತೇನೆಂದರೆ - "ಶಾಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಶಾಲಾ ಸಹಕಾರ ಸಂಘದಿಂದಲೇ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಾಲಾ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಇತರ ಕಡೆಯಿಂದ ಕೊಂಡರೆ ಇತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಂಘದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ—ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿಸುವುದು. ಅವರು ಅಂತಹ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಕೊಡುವುದು" ಎಂದಾಗಿತ್ತು.

ಈ ಶರತ್ತಿನಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಯಿತೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ.

ಶಾಲಾ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀ. ಎಸ್. ಆರ್. ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ಒಂದು ಗಂಟೆ ಮುಂಚೆ, ಸಾಯಂಕಾಲ ಒಂದು ಗಂಟೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಶಾಲಾ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ದೊರಕುತ್ತಿದ್ದ ವಿರಾಮವನ್ನೆಲ್ಲ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದರು. ಸಹಕಾರ ಸಂಘದ ಸಂಘಟನೆ, ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ವಿತರಣೆಗಾಗಿ ದುಡಿದರು, ಕೃತಾರ್ಥರಾದರು. ಭಾರತೀಸುತರಿಗೆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಅಪಾರವಾಗಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಬಡಕಲು ದೇಹವನ್ನು ಶಕ್ತಿಮೀರಿ ದುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇತರರಿಂದ ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ.

* * * *

ಒಂದು ದಿನ ನನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದು ತಾವು 10ದಿನ ರಜಾ ಬೇಡಿದ ಅರ್ಜಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಜನವರಿ ತಿಂಗಳು, ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಗಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ತರಪೇತು ಮಾಡುವ ಕಾಲ,

ಮುಖ ಸಿಂಡರಿಸಿಕೊಂಡೆ. "ಆಗದು, ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ" ಎಂದು ದುಮ್ಮಾನ ದುಗುಡದಲ್ಲಿ ಒದರಿದೆ. ಅವರ ಕೋಪವೂ ಮೂಗಿನ ತುದಿಯಿಂದ ತುಟಿಗೆ ಇಳಿದು ನಾಲಗೆಗೆ ಚುರುಕು ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. "ತಾವು ಹಾಗೆ ಹೇಳಬಾರದು, ನನ್ನ ಪತ್ರವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ತಾವು ಓದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ, ಓದಿ" ಎಂದರು. ತಾನು ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷಾ ಬರೆಹಗಾರರ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿತರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹತ್ತು ದಿನಗಳ ವಿಶೇಷ ರಜ ಬೇಡುತ್ತಿರುವುದಾಗಿಯೂ, ಹಿಂದಿರುಗಿದ ಅನಂತರ ವಿಶೇಷ ಹೆಚ್ಚಿನ ತರಗತಿ ನಡೆಸಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತೊಂದರೆಯಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿಯೂ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿದ್ದರು. ನನ್ನ ದುಡುಕಿಗಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಟ್ಟೆ. ಈ ರೀತಿ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿಷ್ಠೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಬಹಳ ವಿರಳವೆಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

* * * *

ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಶಾಲೆಯ ಆವರಣದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದು ಕ್ಯಾಂಪಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಸದವಕಾಶ ದೊರಕಿತು. ಸಂಸ್ಥಾನದ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ ಮೈಸೂರು, ಇವರ ವತಿಯಿಂದ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾಲಯ ವೊಂದು 10-5-67 ರಿಂದ 8-6-67 ರವರೆಗೆ ನಡೆಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆಮಾಡಿ, ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅವರಿದ್ದಲ್ಲೇ ಹೋಗಿ ಕಂಡು ಮಾತನಾಡಿ ತಿಳಿದು ಅವರ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಿಗೆ ಸರಳವಾದ, ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಇಂಥದೇ ಮತ್ತೊಂದು ರಚನಾಲಯ ಮಾರನೇ ವರ್ಷ ನಂಜನಗೂಡಿನ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ ಕ್ಯಾಂಪ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಇಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದುವು ಭಾರತೀಸುತರ ಎಲ್ಲರೂ ಮೆಚ್ಚುವ ಗುಣವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು. ಸರಳತೆ ಮಮತೆಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ 'ಅಣ್ಣ' ಆದರು. 'ಅಣ್ಣ', ಅದಕ್ಕೂ ಇದಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಬೇಕಾಗಿ ನೂರೊಂದು ಸಾರಿ ಆ ಮಮತೆಯ ಕೂಗು ಕೇಳಬಂದಿತು. ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಭೀಮರು, ಸಂದಿಗ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮೆಚ್ಚುವ ಪಾರ್ಥ, ಗುಣದ ಉದಾರತೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಣ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗುರು ದ್ರೋಣ. ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಭೀಷ್ಮರೂ ಆಗಿ ತೋರಿಕೊಂಡರೆಂದರೆ ಯಾವ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಹೊಗಳಿಕೆ ಮಾತಲ್ಲ, ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ ನಿಜಗೌರವ.

ಅವರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ 'ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ' ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಹು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೊತ್ತದ ಬಹುಮಾನ ಗಳಿಸಿ ಧಾರಾವಾಹಿಯಾಗಿ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು;. ಓದುಗರ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ಪತ್ರಗಳ ಸುರಿಮಳೆಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆದೇಕೆ ಆ ಊರಿನಲ್ಲಾಗಲೀ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಅವರನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಿದ ಸಮಾರಂಭಗಳು ನಡೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದೇ ನನಗೆ ಇಂದಿಗೂ ಬಗೆ ಹರಿಯಲಾರದ ಕಗ್ಗಂಟಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ. ಎಸ್. ಆರ್. ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಮಡಿಕೇರಿ ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲಾ ಕರ್ನಾಟಕ

ಸಂಘದ ಗೌರವ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲವೆಂಬ ಬಹುಕಾಲದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ನೀಗಲು 1970ರಲ್ಲಿ 'ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನ' ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೂಸ್ಯ ಜಿ. ಎಂ. ಮಂಜುನಾಥಯ್ಯ, ಚಿರಂತನ ಮತ್ತು ಎನ್. ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅದರ ನೇತಾರರಾದರು. ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಗೆ ಶುಚಿ, ರುಚಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಒದಗಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಉದಯೋನ್ಮುಖ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿ, ಅವರ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹಿದರು. ಸಂಘಜೀವಿಗಳಾದ ನಿಸ್ಪೃಹರಾದ 'ಅಣ್ಣ' ಅವರು ಕೊಡಗಿನ ಅಖಿಲ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಸಂಘದ ಹಿರಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿಯೂ, ಕೊಡಗಿನ 'ಗುರುವಾಣಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿಯೂ ದುಡಿದರು. ದುಡಿಯುತ್ತಲೇ ಮಡಿದರು.

ನಾನು ಭಾರತೀಸುತರನ್ನು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆಹ್ವಾನಿತನಾಗಿಯೂ, ಅನಾಹೂತನಾಗಿಯೂ ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ. ಮಡಕೇರಿಯ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎತ್ತರವಾದ ದಿಣ್ಣೆಯ ಮೇಲೆ ಆ ಮನೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಗದ್ದೆ ತುಳಿದು, ಹಳ್ಳ ಇಳಿದು, ಗುಡ್ಡ ಹತ್ತಿ ಹೋಗಬೇಕು. ಮುಂದಿನ ಕೈಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರೆ ಕಚಗುಳಿ ಇಡುವ ಚಳಿ, ಹತ್ತಿಯಂತೆ ಸುತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಹರಡಿರುವ ಮೋಡ, ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇಣುಕುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣ, ಮಂಜಿನ ಹನಿಗಳಿಂದ ಭಾರವಾದ ಹಸಿರು ಎಲೆಗಳು, ತೊಟತೊಟನೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಹನಿಗಳು; ನಿಂತು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ನೀರಿನಿಂದ ಬಿಸಿಲಿನ ಕಡೆಗೆ ಝೇಂಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಹುಳು ಹುಪ್ಪಟೆ ಗಳ ಸಮೂಹ, ಗೋಚರಿಸುವುದು. ರಾಯರಿಗೆ ಈ ನಿಸರ್ಗದೊಡನೆ ಒಡನಾಟ! ಮನೆಯ ಒಳಗಡೆ ಕನ್ನಡ, ಮಲೆಯಾಳಿ ಹಾಗೂ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮತ್ತು ಫ್ರೆಂಚ್ ಮತ್ತು ರಷ್ಯನ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗ್ರಂಥಗಳ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷಾಂತರ ಪುಸ್ತಕಗಳು. ಇತರ ದೇಶ ಭಾಷೆ ಗಳ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಗ್ರಂಥ ಹಾಗೂ ಹೃದಯ ತಿಳಿಯುವ ಆಸೆ ಆಸಕ್ತಿ. ಇದು ಅವರ ನಿತ್ಯ ಕಾರ್ಯಾಗಾರದ ಪರಿಚಯ.

"ಆದರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ" ಸ್ವಹಸ್ತಾಕ್ಷರ ಸಹಿತ ನನಗೆ ಅವರು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಗ್ರಂಥ ಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ನನಗೆ ಅವರ ಸವಿನೆನಪು ಬಂದು ಕಣ್ಣು ತೇವಗೂಡುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಒಡನಾಟದ ರಸನಿಮಿಷಗಳು

ಈಶ್ವರಚಂದ್ರ ಚಿಂತಾಮಣಿ

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕತೆ, ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ರಸಿಕಲೋಕವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದ–ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಸಂಪಾದಿಸಿದ, ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ 'ಭಾರತೀಸುತ'ರೂ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದರು. ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ವಯಸ್ಕರ ಸಾಹಿತ್ಯದುದ್ದಕ್ಕೂ ಅವರ ಕುಶಲ ಕುಂಚ ಅನೇಕ ಕೃತಿ ರತ್ನಗಳನ್ನು ನಾಡಿಗೆ ನೀಡಿತು. ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಂದ, ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ಕೇಂದ್ರಸರಕಾರಗಳಿಂದ 'ಭಾರತೀಸುತ'ರು ಗೌರವಾನ್ವಿತರಾಗಿ, ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತರಾಗಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು; ಧನ್ಯರಾದರು; ಎಂಬುದು ಒಡನಾಡಿಗರಿಗೆಲ್ಲ ಮನಸಂದ ಮಾತು.

ತೊಟ್ಟಿಲೊಳಿಟ್ಟ ಹೆಸರು ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಆರ್. ನಾರಾಯಣರಾವ್- ಅವರ ಕಾವ್ಯನಾಮ 'ಭಾರತೀಸುತ'. ಶ್ರೀಯುತರ ಒಡನಾಟ-ಕೂಡಿಬರುವ ಮುನ್ನ ಅವರ ಕತೆ-ಕಾದಂಬರಿ ಓದಿ ಮೆಚ್ಚಿದ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವರೊಬ್ಬ ಯುವಕರಾಗಿಯೇ ಕಂಡಿದ್ದರೆನ್ನಿ; ಕಾವ್ಯನಾಮದ ಪ್ರಭಾವ ಇರಬಹುದು.

೧೯೭೩ನೆಯ ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೂವರೆ ತಿಂಗಳಕಾಲ ಮೈಸೂರಿನ ಮಾನಸ ಗಂಗೋತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯ 'ನವಸಾಕ್ಷರರ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ'ದ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಜನ ಲೇಖಕರ ಸಮಾಗಮ-ಸಹಜೀವನ–ನಡೆಯಿತು. 'ಭಾರತೀಸುತ'ರ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಶನದೊಂದಿಗೆ ಅವರ ಒಡನಾಟದ ಒಳ್ಳೆಯ ಅವಕಾಶ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ನಾಲ್ವತ್ತೈದು ದಿನಗಳನ್ನು ಒಂದಾಗಿ-ಚಂದಾಗಿ ಹಾಯಾಗಿ ನಗನಗುತ ಕೂಡಿ ಕಳೆದ ಆ ರಸನಿಮಿಷಗಳನ್ನು ಈಗಲೂ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ಆನಂದಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಇಂಥ ರಸಿಕ ಸ್ನೇಹಿತರೊಬ್ಬರು ನಮ್ಮನ್ನು ಅಗಲಿದರಲ್ಲಾ ಎಂಬ ದುಃಖವನ್ನು 'ಸಮರಸವೇ ಜೀವನ' ವೆಂಬ ಕವಿವಾಣಿ ಸಂತೈಸುತ್ತಿದೆ. ಭಾರತೀಸುತರು ಸತ್ತಿಲ್ಲ; ಸಾಹಿತಿಗೆ ಸಾವಿಲ್ಲ; ಅವರ ಸತ್ವವೆಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ; 'ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ' ಚಿತ್ರವಾಗಿ ರಸಿಕರೆದೆಯನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡಿದೆ; ಇದಕ್ಕಿಲ್ಲ ಸಾವು; ಜೀವಕ್ಕೆ ಸಾವು ಎಲ್ಲಿಯದು? ಸತ್ತರೂ ಬದುಕಿ ಉಳಿದವರು ಭಾರತೀಸುತರು.

ನವಸಾಕ್ಷರರಿಗಾಗಿ ಸರಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಬೇಕು-ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸುವುದೂ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಕಲೆ. ಈ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದವರು ಭಾರತೀಸುತರು. ಡಾ. ಝಾಕೀರ್ ಹುಸೇನರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಬಳಕೆಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸರಳ–ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದರು ಮೈಸೂರ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾಲಯದಲ್ಲಿ. 'ಮಿತ-ಸಂತಾನದಿಂದ ಹಿತವಾದ ಬಾಳುವೆ' ಕುರಿತು ನಾನು ಕೃತಿ ರಚನೆಗೆ ಅಣಿಯಾದಾಗ

‘ಕುಟುಂಬ ಯೋಜನೆ ಮೇಲೆ ನಿಮಗೆಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿ–?’ ಎಂದು ನಗುತ್ತ ಕೇಳಿದರು. ‘ಪ್ರೀತಿ ಅಲ್ಲರಿ, ಸಾಕಷ್ಟು, ಅಲ್ಲಲ್ಲ, ಹೆಚ್ಚು ಮಕ್ಕಳಾದ ಮೇಲೆಯೇ ತಿರಸ್ಕಾರ ಮೂಡಿದ್ದು....!’ ಎಂದು ನಾನೆಂದಾಗ ‘ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದಲೇ ಪುರಸ್ಕಾರಕ್ಕಿಳಿದಿರಾ?’ ಎಂದು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಹಾಸ್ಯ ಚಟಾಕಿ ಹಾರಿಸಿದರು. ಒಡನಾಡಿ ಲೇಖಕರು ರಚಿಸಿದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕತೆ, ಚುಟುಕು, ನಾಟಕ ಇವು ಕೂಟದ ವಿಮರ್ಶೆಗೊಳಪಟ್ಟಾಗ ‘ಭಾರತೀಸುತ’ರ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ತುಂಬಾ ಬೆಲೆ. ಅವರ ವಿಚಾರ ಸರಣಿ ನಿರರ್ಗಳವಾದುದು.

೧೯೬೮ರ ಮೇ ತಿಂಗಳ ೧೫ರಿಂದ ಮೂರು ತಿಂಗಳು ನಂಜನಗೂಡಿನ ವಿದ್ಯಾಪೀಠದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾಲಯ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯವೆನ್ನಬಹುದು. ರಾಜ್ಯ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯು ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಲೇಖಕರನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆ–ಪೋಷಣೆ ನೀಡಿತು.

ಆತ್ಮೀಯರಾದ ರಾ. ವೆಂ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮೂರ್ತಿಯವರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತ, ಚಿರಂತನ, ಸಿಸುಸಂಗಮೇಶ ಈ ಅನುಭವಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಒಡನಾಟ ಇಪ್ಪತ್ತು ಜನ ಲೇಖಕರಿಗೆಲ್ಲ ನಿತ್ಯ ರಸದೌತಣ. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕಣ್ಮಣಿ–ಭಾರತೀಸುತರ ಹಿರಿತನ ರಚನಾಲಯಕ್ಕೇ ಭೂಷಣಪ್ರಾಯ.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ, ರೈತಬಾಂಧವರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಅವಲೋಕನ, ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸಂದರ್ಶನ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ವಿಷಯ ಕುರಿತು ಕೃತಿ ರಚನೆಗೆ ಅಣಿಯಾದೆವು. ‘ನೊಣಗಳ ಕಾಟ’ ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರು ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ವಿಷಯ. ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಜಾಣರು ನೊಣಗಳ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿದ ರೀತಿಯನ್ನು ರೂಪಕವಾಗಿ ರಸವತ್ತಾಗಿ ಹೆಣೆದು ಸಮಿತಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ‘ನೊಣಗಳಿಗೆ ಮಾತು ಬಂದಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಾಯ್ತುಂಬ ಬಯ್ದು ಕೊಡಗಿನ ತನಕ ಥಾಳಿ ಇಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಪಾಪ, ನೊಣಗಳ ಮೇಲೇಕೆ ನಿಮ್ಮ ಕೋಪ....!’ವೆಂದು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಗೆಯಾಡಿದೆವು. ಸೊಳ್ಳೆ, ನೊಣ ಇವುಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕುರಿತು ಕೃತಿ ರಚನೆಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸಿದ್ಧರಾಗಲಿಲ್ಲ; ಕೊಟ್ಟ-ಬಿಟ್ಟ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಆನಂದದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಅವರದಾಯಿತು

ನಂಜನಗೂಡಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾಲಯ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯವೆನ್ನಲು ಒಳ್ಳೆಯವರ ಒಡನಾಟ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾದಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ನಾಲ್ಕು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಭಾರತ–ಸರ್ಕಾರ ನವಸಾಕ್ಷರರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಲಭಿಸಿದುವು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಈ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪುರಸ್ಕಾರ ದೊರೆತುದೊಂದು ಅಭಿಮಾನದ ಸಂಗತಿ. ಇಂಥ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಸುತರ ಸೇವೆ ಸಂದಿದೆ.

ಬಯಲು ಸೀಮೆಯ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ನಮ್ಮನ್ನು (ಸಿಸು ಮತ್ತು ಚಿಂತಾಮಣಿ) ಭಾರತೀಸುತರು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮೀಯ ‘ಚಿರಂತನ’ ರೊಡಗೂಡಿ ಕೊಡಗಿನ ಜೇಡಗು ಸವಿಯಲು

೧೯೬೮ರ ಆಗಸ್ಟ್ ಮೊದಲ ವಾರದಲ್ಲಿ ಕರೆದೊಯ್ದರು. ಮಡಿಕೇರಿಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಸೊಬಗಿನ ಸವಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಅವರ ಅಕ್ಕರೆಯ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನುಂಡು ಮುಗ್ಧರಾದೆವು. 'ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ' ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದು, ಮತ್ತೊಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿದ ಕಾಲವದು.

ಸೋಮವಾರ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ 'ಚಿಸಂತಸ'ರ ಆತಿಥ್ಯ. ಸೊಬಗಿನ ಶಿಖರದಲ್ಲಿರುವ ಅವರ ಶಾಲೆಯ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯ ಪರಿಸರ ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಗ್ಧಗೊಳಿಸಿತು. ಆತ್ಮೀಯ ಸ್ನೇಹಿತರ ಹೃದಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ, ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಂಪದದ ಸೊಬಗು, ಕೊಡಗಿನ ಬೆಡಗು ಒಳಹೊರಗೆಲ್ಲ ಸೂರೆಗೊಂಡುದನ್ನು ಸವಿದ ಆ ನೆನಹು ಇನ್ನೂ ಮನದಾಳದಲ್ಲಿ ಹಸಿರಾಗಿಯೇ ನಿಂತಿದೆ. ಈ ಸ್ಮರಣೆಯ ಹಿಂದೆ ಭಾರತೀಸುತರ ಸ್ನಿಗ್ಧಸ್ನೇಹ–ಅಕ್ಕರೆಗಳು ಅಚ್ಚಳಿಯದಂತೆ ಅಮರವಾಗಿ ಉಳಿದಿವೆ.

ಆತ್ಮೀಯ ಬಂಧು ಭಾರತೀಸುತರು

ಬಿ. ಎಮ್. ಶರ್ಮಾ

ದಿವಂಗತ ಭಾರತೀಸುತರ ಕುರಿತು ಬರೆಯುವುದೆಂದರೆ ನನ್ನ ಒಡ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಹೋದರರೊಬ್ಬರ ಕುರಿತು ಬರೆದಂತೆ. ಮೂವತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಪರಿಚಯ ಒಡನಾಟ ಒಂದೇ ವಯಸ್ಸಿನ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಅಷ್ಟೊಂದು ಆತ್ಮೀಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿವೆ. 1942ರ ಎಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ; ಸುಮಾರು 9½ ತಾಸಿನ ಸಮಯವಿರಬಹುದು. ನಾನು ಆಗತಾನೇ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದು ಪುತ್ತೂರಿನ ಕೊಂಬೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನ ಹುಲ್ಲು ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಓದುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ. ಆಗಲೇ ಅಪರಿಚಿತರೊಬ್ಬರು ನನ್ನ ಪರಿಚಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬರೊಂದಿಗೆ ಗುಡಿಸಲಿನೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಬಂದವರಿಗೆ ಕೈ ಮುಗಿದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸೂಚಿಸಿದೆ. ನನ್ನ ಪರಿಚಿತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇವರೇ ಕತೆಗಾರ 'ಭಾರತೀಸುತ' ರೆಂದೂ, ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳ ಬಂದಿರುವರೆಂದೂ ಹೇಳಿದರು. ಇದೇ ನನ್ನ ಹಾಗೂ ಭಾರತೀಸುತರ ಮೊತ್ತಮೊದಲ ಭೇಟಿ. ಅಂದಿನಿಂದ ನನ್ನ ಹಾಗೂ ಭಾರತೀಸುತರ ನಡುವೆ ಅದೊಂದು ಬಗೆಯ ಆತ್ಮೀಯ ಬಂಧುತ್ವ, ಸೋದರ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತು; 1976ರ ಎಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳ ದಿನಾಂಕ 4ರಂದು ಅವರು ತೀರಿ ಹೋಗುವ ತನಕವೂ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಧಾರೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿಸಿತು. ಆ ಮೊದಲೇ ನಾನು ಧಾರವಾಡದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದ 'ಜಯಂತಿ' ಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರ ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳನ್ನು ಓದಿ, ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗಿ ಅವರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಯಸಿದ್ದೆ. ನಮ್ಮ ನೆರೆಯ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ನೆಲಸಿದ್ದರೂ ವಿಳಾಸ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯದೆ ಪರಸ್ಪರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೇರಳದ ವೈನಾಡಿನ ದೀನದಲಿತ ಶೋಷಿತ ಪಣಿಯರ ಜೀವನವನ್ನು ಅವರೊಂದಿಗಿದ್ದು ಆಳವಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಭಾರತೀಸುತರು ಆ ದೀನದಲಿತ ಮಾನವ ಬಂಧುಗಳ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ 'ಜಯಂತಿ' ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿ ತೊಡಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ದಲಿತ ಶೋಷಿತರ ಬಾಳುವೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ–ಮಾನವೀಯತೆಯ ಸಹಾನುಭೂತಿಪರವಾದ ಭಾರತೀಸುತರ ಈ ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳು ಓದುಗರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರತೊಡಗಿದ್ದುವು. ಆಗಲೇ ಭಾರತೀಸುತರು ಅಂದಿನ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕತೆಗಾರರೆನಿಸಿದ್ದ ಹಿರಿಯರಾದ ಮಾಸ್ತಿ, ಆನಂದ ಕಂದ, ಅ.ನ.ಕೃ.–ಇಂಥವರ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರುವ ಅರ್ಹತೆ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಈ ಹಿರಿಯರ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಜನಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣ ವಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ತರುಣ ಭಾರತೀಸುತರ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ದೀನ ದಲಿತ ಶೋಷಿತರ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಬಾಳುವೆಯ ಹೋರಾಟದ ಚಿತ್ರವಿರುತ್ತಿತ್ತು.

1942 ರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ನಮ್ಮ ಆತ್ಮೀಯ ಬಂಧುತ್ವ ಮತ್ತೆ ಹಲವಾರು ಕಾರಣ ಗಳಿಂದ ಬಲವಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದ ರಲ್ಲಿಯೂ ನನಗೆ ಭಾರತೀಸುತರ ನೆರವು ಮುಖ್ಯವಾಯಿತು. ಅಂದಿನ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾವಂತ ವಧುಗಳ ಅಭಾವವಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ಭಾರತೀಸುತರ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ಸುಶಿಕ್ಷಿತೆಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ನನ್ನ ಜೀವನ ಸಹಚರಿಯಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು. ಅವರೇ ನನ್ನ ಮದುವೆಯ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸಿದರು; ಆತ್ಮೀಯತೆಯ ಸೋದರ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ನನ್ನೊಡನಿದ್ದು ಮದುವೆ ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ಆಗ ಭಾರತೀಸುತರು ವೀರರಾಜಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ತವರೂರೂ ಅದೇ. ಅಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ದಿವಂಗತ ಪತ್ನಿ ಸೌ|| ಸುಶೀಲಾ ಭಾರತೀಸುತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ ಬೇರೆ. ಆಕೆ ದಿನವೂ ಅವರಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪಾಠ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಸಂಬಂಧ, ಆತ್ಮೀಯತೆ ಬೆಳೆಯಲು ಕಾರಣವಾಯಿತಲ್ಲದೆ, ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಜೀವನ ರೂಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರ ಕೈವಾಡವೇ ಮುಖ್ಯವಾಯಿತೆಂದರೂ ತಪ್ಪಾಗದು.

ಪುತ್ತೂರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ನಾನು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಏಪ್ರಿಲ್ ಮೇ ತಿಂಗಳ ರಜಾದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವೀರರಾಜಪೇಟೆಯ, ನನ್ನವಳ ತವರುಮನೆಗೆ ಹೋಗಿರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆಗ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ದಿನವೂ ಭಾರತೀಸುತರ ಸಹವಾಸ, ಆದರದ ಆತಿಥ್ಯ. ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ನಾನೂ ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯೂ ಭಾರತೀಸುತರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಕತ್ತಲಾಗುವ ತನಕವೂ ಒಳಗೆ ಅಡಿಗೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪತ್ನಿ ಹಾಗೂ ಭಾರತೀಸುತರ ಪತ್ನಿ ಸೋದರಿ ನಾಗಮ್ಮ–ಇವರ 'ಹೆಂಗಸರ ಮಾತು ಕತೆ' ಯಾದರೆ, ಹೊರಗೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರದು ಸಾಹಿತ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಕುರಿತಾದ 'ಹರಟೆ'. ಇಂದಿನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅದೊಂದು ಬಗೆಯ 'ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣ'ವೆಂದರೂ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಆ ದಿನಗಳ ನೆನಪು ಮೂವತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳ ಮತ್ತೆ ಇಂದಿಗೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಳಿಸಿಹೋಗಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನಮ್ಮ ಸಹವಾಸ, ಸಾಹಚರ್ಯ ನಡೆಯಿತು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಭಾರತೀಸುತರ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ವಿಚಾರ ಧಾರೆ ಅದೊಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತೆಂದರೂ ಹೆಚ್ಚಾಗದು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ಗಾಂಧೀವಾದಿಯಾಗಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಸಮಾಜವಾದಿಯೂ, ದೀನದಲಿತ ಶೋಷಿತರ ಬಾಳುವೆಯ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣೋಡಿಸುವಂತೆಯೂ ಮಾಡಿದುದು ಭಾರತೀಸುತರ ಸಹವಾಸವೆಂದರೂ ಸರಿಯೆ. ಅದಾಗಲೇ ಭಾರತೀಸುತರು ಗಾಂಧಿವಾದವೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಜವಾದವನ್ನೂ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅಂದಿಗೇ ನಾವು ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀವಾದ ಸಮಾಜವಾದಗಳ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರೂಪವನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತಿಲಾಂಜಲಿಯಿತ್ತು ಸೆರೆಮನೆ ಸೇರಿದ ಭಾರತೀಸುತರಿಗೆ ಕೇರಳದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಮಾಜವಾದೀ ಮುಖಂಡರು

ಶ್ರೀ ಈ. ಎಮ್. ಎಸ್. ನಂಬೂದ್ರಿಪಾಡ್, ಶ್ರೀ ಎ. ಕೆ. ಗೋಪಾಲನ್, ಕರ್ಣಾಟಕದ ಶ್ರೀ ತಲಚ್ಚೇರಿ ರಂಗರಾವ್, ಮುಂತಾದವರ ಸಹವಾಸ ದೊರಕಿತ್ತು. ಈ ಸಮಾಜವಾದೀ ಮುಖಂಡರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಭಾರತೀಸುತರು ಸ್ವತಃ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳಾದುದಲ್ಲದೆ ಆ ಕುರಿತು ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನೂ ನಡೆಸಿದ್ದರು. ಸಮಾಜವಾದೀ ದರ್ಶನದೊಂದಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ್ದರು. ಜೀವನ ದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಸಮಾಜವಾದವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಮುಂದೆ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸಾಂಸಾರಿಕ ತಾಪತ್ರಯ ಗಳಿಂದಾಗಿ ಆಗಾಗ ನಾವು ಒಂದುಗೂಡುವ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದರೂ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿಯಾದರೂ ಅವರು ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಉತ್ತರಪತ್ರಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗಲೆಲ್ಲ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಂದಿಗೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಎಡೆಬಿಡದೆ ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರವೂ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಒಡನಾಟದಿಂದ, ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಅರಿತುಕೊಂಡ ನಾವು ಸೋದರರಂತಾದೆವು; ಸೋದರ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತು. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ವೃತ್ತಿ, ಅಂತಸ್ತು, ಸ್ವಭಾವ, ವಿಚಾರ ಧಾರೆ, ಬಾಳಿನ ರೀತಿ ನೀತಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದುದೂ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರಹುದು. ಇಬ್ಬರೂ ಕಡುಕಷ್ಟದ ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಕಾಣುವವರು; ಭಾವ ಜೀವಿಗಳು ಬೇರೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಕಾರ್ಲ್ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಲೆನಿನ್, ಗಾಂಧೀಜಿ, ನೆಹರು ಇವರೆಲ್ಲರ ವಿಚಾರ ಧಾರೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಬಲವಾಗಿ ಬೇರೂರಿತ್ತು. ಉಡುಪಿನಲ್ಲಿ, ಊಟೋಪಚಾರದಲ್ಲಿ, ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ, ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಸರಳತನದ-ನಿಜವಾದ ಸಮಾಜ ವಾದದ ಮೂರ್ತಿ ಭಾರತೀಸುತರು. ಈತ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಲೇಖಕ ಎಂಬ ಅರಿವು-ವಿಚಾರ ವಾದಿ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಅವರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿದ ಅದಾರಿಗೂ ಆಗಲಾರದು. ತಾನೊಬ್ಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಬರೆಹಗಾರನೆಂದು ಅವರೆಂದಿಗೂ ತಿಳಿದವರಲ್ಲ; ತೋರಿಸಿಕೊಂಡವರೂ ಅಲ್ಲ. ಕಂಡುದನ್ನು ಕಂಡಂತೆ ನುಡಿಯುವ, ತನ್ನ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನು ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ಪ್ರಾಮಾ ಣಿಕವಾಗಿ ಮಂಡಿಸುವ ನಿರ್ಭೀತ ಸ್ವಭಾವ ಅವರದು. ಸಪ್ಪೆ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಬರು ತ್ತಿದ್ದ ಅವರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯ ಕೆಂಡಕಾರುವ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಅಂತಃ ಸತ್ವದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿತ್ತೇ ವಿನಾ, ಅದು ಕೇವಲ ತತ್ವಹೀನ ಡಂಭಾಚಾರದ ಮಾತುಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ದೇವರು, ಧರ್ಮ, ಪಾಪ, ಪುಣ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರದು ಶುದ್ಧ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ. ಮಾನವಧರ್ಮ-ಮಾನವೀಯತೆ-ಒಂದನ್ನಲ್ಲದೆ ಇತರ ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನೂ, ದೇವರನ್ನೂ ಅವರು ನಂಬುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶುದ್ಧ ಅನೀಶ್ವರ ವಾದಿಯಾಗಿದ್ದ ಭಾರತೀಸುತರು ಅನಾತ್ಮವಾದಿಯೂ ಹೌದು. ಹಾಗೆಂದು ನಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹಾಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅಗೌರವವೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀ

ಸುತರು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುದು ಮಾನವೀಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ. ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನ್ಯಾಯ, ಅಂಧಾನುಕರಣೆ, ಜಾತೀಯತೆ, ಬೂದಿ ಬಾಬಾಗಳ ಸೊಬಗಿನ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳ ಪವಾಡ, ಜಾತೀಯತೆಯ ಧರ್ಮಾಂಧ ರಾಜಕೀಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭಾರತೀಸುತರು ಮೂವತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಗತಿಪರ ಮನೋಭಾವ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಹೊರಗೆಡಹತೊಡಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಬಾಳಿನ ಪ್ರಾರಂಭ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ, ಕಾರ್ಮಿಕ ಬಂಧುಗಳ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿತ್ತಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಮೂಲಕ ಜನತೆಯ ತಪ್ಪು ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಭಾರತೀಸುತರಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಲೇಖಕರು ಶ್ರೀ ನಿರಂಜನ, ಶ್ರೀ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯಂತಹ ಕೆಲವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಹುಮಂದಿ ಇಲ್ಲ. ತಾನು ತೀರಿಕೊಳ್ಳುವ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ಮೊದಲು ಬಂಧು ನಿರಂಜನರಿಗೆ ಅವರು ಬರೆದ ಪತ್ರದಿಂದ ನಮ್ಮ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕುರಿತು ಅವರ ಸುಸ್ಪಷ್ಟ ಭಾವನೆ, ನೈಜ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಅವರು ಬರೆದ ಕೊನೆಯ ಪತ್ರವೂ ಕೊನೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಆಗಿದೆ.* ಭಾರತೀಸುತರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸುವವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕುರಿತು ಅವರ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಅದೆಷ್ಟು ಪ್ರಗತಿಪರವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಅದು ಸಾಕ್ಷಿಯಂತೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಬಹುದು.

ಬೆನ್ನು ತಾನೇ ತಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಸನ್ಮಾನ ಸಮಾರಂಭ, ಸಭೆ, ಸಮ್ಮೇಳನಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಮಾಲೆ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ತಾನು ಬರೆದುದೆಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಬರೆಹಗಾರರು ಭಾರತೀಸುತರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಸರಕಾರದ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ದಂತ ಗೋಪುರದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಯಿಂದ ಬಲುದೂರವಿದ್ದು, 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯ', 'ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯನಿಗಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ನಡೆಸುವ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಣ ಬಿಗಿಯುವ ಲೇಖಕರೂ ಅವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಯಂಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ, ಸ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಸ್ವಾನುಭವಗಳಿಂದ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳ ಅರಿವಿನಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ, ನಿಸ್ಸಹಾಯಕರಾಗಿ, ನಿರ್ಭೀತರಾಗಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರೀ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಅನೇಕರಿಗೆ ಕಟುವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಆದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಲೇಖಕನೊಬ್ಬನ ಸ್ವಾನುಭವದ ಮಾತೆಂಬುದಂತೂ ಕಟುಸತ್ಯ.

ಭಾರತೀಸುತರು ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾದೊಡನೆ ಜೀವನದ ಗಳಿಕೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹಿರಿಯರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದರ ಫಲಬರಬೇಕಾದರೆ ವರ್ಷಗಳೇ ಬೇಕು. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆಯ ವಿಚಾರವೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೊರಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಜೀವನದ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಎದುರಿಸಿ,

---

* ಆ ಪತ್ರದ ಪೂರ್ಣಪಾಠ ಶ್ರೀ ನಿರಂಜನರ ಲೇಖನದಲ್ಲಿದೆ.

ಸ್ವಾನುಭವದಿಂದ ಹಲವಾರು ಕೃತಿ ರಚನೆ ಮಾಡಿದ ಆ ಹಿರಿಯ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಲೇಖಕನ ಮನಸ್ಸು ಅದೊಂದು ರೀತಿಯ ನಿಷ್ಕಾರಣ ಚಿಂತೆಯಿಂದ, ನಿರಾಧಾರವಾದ ಕೊರಗಿನಿಂದ ಜೀಯುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಅವರು ನನಗೆ ಬರೆದ ಕೊನೆಯ ಪತ್ರದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಡೆ. ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವರು ವಿಫಲರಲ್ಲ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಫಲರು. ತನ್ನ ಅಲ್ಪ ಆದಾಯದಲ್ಲಿಯೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆಲ್ಲ ಯೋಗ್ಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕೊಡಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ. ಹಣಕಾಸಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಲು ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸಿ, ಸಾಲಸೋಲಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗದೆ ಬಾಳುವೆ ಸಾಗಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಕಂಡರು. ಸರಳಸ್ವಭಾವದ, ಪ್ರೇಮಮಯಿಯಾದ ಪತ್ನಿ ನಾಗವೇಣಿಯ, ಗುಣವಂತರಾದ ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದ ಮಕ್ಕಳ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಆ ಇಳಿ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಶಾಂತಿ ಸಮಾಧಾನಗಳಿಂದಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಿಷ್ಕಾರಣ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಕೊರಗಿದುದೂ ಅಲ್ಲದೆ ತೋಟಗಾರಿಕೆಯ ಅಧಿಕ ಶ್ರಮದ, ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ದೇಹ ದುರ್ಬಲವಾದುದೂ ಅವರು ಪಾರ್ಶ್ವವಾಯುವಿನ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಲು ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂದು ನನ್ನ ಗ್ರಹಿಕೆ. ಅರುವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಧೈರ್ಯದಿಂದ, ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಬಾಳಿದ, ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಹಿತೈಷಿಗಳನ್ನು ಗೆಳೆಯರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿನ ಓದುಗರನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಭಾರತೀಸುತರು ಕೊನೆಯಕಾಲಕ್ಕಾಗು ವಾಗ ಧೈರ್ಯ ಕಳಕೊಂಡಿದ್ದರೆಂದರೆ ಅದೂ ಒಂದು ಮಾನವ ದುರ್ಬಲತೆ ಎನ್ನಬೇಕು. ಏನಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಬರೆಹಗಾರರ ಬಳಗದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರಂತಹ ಕ್ರಾಂತಿ ಕಾರೀ ವಿಚಾರ ಧಾರೆಯ, ನುಡಿದಂತೆ, ಬರೆದಂತೆ ನಡೆಯುವ ಬರೆಹಗಾರರು ಬಹು

ಎಂತಹ ಕಟುಸತ್ಯ ! ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡದ ಅನೇಕ ಮಂದಿ 'ಮಹಾಸಾಹಿತಿ'ಗಳಂತೆ ತಮ್ಮದೊಂದು ಗುಂಪು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಆ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ತನ್ನ ಮುಂದಿ ಇಲ್ಲವೆಂದರೂ ತಪ್ಪಾಗದು ಭಾರತೀಸುತರು ಕಾಫಿ, ಹೊಗೆಬತ್ತಿಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ದುಶ್ಚಟಗಳೂ ಇಲ್ಲದ.ಪರಿಶುದ್ಧ ಸರಳ ಜೀವನದ, ಉಚ್ಚ ವಿಚಾರದ ಆದರ್ಶ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿಯೂ ಬಾಳಿದರು.

1976 ರ ಫೆಬ್ರವರಿ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರಿಗೆ ನಾನು ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಧಾವಣಗೆರೆ ಯಲ್ಲಿ ಜರಗಿದ ಪ್ರಗತಿ ಪಂಥದ–ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಗತಿಪರ ವಿಚಾರಧಾರೆಯ ಲೇಖಕ ಕಲಾವಿದರ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕಾರ್ಯ ಕಲಾಪಗಳ ಕುರಿತು ವಿವರವಾದ ಪತ್ರ ಬರೆದೆ. ಒಂದೆರಡು ವಾರ ಕಳೆದರೂ ಅವರಿಂದ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲದುದನ್ನು ಕಂಡು ಮತ್ತೊಂದು ಪತ್ರ ಬರೆದೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಅವರಿಂದ ಉತ್ತರ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆಂದೂ ಹೀಗಾಗದಿರುವುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ಇವರ ಆರೋಗ್ಯ ಕ್ಕೇನಾದರೂ ತೊಂದರೆಯಾಗಿರಬಹುದೆಂಬ ಗ್ರಹಿಕೆಯಿಂದ ಸೋದರಿ ನಾಗವೇಣಿಯ ಹೆಸರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಬರೆದೆ. ಆ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡಲೇ ಭಾರತೀಸುತರಿಂದಲೇ ಉತ್ತರ ಬಂತು. ತಾನು ಒಂದು ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ರಕ್ತಭೇದಿಯಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದು ಬರೆಯುವ, ಓದುವ ಶಕ್ತಿ ತನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ದಾವಣಗೆರೆಯ ಸಮ್ಮೇ

ಳಸಕ್ಕೆ ಬರಲಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ನೀವೂನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಬನ್ನಿರೆಂದೂ ಬರೆದಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ ಕೊರಗಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿದ ನಾನು ಇವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅದೇನೋ ಅಶಾಂತಿ ಅಧೈರ್ಯವುಂಟಾಗಿದೆ, ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಸಮಾಧಾನದ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆದೆ. ರಕ್ತಭೇದಿ ವಾಸಿಯಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವೆನೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದುದರಿಂದ ಕೂಡಲೇ ನಾನವರನ್ನು ಕಾಣಲು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಅವರು ನನಗೆ ಬರೆದ ಕೊನೆಯ ಪತ್ರ.

ಇಷ್ಟಾಗುವಾಗ ಒಂದೂವರೆ ತಿಂಗಳು ಕಳೆಯಿತು. 1976ರ ಎಪ್ರಿಲ್ ಮೂರಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಸುತರ ಮಗಳು ಚಿ. ಕುಸುಮಾ ತನ್ನ ತೀರ್ಥರೂಪರು ಪಾರ್ಶ್ವವಾಯುವಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಶರೀರದ ಒಂದು ಭಾಗವೆ ಶಕ್ತಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡುದಲ್ಲದೆ ಮಾತು ಕೂಡ ನಿಂತು ಹೋಗಿದೆ ಎಂದೂ, ಸುಧಾರಿಸಬಹುದೆಂದು ವೈದ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂದೂ ಬರೆದ ಪತ್ರ ಬಂತು. ಈ ಪತ್ರ ನನ್ನ ಕೈ ಸೇರುವಾಗ ಆಕೆ ಬರೆದು ಮೂರು ದಿನಗಳೇ ಕಳೆದು ಹೋಗಿದ್ದುವು. ಆ ದಿನ ಸಂಜೆಯಾದುದರಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಹೊರಡಲು ಪ್ರಯಾಣ ಸೌಕರ್ಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಪ್ರಿಲ್ ನಾಲ್ಕರ ನಸುಕಿಗೇ ಪುತ್ತೂರಿನಿಂದ ಹೊರಟು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಒಂಬತ್ತೂವರೆ ತಾಸಿನ ವೇಳೆಗೆ ಮಡಿಕೇರಿಗೆ ತಲುಪಿ ಭಾರತೀಸುತರ ಮನೆ ಸೇರಿದೆ. ದೂರದಿಂದ ನೋಡುವಾಗಲೇ ಜನರು ವಿಷಣ್ಣವದನರಾಗಿ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಬಂಧು ಭಾರತೀಸುತರಿಗೆ ಏನೋ ಆಗಿಹೋಯಿತೆಂದು ಭಯವಿಹ್ವಲನಾಗಿಯೇ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಾಲಿರಿಸಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಮುಗಿದುಹೋಗಿತ್ತು; ಭಾರತೀಸುತರ ಬಾಳುವೆ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತ್ತು. ಶವಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾತ್ರ ಕಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೋದರಿ ನಾಗವೇಣಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಶವದ ಬಳಿ ಕುಳಿತು ದುಃಖಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದೃಶ್ಯ ಕಂಡು ನನ್ನ ಸ್ಥೈರ್ಯವೂ ಕುಸಿಯಿತು. ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರ ಕುರಿತಾದ ಬಂಧುಭಾವದ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ದುಃಖ ಉಮ್ಮಳಿಸಿ ಬಂದು ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟೆ. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಹಿರಿಯನೆನಿಸಿದ್ದ ನಾನೇ ಗಳಗಳನೆ ಅತ್ತುಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು. ಭಾರತೀಸುತರ ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಮೂವತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳ ಆತ್ಮೀಯ ಬಂಧುತ್ವ ಅಂದಿಗೆ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಶವಸಂಸ್ಕಾರ ತೀರುವ ತನಕವೂ ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದು, ಎಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಆ ಆತ್ಮೀಯ ಬಂಧುವಿನ ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡವನಂತೆ, ಅನಾಥನಂತೆ ಮಂಕಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದೆ.

1976 ರ ಎಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳ 18ಕ್ಕೆ ಪುತ್ತೂರಲ್ಲಿ ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಗತಿ ಸಂಘದ ಒಂದು ಘಟಕವನ್ನು ತೆರೆಯಬೇಕೆಂದೂ, ಭಾರತೀಸುತರನ್ನೇ ಆ ಘಟಕದ ಉದ್ಘಾಟನೆಗೆ ಕರೆಯಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಆ ಸಮಾರಂಭ ಭಾರತೀಸುತರ ನಿಧನಕ್ಕೆ ಶೋಕ ಸೂಚಿಸುವ ನಿರ್ಣಯದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಗತಿಪರ ವಿಚಾರಧಾರೆಯ ಲೇಖಕ ಕಲಾವಿದರ ಪ್ರಥಮ ಆಕರಗ್ರಂಥ 'ಪ್ರಗತಿಪಂಥ' ವನ್ನು ಬಂಧು ಶ್ರೀ ನಿರಂಜನರು

ಭಾರತೀಸುತರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ ಅವರು ತನಗೆ ಬರೆದ ಅಂತಿಮ ಪತ್ರವನ್ನೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ನನ್ನ ಹಾಗೂ ಭಾರತೀಸುತರ ಬಂಧುತ್ವದ ಕುರುಹೆಂದು, ಅವರ ಅಂತಿಮ ಇಚ್ಛೆಯ ಪ್ರತೀಕವೆಂದು 1977ರ ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಪುತ್ತೂರಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಗತಿ ಪಂಥದ ದ್ವಿತೀಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸ್ವಾಗತಾಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿದ್ದು, ಸಮ್ಮೇಳನದ ಮಹಾದ್ವಾರಕ್ಕೆ 'ಭಾರತೀಸುತ ಮಹಾದ್ವಾರ' ವೆಂದು ಹೆಸರಿಸಿದೆ. ಅವರ ಅದೊಂದು ಅಪೂರ್ವ ಕೃತಿ 'ಶತದ್ರು ದಂಡೆಗೆ' ಸಮ್ಮೇಳನಾಧ್ಯಕ್ಷ ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಡಾ. ಶ್ರೀರಂಗ ಅವರ ಕೈಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಸಮ್ಮೇಳನದ ಎರಡನೆಯ ದಿನ ಪುಸ್ತಕ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಸುತರ ಕುರಿತು ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವರ ಆತ್ಮೀಯತೆಯ ಬಂಧುತ್ವದ ನೆನಪಿನಿಂದ ನನ್ನ ಕೊರಳು ಕಟ್ಟಿಹೋಯಿತು. ಮಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಭಾರತೀಸುತರು ಹತ್ತು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಪಂಡಿತರ ತರಬೇತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಒಡನಾಡಿಯಾಗಿದ್ದ, ನನ್ನ ಸಹೋದರ ಪುತ್ತೂರಿನ ನ್ಯಾಯವಾದಿ ಶ್ರೀ ಬೋಳಂತಕೋಡಿ ಈಶ್ವರಭಟ್ಟರೇ ನೆರೆದ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಭಾರತೀಸುತರ ಪರಿಚಯದ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಿದರು. ಈ ರೀತಿಯಿಂದೆಲ್ಲ ಭಾರತೀಸುತರ ಆತ್ಮೀಯರಾಗಿದ್ದ ನಾವು ಅವರ ಆತ್ಮೀಯತೆಯ ಋಣದಲ್ಲಿ ನೂರರಲ್ಲೊಂದು ಪಾಲು ಮಾತ್ರ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡೆವೆಂದು ತೃಪ್ತಿಪಟ್ಟೆವು. ಇನ್ನುಳಿದ ಅವರ ಬಂಧುತ್ವದ ಋಣದ ತೊಂಬತ್ತೊಂಬತ್ತು ಪಾಲು ನಮ್ಮಿಂದ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದೋ ಎಂದು ಹೇಳಲಾರೆ. ಏನಾದರೂ ಭಾರತೀಸುತರ ಸಾವು ಅವರ ಆತ್ಮೀಯ ಬಂಧುಗಳಾದ ನಮಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕನ್ನಡದ ಸಾರಸ್ವತ ಲೋಕಕ್ಕೆ–ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ–ತುಂಬಲಾರದ ನಷ್ಟವೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ.

ಕರ್ಮಯೋಗಿ ಭಾರತೀಸುತರು

ಟಿ. ಎಸ್. ನಾರಾಯಣ ರಾವ್

ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಸತತವಾಗಿ ದುಡಿದು ತನ್ನೊಡಲನ್ನು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಸವೆಸಿದ ಶ್ರೀಯುತ ಎಸ್. ಆರ್. ನಾರಾಯಣರಾಯರು "ಭಾರತೀಸುತ"ರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ "ಸತತ ಕರ್ಮಯೋಗಿ" ಯಾಗಿದ್ದರು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅವರ ನಿಕಟ ಪರಿಚಯವಿದ್ದವರಿಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಅಚ್ಚರಿಯೆನಿಸಲಾರದು. 'ಕೆಲಸವೇ ದೇವರ ಪೂಜೆ' (ಗುಡಿಯ ದೇವರುಗಳನ್ನವರು ನಂಬಿದ್ದರೋ–ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೋ ಆ ಮಾತು ಬೇರೆ) ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಶಕ್ತಿಮೀರಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು ಇಹಲೋಕವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರೂ ನನ್ನ ಕಣ್ಮನಗಳ ಮುಂದೆ ಜೀವಂತವಾಗಿ ನೆಲೆಸಿದಂತಿದ್ದಾರೆ.

ನನಗವರ ಪರಿಚಯವಾದುದು ೧೯೪೫ರಲ್ಲಿ. ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದು ಸಮಾನವಾದ ವೃತ್ತಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ನಾವು ೧೯೭೬ರ ವರೆಗೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ವೃತ್ತಿಪರವಾದ ನ್ಯಾಯಯುತ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮುಂದಾಳಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರ ಹಿಂಬಾಲಕರಾಗಿ ಸಾಗಿದವರಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಒಬ್ಬ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಭಾರವನ್ನು ನಾನು ಮನಗಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಕೃಶ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತು ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಕಾರ್ಯತತ್ಪರವಾಗುತ್ತಿದ್ದ 'ಶಕ್ತಿ'ಯ ದಾರ್ಢ್ಯವನ್ನೂ ಸ್ಥೈರ್ಯವನ್ನೂ ಕಂಡು ಬೆರಗಾಗಿದ್ದೇನೆ, ಸಂತಸವನ್ನನುಭವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಭಾರತೀಸುತರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ–ಸಾಹಿತಿಯಾಗಿ ಅರಿತಿದ್ದೇನೆ–ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಹಿತಚಿಂತಕನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ತೊಡಗಿದ್ದರೂ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವಾದ ಬೋಧನೆಯನ್ನಾಗಲಿ–ಶಾಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪತ್ಯೇತರ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಮುಂದಾಳುತ್ವದಲ್ಲಾಗಲಿ ಹಿಂದೆಗೆದಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ವಿಷಯ.

ನಾನು ಕಂಡಂತೆ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಆರ್. ನಾರಾಯಣ ರಾಯರು ವೀರರಾಜಪೇಟೆ ಮತ್ತು ಮಡಿಕೇರಿಯ ಸರಕಾರಿ ಉನ್ನತ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತರಾಗಿದ್ದು ನಿವೃತ್ತರಾದವರು. ಈ ಎರಡು ಉನ್ನತ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಎಲ್ಲ ಪತ್ಯೇತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧಾಸಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಕವಿತಾ ರಚನಾಸಕ್ತಿ, ಕಥನಕಲೆ, ಲೇಖನ–ಭಾಷಣ ಕಲೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರು ತಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ಇತರರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವಾಗಿತ್ತು.

ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರೆನಿಸಿದ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವೃಂದಕ್ಕೆ ಎಸ್. ಆರ್. ಎನ್. ಮಾಸ್ತರರು, ಅಥವಾ ಪಂಡಿತ ಮಾಸ್ತರರೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಶಾಲಾ ದಿನಾಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಸಂಘದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪಂಡಿತ ಮಾಸ್ತರರದೆ ಕಾರ್ಯ. ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಈ ಪಂಡಿತಮಾಸ್ತರರು ನೇತಾರರು. ನಾಟಕ ಆಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಇವರೇ ಸೂತ್ರಧಾರಿಗಳು, ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಕರೆತರುವಲ್ಲಿ-ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಆದರಿಸುವಲ್ಲಿ ಈ ಪಂಡಿತ ಮಾಸ್ತರರು ಬೇಕು.

ನಾಡಿನ ಅಂತರ ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ಚರ್ಚಾಸ್ಪರ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ, ಕರೆದೊಯ್ದು, ಬಹುಮಾನ ತರುವಲ್ಲಿಯೂ ನಾರಾಯಣರಾಯರದೇ ಕೈವಾಡ. ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿದ್ದ ನಾನು ನನ್ನ ಶಾಲೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಇಂತಹ ಚರ್ಚಾಕೂಟಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಕರೆದೊಯ್ದಾಗ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಭಾರತೀಸುತರನ್ನು ಅವರ ವಾಕ್ಪಟು-ಶಿಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅರಕಲಗೂಡು, ಅರಸೀಕೆರೆ, ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣ ಹಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ನಾನವರನ್ನು ಸ್ಪರ್ಧಾಳು ತಂಡದ ನಾಯಕನನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಚರ್ಚಾ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಲ್ಲಿ-ವಿಷಯವನ್ನೊದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಉತ್ಸಾಹ ಅಸಾಧಾರಣವಾದುದು. ಆಗ ಅವರು ಉತ್ಸಾಹೀ ತರುಣರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಯಾವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಬಂದು ಕೇಳಿದರೂ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಕುಚಿತತೆಯೂ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ಪರ್ಧೆಯ ಫಲಿತಾಂಶ ದೊರೆತಾಗ ಅವರಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುದು ಗೆದ್ದವರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುವ ಭಾವವೇ ಹೊರತು ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೇಲಣ ಪಕ್ಷಪಾತವಲ್ಲ. ಈ ನಿಸ್ಪೃಹತೆ—ಈ ಕ್ರೀಡಾ ಮನೋಭಾವ ಅವರಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶಾಲೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಭಾರತೀಸುತರನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡದ್ದುಂಟು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡದ್ದೂ ಉಂಟು.

ನಾರಾಯಣರಾಯರಿಗೆ ಪತ್ರಿಕಾ ವ್ಯವಸಾಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅಮಿತಾಸಕ್ತಿ. ತಾನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಎರಡು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು 'ಶಾಲಾ ಪತ್ರಿಕೆ'ಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದರು. ಮುದ್ರಣ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಾಗ ಹಸ್ತಲಿಖಿತ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನಾದರೂ ಹೊರತರಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರ ಯೋಚನೆ. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸಲು ಯಾವ ಯಾವ ದಾರಿ ಸಿಗುತ್ತದೋ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ತೆರೆದಿಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ಅವರ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಮಡಿಕೇರಿಯ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಡಿಸಿದ 'ಹೊಂಬೆಳಕು' ಪತ್ರಿಕೆ ಅವರ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗೆ ಒಂದು ಪ್ರತೀಕ.

ಶಾಲೆಯ ಒಳಗಿನ ಪಠ್ಯೇತರ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಶಾಲೆಯ ಹೊರಗಿನ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲೂ ಶ್ರೀಯುತರು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ವೀರರಾಜಪೇಟೆಯ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘ, ಮಡಿಕೇರಿಯ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘ ಇವು ಭಾರತೀಸುತರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪಡೆಯದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಎರಡು ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲೂ ಅವರು ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿಯೂ ದುಡಿ

ದಿದ್ದರು, ಸಂಘಟಿಸಿದ್ದರು; ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮುಡಿಪಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ಅವರು ಅದರ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಸದಾ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಜಿಲ್ಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿಯೂ ದುಡಿದರು.

ಕೊಡಗು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಸಹಕಾರಿ ಸ್ಟೋರ್ಸ್‌ನ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ; ಕೊಡಗು ವಿದ್ಯಾ ಇಲಾಖಾ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರ ಸಹಕಾರ ಲೇವಾದೇವಿ ಸಂಘದ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿಯೂ ಕೆಲವು ವರ್ಷ ದುಡಿದಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ನಿಸ್ಪೃಹ ಸೇವೆಯಿಂದ ಜನಪ್ರಿಯರಾಗಿದ್ದರು. ಉತ್ತಮ ಸಹಕಾರ ಧುರೀಣರೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಅಖಿಲ ಕೊಡಗು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿಯೂ ಕೆಲವು ವರ್ಷ ದುಡಿದ ನಾರಾಯಣ ರಾಯರು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಅರಿತವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವುಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಗುರುವಾಣಿ' ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ವಾಣಿಯಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಮರಣಕಾಲದವರೆಗೂ ದುಡಿದರು. ನಿರ್ಭೀತ ಮತ್ತು ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಂಪಾದಕೀಯವನ್ನು ಬರೆಯುವ ಅವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು—ಪತ್ರಿಕಾ ವ್ಯವಸಾಯದ ಉನ್ನತ ತತ್ವವನ್ನು 'ಗುರುವಾಣಿ'ಯ ಸಂಪಾದಕೀಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಆಳವಾದ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಹೊಮ್ಮುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಸಂಪಾದಕೀಯ ಲೇಖನಗಳು ಶಿಕ್ಷಣತಜ್ಞರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಬಲ್ಲ ವಿಚಾರಾರ್ಹವಾದವುಗಳಾಗಿದ್ದುವು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ನಾನಾಮುಖ ಸೇವೆಯ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಾಗಿದ್ದ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ತಾವು ಕೈಹಾಕಿದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದುಡಿದರು, ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಗೌರವವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟರು. ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕಷ್ಟ-ಸುಖಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ದುಡಿದರು. ನಿರಂತರವಾದ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜೀವವನ್ನು ತೇದರು. ಸರಕಾರಿ ಸೇವೆಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾದಮೇಲೂ, ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ನಾಡು ನುಡಿಗಳ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದರು. ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನದ ಹೊಣೆ, ಗುರುವಾಣಿಯ ಸಂಪಾದಕತ್ವ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನೆ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ತನ್ನ ಬಡದೇಹವನ್ನು ಬಹಳಷ್ಟು ದುಡಿಸಿದರು. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವೊ ಏನೋ ವಿಧಿ ಅವರನ್ನು ಅಷ್ಟು ಬೇಗ ಕರೆದೊಯ್ದಿತೋ ಏನೋ ಎಂದು ನನಗೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ — ದೇಹದ ದುರ್ಬಲತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಅಳಿಯದ, ಕಡಿಮೆಯಾಗದ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸತತವೂ ಬೌದ್ಧಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ರೋಗಗ್ರಸ್ತರಾದರೋ ಎಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೊಂದು ಅವರನ್ನು ದುಡಿಯಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ಸಮಾಜ ಅವರಿಗೇನು ನೀಡಿತು-ಎಂದು ನನ್ನನ್ನೆ ನಾನು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನಲ್ಲ—ಅವರ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದವರೆಷ್ಟು ಎಂಬುದೂ

ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಾರದು. ಆದರೆ ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ಅವರು ಬದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬ ಸತ್ಯವೇ ನಮ್ಮಂತಹ ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ, ಅದನ್ನು ನೆನೆಯುವುದೇ ನಮಗುಳಿದಿರುವದಾರಿ.

ಭಾರತೀಸುತರು ಸಾವಿರ ಅಧ್ಯಾಪಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿ, (ಒಂಭೈನೂರ ತೊಂಬತ್ತೊಂಬತ್ತರಿಂದ ಬೇರಾಗಿ) ಕೊಡಗಿನ ಮಣ್ಣಿನ ಮಗನಾಗಿ, ಯಾವ ಬೆಡಗಿಗೂ ಬಾಗದೆ-ಬಳುಕದೆ–ಬಲಿಯಾಗದೆ, ಸರಳಜೀವಿಯಾಗಿ, ಉದಾತ್ತ ಚಿಂತನದ ಮಾನವನಾಗಿ ಬಾಳಿ-ಬೆಳಗಿ ಅಮರರಾದರು.

ಸೌಜನ್ಯಮೂರ್ತಿ

ರಾ. ನೆಂ. ಶ್ರೀ

ಕ್ಲೋಸ್ ಕಾಲರ್ ಕೋಟು ಧರಿಸಿ, ಪ್ಯಾಂಟು ಧರಿಸಿ, ಹೊಟ್ಟೆ ಉಬ್ಬರಿಸಿಕೊಂಡ ಕಿಟ್ಟನ್ನೋ ಚೀಲವನ್ನೋ ಹಿಡಿದು ಆಗಾಗ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು ಗೆಳೆಯ 'ಭಾರತೀಸುತ'ರು. ಅವರಿಗೂ ನನಗೂ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರುಷಗಳ ಸ್ನೇಹ.

ಅವರು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ಅವರೇ 'ಭಾರತೀಸುತ' ಎಂದು ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣರಾಯರೇ 'ಚಿಗುರು ಹಾಸಿಗೆ' ಬರೆದ ಭಾರತೀಸುತರು ಎಂದು ಆಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಇಂಥ 'ಸಿಂಪಲ್ ಮ್ಯಾನ್' ಇಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರೆಯಬಲ್ಲರೇ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರು ಬೆರಗಾಗಿದ್ದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿಲ್ಲ. ಅವರ ಹೆಸರು ಪರಿಚಯವಾದಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವರು ನಾರಾಯಣರಾಯರೂ ಅಲ್ಲ, 'ಭಾರತೀಸುತ'ರೂ ಅಲ್ಲ—'ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದಮೇಲೆ'. ನಮ್ಮ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಯಾರು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ? ಎಂದರೆ, ಮಡಕೇರಿಯಿಂದ 'ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ.

ಅವರಿಗೂ ನನಗೂ ನಿಕಟಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆದುದು ೧೯೬೬ರಲ್ಲಿ—ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ನಂಜನಗೂಡು ವಿದ್ಯಾಪೀಠದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾಲಯ ನಡೆದಾಗ.

ಅವರು ನನಗಿಂತ ಹಿರಿಯರೂ, ಅನುಭವಿಗಳೂ, ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಲೇಖಕರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಆಗಲೇ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವಯಸ್ಕರ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಳಗಿದ್ದರು. ಆದರೂ ನಂಜನಗೂಡು ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬಂದಾಗ ನಾನು ಅವರೊಡನೆ ನಿರ್ದೇಶಕನಾಗಿ ಸುಮಾರು ಮೂರು ತಿಂಗಳಕಾಲ ಕಳೆಯುವ ಸದವಕಾಶ ನನಗೆ ದೊರೆತಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅವರಿಂದ ಗಳಿಸುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯೂ ನನಗಿತ್ತು.

ಅದರ ಹಿಂದಿನ ವರುಷ ಮೈಸೂರು ನಗರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಂಥದೇ ಒಂದು ರಚನಾಲಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಆಗಲೂ ನಾನು ನಿರ್ದೇಶಕನಾಗಿ ಅವರೊಡನೆ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನಂಜನಗೂಡಿನ ಮೂರುತಿಂಗಳ ವಾಸ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ತಂದಿತ್ತು.

'ಭಾರತೀಸುತರು' ತುಂಬ ಸರಳ ಸ್ವಭಾವದವರು. ಬಾಹ್ಯಾಡಂಬರಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಸಾಹಿತಿ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಮುಂದೆ 'ಭಾರತೀಸುತ'ರು ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಲೇಖಕನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸರಳತೆ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ಸಮಾನುಭೂತಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮುಂತಾದ ಪದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋ

ಗಿಸುವಾಗ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು, ಎಂದು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅದು 'ಭಾರತೀಸುತ'ರಲ್ಲಿ.

ಅವರು ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತರಾಗಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದವರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅವರ ತಲೆಮಾರಿನ ಶಾಲಾಪಂಡಿತರು ಕೂಪಮಂಡೂಕದಂತೆ ಪಾಠ ಪ್ರವಚನ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಧಪಟ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯರಚನೆ ಇವುಗಳಲ್ಲೇ ತೊಡಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರಂತೂ ಪಾಠ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವರ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಹಾಗಲ್ಲ. ಪಾಠಪ್ರವಚನ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅಷ್ಟೇ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾರಸ್ವತ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕಾದಂಬರಿ ಅವರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕರಗತವಾದ ತಂತ್ರ. ಸರಳವಾಗಿ, ಸರಾಗವಾಗಿ ಬರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೇಗಬೇಗ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದಂತೆ ಕಂಡರೂ ಒಂದೊಂದು ಕೃತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ನಡೆಸಿದ ಅಧ್ಯಯನ, ಸಂಶೋಧನೆ, ವಿಷಯ ಮಥನ ಇವುಗಳ ಪರಿಚಯ ನನಗಾದದ್ದು ಅವರೊಡನೆ ಅವರ 'ವಲ್ಮೀಕ', 'ಇಳಿದು ಬಾ ತಾಯಿ' ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದಾಗ. ಹಳೆಯ ಜಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದವರಾದರೂ ಹೊಸ ಜಾಡಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು, ಆಧುನಿಕ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯ, ರಷ್ಯನ್ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ, ರಾಜಕೀಯ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಓದಿಕೊಂಡು ಸದಾ 'ಅಪ್-ಟು-ಡೇಟ್' ಆಗಿಯೇ ಇದ್ದ ಲೇಖಕರು ಅವರು.

ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ, ಹೊಸದಾಗಿ ಅಕ್ಷರ ಕಲಿತ ವಯಸ್ಕರಿಗಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸುವಾಗಲೂ ಅಷ್ಟೆ. ಕಾಲಗುಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ. ಓದುಗರ ವಯೋಮಿತಿ ಮತ್ತು ಅಭಿರುಚಿಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ, ವಯಸ್ಕರಿಗಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಸೊಳ್ಳೆಯ ವಿಷಯ ಬರೆದರೆ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೊಣದ ವಿಷಯ ಬರೆದರು. ಮಾನವನ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕಾದರೆ ಅವನ ಶತ್ರುಗಳು ನಾಶವಾಗಬೇಕು. ನೊಣ ಮಾನವನ ಪ್ರಥಮ ಶತ್ರು— 'ಎನಿಮಿ ನಂಬರ್ ಒನ್' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಅಂಥ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಈ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕಾದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಲೇಖಕರು ಅನುಸರಿಸುವ ಮಾರ್ಗ, ಬಳಸುವ ಶೈಲಿ, ನಿರೂಪಣೆ, ಅಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವಕಾರಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೊಸ ತಂತ್ರವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನಗಂಡಿದ್ದರಿಂದಲೇ 'ಭಾರತೀಸುತ'ರು ಅಂಥ ಸಾಹಿತ್ಯರಚನಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ರಚನಾಲಯದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಲೇಖಕರು ಓದುವುದು, ಉಳಿದವರು

ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದು ದಿನವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬಹಳ ಕಟುವಾದ ಟೀಕೆಯೂ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ವಿಮರ್ಶೆ ನಡೆಯುವಾಗ 'ಭಾರತೀಸುತ'ರು ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಉಗ್ರಾಣದಿಂದ ಅನೇಕ ಉತ್ತಮ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಬರಹವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವಾಗಲೂ ಅನೇಕ ಟೀಕೆಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಕೇಳಿ, ಸೂಕ್ತವಾದ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮದನ್ನೇ ಹೇಳುವ ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಸೌಜನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಅವರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರ ಲೇಖನಿ ವಸ್ತುವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಕಾಯಕಲ್ಪ ಪಡೆದಂತೆ-ಕಾಲಕಲ್ಪ ಪಡೆದು ನಿತ್ಯನೂತನವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿತ್ತು.

ನನ್ನ ಮಾವ - ಭಾರತೀಸುತ

ಎಲ್. ಆರ್. ಭಟ್

ದಿ. ಭಾರತೀಸುತರು ನನ್ನ ಮಾವನಾಗಿ ನಾನು ಅವರ ಅಳಿಯನಾಗಿ ನಡೆಸಿದ ಬಾಳಿನ ಕೆಲವು ಎಳೆಗಳಿಂದ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅಂತರಂಗದ ಸೆಲೆಯು ಎಂತಹದೆಂಬುದರ ಒಂದು ಸ್ಥೂಲ ಸ್ವರೂಪದ ಚಿತ್ರ ವ್ಯಕ್ತವಾದೀತೆಂದು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆ.

ನಾನು ಅವರ ಅಳಿಯನಾಗಿದ್ದು ಒಂದು ಯೋಗಾಯೋಗವೆಂದೇ ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ನನ್ನ ಆತ್ಮೀಯ ಸ್ನೇಹಿತರೂ, ಸಾಹಿತಿಗಳೂ, ಅನೇಕ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಒಡನಾಡಿಗಳೂ ಆಗಿರುವ ಶ್ರೀ ನಾಜಗಾರ ಗಂಗಾಧರ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ರಕ್ತಸಂಬಂಧದ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಅಡಿಗಲ್ಲನ್ನಿಟ್ಟವರು ಒಂದು ಗಂಡಿರುವಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಕಡೆಯವರ ಬೇಟೆ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಹಲವರು ದುಂಬಾಲು ಬಿದ್ದು ಒತ್ತಾಯಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ಹೀಗೆಂದಾಕ್ಷಣ ನಾನೊಬ್ಬ ಅನುಪಮನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪಾದೀತು; ಗಂಡಿಗಿಂತ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಮೇಲೆ ಗಂಡುಗಳು ನಡೆಸುವ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ಪ್ರಾರಂಭ ವಿವಾಹದ ವಿಧಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ್ದೊಂದು ವಿಷಾದನೀಯ ಸಂಗತಿ. ಇಂಥ ಒಂದು ವಿಷಜಂತು ನಾನೆಂದು ಭರ್ತ್ಸನೆಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತೇನೆಂಬ ಭಯ ನನಗಿದ್ದರೂ ಅನಿವಾರ್ಯ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ನನ್ನ ಮದುವೆಯ ದಿನವನ್ನು ಮುಂದೂಡದೇ ನಿರ್ವಾಹವಿದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ನನ್ನ ಅಂತರಂಗದ ಅನ್ವೇಷಣೆಯು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಬಣ್ಣದ ಗೆರೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವವರು ಯಾರು ? ಆ ತಾಳ್ಮೆ ಯಾರಿಗಿದೆ ? ಹೀಗಾಗಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನೇಕರಿಗೆ ಬೇಸರವೂ ಉಂಟಾಯಿತು; ದ್ವೇಷವೂ ಉಂಟಾಗಿರಬಹುದು. ನಾನೊಬ್ಬ ದುರಹಂಕಾರಿ ಎಂದೂ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದರೆ ಅಚ್ಚರಿಯೇನಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸಿ ಭಾರತೀಸುತರ ಹಿರಿಯ ಮಗಳೊಡನೆ ನನ್ನ ವೈವಾಹಿಕ ಜೀವನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಪೂರ್ವ ಪೀಠಿಕೆ ಹಾಕಿದ್ದರು. ಭಾರತೀಸುತರು ಉದ್ದಾಮ ಪಂಡಿತರು, ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಖ್ಯಾತ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು, ಸಣ್ಣಕತೆಗಾರರು, ಶಿಶುಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದವರು ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಅವರು ಬರೆದಿದ್ದರು. ಅವರ ಕುರಿತಾಗಿ ನಾನು ಓದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಅವರನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮಗಳನ್ನು ಶ್ರೀ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ಸೂಚಿಸಿ ಪತ್ರಬರೆದಾಗ ನನ್ನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಕಾಲದಿಂದ ತುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಗುರಿ ತಲುಪುತ್ತಿದೆ ಎಂದೇ ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾವುದೋ ಕನಸಿನ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವೈವಾಹಿಕ ಹಾಗೂ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ರಸಮಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ಕೈಹಿಡಿಯುವವಳು

ಬಿ.ಎ. ಮುಗಿಸಿ ಅದೇವರ್ಷ ಬಿ.ಎಡ್ಡಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಳೆಂದು ತಿಳಿದ ಮೇಲಂತೂ ನಾನು ಜೇರಾವ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುವುದುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದೊಂದು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿತ್ತು.

ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ನೋಡುವ ಸುಯೋಗವನ್ನು ಮನಸ್ಸು ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ರೂಪ ವಿನ್ಯಾಸಗಳ ವೈವಿಧ್ಯಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಮನಸ್ಸು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಬ್ಬದ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಇತ್ತಿತ್ತು; ಕಿವಿ ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಲು ತವಕಗೊಂಡಿತ್ತು. ಗಂಗಾಧರ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೊಡನೆ ಭಾರತೀಸುತರು ನಾನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆಗ ನಾನು ಶಿರ್ಶಿ ತಾಲೂಕಿನ ಗೋಳಿ ಸಿದ್ಧಿವಿನಾಯಕ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕ ನೇರ್ಲಿಹದ್ದದ ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಹೆಗಡೆಯವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದೆ. ಅವರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡಾಗ ನನ್ನ ಕನಸಿನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಚಿತ್ರವೇ ಬೇರೆ ತೆರನಾಗಿತ್ತು. ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾದ ಅವರ ಉಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ತೀರ ಎಳೆಯನಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ತೋರುವ ಸೌಜನ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಮೆರೆದಿತ್ತು. ಸುಮಾರು 52 ವರ್ಷದ ಅವರು 62 ವರ್ಷಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಪ್ರಾಯವಾದವರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಲಾಸ್ಯವಾಡುವ ಅವರ ನಗುಮುಖ ಸ್ನಿಗ್ಧ ಗಾಂಭೀರ್ಯಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಇರವಿಗಾಗಿ ಸ್ಥಳವನ್ನು ತಡಕುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನನಗೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಾಹಿತಿಗಳಾದವರು, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಪರಿಶ್ರಮಮಾಡಿದವರು ತುಂಬಾ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು, ಜೋಗದ ಜಲಪಾತದಂತೆ ಸುರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರಂತೂ ತಮ್ಮ ಎದುರಿಗಿದ್ದವರಿಗೂ ಅನುಭವ ಅನಿಸಿಕೆಗಳು ತಮಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಲಿ, ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿ ಇವೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಮರೆತಿರುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ತತ್ವವನ್ನು ನಮೋನಮೋ ಎಂದು ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಮೊಳಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸುತ್ತಿನ ಪರಿಸರವನ್ನು ಹಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹಳೆಯದನ್ನು ತೆಗಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಭಾರತೀಸುತರು ಮಿತಭಾಷಿಗಳು. ಅವರು ಮಾತಾಡುವಾಗಲೂ ಯಾವ ಓಘವೂ ಇಲ್ಲ, ಅಬ್ಬರವೂ ಇಲ್ಲ, ಆಡಂಬರವೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ 'ಇವರೆಂಥ ಸಾಹಿತಿಗಳಪ್ಪ ? ಮಹಾ ಘಟಾನುಘಟಿಗಳಂಥ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಇವರು ಆನೆಯ ಎದುರಿನ ಆಡಿನಂತೆ' ಎಂದು ಅನಿಸಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಸರಳಭಾವ ವಿಚಾರ ಶೀಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಚೋದನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಅಮೃತ ಸೇಚನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಪಡೆದಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಿದೆ.

ಕೆಲವೇ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸುತ್ತ ಅಭೇದ್ಯ ಕವಚ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಧೀರ ಗಂಭೀರ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗಿಂತ ಇವರು ಭಿನ್ನರು ಎಂಬುದು ಅವರನ್ನು ಬಲ್ಲ ಹಲವರಿಗೆ ವೇದ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿ. ಅಂದು ನನಗಾಯಿತು. ತನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪುಂಖಾನುಪುಂಖವಾಗಿ ಉದುರಿಸುವುದರ ಬದಲು ನಮ್ಮಿಂದಲೇ ಮಾತಾಡಿಸಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಒಂದೆರಡೇ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅವರಾಗಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ನಾವಾಗಿ

ಬಿಡುವ ಏಕಸಾದೃಶ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ಅವರ ನುಡಿ ಅವರ ನಡೆಯಷ್ಟೇ ಸಹಜವೂ ಸರಳವೂ ಆಗಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡೆ. ತಾವೊಂದು ಮಾತಾಡಿದಾಗ ಕುಳಿತ ಹತ್ತಾರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸುವ ಅವರ ಕಣ್ಣೋಟ ಅವರ ಆಂತರಂಗಿಕ ಸಂವೇದನೆಯ ಮೇರೆಯನ್ನು ತೋರುವಂತಹದು. ತಾನು ನಡೆಯುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಚರಣೆಯೂ ಉಳಿದವರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಅವರು ಸಂಕೋಚ ಸ್ವಭಾವದವರೆಂಬುದನ್ನು ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

ಇಂಥ ನಿರಾಡಂಬರ, ನಿರಹಂಕಾರ, ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಸ್ವಭಾವದವರ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೊ, ಧನಕನಕ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಸಂಪನ್ನರ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೋ? ಮನಸ್ಸು ಹೊಯ್ದಾಟದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದು ಸಹಜ. Matches are made in heaven ಎಂದಿದ್ದರೂ ಮದುವೆಯ ಮುನ್ನ ಸಾಕಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಆಳವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ಯೋಗ್ಯ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಉಚಿತವಾದದ್ದು. ಮನಸ್ಸು ಅತ್ಯಂತ ಚಪಲವಾದದ್ದು, ಹಣದ ದಾಹಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಮಾನವನನ್ನು ಬಲಿಪಶುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ತತ್ವಗಳೆಲ್ಲ ಗಾಳಿಗಂಟುಗಳು. ಅವು ಉಪದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗವಾಗುವ ಅಸ್ತ್ರಗಳು. ಹೀಗಾಗಿ ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿಗಳ ವರದಕ್ಷಿಣೆ, ಮೈತುಂಬಾ ಆಭರಣ, ಹಾಗೂ ಎಂ. ಎ. ತನಕ ಬೇಕಾದರೂ ಓದಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಆಮಿಷವನ್ನೊಡ್ಡಿದವರ ಬಲೆಗೆ ಬೀಳಲೋ ? ತಾನೊಬ್ಬ ಬಡವ ಎಂದು ಏನೂ ಬಣ್ಣದ ಬೆಡಗಿಲ್ಲದ ಈ ಸರಳ ಸೌಜನ್ಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲೋ ? ಮದುವೆಯ ಕಣದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಎರಡನೆ ಸ್ಥಾನ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಪ್ಪನ ಐಶ್ವರ್ಯಅಂತಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಒಂದನೆಯ ಸ್ಥಾನ. ಮದುವೆಯಾಗುವುದು, ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸುವುದು ಒಂದೇ ಸಲವೆಂದನ್ನುತ್ತಾರೆ ; (ಅಭಾವ ವೈರಾಗಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರಲೂಬಹುದು.) ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕುರಿತು ತುರ್ತು ನಿರ್ಣಯ ತಿಳಿಸದೇ ನೊಡುತ್ತೇನೆ, ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ವಿಚಾರಿಸುತ್ತೇನೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಹೇಳಿ ಕಾಲನೂಕಿ ಆಮೇಲೆ ನಿಶ್ಚಿತ ನಿರ್ಧಾರ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಕುಶಲಮತಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆದರೆ ನಾನು ಅಷ್ಟೊಂದು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಚತುರನಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ನಾನೊಬ್ಬ ಮಾಸ್ತರ. "ಶಾಲೆ ಮಾಸ್ತರನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ", ಎಂದು ಜನ ಆಡುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಹೌದು ಶಾಲೆ ಮಾಸ್ತರನಿಗೆ ಜನರು ಹೇಳುವ ಹಾಗೂ ಮಾಡುವ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಚಾತುರ್ಯದ ಕುಶಾಗ್ರಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ನೂರಕ್ಕೆನೂರು ಸತ್ಯ. ನಾನು ಮೀನಾ ಮೇಷ ಎಣಿಸದೇ ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತೇನೆಂದು ಮಾತುಕೊಟ್ಟೆ. ಅವರ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಆಗ ಏನೆನಿಸಿತೋ ಏನೋ? ಆ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ನಾನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ, ಅವರೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಅಭಿಮಾನ, ಆತ್ಮೀಯತೆ, ತೀರಾ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರೂರಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಆಗಾಗ ಗುರುತಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನೋಡದೇ ಒಪ್ಪಿಬಿಟ್ಟೆನಲ್ಲ ಥತ್ತ ? ಎಂದನಿಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು

ನಾನು ನನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸಮಾಧಾನ ಪಟ್ಟುಕೊಂಡೆ. ಸಮಾಜ, ಮನೆಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಜಾತಕದ ಮೇಳಾಮೇಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳೊಬ್ಬರು ಜಾತಕ ಸರಿಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದರು ; ಹುಡುಗಿಗೆ ಆಯುಷ್ಯ ಕಡಿಮೆಯೆಂದರು ; ಮದುವೆಯಾಗಿ 5-6 ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ತೀರಿಹೋಗುತ್ತಾಳೆಂದರು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮನೋನಿರ್ಧಾರ ವನ್ನರಿತ ನನ್ನ ತಂದೆಯವರು 4-5 ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಮೂವರಿಂದ ಅಸ್ತು ಎನಿಸಿಕೊಂಡರು. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಹುಮತಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ತಾನೆ ? ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಒತ್ತಾಸೆ. ನನಗೆ ನೋಡಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಹುಡುಗಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಒಪ್ಪಬೇಕಲ್ಲವೇ ? ಈ ವಿಚಾರ ನನ್ನ ಜಡಮತಿಗೆ ತೋಚಿದ್ದು ತೀರಾ ತಡವಾಗಿ. ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ. ಪರಸ್ಪರವು ಒಪ್ಪಿಯೂ ಆಯಿತು.

ಭಾರತೀಸುತರು ಹಣದಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತರಲ್ಲ ಗುಣದಿಂದ, ಹೃದಯದಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತರು, ನನಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದು ಅದು. ಅಂಥ ಹೃದಯ ಸಂಪನ್ನರ ಮಗಳೂ ಸುಸಂಸ್ಕೃತಳಾಗಿ ಮನೆ ಹಾಗೂ ಮನ ಬೆಳಗಬಹುದೆಂದು ಆಶಿಸಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ. ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ವರೋಪಚಾರ ವಧುವಿಗೆ ಆಭರಣಗಳ ಶೃಂಗಾರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಉದ್ದಗಲ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಯಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರಂತೆ. ಅವರು ನನ್ನೊಡನೆ ಈ ಮಧ್ಯಂತರದ ಆರುತಿಂಗಳುಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ 5-6 ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆದು ನನ್ನನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದರು. ನೇರವಾಗಿ ನನಗೇ ಬರೆದು ವಿಚಾರಿಸಿದರು. "ನಿಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ ಹೇಗಿದೆ, ಮನಸ್ಸು ಏನನ್ನುತ್ತದೆ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವರೋಪಚಾರಾದಿಗಳು. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮದುವೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಮನವನ್ನು ನೋಡಿ" ಎಂದು ಬರೆದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಅವರಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವ ಸರಳ ಹಾಗೂ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಸ್ವಭಾವದ ಸೀಮೆಯ ಹರಹು ಎಂತಹವೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿತು ಹೊಂಪುಳಿ ಹೋದೆ.

ನನ್ನ ಮಾನಸಾದನೋಲೆ ನಾನು ಅವರೊಡನೆ ಅಖಂಡ ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಒಡನಾಡಿ ಸಾರ್ಥಕ್ಯ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೇನೆ. ಅವರ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಂಬರವಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ಹೃದಯ ಮಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಉದ್ದಗಲಗಳಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡಲು ಮಾಡಿದ ನನ್ನ ಯತ್ನಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಜಯ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮಾತು ಹಾಗೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ರೂಪ, ಉಡಿಗೆಗಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅವರೊಬ್ಬ ಆಳವಾದ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವರ ವಾಚನಾಭಿರುಚಿಯ ದಿಗಂತ ದರ್ಶನವಾಗುವುದು. ಸದಾ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕುಕ್ಕುಟಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತರೆ ಆ ಪುಸ್ತಕದ ಸಾರವನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡೇ ತೀರುವ ದೃಢ ನಿರ್ಧಾರ ಅವರ ನಿತ್ಯಕರ್ಮವಾಗಿತ್ತು. ಬೇರೆ ಊರಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಖರೀದಿಸಿ ತರುವುದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು. ಎಲ್ಲೇ ಇರಲಿ, ಎಷ್ಟೇ ಇರಲಿ, ಅಷ್ಟೆಲ್ಲ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ತಂದು ಓದಿಬಿಡುವ ಚಪಲ ಮಾತ್ರ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ನಾಚಿಸುವಂತಹದು. ಅವರ ಮಾತಿಗಿಲ್ಲದ ಮೋಡಿ ಲೇಖನಿಗೆ ಬಂದಿದೆ.

ಆದರೆ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸುವ ವರ್ಣನಾ ವೈಖರಿಯಾಗಲಿ ತಾತ್ವಿಕ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಿಂದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕಸರತ್ತನ್ನು ಮಾಡುವ ಮಹಾ ಮೀಮಾಂಸೆಯಾಗಲಿ ಅವರ ಲೇಖನಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಲ್ಲ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಹಲವು ಹತ್ತು ಬಗೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸರಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವ ಭಾವನೆಯ ಗೆರೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಮಲೆನಾಡ ನಿಸರ್ಗ ಸಿರಿಯ ಸೌಭಾಗ್ಯದಂತೆ ತನ್ನ ಲೇಖನಿಗೆ ಚಾಲನೆ ಕೊಡುವ ಕಲೆ ಅವರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

ಯಾವುದೇ ಲೇಖನವಿರಲಿ ಅದನ್ನು ಓದಿ ಕೇಳಿಸಿ ಅವಶ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಬರೆಯುವ ಉಪಕ್ರಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲ ಪಾಲುಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರ ಮನದಿಂಗಿತವಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗಲೇ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ನಾನೂ ಅವರೂ ಸುತ್ತಾಡಿದಾಗ ಕಂಡುಂಡದ್ದನ್ನೇ ಬರೆದು ಓದಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ 'ನೀನೂ ಈ ರೀತಿ ಬರೆಯಬಲ್ಲೆ, ಬರೆದರೆ ಸಾಹಿತಿಯಾಗುವೆ'. ನಾನೂ ಸಾಹಿತಿ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಅಂತರಂಗದ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಸೂಚಿಸಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆಸಿ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯನನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಚೋದನೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಮರ್ಶೆಗಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಲೇಖನಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರವೂ ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಬರೆಸಿ ಸೂಕ್ತ ಸಲಹೆಯಿತ್ತು ಆ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಒಂದು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವಿತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಹೇಗೆ ಕಥೆ ಬರೆಯಬೇಕು, ಪಾಠಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೊಸೆಯಬೇಕೆಂದು ಅನೇಕ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆಸಿದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಸಾಹಿತಿಯಾಗದಿದ್ದರೂ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿಮಾನಿಯಾಗುಳಿಯುವಂತಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಲ್ಲೆ.

ನನ್ನ ಮಾವನವರ ಬಗ್ಗೆ ನನಗಿರುವ ಅಭಿಮಾನ ಆತ್ಮೀಯತೆಗಿಂತ ಹಿರಿದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಿರಿಯ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿ ಮಿಂಚುತ್ತಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಗುಣ ಕಾರಣ. ಅವರ ಸರಳತನ ಹಾಗೂ ನಿರಾಡಂಬರದ ಉಡಿಗೆ, ನಡೆ, ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಕೆಲವು ಆಡಂಬರ ಪ್ರಿಯರು ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯೆ ಗೌರವನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ದನರು ಅವರ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನರಿಯದೆ ಗೌರವಿಸದಿದ್ದಾಗ ನಾನೇ ಕಸಿವಿಸಿಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅವರು ಅದನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆಗ ನನಗೇ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಹಿರಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ನಾನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ.

"ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ" ಕಾದಂಬರಿ "ಸುಧಾ" ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಬಹುಮಾನ ಪಡೆದಾಗ ಅದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅನುವಾದವೆಂದು ಆಕ್ರೋಶಗೈದಾಗ ಅವರ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಅವರ ಭಾವನೆಯ ಆಳವನ್ನು ಅಳೆದಿದ್ದೇನೆ. ಅವರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದಾಗ ಎರಡೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ವಸ್ತು, ಸ್ವರೂಪ, ತಂತ್ರ, ನಿರೂಪಣೆಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರೇ ವಿನಃ ಭೋರ್ಗರೆಯಲಿಲ್ಲ, ಫೂತ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಸಿನೇಮಾ ಮಾಡಲು ಎರಡು ಸಲ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಿರ್ಮಾಪಕರು

ಬಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದಾಗ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸಿನೇಮಾ ಮಾಡಿರಿ ಎಂದರು. ಅವರು ಮುಂದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನಾನೇ ಅವರಿಗೆ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದೆ. 'ನೀವು ಹಿಡಿದ ಪಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ನೀವು ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ಸಹಾಯ ವಾಗುತ್ತದೆ; ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರು ಪ್ರಚಾರವಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂದೆ. ಅವರಿಗೆ ಎರಡೂ ಬೇಡ ವಾಗಿತ್ತು. ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಮಣಿದು ಕೊಟ್ಟರು. ಸಿನೇಮಾ ಆದಾಗ ತಾನು ಹೆತ್ತ ಮಗು ವಿನ ವಿಕಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ತುಂಬಾ ನೊಂದುಕೊಂಡರು. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಯನ್ನು ಓದಿದವರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ ಅವರೇ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆಂದರು. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ನಿರ್ಧರಿ ಸಿದರು "ಸಿನೇಮಾದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಬದಲಾವಣೆ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆ", ಎಂದು. ಆದರೂ ಸಿನೇಮಾ Box Hit ಮಾಡಿತು. ನನ್ನ ಮಾವನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ

ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಲಾವಣ್ಯ'ದವರು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಸತ್ಕಾರಕೂಟಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನದಂತೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಸಿನೇಮಾ ನಟರ ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆ ಡೌಲಿನ ಗೌಜಿನಲ್ಲಿ ಈ ಬಡ ಸಾಹಿತಿಯ ಇರವು ಗೌಣವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಸಿನೇಮಾ ನಟನಟಿಯರಿಗೆ ಹಾರ ತುರಾಯಿಗಳನ್ನು ಹೇರಿದರೆ ಮೂಲ ಕರ್ತೃವಿಗೆ ನಡೆದ ಮಾನ. ನಡೆಸಿದವರ ಗೌರವ ಎಂತಹದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಆಗಲೂ ಅವರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದೆ. ಕ್ರೋಧತಪ್ತರಾಗಲಿಲ್ಲ; ಇಂಥವರು ತಮ್ಮಂಥವರಿಗೇಕೆ ಸನ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನವನ್ನೀಯಬೇಕಿತ್ತೆಂದು ಸುಮ್ಮ ನಾದರು. ತನ್ನ ನೋವನ್ನು ನಿರಾಡಂಬರವಾಗಿಯೇ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥವರು.

ನಾನು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಮಾವನ ಮನೆಗೆಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಏಪ್ರಿಲ್ ಮೇ ತಿಂಗಳು ಮಡಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗ. ಆ ತಂಪು ಹವೆಯಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳುಗಟ್ಲೆ ಉಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಯೂ ನನಗೆ ಮಹಾ ಕವಿ ಭಾರವಿಗೆ ಮಾವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಕಹಿ ಅನುಭವ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಬಡವನಾದರೂ ಬಾಂಧವರನ್ನು ಆಂತರಂಗಿಕವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವರ ಯೋಗ್ಯತೆ ಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಮದುವೆಯಾದ ಮೊದಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿರು ನನ್ನನ್ನು ಬಹುವಚನದಿಂದ ಗೌರವಿಸುತ್ತ, ಏನೋ ಬಿಗಿಯಾದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಮಹಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹತ್ತಿರ ಅಪರಿಚಿತರು ಮಾತಾಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸಹತ್ತಿದ್ದು ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ನೇರವಾಗಿ ಕೃತ್ರಿಮ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕೇಳಬೇಕಾಯಿತು. ಆ ರೀತಿ ವರ್ತನೆ ಮೈಸೂರು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಂತೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರು ನನ್ನೊಡನೆ "ಮೈಸೂರು" ಮಾಡಿದರು. ನನಗೆ ಆ ರೀತಿಯ ಆಡಂಬರ ಆಚರಣೆ ಹಿಡಿಸದು. ನನ್ನ ನಿಮ್ಮ ಬಾಂಧವ್ಯ ಒಂದಾದಾಗ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಂತರ ವಿರಬಾರದೆಂದೆ. ಆಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಾ ಸರಿಹೋಯಿತು.

ಅಂತಸ್ತಿಗಾಗಿ ಪೈಪೋಟಿ ನಡೆಸಿದವರು ಅವರಲ್ಲ. ಅವರ ಮನೆ ಮಡಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ. ಅದೊಂದು ಶ್ರೀಮಂತರ ಬೀಡು. ಇವರು ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಸ್ಪರ್ಧೆಗೂ ಇಳಿದವರಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ನೆಂಟರಿಷ್ಟರಿಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವಾಗ ಅವರ

ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ನನಗೇ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಅವರಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕರಗಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು.

ತನ್ನ 60 ವರ್ಷದ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲೂ ಹಲವು ಹತ್ತು ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಹುಟ್ಟೂರಾದ ಬಿಳಿಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಐದು ಎಕರೆ ಕಾಫಿ ತೋಟವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದರು. ಸ್ವತಃ ಬೀಜ ಊರುವುದರಿಂದ ಗಿಡ ನೆಡುವ, ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಆಳುಗಳ ಜೊತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವರ ಗೆಯ್ಮೆ ಹದಿ ಹರೆಯದವರನ್ನು ನಾಚಿಸುವಂತಹದ್ದು. "ಕತೆ ಬರೆಯುವ ಇವನಿಗೇಕೆ ಈ ಉಸಾಪರಿ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದವರೇ ಇಂದು ಅವರ ಕರ್ಮಯೋಗದ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಫಿ ತೋಟವನ್ನು ನೋಡಿ, "ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ತಲೆದೂಗಿಸುವ ತೋಟ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿದ್ದಾನೆ", ಎಂದನ್ನುತ್ತಾರೆ. ದುರ್ದೈವ; ಆ ತೋಟದ ಸೊಬಗನ್ನು ಕಾಣಲು ಅವರೇ ಇಲ್ಲವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ತೋಟವನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿ ಅದರ ಸೊಬಗನ್ನು ಫಲವನ್ನು ಉಣ್ಣಲು ನಮಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ನಾವು ಪಡುವ ಆನಂದವನ್ನು ಕಂಡು ಅವರ ಆತ್ಮ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷ ಪಡುವಂತಾಗಿದೆ. ಇದು ಅವರ ನಿಜವಾದ ಕರ್ಮಯೋಗ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕೊನೆಯುಚ್ಚು.

ಬದುಕಿದಾಗ ಬವಣೆ ಪಟ್ಟಿದೆಷ್ಟೊ! ಶರಣರ ಗುಣವನ್ನು ಮರಣದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬೇಕಂತೆ. ಅವರಿಗೆ ಗೌರವಾದರ, ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಬಹುಮಾನ, ಹಣದ ಸಹಾಯವೆಲ್ಲವೂ ಬರುತ್ತಿವೆ. ಇವು ಮೊದಲೇ ದೊರೆತಿದ್ದರೆ............! ಅವರು ಗದ್ದಲದ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲ. ಗದ್ದಲ ಮಾಡಿದವರೂ ಅಲ್ಲ; ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡವರೂ ಅಲ್ಲ. ಸರಕಾರದಿಂದ ಅವಶ್ಯವಿಲ್ಲದವರಿಗೂ ತಿಂಗಳಿಗೆ 500 ರೂ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಗೌರವಧನ ದೊರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇವರಿಗೆ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಇವರಂಥ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಇನ್ನೂ ಸಿಗದೆ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ತೊಳಲಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು. ಗುರುತಿಸುವರಾರು?

ನನ್ನನ್ನು ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಸೆಲೆಯನ್ನು ಉಕ್ಕಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನ ಮಾವ ಕೊನೆಯುಸಿರೆಳೆದರೆಂಬ ಬರಸಿಡಿಲಿನಂಥ ಮಾತನ್ನು ಅಂದೇ ಮಡಿಕೇರಿಗೆ ಅಂಕೋಲೆಯಿಂದ ಅವರಿಗಾಗಿಯೇ ಅರ್ಧಾಂಗ ವಾತದ ಔಷಧಿಯನ್ನೊಯ್ದ ನಾನು ನಂಬಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಂಬಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ನನ್ನ ದೇಹದ ಅಣು ಅಣುಗಳೆಲ್ಲ ಶಿಥಿಲವಾಗಿ ಏನಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನೇ ಅರಿಯದಂಥ ಅಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಾನು ವರ್ಣಿಸಲಾರೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಅತ್ತೆ, ನಾದಿನಿ, ಭಾವಂದಿರ ದುಃಖದ ಓಘವನ್ನು ತಡೆಯಲು ನಾನೇ ನನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಂಡುದರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ನಂತರದ 8-10 ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಅನುಭವಿಸಿದೆನು. ನನ್ನ ಮಾವ ನನ್ನನ್ನು ಅಗಲಿದ್ದಾರೆ; ಆದರೂ ಅಗಲಿದಂತೆ ನನಗೇಕೋ ಅನಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತು ವಿನ್ಯಾಸ ಶೈಲಿಗಳ ಕುರಿತು ಅವರೊಡನೆ ನಾನು, ನನ್ನೊಡನೆ ಅವರು, ಬೇರೆಯವರು ನನ್ನೊಡನೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರದ್ದಂತೆ ಇವರದಿಲ್ಲ, ಇವರದ್ದಂತೆ ಅವರದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟವರ ಮಾತನ್ನೂ ಮೆಲಕು ಹಾಕಿದ್ದೇನೆ.

ಚಿಂತಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು 27, ಸಣ್ಣ ಕಥಾಸಂಕಲನ 7, ಇನ್ನೂ ಅಚ್ಚಾಗಲಿಕ್ಕಿವೆ ಕೆಲವು, ಭಾಷಾಂತರಗಳಿವೆ, ಶಿಶುಸಾಹಿತ್ಯವಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಾವ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸೀಮೆಯನ್ನು ತೋರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆ, ಸಿದ್ಧಿ, ಆತ್ಮ ವೃದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಚಿಂತನೆ, ದರ್ಶನಗಳನ್ನು ತೀರ ಸರಳವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಸಮಗ್ರತೆ, ಸಮತ್ವಭಾವ, ಅವರ ಸಮಾಜವಾದದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಗೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಚಿರಂತನಗೊಳಿಸಿವೆ. ಅವರನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವಂತೆ ಮಾಡಿವೆ. ಇದನ್ನರಿತು ಅವರ ಅಳಿಯನಾಗಿ ನಾನು ಕೃತಾರ್ಥನೆಂಬ ಭಾವ ನನ್ನದಾಗಿದೆ.

ಭಾಗ: ೨

ನಿಂತ ನೆಲೆ, ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಸೆಲೆ

'ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ ನಿಂತ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಗು ಕೇರಳಗಳ ಬೆಸುಗೆಯಿದೆಯೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ಒಂದು ಮೈ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾವೇರಿ ತಾಯಿಯ ಉಗಮದ ನೆಲೆಯಾದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕೇರಳದ ಕರಾವಳಿಯ ತೀರಕ್ಕೆ ದೂರದಿಂದ ಒಡ್ಡಿ ನಿಂತ ಮೈ. ನಾಡು ನುಡಿಗಳ ಸಾಮರಸ್ಯಕ್ಕೆ ತಳವೂರಿಸಿಂದ ಬಲ್ಪಿನೊಡಲು ಅದು. ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತರೂ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖ ಅದರದು. ತನ್ನ ಸಮಾನಸ್ಕಂಧರೊಡಗೂಡಿ, ದೀರ್ಘ ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಭದ್ರಕೋಟೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ನಿಸರ್ಗದೇವತೆಯ ಸುಂದರ ವಾಸವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಹುಮ್ಮಸ್ಸು ಅದಕ್ಕೆ. ತನ್ನ ಸುತ್ತ ಹರಡಿರುವ ಹಸುರುಡೆಯುಟ್ಟ ಪ್ರಕೃತಿ ಸುಂದರಿಯ ಸೌಂದರ್ಯೋಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಮೌನ ಧ್ಯಾನ ಮುದ್ರಿತ ಗಂಭೀರ ಸ್ಥಿತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ಅದರದು.

ಆ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವ ಕೊಡಗು 'ಎಲ್ಲಿ ಭೂರಮೆ ದೇವ ಸನ್ನಿಧಿ ಬಯಸಿ ಬಿಮ್ಮನೆ ಬಂದಳೋ' ಎಂಬ ಕವಿಶಿಷ್ಯವಾಣಿಗೆ ಆಸರೆಯಾಗಿದೆ. 'ಇಲ್ಲಿಯಬಲೆಯ ಕಣ್ಣನೋಟಕೆ ಕಾಮಧನುವೇ ಮಿಂಚಿದೆ'ಯೆನ್ನುವ ಚಿರಂತನ ಸತ್ಯಕ್ಕೆಡೆಯಾಗಿದೆ. 'ಇವಳು ಸಕ್ಕರೆ ಬಂಗಾರದ ಬೆಳೆ' ಯೆನ್ನುವ ಸಾರ್ಥಕತೆಗೆ ಪಕ್ಕಾಗಿದೆ. ಅದರೊಡನೆಯೇ ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವನ್ನು ಮೆದ್ದ ವೀರರನ್ನು ಬಾಳಿ ಬದುಕಿಸಿದ ಬೀರದಾಣವಾಗಿದೆ. ಕೈಲು ಪೊಳ್ದು; ಹುತ್ತರಿ ಹಬ್ಬಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮಣ್ಣಿನ ಮಕ್ಕಳ ಕೃಷಿಕ ಯೋಧರ ಒಕ್ಕಲುದಾಣವಾಗಿದೆ. ದಟ್ಟಿ ಚಲ್ಲಣ, ಪೀಚಕತ್ತಿ, ಕೈಯ ತೋಕಿನ ನಾಡಕಲಿಗಳ ಬೀಡಾಗಿದೆ. ಪಾತುರೆ ಕೋಲು, ದುಡಿ, ಪಟ್ಟೋಳ ಪಳಮೆಯ ನಿನಾದವನ್ನು ಪಡಿದನಿಗೊಳಿಸುವ ಬೆಟ್ಟದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ. ಬಯಲು ದಾರಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಗೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ರಮ್ಯ, ಸುಶ್ರಾವ್ಯ,

ಮನೋಹಾರಕ. ಆದರೂ ಮನನೀಯ ಹಾಗೂ ಮೌನ ಮುದ್ರಿತ ಚಿಂತ ನೀಯ ವಿಷಯ.

ಶಾನುಭೋಗ ರಾಮಯ್ಯನವರ ಮಗ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಈ ನಿಸರ್ಗ ರಮಣೀಯವಾದ ಕಾಫಿ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಕಿತ್ತಳೆಗಳ ಸಂಪದ್ಭರಿತ ಸಿರಿ ವಂತ ನಾಡಾದ ಕೊಡಗಿನ ಹಳ್ಳಿಯ [ಬಿಳಿಗೇರಿ] ಬಡ ಕುಟುಂಬವೊಂದರಲ್ಲಿ. ಬೆಳೆದದ್ದು ಅಲೆದದ್ದು ನೆಲೆನಿಂತದ್ದು ಕೊಂಚ ವೈನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಕೊಡಗಿ ನಲ್ಲಿ. ಅವರಂತ್ಯದುಸಿರು ಭೂಮದಲ್ಲಿ ಬಯಲಾದುದು ಕೊಡಗಿನ ವಾತಾ ವರಣದಲ್ಲಿ. ಅವರು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಾಗಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣಾದುದು ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ.

ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಸಾಹಿತಿ 'ಭಾರತೀಸುತ'ರಾದಾಗ ಅವರ ಕಣ್ಣಿನ ದಾಹವನ್ನು ತಣಿಸಿದುದು ವೈನಾಡಿನ–ಕೊಡಗಿನ ನಗ್ನ ಸಹಜ ನಿಸರ್ಗ, ಹಸಿರು ಹರಿದು ಬಂದು ಲೇಪಿತವಾದ ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶ; ಮಂಜು ಮುಸುಕಿ ಮಂಜುಳ ವೆನಿಸಿದ ಗಿರಿಶಿಖರ ಶ್ರೇಣಿ; ಬಾನೆತ್ತರಕ್ಕೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತ ವನರಾಜಿ; ಬಂಗಾರ ಸುರಿಯುವ ಕಿತ್ತಳೆ, ಕಾಫಿ, ಏಲಕ್ಕಿ ತೋಟ; ಎತ್ತರದಿಂದಾಳಕ್ಕೆ ಧುಮುಕಿ ನೀರಧಾರೆಯು ತುಂತುರು ಹನಿಯಾಗುವ 'ಅಬ್ಬಿ' [ಜಲಪಾತ]– ಇವುಗಳಿಂದ ಮನಮೋಹಕವಾಗಿ ಆಪ್ಯಾಯಮಾನವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ನಿಸರ್ಗ ಸ್ವರ್ಗ. ಆದರೆ ಇವುಗಳ ಜತೆಗೆ ಪಾಚಿಗಟ್ಟಿದ ನೆಲ, ಗುಡ್ಡದಂತೆ ನಿಂತ ಗೆದ್ದಲು ಹುತ್ತ, ಮರದಿಂದ ಮರಕ್ಕೆ ಬಲೆಯನ್ನು ಹೆಣೆದ ಜೇಡ, ನಿಂತ ನೀರಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುವ ಸೊಳ್ಳೆಗಳು, ಬೇರನ್ನು ಕೊರೆಯುವ ಹುಳು ಇವೂ ಅವರ ಮನೋಪಟದಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿತವಾಗಿವೆ; ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಸೆಲೆಯಾಗಿವೆ; ಕಾದಂಬರಿ ಗಳಿಗೆ ವಸ್ತುವಾಗಿವೆ; ವರ್ಣನೆಯ ವಿಷಯಗಳಾಗಿವೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಅಂತರ್ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಾಟ್ಯವೆಸಗಿದ ಕೊಡಗು ವೈನಾಡು ಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಹಲವು. ಅದನ್ನು ಕವಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಶಾಸನದ ಬರೆಹಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದರಿಯ ಬಹುದು. ರೂಢಿಗತ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಗೋಚರಿಸಬಲ್ಲುದು. ಚಿತ್ರಕಾರನ ಕುಶಲ ಕುಂಚದಿಂದದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಬರೆಹಗಳೇ ನಿದರ್ಶನ.

ಚಿರಂತನ

ಹಸಿರು ಹರಿದು ಬಂತು

ಕಾವ್ಯಾನಂದ

ಹಸಿರು ಹರಿದು ಬಂತು
      ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಇಂತು.
ಬೆಟ್ಟದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಉರುಳಿ
      ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತೆವಳಿ
ತಿಟ್ಟಕೇರಿ ಕಣಿವೆಗಿಳಿದು
      ಬಂಡೆಗಳಲಿ ನುಸುಳಿ
ಅತ್ತಣಿಂದ ಇತ್ತಣಿಂದ
      ಎತ್ತಣಿಂದ ಬಂತು!
      ಹಸಿರು ಹರಿದು ಬಂತು
      ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಇಂತು.

ಮರಮರಗಳ ನರಗಳಲ್ಲಿ
      ರಕ್ತವಾಗಿ ಹರಿದು
ಲತೆಲತೆಗಳ ತ್ವಚಗಳಲ್ಲಿ
      ಹಚ್ಚಿ ಚಿತ್ರ ಬರೆದು
ಚಿತ್ತ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಸುತ್ತಿ
      ಮತ್ತೆ ಮರಳಿ ಬಂತು,
      ಹಸಿರು ಹರಿದು ಬಂತು
      ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಇಂತು.

ಕಾಫಿ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸಿ
      ಕಿತ್ತಳೆ ಮರ ಬಳಸಿ
ಏಲಕ್ಕಿಯ ಆಲಿಂಗಿಸಿ
      ಬತ್ತದ ಪೈರ ತೊಳೆಸಿ
ಕಾವೇರಿಗೆ ಕೈಯ ಮುಗಿದು
      ಕಾಣ್ಕೆಯಿತ್ತು ಬಂತು,
      ಹಸಿರು ಹರಿದು ಬಂತು
      ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಇಂತು.

ಹಸಿರನ್ನೇ ಉಸಿರಾಡಿಸಿ
ಹಸಿರನುಟ್ಟು ತೊಟ್ಟು
ಹಸಿರ ಕೊಂಡು ಹಸಿರನುಂಡು
ಹಸಿರ ಹೆಣಿಗೆ ಇಟ್ಟು
ಹಸಿರ ಬಸಿರನಾಂತ ಮಲೆಗೆ
ನೆಲಕೆ ಜಲಕೆ ಬಂತು,
ಹಸಿರು ಹರಿದು ಬಂತು
ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಇಂತು.

ಹಚ್ಚಹಸಿರು ಪಚ್ಚೆ ಹಸಿರು
ಗಿಳಿಯು ತಿಳಿಯು ಹಸಿರು
ಅಚ್ಚ ಹಸಿರು ಸ್ವಚ್ಛ ಹಸಿರು
ಎಳೆಯು ಹಸುಳೆ ಹಸಿರು
ಹಲವು ಬಗೆಯ ಹಸಿರು ನೂಲ
ಕೊಸರಿಕೊಂಡು ಬಂತು,
ಹಸಿರು ಹರಿದು ಬಂತು
ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಇಂತು.

ಚರಿಸದ ಹುಲ್ಲಿನಲಿ ಚರಿಸಿ
ಹರಿಯುದುಂತೆ ಹರಿದು
ನಿದ್ದೆಯಿಂದ ಎದ್ದ ಹಾಗೆ
ಎದ್ದು ಮೈಯ ಮುರಿದು
ಒನಪಿನಿಂದ ಕೊಂಕಿನಿಂದ
ಬಿಂಕದಿಂದ ಬಂತು,
ಹಸಿರು ಹರಿದು ಬಂತು
ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಇಂತು.

ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುವಂತೆ ಕೊಡಗಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ಕೆ ವಿ. ರಮೇಶ, ಮೈಸೂರು

ಶಾಸನಗಳನ್ನಷ್ಟೆ ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೊಡಗಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಧಾರಾವಾಹಿಯಾಗಿ ಪುನಾರಚಿಸುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ ಕೆಲಸ. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಪ್ರಾಂತದುದ್ದಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕೇವಲ ನೂರ ಏಳು ಶಾಸನಗಳು ಮಾತ್ರ ದೊರೆತಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೭–೧೮ನೆಯ ಅರ್ವಾಚೀನ ಶತಮಾನಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು, ಸುಮಾರು ಐವತ್ತು ಶಾಸನಗಳು ಮಾತ್ರ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೪ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನವಾಗಿವೆ; ಅವುಗಳ ಪೈಕಿ ಪ್ರಾಚೀನತಮವುದ್ದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೯ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಈಗತಾನೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಶಾಸನಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ನಮಗೆ ಕೊಡಗಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಇತಿಹಾಸದ ಸಮಗ್ರ ಸ್ವರೂಪ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ಅದೇ ಶಾಸನಗಳ ಸಹಾಯ ಪಡೆದು ಕ್ರಿ ಶ. ೯ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗಿನ ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತದ ಪ್ರಜಾಸಾಮಾನ್ಯರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರವನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿದೆವೇ ಆದರೆ, ಕೊಡಗಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಇತಿಹಾಸದ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿಯಾದರೂ ನಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತವೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಕೊಡಗಿನ ಪ್ರಜೆಯು ಅಲ್ಲಿಯ ಶಾಸನಗಳ ಮೂಲಕ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುವುದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೯ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ. ದೊರೆತಿರುವ ಶಾಸನಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೯-೧೧ನೆಯ ಶತಮಾನಗಳ ಕೊಡಗಿನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು 'ಗಂಗ ಯುಗ' ವೆಂದೂ, ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧–೧೪ನೆಯ ಶತಮಾನಗಳ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು 'ಚೋಳ-ಹೊಯ್ಸಳ ಯುಗ' ವೆಂದೂ, ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭–೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನಗಳನ್ನು 'ಅರ್ವಾಚೀನ ಯುಗ'ವೆಂದೂ ಕರೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂರು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಯುಗಗಳಲ್ಲೂ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನಗಳನ್ನೂ, ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನೂ, ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನೂ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ, ನಾಡಿನ ವೀರ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೂ ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಲ್ಲಿ, ದಾನ ಧರ್ಮಾದಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನ ಪ್ರಜಾಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಬದಲಾವಣೆಗಳು, ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಉಂಟಾದವೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿದ್ದೇನೆ.

ಗಂಗಯುಗ:—ಕ್ರಿ.ಶ. ೯ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನ ಪ್ರಾಚೀನತಮ ಶಾಸನದ ಮೂಲಕ ಅಲ್ಲಿಯ ಮಾನವನು ಇತಿಹಾಸದ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುವಾಗ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತಳಕಾಡಿನ ಗಂಗ ಅರಸುಗಳ ಪ್ರಜೆಯಾಗಿ

ಅಚ್ಚ ಕನ್ನಡಿಗನಾಗಿ. ಗಂಗ ಯುಗದ ಕೊಡಗಿನ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನವು ಗಂಗ ರಾಜ್ಯದ ಇತರ ಪ್ರಾಂತಗಳ ಆಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತೆನ್ನಲು ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಗಂಗ ರಾಜ್ಯದ ಇತರ ಪ್ರಾಂತಗಳಂತೆಯೆ ಕೊಡಗಿನ ಪ್ರಜಾಸಾಮಾನ್ಯರೂ 'ತೊಂಭತ್ತರು ಸಾಸಿರ್ವರ್' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಗಂಗ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಗಂಗವಾಡಿ-೯೬೦೦೦ ಎಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತಾದ ಕಾರಣ, ಅಂದಿನ ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತವೂ ಪ್ರಜಾಸಮೂಹವೂ ಗಂಗ ರಾಜ್ಯದೊಡನೆ ವಿಲೀನವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಂತೀಯ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುವಂತೆ 'ಎಟ್ಟಿದಿಂಬರ್', 'ಮಲೆ ಸಾಸಿರ್ವರ್', 'ಅಯ್ನೂರ್ವರ್', 'ಅಯ್ವಾಮರಿಗರ್', 'ಅಯ್ವಾಮಂತರ್' 'ನಾಲ್ವರ್ ಮಲೆಪರ್' ಮುಂತಾದ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನೂ ಅಂದಿನ ಕೊಡಗಿನ ಪ್ರಜೆಯು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ.

ಇಂದಿನಂತೆಯೆ ಗಂಗಯುಗದಲ್ಲೂ ಕೊಡಗಿನವರು ನಾಡಿನ ವೀರ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು. ರಣರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಶೌರ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮೆರೆಸಿ ಹೋರಾಡಿ ವೀರಸ್ವರ್ಗವನ್ನೈದಿದ ಯೋಧಶ್ರೇಷ್ಠರ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಸ್ಮಾರಕ ಶಿಲಾಫಲಕಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟು, ಮೃತ ಯೋಧರ ಅವಲಂಬಿಗಳಿಗೆ ಜೀವನಾಂಶವಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನೂ ಧನಧಾನ್ಯಗಳನ್ನೂ ದಾನ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತರ ಪ್ರಾಂತಗಳಂತೆಯೆ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲೂ ವಾಡಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲೂ ಅಂತಹ ಸ್ಮಾರಕ ಶಿಲೆಗಳನ್ನೂ ದಾನಗಳನ್ನೂ 'ಕಲ್ನಾಡು' ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗಂಗ ಅರಸು ಅನೆಯ ರಾಚಮಲ್ಲನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಎಱೆಯಂಗನೆಂಬಾತನು ಯುದ್ಧವೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಸು ನೀಗಿದಾಗ ಅವನ ಮಗನಿಗೆ ಕಲ್ನಾಡಾಗಿ ಹತ್ತು ಗದ್ಯಾಣ ಹೊನ್ನು ಮತ್ತು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಳತೆಯ ಭತ್ತ ಇವನ್ನು ವರ್ಷಂಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಕೊಡಲಾಯಿತಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಅವನಿಗೆ 'ಪೆರ್ಮಾಡಿ' ಎಂಬ ರಾಜೋಚಿತವಾದ ಪಟ್ಟವನ್ನೂ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಲಾಯಿತು.

ದೈವಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿಯೋ, ಸ್ವಾಮಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದಲೋ, ಕೊಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿಯೋ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು 'ಕಡಿಸಿಕೊಂಡು' ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮವೂ ಗಂಗರ ಕಾಲದ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದಿತ್ತೆಂಬುದು ಅಂದಿನ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ, ಗಂಗಯುಗದ ಕೊಡಗಿನ ಪ್ರಜಾಸಾಮಾನ್ಯನು ಜೈನ ಧರ್ಮದಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿರುವ ಆರು ಗಂಗ ಶಾಸನಗಳ ಪೈಕಿ ಮೂರು ಜೈನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುವೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಆದರೂ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವೂ ಅದರ ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಳೆಗಳೂ ಆ ಯುಗದ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದುವೆಂಬುದು ಖಚಿತ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತರ ಪ್ರಾಂತಗಳ ಕನ್ನಡಿಗರಂತೆಯೆ ಅಂದಿನ ಕೊಡಗರು ಹಸುಗಳನ್ನೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ, ವಾರಣಾಸಿ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೂ ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವ ಭಾವದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ವಿಶದವಾಗುತ್ತದೆ.

ಚೋಳ-ಹೊಯ್ಸಳ ಯುಗ:— ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದ ವೇಳೆಗೆ ತಂಜಾವೂರಿನ ಚೋಳರು ಗಂಗವಾಡಿಯನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡಾಗ ಕೊಡಗಿನ ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಬದಲಾವಣೆಗಳುಂಟಾದವು. ಕೊಡಗಿನ ಕೆಲಭಾಗಗಳು ಚೆಂಗಾಳ್ವರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೂ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು ಕೊಂಗಾಳ್ವರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೂ ಒಳಗಾದವು. ಜೊತೆಗೆ ಕೊಡಗಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತಮಿಳುನಾಡಿನವರ ಪ್ರಭಾವ ಗಣನೀಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು. ಈ ಅಂಶವು ಚೋಳ-ಹೊಯ್ಸಳ ಯುಗದ ಕೊಡಗಿನ ಶಾಸನಗಳ ಪಾಠಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ವಿಶದವಾಗುವುದು.

ಆಡಳಿತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ, ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತವನ್ನು ಹಲವು ನಾಡುಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಕೆಲವು ನಾಡುಗಳಿಗೆ 'ಗುಂದನಾಡೆಪ್ಪತ್ತು' ಮುಂತಾಗಿ ಸಂಖ್ಯಾಸೂಚಕ ಹೆಸರುಗಳಿದ್ದುವು. ಗೌಡ, ಸೇನೂಬೋವ, ದಂಡನಾಯಕ ಇತ್ಯಾದಿ ಆಡಳಿತಗಾರರ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಅಂದಿನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೩ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊಡಗಿನ ಶಾಸನವೊಂದು ಹೆಣ್ಣಿಗೂ, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ತೊತ್ತಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಪರಂಪರಾಗತ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಲಿರುವುದಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆಯಾದರೆ, ಅದೇ ಶತಮಾನದ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನವು ಗಂಡು ಸಂತಾನವಿಲ್ಲದೆ ಹೋದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಆಸ್ತಿಯು ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲಿಗಾಗುವುದೆಂದು ಸಾರುತ್ತದೆ.

ಗಂಗ ಯುಗದಂತೆಯೆ ಚೋಳ-ಹೊಯ್ಸಳ ಯುಗದಲ್ಲೂ ಕೊಡಗಿನ ಪ್ರಜೆಗಳು ನಾಡಿನ ವೀರ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು. ಗಂಗರ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವ ಕಲ್ನಾಡಿನ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಈ ಯುಗದ ವೀರಗಲ್ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೯೪ರ ಒಂದು ವೀರಗಲ್ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಹಲವು ನಾಡುಗಳವರು ಮುಳ್ಳೂರು ಕೋಟೆಯ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದಾಗ ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ತೋರಿ ಹೋರಾಡಿ ಮಡಿದ ಮುಳ್ಳೆಯನೆಂಬುವನ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಗ್ರಾಮದ ಮಹಾಜನರು ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳನ್ನು 'ವೀರಸೇಸೆ'ಯಾಗಿ ದಾನ ಮಾಡಿದರು. ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳೂ, ದನಕರುಗಳ ಅಪಹರಣವೂ ಕಾಳಗಗಳು ಸಂಭವಿಸಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದವು. ವೀರಗಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಮೃತಯೋಧರು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತೆರಳುವುದು ಖಚಿತವೆಂದು ಅಂದಿನ ಕೊಡಗಿನವರು ನಂಬಿದ್ದರು. ಗಂಗಯುಗದಂತೆಯೆ ಚೋಳ-ಹೊಯ್ಸಳ ಯುಗದಲ್ಲೂ 'ತಲೆಗಡಿಸಿಕೊಂಡು' ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಮುಂದುವರೆದಿತ್ತು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೦೨೨ರಲ್ಲಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳ ಕೊಂಗಾಳ್ವನ ರಾಣಿ ಪದ್ಮಲದೇವಿಯು ನಿಧನಳಾದಾಗ, ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತನಾದ ವೀರಭೃತ್ಯನೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯೊಡಗೂಡಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ವಿಷಯ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ

ಮುಳ್ಳೂರಿನ ಒಂದು ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಚೋಳ-ಹೊಯ್ಸಳ ಯುಗದ ಕೊಡಗಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವವು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿತ್ತಾದರೂ, ಜೊತೆಗೇ ಶೈವಧರ್ಮವೂ ಅದೃಷ್ಟಪೂರ್ವ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತ್ತು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಮೂಳ್ಳೂರು ಕೊಡಗಿನ ಮುಖ್ಯತಮ ಜೈನ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಜೈನ ಬಸದಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ, ಜೈನ ಮುನಿಗಳ ಹಾಗೂ, ಜೈನ ಧರ್ಮಾನುಯಾಯಿಗಳ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಹಲವು ಮಧ್ಯಯುಗೀನ ಶಾಸನಗಳು ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತವೆ. ಅದರಂತೆಯೆ ಶೈವ ದೇವಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ, ದಾನಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಾಸನಗಳು ದೊರೆತಿವೆ.

ಅರ್ವಾಚೀನ ಯುಗ:— ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೪-೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೊಡಗಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ಏಳೆಂಟು ಶಾಸನಗಳಷ್ಟೇ ದೊರೆತಿದ್ದು, ಅವುಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಷಯಗಳೇನೂ ತಿಳಿದು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೪ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪಾಲೂರು ಮತ್ತು ಭಾಗಮಂಡಲದ ಎರಡು ಶಾಸನಗಳು ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. ಗ್ರಂಥ, ಮಲಯಾಳಂ, ತಮಿಳು ಮತ್ತು ವಟ್ಟೆಳುತ್ತು ಲಿಪಿಗಳನ್ನು ಮಿಶ್ರಣವಾಗಿ ಬಳಸಿ ಬರೆಯಲಾಗಿರುವ ಈ ಶಾಸನಗಳ ಭಾಷೆಯೂ ತಮಿಳು, ಮಲೆಯಾಳಂ, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ತುಳು ಭಾಷೆಗಳ ಮಿಶ್ರಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳ ಭಾಷಾ ಸ್ವರೂಪವು ಇಂದಿನ ಕೊಡಗು ಭಾಷೆಯ ಮುನ್ನೋಡಿಯಾಗಿದ್ದಿರಲೂ ಬಹುದು

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜರ ಆಳಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಕೊಡಗಿನ ಪ್ರಾಂತವು ಆಧುನಿಕ ಯುಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭-೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲೇರಿಯ ಅರಸುಗಳು ಹಾಗೂ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತದ ಮೇಲೆ ಚಲಾಯಿಸಿದ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಶಾಸನಗಳು ಹಲವು ದೊರೆತಿದ್ದರೂ, ಅಂದಿನ ಕೊಡಗಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಶಾಸನಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠತರವಾದ ಇತರ ಮೂಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ನಮಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಆದರೂ, ದೊರೆತಿರುವ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಹಾಲೇರಿಯ ಅರಸುಗಳು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕ್ಷಣದಿಂದ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಜೈನ ಧರ್ಮವು ಅತಿಶಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಪಡೆಯಿತೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೆ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅಂದಿನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಶೈವ ದೇವಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ, ಮತ್ತು ವೀರಶೈವ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮಠಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾದ ದಾನಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಅಂದಿನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿಸುವಂತಹುದೆಂದರೆ, ಆನೆ, ಹುಲಿ ಇತ್ಯಾದಿ ವನ್ಯಮೃಗಗಳ ಬೇಟೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಾಸನಗಳು.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಪಂಥವೇ ಮೇಲುಗೈ ಪಡೆದಿತ್ತಾದರೂ, ಇತರ ಧರ್ಮಗಳೂ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದು, ಪರಧರ್ಮ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯ ಕುರುಹುಗಳೂ ಕಂಡುಬರು

ತ್ರವೆ. ವಿರಾಜಪೇಟೆಯ ಕುಂದಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನ ಇದಕ್ಕೊಂದು ನಿದರ್ಶನ. ಅಲ್ಲಿಯ ಮಹಾದೇವ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವಾಗ, ಹಯತ್ಖಾನ ಸಾಬಿ ಎಂಬ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಜಹಗೀರ್ದಾರನು ಆ ದೇವಾಲಯದ ಸರದಿಯ ಪೂಜೆಗೆಂದು ದಾನ ಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಹಿನ್ನುಡಿ:— ಶಾಸನಗಳ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಿತವಾದ ಮೇಲಿನ ನಿರೂಪಣೆಯಿಂದ ಕೊಡಗಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜನಜೀವನದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚಿತ್ರಣವು ನಮಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅರ್ವಾಚೀನ ಯುಗವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ತನಕವೂ ಕೊಡಗಿನ ಪ್ರಜೆಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನವು ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತರ ಪ್ರಾಂತಗಳ ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡೇ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಅರ್ವಾಚೀನ ಯುಗವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ವೇಳೆಗೆ ಆಗತಾನೆ ತಲೆದೋರಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯಿಂದಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರ ನಡೆನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಪದೇ ಪದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೂ ಪ್ರಾಂತೀಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳೂ ಉದ್ಭವಿಸಿ, ಇಂದಿನ ಉಜ್ವಲ ಕೊಡಗು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಾಯಿತು. ಈ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೊಡಗು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಕನ್ನಡ, ತಮಿಳು, ಮಲಯಾಳಂ ಹಾಗೂ ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸಮ್ಮಿಳಿತ ಸ್ವರೂಪವೇ ಹೌದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಕೊಡಗಿನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲೂ ಆಧಾರ ದೊರೆಯುತ್ತದೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಆಧಾರಗ್ರಂಥ:—

ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಿಕ, ಸಂಪುಟ ೧, ಮೈಸೂರು
೧೯೭೨, ಸಂ. ಡಾ. ಬಾ. ರಾ. ಗೋಪಾಲ್ ಮತ್ತಿತರರು.

ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಸನಗಳು:
ಕವಿಗಳು, ಲಿಪಿಕಾರರು.[1]

ಡಾ. ಟಿ. ವಿ. ವೆಂಕಟಾಚಲಶಾಸ್ತ್ರೀ

ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಸನಗಳು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಲ್ಲ ; ಇರುವ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಗ, ಕೊಂಗಾಳ್ವ ಮತ್ತು ಹೊಯ್ಸಳರಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕೆಲವು ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಉಳಿದವು ತೀರ ಈಚೆಯ ಕಾಲದ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ಶಾಸನಗಳು ಧಾರ್ಮಿಕ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕೊಡಿದಂಥವು, ದಾನಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ವೀರಗಲ್ಲುಗಳು. ಆರಂಭದ ಮಂಗಲ ಶ್ಲೋಕಗಳು, ಅಂತ್ಯದ ಶಾಪಶ್ಲೋಕಗಳ ವಿನಾ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಬರೆದ ಶಾಸನಗಳು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಖಚಿತವಾದ ಕಾರಣವೇನೋ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ಕನ್ನಡ ಗದ್ಯದ ಇತಿಹಾಸದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ಸಾಮಗ್ರಿ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ್ದು. ಹೊಸಗನ್ನಡ ಗದ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ ಆರಂಭಕಾಲದ ಕೆಲವು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯದೃಷ್ಟಿ, ಕವಿಕಾರ್ಯ ಕಾಣುವುದು ಪದ್ಯಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಬುದು ಸುವಿದಿತ. ಇಲ್ಲಿ ಅದರ ಅಭಾವವಿದೆ. ಒಂದು ಅಪವಾದನೆಂದರೆ, ಮಡಿಕೇರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಅಂಜನಗಿರಿಯ ಶಾಸನ ೧೯ (೧೦) ರಲ್ಲಿ (೧೦೪೪) ಬಳಸಿರುವ ಉತ್ಪಲ ಮಾಲಾ ವೃತ್ತ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತದೇವನೆಂಬ ಜೈನಯತಿಯನ್ನು ರೂಪಕಾಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಆ ವೃತ್ತವನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಬರೆಯಬಹುದು :

> ಪಂಡಿತ ಪುಂಡರೀಕ ಕುಲಮಂ ಪರಿಬೋಧಿಸಿಯುರ್ವಿ ಕೊರ್ವಿ (ದು)
> ದ್ದಂಡ ಕುವಾದಿ ಹೃತ್ತಮಮನೋಡಿಸಿ ಕೂಡೆ ದಿಗಂಬರ ಪ್ರಭಾ
> ಮಂಡನ ವೃತ್ತಮಂ ತಳೆದು ಭವ್ಯರಥಾಂಗಮನೋವುತಾಸಗಂ
> ಪಂಡಿತದೇವಸೂರ್ಯನೆಸೆದಂ ನಯವಾಗ್ರುಚಿಯಿಂ ನಿರಂತರಂ ||

ಈ ವೃತ್ತ ಸಲಕ್ಷಣವಾದ್ದು. ಜೈನ ಯತಿಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ವರ್ಣನ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ವೃತ್ತದ ವರ್ಣನೆಯೂ ಇದೆ. ರಚನೆ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಾಗಿದ್ದು, ಸಮರ್ಥ ಕವಿಯ ಕೈವಾಡವನ್ನೇ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. " ಪಂಡಿತರೆಂಬ ತಾವರೆಗಳ ಗುಂಪನ್ನು ಅರಳಿ

---

1 ಆಕರ : ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಿಕ, ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು, ೧೯೭೨.

ಸುತ್ತ, ಉಬ್ಬಿ ಕೊಬ್ಬಿದ, ಉದ್ದಂಡ ವರ್ತನೆಯ ವಿತಂಡವಾದಿಗಳ ಎದೆಯ ಕತ್ತಲನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತ, ಒಪ್ಪುವ ದಿಗಂಬರಯತಿಗಳೆಂಬವರಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿದಿರುವುದೇ ಪರಿವೇಷ ವಾಗುತ್ತಿರಲು ಜೈನಧರ್ಮಿಗಳೆಂಬ ಚಕ್ರವಾಕ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತ, ನಯವಾದ ಮಾತುಗಳೆಂಬ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಸೂಸುತ್ತ ಪಂಡಿತದೇವನೆಂಬ ಸೂರ್ಯನು ಶೋಭಿಸಿದನು" -ಎಂಬುದು ವೃತ್ತದ ತಾತ್ಪರ್ಯ.[2]

ಶಾಸನ ೩, ಕಾಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈಚಿನದಾದರೂ (೧೮೨೨) ಶಾಸನ ಲೇಖಕ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚೆಲುವನ್ನು ತರಲು ಯತ್ನಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನದ ವಿಷಯ ಕೊಡಗಿನ ದೊರೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಆಳಿಕೆಯ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ, ಪೈರು ಪಚ್ಚೆ ಗಳನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿ ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಹಿಂಸೆಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಡಾನೆಗಳನ್ನು ಕೊಂದುದು, ಕೈಸೆರೆ ಹಿಡಿದುದು. ಆನೆಗಳ ಉಪದ್ರವವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಪ್ರಜೆಗಳು "ಇಂತಪ್ಪ ಬಾಧೆಗಳಿಂದ ನಿಸ್ತರಿಸಲಾರೆವು" ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದಾಗ, ದೊರೆ "ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹ ಶಿಷ್ಟ ಪರಿಪಾಲನೆಯೆಸಗುವಂಥಾದ್ದು ರಾಜಧರ್ಮವೆಂದು ಚಿತ್ತದಲ್ಲು ಅವಧರಿಸಿ ಯಿಂದನು ಪರಿಹರಿಸತಕ್ಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಂನು ಕರುಣಿಸಬೇಕೆಂತ ಗೌರಿಧವನಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗಿ" ಆತನಿಗೆ ದೈವಾನುಗ್ರಹವಾಯಿತಂತೆ. ಬಳಿಕ ಆತ "ಚಿತ್ತೈಸಿ ಕಂಠೀರವನವೋಲ್ ಪಡಿ ಗಟ್ಟಿ ಗಜಗಳೆಂಬ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೆ ನಾಣ್ನುಡಿ ಕಾಣಿಸಂತೆ ಅಜ ಸದೃಶಂ ಗೈದು" ಸ್ವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೂ ಪಟುಭಟರ ಸಹಾಯದಿಂದಲೂ ಆನೆಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಶಾಸನದ ಕೊನೆಗೆ ಈ ಸಾಹಸಕೃತ್ಯದ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ಶಾಸನ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ದ್ದಾನೆ: "ಯೀ ತೆರದಲ್ಲು ಸಕಲ ಮನೋರಥಪ್ರದವಾಗಲಾಗಿ ವಿಸ್ಮಯಬಟ್ಟದ್ದು ಹ್ಯಾಗೆ ಯೆಂದ್ರೆ ವಿಪಿನಗಳಲ್ಲು ಅದ್ರಿ ಸಮಾನ್ವಿತವಾದ ಕರಿಸಮೋಹಲು ದಿನಕರನಂನು ಮೇಘಜಾಲ ಮುತ್ತುವ ತೆರದಂತೆ ಭೋರ್ಗುಡಿಸುತಾಗಮಿಸಲಾಗಿ ಶಿಡಿಲಿನೋಪಾದಿ ಯಿರುವಂಥ ಸಪ್ತಾರ್ಚಿತಾಸ್ತ್ರ ಆಯುಧಗಳಿಂದ ತತುಕ್ಷಣದಲ್ಲು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದಂಥಾದ್ದು ಸ್ಥೂಲೋಂನತವಾಗಿರುವಂಥ ಮದಗಜಗಳಂನು ಮೂಶಿಕದಂತೆ ಭಾವಿಸಿ ಮನುಜರು ಪ್ರಾಣಸಮೇತವಾಗಿ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿಯಿರುವಂಥ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯ."

ಇದನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಗುಣವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾದರೆ, ಇಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೂಡ ಇರುವ ಶಾಸನಗಳಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದೊರೆಗಳ ಬಿರುದಾವಳಿಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ (೯, ೮೨, ೬೨, ೬೫, ೯೮) ಮಾತಿನ ಸೊಗಸು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮಿಂಚಿರುವುದುಂಟು. ಗಂಗದೊರೆ ರಕ್ಕಸಗಂಗ ನನ್ನು ಶಾಸನ ೯೮ ರಲ್ಲಿ 'ಅಣ್ಣನ ಬಂಟ ಬಡವರ ನಂಟ' ಎಂದು ಕರೆದಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

---

2 ಶಾಸನ ೧೦೩ (೭೩) ರ ೩ ಸಾಲುಗಳು ಏಳೆ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದೆಯೆಂದು ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಶಾಸನಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದೆ; ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಆ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಲಕ್ಷಣವೇನೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಈಗ ಸಾಹಿತ್ಯಗುಣ ಎಂಬುದಿರಲಿ, ಇಲ್ಲದಿರಲಿ, ಶಾಸನ ಕವಿಗಳೆಂದೂ ಲಿಪಿಕಾರರೆಂದೂ ತಿಳಿದುಬಂದಿರುವವರ ವಿಚಾರವನ್ನಿಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು.

ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕು ಚೌಡ್ಲು ಶಾಸನ ೬೦ (೫೯) ಸು. ೧೩ ನೆಯ ಶ. ಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಕುಂದೂರೆಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕುದಾರಿಕೆಯ ಬಗೆಗೆ ಹರಿಹರದೇವನೆಂಬವನು ಮಾಡಿದ ನಿಬಂಧನೆ ವಿಷಯ. ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದವನು 'ಸೇನಬೋವ ಜಿನಯ್ಯ'ನೆಂದೂ 'ಕಲ್ಲ ಹೊಯ್ದ'ವನು ಮಲೋಜನೆಂಬವನೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಸೇನಬೋವನೆಂದಿರುವುದರಿಂದ ಜಿನಯ್ಯ ಶಾಸನದ ಕರಡು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿದವನಿರಬೇಕು. ಇದೇ ತಾಲ್ಲೂಕು ಮುಳ್ಳೂರು ಶಾಸನ ಒಂದು ವೀರಗಲ್ಲು (೮೦/೪೫ ; ಸು. ೧೩ನೆಯ ಶ.). ಈ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಗೆ "ಶ್ರೀ ಕೊಪಣತೀರ್ತ್ಥದ ಸೇನಬೋವ ಸಾತ್ವೆಯ ಈ ಶಾಸನದ ಅಖರವ ಬರೆದ" ಎಂದಿದ್ದು, ಶಾಸನವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದವನೂ ಅದನ್ನು ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಬರೆದವನೂ ಆತನೇ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಬರೆಹಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದವನು "ಕೊಂಗೊಳಲಿಯ ಬಾಚಾಚಾರಿಯ ಮಗ ಬೈರೋಜ".

ಲಿಪಿಕಾರರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು. ಶಾಸನ ೧ (೯ನೆಯ ಶ.) ದ್ವಿಭಾಷಿಕವಾದ್ದು. "ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಲಿಖಿತಂ" ಎಂದಿದೆ. ೩೭ (೨೮) ಒಂದು ವೀರಗಲ್ಲು (೯೪೪). ಕೊನೆಗೆ "ಬರೆದಂ ಬಾವಣಯ್ಯ" ಎಂದಿದೆ. ಲಿಪಿಕಾರನೋ ಕವಿಯೋ ನಿಶ್ಚಯವಿಲ್ಲ. ೩೮ (೭೧) ಕೂಡ ಒಂದು ವೀರಗಲ್ಲು (೧೮ ಶ.) 'ಮರಿಯೋಜ ಬೆಸೆದ' ಎಂದು ಶಿಲ್ಪಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ೫೨ (೫೨) ೧೩ನೆಯ ಶ.ದ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಲಿಖಿತವಾದದ್ದೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವ ಒಂದು ಗದ್ಯ ಶಾಸನ. ಇದನ್ನು "ಬಯಲನಾಡ ಬಮ್ಮೋಜ ಗೆಯ್ದ ಶಾಸನ" ಎಂದಿದೆ. ಈತ ಲಿಪಿಕಾರನೋ ಕಂಡರಣೆಕಾರನೋ ಇರಬಹುದು. ೫೪ನೆಯ ತ್ರುಟಿತ ಶಾಸನವನ್ನು (೧೩ ನೆಯ ಶ.) ಲಿಪಿಗೊಳಿಸಿದವನು "ಗಂಗೋಜನ ಅಳಿಯ ಬಮ್ಮೋಜ" ಎಂದಿದೆ. ಇವನು ಈ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದವನೇ ಇರಬಹುದು. ೮೮ (೫೧) ೧೫ ನೆಯ ಶ.ಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಿದೆ. ಕೆರೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ತೂಬು ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿಯ ವಿಷಯ. ಇದು "ಬೊಮ್ಮರಸ್ಸನ ಬರೆಹ". ೯೬ (೨), ಗಂಗ ದೊರೆ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯ ರಾಚಮಲ್ಲ ಪೆಣ್ಣೆ ಗಡಂಗದ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯ ಜಿನಾಲಯದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಜೈನಯತಿ ಸರ್ವಣಂದಿಯೆಂಬವನಿಗೆ ಕೆಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕುರಿತಿದೆ. ಇದು "ನೆಮೋಜನ ಲಿಖಿತ". ೯೩ (೩) ಕೂಡ ಗಂಗ ಮನೆತನದ ಶಾಸನ ಕೊನೆಗೆ "ಬೂವಯ್ಯ ನಕ್ಕರಂ" ಎಂದಿದೆ ೯೮ (೪) ಗಂಗದೊರೆ ನಾಲ್ಮಡಿ ರಾಚಮಲ್ಲನ ಶಾಸನ (೯೭೮). "ಚನ್ದ ಸಂದಿಮಯ್ಯನ ಲಿಖಿತ" ಎಂದಿದೆ. ಈತ ಶಾಸನ ಕರ್ತೃವೋ ಲಿಪಿಕಾರನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಇವರಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಜೈನಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿರಬಹುದು. ಬಾವಣಯ್ಯ, ಚಾವಣಯ್ಯ (< ಚಾಮಣ್ಣ < ಶ್ಯಾಮ + ಅಣ್ಣ) ಎಂಬುದರ ಅಪಲಿಖಿತವಿರಬಹುದು. ಆಚಣ್ಣನ 'ವರ್ಧಮಾನ ಪುರಾಣ'ದಲ್ಲಿಯ "ವಿಕ್ಕ ಮವಾಸಿ ರೇಚಣ ಚಮೂಪತಿ

ಯರ್ಥಿಸೆ ಕೇಶಿ ರಾಜನಾ। ತಿಕ್ಕಣ ಚಾವಣರ್ ಬೆರಸುಪಕ್ರಮಿಸಿರ್ದುದನ್....' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಭಾಗವನ್ನು (೧-೨೩) ನೆನೆಯಬಹುದು. ಬಾ (ಚಾ) ವಣಯ್ಯ ಬರೆದ ಶಾಸನವೂ ಒಂದು ಜೈನಪರಶಾಸನ. ಬವ್ಮ್ಮೋಜ ಎಂಬುದು ಬ್ರಹ್ಮೋಜ ಎಂಬುದರ, ಬೊಮ್ಮರಸ ಎಂಬುದು ಬ್ರಹ್ಮರಸ ಎಂಬುದರ ರೂಪಾಂತರಗಳು. ಸೆದೋಜ ಎಂಬುದು ಸಿದ್ಧೋಜ ಎಂಬುದರ ರೂಪಾಂತರವಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಬೂವಯ್ಯ< ಭೂಮಯ್ಯ, ಚನ್ದನಂದಿ < ಚಂದ್ರನಂದಿ ಇರಬಹುದೇನೋ?

ಈ ಮೊದಲು ನೋಡಿದ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ, ಜಿನಯ್ಯ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದ ಜಿನ ಎಂದಿರಬೇಕು ಇಲ್ಲವೆ ಅದು ಜನ್ನಯ್ಯ (=ಜನಾರ್ದನ+ಅಯ್ಯ) ಎಂಬ ಪದದ ವಿಕೃತ ರೂಪವಿರಬೇಕು. ಮಲ್ಲಿ+ಓಜ=ಮಲ್ಲಿಯೋಜ >ಮಲ್ಲೋಜ >ಮಲೋಜ ಆಗಿರಬಹುದು. ಸಾತ್ತೈಯ< ಸಾವಿತ್ರಿ+ಅಯ್ಯ, ಭೈರೋಜ< ಭೈರವ+ಓಜ ಹೀಗೆ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಭಾಸ್ಕರಾಚಾರ್ಯ ಎಂಬುದರ ತದ್ಭವರೂಪ ಬಾಚಾಚಾರಿ.

ಕೊಡಗು—ಕೊಡವರು

ಡಾ. ಪಿ. ಎಸ್. ರಾಮಾನುಜಂ, ಐ ಪಿ.ಎಸ್.,

ಕೊಡಗು ಎಂದೊಡನೆಯೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕರು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವ ಭಾವಪೂರ್ಣ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದು ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. "ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸ್ವಪ್ನ ಸದೃಶವಾದ ಕೊಡಗು ಒಂದೇ ಇದೆ". "ಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಪತ್ತಿನ ನಾಡು ಕೊಡಗು". "ಈ ಚಿಕ್ಕ ಭೂಪ್ರದೇಶವು ಇಹ ಸುಖದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನನಾಗಿರುವ ಭೌತಿಕವಾದಿಗೂ ಪರಲೋಕ ಮಗ್ನನಾದ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗೂ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಆರಾಧಕನಿಗೂ, ಸಂಪತ್ತಿನ ಸಾಧಕನಿಗೂ, ನಿಸ್ಸೀಮ ಜ್ಞಾನ ಜಿಜ್ಞಾಸುವಿಗೂ, ಜ್ಞಾನರಹಿತ ತಿಳಿಗೇಡಿಗೂ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾದ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ".[1] ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ರೂಪಿತವಾಗಿವೆ.

ಕೊಡವರ ಮೂಲದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಭೇದಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಕೊಡವ ಮತ್ತು ಕೊಡಗು ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಗೆ ಬಂದಿತೆಂಬುದು ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ಕೊಡಗು ಮತ್ತು ಕೊಡವ ಅಥವಾ ಕೊಡಗ ಎಂಬ ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಮೂಲಧಾತುವಿನಿಂದ ಬಂದಿವೆ ಎಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದ. ಕೊಡಗು ಎಂಬುದು ಕೋಡಿ ಮಲೆನಾಡು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇದರರ್ಥ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡ ಪ್ರದೇಶದ ಮೇಲಿನ ದಟ್ಟಡವಿಯ ಪ್ರದೇಶವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.[2] ಕುಡುಮಲೆಯೆಂದು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದ ಈ ಬೆಟ್ಟಗಳಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರು.

ಮತ್ತೊಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಕುಡಹಂ ಎಂಬುದರಿಂದ ಕೊಡಗು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.[3] ಅಹಂ ಎಂದರೆ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಮನೆ, ಆವಾಸಸ್ಥಾನ ಎಂದರ್ಥ. ಕೊಡವರ ಅಹಂ-ಎಂದರೆ ಕೊಡವರ ವಾಸಸ್ಥಾನ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕುಡಹಂ ಎಂದಾಗಿ ಕೊಡಗು ಎಂದಾಗಿರಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಕೊಡವ ಎಂಬ ಈ ಜನಾಂಗದಿಂದ ಅವರಿರುವ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿತೆಂದು ತರ್ಕಿಸಬಹುದು.

ಸ್ಕಾಂದ ಪುರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಕಾವೇರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಜನಾಂಗದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಕಥೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಚಂದ್ರ

---

1. ಕೊಡವರು "ದೇಶ ಮತ್ತು ಜನತೆ" – ಬಿ. ಡಿ. ಗಣಪತಿ. ಪು. ೧
2. ಗಜೆಟಿಯರ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ, ಕೂರ್ಗ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್. ಪು. ೩೮
3. ಗಜೆಟಿಯರ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ, ಕೂರ್ಗ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್. ಪು. ೪೧. ಪಾಣ್ಯರಾಜನ ರಾಜ್ಯದ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವಾಗ ಸಂಘಕಾಲದ ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಡಗಂ ಎಂದು ಕೊಡಗಿನ ಉಲ್ಲೇಖ ಬರುತ್ತದೆ.

ವರ್ಮನೆಂಬ ರಾಜಕುಮಾರನು ದೇಶಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಕೊಡಗಿನ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಗೆ ಬಂದು ಅದರ ರಮಣೀಯ ದೃಶ್ಯದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಅಲ್ಲೇ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಪಾರ್ವತಿಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಳಾದಾಗ ಆತ ತನಗೆ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ರಾಜ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಜಾತಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಬೇಕೆಂದೂ ಮತ್ತೆ ತಾನು ಸತ್ತ ನಂತರ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದೂ ವರ ಕೇಳಿದ. ಈ ಚಂದ್ರವರ್ಮನು ಮತ್ಸ್ಯದೇಶದ ರಾಜನಾದ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನ ನಾಲ್ಕನೇ ಮಗ ಈತ ಕಿರಿಯವನಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ ತಂದೆಯ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹಕ್ಕಿನಿಂದ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಬೇರೆಡೆ ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಹಂಬಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವರವನ್ನೂ ಕೇಳಿದ. ಪಾರ್ವತೀ ದೇವಿಯು ತಥಾಸ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಿದಳಾದರೂ ಆತನಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಫಲದಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಸ್ತ್ರೀ ಸಿಕ್ಕಲಾರಳೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅಂತೆಯೇ ಬೇರೆ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಉಗ್ರರೆಂಬ ಹನ್ನೊಂದು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿ ಅವರು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆದರು. ಅವರು ವಿದರ್ಭರಾಜನ ನೂರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದರು. ಅವರ ಸಂತತಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಉಗುರುಗಳಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ಅಗೆದು ಸಮಮಾಡಿ ಮನೆಮಠಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ವಾಸಿಸತೊಡಗಿದರು. ಉಗ್ರರ ಈ ಕೆಲಸ ವರಾಹಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಹೋಲುವುದರಿಂದ ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಕ್ರೋಢ (ಕ್ರೋಢ ಎಂದರೆ ವರಾಹ) ದೇಶ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಕ್ರೋಢ ದೇಶವೇ ಕೊಡಗು ಎಂದಾಯಿತು.

ಇದು ಒಂದು ಪೌರಾಣಿಕ ಉಲ್ಲೇಖ. ಇದನ್ನು ರಾಬ್ ಕೋಲ್, ಡಾ. ಮೊಯಿಗ್ ಲಿಂಗ್ ಮುಂತಾದವರು ಇದು ಆಸಕ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕಲ್ಪನೆಯೆಂದು ಅಲ್ಲಗಳೆದಿದ್ದಾರೆ.[4] ಮೇಲಿನ ಕಥೆಗೆ ಆಧುನಿಕರು ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆ ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಮೇಲಿನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಒಂದು ವಿಷಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊಡವ ಎಂಬ ಜನಾಂಗಕ್ಕೂ ಕೊಡಗು ಎಂಬ ದೇಶದ ಹೆಸರಿಗೂ ನಿಕಟ ಸಂಪರ್ಕವಿದೆ. ಎಂದರೆ, ಒಂದರಿಂದ ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಯಾವುದರಿಂದ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆಯೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದಾಗ ಮೇಲಿನ ಎರಡೂ ಪದಗಳೂ ಒಂದೇ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಬಂದಿವೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಈ ಮೂಲ ಧಾತು ಅಥವಾ ಪದ 'ಕುಡು' ಎಂಬುದಾಗಿರಬೇಕೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಕುಡಹಂ ಎಂಬ ಅತಿ ಹಿಂದಿನ ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಲ್ಲೇಖವೂ ಈ ವಾದಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ಉಲ್ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಕುಡುಮಲೆ ಎಂದೇ ಇರುವುದರಿಂದ 'ಕುಡು' ಎಂಬ ಪದವೇ ಮೂಲಪದವಿರಬೇಕು. ಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣದಲ್ಲಿ-ಅರ್ಥಾತ್ ಕಾವೇರೀ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕ್ರೋಢ ಎಂಬ ಪದದ ವಿಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ

೪. ಕೊಡವರು, ಬಿ. ಡಿ. ಗಣಪತಿ, ಪು. ೧೬೨–೬೩.

ವಾದರೂ ಭಾಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಕುಡು ಎಂಬ ಮೂಲ ಪದದಿಂದ ಕೊಡವ, ಕೊಡಗು ಎಂಬ ಪದಗಳು ಬಂದಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕಾವೇರೀ ಮಹಾತ್ಮ್ಯದ ಉಲ್ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕ್ರೋಢ ಎಂಬ ಪದವು ಕೊಡವ, ಕೊಡಗು ಎಂಬ ಪದಗಳಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿವೆಯೆಂಬುವೇನೋ ಸರಿ–ಆದರೆ ಕಾವೇರೀ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವ ಇತಿಹಾಸ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲೂ ಕ್ರೋಢ ದೇಶ ಎಂಬ ಒಂದು ದೇಶ ವಾಚ್ಯವಾಗಿ ಉಲ್ಲಿಖಿತವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಂಡುಬಂದಿಲ್ಲ. ಉಪಲಬ್ಧವಿರುವ ಯಾವ ಆಧಾರದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಕ್ರೋಢರು ಎಂಬ ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಉಲ್ಲೇಖವೂ ಕಂಡುಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಡುಮಲೆಯ ಜನರ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕ್ರೋಢ ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಕೊಡವ, ಕೊಡಗು ಎಂಬ ಪದಗಳು ಬಂದವೇ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನನ್ನೂ ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕುಡು ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಕೊಡವ, ಕೊಡಗು ಎಂಬ ಪದಗಳು ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಕೃತ, ಕುಡು ಎಂಬ ಮೂಲಪದಕ್ಕೆ ಏನು ಅರ್ಥವಿರಬಹುದು ಎಂಬುದು ಗಹನವಾದ ವಿಷಯ. ಈ ಪದದ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದರೆ ಈ ಜನಾಂಗದ ಮೂಲವನ್ನೇ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆ ಪದದಲ್ಲೇ ಈ ಜನಾಂಗದ ಮೂಲ ರಹಸ್ಯ ಅಡಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಕುಡು ಎಂಬ ಪದ ಕುರು ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದದಿಂದ ಬಂದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಬೇಕು. ಕುರು ಎಂಬುದು ಉತ್ತರಭಾರತದ ಒಂದು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಪಂಗಡ–ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಪಾಂಡವರು ಮತ್ತು ಕೌರವರು ಎಲ್ಲರೂ ಕುರುಗಳೇ. ಅಂದರೆ ಆ ಎಲ್ಲರೂ 'ಕುರು' ಎಂಬ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ಪಾಂಡವರೂ ಕುರುವಂಶೀಯರು ಮತ್ತು ಕೌರವರೂ ಕುರುವಂಶೀಯರೇ. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಪಂಗಡ ಉತ್ತರಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಬಲಿಷ್ಠ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಪಂಗಡವೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾಂಡವರೂ ಕುರುವಂಶೀಯರು. ಆದರೆ ಕೌರವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೌರವರೆಂದು–ಅಂದರೆ ಕುರುವಂಶೀಯರೆಂದು—ಕರೆದುದು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಪಾಂಡವರೂ ಕೌರವರೇ ಅಂದರೆ ಕುರುವಂಶೀಯರೇ. ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಗೀತೆಯಲ್ಲೇ ಆಧಾರವಿದೆ. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ಪಾಂಡವನಾದ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕೌರವನೇ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕುರುಗಳು ಚಂದ್ರವಂಶದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಪಂಗಡ. ಅವರ ದೇಶ ಕುರುದೇಶ, ಅಥವಾ ಕುರುಭೂಮಿ. ಇದರಿಂದಲೇ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರು. ಕೌರವರು ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ಕುರುಕ್ಷತ್ರಿಯರು.

ಕುರು ಎಂಬುದು ಕುಡು ಎಂದಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಭಾಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ರ, ಳ ಮತ್ತು ಡ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರಗಳು ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೊಂದು

ತ್ತವೆ. ಕಾಡುಗಿಚ್ಚು ಎಂಬುದು ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚು ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಡ ಎಂಬುದು ಳ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಊರಿನ ಮತ್ತು ಜಾತಿವಾಚಕ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮೇವಾರ ಎಂಬುದು ಮೇವಾಡ-ಅಥವಾ ಮೇವಾಡ ಎಂಬುದು ಮೇವಾರ ಎಂದೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ರ, ಡ, ಗಳಿಗೆ ಅಭೇದ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಕನ್ನಡದ 'ಡ' ಕಾರ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ 'ರ' ಎಂದಾಗಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಧಾರವಾಡ ಎಂಬುದು ಧಾರ್‌ವಾರ್ ಎಂದೂ ಆಗಿದೆ. ಅಷ್ಟೇಕೆ ! ಕೊಡಗು ಎಂಬುದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಕೂರ್ಗ್ ಎಂದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಡಕಾರ ಮತ್ತು 'ರ' ಗಳಿಗೆ ಅಭೇದ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈರೀತಿ ರ, ಡಕಾರ ಗಳಿಗೆ ಅಭೇದವು ಹಳಗನ್ನಡದ ಪದಗಳಲ್ಲೂ ಉತ್ತರಭಾರತದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಗಿಕಾಣುತ್ತದೆ. ರಾಜಾಸ್ಥಾನದ ದಿಲ್ವಾರಾ ದೇವಸ್ಥಾನವು 'ದಿಲ್ವಾರಾ' 'ದಿಲ್ವಾಡಾ' ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಉದಾಹರಣೆ ಗಳುಂಟು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ 'ರ' ಮತ್ತು 'ಡ'ಕಾರಗಳು ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಗೊಂಡು ಅವೆರಡರಲ್ಲಿ ಅಭೇದವಿದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಅಭೇದ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕುರು ಎಂಬ ಪದ ಕುಡು ಎಂದು ಭಾಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಆಗಿರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕುರು ಜನಾಂಗವೇ ಕುಡು ಜನಾಂಗ. ಕುಡು ಎಂಬ ಜನಾಂಗ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಮಲೆನಾಡು ಕುಡುಮಲೆನಾಡು. ಕುಡುಗಳ ಅಹಂ ಎಂದರೆ ಮನೆ, ವಾಸಸ್ಥಾನ ಕುಡಹಂ, ಅದೇ ಕೊಡಗು ಎಂದು ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಕುಡುಗಳ ವಂಶಸ್ಥರೇ ಕೊಡವರು.

ಕುಡುಗಳ ವಂಶಸ್ಥರೇ ಕೊಡವರು ಅಥವಾ ಕುಡು ಎಂಬ ಪದದಿಂದಲೇ ಕೊಡವ ಎಂದಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರವೂ ನಿರೂಪಿಸಬಹುದು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕುರುಗಳು ಎಂದು ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಅಥವಾ ಕುರು ದೇಶ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಕುರವಃ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಕುರವಃ ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಕ್ರಮೇಣ ಅದರ ವಿಸರ್ಗವು ಲೋಪಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಕು. ಎಂಬಲ್ಲಿಯ ಉಕಾರವು ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ರ ಎಂಬುದು ಡಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಫಲಿತವಾಗಿ ಕುರವಃ ಎಂಬುದು ಕೊಡವ ಎಂದು ಭಾಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಫಲಿತವಾಗಿ ಕೊಡವರು ಎಂದರೆ ಕುರುಗಳು ಅರ್ಥಾತ್ ಕುರುವಂಶದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಎಂಬರ್ಥ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಅರ್ಥ ಆ ಪದದಿಂದ ಬಂದಿರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ಈ ರೀತಿಅರ್ಥಮಾಡಲು ಯಾವ ಆಧಾರವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕೊಡವರು ಕುರುವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರೇ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದರೆ ಕೊಡವರ ಜೀವನಕ್ರಮ, ಅವರ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳು, ವೇಷಭೂಷಣ, ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆ ಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮದ ಹೋಲಿಕೆಗಳಿವೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಎಷ್ಟೋ ಅಂಶಗಳು

ಲುಪ್ತವಾಗಿ ಅಂದರೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸಂಗಡಗಳ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳು ಮತ್ತು ಪದ್ಧತಿಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಧರ್ಮಸಮ್ಮತವಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮದ ಅಂಶಗಳು ಅದರಲ್ಲಿ ಕಂಡಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಕುರುವಂಶದವರೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು. ಮೇಲಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೊಡವರ ಆಚಾರ ವಿಚಾರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

'ಕೊಡವರು' – ಕಿ. ಎಸ್. ರಾಮಾನುಜಂ, ಗೃಹಸರಸ್ವತೀ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಮೈಸೂರು ವಿ. ವಿ. ನಿಲಯ.

ಕೊಡವ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಎಸ್. ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ

ಕರ್ಣಾಟಕದ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯೆಂದರೆ ಕೊಡವ ಭಾಷೆ. ಅದು ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಭಾಷೆ. ಅಂತೆಯೇ ಕನ್ನಡದ ಒಂದು ಉಪಭಾಷೆ. ಆ ಭಾಷೆ ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದಿಲ್ಲ. ಲಿಪಿ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಏನನ್ನಾದರೂ ಬರೆಯಬೇಕಾದರೆ ಕನ್ನಡಲಿಪಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅದೊಂದು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಭಾಷೆ. ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾದರೂ ಪ್ರೌಢ ಭಾಷೆ. ಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆ. ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗಳ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ಜನಾಂಗದ ಜನಪದ ಭಾಷೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗರ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹೊರಟು ಬಂದ ಮೌಲಿಕವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಕಷ್ಟು ಲಭ್ಯವಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ೧. ಕಥೆಗಳು, ೨. ಗೀತಗಳು, ೩. ಒಗಟುಗಳು, ಮತ್ತು ೪. ಗಾದೆಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಮುಖ್ಯ ವಿಭಾಗಗಳಿವೆಯೆಂದು ಡಾ. ಹಾ. ಮಾ. ನಾಯಕರು ತಾವು ಬರೆದ "ಜಾನಪದಸ್ವರೂಪ" (ಪುಟ ೨೦, ಮುದ್ರಣ ೧೯೩೧) ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಕೊಡವ ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಕಥೆಗಳು (ಅಜ್ಜಿಕಥೆಗಳು) ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ಅವುಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣಕಾರ್ಯ ಏನೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ; ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಬಹಳವಿದೆ. ಎರಡನೆಯದಾದ ಗೀತಗಳು; ಅದರಲ್ಲಿ "ಪಟ್ಟೋಳೆ ಪಳಮೆ" ಯಂತಹ ಉದ್ಗ್ರಂಥವೇ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಬಂದಿದೆ. ಒಗಟುಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವೆಯೇ ವಿನಾ ಸಮಗ್ರ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪಟ್ಟೋಳೆ ಪಳಮೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಅರುವತ್ತೊಂಬತ್ತು ಒಗಟುಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗಾದೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬಿ. ಡಿ. ಗಣಪತಿಯವರು ತಮ್ಮ 'ಕೊಡವರು' ಎಂಬ ಹೊತ್ತಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಪಟ್ಟೋಲೆ ಪಳಮೆ" ಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಇದೆ.

ಈ ಭಾಷೆಯ ಜಾನಪದ ಗೀತಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಜೀವನದ ಮಜಲುಗಳನ್ನು ಹಬ್ಬ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗಳನ್ನೂ, ದೇವತಾಸ್ತುತಿಯನ್ನೂ, ಸಮಾಜ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನೂ, ವೀರತಾ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

೧. ಜೀವನದ ಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾದುದು:

ಜೀವನ ಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಗೀತಗಳು ಜನನವೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಸಾವಿನವರೆಗೆ ಜೀವನದ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವ ಸಂಸ್ಕಾರ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವವುಗಳಾಗಿವೆ.

ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವೆಂದರೆ ಮಗುವು ಹುಟ್ಟಿದ ಅನಂತರ ತೊಟ್ಟಿಲಿಗೆ ಹಾಕುವ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಡುವ ಹಾಡುಗಳು, ಮದುವೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾಡುವವುಗಳು ಮತ್ತು ಮರಣ ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ ಹಾಡುವ ಸಾವಿನ ಹಾಡುಗಳು.

ಆ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ಮೂಲದ ಮೂಲಕ ನೋಡಿದರೇನೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಆಗ ಅದರ ತೂಕ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ತೊಟ್ಟಿಲು ಹಾಡು:

ಜೂವ ಜೂವ ಕುಂಞಯೇ
ಜೂ.... ....ಜೂ........
ಈ ಮನೆ‌ರ ಬೊಳಕಾಯಿ
ದೇಶಕೊರ್ ತೋಣೆಯಾಯಿ
ಕೀರ್ತಿನಲ್ಲ ಪೆದಪೋಯಿ
ದೇವಂಗೊತ್ತ್ ಬಾಳ್‌ಲೋ.

ಈ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಅರ್ಥ ಮೇಲ್ತರಗತಿಯದೆನ್ನಬೇಕು.. ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವಿನಿಂದ ಹಿರಿಯರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಆದರ್ಶದ ಹಂಬಲ ಇದರಲ್ಲಿದೆ. ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗು ಮನೆತನದ ಬೆಳಕಾಗಬೇಕಂತೆ, ಮಗು ದೇಶಸೇವಕನಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕಂತೆ. ಕೀರ್ತಿಭಾಜನನಾಗಿ ಹೆಸರು ಗಳಿಸಬೇಕಂತೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ದೇವರಿಗೂ ಒಪ್ಪಿತವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳಬೇಕಂತೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಪದ್ಯ ಈ ರೀತಿಯಿದೆ:

ಅಪ್ಪಂಗೊರ್ ಪೆದಲಾಯಿ
ಅವ್ವಂಗೊರ್ ನೆಳಲಾಯಿ
ಅಣ್ಣ ತಂಗೆ ಒಕ್ಕರ್
ನಲ್ಲದಾಯಿ ಬಾಳ್‌ಲೋ—ಜೂವ.......

ಅಂದರೆ "ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನು ತಂದೆಗೆ ಕೀರ್ತಿತರುವವನಾಗಬೇಕು. ತಾಯಿಗೆ ನೆಳಲಂತೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಕೊಡುವವನಾಗಬೇಕು. ಕುಟುಂಬದ ತನ್ನ ಅಣ್ಣ ತಂಗಿ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡುವವನಾಗಬೇಕು". ಇದರಲ್ಲಿನ ಭಾವಮೌಲ್ಯ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಾದ ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕತೆ ಬೇರಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಆದರ್ಶದ ಹಾರೈಕೆಯನ್ನು ಸೂಸುತ್ತದೆ ಈ ತೊಟ್ಟಿಲ ಹಾಡು.

ಮದುವೆಯ ಕಾಲದ ಹಾಡುಗಳು:

ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮದುವೆಯ ಮುಹೂರ್ತದ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಊರಿನವರೆಲ್ಲ ಸೇರಿದ "ಊರು

ಕೊಡುವ" ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಮದುವೆಯ ದಿನ ವರನು ಅಥವಾ ವಧುವು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ, ಮದುವೆಯ ಮುಹೂರ್ತಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ, ಗಂಡಿನಕಡೆಯವರು ನವವಧುವಿಗೆ ಹೆಸರುಹಾಕುವಾಗ—ನಾನಾಬಗೆಯ ಹಾಡನ್ನು ಹಾಡುವ ಕ್ರಮವಿದೆ.

'ಊರು ಕೊಡುವ' ದಿನ ಹಾಡುವ ಮದುವೆಯ ಹಾಡು ವರನು ವಧುವಿನ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡಿ, ಗುರುಹಿರಿಯರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತದೆ. ವರನು ಮುಹೂರ್ತದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಮಡಿಮಾಡಿದ ಬಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ಹೇಳುವ ಹಾಡು ತಾನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡುವ ಮನೆ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿ, ಸುತ್ತು ಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯ, ಮನೆಯ ಕೆತ್ತನೆ ಕೆಲಸಗಳು, ಚಿತ್ರ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮನೆಯ ಗೋಡೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಹೂರ್ತಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ಹಾಡುವ ಹಾಡು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಸತಕ್ಕ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಬಂಧುಬಾಂಧವರು, ನೆಂಟರಿಷ್ಟರು ಮತ್ತು ಊರವರು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಉಡುಗೊರೆ ಕೊಡುವ ಕ್ರಮವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ವಧುವಿಗೆ ಹೆಸರಿಡುವಾಗ ಹೇಳತಕ್ಕ ಹಾಡು ವಧುವನ್ನು ವರನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಾಗ ಕಾಣುವ ಶುಭಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ, ಅತ್ತೆಗೆ ಸೊಸೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಮಮತೆಯನ್ನೂ, ಊರವರು ಮತ್ತು ಅತಿಥಿಗಳು ನವದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಆಶೀರ್ವದಿಸುವುದನ್ನೂ ನುಡಿಯುತ್ತದೆ. ಮೇಲಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯದು ತುಂಬ ಜೀವನ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಉಗ್ಗಡಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡುವುದು ಉಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಬೆಂಗಬಾಳೆ ಮಟ್ಟೆತ್
ಚೋಡೆರಂಡ್ ಚೆಂಬ್‌ಕ್
'ಉಕ್ಕ್' 'ಉಕ್ಕೆಂ'ದೆಣ್ಣುನ

ವಧು ಪತಿಗೃಹಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ಬಾಳೆ ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಚೆಂಬುಕ ಪಕ್ಷಿ ದಂಪತಿಗಳು 'ಉಕ್' 'ಉಕ್' ಎಂದು ದನಿಗೈದು ಶುಭಶಕುನವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದುವಂತೆ.

ಉಂಬಳ ಮನೆಯಿಲ್
ಮಾರೊಲೆಲ್ ತಿತ್ತಾಯಿ
ಪಾಕುಡಿಕೆ ಪಾಲೆಲ್ಲ
ಪಾಲುಕ್ಕಿ ಮರಿಂಜತ್

ಅಡಿಗೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಲೆ ತಾನಾಗಿ ಉರಿಹತ್ತಿ ಅಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಹಾಲು ಬಿಸಿಯಾಗಿ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯಿತಂತೆ

ಮೇಲಿನ ಉದ್ಧೃತ ಪದ್ಯ ಸಾಲುಗಳು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಕೆಳಗಿನ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಊರವರು ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಧುವಿಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳುವ ಕ್ರಮ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿದೆ.

ಸಾವ ಮಾವಿ ಭಾವನೊ
ಮಚ್ಚಣಿ ಮದೆಮಳೊ
ಅಪ್ಪನವ್ವ ಅಂಣೆಯ್ಯ
ಅಕ್ಕತಂಗೆ ನಿಂಗಡ
ಎಂದೆಣ್ಣಿತ್ ಕಂಡೊಳಿ

ನೂತನ ವಧೂವರರು ಮಾವ ಅತ್ತೆಯರನ್ನು ತಮ್ಮ ತಂದೆತಾಯಂದಿರಂತೆಯೂ, ಇತರರನ್ನು ಒಡಹುಟ್ಟುಗಳಂತೆಯೂ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ವಧುವಿಗೆ ಹೇಳುವ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಈ ರೀತಿಯಿದೆ.

ನಿಂಗಡೋರ್ ಒಡೆಯಂಗ್
ಪೊಣ್ಣಾಯಿತ್ ಪೊಲಂದೋಳಿ
ಒಕ್ಕಳಾ ಮರೆಯುತಿ
ಊರ್ ನಾ ಕಳೆಯುತಿ
ಚಂಙಾದಿ ಚದಿಕತಿ
ಬೇದುನಾ ಕಳೆಯುತಿ.

ಅಂದರೆ ' ಪತಿಗೆ ಅನುಕೂಲೆಯಾದ ಸತಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಹಳಿಯದಿರಬೇಕು. ಊರಿನ ನೆರೆಕರೆಯವರೊಡನೆ ಜಗಳಾಡದೆ, ಅವರನ್ನು ದೂರಮಾಡದಿರಬೇಕು. ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸದಿರಬೇಕು. ಬಂಧು ಬಾಂಧವರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದಿರಬೇಕು '— ಹೀಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಗರತಿಯಾಗಿ ಬಾಳುವಂತೆ ಹರಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಅರ್ಥದ ಮೊತ್ತವನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ಕಾಳಿದಾಸನ ಶಾಕುಂತಲ ನಾಟಕದ ವಾಕ್ಯಗಳು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪತಿಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಹೊರಟುನಿಂತ ಶಕುಂತಲೆಗೆ ಕಣ್ವನು ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ

ಶೂಶ್ರೂಷಸ್ವ ಗುರೂನ್ ಪ್ರಿಯಸಖೀವೃತ್ತಿಂ ಸಪತ್ನೀಜನೇ ।
ಭರ್ತೃರ್ವಿಪ್ರಕೃತಾಪಿ ರೋಷಣತಯಾ ಮಾಸ್ಮಪ್ರತೀಪಂ ಗಮಃ ॥
ಭೂಯಿಷ್ಟಂ ಭವ ದಕ್ಷಿಣಾ ಪರಿಜನೇ ಭಾಗ್ಯೇಷ್ವನುತ್ಸೇಕಿನೀ !
ಯಾಂತ್ಯೇವಂ ಗೃಹಿಣೀ ಪದಂ ಯುವತಯೋ ವಾಮಾಃ ಕುಲಸ್ಯಾಧಯಃ ॥

(ಹಿರಿಯರ ಸೇವೆ ಮಾಡು. ಸಪತ್ನೀಜನರೊಡನೆ ಪ್ರಿಯ ಸಖಿಯಂತಿರು. ಗಂಡನು ಸಿಟ್ಟಾದರೂ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲಳಾಗದೆ ಅನುಕೂಲಳಾಗಿರು. ಪರಿಜನ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಉದಾರಿಯಾಗು. ಭಾಗ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸುಕಳಾಗಬೇಡ. ಇಂಥವರು ಗೃಹಿಣಿಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದವರು ಕುಲಕಂಟಕರಾಗುತ್ತಾರೆ).

ಕಾಳಿದಾಸನ ವಾಕ್ಯಗಳ ಅರ್ಥ ಗೌರವಕ್ಕೂ ಜಾನಪದ ಗೀತದ ಮೇಲಿನ ಸಾಲುಗಳ ಅರ್ಥಗೌರವಕ್ಕೂ ತುಂಬ ಹೋಲಿಕೆಯಿದೆ. ಒಂದನೆಯದಕ್ಕೆ ಎರಡನೆಯದು ಸರಿ

ದೊರೆಯಾಗಿಯೇ ಸಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಹಾಡುಗಳ ಅರ್ಥ ಸೌಂದರ್ಯ ತುಂಬ ಮೆಚ್ಚುವಂತಹದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಎಲ್ಲರಿಗೂ, ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಅನುಕರಣೀಯವಾದುದಾಗಿದೆ.

ಆ 'ಪಾಟ್ಸ್'ನ ಇನ್ನೊಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹರಸುತ್ತಾರೆ.

ಪೊಮ್ಮುತ್ತು ಸರಪೋಲೆ
ಆಣ್ ಪೊಣ್ ಎಡವೇಂಗಿ
ಪತ್ತ್ ಮಕ್ಕಳಾಯಿತ್....

' ಚಿನ್ನದ ಮುತ್ತಿನ ಸರದಂತೆ ಹತ್ತು ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತು ಬಾಳಿರಿ' ಎಂದು ಇದರ ಅರ್ಥ. ಕೊಡವರಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತಾಕೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಗೌರವ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಆಕೆ ದೃಢಕಾಯಳೂ, ಶಕ್ತಿವಂತಳೂ, ನೀರೋಗಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಮರಣಕಾಲದ ಹಾಡುಗಳು :

ಮೃತರಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಾಡುವ ' ಚಾವುಪಾಟ್' ತುಂಬ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿವೆ. ಸತ್ತವನ ಇಡಿ ಆದರ್ಶಮಯ ಜೀವನದ ವರ್ಣನೆ ಅದರಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಾಯುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮರಣಶಯ್ಯೆಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳುವ ಬುದ್ಧಿವಾದವೂ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ :—

ಕಣ್ ನೀರ ಕಾಟತಿ
ನೂರ್‌ಕಾಲ ಬದ್ದಿನೊ
ಚಾವದೊಂದೂ ತಪ್ಪುಲೆ
ನಾಕೊಬ್ಬಂಗದಿಯುಲ್ಲ
ಸ್ವಾಮಿಪಾದ ಸೇರುವಿ
ನಲ್ಲೋಣೆ ಬದುಕಿರೊ
ಅನ್ಯಾಯಕ್ ಪೋಕತಿ
ಆಗತಾನ ಮಾಡತಿ
ಬೋಂಡತಾಂಗ್ ಸೇರತಿ
ಪಾಪಕ್ ಗುರಿಯಾಗತಿ
ಶತ್ತುರುನೆಣಂಗತಿ
ಮಿತ್ತುರುನ ದೂರತಿ
ಚಂಜಾದಿ ಚದಿಯುತಿ
ಪೊಂಬಣ ಕೊದ್‌ಚಿತ್
ಒಬ್ಬರೋ ಕೆಡ್‌ತತಿ

ನಿಂಗ ಕೆದ್‌ರಾನವನ
ಕೇರಿಲ್ಲತೆ ಕೆಟ್ಟಿತ್
ಕೋಲಿಲ್ಲತೆ ಪೊಜ್ಜಿತ್
ನೂತನ ತಡಕಿರೊ
ಆಯಂಗ್ ಮಿನಿಯತಿ
ದೇವರ ಮರೆಯತಿ
ಕೂಳಿನ ಕೊದಿಯತಿ
ಪೆತ್ತವ್ವನ ಬಯ್ಯತಿ
ಒಕ್ಕಳ ಕಳೆಯತಿ
ಊರ್‌ನ ಪಳಿಯತಿ
ನಿಂಗವ್ವನೂ ಮಕ್ಕಳೂ
ಪೂಪೋಲೆ ಪೊಲಂದೋಳಿ.

ಇದರ ಅರ್ಥ ಹೀಗಿದೆ: "ಮಕ್ಕಳೇ, ನಾನು ಸತ್ತುಹೋಗುತ್ತೇನೆಂದು ಕಣ್ಣೀರು ಬಿಡಬೇಡಿ. ನಾನು ನೂರುವರ್ಷ ಬದುಕಿದರೂ ಮರಣ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಅದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ನಾನು ದೇವರ ಪಾದವನ್ನು ಸೇರುವೆನು. ನೀವು ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳಿರಿ. ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಡಿ. ಅನುಚಿತವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಬೇಡಿ. ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಡಿ. ಪಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಡಿ. ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಅಂಜಬೇಡಿ. ಮಿತ್ರರನ್ನು ದೂರಬೇಡಿ. ಗೆಳೆಯರನ್ನು ದೂಷಿಸಬೇಡಿ. ಸಂಪತ್ತಿನ ಆಸೆಯಿಂದ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಕೇಡು ಮಾಡಬೇಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಎದುರಾಳಿಯನ್ನು ಹಗ್ಗವಿಲ್ಲದೆ ಉಪಾಯದಿಂದ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿರಿ. ಕೋಲಿಲ್ಲದೆ ಹೊಡೆಯಿರಿ. ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಬೇಡಿ. ದೇವರನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡಿ. ಪಿಶಾಚಿಗಳನ್ನು ಆರಿಸಬೇಡಿ. ಹೆತ್ತ ತಾಯನ್ನು ಬಯ್ಯಬೇಡಿ. ಕೌಟುಂಬಿಕರನ್ನು ತೊರೆಯಬೇಡಿ. ಊರನ್ನು ಹಳಿಯಬೇಡಿ. ನೀವೂ, ತಾಯಿಯೂ ಹೂವಿನಂತೆ ಬಾಳನ್ನು ನಡೆಸಿರಿ"

ಇದು ಹಳ್ಳಿಯ ಹಾಡಿನ ಸಾರವಾದರೂ ಬಾಳುವವನ ಜೀವನಸಿದ್ಧಾಂತದ ತತ್ವ ಇದರಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ಆ ತತ್ತ್ವನಿರೂಪಣೆ ಹಾಡಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿದೆ.

ಹಬ್ಬಹುಣ್ಣಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುವ ಹಾಡುಗಳು:

ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಹುತ್ತರಿಹಬ್ಬ, ಕಾವೇರಿ ಸಂಕ್ರಮಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಜರಗುತ್ತವೆ. ಹುತ್ತರಿ ಹಬ್ಬದ ವೇಳೆ ಕೋಲಾಟ ಕುಣಿತಗಳೂ, "ಊರೊರ್ವೆ" ಎಂಬ ಮನೆಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಹಾಡು ಹೇಳುವ ರೂಢಿಯೂ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹುತ್ತರಿ ಹಾಡು ಅತಿ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು. ಈ ಹಾಡಿನ ಮುಖ್ಯ ತಿರುಳೆಂದರೆ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಕ್ರಮಣದಿನದಂದು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಉಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಲ್ಲಿಂದ, ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿ, ನಾಟಿ ನೆಟ್ಟು, ಕೊನೆಗೆ 'ಹುತ್ತರಿ'ಯ ದಿನ ಕದಿರು ತಂದು, ಮನೆ

ತುಂಬಿ, ಹಾಡು ಹೇಳಿ, ಕುಣಿದು ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ರೈತಾಪಿ ವರ್ಗದ ವ್ಯಾವಸಾಯಿಕ ಕೆಲಸಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯು ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರವನ್ನು ಆ ಹಾಡು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪಡೆಕಳಿ, ಪರಿಯಕಳಿ ಮೊದಲಾದ ಆಟಗಳನ್ನು ಆಡುವಾಗ ವೀರಗೀತ ಗಳನ್ನು ಹಾಡುವ ಕ್ರಮವೂ ಇದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೊಡಿಚಿಪದ, ಜೋಯಿಪಾಟ್ ಮುಂತಾ ದವುಗಳೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿವೆ.

ಹುತ್ತರಿ ಹಾಡಿನ ಒಂದು ಮಾದರಿಯನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು.

ಬಾಳೊ ಬಾಳೊ ಚಂಜಾದಿ
ಪುತ್ತರಿರ ಚೊಲ್ಲಾಲೆ
ನಾಲ್ ಮೂಂದ್ ಪಾಡನ
ಅಲ್ಲತೊಂದು ಅಲ್ಲಲ.

ಇತ್ಯಾದಿ.

ಹಬ್ಬಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಗೆಯೇ ಉಮ್ಮತ್ತಾಟ, ಬೊಳಕಾಟ ಮುಂತಾದ ದೇವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ ಹಾಡಿ ಕುಣಿಯುವ ಕ್ರಮಗಳಿವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಕಾವೇರಿಮಾತೆ ನದಿ ಯಾಗಿ ಹರಿದ ಬಗೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶ್ರೀ ಕಾವೇರಿ ಪುರಾಣವೂ ಈ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಸಾಸ್ತಾವುಡ ಪಾಟ್, ಕ್ಷೇತ್ರಪ್ಪಂಡ ಪಾಟ್, ಚೋಲಿ ಪೂವ್ವೇದಿಯಮ್ಮೆರ ಪಾಟ್ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆ ದೇವರ ಕುರಿತಾದವುಗಳು.

ವಿಶೇಷ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾದುದು:

ಕೊಡಗು ಗುಡ್ಡಗಾಡಿನ ಪ್ರದೇಶ. ಅಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನ ಕ್ರೂರಮೃಗಗಳು ವಾಸಿಸುವುದು ಸಹಜ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಜನರೂ ಅವುಗಳೊಡನೆ ಸದಾ ಹೋರಾಡಿ, ವೀರತನ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಜೀವಿಸಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅತಿ ಕ್ರೂರಿಯೂ ಭಯಂಕರವೂ ಆದ ಹುಲಿಯನ್ನು ಕೊಂದರೆ ಕೊಂದ ಮನುಷ್ಯನ ವೀರತನಕ್ಕೆ ಬಹುಮಾನದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನರಿಮಂಗಲ (ಹುಲಿಮದುವೆ) ಮಾಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಆಗ ಹಾಡುವ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಲಿಯ ಬೇಟೆಯ ವಿಷಯ ಸೊಗಸಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಉದಾ:—ಕಾಡ್ ಬೋಟೆ ಕೊಡಿತ್
ಸುತ್ತ್ ಬಿಲ್ಲ್ ಕಟ್ಟಿತ್
ನಾಯಿನಡಿ ಕೊಟಿತ್
ಬಪ್ಪಶಬ್ದ ಕೇಟಿತ್
ಮ್ಮೆನಟ್ಟಿ ತೊರಕೆದ್ದ್
ನಾಲೂ ದಿಕ್ಕ್ ನೋಟಣೆ
ಸುತ್ತ್ ಸದ್ದ್ ಕೇಟಿತ್
ಕಾಳೆತೆಡ್ ಪೊಜ್ಜೋಲೆ

ಕೋರೆಪಲ್ಲ್ ಕಡಿಚಿತ್
ಬಾಯಿ ಬುಟ್ಟರಂದಿತ್
....
....
....
ತಿತ್ತ್ ಬೋದಿ ಬೆಚ್ಚತ್
ಬೊಡಿ ಪಟ್ಟ ಪೆಬ್ಬುಲಿ
ಬಾಯಿ ಬುಟ್ಟರಂದಿತ್
ಬಾನ ಮಟ್ಟ ಪಾರಿತ್
ಕೆಬ್ಬೂಮಿಕ್ ಬುದ್ದಿತ್
ತಾಳ ಕಣ್ಣ್ ಚಿಮ್ಮಿತ್
ಬೀರ ಜೋಗ ಬುಟ್ಟತ್.

"ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಮುನ್ನುಗ್ಗಲು ಹಿಂಜರಿದ ನಾಯಿಗಳನ್ನೂ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಸುತ್ತ ಆಯುಧ ಹಿಡಿದು ನಿಂತರು. ಬೇಟೆಗಾರರ ಸದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಹುಲಿಯು ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆ ದುರುಗುಟ್ಟಿ ನೋಡಿತು. ಬೇಟೆಯ ಸದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೋಪದಿಂದ ಕೋರೆಹಲ್ಲು ಕಡಿದು ಗರ್ಜಿಸಿತು....ಹುಲಿ ಬೇಟೆಗೆ ಹೊಂಚು ಹಾಕಿ ನಿಂತವರು ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಗುಂಡು ಹಾರಿಸಿದರು. ಗುಂಡಿನೇಟು ತಿಂದ ಹೆಬ್ಬುಲಿ ಬೊಬ್ಬಿಟ್ಟು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ನೆಗೆಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೆಳಗೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತು." ಹೀಗೆ ಹಾಡಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಕತೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಆ ಹುಲಿಯನ್ನು ಕೊಂದು ತಂದವನಿಗೆ ಮದುವೆಮಾಡುವ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಒಗಟುಗಳು:

ಈ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಮಿಕವಾದ ಒಗಟುಗಳು ನೂರಾರು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು "ಒಡೆಪ ಗಾದೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮಾದರಿಗೆ ಒಂದೆರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು.

೧ ಅಡಿಲೂ ಪಾರೆ, ಕೊಡಿಲೂ ಪಾರೆ, ನಡುಲ್ ನೀರ್ (ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ)
(ಅಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಲ್ಲು, ತುದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಲ್ಲು, ನಡುವಿನಲ್ಲಿ ನೀರು)

೨. ಆಯಿರ ಮಕ್ಕ ಒಮ್ಮಕ್ಕಲೇ ನೀರ್‌ಕಿಳಿವ (ಅಕ್ಕಿ ತೊಳೆಯುವುದು)
(ಸಾವಿರ ಮಕ್ಕಳು ಒಮ್ಮೆಯೇ ನೀರಿಗಿಳಿಯುವರು)

೩. ಕಟ್ಟೆ ಇಲ್ಲದ ಕೆರೆಲ್ ಬೇರಿಲ್ಲತ ತಾವರೆ (ಸೂರ್ಯ)
(ಕಟ್ಟೆ ಇಲ್ಲದ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರಿಲ್ಲದ ತಾವರೆ)

ಹೀಗೆ ನೂರಾರು ಒಗಟುಗಳಿಂದ ಪ್ರಬುದ್ಧವಾಗಿದೆ ಈ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ.

ನಾಣ್ಣುಡಿಗಳು:

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ನಾಣ್ಣುಡಿಗಳು ಅಥವಾ ಗಾದೆಗಳು. ಗಾದೆಗಳೆಂದರೆ ಜನರ ನುಡಿ ಮುತ್ತುಗಳು; ತಿಳಿವಿನ ಸಾರ; ಅನುಭವದ ತೋರೆ. ಅವುಗಳಿಂದ ಹೊಮ್ಮುವ ಅರ್ಥ ಜೀವಂತ ಸತ್ಯ. ಕೊಡವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಗಾದೆಗಳು ನೂರಾರು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಅದರ ಸವಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸಾಕು.

೧. ಅಗೆಲ್ ಕಂಡರಿಯುಬ ಬೊಳೆರ ಗುಣ
(ಬೆಳೆಯ ಗುಣ ಮೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ).

೨. ಅರಿಯಾತ ಮಕ್ಕತ್ ಒಡೆಯಾತ ತೆಂಗೆ
(ಕುಣಿಯಲು ಬರದವನಿಗೆ ರಂಗಸ್ಥಳ ಡೊಂಕು)

೩. ಅರಿಯುವವನೆ ಪೆರಿಯವನ್
(ತಿಳಿದವನೇ ಹಿರಿಯವನು).

೪. ಅವ್ವ ಚತ್ತ್‌ಕ ಅಪ್ಪ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ
(ತಾಯಿ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ತಂದೆ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಾಗುತ್ತಾನೆ)

೫. ಇಳಿಂಜಿ ನೋಟ್ ನೀರ್‌ರ ಆಳ, ನಲಿಂಜಿ ನೋಟ್ ಆಳ್‌ರ ಗುಣ
(ನೀರಿನ ಆಳ ಇಳಿದು ನೋಡು, ಮನುಷ್ಯನ ಗುಣ ಬೆರೆತು ನೋಡು)

ಈ ರೀತಿ ಬುದ್ಧಿಮುತ್ತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿವೆ ಈ ನಾಣ್ಣುಡಿಗಳು.

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಅದು ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯನ ಜೀವನದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ.

ಕೊಡಗು ಜಾನಪದ ಸಮೀಕ್ಷೆ

ಟಿ. ಎಸ್. ರಾಜಪ್ಪ

ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಮೇಲಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಸುಂದನಾದ ಪ್ರದೇಶ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ದಕ್ಷಿಣದ ಕಾಶ್ಮೀರ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ದಿವಂಗತ ಹಿಲ್ಟನ್ ಬ್ರೌನ್ ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆ ಯುರೋಪ್ ಖಂಡದ ಸ್ಕಾಟ್ಲೆಂಡ್ ದೇಶವನ್ನು ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲುತ್ತದೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿರುವರು.

ಕೊಡಗು ಎಂಬ ಶಬ್ದವು 'ಕುಡು' ಅಂದರೆ ಕಡಿದಾದ ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನುಳ್ಳದ್ದು ಎಂಬುದರಿಂದ ಬಂತು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಸ್ಕಾಂದ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಕಾರ ಕೊಡಗಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷೇತ್ರ, ಮತ್ಸ್ಯದೇಶ ಮತ್ತು ಕ್ರೋಢದೇಶ ಎಂಬ ಮೂರು ಹೆಸರುಗಳಿದ್ದವು. ಜನರು ತಮ್ಮ ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಗುಡ್ಡ ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸಾಯ ಯೋಗ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸಮತಟ್ಟುಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ 'ಕ್ರೋಢದೇಶ' ಎಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಆ ಹೆಸರು ಕ್ರಮೇಣ ಕೊಡಗು ಎಂಬ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿತು ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಇದೆ.

ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡವರು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಲಿಂಗಾಯತರು, ಒಕ್ಕಲಿಗರು, ಹರಿಜನರಲ್ಲದೆ ಗಿರಿಜನರಾದ ಯರವರು, ಜೇನು ಕುರುಬರು, ಬೆಟ್ಟ ಕುರುಬರು, ಮಲೆಕುಡಿಯರು ಮುಂತಾದ ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಇಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಜನಾಂಗ ಕೊಡವರು. ಇವರ ಜೀವನ, ಆಚಾರ ವಿಚಾರ, ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನ, ನಂಬಿಕೆ ನಡಾವಳಿಗಳು ಉಳಿದ ಕಡೆಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಅಳತೆಗೋಲಾಗಿ ಅವರ ನಂಬಿಕೆ ನಡಾವಳಿಗಳು, ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳು, ಅವರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳು ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ.

ಕೊಡಗು ಕೇರಳದ ಜೊತೆಗೆ ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ನಿಕಟ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿನ ಮಾದರಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಮಹಾದೇವ, ಭಗವತಿ, ಶಾಸ್ತಾವು, ಇಗ್ಗುತಪ್ಪ, ತಂಬೀರಾನ್, ಪಾಲೂರಪ್ಪ, ಪೈತೂರಪ್ಪ ಮತ್ತು ಪೆಮ್ಮಯ್ಯ ದೇವತೆಗಳು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವುವು. ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ಬಸವೇಶ್ವರ, ರಾಮೇಶ್ವರ, ಕುಟ್ಟದಮ್ಮ ಅಥವಾ ಕಾಳಿ, ಕರಿಂಗಾಳಿ, ಪನ್ನಂಗಾಲತಮ್ಮೆ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಅಜ್ಜ ಮತ್ತು ಕೂಡ ಎಂಬ ಭೂತಗಳನ್ನು ಸಹ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಂಗಡದವರು ತಮ್ಮ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವತೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ

ಅವರು ಆಚರಿಸುವ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಆಯಾ ದೇವರ ಮತ್ತು ಅವು ಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಕೊಡಗಿನ ಕೇಂದ್ರವಾದ ಮಡಕೇರಿಗೆ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಮೂರು ಮೈಲಿಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಇಬ್ಬನಿ ಬಳವಾಡಿ ಎಂಬ ಊರಿನ ಗ್ರಾಮದೇವತೆ ಭದ್ರಕಾಳಿ. ಈ ದೇವತೆ ಕೊಡಗಿನ ಇಬ್ಬನಿ ಬಳವಾಡಿ, ಹೊರಮಲೆನಾಡು, ಕಾಟಕೇರಿ, ಹಾಲೇರಿ, ಮಕ್ಕಂ ದೂರು, ಮಡಕೇರಿ, ಮರುಂದಲೆ ನಾಡು ಎಂಬ ಏಳು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಈ ದೇವತೆ ಇದೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಾರ್ಚಿ 29 ಅಥವಾ 30 ರಂದು ಭದ್ರಕಾಳಿಯ ಜಾತ್ರೆ. ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಹದಿನೈದು ದಿವಸಗಳ ಮುಂಚೆ 'ಕಟ್ಟು ಹಾಕುವುದು' ಎಂದು ಅಯ್ಯಪ್ಪ ದೇವರಿಗೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಕೋಳಿಯನ್ನು ಬಲಿಕೊಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಊಟ ಮಾಡಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಉದ್ದೇಶ ಭದ್ರಕಾಳಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗದಿರಲೆಂದು. ಇದಾದ ನಂತರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ವಧೆಮಾಡಬಾರದು, ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಗುಂಡು ಹಾರಿಸಬಾರದು, ಹಸಿ ಮರವನ್ನು ಕಡಿಯಬಾರದು. ಹಬ್ಬ ನಡೆಯುವಾಗ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟಾದವರಾಗಲಿ, ಇತರ ಮೈಲಿಗೆಯಾದವರಾಗಲಿ ಇರಬಾರದು.

ಕಟ್ಟು ಹಾಕುವುದು ನಡೆದ ಎಂಟು ದಿವಸಗಳನಂತರ 'ಕರಿಬೊಟ್ಟು ಹಾಕುವುದು' ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಸಮಾರಂಭ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಯುವಕರು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ದೀಪದ ಕಪ್ಪನ್ನು ಹಣೆಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಉತ್ಸವದ ಅಂಗವಾಗಿ ಜರುಗುವ ಜನಪದ ನೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವರು ನೃತ್ಯಕ್ಕೆ ತರಪೇತಿ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ರಾತ್ರಿಹೊತ್ತು ದೇಸ್ಥಾನದ ಆವರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯಬೇಕು. ಹಬ್ಬ ಮುಗಿಯುವತನಕ ಅವರು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಹೆಂಡತಿಯ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದೆಂಬ ನಿಯಮವಿದೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಂಸ ಮತ್ತು ಮದ್ಯ ಪೂರ್ಣ ವರ್ಜ್ಯ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಎಂಟು ದಿನಗಳು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದೇವರಿಗೆ ಮೀಸಲು. ಕರಿಬೊಟ್ಟು ಹಾಕುವ ದಿವಸ ರಾತ್ರಿ ತಕ್ಕಮುಕ್ಕಾಟ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಭಂಡಾರವನ್ನು ತರುವುದು. ಪೂಜಾರಿ ಮತ್ತು ಕರಿ ಬೊಟ್ಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡವರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರು ಮಾತ್ರ ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿ ದವರು ನೋಡಬಾರದೆಂಬ ನಿಯಮವಿದೆ. ಇದೇ ದಿನ 'ತೆಂಗೈಪೋರು' ಎಂಬ ಮನ ರಂಜನೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕರಿಬೊಟ್ಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡವನೊಬ್ಬ ಒಂದು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಭದ್ರವಾಗಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಎಂಟು ಮಂದಿ ಕರಿಬೊಟ್ಟು ಹಾಕಿದವರು ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಯ ಒಂದೊಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಯಿ ಪಡೆಯಲು ಸೆಣಸಾಟ. ಕೊನೆಗೆ ಅದು ಬಲಶಾಲಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯು ತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕಾಯಿ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳಬಾರದೆಂಬ ಕಟ್ಟಳೆ ಇದೆ. ಮೇಲ್ಕಂಡ ಸಮಾರಂಭ ಗಳಿಗೆ 'ಬೋಡು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಎರಡು ದಿವಸದ ಹಬ್ಬ. ಮೊದಲನೆಯ ದಿನದ ಹಬ್ಬವನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಹಬ್ಬವೆಂದು

ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ದೇವರ ಪೂಜೆ, ಅಭಿಷೇಕ ಮುಂತಾದ ಪೂಜಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. ಅನಂತರ ಕೊಡಿ ಆಟ್ ಮತ್ತು ಪೀಲಿ ಆಟ್ ಎಂಬ ಎರಡು ಬಗೆಯ ನೃತ್ಯಗಳನ್ನು ದೇವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಕೊಡಿ ಆಟ್ ಎಂದರೆ ಉದ್ದನೆಯ ಬೆತ್ತಕ್ಕೆ ಕೆಂಪು ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಭಂಗಿಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಸುತ್ತಾ ನೃತ್ಯಮಾಡುವುದು. ಪೀಲಿ ಆಟ್ ಎಂದರೆ ದೊಡ್ಡ ನವಿಲು ಗರಿಯ ಕಂತೆಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನೃತ್ಯ ಮಾಡುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಏಳು ಉಪನೃತ್ಯಗಳಿವೆ.

ರಾತ್ರಿ ದೇವರ ಬನದಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗಾಗಿ ಸಾಕಿದ್ದ ಕುರಿಯನ್ನು ಬಲಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಎರಡನೆಯ ದಿನದ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಸಣ್ಣ ಹಬ್ಬವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ದಿನ ಕೊಂಬಾಟ್ ಮತ್ತು ಚೆರಿಆಟ್ ಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕೊಂಬಾಟ್ ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕೊಂಬನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಅವುಗಳಿಂದ ಆಯುಧಗಳಿಂದ ತಿವಿಯುವಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಾ ನೃತ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಮೂರು ಉಪ ನೃತ್ಯಗಳಿವೆ.

ಚೆರಿಆಟ್ ಚಮರಿ ಮೃಗದ ಕೂದಲಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಚೌರಿಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನೃತ್ಯ ಮಾಡುವುದು. ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ನೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಹಿನ್ನೆಲೆವಾದ್ಯವಾಗಿ ತಮಟೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ನೃತ್ಯ ಮಾಡುವಾಗ ಕೆಲವು ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಡುತ್ತಾ ದುಡಿಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ನೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವವರೆಲ್ಲರೂ ಗಂಡಸರೇ ಆಗಿದ್ದು ಕಂಬೊಟ್ಟು ಹಾಕಿದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಕೊಡಗರ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಹಬ್ಬವೆಂದರೆ ಕೈಲ್ ಪೊಳ್ದ್ ಎಂಬುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕೆಲವರು ಆಯುಧಗಳ ಪೂಜೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಕೂಡುವ ಹಬ್ಬ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ಮೊದಲನೆ ವಾರದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವುದು ರೂಢಿ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಒಂದು ದಿವಸದ ಹಬ್ಬ. ವ್ಯವಸಾಯದ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದು ನಾಟಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಯತನಕ ನೆಲ್ಲಕ್ಕಿ ಬಾಡೆ ಅಥವ ಕನ್ನಿಕೊಂಬರೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದು ಪೂಜಿಸುವುದು. ಅನಂತರ ದನಕರುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವ್ಯವಸಾಯದ ಸಾಧನ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗಿಡವೊಂದರ ಗೇಣುದ್ದದ ಮೂರು ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಬಾಣದಂತೆ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಗೆ ನೇರಳೆ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ಹಾಲು ಬರುವ ಮರಕ್ಕೆ ತಗಲುವಂತೆ ಎಸೆಯುತ್ತಾರೆ. (ಈ ಪದ್ಧತಿ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಮಾತ್ರ) ಈ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಹಂದಿಮಾಂಸದಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಸಾರು ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕಡಬು ಅಗತ್ಯ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿದನಂತರ ಎಲ್ಲಾ ಗಂಡಸರು ಊರಿನ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಳಿ ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಆಟೋಟಗಳ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿರುವ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಗೆ ಗುಂಡು ಹಾರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮುಗಿದನಂತರ ಬೇಟೆಗೆ ಒಂದು ದಿನವನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿ ಬೇಟೆ ನಾಯಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ನಗಾರಿಗಳ ಶಬ್ದದೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಬೇಟೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಪಾಲಿಸ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಕೊಡವರ ಬೇಟೆಯ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಪರಾಕ್ರಮದ ಮನೋಭಾವ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಒಂದು ದಿವಸ ಮಾತ್ರದ ಹಬ್ಬವಾದರೂ ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದಿವಸಗಳವರೆಗೆ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಹುತ್ತರಿ ಹಬ್ಬ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವಯುತವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಹಬ್ಬ. ಹುತ್ತರಿ ಹಬ್ಬದಂದು ಹೊಸ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಸುಲಿದು ಪಾಯಸ ಮಾಡಿ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದು ಕೊಡಗರ ಪದ್ಧತಿ. ಈ ಹಬ್ಬ ಸುಮಾರು ಆರು ದಿವಸಗಳವರೆಗೆ ಊರಿನ ಮತ್ತು ನಾಡಿನ ಮೈದಾನಗಳಲ್ಲಿ ವಾದ್ಯಸಹಿತವಾದ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಜನಪದ ನೃತ್ಯಗಳಿಂದ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಹುತ್ತರಿ ಹಾಡು ಬಹಳ ಸೊಗಸಾಗಿದ್ದು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯಾಂಶವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಕೊಡಗರು ಆಚರಿಸುವ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಇದು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಕೋಲಾಟ ನೋಡಲು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಗ್ರಾಮದವರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಬೆಳಕು ಹಬ್ಬವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಎರಡು ಮೂರು ಗ್ರಾಮದವರು ಸೇರಿ ಮಾಡುವುದುಂಟು. ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಅಯ್ಯಪ್ಪ ಮಹದೇವ ಮತ್ತು ಭಗವತಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ದೇವರ ಹೆಸರನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಕೂಗಿ, ಹಾಡಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಅಕ್ಟೋಬರಿನಲ್ಲಿ ಕಾವೇರಿ ಸಂಕ್ರಮಣದ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಾವೇರಿ ನದಿಯ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಸುಭಿಕ್ಷವು ನೆಲೆಸಿದೆಯೆಂದು ಅವರು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾವೇರಿ ನದಿಯನ್ನು ದೇವತೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ತುಲಾ ಸಂಕ್ರಮಣದ ದಿವಸ ಭಾಗಮಂಡಲ ಮತ್ತು ಅದರ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ತಲಕಾವೇರಿಯಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೊರಗಿನ ಜಿಲ್ಲೆಯವರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲದೆ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಕೊಡಗರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕುಟುಂಬದವರು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಮೂಲಪುರುಷನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕೊಡಗರು ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿ ಬಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಪದಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಇಂದಿಗೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಸಿಟ್ಟೆಪಾಟ್ ಎಂಬ ಹಾಡನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಹೆಂಗಸರು ತಾಳಬಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಡುತ್ತಾ ವರನ ಅಥವ ವಧುವಿನ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈಗ ಗಂಡಸರೇ

ಅದನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹುಡುಗನ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಹಾಡುವ ಹಾಡನ್ನೇ ಹುಡುಗಿಯ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಾಡುವರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮದುವೆಯ ಹಾಡು ಬಹಳ ದೀರ್ಘವಾಗಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನ–ಅವಳ ವಂಶದ ಹಿರಿಮೆ, ಅವರು ಮುಂದೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿರುವ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವಂತದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ದುಡಿಯೊಂದಿಗೆ ಹಾಡುವಾಗ ಕೇಳಲು ಬಹಳ ಇಂಪಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕೊಡಗರ ಮದುವೆ ಪದ್ಧತಿ ಹಿಂದೂಗಳ ಪದ್ಧತಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮದುವೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಾಳೆದಿಂಡುಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಕೊಡಗರ ಶೌರ್ಯದ ಸಂಕೇತವೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಶುಭ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಧರಿಸುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ ಉಡುಪು ಮತ್ತು ಪೀಚಕತ್ತಿ ಇಂದಿಗೂ ಅವರು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ಇಟ್ಟಿರುವ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಹೂರ್ತದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹಶಾಲಿಗಳು ಗಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ನೃತ್ಯ ಮಾಡುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಇದು ನೋಡಲು ಬಹಳ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಾವಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅನಂತರ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಡವರು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತ ಗುಣಗಾನವನ್ನು ಹಾಡಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದು ಬಹಳ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಂಶದ ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆ ಅವನು ಅಥವಾ ಅವಳು ಸಾವಿನ ದಿನದವರೆಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರು ಜೀವಿತ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸಾಹಸಗಳು ಹಾಗೂ ನೆನಪು ಉಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ರಾತ್ರಿ ಪೂರ್ತಿ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಗಂಡಸರು ಹಾಡುವರು, ಅನಂತರ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಹೆಂಗಸರು ಅದನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸುವರು, ಇದು ಬಹಳ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿದ್ದು ಕೇಳುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲಕುವಂತಿರುತ್ತದೆ.

ನರಿಮಂಗಲ ಅಂದರೆ ಹುಲಿ ಮದುವೆ. ಕೊಡಗರು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯಾದರು ಹುಲಿಯನ್ನು ಕೊಂದರೂ ಹುಲಿ ಮದುವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರು ಈ ಸಮಾರಂಭ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಮದುವೆಯನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಗಂಡಸಾದರೆ ಆತನು ಬಳಸಿದ ಕೋವಿಗೆ ಓಜ ಕಟ್ಟುತಾರೆ. ಹೆಂಗಸಾದರೆ ತಲೆಯ ಕೂದಲಿನ ಜೆಂಡಿಗೆ ಓಜ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಾಹಸವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ದೇವತೆಯಡಪಾಟ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕಾವೇರಿ ಪುರಾಣವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾಳ ರಾಜಪ್ಪ, ತಿರ್ ಚಂಬುರತಪ್ಪ, ಚಂದ್ರು ಕೋಲಪ್ಪ, ಇಗ್ಗುತ್ತಪ್ಪ, ಪಾಲೂರಪ್ಪ, ತಿರುನೆಲ್ಲಿ ಪೆಮ್ಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ಪನ್ನಂಗಾಲತಮ್ಮೆ ಹಾಗು ಅಯ್ಯಪ್ಪ, ನಾಗಣ್ಣ, ಕಲ್ಲಕೆರೆ ದೇವಿ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯವಿದೆ.

ಕ್ಷೇತ್ರಪ್ಪಂಡ ಪಾಟ್‌ನಲ್ಲಿ ದೇವರ ಹಬ್ಬ ಎರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲ ದೇವರೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ವರ್ಣಿತವಾದ ಹಾಡು ಹಾಡುವುದುಂಟು.

ತ್ಯಾಗ ಬಲಿದಾನಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದವರನ್ನು ಕುರಿತು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಲಾವಣಿಗಳಿರುವಂತೆ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪುರುಷರನ್ನು ಕುರಿತ ಲಾವಣಿಗಳಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಲಿಯಾಟಂಡ ಪೊನ್ನಪ್ಪಂಡ ಪಾಟ್ - ಇವನು ಕಲಿಯಾಟಂಡ ಅಜ್ಜನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದವನು. ಈತನನ್ನು ದೇವತಾ ಪುರುಷನೆಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನಡಿಕೇರಿಯಂಡ ದೇವಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆ—ನಡಿಕೇರಿಯಂಡ ವಂಶದ ಮೂಲ ಪುರುಷನೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದೇವಯ್ಯನ ಕುರಿತಾದುದು.

ಹಾಗೆಯೇ ಕೈಯ್ಯಂದಿರ ಅಪ್ಪ್ಯಯ್ಯಂಡ ಪಾಟ್, ಅಮ್ಮ ಕೊವಿರ ಅಪ್ಪ್ಯಯ್ಯಂಡ ಪಾಟ್, ಪೊಳ್ಳೆ ದೇವರ ಅಪ್ಪ್ಯಯ್ಯನ ಹಾಡು ಮುಂತಾದವು ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಗುಣ ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವವುಗಳಾಗಿಗಿವೆ.

ಕೊಡಗರು ಹಾಡುವ ಜೋಗುಳದ ಪದ ಬಹಳ ಉನ್ನತಮಟ್ಟದ್ದು. ಮಗುವಿನ ರೂಪು, ಲಾವಣ್ಯಗಳ ವರ್ಣನೆಯೊಂದಿಗೆ ಅದು ಮುಂದೆ ಹೇಗೆ ಬಾಳಬೇಕೆಂಬ ಮಹತ್ವ ರೀತಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಸದಭಿರುಚಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಕೊಡವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಗಾದೆಗಳಿವೆ. ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಒಗಟುಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ಶಿಶು ಪ್ರಾಸಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು ಬಹಳ ವಿರಳವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ.

ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುವ ನೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವ ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ಬೊಳಕಾಟ್, ಉಮ್ಮತ್ತಾಟ್, ಕೋಲಾಟ, ಮಾರಿಕುಣಿತ, ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತ, ಯರವರಕುಣಿತ, ಕುಡಿಯರಕುಣಿತ, ನಾಲಗತ್ತಾಟ್, ಪರೆಕಳಿ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ನೃತ್ಯಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ಪುರುಷಪ್ರಧಾನವಾದ ನೃತ್ಯಗಳಾದರೆ ಕೆಲವು ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಧಾನವಾದ ನೃತ್ಯಗಳು.

ಉತ್ತರ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನುಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಕೊಡಗೇತರರು ಬೀಸುವ ಕಲ್ಲಿನ ಪದಗಳು, ಸೋಬಾನೆಪದಗಳು, ಉತ್ತರದೇವಿ, ಕೆರೆ ಹೊನ್ನಮ್ಮ, ಬಾಣಂತಮ್ಮ, ಹುಲುಕೋಂಡಯ್ಯ, ಬಾಣಾವತಿ ದೊರೆ, ಶಿವಗಂಗೆ, ಗಿರಿಜಮಲ್ಲಯ್ಯ, ಹರಿಯಾಲ ದ್ಯಾವಮ್ಮ, ಕೆಂಚಮ್ಮ, ಕುಸುಮಾಲೆ ಮುಂತಾದ ಸುದೀರ್ಘ ಲಾವಣಿಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಲಾವಣಿಗಳು ಬಹಳ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದು ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಜೋಗುಳದ ಪದ, ಶಿಶುಪ್ರಾಸ, ಗಾದೆ, ಒಗಟು ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳು ಸಹ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಈ ಕಡೆ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳ ಸ್ಥಾನ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಗಣನೀಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡಗು ಸಂಕೀರ್ಣ ರೀತಿಯ ಜಾನಪದವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡ—ಒಂದು ಪರಿಚಯ

ಹೆಚ್. ಎಂ. ನಾಗರಾಜರಾವ್

ಎಡಕಲ್ಲುಗುಡ್ಡ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಪರಿಚಿತವಾದುದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮದಿಂದ. ದಿವಂಗತ ಭಾರತೀಸುತರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ 'ಎಡಕಲ್ಲುಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ' 'ಸುಧಾ' ವಾರಪತ್ರಿಕೆ ನಡೆಸಿದ ಕಾದಂಬರಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಹುಮಾನ ಗಳಿಸಿ, ಅದೇ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರಾವಾಹಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡು ಸಾವಿರಾರು ಜನರ ಮನ ಸೆಳೆಯಿತು. ಇದೇ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ಶ್ರೀ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಕಣಗಾಲರು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ಚಿತ್ರ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿತು. ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಡಕಲ್ಲುಗುಡ್ಡ ಮತ್ತು ಎಡಕಲ್ಲುಗವಿಯ ಬಾಹ್ಯರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡವು ಕಾದಂಬರಿ ಮತ್ತು ಚಲನಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅತೃಪ್ತ ಮಾಧವಿ ಹಾಗೂ ತರುಣ ನಂಜುಂಡರ ಜೀವನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ತಿರುವನ್ನು ಕೊಡುವ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಅವರನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸುವ ಸಾಧನವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ ಕಾದಂಬರಿ ಮತ್ತು ಚಲನಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಎಡಕಲ್ಲುಗುಡ್ಡ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಪಾತ್ರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಚಲನಚಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಸ್ಥಾನಮಾನವಿರುವಂತೆಯೇ ಇತಿಹಾಸಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಎಡಕಲ್ಲುಗುಡ್ಡದ ಹೆಸರನ್ನು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನ ಕೇಳಿದ್ದರೂ ಅದು ಎಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದು ಬಹುತೇಕ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಈ ಗುಡ್ಡ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿರುವ ಗವಿಯ ಮಹತ್ವದ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಚಯ ಕೊಡುವುದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ.

ಕೇರಳದ ವೈನಾಡಿನ (ಮಲಬಾರ್ ಜಿಲ್ಲೆ) ಗಣಪತಿವಟ್ಟಂ ಅಥವಾ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಬತೇರಿಯಿಂದಾಗಿ ಸುಲ್ತಾನಬತೇರಿ ಎಂದು ಪರಿಚಿತವಾಗಿರುವ ಊರಿನಿಂದ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ಮೈಲು ನೈರುತ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಮುಖ್ಯ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಎಡಕಲ್ಲುಗುಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ಇದನ್ನು ಎಡಕಲ್ ಅಥವಾ ಯೆಡಕಲ್‌ಮಲ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿಯ ಜನ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕಲ್ಲಿಕೋಟೆಯಿಂದ ಸುಮಾರು ಐವತ್ತಾರು ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಊಟಿಯಿಂದಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಅಷ್ಟೇದೂರ. ಇಲ್ಲಿನ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಅತ್ಯಂತ ಎತ್ತರದ ಶಿಖರವನ್ನು ಯೂರೋಪಿಯನ್ನರು 'ಬತೇರಿ ರಾಕ್' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ವೈನಾಡಿನ ಭೂ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಸವಿಯಲು ಸೊಗಸಾದ ತಾಣವಿದು. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದಿಂದ ಸುಮಾರು 1500 ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿರುವ ಇಲ್ಲಿನ ಶಿಖರ ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ 4000 ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿದೆ. ಬೆಟ್ಟದ ಪಶ್ಚಿಮದ ಇಳಿಜಾರು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಎಡಕಲ್ಲು ಗವಿಯು ಕಾಣಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಮೂಲತಃ ತಿನ್ನೆವೆಲ್ಲಿ ಪ್ರದೇಶದವರಾದ ಚೆಟ್ಟಿ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಈ ಶಿಖರ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಭೇಟಿಕೊಡಬೇಕಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರ ವಾಗಿದೆ. ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕು ಕಂಬಗಳು ಮತ್ತು ಎರಡು ಕತ್ತರಿಯಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರುವ ಕಂಬಗಳಿವೆ. ಚೆಟ್ಟಿ ಜನಾಂಗದವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು 'ಮುದಿಯಂ ಪಿಳ್ಳಿ 'ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ದೇವತೆಗೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗುಡ್ಡದ ಬುಡದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಗುಡಿಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲೊಂದನ್ನು ಕಲ್ಲು ಚಪ್ಪಡಿಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣು ತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಗುಡ್ಡದ ಬುಡದಲ್ಲಿರುವ ಗುಡಿಗಳಿಗೂ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿರುವ ಬಯಲು ಗುಡಿಗೂ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಯಾತ್ರೆ ಹೋಗಲು ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೊಂದಿದೆ. ಈ ಗುಡ್ಡವು ಕೆಲವು ಸಾಮಾನ್ಯ ದೇವತೆಗಳು ಹಾಗೂ ಕುತ್ತಿಚಾತನ್‌ನ ವಾಸಸ್ಥಾನವೆಂಬುದಾಗಿ ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕುತ್ತಿಚಾತನ್ ಎಂಬುದು ಮಲಬಾರಿನ ಒಂದು ಮರಿಪಿಶಾಚಿ. ಮನೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಹುಲ್ಲು ಬಣವೆಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಇಡುವುದು, ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಏರುಪೇರುಗೊಳಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಎಡಬಿಡದೆ ಪೀಡಿಸುವುದು ಮುಂತಾದವು ಇದರ ಉಪದ್ರವಗಳು. ಈ ಪಿಶಾಚಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲಸಿದ್ದೊಂದು ಕಥೆ. ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಎಡಕಲ್ಲುಗುಡ್ಡದ ದೇವತೆಯು ಸರ್ಪವೊಂದರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಪ್ರದೇಶವನ್ನೆಲ್ಲ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿತ್ತಂತೆ. ಆದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಕಲ್ಲಿ ಕೋಟೆ ಬೆಟ್ಟದ ದೇವತೆಯು ಈ ಸರ್ಪವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ನೆಲೆಸುವಂತೆ ಮಾಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ತನ್ನ ಬಂಟ ಕುತ್ತಿಚಾತನ್‌ನನ್ನು ಕಳಿಸಿದಳು. ಧನುರ್ಧಾರಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಆತ ಸರ್ಪವನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದನಂತೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕುತ್ತಿಚಾತನ್ ಬಿಟ್ಟ ಬಾಣಗಳಲ್ಲೊಂದೆಂದು ಎಡಕಲ್ಲುಗುಡ್ಡದ ಬಯಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಉದ್ದನೆಯ ಮತ್ತು ಚಪ್ಪಟವಾದ ಕಲ್ಲನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಲ್ಲು ಇರುವ ಹೊಲ ವನ್ನು 'ಅಂಬುಕುತ್ತಿವಯಲ್' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ನೆಲ್ಲಕೋಟೆ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು 'ನೀಡಲ್ ರಾಕ್' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದು ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡ ಮತ್ತು ನೀಲಗಿರಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದಿಂದ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಸ್ವಾರಸ್ಯದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಸರ್ಪವನ್ನು ಕೊಂದ ಕುತ್ತಿಚಾತನ್ ಎಡ ಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ದೇವತೆಯ ಸೇವಕನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತನಾದುದು. ಈ ಪರಿವರ್ತನೆ ಯಾವಾಗ, ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಏಕೆ ಉಂಟಾಯಿತೆಂಬುದು ತಿಳಿಯದು.

ಎಡಕಲ್ಲು ಗವಿಯು ಶಿಖರದ ಪಶ್ಚಿಮದ ಇಳಿಜಾರಿನಲ್ಲಿ ಶಿಖರದಿಂದ ಸುಮಾರು ಐವತ್ತು ಮೀಟರುಗಳಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಈಶಾನ್ಯ ಹಾಗೂ ನೈರುತ್ಯವಾಗಿ ಹರಡಿದ್ದು, ಪ್ರವೇಶ ಈಶಾನ್ಯದಿಂದಿದೆ. ಪ್ರವೇಶದ್ವಾರ ಆರೇಳು ಅಡಿ ಎತ್ತರ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕೈದು ಅಡಿ ಅಗಲವಿದೆ. ಗುಹೆಯತ್ತ ಸಾಗುವಾಗ ಪ್ರವೇಶಭಾಗದಿಂದ ಕೆಲಪಡಿಗಳಷ್ಟು ಇಳು ಕಲು ಇದೆ ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಇದೊಂದು ಗವಿಯಲ್ಲ. 96 ಅಡಿ ಉದ್ದ 20-22 ಅಡಿ ಅಗಲವಿರುವ ಬಂಡೆಯ ಸಂದು. ಬಂಡೆಯ ಒಳತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು

ಅಂಗುಲಗಳಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುವ ಈ ಸಂದು ಅಥವಾ ಬಿರುಕು ಹೊರತುದಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 50 ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ಅಗಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಎಡಕಲ್ಲು ಗವಿಯ ಒಳಗಿನ ಎರಡು ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆತ್ತನೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ತೆರೆದಿರುವ ಭಾಗದ ದಕ್ಷಿಣ ಗೋಡೆಯಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳು, ಕೆಲವು ಆಕಾರಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಕೇತಗಳು ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಶಾಸನಗಳ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಯಿಂದ ಕಂಡರಿಸಿಲ್ಲ, ಆಳವಾಗಿಯೂ ಕೊರೆದಿಲ್ಲ. ಡಾ. ಹುಲ್ಷ್ (Hultzsch) ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಓದಿದ್ದಾರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದು ಅದರ ಪೂರ್ಣ ಪಾಠ ಹೀಗಿದೆ: "ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವರ್ಮ ಕುಟು ಮ್ಬಿಯ ಕುಲುವರ್ಧಸ್ಯ ಲಿಲಿತ." ಲಿಲಿತ ಎಂಬುದು ಲಿಖಿತ ಎಂದಿರಬೇಕಿತ್ತು. ಕ್ರಿಸ್ತ ಶಕದ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಿಗೆ ಸೇರಿರಬಹುದಾದ ಈ ಶಾಸನ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿರುವ ಪ್ರಾಚೀನತಮ ಶಾಸನವೆನ್ನಲಾಗಿದೆ. ವರ್ಮನ್ ಎಂಬುದನ್ನು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಮ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದು ಒಬ್ಬ ಅರಸನೋ ಮುಖಂಡನೋ ಆಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಕುಟುಮ್ಬಿಯ ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಮನ ಕುಟುಂಬ ಅಥವಾ ವಂಶ ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಅನಂತರದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶಾಸನದ ಪಾಠ ಹೀಗಿದೆ: "ಪಲಂಪುಲಿನಾಸಂತಕಾರಿ." ಇದು ಬಹುಶಃ ತಮಿಳಿನ ದ್ದಾಗಿರಬೇಕು. ಪಲ್-ಪುಲಿ-ತಾನ್-ಅನ್ತಕಾರಿ ಎಂದರೆ ಹಲವು ಹುಲಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದ ವನೆಂದು ಇದರರ್ಥ. ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ 'ಶ್ರೀ ದೇ' ಎಂಬ ಶಾಸನವೊಂದಿದೆ. ಇದು ಮೈಸೂರರಸ ದೇವರಾಜವೊಡೆಯರ ಕಾಲದ್ದಾಗಿದೆ. ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಗಡಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ರೀತಿಯ ಶಾಸನಗಳು ನಮಗೆ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತವೆ.

ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೆತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳು ಇತಿಹಾಸಪೂರ್ವಯುಗದ್ದೆಂದು ನಿರ್ಣ ಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆಕಾರಗಳು, ಮಾನವ ಬಳಕೆಯ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಹಾಗೂ ಸ್ವಸ್ತಿಕ ಚಿಹ್ನೆ, ಸೂರ್ಯ, ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಕೇಶಾಲಂಕಾರ ಗಳು, ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಂಬಂಧದ ಸಂಕೇತಗಳು, ಭೂತನೃತ್ಯ ಮುಂತಾದವು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಕೆತ್ತನೆಗಳು ಭೂತಾರಾಧನೆ ಮಾಡುವ ಪಂಗಡವೊಂದಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಜನರ ಕೆಲಸವಾಗಿರ ಬೇಕೆಂಬ ಊಹೆ ಇದೆ. ಈ ಚಿತ್ರಗಳು ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೆತ್ತಿದ್ದಾಗಲೀ ಬಿಡಿಸಿದ್ದಾಗಲೀ ಆಗಿರದೆ ಕೆರೊಡೆದವೆಂದು ಬ್ರೂಸ್ ಫೂಟ್ Bruce foote ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಎಡಕಲ್ಲುಗುಡ್ಡವನ್ನು 1895-96 ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಲ್ ಮೆಕೆಂಜಿ ಹಾಗೂ ಎಫ್. ಫಾಸೆಟ್ ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದರು. ಫಾಸೆಟ್ ಅದನ್ನು ವಿದ್ವಲ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು.

ಮುಟ್ಟಿಲು ಜಾತ್ರೆ

ಭಾರತೀಸುತ

ಮುಟ್ಟಿಲು ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿ ಭಗವತೀ ಗುಡಿಯೊಂದು ಇದೆ. ದೇಗುಲದ ನೆತ್ತಿಗೆ ಕೊಡೆ ಹಿಡಿದು ನಿಂತಹಾಗೆ ಮುಟ್ಟಿಲು ಪರ್ವತ ಶಿಖರ ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತಿದೆ. ಮುಟ್ಟಿಲು ಗುಡ್ಡದ ಆಚೆ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಕೋಟಪ್ಪಡಿ ಬೆಟ್ಟ. ಆ ಬೆಟ್ಟದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ತೃಕ್ಕೈಪಟ್ಟ ಈಶ್ವರನ ಗುಡಿ ಇದೆ. ಈ ಎರಡು ಗುಡಿಗಳಲ್ಲದೆ ಕೋಟಪ್ಪಡಿ ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಮಗದೊಂದು ಈಶ್ವರ ಮಂದಿರವಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ವಿಷುಸಂಕ್ರಮಣದಂದು ಮಾತ್ರ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುವುದು. ಉಳಿದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಈಶ್ವರ ಮನುಷ್ಯರ ಒಡನಾಟದಿಂದ ದೂರನಾಗಿ ಕಾಡುಮಿಗಗಳ ಒಡನಾಟದಲ್ಲಿ ದಿನ ದೂಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಈ ಮೂರು ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಹೆಚ್ಚು ಅಂತರವಿಲ್ಲ. ಈ ಮೂರು ಗುಡಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮೈಲುಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿವೆ. ಮುಟ್ಟಿಲು ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಸತಿಯಾದ ಗಿರಿಜೆ ಭಗವತೀ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ್ದಾಳೆ. ಬಹು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವತೀ ದೇವಿ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಟಪ್ಪಡಿ ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ್ದಳಂತೆ. ಅಂದು ಬಹು ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ನ ಹಾರುವಯ್ಯ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ತೃಕ್ಕೈಪಟ್ಟು ಬಯಲಿನಿಂದ ಹೊರಟು ಕೋಟಪ್ಪಡಿ ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯನ್ನೇರಿ ಹೋಗಿ ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರರಿಗೆ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ಅನುದಿನ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಿ, ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮುನ್ನ ಗುಟುಕು ನೀರನ್ನು ಸಹಕುಡಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಸದಾಚಾರಸಂಪನ್ನ ವಿಪ್ರ ನಲವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ತನಕ ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಈಶ್ವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ. ಅವನು ಮುದುಕನಾಗುತ್ತಾ ಬಂದರೂ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ತ್ರಾಣಗುಂದಿದರೂ ಆತನೇ ದಿನ ನಿತ್ಯ ಪೂಜೆಗೋಸ್ಕರ ಬೆಟ್ಟವನ್ನೇರಬೇಕಾಯಿತು. ಮುದುಕನಾದಂತೆ ಶರೀರ ಶಕ್ತಿಯೂ ಕುಂದುತ್ತಾ ಬಂತು. ಆದರೂ ಆತ ಈಶ್ವರನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ; ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮುನ್ನ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸೆನು ಎಂಬ ತನ್ನ ವ್ರತವನ್ನು ತೊರೆಯಲಿಲ್ಲ.

ಹೀಗಿರಲು ಮಳೆಗಾಲ ಬಂತು. ಒಂದು ಸಲ ಹಿಡಿದ ಮಳೆ ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಹನಿಕಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನವೂ ಮುದುಕ ಹಾರುವಯ್ಯ ಮುಂಜಾನೆ ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಲೆಂದು ಹೊರಟ. ಅವನ ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಓಲೆಕೊಡೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ; ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಹೂ ಹಾಲುಗಳುಳ್ಳ ಬುಟ್ಟಿಯಿದ್ದಿತು. ಅವನು ಹೊಡೆಯುವ ಮಳೆಯನ್ನು ತಾಳಿಕೊಂಡು, ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಥರಥರನೆ

ನಡುಗುತ್ತಾ ಬೆಟ್ಟವನ್ನೇರತೊಡಗಿದ ಪರ್ವತವನ್ನು ಮುಕ್ಕಾಲುಪಾಲು ಏರಿದಾಗ, ಒಂದು ಬಿರುಗಾಳಿ ಸುಯ್ಯೆಂದು ಬೀಸಿತು. ಗಾಳಿಯ ವೇಗವನ್ನು ತಡೆಯಲು ಮರಗಿಡಗಳು ತುಂಬಿದ ಕಾಡು ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಗಾಳಿ ಮುದುಕನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಓಲಿಕೊಡೆಯನ್ನು ಕಸಿದು ಕೊಂಡು ತುಂಟಹುಡುಗನಂತೆ, – ಬೆಟ್ಟದ ಕೆಳಗೆ ಮುನ್ನೂರು ನಾನೂರು ಅಡಿ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಪಾತಕ್ಕೆ ಎಸೆಯಿತು. ಮುದುಕ ತುಂಟಗಾಳಿಯ ಹೊಡೆತಗಳನ್ನು ತಾಳಲಾಗದೆ ಬಿದ್ದ. ತಾನು ಬಿದ್ದರೂ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಹೂ ಹಾಲುಗಳ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀಳಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ದೇವರ ಪೂಜೆಗಿರುವ ಸಾಧನಗಳು ಮೈಲಿಗೆಯಾದಾವು ಎಂದು ಅವನು ಬುಟ್ಟಿ ನೆಲವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸದಂತೆ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದ. ಆತನ ಮೈಕೈ ಗಳಿಗೆ ಪೆಟ್ಟಾಯಿತು; ಬೆನ್ನಮೇಲಿನ ಚರ್ಮ ಸ್ವಲ್ಪಕಿತ್ತುಹೋಯಿತು; ಗಾಯದಿಂದ ನೆತ್ತರು ಒಸರಿತು. ಅವನು ಬಿದ್ದಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ನಡುಗುವ ಕಾಲುಗಳಿಂದ ಬೆಟ್ಟವನ್ನೇರಿ ಗುಡಿಗೆ ಬಂದ.

ಅಂದು ತನಗೊದಗಿದ ಕೇಡಿನಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟುಬಂದಿತು. ಅವನು ಗುಡಿ ಕದಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ತಾನು ತಂದ ಹೂ ಹಾಲುಗಳುಳ್ಳ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಈಶ್ವರನ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಕ್ಕಿದ. ಅವನು ನೋವು ಮುನಿಸುಗಳು ಬೆರೆತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ, "ಎಲೈ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ನಿನಗೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಕರುಣೆಯಿಲ್ಲ; ನಿನ್ನ ತೀರ್ಥ ಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮೊದಲು ಒಂದು ತೊಟ್ಟು ನೀರನ್ನು ಸಹ ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕೆನೆಂಬ ನೇಮವನ್ನು ತೊಟ್ಟು ನಲವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಗೈದ ಈ ಭಕ್ತನ ಮೇಲೆ ನೀನು ಕರುಣೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ; ನನ್ನ ಅನಂತರ ನಿನ್ನ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲೆಂದು ಒಂದು ಸಂತಾನವನ್ನು ಸಹ ದಯಪಾಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಗೆಂದು ದಿನ ನಿತ್ಯ ಬೆಟ್ಟವನ್ನೇರಿ ಬರುವ ಈ ಮುದುಕನ ಮೇಲೆ ನೀನು ಕನಿಕರವಿಲ್ಲದೆ ಮಳೆಗಾಳಿಗಳನ್ನೊಡ್ಡಿ ಕಾಡುತ್ತೀಯೆ. ಈ ನಲವತ್ತು ವರ್ಷ ನಿನ್ನ ಊಳಿಗ ಮಾಡಿದುದು ಸಾಕು; ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿನ್ನ ಪಾಡನ್ನು ನೀನೇ ನೋಡಿಕೋ," ಎಂದು ಹೇಳಿ ಈಶ್ವರನ ಮೇಲೆ ತಂಬಿಗೆ ನೀರು ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ ಪೂಜೆಗೈದು ಹೊರಟು ಹೋದ.

ಅಂದಿನ ಇರುಳು ಮುದುಕ ಪೂಜಾರಿಗೊಂದು ಕನಸುಬಿತ್ತು. ಮಹೇಶ್ವರನು ಸ್ವಪ್ನ ದಲ್ಲಿ, "ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದೆ; ಇನ್ನುಮುಂದೆ ನನ್ನ ಪೂಜೆಗೆಂದು ಕೋಟಪ್ಪಡಿ ಬೆಟ್ಟ ವನ್ನೇರುವುದು ಬೇಡ. ನಾನೇ ಬೆಟ್ಟವನ್ನಿಳಿದು ಬಂದು ತೃಕ್ಕೈಪಟ್ಟ ಕೊಳದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವೆನು. ನೀನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸು. ನೀನು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ವಿಷು ಸಂಕ್ರಮಣದಂದು ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಹತ್ತಿ ನನ್ನ ಮೂಲ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪೂಜಿಸು", ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ.

ಆ ಸ್ವಪ್ನ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಕಡಲಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿತು. ಅವನು ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಎದ್ದು ತೃಕ್ಕೈಪಟ್ಟ ಕೊಳದ ದಂಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದ. ಅಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೊಳ ಎತ್ತರದ ಶಿವಲಿಂಗ ಉದ್ಭವಿಸಿದುದು ದೃಗ್ಗೋಚರ ವಾಯಿತು. ಅವನು ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ಲಿಂಗವನ್ನೇ ಪೂಜಿಸತೊಡಗಿದ. ಅಲ್ಲೊಂದು ಗುಡಿ

ಎದ್ದಿತು. ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಈಶ್ವರನ ಮೂಲವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ನಿತ್ಯಪೂಜೆ ಅಂದಿನಿಂದ ನಿಂತಿತು. ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ವಿಷುಸಂಕ್ರಮಣದಂದು ಮಾತ್ರ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುವುದು.

ಈಶ್ವರ ತನ್ನ ಸಂಗಡ ಹೇಳದೆ ತೃಕ್ಕೈಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೆಲಸಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಮುನಿಸು ಬಂದಿತು. ಅವಳು ತಾನು ಈಶ್ವರನ ಬೆನ್ನಹಿಂದೆ ಹೋಗೆನೆಂದು ಪಣತೊಟ್ಟು ಪಡುವಲಿಗೆ ಇಳಿದು ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿಲು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದಳು. ಆಕೆಯ ಅರ್ಚನೆಗೋಸ್ಕರ ಅಲ್ಲೊಂದು ದೇಗುಲ ಎದ್ದಿತು. ಇದೇ ಮುಟ್ಟಿಲಿನ ಭಗವತಿಯ ಗುಡಿ.

ಇದೇ ಮುಟ್ಟಿಲು ಗುಡಿಯ ಆವಿರ್ಭಾವದ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸ್ಥಳಪುರಾಣ.

ಮುಟ್ಟಿಲು ಗುಡಿಯು ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಐದುನೂರು ಅಡಿ ಉದ್ದ ಮುನ್ನೂರು ಅಡಿ ಅಗಲವಾದ ಎತ್ತರದ ದಿಣ್ಣೆಯ ಮೇಲೆ ಇದೆ. ಗುಡಿಯೊದರೂ ಪುಟ್ಟದು; ಅದು ಕಲ್ಲು ಗೋಡೆಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದೆ. ಮಾಡಿಗೆ ತಾಮ್ರದ ತಗಡನ್ನು ಹೊದಿಸಿರುವರು. ದೇಗುಲದ ಸುತ್ತಲೂ ಪೌಳಿಯಿಲ್ಲ; ಸುತ್ತಲೂ ನಾಲ್ಕಾರು ಬಿಳಿಕಲ್ಲುಗಳಿವೆ. ಗುಡಿಗೆ ಮೂಡು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದ್ವಾರವಿದೆ. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡಿದರೆ ಮೂರಡಿ ಎತ್ತರದ ಭಗವತಿ ವಿಗ್ರಹ ಗೋಚರಿಸುವುದು ಮೂರ್ತಿಯೊದರೂ ಅಸಾಧಾರಣ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯ ಕುಶಲತೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಲಿಲ್ಲ. ದೇಗುಲದ ಆವರಣವನ್ನು ದಾಟಿದರೆ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತ ಕಾಡುಮರಗಳು ಗೋಚರಿಸುವುವು; ದಟ್ಟವಾದ ಪೊದೆಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವುವು. ಹಗಲು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುವ ಜಿಂಕೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇರುಳು ಹೊತ್ತು ಗುಡಿಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಹುಲಿ ಚಿರತೆಗಳು ಸುತ್ತಾಡುವುವು ಆ ಅರಣ್ಯ ಭಗವತಿಯ ಬನವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಕಡಿದು ಬೇಲಿ ಮಾಡುವ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಟ್ಟಿಗೆಗೆಂದು ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಕಾಡು ಮನುಷ್ಯನ ಕತ್ತಿ ಕೊಡಲಿಗಳಿಗೆ ಆಹುತಿಯಾಗದೆ ಉಳಿದಿತ್ತು.

ಭಗವತಿಯ ಉತ್ಸವ ವರ್ಷಂಪ್ರತಿ ಕುಂಭಸಂಕ್ರಮಣದಂದು ನಡೆಯುವುದು. ಇಲ್ಲಿಯ ಜಾತ್ರೆ ಕಳೆದ ಒಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ತೃಕ್ಕೈಪಟ್ಟ ಈಶ್ವರನ ಉತ್ಸವ ಜರಗುವುದು. ಮುಂದೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷು ಸಂಕ್ರಮಣದಂದು ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುವುದು. ಹೀಗೆ ಮೂರು ಉತ್ಸವಗಳು ಸಾಲುಸಾಲಾಗಿ ಬರುವುವು.

ಮುಟ್ಟಿಲು ಜಾತ್ರೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿಲು, ಕಲ್ಪಾತಿ, ಕೋಟಪ್ಪಡಿ, ತೃಕ್ಕೈಪಟ್ಟ ಕೋಟತ್ತರ ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕೈದು ಗ್ರಾಮಗಳಿಂದ ಜನ ಬಂದು ಸೇರುವರು. ಕಲ್ಪಾತಿ, ಮೇಪ್ಪಾಡಿ ಬತ್ತೇರಿ, ಮಾನಂದವಾಡಿ ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕಾರು ದೊಡ್ಡ ಊರುಗಳಿಂದ ಹಲದರು ತಮ್ಮ ಸಾಮಾನು ಸರಕುಗಳನ್ನು ಜಾತ್ರೆಗೆ ತಂದು ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಳಿಗೆಗಳನ್ನು ಹೂಡುವರು. ನೆತ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಮಾರುವ ಕಿರುಹರದರಿಗೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಜಾತ್ರೆಗೆಂದು ಬಂದ ಉರಾಳಿಗಳು, ಪಣಿಯರು, ಕುರುಚರು, ಮುಳ್ಳುವ ಕುರುಬರು, ನಾಯಕರು ಮೊದಲಾದ ಗುಡ್ಡಗಾಡಿನ ಜನರು ಸರಕುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಲೆಂದು

ಒಂದೆರಡು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ತರುವರು. ಈ ಜನರಿಂದ ಕಾಸುಗಳನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಚಹಾ ಅಂಗಡಿಕಾರರು, ಕಳ್ಳಂಗಡಿಯವರು, ಅರಿವೆ ಅಂಗಡಿಯ ಮಾಲಿಕರು, ಇವರೆಲ್ಲಾ ನಾ ಮುಂದು ತಾ ಮುಂದು ಎಂದು ಪೋಲಾಟವನ್ನು ನಡೆಸುವರು. ಸರಕುಗಳ ನಿಜ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಅರಿಯದ ಈ ಗುಡ್ಡಗಾಡಿನ ಜನರು ಮೂರು ಕಾಸಿನ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಆರು ಕಾಸಿನ ಬೆಲೆಯನ್ನು ತೆತ್ತು ತಾವು ಉತ್ತಮ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡೆವೆಂದು ಹಿಗ್ಗುವರು; ತಾವು ತಂದ ದುಡ್ಡನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹರದರ, ಚಹಾ ಅಂಗಡಿಕಾರರ ಮತ್ತು ಕಳ್ಳಂಗಡಿಯವರ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿ, ಇರುಳು ನಿದ್ದೆಗೆಟ್ಟು ಬರಿಗೈಯಲ್ಲಿ ಮರಳುವರು. ಆದರೂ ಜಾತ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಲಿದೆವು ಎಂಬ ಹಿಗ್ಗು ಸಂತಸಗಳು ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿರುವುವು.

ಸುತ್ತಲಿನ ನಾಲ್ಕಾರು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಪಣಿಯರು ಮಿಂದು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಜೋತು ಬೀಳುವ ಕೂದಲಿಗೆ ತೆಂಗಿನೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಸವರಿ ಹೊಸ ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು, ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಉರಿವ ದೊಂದಿಗೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಇರುಳು ಎಂಟು ತಾಸಾಗುವಾಗ ಗುಡಿಗೆ ಬರುವರು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಪಾಪನ ತೊಡಿಯಲ್ಲಿ ದುಡಿದ ಜನ ಪ್ರಸ್ತಭೂಮಿಯ ಒಂದೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಳವೂರುವರು. ಇರುಳು ಉರಿಸಲೆಂದು ಬರುವಾಗಲೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಒಂದೊಂದು ಹೊರೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತರುವರು. ಅವರು ಸಂತೆಯಲ್ಲೊಮ್ಮೆ ಸುತ್ತಾಡಿ ಬರುವರು; ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಬಾಳೆಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ದೇವರಿಗೆ ಹಣ್ಣುಕಾಯಿ ಮಾಡಿಸುವರು. ಅವರು ಹಣ್ಣುಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದೊಡನೆ ಪೂಜಾರಿ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಿ, ಒಂದು ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿ ದೇವರ ಮುಂದೆ ಕಾಯಿ ಒಡೆಯುವನು; ಒಂದು ಒಡೆ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಮತ್ತು ಎರಡು ಬಾಳೆಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಒಂದಿಷ್ಟು ಹೂ ಗಂಧ ಮತ್ತು ಕುಂಕುಮ ಸಮೇತ ಭಗವತಿಯ ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಡುವನು. ಇದಿಷ್ಟು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದರೆ, ಬೆಳ್ಳಿಪಾಡಿ ಮತ್ತು ತೆರೆಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದು, ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡುವುದು, ಬೆಂಕಿಯ ಸುತ್ತಾ ಹಾಡುತ್ತಾ ಕುಣಿಯುವುದಲ್ಲದೆ ಪಣಿಯರಿಗೆ ಬೇರೇನೂ ಕೆಲಸಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕುಣಿದು ಕಾಲುಗಳು ದಣಿಯಲು ಹಾಡಿ ಗಂಟಲುಗಳು ಬತ್ತಲು ಅವರು ಚಹಾ ಅಂಗಡಿಯೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ, ಅಂಗಡಿಯವನು ಕೊಡುವ ಕೆಂಬಣ್ಣದ ಸಿಹಿನೀರನ್ನು ಚಹಾವೆಂದು ಕುಡಿಯುವರು; ನೀರಡಿಕೆಯನ್ನು ಹಿಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು; ಕಳ್ಳಂಗಡಿಯವನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಾಲ್ಕಾಣೆಯನ್ನೋ ಎಂಟಾಣೆಯನ್ನೋ ತೆತ್ತು ಒಂದೆರಡು ಡ್ರಾಮು ಕಳ್ಳನ್ನು ಗಂಟಲ ಕೆಳಗೆ ಸುರಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಅಮೃತದ ಸವಿಯನ್ನು ಕಾಣುವರು; ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ರೊಕ್ಕ ಉಳಿದಿದ್ದರೆ ಅಂಗಡಿಗಳೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಹಚ್ಚಡವನ್ನೋ, ಬಳೆಗಳನ್ನೋ ಅಥವಾ ಉಂಗುರಗಳನ್ನೋ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವರು. ಈ ರೀತಿ ಅವರು ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ವೇಳೆಯನ್ನು ಕಳೆಯುವರು.

ಎ. ಎಂ. ಕುಮಾರ್

ರಾಜಾಸೀಟು—ಪ್ರಕೃತಿ ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ವಮೋಹಕ, ನಿತ್ಯನೂತನೆ

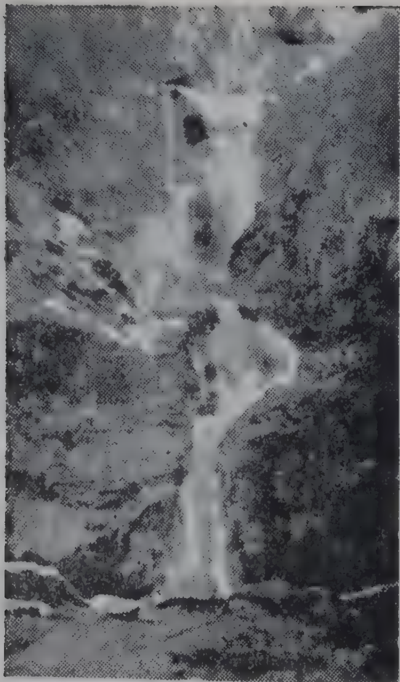
ತಲಕಾವೇರಿ—ಕಾವೇರಿಯ ತಲೆ-ಜಲ-ತೀರ್ಥ; ಗಿರಿಕಂದರಗಳ ಮಕುಟ

ಹೊನ್ನಮ್ಮನ ಕೆರೆ—ತ್ಯಾಗದ ಕಥೆಗೆ ಹೊನ್ನಮ್ಮನ ಕೆರೆಯೂ ವಸ್ತು

ಅಬ್ಬಿ ಜಲಪಾತ—'ನಾನೂ ಹೆದರಿಸಬಲ್ಲೆ';
ನೀರಿನ ಧುಮುಕುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿಸರ್ಗದ ನಾದವಿದೆ

ಇರ್ಪು — ಕೊಡಗಿನ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ. ಹಿಂಜಿದ ಹತ್ತಿಯಲ್ಲ. ನಿರಂತರ ಜಲಧಾರೆ.

ಕಾಫಿ ಕೊಯ್ಲು — ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಸೆಲೆ. ಕೊಡಗಿನ ಕಾಫಿ–ಇದು ನನ್ನ ಕೊಡುಗೆ.

ನಾಲ್ಕು ನಾಡು ಅರಮನೆ—ಕಲ್ಲೂ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಕಲ್ಲಿನ ಆನೆ—ಸಾಕಾರ ಗಾಂಭೀರ್ಯ

ಮಡಿಕೇರಿ ಪೇಟೆ—ಎತ್ತರದಿಂದ ಮಡಿಕೇರಿ

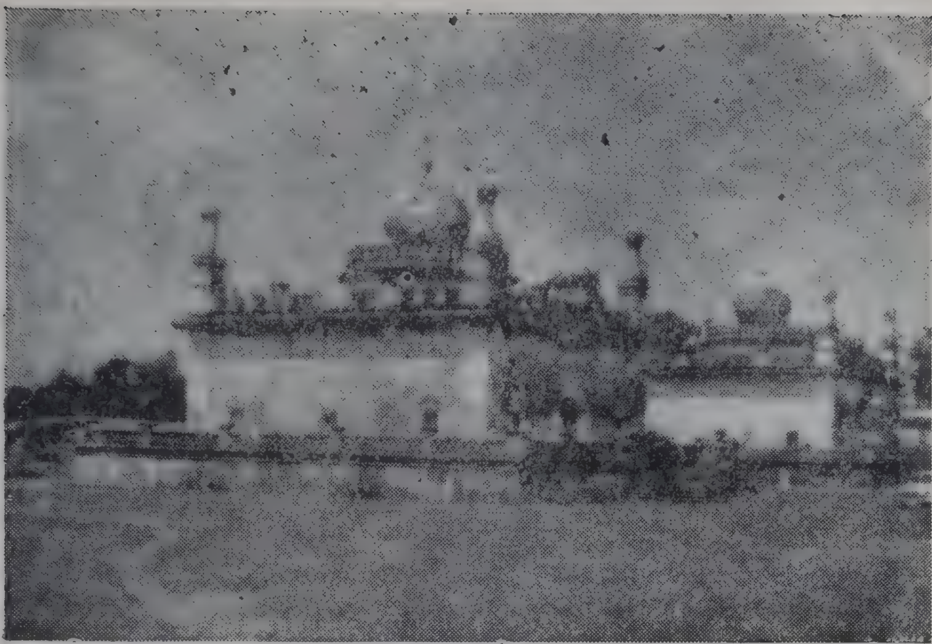
ಗಾಂಧೀ ಮಂಟಪ—ಮಹಾತ್ಮನ ನೆನಪು

ಭಗಂಡೇಶ್ವರ—ಭಾಗಮಂಡಲದ ಭಗಂಡೇಶ್ವರ

ಕೋಟೆಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು—ಇಂದಿಗೂ ಹಿರಿಯ ಬಾಗಿಲು

ಗದ್ದಿಗೆ— ನೆನಪು ಸಮಾಧಿಯಾಗದಿರಲಿ

ಇಗ್ಗುತಪ್ಪ—ಅತ್ತ ಕಾವೇರಿಯಮ್ಮ-ಇತ್ತ ಇಗ್ಗುತಪ್ಪ, ನಮ್ಮ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ರಕ್ಷೆ

ಓಂಕಾರೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ—ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ವೈವಿಧ್ಯ - ಚರಿತ್ರೆಯ ಜೀವಂತ ಸಾಕ್ಷಿ

ಅರಮನೆ—ಅಂದಿನ ಅರಮನೆ-ಇಂದಿನ ಜನಮನೆ

ಭಾಗ–೩

ಕಾದಂಬರಿ ಕಾವೇರಿ

ದಕ್ಷಿಣದ ಗಂಗೆಯೆನಿಸಿ, ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಹಿರಿಯ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಪಶ್ಚಿಮದಿಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಹರಿದು ಖ್ಯಾತವಾದ ಕಾವೇರಿಯು ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯ ಕೀರ್ತಿಯ ಪ್ರವಾಹ, ಖ್ಯಾತಿಯ ಪತಾಕೆ. ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯ ಕುಂಡಿಕೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಉಗಮಿಸಿ ನಾಲ್ಕು ಮೈಲುಗಳತನಕ ಗುಪ್ತಗಾಮಿನಿಯಾಗಿ ಹರಿದು ಮುನ್ನಡೆದ ಕಾವೇರಿಗೆ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನವಿದೆ: ರೈತರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಯಿದೆ. ಅಂತೆಯೆ ಆಕೆಗೆ ಬಾಯಾರಿದವರನ್ನು ತಣಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ, ಬಯಲನ್ನು ಹುಲುಸಾಗಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ; ತನ್ನ ಒಲವಿನ ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಾಣುವ ಹಂಬಲವೂ ಇದೆ. ಜತೆಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯೂ ಇದೆ. ದಿವಂಗತ ಭಾರತೀಸುತರೇ ಹೇಳುವಂತೆ[1] ಆಕೆ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಹೊರಟಿರುವುದು ತನ್ನ ಒಲವಿನ ಕಾಂತನನ್ನು ಸೇರುವುದಕ್ಕೆ. ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ದೃಶ್ಯಗಳು ನೂರಾರು. ಲಲನೆಯರ ಮಂಜುಳನಾದ ಆಕೆಯ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಹುಲಿಗಳ ಭಲ್ಲೂಕಗಳ ಬೀಡನ್ನು ಆಕೆ ಕಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೂ ಆಕೆ ಹಿಗ್ಗದೆ, ಕುಗ್ಗದೆ ಸಕಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತ, ಉತ್ತಮಾಧಮ ಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಕಾರವನ್ನೆಸಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಫಲಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿನಿತೂ ಆಕೆಗಿಲ್ಲ.

---

1 ಭಾರತೀಸುತರು 2-1-1938ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಕವಿತೆಯೊಂದು ಹೀಗಿದೆ.

ಗಮಿಸುತಿರುವೆನು ಮುಂದೆ ತೆರಳಲಿಕೆ ಎನ್ನಯಾ ಕಾಂತನನು
ಏಕಾಂಗಿ ನಾನಾಗಿ ಗಮಿಸುತಿಹೆ ನಾನು
ಕನ್ನಡದ ಕಿರೀಟ ಕೊಡಗು ನಾಡಿನ ಗಿರಿಯೊಂದರಲಿ ಕಂಡೆ
ನು ನಾನು ದಿವಾಕರನ ಪಾವನದ ಬೆಳಕು
ವಿಪಿನಾಂತರದಿ ಬಾಳುತಿಹ ಕೋಗಿಲೆಗಳ ರವವಂದೆನಗೆ
ಆಯ್ತು ಸುಮಧುರವಹ ಜೋಗುಳದ ಹಾಡು.

೨

ಬೊಮ್ಮ ನಾ ಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ನಾ ಹಡೆದೆ ಜನ್ಮವನು ಕಣಿವೆಗಳಲಿ
ಲಿ ಹರಿದಾಡಿ ಪಡೆದೆನು ಚೈತನ್ಯವನು
ಎನ್ನ ಜನ್ಮ ಪ್ರದೇಶವಾಯ್ತು ನರನಿಗೆ ಪಾವನ ತೀರ್ಥ
ನಾನಾದೆ ಜಗದಲಿ ಅಘ ವಿನಾಶಿನಿಯು

ಭಾರತೀಸುತರು ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯಾದರೆ ಅವರ ಅನುಭವದ ಆಳದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಚಿಲುಮೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾವೇರಿಯಾಗಿ ಹರಿಯಿತು. ಬೆಟ್ಟದಿಂದ ಧುಮುಕಿ, ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನುಸುಳಿ, ಕೆಸರನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಪವಿತ್ರ ತೀರ್ಥವಾಗಿ ಸಾಗಿತು. ಸಾಹಿತ್ಯಶಕ್ತಿಯು ಮಹಾನ್ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಸೇರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿರಂತರ ಪ್ರವಹಿಸಿತು.

ಅಬಲೆ ಧರೆಯಲ್ಲಿ ನಾನಾದೆ ಬಲವನ್ನು ಪಡೆದು ನಾ ಮುಂದೆ
ತೆರಳಿದೆನು ಕಾನನದಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ
ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಗಾನವನು ಸವಿದು ಶುಕ ಸಂದೋಹದ ಸೊಲ್ಲಿಲ್ಲ
ಮೆದ್ದು ನಾ ಮುಂದೆ ತೆರಳಿದೆನು.

೩

ಹಸುರು ಕೈಗಳ ನೋಟ, ಅಡಿಕೆ ಬಾಳೆಗಳ ಚೆಂದ ಹಸು
ಗೂಸುಗಳ ತೊದಲ್ನುಡಿಗಳಿಂಚರವು
ಎನ್ನಲ್ಲಿ ನೀರಸುಧೆ ಸೇವಿಸಲು ಬರುತ್ತಿರುವ ಗೋವುಗಳ
ಕೊಡಗಳಲಿ ಜಲವ ತುಂಬಲು ಬರುವ ಲಲನೆಯರ
ಇವನೆಲ್ಲರನು ಕಂಡು ನಾ ಪಡೆದೆ ತೋಷವನು ಚಿಂತಿಸುತ
ಹೆಜ್ಜೆಗಳನಿಡುತಲಿ ನಾ ನಡೆದೆ ಮುಂದೆ
ಹುಲಿಗಳಾ ಭಯಂಕರ ರೂಪವನು ಹರಿಣಂಗಳ ಚೆಲುವನು
ಭಲ್ಲೂಕಗಳನು ದಾರಿಯಲಿ ನಾ ಕಂಡೆ

೪

ನಾಲ್ಮಡಿಯ ಕೃಷ್ಣನಾ ಮೈಸೂರ ಸಿರಿಯನ್ನು ನಾ ನೋಡಿ
ಕನ್ನಂಬಾಡಿಯಲಾತನಾ ದಾಸಿ ನಾನು
ಆಗುತಲಿ ಕನ್ನಡದ ಕೀರ್ತಿಯಾ ಬೆಳಕನ್ನು ನಾ ದರ್ಶಿಸಿ
ಬರುತಿಹೆನು ಸೇರಲ್ಕಾಂತನನು
ದೂರದಲಿ ಕೇಳುತಿಹೆನು ಎನ್ನರಸ ಸಾಗರನ ರವವನ್
ಆತನಲಿ ಪಡೆಯಲಿಕೆ ಸಮ್ಮಿಲನವನು
ನಾನಿಂದು ಧಾವಿಸುತಿಹೆನು ಮುಂದೆ ನೇರವಾಯ್ತು ದಾರಿಗನೆ
ನೀನು ಕುಡಿ ಎನ್ನಲಿಹ ಸವಿಯಾದ ನೀರನು.

೫

ಸಕಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳಿಗೆ ನಾನು ಕೊಡುತಿರುವೆ ನೀರನ್ನು
ಉತ್ತಮರು ಅಧಮರೆಂದೆಂಬ ಭಾವವದು
ಎನಗಿಲ್ಲ ಶತ್ರು ಮಿತ್ರರಲಿ ಏಕರೀತಿಯಲಿ ವರ್ತಿಪೆನು
ನಾನು, ಫಲಾಕಾಂಕ್ಷೆಯದು ಎನಗಿಲ್ಲವಿಂದು

ಭಾರತೀಸುತರು ಬರೆದ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಮೆಯದಲ್ಲ. ಅವರ ಜೀವಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ನಾಲ್ಕು ಅನುವಾದಿತ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದುವು. ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಪ್ರಕಟಣೆಯ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾದ ಸೆಳವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ತರುಣ ಭಾರತೀಸುತರು ಈ ಶತಮಾನದ ನಾಲ್ಕನೇ ದಶಕದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನರ್ಪಿಸ ಹೊರಟು ಏಳನೇ ದಶಕದವರೆಗೂ (ಸುಮಾರು 40 ವರುಷ) ತಮ್ಮ ನಿಸ್ಪೃಹ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಯಾವ ಆಡಂಬರವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಘೋಷವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಆ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದರು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತಕಾರರ * — ವಿಮರ್ಶಕರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ರಾರಾಜಿಸದೇ ಹೋದರೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ—ಕನ್ನಡಿಗ ಓದುಗರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾದ ಎಡೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ತನ್ನದೇ ಆದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳಸಿಕೊಂಡರು.

ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಗು–ವೈನಾಡಿನ ಜನಜೀವನದ ನಗ್ನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಭಾರತೀಸುತರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಗಣ್ಯರೆನಿಸಿದ ವೈನಾಡಿನ 'ಪಣಿಯ'ರಂತಹ ಗಿರಿಜನರ ಜೀವನದ—ಎದೆಯ ಹಂಬಲದ-ರೂಢಿ ರೀತಿಯ ಸಮರ್ಥ ಚಿತ್ರಣ ಮಾಡಿದ

ಕಾವೇರಿಯೆಂದೆಂಬ ಎನ್ನಯಾ ನಾಮವನು ನಾಡೊಳಗೆ
ಬೆಳಗುತಿಹುದು ಭಾರತದ ನದಿಗಳಲಿ ಮುತ್ತು
ನಾನಹೆನು ಓ ಪಥಿಕ ಸಾಕಿನ್ನು ತೆರಳುವೆನು ಕಾಂತನೆ
ನ್ನನು ಕರೆಯುತಿಹನು ಸೇರುವೆನು ಆತನೊಳು

ಈ ಕವಿತೆಯು ಭಾರತೀಸುತರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಜೀವನದ 'ದರ್ಶನ'ವನ್ನು ಸಾರುತ್ತದೆಯೆಂದರೆ ಸಾಧುವಾದೀತು. ಆದರೆ ಅವರು ಕಾವೇರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ—ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯಾದರು. ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಯು ಓಘ ಕಾವೇರಿಯಾಯಿತು. ಅದು ತಾನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದುದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಪ್ರವಹನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಒಳಿತು ಕೆಡಕುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನಡೆದು ಎಲ್ಲರ ತೃಷೆಯನ್ನಡಗಿಸುವ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿತು. ಪ್ರಕೃತಿಯ-ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ದರ್ಶಿಸಬಲ್ಲ ಪ್ರತಿಫಲನ ಶಕ್ತಿಯಾಯಿತು. ಚಿರಂತನಗತಿಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮೂರ್ತಿಯಾಯಿತು.

* ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಭಾರತೀಸುತರ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ ವಿಷಯ.

ಭಾರತೀಸುತರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಗತಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ರೂಢಿಸಿದರು; ಹೊಸ ಮಜಲನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಮಾನವತ್ವದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದರು.

ಭಾರತೀಸುತರು ಕಂಡದ್ದು ಬರಿಯ ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಹುಳು ಹುಪ್ಪಟೆಯನ್ನು, ಗೆದ್ದಲಗೂಡನ್ನು, ಕೆಸರು ಹಾವಸೆಯನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರ್ಶದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರುವ ಬದಲು ಸಹಜತೆಯ ನೆಲದಲ್ಲಿ, ಬರಿಗಾಲಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದಾರೆ; ಕಂಡಂತೆ ನುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಾದರೆ, ಉಳಿದವುಗಳು ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುವು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುವು. ಲೈಂಗಿಕ ಭಾವಸಹಜತೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಂತಹವುಗಳು . ಪ್ರೇಮ-ಕಾಮಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಕುಣಿದಾಡಿವೆ. ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಗತಿಬಿಂಬ ಮೂಡಿವೆ. ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವವೂ ಬೆಳಕಾಗಿ ಹರಹಿದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಓದುಗರಲ್ಲಿ—ವಿಮರ್ಶಕರಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ವಿಚಾರ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿವೆ.

ಕಾವೇರಿಯ ಓಟವೂ ಒಂದೇ ತೆರನಲ್ಲ; ಅದು ಕಾಲ, ದೇಶ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಬರೆದ ಕಾಲದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ವಿಷಯ ಗಹನತೆಯ—ವೈವಿಧ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ—ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಚಿರಂತನ

ಭಾರತೀಸುತರ "ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆ" ಮತ್ತು "ಕೊಳಲಿನಕರೆ"

ಕಯ್ಯಾರ ಕಿಞ್ಞಣ್ಣ ರೈ

[1]'ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆ' ಮತ್ತು 'ಕೊಳಲಿನಕರೆ' ಇವೆರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳೂ ಒಂದೇ ವಸ್ತು; ಒಂದೇ ಕಥೆ. 'ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆ'ಯ ಉತ್ತರಾರ್ಧದ ಕಥೆ 'ಕೊಳಲಿನ ಕರೆ'. ಆದಕಾರಣವೇ ಈ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಕುರಿತು ಒಂದೇ ಲೇಖನ ಬರೆವುದು ಸಮಂಜಸವೆನಿಸಿದೆ.

"ವೈನಾಡಿನ ಗಿರಿಜನ ಸಮುದಾಯದ ಪಣಿಯರೆಂಬ ವರ್ಗಕ್ಕೆಸೇರಿದ ಕೊಳುಂಬನೆಂಬ ಯುವಕ ತೋಳ್ಪಟ್ಟಿಯ ಕಾಳಪ್ಪಸೆಟ್ಟಿಯ ಗೈಮೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ತೃಶ್ಶಿಲೇರಿಗೆ ಬಂದ; ಅಲ್ಲಿ ಅಂಬಾಡಿ ಮರಾರರಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ. ಶಾಂತಿಕಾರ ಎಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯಿಂದ ನಂಜಿ ಎಂಬ ಪಣಿಚ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ದೇಚು ಎನ್ನುವ ಸುಂದರಿಯಾದ ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆ ಕೊಳುಂಬನ ಮನಸೆಳೆದಳು. ಮರಾರರ ಅಳಿಯ ಕೇಶವನ ಕೀಚಕ ತನದಿಂದಾಗಿ ಈ ಎಣೆ ಜೀವಿಗಳು ಆ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರು. ಕೊಡಗಿನ ಮಲೆಗೆ ಹೊರಟ ಅವರಿಗೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ತೋಳ್ಪಟ್ಟಿಯ ಟಿಪ್ಪಿಂಗ್ ದೊರೆಯಲ್ಲಿ ಊಳಿಗ ದೊರಕಿತು. ಸುಂದರಿಯಾದ ದೇಚುವಿನ ಮೇಲೆ ದೊರೆಯ ಕಣ್ಣು ಬಿದ್ದು, ಆಕೆಯನ್ನು ಆತ ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿ ತನ್ನ ಬಂಗ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡದ್ದಲ್ಲದೆ, ಕೊಳುಂಬನನ್ನೇ ಸುಳ್ಳು ಆರೋಪ ಹೊರಿಸಿ ಜೈಲಿಗೂ ಅಟ್ಟಿದನು. ಸೆರೆವಾಸ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದ ಕೊಳುಂಬ ಮಣಿಯಂಗೂಡು ಗವುಂಡನಲ್ಲಿ ಊಳಿಗ ನಿಂತು ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಗಲಿಸಿದ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮೆ ದೇಚುವಿನ ನೆನಪಾಗಿ ಟಿಪ್ಪಿಂಗ್ ದೊರೆಯ ಬಂಗ್ಲೆಯ ಒಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೊಳಲು ಊದಿದನು. ದೇಚು ಕೊಳಲದನಿ ಕೇಳಿದಳು; ಕೊಳುಂಬನಿದ್ದಲ್ಲಿ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದಳು. ಅವರ ಪುನರ್ಮಿಳನವಾಯಿತು. ಹಳೆಯದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತು ಮರಳಿ ಆ ಎಣೆ ಜೀವಿಗಳು ಒಂದಾದರು"

ಇದಿಷ್ಟು ಕಥೆಯ ಸಾರಾಂಶ, ಸುಮಾರು ಐನೂರು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ಈ ಕಥೆ ಅತ್ಯಂತ ರೋಮಾಂಚಕಾರೀಘಟನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ವಾಚಕರನ್ನು ತಲ್ಲೀನತೆಯಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ಮುಗ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಿಕೃಷ್ಟವಾದ ದಲಿತ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಆ ಪಣಿಯ ದಂಪತಿಗಳು ದೇಚು ಕೊಳುಂಬರ ಪರಿಶುದ್ಧ ಪ್ರೇಮ, ಆ ಪವಿತ್ರ ಪ್ರೇಮಕ್ಕಾಗಿ

---

1. ಭಾರತೀಸುತರ 'ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆ' ಮತ್ತು 'ಕೊಳಲಿನ ಕರೆ' ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಕುರಿತು ಸಂಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಲೇಖನ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಯ್ಯ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ ನನ್ನ ಹಾಗೂ ಭಾರತೀಸುತರ ಪರಿಚಯ ಹಳೆಯದು. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದೇಶರೂಪವಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಮಾತು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೊಪ್ಪಿಸಿದ ಕಾರ್ಯ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಕುರಿತಾದ ಬರೆಹ; ಹಾಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಇತರ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ, ಆ ಉಭಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಕುರಿತಾಗಿಯೇ ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಅವರು ನಡೆಸಿದ ಬದುಕಿನ ಹೋರಾಟ ಎಂತಹ ಅಮಾನುಷ ಸಂಕಷ್ಟಗಳು ಬಂದರೂ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಒಂದುಗೂಡಿದಾಗ, ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಮದ ಪಾವಿತ್ರ್ಯದಿಂದಲೇ ಬದುಕನ್ನು ಮರಳಿ ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡ ಅವರ ನಿಲುವು ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಕರುಣೆ ಸಹಾನುಭೂತಿಗಳ ಅಲೆಗಳನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ ಧನ್ಯತೆಯ ರೋಮಾಂಚನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣ ಲೇಖಕನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷಣ ಶಕ್ತಿ; ಈ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಜನಾಂಗದ ಜೀವನವನ್ನು ಭಾರತೀಸುತರು ಎಷ್ಟೊಂದು ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾರೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವುದು, ಬೇಟೆ, ಮದ್ಯಪಾನ, ಕಳ್ಳತನ, ಊಳಿಗಕ್ಕೆ ನಿಂತವರ ಮೇಲೆ ಯಜಮಾನರು ತೋರಿಸುವ ದರ್ಪ, ಅಂತೆಯೇ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರಾದವರನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸುವುದು, ಶ್ರೀಮಂತವರ್ಗದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಸಮಾಜ ಅನುಭವಿಸುವ ಸಂಕಟ ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಾಟಕ ನೋಡಿದಂತೆ, ಫೋಟೋಗ್ರಾಫಿಯಲ್ಲಿ ಸೆರೆ ಹಿಡಿದಂತೆ, ಸಿನೇಮದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರವಾದಂತೆ ವಾಚಕರ ಕಣ್ಣಮುಂದೆ ಸುರುಳಿ ಸುರುಳಿಯಾಗಿ ಹಾದು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ವೈನಾಡಿನ ಪಣಿಯರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಓದುಗರು ತಾವಾಗಿ ವಿಹರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ತಿಳಿಯಾದ ಕನ್ನಡದ ಸುಂದರ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಪಣಿಯರ ಮಾತುಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ನಮಗೆ ಕಥೆಯ ಸಹಜ ರಮಣೀಯತೆ ಎದ್ದು ತೋರುತ್ತವೆ. ಉರಾಳ, ಉರಾಟಿ, ಉರಾಕು, ಎಡವ ಮಾಸ, ಐತ, ಓಮಿ, ಕಾರಿಕನ್ನು, ಕೆಳಂಗು, ಕೊರಂಜಿ, ಕೂಟತ್ತಿ, ಕುರುಕ್ಕ, ಚರಟೆ, ಇಾಂಡು, ತಂಬ್ರಾಕಳು, ತಳ್ಳೆ, ತೋಡಿ, ತವ, ನಾಳು, ನಿಲಾವು, ಪಾಪ, ಪಾಪಾತಿ, ಪುರೆ, ಪುಗೆ, ಪಳ್ಳಿ, ಪಾಕು,ಪೊರುಳು, ಪೂಡಿಯ, ಬೆಳ್ಳ, ಮೊಟ್ಟ, ಮೊಟ್ಟಾತಿ, ಮಿರಾತಿ, ಮಾನು, ಮಾಮಿ, ಮೂರಿ, ವರಾತ, ಚೆತ್ತಲೆ, ಬೊಳಿಚ್ಚ ಇತ್ಯಾದಿ ಪಣಿಯರ ಆಡುನುಡಿಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯ ಪುಟ ಪುಟಗಳಲ್ಲೂ ಪಂಕ್ತಿ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲೂ ಬೆರೆತು ಶೈಲಿಯನ್ನು ಸಹಜತೆಯ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸೊಗಸುಗೊಳಿಸಿವೆ. ತುಳು, ಮಲೆಯಾಳ, ಕೊಡಗ, ಕನ್ನಡ ಈ ಭಾಷೆಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಚಯ ಇದ್ದವರಿಗೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ಈ ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡುವ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಅರ್ಥಕೋಶದ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಓದುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರಿಂದ ಈ ಶೈಲಿಯ ಸಹಜ ಸೌಂದರ್ಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಇಂತಹ ಮೂಲದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷಾ ಪದಗಳು ಕನ್ನಡನುಡಿಗೆ ಭಾರತೀಸುತರು ಇತ್ತ ಕಾಣಿಕೆಯೆಂದು ನಾವು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

"ಬೇಚು ಕಡವಿನಲ್ಲಿ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಒಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಜನರಾರೂ ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿದ ಆ ಹೆಣ್ಣು ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಅರಿವೆಗಳನ್ನು ಒಗೆಯಲು ಹೊರಟಿದ್ದಳು. ಅವಳು ತಾನುಟ್ಟ ಕಾರಿಕನ್ನು ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಿದ ಮೇಲುದೆಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದ ಅಂಟುವಾಳಕಾಯಿಯ ನೊರೆಯಲ್ಲಿ ನೆನಸಿದ್ದಳು. ಅವಳು ತನ್ನ ಮಾನವನ್ನು ಮುಚ್ಚಲೆಂದು ಕಿರುವಸ್ತ್ರವೊಂದನ್ನು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಕೆದರಿದ ಕೂದಲು

ಆಕೆಯ ಬೆನ್ನು ಮತ್ತು ಹೆಗಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಹಾಸರೆಯ ಮೇಲೆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಡಿಯಲೆಂದು ಎತ್ತಿದ ಆಕೆಯ ದುಂಡಗಿನ ತೋಳುಗಳು ಎಳೆಕಳಲೆ ದಂಟುಗಳಂತೆ ಮಿನು ಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಕೆಯ ಕೆಂದುಟಿಯ ಮೇಲೆ ಎಳೆನಗೆ ಲಾಸ್ಯವಾಡುತ್ತಿತ್ತು, ಆಕೆಯ ವಕ್ಷ ದಲ್ಲಿ ಕುಚಗಳು ಕಳಿತ ಮೂಸಂಬೆಯ ಹಣ್ಣುಗಳಂತೆ ಎದ್ದು ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಕೆ ವಸ್ತ್ರ ವನ್ನು ಬಡಿಯುವಾಗ ಅವು ಮೃದು ನರ್ತನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು" ಹೀಗೆ ವರ್ಣನೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ ಕಾಳಿದಾಸನು ದುಷ್ಯಂತನಿಗೆ ಶಕುಂತಲೆಯ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭ ದಂತೆ, ದೇಚುವಿನ ಪ್ರಣಯಿ ಕೊಳುಂಬನೂ ಬಿದಿರ ಮೆಳೆಯ ಎಡೆಯಿಂದ ಈ ಮೋಹಕ ದೃಶ್ಯ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು ದುಷ್ಯಂತನು ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕಂಡಂತೆ !

ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ನಾಗರಿಕ ದಂಪತಿಗಳು ಮಧು ಚಂದ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ವಿಲಾಸ ವಿಹಾರ ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಏನೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲದೆ ಒಂದು ತೂಕ ಹೆಚ್ಚೇ ಎನ್ನ ಬಹುದಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೇಚು ಕೊಳುಂಬರ ವನ ವಿಹಾರದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಭಾರತೀ ಸುತರು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರೇಮ ವಿಹಾರದ ಜತೆಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವರ್ಣನೆ ಬೆರೆತು ಕಾದಂಬರಿ ಆಪ್ಯಾಯಮಾನವಾಗಿದೆ. ದೇಚು ಕೊಳುಂಬರು ನೆರೆ ಬಂದಾಗ ಮೀನು ಹಿಡಿಯಲು ಹೋಗಿ ಮೀನಿಗೆ ಕಡಿದ ಕತ್ತಿಯ ಪೆಟ್ಟು ಕೊಳುಂಬನ ಕಾಲಿಗೂ ತಾಗಿ, ಆತನು ನೆರೆಗೆ ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋದಾಗ ದೇಚು ಸಾಹಸದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಸ್ಮೃತಿ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಹಳ್ಳಿಯ ಪಣಿಯರ ಜೀವನದ ಯುವಕ ಯುವತಿ ಯರ Courtship before marriage ಎನ್ನಬಹುದಾದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಚಿತ್ರಣ ಸೊಗಸಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಹಾಗೆ ಸ್ಮೃತಿ ತಪ್ಪಿದ ಕೊಳುಂಬನಿಗೆ ಸ್ವಂತ ಮನೆಯಿಲ್ಲ; ಕೈಹಿಡಿದ ಹೆಂಡತಿಯಿಲ್ಲ; ನೆಂಟರಿಷ್ಟರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ; ಸ್ಮೃತಿ ತಪ್ಪಿದ ಆತನನ್ನು ಆಗ ಯಾರು ಉಪಚರಿಸಬೇಕು? ಮುಗ್ಧ ಯುವತಿ ದೇಚು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ "ಅತನ ಮೈಗೆ ಕಾವುಕೊಟ್ಟೇನು; ಗಾಯಕ್ಕೆ ಗಿಡ ಮದ್ದು ಅರೆದು ಹಚ್ಚಿಯೇನು" ಎಷ್ಟು ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣ, ಅರ್ಥ ಗರ್ಭಿತ ಈ ಶೈಲಿ!

ಭಾರತೀಸುತರ ಶೈಲಿಯ ಅಲಂಕಾರಿಕತೆಗೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ: 'ಅಡವಿ ಜೀವ ಕೋಟಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮೈಮೇಲೆ ತಳೆದಿದ್ದರೂ ನಿರ್ಜನವಾದುದು; ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ಸುಡುವ ಸೂರ್ಯನ ತಾಪಕ್ಕೆ ಮೈಯೊಡ್ಡಿ ನಿಂತಿದ್ದರೂ ತಾಪ ಹಾರಕವಾದುದು. ಬೆಳಕು ಕದಿರು ಗಳ ಸೋನೆ ಮಳೆಗೆ ಮೈಯೊಡ್ಡಿ ನಿಂತಿದ್ದರೂ ಕತ್ತಲೆಯೆ ಆಗರವಾದುದು. ಸಾವಿರದೆಂಟು ಬಗೆಯ ನಿನಾದಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ ಪ್ರಶಾಂತವಾದುದು'.

ದೇಚು ಕೊಳುಂಬರ ಪಾತ್ರ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪವಿತ್ರ ಪ್ರೇಮದ ಬುಗ್ಗೆಯಂತಿದ್ದರೆ ಅಳಿಯ ಮರಾರ ಕೇಶವನ ಪಾತ್ರದ ಕೀಚಕತನ ಅಷ್ಟೇ ನಗು ಬರಿಸುವಂತಿದೆ. ಶ್ರೀಮಂತರ ಮನೆ ಗಳಲ್ಲಿ ಉಡಾಳರಾಗಿ ಅಲೆಯುವ ಯುವಕ ಸಮುದಾಯದ ಪಶುಬುದ್ಧಿಯ ಪ್ರತೀಕ ಕೇಶವ. ಹೊಲೆಯ ತನಿಯನ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದ ಆತನ ಕಾಮುಕತೆ, ಮುಕ್ಕನ ಹೆಣ್ಣು ಮಾಣಿಯಿಂದ ಆತನಿಗಾದ ಅವಮಾನ ಮತ್ತು ಕೊಳುಂಬನ ಗುಡಿಸಲಲ್ಲಿ ಕಡಂದುರು

ಹುಳು ಕಚ್ಚಿ ಪಟ್ಟ ಆತನ ಪಾಡು ಹಾಸ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಧಿಕ್ಕಾರವನ್ನೇ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ.

ಪಣಿಯರ ಅನಾಗರಿಕ ಜೀವನದ ಒಂದು ಮಾದರಿಯಾಗಿ ಜೋಮನ ಪಾತ್ರ ಎದ್ದು ಬಂದಿದೆ. ಮರಾರ ಮಾಸಂದವಾಡಿಗೆ ಸಾಮಾನು ತರಲು ಕಳುಹಿಸಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಸಾಮಾನು ಕದ್ದು, ಪಾಪನಿಂದ ಪೆಟ್ಟುತಿಂದು ತಪ್ಪು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡದ್ದು; ಜೋಮನಲ್ಲಿ ಮರಾರರಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಹೋಗಿ ಕೊಳುಂಬನಿಗೆ ಗದ್ದೆ ಕಾವಲನ್ನು ಕೊಟ್ಟದ್ದು, ಭತ್ತ ಕದ್ದ ಜೋಮನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿ ಹೊಡೆದದ್ದು, ಚರ್ಮ ಸುಲಿವಂತೆ ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದ ಜೋಮ ತಪ್ಪೊಪ್ಪಿದ ಮೇಲೆ ಕೊಳುಂಬನನ್ನು ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ ನೋಡಿದ್ದು – ಮತ್ತೆ ಗಂಧಸಾಲೆ ಭತ್ತದ ರಾಶಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಮರಾರರ ಮನೆ ಸುಟ್ಟು ಹೋಗುವುದನ್ನು ಕೊಳುಂಬನು ಸಾಹಸದಿಂದ ಉಳಿಸಿದ್ದು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪಣಿಯರ ಜಾತಿಯ ಸ್ವಭಾವ ಸಹಜ ವರ್ತನೆ. ಅಂತಹ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಹಳ್ಳಿಯ ಒಡಕಿನ ಚಿತ್ರಣದಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥೆ ವಾಚಕರನ್ನು ಸೆಳೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ.

ಬಡವರ ಹಾಗೂ ಸಿರಿವಂತರ ಜೀವನವನ್ನು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದಿನ ಹಲವಾರು ಲೇಖಕರು ಈ ತೆರನ ಕಥಾವಸ್ತುಗಳನ್ನೇ ರಾಜಕೀಯದ ಘೋಷಣೆಗಳ ಹಾಗೂ ಪ್ರಚಾರದ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದಂತೆ ಭಾರತೀಸುತರು ಮಾಡಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ವಿಚಾರಣೀಯವಾದ ಒಂದು ವಿಷಯವಾಗಿರುವುದು. ಅಂಬಾಡಿ ಮರಾರ ಶ್ರೀಮಂತ ವರ್ಗದಾರನೇನೋ ಹೌದು; ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಿದ ಜೋಮನ ಕುರಿತು ಕ್ರೌರ್ಯ ತೋರಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ನಿಷ್ಠುರವೋ, ಅಷ್ಟೇ ಸತ್ಯವಂತನೂ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹನೂ ಆದ ಕೊಳುಂಬನಲ್ಲಿ ಮರಾರರಿಗೆ ನಂಬುಗೆಯೂ ಇದೆ ಎಂಬಾಗ ಆತನ ಮಾರ್ದವ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೂ ಕನ್ನಡಿಹಿಡಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಬೆಂಕಿಯ ಬಾಧೆಗೆ ತನ್ನ ಒಡಲನ್ನೇ ಆಹುತಿ ಕೊಡುವಂತೆ ಹೋರಾಡಿ ಮನೆಯುಳಿಸಿದ ಕೊಳುಂಬನ ಕುರಿತು ಮರಾರರ ಹೃದಯ ತುಂಬಿದ ಕೃತಜ್ಞತೆಯ ಮಾತು- "ಕೊಳುಂಬ ನೀನು ಆಳೆಂಬುದು ನಿಜ" ಪಾಪ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತಂದುಕೊಂಡು ಹೇಳಿದರು. "ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಉಪಕಾರ ಹಿರಿದು, ನಿನ್ನ ಇಂದಿನ ಗೆಯ್ಮೆ ಬಳ್ಳ ಬೆಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಅಳೆಯಲಾಗದು. ನೀನು ಈ ದಿನ ನನ್ನ ಬೀಡು ಉಳಿಸಿದೆ."

"ಯಜಮಾನರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟು ದುಡಿಯುವ ಪಣಿಯನಿಗೆ ನಾನು ಯಾವ ಕೊರತೆಯನ್ನೂ ಮಾಡೋದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಆ ನಂಬುಗೆಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು."

ಕೊಳುಂಬನ ಧನ್ಯವಾದದ ಮಾತು—

"ಹೀಗೆ ದುಡಿಯುವ ಪಣಿಯ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕರೆಯುಳ್ಳ ಪಾಪನ್ನ ಈ ತನಕ ನೋಡಿಲ್ಲ." – ಇಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯದ ಲವಲೇಶದ ಸ್ಪರ್ಶವೂ ಇಲ್ಲ; ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಒರತೆಯನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಸಿಟ್ಟನಿಂದ ಕುರುಡಾದ ಕೊಳುಂಬ ಒಮ್ಮೆ ಪೇಟುಗೆ ದೊಣ್ಣೆಯಿಂದ ಬಡಿದು

ಬಿಟ್ಟ. ಮತ್ತೆ ತಾನು ಗೈದ ತಪ್ಪು ತಿಳಿದು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ "ನೋವಾಯಿತೇ?" ಎಂದು ಬೆನ್ನು ಸವರುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ದೇಚುವಿನ ಉತ್ತರ ಎಷ್ಟು ಮಾರ್ಮಿಕ!

"ಕೊಳುಂಬ, ನೀನು ಅಳಿಯ ಪಾಪನಿಗೆ ಮೈಯನ್ನು ಮಾರಿಕೊಂಡೋಳು ಅಂತ ಅನ್ನದಿದ್ದರೆ ಸಾಕು; ಆ ನೋವಿನ ಮುಂದೆ ನೀನು ಹೊಡೆದದ್ದು ಒಂದು ನೋವಲ್ಲ."

"ಕೊಳುಂಬ ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಪನಂಬಿಕೆ ತಾಳದಿದ್ದರೆ ಸಾಕು ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನ ನೆರಳು ಎಂಬೋದನ್ನ ಮರೆಯದಿರು"—ಎಂತಹ ಸಹನೆಯ ಮಾತು; ಎಂತಹ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಶೀಲ; ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಎಂತಹ ಕಮಲ!

ಟಿಪ್ಪಿಂಗ್ ದೊರೆಯ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಎಂಜಲು ತಟ್ಟೆಯಾದ ದೇಚು, ಕೊಳುಂಬನ ಕೊಳಲ ಕರೆ ಕೇಳಿ ಓಡಿ ಬಂದು ಮತ್ತೆ ಕೂಡಿದಾಗಲೂ ಇದೇ ತೆರನ ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿ ಮಾತುಗಳು.

"ನೀನು ನವೆದೆ; ನೊಂದೆ". "ನೀನು ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ನರಳಿದೆ". "ಆದರೆ ನಾವು ಮರಳಿ ಕೂಡಿದೆವು". "ಕೊಳುಂಬ, ನಾನು ದೊರೆ ಪಾಪನುಂಡ ಎಂಜಲು ಚೆಟ್ಟ". "ಪಣಿಯನಿಗೆ ಎಂಜಲಿನ ಕಟ್ಟಿಲ್ಲ". "ದೊರೆ ಪಾಪನ ಸೋಂಕಿನಿಂದ ನಾನು ಏತವಾದೆನೆಂದು ನೀನು ದೂರ ತಳ್ಳುವೆ". "ನೀನು ಬೇಡವಾಗಿದ್ದರೆ ನಾನು ಈಸು ದೂರ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆನೇ?" "ದೊರೆ ಪಾಪನ ಜತೆಗಿದ್ದವಳೆಂದು ನೀನು ಹಂಗಿಸುವೆ." "ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಹಂಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬೆಳ್ಳೂರು ಕಾವು ಅಮ್ಮ ಆಣೆ." "ಕೊಳುಂಬ, ನೀನು ಇಲ್ಲದಾಗ ನನ್ನ ಜೀವವೇ ಹೊರಟುಹೋಗಿತ್ತು." "ಈಗ ನಾನು ಬಂದೆನಲ್ಲ." "ಹೊರಟುಹೋದ ಜೀವ ಮರಳಿ ಬಂದು ಒಡಲನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡಿತು." "ಹಳೆಯದನು ಮರೆತುಬಿಡೋಣ." —ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿತವಾದ ಪ್ರೇಮದ, ಪಾವಿತ್ರ್ಯದ, ಬದುಕಿನ ನಂಬುಗೆಯ ಶಕ್ತಿ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದು. ಪುರಾಣಕಾಲದ ಯಾವ ರಾಣೀ ರಾಜರ ಪ್ರೇಮಕ್ಕಿಂತ ಇದು ಕಡಿಮೆ?

ಟಿಪ್ಪಿಂಗ್ ದೊರೆಯ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣವೂ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ವಿದೇಶದಿಂದ ಬಂದ ಬಿಳಿಯರು ತಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಜತೆಗೆ, ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೂ ದರ್ಪವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಅಮಾನುಷ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಾ ಬಂದ ಒಂದು ಕ್ರೌರ್ಯ ಚಿತ್ರ ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅಳಿಯ ಪಾಪನ ದೌರಾತ್ಮ್ಯಕ್ಕೆ ಹೇಸಿ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದ ದೇಚು ಕೊಳುಂಬರು ಟಿಪ್ಪಿಂಗ್ ದೊರೆಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದದ್ದು ಕಾವಲಿಯಿಂದ ನೆಗೆದು ಒಲೆಗೆ ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು! ಸುಂದರಿಯಾದ ದೇಚುವನ್ನು ಬಂಗ್ಲೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆಂದು ಬರ ಹೇಳಿದ ದೊರೆ ಮತ್ತೆ ಕೊಳುಂಬನಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ; ಅವಳಿಗೆ ಕಳ್ಳು ಸಾರಾಯಿ ಕುಡಿಸಿ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿ ಆಕೆಯ ಮಾನಾಪಹಾರ ಮಾಡಿದ. ಪ್ರಮತ್ತೆಯಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೂಕಳಾಗಿ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ದೇಚು ಕೊಳುಂಬನ ನೆನಹಿನಲ್ಲೇ ದಿನ ಕಳೆಯುವಳು. ಒಮ್ಮೆ ದೊರೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ತೊಟ್ಟಿಯ ನೀರಲ್ಲಿ ಮೀಯಿಸಿದ; ತಾನೇ

ಸಾಬೂನು ಉಜ್ಜಿದ; ದೇಚು ಶಿಲಾಪ್ರತಿಮೆಯಂತೆ ಇದ್ದಳು. ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಬಿಳಿಯ ವಸ್ತ್ರ ಉಡಿಸಿದ; ದೊರೆಯ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ. ಕೂದಲಿಗೆ ಸುಗಂಧ ತೈಲ ಸವರಿ ದೇಚು ತಲೆ ಬಾಚಿಕೊಂಡಳು........ ದೇಚು ನೀರುಮನೆಯ ಒಲೆಯ ಮುಂದೆ ಕೂತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಬಾಚಿದ ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ಕೆದರಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ದೊರೆ ಉಡಿಸಿದ ಮಡಿಯಾದ ಉಡಿಗೆ ಅವಳ ಮೈಮೇಲೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬಂಗ್ಲೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಉಟ್ಟಿದ್ದ ಕೊಳಕು ಕಾರಿಕನ್ನೇ ನಡುವಿಗೆ ಸುತ್ತಿ ಹರಕು ಮೇಲುದೆಯನ್ನೇ ಎದೆಗೆ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು.........ಶ್ವೇತವಸನಗಳು ಒಲೆಯ ಜೆಂಕಿಗೆ ಆಹುತಿಯಾಗಿ ಧಗಧಗನೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವಳು ಆ ವಸ್ತ್ರಗಳು ಬೂದಿಯಾಗುವುದನ್ನು ಸಟ್ಟ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

"ಇದೇನು ದೇಚು?" ದೊರೆ ಕೇಳಿದ.

"ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಮಾಡಿದೆ! ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಮಾಡಿದೆ!"

"ಏನನ್ನು?" ದೊರೆಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಇಮ್ಮಡಿಸಿತು.

"ನನ್ನ ಲಜ್ಜೆಗೇಡನ್ನು." – ಎಂದು ಹೇಳಿ ದೇಚು ಎದ್ದು ನಿಂತು ಕೈ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹೊಡೆದಳು.

ಎಂತಹ ಮಾನಸಿಕ ಯಾತನೆಯಿಂದ ಆ ಬಡಪರ ಹೆಣ್ಣು ಸಂಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟಳು – ಎಂಬುದು ಈ ಮೇಲಿನ ಸಂಭಾಷಣೆಯಿಂದ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಂತು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುವ ಶೈಲಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಾರತೀಸುತರ ಈ ಉಭಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿರಕಾಲ ನಿತ್ಯನೂತನವಾಗಿ ಉಳಿಯುವ ಉತ್ತಮ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿವೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನವನ್ನು, ದಲಿತ ಸಮಾಜವನ್ನು, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ಕಳಂಕವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಹಲವು ಉತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವು— ಕಾರಂತರ ಚೋಮನ ದುಡಿ, ಕುವೆಂಪುರವರ ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡತಿ, ರಾವ್ ಬಹದ್ದೂರರ ಗ್ರಾಮಾಯಣ ಮೊದಲಾದವು. ಇಂತಹ ಉತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀ ಸುತರ ಈ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳೂ ಸರಿದೊರೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲ ಯೋಗ್ಯತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ವೈನಾಡಿನ ಪಣಿಯರ ಜೀವನದ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಕಥಾ ಚಿತ್ರ ರಮ್ಯವಾಗಿ ಎದ್ದು ಬಂದಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಂದ ಈ ಕೃತಿಗಳು ಶಾಶ್ವತ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯಲು ತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿವೆ.

ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಅರ್ಧ ಶತಮಾನದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಹುಲುಸಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದುದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಬಾಣ ಭಟ್ಟನ ಅಮರ ಗದ್ಯಕೃತಿ "ಕಾದಂಬರೀ" ಎಂಬುದರಿಂದ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಹಿಡಿದ ಹಾದಿ ಮಾತ್ರ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯ ನಾವೆಲುಗಳದು. ಬಂಗಾಳಿ ಭಾಷೆಯ ತರ್ಜುಮೆಯಿಂದ ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯ, ಗಳಗನಾಥರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ ಅನುಕರಣೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವತಂತ್ರ ದಾರಿಯೊಂದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ

ಕೊಂಡಿತು. ಗುಲ್ವಾಡಿಯವರು, ಜೋಳಾರ ಬಾಬುರಾಯರು, ಎಂ. ಎಸ್. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ಈ ಸ್ವತಂತ್ರಮಾರ್ಗ ಹಿಡಿದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆದುದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗರು.

ಮುಂದೆ ಅ.ನ.ಕೃ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಾರ್ವಭೌಮರಾಗಿ ಮೆರೆದರು. ಅವರ ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾದ ಭಾಷೆ, ನಾಟಕೀಯತೆಯನ್ನು ತುಂಬಿದ ಸಂಭಾಷಣಾ ಶೈಲಿ ಹಲವು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಇತ್ತಿತು. ಕಾರಂತರು ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಶೈಲಿ ಯಿಂದ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿದ ಹಿರಿಯರು. ಬಾಣನ ಕಾದಂಬರಿಯ ಶೈಲಿಗೆ ಸರಿ ಸಾಟಿಯಾಗುವ ಶೈಲಿಯೊಂದನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿದವರು ಕುವೆಂಪು. ತ.ರಾ.ಸು , ಕಟ್ಟೀಮನಿ,ಪುರಾಣಿಕ, ನಿರಂಜನ, ತ್ರಿವೇಣಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಖ್ಯಾತ ಕಾದಂಬರಿ ಲೇಖಕರು ಹಾಗೂ ಲೇಖಿಕೆಯರು ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪ್ರತಿಭಾ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿದರು.

ಈ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದು ಮುನ್ನಡೆದು ಯಶಸ್ವಿಗಳಾದ ಕತೆಗಾರ ಹಾಗೂ ಕಾದಂಬರಿ ಕಾರರು ಭಾರತೀಸುತರು. ತಾನು ಕಂಡುಂಡ ಜೀವನದ ನೋವು ನಲಿವುಗಳನ್ನು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ಬರವಣಿಗೆ ಭಾರತೀಸುತರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿದೆ. ಅವರ ಕತೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳು, ದೀನ ದಲಿತರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗಿರುವ ಅಪಾರ ಕರುಣೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿ ಸುತ್ತವೆ. 'ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆ' ಮತ್ತು 'ಕೊಳಲಿನ ಕರೆ' ಎಂಬೀ ಉಭಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳೂ ಇಂತಹ ವಿಶಿಷ್ಟ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡ ವಾಚಕಲೋಕವನ್ನೇ ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರ ಹೆಸರನ್ನು ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ಉಳಿಸಲು ಸಹಾಯಕ ವಾಗಿವೆ; ಸಾಕಾಗಿವೆ.

ಭಾರತೀ ಸುತರು ಬದುಕಿದ್ದರೆ– ಇಂತಹ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರೋ ಎಂದು ಸ್ಮರಿಸುವಂತಾಗಿದೆ! ಸ್ಮರಣೆ ಕಂಬನಿ ತುಂಬಿಸುತ್ತದೆ!

"ಹುಲಿ ಬೋನು"

ಕೆ. ಸಿ. ಚೌಡಪ್ಪಶೆಟ್ಟಿ

ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಶಾರದಾ ಪ್ರಕಟನಾಲಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರ 'ಹುಲಿಬೋನು' ಮುದ್ರಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧ ರಾಜು ಅವರು ಆ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬಹಳ ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಚ್ಚಿನ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆತುರಾತುರವಾಗಿ ಓದಿದಾಗ ಅದುವರೆವಿಗೂ ಹೊಗರಿಲ್ಲದ ಬಯಲು ಸೀಮೆಯ ಸಪ್ಪೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೇ ಓದಿ ಜಿಡ್ಡು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ, ಹುಲಿಬೋನು ಒಂದು 'ಷಾಕ್' ಕೊಟ್ಟಿತು.

ವೈನಾಡಿನ ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಬೆವರು ಸುರಿಸಿ ದುಡಿಯುವ ಪಣಿಯರ ಜೀವನದ ಕಪ್ಪು ಬಿಳುಪುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಭಿಡೆಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಲೇಖಕರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿ ಮೂಡಿತ್ತು. ಆ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಲೇ ಅದನ್ನು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಓದಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡವನು ನಾನು. ಭಾರತೀಸುತರಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ, ಕೊಳಚೆಯಲ್ಲಿ, ಮುಗ್ಧ ಜೀವನದ ಅನಾಗರಿಕ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಆ ಹುಲಿಬೋನು ಕಾದಂಬರಿಯಿಂದ ನನಗನಿಸಿತು. (ಈ ಮಾತು ಅವರ ಇತರ ಕೃತಿಗಳ ಅವಲೋಕನದಿಂದ ಸತ್ಯವೆನಿಸಿದೆ, ದೃಢಪಟ್ಟಿದೆ.)

ವೈನಾಡು ಕಾಫಿ ಮೆಣಸಿನ ತೋಟಗಳ ಆಗರ. ಆ ಸುಂದರತಾಣದ ಮಧ್ಯೆ ದಾಸಪ್ಪ ಗವುಂಡರ ತೋಟ. ಅವರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಹಲವಾರು ಪಣಿಯರ ಕುಟುಂಬಗಳು. ಕರುಪ್ಪ ಮತ್ತು ಮಂಜುಳೆಯರು ಪಣಿಯ ದಂಪತಿಗಳು. ಮಂಜುಳೆ ಪಣಿಯ ಹೆಣ್ಣುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅತ್ಯಂತ ಚೆಲುವೆ. ಆಕೆಯೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕಿ. ಮಂಜುಳೆ ದಾಸಪ್ಪ ಗೌಂಡರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಬಾಳಿದ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಸಿಹಿ–ಕಹಿ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಪಣಿಯರ ಜೀವನದ ಸುತ್ತ ಕಥೆಯ ಹಂದರ ಹಬ್ಬಿದೆ.

ಮಂಜುಳೆ ಪುದುಪಳ್ಳಿಯ ಮಾದನ ಮಗಳು ಅವಳ ಚೆಲುವು ಉಳಿದ ಪಣಿಯ ಪೋಟ್ಟಿಂದಿರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಮಂಜುಳೆಗೆ ತಾನು ಬಯಸಿದ ಉರ್‍ಾಳ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ತಂದೆ ಮಾಡಿದ ಸಾಲದ ಹೊರೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆ ನೆರೆತು ಮುದುಕನಾದ, ಪಣಿಯರ ಕೂಟ ಕುಳ್ಳಿಯ ಮೊರವನನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮಂಜುಳೆಗೆ ಅದೊಂದು ನುಂಗಲಾಗದ ಕಹಿ, ವಿಷಮ ದಾಂಪತ್ಯ. ದೇಹದ ಹಸಿವು ಇಂಗಿಸಲು ಮಂಜುಳೆ ಬೇರೊಂದು ದಾರಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಹಾಡಿಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ದಷ್ಟ ಪುಷ್ಟನಾದ ಕರುಪ್ಪನ ಗೆಳೆತನ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮುದಿ ಗಂಡನ

ಹೊಡೆತ ಬಡಿತಗಳ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಕರುಪ್ಪನೊಡನೆ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಸುಮಾರು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ದಾಸಪ್ಪ ಗವುಂಡರ ಆಶ್ರಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಕರುಪ್ಪ ಮಂಜುಳೆಯರು ಉಳಿದ ಪಣಿಯರ ಕುಟುಂಬಗಳ ಜೊತೆ ಗುಡಿಸಲು (ಪೂಡಿ) ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಆರೇಳು ತಿಂಗಳು ಸುಖವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ದಾಸಯ್ಯ ಗವುಂಡರ ತೊಂಡಿಯಲ್ಲಿ, ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ, ತೋಟದಲ್ಲಿ ದುಡಿದು, ಅವರು ಕೊಡುವ ಬತ್ತ-ಕೂಲಿಗಳಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವರು. ಆದರೆ ಪಣಿಯನ ಬಾಳು ಅರಲ ಮಂಚವಲ್ಲ. ಮರದ ಪೊಟ್ಟರೆಯಲ್ಲಿ ಜೇನುಕಂಡಾಗ ಯಾರುತಾನೆ ಕೈ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ? ಮಂಜುಳೆಯ ಚೆಲುವನ್ನು ಸವಿಯಲು ಆಲಬಿಚೆಟ್ಟಿ, ಕಾರ್ಯಕಾರ ಶಂಕುಣ್ಣಿನಾಯರು, ಮರಿಪಾಪ ಮುಂತಾದವರು ಹೊಂಚು ಹಾಕುವರು. ಮಂಜುಳೆ ಅವರ ಕೈಗೆ ಮಾನವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸದಿರಲು ಎಷ್ಟೇಹೆಣಗಾಡಿದರೂ, ತಾನು ಮಾಡಿದ ಒಂದು ತಪ್ಪಿನಿಂದಾಗಿ, ಮರಿ ಪಾಪ ತಿರುಪತಿಗೆ ಒಂದು ಸಲ ದೇಹವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ರಕ್ತದ ರುಚಿಕಂಡ ಹುಲಿಯಂತೆ, ಮರಿಪಾಪ ಅಲ್ಲಿಂದಾಚೆಗೆ ಮಂಜುಳೆಯ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಸುತ್ತಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವಳನ್ನು ಬಲೆಗೆ ಹಾಕಿ ಕೊಳ್ಳಲು ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಆಮಿಷಗಳನ್ನೊಡ್ಡುತ್ತಾನೆ. ಮಂಜುಳೆ ಮರಿಪಾಪನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆದಷ್ಟೂ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೂ ಮುಟ್ಟಿಲು ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಭಗವತಿಯ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಹೋದಾಗ ನಾಯಿಯಂತೆ ಹೊಂಚುಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಮರಿಪಾಪನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಬೀಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವನು ಕುಡಿಸಿದ ಕಳ್ಳಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಅವನ ಕಡೆ ವಾಲುತ್ತದೆ. ಮರಿಪಾಪನೇ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದಮೇಲೆ, ಮಂಜುಳೆ ಅವನಿಗೆ ವಶವಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಜನರ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹೊರಟು, ಹುಲಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಬೋನಿನಲ್ಲಿ ಒಂದುಗೂಡುತ್ತಾರೆ. ಕಳ್ಳಿನ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಕರುಪ್ಪನಿಗೆ ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ಹುಲಿ ಬೋನಿನೆಡೆಗೆ ಬಂದು ತಾನೇ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ, ಹುಯಿಲೆಬ್ಬಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹುಲಿಯೇ ಬಿದ್ದಿದೆಯೆಂದು ಬಂದವರಿಗೆ, ಒಳಗಡೆ ಮರಿಪಾಪ-ಮಂಜುಳೆಯರಿರುವುದು ತಿಳಿದು ಗೇಲಿಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಂಜುಳೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಮುಖತೋರಿಸಲೂ ನಾಚಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಡಿನೊಳಕ್ಕೆ ಓಡುತ್ತಾಳೆ. ಕರುಪ್ಪನೂ ಅವಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ ಕೊಡಗಿನಕಡೆ ಹೋಗೋಣವೆಂದು ಆ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮೃತ್ಯು ಆನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಮಂಜುಳೆಯನ್ನು ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕರುಪ್ಪ ತನ್ನ ನಚ್ಚಿನ ಉರಾಟಿ ಮಂಜುಳೆಯ ಶವದ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು, "ಮಂಜುಳೆ ನೀನು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಯಾರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಸುಖವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನಾನು ನಿನ್ನೆದೆಯೊಳಗೆ ಹೊಸ ಆಸೆ ತುಂಬಿ ಈ ಅಡವಿಗೆ ಸೆಳೆತಂದು ಆನೆಯ ಸೊಂಡಿಲಿಗೆ ಬಲಿಯೊಪ್ಪಿಸಿದೆ! ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಂದುದು ಆನೆಯಲ್ಲ; ಕೊಂದವನು ನಾನು!" ಎನ್ನುವ ಉದ್ಗಾರವೇ ಮಂಜುಳೆಗೆ ಚರಮಗೀತೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

* * * *

ಕಾದಂಬರಿಯು ಪರಿಸರ ಸುಂದರ ಮಲೆನಾಡಾದ ಕೊಡಗಿನ ನೆರೆಯಲ್ಲಿರುವ ವೈನಾಡಿನ ಕಾನನಗಳ-ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಹರಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ಹಲವಾರು ಎಕರೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವುಳ್ಳ ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳು, ಗದ್ದೆಗಳು, ಅವುಗಳ ಮಾಲೀಕರು ಅವರ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಪಣಿಯ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳು, ಜೊತೆಗೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಹುಲಿ, ಕರಡಿ, ಆನೆ, ನರಿ ಮುಂತಾದ ಮೃಗಗಳು ಭಾರತೀಸುತರ ಅನುಭವದ ಮೂಸೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಸುಂದರವಾದ ಗುಡ್ಡಗಾಡಿನ ಜನಜೀವನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುತ್ತನೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಿರಿಜನರಾದ ಪಣಿಯರ ಜನಜೀವನವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಭಾರತೀಸುತರು. ಪಣಿಯರ ಉಡುಪುಗಳು, ಊಟ ತಿಂಡಿ, ಕಳ್ಳು ಕುಡಿಯುವುದು, ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡುವುದು, ಕಷ್ಟಸಹಿಷ್ಣುತೆ, ಕಾಫಿತೋಟಗಳ ಮಾಲೀಕರ ದೌರ್ಜನ್ಯ, ಪಣಿಯರನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆಯುವ ವರ್ತಕರು, ಅವರ ಜಾತ್ರೆ ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳು, ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಕಾದಂಬರಿ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ, ನಾವು ಅಲ್ಲಿಯ ಪಾತ್ರಗಳೊಡನೆ ಬೆರೆತು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ, ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ, ಮಂಜುಳೆಗೊದಗಿದ ದುರಂತವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳು, ದಾಸಪ್ಪ ಗವುಂಡರು, ಅಲಬಿಚೆಟ್ಟಿ, ಕರುಪ್ಪ, ಮಂಜುಳೆ ಹಾಗು ಇತರ ಪಣಿಯರು. ವಸ್ತುವಿನ ಪ್ರಧಾನ ಕೇಂದ್ರ ಮಂಜುಳೆ, ಅವಳ ಗಂಡ ಕರುಪ್ಪ. ತನ್ನ ಚೆಲುವಿನ ದೇಹವನ್ನು ಸವಿಯಲು ಹೊಂಚುಹಾಕುತ್ತಿರುವ ಮಾನವ ಪಶುಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಶೀಲವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಂಜುಳೆ ಅದಷ್ಟು ಹೆಣಗುತ್ತಾಳೆ. ಪಣಿಯ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಚೆಲುವು ಒಂದು ತೊಡವಲ್ಲ ಅದೊಂದು ಶಾಪ, (ಮರದ ಪೊಟ್ಟರೆಯಲ್ಲಿ ಜೇನುಕಂಡಾಗ ಯಾರುತಾನೇ ಕೈ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ) ಅಲಬಿಚೆಟ್ಟಿ, ಶಂಕುಣ್ಣಿ ನಾಯರ, ಮರಿಪಾಪ-ಕರಡಿ, ಹುಲಿ, ಆನೆ, ನರಿಗಳು. ತನ್ನನ್ನು ನೆಲ್ಲು ಮಿದಿಯಲೆಂದು ಪೂಡಿಗೆ ಕರೆಯಿಸಿ ಅಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದ ಅಲಬಿಚೆಟ್ಟಿಯನ್ನು ಒದೆದು ಪಾರಾಗುತ್ತಾಳೆ, ಶಂಕುಣ್ಣಿ ನಾಯರನನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಮರಿಪಾಪನ ಕೈಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮಂಜುಳೆಗೆ. ನನ್ನ ಮಾನವನ್ನು ಪಾಪಂದಿರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕೆ? ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ 'ಪಣಿಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಾನವೇನು ಬಂತು ಮಗಳೇ, ತಪ್ಪುದಂಡ ತೆತ್ತರಾಯಿತು. ಅಂತಹವಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಬದಲು ಪಾಪನು ಮೆಚ್ಚಿದ ಹೆಣ್ಣೆಂದು ಗೌರವಕೊಡುವರು' ಎಂದು ಚೆಂಬಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಆಕೆ ಸಮಾಧಾನಪಡುತ್ತಾಳೆ. ತಂಬ್ರಾಕಳು ದೇಚುವಿನ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಣಿಯ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿರಿಸಿ ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದವಳು ತಾನೊಬ್ಬಳೇ ಅಲ್ಲ, ಹಿಂದೆ ಹಲವು ಹೆಣ್ಣುಗಳು ತನ್ನಹಾಗೆಯೇ ಪಾಪಂದಿರ-ತಂಬ್ರಾಕಳ ಆರ್ತಿಗೆ ಮಾನವನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿರುವರು ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಹಿಂದೆ ಅಲಬಿಚೆಟ್ಟಿಯನು ಕೈಮಾಡಿದ ವಿಷಯತಿಳಿದ ಕರುಪ್ಪನು 'ನಾವು ಪಣಿಯಮಕ್ಕಳಾದರೇನು, ನಮಗೂ ಮಾನ-ಮರ್ಯಾದೆಗಳಿಲ್ಲವೇ? ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕಿದ ಚೆಟ್ಟಿಯನ ಆಯುಸ್ಸು ಮುಗಿಯಿತೆಂದುತಿಳಿ. ನನ್ನ ಜಿಂಕೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಹುಲಿಯೂ ಎರಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆ,

ಆ ಹುಲಿಯನ್ನ ಸೀಳಿಹಾಕಬಲ್ಲೆ!' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಮಂಜುಳೆಗೆ ಧೈರ್ಯವಾದರೂ ಒನ್ಮೆ ರುಚಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಹುಲಿಯಂತೆ ಸದಾ ಹಿಂದೆ ತಿರುಗುವ ಮರಿಪಾಪನಿಂದ ಆಕೆಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದುಸಲ ಬಾಳೆಗೊನೆ ಕಾಫಿಬೀಜಗಳನ್ನು ಕದಿಯಲು ಹೋಗಿ ಮಾನ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದಳು. ಎರಡನೆಯಸಲ ಕಳ್ಳಿನ ಅಮಲಿನಿಂದ ತಾನಾಗಿಯೇ ಅವನ ವಶವಾದಳು. ಕೊನೆಗೆ ಹುಲಿಜೋನಿನಲ್ಲಿ ಮರಿಪಾಪನೊಡನೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದು ಗಂಡ ಕರುಪ್ಪನಿಗೂ ಮುಖ ತೋರಿಸಲು ನಾಚಿಕೆಯಾಗಿ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ತನ್ನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬಂದ ಕರುಪ್ಪ ತಾನೇ ಹುಲಿಬೋನಿನ ಕೊತ್ತಿಯನ್ನು ಎಳೆದವನೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ 'ಕರುಪ್ಪ ನಾನು ನಿನ್ನ ಸಂಗಾತ ಬರಲಾರೆ. ನಾಲ್ಕು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಬಂದ ಪಣಿಯರ ಮುಂದೆ ಉರಾಟಿಯ ಹಾದರವನ್ನು ತೋರಿಸಿದಾತನ ಸಂಗಾತ ಹೇಗೆ ಬರಲಿ ಹೇಳು' ಎಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕರುಪ್ಪ 'ಮರಿಪಾಪನ ಮೇಲಿನ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದೆ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಮುನಿಸಿಲ್ಲ; ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ನೀನು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬಟ್ಟಲು'–ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಕರುಪ್ಪನ ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣವೂ ಬಹಳ ರಮ್ಯವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಪುದುಪಳ್ಳಿಯಿಂದ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ, ಮಂಜುಳೆಯನ್ನು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಅವಳು ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಮಡಕೆಯೆಂದು ತಿಳಿದೂ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಅವನ ಹೃದಯದ ವೈಶಾಲ್ಯತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಆತ ಕಷ್ಟಸಹಿಷ್ಣು, ದಾಸಯ್ಯ ಗವುಂಡರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಆಳು. ಮೆಣಸು ಕದಿಯಲು ಹೋಗಿ, ಹಂಗಾರೆ ಮುಳ್ಳು ಚುಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು, ಬಿದಿರು ಮೆಳೆಯಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ, ಕರಡಿಯಜೊತೆ ಹೋರಾಡುವುದು, ಕಳ್ಳತನ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಮೋಟೆಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಹಿಂಸೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಹಿಸಿದ್ದು, ಕಳ್ಳತನ, ಕಳ್ಳಿನಚಟ, ಮಡದಿಯ ಮಾನವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡ ಮರಿಪಾಪನ ಮೇಲೆ ಸೇಡುತೀರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಮುಂತಾದವು ಕರುಪ್ಪನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿವೆ. ಅಂತೆಯೇ, ಅಲಬಿಜೆಟ್ಟಿ, ಶಂಕುಣ್ಣಿ ನಾಯರು, ದಾಸಯ್ಯಗವುಂಡರು, ತಿರುಪತಿ, ಮುಂತಾದವರ, ಕಾಮುಕತನದ ಚಿತ್ರಗಳೂ, ಮಂಜುಳೆಯ ಜೀವನದ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಏನಕೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ, ಹುಲಿಬೋನು, ಗಿರಿಜನರ ನಿರ್ದುಷ್ಟ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಸರಸಸುಂದರ ಕಾದಂಬರಿ.

ಭಾರತೀಸುತರು ಈಗಿಲ್ಲ, ಆದರೂ ಅವರು ರಚಿಸಿರುವ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ- ಹುಲಿಬೋನು ತನ್ನ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದ ಚಿರಂತನವಾಗಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಚಿಗುರು ಹಾಸಿಗೆ

ತಾಳ್ತಜೆ ವಸಂತಕುಮಾರ್

ಪಶು ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಮನುಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವ ರೇಖೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮತರವಾದುದು. ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿಗನುಸರಿಸಿ- ಒಬ್ಬನೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿರೋಧಾಭಾಸ ಕಂಡುಬರಲೂಬಹುದು. ಬಹುಶಃ ಮಾನಸಿಕ ಸಂಯಮವಿಲ್ಲದ; ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳದ, ದೌರ್ಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ದಾಸನಾದ ಪುರುಷವ್ಯಕ್ತಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಿಫಲನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ವಿಫಲತೆ ಅವನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ತಲೆಮಾರಿನ ಶಾಪವಾಗಿ; ವಂಶ ಪಾರಂಪರ್ಯ ಕಳಂಕವಾಗಿ ಕಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಸೃಷ್ಟಿಶಕ್ತಿಯ ಸಂಕೇತವಾದ ಸ್ತ್ರೀ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲಳಾದರೆ, ಆಮಿಷಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾದರೆ; ಮನಸ್ಸಿನ ಓಟಕ್ಕೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕಡಿವಾಣ ಹಾಕದಿದ್ದರೆ, ಸಂಯಮವನ್ನು ಗಾಳಿಗೆ ತೂರಿಬಿಟ್ಟರೆ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಾಳೆ – ತಾನೇ ದುರಂತವಾಗುತ್ತಾಳೆ. (ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆಯ ಅಮೃತ ಮತಿಯನ್ನೂ, ಮುಂದಾದ ದರಂತ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೂ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ.) ಇಲ್ಲಿ ಪತನದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ದ್ವಿಮುಖವಾಗುತ್ತದೆ. ಪುರುಷನ ಪತನ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾಗಿ : ಸ್ವಾನುಭವಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯ ಪತನ ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯದ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆಯ ಅಪಮೌಲ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನ್ಯಾಯವು ವ್ಯಕ್ತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಬದಲಾಗಲಾರದು; ಆಗಬಾರದು ಕೂಡ, ಅದು ಕಾಲೋಚಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ಸರ್ವತ್ರ ಸತ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು. ಜನನಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಅಭಿಶಪ್ತ ಜನ್ಮ ತನ್ನದು ಎಂಬ ಅರಿವಿದ್ದರೆ ಯಾವ ಜೀವ ತಾನೇ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರಲು ಉತ್ಸುಕವಾದೀತು? ಅಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಸ್ತ್ರೀಯ; ಸ್ತ್ರೀತ್ವದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಯ ಬಾರದು. ದೌರ್ಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ತಲೆಬಾಗಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ವಿದಾಯ ಹೇಳಿದರೆ ಅವಳು ತನ್ನ ಔನ್ನತ್ಯದಿಂದ, ಗೌರವದ ಎತ್ತರದಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದು ಶರಣಾಗುತ್ತಾಳೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾವ ಕ್ಷಣದಿಂದ ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳ ಆಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ದಾಸ್ಯವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುತ್ತಾನೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಗತಿ ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸು ಹೇಳಿದತ್ತ ಬಿಡುವುದು, ಬಯಕೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಮನುಷ್ಯಸಹಜ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕಾದರೆ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ನಾವು ಮುಂದುವರಿದಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನುವ ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಏನು ಅರ್ಥ? ಅದೆಲ್ಲವೂ ದಾರ್ಷ್ಟ್ಯದ ಮಾತಲ್ಲವೇ? ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ, ಪ್ರಗತಿಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರ್ಯ ಬಾಹ ವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವುದಾದರೆ ಮನುಷ್ಯ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತ ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ? ನಾಗರಿಕತೆ; ಸಂಸ್ಕೃತಿ; ತರಬೇತಿ; ಶಿಕ್ಷಣದ ಅರ್ಥ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಪರಿಮಿತ? ಆ ಅವ್ಯಕ್ತ ಸೀಮಾರೇಖೆ ಎಲ್ಲಿರಬಹುದು? ಬಯಸಿದುದನ್ನು ಅನಿರ್ಬಂಧಿತವಾಗಿ ಹೊಂದು

ವುದೇ ಅಂತಿಮ ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಶಕ್ತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏನು? ಅದರ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಎಲ್ಲಿ? ಪ್ರತಿ ಮನುಷ್ಯನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲೂ ದ್ವಿಮುಖತೆ ಇದೆ ನಿಜ. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಾಮರಸ್ಯವಿಲ್ಲದಾಗ ? ಇದೇ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯ.

ದೈಹಿಕ ಕಾಮನೆಗಳು ಅನಂತವಾದವುಗಳು. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಅವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯಕೋಟಿಯ ಮಾತಾಗಬಹುದು. ತನ್ನ ಮಿತಿಯನ್ನು, ಇಚ್ಛಾಪೂರೈಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿ ತಾನೇ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಷ್ಟೆ. ಇದ್ದಷ್ಟು ಸಾಲದು, ಇನ್ನೂ ಬೇಕೆನ್ನುವ ಅತೃಪ್ತಿ, ನನಗೆ ಬೇಡವೆನ್ನುವ ತ್ಯಾಗದೊಡನೆ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ, ಶಾಂತವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿ ನ್ಯಾಯಾಧಿಕಾರಿಯದು ಮಾತ್ರವೇ ಆಗಬಾರದು. ಮಾನುಷ ಸಹಜವಾದ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಶಿಶುವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ ಮಾಡಬಾರದುದನ್ನ ಮಾಡಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಆತನ ಪುನರುದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಾಗಲೂ ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಆಂತರಿಕ ಬಯಕೆಗೆ ಬಲಿ ಬೀಳುವುದು ಆತ್ಮದ್ರೋಹದ ಪರಮಾವಧಿ. ಅರಿತೂ ಅರಿತೂ ತನ್ನನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳದೆ, ತನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಔಚಿತ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧೆ ಹೂಡುವುದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅನುಕಂಪ ಮೂಡುವುದಿಲ್ಲ: ಬದಲು ಆಕ್ರೋಶ ಸಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಅತಿಪವಿತ್ರ ಮೌಲ್ಯವೊಂದನ್ನು ದುರ್ಲಕ್ಷಿಸಿ ಅವಮಾನ ಗೊಳಿಸುವಷ್ಟು ಬದುಕು ಅಗ್ಗವೇ ಎಂಬದು ಯುಕ್ತ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿ ಉಳಿದು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಕಾಮ ಬದುಕಿನ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದೇ ಸರ್ವಸ್ವವೇ? ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ಕಂಡರಸಿದ ಮೌಲ್ಯವೊಂದೂ ಇರದೆ, ಹಸಿದಾಗ ಉಂಡಷ್ಟೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಸಾರಾಸಾರ ಅವಿಚಾರಿಯಾಗಿ sexಅನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮನುಷ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಹತ್ತಿರ ? ಪ್ರೇಮದಿಂದ, ಕಾಮದಿಂದ, ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮಿಲನದಿಂದ, ಪ್ರತಿಜೀವಿಯೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಮಧುರ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೂ ದೈಹಿಕ ತೃಪ್ತಿಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ sexಅನ್ನ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳದ ಅಪಚಾರಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲಿಗೆಲ್ಲಿಯ ಸಾಮ್ಯ ?

ತಮ್ಮ 'ಚಿಗುರು ಹಾಸಿಗೆ' ಕಿರು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರು ಇಂಥ ನೈತಿಕ ಅಧಃಪತನದ ಕಾರಣ, ಪರಿಣಾಮಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಆ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತೆಂದು ನಂಬಿಸುವ ವಿಫಲ ಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. (ಇವರ "ಎಡಕಲ್ಲುಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿನ" ನಾಯಕಿ ಮಾಧವಿಗೆ ಎದುರಾದ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ.)

ಅತೃಪ್ತ ದಾಂಪತ್ಯದಿಂದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಸಂತೋದಯವನ್ನೇ ಕಾಣದ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳು (ಲಕ್ಷ್ಮಿ) ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ (!!) ತಮ್ಮ ಆನೆಕಾರ (ನಾಯಕ) ನಿಗೆ ಸೋತು ಹಿಂದು ಮುಂದಿನ ಯೋಚನೆ ಇಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ತನುಮನಗಳನ್ನು ಆತನಿಗೊಪ್ಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸನ್ನಿವೇಶ ಮುಂದೆ ಯೋಗ್ಯತಿರುವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮಾತ್ರ ತಾನು ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯ ಮೀಸಲು ಹೂವೆಂಬುದನ್ನೂ ಮರೆತು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಾಯಕ

ನತ್ತಲೇ ಹರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನಾಯಕನಿಗೆ ಮೈಕೊಟ್ಟು ಮಾಡಿದ ಅಪಚಾರ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಆರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುದರಿಂದ ದ್ವಿಗುಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಾಯಕನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಬಳಿಕ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯೊಂದಿಗಿನ ಸಹಬಾಳ್ವೆ ಇಬ್ಬಗೆಯ ದ್ರೋಹದ ಸಂಕೇತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳ ವಿಶ್ವಾಸ ಭಂಗಕ್ಕೊದಗಿದ ಶಿಕ್ಷೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಮದೋನ್ಮತ್ತ ಆನೆಯ ಪದಾ ಘಾತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಕ್ಷಣ ಮೊದಲು ತನಗೆ ಸ್ವರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿದ ಚಿಗುರು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ರಕ್ತಸಿಕ್ತನಾಗಿ ಮಲಗುತ್ತಾನೆ ನಾಯಕ. ಒಡ ಆನೆಕಾರ ಚಿರನಿದ್ರೆ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಇದಿಷ್ಟು ಕಥಾ ಹಂದರದ ಮೇಲೆ ೨೦೭ ಪುಟಗಳ ಕಾದಂಬರಿ 'ಚಿಗುರು ಹಾಸಿಗೆ' ಹಬ್ಬಿ ಕೊಂಡಿದೆ.

ಇದನ್ನು ಓದುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಕಥಾ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹಿಂಜಿ ಹಿಂಜಿ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನಾಗಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏನಿತ್ತು ಎಂದೆನಿಸಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ೧೯೫೫ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣವನ್ನು ಕಂಡ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲೇ ಬೇಕಾದ ಆಂತರಿಕಮೌಲ್ಯಗಳಾವುವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಕಾದಂಬರಿ ನೀರಸವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿ ಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚತಕ್ಕ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಅದರ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ. ಮೈನಾಡಿನ ಜನ ಜೀವನದ ಸ್ಪಷ್ಟ ಸುಂದರ, ಜೀವಂತ ಚಿತ್ರಣ ಮಾತ್ರ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೌಲ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂದು ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶವಾಗಬಹುದೇನೋ. ಈ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಲೇಖಕರು ವಿವರ ವಿವರವಾಗಿ ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿ, ಎಳೆ ಎಳೆಯಾಗಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಬಣ್ಣಿಸಿದಾಗ ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆ ಜೀವಂತವಾದ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪಾತ್ರಗಳ ಬಗೆಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮತ್ತು ನಾಯಕರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಗಂಡನಿದ್ದರೂ ಇದೊಂದು ಪ್ರಣಯ ತ್ರಿಕೋಣದ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಆದರಲ್ಲೂ ಓರ್ವ ಸ್ತ್ರೀ ಇಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿರ್ಲಿಪ್ತಳಾಗಿ, ಕೈ ಹಿಡಿದ ಜೀವದ ಕುರಿತು ಭಾವಹೀನಳಾಗಿ ಇರಬಲ್ಲಳೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಲೇಖಕರೇ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕಿತ್ತಷ್ಟೆ. ಆತನಿಂದ ಯಾವುದೇ ಉಪದ್ರವ ಬರುವುದು ಬೇಡವೆಂದೋ ಏನೋ ಆತನನ್ನು ಅರ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಾಯಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಾಯಕರ ಮುಕ್ತಪ್ರಣಯಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ವೇದಿಕೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಒಬ್ಬಳು ದುರ್ಬಲಳಾದ ದೈಹಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಪಕ್ಕಾಗುವ ಹೆಣ್ಣು. ತನ್ನ ಆಸೆ ನಡೆಸಿದತ್ತ, ನಡೆದು ಓದುಗರ ಕನಿಕರವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ದುರ್ದೈವಿ. ನಾಯಕನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ಬೀಜಾಂಕುರವಾದರೆ ಸೂತ್ರಬದ್ಧವಾದ ಸಿನೀಮೀಯ ಘಟನೆಗಳು ಅವ್ಯಾ ಹತವಾಗಿ ನಡೆದು ನಾಯಕ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಆನೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವುದು (ಪು.೯) ಮತ್ತು (ಪು.೫೨) ನಾಯಕನ ಅಸೌಖ್ಯ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಉಪಚಾರ (ಪು ೧೦೦-೧೦೫) ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಾಯಕರ ಪತನವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಚುರುಕುಬುದ್ಧಿಯ ಸಂಸ್ಕಾರವಂತಳಾದ ಸಾಕಷ್ಟು ಓದು ಬರೆಹ ಗೊತ್ತಿರುವ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಲೇಖ ಕರು ಅವಳು ಪತಿಯ ಮರಣವಾದಾಗಲೂ ಕಣ್ಣೀರು ಕರೆಯಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲೂ

ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. (ಪು:೧೧೪; ಅಷ್ಟು ಸಂಸ್ಕಾರವಂತರ ಮನೆಯ ಮಗಳಾಗಿ, ಸ್ವತಃ ವಿದ್ಯಾವಂತಳಾಗಿ ಹೀಗೆ ದುಡುಕುವುದು ತುಸು ಅಸಹಜವಲ್ಲವೆ? ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳ ಅಂತರ್ಯ ಅವಳನ್ನೊಮ್ಮೆಯೂ ಚುಚ್ಚಲಿಲ್ಲವೇ? ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿ ಬಂಡೇಳಲಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದರೆ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ತುಂಬಿದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅವರ ರಹಸ್ಯ ಪ್ರಣಯ ಅಷ್ಟು ಕಾಲ ವಾದರೂ ಲೇಖಕರ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿರ ಬೇಕಷ್ಟೆ; ಹೀಗೆ ಅಸಹಜ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನೂ ಕಾದಂಬರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಹೆಸರಿಸುತ್ತಲೇ ಹೋಗ ಬಹುದು.

ನಾಯಕನ ಪಾತ್ರವಂತೂ ತೀರ ಅಸಹಜವಾದುದು ಮತ್ತು ಸೂತ್ರಬದ್ಧವಾದುದು. ಅವನ ಸಾಹಸ ಕಾರ್ಯಗಳು [ಉದಾ: ಕರಡಿಯೊಡನೆ ಹೋರಾಟ(ಪು.೩೨)] ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ತೀರಾ ಸಮೀಪವಿರುವ ಅವನಂಥವರಿಗೆ ತಕ್ಕುದಾದರೂ ಅವನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಬರುವ ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಶಬ್ದಗಳ ವೈಖರಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಮದ ಬಗ್ಗೆ ಭಾಷಣಗಳಂಥ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಆ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ? [ಉದಾ: ಜೀವ ದೂರ ತೆರಳಿದ ಮೇಲೆ ಒಡಲು ನೆರಳಿನಂತಾಗುವುದು ಸಹಜ. (ಪು.೧೯೭) ನನ್ನ ಎದೆಯುರಸಿಗೆ ತಳಿರ ಹಾಸನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಕೊಡುವೆನು(ಪು.೨೦೦) ಇತ್ಯಾದಿ] ಅವನನ್ನು ದುರಂತ ನಾಯಕನನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲು ಲೇಖಕರು ಬಹಳಷ್ಟು ಪರಿಶ್ರಮಿಸಿದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು ಕೃತಿ ಗಣಿತ ಕರ್ಮ ವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಸೋಲುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಆನೆ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಅವಕಾಶ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆನೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಾಯಕರ ಒಲವಿನ ಬಲೆಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ತಾನೇ ಅವರ ಪ್ರಣಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯನ್ನು ತರುತ್ತದೆ. ಈ ಆನೆಗೆ ಸಿನಿಮೀಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡು ವಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರ ಉದ್ದೇಶವೇನೋ. ಅವರ ಅತಿ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಪರೇಂಗಿತಜ್ಞತೆ ೫೦ರದಶಕದ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗನನ್ನು ರಂಜಿಸಬಹುದು ಅಷ್ಟೆ. ಲೇಖಕರ ಅತಿ ಭಾವುಕತೆ (Over sentimentality) ಕಾದಂಬರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದೆ. ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಪ್ರಣಯ ತ್ರಿಕೋಣದ ನಿರೂಪಣೆಯಾಗಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಥೆಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ಯಾವುದೇ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಂತಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ, ಅವು ಸೊರಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಪಾತ್ರಗಳು ಲೇಖಕರ ಅನಿಸಿಕೆಗಳಿಗೊಂದು ಮುಖವಾಣಿ ಮಾತ್ರವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರದೆ ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನ ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಗಳು ತನ್ಮೆದೆಯ ಒಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಧಾರೆ ಎರೆದಾಗಲೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಿರ್ಲಿಪ್ತಳಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದ್ದಳು. ಇದು ತೀರಾ ದುರ್ಬಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಹೆಣ್ಣು ಒಬ್ಬಳಿಗೆ ಯಾವ ಜನ್ಮದ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು? ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು, ಚಲನೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಲೇಖಕರು ಅದೇನನ್ನು

ಸಾಧಿಸಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ? ಅಂಥಹ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ-ನಮ್ಮ ಭಾವನಾ ವೈಶಾಲ್ಯವನ್ನು ತುಸು ಬದಿಗಿರಿಸಿದರೆ-ಕೇವಲ ಆನೆಕಾರನೋರ್ವನ ಉಪಚಾರಕ್ಕೆ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳನ್ನೇ ನೇಮಿಸುವುದು ಆ ಕಾಲದ ಅಂಗೀಕೃತ ಮೌಲ್ಯಾನುಸಾರಿಯಾಗಿ ಯೋಗ್ಯವೆಂದವರು ಭಾವಿಸಿದ್ದರೇ? ತರವಾಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಘನತೆ ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನೂ ಈ ಅತಿರೇಕವನ್ನೂ ಅದು ಹೇಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಬಹುದು? ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ತಂಗಿ ಚಿರುತೆಯ ಪಾತ್ರ ತನ್ನ ತುಂಟತನದಿಂದಲಾದರೂ ತುಸು ಜೀವಂತಿಕೆಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಆಕೆಯ ಅತಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ದೋಷವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು

ಜಿ. ಟಿ. ನಾರಾಯಣರಾವ್

ಸವಿದು ಮೆದ್ದರೊ ಯಾರು ಹಿಂದಕೆ ಹುಲಿಯ ಹಾವಿನ ಮೇವನು?
—ಕವಿಶಿಷ್ಯ

೧

ಕೊಡಗಿನ ಸಮಸ್ತ ನಿವಾಸಿಗಳಿಗೂ ಕೊಡಗರು ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಇವರು ಸ್ಥಳೀಯರಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಪರನಾಡುಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದವರಿರಬಹುದು. ಇವರ ಮತಧರ್ಮ ಆಚಾರ ವಿಚಾರ ಭಾರತದ ಇತರ ಯಾವುದೇ ದೇಶದ ತೆರದಲ್ಲಿಯೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆದವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೊಡಗು ಅಥವಾ ಕೊಡಗರು ಎಂದರೆ ವಿಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಮಿಶ್ರಣ ಎನ್ನಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಂದಾಜು ಶೇಕಡಾ 20ರಷ್ಟು ಜನ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಯಾವುದೇ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತೀರ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಕೊಡವರೆಂದು ಹೆಸರು. ಕೊಡವರೆಲ್ಲರೂ ಹಿಂದೂಗಳೇ ಆದರೂ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಾವಿನ ತನಕ ಇವರ ನಡವಳಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಳೆಗಳು ಆಸುಪಾಸಿನ ಇತರ ಹಿಂದೂಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆ ಆದವು. ಕದಂಬ ವಂಶದ ಚಂದ್ರವರ್ಮ (ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಆದಿ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡಗನ್ನು ಆಳಿದ ದೊರೆ) ಕೊಡವರ ಮೂಲಪುರುಷ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಕೊಡಗು ಬೆಟ್ಟ ಗುಡ್ಡ ಕಣಿವೆ ಕಾಡು ಮಲೆಗಳ ನಾಡು. ಹುಲಿ ಆನೆ ಕಾಡುಹಂದಿ ಕಿರುಬ ಮುಂತಾದ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಜಂತುಗಳ ಆಡುಂಬೊಲ. ಸಮೃದ್ಧ ನೀರನ್ನು ಹೀರಿ ಸೊಕ್ಕಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಇಲ್ಲಿನ ನಿಸರ್ಗ ಸಾಹಸಿಗಳ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ, ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಗಳ ತೂಗುತೊಟ್ಟಿಲು ಮತ್ತು ಕಡುಗಲಿಗಳ ಆದಟಿಗೆ ಒರೆಗಲ್ಲು. ಇಲ್ಲಿ ಬಾಳಿದವ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬಾಳಬಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದರ ವಿಲೋಮೋಕ್ತಿ ಸದಾ ನಿಜವಲ್ಲ. ಇದರ ಕಾರಣ ಇಷ್ಟೆ: ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿನ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನ ಎಂದರೆ ನಿಸರ್ಗದ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಬಲಗಳ ಎದುರಿನ ಹೋರಾಟದ ಬದುಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದವ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಬಾಳಿಯಾನು, ಇಲ್ಲಿನ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಯಾನು

ಕೊಡವರಿಗೆ ಕೊಡಗು ಹುಟ್ಟುನೆಲ, ತಾಯಿನಾಡು. ಭೌಗೋಲಿಕವಾಗಿ ಕಿರಿದಾದ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೊಡವ ಜನಾಂಗ ಸಾಕಷ್ಟು ದೀರ್ಘಕಾಲದಿಂದಲೂ ದಟ್ಟೈಸಿ ಬಾಳಿನ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಇವರ ಗುಣ ನಡೆ ನುಡಿ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಧಾರಣ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಅರಿವಾಗದ ಒಂದು ದೇಸೀ

ಸೊಗಡನ್ನು ಸೂಸುತ್ತೇವೆ. ಇವರು ಕಷ್ಟಸಹಿಷ್ಣುಗಳು, ದಷ್ಟಪುಷ್ಟರು, ಮಲೆನಾಡಿನ ಸಮೃದ್ಧಿ ಸ್ವಾಚ್ಛಂದ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ವಿಕಸಿಸಿರುವ ಧೀರರು. ಆ ರುದ್ರರಮಣೀಯತೆ ಇವರ ಬಾಳಿನ ಒಂದು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಶ. ಪ್ರೇಮ-ದ್ವೇಷ, ಔದಾರ್ಯ-ಛಲ, ನಿಷ್ಠೆ-ಛಿದ್ರ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ-ವಂಚನೆ, ವಿವೇಕ - ಮುಂಗೋಪ ಮೊದಲಾದ ಮನುಷ್ಯಸಹಜ ಸದ್ಗುಣ-ದುರ್ಗುಣಗಳು ಕೊಡವರಲ್ಲಿಯೂ ಇವೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ವ್ಯತ್ಯಾಸ: ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಇವರದು ಸ್ವಲ್ಪ ಅತಿ. ಇವರು ರೋಹಿತದ ಕೆಂಪು ಯಾ ನೇರಿಳೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೇ ಹೊರತು ನಡುವಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ಕಾಣ ಬಹುದಾದ ಸ್ವಭಾವವಿದು. ಇವರ ರೀತಿ ರಿವಾಜುಗಳನ್ನು ಅರಿತವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇವರ ನಡುವೆ ಬದುಕು ಸಹ್ಯವಾದೀತು.

1977ರ ಆಧುನಿಕ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ (ಈಗ ಉಳಿದಿರುವುದು ನಿಜವಾದ ಕೊಡಗಿನ ಛಾಯೆ ಮಾತ್ರ) ಕೊಡಗಿನ ಒಳಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಇದ್ದು ಗ್ರಾಮಜೀವನದ ನಾಡಿ ಮಿಡಿತ ಅರಿತು ಬಂದವರಿಗೆ ಮೇಲಿನ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಪೂರ್ತಿ ನಿಜ ಎನ್ನಿಸದಿರವು. ಹಾಗಿದ್ದರೆ 17-18ನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಂದು ಈ ನೆಲ ಈ ಜನ ಹೇಗಿದ್ದಿರಬಹುದು! ಇವರ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು, ನೆರೆ ನಾಡುಗಳವರೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ವ್ಯವಹಾರಗಳು, ಪರಮತೀಯ ರಾಜನೊಬ್ಬ ತಮ್ಮನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆವನೊಡನೆ ಕೊಡು ಕೊಳು ಸಾಹಚರ್ಯಗಳು ಹೇಗೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿರಬಹುದು? ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕೊಡಗಿನ ಇತಿಹಾಸದ ಪುಟಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಆ ಹಂದರದೊಳಗೆ ಬಲು ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿರುವ ಮಂಟಪವೇ ಭಾರತೀಸುತರ "ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು."

೨

ಆಗ ಕೊಡಗನ್ನು ಸಿರಿಬಾಯಿ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಲಿಂಗಾಯಿತ ಜಾತಿಯ ರಾಜ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ. 1687ರಿಂದ 1736ರ ತನಕ ಈತನ ಆಳ್ವಿಕೆ ಸಾಗಿತ್ತು. ಇವನು ಉದಾರಿ ದೂರದರ್ಶಿ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠ ದಕ್ಷ; ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಖನಿ ಆಗಿದ್ದ ನೆಂದು ಇತಿಹಾಸ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಗಡಿ ಬೇಲಿಗಳನ್ನು ಅಡ್ಡಹಾಯ್ದು ಒಳನುಗ್ಗಿ ಸುಲಿಗೆ ದರೋಡೆ ಪೀಡೆಗಳಿಂದ ಜನರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತುಡುಗರನ್ನು ಸದೆಬಡಿದು ಆಂತರಿಕ ಛಿದ್ರಕಾರರನ್ನು ದಮನಿಸಿ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಸುಖಶಾಂತಿ ಸಮೃದ್ಧಿ ನೆಲೆಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ದೊರೆ ಈತ. ಕೊಡಗಿನ ಬಹುಮಂದಿ ಮುಂದಾಳುಗಳು ಬದಲಾದ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಅರಸನೊಡನೆ ಸಹಕರಿಸಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಐಕ ಮತ್ಯ ಸಾಮರಸ್ಯಗಳು ಪಸರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ರಾಜನ ದಂಡನ್ನು ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ತಮ್ಮ ಶೌರ್ಯ ಪ್ರತಾಪಗಳಿಂದಲೂ ನಿಷ್ಠೆ ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಸೇನಾನಿ ಮಂತ್ರಿ ಪದವಿಗಳ ತನಕ ಏರಿದವರೂ ಇದ್ದರು. ರಾಜಕುಲದೊಡನೆ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧ ಕೂಡ ನಡೆದು ರಾಜ ಪ್ರಜೆ ನಡುವೆ ಒಂದು ವಿಧದ ಅವಿನಾಭಾವ ವರ್ಧಿಸಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಯಾವ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲರೂ ಎಂದೂ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಭುನಿಷ್ಠರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಚದಿ (ಮೋಸ) ಕೆಲವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗವಾಗಿರುವುದುಂಟು. ಜಯಚಂದ್, ಮೀರ್‌ಜಾಫರ್, ಕ್ವಿಸ್ಲಿಂಗ್ ಮೊದಲಾದವರು ಇಂಥ ಚದಿಕಾರರ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರಿದವರು. ತುಂಡರಸರ ಒಡ್ಡೋಲಗದ ಔತಣದ ಆ ದಿನಗಳಂದು ಕೊಡಗಿನ ಒಳಗೆ ಚದಿಕಾರರು ಹುದುಗಿರದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥವರ ಚಿಂತನೆ ಹರಿದ ಬಗೆ ಹೀಗೆ: ತಮ್ಮ ವಂಶದ ಹಿರಿಯರು ಆಳಿದ ನೆಲವಿದು; ಸಹಜವಾಗಿ ತಾವು ಇದರ ಪ್ರಭುಗಳಾಗಬೇಕಿತ್ತು; ಆದರೆ ಪಿತೂರಿ ಸಂಚುಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಪರಕೀಯನೀಗ ಗಾದಿ ಏರಿದ್ದಾನೆ; ತಾವೀಗ ಆತನೆದುರು ದೇಹೀಭಾವದಿಂದ ಅವನತವದನರಾಗಿ ನಿಂತಿರಬೇಕಾದದ್ದು ದುರ್ದೈವ; ಅವನನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಪದಚ್ಯುತಗೊಳಿಸಿದರೆ ತಾವು ಗತವೈಭವವನ್ನು ಪುನಸ್ಸಂಪಾದಿಸಿ ಮೆರೆಯಬಹುದು; ಗೆದ್ದ ಎತ್ತಿನ ಬಾಲ ಹಿಡಿವ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಪಂಡ ಜನ ಒಮ್ಮೆ ಲಿಂಗಾಯತ ಅರಸನಲ್ಲಿ ಸತ್ತ್ವವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಮನಗಂಡರೋ ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಸ್ವಬಾಂಧವರಾದ ತಮ್ಮನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವುದು ದಿಟ; ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅಲ್ಲಿಗೆ, ಮೂರು ಬಲಗಳು ರಂಗ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ: ಒಂದು, ನೆಲ ನಡೆ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಒಂದಾಗಿ ಹಿಡಿದಿರುವ ರಾಜ ಸಿರಿಬಾಯಿ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ; ಎರಡು, ಇವನ ಅನುಚರರಾಗಿರುವ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಕೊಡವ ಜನಾಂಗ; ಮೂರು, ಅಧಿಕಾರದಾಹದಿಂದ ಅಲಗು ಮಸೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಗಳ ತಂಡ. ಭೌಗೋಲಿಕವಾಗಿ ಕೊಡಗಿಗೆ ಅಪಾಯವಿದ್ದುದು ಮೂಡುಸೀಮೆಯ ನಾಯಕನಾದ ಮೈಸೂರಿನ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಅರಸನಿಂದ ಮತ್ತು ಕೊಡಗಿನ ದಕ್ಷಿಣ ಪಶ್ಚಿಮ ಗಡಿಗಳನ್ನು ಪರಿವೇಷ್ಟಿಸಿದ್ದ ಮಲೆಯಾಳ ಸೀಮೆಯ ಕೋಟೆಯಂಗಡಿ ದೊರೆ ವೀರವರ್ಮನಿಂದ. ಚಿಕ್ಕ ದೇವರಾಜ ಕೊಡಗನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಲು (ಪ್ರಾಯಶಃ ಹಳೆಯ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು) ದಂಡೆತ್ತಿ ಮುಂದೊತ್ತಿ ಬರತೊಡಗಿದಾಗ ಈ ಮೂರು ಬಲಗಳು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ ಬಗೆ "ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು" ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತು.

ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪನ ನೆಲ ಚಿಕ್ಕದು, ದಂಡು ಕೂಡ ಹಾಗೆ. ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನದು ಹೀಗಲ್ಲ: ದೊಡ್ಡ ನೆಲ, ಬೃಹತ್ಸೇನಾಸಾಗರ; ಅಲ್ಲದೇ ಫಿರಂಗಿ ಮುಂತಾದ ಅಂದಿನ ಆಧುನಿಕಾಸ್ತ್ರಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ವಿಪುಲವಾಗಿದ್ದುವು. ಇವರ ನೇರಸಂಘಟ್ಟನೆಯ ಪರಿಣಾಮ ತಿಳಿದದ್ದೇ. ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಮಾರಾಂತು ನಿಂತು ತರಗೆಲೆ ಉಳಿದೀತೇ? ಕಾಲ ಕೆಳಗಿನ ಹುಳುವನ್ನು ಅಪ್ಪಚ್ಚಿ ಮಾಡುವಂತೆ ಕೊಡಗನ್ನು ಹಿಚಿಕಿ ಒರೆಸಿ ಹಾಕಿಬಿಡಬಹುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ದಂಡಯಾತ್ರೆ ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ನಿಷ್ಠಾವಂತರಾದ ತನ್ನ ಸೈನಿಕರ ತುಕ್ಕಡಿಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ಈ ಉತ್ಪಾತಕಾರಕ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ತಡೆಯಲು ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅದೇ ವೇಳೆ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಗಳ ನಾಯಕನಾದ ನಾಯಕನ ಉತ್ತ ಎಂಬಾತ ತನ್ನ ಅರಸುತನದ ಕನಸನ್ನು ನನಸಾಗಿಸಲು ಸನ್ನಾಹಗೈಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ: ನೆಲಮೊಡೆಯ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪನಿಗೆ ಚದಿಬಗೆದು ವೀರವರ್ಮನನ್ನು

ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಾಜನ ಬಹುಮಂದಿ ಸೈನಿಕರು ತನ್ನ ಆಸರೆಯನ್ನು ಬಯಸಿ ಬರುವುದು ಖಾತ್ರಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ನಂಬುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ನೆಲದುಸಿರು ಎರಡು ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚುಗಳ ನಡುವೆ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕರುಟಿ ಸೀದು ಹೋಗುವ ಉತ್ಕಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ತಲೆದೋರುತ್ತದೆ. ಆಗ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಬಲಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ನಾಯಕನಾದ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪನ ಸುತ್ತ ಒಗ್ಗೂಡಿ, ಪರಿಸರದ ಭೌಗೋಲಿಕ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಅನುಕೂಲತೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಉಭಯ ಶತ್ರುಗಳಿಂದಲೂ ಕೊಡಗನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಾರುಮಾಡಿದರು, ಹೇಗೆ ಕೊಡಗಿಗೆ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ತರಲು ಸಮರ್ಥರಾದರು ಎಂಬ ವಿವರಗಳನ್ನು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

೩

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರಗಳಿವು: ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ, ಅವನ ಮೈಗಾವಲಿನ ಬಂಟನಾಗಿ ರಾಜಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಸುವನ್ನೇ ನೀಗಿದ ಕೊಡಸ ವೀರ ಚೆಂಗುಮಣಿ, ಖಳನಾಯಕ ನಾಯಕನ ಉತ್ತ, ವೈರಿರಾಜರಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಮತ್ತು ವೀರವರ್ಮ, ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ಮನದನ್ನೆ ಪೂವಿ, ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ಸೋದರ ಅತ್ತಿಗೆಯೂ ಚಿರವಿರಹಿಯೂ ಆದ ತಂಗವ್ವ.

ಹುಲಿಯ ಹಾಲನ್ನೇ ಕುಡಿದು(ಇದು ಆಲಂಕಾರಿಕವಾದ ಮಾತು; ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಹುಲಿಯೊಡನೆ ಸೆಣಸಾಡಿ ಗೆದ್ದವನೆಂದರ್ಥ) ಅದರ ಪ್ರತಾಪ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪ್ರಾಚೀನ ವಂಶದಲ್ಲಿ, ಆದರೆ ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಡುಬಡವನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದವ ಚೆಂಗುಮಣಿ. ದನಗಾಹಿಯಾಗಿ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಪೋರ ಒಮ್ಮೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪನನ್ನು ಹುಲಿಯ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಕಾಪಾಡಲು ಸಮರ್ಥನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ಈಡಾಗಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಾಡದೊರೆ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಆಗ ಚೆಂಗುಮಣಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಜ ತನ್ನ ಮೈಗಾವಲಿನವರಿಗೆ ತಾಂಟಿಸಿದ ಕೂರ್ನುಡಿ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿದೆ "ನೋಡಿ, ಈ ಹುಡುಗ ನಮ್ಮ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರದಿದ್ದರೆ ನಾವು ಈ ಹುಲಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ಆಹಾರವಾಗುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಿಮ್ಮ ಒಡೆಯನನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ನೀವು ನಾಡನ್ನೇನು ರಕ್ಷಿಸೀರಿ?"

ರಾಜ ಚೆಂಗುಮಣಿಯನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಕರೆಸಿ ಅವನಿಗೆ ಯುಕ್ತ ಸೈನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಿಸಿ ತನ್ನ ದೇಹರಕ್ಷಕನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಅವನ ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಲೆರೆದು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ "ಚೆಂಗುಮಣಿ ನೋಡು, ನಾವು ನಿನಗೆ ಹಾಲೆರೆದಿದ್ದೇವೆ. ನೀನು ಹಾಲೆರೆದ ಕೈಯನ್ನು ಕಚ್ಚಲಾಗದು." ತುಂಬು ಹೃದಯದಿಂದ ಚೆಂಗುಮಣಿ ಉತ್ತರ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ "ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ಚದಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ದೇವರ ಸೇವೆಗೆ ನನ್ನ ಒಡಲು ಪ್ರಾಣಗಳು ಮೀಸಲು. ಈ ನುಡಿಗೆ ಕಾವೇರಿಯಮ್ಮ ಸಾಕ್ಷಿ. ಇಗ್ಗುತಪ್ಪ ದೇವರು

ಸಾಕ್ಷಿ!" ಈ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಭರಾಟೆಯಲ್ಲಿ ಚೆಂಗುಮಣಿ ತನ್ನ ಅಸುವನ್ನೇ ನೀಗಬೇಕಾಯಿತು: ಖಳನಾಯಕ ನಾಯಕನ ಉತ್ತ ಕೊಳುಗುಳದಲ್ಲಿ ದೊರೆಮೇಲೆಸೆದ ಹಾರೆಯನ್ನು ಚೆಂಗುಮಣಿ ತಾನೇ ತಡೆದು ನಿವಾರಿಸಿದಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ರಾಜ ಆ ಗಳಿಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ಆಹುತಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ.

ಚೆಂಗುಮಣಿ ಬಯಸಿದ್ದು ಕೊಡವ ಕುಲದ ಹಿರಿಯನಾದ ನಾಡತಕ್ಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಮೋಲಿಯ ಮಗಳು ಪೂವಿಯನ್ನು. ಅವಳಾದರೂ ಇವನ ಪ್ರತಾಪ ಶೌರ್ಯಗಳನ್ನು ಪದೇಪದೇ ಕಂಡು ಇವನಿಗೆ ಮಾರು ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಪೂವಿ ಕಾವೇರಿ ಹೊನಲಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡು ರಕ್ಷಿಸುವವರು ಇಲ್ಲದೇ ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನೀರಿಗೆ ದುಮುಕಿ ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ದಡಕ್ಕೆ ಒಯ್ದು ತಂದು ಕಾಪಾಡಿದವ ಚೆಂಗುಮಣಿ. ಬೇರೆಬೇರೆ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರೇಮಿಗಳು ಸಂಧಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅವರ ಪ್ರೇಮ ವರ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಮದುವೆ ನಡೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪೂವಿಯ ತಂದೆಯೇ—ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ಪ್ರತಾಪ ಕಂಡವನು, ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ಪ್ರಸಂಗಾವಧಾನತೆಯಿಂದಾಗಿ ಕಠಿಣ ಪ್ರಾಣಾಪತ್ತಿನಿಂದ ಪಾರಾದವನು—ನಾಡತಕ್ಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಮೋಲಿ ಈ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಾರಣ ಕುಲಮದ ಮತ್ತು ರಾಜ ವೈರ. ಸ್ವಂತ ರಾಜ್ಯಭಾರದ ಕನಸನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಉತ್ತ ಈ ಮುದುಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನಿಂದ ನೈತಿಕ ಬೆಂಬಲ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ; ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಪೂವಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಪೇಕ್ಷೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ ಕೂಡ. ಉತ್ತನ ಮಗನೊಡನೆ ಪೂವಿಯ ಮದುವೆ ನಡೆಯುವುದನ್ನು ಹಠಮಾರಿ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ತಾಯಿ ಇಲ್ಲದ ಹುಡುಗಿ ಪೂವಿ ಅಣ್ಣ ಕಾಳಯ್ಯನ ರಕ್ಷಣೆ ಬಯಸುತ್ತಾಳೆ. ತಂಗವ್ವ, ಕಾಳಯ್ಯ ಮೊದಲಾದವರ ನೆರವಿನಿಂದ ಮತ್ತು ರಾಜನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ಸುತ್ತ ಒಂದು ಕಾರಸ್ಥಾನ ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಕೊಡವ ಸಂಪ್ರದಾಯದರೀತ್ಯ ಮೊದಲು ವಧೂವರರಿಗೆ ಅವರವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಮುಹೂರ್ತ ಶಾಸ್ತ್ರ ನೆರವೇರುತ್ತವೆ. ಇದಾದ ಬಳಿಕ ಗಂಡು ದಿಬ್ಬಣದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ದಂಪತಿಮುಹೂರ್ತ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಸತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪೂವಿ ಮತ್ತು ನಾಯಕನ ಉತ್ತನ ಮದುವೆಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ಅವರವರ ಬಿಡಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಜರಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಂಯುಕ್ತಾಪಹರಣ ಘಟನೆ ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ತನ ಮಗನ ದಿಬ್ಬಣವನ್ನು ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ಭಟರು ತಡೆಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ; ಇತ್ತಕಡೆ ಚೆಂಗುಮಣಿಯೇ ವರನ ದಿಬ್ಬಣ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಪೂವಿಯನ್ನು "ಅಪಹರಿಸಿ" ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರೇಮಿಗಳ ಮಧುರ ಮಿಲನ ಆಗುತ್ತದೆ.

ತಂಗವ್ವ ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ಸೋದರ ಅತ್ತಿಗೆ, ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಇವನೊಡನೆ ಬೆಳೆದವಳು, ಇವನನ್ನೇ ವರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದವಳು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರೇ ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ಒಲವು ಪೂವಿಯತ್ತ ವಾಲುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತೀರ

ಸಹಜ ವಾಗಿ ಎಂಬಂತೆ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಬೆಂಬಲಿಗಳೂ ಆಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಚೆಂಗುಮಣಿ ಪೂವಿಯರ ಮದುವೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಡೆಯಿಂದಲೂ ಚೆಂಗುಮಣಿ ಪೂವಿಯರ ಸಂಸಾರ ಸುಖಮುಖವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ತನ್ನ ಸುಖ ಸಂತೋಷಗಳನ್ನು ಹುಗಿಯುವ ಗೋರಿಯನ್ನು ಕೂಡ ತೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬುದು ತಂಗವ್ವನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಉದಾರಿ, ಕರುಣಾಮಯಿ, ಸುಸಂಸ್ಕೃತೆಯಾದ ಅವಳು ಎಂದೂ ಈ ಸಹಜ ಪ್ರೇಮಿಗಳ ನಡುವಿನ ಬೆಣೆಯಾಗಿ ಬರಲು ಇಚ್ಛಿಸಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ತಾನು ಕೂಡ ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ಪೂವಿಯ ಅಕ್ಕನಾಗಿ ಬಾಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತೇ ಎಂಬ ಯೋಚನೆ ಆಕೆಗೆ ಬಂದದ್ದುಂಟು. ಆದರೆ ಇಂಥ ಯಾವ ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧಕ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೂ ಅವಳು ಪೋಷಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಚಿರವಿರಹಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಳು. ಯಾವಾಗ ನಾಯಕನ ಉತ್ತನ ಸಬ್ಬಲ್ಲಿನ ಏಟು ಚೆಂಗುಮಣಿಯನ್ನು ತಾಗಿ ತೀವ್ರ ಗಾಯಗೊಳಿಸಿತೋ ಆಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ತಂಗವ್ವ ಒಡನೆ ಬೆಡಿ ಹೊಟ್ಟಿಸಿ ಉತ್ತನನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಮುಂದೆ ಚೆಂಗುಮಣಿ ಈ ಗಾಯದ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಕೊನೆ ಉಸಿರೆಳೆದಾಗ ತಂಗವ್ವ ಗುಂಡು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಸತ್ತು ಹೋಗುವಳು.

೪

ಕಾದಂಬರಿಯ ಓಟಕ್ಕೆ ಮೆರುಗು ನೀಡುವ ಇತರ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ ಆಟ, ಬೇಟೆ, ಯುದ್ಧ. ಕೊಡವರ ಆಟಗಳಾದ ನಾಟಿ ಗದ್ದೆ ಓಟ, ಊರ ಹಬ್ಬದ ಕುಣಿತಗಳು, ಚೆತ್ತದ ಹೊಡೆತ ಮುಂತಾದವು ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ಬಂದು ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಕಸುವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಅಂದಿನ ಕೊಡಗಿನ ವನಶ್ರೀಯೊಳಗಿನ ಹುಲಿ ಬೇಟೆ, ಹಂದಿ ಬೇಟೆ, ಕಿರುಬ ಬೇಟೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ವರ್ಣನೆ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದೆ; ಓದುಗರಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯತೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಮುಂದೇನು ಮುಂದೇನು ಎಂಬ ತವಕವನ್ನು ಕುದುರಿಸುತ್ತದೆ. ಆಟ, ಬೇಟೆ ವರ್ಣನೆಗಳು ಏನಿದ್ದರೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಧಾನ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಆನುಷಂಗಿಕ ಪೋಷಕಗಳು ಮಾತ್ರ. ಮುಖ್ಯಪೋಷಕ ಎಂದರೆ ಯುದ್ಧಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ವಿವರಣೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳ ಗೌರವವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದ ದೊರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ವಿನಾಕಾರಣ ಕೊಡಗಿನ ಆಕ್ರಮಣಯುದ್ಧದ ವಿರುದ್ಧ ಕೊಡಗರು ತ್ರಿಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೋರಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಈ ನಿರ್ಧಾರ ಸ್ಥೈರ್ಯ ಹಾಗೂ ನಿಷ್ಠೆಗಳನ್ನು ದೊರೆ ಸೊಗಸಾಗಿ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಯುದ್ಧತಂತ್ರವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ. ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪನದು ರಕ್ಷಣಯುದ್ಧ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಣಕಾರನಿಗೆ ರಣರಂಗವನ್ನು ಆಯುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಉಂಟು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪುಂಡು ಪೋಕರಿಗಳ ಹಾಗೂ ಸಂಬಳಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯುವವರ ಅಪಾರ ದಂಡನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ

ಸಾಗದೇ ವಿಧಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನೊಡನೆ ಭಾರೀ ಫಿರಂಗಿ ದಳವೂ ತೋಪು ಮದ್ದು ಸಂಗ್ರಹವೂ ಇದ್ದುವು. ಇವನ್ನು ಸಾಗಹಾಕಲು ಆನೆಗಳ ಸಮೂಹವೇ ಇತ್ತು. ಬಯಲ ನೆಲದಲ್ಲಿ ದಟ್ಟ ಸೈನ್ಯ, ಫಿರಂಗಿದಳ, ನೇರ ಮುನ್ನಡೆ ಮುಂತಾದ ಸಮರತಂತ್ರಗಳು ಸರಿ. ಆದರೆ ಕೊಡಗಿನ ಕಾಡು ಮೇಡುಗಳ ಮಹಾ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಹೊರೆಗಳೇ, ಸುಲಭವಾಗಿ ನುಗ್ಗು ನುರಿಯಾಗಿ ನಾಶವಾಗಿಹೋಗಬಲ್ಲ ದಹ್ಯವಸ್ತುಗಳೇ. ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ ಕೊಡಗಿನ ಅರಸ ಕೂಟಯುದ್ಧ ತಂತ್ರವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶತ್ರುಸಲಗನನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿ ನೋಯಿಸಿ ಸಾಯಿಸುವ ಕಟ್ಟಿರುವೆಗಳು ಇವರಾಗುತ್ತಾರೆ; ಕಪ್ಪಕ್ಕೆ ಕೆಡೆವ ಹುಲುಮಾನವರು ಇವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಫಿರಂಗಿದಳದ ನಾಶವಾಗಲಿ ಮುಂದಿನ ಭೀಕರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹಿಂಬದಿಯಿಂದ ಬರೆ ಕಡಿದು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಮೇಲೇರಿ ಬಂದು ಮಾಡಿದ ದಾಳಿಯಾಗಲಿ ಸಾಧಾರಣದ ಸಾಹಸವಲ್ಲ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ವರ್ಣಿಸುವಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಲ್ಲ, ಯುದ್ಧತಂತ್ರದ ವ್ಯಾಪಕ ವಾದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಅದೇರೀತಿ ವೀರವರ್ಮನ ವಿರುದ್ಧದ ಆಕ್ರಮಣ ಕದನದಲ್ಲಿಯೂ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಕೌಶಲವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಭಾರತೀಸುತರ ಲೇಖನಿ ಹರಿತವಾಗಿ ಸಾಗಿದೆ.

೫

ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ನಾವು ತುಂಬ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಓದಬಲ್ಲಂತೆ ರಚಿತ ವಾಗಿದೆ. ಪಾತ್ರ ಹಾಗೂ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರ ಹಾಗೂ ಕೌಶಲ ಇರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಂದಿಗ್ಧತೆ ಆಗಲಿ ಊನವಾಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಐತಿಹಾಸಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೂ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಸ್ಥಾನ ದೊರೆತಿದೆ. ಭಾರತೀಸುತರ ಕಲ್ಪನೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ರಕ್ತ ಮಾಂಸ ಜೀವವನ್ನು ತುಂಬಿ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಜೀವಂತವಾಗಿ ನಮ್ಮೆದುರು ನಡೆದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುವುದು. ಚೆಂಗುಮಣಿ, ತಂಗಪ್ಪ ಇವರ ದುರಂತವನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸುವಾಗ ತುಂಬ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ. ಪೂವಿಯ ಹಾಗೂ ಆಕೆಯ ಬಸುರಲ್ಲಿರುವ ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ಮಗುವಿನ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ನೆನೆದು ಚಿಂತೆ ಆಗುವುದು.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆ ಗುಣಗಳಿದ್ದರೂ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಪೈಕಿ ಒಂದು ಎಂಬುದಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು: ಒಂದು, ಘಟನೆಗಳ ನಾಟಕೀಯ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ; ಎರಡು, ಪಾತ್ರಗಳ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆ; ಮೂರು, ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದೌರ್ಬಲ್ಯ.

ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಚೆಂಗುಮಣಿಯರ ಪ್ರಥಮ ಭೇಟಿ, ಪೂವಿ ಚೆಂಗುಮಣಿಯರ ಒಲವು ವಿಕಾಸವಾದ ಬಗೆ, ತಂಗಪ್ಪನ ದುರಂತ, ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜರ

ಪರಿಚಯದ ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಕದನ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ನಿಂತದ್ದು, ಚೆಂಗುಮಣಿ ಪೂವಿಯರ ಮದುವೆಯ ಕತೆ ಇವೇ ಮುಂತಾದವು ತಾಮಸ್ ಹಾರ್ಡಿಯ ತಂತ್ರವನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತವೆ. ಕಾದಂಬರಿ ಕೇವಲ ರಂಜನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೋಗುವುದು; ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೇಲಿನ ಹಂತಕ್ಕೆ ಏರಿ ಉದಾತ್ತ ಭಾವನೆಗಳನ್ನಾಗಲಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನಾಗಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಿಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ಪಾತ್ರ ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿದೆ; ಮತ್ತೆ ಬಹುಶಃ ನಾಯಕನ ಉತ್ತಮ ಪಾತ್ರ ಬರುವುದು. ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ, ಪೂವಿ, ತಂಗವ್ವ ಇವರ ವಿಚಾರ ಕೊನೆ ತನಕವೂ ನಮಗೆ ಖಚಿತವಾದ ಕಲ್ಪನೆ ಮೂಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ತಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ, ಬರೆದ ಕಾವು ಆರಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲಾನಂತರ, ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸ್ವತಃ ಲೇಖಕರೇ ಓದಿ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದವರವರು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಬಂಧದಲ್ಲಿ ಬಿಗಿ ಇಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕು ಪದಗಳು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹತ್ತು ಪದಗಳು ಮಾಡ ಹೊರಟು ಓದುಗರಿಗೆ "ಹರಟೆ" ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದು ವಿಧದ ಪದಮಾಲಿನ್ಯ.

ಭಾರತೀಸುತರು ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಪರಿಸರ, ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇವನ್ನೂ ಇವುಗಳಿಗೆ ಆಸರು ಧಾರೆಯೆರೆದು ಇವನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಬೆಸೆದ ಕಲ್ಪನೆ ಇದನ್ನೂ ಗಮನಿಸುವಾಗ ಬರವಣಿಗೆಯ ಮುಖ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಒದಗಿರುವ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಇದೊಂದು ಕೇವಲ ಸಾಧಾರಣವರ್ಗದ ಕಾದಂಬರಿ ಆಗಿಯೇ ಉಳಿದುಹೋಯಿತಲ್ಲ ಎಂದು ವಿಷಾದವಾಗುವುದು.

"ಬೆಳ್ಳಿಮೂಡಿತು" ಮತ್ತು "ವಕ್ರರೇಖೆ"

ಟಿ. ಕೇಶವಭಟ್ಟ

ಭಾರತೀಸುತರ ಇವೆರಡೂ ರಚನೆಗಳು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು. ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮಿನುಗುವ ಎರಡು ತಾರೆಗಳೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಗುಣಗ್ರಹಣದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ, ಉತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ವಸ್ತುವಿನ್ಯಾಸ, ಪರಿಸರಕಲ್ಪನೆ, ಪಾತ್ರರಚನೆ, ಸಹಜವೆನಿಸಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವಂತಿರುವ ಘಟನೆಗಳು, ಸಂಘರ್ಷಗಳು, ಸಂವಾದಗಳು, ತಿರುಳುಳ್ಳ ಮಾತುಗಳು, ಜೀವನಸಂವೇದನಾತ್ಮಕ ಧ್ವನಿ ಇವೆಲ್ಲ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. 'ಬೆಳ್ಳಿಮೂಡಿತು' ಕೊಡವ ಸಮಾಜವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. 'ವಕ್ರರೇಖೆ' ಸುಮಾರು ಒಂದು ಶತಮಾನ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹವ್ಯಕ ಕುಟುಂಬಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಮುಂದಿಡುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು 'ಬೆಳ್ಳಿಮೂಡಿತು' ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥಾನಾಯಿಕೆ ಪೊನ್ನಿ. ಕೊಡಗಿನ ಅರುವತ್ತೊಕ್ಲು ಗ್ರಾಮದ ಚೆಂಗಪ್ಪ ಇವಳ ತಂದೆ. ಹಿರಿಯಣ್ಣ ಕಾರಿಯಪ್ಪ, ಕಿರಿಯಣ್ಣ ಪೂಣಚ್ಚ. ತಂದೆ ತೀರಿಹೋದ ನಂತರ ಕಾರಿಯಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿ ಬೊಳ್ಳಮ್ಮನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಬನ್ನಬಡುವ ಬಾಲ್ಯಜೀವನ ಪೊನ್ನಿಯದು. ಮದುವೆಯಾದಮೇಲೂ ಅವಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿಮೂಡಲಿಲ್ಲ. ಕುಡುಕ, ಕಳ್ಳ, ಜೂಜುಗಾರ, ಕೋಪಿ ಗಂಡ. ಅವನಿಂದ ಆಗಾಗ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಪೆಟ್ಟುಗಳು ಒದೆತಗಳು. ಆಕೆಗೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಒದಗಿದವನೆಂದರೆ ಮೈದುನನಾದ ನಂಜಪ್ಪ, ಅವನೇ ಆಕೆಗೆ ಜೀವನದ ಬೆಳ್ಳಿ. ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೋದುತ್ತ ಹೋದಹಾಗೆ ಬೆಳ್ಳಿ ಮೂಡುವ ಹೊತ್ತು ಇದೇ ಹತ್ತಿರ ಬಂತು, ಬಂತು ಎನಿಸುತ್ತ ಅದು ಬಿಸಲ್ಗುದುರೆಯಂತೆ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಳ್ಳಿಮೂಡಿದ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ತಲಪದೆ, ಪುಸ್ತಕ ಕೆಳಗಿಡಲು ಓದುಗನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಾಗುವುದಿಲ್ಲ, 'ಬೆಳ್ಳಿಮೂಡಿತು' ಎನಿಸುವಾಗ ಕಾದಂಬರಿ ಕೊನೆಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ದುರಂತದ ಛಾಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಪೊನ್ನಿಯ ಬಾಳ ಬೆಳ್ಳಿ ಮೂಡಿ ಈ ಕೃತಿ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮ ರಮಣೀಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಐದು ಕುಟುಂಬಗಳು ವಸ್ತುಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಅರುವತ್ತೊಕ್ಕಲ ಚೆಂಗಪ್ಪನದು, ಎರಡನೆಯದು, ಪೊನ್ನಿಯ ಕೈಹಿಡಿದ ತಿಮ್ಮಡು (ತಿಮ್ಮಯ್ಯ)ಎಂಬವನದು. ತಿಮ್ಮಡುವ ತಾಯಿ ಕಾಮಮ್ಮ, ತಮ್ಮ ಸಭ್ಯನಾದ ಸಂಜಪ್ಪ. ಮೂರನೆಯ ಕುಟುಂಬದವನು ಮೇಡು (ಮೇದಪ್ಪ). ಇವನು ತಿಮ್ಮಡುವಿನ ಖಳಮಿತ್ರನಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಕುಡಿತ, ಜೂಜು, ಕಳ್ಳತನಗಳ ಕಡೆಗೆ ಸೆಳೆದು

ಕೆಡಿಸಿದ ಕಲಿ. ಮೋದುವು ಮಾಚಯ್ಯನ ಮಗ. ಮೋದುವಿನ ಅಣ್ಣ ಕುಂಟಯ್ಯ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕೊಡವ ಕುಟುಂಬದ ಹಿರಿಯನು ಬೋಪಯ್ಯ (ಬೋಪುನಾವ). ಈ ಬೋಪುವಿನ ಮಕ್ಕಳು ಕುಶಾಲಪ್ಪ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿಯಪ್ಪ. ಇವರಿಬ್ಬರು ತಿಮ್ಮುಡುವಿನ ಮೇಲಿನ ಸೇಡನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದವರು. ಈ ನಾಲ್ಕೂ ಕೊಡವ ಕುಟುಂಬಗಳಾದರೆ, ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಗೆ ತಲಪಿಸಲು ಕಾರಣವಾದ ಕುಟುಂಬ ದೂಮಪೂಜಾರಿಯದು. ಕಳ್ಳು ಇಳಿಸಿ ಮಾರಿ ಜೀವಿಸುವ ಈತ ಗಟ್ಟದ ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಹತ್ತಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಂದು ಬಿಳಿಗೇರಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದವನು. ನೂರು ಭಟ್ಟಿ ಭತ್ತದಗದ್ದೆ, ಎರಡು ಎಕ್ರೆ ಕಾಫಿತೋಟ ಮಾಡಿ ಅನುಕೂಲವಂತನಾದ ಈತ ನೆರೆಹೊರೆಯ ಹತ್ತಾರು ಜನರ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಜಗಿನಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದವನು. ಇವನಿಗೋರ್ವ ಪತ್ನಿಯೂ ಬಿರುಮಕ್ಕ ಎಂಬ ಚೆಲ್ವೆಯಾದ ಮಗಳೂ ಐತು ಎಂಬ ತಮ್ಮನೂ ಇದ್ದರು. ಮುಖ್ಯವಾದ ಇವಿಷ್ಟು ಪಾತ್ರಗಳಿಂದ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಚೆಂಗಪ್ಪನ ಮರಣಾನಂತರ, ಮನೆಯ ಆಡಳಿತ ಕಾರಿಯಪ್ಪನದು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಬೊಳ್ಳಮ್ಮ ತನ್ನ ಅತ್ತೆಯನ್ನು ಅಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡುತ್ತ, ಪೊನ್ನಿಯ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸ ತೊಡಗಿದಳು. ಪೊನ್ನಿ ಓದುಬರಹ ಕಲಿಯುವುದು ಬೊಳ್ಳಮ್ಮನಿಗೆ ಅಹಿತ. ಪೊನ್ನಿಯ ಕಿರಿಯತ್ತಿಗೆ ಗಂಗವ್ವ ಬೊಳ್ಳಮ್ಮನ ಸೊಕ್ಕು ಮುರಿಯಲೆಂದು ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಬೊಳ್ಳಮ್ಮನ ಕೋಳಿಗೂಡಿನ ಕದ ತೆಗೆದುಹಾಕಿದಳು. ಇದರಿಂದ ಬೊಳ್ಳಮ್ಮನ ಒಂದು ಹುಂಜ ನರಿಯ ಬಾಯಿತುತ್ತಾಯಿತು. ತನ್ನ ಕೋಳಿಗೂಡಿನ ಕದವನ್ನು ಪೊನ್ನಿ ಹಾಕಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಬೊಳ್ಳಮ್ಮ ಹೊಡೆದಳು. ದುಡಿಮೆಯೇ ಪೊನ್ನಿಯಬಾಳು. ಹೈಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೂ ಅಣ್ಣನು ಹೋಗಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಅಣ್ಣಂದಿರೊಳಗೆ ವಿಭಾಗವಾದಾಗ ಪೊನ್ನಿಯನ್ನು ಸಾಕುವ ಹೊಣೆ ಹಿರಿಯಣ್ಣನದು; ತಾಯಿಯನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಕಿರಿಯಣ್ಣನದಾಯಿತು. ಪೊನ್ನಿಗೆ ಮನೆಕೆಲಸ ಗದ್ದೆಕೆಲಸಗಳೆರಡೂ ದೊರೆತವು. ಕಿರಿಯಣ್ಣನಲ್ಲಿಗೆ ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ಹೋಗಲುಕೂಡ ಅವಳಿಗೆ ಅನುಮತಿ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಪೊನ್ನಿಯ ಬಾಲ್ಯ ದಾರುಣವಾಯಿತು.

ಕೈಲ್‌ಮುಹೂರ್ತ ಹಬ್ಬ ಬಂತು, ಗಂಗು ಪೊನ್ನಿಯನ್ನು ಕೋಲು ಮಂದುವಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಳು ಅಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮಯ್ಯನೆಂಬ ತರುಣ ಪೊನ್ನಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಆತ ಕಳ್ಳು ಕುಡಿದಿದ್ದ. ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಗುಂಡು ಹೊಡೆದು ಬೀಳಿಸಿದ. ಒಳ್ಳೆಯ ಈಡುಗಾರನಾದರೂ ಕುಡುಕನಾದುದರಿಂದ ತಿಮ್ಮಯ್ಯನ ಬಗ್ಗೆ ಪೊನ್ನಿಗೆ ತುಚ್ಛೀಕಾರ ವುಂಟಾಯಿತು. ಕೆಲದಿನ ಕಳೆಯಲು ತಿಮ್ಮುಡು ಮತ್ತು ಮೋದು ಇಬ್ಬರೂ ಪೊನ್ನಿಯನ್ನು ನೋಡಲುಬಂದರು. ಪೊನ್ನಿ ಅವನನ್ನು ವರಿಸಲು ಇಚ್ಛೆಪಡದಿದ್ದರೂ ಇತರರ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಆಕೆ ಅವನನ್ನು ವರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಮದುವೆಯಾಗಿ ಆಕೆ ಪತಿಗೃಹವನ್ನು ಸೇರಿದಳು.

ಮದುವೆಯಾದ ಹೊಸತರಲ್ಲಿ ಸನ್ಮಾನ ಪಡೆಯಲು ಬಿಟ್ಟಗೇರಿ ನಂಟರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ ತಿಮ್ಮುಡು, ಪೊನ್ನಿ ಇಬ್ಬರೂ ಜತೆಯಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು ತಿಮ್ಮುಡು ಕಾಫಿಮಾಡಲು

ಹೇಳಿದನು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಿರಲಿಲ್ಲ, ಸೌದೆಯಿರಲಿಲ್ಲ, ಅವನ್ನೊದಗಿಸಿ ಕಾಫಿನಾಡಲು ತಡವಾಯಿತು. ತಿಮ್ಮಡು ಸಿಟ್ಟೇರಿ ಪೊನ್ನಿಗೆ ರಫರಫನೆ ಎರಡು ಬಾರಿಸಿ ಮೆಟ್ಟಲಿಳಿದುಹೋದ. ಅತ್ತೆ ಪೊನ್ನಿಯನ್ನು ಸಂತೈಸಿದಳು. ಸಂಜೆ ಮೈದುನ ನಂಜಪ್ಪ ಮೀನು ಬೆಲ್ಲ ಮುಂತಾದವುಗಳೊಡನೆ ಮಡಿಕೇರಿ ಸಂತೆಯಿಂದ ಬಂದ. ಅಳುವ ಅತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಕಂಡು, ಅಣ್ಣನ ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನೊಂದನು. ಅಡವಿಯಿಂದ ದನಕರುಗಳನ್ನು ತರುವಾಗ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತಂದನು. ತಿಮ್ಮಡು ಅಂದು ಹಾಕತ್ತೂರು ಹೆಂಡದಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಡಿದು ತುಂಬಾತಡವಾಗಿ ಬಂದ. ಬೆಳಗಿನಹೊತ್ತು ಅಮಲು ಇಳಿಯಿತು. ಪೊನ್ನಿ ಅವನಿಗೆ ಕುಡಿತದ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಬಗೆಬಗೆ ನೀತಿ ಹೇಳಿದಳು. ತಪ್ಪನ್ನು ಒಪ್ಪಿದನು. ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮೇದಪ್ಪ ಬಂದ. ತಿಮ್ಮಡು ಆಳನ್ನು ತರುತ್ತೇನೆಂದು ಅವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹುಲಿತಾಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಹೊತ್ತು ಕಂತುವಾಗ ಒಂದುರೂಪಾಯಿ ಕಳ್ಳು ಕುಡಿದು ಬಂದ. ನಂಜಪ್ಪ ಗದ್ದೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಪೊನ್ನಿ ಊಟ ಒಯ್ದು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಿಮ್ಮಡುವನ್ನು ತಿದ್ದುವಂತೆ ನಂಜಪ್ಪ ಅತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಮಳೆಗಾಲ ಬಂದಿತ್ತು. ನಂಜಪ್ಪ ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಮುಗಿಸಿ, ಬೇಸಾಯನಿರತನಾದ. ಇವರ ಪಾರೋತಿ ಎಂಬ ಹಸುವನ್ನು ಹುಲಿ ಹಿಡಿಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ತಿಮ್ಮಡು ಕೋವಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ಒಂದುಹುಲಿಯನ್ನು ಕೊಂದ. ಇನ್ನೊಂದು ಬರುವುದರೊಳಗೆ ಮರವೇರಿದ. ಅದೂ ಮರವೇರಿತು. ಅದನ್ನು ಕೋವಿಯಿಂದ ತಿವಿದಾಗ ಕೋವಿಯು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅದು ಹೊಂಚುಹಾಕಿ ನಿಂತಿತು. ಇರುಳಾದರೂ ತಿಮ್ಮಡು ಮನೆಗೆ ಬಾರದಿದ್ದುದರಿಂದ ನಂಜಪ್ಪ ಕೋವಿಯೊಡನೆ ಹೋಗಿ ಹುಲಿಯನ್ನು ಕೊಂದು, ಅಣ್ಣನನ್ನು ಕರೆತಂದನು. ತಿಮ್ಮಡು ತಾನು ಹುಲಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದ ಧೀರನೆಂದು ಹೊಗಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹುಲಿಮದುವೆ ಹಬ್ಬವನ್ನು ನಡೆಸಿದನು. ಎರಡು ದಿನ ಕಳೆದು, ಮಡಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಸಾಲ ತೀರಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ, ತಿಮ್ಮಡು ಹೋದ. ಪೊನ್ನಿ ನಂಜಪ್ಪನಿಗೆ ಗದ್ದೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೆರವಾದಳು. ಕೆಸರಲ್ಲಿ ಹೂತುಹೋಗುವಂತಿರಲು ನಂಜಪ್ಪ ಅವಳನ್ನೆತ್ತಿ ಬದುಕಿಸಿದನು. ಪೊನ್ನಿಗೆ ನಂಜಪ್ಪನ ಮೇಲೆ ಒಂದುಬಗೆಯ ಆಕರ್ಷಣೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ತಿಮ್ಮಡು ಎಷ್ಟು ರಾತ್ರಿಯಾದರೂ ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಪೊನ್ನಿ ದುಃಖಿಸಿದಳು, ಅತ್ತಳು. ಮುಂಜಾನೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಾಗ ಹೊರಜಗಲಿಯಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮಡು ಅಮಲೇರಿ ಹೊರಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನನ್ನು ಒಳಗೆ ಒಯ್ದು ಮಂಚದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿದಳು.

ಇತ್ತ ನಂಜಪ್ಪ ಕೊಡ್ಲಿಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಲಾಧ್ಯಾಪಕನಾದ. ಆಗಾಗ ಬಂದು ಗದ್ದೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಪೊನ್ನಿ ತಿಮ್ಮಡುವನ್ನು ತಿದ್ದಿದ್ದರಿಂದ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಿಂದ ಅವನು ಕಳ್ಳಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗದೆ ಕೆಲಸಮಾಡಿದ. ಕೈಲ್‌ಮುಹೂರ್ತ ಬಂತು. ತಿಮ್ಮಡು ಪೊನ್ನಿ ಇಬ್ಬರೂ ಕೋಲುಮಂದುವಿಗೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮಡು ಗುಂಪುಸೇರಿ ಕುಣಿದ, ಕಳ್ಳಿಗಾಗಿ ಹೋದ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದನಕರುಗಳನ್ನು ಕೂಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪೊನ್ನಿ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಳು. ಮೇದು ಅವಳನ್ನುಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ, ಮೋಹಿತನಾದ. ಚಿನ್ನದ ಜೋಮಾಲೆ

ಕೊಡುವುದಾಗಿ ತೋರಿಸಿದ. ಪೊನ್ನಿ ಈ ಅನೀತಿಯನ್ನು ಸಹಿಸದೆ ಮೋದುವಿಗೆ ಬಡಿದಳು. ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು. ನಡುರಾತ್ರಿ ತಿಮ್ಮಡು ಬಂದ, ಗೆಳೆಯ ಮೋದುವನ್ನು ಭಂಗಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಪೊನ್ನಿಗೆ ಬೆತ್ತದಲ್ಲಿ ಬಡಿದ. ಕೈಲ್‌ಮುಹೂರ್ತ ಹಬ್ಬ ಅವಳಿಗೆ ಕಣ್ಣೀರ ಹಬ್ಬವಾಯಿತು. ತಿಮ್ಮಡುವಿನ ಕುಡುಕತನ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಅವನು ಬಗಿನ ಮರವೇರಿ ಕದ್ದು ಕಳ್ಳುಹೀರುತ್ತಿದ್ದ. ಧೂಮಪೂಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಡ ಕಳ್ಳನ್ನೂ ಹೀರುತ್ತಿದ್ದ. ಒಮ್ಮೆ ಧೂಮಪೂಜಾರಿ ಕಳ್ಳಿನ ಕಡವಸೂಲಿಗಾಗಿ ಬಂದ, ಅವನಿಗೂ ತಿಮ್ಮಡುವಿಗೂ ಕೈಕೈಯಾಯಿತು ನಂಜಪ್ಪ ಧೂಮನ ಹಣಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದ. ಕಾವೇರಿ ಸಂಕ್ರಮಣ ಬಂತು. ತಿಮ್ಮಡು ,ಪೊನ್ನಿ, ನಂಜಪ್ಪ, ಮೋದು ನಾಲ್ವರೂ ತಲಕಾವೇರಿ ಹತ್ತಿದರು ಪೊನ್ನಿ ತಿಮ್ಮಡುವಿನ ಕೈಹಿಡಿದು ಕೊಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿದ್ದಳು. ಮುಳುಗಿ ಮಿಂದು ಮೇಲೆ ಬರುವಾಗ ಆಕೆ ಹಿಡಿದಕೈ ನಂಜಪ್ಪನದಾಗಿತ್ತು! ತಿಮ್ಮಡು, ಮೋದು ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಸಂಚಿಗಳೊಳಗೆ ಅಡಗಿಸಿತಂದ ಶರಾಬನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಲೆತಪ್ಪಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಘಟನೆಯಿಂದ ಪೊನ್ನಿ ನೊಂದಳು. ಮೂಡಣ ಬಾನಂಚಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮೂರು ಏರಿದ ಬೆಳ್ಳಿಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ, "ನನ್ನ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿ ಮೂಡುವುದು ಎಂದಿಗೋ!", ಎಂದಳು.

ತಿಮ್ಮಡು ತನ್ನ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೀನಿಗಾಗಿ ಪೊಡಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಬೆಳಗಾಗುವ ಮೊದಲೇ ಹೋಗಿ ತನ್ನಪೊಡಗಳ ಮೀನನ್ನಲ್ಲದೆ, ಇತರರ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟ ಪೊಡಗಳಿಂದಲೂ ಮೀನು ಕದಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಮ್ಮೆ ಕದಿಯುವಾಗ ಕಾಣಚಂಡ ಜೋಪ್ಪುವ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ. ತಿಮ್ಮಡು ಅವನನ್ನು ಬೀಳಿಸಿ ಓಡಿಹೋದ. ಮೀನು ಮಾರಲು ಮಡಿಕೇರಿಗೆ ಹೋದ. ಜೋಪ್ಪು ಬಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಪೊನ್ನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ. ಆಕೆ ದುಃಖಿತಳಾದಳು. ಅವಳು ದನ ಮೇಯಿಸಲು ಹೋದಾಗ ಮೋದು ಬಗಿನೆಮರವೇರಿ ಕಳ್ಳು ಕದಿಯುವುದನ್ನು ಕಂಡಳು. ಮೋದು ಇವಳಿಗೆ ಕಳ್ಳು ಕೊಡಲು ಬಂದಾಗ ನಿರಾಕರಿಸಿ. ಅವನ ಕೋವಿಯನ್ನೇ ತೆಗೆದು ಅವನಿಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟಳು. ಮೋದು ತಾನು ಅವಳಿಗೆ ಅಳುಪುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿ, ತೋಟೆಯನ್ನು ತೆಗೆದ ಕೋವಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. ಎರಡು ದಿನ ಕಳೆದು ತಿಮ್ಮಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವನ ತಾಯಿ ಮೀನುಗಳ್ಳತನಕ್ಕಾಗಿ ಬೈದಳು; ಜೋಪ್ಪುವಿನ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳಲು ಹೇಳಿದಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದನು. ಆದರೆ ಕಾರಿಯಪ್ಪ ಬೆಳ್ಳಿಯಪ್ಪರು ತಿಮ್ಮಡುವಿನ ಮೇಲೆ ಸೇಡುತೀರಿಸಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು ಅಂದುರಾತ್ರಿ ತಿಮ್ಮಡುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಪೊನ್ನಿ ಬೇಸರ ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿದಾಗ ತಿಮ್ಮಡು ಕೋಪಿಸಿದನು. ಅವಳ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಒದೆದನು. ಮರುದಿನ ಪೊನ್ನಿ ಇರಿಸಿದ್ದ ಹಣದಿಂದ ಎಂಟಾಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮೋದುವಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಕಳ್ಳಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಕಳ್ಳಿನ ಸಮಾರಾಧನೆ ಮಾಡಿ ರೊಕ್ಕ ಕೊಟ್ಟು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾರ್ಗಬಿಟ್ಟು ಗದ್ದೆಬಯಲಿಗೆ ಇಳಿದಾಗ ಬೆಳ್ಳಿಯಪ್ಪ ಕುಶಾಲಪ್ಪರು ಶುಕ್ರವಾರ ಸಂತೆ ಮುಗಿಸಿ ಮರಳುತ್ತಿದ್ದವರು ಇವರಿಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಎರಗಿದರು. ಗುದ್ದು ಒದೆತಗಳಿಂದ ತಿಮ್ಮಡುವನ್ನು ಹಣ್ಣುಮಾಡಿ ಗದ್ದೆಗೆ ಬೀಳಿಸಿ ನಡೆದರು. ರಾತ್ರಿ ಮೋದು ಮತ್ತು ಗಾಯಗೊಂಡ ತಿಮ್ಮಡು ಬಂದರು. ಪೊನ್ನಿಗೆ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಯಿತು. ಎಂಟಾಣೆ ಕೊಂಡುಹೋದುದೂ

ಗೊತ್ತಾಯಿತು.

ಹತ್ತುದಿನ ಕಳೆಯಿತು. ನಡುವಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮಡು ಹೊರಗೆ ಹೋದ. ಬೋಪು ಮಾವನ ದನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವನಗದ್ದೆಗೆ ಬಿಟ್ಟ. ಐನತ್ತು ಭಟ್ಟಿಗದ್ದೆಯ ಪೈರು ಧ್ವಂಸವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದಲೂ ಪೊನ್ನಿ ನೊಂದಳು. ಆಕೆ ಹೆರಿಗೆಗಾಗಿ ತಾಯಿಮನೆಗೆ ಹೋದಳು. ಇತ್ತ ತಿಮ್ಮಡುವಿನ ತಾಯಿ ಸತ್ತಳು. ಕಳ್ಳಂಗಡಿಗೆ ಅಲೆದಾಟ, ಕೋಳಿಜೂಜು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವರನ್ನು ತಿದ್ದುವವರೇ ಇಲ್ಲವಾಯಿತು. ಧೂಮಪೂಜಾರಿ ಕಡ ಕಳ್ಳಿನ ಹಣ ಕೇಳುತ್ತಾನೆಂದು ತಿಮ್ಮಡು ಮೇದು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅವನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟು. ಅವನ ಸೊಕ್ಕು ಮುರಿಯಲೆಂದು ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಬಿರುಮಕ್ಕ ಒಬ್ಬಳೇ ಇರುವ ವೇಳೆಗೆ ಧೂಮಪೂಜಾರಿಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಕಳ್ಳುಕುಡಿದು ರೊಕ್ಕ ಕೊಡದೆ ಹೊರಟರು. ಆಕೆ ಹಣ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಹೊಡೆದರು. ಮೇದು ಕಾಲೆತ್ತಿ ಒದೆದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಂದ ಧೂಮಪೂಜಾರಿಗೂ ಕಾಳಗವಾಯಿತು. ಧೂಮ ಬಿದ್ದ; ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಮನೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದರು. ಕುಶಾಲಪ್ಪ ಬೆಳ್ಳಪ್ಪರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಧೂಮ ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ದೂರುಕೊಟ್ಟ. ತಿಮ್ಮಡು, ಮೇದು ಇಬ್ಬರೂ ಬಂಧಿತರಾದರು. ಮಾಚಯ್ಯ, ಕುಟ್ಟಯ್ಯ ಜಾಮೀನು ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡಿಸಿದರು. ನಂಜಪ್ಪ ಬೇಸಿಗೆ ರಜೆಯಲ್ಲಿ ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೊಡನೆಯೇ ಮಾತಾಡಿ ಪೋಲೀಸ್ ದೂರನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆಸಿ ರಾಜಿ ಪಂಚಾಯತಿಯಿಂದ ವಿವಾದವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು.

ಪೊನ್ನಿ ತವರುಮನೆಯಿಂದ ಮಗು (ಬಿದ್ದು)ವಿನೊಂದಿಗೆ ಬಂದಳು. ತನ್ನ ಗಂಡನ ಪ್ರಕರಣಗಳು ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದವು. ಒಮ್ಮೆ ತಿಮ್ಮಡು ಮೇದುವಿನೊಡನೆ ಮಡಿಕೇರಿಗೆ ಹೋದ. ಹೋಗುವಾಗ ಪೊನ್ನಿಯ ಆಭರಣಗಳನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಜೂಜುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ. ಅಂದುರಾತ್ರಿ ನಂಜಪ್ಪ ಹೊರ ಜಗಲಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದವನು ನಡುವಿರುಳು ಅತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಅಣ್ಣ ಬಡಿವ ಸದ್ದುಕೇಳಿ ಒಳಗೆ ಬಂದ. ಅತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದ. ಪೊನ್ನಿಗೂ ನಂಜಪ್ಪನಿಗೂ ಮನಸ್ಸು ಸಮೀಪ ವಾಯಿತು. ಅಂದು ಪೊನ್ನಿ ಒಂದು ಕನಸುಕಂಡಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ತಾನು ನದಿಗೆ ಬಿದ್ದುದಾಗಿಯೂ ನಂಜಪ್ಪನು ಎತ್ತಿ ತೆಗೆದು ಬದುಕಿಸಿದ್ದಾಗಿಯೂ ಕಂಡಳು. ಇದರಿಂದ ಆಕೆ ತನ್ನನ್ನು ನಂಜಪ್ಪನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆಂದಳು. ನಂಜಪ್ಪನು 'ನೀನು ಕೊಡವತ್ತಿಹೆಣ್ಣು. ದಾರಿತಪ್ಪಿ ನಡೆಯಬಾರದು' ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿ ಆಕೆಯ ಪ್ರೇಮದ ಆವೇಗವನ್ನು ತಡೆದನು. ಈ ವೇಳೆ ತಿಮ್ಮಡು ಮೇದುವಿನೊಂದಿಗೆ ಕಗ್ಗೋಡು ಜಾತ್ರೆಗೆ ಹೋದ ಇತ್ತ ಧೂಮಪೂಜಾರಿ ಕಟ್ಟಿದ ಬಗಿನ ಮರಗಳಿಂದ ಕಳ್ಳು ಕಳವಾಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಹುಲಿತಾಳದ ಅಯ್ಯನವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದಾಗ ಅದು ಅವನ ಪ್ರಬಲ ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನ ಕೆಲಸವೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಕಾದು ಕುಳಿತರೂ ಕಳ್ಳ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಬರುವ ಪೂಜಾರಿ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಂತೆ, ಭಂಗಿಸೊಪ್ಪ ನ್ನರೆದು ಕಳ್ಳಿನ ಗಡಿಗೆಯೊಳಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಇಟ್ಟನು. ಜಾತ್ರೆಮುಗಿಸಿ ಮೇಚಂಡ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದರ್ೂಟಮಾಡಿ ತಿಮ್ಮಡು ಮೇದು ಇಬ್ಬರೂ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಾ ಬಗಿನ ಮರ ದಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳಿನ ಗಡಿಗೆ ಕಂಡರು. ಮೇದು ಮರಹತ್ತಿ ಕಳ್ಳುಗಡಿಗೆ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿದ. ಇಬ್ಬರೂ

ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕುಡಿದರು. ಮಡಿಕೆಯನ್ನು ಪುನಃ ಬಗಿನಮರಕ್ಕೇರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಿಮ್ಮಡು ಮರ ಹತ್ತಿದ. ಹತ್ತಿದವನು ತಲೆತಿರುಗಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತನು. ತಿಮ್ಮಡುವಿನ ಜೀವನ ಸಮಾಪ್ತವಾದಮೇಲೆ ಪೊನ್ನಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿಮೂಡಿತು ಆಕೆ ನಂಜಪ್ಪನ ಮಡದಿಯಾದಳು.

ಈ ಘಟನಾವಳಿಯ ನಡುನಡುವೆ ಕೊಡವರ ಸಮಾಜಜೀವನ, ಗದ್ದೆ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಮೆ, ಕೊಡವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಕೈಲ್ ಮುಹೂರ್ತ, ಸಂಕ್ರಮಣ ಹಬ್ಬಗಳ ಆಚರಣೆ, ಕೋಲು ಮಂದು ಇಂಥವುಗಳ ವಿವರಣೆ ಬರುತ್ತದೆ ಕೊಡಗು ಭಾಷೆಯ ಕೆಲವು ಪದ ಪ್ರಯೋಗಗಳೂ ಬರುತ್ತವೆ. "ನಾನು ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನುರಿಸಿ, ಹಂಡೆಗೆ ನೀರು ಹಾಕಿ ಬರುತ್ತೇನೆ" ಎಂಬಲ್ಲಿ 'ಗುಡ್ಡ' ಎಂದರೆ ಮಜ್ಜನಗೃಹವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಪಠನಮಾಡಿಯೇ ಅರಿಯಬೇಕು.

'ವಕ್ರರೇಖೆ' ಎಂಬುದು ಕೂಡ ದುರಂತ ವಸ್ತುವಿನ್ಯಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಹವ್ಯಕ ಕುಟುಂಬಗಳು ಮುಖ್ಯಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಅವು ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು ದೇವಣ್ಣ ಹೆಗ್ಡೆಯದು. ಆತ ಅಂತರವಳ್ಳಿಯ ಮೇಲ್ಮನೆಯ ಘನತೆಯ ಅಭಿಮಾನವುಳ್ಳ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಹವ್ಯಕ ಗೃಹಸ್ಥ. ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತೆರ ಡರ ವಯಸ್ಸಿನವ. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮೂಕಾಂಬೆ, ಮಗ ಗಜಾನನ, ತಂಗಿ ಕೃಷ್ಣವೇಣಿ (ವೇಣಿ). ದೇವಣ್ಣ ಹೆಗ್ಡೆಯ ತಂದೆಯ ಸೋದರಿಯು ತಿಮ್ಮಣ್ಣ ಹೆಗ್ಡೆಯನ್ನು ವರಿಸಿ, ವಿಧವೆ ಯಾಗಿ, ದೇವಣ್ಣನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದವಳು. ಅವಳೇ ಮನೆಯ ಹಿರಿಯಾಕೆ. ಅವಳೇ ಪರಮತ್ತೆ. ದೇವಣ್ಣನು ತನ್ನ ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯ ಗೌರವಸೂಚಕವಾಗಿ ಗೋಕರ್ಣದಲ್ಲಿ ಜಾಜಿ ಎಂಬ ಕಲಾವಂತೆಯನ್ನು ಉಪಪತ್ನಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪಾ ಎಂಬ ಕುಮಾರಿಯನ್ನೂ, ಮಹಾಬಲ ಎಂಬ ಕುಮಾರನನ್ನೂ ಪಡೆದಿದ್ದನು ದೇವಣ್ಣನ ದಾಯ ವಾದಿ ಕೆಳಗಿನ ಮನೆಯ ಕೇಶವಹೆಗ್ಡೆ. ಇವನು ಮೊದಲು ಜಾಜಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿ ಸೋತು, ಅಂಕೋಲೆಯ ಜಲಜಾ ಎಂಬಾಕೆಯನ್ನು ಪ್ರೇಯಸಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿದ್ದನು. ದೇವಣ್ಣನ ಮೇಲೆ ಇವನಿಗೆ ದಾಯಾದಿ ಮತ್ಸರ.

ದೇವಣ್ಣ ಹೆಗ್ಡೆಯ ಕುಟುಂಬದೊಡನೆ ಸಂಬಂಧಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕುಟುಂಬ ದೊಡೆಯ ಅಮ್ಮೇನಹಳ್ಳಿಯ ರಾಮಹೆಗ್ಡೆ. ಈ ಎರಡು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಪರಸ್ಪರ ದೂರ ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ಹರಿದಾರಿ. ರಾಮಹೆಗ್ಡೆ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ಖಂಡಿ ಅಡಿಕೆ ತೋಟ ವುಳ್ಳ ಧನಿಕ. ಇವನ ಹಿರಿಯ ಮಗ ಶ್ರೀನಿವಾಸ (ಶೀನಿ). ಇವನು ವೇಣಿಯನ್ನು ವರಿ ಸುತ್ತಾನೆ. ಶೀನಿಯ ತಂಗಿ ರುಕ್ಕು, ತಮ್ಮ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಕಥಾವಸ್ತು ಪೋಷಣೆಗೆ ಕಾರಣನಾದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಶಿವರಾಮ, ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು ವರ್ಷದವನು, ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಓದಿದ ಚುರುಕು ಸ್ವಭಾವದವನು—ಪುರೋಹಿತ ಭಟ್ರ ಮಗ. ಇವನು ವೇಣಿ ಯನ್ನು ಎರಡು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯದಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡಿದವನು. ಇನ್ನುಳಿದ ಕೆಲವು ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಚಿದಂಬರ ಭಟ್ಟ—ಇವನು ಪರಮತ್ತೆಯನ್ನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಾ

ಪಾಯದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿದನ, ವೈರಾಗ್ಯಶಾಲಿ, ನೀತಿಶಾಲಿ. ಪುರೋಹಿತರು, ಜೋಯಿಸರು, ಕೆಲಸದನಳು, ನರ್ತಕಿಯರು, ಆಳುಗಳು ಮುಂತಾದ ಪಾತ್ರಗಳೂ ಸೇರಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಕಥಾಪೋಷಿತವಾಗಿದೆ.

ದೇವಣ್ಣ ಹೆಗ್ಡೆಯಲ್ಲಿ ಪಿತೃಶ್ರಾದ್ಧದ ದಿನ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪುರೋಹಿತ ಭಟ್ಟರು ಮತ್ತು ಇತರರು ಬಂದಿದ್ದರು. ದೇವಣ್ಣನ ತಂಗಿ ಎಂಟು ವರ್ಷದವಳಾದ ವೇಣಿಯ ವಿವಾಹದ ಮಾತು ಬರುತ್ತದೆ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ವೇಣಿಯನ್ನು ಅಮ್ಮೇನಹಳ್ಳಿ ರಾಮಹೆಗ್ಡೆಯ ಮಗ ಶೀನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ನಿರ್ಣಯವಾಗುತ್ತದೆ. ತಂಗಿಯ ಮದುವೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಅದ್ದೂರಿಯಿಂದ ನಡೆಸಬೇಕೆಂಬ ಹಂಚಿಕೆ ದೇವಣ್ಣನದು. ರಾಮಹೆಗ್ಡೆ ವಧುವಿನ ಸೋದರನಿಗೆ (ದೇವಣ್ಣನಿಗೆ) ಐನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳ ತೆರ ಕೊಡುವುದು, ವಧುವಿಗೆ ವಿವಾಹದ ದಿನ ಅಡ್ಡಿಕೆ, ಕೈಕಡಗ, ಕಂಠಹಾರ, ವಜ್ರದೋಲೆ ಮುಂತಾಗಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಆಭರಣ ಹಾಕುವುದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮದುವೆಯೆಂದ ರೇನೆಂತಲೇ ಅರಿಯದ ವೇಣಿ ಶೀನನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಗೊಣ್ಣೆ ಸುರುಕ, ಪೀಚಲು, ಕತೆ ಹೇಳಲು ಅವನಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ—ಎಂಬವು ವೇಣಿ ಶೀನ ನಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಕೊರತೆಗಳು. ಜಾತಕ ತೋರಿಸಿದಾಗ ಕುಸುಟೆ ಸುಬ್ರಾಯಜೋಯಿಸರು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಎಂದರು. ದೇವಣ್ಣನೊಡನೆ ಮೂಕಾಂಬೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತನಗೊಂದು ಕೆಂಪುಕಲ್ಲು ಕೂರಿಸಿದ ಅಡ್ಡಿಕೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಡಬೇಕು ಎಂದಳು. ಒಪ್ಪದಿದ್ದಾಗ "ಆ ರಂಡೆ ಹೇಳಿದರೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತೀರಿ!" ಎಂದಳು. ದೇವಣ್ಣ ಕೋಪದಿಂದ ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಚಟೀರನೆ ಹೊಡೆದ.

ಮದುವೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪುರೋಹಿತ ಭಟ್ಟರು ಮಗನಾದ ಶಿವ ರಾಮನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದರು. ಆತ ಬಗೆಬಗೆಯಲ್ಲಿ ನೆರವಾದ. ಎಡೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆತ ಗಜಾನನನಿಗೆ ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ; ಅದನ್ನು ವೇಣಿಯೂ ಬಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೊಳೆ ದಂಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮರಳಲ್ಲಿ ಆಡುವುದು ವೇಣಿಗೆ ಇಷ್ಟ. ಆಕೆ ಅಲ್ಲಿ ನೀರಿಗಿಳಿದು ಗಜಾನನನೊಡನೆ ನೀರೆರಚುತ್ತಾ ಹಿಂದೆ ಸರಿದಾಗ ನೆಲೆತಪ್ಪಿ ಮುಳುಗಿದಳು. ಆ ಸಂದರ್ಭ ದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಶಿವರಾಮ ಆಕೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ಪ್ರಾಣವುಳಿಸಿದನು. ಮೂಕಾಂಬೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಕೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಪರಮತ್ತೆಯ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ವೇಣಿಯ ಮದುವೆಗೆ ದೇವಣ್ಣನು ಕೇಶವ ಹೆಗ್ಡೆಗೂ ಕರೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಮದುವೆಯ ದಿನ ವೇಣಿಗೆ ಒಳಗೆ ಕುಳಿತು ಸಾಕಾಗಿತ್ತು. ಹಿತ್ತಿಲ ಬಾಗಿಲಿಂದ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಗೇರು ತೋಟದ ಗುಡ್ಡ ಹತ್ತಿ ಗೇರುಮರ ವೇರಿ ಹಣ್ಣು ಕೊಯ್ದಳು. ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಇಳಿಯುವಾಗ ಸೀರೆ ಸೆರಗು ಹರಿಯಿತು. ಮೂಕಾಂಬೆ ಅವಳನ್ನು ಕರೆಯುವ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿ ಓಡಿಬಂದಳು. ಅವಳ ಕಂಠಹಾರ ಕೊರಳಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೂಕಾಂಬೆ ಕಠಿನವಾಗಿ ಬೈದಳು. ಶಿವರಾಮನು ಆ ಕಡೆ ಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದವನಿಗೆ ಅದು ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಅವನು ಅದನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ವಿವಾಹಮಂಗಳದ ನಿಶ್ಚಯದಂತೆ ಅಮ್ಮೇನಹಳ್ಳಿ ಹೆಗ್ಡೆ ಐನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳ

ತೆರ ಸಲ್ಲಿಸಿದನು ವಧುವಿನ ಮೈಮೇಲೆ ಹಾಕುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದ ನೀಲಿ ಹರಳಿನ ಅಡ್ಡಿಕೆ ಸಿದ್ಧವಿದ್ದಿಲ್ಲ ಅದನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡಲೊಪ್ಪಿದ ಸೊನ್ನೆಗಾರ ಜ್ವರ ಹಿಡಿದಿದ್ದರಿಂದ ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂದ ರಾಮುಹೆಗ್ಡೆ. ಇದಕ್ಕೆ ದೇವಣ್ಣ ಮತ್ತಿತರರು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಕೇಶವಹೆಗ್ಡೆ ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ವಿವಾಹವನ್ನೇ ಮುರಿಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದ. ವಿವಾಹ ಮಂಟಪ ಮಲ್ಲಸಾಲೆಯಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಪರಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಅಡ್ಡಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಹೊಸತು ಮಾಡಿಸಿದ ನಂತರ ಇದನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವೆನು ಎಂದು ರಾಮುಹೆಗ್ಡೆ ಹೇಳಿದ. ಈ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ವೇಣಿ ಅಡಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸುಕ್ಕಿನುಂಡೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೆರೆದಂಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ತಿನ್ನತೊಡಗಿದಳು. ಅವಳು ಹಸಿದಿದ್ದಳು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಶೀನನೂ ಬಂದ. ಈ ವಧೂವರರನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತಂದರು. ಮದುವೆಯಾಯಿತು. ಭರತನಾಟ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಇಡಗುಂಜಿ ಮೇಳದ ಆಟ—ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಐದು ದಿನಗಳ ಮನೋರಂಜನೆ ನಡೆದು, ವರನ ಗೃಹಪ್ರವೇಶವೂ ಆಯಿತು- ಅಲ್ಲಿ ಬೀಗರಿಗೆ ರಾಜೋಪಚಾರ ದೊರಕಿತು.

ರಾತ್ರಿ ವೇಣಿ ಗಜಾನನನಿಗೆ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಅದನ್ನು ಕೇಳಲು ಶೀನಿ ಬಂದ. ಕೇಳಿದ ನಂತರ ಮಲಗಲು ಚಾವಡಿಗೆ ಹೊರಟ. ಅವನ ಮೂಗಿನ ಸಿಂಬಳ ವೇಣಿಯ ಕಣ್ಣು ಮೂಗುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ವೇಣಿ ಅವನನ್ನು ಬೈದು, ಶಪಿಸಿ, ಕಿವಿ ಹಿಡಿದೆಳೆದಳು. ಅವನ ಕದಪನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಗಾಯ ಮಾಡಿದಳು. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ದೇವಣ್ಣಹೆಗ್ಡೆ ವೇಣಿಯನ್ನು ಅಂತರವಳ್ಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ಬೀಗರು ದೀಪಾವಳಿಯ ಮುನ್ನಿನಂದು ಶೀನಿಯನ್ನು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುತರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ದೇವಣ್ಣನಿಗೆ ಕುಮಟೆ ಕಾಮತರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಸಾಲವಾಗಿತ್ತು, ಯೋಚನೆಗೀಡಾದ. ತನಗೆ ಸೇರಿದ ದನ ಮೇಯುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕೇಶವಹೆಗ್ಡೆ ಆಕ್ರಮಿಸಿದ ಕುರಿತೂ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದ. ಆಳುಗಳೊಡನೆ ಹೋಗಿ ಬೇಲಿ ಕಿತ್ತುಹಾಕಿ ಕೇಶವ ನೆಟ್ಟ ಗಿಡಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಿತ್ತೆಸೆದನು. ಆಗ ಕೇಶವಹೆಗ್ಡೆ ಆಳುಗಳೊಡನೆ ಬಂದ. ಕಾದಾಟವಾಯಿತು. ಕೇಶವ ಹೆಗ್ಡೆ ಹೊರಟುಹೋದ. ಸ್ಟೈಗಳ ಸಾಲ ತೀರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಡವಿಡಲು ದೇವಣ್ಣನು ಮೂಕಾಂಬಿಕೆಯ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದನು. ಆಕೆ ಚುಚ್ಚು ಮಾತಾಡಿದಳು. ಆಗ ಅವಳಿಗೆ ಹೊಡೆದನು. ಪರಮತ್ತೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಚಿನ್ನವನ್ನು ಅಡವಿಡಲು ಹೇಳಿದಳು. ದೇವಣ್ಣ ಜಾಜಿಯಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ. ನಡೆದುದೆಲ್ಲವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ. ಜಾಜಿ ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಎಂಟುನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಸೈಗಳ ಸಾಲ ತೀರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಳು. ದೇವಣ್ಣ ತನ್ನ ಮನೆಯ ದಾಗಿನಿಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದುದರಿಂದ ಮೂಕಾಂಬೆ ಪರಮತ್ತೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅಚ್ಚರಿಯಾಯಿತು.

ಒಮ್ಮೆ ಗಜಾನನ, ಶಿವರಾಮ, ವೇಣಿ—ಈ ಮೂವರೂ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಹಲಸಿನ ಮರಕ್ಕೆ ಹಲಗೆಯ ಉಯ್ಯಾಲೆ ಕಟ್ಟಿ ಮೀಟುತ್ತ ಆನಂದ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ವೇಣಿ

ಜೋಕಾಲಿ ಏರಿ ಹೆಚ್ಚು ರಭಸದಿಂದ ತೂಗಿದಾಗ, ಅದು ಮೇಲೇರಿ ದೀವಿ ಹಲಸಿನ ಕೊಂಬೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡಿತು. ವೇಣಿ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಹಲಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜೋಲುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬಿದ್ದರೆ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯ! ಶಿವರಾಮನು ಬೇರೆ ಹಗ್ಗದ ಸಹಾಯದಿಂದ ವೇಣಿಯನ್ನೆಳೆದು ಅವಳಿಗೆ ಕೊಂಬೆ ಸಿಗುನಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತೆ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಶಿವರಾಮನು ಎರಡನೆಯ ಬಾರಿ ವೇಣಿಯನ್ನು ಪ್ರಾಣಾಪಾಯದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿದನು. ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬದ ಮುನ್ನಿನ ದಿವಸ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಬೀಗರು ರಾತ್ರಿಯಾದರೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಶವಹೆಗ್ಡೆ ಇವರ ಮನೆಯ ವಸಾರೆಯ ಮೂಲೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಕೊಟ್ಟು ಓಡಿದ್ದನು. ಶಿವರಾಮನು ಬೆಂಕಿ ಕಂಡಾಗ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಎಬ್ಬಿಸಿದನು. ಆಳುಗಳೆಲ್ಲ ಬಂದವು. ರಾತ್ರಿಯ ಮೊದಲ ಜಾವದ ಕೋಳಿ ಕೂಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ನಂದಿತು. ಮರುದಿನ ಹಗಲು ಎರಡನೆ ಜಾವದ ಸಮಯ ಹಬ್ಬದ ಅಡಿಗೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ದೇವಣ್ಣ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮಂಗಳಾರತಿ ನಡೆಯಿತು. ಆಗ ಕರ್ಪೂರದಾರತಿ ನಂದಿತು. ವಿಪತ್ತಿನ ಸೂಚನೆಯೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ರಾಮಹೆಗ್ಡೆಯ ಗಾಡಿಪಯಣದಲ್ಲಾದ ವಿಪತ್ತಿನ ವಾರ್ತೆ ಮುಟ್ಟಿತು.

ರಾಮಹೆಗ್ಡೆ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂತರವಳ್ಳಿಗೆ ತಲಪುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಗಾಡಿಯ ಚಕ್ರದ ಪಟ್ಟೆ ಕಳಚಿತು. ಗಾಡಿಯವನು ಕಮ್ಮಾರನನ್ನು ಕರೆತರಲು ಹೋದ. ಅವನು ಬರುವಾಗ ಒಂದು ಜಾವ ಕಳೆಯಿತು. ಪಟ್ಟೆಯನ್ನು ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಜೋಡಿಸುವಾಗ ಮತ್ತೊಂದು ಜಾವ ಕಳೆಯಿತು. ಆಚೀಚೆ ಕಾಡು. ನಿರ್ಜನ ಪ್ರದೇಶ. ಆನೆನೊಣ ಕಚ್ಚಿದ ನೋವಿನಿಂದ ಒಂದು ಎತ್ತು ಮೈಕೊಡವಿತು. ಗಾಡಿಯ ಲಾಂಧ್ರ ಉರುಳಿತು. ಅದರ ಗಾಜು ಒಡೆದು ದೀಪ ನಂದಿತು ಕಳ್ಳರ ಗುಂಪು ಬಂತು. ಅವರು ದೊಂದಿ ಬೆಳಕು ಮಾಡಿ ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದರು, ಆಭರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಿತ್ತರು. ರುಕ್ಕು ನಿದ್ದೆಯಲ್ಲೆ ಕಳ್ಳನನ್ನು ಕಚ್ಚಿದಳು. ಆಗ ಅವನು ಶೀನನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ. ಇಬ್ಬರೂ ಗಾಡಿಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದರು. ಅವರ ಮೇಲೆ ಗಾಡಿ ಚಲಿಸಿತು. ಶೀನ ಸತ್ತ; ಕಳ್ಳನೊಬ್ಬನ ತೊಡೆ ಮುರಿಯಿತು, ಉಳಿದ ಕಳ್ಳರು ಓಡಿದರು. ಗಾಡಿಯವ ಅಡಗಿದ್ದ. ಮತ್ತೆ ಅವ ಬಂದ. ಅಂತೂ ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಲು ಒಂದು ಜಾವವಿರುವಾಗ ಗಾಡಿ ದೇವಣ್ಣನಲ್ಲಿಗೆ ತಲುಪಿತು. ಆಗ ವೇಣಿ ಹೊರಜಗುಲಿಯಲ್ಲಿ ಗಜಾನನನೊಂದಿಗೆ ಕಿರಿಕಲ್ಲಾಟ ಆಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕೇಕೆ ಹಾಕಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮೂಕಾಂಬೆ ಅವಳನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಚಿವುಟಿ "ಶನಿಮುಂಡೇದೆ, ಗಂಡ ಚಾವಡಿಲಿ ಸತ್ತು ಮಲಗಿದ್ದಾಗ ಕೇಕೆ ಹಾಕಿ ಕುಣೀತಿಲ್ಯಾ?" ಎಂದಳು. "ಅಯ್ಯೋ ಸತ್ತೆ!"– ಎಂದು ವೇಣಿ ಅಳುವಾಗ ಶೀನ ಸತ್ತುದಕ್ಕಾಗಿ ವೇಣಿ ಅಳುತ್ತಿರುವುದೆಂದು ಇತರರು ಭಾವಿಸಿದರು. ಪರಮತ್ತೆ "ಬ್ರಹ್ಮ ನಿನ್ನ ಹಣೆಲಿ ವಕ್ರ ರೇಖೆ ಬರೆದನಲ್ಲಾ!" ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸಿದಳು.

ಈ ಮುಖ್ಯ ಕಥೆಗೆ ಪೋಷಕವಾದ ಕೆಲವು ಘಟನೆಗಳು ತುಂಬಾ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಪರಮತ್ತೆಯ ಗಂಡ ತಿಮ್ಮಣ್ಣ ಹೆಗ್ಡೆ ತೆಂಗಿನಮರ ಹತ್ತಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಹಾವು ಕಚ್ಚಿ, ಅವನು ಸತ್ತು ಆಕೆಗೆ ವೈಧವ್ಯವುಂಟಾದುದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಶಾಪ ಬಂದದ್ದು ಇನ್ನೊಂದು—ಪರಮತ್ತೆಯ ಮುತ್ತಜ್ಜ ಸ್ತ್ರೀಲಂಪಟನಾಗಿದ್ದು ಓರ್ವ ಅರ್ಚಕನ ಪತ್ನಿಯ ಸತೀತ್ವವನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಕೆಡಿಸಿದನು. ಆಗ ಆಕೆ "ನಿಮ್ಮ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಮುಂಡೆಯರಾಗಿ ಹೋಗಲಿ" ಎಂದು ಶಪಿಸಿ ತನ್ನ ಕಲಂಕಿತ ಶರೀರವನ್ನು ಅಘನಾಶಿನಿಗೆ ಎಸೆದಳು. ಮತ್ತೊಂದು ಘಟನೆ — ದೇವಣ್ಣನು ಜಾಜಿ ಎಂಬ ಕಲಾವಂತೆಯನ್ನು ವಶಮಾಡಿದ್ದು. ಮೂಕಾಂಬೆ ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಶಪಥ ಮಾಡಿದಂತೆ ಗಂಡನಿಗೆ ಬಾಲ ಕಟ್ಟಿದ್ದು— ಇಂಥವೆಲ್ಲ ಓದುಗರನ್ನು ರಂಜಿಸುತ್ತವೆ. ವೇಣಿಯ ಆಟ–ಮಾತುಗಳು ಬಂದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಓದುಗರಲ್ಲಿ ವಿನೋದದ ಕೋಡಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ, ಸಹೃದಯತೆ ಮೂಡಿಬರುತ್ತದೆ.

ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ವರನ ಕಡೆಯವರೇ ವಧುವಿಗೆ ಹಾಗೂ ವಧೂ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಶುಲ್ಕ ಹಾಗೂ ದಾಗಿನಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ರೂಢಿ ಹವ್ಯಕರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಇತ್ತೆಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಇತರರನ್ನು ಬೆರಗುಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹವೆಂಬುದು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅರ್ಥಹೀನ, ಅದರಿಂದ ತೊಡಕುಗಳುಂಟಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವೇ ಇಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತದೆ — ಎಂಬ ನೀತಿಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ದಾಯಾದ್ಯ ಕಲಹದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮವನ್ನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸಿರಿವಂತಿಕೆ, ಕುಟುಂಬಗೌರವಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಆಗುವ ದುಂದುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ವಿಡಂಬನಕ್ಕೀಡುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಬಾಲವಿಧವೆಯಾದ ವೇಣಿಯ ಮುಂದಿನ ಬದುಕು ಏನಾಯಿತು? ಆಕೆ ಪರಮತ್ತೆಯಂತೆ ಉಳಿದಳೆ? ಅವಳ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಶಿವರಾಮನ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದಳೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಚಿಹ್ನೆಗೆಡೆಯಾಗಿ ಕೊನೆಗೊಂಡ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವಂಥದು. ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಉತ್ತರಕನ್ನಡದ ಹವಿಕರ ಮನೆಮಾತು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಪಾತ್ರಸಂವಾದಗಳಿಗೆ ಸಹಜತೆಯ ಕಳೆಯೂ ಬಂದಿದೆ. ಎಷ್ಟೋ ದೇಸೀಯ ನಡೆ–ನುಡಿಗಳ ಬಳಕೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಓದುಗರ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ.

"ಕಾಲಯಾನ"

ಡಾ|| ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ

1947 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ 'ಭಾರತೀಸುತ'ರ "ಕಾಲಯಾನ" ಒಂದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕಾದಂಬರಿ. ಅದೇ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದೇ, ಅದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಬರಹಗಳು ಬಂದಿರುವುದು ಕಡಮೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಇಂತಹ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಇತ್ತ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಾಲ್ಪನಿಕವೂ ಅಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ 'ಸಾಧ್ಯ'ವಾಗಬಹುದಾದ ಲೋಕವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಹೊರಡುವುದರಿಂದ ಅಷ್ಟೂ ಅದು ಊಹೆಯ ಕೃತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಏನೇ ಆದರೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯ ಉದ್ದೇಶ ಓದುಗ ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯ ಮಾಯಾ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಅವನಿಗೆ ಒಂದುಬಗೆಯ ಹೊಸ ಅನುಭವವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಹೊರತು ವಿಜ್ಞಾನವಲ್ಲ. ಈಚೆಗೆ ಶ್ರೀ ರಾಜಶೇಖರ ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರು ಇಂತಹ ಕೃತಿಗಳ ರಚನೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಗಮನಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಭಾರತೀಸುತರು 'ಅರಿಕೆ'ಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕೃತಿ ಎಚ್ ಜಿ. ವೆಲ್ಸನ 'Time Machine' ಕೃತಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆ ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮದು ಅದರ ರೂಪಾಂತರವಲ್ಲವೆಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕಾಲಯಾನ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ರಮ್ಯ ಕೃತಿ. ಮನುಷ್ಯ ದೇಶವನ್ನು ಗೆದ್ದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಕೆಲವೇ ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಮೈಲಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಬಲ್ಲ. ದೂರವಿದ್ದ ದೇಶಗಳು ಹತ್ತಿರವಾಗಿವೆ, ನೆರೆಹೊರೆ ಆಗಿವೆ. ಆದರೆ ಕಾಲವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ಇನ್ನೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವಂತೆ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ? ಆಗ, ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿ ಗತಕಾಲವನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ, ಮುಂದೆಹೋಗಿ ಭವಿಷ್ಯತ್ತನ್ನೂ ವೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು. ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ, ಗತಕಾಲವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ರೋಮಾಂಚನದ ಅನುಭವ ಆಗಲಾರದು; ಏಕೆಂದರೆ ಹಿಂದಿನ ಮನುಷ್ಯ ಉಳಿಸಿಹೋದ ಅವಶೇಷಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಗತೇತಿಹಾಸವನ್ನು ಇತಿಹಾಸಕಾರರೂ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೂ ಪುನಾರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿಯಾದರೂ ಮನುಷ್ಯನ ಇತಿಹಾಸ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ, ಭವಿಷ್ಯಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ಅಜ್ಞಾತವಾಗಿದೆ. ಕಾಲಯಂತ್ರವೊಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಅದರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ, ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ? ಇಂದಿನ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಪಂಚ ಅನೇಕ ಶತಮಾನಗಳ ಬಳಿಕ ಹೇಗೆ ಮಾರ್ಪಾಟಾಗಿರುತ್ತದೆ? ಆಹಾರ, ವೇಷಭೂಷಣ, ವಾಹನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಾಟಾಗಿರುವಂತೆ ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯನ

ಮಧ್ಯದ ಸಂಬಂಧಗಳು ಹೇಗಿರುತ್ತವೆ? ಜಗತ್ತನ್ನು ಅವನು ಕಾಣುವ ರೀತಿ ಏನು? ಇವೆಲ್ಲ ಸೋಜಿಗದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಮಗಿರುವ ಒಂದೇಮಾರ್ಗ ಕಲ್ಪನೆ, ಶುದ್ಧ ಕಲ್ಪನೆ ಭಾರತೀಸುತರು 'ಕಾಲಯಂತ್ರ'ವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ, ಭವಿಷ್ಯದ ವಿಶ್ವವನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಿ ಹಿಂದೆ ಬಂದ ಯಮುನಾ ಚಾರ್ಯರ ಕಥನದ ಮೂಲಕ ಆ ಬರಲಿರುವ ಪ್ರಪಂಚದ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಆಧಾರಗಳುಂಟು: ಈ ದಿನ ನಡೆದಿರುವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಶೋಧಗಳ ಗತಿ, ಅವು ಮನುಷ್ಯನ ಮೇಲೆ ಬೀರುತ್ತಿರುವ ಪರಿಣಾಮ, ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ, ನಡೆಯಬಹುದಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮುಂದಿನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು 'ಭಾರತೀಸುತ'ರು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತಾರ್ತೆ.

ಹತ್ತು ಶತಕಗಳನಂತರ ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ವಾಸಿಸುವ ಜನರ ವರ್ಣನೆ ನೋಡಿ; "........ಅವರ ಆಕಾರವೂ ಉಡುಪುಗಳೂ ಬಹುವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದ್ದುವು. ಅವರು ಐದು ಅಡಿ ಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಎತ್ತರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಲುಗಳು ಬಹು ಗಿಡ್ಡವಾಗಿದ್ದು ಕೃಶವಾಗಿದ್ದುವು. ಅವರ ಒಡಲಾದರೋ ಬತ್ತಿದುದೇ. ತಲೆಯಾದರೋ ನಮ್ಮ ತಲೆಯ ಎರಡರಷ್ಟು ಇದ್ದಿತು. ಕೊರಳು ಕೊಕ್ಕರೆಯಂತೆ ನಸು ಉದ್ದವಾದುದು. ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲುಗಳೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕೈಗಳು ಮಾತ್ರ ಕಡ್ಡಿಗಳಂತೆ ಸಪೂರವಾಗಿದ್ದು ಅಳತೆಗೆ ಮೀರಿ ಉದ್ದವಾಗಿದ್ದುವು. ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಅರುಹುವ ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆಗಳು ಅವರ ಮೊಗಗಳಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ." (ಅವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಕಳೆದುಹೋಗಿ, ಬಹುಬದಲಾದ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿಯನ್ನು ಆಡು ತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಧಕ್ಕೆಯುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ).

ಅಂದಿನ ಜನರ ಜೀವನವಿಧಾನವನ್ನೆಲ್ಲ ನಿರ್ಣಯಿಸುವವರು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು. ತಮಗಿಂತ ಮುಂದುವರಿದಿದ್ದ ಮಂಗಳಗ್ರಹದ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಈ ಲೋಕದ ಜೀವನವೇ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಆರಾಧ್ಯದೈವವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಇಡೀ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸರ್ಕಾರ ಇದ್ದು, ಅದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. 'ಕುಟುಂಬ'ದ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಅಳಿದುಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಮಕ್ಕಳು ಇವರು ಸೇರಿದಂತೆ ಏರ್ಪಾಟಾಗುವ ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಾರ್ಥ ಹೆಚ್ಚಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಅವನ್ನು ಮುರಿಯುವ, ತಂದೆ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಏರ್ಪಾಟಾಗುವ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಭಾವುಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಒಡೆದುಹಾಕುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅಂದಿನ ಜನತೆ ಬಡತನ, ಹಸಿವು. ಅಜ್ಞಾನ, ರೋಗ ರುಜಿನಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರು. ಆದರ ಜೊತೆಗೆ ಅವರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೂ, ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸಂಬಂಧವು ಕಡಿದುಹೋಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಸ್ನೇಹ, ವಿಶ್ವಾಸ, ದಯೆ ಮುಂತಾದ ಮಾನುಷ ರಾಗಭಾವಗಳು ಬತ್ತಿಹೋದ ನಿರ್ಜೀವರೂ ಹೌದು. ವಿಜ್ಞಾನದ ರಭಸದ ಪ್ರಗತಿಯ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವಂತೆ, ಮಾಡಬಹುದಾದ ಅಪಾಯಗಳನ್ನೂ

ಇಲ್ಲಿಯ ನಿರೂಪಣೆ ತೋರುತ್ತದೆ ಮುಂದೆ ಬರಲಿರುವ ಒಂದು ನಿಷ್ಕರುಣ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನ ಬರಡು ಬಾಳಿನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು.

'ಕಾಲಯಾನ' ಭಾರತೀಸುತರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಕಾದಂಬರಿ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದಿದ್ದರೂ, ಕುತೂಹಲಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆ ಓದಬಹುದಾದ ಕೃತಿ. ಅವರ ಭಾಷೆ ಬಹು ಸಹಜವಾಗಿದ್ದು; ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಯಮವಿದೆ. ಇಂಥ ಕೃತಿಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮನ ರಂಜನೆ; ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚೂ ಇಲ್ಲ, ಕಡಮೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ಭವಿಷ್ಯದತ್ತ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಚಿಂತನಪರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆಯೆಂಬುದೂ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

“ವಲ್ಮೀಕ”.

ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರ

ಕನ್ನಡದ ಓದುವ ಅಭಿರುಚಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ದೇಣಿಗೆಯನ್ನಿತ್ತ ದಿ| ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಹರಹು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದವರಿಂದ ತೊಡಗಿ, ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳವರೆಗೆ ನೂರಾರು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಲವು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ದುಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾಳಜಿ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಬರಿಯ ಮನರಂಜನೆಗಾಗಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ವಿಚಾರ ಪ್ರಚೋದಕವೂ ಆಗಬೇಕಾದುದು ಇಷ್ಟಕರ ಎಂಬುದನ್ನು ಇವರ ‘ವಲ್ಮೀಕ’ ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.

ಆದರ್ಶವಾದಿ ಅಧಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ಇದಿರಾಗುವ ಅನೇಕ ಆಮಿಷಗಳ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಸುಳಿಗಳ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ‘ವಲ್ಮೀಕ’ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಹಲವು ಬಗೆಯ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರಗಳು ತುಂಬಿರುವ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಹಸ್ತನಾಗಿ ನಿಸ್ಪೃಹತೆಯಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಲೆಳಸುವ ಹೃದಯಜೀವಿಯೂ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಯೂ ಆದ ಅಧಿಕಾರಿ ಎಂಥ ಮಾನಸಿಕ ತುಮುಲಕ್ಕೆ ಆಡಿಗಡಿಗೂ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾನೆಂಬುದನ್ನು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ ಲೇಖಕರು.

‘ವಲ್ಮೀಕ’ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ತುಂಬ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಕಥೆಯ ಕೇಂದ್ರಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಗೆದ್ದಲುಹುಳು, ಹಾವು, ಆರಾಧನೆ, ತಪಸ್ಸು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸಬಹುದಾದ ಹುತ್ತವು ಜೀವನದ ವಸ್ತುಸತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಕೇತವಾಗುತ್ತದೆ. ಲೇಖಕರೇ ತಮ್ಮ ಮೊದಲ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ಹುತ್ತವನ್ನು ಒಡೆದಾಗ, ಸರ್ಪಭಕ್ಷಕಗಳಾದ ಗೆದ್ದಲು ಹುಳುಗಳು ಹೊರಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಹುತ್ತವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಮುನಿಯೊಬ್ಬ ಬಂದಿದ್ದ. ಕಬಂಧಬಾಹುವನ್ನು ಭೇದಿಸಬಲ್ಲ ಲಕ್ಷ್ಮಣಶಕ್ತಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದ್ದ. ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ಗೆದ್ದಲು ಹುಳುಗಳ ಬದಲು ನಾಡಿಗೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣಶಕ್ತಿಯ ದರ್ಶನ ಮೂಡಿಸಬಲ್ಲ ದಾರ್ಶನಿಕ ಕವಿಯು ಬರವನ್ನು ಇದಿರು ನೋಡುತ್ತಾನೆ.”

ಹತ್ತಾರು ಸಂಕೀರ್ಣ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕುವ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬನ ಜೀವನದ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳ ಘಟನಾವಳಿಗಳ ಚಿತ್ರಣವೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಹರಹು ಕೇವಲ 150 ಪುಟಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾದರೂ ಪೋಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಘಟನೆಗಳ ಸಂಯೋಜನೆ ಕುತೂಹಲಕರವಾಗಿದ್ದು, ನಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ತಮ್ಮ ತೀವ್ರತೆ, ಕಾವುಗಳಿಂದ ಓದುಗನ ಮನಸ್ಸು ಎಚ್ಚರವಾಗಿರಿಸುತ್ತವೆ.

ಅಧಿಕಾರ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಅಂತಸ್ತುಗಳೇ ಜೀವನದ ಅಳತೆಗೋಲಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನಂಬಿದ ಕಥಾನಾಯಕ ತಾನು ನಂಬಿದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಯುವಾಗ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಚಾಚಿದ ಕಬಂಧ ಬಾಹುಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ನ್ಯಾಯ ನಿಷ್ಠುರತೆಯಿಂದ, ರಾಜಕೀಯ ವರಸೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದ ಹಳೆಯ ಹುಲಿಗಳಾದ ಜಂಬಣ್ಣ, ಶಂಭು ಅಂಥವರನ್ನು ಇದಿರು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಅಕ್ರಮ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಉಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅವನ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ಲಂಚವನ್ನೂ ಕೊನೆಗೆ ಆತನ ಮಡದಿಯ ದೇಹದ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪರಿಣಾಮ ಆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ.

ಕಚೇರಿಯ ಚೆಲುವೆ ಟೈಪಿಸ್ಟ್ ಮಾಲಿನಿಯ ಮೇಲೆ ಮೂಡತೊಡಗಿದ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಮಯ ಮೀರುವ ಮೊದಲೇ ಹತ್ತಿಕ್ಕುತ್ತಾನೆ.

ಧರ್ಮಪುನರುಜ್ಜೀವಿನೀ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಗತಾನುಗತಿಕವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕವಾದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ವೈಚಾರಿಕವಾದವನ್ನು ಮಂಡಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ

ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳಾದ ಜಂಬಣ್ಣ ಶಂಭು ಇವರ ಕುಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿರಾಶ್ರಿತರಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಹರಿಜನ ಕುಟುಂಬಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಮುಂದಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಿರಪರಾಧಿಗಳಿಗೆ ನೆರವೀಯುವ ಭರದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲೇಟಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಗಾಯಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹರಿಜನರ ಗುಡಿಸಲು ಭಸ್ಮವಾಗುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ.

ಇವು ಕಥಾನಾಯಕನ ಜೀವನದ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಎಳೆಗಳು. ಆಗಾಗ ಒಳತೋಟಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಒಳಗಾದರೂ ನೈತಿಕ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದ ನಾಯಕನ ಪಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹರಿಜನರಿಗೆ ಕೊಡಮಾಡಿದ ನಿವೇಶನವನ್ನು ಕಬಳಿಸುವ ಸಂಚುಮಾಡುವ ಜಮಿನ್ದಾರ ಜಂಬಣ್ಣ, ಅವನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ಟೊಂಕಕಟ್ಟಿರುವ 'ಶುಂಭ' ಎಂ ಎಲ್.ಎ. ಶಂಭು, ಗಾಳಿನೋಡಿ ಕೊಡೆ ಹಿಡಿಯುವ ಜಿಲ್ಲಾ ಪೋಲಿಸ್ ಅಧಿಕಾರಿ, ಸಾಮ್ಯವಾದಿ ಪಕ್ಷದ ಮುಂದಾಳು ಬಿಸಿನೆತ್ತರಿನ ಬಾಲಯ್ಯ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಸರಕಾರೀ ಡಾಕರ್ಟ್ ಸುಂಕೇರಿಯಾ, ಕಥಾನಾಯಕನ ಬಾಲ್ಯ ಸ್ನೇಹಿತ ವಿಚಾರವಾದಿ ಒಡಮೇಷ್ಟ್ರು ವೇಣು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆಯಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಪತ್ನಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಂಕದಾಕೆ ಲಾವಣ್ಯ, ತನ್ನ ಕೆಲಸದ ಒಪ್ಪಓರಣಗಳಿಂದಲೂ ದೇಹದ ಒನಪು ವಯ್ಯಾರಗಳಿಂಲೂ ಮನ ಸೆಳೆಯಬಲ್ಲ ಟೈಪಿಸ್ಟ್ ಮಾಲಿನಿ, ಇವು ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಪರಿಣಾಮ ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಯಶಸ್ವಿಗಳಾದ ಇತರ ಪೂರಕ ಪಾತ್ರಗಳು. ಉಚಿತ ಸನ್ನಿವೇಶ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೂಲಕವೂ, ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಮೂಲಕವೂ ಲೇಖಕರು ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಜೀವಂತಗೊಳಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪಾತ್ರಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಮಿತವಾಗಿದ್ದು, ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಂಧ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಗಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತಿಲ್ಲ.

ಈ ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಕಥೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಈ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಂದೊದಗಿದ ಧ್ವನಿರಮ್ಯತೆ ಗ್ರಂಥದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ.

ಒಂದೇ ಮರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಬಿಳಿ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು ಪಾರಿವಾಳಗಳು (ಪು. 7), ಮರವನ್ನು ಕೊರೆಯುವ ಕುಟ್ಟೆ ಹುಳು (ಪು..8,) ಗ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಚೆಲ್ಲಿದ ಬೆಳ್ನೊರೆ (ಪು. 17), ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಸುಗೆಂಪು ಹೂಪನ್ನು ಹೊತ್ತ ಬಾಗೇಮರ (ಪು. 33), ಹುತ್ತದಿಂದ ಇಣುಕುವ ಹಾವು (ಪು. 63.) ಜಾಲಿಮರಗಳ ತೋಪು (ಪು. 68), ಮಾಲಿನಿಯ ಮೈಮೇಲೆ ನಿಂತ ಸೊಳ್ಳೆ (ಪು. 112), ಮೋಡ, ಬಿರುಗಾಳಿ, ಮಳೆ (ಪು. 118), ನೀರಿಗೆಬಿದ್ದ ಇರುವೆ (ಪು. 121), ಶಿಖರ ಹಾರಿದ ಹುತ್ತ (ಪು. 157),

ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ತಮ್ಮ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಯಾ ಸಂದರ್ಭದ ಉತ್ಕಟತೆಯನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ. ಒಂದೊಂದು ಪ್ರತಿಮೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ಚಿಂತನ ಶೀಲತೆಯ ಬಗೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಬಹುದು.

ಭಾರತೀಸುತರು ಬಳಸಿದ ಭಾಷೆಯೂ ಸಶಕ್ತವಾಗಿದೆ. ನಡುನಡುವೆ ಬರುವ ಕೆಲವೊಂದು ಜ್ವಲಂತ ಸೂಕ್ತಿಗಳಂತ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರ ಅನುಭವದ ಗಟ್ಟಿತನವನ್ನೂ ಚಿಕಿತ್ಸಕ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಉದಾ: "ಕೃತಿರೂಪಕ್ಕಿಳಿಯದ ಚಿಂತನೆಗಳೆಲ್ಲ ಭ್ರೂಣಹತ್ಯೆ."

"ಕಾಮವೆಂಬುದು ಮನಸ್ಸಿಗಂಟಿದ ಕಿಲುಬು."

"ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಭಕ್ತಿಯ ಮುಸುಕನ್ನು ಮೈಮೇಲೆ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಯೆ?."

"ದೇಹ ಕೊಳೆಯ ಆಗರವೆನಿಸದೆ ಇದ್ದರೆ ಗಂಧದ ಸಾಬೂನಿನ ಅಗತ್ಯವೇನಿದೆ?"

"ಕಾಣದ ಸಿಲುಬೆಯನ್ನು ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಹೊರುವುದು ಅಂತಃಕರಣವುಳ್ಳವರ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದು." —ಇತ್ಯಾದಿ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥನವು ಉತ್ತಮಪುರುಷದಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದೊಂದು ಆಪ್ತತೆ ತಲೆದೋರಿದೆ. ನಿಸರ್ಗದ ಹಾಗೂ ಮನುಷ್ಯಪ್ರಕೃತಿಯ ವರ್ಣನೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಲೇಖಕರ ನಿರೀಕ್ಷಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಚಿತ್ರಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ವಿಚಾರಗಳ ಒಳ ಹೊರಗುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚುಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸುವಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರ ಪ್ರಗತಿಪರ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ 'ವಲ್ಮೀಕ' ಒಂದು ಉತ್ತಮ ವೈಚಾರಿಕ ಕಾದಂಬರಿ. ಒಳ್ಳೆಯ ಪರಿಣಾಮಕಾರೀ ಚಲಚ್ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಹೇಳಿಮಾಡಿಸಿದ ಕಾದಂಬರಿಯಂತಿದೆ. ಇಂಥ ಕೃತಿ ಇಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಚಲಚ್ಚಿತ್ರವಾಗಿ ಬರಲೂ ಬೇಕಾಗಿದೆ.

"ಶತದ್ರುದಂಡೆಗೆ"

ಹೆಚ್. ವಿ. ಶ್ರೀರಂಗರಾಜು

ಸಾವಿರದ ಒಂಭೈನೂರ ನಲವತ್ತೇಳು ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾನವನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ಮಹತ್ಪೂರ್ಣವಾದ ವರ್ಷ. ಶತ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ದಾಸ್ಯ, ಅವಮಾನಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಜನರು ತಮ್ಮನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದ್ದ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯ ಗವಿಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ತಮ್ಮನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಶೃಂಖಲೆಗಳನ್ನು ಕಳಚಿ ಬಿಸಾಡಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ತಿಳಿಗಾಳಿಯನ್ನು ಉಸಿರಾಡಿದ ವರ್ಷ. ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಕನಸು ನನಸಾಯಿತೆಂದು ಆನಂದದಿಂದ ಕುಣಿದಾಡಿದ ವರ್ಷ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸು, ಅಧೋಗತಿಗಿಳಿದು ಅಜ್ಞಾನ,ಮತ್ಸರ, ಮತಾಂಧತೆ, ಕ್ರೌರ್ಯ ದ್ವೇಷಗಳ ಪಾತಾಳಲೋಕದ ತಳವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ ವರ್ಷವೂ ಹೌದು. ಮಾನವನ ಹೃದಯ ದಾನವತೆಯ 'ರಕ್ತ ಕೋಶವಾಗಿ ಅವನ ಧಮನಿಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೌರ್ಯದಿಂದ ರುಧಿರವನ್ನು ಹರಿಸಿದ ವರ್ಷ. ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಡಿಕ್ಕನ್ಸ್, ಮತ್ತೊಂದು ಯುಗವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರುವಂತೆ, "It was the best of times; it was the worst of times" ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆಗಳಿಗೆ ಮಹಾಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಕಾಲ ಅದು. ಅಂಥ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಕವಿಗಳು ನೋಡಿದರು, ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಆ ರೌದ್ರ ವಿಕಟ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರ ಹೃದಯ ಆ ಭಯಂಕರ ಘಟನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಮಿಡಿದು ಏತಕ್ಕೆ ಅವರ ಲೇಖನಿಗಳಿಂದ ಕುಂಚಗಳಿಂದ ಮಹತ್ಕೃತಿಗಳು ಹೊರಬರಲಿಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯದು. ಅಂತೂ ಕಾಲ ಹರಿದು ಹೋಯಿತು; ಸಾಹಿತಿ ಕಲೆಗಾರರು ಅದನ್ನು ಮರೆತುಹೋದರು.

ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತುಂಬಲೆಂದೋ ಏನೋ ಭಾರತೀಸುತರು ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ "ಶತದ್ರುದಂಡೆಗೆ" ರಚಿಸಿದರು. ಪ್ರಾಯಶಃ ಅದು ಅವರ ಕೊನೆಯ ಕಾದಂಬರಿ. ಸಾವಿರದ ಒಂಭೈನೂರ ನಲವತ್ತೇಳರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಭಯಾನಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡವರಲ್ಲ. ಆ ಹತ್ಯಾಖಂಡಕ್ಕೆ ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತದ ಆಚೆಗಿನ ಪಂಚನದಿಗಳ ನಡುವಿನ ನಾಡು ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದ್ದರೆ ಭಾರತೀಸುತರು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಣ್ಣೀರ ಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ನಡುಮಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಕಾವೇರಿಯ ಸನಿಹದಲ್ಲಿ. ಅವರ ಕೃತಿ ರಚನೆಯಾದದ್ದು ಪ್ರಾಯಶಃ ಆ ಐತಿಹಾಸಕ ವರ್ಷದ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳನಂತರ. ದೇಶ ಕಾಲಗಳೆರಡರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕರ್ತೃ ದೂರವಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಘಟನೆಗಳು ಪುನಃ ಭಾರತೀಸುತರ ಲೇಖನಿಯಿಂದ ಜೀವಪಡೆದು ಓದುಗನನ್ನು ಘಟನಾವಳಿಗಳ ಮಧ್ಯ ರಂಗಕ್ಕೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತವೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ದರ್ಶನವಾಗುವುದು ಡಿಕನ್ಸನು ಹೇಳುವಂತೆ ಆ ಕಾಲದ ಅತ್ಯುನ್ನತಿ

ಮತ್ತು ಅತ್ಯವನತಿ, ಅತ್ಯುನ್ನತಿಯು ದರ್ಶನ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ಅಮರಚಂದನ ದೈವೀ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಾದರೆ, ಆ ಕಾಲದ ಅತ್ಯವನತಿಯು ಧನಿಯಾನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಎಲ್ಲ ಘಟನೆಗಳಿಗೂ ಕೇಂದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಮರಚಂದ. ಎಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳೂ ಸೂರ್ಯನ ಸುತ್ತ ಸುತ್ತುವ ಗ್ರಹಗಳಂತೆ ಅವನ ಸುತ್ತ ಸುತ್ತುತ್ತವೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು, ಎಲ್ಲ ಸತ್ವವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವನು ಅವನು. ತಂದೆ ಪಂಜಾಬಿನ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಜಮೀನ್ದಾರ. ಉಚ್ಚವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ಅಂಥ ತಂದೆಗೆ ಅಮರ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗ. ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಸೌಖ್ಯಗಳನ್ನು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಪಡೆಯ ಬಲ್ಲ ಅದೃಷ್ಟಶಾಲಿ ಆಗಿದ್ದನು ಅವನು. ಆದರೂ ಅವನು ಬಯಸಿದ್ದು ತ್ಯಾಗ ಜೀವನ ವನ್ನು; ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡದ್ದು ಬಡತನವನ್ನು. ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ವತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಬಲಿಗೊಂಡ ನೂರಾರು ದೇಶಭಕ್ತ ಯುವಕರಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದ ಅಮರಚಂದ ನಲ ವತ್ತೆರಡರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಧುಮುಕುತ್ತಾನೆ. ಪೋಲೀಸರ ಗುಂಡೇಟನ್ನು ತಿಂದು, ಗಾಯಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆ ಗಾಯದಲ್ಲೇ ತಲೆಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ ಪೋಲೀಸರ ಹದ್ದುಗಣ್ಣಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಜೈಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ, ಸೆರೆವಾಸವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇದಿಷ್ಟೇ ಅವರ ಕತೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ತಾರುಣ್ಯದ ಬಿಸಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಬಾವುಟ ವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆ ಉತ್ಸಾಹ ಆರಿದಕೂಡಲೇ ಆದರ್ಶ ತಣ್ಣಗಾಗಿ "ಆರಕ್ಕೆ ಏರಲಿಲ್ಲ ಮೂರಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಲಿಲ್ಲ" ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ ಸಾವಿರಾರು ತರುಣರ ಗುಂಪಿಗೆ ಅಮರನೂ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅಮರನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸಾಧಾರಣೆಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಗು ವಂಥದಲ್ಲ. ಕಷ್ಟ ನಿಸ್ತೇಜಸದ ಬಿರುಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲ ಶಿಲಾಗಿರಿಯಂತಿದ್ದ ಆತ ಮೂರು ವರ್ಷ ಜೈಲನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ನೋಡಿದ್ದೇ ಒಂದು ನಿರ್ಜೀವ ನಿರ್ವೀರ್ಯ ಸಮಾಜವನ್ನು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ, ದೇಶಭಕ್ತರೆನಿಸಿ ಕೊಂಡವರ ಸ್ವಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಅಭಿಮಾನ ಶೂನ್ಯವಾದ ಸಮಾಜ ಇವುಗಳಿಂದ ಚಳುವಳಿ ತಣ್ಣಗಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅಮರನ ಮೇಲೆ ಇದಾವುದೂ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಜೈಲಿನಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ಮೇಲೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ಅಜ್ಞಾನ ಹೊಲಸುಗಳ ಕೂಪದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ನರಕ ಜೀವನವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನರಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸೇವೆಗಾಗಿ ನಿಂತ ಅವರ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಬಾಳದಿದ್ದರೆ ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ನಂಬುಗೆ ಅವನಿಗೆ. ಆದುದ ರಿಂದ ಲಾಹೋರಿನ ಒಂದು ಅತ್ಯಂತ ಹೊಲಸು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾಡಿದ. ಅಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಲು ಹುಳುವಿನಂತಿದ್ದ ಆ ಜನರ ನಡುವೆ ವಾಸಿಸತೊಡಗಿದ. ಅವನ ಶ್ರೀಮಂತ ತಂದೆಯ ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಲೀ ತಾಯಿಯ ಕಣ್ಣೀರು ಗೋಳಾಟವಾಗಲೀ ಆಪ್ತೇಷ್ಟರ ಸಲಹೆ ಬುದ್ಧಿ ವಾದಗಳಾಗಲಿ ಅವನನ್ನು ವಿಚಲಗೊಳಿಸಲಾರದೆ ಹೋದುವು.

ಬಡತನವನ್ನು ತಾನಾಗಿ ಬಯಸಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಅವನು ಸಾಧಿಸಿದ ಮತ್ತೊಂದು ಆದರ್ಶವೆಂದರೆ, ತನಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಜಾತಿಯ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮದುವೆ

ಯಾಗಿದ್ದು . ಸ್ವರೂಪರಾಣಿ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಾಥಮಿಕಶಾಲಾ ಮಾಸ್ತರನ ಮಗಳು. ಸಂಬಳ ಸಾಲದೆ ಎಮ್ಮೆಗಳನ್ನು ಸಾಕಿ ಅದರ ಹಾಲು ಮಾರಿ ಸಂಸಾರ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ದರಿದ್ರ ಶಿಕ್ಷಕನ ಮಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಓದಿದವಳಲ್ಲ. ವ್ಯೆಯ್ಯಾರ ಮೊದಲೆ ಬಾರದು. ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಅಮರನಿಗೆ ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣು. ರಾಜಕುಮಾರಿಯಂಥ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಅಮರನ ತಾಯಿಗೆ ಈ ಸೊಸೆ ಹೇಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಯಾದಾಳು? ತಾಯಿಯ ಕರುಣಾಪೂರಿತ ಆಕ್ರಂದನಕ್ಕೆ ಕಿವಿಗೊಡದೆ ಕಡಿಮೆ ಜಾತಿಯ ಈ ಬಡಹೆಣ್ಣನ್ನು ಅಮರ ಕೈಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಆಮೇಲೆ ತನ್ನ ನಲ್ಲೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಆ ದರಿದ್ರ ಕಶ್ಮಲ ಕೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಮನೆ ತಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸುಂದರ ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಧು ಚಂದ್ರವನ್ನು ಕಳೆಯಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದವನು ಲಾಹೋರಿನ ಕೊಂಪೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮದುವೆಯ ಮೊದಲಿನ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಾನೆ.

ದ್ವೇಷವಿದ್ದೆಡೆ ಮೈತ್ರಿ, ಅಜ್ಞಾನವಿದ್ದೆಡೆ ಜ್ಞಾನ, ದಾರಿದ್ರ್ಯವಿದ್ದೆಡೆ ಸಂಪತ್ತು, ಕೊಳಕಿದ್ದ ಕಡೆ ನೈರ್ಮಲ್ಯಗಳನ್ನು ತರಲು ಹೆಣಗುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಏಳುತ್ತದೆ ದ್ವೇಷದ ಉರಿಗಾಳಿ. ಯಾರದೋ ಕುತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳು ವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾದ ನತದೃಷ್ಟ ನೆರೆಹೊರೆಯವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಅಮರ ಮುಂದಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮಹಾ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ವಿಫಲನಾಗಿ 'ಅಮರ'ನಾಗಿಯೇ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಇದಿಷ್ಟು ಅಮರನ ಕತೆ. ಇದನ್ನು ಬಹು ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂದ ಭಾರತೀಸುತರು ಅಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ, ಸಮಾಜಿಕ ಮತಾಂಧತೆಯ ಘಟನಾವಳಿಗಳೊಂದಿಗೆ ನೆಯ್ದಿದ್ದಾರೆ. ಘಟನೆಗಳಾಗಲೀ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ಬರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಕೃತ್ರಿಮತೆ ಕಾಣು ವುದಿಲ್ಲ. ಘಟನೆಗಳು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿರುವಂತೆ, ಪಾತ್ರಗಳು ಜೀವಂತವಾಗಿಯೇ ಉಳಿ ಯುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ಜೀವಂತ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಅಮರನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಿ, ಹೋರಾಡಿ ಆಯಾಸಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಆದರೆ ಸೋಲನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಮರನ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ತೀರಾ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದು ಧನಿಯಾನ ಪಾತ್ರ. ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣಿಕತೆ ಎಂದರೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದು. ಪ್ರೇಮ ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಉಣ್ಣಬೇಕು, ಬದುಕಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಉಣ್ಣುತ್ತಾನೆ, ಬದುಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜೀವನದ ಆನಂದ ಸೊಗಸುಗಳಿಗೆ ಅವನು ದೂರ.

ಧನಿಯಾನಿಗೆ ಕೆಲಸವಿದ್ದುದು ಒಂದು ಗೋದಿಯ ಗಿರಣಿಯಲ್ಲಿ. ಅಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಚೀಲ ಗೋಧಿಯನ್ನು ಕದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಕೆಲಸ ಹೋಯಿತು. ಹೆಂಡತಿ ಕೂಲಿಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಗಂಡ ನಿಗೆ ಕೆಲಸ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಸಂಸಾರದ ಜೀವನ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಧನಿಯಾನಿಗೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುವ ಮನಸ್ಸೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಸಂರ್ಧಭದಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸುವ ಉಪಾಯ ಹೊಳೆಯಿತು. ಹಾದರದಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿ ಹಣಸಂಪಾದಿಸ ಬಹುದೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅವಳ ಮಗ ಮುನ್ನಿ ಮಿಂಡಂದಿರನ್ನು

ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಹೀಗೆ ಮಾನವನ್ನು ಮಾರಿಕೊಂಡು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಹೆಂಡತಿಯ ದುಡ್ಡನ್ನು ಕದಿಯಲೂ ಧನಿಯಾನಿಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಹೆಂಡತಿಯ ಅಡ್ಡದಾರಿ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದು ಅವನಿಗೆ ತಪ್ಪಾಗಿ ಕಾಣದು. ಅವಳು ಪಡಕಾನೆಗೆ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಕು. ಕೊಡದಿದ್ದಾಗ, ಅಥವ ಕದಿಯಲು ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದಾಗ ದುಡ್ಡನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅವನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಉಪಾಯ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಯುವುದು. ಈನರಕದ ಜೀವನ ನಡೆಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ನಾಚಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅಸುರನಂಥವನು ಛೀಮಾರಿ ಹಾಕಿದರೆ ಧನಿಯನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಉತ್ತರ "ನಾವು ತಿಪ್ಪೆ ಹೊಂಡದ ಹುಳುಗಳು ನಮಗೆಲ್ಲಿಯ ಮಾನ ಮರ್ಯಾದೆ?".

ಈ ತಿಪ್ಪೆಹೊಂಡದ ಹುಳುಗಳನ್ನು ಮನುಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದೇ ಅಸುರನ ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಧನಿಯಾನ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರವೇ ಅವನು ಮನೆ ಮಾಡಿದ್ದ. ಇನ್ನುಳಿದ ನೆರೆಹೊರೆಯವರು ಕೂಡ ಧನಿಯಾನಂತಹವರೆ.

"ಧನಿಯಾ ಹಾಗೆ ಮೃಗವಾಗಲು ಕಾರಣ ಯಾರು? ಅವರನ್ನು ಆ ಪಾಪ ಕೂಪಕ್ಕೆ ನೂಕಿದವರಾರು?" ಮುಗ್ಧೆ ಸ್ವರೂಪರಾಣಿ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. "ಇಂದಿನ ಸಮಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅವರನ್ನು ಪುಂಡ ಘಟಿಂಗರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ" ಹೀಗೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ ಅಸುರ. ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಮಾನವನ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲ ಉತ್ತಮನಾಗಿ ಬಾಳಬಲ್ಲ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಆತನದು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಮಾನವ ಮೃಗವಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡುವುದು ಅಸುರನ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಅವನು ಜಯಶೀಲನಾಗಲಿಲ್ಲ ನಿಜ, ಆದರೆ ಸೋಲನ್ನೂ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.

ಮಾನವನು ಏರಬಹುದಾದ ಎತ್ತರದ ಮತ್ತು ಬೀಳಬಹುದಾದ ಪಾತಾಳದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಅಸುರ ಮತ್ತು ಧನಿಯಾರ ಪಾತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಭಾರತೀಸುತರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾರುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಯ ಕಳೇಬರವು ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವ ಹದ್ದನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸುವಂತೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಅಜ್ಞಾನಗಳು ಸಮಾಜವನ್ನು ಅಧೋಗತಿಗೆ ಇಳಿಸುತ್ತವೆ. ಸ್ವಾರ್ಥ ಲೋಭಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಸಾತ್ವಿಕತೆಯ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಆರಿಸಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಅಂಥ ಸ್ವಾರ್ಥತೆ ಲೋಭಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿಕ್ಕಿ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಅಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು ಒಂದು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಆದರ್ಶ, ಅದನ್ನು ಜೀವನ ಧರ್ಮವೆನ್ನಲೂಬಹುದು. 'ಶತದ್ರುದಂಡೆಗೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತವಾಗಿರುವುದು ಈ ಆದರ್ಶ.

"ಬಂಗಾರದ ಕುಲುಮೆ"

ಎಚ್ಚೆಸ್ಕೆ

1971ರ ಬಾಂಗ್ಲಾ ವಿಮೋಚನಾ ಸಮರ ನಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಿಗೆ ಅನೇಕ ಒಳ್ಳೆಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೊದಗಿಸಬಲ್ಲುದು. ಆ ಕುಲುಮೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಬಂಗಾರವಾದ ಜನರು ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ. ಪಡಬಾರದ ಪರಿಭವ ಅನುಭವಿಸಿ, ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟು, ಬದುಕಿಯೂ ಸತ್ತಂತೆ ಬಾಳಬೇಕಾಗಿ ಬಂದವರೂ ಅಳಿದೇಹೋದವರೂ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸಿಗದಷ್ಟು ಜನ.

ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಮಾನವತೆಯ ಮೇಲೆ ನಡೆದ ದೌರ್ಜನ್ಯದ ವರದಿಗಳು ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನೂ ಕಲಕಿದವು. ಅದನ್ನೂ ಕಣ್ಣಾರೆಕಂಡು, ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ, ದುಃಖಸಂಕಟಗಳನ್ನನುಭವಿಸಿ ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ತೋಡಿಕೊಂಡವರೂ ಹಲವರುಂಟು.

ಯಾವುದೇ ಮಹತ್ವದ ಘಟನೆಯೊಂದನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿಸಬೇಕಾದರೆ ಸ್ವಲ್ಪದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಆ ಘಟನೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದುಂಟು. ಇಲ್ಲಿ 'ದೂರ' ಎಂಬುದು ಬಹುಶಃ ಕಾಲ ದೇಶಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಮಾತು. ಘಟನೆಯ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪದೂರದಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಅದರ ಸಮಗ್ರತೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ಉಂಟಾದೀತು.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ 'ಭಾರತೀಸುತ'ರ 'ಬಂಗಾರದ ಕುಲುಮೆ' ಕಾದಂಬರಿ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾರ್ಥಕ? ಎಂಬುದು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಬಾಂಗ್ಲಾ ವಿಮೋಚನೆಯಾದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಕೇವಲ ಒಂದು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಮೂಡಿಬಂದ ಕಾದಂಬರಿಯಿದು. ಉದ್ವೇಗ ಆಕ್ರೋಶಗಳು ಆರುವ ಮೊದಲೇ ಬರೆದಿದ್ದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೊಸತನ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೀತು. ಆದರೆ ದಾರ್ಶನಿಕನ ಚಿಂತನೆಯ ಅಂಶ ಕಡಿಮೆ ಎನಿಸೀತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿ ಉಳಿಯುವ ಭಾಗ ಹೆಚ್ಚಿರದು.

ಘಟನೆ ನಡೆದ ಸ್ಥಳದಿಂದ ದೂರ ಕುಳಿತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದಾಗ ಅದರ ಸಮಗ್ರತೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ಉಂಟಾಗುವುದೆನ್ನಬಹುದಾದರೂ ಅದರ ನಿಕಟ ಪರಿಚಯ ಅವರಿಗೆ ಇರುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿ ಕೇವಲ ಘಟನೆಗಳ ಸರಪಳಿಯಲ್ಲ. ಬಾಂಗ್ಲಾ ವಿಮೋಚನಾ ಸಮರದಂಥ ಎಲ್ಲ ಘಟನೆಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ಕೆಲವು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನೂ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಪ್ರಣಯಿಗಳು, ಬಂಡಾಯಗಾರರು, ವಿದ್ರೋಹಿಗಳು, ಶೀಲಭಂಗಕ್ಕೊಳಗಾದವರು, ದೂರಕುಳಿತು ನೇರ ಚಿಂತನೆ ಹರಿಸುವ ಧೀಮಂತರು ಮುಂತಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮಾದರಿಗಳೆನ್ನಬಹುದು, ಪ್ರರೂಪಗಳೆನ್ನಬಹುದು. ಮೊಗಲರ ವಿರುದ್ಧ ರಜಪೂತರು ನಡೆಸಿದ ಸೆಣಸಾಟ, ಹಿಟ್ಲರನ ಎದುರು ನಡೆದ ಅಜೇಯ ಹೋರಾಟ ಇಂಥ ಘಟನೆಗಳ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದ ಕಥಾನಕಗಳೂ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಇದೇಬಗೆ ಇರುತ್ತವೆ. ವಿವರಗಳು ಬೇರೆಯಾದರೂ ಪಾತ್ರಸ್ವಭಾವಗಳು ಸಮಾನ. ಆದರೆ ಆಯಾ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ

ಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ವಿಕಾಸಗೊಂಡ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೂ ಅವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಗಳು ವೈಯುಕ್ತಿಕವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದ ರೀತಿಯೂ, ಆ ಪಾತ್ರಗಳ ಭಾವನೆ ವಿಚಾರಗಳೂ, ಆಯಾ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಾತಾವರಣಗಳೂ, ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಧೋರಣೆ ನಂಬಿಕೆಗಳೂ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅವತಾರವಾದಾಗಲೇ ಅಂಥ ಕೃತಿಗಳು ಸಾರ್ಥಕವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ ಕೇವಲ ವರದಿಯಲ್ಲ, ಅದೊಂದು ಪ್ರತಿಸೃಷ್ಟಿ; ಓದುಗರ ಮನೋಲೋಕದಲ್ಲಿ ಘಟನೆಗಳ ಪುನರಾವರ್ತನೆ. ಅದೊಂದು ವಿನೂತನ ಅನುಭವ; ಅದು ಘಟನೆಗಳ ಕಾರ್ಬನ್ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲ, ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ ತಣಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಅದರ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲ. ಕಪ್ಪು ಬಿಳುಪುಗಳ ನಡುವೆ ನಾನಾ ಛಾಯೆಗಳುಂಟೆಂಬುದನ್ನು ಅದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ, ತೋರಿಸಬೇಕು.

'ಬಂಗಾರದ ಕುಲುಮೆ' ಕಾದಂಬರಿ ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸೋಲುತ್ತದೆ. 'ಭಾರತೀಸುತ'ರೇ ಮುನ್ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಅವರು ಬಾಂಗ್ಲಾ ದೇಶದ ವಿಪ್ಲವವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರ ಕಂಡವರಲ್ಲ. ಅನಂತರವಾದರೂ ಆ ದೇಶವನ್ನು ಸುತ್ತಿ ವಿಪ್ಲವದ ನಾನಾ ಘಟನೆಗಳು ನಡೆದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೂ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದ ಜನರನ್ನೂ ನೋಡಿದವರಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಆ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲೇ ನಿಂತು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಪುನರ್ರಚಿಸಿಕೊಂಡವರಲ್ಲ. ಆ ಜನದ 'ವಿಶೇಷತೆ' ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಯಾವುದನ್ನೂ ಅವರು ನೇರವಾಗಿ ಅರಿತವರಲ್ಲ. ದೂರದ ಘಟನೆಯೊಂದರ ಬಗ್ಗೆ ಬಂದ ವರದಿಗಳನ್ನು ಓದಿ ರಚಿಸಲಾದ ಕೃತಿ ಇದು. "ಸಹಸ್ರಾರು ಮೈಲುಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ತನಗೆ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದ ದೇಶದ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಕೃತಿ ರಚಿಸುವುದೆಂದರೆ ಅದು ಸಾಹಸದ ಸಂಗತಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಧಾರ್ಷ್ಟ್ಯವೂ ಹೌದು" ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಧಾರ್ಷ್ಟ್ಯವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಇದು ವಿಫಲ ಸಾಹಸವೇನೋ ಹೌದು.

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಭವದಿಂದ ಇದು ದೂರವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಕೃತಿಯ ಭಾಷೆ ಕೃತಕವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಲಂಕಾರ ಭೂಯಿಷ್ಟವಾದ ಶೈಲಿ ಇದರ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಅಸಂಗತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಲೇಖಕರ ಮಾನವೀಯತೆ, ದುಃಖಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಅನುಕಂಪ, ಅವರು ಕತೆ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರುವ ಚಮತ್ಕಾರ ಇವು ಮೆಚ್ಚುಗೆಗಳಿಸುತ್ತವೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಇವರಿಗೆ ತುಂಬ ವಿಧೇಯವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಓದುಗರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರುಬರಿಸುತ್ತವೆ. ಆಳರಸರ ದೌರಾತ್ಮ್ಯಕ್ಕೆ ಓದುಗರ ಎದೆ ಬಿಚ್ಚುತ್ತದೆ; ಅವರಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧ ಉಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದ ಈ ಕೃತಿ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಓದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಧಾರಾವಾಹಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ 'ಸಫಲ' ಎನಿಸಬಹುದಾದ ಕಾದಂಬರಿ ಇದು.

"ಮನದನ್ನೆ ಮಾಲತಿ"

ಡಾ|| ಹೆಚ್. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ

ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ 'ಭಾರತೀಸುತ' ಅವರ ಕೊಡುಗೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು. ಅವರ ಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅದು ಮನವರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ 'ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆ' ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಒಂದು ಹೊಸ ಜಗತ್ತಿನ ಅನುಭವವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಓದುಗರಿಗೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಆ ಒಟ್ಟು ನೋಟದ ವಿವರಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಅವರ ಸಾಧನೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನಾಗಲೀ ನೋಡುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶಿತವಲ್ಲ. ಅವರ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

"ಮನದನ್ನೆ ಮಾಲತಿ" ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ವೈಚಾರಿಕ ಕಾದಂಬರಿ ಎಂದು ಲೇಖಕರು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಪಶ್ಚಿಮದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಘರ್ಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಭಾರತೀಯತ್ವ ಉಳಿಯಬಲ್ಲುದೇ ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಾಧಿಸಿದಾಗ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತು ರೂಪುಗೊಂಡಿತೆಂದು ಅರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. "ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಹರಿದುಬಂದ ವಿಚಾರವೀಚಿಯೊಂದನ್ನು ಓದುಗರು ಗುರುತಿಸುವರೆಂದು" ತಮ್ಮ ಆಶಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಾಲತಿ ಇದರ ಕೇಂದ್ರವ್ಯಕ್ತಿ. ಭಾರತೀಯ ಸ್ತ್ರೀತ್ವದ ಆದರ್ಶ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಆಕೆ. ಆಕೆಯ ಗಂಡ ಅನಂತು ನಾಲ್ಕುವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿ, ಬರಹಗಾರ. ಇವರ ದಾಂಪತ್ಯ ಒಂದುರೀತಿಯದಾದರೆ ಶ್ರೀನಾಥ ಹರಿಣಿಯರ ದಾಂಪತ್ಯ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯದು. ಶ್ರೀನಾಥ ಎರಡು ವರ್ಷ ಅಮೇರಿಕದಲ್ಲಿದ್ದು ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಬಂದವನು. ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವವನು. ತನ್ನ ಸುತ್ತ ಅಮೇರಿಕೆಯ ಪರಿಸರವನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಹುಚ್ಚಿಗೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಲಿಕೊಟ್ಟವನು. ಹರಿಣಿ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ತಿದ್ದಲಾಗದೆ ಮಾನಸಿಕ ತುಮುಲಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಎರಡು ಸಂಸಾರಗಳ ಚಿತ್ರದಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕ ಸಂಘರ್ಷಣೆಯನ್ನು ತರಲು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ನಿರೂಪಣೆ ಒಂದು ಹೊಸತಂತ್ರವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ನಂಜನಗೂಡಿಗೆ ಯಾತ್ರೆ ಹೋಗಿ ಬರುವ ಹಿಂದಿನದಿನದ ತಮ್ಮ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಗಂಡನಿಗೆ ನೆನಪಿಸುತ್ತ ಮಾಲತಿ ಅಂದು ಮುಂಜಾನೆ ಏಳುಗಂಟೆಗೆ ಆತನನ್ನು ನಿದ್ದೆಯಿಂದ ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ- ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ನಂಜನಗೂಡಿಗೆ

ಸಂಜೆ ಅವರು ಹಿಂದಿರುಗುವ ವೇಳೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯು ಕೊನೆಯ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುತ್ತೇವೆ. ಈ ಒಂದುದಿನದ ಘಟನೆಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಸ್ಮರಣೆಗಳ ಸರಣಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತು, ಮಾಲತಿ, ಮತ್ತು ನಂಜನಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವ ಹರಿಣಿ ಈ ಪಾತ್ರಗಳು ಇಂದಿನ ಸನ್ನಿವೇಶದಿಂದ ಥಟ್ಟನೆ ಒಳಸರಿದು ಗತಕಾಲದ ನೆನಪಿನ ಗೋರಿಯನ್ನು ಅಗೆಯತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಕ್ರಮೇಣ ಕಥೆಯ ಸುರುಳಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚುತ್ತಾ ನಂಜನಗೂಡಿನಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗುವವೇಳೆಗೆ, ಕೊನೆಯ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ತಂತ್ರವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಬೆಳೆದ ಕಥೆಯ ಒಟ್ಟು ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬಹಳ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು.

ಮಾಲತಿ ಶ್ರೀಮಂತ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಒಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು; ಪದವೀಧರೆ; ಹಣದಾಸೆಗಾಗಿ ಬಾಯಿ ಬಿಡುವ ವಿದ್ಯಾವಂತರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲೊಪ್ಪದ ವಿಚಾರಶೀಲೆ. ಐ.ಎ.ಎಸ್. ತರುಣರನ್ನು ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಮೇಲೆ ಬಂದ ಕಾಲೇಜು ಉಪನ್ಯಾಸಕ ಅನಂತುವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣ ಆತನ ನೇರ ನಡೆನುಡಿ ಮತ್ತು ವರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನ. ಇಬ್ಬರ ಸ್ವಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದ್ದರೂ ಅವರ ದಾಂಪತ್ಯ ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆಯಂತೆ ಕೂಡಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಅರುಣ ಅವರ ಮುದ್ದು ಮಗುವಾಗಿ ಆಗಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆತನಿನ್ನೂ ಆರುತಿಂಗಳ ಶಿಶುವಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಅನಂತು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆತ ಅಲ್ಲಿರುವಾಗ ಮೇಗಿ ಎಂಬ ಆಂಗ್ಲ ಹೆಣ್ಣಿನ ಆಕರ್ಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾದುದು; ಅವರ ಪ್ರಣಯದಾಟ ಅಲ್ಲಿ ನಿರಾಂತಕವಾಗಿ ನಡೆದುದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮುಚ್ಚುಮರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮಾಲತಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಕೇವಲ ದೈಹಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆ; ಅದಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಆತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಬಿಡಬಹುದಾಗಿದ್ದರೂ ಮಾಲತಿಯ ಆಂತರಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆ ಆತನನ್ನು ಮರಳಿ ತಾಯ್ನಾಡಿಗೆ ಎಳೆದು ತರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಮಾಲತಿಗೆ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆಕೆಯೂ ಅದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿ ಅವರ ಸಂಸಾರ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈಗ ಅನಂತು ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾದಂಬರಿಕಾರನೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮಾಲತಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಟೈಪ್‌ಮಾಡುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಆತನ ಭಾಷೆಯನ್ನೂ ತಿದ್ದಿ ಆತನೇ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೊಸರೂಪ ಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಆತನ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಾ ಆತನ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

ಒಮ್ಮೆ ಇವರು ನಂಜನಗೂಡಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಅನಂತು ಹರಿಣಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಹರಿಣಿ ಈತನ ಬಾಲ್ಯಗೆಳತಿ. ಈತ ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದಾಗ ಈಕೆ ಪಕ್ಕದಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಗಾಟವಾಡುತ್ತಾ ಅತಿ ಸಲುಗೆಯಿಂದ ಬೆಳೆದವರು; ಮುಂದೆ ಇಂಟರ್‌ಮೀಡಿಯೆಟ್ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಯೌವನದ

ಆಕರ್ಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾದವರು. ಇವರಿಬ್ಬರ ಸಲುಗೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಜನರ ಬಾಯಿಗೆ ಹೆದರಿದ ಹರಿಣಿಯ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಆಕೆಯನ್ನು ಈತನಿಂದ ದೂರವಿಡಲು ಆಕೆಯ ಅಕ್ಕನ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿದರು. ಈ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಈತ ಒಂದು ಪ್ರಣಯ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಅದನ್ನು ಆಕೆಯ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟದ್ದೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಮದುವೆಯಾದ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತೆಗೆದಾಗ ಅದು ಕಾಣಿಸಿದುದನ್ನು ಹರಿಣಿ ಈಗ ತಿಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಅಂದು ಅನಂತು ಅದನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಆಕೆ ತನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ. ಕ್ರಮೇಣ ಆಕೆಯ ಸ್ಮರಣೆ ದೂರವಾಗುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಈಗ ಆಕೆ ಭುವನೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿರುವ ಶ್ರೀನಾಥನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಯಾವುದೋ ಸೆಮಿನಾರಿನಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದ ಶ್ರೀನಾಥ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದು ತಂದಿದ್ದಾನೆ. ಸೆಮಿನಾರನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗುವ ಮುನ್ನ ನಂಜನಗೂಡನ್ನು ನೋಡಿಹೋಗಲು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅನಂತು ಮಾಲತಿಯರು ಅವರನ್ನು ಅತಿಥಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮೈಸೂರಿನ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಹೊರಗೆ ಆ ದಂಪತಿಗಳು ಸುಖವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿದರೂ ಹರಿಣಿಯ ಅಂತರಂಗದ ವೇದನೆಯನ್ನು ಅನಂತನಂತೆ ಮಾಲತಿಯೂ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮರುದಿನ ಅವರು ಹಳೇಬೀಡು ಬೇಲೂರುಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಅತ್ತ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಅನಂತು ಮಾಲತಿಯರಿಗೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಬೇಸರವಾಗಿ ಸೋಮನಾಥಪುರ ತಿರುಮಕೂಡಲುಗಳಿಗೆ ಅರುಣನೊಡನೆ ಪ್ರವಾಸ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಜೀವನವೆ ಒಂದು ರಸಯಾತ್ರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಕಾವೇರಿ ಕಪಿಲೆಗಳ ಸಂಗಮದ ಮರಳುರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಶಾಂತ ಮಂತ್ರಗೀತೆಯೊಡನೆ ಕಾದಂಬರಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದು ಇಲ್ಲಿನ ಕಥೆ. ಈ ಕಥೆಯ ಹಂದರ ಬಹಳ ದುರ್ಬಲವಾದದ್ದು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಚಾರದ ಊರುಗೋಲುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಎತ್ತಿನಿಲ್ಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಲೇಖಕರದು. ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯ ವಿವೇಚನೆ ಇದರ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವಾಗಿದೆ. ಮಾಲತಿ, ಅನಂತು ಇವರ ವಿಚಾರ ಸಂಘರ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾದ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಂಡರೆ ಶ್ರೀನಾಥ ಹರಿಣಿ ಇವರಲ್ಲಿ ಅದು ಬೆಂಕಿಯಾಗಿ ಭುಗಿಲೆದ್ದು ಹರಿಣಿಯ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಒಂದರಲ್ಲಿ ಅನಂತುವಿನ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರವೈಶಾಲ್ಯ ಮತ್ತು ಅಂತರಂಗ ವೀಕ್ಷಣೆಗಳು ಕಾರಣವಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಾಥನ ಕುರುಡು ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸುತ್ತ ಅಮೆರಿಕೆಯ ಪರಿಸರವನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಿಚಾರಿತ ಉತ್ಸಾಹ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ವಿಚಾರವೀಚಿಯು ಈ ಎರಡೂ ಮಗ್ಗುಲುಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಲು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ನಿರೂಪಣೆಯ ಜಾಣ್ಮೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ.

ಮಾಲತಿ ಕಲಿತ ಹೆಣ್ಣಾದರೂ ಭಾರತೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಾಕಾರಮೂರ್ತಿ.

ಆದರ್ಶಗೃಹಿಣಿ. "ಕಾಲೇಜು ಮೆಟ್ಟಲನ್ನೇರಿ ಪದವೀಧರೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ; ಆದರೆ ಆ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡನನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದನ್ನು ಇನ್ನೂ ತೊರೆದಿಲ್ಲ. ಸೀತೆ ಸಾವಿತ್ರಿಯರ ಗೊಡ್ಡು ಆದರ್ಶದಿಂದ ಅವಳು ಕಣ್ಣನ್ನು ಕೀಳಳು" ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾರೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು. ಆಕೆಯ ಪತಿಸೇವೆ ತಲೆಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಒತ್ತಿ ನೀರುಹಾಕುವುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಆತನ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಭಾಷೆಯನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಟೈಪುಮಾಡಿಕೊಡುವವರೆಗೂ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಆಕೆ ಆತನ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಒಳ್ಳೆ ವಿಮರ್ಶಕಳೂ ಹೌದು. ಆತನ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವುದೂ, ವಿಚಾರ ಸಂಕೀರ್ಣಗಳ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ತಂದಿರುವುದೂ ಆಕೆಗೆ ಸಂತೋಷವೇ. ಆದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೊರತೆ ಆಕೆಗೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ: "ನಿಮ್ಮ ಕಾದಬಂರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜನವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಉಡುಪು ತೊಟ್ಟ ಪರದೇಶದವರು. ಹೊರದೇಶದವರ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಾರೆ," ಎಂದು ಅವನ ಅನುಕರಣಶೀಲತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮತ್ತು ಜನರ ಹೊಗಳಿಕೆಗೆ ಮರುಳಾಗಬಾರದೆಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆಯ ಆ ಬಿಚ್ಚುಮಾತಿನಲ್ಲಿ 'ಸತ್ಯವಿದೆ' ಸತ್ವವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಆತನೂ ಬಲ್ಲವನಾಗಿರುವುದು ಆತನ ಪ್ರಗತಿ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ. ವರ್ಣನೆಗಳು ಅಶ್ಲೀಲತೆಯ ಅಂಚನ್ನು ಮುಟ್ಟದಂತೆ ತಿದ್ದಿ, ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಆಕೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಇದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ತನ್ನ ಪತಿಯಮೇಲೆ ಮಾಲತಿಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಪ್ರೇಮ. ಆತನ ಅನೇಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಆಕೆ ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೂ ಆತನ ನೇರವಾದ ನಡೆನುಡಿ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗಳಿಗೆ ಮಾರುಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ಆಕೆಯಿಂದ ಆತ ಯಾವ ರಹಸ್ಯವನ್ನೂ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮೇಗಿಯೊಡನೆ ಬೆಳೆದ ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಟೆಲೊಂದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಭಿಚಾರಿಣಿಯೊಡನೆ ತಾನುಪಡೆದ ಲೈಂಗಿಕಾನುಭವವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಮೊದಲು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಸಿಡಿದು ನಿಂತರೂ ಆತನ ಮಾತುಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನೂ ಆತನ ಅಂತರಂಗದ ನೈಜಚಿತ್ರವನ್ನೂ ಕಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ, ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. "ನನ್ನ ದೊರೆ, ನೋಡಿ, ಇನ್ನುಮುಂದೆ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಾನುಭವಗಳ ಕತೆಹೇಳಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗಾಸಿಗೊಳಿಸಬೇಡಿ. ಅವು ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಹೇಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರಲಿ. ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿ ಒಂದಿದ್ದರೆ ಸಾಕು." ಎಂದು ಅವನ ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ.

ಮಾಲತಿಯ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ತರ ಬಹಳ ಎತ್ತರವಾದುದು. ತನ್ನತನವನ್ನು ಮರೆತು ಇತರರ ಸುಖದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಕಾಣುವ ಸರ್ವಾರ್ಪಣೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೊಂದು ನೈತಿಕತೆಯ ಆದರ್ಶ ತಳಹದಿಯಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಮೀರಿ ಅನೈತಿಕತೆಯ ಅಂಚನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಆಕೆ ಉಗ್ರರೂಪಿಯೂ ಆಗಬಲ್ಲಳು. ತನ್ನ ಮಾವನ ಮಗ ವಾಸು ಹದ್ದುಮೀರಿ ವರ್ತಿಸಿದಾಗ ಅವನ ಕೆನ್ನೆಗೆರಡೇಟನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ತಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಭಾವುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕ ತೇಜಸ್ಸಿದೆ. ಅವಳ ವಿಚಾರವಂತಿಕೆಯಲ್ಲಿ

ಭಾವುಕ ನಿಷ್ಠೆಯಿದೆ. ಕೇವಲ ಬುದ್ಧಿಯ ಶುಷ್ಕ ವಿಚಾರಗಳ ತಗರ ಹಾರಟೆ ಆಕೆಯದಲ್ಲ. ಭಕ್ತಿಯೆಂಬುದು ತೋರಿ ಉಂಬುವ ಲಾಭವೆಂಬುದನ್ನು ಆಕೆ ಬಲ್ಲವಳು. ನಂಜನಗೂಡಿನ ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಮರೆತಂತಹ ತನ್ಮಯತೆಯ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. "ನನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಒಯ್ದಂತಾಯಿತು" ಎಂದು ತನ್ನ ಆ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ ಆದರೆ ಅನಂತುವಿಗೆ ಇಂತಹ ಅನುಭವ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನೇ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನೂ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ. "ತಾನು ಸಂದೇಹ ಪಿಶಾಚಿ ಯಾದುದರಿಂದಲೆ? ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶನ ಶಕ್ತಿಯ ಅಲಗಿನಿಂದ ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಕುಡಿಬಿಟ್ಟ ಭಾವುಕತೆಯ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಕಡಿದುಹಾಕಿದುದರಿಂದಲೆ?" ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಅನಂತುವಿನ ವಿಚಾರಶೀಲತೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪ್ರಭಾವ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿದೆ. ಸ್ವಭಾವತಃ ಆತ ಧ್ಯೇಯವಾದಿಯಲ್ಲ! ವಾಸ್ತವವಾದಿ. ಮತ್ತು ತನಗೆ ಅನಿಸಿದಂತೆ ನಡೆಯುವ ಸ್ವತಂತ್ರಮನೋಧರ್ಮದವನು. "ಪರಂಪರೆಯ ರೀತಿ ನೀತಿ ಮರ್ಯಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಮಾಲತಿಯ ಎದುರು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಬೊಗಸೆಯೊಡ್ಡಿದಾಗ ದೊರೆಯುವ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವ ತತ್ವ ಆತನದು. ಅದರಿಂದಲೇ ಆತ ತನ್ನ ದೇಹಕ್ಕೆ ದಾಹವೆನಿಸಿದಾಗ ಹೋಟೆಲ್‌ನಲ್ಲಿ ವ್ಯಭಿಚಾರಕ್ಕೂ ಇಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಅದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಸುಖದೊರೆಯದೆ ಹೋದರೂ ಅದೊಂದು ಮಹಾ ಅಪರಾಧವೆಂದು ಆತ ಭಾವಿಸಿಲ್ಲ. "ಮಾನನಂತಿಕೆಯ ಚಿಪ್ಪಿನಿಂದ ಮೈಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವೂ ನನಗಿಲ್ಲ. ಆದರ್ಶದ ಕನಸನ್ನು ಕಾಣುವವನು ನಾನಲ್ಲ. ನಾನೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಬದುಕ ಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ಆಸೆ" ಎನ್ನುವ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಆತನ ಧೋರಣೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕಾದರೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅನುಭವಗಳು ಒದಗಬೇಕೆಂಬುದು ಅವನ ಭಾವನೆ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಆತ ಪೋಗಿಯೊಡನೆ ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಣಯ ಜೀವನವೂ ಇಷ್ಟೆ, ಸಹಜವಾಗಿ, ದೇಹದ ಹಸಿವೆಯನ್ನು ಹಿಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಹಜ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಆತನ ಈ ಧೋರಣೆಯ ಹಿಂದೆ ಇನ್ನೊಂದು ವೈಚಾರಿಕ ಎಳೆ ಇರುವುದನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಅದೇ ಆತನನ್ನು ಮುಂದೆ ಉದ್ಧಾರದಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಆತನ ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು; "ಮಾಲತಿ, ಬದುಕಬೇಕೆಂಬುದು ನಾವು ಈ ತನಕ ತುಳಿಯದಿರುವ ಅಡವಿಯ ಹಾದಿ, ಆ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಅರಿಯದ ಹಳ್ಳಕೊಳ್ಳಗಳೆಷ್ಟೋ ಬಾಯ್ದೆರೆದು ನಿಂತಿರುತ್ತವೆ. ಹಳೆಯ ಅನುಭವಗಳ ಬೆಳಕನ್ನು ಹರಡಿ ಮುಂದೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎಡವಿ ಮುಗ್ಗರಿಸಿದಾಗ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಮೈ ಕೈಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿದ ಧೂಳನ್ನು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನೀನೂ ಎಡವಿರಬಹುದು; ಮುಗ್ಗರಿಸಿರಬಹುದು. ಅದು ಹೇಗೆಂದು ನಾನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಮಾಡಿದುದು ತಪ್ಪೆಂದು ಭರ್ತ್ಸನೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಗಂಡಸಿಗೆ ತಪ್ಪುಮಾಡಲು ಅಧಿಕಾರವಿದೆ

ಯಾದರೆ, ಆ ಹಕ್ಕು ಹೆಂಗಸಿಗೂ ಇದೆ ಎಂದು ನಂಬುವವನು ನಾನು." ಎಂದು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹಳೆಯ ಅನುಭವಗಳ ಬೆಳಕನ್ನು ಹರಡಿ ಮುಂದೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡಬೇಕೆಂಬ ಮಾತು ಆತನ ವಿಚಾರಶೀಲತೆಯ ತಂತುಗಳನ್ನು ಭದ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಗ್ಗರಿಸಿದವನು ಮೇಲೆದ್ದು ಧೂಳನ್ನು ಒರಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಆತನ ಉದ್ಧಾರದ ಅಭೀಪ್ಸೆ ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ಮಾಲತಿಯೂ ಮುಗ್ಗರಿಸಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ತಪ್ಪುಗಳಂತೆಯೇ ಅದನ್ನು ಕಾಣುವ ಔದಾರ್ಯವೂ ಆತನಿಗಿದೆ. ಅವರಿಬ್ಬರ ಅಭಿರುಚಿಗಳಲ್ಲಿ ತೀರಾ ವಿಭಿನ್ನತೆಯಿದ್ದರೂ "ಈ ವಿಭಿನ್ನ ಅಭಿರುಚಿಯೇ ಅನಂತುವನ್ನು ಅವಳೆಡೆಗೆ ಸೆಳೆಯುವ ಕಾಂತಶಕ್ತಿ" ಯಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಅನಂತುವಿನಲ್ಲಿರುವ ಅಂತರ್‌ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಆತನ ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ ತಳಹದಿಯಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಅನುಭವದ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ತನ್ನ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೂ ಆತ ವಿಮರ್ಶಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ನಂಜನಗೂಡಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಟ್ಯಾಕ್ಸಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಸಣ್ಣಗೆ ಮಳೆಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಉಳುತ್ತಿರುವ ರೈತರಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ; ನಾಟಿಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಅವರ ಸಹಜ ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನೂ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಸೆಲೆಯೊಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಅವರ ಆದರ ಚೈತನ್ಯವನ್ನೂ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಗ್ರಹಿಸಿದ ಕೃತಕ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಇದಕ್ಕೂ ಇರುವ ಅಂತರ ಮನವರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮರಳಿ ಟ್ಯಾಕ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಈತನ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೃತಕ ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ ಬಂದು ಈತನನ್ನು ಮುತ್ತಿ ಹೀಯಾಳಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. "ಅದು ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಜನರಲ್ಲಿ ಎದ್ದ ವೈಚಾರಿಕ ಗೊಂದಲದ ಪ್ರತಿಮೆ" ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ಪಾತ್ರ ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತದೆ: "ವಿದ್ಯಾವಂತ ಜನರ ವೈಚಾರಿಕ ಗೊಂದಲವಲ್ಲ; ನಿನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ವೈಚಾರಿಕ ಗೊಂದಲದ ಪ್ರತೀಕ". ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಹೇಳಿಸುವ ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ವೈಚಾರಿಕ ಧೋರಣೆ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶ ಬಹುಶಃ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ಯೆಯ ಅರೆಬರೆ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಜೀವನದ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದ ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. "ನೀವು ಕಣ್ಣುಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಓಡುವ ಕುದುರೆಯಾಗಿದ್ದೀರಿ" ಎಂದು ಮಾಲತಿಯಿಂದ ಅನಂತುವಿಗೆ ಹೇಳಿಸುವ ಮಾತು ಅಂತಹ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವುದು 'ವಿಚಾರಪ್ರಜ್ಞೆ'ಯಲ್ಲ; "ತಾವು ಓದಿ ಅರ್ಧಂಬರ್ಧ ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನೂತನತೆಯನ್ನು ಬಟ್ಟಿಯಿಳಿಸಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತರಬೇಕೆಂಬ ಚಪಲ." ಅಂತಹ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅದೇ ಗರಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದ ಕೆಲವರು "ಅಹೋ ರೂಪ, ಅಹೋಧ್ವನಿ," ಎಂದು ಹೊಗಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಅಂತಹವರನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಮಾಲತಿಯ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು. "ನೀವು ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನದಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ಅಷ್ಟೆ. ಹೊನಲೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ, ಈಜಿ, ಮುಳುಗಿ, ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ತಳದಲ್ಲಿರುವ ಹರಳುಗಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ನಡೆಸಿದ ಹೋರಾಟದ ಅನುಭವ ನಿಮಗಿಲ್ಲ."

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅನಂತು ತಳ್ಳಿಹಾಕದೆ ಅವನು ಆಳವಾಗಿ ಪರಿಭಾವಿಸುವುದು ಆತನ ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ.

ಅನಂತುವಿನಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚಬೇಕಾದ ಗುಣವೆಂದರೆ ಈ ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸು; ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಮೇಲೆ ಹೇರದಿರುವ ವಿಚಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ. ಮಾಲತಿಯ ದೈವ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೇನೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲ, ಆದರೂ ಅವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತನ್ನ ವಿಚಾರಗಳ ಥಾಳಿಗೆ ಗುರಿಮಾಡದೆ ಆಕೆಗೆ ವಿಚಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಆಕೆಗಾಗಿ ಸಂಜನಗೂಡಿನ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಆಕೆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಮಡಿಯಾದಾಗ ಈತನು ಹೊಳೆಗಿಳಿದು ಈಸಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. "ದೇವರಿಗೆ ಯಾವಸೇವೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡಿಸು" ಎಂದು ಆಕೆಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಮಂಗಳಾರತಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ತನ್ಮಯತೆಯಿಂದ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಈತನ ಮನಸ್ಸು: "ಧರ್ಮವೆಂಬುದು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮಾದಕತೆಯನ್ನು ತರುವ ಅಫೀಮು" ಎಂದು ಲೆನಿನ್ನನ ಮಾತನ್ನು ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಾಲತಿ ತಿವಿದು ತೀರ್ಥ ಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳಿದಾಗ ಬದಲು ಮಾತನಾಡದೆ ಅದರಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಈ ಮನೋಧರ್ಮವೇ ಆತನ ಉದ್ಧಾರಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಮೇಗಿಯ ಜೊತೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲೆ ಉಳಿದುಬಿಡಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಆತನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ಕೊಂಡುಬಂದಿದೆ; ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಉದ್ಯೋಗದ ಬಡತಿ ಪರಿಸರ ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅತೃಪ್ತಿ ಇದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ಮುನ್ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರನಾಗಿ ಆತನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ಇದು ಸೂಚಕವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ.

ಆದರೆ ಶ್ರೀನಾಥನ ಮನೋಧರ್ಮ ಇದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದುದು; ಅಥವ ವಿಭಿನ್ನವಾದುದು. ಆತ ಅಮೆರಿಕಾದಿಂದ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದರೂ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಬಿಟ್ಟಿರುವನು. "ಈ ದರಿದ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಪುಟ್ಟ ಅಮೆರಿಕಾವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಕನಸು" ಆತನದು. ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನೂ ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನೂ ಖಂಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಆತನಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ವಿಚಾರವಂತಿಕೆಯ ಭರದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯಮೌಲ್ಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರಾಕರಿಸುವ ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅನುಕರಣಶೀಲತೆಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮಹಂಸರು, ವಿವೇಕಾನಂದರು, ಅರವಿಂದರು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಮಾಡಿದುದು "ಸತ್ತಹೆಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣವಾಯುವನ್ನು ತುಂಬುವ ಕೆಲಸವನ್ನು." ಅನಂತುವಿಗೂ ಈ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆತನಲ್ಲಿಯೂ ಇಂದಿನ ಜೀವನದ ಬಗೆಗೆ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಅತೃಪ್ತಿ ಇದ್ದರೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಬಗೆಗೆ ಅನುಕಂಪೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ಶ್ರೀನಾಥನಲ್ಲಿ ಈ ಅನುಕಂಪೆಯಿಲ್ಲ. ಅವನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕಾರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಪರಾನುಕರಣೆಯೇ ಆತನ ಪ್ರೇರಕಶಕ್ತಿ.

ಬಹುಶಃ ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹರಿಣಿಯ ಮೇಲೆ

ಒತ್ತಾಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇರಿದ್ದಾನೆ. 'ಆಕೆಯನ್ನು ಅಡುಗೆ ಕೆಲಸದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಕ್ಲಬ್ಬು, ಮಹಿಳಾಸಮಾಜ, ನರ್ಸರಿಸ್ಕೂಲು ಹೀಗೆ ಹಲವು ಹನ್ನೊಂದು ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಕೈಹಾಕಲು' ಒತ್ತಾಯಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಕ್ಲಬ್ಬಿನ ಜೀವನದ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಕ್ಕೆ ಅವಳನ್ನು ಆಹುತಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. "ಹೆಂಗಸು ಮನೆಯನ್ನೆ ಸರ್ವಸ್ವ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಹಳೆಯ ಪರಂಪರೆಯ ಗುರುತು. ಆ ನಂಬಿಕೆ ನಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರೂರಿದುದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಪ್ರಗತಿ ಕುಂಠಿತವಾಗಿದೆ" ಎಂಬುದು ಆತನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಅತಿರೇಕದ ತುತ್ತತುದಿಯವರೆಗೂ ಎಳೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅದರ ಕಹಿಫಲವನ್ನು ಹರಿಣಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ತನ್ನ ವೇದನೆಯನ್ನು ಅನಂತುವಿನ ಮುಂದೆ ಆಕೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ಬಹುಶಃ ಶ್ರೀನಾಥನ ಬಾಲ್ಯದ ಪರಿಸರ ಪ್ರಭಾವವು ಆತನ ಅನುಭವದ ಮತ್ತು ವಿಚಾರವಂತಿಕೆಯ ಈ ಪರಿಮಿತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಆತ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗನಾಗಿ ಪಂಜರದೊಳಗೆ ಗಿಳಿ ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಮುದ್ದಿನಿಂದ ಬೆಳೆದವನು. "ನಾನು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಡಿಗ್ರಿ ಪಡೆಯುವತನಕ ಒಂದಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆದೆ" ಎಂದು ಆತನೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನದ ಬಹುಮುಖ ಅನುಭವಗಳಾಗಲೀ ಅದರ ಫಲವಾದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಾಗಲೀ ಆತನಿಗೆ ದೊರೆಯದೆ ಹೋಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಬೇರುಬಿಡದ ಈ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಅಮೆರಿಕೆ ಬಹು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಬೇರು ಬಿಡಲಾಗದೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲದ, ಇಲ್ಲಿಗೂ ಸಲ್ಲದ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಧೋರಣೆ ಈತನದಾಯಿತು. ಈತನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ಮೌಲ್ಯಗಳಾವುವೂ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತವುಗಳಲ್ಲ; ಅಥವ ಅನಂತುವಿನಂತೆ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಚಾರದ ಒರಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಶೋಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಈತನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಮರಳಿನಮೇಲೆ ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಮಕ್ಕಳಾಟದಂತೆ ಆತ ತನ್ನ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಾನು ಆನಂದದಿಂದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ನದಿಯದಡದಲ್ಲಿ ಮರಳಿನಿಂದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಮಕ್ಕಳಾಟದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾದ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅರುಣ, ದೀಪ್ತಿ, ಪ್ರದೀಪರು ಕಪಿಲೆಯ ಮರಳಹಾಸಿನಮೇಲೆ ಮರಳಿನಕೋಟೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಮ್ಮೆ ಕೋಟೆಯ ಒಂದುಭಾಗ ಕುಸಿಯುತ್ತದೆ. ಅರುಣ ಅದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ: "ಈ ಕೋಟೆ ಈಗ ಭದ್ರವಾಗಿದೆ, ಯಾವ ಹಗೆಬಂದು ಫಿರಂಗಿಹಾರಿಸಿದರೂ ಕೋಟೆಮುರಿಯದು" ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮಗನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಅನಂತು, ತಳಪಾಯವಿಲ್ಲದ ಆ ಕೋಟೆಯ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ನಂಬಿದ ಆ ಬಾಲತ್ವದ ಹರ್ಷವನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನೀರುಕುಡಿಯಲೆಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಗೂಳಿಯೊಂದು ಅವರ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕೊಂಬಿನಿಂದ ತಿವಿದು ನಿರ್ನಾಮಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಹರಿಣಿ ವಿಷಾದ ಪಡುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಮಕ್ಕಳು ಮೊದಲಿನ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೇ ಇನ್ನೊಂದು ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತು ಅದನ್ನು ತೋರಿಸಿದಾಗ ಆಕೆ ಅದೇ ವಿಷಾದದಿಂದ

ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ, ಆ ಕೋಟೆಯೂ ಮುರಿದುಬೀಳುತ್ತದೆಂದು. ಏಕೆಂದರೆ: "ಬುನಾದಿ ಇಲ್ಲದ ಸಡಿಲು ಮರಳಿನಕೋಟೆ ಎಂದಿಗೂ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಬಾಳದು" ಮಕ್ಕಳಾಟದ ಈ ಚಿಕ ಪ್ರಸಂಗ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡವರು ಅದಕ್ಕೆ ತೋರುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತುಂಬಾ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಕ್ತಾಯವೂ ಇಂತಹ ಒಂದು ಸಾಂಕೇತಿಕ ನಿರೂಪಣೆಯಿಂದಲೇ ಆಗಿದೆ. ಶ್ರೀನಾಥ ಹರಿಣಿಯರನ್ನು ಅತಿಥಿಗಳನ್ನಾಗಿ ನಂಜನಗೂಡಿನಿಂದ ಮನೆಗೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡುಬಂದು ಮರುದಿನ ಅವರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟಮೇಲೆ ಅನಂತು ಮಾಲತಿಯರು ತಮ್ಮ ಮನದ ಬೇಸರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರವಾಸ ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲು ಸೋಮನಾಥಪುರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ದೇವರಿಲ್ಲದೆ ಹಾಳುಬಿದ್ದ ಆ ಹಳೆಯ ಕಲಾಕೃತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅನಂತು ಭಾವಪರವಶನಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಮಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ನೆಮ್ಮದಿಯ ಬದಲಾಗಿ ಅಶಾಂತಿಯ ಉಬ್ಬೆಗ ಆತನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ತುಂಬುತ್ತದೆ. "ಈ ಪಾಳುಬಿದ್ದ ದೇವಾಲಯ ನಮ್ಮ ಜನಾಂಗದ ಸಂಕೇತ" ಎಂದು ಬಿಸುಸುಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಮಾಲತಿ ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪದೆ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಪುನರುತ್ಥಾನಗೊಂಡ ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. 'ನಮ್ಮ ನಾಡು ಆ ಮಂದಿರವೆಂದು ಏಕೆ ತಿಳಿಯ ಬಾರದು?' ಎಂದು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಮುಂದೆ ಅವರು ಕಾವೇರಿ ಕಪಿಲೆಗಳ ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟುವ ಪ್ರತಿಮೆ ಮುಂದು ವರಿಯುತ್ತದೆ. ಮಗು ಅರುಣನೊಡನೆ ಇವರು ಆ ಆಟದಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಹರಯವನ್ನು ಕಳಚಿ ಮಕ್ಕಳಂತಾಗಿ ಕೋಟೆಯಧಾಳಿಯನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಪರಸ್ಪರ ಎದುರಿಸಿ ಕುಣಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸುತ್ತಾರೆ; ಸಂಗಮದಲ್ಲಿಳಿದು ನೀರಾಟವಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಪಿಲೆ ಕಾವೇರಿಯೊಡನೆ ಲೀನವಾಗಿ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಆ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ದಂಪತಿಗಳು ಆ ನಿರಂತರತೆಯ ಸಾಕಾರ ಸಂಕೇತವೆಂಬಂತೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ವೃದ್ಧವಿಪ್ರನೊಬ್ಬನನ್ನು ತಂದು ಆತನ ಪುರುಷಸೂಕ್ತದ ಪಾರಾಯಣವನ್ನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಪ್ರಣಯದಂಪತಿಗಳೊಡನೆ ಕಾದಂಬರಿ ಯನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸಿರುವುದು ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿದೆ; ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ವಿಚಾರವೀಚಿಯ ಅಂತಿಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಗೊಳಿಸಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರಶೀಲತೆ ಹಲವು ಹಂತಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಗೊಳ್ಳದೆ ಸರಳವಾದ ಕಥೆಯ ಅವಲಂಬನೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತುವಿನ ಪಾತ್ರದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ತೋರಿದರೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಸರಳ ವಾಗಿ ತನ್ನ ಮಾರ್ಗವನ್ನುರೂಪಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ರೈತರನ್ನೂ, ನಾಟಿಹಾಕುವ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ. ಹರಕೆಗಾಗಿ ತಲೆ ಬೋಳಿಸುವ ಗಂಡಹೆಂಡಿರನ್ನೂ ಕಂಡೊಡನೆ ಪರಿ ವರ್ತಿತನಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅಚ್ಚಿಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಹರಿದು ಹಾಕುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀನಾಥನಂತೂ ಒಂದುರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಜೀವಗೊಂಬೆ;

ಅಥವಾ ಜೀವವಿದ್ದರು ಯಾವುದೋ ಸೂತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಕೈಕಾಲಾಡಿಸಲುಮಾತ್ರ ಆತ ಸಮರ್ಥ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಹರಿಣಿ ಜೀವಂತಪಾತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ; ಆದರೆ ಮಾಲತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಗೃಹಿಣಿಯ ಸಾತ್ವಿಕ ಕಳೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಮಾಲತಿಯ ಪಾತ್ರ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದು. ಅದು ಆದರ್ಶಪಾತ್ರವೆಂದು ತೋರಬಹುದಾದರೂ, ಕೈಗೆಟುಕದ ಕೃತಕ ಆದರ್ಶವಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವತೆಯ ರಕ್ತಮಾಂಸಗಳಿಂದ ಸಶಕ್ತವಾದ ಜೀವಂತಪಾತ್ರ. ಭಾರತೀಯ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಜೀವನಧರ್ಮಗಳ ವಿಚಾರಧಾರೆ, ಮೌಲ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಗಳು ಈ ಪಾತ್ರಗಳ ಸುತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತವೆ. ಬಹುಶಃ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸರಳ ತೀರ್ಮಾನ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇದು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚನ್ನು ಬಯಸದ ಭಾವುಕ ಓದುಗರನ್ನು ತನ್ನ ವೈಚಾರಿಕ ಎಳೆಗಳ ಆಕರ್ಷಕತೆಯಿಂದ ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಓದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ

"ನನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆ"*

ತಾಳ್ತಜೆ ವಸಂತ ಕುಮಾರ

'ನನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆ' ಇದು ಭಾರತೀಸುತರು ಲಘು ಕಾದಂಬರಿ ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡ ಒಂದು ನೀಳ್ಗತೆ. ೧೯೩೪ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾದ ಈ ಕೃತಿಯ ವಸ್ತು ಸರಳ ಸಂಸಾರ ಜೀವನ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಆಶಯದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿಕವಾಗಿ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಅನಂತರ ಇದರ ತಂತ್ರ ವಿನ್ಯಾಸಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

'ನನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆ' ಪ್ರೇಮದಂಥ ಅತಿ ಅಮೂರ್ತ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿ ವಿಶೇಷದ ಒಂದೆರಡು ಮಜಲುಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹವಣಿಕೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಪ್ರೇಮದ ಮುಖಗಳು ಅನಂತ. ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಂದರ್ಭದಿಂದ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅದು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಬಹುದು. ವಿಶೇಷತಃ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ದೈಹಿಕ ಕಾಮದ ಉತ್ಸರ್ಗದಿಂದ ಒದಗಿಬರುವ ಅನ್ಯಾದೃಶ ಜೀವನಾನುಭವ ಪ್ರೇಮ. ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಂತರ್ನಿಹಿತನನ್ನಾಗಿಸಬಹುದು; ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಣ ಬೆಸುಗೆಯಾಗಬಹುದು; ವ್ಯಕ್ತಿ ದೇಶದ ಬಾಂಧವ್ಯದ ಕೊಂಡಿಯಾಗಬಹುದು.

ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರೇಮದ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೂ ಅನಂತ ಮುಖಗಳು. ಅರಳಿದ ಹೂವಿಗೆ; ಒಗ್ಗೂಡಿ ಮತ್ತೆ ಚೆದರುವ ಮೋಡಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ; ಕಾರಿರುಳ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಮೈದೋರಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುವ ಮಿಂಚು ಹುಳದ ಕಾಂತಿಗೆ; ತಾಯ ತುಂಬುಕೆಚ್ಚಲ ಸೊಡೆಯಿಂಟಿದ ಬಳಿಕದ ಕರುವಿನ ಕೆನೆತ–ನೆಗೆತಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ತಾಗುತ್ತದೆ; ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದು ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿ ಅಥವಾ ಸೌಂದರ್ಯಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿ. ಆದರೆ ಎರಡು ಮಾನವ ಜೀವಗಳ ಆಕರ್ಷಣೆ ವಿಕರ್ಷಣೆಗಳು ಎಲ್ಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ-ಕಾರಣ ಸಂಬದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. "ಏಕೋ ನಾನವಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತೇನೆ". "ಏಕೋ ನನಗೆ ಅವನು ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟ". ಇಂಥ ಮಾತುಗಳು ಅರ್ಥದ ಪರಿಧಿಯಾಚೆಗಿನ ಕೇವಲ ಅನುಭವಗಮ್ಯವಾದ 'ಬಲ್ಲವನೆ ಬಲ್ಲ ಬೆಲ್ಲದ ಸವಿಯ' ಅಂಥ ಉಕ್ತಿಗಳು ಸೋದರವಾತ್ಸಲ್ಯ ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರೀತಿ, ನಾವೆಂದೂ ಕಾಣದ, ಸ್ವರ ಕೇಳದ ದೇವರ ಬಗೆಗಿನ ಭಕ್ತಿ ಇವೆಲ್ಲ ಇದರ ಇತರ ಸ್ತರಗಳು. ಪ್ರಕೃತ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ

---

* ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳ ಹಿಂದಿನ, ತರುಣ ಭಾರತೀಸುತರ ಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಇದು ೧೯೭೦ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೂರು ಆವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಕಾಲ, ಪರಿಸರ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವೈಚಾರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳು ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದಿಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಅಂಶ. 'ಸಂ'

ಇಂಥ ಒಂದು ಉದಾತ್ತ ವಿಚಾರದ ಗೌಸಣಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತೀರಾ ನಿಶ್ಯಕ್ತವೂ ಅಪ್ರಭಾವಿಯೂ ಆದ ಆಶಯದ ವಿಸರಣೆ ಇದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಲೇಖಕರು ಭಾಷೆಯ ಮೇಲಿನ ಸ್ತರವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಕೃತಕತೆಯತ್ತ ವಾಲಿದಾರೆ ಎನ್ನದೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ. ಸರಳವಾಗಿದ್ದರೆ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕಳೆಯೇರಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಭಾಷೆ ಲೇಖಕರ ಅತಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಮೋಹದಿಂದಾಗಿ ನಿರ್ಜೀವವಾಗಿದೆ; ಸತ್ವಹೀನವಾಗಿದೆ. ಉದಾ: ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಭಾಷ್ಪಜಲ, ವದನಮಂಡಲ, ಆಹ್ಲಾದ, ದೃಗ್ಗೋಚರ, ಕ್ರಂದನಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಸರಳವಾದ ಕಣ್ಣೀರು, ಮುಖ, ಸಂತೋಷಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ? (ಪುಟ ೧—೫) ....ನಮ್ಮ ಲೋಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸಿತು. (ಪುಟ ೧೯) ....ನಿದ್ರಾಂಗನೆಯ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷವೀಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ನಾನು ಪಾತ್ರವಿಸಿದೆನೋ? (ಪುಟ ೨೬) ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಭೂಯಿಷ್ಠ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಓದುವಾಗ ಶೀನಿಯ ಎಳೆಮುಖದ ಬದಲು ಲೇಖಕರ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಮುಖವೇ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುತ್ತದೆ.

'ನನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆ' ಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಶವೆಂದರೆ ಸಿನೀಮಿಯ ಘಟನೆಗಳ ಬಾಹುಳ್ಯ. ಶೀನಿಯ ಬಾಲ್ಯ ಕಾಲದ ತುಂಟತನಗಳು ಸಹಜತೆಯನ್ನು ಸಹಾ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸೂತ್ರ ಬದ್ಧವಾಗಿವೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. [ಉದಾ: ಕೇಶವರಾಯರ ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭ (ಪುಟ ೨೯) ಕಿತ್ತಳೆ ಹಣ್ಣಿನ ಅಪಹಾರ ಕಾರ್ಯ (ಪುಟ ೩೧)] ಮಕ್ಕಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದುಡುಕು ಬುದ್ಧಿಯವರಾಗಿದ್ದು ಸಾರಾಸಾರ ವಿವೇಚನೆ ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. (ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಶೀನಿ ಅತಿಮಾನವನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನಲಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ.) ತಮ್ಮ ಕ್ರಿಯೆಯ ಪರಿಣಾಮದತ್ತ ಅವರು ಗಮನ ಹರಿಸುವುದೂ, ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಉದ್ದುದ್ದ ಪಥಕಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸುವುದೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿನ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆಯಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶೀನುವನ್ನು ಅವನ ಅತ್ತಿಗೆ ಒಲಿಸಿಕೊಂಡ ಸಂದರ್ಭ (ಪುಟ ೩೮) ಶೀನು ಮತ್ತು ಸೀತೆಯರ ಮಧ್ಯದ ಸಂಭಾಷಣೆ (ಪುಟ ೯೦) ಅವರ ವಿವಾಹದ ಅನಂತರ ನಡೆದ ಸಂಯೋಜಿತ ಘಟನೆಗಳು ಬೆಳ್ಳಿ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪುಟಕ್ಕಿಂತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶೋಭಿಸಬಹುದೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ತಾವೇ ಕರೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಈ 'ಲಘು ಕಾದಂಬರಿ'ಗೆ ಸುಖಾಂತ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಲೇಖಕರು ಬಹಳಷ್ಟು ಶ್ರಮಿಸಿದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವುದೋ ಚಲನ ಚಿತ್ರದ ದಟ್ಟ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಲೇಖಕರು ಒಳಗಾದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮದುವೆ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಕುರಿತಾದ ಶೀನುವಿನ ಅಪಕ್ವವೂ ಬಾಲಿಶವೂ ಆದ ವಿಚಾರಧಾರೆಯ ನಿರೂಪಣೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೋ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. (ಪುಟ ೯೪) ಉದ್ದುದ್ದ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಶೀನಿಯ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲ ಪುಟದಿಂದ

ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅಬಾಧಿತವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಿರುವ ಶೀನಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎರಡು ದಶಕಗಳು ಉರುಳಿ ಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ಅವನ ಬಾಯಿಯಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕಲ್ಲದೆ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಯಲ್ಲಾಗಲೀ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಅದು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೇಂದ್ರ ಪಾತ್ರವಾದ 'ಅತ್ತಿಗೆ' ನಾಗಮ್ಮನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅತಿ ಉದಾತ್ತೀಕರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ದೌರ್ಬಲ್ಯರಹಿತಳಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. [ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜೀವನದ ಮೊದಲ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲೇ ಈ ಕೃತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾದುದೆಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ ಕೂಡ–] ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಹಿರಿಯ ಲೇಖಕರೊಬ್ಬರ ಮೊದಲಕೃತಿ ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಅರ್ಹವಾಗಬಹುದೇನೋ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರೇಮವಿದ್ದರೆ ಆ ಭಾವನೆಗಳ ಆಧಿಕ್ಯವನ್ನು, ಆವೇಗವನ್ನು ಉತ್ಕಟತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಶಾಂತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದೈಹಿಕ ದಾರಿಗಳಿವೆ. ಪಾಪ ವಲ್ಲದ ದೈಹಿಕ ಸಾಮೀಪ್ಯ ಅವರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಈ 'ಭಾರ' ಗುರುತರವಾಗದಂತೆ ಅಸಹನೀಯವಾಗದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಸ್ನೇಹ ಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಾವನಾವಲಂಬಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸಾಮೀಪ್ಯ ಅನಿವಾರ್ಯವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ವಾತ್ಸಲ್ಯಪೂರ್ಣ ಹೃದಯದ ಇರುವಿಕೆ ಭೌತಿಕ ಅಂತರದ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅಸೀಮ ತೃಪ್ತಿ ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸಂಶಯದ ಹಳದಿ ಜ್ವರವೇರಿದ ಸಮಾಜದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಇಂಥ ಸಂಬಂಧ ಕೇವಲ blue ಆಗಿ ವಿತಿಮೀರಿದು ದಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯದಿಂದ ಅನಿಸಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಸಮಾಜದ ಹಿಡಿತ ಇಲ್ಲವಲ್ಲಾ! ಭೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಅತ್ತಿಗೆಯಿಂದ ತೀರಾ ಕಿರಿಯನಾಗಿದ್ದ ಅವಳ ಮೇಲೆ ನಿಷ್ಕಾಮ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಹೊಂದಿದ್ದ ಅವಳನ್ನು ತಾಯಿಯಂತೆ ಗೌರವಿಸಿ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮೈದುನ ಇದ್ದಾನೆಂದರೆ ಅದು ಲೋಕದ ಎಂಟನೇ ಅದ್ಭುತವಾಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಭೌತಿಕ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಪೂರೈಕೆ ಎಷ್ಟು ಅನಿವಾರ್ಯವೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವೂ ಆಗಿದೆಯೋ ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ ಒಂದು ತೂಕ ಮಿಗಿಲಾಗಿಯೇ ಮಾನಸಿಕ ಹಾಗೂ ಭೌತಿಕ ಬೇಡಿಕೆಗಳಪೂರೈಕೆ ಆಗಲೇ ಬೇಕಾದುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. (ಸೈಕಾಲಜಿ ಇಂಥ abnormality ಯನ್ನು ಅಥವಾ strong emotional mud ಅನ್ನು Fobia ಎಂದು ಹೆಸರಿಸುತ್ತದೆ) ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತಾನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಗಿ, ತನ್ನವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬಂದರೆ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕೊಲೆ ಆದಂತೆ. ಇಂಥ ಸಂಕೀರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮುಂದೆಂದೂ ಸಹಜವಾಗಿರಲಾರ – ವ್ಯವಹರಿಸಲಾರ – ವರ್ತಿಸಲಾರ ಈ ದೃಷ್ಟಿ ಯಿಂದ ಶೀನಿಯದು ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ತಕ್ಕುದಾದ ಪಾತ್ರ. ತೀರ ಎಳವೆ ಯಲ್ಲಿಯೇ ತಾಯಿತಂದೆಯರನ್ನಗಲಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಆತನ ದೈಹಿಕ ಆವಶ್ಯ ಕತೆಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಪೂರೈಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆತ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡುದು ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ಸ್ಪರ್ಧಿ ಮನೋಭಾವವನ್ನು. ಜೀವನದತ್ತ ಆಕರ್ಷಣೆ ವಿಕರ್ಷಣೆ ಎರಡೂ ಇಲ್ಲದ

ಔದಾಸೀನ್ಯವೃತ್ತಿಯು ಆತನಿಗೆ ಮಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಸವಿ ದೊರೆತುದು ಅತ್ತಿಗೆಯಿಂದ. ಬರಿದಾಗಿದ್ದ, ಎಂದಾದರೂ ತುಂಬಲೇಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಪೂಜನೀಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನಾತ ತನ್ನ 'ಅತ್ತಿಗೆ'ಗೆ ಕೊಡಮಾಡಿದ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ತಿರಸ್ಕೃತ ಮಗು (neglected child) ವಾಗಿದ್ದ ಅವನ ಸುಪ್ತಮನಸ್ಸು ಅತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅತಿಯಾಗಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ಈ ಸುಪ್ತ ಅನಿಸಿಕೆ ತಾನೇತಾನಾಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಅಕ್ಟೋಪಸ್ ಹಿಡಿತದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಅವನು ದುರ್ಬಲನಾಗಿದ್ದ, ಅಸಹಾಯಕನಾಗಿದ್ದ, ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಅವನ ಜೀವನ ಸಂಗಾತಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಹತ್ತರಲ್ಲಿ ಹನ್ನೊಂದಾಗಿದ್ದ – ಸೀತಾ ಅವನ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ತಕ್ಕವಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಶೀನಿಯ ಅಂತರ್ಯ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆಯೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತ್ತು. ಈ ತೆರೆದ Comparison ಎಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವವಾಗುತ್ತದೋ ಅಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರೇಮವಾಗಲಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯವಾಗಲಿ ನಿಶ್ಶಬ್ದವಾಗಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೋಲಿಕೆಗೆ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲ – ಆರಂಭ ಮಾತ್ರ. 'ಓ ಅವಳಾದರೆ ಇವಳಿಗಿಂತ ಒಳ್ಳೆಯವಳು' ,ಅವನಂತೆ ಇವನಲ್ಲ' 'ಅವನಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದ' 'ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಇನ್ನೂ ಸುಖಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ' ಇಂಥ ಅನಿಸಿಕೆಗಳು ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ, ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ತೋಡಿದ ಗೋರಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಒಳಗೆ ಭಾವನೆಗಳ ಶವದಹನವೂ ಮುಗಿದಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರೇಮ ವಾತ್ಸಲ್ಯಕ್ಕೆ ಅದುವೇ ಹೋಲಿಕೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ/ಳ ಪ್ರೇಮವೂ Unique ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರೇಮ ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳು ಸಮಾನಾಂತರ ಸರಳ ರೇಖೆಗಳಲ್ಲ. ಯಾವುದು ಮೊದಲು – ಯಾವುದು ಕೊನೆ, ಯಾವ ಭಾಗ ಮೇಲು ಯಾವುದು ಕೀಳು ಎಂದು ಕೇಳಲು ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲದ ವೃತ್ತಗಳು, ಹಾಲಿನ ರುಚಿಯನ್ನು ಜೇನಿನ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು, ಕಬ್ಬಿನ ಸವಿಯನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ಯಾವುದು ಹೆಚ್ಚು ಆಸ್ವಾದ ಯೋಗ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಲಾದೀತೇ? ತಾಯಿಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯಪೂರ್ಣ ನಗೆಯನ್ನು, ಮಡದಿಯ ಮೋಹಕ ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ಕಂದನ ಚಿತ್ತಾಪಹಾರಕ ಮುಗುಳ್ನಗೆಯನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಅಳೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಶೀನಿ ಮಾಡಿದುದು ಇಂಥದೇ ಮೂರ್ಖಕೆಲಸ. ಅತ್ತಿಗೆ ಅವನಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿನಿಯಾಗಿದ್ದಳು, ಬಿದ್ದಾಗ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಧೂಳು ಕೊಡವಿ ಮುದ್ದಿಸುವ ಮಾತೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಮಡದಿ ಸೀತಾ ಅವನ ಸುಖದುಃಖದ ಭಾಗ ಸ್ವಾಮಿನಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ನೋವಾದಾಗ ಹರಿಯುವ ಕಣ್ಣೀರಿಗೆ ತನ್ನ ಪಾಲಿನ ಒಂದೆರಡು ಹನಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿತ್ತು ಅವಳ ಸಾಂತ್ವನಶಕ್ತಿ. ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಒಂದೆ ತಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ತೂಗಿದ ಶೀನಿಗೆ ಕಾದಿದ್ದುದು ನಿರಾಸೆ-ದುರಂತ. ಅವನು ಸ್ತ್ರೀಸಹಜವಾದ ಸೀತಾಳ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಆದರ್ಶದ ಭೂತಗನ್ನಡಿಹಿಡಿದು ವಿವೇಚಿಸುವ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಿತ್ತೆ? ತನ್ನ ಈ abnormal ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಬೆಲೆಯನ್ನು ತಾನೇ ತೆರಬೇಕಾಯಿತು. ಒಂದು ರೀತಿಯ ವೈಚಾರಿಕ ತಿರುವು ಕೊಡಬಹುದಾಗಿದ್ದ, ವೈಚಾರಿಕ ತುಮುಲದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಲೇಖಕರು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ವಾತ್ಸಲ್ಯಮಯಿ ಹೆಣ್ಣು. ಮಾತೃತ್ವ ಅವಳ ರಕ್ತದೊಡನೆ ಬೆರೆತು ಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಶೀನಿ ನೊಂದುಕೊಂಡ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಮೂಲ್ಯವಾದು ದೇನನ್ನೋ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ನತದೃಷ್ಟ ಬಾಲಕ. ಹೊಸ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲೆತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ನಾಗಮ್ಮ ಸಹಜವಾಗಿ ಶೀನಿಯತ್ತ ಆಕರ್ಷಿತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ಆತ್ಮೀಯ ವೃತ್ತದ ಪರಿಧಿಯೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವನ ಜೀವನದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವಿ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ, ಚಾಲಕ ಯಂತ್ರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಅವನ ಬದುಕಿನ ಸ್ಥಿಮಿತ ಡೋಲಾಯಮಾನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ತನ್ನ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯಿಂದ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಲೇಖಕರು ಇವಳನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಉನ್ನತ ಆದರ್ಶಗಳ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಬದಲಾಗಿ ಆತ್ಮಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಂಪದ್ಭರಿತಳಾಗಿರುವ ಸ್ವತಂತ್ರ ಚಿಂತನಶಕ್ತಿ ಇರುವ ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದರೆ ನಾಗಮ್ಮ ಓದುಗರಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವರ – ಅವಳ ಮಧ್ಯದ ಸಂಬಂಧ ಇನ್ನಷ್ಟು ನಿಕಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು – ಸಹಜವಾಗುತ್ತಿತ್ತು – ಪರಿಚಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

'ಅಣ್ಣ' ಕೇಶವರಾಯರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಭಾರತೀಸುತರು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಜೀವನಕ್ಕೆ ನೈಜತೆಗೆ ಸಮೀಪವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆತ ಸಹಜವಾಗಿ ರೇಗಬಲ್ಲ, ತನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಹೊರಗೆಡಹಬಲ್ಲ, ಭಾವನೆಗಳ ವಶವರ್ತಿಯಾದ ತುಸು ಗಂಭೀರಸ್ವಭಾವದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ರಕ್ತಮಾಂಸಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಉಳಿದ ಪಾತ್ರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಗಮನಿಸಿದರೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟನ ಜೀವಂತಿಕೆ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಬರವಣಿಗೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿರುವ ಜನಜೀವನದ ಜೀವಂತ ಚಿತ್ರಣವೂ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗಿರುವುದು ಬೇಸರದ ಸಂಗತಿ. ಈ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ವೈಚಾರಿಕತೆ (rationality)ಯ ಒಂದು touch ಮಾಂತ್ರಿಕಸ್ಪರ್ಶವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಬದಲಾಗಿ ತೀರ sentimental ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡ, ಹೊರಟು ಎರಡನ್ನೂ ಸಾಧಿಸದ ಸಂದಿಗ್ಧಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದಿನಕಾಲಕ್ಕೂ ಇಂದಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರಬಹುದು, ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆದರೆ ಜೀವನಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಮೂಲ ಭೂತ ಮನೋವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಬದಲಾವಣೆ ಆಗಿದೆಯೇ? ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎದುರಾದಾಗ ಮನುಷ್ಯ ಉಳಿದೆಲ್ಲವನ್ನು ತೃಣೀಕರಿಸಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಾನೆ (Struggle for existance). ಇದರೊಡನೆ ಸರಪಣಿ ಕ್ರಿಯೆಯಂತೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಪರಿಸರದೊಡನೆ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕಾಗಿ, ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ, ಅವಕಾಶಕ್ಕಾಗಿ, ಅರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ, ಸ್ಥಾನ ಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಡೆದಾಟ. ಈ ಅನಂತ ಹೋರಾಟದ ಮಧ್ಯೆಯೂ ಬಾಳು ಬೇಕೆನಿಸುವುದು, ಪ್ರಿಯವಾಗುವುದು, ಸಹ್ಯವಾಗುವುದು ಆತ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡ, ಹೊಂದಿರುವ ಸಂಬಂಧ ಗಳಿಂದಾಗಿ. ಇಂಥ ಸಂಬಂಧವೊಂದರ ವೈಚಿತ್ರ್ಯ ವೈಶಾಲ್ಯದ ನಿರೂಪಣೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ತ್ಮಕ ಬರೆಹವಾಗಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಕೃತಿ ಲೇಖಕರ ಸೂತ್ರಬದ್ಧತೆಯಿಂದಾಗಿ ಕ್ರಿಯಾಹೀನ ಪರಿಸರದಿಂದಾಗಿ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಸೋಲುತ್ತದೆ ಎನ್ನಬೇಕಾಗಿದೆ.

"ಸಂತಾನ ಭಿಕ್ಷೆ"

ಪ್ರೇಮಾ ಭಟ್

'ಸಂತಾನಭಿಕ್ಷೆ' ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಅವರ ಎಲ್ಲಾ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ವೈಚಾರಿಕತೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಂಜೆಯೊಬ್ಬಳ ಬದುಕು ಈ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಕಥಾವಸ್ತು. ಇದನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಭಾರತೀಸುತರು ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಳಲನ್ನು ಮಾತೃಸಹಜವಾದ ಅವಳ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರಾದರೂ, ಈ ಆಸೆ ಅಧಿಕವಾದಾಗ ಅವಳನ್ನು ಹಾದಿ ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸದಿದ್ದಾಗ ಅನ್ಯರಿಂದ ಪಡೆಯುವುದು ಅಷ್ಟೇನೂ ಸಮರ್ಪಕ ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ. ನೆರೆಮನೆಯವರಿಂದ ಕಡ ಪಡೆಯುವ ಹಾಗೆ ನೀರಜ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಸಂತಾನಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅವಳ ಮನೋಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ತಾಕಲಾಟವೂ ಇಲ್ಲ. ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಸರಿಯೇ ತಪ್ಪೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಗೋಜು ಓದುಗನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ನೀರಜೆಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಮಗು ಬೇಕು. ಮುದ್ದಾದ ಚಂದನದ ಗೊಂಬೆಯಂತಹ ಒಂದು ಮಗು. ಅದನ್ನು ಗಂಡನಿಂದ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದಾಗ ಪರಪುರುಷನಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಭಾರತೀಸುತರು ಹೆಣ್ಣಿನ ಆಂತರಿಕನೋವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಆದರೆ ನೀರಜಳಂತಹ ಸಾಧ್ವಿಹೆಣ್ಣು ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆಯೇ? ಮಾಡಬಲ್ಲಳೇ? ಎಂದು ಯೋಚಿಸಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಕಾದಂಬರಿ ಪೂರ್ಣ ಸೋತಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ನೀರಜ ಅನುಭವಿಸುವ ನೋವು ಮನಮಿಡಿಸುವಂತಹದು. ಭಾರತೀಸುತರ ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಲೇಖನಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಗಂಡ ಗಣಪತಿಯಾಗಲಿ ಅಥವ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನೇ ಆಗಲಿ ಇನ್ನುಳಿದ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಸೊರಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಭಾವನೆಗೂ ವಿಚಾರಕ್ಕೂ ಒಂದು ಅರ್ಥ ಇದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಅವರದೇ ಆದ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿದೆ. ಆದರೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಥಾನಾಯಕಿ ನೀರಜ ಸೊರಗಿದ್ದಾಳೆ. ಮೊದಲು ಬಂಜೆ ಎನ್ನುವ ಕೊರಗಿನಿಂದ ಮುಂದೆ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸುವುದರಿಂದ ನೀರಜ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಸೊರಗುತ್ತದೆ.

ನೀರಜ ಒಬ್ಬ ಸಾಧ್ವಿ ಹೆಣ್ಣು. ಮನೆ ತುಂಬಿ ಆರುವರ್ಷ ಸಂದರೂ ಬಸುರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೂಸೊಂದನ್ನು ಹೆತ್ತು ತನ್ನ ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಿಸುವ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಬಯಕೆಗಳು ಸಹಜ, ಕನಸುಗಳು ಅಷ್ಟೇ ತೀವ್ರ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾದ ಸಂಪತ್ತು ಇದೆ. ಅತ್ತೆಗೆ ಸೊಸೆಯು ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ಗಂಡನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಉದ್ಯೋಗವೂ ಇದೆ. ಇಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾದದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಗಂಡನಿಗೆ ಶರೀರ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲ. ದೇವರು ದಯುತೋರದಿದ್ದರೆ ಡಾಕ್ಟರರು ಏನುಮಾಡಿಯಾರು?(ಪುಟ11) ಎಂದು ಗಂಡ ಹಾರಿಕೆಯ

ಉತ್ತರಕೊಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಓದುಗ ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ. ಕತೆ ಹೀಗೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ ಇನ್ನು ನೀರಜ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿದದ್ದು ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ. ಅವನ ಮೊದಲನೆಯ ಹೆಂಡತಿಗೂ ಮಕ್ಕಳಾಗ ಲಿಲ್ಲ ಮೊದಲು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ. ಅನಂತರ ಒಂದು ಮಗುವಾದರೂ ಆ ಮಗು ಮೊದಲು ಸತ್ತುಹೋಗುತ್ತದೆ; ಮತ್ತೆ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಸತ್ತುಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ನೀರಜ ಬಂಜೆಯಾಗಲು ದೋಷ ಗಣಪತಿಯದೇ ಎಂದು ಸ್ಥಿರವಾದ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಯಿ ಮರುಮದುವೆಗೆ ಹಂಬಲಿಸಿದಾಗ ಅವನು ಒಪ್ಪದೇ ಇರುವುದು ಇದೇಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಮುಂದೆ ಒಂದು ಮದುವೆಯ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನೀರಜಳನ್ನು ಗಣಪತಿ ಕಂಡು ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮುರಿದು ಮತ್ತೆ ಮರುಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲೇ ಊಹಿಸಿದಂತೆ ಗಣಪತಿ ಮಹಾರಸಿಕ. ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸಂಗಮಾಡಿದವನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೀರಜಳ ವಿವಾಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು. ತಾನನುಭವಿಸಿದ ಎಷ್ಟೋ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸಂಗವನ್ನು ಅಂಗಸೌಷ್ಟವವನ್ನು ನೆನಪುಮಾಡಿಕೊಂಡ ಗಣಪತಿಗೆ ಅವರೆಲ್ಲರಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕಾಣು ತ್ತಾಳೆ ನೀರಜ; ಮೆಚ್ಚಿ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

ನೀರಜ ಹಳ್ಳಿಯ ಬಡಮೇಷ್ಟ್ರ ಮಗಳು. ಇಚ್ಛೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮರುಮದುವೆಗೆ ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕು ಅವಳು. ಅಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ರಂಗಣ್ಣ ಸಾತ್ವಿಕ ಸ್ವಭಾವದವನು ಮೇಲಾಗಿ ದೈವಭಕ್ತ. ಇಂತಹ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನೀರಜಳಲ್ಲಿ ವೈದಿಕಪ್ರಜ್ಞೆ ಇದೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಅವಳ ಜಾತಕವನ್ನು ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಜೋಯಿ ಸರಿಗೆ ತೋರಿಸಿದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಭಿಚಾರದ ದುಷ್ಟ ಯೋಗವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ನೀರಜ ಇಂತಹ ಹೀನ ವಿಚಾರಕ್ಕಿಳಿಯುವುದು ಜಾತಕಫಲ ಎನ್ನುವಂತೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ ಭಾರತೀಸುತ ಅವರು. ಮುಂದೆ ಏನೇನು ಸಂಭವಿಸುವುದೋ ಮೊದಲೇ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಬರುವುದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳು ವುದರಲ್ಲೇ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಮದುವೆಯಾದಮೇಲೆ ಗಂಡನ ಪ್ರೀತಿ, ಅತ್ತೆಯ ಆದರದಲ್ಲಿ ನೀರಜ ನಿಜಕ್ಕೂ ಪರ ವಶಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಗಂಡ ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಅವಳಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದವನಲ್ಲ. (ಪು. 35) ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಹಾಗೆ ಗಣಪತಿ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ತೃಪ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ಅಂತರಂಗ ದಲ್ಲಿ ಪಡುವ ಭೀತಿಗೆ ಕಾರಣವನ್ನೂ ಭಾರತೀಸುತರು ಅವನ ಮುಖಭಾವದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಏರುಪೇರಿನಲ್ಲಿ ಬಹುಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದು ಅವರ ಸಮರ್ಥ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಣಪತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವಿಶ್ವಾಸ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಅವನ ಪಾತ್ರದ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. (ಪುಟ 11, ಪುಟ 15, ಪುಟ 36, ಪುಟ 38) ಅವನು ನೀರಜಳೊಂದಿಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡರೂ ಒಳಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಿಳಿಯದುದೇನೂ ಇಲ್ಲ. (ಪುಟ 38ರಲ್ಲಿ ಗೆಳೆಯರು ಅವನನ್ನು ಛೇಡಿಸುವ ವಿಚಾರವನ್ನು

ಗಮನಿಸಬಹುದು.)

ಇನ್ನು ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಕೊರತೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಸುಡುವ ನೋವಂತು ನಿಜ. ಈ ಬಯಕೆಗಳ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ವ್ರತ ನಿಯಮಗಳು ನೋಂಪಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸಹಜ ಸುಂದರ, ಅಷ್ಟೇ ವೇದನಾಪೂರ್ಣ. ನೆರೆಹೊರೆ ಯವರ ನಿಂದೆಯಮಾತು ಬಂಜೆಯೆಂದು ಹೀಯಾಳಿಸುವ ಮನೋಪ್ರವೃತ್ತಿ ಸಹಜವೇ.

ನೆರೆ ಹೊರೆಯವರ ನಿಂದೆಯ ಮಾತಿನಿಂದ ಬೇಸತ್ತ ನೀರಜ ಗೆಳತಿಯ ಸಹಾಯ ದಿಂದ ಡಾಕ್ಟರರ ಸಹಾಯ ಪಡೆಯುವುದು, ಗಂಡನ ಮುಂದೆ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸು ವುದು ಮಾರ್ಮಿಕ ಪುಟ 42ರಲ್ಲಿ ನೀರಜ ಪೂಜೆ ಮುಗಿಸುಕೊಂಡು ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೊರಟು ನಿಂತ ಪತಿಯ ಸನಿಹಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಅವನು ಅವಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ.

ಅವಳು "ಕೆಡಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿರಲ್ಲ" ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

"ನಾನು ನಿನ್ನ ಕೆಡಿಸಿದೆನೆ!....?"

"ಅಲ್ಲವೇ...........ಮತ್ತೆ" ಎನ್ನುವಾಗ ತಡವರಿಸುತ್ತಾನೆ ಅವನು. ಈ ವಿಚಾರ ದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅವನತಿಯಾದ ಅವನಿಂದ ಅವಳು ಬಯಸಿದ್ದು ಪಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯ ವಿಲ್ಲ ಎನಿಸಿ ಮನಸ್ಸು ಕಥಾನಾಯಕಿಗಾಗಿ ಮರುಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ನೀರಜ ಕಾದಂಬರಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಮರುಕ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಕೊನೆಗೆ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ ಸಹವಾಸ ದಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಂಗದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿ ಕಂಡು ಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸುವುದು ಕಥೆಯ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಒಂದುದಿನ ತಲಕಾವೇರಿ ಸುಬ್ರಮಣ್ಯ ಯಾತ್ರೆ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ವಾಪಸಾಗು ತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಾರುಕೆಟ್ಟು ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯಕೊಟ್ಟು ಸಹಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪರಿಚಯವೇ ಸ್ನೇಹವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿ ಸುತ್ತದೆ. ಅದೇನು ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಸ್ನೇಹವಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಮೂರು.ನಾಲ್ಕು ಬಾರಿ ಮೈಸೂರಿನ ನೀರಜೆಯ ನಿವಾಸಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ. ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಅವನಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಒಮ್ಮೆ ದಂಪತಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನೂ ಸಿನಿಮಾ ನೋಡಲು ಹೋಗುವುದು, ಅಲ್ಲಿ ಎಡ ಬಲಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವರು ಯಾರೆಂದು ಮನಗಾಣದೆ ನೀರಜ, ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುವುದು ತೀರ ವಿಚಿತ್ರ. ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ತಂದೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ಆರತಿ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು, ನೀರಜಳ ಪರಿಚಯವಾದನೇಲೆ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಅವಳನ್ನು ಮರೆಯಲಾರದೆ ಹೋಗುವುದು, ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಭಾರತೀಸುತರು ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿದ ಜೋಯಿಸರ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹೇಳಿಸಿದ ನೀರಜಳ ಜಾತಕಫಲದ ನೆನಪು ಬರುತ್ತದೆ.

ಒಮ್ಮೆ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ತಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬರುವುದು, ಅವಳು ಇಲ್ಲದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗುವುದು, ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಅವಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಸಂತಾನಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವುದು,

ಮುಂಪೊಂದು ದಿನ ಆ ಕನಸು ನಿಜವೆನಿಸಿ, ಅವಳೇ ಬಯಸಿ ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಬರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅವಳ ವೈದಿಕಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಲ್ಲಿಹೋಯಿತು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲೂ ಭಾರತೀಸುತರು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಲು ಯತ್ನಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹೆಂಗಸು ತನ್ನ ಗಂಡನಿಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗದಾಗ ಬೇರೊಬ್ಬ ಸತ್ಪುರುಷನಿಂದ ಸಂತತಿ ಪಡೆಯಬಹುದು ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಂಬೆ ಅಂಬಾಲಿಕೆಯರ ಕತೆಯ ಮೂಲಕ ಹೇಳಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಈ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನೀರಜ ಕೂಡ ಯೋಚಿಸ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ವಾದವಿರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಅಂತಹ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಗೆ ತಳ್ಳುವುದು ಬೇಡವೆಂದು, ಭಾರತೀಸುತರು ಮೊದಲು ನೀರಜಳ ಜಾತಕಫಲನನ್ನು ಅನಂತರ ಅಂಬೆ ಅಂಬಾಲಿಕೆಯರ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿರಬಹುದೇನೋ.

ಏನೇ ಆಗಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರು. ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಬಸುರಿಯಾದ ನೀರಜ ಮತ್ತೆ ಕನಸು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಬಯಸದೆ ಇರುವುದು ಕಾದಂಬರಿ ಚೇತೋಹಾರಿ ಯಾಗಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಬಯಕೆಯ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಬಯಸಿದ ಫಲ ಲಭಿಸಿದೊಡನೆ ಆ ಕಡೆಗೆ ಲವಲೇಶವೂ ಆಸಕ್ತಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ನೀರಜ. ಒಮ್ಮೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಅವಳನ್ನು ಬಯಸುವುದು, ನೀರಜ ಹಾವುಹರಿದಂತೆ ಬೆಚ್ಚಿಬೀಳು ವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅವನ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪ್ರತಿರೋಧಿಸುವುದು ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಬಂದಕಳಂಕವನ್ನು ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ತೊಡೆದಿದೆ. “ನೀವು ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ದೇವರು. ದೇವರು ತನ್ನ ಭಕ್ತನನ್ನು ಅಳುಪಲಾಗದು” ಎಂದು ಅವಳು ಹೇಳುವಾಗಿನ ಪರಿ ತೀವ್ರತರದ್ದು, ಅಥವಾ ದಯಾರ್ದ್ರವಾದದ್ದು. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ ಕಣ್ಣು ತೆರಯುವ ಹಾಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಂತ್ಯ ಸುಂದರ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಭಾರತೀಸುತರು ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಕಾದಂಬರಿಯಂತೆ ವೈಚಾರಿಕತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತಂದಿಲ್ಲ. ಬಂಜೆಯೊಬ್ಬಳ ಬದುಕಿನ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಚಿತ್ರಣ ಸಂತಾನಭಿಕ್ಷೆ.

ಕೊಡಗಿನವರಾದ ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರು ಸುಂದರವಾದ ಅನೇಕ ವೈಚಾರಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಇಂದು ನಮ್ಮಿಂದ ಅಗಲಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಬುದ್ಧವಾದ ಅವರ ಲೇಖನಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಜನಮನ್ನಣೆಗಳಿಸಿದೆ.

ಅವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಭಗವಂತನು ಚಿರಶಾಂತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಿ.

"ಕಂದನನ್ನು ಕದ್ದವನು"

ಎಕ್ಕಾರು ಸಂಜೀವರಾವ್

ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪರೋಪಜೀವಿಗಳಂತೆ ಬದುಕುವ ದುಷ್ಕರ್ಮಿಗಳ ದುರ್ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಾಪವೆಂತಲೂ, ಅಂತಹ ದುರ್ವರ್ತನೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಾರ್ಹವೆಂತಲೂ ಭಾವಿಸಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಾಗರಿಕರು ಈ ಪಾಪಿಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ದೂರ ಇರಲು ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸಹೃದಯ ಸಂಪನ್ನ ಸಾಹಿತಿಯು ಅಂತಹ ದುಷ್ಟರ ಜೀವನದ ಒಳಹೊಕ್ಕು ಸದ್ಭಾವನೆ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಅವರ ಜೀವನವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ಸತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿ, ಈ ದುಷ್ಟರ ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಒತ್ತಡ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತವಾಗಿದೆ, ಮಾನವೀಯ ಸಹಜ ದೌರ್ಬಲ್ಯದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಎಷ್ಟು, ಶಿಕ್ಷೆ ಆಗುವುದಾದರೆ ಯಾರಿಗೆಲ್ಲ ಆಗಬೇಕು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ದೂರವಿರಿಸುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಾಗರಿಕರ ಮನೋಧರ್ಮ ಸಾಧುವಾದುದೇ ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ

ಸಾಹಿತಿಯ ಈ ಚಿಕಿತ್ಸಾಮನೋಭಾವನೆ 'ಭಾರತೀಸುತ'ರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ತೋರುವ ಅಂಶಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿದೆ. 'ಭಾರತೀಸುತ'ರು ಒಬ್ಬ ಸಂಶೋಧಕನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸಾಹಿತಿ. ಅವರು ಯಾವುದೇ ಕೃತಿ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ಮುನ್ನ ತತ್ಸಂಬಂಧವಾದ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ, ಸತ್ಯ ಶೋಧನೆಗಾಗಿ. ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹ ಪೀಡಿತನೂ ಸತ್ಯವನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆಯಲಾರ; ಸತ್ಯವಲ್ಲದ್ದು ಶಾಶ್ವತವಾಗಲಾರದು. ಚಿರಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರದ ಕೃತಿಯು ಕೇವಲ ವಾರ್ತಾಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಚಿಕೆಯಂತಾಗಿ ರದ್ದಿಯೆನಿಸೀತು ಸತ್ಯ ಶೋಧನೆಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿ (Project spirit) ಯಿಂದ ಕೈಗೊಂಡ ಕಾರ್ಯ ಮಾತ್ರ ಚಿರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದೀತು........ಈ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಂದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವರು ಬದುಕಿದ್ದಾಗ ಅವರನ್ನು ಸಮೀಪದಿಂದ ಕಂಡು, ಮಾತನಾಡಿಸಿ, ದೃಷ್ಟಾರನ ಕೃತಕೃತ್ಯ ಜೀವನದ ರಹಸ್ಯವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

'ಕಂದನನ್ನು ಕದ್ದವನು' ಯಾರು? ಆತ ಏಕೆ ಕಂದನನ್ನು ಕದ್ದನು? ಕಂದನಾರು? ಜೇಬುಕಳ್ಳ ವೇಲು ತಂಬಿಯ 'ಅನಧಿಕೃತ' ಪತ್ನಿಯಾದ ಶೆಲ್ವಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ದುರ್ದೈವೀ ಶಿಶುವು ತನ್ನ ತಾಯಿ ಓರಗಣ್ಣಿನ ಪಿಚ್ಚುಮುತ್ತುವಿನೊಡನೆ ಓಡಿಹೋದಂದು ತಬ್ಬಲಿಯಾಯಿತು ...ಜೋಟುದ್ದದ 'ಕೊಳಂದೆ'ಗೆ ಯಾಪಾಟೆ ಗಂಟಲು ....ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಗೆ ತಾಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಗಂಡನಂತೆ ಹೊಡೀತಾನೆ, ಬಡೀತಾನೆ, ಕಳ್ಳು ಕುಡೀತಾನೆ........ಮತ್ತೇಕೆ ಅವನ ಜೊತೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಲಿ ಎಂಬುದು ಶೆಲ್ವಿಯ ವಾದ

ವಾದರೆ, ಜೀವ ಒತ್ತೆಇಟ್ಟು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಾಕಲ್ವ ಎಂಬುದು ವೇಲುತಂಬಿಯ ಪ್ರತಿವಾದ. ಐದೋ ಹತ್ತೋ ರೂಪಾಯಿ ನೋಟೊಂದನ್ನೆಸೆದರೆ ವೈಯ ಹಸಿವನ್ನು ಕಳೆಯುವವರು ಸಿಕ್ಕುವರು ಎಂಬುದು ಆತನ ಸಮಾಧಾನ. ಆದರೆ....ಆ 'ತೆವಡಿಚ್ಚಿ' ಈ ಜೇಳಿನ ಕೊಂಡಿ (ಮಗು)ಯನ್ನು ವೈಮೇಲೆ ಊರಿಹೋಗಿದಾಳಲ್ಲಾ .... 'ಇಸ್ಸಿ'ಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಕಲಸಿ ವೈಗೆ ಮೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ 'ಇಸ್ಸಿ' ಮೆತ್ತಿದ ಎರಡು ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ತುರಿಕೊಂಡಾಗ 'ತಾಯಿಯಂತೆಯೇ ಹೊಲಸಿನ ಮುದ್ದೆಯಿದು' ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು? ಆದರೆ ಮತ್ತೆ ಶೆಲ್ವಿಯ ಬಸಿರಲ್ಲಿ ತಾನು ಬಿತ್ತಿದ ತನ್ನ ಅಂಶವಲ್ಲವೇ 'ಕೊಳಂದೆ' – ಎಂಬ ಕಳಕಳಿ. ಹತ್ತೆಂಟು ಶಿಲಾಖಂಡಗಳು ಸಿಡಿದು ಹಾರಿದರೂ ಹಾಸರೆಯ ತಳದಿಂದ ಸವಿನೀರು ಚಿಮ್ಮುತ್ತು.

ಕಳ್ಳರು ತಂದಿತ್ತ ಮಾಲುಗಳಿಗೆ ಗಿರಾಕಿ ಒದಗಿಸುವ ದಳ್ಳಾಳಿ ಸಾಹುಕಾರಯ್ಯನ ಸಲಹೆ....ಇನ್ನೊಂದು ಜೇಳಿನ ಕೊಂಡಿಯು ಹೊಡೆತ! ಶಿಶುವಿನ ಕಣ್ಣು ಕಿತ್ತು 'ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದ ಕುರುಡು ಮಗು; ತಾಯಿ! ಧರ್ಮ ಕೊಡಿ' – ಎಂದು ಬೀದಿಲಿ ತಿರುಪೆಗೆ ಹೋಗುವುದು ವೇಲುತಂಬಿಗೆ ಒಗ್ಗದ್ದು. 'ಸಾಹುಕಾರರೇ ನಾನು ಬರುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಕಾಲ್ದೆಗೆದ. ಆದರೆ ತಾನು ಕಾಯಕಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಮಗುವನ್ನಾರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವರು?........ ಮಗು ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದರೆ ಕುರುಡರ ಪೀಳಿಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿದರೆ? ಯಾರಾದರು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿ ಎಂದು ದೂರದ ತೆಂಗಿನ ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಬಂದ.... ಆದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಯೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ತೊರೆಯ ನೀರಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದರೇನು ಗತಿ-ಎಂದಂದುಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಓಡಿಬಂದು ಕೊಳಂದೆಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಕಳ್ಳಿನ ಗೀಳು ತಪ್ಪಿಲ್ಲ; ಒಡಲೊಳಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕಳ್ಳು ಸೇರಿದರೆ ಎದೆಯೊಳಗೆ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಕಿಚ್ಚನ್ನಾದರೂ ನಂದಿಸೀತು ಎಂಬ ತೃಪ್ತಿ. ಸ್ನೇಹಿತರ ಬಳಗದಲ್ಲಿ ವೇಲುತಂಬಿಯ ಹಿತಚಿಂತಕರಿಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಮಗಾಂತ ಮೋಹ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೇ ಕಿರಿಸ್ತಾನರ ಅನಾಥಾಲಯಕ್ಕೆ ಮಗುವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಬಿಡೆಂದು ಪಳನಿ ಹೇಳಿದಾಗ ಅವರು ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯುಂಟಾದರೆ....ಎಂಬ ಭಯ. ಪಳನಿಯ ಸಲಹೆಯಂತೆ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಇಗರ್ಜಿಯ ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬಂದರೆ ....ಅನಾಥ ಮಗುವನ್ನು 'ಮದರಮ್ಮ' ಸಾಕುತಾರೆ... ಕೊಳಂದೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದಿದ್ದರಾಯಿತು ...ಮಗು ಕುರುಡನಾಗಲಾರ....ಸರಿ, ವೇಲುತಂಬಿ ಹಾಗೆಯೇಮಾಡಿದ.

ವೇಲು ತಂಬಿಯ 'ಕಾಯಕ'ದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮುಳ್ಳು ದೂರವಾಗಿ, ಮತ್ತೆ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳ ಸ್ವರ್ಣಹಾರ ಕಂಡು ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಕೈಯಿಕ್ಕಿದ....ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗಿ ತೊರೆಯ ನೀರಲ್ಲಿ 'ಕೊಳಂದೆ'ಯ ಪಡಿನೆಳಲನ್ನು ಕಂಡು ಬೆಚ್ಚಿದ. 'ಸಾಹುಕಾರಯ್ಯ'ನ ಹೆಂಡತಿ 'ಹೀಗೇಕೆ ಮಾಡಿದೆ'? ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿದರು. ಕಳ್ಳು ಕುಡಿದು ಮಲಗಿದ್ದ ವೇಲುತಂಬಿಗೆ ನಿದ್ದೆ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. "ವ್ಹಾ ವ್ಹಾ" ಎಂಬುದು 'ಕೊಳಂದೆ'ಯ ಆರ್ತೋದ್ಗಾರ; "ಕೊಳಂದೆ, ಕೊಳಂದೆ" ಎಂಬ ವೇಲುತಂಬಿಯ ಪ್ರತಿ–ಉದ್ಗಾರ. 'ಮದರಮ್ಮ'ನೋಡಿ ಎತ್ತಿ ಒಯ್ದಿದ್ದರೆ ಸರಿ ಇಲ್ಲವಾದರೆ- ಎಂಬ ಸಂದೇಹ....ಕಾಲುಗಳು

ವೇಲುತಂಬಿಯನ್ನು ವಿನ್ಸೆಂಟನ ಅನಾಥಾಲಯಕ್ಕೆ ತಾವಾಗಿ ಒಯ್ದರು. 'ಕೊಳಂದೆ'ಯ "ವ್ಯಾ ವ್ಯಾ" ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆತ ವಿಹ್ವಲಗೊಂಡು ಮರಳಿದ.... ಪಳನಿಯಣ್ಣನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಳಲನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡ. ಕಳ್ಳಿನ ಕಡಲೊಳಗೆ ಮುಳುಗಿ ಸತ್ತರೂ ಎದೆಯ ದುಗುಡಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲ!

ಅದೊಂದು ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷದ ರಾತ್ರಿ ಮತ್ತೆ ಅನಾಥಾಲಯದ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿದ. ಕಳವಿನ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದ ವೇಲುತಂಬಿಗೆ 'ಕಂದನನ್ನು ಕದಿಯುವುದು' ಅಸಾಧ್ಯವೇನೂ ಅಲ್ಲ....ಅನಾಥಾಲಯದ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಣ್ಣೆರಚಿ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಕಂದನನ್ನು ತಾನೇ ಕದ್ದ.... 'ದಮ್ಮಯ್ಯ ಕೊಳಂದೆ, ಬಿಬ್ಬಿರಿ ಹಾಗೆ ಅರಚಬೇಡ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪ. ನಿನ್ನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ' ಅಂದರೂ 'ಕೊಳಂದೆ' ಕೇಳಬೇಕೆ? ಕಳ್ಳ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದ! ಮಗು ಕದಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ 'ಬದ್ಮಾಷ್' ಕಪೋಲ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಮತ್ತು ಕೊನೆಗೆ 'ಲಾಕಪ್' ಸೇರಿದ.

ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು, ಇದೊಂದು ಕಿರುಕಾದಂಬರಿ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಮುಖಗಳ ಪರಿಚಯ, ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ, ದೀರ್ಘತೆ ಇತ್ಯಾದಿ .... ಕಾದಂಬರಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಚಿತ್ರ ಕೇವಲ ಒಂದು ಎನ್ನಿಸದಿರದು. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ಕಿರುಕಾದಂಬರಿಯೇ ಅಥವಾ ನೀಳ್ಗತೆಯೇ, ಅಥವಾ ಕಿರುಗತೆಯೇ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ.

ಆದರೆ ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾದಂಬರಿ ಇಲಿ ಮತ್ತು-ಹಾವು ಮಾತ್ರ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಕಲ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಕಿರುಕಾದಂಬರಿಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನಲಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮಕಥನ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಓದುಗರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಹಿಂದಿನದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗಳಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ.

ದೂಮಪ್ಪನ ಜೇಂಕು- ಅಂದರೆ ಶರಾಬಂಗಡಿ. ಇಲ್ಲಿನ 'ನಾನು' -ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ -ಗೆ ಶರಾಬಿನ ಪಿಡುಗು ಇದ್ದುದರಿಂದ ಮಡದಿ ಪಾರುಕುಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ಬಿದ್ದಿದ್ದು ಇದು ಅವರ ದಾಂಪತ್ಯದ ಒಡಕಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. (ಹಿಂದಿನ ಕಾದಂಬರಿಯ ವೇಲುತಂಬಿಯ ಸಂಸಾರವೂ ಹೀಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು) ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಈ ವಿಪರ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಈತನೂ ನೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕುವ ತಾಖತ್ತಿಲ್ಲದ ಗಂಡನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿ ಎಗರಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಆಕೆಯ ತೀಕ್ಷ್ಣ ನೋಟಕ್ಕೆ ಮಾರು ಹೋಗುವ 'ನಾನು' (ಗಂಡ) ವೇಲುತಂಬಿಯಂತೆ ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿರಾಸಕ್ತನಲ್ಲ; ಸೋಲೊಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಪ್ರತಿಹತನಾಗಿ ತನ್ನ ಲಘುತ್ವವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು. ಆದರೆ ಪಾರುಕುಟ್ಟಿ ಮಾತ್ರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಓಗೊಟ್ಟು ಆತನಿಗೆ 'ಮೈಚಾಚಿ' ನಿಲ್ಲಲು ಹಿಂಜರಿಯುವಳು. ಆಕೆಗೆ 'ಮೂರನೆಯ ಜೀವ'ದ ಹೊರೆಯ ಭಯ.

'ನಾನು' ವೇಲುತಂಬಿಯಂತೆ ನಿರಕ್ಷರಿಯಲ್ಲ, ಮೆಟ್ರಿಕ್ ತನಕ ಓದಿದ್ದಾನೆ, ಉದ್ಯೋಗಿಯೂ ಹೌದು. ಆದರೆ ದುರಾಸೆಯು ವಿಶ್ವಾಸ-ಘಾತುಕತನಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಕುಡುಕತನದ ಜೊತೆಗೆ ಸಟ್ಟಾ ಚಟವೂ ಸೇರಿ

ರುವುದೇ ಈ ತಿರುವಿಗೆ ಕಾರಣವೆನ್ನಬಹುದು. ಕದ್ದ ರೂ 600/-ರಲ್ಲಿ ರೂ 500/- ಕ್ಷೇತ್ರಯ್ಯನ ಸಟ್ಟಾ ಅಂಗಡಿಗೆ ಸೇರಿತು ; ಆದರೆ ಪೋಲೀಸರ ಕಬಂಧ ಹಸ್ತದಿಂದ ಪಾರಾಗುವುದು ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಒಂದೂವರೆವರ್ಷದ ಸೆರೆಮನೆ ವಾಸದಿಂದಾಗಿ ವಾಮಮಾರ್ಗವೇ ರುಜುಮಾರ್ಗವಾಯಿತು 'ನಾನು' ವಿನ ಪಾಲಿಗೆ. 'ಕಳ್ಳಮಾಲು ಸಾಗಾಣಿಕೆ' ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಲಾಭದಾಯಕ ಉದ್ಯಮವಷ್ಟೇ. ಸಾಹುಕಾರ ಗೂಳಣ್ಣನವರ ಜೊತೆ ಸಹಕಾರ್ಯ. ಆದರೆ ಸಮಾನತೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಲ್ಲ, ಜೀತದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ. ಈ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡುಸಲ ಜೈಲು ವಾಸವಾದರೂ, ಪಾರುಕುಟ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾಂತಾ ಸಮ್ಮಿತವಾದರೂ 'ನಾನು' ದಿಕ್ಕು ಬದಲಾಯಿಸಿ ನಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಏತನ್ಮಧ್ಯೆ ಪಾರುಕುಟ್ಟಿಯ ನಿಯತ್ತು ಬದಲಾದಂತೆ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಆದರೆ ಅವಳ ಸಿರಿವಂತಿಕೆ 'ನಾನು'ವಿಗೆ ರಹಸ್ಯವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವುದು. 'ಕಂದನನ್ನು ಕದ್ದವನು' ಕಾದಂಬರಿಯ ಶೆಲ್ಸಿಯಂತೆ ಪಾರುಕುಟ್ಟಿಯೂ ಅಡ್ಡ ದಾರಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾಳೆ. 'ಇಲಿ ಮತ್ತು ಹಾವು' ಕಾದಂಬರಿಯ 'ನಾನು' ವೇಲು ತಂಬಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಸಾರಿ – ಅಥವಾ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಅಂಟಿದವನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ ಕಾಸಿಲ್ಲದೆ ಸಾಲ ಮಾಡಿ ಕಳ್ಳು ಸೇವಿಸಿದ್ದಾಯ್ತು. ಕೊನೆಗೆ ಧೂಮಣ್ಣನು 'ಕಡದ ಕಳ್ಳು' ಹೊಯ್ಯಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದಾಗ ಕಳ್ಳಂಗಡಿಯ ಮುಂದೆ ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡುವ 'ನಾನು'ವಿನ ದಯನೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು, ಅದೇ ಚಟವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದಿದ್ದ ಕಳ್ಳಸಾಗಾಣೆ ಕದೀಮ ಧಾಂಡಿಗ ಅಂದಾಣೆಯು ತೋರಿದ ಔದಾರ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಳ್ಳು ನರನಾಡಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಕಾವು ತುಂಬಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಅಂದಾಣೆಯ ಅದೇ ಔದಾರ್ಯ 'ನಾನು'ವಿಗೆ ಉರುಳಾಯಿತು. ಕಳ್ಳ ಸಾಗಾಣಿಕೆಯ ಜೀತವೇ ಆ ಉರುಳು !

ಕಳ್ಳ ಸಾಗಾಣಿಕೆಯ ಕೆಲಸ ಎಷ್ಟೊಂದು ಅಪಾಯಕಾರಿ, ಇದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವರು ಎಂತಹ ರೋಮಾಂಚಕಾರಿ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕು, ಎಂತಹ ಚಾಕಚಕ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರಬೇಕು– ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ವಿವರಗಳು ಮುಂದೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮನೋವ್ಯಂಜಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಹಸಿವು, ಬಾಯಾರಿಕೆ, ನಿದ್ರೆ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಚಟಗಳು–ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ದುಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ. 'ನಾನು'ವಿಗೆ ತಾನು ಈ ಜಘನ್ಯ-ದುರ್ಧರ–ದೂಷಿತ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣ ಗಳಿಸಿ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಗೂಡಿನಂಗಡಿ ಇಡಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ. ಆದರೆ ಹಳದಿ ರೋಗವಾದವನಿಗೆ ಊರೆಲ್ಲಾ ಅರಸಿನ ಎಂಬಂತೆ. ಎಲ್ಲಿ ಅಂದಾಣೆ ಮೋಸ ಮಾಡುವನೋ ಎಂಬ ಭಯ. ಕೊನೆಗೂ 'ನಾನು'ವಿನ ಕಳಕಳಿಯ ಬಿನ್ನಹ ಅಂದಾಣೆಯ ವ್ಯಾಪಾರೀ ಮನೋವೃತ್ತಿಯ ಕಲ್ಲು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕರಗಿಸಿತು ; ಹಸುರು ನೋಟುಗಳ ಕಂತೆಯೊಂದು 'ನಾನು'ವಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಯಿತು ; ತನ್ನ ಕಲುಷಿತ ಜೀವನದ ಕಲುಷವನ್ನು ತೊಳೆದು ತನಗೆ ಅನ್ನ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಗಳಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ. ಈಗ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಿರಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು

ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆಂಬುದನ್ನು ಪಾರುಕುಟ್ಟಿಗೆ ಮುಂದಟ್ಟು ಮಾಡುವ ಹಂಬಲ ಅವನದು. ಅಂತಲೇ ತನ್ನದೇ ಆದ ಗಳಿಕೆಯ ಹಣದಿಂದ ತಿಂಡಿ-ತಿನಿಸು ಬಟ್ಟೆ ಬರೆ ಕೊಳ್ಳುವನು ಮತ್ತು ತಾನು ಅಲಂಕರಣಗೊಳ್ಳುವನು. ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಲೇ ಹಾವಿನ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿರುವ ಇಲಿಯೊಂದನ್ನು ಕಂಡು ಕಾತುರ ಪಡುವನು ಅಗುಳಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಕದವನ್ನು ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ತೆಗೆದು ಒಳನುಗ್ಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪಾರುಕುಟ್ಟಿ ಗಡಿ ಪಾರಾದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೌತುಕವನ್ನನುಭವಿಸುವನು. ಒಳಗೆ ಗೋಡೆಗೆ ಹೊಡೆದಿದ್ದ ಮೊಳೆಗೆ ತಗಲುಹಾಕಿದ್ದ ಅಂದಾಣೆಯ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ಜುಬ್ಬ ಮತ್ತು ವೇಸ್ಟ್ ಕೋಟುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಹಾವಿನ ಬಾಯಿಯ ಇಲಿಯ ಬಾಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಮುಂಗಾಣದೆ ದೂಮಣ್ಣನ ಗಡಂಗಿಗೆ ನಡೆದು 'ಒಂದು ಸೀಸೆ ಕಳ್ಳು' ಎಂದು ಉಬ್ಬಸ ಪಡುವನು.

'ಕಂದನನ್ನು ಕದ್ದವನು' ಕೊನೆಗೆ ಸೆರೆಮನೆ ಸೇರಿದರೂ ಕಥೆ ಸುಖಾಂತ್ಯ ; ಏಕೆಂದರೆ ವೇಲುತಂಬಿ ತನ್ನ ಕರುಳಿನ ಮಿಡಿತಕ್ಕೆ ಓಗೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ್ದಾನೆ; ಅತೃಪ್ತಿ ಖಂಡಿತ ಸೆರೆಮನೆಯನ್ನು ಅರಮನೆಯನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿರ ಬೇಕು. ಆದರೆ 'ಇಲಿ ಮತ್ತು ಹಾವಿ'ನ 'ನಾನು' ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಬಯಕೆ ಈಡೇರದೆ ಹೋದಾಗ ತಾನು ಗಳಿಸಿದ ಹಣವೇ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಋಣ ಬಾಧೆಯಾಗಿ ಕಾಡಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಇಂದಿನ ವ್ಯಸ್ತ ಜೀವನದ ದೀರ್ಘ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಮನನ ಮಾಡುವ ಕಾಲಾವಕಾಶ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಸುಲಭ್ಯವಲ್ಲ. 'ಸಿಟಿ ಬಸ್ ಸ್ಟಾಪ್'ಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿ ಮುಗಿಸಬಹುದಾದ ಕಿರುಗತೆಗಳ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯ ಕಾಲವಿದು. ಕಾಲದ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಲೊ ಎಂಬಂತೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆಯೆನ್ನಲಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ.

ಮೊದಲ ಕಿರು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥಾವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ನವೀನತೆ ಇದ್ದಂತಿಲ್ಲವಾದರೂ ಶೈಲಿಯ ಬಿಗುವಿನಿಂದಾಗಿ ಕಥಾ ಶೃಂಖಲೆ ಓದುಗರನ್ನು ತನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ತೀವ್ರಗತಿಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಎರಡನೆಯ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತು ನವೀನವೆನ್ನಲಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇಲಿಯ 'ವರ್ಣನೆ' ಕುತೂಹಲವನ್ನು ತಡೆದುಹಿಡಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ; ಏಕೆಂದರೆ ಕಳ್ಳ ಸಾಗಾಣಿಕೆಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ವರ್ಣನೆ ಓದುಗರು ಹಿಂದೆಲ್ಲೂ ಓದಿರಲಾರರು. ಪರೋಪಜೀವಿಗಳಾದ ಸಮಾಜಿಕರು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪಾತ್ರಗಳು. ಕುಡುಕರು, ಸಟ್ಟಾ ಚಟವುಳ್ಳವರು, ಹೆಣ್ಗಳ್ಳರು, ಕಳ್ಳರು, ವ್ಯಭಿಚಾರಿಗಳು, ಕಳ್ಳ ಸಾಗಾಣಿಕೆದಾರರು— ಇವರು ಕೌಟುಂಬಿಕವಾಗಿ ಹಸನಾಗಿ ಬಾಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಮಾತು. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಪರೋಪಜೀವಿಗಳನ್ನು ಹೀಗಳೆಯುತ್ತಾ ಮುಂದುವರಿಯುವ ಕ್ರಮದಿಂದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಲಾಭವಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳೂ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯೆನ್ನಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ.

ನೈಜ ಚೇತೋಹಾರಿ ಚಿತ್ರನನ್ನು ಮುಂದಿಡುವುದರಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಸಿದ್ಧ ಹಸ್ತರು. ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ ಕಲಹ, ಕಳ್ಳಂಗಡಿಯ ದೃಶ್ಯ, ರೋಮಾಂಚಕಾರಿ ಸಾಹಸ ಕೃತ್ಯ ಗಳ ಗಂಭೀರತೆ, ಕರುಳು ಕತ್ತರಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಚಿತ್ರಣ–ಇವು ಭಾರತೀಸುತರಿಗೆ ಫಲಿಸಿವೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಇವರ ಭಾಷಾಶೈಲಿಯು ಪಾತ್ರನಿರೂಪಣೆಗೆ ತುಂಬಾ ಪೋಷಕವೆನ್ನ ಬಹುದು. ತಮಿಳು ಪಾತ್ರಗಳ ತಮಿಳು ಮೂಲದ ಕನ್ನಡೀಕೃತ ಪದಗಳ ಬಳಕೆ ಒಂದನೆಯ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದರೆ, ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ 'ಒಳಕೆಯ ಕನ್ನಡ'ದ ಬಳಕೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ಅಶ್ಲೀಲವೆಂದು ಗೊಣಗುಟ್ಟಬಹುದಾದ ಪದ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಲೇಖಕರು ಕೈಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. (ಶನಿಮುಂಡೆ. ರಂಡೆ, ಬಡ್ಡಿಮಗ. ಮಿಂಡ, ತೇವಡಿ ಮಗ, ಫಟಿಂಗ, ಬಿಕನಾಸಿ–ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು) 'ಭಾರತೀಸುತ'ರು ನೈಜ ಚಿತ್ರಣದ ಮೋಹದಿಂದ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆನ್ನಬಹುದು.

ಅಶ್ಲೀಲವೆನ್ನಬಹುದಾದ, ಸತಿ-ಪತಿಗಳ ರತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚಿತ್ರಣವೂ ಒಂದೆಡೆ ಕಾಣಬಹುದು. ಶೀಲ ಮತ್ತು ಅಶ್ಲೀಲ– ಸಂಬಂಧವಾದ ಚರ್ಚೆ, ವಾದ–ಪ್ರತಿವಾದಗಳು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೊಸದಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಈ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಸಬಹುದೆನಿಸಿದೆ. ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಮಾತು; ಎರಡನೆಯ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ 'ನಾನು' ಕೆಲವೆಡೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತನ್ನ ಪರಿಸರದ ಮಾತನ್ನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವೆಡೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು 'ನಾನು' ನಾನಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆತು ಭಾಷಾಪ್ರಯೋಗ ವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಪ್ರೌಢ ಭಾಷಾಶೈಲಿ ಕೆಲವೆಡೆ ಇಣುಕುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದೊಂದು ಮಹಾದೋಷವೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕಿಲ್ಲ.

'ಭಾರತೀಸುತ'ರು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಆದರ್ಶ'ಕ್ಕಿಂತ 'ಸತ್ಯದರ್ಶನ'ಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವನೀಡಿದಂತಿದೆ. ದಾರಿತಪ್ಪಿದವರು, ಎಡವಿ ಮುಗ್ಗರಿಸಿದವರು, ಕುಡುಕರು, ತುಡುಗರು –ಕಾದಂಬರಿಕಾರರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದಷ್ಟು ಆದರ್ಶದ ನಿಚ್ಚಣಿಕೆಯನ್ನೇರಿದವರು ಆಕರ್ಷಿಸಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಯಾವ ಪಾತ್ರವೂ ಮುಗಿಲಿಗೇರಿಲ್ಲ; ಎಲ್ಲರೂ ನೆಲದ ಮೇಲಿನವರು.

ವಿಧಿಲೀಲೆ! ಕಣ್ಮರೆಯಾದ ಕನ್ನಡ ಕಂದನ ಆಕಸ್ಮಿಕ ನಿಧನದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ತುಂಬಲಾರದ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆಯೆನ್ನಲಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಕರ್ತೃತೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆಯುಷ್ಪ್ರಮಾಣದ ಮೇಲೆ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವುದಿದೆ.–ದೈಹಿಕವಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಚಿಂತನಾಪ್ರಧಾನವಾಗಿರಲಿ– ಒಂದು ಮಿತಿಯಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಮಾಜದ ಸೊತ್ತಾದಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿಗಾದ ನಷ್ಟವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ನಷ್ಟವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗು ವುದು. ಅಂತಲೇ 'ಭಾರತೀಸುತ'ರ ನಿರ್ಗಮನದಿಂದ ಭಾರತಿಯು ತನ್ನ ಸುತನನ್ನೇ ಕಳೆದು ಕೊಂಡಂತಾಗಿದೆ. ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಕಾಲ ಬದುಕಿ ಉಳಿದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಯಾವ 'ಪ್ರೋಜೆಕ್ಟ್' ಗಳನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೋ, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ನವೀನಧಾರೆ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಲಿತ್ತೋ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬದುಕಿರುವಷ್ಟು ಕಾಲ ಈ ಸಣಕಲು ದೇಹ ಸವೆದದ್ದು–ಸವೆದದ್ದು ಕಡೆಮೆಯೇನೂ ಅಲ್ಲ, ಎಂದು ಹೇಳದೆ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲ.

“ಜ್ಞಾನಯಾತ್ರಿಕ”

ಟಿ.ವಿ. ಪದ್ಮಾವತಿ

ಬೌದ್ಧ ಭಿಕ್ಷು ಹ್ಯೂಯಾನ್‌ತ್ಸಾಂಗನನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಕೃತಿ ಭಾರತೀಸುತರವರ ‘ಜ್ಞಾನಯಾತ್ರಿಕ’. ಹ್ಯೂಯಾನ್‌ನ ದಿನಚರಿಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ರೂಪಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸುವ ಸಾಹಸ ಇವರದು. ಇದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಅಂಶವಾದರೂ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಮರ್ಥ, ಯಥಾಚಿತ್ರಣ, ಆ ಮೂಲಕ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ ಈಡೇರಿದೆಯೇ ಎಂಬುದೇ ನನ್ನ ಪ್ರಬಂಧದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ.

ಈ ಬಗೆಯ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯು ‘ಉತ್ತಮವಾದುದು’ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕವೂ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವೂ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸತ್ಯಾಂಶಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿ ಬರದಂತೆಯೂ ಇರಬೇಕು. ‘ದಿನಚರಿ’ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ದಾಖಲೆ; ತಾನು ಉಂಡ, ಕಂಡ ಅನುಭವದ ಯಥಾ ಪ್ರತಿಕೃತಿ, ನೇರವಾಗಿ ಹಸಿ ಹಸಿಯಾಗಿಯೇ, ಯಥಾರೂಪವಾಗಿಯೇ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾದರೂ ಅಸಂಭವವಲ್ಲ. ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ‘ಜ್ಞಾನಯಾತ್ರಿಕ’ ಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ ?

ದಿನಚರಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿಶಾಲ, ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಮಿತಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸದು. ಆದರೆ ‘ಕಾದಂಬರಿ’ಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಇತಿಮಿತಿ, ಪಾತ್ರ ಪರಿಶೀಲನೆ, ಕಾವ್ಯಧೋರಣೆಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ, ಅನವಶ್ಯಕ, ಅತಿದೀರ್ಘ ಎನಿಸುವ ಎಷ್ಟೋ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಾರ್ಹವೆನಿಸಿದರೂ ಕೈಬಿಡಬೇಕಾದ ಪ್ರಮೇಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ‘ಕಾದಂಬರಿ’ಯಲ್ಲಿ ಧೋರಣೆ ಅದರ ಈಡೇರಿಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ವಿನಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲಿ ಅಮುಖ್ಯ.

‘ಜ್ಞಾನಯಾತ್ರಿಕ’ದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಹ್ಯೂಯಾನ್‌ತ್ಸಾಂಗನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಕೈಗೊಂಡ “ಜ್ಞಾನ”ಯಾತ್ರೆ, ಅದರ ಸಾಫಲ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ‘ಮರಳುವುದು’ ಇದರ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು, ಘಟನಾವಳಿಗಳ ಮೂಲಕ ಮೂಲ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವ ಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಜ್ಞಾನಪಿಪಾಸುವಾದ ಹ್ಯೂಯಾನ್ ತನ್ನ ಹನ್ನೆರಡರ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಲ್ಯಸಹಜ ಮನೋಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ‘ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಮಾರ್ಗ’ಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಕರ್ತವ್ಯ ನಿಷ್ಠ, ಮತನಿಷ್ಠನಾದ ತಂದೆಯ ಅನುಮತಿಯೊಂದಿಗೆ; ವಾತ್ಸಲ್ಯಮಯಿ ಅಣ್ಣನ ನಿರಂತರ ಪ್ರೇರಣೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದೊಂದಿಗೆ ‘ತನ್ನತನ’ವನ್ನು ಕಂಡು ಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟು ಹಾಕುವನು. ಪರಿಣಾಮ ವಿಮಲ ಭೂಮಿ ವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ, ಕುಂಗ್ ಹೂಯಿವಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಬಿಕ್ಷುದೀಕ್ಷೆ ಹೊಂದುವನು. ಶಾಸ್ತ್ರ ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳ ನಿರಂತರ ಪಠನ, ಎಡೆಬಿಡದ ಅಭ್ಯಾಸ ಇವುಗಳಿಂದ ನೀಗಬೇಕಾ

ಗಿದ್ದ ಸಂದೇಹಗಳ ಬದಲಿಗೆ ಸಂದೇಹಗಳ ಸಂದೋಹಗಳೇ ದಟ್ಟೈಸಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಶ್ರಮ ವಾದರೂ ಸತ್ಯದ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ಇವನ ಛಲ ಆ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ವಿಫಲ ಗೊಂಡಾಗ, ಅವನ ಹೃದಯ ತನಕಿಸಹತ್ತಿ, ಕೈಗೆ ನಿಲುಕಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ವಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಜ್ಞಾನ ದೊಗರನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವನು. ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದಾಯ್ತು. ತತ್ಫಲ ಪಶ್ಚಿಮದತ್ತ ಹಾಯ್ವ ಇವನ ಒಲವು ತೀವ್ರಗೊಂಡಿತು; 'ಜ್ಞಾನಯಾತ್ರೆ'ಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಚೈತನ್ಯ ತಂದಿತು. ಈ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಥದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪಥಿಕ ಎದುರಿಸಿದ ಅಡೆತಡೆಗಳು–ನಿವಾರಣೆಗಳು; ಸತ್ಕಾರಗಳು–ಅನುಭವಗಳೇ ಭಾರತೀಸುತರ 'ಜ್ಞಾನಯಾತ್ರಿಕ'ದ ಕಥಾವಸ್ತುವಾಯಿತು.

ಮಹಾನುಭಾವನೊಬ್ಬನ ಮಹತ್ತನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ದೈವತ್ವವನ್ನೋ, ಅದರ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನೋ ಆರೋಪಿಸುವ ವಾಡಿಕೆ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಅಂತೆ ಈ ಯಾತ್ರಿಕನಿಗೂ, ಅವನ ಪಯಣದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕನಸೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಆ ಮೂಲಕ ಕಾರಣಿಕತ್ವವನ್ನು ಆರೋಪಿಸುವ ಯತ್ನ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರದು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೂಲಧೋರಣೆಗೆ ಇದು ಸ್ತುತ್ಯವಾದರೂ, ಮುಂದೆ ಕನಸಿನ ಹಾವಳಿಯೇ ಅಧಿಕಗೊಂಡು 'ಸಂಕಟಬಂದಾಗ ವೆಂಕಟರಮಣ'ನ ಉದ್ಗಾರವನ್ನೂ ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಡುವುದು ಅಸಹಜ [ಉದಾ. ಪು. ೨, ಪು. ೩ ಪು.೧೫, ಪು.೧೬, ಪು.೩೨, ಪು. ೬೬ ಇತ್ಯಾದಿ]. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಹೂಯಾನ್ ತ್ಸಾಂಗನ ಮಹತ್ಸಾದನೆಯೆಲ್ಲವೂ ಧರ್ಮ ಬಿಕ್ಷುವೋರ್ವನ ಸಾಹಸ ಎನಿಸದೆ, ಕಾಣದ ದೈವದ ಪ್ರೇರಣೆಯೇ ಇವನ ಯಾತ್ರೆಯ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿದ್ದು ಅವನಿಗೊದಗುವ ಅಡೆತಡೆ ಗಳೆಲ್ಲ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರವೆನಿಸಿ, ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರಗಳ ಪುಣ್ಯಪಾಪದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಿ ಅವನ ಸಾಹಸಗಳು–ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಸೋತು ದಿನಚರಿಯಾಗಿ ಗೆಲುವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತವೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಆದರೂ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಾ, ಆ ಮೂಲಕ ಧರ್ಮದ ಸಾರ್ಥಕತೆ, ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕಾಣಿಸುವ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಪ್ರಯೋಗ ಸ್ತುತ್ಯಾರ್ಹ. ಬಿಕ್ಷುಶೈಲದ ಮಹಿಮೆ [ಪು. ೪೧], ತಥಾಗತನ ದಿವ್ಯಾಸ್ತಿಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ [ಪು. ೧೩೫], ಬೋಧಿಸತ್ವನಿಗೆ ಕುಸುಮಸಮರ್ಪಣೆ [ಪು.೧೧೬], ಇವುಗಳ ಸ್ಮರಣೆಗಾಗಿ ಸ್ತೂಪ ನಿರ್ಮಾಣವಾದುದು ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅರಿವಿನ ಆಳವನ್ನು ಸ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೇ ಮೌಲ್ಯೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನ ಪಾದಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಲು ದೊರೆ ಶಶಾಂಕನು ಮಾಡಿದ ಯತ್ನ ವಿಫಲತೆಯ ಕುರಿತಾದ ಪವಾಡ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ದಿನ ಚರಿಯಂತೆ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಧೋರಣೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ [ಪು. ೨೩೦. ಪ್ರವಾಸಿ ಕಂಡ ಇಂಡಿಯಾ–ಎಚ್. ಎಲ್. ನಾಗೇಗೌಡ].

ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದು – ನಾಯಕ ಹೂಯಾನ್‌ತ್ಸಾಂಗ್. ಅವನ ನೋಟಕ್ಕೆ ಬದುಕಿನ ಸಮಸ್ತವನ್ನು ಅರುಹುವ, ಕಾರ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೂಲ

ಧೋರಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಇವನು 'ಜ್ಞಾನಯಾತ್ರಿಕ'ನಾದ್ದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಸಂಬಂಧವಾದ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಚಾರಗಳು, ಆ ಹಾದಿಯು ಕ್ರಮಿಸುವಿಕೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನದ ಒಳಹೊರಗನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ದಿನಚರಿಯ ಸತ್ಯಾಂಶಕ್ಕೆ ದೂರವೆನಿಸದಂತೆ ಕೊಡುತ್ತಾ ಬರುವರು ಆದರೆ ಹೂಯಾನ್ ಹೋದ ಎಡೆಯೆಲ್ಲಾ 'ದರ್ಶನ'ವನ್ನು ಜಯಮಾಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಆತನಿಗೆ ತೊಡಿಸುವುದು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಅತಿರೇಕವೆನಿಸಿದರೂ ಘಟನಾನಿರ್ಮಾಣ ಹಂತವಾಗಿ ಸಾಗುವುದರಿಂದ ಸಹಜ ಸುಂದರವೆನಿಸುವುದು; ಇಂತಹ ಅತಿರೇಕಗಳನ್ನು ಮರೆಸುವುದು

ಕಚ್ಛದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಹಾರದ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ಮೋಕ್ಷಗುಪ್ತಯತಿಗೂ ಹೂಯಾನ್‌ತ್ಸಾಂಗನಿಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮಾತುಕತೆ, ದೊರೆತ ತೀರ್ಮಾನ [ಪು. ೪೪]; ಕುಂದೂಜ್‌ನಗರದ ಧರ್ಮಸಂಘ ಆಚಾರ್ಯರೊಡನಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವಿವೇಚನೆ, ಸೋತ ಶಿಷ್ಯವೃಂದ ಲಜ್ಜಿತರಾದುದು, ಆಚಾರ್ಯರ ಮುಗುಳ್ನಗುವಿನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ; ಬಾಹ್ಲಿಕ ನಗರದ ಸಂಘರಾಮದಲ್ಲಿ ಹೀನಯಾನ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದ ಅನ್ವರ್ಥನಾಮಿ ಪ್ರಜ್ಞಾಕರಯತಿಯಿಂದ ಹೂಯಾನ್ ಸಂದೇಹಗಳ ನಿವಾರಣೆಯಾದುದು [ಪು. ೫೪]; ಕಾಶ್ಮೀರರಾಜ್ಯದ ಜಾಯೇಂದ್ರವಿಹಾರದ ಸಂಘಕೀರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದು; ಜೀವಿತದ ಕೊನೆಯುವರೆವಿಗೂ ಆಚಾರ್ಯ ಶೀಲಭದ್ರರ (ನಾಲಂದದಲ್ಲಿ) ಒಡನಾಟ ಲಭಿಸಿದ್ದು — ಓರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವಿತದ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ ಈಡೇರಿಕೆಯನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಮುಂದೆ ರಂಗಬಿನ್ನಪದಂತೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವುದು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ರಚನಾಕೌಶಲ್ಯ- ಆ ಮೂಲಕ ಉದ್ದೇಶದ ಸಾಫಲ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಡುವುದು ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾದುದು. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು – ಮೋಕ್ಷಗುಪ್ತ ಸೋತರೂ 'ಬಿದ್ದರೂ ಮೀಸೆ ಮಣ್ಣಾಗದ' ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಲ್ಲಿ ಮರೆವಿನ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡಬಯಸುವನು; ಸೋತರೂ 'ಸೋಲನ್ನು ಗೆಲುವಾಗಿ' ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಆಚಾರ್ಯ ಧರ್ಮಸಂಘರ ಮನೋದಾರ್ಢ್ಯ ಹೀಗೆ ಹೋಲಿಕೆ ಪ್ರತಿಹೋಲಿಕೆ; ಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತಂದು ಚೇತನದ ಚೈತನ್ಯದ ಬೃಹತ್ ಮಹತ್‌ಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಡಬಹುದಾದ ಯೋಜನೆ. "ವಿದ್ಯಾದದಾತಿ ವಿನಯಂ" ಆಚರಿಸುವಂತೆ, ಬೆಳೆಸಿ, ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಇಲ್ಲಿನೆಲ್ಲಾ ದೃಶ್ಯಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತೂಗಿ ನೋಡುವಂತೆಯೇ ಜ್ಞಾನಯಾತ್ರಿಕನಿಗೆ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯಾಗಿವೆ.

ಈ ಯಾತ್ರಿಕನ ಯಾತ್ರೆ ಕೇವಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕಷ್ಟೆ ಸೀಮಿತಗೊಳ್ಳದೆ ಲೌಕಿಕ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಒಟ್ಟುನೋಟ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಿಂಚುವ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಚು ನೈಜವಾಗಿದೆ. ಕವಿಯ ಸಹೃದಯತೆಯನ್ನು ಈವೊಂದು ಸರಳ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಮನಗಾಣಬಹುದು— "ಗಿರಿಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಹಾವಿನಂತೆ ಬಳಸಿ ಬಾಗುತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಂಚಾರಪಥ, ಗಾಳಿಯು ಮೈಕೈ ಮೋರೆಗಳನ್ನು ಸೋಂಕಿದಾಗ ನೂರು ಸೂಜಿಗಳಿಂದ ಇರಿದಂತಾಗುವುದು. [ಪು. ೪೭], ಮೊಹೊಂಜೆನ್ ಮರುಳುಗಾಡು ಕಣ್ಮುಂದೆ ನಲ್ವತ್ತು ಗಾವುದಗಳಷ್ಟು

ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಪಸರಿಸಿತ್ತು. ಎತ್ತನೋಡಿದರೂ ಕಣ್ಣನ್ನು ಸುಡುವ ಮರಳಿನ ಮಹೋದಧಿ. ಅಂಗೈ ನೆರಳೇ ನನ್ನ ಸಹಚರರು (ಪುಟ ೨೯ - ೩೦); .... ಸಾಲವನವೊಂದು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಮುಗಿಲ ನೀರನ್ನು ಈಂಟಲೆಂಬಂತೆ ಉನ್ನತ ಸಾಲವೃಕ್ಷಗಳು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತಿದ್ದವು. 'ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದ ಮೃದುವಾದ ಕಾಂಡದ ಈ ಸಾಲವೃಕ್ಷಗಳು ನಯನ ಮೋಹಕವಾಗಿವೆ .... ಗದ್ಗದ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ' [ಪುಟ ೬೧] ಇತ್ಯಾದಿ– ಇವೆಲ್ಲ ಶಬ್ದಗಳ ಆಡಂಬರವಿಲ್ಲದೆ, ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಹೆಣೆದದ್ದಾಗದೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಸಹಜ ಸುಂದರವಾಗಿವೆ. ಮರಳುಗಾಡನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕವಿಯು ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹೂಯಾನ್‌ತ್ಸಾಂಗನಿಂದ ಹೊರಡಿಸುವ ಉದ್ಗಾರಗಳು ಕೃತಿ ಯೊಂದಿಗೆ ಕರಗದೆ ಹೊರಗುಳಿದುಬಿಡುತ್ತವೆ. ಕಂಡ ಕಂಡಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅವನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಉದ್ಗಾರ — ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಹೇಳಿಕೆಯ ರೂಪದ್ದಾಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ.

ಯಾತ್ರಿಕನ ಸಂದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಜನಜೀವನ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಜನತೆಯ ಅಚಾರ ವಿಚಾರ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಾಕಾರವಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡಿವೆ; – ಜಪೆ ನಗರದ ಜನರು ತುರುಕರು. ಅಗ್ನಿಪೂಜಕರಾದುದರಿಂದ 'ಮರಮುಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ದೇವನು ಅಂತರ್ಗತನಾಗಿರುವನೆಂದು ಅವರ ನಂಬಿಕೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಮರದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪೀಠೋಪಕರಣಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಮಂಚಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದ್ರಾಕ್ಷಾರಸ ಸೇವನೆ, ಸಂಗೀತ ರಸಾಸ್ವಾದನೆಯೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು; ಸಮರ್‌ಕಂದ ತಥಾ ಗತನ ವಿರೋಧಿಗಳು ಭಿಕ್ಷುಗಳೇನಾದರೂ ತಥಾಗತನ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅವರನ್ನು ಉರಿವ ಪಂಜುಗಳಿಂದ ಸುಡುತ್ತಿದ್ದರು; ವೈದಿಕಗ್ರಂಥಗಳು ಗಂಗಾನದಿಯನ್ನು ಪುಣ್ಯವಾಹಿನಿ ಎಂದೂ ಸರ್ವಪಾಪ ಪರಿಹಾರಿಣಿಯೆಂದೂ ಸರ್ವಸುಖದಾಯಿನಿಯೆಂದೂ ಹೊಗಳುತ್ತಿರು ವುವು. ನದಿಗಿಳಿದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರು ಪಾಪಮುಕ್ತರಾಗುವರಂತೆ: ಅಜ್ಞರಾದ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಪಾಪ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುಸರು. ಆದರೆ ಶೀಲದ ಸಾಧನೆಯಿಲ್ಲದೆ ನದೀ ಸ್ನಾನ ಪಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸದು [ಪು. ೭೫]. ಬುದ್ಧದೇವನು ನಿರ್ವಾಣ ಹೊಂದಿದ ಅನಂತರ ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯ ಗಳ ದೊರೆಗಳು ಒಟ್ಟುಸೇರಿ ಪ್ರಾಕಾರದ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ಮೇರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕಿತೇಶ್ವರ ಬೋಧಿಸತ್ವನ ಎರಡು ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಈ ವಿಗ್ರಹಗಳು ಭೂಮಿಯೊಳಗೆ ಇಳಿದು ಅದೃಶ್ಯವಾದಾಗ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮ ಅಳಿಯುವುದು ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿ [ಪು. ೬೫]; ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಜನರ 'ನಂಬಿಕೆ' ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಯಥಾ ಚಿತ್ರಣವಿದ್ದರೂ, ಸ್ವವಿಮರ್ಶೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿತು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಂದೆರಡು ವಿಷಯ – ಅಧಿಕಾರ ರಾಜ್ಯದಾಹ ಗಳು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಎಂಥ ಪ್ರಲೋಭನೆಗಾದರೂ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಬಲ್ಲುವು, ಬಾಂಧವ್ಯದ ಮೇಲೆ ಗೋರಿ ಕಟ್ಟಬಲ್ಲುವು ಎಂಬುದನ್ನು ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಯಿಂದಲೇ ತೋರಿ ಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ಯಾಕುಬ್ಜದ ದೊರೆ ಹರ್ಷವರ್ಧನನ ರಾಜ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿ, ತಂದೆಯ ಅಕಾಲ

ಮರಣ, ಅಣ್ಣ ರಾಜ್ಯವರ್ಧನನ ಕೊಲೆ, ಹದಿನಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹರ್ಷವರ್ಧನನಿಗೆ ಪಟ್ಟ ಲಭಿಸಿದ್ದು -- ಅದನ್ನು ಅವನು ಉಳಿಸಿ 'ಬೆಳೆಸಿದ್ದು', ಹರ್ಷವರ್ಧನನ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆ ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠೆ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರಗಳು ತನ್ನತಾನೆ ಸ್ಫುಟಗೊಳ್ಳುವುದು ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಅಂತೇ ಕಾಮಪ್ರಲೋಭನೆಗೊಳಗಾದ ಚೆಲುವೆಯೋರ್ವಳು ನಡೆಸಿದ ಅಧಃಪತನದ ಜೀವನ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ [ಪು. ೫೩] ವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುವುದು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿದೆ. ಪಟ್ಟಿ ಹಾಕುತ್ತ ಹೊರಟರೆ ಅಯೋಧ್ಯೆ, ಪ್ರಯೋಗ ಶ್ರಾವಸ್ತಿ -- ಅಂಗುಲಿಮಾಲನ ಪ್ರಸಂಗ, ಅಂಬಾಪಾಲಿ ನರ್ತಕಿಯ ಪ್ರಸಂಗ, ಕಪಿಲವಸ್ತು -- ಶುದ್ಧೋಧನ ರಾಜನ ಪ್ರಸಂಗ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಘೋರಣೆಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸದಿದ್ದರೂ ಯಾತ್ರಿಕನೋರ್ವನ ಯಾತ್ರೆಯ ದೃಶ್ಯಾವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರುವಂತಹುಗಳೇ ಆಗಿವೆ.

ಹೂಯಾನ್‌ತ್ಸಾಂಗನ 'ಜ್ಞಾನಯಾತ್ರೆ'ಯ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಯೇ ಆದರೂ ಬುದ್ಧನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟೆಲ್ಲಾ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯೂ ಮತ್ತೊಂದಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನ ಜೀವಿತ -- ಬಾಲ್ಯ -- ಮದುವೆ -- ಸಂಸಾರ ತ್ಯಾಗ -- ಬುದ್ಧನಾದುದು -- ಇವೆಲ್ಲದರ ದೀರ್ಘ ಕಥನ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಉಚಿತವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಮಹಾಯಾತ್ರಿಕನ ಮಹಾಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಕನ ದೀರ್ಘ ಕಥನ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿದೆ.

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವಾದವಿವಾದ ಗೋಷ್ಠಿಗಳು ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದ ಅನುಭವ ಮಂಟಪವನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುವಂತಹದಾಗಿವೆ. ವಿದ್ವತ್ ಜನರ ಸತ್ಕಾರ ಅಂಥ ಗೋಷ್ಠಿಯ ಕರ್ತವ್ಯವೆನಿಸಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿ ರಾಜಮಹಾರಾಜರೇ ಅಂಥ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಅವರ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ವಿದ್ವತ್‌ನ ದ್ಯೋತಕವೆನಿಸುವುದು. ಆ ಮೂಲಕ ಸ್ತೂಪಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಯ ಹೆಗ್ಗುರುತುಗಳಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿವೆ -- ಜೀವಂತ ಬದುಕನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತಂದು ಕೊಡುವಂತಹುವಾಗಿವೆ. ಹಾಗೇ ವಸ್ತುವಿನ ಗಾತ್ರಕ್ಕೆ, ದರ್ಜೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ, ಮಹಿಮಾನ್ವಿತರ ನೆನಪನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಂದಿನ ಜನತೆಯ ವಿಶಾಲ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಮ್ಯೂಸಿಯಂಗಳೂ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಂಡದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ -- ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಧಾರ್ಮಿಕನಿಷೆ ಜನತೆಯ ರಕ್ತದ ಕಣ ಕಣದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಗೆ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಅವರವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಔನ್ನತ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು.

ಹೀಗೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಾದ ಭಾರತೀಸುತರು 'ದಿನಚರಿ'ಯೊಂದನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಕೊರತೆ ಎನ್ನುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ವಿಚಾರವೆಂದರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗೇ ಇದ್ದ, ಸ್ವಾರಸ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಹಲವಷ್ಟು ಸ್ಥಳ ಪುರಾಣವನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟಿರುವುದು. ಆದರೆ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಿದು ಭಂಗತಾರದು.

"ವೈದ್ಯನ ಮಗಳು"

ಕೆ. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ

"ವೈದ್ಯನ ಮಗಳು" ೧೨-೧೩ ನೇ ಶತಮಾನಗಳ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿರುವ ಘಟನೆ ಹೊಯ್ಸಳ ವಂಶದ ಇಮ್ಮಡಿ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ರೋಗನಿವಾರಣೆ. ಮುಂದೆ ವೀರಬಲ್ಲಾಳ ಸಾಧಿಸಿದ ವಿಜಯಗಳ ನಾಂದಿ ಈ ಘಟನೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ವೀರಬಲ್ಲಾಳ ಭಗಂದರ ರೋಗದಿಂದ ನಾಲ್ಕೈದು ತಿಂಗಳು ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದಾಗ ಸೇವಣರು, ಹಾನಗಲ್ಲ ಕದಂಬರು, ಉಚ್ಚಂಗಿ ಪಾಂಡ್ಯರು ಅವನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮುತ್ತಲು ಹೊಂಚು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೇವಣರ ಬೇಹುಗಾರನೊಬ್ಬನನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಪ್ರಸಂಗ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ, ಹಾಗೂ ಹಾನಗಲ್ಲಿನ ಗಡಿಗೆ ಅನುಭವಿಯಾದ ದಳಪತಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗವೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಂಗಿಯ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧತೆಗಳಾಗುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಉಚ್ಚಂಗಿ ದುರ್ಗ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಕೈವಶವಾಗುವುದನ್ನು 'ಗಿರಿದುರ್ಗ ಮಲ್ಲ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಬೇಕೆಂದು ಭಾರತೀಸುತರು ಯೋಚಿಸಿದ್ದರು.

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಂದಿನ ಜನಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕಡೆಗೇ ತಮ್ಮ ಗಮನವೆಂದು ಭಾರತೀಸುತರು ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಎಂದರೆ ಇದೊಂದು 'ಐತಿಹಾಸಿಕ-ಸಾಮಾಜಿಕ' ಕಾದಂಬರಿ. ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಭಗಂದರ ರೋಗವನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣದೇಶದ ಧನ್ವಂತರಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದ ಮಲ್ಲಣ್ಣ ಪಂಡಿತರ ಚೆಲುಮಗಳು, ಚಂಗಲೆ. ಮಲ್ಲಣ್ಣ ಪಂಡಿತರು ಪ್ರತಿಫಲನಿರಪೇಕ್ಷಿಗಳು. ಬಡವರು ಬಲ್ಲಿದರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮನಾಗಿ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು. ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ತಾಯಿಯ ಜೀವವನ್ನು ಉಳಿಸಿದವರು. ಅವರ ಸಮದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಸೇವಾಮನೋಭಾವ ಚಂಗಲೆಗೂ ದತ್ತಿಯಾಗಿ ಬಂದಿತ್ತು. ತಂದೆಯಿಂದ, ತಂದೆಯ ಗ್ರಂಥಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ಹಳ್ಳಿಯ ಬಡಬಗ್ಗರಿಂದ ಹೊಯ್ಸಳ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರೆಗೆ ಜನತೆಗೆ ತನ್ನ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾಳೆ. ವೃದ್ಧ ದಳಪತಿ ಹೊನ್ನಯ್ಯಗವುಂಡರು ಹುಲಿಯೊಡನೆ ಕಾದು ಗಾಯಗೊಂಡಾಗ ಅವರಿಗೆ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡಿದವಳು ಚಂಗಲೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಲೂರಿನ ಜಹಗೀರುದಾರ ಓಬಲ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಮುಳ್ಳುಚುಚ್ಚಿ ಬೇಟೆಯಿಂದ ಮರಳಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಶುಶ್ರೂಷೆಮಾಡಿದವಳೂ ಚಂಗಲೆ. ಅಂತೆಯೇ ಮಲ್ಲಿಗೆಹಳ್ಳಿಯ ಕಲ್ಲಣ್ಣ ಎಂಬ ಒಕ್ಕಲುಮಗನಿಗೆ ಭಗಂದರ ರೋಗ ಅಡಸಿ ಅವನಿಗೆ ಎರಡು ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಮದ್ದು ಮಾಡಿ ವಾಸಿಮಾಡಿದವಳೂ ಚಂಗಲೆ. ರಾಜವೈದ್ಯರಿಗೂ ಬಿಡಿಸಲಾಗದ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದ ಹೊಯ್ಸಳ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಭಗಂದರ

ರೋಗವನ್ನು ಒಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಗುಣಪಡಿಸದಿದ್ದರೆ ತಲೆದಂಡ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ ಅದರಂತೆಯೇ ಗುಣಪಡಿಸಿದ ಖ್ಯಾತಿ ಚಂಗಲೆಯದು. ಯಾವ ರೋಗಿಯಿಂದಲೂ ಪುರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಅವಳು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ, ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವಾವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ ಸಮರಾಂಗಣದ ಕಲಿತನವನ್ನೂ ಹೋಲಿಸುತ್ತಾ ಹೊನ್ನಯ್ಯಗವುಂಡರು ಜೀವ ರಕ್ಷಣೆಮಾಡುವ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವಾವೃತ್ತಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮಲ್ಲಣ್ಣ ಪಂಡಿತರು ತಮ್ಮ ಕಡೆಯ ದಿನಗಳನ್ನು ಬಾಲ್ಯಮಿತ್ರ ಮಲ್ಲಿಗೆಹಳ್ಳಿಯ ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗಳೊಡನೆ ಕಳೆದರು. ಸಾಯುವಾಗ ಚಂಗಲೆಯನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ವರನೊಡನೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಲು ಹೇಳಿದರು. ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಗಳ ಮಗ ರೇವಣ್ಣನನ್ನು ಚಂಗಲೆ ಪ್ರೇಮಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನಾಗವ್ವ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ ಚಂಗಲೆಯನ್ನು ಸಾಕು ಮಗಳಂತೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ತಮ್ಮ ಸೊಸೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಆಶೆ. ಆದರೆ ರೇವಣ್ಣನಿಗೆ ಕುಲಾಭಿಮಾನದ ಅತಿರೇಕ, ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯ ಹೆಮ್ಮೆ. ಅಳಲೇಕಾಯಿ ಪಂಡಿತನ ಮಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರೆ ತನ್ನ ಸರೀಕರ ನಗೆಪಾಟಲಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗುವೆನೆಂದು ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಚಂಗಲೆಯದು ಇಂಥ ವರ್ಗೀಯ ಮನೋಭಾವಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತ. ಕುಲದ ಉನ್ನತಿ, ನೈಚ್ಯ, ಬಡತನ, ಸಿರಿವಂತಿಕೆ, ಇವುಗಳ ಎಣಿಕೆ ಅವಳಿಗಿಲ್ಲ. ಮಾಲೂರಿನ ಜಹಗೀರುದಾರಿಣಿ ಮಾದಲೆ ಚೆಂಗಾಳ್ವನಾಳ್ವ ಪ್ರಭುಗಳ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವಳು. ಮೊದಲಬಾರಿ ಕಂಡಾಗಲೇ ಚಂಗಲೆ ಅವಳನ್ನು 'ಅತ್ತಿಗೆ' ಎಂದು ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಗಳು ತೀರಿಕೊಂಡಮೇಲೆ ದ್ವಾರಸಮುದ್ರದ ರಾಜಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ನಿಂತ ಹೊಸ ಹೆಗ್ಗಡೆ ರೇವಣ್ಣನಿಗೆ ತಾನೇ ಶುಭವನ್ನು ಕೋರಿ ಕುಂಕುಮದ ಬೊಟ್ಟನ್ನಿಡಲು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪದೆ ರೇವಣ್ಣ ಕುಂಕುಮದ ಕರಡಿಗೆಯನ್ನು ಅವಳ ಕೈಯಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಗುಣ ಪೌರುಷಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಷ್ಟು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಲ್ಲದ ಇವನಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಪ್ರೇಮವೇಕೆಂದು ಚಂಗಲೆ ತನ್ನನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಮೊದಲೆ ಹೇಳುವಂತೆ 'ಒಲವೆಂಬುದು ಕುರುಡು'. 'ನನ್ನ ಹುಚ್ಚನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೇ ನಗು ಬರುವುದು' ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ ಚಂಗಲೆ. ತನ್ನ ಕುಲಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮತ್ತು ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯ ಗರ್ವದಲ್ಲಿ ರೇವಣ್ಣ ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, 'ನನ್ನ ಒಡನಾಟವನ್ನು ಪಡೆದೇತೀರಬೇಕೆಂಬುದು ನಿನ್ನ ಹಂಬಲವಾದರೆ, ನೀನು ನನ್ನ ಬಂಗಾರದವಳಾಗು' ಎಂದು. ಇದರಿಂದ ಕ್ರುದ್ಧಳಾದ ಚಂಗಲೆ, 'ನೋಡು, ಬಂಗಾರದವಳಾಗಿಯಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾಗಿ, ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಬೀಡನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುವ ಹೆಗ್ಗಡತಿಯಾಗುವೆನು. ಈ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾದರೆ ನಾನು ಮಲ್ಲಣ್ಣ ಪಂಡಿತರ ಮಗಳಲ್ಲ' ಎಂದು ಪಣ ತೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಚಂಗಲೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಭಗಂದರ ರೋಗ ಗುಣವಾದ ಮೇಲೆ ತಾನು ಕೊಡಬಯಸಿದ ಯಾವ ಪುರಸ್ಕಾರವನ್ನೂ ಅವಳು ಅಂಗೀಕರಿಸದಿದ್ದಾಗ ಅವಳ ಪ್ರೇಮಾಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಅರಸಿಯರಿಂದ ಅರಿತುಕೊಂಡ ವೀರಬಲ್ಲಾಳ ಅದು ಸಫಲವಾಗುವಂತೆ ಅವಳಿಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಾನೆ. ರಾಜ ಸಮ್ಮುಖ

ದಲ್ಲಿಯೂ ರೇವಣ್ಣ ತನ್ನ ಕುಲಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಅವಳ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದಾಗ ವೀರಬಲ್ಲಾಳ ರೇವಣ್ಣನಿಗೆ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ಉಂಬಳಿ ಇದ್ದರೆ ಚಂಗಲೆಗೆ ಮೂರು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಉಂಬಳಿ ಕೊಟ್ಟು ಜೊತೆಗೆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಗೌರವವನ್ನು ನೀಡಿ ರೇವಣ್ಣನಿಗಿಂತ ಅವಳ ಸ್ಥಾನ ಮಿಗಿಲಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ; ಆಗಲೂ ರೇವಣ್ಣ ಒಪ್ಪದೇ ಇರಲು ವೀರಬಲ್ಲಾಳ ಕುಪಿತನಾಗಿ ರೇವಣ್ಣನಿಂದ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಉಂಬಳಿಯನ್ನು ಹಿಂದೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ರೇವಣ್ಣ ದಾರಿಗೆಬರುತ್ತಾನೆ, ಚಂಗಲೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಬಲಾತ್ಕಾರದ ವಿವಾಹದಿಂದ ಚಂಗಲೆಯ ಮುಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟ ಬರಬಾರದೆಂದು ವೀರಬಲ್ಲಾಳ 'ಚಂಗಲೆ ಕೇವಲ ಪಂಡಿತರ ಮಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ನನ್ನ ಮಗಳೂ ಆಗಿರುವಳು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ರೇವಣ್ಣನಿಗೆ ಅವಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. 'ರೇವಣ್ಣನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾಗಬಲ್ಲೆನಾದರೆ, ಅವನ ಹೃದಯವನ್ನೂ ಗೆಲ್ಲಬಲ್ಲೆ' ಎಂಬ ಧೈರ್ಯ ಚಂಗಲೆಗೆ. ರೇವಣ್ಣನ ಕೈ ಹಿಡಿದಂತೆ ಅವನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೂ ಚಂಗಲೆ ಹೇಗೆ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬುದು 'ಗಿರಿದುರ್ಗಮಲ್ಲ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಅಂತೂ ಅಂದಿನ ಸಮಾಜದ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಚಂಗಲೆ ತಾನು ಪ್ರೀತಿಸುವವನನ್ನು ವರಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಈ ಸರ್ವ ಸಮಾನತೆಯ ತತ್ವವನ್ನು ಅವಳ ಇತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಮಹೇಶ್ವರನ ಗುಡಿಯ ಹತ್ತಿರ ನದಿಯ ನೀರಿಗಿಳಿದು ಮೈಲಿಗೆ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೊಬ್ಬರು ಅಂತ್ಯಜ ಬಾಲಕನೊಬ್ಬನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಕಲ್ಲೆಸೆದಾಗ ಆ ಬಾಲಕ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿ ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಚಂಗಲೆ ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನ ಜೀವದ ಹಂಗನ್ನು ತೊರೆದು ಆ ಬಾಲಕನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾಳೆ. 'ನೀನು ಹೊಲೆಯರ ಹೈದನನ್ನ ಮುಟ್ಟಿದ್ದು ನೇರಾಗಲಿಲ್ಲ.' ಎಂದು ಸಾಧ್ವಿ ನಾಗವ್ವನೇ ಹೇಳಿದರೂ ಚಂಗಲೆ ದಯೆಯೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವೆಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ತನ್ನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ಜನಜೀವನದ ಹಲವು ಮುಖಗಳ ಚಿತ್ರಣ ಕಾದಂಬರಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಮಲ್ಲಿಗೆಹಳ್ಳಿಹೆಗ್ಗಡೆ ರೇವಣ್ಣ, ವೃದ್ಧದಳಪತಿ ಗವುಂಡರು ಮತ್ತು ಮಾಲೂರು ಜಹಗೀರದಾರ ಓಬಲ ಇವರುಗಳು ಆಡುವ ಬೇಟೆಯ ವರ್ಣನೆ ಕೌತುಕಪೂರ್ಣ, ಅದ್ಭುತ. ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮೃಗಯಾ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇದೊಂದೆಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಕಾಟಿಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಟ್ಟೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಜಾರಿ ಬೀಳುತ್ತಿರಲು ದೊಡ್ಡ ಮುಳ್ಳುಹಂಗಾರೆಮರವೇರುವ ಓಬಲ ತಿಳಿಹಾಸ್ಯ ಬೆರೆತ ಅನುಕಂಪ ಹುಟ್ಟಿಸಿದರೆ, ಹುಲಿಯೊಡನೆ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಸೆಣಸಿ ಅದನ್ನು ಕೊನೆಗೂ ಕೊಲ್ಲುವ ಅರವತ್ತು ದಾಟಿದ ಗವುಂಡರು ವಿಸ್ಮಯಪೂರ್ಣ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಅದ್ಭುತ ಸನ್ನಿವೇಶ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಗರುಡ ಮುದ್ದಣ್ಣ ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಗೆ

ಕಾಹಿಲೆ ಗುಣವಾಗಬೇಕೆಂದು ಮಹಾಕಾಳಿ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಬಲಿಕೊಡುವುದು. ವೀರಯುಗದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿರುವ ಈ ಪ್ರಸಂಗ ರೋಮಾಂಚಕಾರಿಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೆ ರೇವಣ್ಣನನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆಳೆಯಲು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದ ಜೀತದಾಳು ಮಂಚಣ್ಣನ ಪ್ರಸಂಗವೂ. ವೃದ್ಧ ದಳಪತಿ ಗವುಂಡರಿಗೂ ಕಳ್ಳು ಹೆಣ್ಣು ಎಂದರೆ ವ್ಯಾಮೋಹ. ತರುಣ ರೇವಣ್ಣನನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆ? ತನ್ನ ವಂಶದ ಸದ್ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮರೆತು ಅವನು ಕೆಟ್ಟ ಸಹವಾಸಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ದುರ್ವ್ಯಸನಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಂಚಣ್ಣನ ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠೆ ಮತ್ತು ಜನ್ನಯ್ಯ ದಂಡನಾಯಕರ ಶಿಸ್ತಿನ ಪ್ರಭಾವ ಅವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ಹೇಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತೆಂಬುದರ ಚಿತ್ರ ಮಲ್ಲಿಗೆಹಳ್ಳಿಯ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತದೆ. ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ತೆರವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಾಗವ್ವ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ನಿತ್ಯಜೀವನದ ಚಿತ್ರಗಳೂ ಸುಂದರವಾಗಿ ಮೂಡುತ್ತವೆ. ಚಂಗಲೆ ಮಾದಲೆಯರು ಮಹೇಶ್ವರನ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ, ಗದ್ದೆಗೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ, ಜಾನಪದ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಹೆಂಗೆಳೆಯರ ವರ್ಣನೆ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ. 'ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ'ದ ಮುದ್ದಣ್ಣ ಮನೋರಮೆಯರ ಸಂವಾದಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತವೆ ವೃದ್ಧ ದಂಪತಿಗಳು ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ನಾಗವ್ವ, ಮಹಾಪಂಡಿತ ವಾಮನಾಚಾರ್ಯ–ಗಂಗಾಬಿಕೆ ಇವರ ಸರಸ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜೈನ ಧರ್ಮಗಳು ಪ್ರಬಲವಾಗಿದ್ದು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಆಗತಾನೇ ಈ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲ. ಹಾನಗಲ್ಲಿನ ಗಡಿಗೆ ದಂಡು ಕಳುಹುವಾಗ ವೀರ ಬಲ್ಲಾಳ ಭಗಂದರರೋಗದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ವಸಂತೀದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ನಡೆದೇ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ರೋಗದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾದುದಕ್ಕೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಲೋ ಎಂಬಂತೆ ಕೂಡಲೇ ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ದೊರೆತನವನ್ನು ಮರೆತು ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮೈ ಮರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಮಹೇಶ್ವರನ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೆಸರಾಂತ ಕಲ್ಲಾಯ್ತರ ನೆರವಿನಿಂದ ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಾಠ ಕಲಿಸುವ ಮಠವೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ವೀರಶೈವ ಕವಿ ಹರಿಹರ ಹಂಪೆಯಿಂದ ಬಂದು ಧರ್ಮಾಧ್ಯಕ್ಷ ವಾಮನಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಯಣ್ಣನ ರಗಳೆಯನ್ನು ಹಾಡಿದರೆ, ಜೈನ ಕವಿ ಜನ್ನ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ದಂಡನಾಯಕರಲ್ಲೊಬ್ಬನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಜೈನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ದತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತೆಯೇ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ರಾಜಾಶ್ರಯ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಧರ್ಮಾಧ್ಯಕ್ಷರು ವೀರಬಲ್ಲಾಳನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜೈನರು ಊರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಾರತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳೂ ಒಂದೇ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯಿದ್ದರೂ ಈ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಘರ್ಷಣೆ ಯಿಲ್ಲದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥಾ ಘರ್ಷಣೆಗಳ ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಧರ್ಮಾಧ್ಯಕ್ಷರು ಇರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಟ್ಟಕಡೆಯಲ್ಲಿ ವೀರಬಲ್ಲಾಳ ಕೇಳಿದ 'ಅದೇನು ಪಣವನ್ನು

ಪಂಡಿತರ ಮಗಳು ತೊಟ್ಟಳು?' ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಹಿರಿಯರಸಿ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾಳೆ, "ಆಕೆಯ ಪ್ರಣಯದ ಕತೆ ಬಹುದೊಡ್ಡದು. ಅದನ್ನು ಆಮೇಲೆ ಹೇಳುವೆನು. ಅದು ಕವಿ ಜನ್ನಯ್ಯನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಒಂದು ನಲ್ಗಬ್ಬವನ್ನು ಹೊಸೆದಾರು!" ಎಂದು. ಅದು ಭಾರತೀಸುತರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಒಂದು ಗದ್ಯನಲ್ಗಬ್ಬವಾಗಿದೆ. ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಗಳು ತೀರಿಕೊಂಡು ಅವರ ಮಗ ರೇವಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಯಾಗುವ ಸಂದರ್ಭದಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಿ ಮಲ್ಲಣ್ಣ ಪಂಡಿತರ ಮಗಳು ಚಂಗಲೆ ರೇವಣ್ಣನ ಕೈ ಹಿಡಿಯುವವರೆಗೂ ಕಥೆ ಏಕಮುಖವಾಗಿ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಜೀವಂತ ಪಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿ, ನಾಟಕೀಯ ದೃಶ್ಯಗಳು, ರಮಣೀಯ ವರ್ಣನೆಗಳು, ಸ್ವಾರಸ್ಯಪೂರ್ಣ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನಲೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸುಸಂಘಟಿತವಾಗಿ ಹೊಸ ಗನ್ನಡದ ಹೃದ್ಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ 'ವೈದ್ಯನ ಮಗಳು' ಒಂದಾಗಿದೆ.

'ವೈದ್ಯನ ಮಗಳು' ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಇಟ್ಟ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನ್ಯೂನತೆಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದು ಸಹಜ. ಎರಡನೆ ಅಧ್ಯಾಯದ ಆರಂಭದ ಮಳೆಗಾಲದ ವರ್ಣನೆ ಶ್ರೀ ಬಿ. ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯರು ಬಂಕಿಮ ಚಂದ್ರರ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಅನುವಾದಗಳ ಶೈಲಿಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ವೇಶ್ಯಾವಾಟಿಯ ವರ್ಣನೆ ಹಳೆಯ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಇಂಥ ವರ್ಣನೆಗಳ ಛಾಯೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾಲಮಾನದ ಪ್ರತಿಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಲೆಂದೋ ಏನೋ ಭಾತೀಸುತರು ಹಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡುಗನ್ನಡವನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೊಸಗನ್ನಡ ನಡುಗನ್ನಡ ಬೆರಕೆಯಾಗಿ ಭಾಷೆ ಕೊಂಚ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಗ್ರಾಂಥಿಕವಾಗಿ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ.

ತಾವು ಯೋಚಿಸಿದಂತೆ ಭಾರತೀಸುತರು 'ಗಿರಿದುರ್ಗ ಮಲ್ಲ' ಎಂಬ ಇದರ ಮುಂದಿನ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರೆ, 'ವೈದ್ಯನ ಮಗಳು' ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಮಹತ್ವ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ವೀರಬಲ್ಲಾಳ ಉಚ್ಚಂಗಿ ದುರ್ಗವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವನ ರೋಗನಿವಾರಣೆಗಿಂತಲೂ, ಚಂಗಲೆ ರೇವಣ್ಣನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದು ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಅವನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾರಸ್ಯಪೂರ್ಣ. 'ಗಿರಿದುರ್ಗಮಲ್ಲ' ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಉತ್ತರಾರ್ಧ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗೆ.

ಇಷ್ಟಾದರೂ 'ವೈದ್ಯನ ಮಗಳು' ರಮ್ಯವಾದ ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ. ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಕಲೆ ಭಾರತೀ ಸುತರಿಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಸಿದ್ಧಿಸಿತ್ತೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆ. ಕಥಾ ನಾಯಕಿಯ ಆತ್ಮೀಯ ಸರಳತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಕೆಚ್ಚು ಮತ್ತು ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು ಚಂಗಲೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುವ ವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ರೇವಣ್ಣನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುವ ದರ್ಪ ಸಹೃದಯರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಗರುಡ ಮುದ್ದಣ್ಣನ ಬಲಿದಾನದ ಪ್ರಸಂಗ ಮರೆಯಲಾಗದಂತಹುದು. ಓಬಲ ಮತ್ತು ಹೊನ್ನಯ್ಯಗವುಂಡರ ಬೇಟೆಯ ವರ್ಣನೆ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೆ ಹೆಸರಿಸುವಂತಹುದು. ಇಂಥ ಆಕರ್ಷಕವಾದ ಕೃತಿಯೂ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಎಂಟುವರ್ಷ ಕಾಯಬೇಕಾಯಿತೆಂದರೆ ನಮಗೆ ವಿಷಾದವಾಗದಿರದು.

"ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾ"

ಕಮಲಾ ಹಂಪನಾ

ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾ ದಿವಂಗತ ಭಾರತೀಸುತರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಹವಿಮ್ಮಿಕೊಂಡ ಒಂದು ಕಿರು ಕಾದಂಬರಿ. ಭಾರತೀಯರಿಗೂ ಆಂಗ್ಲರಿಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ (1942) ವೈಷಮ್ಯ, ಭಾರತೀಯರ ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ಹಿಂದುಗಳ ಬಗೆಗೆ ತಳೆದಿದ್ದ ಆಂಗ್ಲರ ಧೋರಣೆ, ಹಿತಮಿತವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ವರ್ಣನೆ, ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಒಳ ಸ್ರೋತವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ಪ್ರೇಮಭಾವ ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವ ಪ್ರಾಣಿ, ಚಿಟ್ಟೆಗಳ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಹಜ ಪ್ರಣಯಬಂಧ–ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸರಳ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿ ಬಿಚ್ಚುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಿನ್ನೋಟದ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಕಥೆ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಕಥೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುವ ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಾದಂಬರಿ ಮುನ್ನಡೆದರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ತಿರುವುಗಳೇನು ಇಲ್ಲದೆ ಆ ಘಟನೆ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಂಡಾಗ ಇದು ಒಂದು ಕಿರುಕಾದಂಬರಿ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಇದು ಒಂದು ನೀಳ್ಗತೆ ಎನ್ನಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾ ಕಥಾನಾಯಕಿ. ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಎಸ್ಟೇಟಿನ ಯಜಮಾನಿ. ಕಿರು ಪ್ರಾಯದವಳು. ಆಂಗ್ಲಮನೋಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬೆಳೆದವಳು. ಚಿಕ್ಕಂದನಿಂದಲೂ ತಾಯಿಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಕಾಣದೆ ತಂದೆಯ ನೆರಳಿನಲ್ಲೇ ಬೆಳೆದ ಆಕೆಗೆ ತಂದೆಯೇ ಸರ್ವಸ್ವ. ಆತನೂ ತೀರಿಹೋದಾಗ ತಂದೆ ನ್ಯಾಯ-ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದ ಆಸ್ತಿಯ ಯಜ ಮಾನಿಕೆಯನ್ನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ದಿಟ್ಟತನದ ಬದುಕನ್ನೇ ನಡೆಸುತ್ತಾಳೆ.

ರಾತ್ರಿಯ ಅಡಿಗೆಗೆ ಕುರಿ ಮಾಂಸ ಮುಗಿದು ಹೋಗಲು ಒಂದೆರಡು ಮೊಲವನ್ನಾ ದರೂ ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಮಾಂಸ ತರಲು ಹೋದ ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾ, ಮೊಲಕ್ಕೆ ಬದಲು ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಇವಳಿಂದ ಏಟು ತಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಆಂಗ್ಲರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ದರೋಡೆಕೋರ, ದೇಶದ್ರೋಹಿ. ಭಾರತೀಯರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆತ ಒಬ್ಬ ನಿಷ್ಠಾವಂತ, ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ, ದೇಶಭಕ್ತ. ಆತನನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯಲು ಅಂದಿನ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರ ಸೋತು ಕಡೆಗೆ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಭಾವಚಿತ್ರ ವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಹಿಡಿದುಕೊಟ್ಟವರಿಗೆ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಜಾಹಿರಾತನ್ನು ಹಾಕಿಸಿದೆ. ಅಂಥವನು ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾಳ ಕೈಗೆ ಸಿಲುಕಿದ್ದಾನೆ, ಅವಳ ಬಂದಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಮಾನವೀಯ ಗುಣಕ್ಕೆ ಸೋತ ಕಥಾನಾಯಕಿ ಅಂಥ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೇಸುತ್ತಾಳೆ. ದರೋಡೆಕೋರ, ಮೇಲೇರಿ ತಂಗಪ್ಪನ್

ನಾಯರ್ ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾಳ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದರೂ ಒಂದನೆಯದಾಗಿ ಆತನ ಕೆಚ್ಚೆದೆಯ ಮಾತಿನ ಧೋರಣೆಗೆ ಅವಳು ಆಕರ್ಷಿತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ; ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ತನ್ನಿಂದ ನೋವು ತಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಆ ನೋವಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಕಾರುಣ್ಯ ಭಾವ ಆಕೆಗೆ. ಈ ಭಾವಗಳಿಂದ ಬಹುಬೇಗ ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾ ನಾಯರ್‌ನ ಹಿತಚಿಂತಕಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆತನ ಮಾತಿನ ಮೋಡಿಗೆ ಅಚ್ಚರಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

"ಒಂದು ಬೊಗಸೆ ನೆತ್ತರು ಚೆಲ್ಲಿತೆಂದು ನಾನೇಕೆ ಚಿಂತಿಸಬೇಕು? ನಾವು ಹಗಲಿರುಳು ನೆತ್ತರು ಬಸಿಯುತ್ತಿರುವೆವು.........ನಿಮಗಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ದೇಶದ ಸಲುವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಜನ ರಕ್ತ ಬಸಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.....ನಿಮ್ಮ ಈ ಬಂಗಲೆ, ಈ ವೈಭವ ಇವೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ನೆತ್ತರಿನ ಗಚ್ಚುಗಾರೆಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿವೆ. ನಮ್ಮ ಜನರ ನೆತ್ತರಿನ ಬಲದಿಂದ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಹಬ್ಬಿದೆ."—ಇದು ಆಂಗ್ಲರ ಬಗೆಗೆ ನಾಯರ್‌ನ ಆಕ್ರೋಶದ ನುಡಿ.

"ನೀನು ಬಂಡಾಯಗಾರ ಆ ಗಾಂಧಿಯ ಅನುಯಾಯಿಯೆಂದು ತೋರುವುದು" ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾಳ ತಿರಸ್ಕಾರದ ನುಡಿ.

"ಹಾಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ನನಗೆ ಅಭಿಮಾನ." ನಾಯರ್‌ನ ರಾಷ್ಟ್ರಾಭಿಮಾನದ ಮಾತು, ಹಾಗು ಉತ್ತರ. ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದ ನಾಯರ್.

"ನಾನೊಬ್ಬ ಬ್ಲಡಿ ಇಂಡಿಯನ್ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಸಾಕು" ಮಾತು ಮಾತಿನಲ್ಲೂ ಚಾಟಿ ಏಟಿನ ರುಚಿ. ಆದರೆ ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾಳಿಗೆ ಅದು ಪ್ರಿಯ ವಾಯಿತು.

ಚುರುಕಾದ ಸಂಭಾಷಣೆ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸತ್ವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮೊನಚಾಗಿದೆ.

ತಂಗಪ್ಪನ್ ನಾಯರ್‌ನನ್ನು ಬೇಗನೆ ಮನೆಯಿಂದ ಸಾಗುಹಾಕುವ ಯೋಚನೆ ಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದುರಾತ್ರಿ ಕಳೆದು ಮರುದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಅವನು ಹೊರಟುನಿಂತಾಗ ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾ ಆತನನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ವೈದ್ಯರನ್ನು ಕರೆಸಿ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆತ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ತನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಪಾಹಾರಕ್ಕೆ ಆತನನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಚನೆ ಬಂದರೂ ಅಂದಿನ ಆಂಗ್ಲರ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಗಳಿಗೆ ಅದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಅದನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ನಾಯರ್ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಬಗೆಗೆ ತಳೆದಿದ್ದ ಪೂಜ್ಯಭಾವನೆಗೆ ಕರಗಿದ ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ನೆನಪನ್ನು ಬೆದಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕಡೆಗೆ ಪರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾರ್ಜೋರಿ ಕಾರ್ಲಿನ್ಸ್‌ಳೇ ತನ್ನ ತಾಯಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಆಘಾತಗೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. "ಡ್ಯಾಡಿ, ನೀನು ನನಗೆ ದೊಡ್ಡ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದೆ. ನೀನು ನನಗೆ ದೊರೆಯಬೇಕಾಗಿದ್ದ ತಾಯಿಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು ವಂಚಿಸಿದೆ" ಎಂದು ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಾಳೆ.

ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾ ಆಳಿಲುಗಳ ಪ್ರಣಯಕಲಹ ನೋಡುತ್ತಾ ತನ್ನ ಹಾಗು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮ ಜೇಮ್ಸ್‌ನೊಡನೆ ಆಡಿದ ಪ್ರೇಮಕಲಹವನ್ನು ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ.

ಜೇಮ್ಸ್ ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದು ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿ ಅವರುಗಳು ಉಂಗುರಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಜೇಮ್ಸ್‌ನ ಕಾಮುಕತೆಗೆ ಆಕೆ ದೂರ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಆಗಿನ ಅವಳ ಪರಿಶುದ್ಧ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಜೇಮ್ಸ್ ಹಿಂದು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ವರ್ತನೆಯೆಂದು ಹೀಗಳೆಯುತ್ತಾನೆ.

"ಪೇಟಿ (ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾ) ಮೈ ಡಿಯರ್, ಕೆಲಸಲವಂತೂ ನೀನು ಹಿಂದು ಕನ್ಯೆಯರ ಹಾಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿ."

"ಜಿಮ್ಮಿ (ಜೇಮ್ಸ್) ನಾವು ಅವರ ನಡುವೆಯೇ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಅವರ ಪ್ರಭಾವ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬೀಳದಿರುವುದುಂಟೆ?"

"ಪೇಟಿ, ಹಾಗಾಗಕೂಡದು. ನಾವು ಎಷ್ಟಾದರೂ ಆಳುವ ನಾಗರಿಕ ಜನ. ಅವರು ನಮ್ಮಿಂದ ಕಲಿಯಲು ಎಷ್ಟೋ ಇದೆ. ಅವರ ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು ಬಿಳಿಯರಿಗೆ ಅಪಮಾನ. ಆ ಅರೆನಾಗರಿಕಜನರಿಂದ ನಾವು ಕಲಿಯಬೇಕಾದುದಾದರೂ ಏನಿದೆ ?...." "ಕಿಪ್ಲಿಂಗ್ ಹೇಳಿಲ್ಲವೇ ಪಡುವಣದ ಕೆಡುಕು ಮೂಡಣದ ಒಳಿತಿಗಿಂತಲೂ ಲೇಸೆಂದು ?"

ಆ ವೇಳೆಗೆ ಭಾರತೀಯರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಓದಿದ್ದ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಕಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನ ಮೂಡಿದ್ದ ಪೇಟಿಗೆ ಆ ಸಾಧ್ವಿ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಪಾತ್ರ ಅಸಂಸ್ಕೃತವೇ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮನದಾಳದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಜಿಮ್ಮಿ ತನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದ "ನೀನು ಮಾತೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆಯಲ್ಲ ಪೇಟಿ, ಈ ಬ್ಲಡಿ ಇಂಡಿಯನ್ಸ್ ಬಗ್ಗೆ ನಿನಗೇಕೆ ಅಭಿಮಾನ ಹುಟ್ಟಿತೋ ನಾ ಜೇರೆ ಕಾಣೆ."

"ಅಭಿಮಾನವೇನೂ ಇಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅವರ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವರು (ಭಾರತೀಯರು) ನಾವು ಗ್ರಹಿಸಿದಂತೆ ಅನಾಗರಿಕರೇನೂ ಅಲ್ಲ."

"ಇದು ಆ ಗಾಂಧಿ ಹರಡಿದ ಮಾಯಾಜಾಲ. ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯನ್‌ರ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಹೊಗಳುವುದು ಒಂದು ಹೊಸ ಫ್ಯಾಶನ್ ಆಗಿದೆ."

ಅಂದಿನ ಆಂಗ್ಲರ ಮನೋಭಾವದ ಪ್ರತಿರೂಪವೇ ಜಿಮ್ಮಿಯ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿದೆ. ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಹಿಂದುಗಳನ್ನು ಕಾಲುಕಸಕ್ಕಿಂತ ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣುವ ದುರಹಂಕಾರದ ಧೋರಣೆಯ ಮಾತುಗಳು ಆ ಯುಗದ ಸಜೀವ ಚಿತ್ರಗಳಾಗಿವೆ. ಭಾರತೀಸುತರು ಈ ಜೀವಂತ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕಡೆಯುವ ಶಿಲ್ಪಿಯಾಗಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಆದರೆ ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾ ಆಂಗ್ಲರ ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಭಾರತೀಯ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಮಾರುಹೋದ ಹೃದಯವುಳ್ಳವಳು ಎಂದೇ ನಾಯರ್‌ನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಡಲು ಹೊರಟ ಜೇಮ್ಸ್‌ನನ್ನು ಛೀಮಾರಿ ಹಾಕಿ ತನ್ನ ಮದುವೆ ನಿರ್ಣಯದ ಉಂಗುರವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಬಿಸುಟು ಅವನನ್ನು ದೂರ ತಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅದೇ ಭಾವೋದ್ವೇಗದಲ್ಲಿಯೇ ನಾಯರ್‌ಗೆ ಮನಸೋತು ಆತನ ಪ್ರಣಯ ಭಿಕ್ಷುಕಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆತನಾದರೋ ಸಂಯಮದ ಎಲ್ಲೆಕಟ್ಟು ಜಾರದೆ ಆಕೆಯ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಸೋದರಿಪ್ರೀತಿ

ಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತನಗೊಬ್ಬ ತಂಗಿ ದೊರೆತ ಸಂತಸ ತಳೆದು ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಚಿತ್ರ ಪಟವಿದ್ದ ಬಂಗಾರದ ಸರವನ್ನು ಪೇಟಿಯ ಆಶಯದಂತೆ ಅವಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾ ಪ್ರೇಮಿಸಿ ಬಂದ ಜೇಮ್ಸ್‌ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದಳು. ತಾನು ಪ್ರಣಯಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿದ ನಾಯರ್‌ನಿಂದ ಮೃದುವಾಗಿ ತಿರಸ್ಕೃತಳಾದಳು. ತನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ನಾಯರ್ ತಂಗಪ್ಪನ್ ಪ್ರವೇಶ ಧೂಮಕೇತುವಿನಂತೆ ಹಾನಿಮಾಡಿತೆಂದು ಕಡೆಗೆ ಕ್ರೋಶದಿಂದ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಾಳೆ ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾ. ಕೇರೆಹಾವಿನ ಬಾಯಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಬಿಳಿಯ ಪಾರಿವಾಳದ ಮರಿಯಂತೆ ಪೇಟಿ ನೋವನ್ನು ನುಂಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಚಿತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಕಥೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಿಳಿ ಪಾರಿವಾಳದ ಮರಿಯಂತೆ ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾ ಪರಿಶುದ್ಧಳೂ ಹಾಗು ಪ್ರಣಯಭಾವದಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸಹಾಯಕಳು.

ನವಿರಾದ ಪ್ರಣಯಭಾವ, ಸಂಯಮದ ಎಲ್ಲೆ ಮೀರದ ಚಿತ್ರಣದಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ತೂಕ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಕಥೆಯ ಓಟಕ್ಕೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ಗೆರೆ ಹಾಕಿದೆ ಪ್ರಕೃತಿವರ್ಣನೆ. ಮೊನಚಾದ ಸಂಭಾಷಣೆ ಪಾತ್ರಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸಂವೇದನೆಗೆ ಹಿಡಿದ ದರ್ಪಣ. ಕಥಾವಸ್ತು ಆ ಯುಗದ ಜನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯವಾಗುವಂತೆ ಇಂದಿನ ಯುವ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಎಷ್ಟು ರುಚಿಸುತ್ತದೋ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ಆ ಯುಗಧರ್ಮದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸರಳ ಸುಂದರ ಕಲಾಕೃತಿಯಾಗಿ "ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾ" ಅರಳಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಸಂತಸದ ಸತ್ಯಸಂಗತಿ.

"ಗಿಳಿ ಪಂಜರದೊಳಗಿಲ್ಲ"

ಕಮಲಾ ಹಂಪನಾ

ಪುರಂದರದಾಸರ 'ಗಿಳಿ ಪಂಜರದೊಳಗಿಲ್ಲ' ಎನ್ನುವ ಪದದ ಒಂದು ಪಾದವನ್ನು ಶೀರೋನಾಮೆಯಾಗುಳ್ಳ ಭಾರತೀಸುತರ ಕೃತಿ ಅವರ ಉತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಕಥಾನಾಯಕ ಮಾಧವಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯ ಮರಣ, ಪಂಜರದಲ್ಲಿದ್ದ ಗಿಳಿಯ ಸಾವು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಘಟಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿ ತನ್ನ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಕಥಾನಾಯಕಿ ಕುಂಞಿಕಾವುವಿನ ಬದುಕಿಗೆ ಈ ಮರಣಗಳು ನಿಜ ಅರ್ಥವನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಫಲವಾಗಿವೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಕ್ಕಾಲು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಥೆ ಸುಖಾಂತಗೊಂಡು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ಅದು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಕಲಾಕೃತಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಭಾರತೀಸುತರು ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ, ಕಥೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿ, ದುರಂತಗೊಳಿಸಿ ಅದರ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಚುರುಕುಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ನಂಬಿಕೆ, ಆಚಾರ, ವಿಚಾರ, ವ್ಯವಹಾರ, ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಥೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಸತ್ವಯುತಗೊಳಿಸುವ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಚಿತ್ರಗಳು, ಜಾತೀಯತೆಯ ತಜ್ಞವಿಮರ್ಶೆ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ನುಸುಳಿ, ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಮಹಾಭಾರತ, ರಾಮಾಯಣ ಹಾಗೂ ಇತರ ಕಾವ್ಯಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೇಖೆಗಳು, ಕಥೆಯ ಓಟವನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಹಿತವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ವಿವರಣೆ, ಒಳಸೆಲೆಯಾಗಿ ನಿರಂತರ ಹರಿಯುವ ಪ್ರಣಯವಾಹಿನಿ – ಇವೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಸೊಗಸಾಗಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಎಳೆಗಳಾಗಿ ನೆಯ್ದುಕೊಂಡು ಸಹೃದಯನಿಗೆ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದಿದ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ವೈನಾಡಿನ ಕೇರಳೀಯರ ಜೀವನದ ಕೆಲವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವ 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಬಂಧ' ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಬಂಧ' ಮುಖ್ಯವಾದರೂ ಕಾದಂಬರಿ ಕೇರಳೀಯರ ಜನಜೀವನದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಥೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ವಸ್ತು ಇದಾದರೆ, ಮುಂದಿನ ಕಥೆ ದುರಂತಕ್ಕೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಘಟನೆಯಾಗಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆಯಲು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಸಿಂಹಳದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ತರುಣನೊಬ್ಬ ಅರಿಯದೇ ತನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆ

ಯಲ್ಲಿ ಓದಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡ ಪ್ರಚೋದನೆಯೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಂದಿನಭಾಗ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಬಂಧ, ಅರಿಯದೇ ಆದ ಅಣ್ಣ ತಂಗಿಯರ ವಿವಾಹ– ಈ ಎರಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಘಟನೆಗಳಾದರೂ ಎರಡನ್ನೂ ಕಥೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕೊರೆದ ಹಿರಿಮೆ ಭಾರತೀಸುತರದು.

"ಕಾಮ ಎಲ್ಲ ರೀತಿ–ನೀತಿಗಳ ಅಂಕೆಯನ್ನು ಮೀರಿನಿಂತ ಒಂದು ಅಂತಃಪ್ರವೃತ್ತಿ. ಸಂತಾನ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮನುಷ್ಯ ಕೆಲವು ಕಟ್ಟು ಪಾಡುಗಳ ಬೇಲಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅರಿತೋ ಅರಿಯದೆಯೋ ಆ ಬೇಲಿ ಯನ್ನು ದಾಟಿದವರು ಮಾನಸಿಕ ತುಮುಲದ ಸುಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರವಂತ ದೈವಭಕ್ತ ಯುವಕನೊಬ್ಬ ಅರಿಯದೆ ತಂಗಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ಪರಿತಪಿಸುವ ಚಿತ್ರಣ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಮೂಡಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅತೃಪ್ತ ಕಾಮದ ಮುಖಗಳೂ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತವೆ" ಎನ್ನುವ ಪ್ರಕಾಶಕರ ಮಾತು ಗಳೂ ಪರಿಭಾವನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ

ಮಾಧವ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಳುಗು ಹಾಕಿ ಕಾಣದ ಕೊಳೆ ಯನ್ನು ತೊಳೆದು ದೇಹದ ನೈರ್ಮಲ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಹೊರಟಿದ್ದನು. ಅದೇ ಕೊಳದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಬಿಸಿಲು ಕಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಪ್ಪೆ ನೀರು ಹಾವಿನ ಬಾಯನ್ನು ಸೇರಿತು. ತನ್ನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಪ್ಪೆ ಬಹಳ ಹೆಣಗಾಡಿತು. ಈ ದೃಶ್ಯ ಮಾಧವ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನೋವಿನ ಎಳೆಯೊಂದನ್ನು ಮೂಡಿ ಸಿತು. ಒಂದು ಉರುಳುಗಲ್ಲನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾವಿಗೆ ಹೊಡೆದನು. ಏಟು ಹಾವನ್ನು ತಾಗಿದರೂ, ಅದು ಕಪ್ಪೆಯನ್ನು ಬಿಡದೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಯಿತು. ಹಿಂದಿನ ಎರಡು ದಿವಸಗಳ ರಾತ್ರಿ ಮೀನಕುಟ್ಟಿಯ ಅವ್ಯಕ್ತ ವೇದನೆಗೆ, ಕಾಮ ಪಿಪಾಸೆಗೆ ತಾನು ಯಜ್ಞಪಶುವಾಗಿ, ಕಪ್ಪೆಯ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ತಾನು, ಕೇರೆಹಾವಿನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮೀನಕುಟ್ಟಿ ನಿಂತಂತಾಗಿ, ನಿಂತಲ್ಲೇ ಅವನು ಹೆದರಿ ನಡುಗಿದನು.

ನಿಷ್ಠಾವಂತ, ಆಚಾರಶೀಲ, ದೈವಭಕ್ತ ಮಾಧವ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯ ಶೀಲ ತನ್ನ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಮೀರಿ ಹರಣವಾಗಿತ್ತು. ವಯಸ್ಸಾದ ನಾರಾಯಣ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯ ಪತ್ನಿ ಯಾಗಿ ಮೀನಕುಟ್ಟಿ ತನ್ನ ಎದೆಯ ಅರಕೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಸಮರ್ಥಳಾದಳು. ಉಮಿಯೊಳಗಿನ ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಹೊಗೆ ಹೊಗೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅವಳ ಅತೃಪ್ತಕಾಮ ಸುಂದರ ಸುದೃಢ ಮಾಧವ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯನ್ನು ಆಹುತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದಿತು. ಜಿಂಕೆ ತನ್ನನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ತಿವಿದು ದರಿಗೆ ಬೀಳಿಸುವುದು, ಪತಂಗ–ದೀಪ, ನರಿ–ಅಳಿಲು, ಹಲ್ಲಿ–ನೊಣ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಕೇತಗಳು ಮಾಧವ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯ ಬದುಕಿನ ಹೋರಾಟದ ಸಜೀವ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

ಮೀನಕುಟ್ಟಿಯ ಬದುಕುಭಾವನೆಗಳು ಗೋಜಲಾದ ನೂಲುಂಡೆ. ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಅವಳು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ವಿಫಲಳಾದರೂ, ಮಾಧವ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯಿಂದ

ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಪಡೆದ ಆ ಲೈಂಗಿಕ ಸುಖ, ಅವಳಿಗೆ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಗಂಡು ಮಗುವನ್ನು ಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವಳ ಬದುಕಿಗೇ ಒಂದು ತಿರುವನ್ನುಕೊಟ್ಟು ಸಂತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ತಂದಿತು. ತಾನು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ ಆತ್ಮವಂಚನೆಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಮರುಗಿದ ಮಾಧವನಿಗೆ "ನೀನು ನನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಉಪಕಾರವನ್ನೇ ಮಾಡಿದ್ದೀಯ" ಎಂದು ಹೇಳುವಳು. ಅವಳು ಮಗುವಿನ ತಾಯಿಯಾಗಿ ನಾರಾಯಣ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯ ಆಸ್ತಿಗೆ ಒಬ್ಬ ವಾರಸುದಾರನನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕುಟುಂಬದ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರಳಾಗುತ್ತಾಳೆ.

ಆದರೆ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಅಂಟಿದ ಮಾಲಿನ್ಯ ಮಾಸದೆ ಮಾನಸಿಕ ಸಂಕೀರ್ಣ ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದ ಮಾಧವ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಗೆ ಕುಞಿಕಾವು ದಿವ್ಯೌಷಧಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ಇವನ ಜಂಜಾಟದ ವಿಮುಕ್ತಿಗೆ ಅವಳು ವಜ್ರಶಲಾಕೆಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಮಾಧವಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿ ಕುಂಞಿಕಾವನ್ನು 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಬಂಧ'ದಿಂದ ಪಡೆದು ಬದುಕಿನ ತೊಳಲಾಟಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿಲುಗಡೆಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏರಿ, ಒಬ್ಬ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಂಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.

ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಅಣ್ಣನ ಅವಜ್ಞೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಹೋಟಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾಣಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಿಂತ ಮಾಧವನಿಗೆ ನಾರಾಯಣ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ಅವನ ಬದುಕಿಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ ತಿರುವನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದು ಕೆಲವು ತಿಂಗಳುಗಳ ಕಾಲ ಆತನನ್ನು ಸಲಹಿ ಅನಂತರ ಮೂಪ್ಪಿಲ್ ನಾಯರರ ಇಚ್ಛೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಮಾಧವನನ್ನು ಅವರ ಬೀಡಿನಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಕಾರನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಾಧವ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕುಂಞಿಕಾವಿನ ಸ್ನೇಹ, ಅವಳಿಂದ ಅವನು ಹೊಸದಾಗಿ ಮಲೆಯಾಳ ಭಾಷೆ ಕಲಿತದ್ದು, ಮೂಪ್ಪಿಲ್ ನಾಯರರ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರವನ್ನು ನೋಡಲು ಸಹಾಯಕವಾಯಿತು. ತಲೆನೋವು ತರುವ ಅನೇಕ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳನ್ನು, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ದುಡಿಮೆ, ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ನಿವಾರಿಸಿ ಮೂಪ್ಪಿಲ್ ನಾಯರರ ಪ್ರೀತಿ–ಆದರಗಳನ್ನು ಮಾಧವ ಗಳಿಸಿ, ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಯಜಮಾನನೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಕಡೆಗೆ ಹತ್ತು ಎಕರೆ ತೋಟ; ಇಪ್ಪತ್ತು ಪುಡಿ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಬದುಕು ಒಂದು ಸಂತೃಪ್ತ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಂತಾಗ ಆತನ ಮೇಲೆ ಎರಗಿದ ಬರಸಿಡಿಲು ಅವನನ್ನು ಬಲಿತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ತನ್ನ ತಂದೆ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿಗೆ ತಾನು ನೋವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಆ ಯಾತನೆಯ ಚಿತ್ರ ಹೃದಯ ವಿದ್ರಾವಕ. ತನ್ನ ತಂದೆ, ತನ್ನ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ಮಡದಿ ಕುಂಞಿಕಾವಿನ ತಂದೆ ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರೆ, ತಾಯಂದಿರು ಮಾತ್ರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎನ್ನುವ ಸತ್ಯಸಂಗತಿ ತಿಳಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಬದುಕೇ ದುರ್ಭರವಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ತಂಗಿಯಿಂದಲೇ ಒಂದು ಮಗುವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸಂತಸದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಆ ಕ್ಷಣವೇ ದುರಂತಮಯ

ವಾಗುತ್ತದೆ ; ದುಃಖದ ಕೂಪಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈಡಿಪಸ್ ಕಥೆಯನ್ನು ಓದಿದ್ದ, ಓದಿ ಕುಂಞಿಕಾವೆಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದ, ಅಲ್ಲಿಯ ವಿಧಿಯು ಕೈವಾಡಕ್ಕೆ ನೊಂದಿದ್ದ ಮಾಧವ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿ ಈಗ ತಾನು ಆ ಅಪವಾದಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಬೇನೆಗೆ ಬೇಗೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಲು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸುಖದುಃಖ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಕುಂಞಿಕಾವು ಇದ್ದರೂ ಅವಳಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಆಘಾತ. ಈ ಸಂಗತಿ ಅವಳಿಂದ ದೂರ ಉಳಿಯಬೇಕು. ಆದರೆ ಅವಳನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯೇ ದೊರೆಯದಿದ್ದಾಗ ಮಾಧವ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಗೆ ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಕಂಡ ಏಕೈಕಮಾರ್ಗವೆಂದರೆ ಒಂದೇ, ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ. ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಆಚರಣೆಗೆ, ದೈವಭಕ್ತಿಗೆ, ಉತ್ತಮ ರೀತಿನೀತಿಗೆ ದೊರೆತ ಪುರಸ್ಕಾರ ಈ ಮಾನಸಿಕ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆ, ಕಡೆಗೆ ಸಾವು. ಕುಂಞಿಕಾವೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಎಷ್ಟು ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಮೂಡಿದೆಯೋ ಅಷ್ಟೇ ದುರಂತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಅಗಲುವ ಸಂದರ್ಭ.

ಕುಂಞಿಕಾವೆ ಸಿರಿವಂತ ಮೂಪ್ಪಿಲ್‌ನಾಯರರ ಸೋದರ ಸೊಸೆಯಾದರೂ ತನ್ನ ಗಂಭೀರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಮೊದಲ ನೋಟದಲ್ಲೇ ಮಾಧವ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿ. ತನ್ನ ಪರಿಶುದ್ಧ ಆಚಾರ ವಿಚಾರ, ನಿರ್ಮಲ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದಿಂದ ಎಂಥ ಸ್ವಭಾವದ ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಗೆಲ್ಲುವ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಾಧವ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯ ಪತ್ನಿಯಾಗಿ (ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಬಂಧ) ಸಕಲ ಸುಖವನ್ನು ಆತನಿಗೆ ನೀಡಿ, ಅವನಿಂದ ತಾನೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದುತ್ತಾಳೆ. ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತಿಳಿಹಾಸ್ಯ, ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಪರೋಪಕಾರ, ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ದಯೆ—ಇವೆಲ್ಲಾ ಆಂತರಿಕ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಕಿರೀಟಪ್ರಾಯವಾದ ಸುಂದರ ರೂಪು ಆಕೆಯದು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಂತ್ಯ ಮಾಧವ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯ ಸಾವು, ಅದರಲ್ಲೇ ಕುಂಞಿಕಾವಿನ ಸುಖದ ಬದುಕಿಗೆ ದುಃಖದ ತಿರುವು. ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಆಕೆಯ ಮುಂದಿನ ದುರಂತದ ಬದುಕನ್ನು ಓದುಗರ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣುವ ಚಿತ್ರ ಕುಂಞಿಕಾವು ತಾವರೆ ಹೂವನ್ನು ಕೀಳುವುದು. ಕಿತ್ತ ಸಮಾಧಾನ ಸಂತಸ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ ಆ ಹೂವನ್ನು ಮುಡಿಯುವ ಮುನ್ನವೇ ತಾನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗೇಳುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಅವಳ ಇಡೀ ಬದುಕಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾಧವ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಕೇವಲ ಎರಡು ವರುಷಗಳ ಸುಖಸಂತೋಷದಲ್ಲೇ ಅವನ ವಿಯೋಗ ಅವಳ ಅಸಂತೃಪ್ತ ದುಃಖಮಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇದು ನಿರಪರಾಧಿಗೆ ಘೋರಶಿಕ್ಷೆ ಎನ್ನಿಸಿ ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಹೃದಯರಿಗೆ ಮರುಕ ಮೂಡುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ನಾಲ್ವರು ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಧವ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ನಾರಾಯಣ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯ ಸ್ಥಾನ ಮಧ್ಯಮ ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ನಿಂತರೆ ವೆಂಕಪ್ಪನ್ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯ ಮಜಲು ಮೂರನೆಯ

ಹೆಂತದ್ದು. ಇನ್ನು ಹನುಮಂತನ್ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಗೆ ಅಂತಿಮ ಸ್ಥಾನ ಮೀಸಲು. ಕೈಹಿಡಿದ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಂದಿರಿಗೂ ಮೋಸಮಾಡಿದವ. ಇಲ್ಲಿ ತಂದೆ–ಮಗನ ಗುಣ ವೈಪರೀತ್ಯ ವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಮಗ ಮೇಲೇರಿ ನಿಂತರೆ, ತಂದೆಗೆ ನೀಚಸ್ಥಾನ.

ವೆಂಕಪ್ಪನ್ ಯಂಬಾಂದ್ರಿ 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಬಂಧ' ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಚೆರಿಯಮ್ಮೆ ಯೊಡನೆ ಎಂದೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆದವನಲ್ಲ. ಮಗನನ್ನಂತೂ ಕಣ್ಣಿಂದಲೂ ನೋಡಲಾರ. ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಚಿಕ್ಕ ತಪ್ಪಿಗೆ ಪುಟ್ಟಮಗು ವಾಸುವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಥಳಿಸಬಲ್ಲ. ಇತರರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಐತ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಜಾತಿ ಒಂದೇ ಪಂಗಡದ ಈ ನಾಲ್ವರಲ್ಲಿನ ಗುಣ ಎಷ್ಟೊಂದು ಅಂತರದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನು ವುದು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶ.

ನಾಯರ್ ಮನೆತನದವರಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬಗೆಗೆ ಇರುವ ಗೌರವ ಭಾವನೆ ಅತೀವ ವಾದುದು. ಕೇವಲ ಒಂದು ಪಗಡೆ ಆಟ ಆಡುವಾಗಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ ಗರ ಹಾಕಬೇಕು. ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮಿಂದ ಅರಿಯದೆಯೂ ಅಪಚಾರವಾಗಬಾರದು, ಅದು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಅಚಲ ನಂಬಿಕೆ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಜಾತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆಯುವ ಸಂಭಾಷಣೆ ಇಂದಿನ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಜೀವಿಗಳ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ.

ಕುಂಞಿಕಾವಿನ ಅಣ್ಣ ಕುಂಞಿಕುಟ್ಟಿ, ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಕಲಿತು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದವನು. ತರವಾಡಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ತನ್ನ ತಂಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಬಂಧಿಯಾಗುವುದು ಅವನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ತಾಯಿ ಹಾಗೂ ಚೆರಿಯಮ್ಮೆಯರು ಈ 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಬಂಧ'ದಿಂದ ನೋವುಂಡ ಜ್ವಲಂತ ಸಾಕ್ಷಿ ಕಣ್ಣೆದುರಿನಲ್ಲಿರುವಾಗ ಕುಂಞಿಕುಟ್ಟಿಗೆ ತನ್ನ ತಂಗಿಯ ಬದುಕೂ ಈ ರೀತಿ ಮೂರಾಬಟ್ಟೆಯಾಗಬಾರದೆನ್ನಿಸಿದ್ದು ಸಹಜ. ಅದೇ ಅವನ ನಿರ್ಧಾರ ಕೂಡಾ.

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾವ ಮೂಪ್ಪಿಲ್ ನಾಯರರ ಜೊತೆ ವಾದಿಸಿ, ಅವರ ಓವರಿ ಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕುಂಞಿಕುಟ್ಟಿ, ತನ್ನ ತಂಗಿ ಕುಂಞಿಕಾವಿಗೆ ಹೇಳಿದ; "ಕುಂಞಿಕಾವೆ, ನೀನು ನನ್ನ ತಂಗಿಯಾದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಬಂಧ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಪ್ಪಬೇಡ. ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಚಂದುಳ್ಳ ಚತುರಕಾರನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟೇನು."

"ಏಟ, ಅಮ್ಮಾಮ ತರವಾಡಿನ ಕಾರಣವರಲ್ಲ? ಅವರ ಮಾತು ಮೀರಿ ನಡೆ ಯುವುದು ಸರಿಯಾ?"

"ಕಾರಣವರೆಂಬುದು ನಿಜ, ಅವರು ವಿವೇಕದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾದುದು ದಿಟ. ಆದರೆ ತರವಾಡಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯವೆಂದು ಕುಟುಂಬದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದಿಕ್ಕುಗೇಡಿ ಬಾಹ್ಮಣರ ಕೊರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದರೆ ಹೇಗಾದೀತು? ನೀನು ಚೆರಿಯಮ್ಮೆಯನ್ನು ಒಂದು ಸಲ ನೋಡು. ವೆಂಕಪ್ಪನ್ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡುದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಯಾವ ಸುಖವಿದೆ? ಈ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಗಳನ್ನು ನಾವೇ

ಸಾಕಬೇಕು."

"ಏಟ, ಎಷ್ಟಾದರೂ ನಮಗಿಂತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮೇಲಲ್ಲವಾ? ಅವರು ನೊಂದು ಕೊಂಡು ಆಡಿದ ಮಾತು ಶಾಪವಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ತಟ್ಟುವುದಂತೆ"

"ಕುಞಿಕಾವೆ, ಅದೆಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿದ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು. ಈ ತನಕ ಅವರು ಮೇಲು ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ತಲೆಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಆ ವೆಂಕಪ್ಪನ್ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿ ನಮಗಿಂತ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲು ನೀನೇ ಹೇಳು. ಅವನು ಸಂಸ್ಕೃತ ತಿಳಿದಿದ್ದಾನಾ? ಉಪನಿಷತ್ತು ಮತ್ತು ಭಗವದ್ಗೀತೆಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥ ಹೇಳಬಲ್ಲನಾ? ಅವನಿಗಿಂತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಬಲ್ಲವರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಗೀತೆ ಮತ್ತು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥ ಹೇಳಬಲ್ಲವರಿದ್ದಾರೆ. ನೀನು ವಳ್ಳತ್ತೋಳ ಕವಿಯ ಹೆಸರು ಕೇಳಿದ್ದೀಯಲ್ಲ. ಅವರಂತಹ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ವಾಂಸರು ದೊರೆಯುವುದು ವಿರಳ"

"ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾತಿ ಮೇಲೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರಲ್ಲ?"

"ಶತಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಾವು ಮೇಲೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ನೀರೆರೆದು ಬೆಳಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆದು ನಮ್ಮನ್ನು ತುಳಿದು ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಮಾಜವನ್ನು ಒಡೆದು ಅದನ್ನು ಆಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೂಡಿದ ಒಂದು ಸಂಚು ಈ ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿ." ಅಣ್ಣ ತಂಗಿಯರ ಈ ಸಂಭಾಷಣೆ ಕೀಳು ಜನಾಂಗವೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾತುಗಳು ಕುಂಞಾಕುಟ್ಟನ ಬಾಯಿಂದ ಬರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಆದರ್ಶವಾದಿ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಈ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆ ಒದಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ದೊಡ್ಡವನಲ್ಲ, ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಹಿರಿಯವನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ದೃಢಮೂಲವಾದ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ನಂಬಿಕೆ ಎಂಥ ಪ್ರಬುದ್ಧ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನಾದರೂ ನುಂಗಿ ನೊಣೆಯುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಜನಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಅಲ್ಲಿಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಿಂದ ಆ ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಜೀವಸತ್ವವನ್ನು ಹಿರಿದು ಮಾಡಿದೆ.

ಪಾತ್ರಪೋಷಣೆ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಹಿರಿಮೆ, ಘಟನೆಗಳ ಸಾರ್ಥಕತೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಬರುವ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಕೃತಿಗಳ ಇಣುಕು ನೋಟಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಿಗಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರೆ, ಪಾತ್ರಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆ, ಸಂಕೀರ್ಣ ಭಾವನೆಗಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಸಂಭಾಷಣೆ, ಕಥೆಯ ಬನಿಯನ್ನು ಅಧಿಕಗೊಳಿಸಿವೆ. ಜೀವನ ಚದುರಂಗದಾಟ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದ ಕೈ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಧ್ವನಿ ಜೇಡನ ಎಳೆಯಂತೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕೈಗೊಂಬೆ ಎನ್ನುವ ತತ್ವವೂ

ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾನು ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಅದರ ಹಿಡಿತದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆ, ಸಾಂಕೇತಿಕ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕರಾವಳಿಯ, ಮಲೆನಾಡಿನ ಜೀವನ ಪದರ ಪದರವಾಗಿ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಓದುಗರಿಗೆ ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪರಿಚಯ ಪಡೆಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ. ಅಡಿಗೆಯ ಸೊಗಸು, ಪೂಜಾವಿಧಾನ, ಕಾಫಿ, ಮೆಣಸು ತೋಟಗಳಲ್ಲಿನ ಆಳುಗಳ ಅಭಿರುಚಿ, ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಪ್ರಕೃತಿಯ, ಗಿಡ, ಮರ, ಬಳ್ಳಿ, ಹಣ್ಣು, ಕಾಲುವೆ, ತೊರೆ—ಎಲ್ಲವೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಸೊಗಡು ವಾಸನೆಯಿಂದ ಪರಿಮಳಿಸಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸೆಳೆಯುವ ಇತರ ಪಾತ್ರಗಳೆಂದರೆ ಚೆರಿಯಮ್ಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ. ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆಡಿಸದೆ ನಿರಂತರ ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಭಾಷೆಯ ತೊಡಕು ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಗೋಚರಿಸಬಹುದು, ಆದರೆ ಆ ಭಾಷೆಯೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ನೈಜತೆಗೆ ಪ್ರಬಲ ಪ್ರಣಾಳಿ ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

"ಇಳಿದು ಬಾ ತಾಯಿ"

ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಎಂ. ಎ.

'ಇಳಿದು ಬಾ ತಾಯಿ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಗೆಗೆ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಾ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು "ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿದ ಗೊಂದಲಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಹೆಣೆದಿದ್ದೇನೆ. ಇಂದಿನ ರಾಷ್ಟ್ರಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುವ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳ ವಿಷಮ ವರ್ತಗಳು ರಾಜೀವನಂತಹ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಬೀರಬಹುದಾದ ಪ್ರಭಾವಗಳೇನೆಂಬುದರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿ" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರದ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಬಳಿಕ ಊರೊಂದನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸರ್ಕಾರದ ಬೆಂಬಲಿಗರ ದೌರ್ಜನ್ಯ, ಅದರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಬಡವರನ್ನು ಕ್ರಾಂತಿಯತ್ತ ಎಬ್ಬಿಸುವ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟರ ಪ್ರಯತ್ನ–ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಗಾಂಧಿವಾದದ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಜಾತಿಕಲಹ, ಪ್ರೇಮ–ಕಾಮ ಕುರಿತ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯೂ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಡುವುದು ಮಾತ್ರ ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ರಾಜೀವ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ. ಆತ ವಿದ್ಯಾವಂತ, ವಿಚಾರವಂತ. ಆತನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅರಿವಿನಲ್ಲೇ ಕಾದಂಬರಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಆತನನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಕ್ಯಾಮರಾ ಕಣ್ಣು ಮಾಡಲು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಂತಿದೆ.

ಕೇವಲ ಮೂರು ದಿನಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಘಟನೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕಾದಂಬರಿ ಮುನ್ನೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪುಟಗಳನ್ನು ಹರಡಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅದು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಫ್ಲಾಷ್-ಬ್ಯಾಕ್ (Flash-Back) ತಂತ್ರ. ಇದರಿಂದಲೇ ನಾಯಕ ರಾಜೀವನ ಭೂತ ಹಾಗೂ ವರ್ತಮಾನದ ಜೀವನದ ಘಟನೆಗಳು ಚಿತ್ರಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಕಾದಂಬರಿಯು ಸ್ಪಂದಿಸುವಾಗ ನಿರಪೇಕ್ಷವಾಗಿರಲೆಂದೇ ನಾಯಕನಿಗೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಘಟನೆಗಳು ನಡೆಯುವ ಸ್ಥಳ ಆತನ ಹುಟ್ಟೂರಾದರೂ–ಆ ಊರಿಗೂ–ಆತ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಬಂದಿದ್ದಾನೆಂದು ಸೂಚಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ—ದೂರ (Distance) ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಆತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತ. ಇದರಿಂದ ನಡೆಯುವ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಆತನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಊರಿನ ಜನಕ್ಕೂ ಆತನಿಗೂ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವೈಚಾರಿಕವಾಗಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲನಾಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೆಲವು ಬಾರಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಯಲ್ಲೂ ತೊಡಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ, ರಾಜೀವನ ಸ್ವಾರ್ಥ ಅವನ ವೈಚಾರಿಕತೆಗೆ ಭಂಗತರುತ್ತದೆ. ಆತನ ದಾಯಾದಿಗಳಾದ ರಾಜೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಪತಿಯರು ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾರೆಂದು ತಿಳಿದೂ ಸಹ ಆತ ತನ್ನ ಉದ್ಯೋಗದ ಆಸೆಗಾಗಿ ಅವರನ್ನು ವೈಚಾರಿಕ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲಾರ. [ಅವನ ಬದುಕು ಶ್ರೀಪತಿ ರಾಜೇಂದ್ರರಿಂದಲೇ ಹಸನು ಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ (ಪುಟ: 227)]. ಎಲ್ಲಿಡೆಯೂ ಆತ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ (ವತ್ಸಲಳ ಜೊತೆ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ಸ್ನೇಹಿತ ಗೋಪು ಎದುರಿಗೆ ಬಂದರೂ ತಲೆತಗ್ಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಬೇಕೆನಿಸಿದರೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ) ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಆತನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಕೇವಲ ಸ್ವಗತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆತ ಕಾದಂಬರಿಯ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಲಚ್ಚಣ್ಣ ಭೂಗ್ರಹಣದ ವಿಷಯವನ್ನು ಶ್ರೀಪತಿಗೆ ತಿಳಿಸಿರುವುದನ್ನು ಆತ ವೆಂಕಣ್ಣನಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. (ಇದೇ ಮುಂದಿನ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ) ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಜಾತಿಗಲಭೆ ನಡೆದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವೆಂಕಣ್ಣನ ತಲೆಗೆ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದಾಗ ಆತ ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಲು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಜಾತಿಗಲಭೆ ತೀವ್ರವಾಗಿದ್ದಾಗ, ಭೂಗ್ರಹಣ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಗಲಾಟೆಯಾದಾಗ ಆತ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಮಾತ್ರವಾಗುತ್ತಾನೆ. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ ಭೂಗ್ರಹಣ ಚಳುವಳಿಯ ರಕ್ತಪಾತವನ್ನು ತಡೆಯಲು ರಾಜೀವನ ಸಹಾಯವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವನೂ ತಯಾರಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. (ಪುಟ : ೧೩೮) ಆದರೆ, ಆ ಸಂದರ್ಭ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲದರಿಂದ ಒಂದಂಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದೆಂದರೆ ರಾಜೀವನ ವೈಚಾರಿಕತೆ ಕೇವಲ ಬೌದ್ಧಿಕ ಹಂತದಲ್ಲೇ ವಿನಾ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಹಂತದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು.

ರಾಜೀವನಲ್ಲಿನ ಪ್ರೇಮ-ಕಾಮಗಳ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಂದರೂ ಅವೆಲ್ಲ ಚರ್ಚೆಗೆ ಒಳಗಾಗದೇ ನಿರ್ಧಾರವಾಗುವ ಅಂಶವಾಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಶಾಲಿನಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಪ್ರವರ್ತನೆಯ ಪಾತ್ರವಾಗಿ, ವತ್ಸಲ ಕೇವಲ ಭ್ರಾಮಕ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ತೋರಿಸುವವಳಾಗಿ, ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ನಿರ್ವ್ಯಾಜ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದು ರಾಜೀವನ ಪ್ರೇಮ-ಕಾಮದ ಚರ್ಚೆ ಹೆಚ್ಚು ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗೊಳಗಾಗದೆ ಪೂರ್ವನಿರ್ಧಾರಿತ ಸಿದ್ಧವಸ್ತುವಿನಂತೆ ಕಾಣಬರುವಂತಾಗಿದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜೀವ ವಿಪತ್ತಿಗೆ ಒಳಗಾಗುವುದು ಕೃತಕವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿರದ ನಿದ್ರೆಗುಳಿಗೆಯ ವಿಷಯ ವಿಪತ್ತಿನ ರಾತ್ರಿಯೇ ಬರುತ್ತದೆ. (ಪುಟ : ೨೭೬), ಚಳುವಳಿಗಾರರು ಮನೆಗೆ ಬೆಂಕಿಹಚ್ಚಿದಾಗ ಅಡಿಗೆಯಾಳಿನ ಬಗೆಗೆ ಕಾಳಜಿ ಇಟ್ಟು ವಿಚಾರಿಸುವ ಶ್ರೀಪತಿ (ಪುಟ: ೨೭೬) ರಾಜೀವನನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನಾರಿಗೂ ಅವನ ನೆನಪು ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಯ ದುರಂತಕ್ಕಾಗಿ ಆರೋಪಿತವಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ವಂಶದ ವಿಚಾರ ಬಿಚ್ಚುತ್ತಾ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುದು ರಾಜೀವನ ತಂದೆ ಆನಂದರಾಯನ ಚಿತ್ರ. ಆನಂದರಾಯನನ್ನು ಚಿತ್ರೀಕರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ರಾಜೀವನ ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ನೆನಪು, ನರಸಿಂಹಯ್ಯ ಮುಂತಾದವರ ನಿರೂಪಣೆಗಳು, ಆನಂದರಾಯನ ಡೈರಿ–ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತವೆ.

ರಾಜೀವನ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ, ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರ, ಅವನಿಗೆ ಆಳಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಜನ ಇವರ ಚಿತ್ರಣದೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀಪತಿ (ರಾಜೀವನ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಮಗ)ಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅದೇ ಜನ ತಿರುಗಿಬೀಳುವುದು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಆನಂದರಾಯನ ಪಾತ್ರ ಕಾದಂಬರಿಯ ಆರಂಭದಿಂದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೆ ಉನ್ನತವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಚಿತ್ರಣವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಹೋರಾಟಗಾರ, ತತ್ತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ತಿರುಗಿಬೀಳುವ ಉನ್ನತ ಜೀವಿಯಾಗಿ ಕಾಣಬರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಡೈರಿಯಿಂದ ಆತನ ಆಂತರಿಕ ಜೀವನ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಕಾಮುಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದ ಸರಸೋತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ನೂಕಿಬಿಡುವ ಆತ ರಾಕ್ಷಸನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.ಅತ್ಯಂತ ಉನ್ನತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹೊಂದಿದ ಆನಂದರಾಯ ಕೇವಲ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದನೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ತಂದೆಯ ಬಗ್ಗೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದ ಆದರ್ಶವೆಲ್ಲಾ ನುಚ್ಚುನೂರಾದಾಗ ರಾಜೀವನಿಗೆ ವೇದನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ವಿಚಾರಜೀವಿಯಾದ ರಾಜೀವ ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ತೀರ ಭಾವುಕನಾಗುವುದು ಆತನ ವಿಚಾರವಂತಿಕೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಪ್ರಶ್ನೆಹಾಕುತ್ತದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹೆಣ್ಣು ಪಾತ್ರಗಳ ಬಗೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಮಂತರ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಿಗಳಾಗಿ ಇಲ್ಲವೆ ಹಣದ ಲೋಭಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವರಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ—ಶಾಲಿನಿ, ವತ್ಸಲ, ವಿನೋದಿನಿ. ಬಡವರ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಒಳ್ಳೆಯವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ–ಲಲಿತ, ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ. ಪ್ರತಿಕೂಲ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವ ಶಾಲಿನಿ ಕಾಮತೃಷೆಯನ್ನು ತಣಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಪಾತ್ರದ ಬಗೆಗೆ ವಿಚಾರವಂತನಾದ ರಾಜೀವನೂ ಅನೈತಿಕ ಪಾತ್ರವೆಂದೇ ಮನಗಾಣುತ್ತಾನೆ. ಕೇವಲ ಮೇಲ್ತೋರಿಕೆಯ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ತೋರುವವಳಾಗಿ ವತ್ಸಲ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. (ಅವಳ ಪ್ರೇಮ ಎಂಥದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ರಾಜೀವನನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಅಪಘಾತಕ್ಕೆ ಒಳಗುಮಾಡುತ್ತಾರೇನೊ ?) ವಿನೋದಿನಿ ಲಲಿತೆಯರ ಪಾತ್ರದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯೇನೂ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗೆ ತರುವುದರ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀಪತಿ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸಿಗುವ ರಾಜಕೀಯ ಬೆಂಬಲ, ಅದರಿಂದಾಗಿ ಅವನು ಮಾಡುವ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ, ಈತನ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಜನತೆ ದಂಗೆ

ಏಳುವುದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಘಟನೆ. (ಇವರೊಂದಿಗೇ ಲಚ್ಚಣ್ಣನಂತಹವರ 'ವೀರಸಾಧಕ'ತನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಾಗಿದೆ) ಹರಿಜನ ಬಾಲಕನೊಬ್ಬ ನಾಗರಕಲ್ಲಿಗೆ ಉಚ್ಚೆ ಹೊಯ್ದನೆಂಬ ಸಣ್ಣ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ಘರ್ಷಣೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಜನರ ಹಾಗೂ ಇತರ ವರ್ಗದ ನಡುವೆ ಉಂಟಾಗುವ ಜಾತಿ ಕಲಹವನ್ನು ತೋರಿಸಲೆಂದು ತಂದುತಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖ್ಯ ಘಟನೆಯಾದ ಭೂಗ್ರಹಣ ಚಳುವಳಿಯಿಂದ ಗಾಂಧಿವಾದಿ ನರಸಿಂಹಯ್ಯನನ್ನು ದೂರ ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಪತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆಯೆದ್ದ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಚಳುವಳಿಗಾರರು ಆತನ ಕೃಷಿಕ್ಷೇತ್ರದ ಪೈರನ್ನು ಕಟಾವು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಶ್ರೀಪತಿಗೆ ಇರುವ ಸರಕಾರದ ಬೆಂಬಲದಿಂದಾಗಿ ಚಳುವಳಿಗಾರರು ಸೋಲುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ಇದೇ ಶ್ರೀಪತಿಯ ಮನೆ ಸುಡಲು ಚಳುವಳಿಗಾರರನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಊರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದದಿದ್ದ ನಿರಪರಾಧಿ ರಾಜೀವನಿಗೆ ಅಪಘಾತವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಂಡವಾಳ ಶಾಹಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಉದ್ರಿಕ್ತ ಜನದ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಜಯ ಇದಾದರೂ ಶ್ರೀಪತಿ ಹಣ-ಸ್ವರ್ಣಾಭರಣದ ಜೊತೆ ಕರಾರುಪುಸ್ತಕ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಹೋಗುವುದು (ಪುಟ : 279) ಮತ್ತೆ ಶ್ರೀಪತಿಯು ಪಟ್ಟಭದ್ರನಾಗುವ ಸೂಚನೆಯಾಗಿ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ರಾಜೀವ ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯದ ಘಟನೆಯಾದ ಕಾಡು ಸುಟ್ಟು ಮರಳಿ ಚಿಗುರುವು ದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅರ್ಥಹೀನವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾದಂಬರಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸರ್ಕಾರದ ದುರಾಡಳಿತ ಆದರ ಬೆಂಬಲಿಗರ ಸ್ವೇಚ್ಛಾ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ತತ್ವವನ್ನೂ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಚಳುವಳಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಗೊಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೆ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ತತ್ವ ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗೋಪು ಅದಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ತತ್ವ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಸೂಚನೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಇತ್ತ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟನಾದ ಗೋಪು (ಪುಟ60) ಅತ್ತ ಗಾಂಧೀವಾದಿಯಾದ ನರಸಿಂಹಯ್ಯ ನೆಹರೂ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದರಿಂದಲೂ, ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ರಾಜೀವನೂ ಸಹ ನೆಹರೂ ತತ್ತ್ವದ ಬಗೆಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ತತ್ತ್ವದ ಬಗೆಗೆ ಚರ್ಚೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿರದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ನೆಹರು ತತ್ತ್ವದ ಬಗೆಗೆ ವಕಾಲತ್ತು ವಹಿಸುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ರಾಜೀವ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ದನಿಯಾಗಿ ಕಾಣಬರುತ್ತಾನೆ. ವಿಚಾರವಂತನಾದ ರಾಜೀವ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸದೇ ಒಪ್ಪುವುದು ಪೂರ್ವಗ್ರಹಿತ ವಿಚಾರವಂತಿಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿ ಹೇಳಬಯಸುವ "ಬೆಂದ ಅಡವಿ ಮರಳಿ ಚಿಗುರುವುದು" ಎಂಬ ಧ್ಯೇಯ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

"ಅವಳ ದಾರಿ"

ಎ. ವಿ. ನಾವಡ

ನವೋದಯ ಹಾಗು ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳೆರಡೂ ಕೆಲವೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ನಿಜವಾದರೂ, ಒಂದನ್ನೊಂದು ಮೂದಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತವಾದದ್ದು, ಎರಡೂ ಪಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುವಂತಾದದ್ದು ಒಂದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಸಂಗತಿ. ಹೀಗೆ, ನಮ್ಮ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಂಶವೇ ಇನ್ನೂ ಬೆಳೆಯಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಅಥವಾ ಬಂದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದಂತೆ. ಈ ಸಂಧರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜಳ್ಳು ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ವಿಮರ್ಶಕನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾರಂತ, ಕುವೆಂಪು, ರಾವಬಹದ್ದೂರ, ಅನಕೃ, ನಿರಂಜನ, ಭಾರತೀಸುತ ಮುಂತಾದವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಚರ್ಚೆ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಲವು ಉತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಭಾರತೀಸುತರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಓದುವಾಗ ಖುಷಿಯ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು ತೆರನಾದ ಅತೃಪ್ತಿಯೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡುತ್ತದೆ. * ಭಾರತೀಸುತರದು ನೇರವಾದ ದಾರಿ. ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಳ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅವರು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಮಸ್ಯೆಯೊಂದನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕ ತೀವ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಎಲ್ಲಾ ಮುಖಗಳೊಂದಿಗೆ ಶೋಧಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ತೀವ್ರತೆ, ನೋವು, ಸಂಕಟ ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ನಿರೂಪಣಾತಂತ್ರದಲ್ಲಾಗಲೀ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾರತೀಸುತರು ಬರೆದ 'ಅವಳ ದಾರಿ' ಕೂಡ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ.

ಜೀವನದ ಪೊಳ್ಳುತನಕ್ಕೆ ರೋಸಿದ ಪಾಚು ಕಣ್ಣು ಕಾಣದ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಶಂಕರಯ್ಯನವರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಅನಾಥಾಶ್ರಮ ಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಇದೀಗ ಅರಳುತ್ತಿರುವ ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳ ಬಾಳಿಗೆ ಬೆಳಕಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಅತೀವ ಸಂತೋಷ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಾಮಿಾಜಿ ಎಂದು ಎಲ್ಲರಿಂದ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಸ್ವಾಮಿಾಜಿಯಂತಹದೇ ಜೀವನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡು ನೊಂದ ವಸಂತಿ–ವಸಂತಿದೇವಿಯಾಗಿ ಆಶ್ರಮದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಅಕ್ಕನಾಗುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆಯ ಕಠೋರ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಬಾಗದ ಶಾಮಣ್ಣ ಆಶ್ರಮದ ಬಾಲಕರಲ್ಲೇ ತುಂಟನಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಾಜಿಗೆ ಸವಾಲಿನಂತಿರುತ್ತಾನೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಈ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ಕಥೆಯನ್ನು

---

* ಈ ಮಾತು ಬದುಕನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರೆವ ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮಹಿಳಾ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾಷೆಯೂ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಎಳೆಯ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಒಂದಾಗಿ ದುಡಿಯುವ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯ ಈ ಅನಿಸಿಕೆಗಳಿಂದ ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. "ಆ ಎಳೆಯ ಜೀವಗಳ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವುದೆಂದರೆ ನನಗೆ ಹಿಗ್ಗು. ಅವರ ಒಡನಾಟ ನನ್ನ ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ಹಸಿರನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಿದೆ. ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ಉಲ್ಲಾಸ ವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ, ಅವರ ಹಾಸ್ಯದ ಮಧುರೋಕ್ತಿಗಳ ಸವಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳು ಹೀರಿದಾಗ ಬರಡು ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಮಾವಿನ ಗಿಡದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಬೇಸಗೆಯಲ್ಲಿ ಶೀತೋದಕವನ್ನು ಸೇಚಿದಷ್ಟು ತಂಪನ್ನು ತಳೆಯುತ್ತಿದೆ ನನ್ನ ಜೀವ". (ಪುಟ ೧೧) ಮುಗ್ಧಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಂತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿಗಳು. ಕಥೆ ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಅವರ ಜೀವನದ ಸರಳತೆ, ವಿಚಾರವಂತಿಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ಬರವಣಿಗೆ ಸೆಂಟಿಮೆಂಟಲ್ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರ್ಶ ಅತಿಯಾಯಿತು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಷಮ ದಾಂಪತ್ಯದ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ತತ್ತರಿಸುವ ಪಾಚು ಅಲ್ಲಿಂದ ದೂರಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕುತ್ತಾನೆ. ವಸುಮತಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತಾನಾಗಿ ಸೆರೆಮನೆ ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಜೀವನದ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಮೌಲ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಹುಡುಕಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಶಾಮಣ್ಣ ತನಗೊಂದು ಸವಾಲು ಎಂದೇ ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಸಂತಿಯ ಇರುವಿಕೆ ಕೂಡ ತನಗೆ ಅಗ್ನಿದಿವ್ಯವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಇಲ್ಲ. "ನಾನು ಯಾರ ಸೇವೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ನಾನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಅಷ್ಟೆ. ನನ್ನ ಈ ದುಡಿಮೆಯೆಲ್ಲ ಮಾನವತೆಯ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಾಣುವ ಯತ್ನ "(ಪುಟ ೧೦೪) ಅಂತ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. "ಬೆಳಕನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲದಿಂದ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಿರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ" (ಪುಟ ೧೧೭) ಎಂಬ ಗುಮಾನಿ ಬೇರೆ. "ಮನಸ್ಸಿಗಂಟಿದ ಕೊಳೆಯನ್ನು ನೀಗುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬ ದಾರಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದೇನೆ" ಎಂದು ಶಂಕರಯ್ಯನವರೊಡನೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜೇನುನೊಣ ಸೌರಭವನ್ನು ಬೀರುವ ಗುಲಾಬಿ ಹೂವಿನ ಸುತ್ತಲು ಹಾರುವಂತೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ವಸಂತಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದೆ (ಪುಟ ೩೧೩) ಎಂಬ ಭಯ ಬೇರೆ. 'ಅಗ್ನಿದಿವ್ಯಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಜೀವನವನ್ನೊಡ್ಡಿ ಪುನೀತವಾಗಲೆಂದೇ ನಾನು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ವಸಂತಿಯನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡುದು' (ಪುಟ ೩೧೭) ಎಂಬ ಛಲದೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಪೂರ್ವ ಚರಿತ್ರೆ ಕೊನೆಯ ಗಳಿಗೆವರೆಗೂ ಆಶ್ರಮದ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲವಾದರೂ ಅವರನ್ನು ಕಾಡುತ್ತದೆ. ದ್ವಂದ್ವ ಅವರಿಂದ ದೂರವಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಶಾಮಣ್ಣ ಪ್ರತಿ ಸಾರಿಯೂ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ತಂದಾಗ, ವಸಂತಿದೇವಿಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ, ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ ತಮ್ಮ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು

ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಬಗೆಯ ವಿಚಿತ್ರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಗೆ ವಸಂತಿಗೆ "ನನ್ನ ಕೈಹಿಡಿದು ಮೇಲೆತ್ತಲು ಬಂದ ಪುಣ್ಯದೇವತೆ ನೀನು" (ಪುಟ ೩೯೫) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉದ್ವಕ್ತೋ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯ ನಡುವೆ ತುಯ್ಯಾಡುತ್ತಾರಾದರೂ ಸಂಯಮವನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರದ್ದು ಆದರ್ಶಕ್ಕೆ ಜೋತುಬಿದ್ದ ಮನ; ನಡೆದ ಅಚಾತುರ್ಯಕ್ಕೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸಿಯೂ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮೃದುವಾಗುವ ಮನ; ತನಗೆ ತಾನೆ ಮೋಸಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನ; ಜೀವನವನ್ನು ಬಂದಂತೆ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ರೀತಿ ಇದಲ್ಲ. ಗೆಳೆಯ ಸುಬ್ಬುಡುವಿನ ಗೋಸುಂಬೆತನವನ್ನು ಅರಿತಾಗಲೂ ಪಾಚು ಸ್ಫೋಟ ಗೊಳ್ಳುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೇ ಅದೇ ಮೊದಲಿನ ಮುಗ್ಧತೆಯೇ ಅನಂತರದ ಸ್ವಾಮಿಜಿ ಯಲ್ಲೂ ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸ್ವಾಮಿಜಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪಾತ್ರ ವೆನ್ನಬಹುದು. ಸ್ವಾಮಿಜಿಯ ಸಂಯಮವೇ ಆ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಇತರ ಪಾತ್ರಗಳಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶ. ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಭಾವೋದ್ರೇಕವಿದೆ; ಮನೋ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ತೀವ್ರತೆಯಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡಾಗಲೂ, 'ನಾನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಮೋಸಮಾಡಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿ ಈಗ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ (ಪುಟ ೩೪೪) ಎಂಬ ಸ್ವಾಮಿಜಿಯ ಮಾತುಗಳು ಸುಖ ಮತ್ತು ದುಃಖಕ್ಕೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವಲ್ಲಿನ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಮಾತುಗಳು ಎಷ್ಟೊಂದು ಆದರ್ಶ ಮಯವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ವಸಂತಿಯ ಪಾತ್ರ ಕೂಡ ಸ್ವಾಮಿಜಿಯ ಪಾತ್ರದಂತೆಯೇ ಜೀವನದ ಸ್ತಬ್ಧ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಹರಿಕಾರನಂತಿದೆ. ಕಿಲಾಡಿ ಶಾಮಣ್ಣ ಹೇಳುವ ಕಥೆಯ ಭಾಗವೂ ತಡೆ ಯಿಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಸ್ವಾಮಿಜಿಯ ಮಗ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಕಿಡಿಗೇಡಿತನವನ್ನೆಸಗುವ ಘಟನೆ ನಮಗೊಂದು ಶಾಕ್ ಕೊಡುವಂಥ ಘಟನೆಯಾಗಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟು ಕಾದಂಬರಿಯ ಹಂದರವೇ ಸ್ವಾಮಿಜಿಯ ಆದರ್ಶದ ಕಟ್ಟನೊಳಗೇ ರಚನೆಯಾಗಿರುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆನ್ನಬಹುದೇನೊ? ಸ್ವಾಮಿಜಿ ಹಾಗು ವಸಂತಿಯ ಬಗೆಗೆ ನಮ್ಮ ತೀವ್ರ ಅನುಕಂಪ ಹೊಮ್ಮುವಂತೆ ಕಾದಂಬರಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆಯಲ್ಲದೆ ಅದೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸೋಲು-ಗೆಲುವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಅಂಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟು ಬಿದ್ದ ಆದರ್ಶಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಏನೋ ಒಂದು ಅತೃಪ್ತಿ ಹಾಗೂ ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾದ ಸ್ವಾಮಿಜಿಯ ಪಾತ್ರ ಬರೆ ಸ್ನೇಹ, ಸಂಯಮ ಔದಾರ್ಯ ಮುಂತಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳ ವೃತ್ತದೊಳಗೇ ಸುತ್ತುತ್ತ ತೆಳುವಾಗಿದೆ ಎಂದೂ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕಾದಂಬರಿ ದಟ್ಟವಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಒಂದು ತೆರನಾದ ಅತೃಪ್ತಿ ಕಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಮೊದಲಿಗೇ ಹೇಳಿದ್ದು. ಆದರೂ ಭಾರತೀ ಸುತರು ನಮ್ಮ ಒಬ್ಬ ಒಳ್ಳೆಯ ಲೇಖಕರಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ— ಮನುಷ್ಯನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಅವರು ಆತ್ಮೀಯರಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆಂಬುದೇ ಆಗಿದೆ.

"ಬಯಲು ದಾರಿ" ಮತ್ತು "ಎಡಕಲ್ಲುಗುಡ್ಡದಮೇಲೆ"

ಹಂಪ ನಾಗರಾಜಯ್ಯ

ಇವೆರಡೂ ಭಾರತೀಸುತರ ತುಂಬ ಜನಪ್ರಿಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳು. ಇದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳೂ ಇವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇವರ ಬಹುಪಾಲು ಕಾದಂಬರಿಗಳಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರೇಮ-ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಕರಣಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವ ವಸ್ತುವಿದೆ. ಈ ಕೇಂದ್ರದ ಸುತ್ತ ವರ್ತುಲಗೊಂಡ ಕೃತಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಸರಣ ಪಡೆಯುವುದು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವೂ ಅಲ್ಲ.

ಲೇಖಕರು ಜನಪ್ರಿಯ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರೆಂಬುದು ನಿಜ. ಇವರ ಈ ಎರಡೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಚಲನಚಿತ್ರಗಳಾದದ್ದೂ, ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರಾವಾಹಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡ ಜೋಡಿಕಾರಣಗಳು. ಹೀಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಜನರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿರುವ ಕೃತಿ ಅಥವಾ ಕೃತಿಕಾರರನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವಾಗ, ಪೂರ್ವಗ್ರಹಮುಕ್ತನಾದ ವಿಮರ್ಶಕನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಗುರುತರವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈಗಾಗಲೇ ಬೇರು ಬಿಳಲು ಬಿಟ್ಟು ಸುಸ್ಥಾಪಿತನಾದ ಲೇಖಕನ ಗ್ರಂಥದ ಪರಾಮರ್ಶೆಗೆ ತಾನು ತೊಡಗ ಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ನಿಜದ ಅಥವಾ ನೇರದ ದಾರಿ ತಪ್ಪುವ ಮತ್ತು ತಾನೂ ಜನತೆಯ ಜತೆಯಲ್ಲೇ ತಾಳಹಾಕುವ ಅಪಾಯಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಶುದ್ಧ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ತೊಡಗಲಾಗಿದೆ; ಪ್ರಶಂಸಾತ್ಮಕ ಅಥವಾ ಕೇವಲ ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ಧೋರಣೆಯಿಂದ ದೂರಸರಿಯಲಾಗಿದೆ. ಮೇಲೆ ಹೆಸರಿಸಿದ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಓದಿರುವವರನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೆದ ವಿಮರ್ಶೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಕಥಾಸಾರ ಕೊಡುವ ಮಾಮೂಲೀ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿ ಅನಗತ್ಯವೆಂದು ಕೈಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ಈ ಎರಡೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರ ಸ್ವಂತಕೃತಿಗಳಲ್ಲ. ಜನರೂಢಿಯ ಮಾತುಗಳಲ್ಲೇ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಇವು ಸ್ವಂತಮಕ್ಕಳಲ್ಲ, ಸಾಕುಮಕ್ಕಳು; ಒಡಲಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರಿಗಿಂತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಕುಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿ ಬೆಳೆಸಿದ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಸಾಕಷ್ಟಿವೆ. ಈ ಹೋಲಿಕೆ ಬಹುಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವುದರಿಂದ ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ತಾವು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಓದಿ ಮೆಚ್ಚಿದ ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸುವಾಗ ಇವರು, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಅನುವಾದ ಅಥವಾ ನೇರ ರೂಪಾಂತರಕ್ಕಿಳಿಯದೆ, ಮೂಲದ ಸಾರ ಹೀರಿ ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡು ಅವಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾಷಾಂತರಕಾರರು ಮೂಲಕೃತಿಯನ್ನು ವಾಕ್ಯವಾಕ್ಯವಾಗಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸುತ್ತಾ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ರೂಪಾಂತರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಅವೆರಡೂ ದಾರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೊಂದು ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದಿದ

ಮೇಲೆ ಅದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕನ್ನಡದ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕಸಿಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ; ಅಲ್ಲಿನ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅಗತ್ಯವೆನಿಸಿದ ಕಡೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಮೂಲದ ಬಣ್ಣ ತುಸು ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತದೆ, ಭಾಷೆ ಬೇರೆ ಯಾಗಿರುತ್ತದೆ-ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ ಮೂಲತಃ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಮೂಲದ ವಾಸನೆ ಯಿರುತ್ತದೆ; ಅದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಅವರು ಈ ನೆಲದೊಡಲಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಇಲ್ಲಿನ ಮಣ್ಣಿನ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ವಿದೇಶದ ವಾತಾವರಣ ಕಳಚಿ ದೇಶ್ಯದ ನಿಸರ್ಗ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ಮಡಿಕೇರಿ ಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ನೆಲ-ಕಾನು ಗಿಡ-ಗಂಟಿ ಮನೆ-ಪ್ರಾಣಿಗಳು ತಲೆಯೆತ್ತುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಲೇಖಕರ ಅದೃಷ್ಟದ ಕೈವಾಡವಿದೆ. ಅದೆಂದರೆ ಕೊಡಗಿನವರ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪರಿವೇಷ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪರಿಭಾವಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಯಾವುದು ಕೇವಲ ಮೂಲದ ಅನುವಾದ ವಾಗಿದ್ದರೆ ಸೋಲಬಹುದಾದ ಅಥವಾ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗದಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿತ್ತೊ ಅಂಥ ಅಪಾಯಗಳು ಇಲ್ಲವಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಆವರಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡಾಗಲೂ, ವಸ್ತು ಮೂಲತಃ ಹೊರಗಿನದು ಹಾಗೂ ಹೊಸದು ಎಂಬುದು ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅದು ಓದುಗರಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗುಲಿಂದ ವಿವರಿಸುವುದಾದರೆ, ವಸ್ತು ಇಲ್ಲಿನ ಉಳಿದ ಕೃತಿಗಳ ಮಾಮೂಲೀ ಸರಕು ಆಗಿಲ್ಲದಿರು ವುದರಿಂದ ತನ್ನ ತಾಜಾತನದಿಂದಾಗಿಯೂ ಕಥೆ ಜನತೆಯನ್ನು ಸೆಳೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥ ವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಅಂತೂ ಈ ರೀತಿ ಮರುಜನ್ಮ ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರ ಪಾತ್ರ ಗಣ್ಯವಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ಪರಿಸರದಲ್ಲೇ ಉಸಿರಾಡುವ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಸ್ತುವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಒರೆದ ಬರವಣಿಗೆಗಿಂತ ಇವರು ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಅಲ್ಲದೆ ಇವರ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಂತೂ ಆಂಗ್ಲಕಾದಂಬರಿಗಳ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೆದವು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ಸಂದ, ಸಲ್ಲುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಮೂಲ ಆಂಗ್ಲಲೇಖಕರಿಗೂ ಸಲ್ಲಬೇಕು; ಆ ಲೇಖಕರನ್ನು ಅಜ್ಞಾತವಾಗಿರಿಸಿದರೂ ಅದರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಕಾಳಜಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಗರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದ ಇವರ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಅಭಿನಂದನೀಯವಾದುದು.

ಮತ್ತೆ ಈ ಲೇಖನದ ಆರಂಭದಲ್ಲೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ ಜನಾನುರಾಗ ಪಡೆದ ಲೇಖಕ ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾತುಗಳಿಗೇ ಮರಳೋಣ. ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕನ ಮೌಲಿಕ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಅಳೆಯವುದರಲ್ಲಿ ಆತನ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯಾಗಲಿ, ಆತನ ಕೃತಿಗಳು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಪುನರ್ಮುದ್ರಣಗಳನ್ನು ಕಂಡಿತೆಂಬುದಾಗಲಿ, ಇಲ್ಲವೇ ಎಷ್ಟು ಕೃತಿಗಳು ಚಲನಚಿತ್ರವಾಗಿವೆಯೆಂಬುದಾಗಲಿ ಆಧಾರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಕೃತಿಯೆಂಬುದು ಮೌಲಿಕ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾದ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳಿವೆ. ತನ್ನ ಕಾಲದ, ಜನತೆಗೆ ಹೇಗೆ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ್ದಾನೆಂಬುದೂ ಅತಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಇಂಥದೊಂದು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಈ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿದಾಗ ಇಲ್ಲಿನ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಸೋಲನ್ನು ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ವಸ್ತುವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಮೂಲ ಆಂಗ್ಲ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಇವರು ಅನುವಾದಗಾರರೆಂದು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ, ಸರಿ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕೃತಿರತ್ನಗಳೆಂದು ಮಾನ್ಯವಾದ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಕೃತಿಗಳನ್ನಷ್ಟೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಇರಲಿ, ಇದು ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗೆ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ; ತಮಗೆ ಹಿಡಿಸಿದ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಮುಗಿಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವಾಗ ಲೇಖಕರು ಇಂದು ನಾವೆಲ್ಲಾ ಬಳಸುವ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಭಾಷೆ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಶಿಷ್ಟ ಓದುಗನಿಗೆ ಕೃತಕವೆನಿಸುತ್ತದೆ; ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅನಗತ್ಯ ಹೊರೆಯಿಂದ ಕುಸಿಯುವ ಸಾಲುಗಳಿಗೆ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ: "ಮೃದುಸ್ಮಿತಾವಿಲಸಿತ ಆ ವದನಶ್ರೀ ಆತನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಬಹು ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ತೋರಿತು" (ಪುಟ 22) ಇಂಥ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಿಶ್ರಿತ ಸಾಲುಗಳು ಅಹಿತವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಇದು ಗ್ರಂಥದುದ್ದಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಓಘದಲ್ಲಿ ಸಾಗದಿರುವುದು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಾಕ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲೂ ಅರ್ಥದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂದಿಗ್ಧ ವಾಕ್ಯಗಳು ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ:

"ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆಯೋದಿಲ್ವೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದವಳು ನೀನು. ನಾನು ಈಡುಗಾರ ನೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡಲು ಗುಂಡು ಹೊಡೆದೆ" (ಪುಟ 27) ಇದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಗೊಂದಲಗೊಳಿಸಿದೆ. ಜೋಂದು ತನ್ನನ್ನೆ ಹೊಡೆಯುವಂತೆ ಬೋಪುವನ್ನು ಕೇಳಿದಳೆಂಬ ಅರ್ಥ ಹೊರಬರುವುದರಿಂದ ಇದರ ರಚನೆ ಬದಲಾಗಬೇಕು.—"ಕಾಡು ಮೇಕೆಯನ್ನು ಹೊಡೆಯುವಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದವಳು ನೀನು" ಎಂಬಂತೆ ಅಥವಾ ಈ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಯದ ರಿಪೇರಿಯಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಇಂಥಾ ನೂರಾರು ವಾಕ್ಯಗಳಿವೆಯಾದರೂ ಸಾಂದರ್ಭಿಕತೆಯಿಂದಾಗಿ ಅವು ಹೇಗೋ ಪಾರಾಗಿವೆ. ವಾಕ್ಯರಚನೆ ಹಿತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಪ್ರಚಲಿತವಲ್ಲದ ಹಳಗನ್ನಡ ಅಥವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತಂದು ಹಾಕುವುದರಿಂದ. ಇದು ಅಂಥ ದೊಡ್ಡ ದೋಷವೇನೂ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಸಮಾಧಾನದ ಉಸಿರಾಡಬಹುದು.

ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ನ್ಯೂನತೆಯಿದೆ. ಇವರ ಒಟ್ಟು ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಹೇಳಬಹುದಾದ ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಿಸಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತದು. ಇವರು ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ವಾಚ್ಯವಾಗಿಸಿ ಜಾಳು ಜಾಳು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಓದುಗರ ಊಹೆಗೆ ಕೊಂಚವೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಓದಿ ಹದಗೊಂಡ, ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳ ರುಚಿಕಂಡ ಸಹೃದಯನಿಗೆ ಇವರ ಕೃತಿಗಳು ಕೃತಕ ಹಾಗೂ ಬಾಲಿಶವೆನಿಸಿ ಸಪ್ಪೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಪುಟ 9 ಮತ್ತು 10 ರಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣದ ಊರ್ಮಿಳೆಯೊಡನೆ ಜೋಂದುವನ್ನು ಸಮೀ

ಕರಿಸಿ ಲೇಖಕರು ಪುಟ್ಟ ಭಾಷಣ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಅವರ ಅತಿಭಾವುಕ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೊಂದು ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದಂತಿದೆ. ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಬಾರದೆಂದಲ್ಲ. ಅದು ಕೃತಿಯ ಬಂಧದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬೆಸೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಂಬುದು ಮುಖ್ಯ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ: "ಊರ್ಮಿಳೆಯ ತಪ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು. ಆದರೆ ಚೋಂದುವಿನ ನೋಂಪಿಗೆ ಉದ್ಯಾಪನೆ ಎಂದು? ಆಕೆ ಕೊನೆಯುಸಿರನ್ನು ಎಳೆದಾಗ. ಆಕೆಯು ಮೃಣ್ಮಣ್ಣೊಡನೆ ಬೆರೆತಾಗ!" (ಪುಟ 10). ಇಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರೇ ಭವಿಷ್ಯಕಾರರಾಗಿ ಕಥಾನಾಯಕಿಯ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ವಾಚ್ಯವಾಗಿ ಸಾರಿದ್ದಾರೆ ವಾಸ್ತವಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಮುಗಿದುಬಿಡುತ್ತದೆ, ಕಾಪಿ ಪುಸ್ತಕದ ಮೊದಲಿನ ಸಾಲಾಗಿ ಇದು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಪಾತ್ರಗಳು ತಾವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಬಿಟ್ಟು ಅದರ ಒಡಲಿನಿಂದ ಒಳಗಿನಿಂದ ಇಂಥ ಭಾವನೆ ಘಟಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಾನೆ ನೇರವಾಗಿ ಓದುಗರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನಾನು ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಿಳಿಯಬಾರದು.

ಇದನ್ನು ಇನ್ನೆರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಬಹುದು. ಪುಟ 12ರಲ್ಲಿ ಹಾಲುಗಡಲನ್ನು ದೇವದಾನವರು ಕಡೆದ ಸಂಗತಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ. ಅದರ ಕಡೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಈ ಸಾಲುಗಳು ಬಂದಿವೆ. 'ಚೋಂದುವಿನ ಪಾಲಿಗೆ ನೀಲಕಂಠ ಇಲ್ಲವಾದನೇ? ಇಲ್ಲ, ಆ ಮಾತು ಹುಸಿ. ಆತ ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೆ. ಆತನ ವರದ ಹಸ್ತ ಚೊಂದುವಿನ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲಿರದಿದ್ದರೆ ಕಾಲಕೂಟದ ಬಸಿರಲ್ಲಿ ಅಮೃತ ಬಿಂದುವನ್ನರಸುವ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಳೆ?'. ಇದು ಅಸಹಜತೆಗೆ ಆಹ್ವಾನ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಕೃತಿಯ ನೆಯ್ಗೆಯನ್ನು ನೀರಸಗೊಳಿಸಿದ ಇಂಥ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಸಂಗ ಪುಟ 195–196ರಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಬೇಡನ ಪೆಟ್ಟುತಿಂದ, ಅರ್ಜುನನ ಕೈ ಬಿಟ್ಟ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಕಲಸುಮೇಲೋಗರವಿದೆ. ಇದು ಕೂಡ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿಲ್ಲ. ಪುಟ 358ರಿಂದ ಮತ್ತೆ ಅನವಶ್ಯಕ ಬೈರಿಗೆಯಿದೆ. ಪುಟ 248–249 ರಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದ ಸಿದ್ಧ ಸರಕು ಸುರುಳಿ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಕೊಡಗಿನ ದಂಪತಿಗಳಾದ ಮಾದಪ್ಪ ಸೀತೆಯರು, ಅವರ ಮಗ ಕರುಂಬಯ್ಯ ಮಗಳು ಚೋಂದು (ಇವರ ಕಾಲೇಜು ಅಭ್ಯಾಸ) ಶಂಕರನ್ ಮೇಸ್ತ್ರಿ ಮತ್ತು ಆತನ ಮಗಳು ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ, ವೀರರಾಜ ಪೇಟೆಯ ಹಾಕಿ ಪಂದ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಪರಿಚಯವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ವಾಮನನಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಬೋಪು, ಕರುಂಬಯ್ಯನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಮಂಗಲವಾದ ಸುಜ್ಜು – ಈ ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಮೈತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಬೇಟೆಯ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ದೇಸಿತನವಿದೆ, ಕೊಡನ ಜೀವನದ ಜೀವಂತಿಕೆಯಿದೆ. ಕಾಟಿ ಮೇಕೆ ಹಂದಿ ಮೊಲ – ಇವುಗಳ ಬೇಟೆಯ ವರ್ಣನೆಯ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಿದ್ದರೂ ಸೊಗಸು ಸೋರಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ಸುಹಾಸಿನಿಯ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಅದರೊಡನೆ ಬರುವ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಕವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿದಂತೆ ಜೋಡಿ ಜೀವ ನೋವು

ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೊಂಚುಹಾಕಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಬಯಲುದಾರಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಈ ವಿವರಣೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗ ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ಕಾದಂಬರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಗಾಲ್ಸ್‌ವರ್ದಿಯು ನೆರಳು ಚಾಚಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಲಾರೆನ್ಸನ ಹೆಜ್ಜೆ ಗುರುತುಗಳು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಕುಮಾರಮೇನನ್, ಸಂಜುಂಡ, ಮಾಧವಿ, ದೇವಕಿ – ಇಲ್ಲಿನ ಹೆಸರುಗಳಾದರೂ ಅವರ ಉಸಿರೆಲ್ಲ ಲಾರೆನ್ಸ್ ದತ್ತವಾದದ್ದು. 'ಇದರ ವಸ್ತು ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ, ಅದರ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಬಯಲುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ವ ಪಡೆದ ವಸ್ತು. ಭಾಷೆ ದೇಶ ಕಾಲ ಪರಿಸರಗಳ ಪರಿಮಿತಿಗಳ ನೇಮಿಗಳನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಸಾಗುವ ಸತ್ವ ಇದಕ್ಕಿದೆ ಮೇಡಂ ಬವರಿ, ಅನ್ನಾ ಕರೇನಿನ, ಲೇಡಿ ಚಾಟರ್ಲೀಸ್ ಲವರ್, ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆ, ರಾಮನಾಥ ಚರಿತೆ, ಕಾರ್ತಿಕ ಋಷಿಯ ಕಥೆ—ಹೀಗೆ ಇದರ ಅಂಚುಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿವೆ.

ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ಸಂಬಂಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಂಧಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸದಾ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ವೈವಾಹಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟವೊ ನಷ್ಟವೊ ಸುಖವೊ–ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದುದನ್ನು ಪಂಚಾಮೃತವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನವಾಗುವುದು ಒಂದು ವಿಧ. 'ಕೃಷ್ಣ–ರಾಧೆ'ಯ ಸಂಕೇತ ಬೇರೊಂದು ಮುಖ. ಇದು ಅನಿರ್ಬಂಧ ಸುಖಕ್ಕೆ ಕೆತ್ತಿದ ಪ್ರತಿಮೆ. ಮಿತಿ ಪರಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಅನಂತರತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗುವಿಕೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ವಿಲಾಸ, ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿತವಾಗಿದೆ. ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹಲವು ವಿಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಕಡೆಗೆ ಇದು ಹೊಸದೊಂದರ ಆವಿಷ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯವಾಗಲೂಬಹುದು. ಫಿನಿಕ್ಸ್ ಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ತನ್ನನ್ನು ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡು ನೂತನ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡುವ ಹಾಗೆ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಎಂಬ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮರೆತು ಪೂರ್ಣರತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮಗ್ನವಾಗುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ತುದಿ. ಇಂಥ ನಾನಾ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಡಬಲ್ಲ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿರುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡ ಎಡ ತಾಕಿದೆ ಆದರೆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ, ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣ್ಕೆಯಲ್ಲಿ, ಕಡೆಗೆ ಕಲಾಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕಾದ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಲಾಗದೆ ವಿಚಿತ್ರ ಸೋಲನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದೆ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕೃತಿ ಅರೋಚಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ನಿಜ, ತಮಗಿದ್ದ ಸಿದ್ಧತೆಗಳ ಇತಿಮಿತಿಗಳ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಸಾಕಷ್ಟು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಏರಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ಯಾರೂ ನಿರಾಕರಿಸಲಾರರು.

"ಸಾಧನ ಕುಟೀರ"

ಎಚ್. ನಂಜೇಗೌಡ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ದಿವಂಗತ ಭಾರತೀಸುತರ 'ಸಾಧನ ಕುಟೀರ' ಕಾದಂಬರಿ ಅವರ ಎರಡನೆಯ ಕೃತಿ. ಹುಟ್ಟಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧರಾದ ಭಾರತೀಸುತರು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ಸಫಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಧಾನ ಗುರಿಯಾದರೂ ಅದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ.

1940ರ ವೇಳೆಗೆ ಭಾರತೀಯರು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಮರೆತು ಅನ್ಯಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಮಾರುಹೋಗಿದ್ದುದನ್ನು ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಚಲ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನುಳ್ಳ ಭಾರತೀಸುತರು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೂಲಕ ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಗೆ 'ಸಾಧನ ಕುಟೀರ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿರುವುದು ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳದ ವಂಗನಾಡಿನವನಾದ ನಿಳಿನೀರಂಜನನು ಕಲ್ಕತ್ತಾ ನಗರದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯವಾದಿಯಾಗಿದ್ದು ಮಗನ ಅಕಾಲಮರಣದಿಂದಾಗಿ ಲೌಕಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಯತ್ನವೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥ! ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯು ಬಂದು ಅವನ ಶರೀರವನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ನೆಗೆಯುತ್ತಲಿದೆ! ಸಾವನ್ನು ಗೆದ್ದು ಮೃತ್ಯುಂಜಯನಾಗುವುದೇ ಜೀವನದ ಗುರಿ ಎಂಬ ಅರಿವುಂಟಾಗಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಗೃಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಅನ್ಯ ನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತಾ ಯೋಗಿಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದನು. ಯಾರೂ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳದಾದರು. ಋಷಿಕೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಒಬ್ಬ ಯತಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಅವರಿಂದ 'ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಮರೆಯುವುದರಿಂದ ಲೋಕದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ನಂದಿಸಬಹುದು. ಲೋಕ ಬೇರೆ ತಾನು ಬೇರೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದಾಗಲೇ ದುಃಖದ ಆವಿರ್ಭಾವವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಂದೇ ಮಾನವ ಶೋಕ ಪಾಪಗಳ ಬಂಧನದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮಾನವನಿಗೆ ಬಂಧು ಬಾಂಧವರಿಲ್ಲ. ಸುಖ ದುಃಖಗಳು ಅವನ ಪಾಲಿಗಿಲ್ಲ 'ನಾನು' ಎಂಬ ಅಹಂಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜನಾರ್ಧನನನ್ನು ಕುರಿತು ಧ್ಯಾನಮಗ್ನನಾದಾಗ ಜೀವನದ ಪರಮೋಚ್ಚ ಗುರಿಯನ್ನು

ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ನಿಷ್ಕಾಮವಾದ ಜನಸೇವೆಯಿಂದ ಭಗವಂತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗು ವುದು. ಸಾಧಕನು ಪ್ರೇಮರಸದ ಸವಿಯನ್ನುಂಡಿರಬೇಕು. ಇಂದು ಭಾರತವು ಮರಣಶಯ್ಯೆ ಯಲ್ಲಿದೆ ವಿದೇಶೀ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಮಾರುಹೋಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ, ನೈತಿಕ ಹಾಗೂ ಶಾರೀರಿಕ ಅಧಃಪತನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶೋಕಗ್ರಸ್ತವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಿದ ಭಾರತ ಮುಂದೆಯೂ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಹತ್ತಾದ ದಿವ್ಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ವಿಶ್ವ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಭಾರತ ಉಳಿಯಬೇಕು. ಭಾರತವರ್ಷವು ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಬೆಳಕನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬೀರಬೇಕಾದರೆ ಭಾರತೀಯರು ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ನರಾಗಬೇಕು. ಧಾರ್ಮಿಕ ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಶಾರೀರಿಕ ಬಲವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಧೀರರು ಬೇಕು. ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಬಯಸು ತ್ತಿರುವ ನೀನು ಇಂದು ಈ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಬಯಸಿ ಬಂದಿರುವೆ. ಈಗ ನೀನು ಕರ್ಮದ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿ. ಇದರಿಂದ ನೀನೂ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವೆಯಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಜನರೂ ಅದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆಯುವರು. ಜನತೆಯೇ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯ ಅಂಗ. ತ್ಯಾಗವೇ ನಿನ್ನ ಯೋಗ, ಪ್ರೇಮವೇ ನಿನ್ನ ಮಂತ್ರ, ಅವಿಶ್ರಾಂತ ಉದ್ಯಮವೇ ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸು. ಜನತೆಯ ಸಂಕಟವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವರಲ್ಲಿ ಹರಡಿರುವ ಅಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಅಂಧ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸಬಲರನ್ನಾಗಿ ಪೌರುಷವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸು. ಜನಸೇವೆಗಾಗಿ ಹೊರಡು. ಜನಸೇವೆಯೇ ನಿನ್ನ ಗುರಿ' ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು.

ಯೋಗಿಯ ಈ ಉಪದೇಶದಿಂದ ನಳಿನೀರಂಜನನು ಪುಲಕಿತನಾದನು. ಹೊಸ ಚೇತನದಲ್ಲಿ ಪಡೆದನು ಯೋಗಿರಾಜನ ಉಪದೇಶದಂತೆ ಜನಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಶಾಂತಿ ಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಹೊರಟನು. ತನ್ನ ಸಾಧನೆಗೆ ತಕ್ಕ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೊರಟು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಶಿವಪುರ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದರು. ಶಿವಪುರದ ಬಳಿ ಯಲ್ಲಿಯೇ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕುಟೀರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಈ ಕುಟೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಆರಂಭಿಸಿ ದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ 'ಸಾಧನ ಕುಟೀರ'ವೆಂದು ನಾಮಧೇಯವಾಯಿತು.

ನಳಿನೀರಂಜನನಿಗೆ ಋಷಿಕೇಶದ ಯೋಗಿರಾಜನಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಧರ್ಮದ ತಿರುಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅದರ ಮಹತ್ವವನ್ನೂ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕೈಗನ್ನಡಿ ಯಂತಿರುವ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ವಾಚಕ ರಿಗೆ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಧನ ಕುಟೀರಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಜನ ಸದಸ್ಯರಾದರು. ನಳಿನೀರಂಜನನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರೊಡನೆ ಬೆರೆತು ಅವರ ಕಷ್ಟ ಸುಖಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾದಾನ ಮಾಡಿದನು. ರೋಗಿಗಳ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದನು. ಮನೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರ ಕಷ್ಟವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಸಮಯೋಚಿತವಾಗಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದನು.

ಅವರಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ನೈತಿಕ ಬೋಧೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮನೋಭಾವ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮ ಬೆಳಸಿದನು. ತನ್ನ ಕುಟೀರದಲ್ಲಿ ನೂಲುವ, ನೇಯುವ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರಿಗೆ ನೂಲುವುದು ಮತ್ತು ನೇಯುವುದನ್ನು ಕಲಿಸಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯನ್ನು ಬೆಳಸಿದನು. ಜನರು ಸ್ವತಃ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪಾದನೆಮಾಡುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಕಲಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

ಆರು ವರ್ಷಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ದುಡಿದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನವ ಚೇತನವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದನು. ನಳಿನೀರಂಜನನ ನಿರಂತರ ಶ್ರಮದ ಫಲವಾಗಿ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಲ್ಲಿದ್ದ ಸೋಮಾರಿತನ ಮಾಯವಾಗಿ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಬೆಳೆಯುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಮದ್ಯಪಾನಾದಿ ದುಶ್ಚಟಗಳು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಗರು ಆದರ್ಶಜೀವಿಗಳಾದರು; ನವಭಾರತ ನಿರ್ಮಾಣದ ಯೋಧರಾದರು.

ತನ್ನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸುಧಾಂಶುವಿಗೆ ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ಮಾಡಿದನು. ಗುರುಶಿಷ್ಯರಿಬ್ಬರೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಸ್ವಪ್ನ ಕಂಡರು. ಸುಧಾಂಶುವು ನಳಿನೀರಂಜನರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಭಾಗಿಯಾಗಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಅವಿರತವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದನು.

ನಳಿನೀರಂಜನರು ಊರು ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಾ ಪದ್ಮಳು ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಹೊಸೂರು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಪದ್ಮಳನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ ಪತಿವಿಯೋಗದಿಂದ ಕೃಶಳಾಗಿದ್ದ ಆಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು 'ತಂಗೀ ಸಹನೆಯೇ ಧೈರ್ಯದ ಲಾಂಛನ. ನಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲಿ ಇಂದು ಅಜ್ಞಾನ. ಅವಿವೇಕವು ನೆಲೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇಂದಿನ ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಭಾವಿ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಮಹಿಳೆಯರು ಇಂದು ಸಿಂಹಿಣಿಯ್ರರಾಗಬೇಕು. ವಿಚಾರವಂತರಾಗಬೇಕು. ಶಕ್ತಿಸಂಪನ್ನೆಯರಾಗಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮನ್ಯು ಧನಂಜಯರಂತಹ ಕರ್ಮವೀರರನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿರುವ ಅಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಶ್ರಮಿಸಬೇಕು. ಜನಸೇವೆಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಳಾಗು. ಜನರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮವನ್ನು ಬಿತ್ತು. ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ಸೋದರಸೋದರಿಯರನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸು ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು.

ನಳಿನೀರಂಜನರ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಜಾಗೃತಳಾದ ಪದ್ಮ ಹೊಸೂರಿನಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು ಗ್ರಾಮದ ಹೆಂಗಸರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆರತು ಅವರಿಗಾಗಿ ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ವಿದ್ಯಾದಾನ ಮಾಡಿದಳು. ತಮ್ಮ ಗೃಹಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಲಿಸಿದಳು. ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಗಂಡಂದಿರ ಆರೈಕೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಿಕೊಟ್ಟಳು. ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದಳು. ಹೊಸೂರು ಗ್ರಾಮದ ಲಲನಾಮಣಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಳು. ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡುವ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಬೆಳಸಿದಳು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಸಾಧನ– ಕುಟೀರ ಬಹು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು

ವಹಿಸಿತು ಅಸಹಕಾರ, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ, ಖಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರುವುದರಲ್ಲಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಸಾಧನ–ಕುಟೀರವು ಸಾಧನೆಯ ತೌರಾಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ತಮ್ಮ ಕಾಂಬರಿಗೆ ಸಾಧನ –ಕುಟೀರ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿರುವುದು ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕೈಗನ್ನಡಿಯಂತಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಕಾದಂಬರಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಋಷಿಕೇಶದಲ್ಲಿ ನಳಿನೀರಂಜನನು ಯೋಗಿರಾಜನನ್ನು ಭೇಟಿಮಾಡಿದಾಗ ಯೋಗಿರಾಜನು ನಳಿನೀರಂಜನನಿಗೆ ಆತ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿ ಮಾನವನ ಗುರಿ ಹಾಗೂ ಕರ್ತವ್ಯವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಬೋಧಿಸಿರುವುದನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆತ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ಏನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮಾಧವನು ಪತಿವಿಯೋಗದಿಂದ ದುಃಖತಪ್ತಳಾಗಿದ್ದ ಪದ್ಮಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಸಾರವಡಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

'ಜೀವನವು ಕೆಲವರು ವಿಚಾರಿಸುವಂತೆ ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲ! ಜೇನಿನಂತೆ ಸಿಹಿಯಲ್ಲ! ಹಾಲಿನಂತೆ ರುಚಿಕರವಲ್ಲ. ಸುಖದುಃಖಗಳ ಮಿಲನವೇ ಜೀವನ. ದುಃಖಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಆತ್ಮಹತ್ಯಕ್ಕೆ ತೊಡಗಬಾರದು. ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಕಡಲಿನಲ್ಲಿ ಏರುವ ದುಃಖವೆಂಬ ತೆರೆಗಳಿಗೆ ಎದೆಯೊಡ್ಡಿ ನಿಲ್ಲುವುದೇ ಪುರುಷಧರ್ಮ. ಸತ್ಯವು ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವುದಾದರೆ ಇನ್ಯಾವ ಭಕ್ತಿಯೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾರದು. ಸತ್ಯ ವಿಧಿಯನ್ನು ಹೆದರಿಸುವ ಮಹಾಶಕ್ತಿ. ಕರ್ತವ್ಯಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿರುವವನನ್ನು ಲೋಕ ಸೋಕದು. ಭಗವತಿಯ ಅಂಶ ವನಿತೆಯಲ್ಲಿದೆ, ಶಕ್ತಿಸಂಪನ್ನಳಾಗು! ಜಾಗ್ರತಳಾಗು' ಮುಂತಾದ ಮಾಧವನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸರೋಜಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಲು ಪದ್ಮಳು 'ಹೆಂಗಸೆಂದರೆ ಪುರುಷನ ವಿಕಾರ ಸಂತೃಪ್ತಿಗಾಗಿರುವ ಒಂದು ಯಂತ್ರವಲ್ಲ. ಅವಳೇ ಜಗತ್ತಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕಳು. ಗೃಹಿಣಿಯು ಕೆಟ್ಟರೆ ಕುಟುಂಬವು ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾಡಿನ ಆಗುಹೋಗುಗಳು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಲಲನೆಯ ಕರಗಳಲ್ಲಿವೆ. ನವಭಾರತವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಹೊಣೆ ಇಂದು ಭಾರತದ ವನಿತೆಯರ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದಿದೆ' ಮುಂತಾಗಿ ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾರವಡಗಿದೆ.

ಮತದ ಬಗ್ಗೆ ಭಾರತೀಸುತರು ಒಂದು ಸುಂದರ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಮತವೆಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಆತ್ಮವಿಕಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಅವಲಂಬಿಸಿದ ದಾರಿ. ಮನುಷ್ಯನು ಪೂರ್ಣದ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಸಾಧನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕ್ರಮಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮತದಲ್ಲಿಯೂ ಸತ್ಯವಿದೆ. ಸತ್ಯವೇ ಎಲ್ಲ ಮತಗಳ ಜೀವಾಳ. ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಮತಗಳಿಂದಲೂ ಕಾಣಬಹುದು. ತಾನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಮತವೇ ಸರಿಯಾದುದು,

ಬೇರೆ ಮತಗಳೆಲ್ಲ ಅಸತ್ಯ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ ಅವನೊಬ್ಬ ಹುಚ್ಚನಾದಾನು. ಶ್ರೀ ರಾಮ ಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರು ಮತ್ತು ವಿವೇಕಾನಂದರು ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ' ಎಂಬುದು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಮತ. ತನ್ನ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು

ಆಕಾಶಾತ್ ಪತಿತಂ ತೋಯಂ ಯಥಾ ಗಚ್ಛತಿ ಸಾಗರಂ !
ಸರ್ವದೇವ ನಮಸ್ಕಾರಃ ಶ್ರೀ ಕೇಶವಃ ಪ್ರತಿಗಚ್ಛತಿ ||

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಹೃದಯ ವೈಶಾಲ್ಯತೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾತ್ರ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಕಾದಾಟ. ಆತ್ಮವು ಜೀವನದ ಕ್ಲೇಶಪಾಶಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವುದು. ಸಾವು ಭಯಂಕರವಲ್ಲ, ಕ್ಲೇಶದಾಯಕವಲ್ಲ. ಅತೀತಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಪ್ರವಾಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಆತ್ಮನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸದೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ ಸಾವು! ಎಂಬುದು ಸಾವಿನಬಗ್ಗೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ವಿವರಣೆ.

ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು, ವಿದ್ಯೆಯ ಮಹತ್ವ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯ, ಆಶ್ರಮ ಜೀವನದ ಪರಿಣಾಮಗಳು, ಭಾರತೀಯರು ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಕಾರಣವೇನು ? ಈ ಬಗ್ಗೆಯೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಕರ್ತವ್ಯಶೀಲರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂದೊಂದು ಪಾತ್ರವೂ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ. ಯಾವ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಸಲು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೋ ಆ ಎಲ್ಲ ಯೋಜನೆಗಳೂ ಸಾಫಲ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಮಾನವನ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶಾಮಾಶಾಸ್ತ್ರಿ ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾ ಪಂಡಿತ. ಕೇವಲ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತರಾಗಿರದೆ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದುದರ ಜೊತೆಗೆ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ತೀರ್ಪೇ ಅಂತ್ಯ ಎನ್ನುವಷ್ಟರಮಟ್ಟಿನ ವಿದ್ವತ್ತು ಅವರದು. ತನ್ನ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಂದೂ ಧನಕ್ಕೆ ಮಾರಿದವರಲ್ಲ. ಅದು ಕೇವಲ ಜನತೆಯ ಒಳಿತಿಗಾಗಿಯೇ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಭಕ್ತಿ ಅವರ ಜೀವನದ ದಾರಿ. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಸಾಧನೆಗಳಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ದುಡಿಸುವ ಪಥ ಅವರಿಗೆ ರುಚಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಕುಚಿತ ಬುದ್ಧಿ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಲೋಕವೇ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬ ಎಂಬ ಮಹತ್ತಾದ ಭಾವನೆಯುಳ್ಳ ಮಹಾ ವ್ಯಕ್ತಿ. ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಗೆಳೆಯರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು ಪ್ರೇಮವೇ ಅವರ ಮಂತ್ರ. ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಸಕಲವನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಬಹುದೆಂಬ ಭಾವನೆ, ಭಕ್ತಿರಸ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಕಥೆಗಳ ಬೋಧನೆ ಅವರದು.

ಈ ಪಾತ್ರದ ಮೂಲಕ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಮಹತ್ವ, ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುವ ಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಗುಣಗಳೇನೆಂಬುದನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಧಾನಪಾತ್ರವೆಂದರೆ ರಂಗನಾಥ. ಇವನೊಬ್ಬ

ಆದರ್ಶವ್ಯಕ್ತಿ. ದುರಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನೇ ಅರಿಯದವನು ಅನೃತವೆಂಬುದೇ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ದಯಾಶೀಲ, ಶಾಂತಸ್ವಭಾವದವನು. ಸಣ್ಣ ವಿಷಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಭಾವದವನು. ಇವನ ಸ್ನೇಹಿತ ಮಾಧವ. ಅವನದು ರಂಗನಾಥನಿಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಗುಣಗಳು. ಅಂತಹ ವಿಸುದ್ಧ ಗುಣವುಳ್ಳ ಸ್ನೇಹಿತನ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ತಾನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ವಿವೇಕಿ ತಂದೆ ಅಜ್ಜರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ರಂಗನಾಥ ಅನಂತರಾಯರೆಂಬ ಜಮೀನ್ದಾರರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದನು. ಅನಂತರಾಯರ ಪುತ್ರಿ ಪದ್ಮಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದನು. ರಂಗನಾಥ ಪದ್ಮಳೊಡನೆ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ವರ್ತಿಸಿದರೂ ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಚಲಿತನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸೋದರಿಯಂತೆ ಭಾವಿಸಿದನೇ ಹೊರತು ಪ್ರೇಮಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಲಿಲ್ಲ ಆಕೆ ತನ್ನವಳಾಗುತ್ತಾಳೆಂಬ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರುವವರೆಗೂ.

ಪದ್ಮ ರಂಗನಾಥರ ವಿವಾಹವಾಯಿತು. ವೆಂಕಟರಾಯ ಧನದಾಸೆಗಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ವಿಷ ಬೆರಸಿದ. ಪದ್ಮ ಬೇರೆ ಯುವಕನೊಡನೆ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುವು ದಾಗಿ ಮಾಧವ ಬರೆದಂತೆ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ರಂಗನಾಥನಿಗೆ ತಲುಪುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ಸುಖಮಯ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಹುಳಿ ಹಿಂಡಿದ. ಪದ್ಮಳನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದ ರಂಗನಾಥ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಊರೂರು ಅಲೆಯುತ್ತಾ ಸುಧಾಂಶುವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸಾಧನ ಕುಟೀರವನ್ನು ಸೇರಿ ಜನಹಿತ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದನು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲ ಸಕ್ರಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದ. ಹಿಂದೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಮಧ್ಯೆ ತಲೆದೋರಿದ ಜಾತೀಯ ಕಲಹದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ಶಾಂತಿ ನೆಲಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಡಲು ಮುಂದಾದ. ಪದ್ಮಳು ಶುದ್ಧಾತ್ಮಳೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಅವಳೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಮತ್ತೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಲು ಹಿಂಜರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ತಾನು ನಿಷ್ಕರುಣಿಯೆಂದೂ ಪದ್ಮಳನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿದುದಾಗಿಯೂ ತನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಈಗ ತಿಳಿದುದಾಗಿಯೂ ತನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಇಲ್ಲಿ ರಂಗನಾಥನ ವಿಶಾಲ ಹೃದಯ ಹಾಗೂ ಆದರ್ಶಗುಣವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಪದ್ಮ ಆದರ್ಶ ನಾರೀಮಣಿ. ಪತಿ ತನ್ನನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೋದರೂ ಧೈರ್ಯಗುಂದದೆ ತನ್ನ ಸತೀತ್ವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಹಗಲಿರುಳು ಪತಿಯ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದವಳು. ಪತಿಯೇ ಪರದೈವವೆಂಬ ಶೀಲಸಂಪನ್ನಳು. ಮಾಧವ ಮತ್ತು ನಳಿನೀರಂಜನರ ಸಮಾಧಾನೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಪತಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಸೇರುವೆನೆಂಬ ಭರವಸೆಯಿಂದ ಜನಹಿತ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಮುಡುಪಾಗಿಟ್ಟ ಲಲನಾಮಣಿ. ಪತಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದಾಗ ಅವನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರದಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿದಳು. ಪತಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಹಿತಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಲಗೈಯಾಗಿ ನಿಂತಳು. ರಾಷ್ಟ್ರಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೈಲಾದ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ನಾರಿ ಅಬಲೆಯಲ್ಲ ಸಬಲೆ, ರಾಷ್ಟ್ರ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರವೂ ಮಹತ್ತರವಾದುದು ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಳು.

ವೆಂಕಟರಾಯ ಧನಪಿಶಾಚಿ. ಇಲ್ಲದ ದುಶ್ಚಟಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಅದರ ಬಲೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದ ದುರ್ಬಲ ವ್ಯಕ್ತಿ. ತಂದೆಯಂತೆ ಮಗ ಎಂಬ ಲೋಕೋಕ್ತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧ

ವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಪದ್ಮಳ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಮಗ. ತಂದೆ ಉದಾರಿ ಹಾಗೂ ವಿನಯ ಸಂಪನ್ನ ಸದ್ಗುಣಭರಿತ. ಆದರೆ ಆತನ ಮಗ ವೆಂಕಟರಾಯ ಲಫಂಗ. ಬೊಂಬಾಯಿಗೆ ಉನ್ನತ ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕೆಂದು ಹೋದವನು ದುಶ್ಚಟಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾದನು. ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ಮದ್ಯ ವೇಶ್ಯೆ ದ್ಯೂತ ಇವುಗಳ ಆರಾಧಕನಾದನು. ಈ ದುಶ್ಚಟಗಳ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಕ್ತನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಮಾರುಹೋದನು. ದುಶ್ಚಟದಿಂದ ವಿಮುಖನನ್ನಾಗಿಸಲು ಮಾಡಿದ ತಂದೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ ವಿಫಲವಾಯಿತು.

ಕೂತುಣ್ಣುವವನಿಗೆ ಕುಡಿಕೆ ಹಣ ಸಾಲದು ಎಂಬಂತೆ ತಂದೆಯು ಸಂಪಾದಿಸಿಟ್ಟದ್ದ ಹಣ ವೆಂಕಟರಾಯನ ವಿಲಾಸಕ್ಕೆ ಸಾಲದಾಯಿತು. ತನ್ನನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದ ಸರೋಜಳನ್ನೂ ಕಡೆಗಾಣಿಸಿದ. ಹಣವಿಲ್ಲದಾಗ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು. ಸರಿ, ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಅನಂತರಾಯರ ಆಸ್ತಿಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿತು ಅವನ ಮನಸ್ಸು. ಪದ್ಮ ಮತ್ತು ರಂಗನಾಥರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ವಿರಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರೆ ರಂಗನಾಥ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಪದ್ಮಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕನಾಗಿರುವಂತೆ ನಟಿಸಿ ಅವಳಿಗೆ ಸಮಯವರಿತು ವಿಷಉಣಿಸಿ ಅವಳ ಅಪಾರವಾದ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಲಪಟಾಯಿಸಿ ವಿಲಾಸಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ರಂಗನಾಥನ ಆಪ್ತಮಿತ್ರ ಮಾಧವನು ಬರೆದಂತೆ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅದು ರಂಗನಾಥನಿಗೆ ತಲುಪುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ಸುಖ ದಾಂಪತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಷಬೆರಸಿ ರಂಗನಾಥನನ್ನು ಊರು ಬಿಡಿಸಿದ. ಪದ್ಮಳ ಹಿತಚಿಂತಕನಂತೆ ನಟಿಸಿ ಸಮಯ ಕಾದು ವಿಷ ಬೆರಸಿದ ಪರಬತ್ತನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಕೊಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದ. ಆದರೇನು ತಾನೊಂದು ಬಗೆದರೆ ದೈವ ತಾನೊಂದಬಗೆವುದು ಎಂಬಂತೆ ವಿಷ ಬೆರಸಿದ ಬಟ್ಟಲು ಅದಲು ಬದಲಾಗಿ ತಾನೇ ವಿಷ ಬೆರೆತ ಪಾನೀಯವನ್ನು ಕುಡಿದು ಮತಿಭ್ರಮಣೆ ಹೊಂದಿದ; ಹುಚ್ಚನಾದ. ತಾನು ಮಾಡಿದ ಮಹಾಪಾಪ ಅರಿವಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅರಿವಾಯಿತು. ತನ್ನ ಪಾಪಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ. ಹುಚ್ಚನಾಗಿ ಅಲೆಯುತ್ತ ಸಾಧನ ಕುಟೀರವನ್ನು ಸೇರಿ ರಂಗನಾಥ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಸುಧಾಂಶುವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸಾಧನ ಕುಟೀರವನ್ನು ಸೇರಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಮರುಗಿದ. ಹಿಂದೂಮುಸಲ್ಮಾನರ ಜಗಳದ ಮಧ್ಯೆ ಸಿಲುಕಿದ ಮಗುವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಹೋಗಿ ಮುಸಲ್ಮಾನನೊಬ್ಬನ ಇರಿತಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸುಧಾಂಶುವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಚೂರಿಯ ಇರಿತಕ್ಕೆ ತಾನು ಗುರಿಯಾದನು. ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಿಂದ ಗುಣಮುಖನಾಗಿ ರಂಗನಾಥನ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಕ್ಷಮೆ ಯಾಚಿಸಿದನು. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಪದ ಕಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ವೆಂಕಟರಾಯ ಶುದ್ಧ ಬಂಗಾರವಾದನು.

ಪಾಪಿಗೂ ಉದ್ಧಾರವಿದೆ ಎಂಬ ದರ್ಶನವನ್ನು ಭಾರತೀಸುತರು ಈ ಪಾತ್ರದ ಮೂಲಕ ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. ಪಾಪ ಮಾಡಿದವನು ಪಾಪಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ತಾನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪವನ್ನು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಳಿನೀರಂಜನ, ಸರೋಜ, ಅನಂತರಾಯರು,

ಸಾಧನ–ಮುಂತಾದ ಪಾತ್ರಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಪೋಷಕ ಪಾತ್ರಗಳಾಗಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಪಾಲಿನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿವೆ.

ಕಥಾಸರಣಿಯು ಸರಳವಾಗಿದ್ದು ಓದುಗರ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಕಾದಂಬರಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ 'ಮಡಗುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು', 'ಒಡೆದು ಹೋದ ಪಾತ್ರೆಯು ಇಡಿಯಾಗುತ್ತದೆಯೆ', 'ಕೋಣೆಯ ಕದ', 'ನಾನೇ ಉಣಬೇಕು', 'ವೆಂಕಟರಾಮನ ಮೋರೆ', 'ನಾಯಕಸಾನಿ ದಿಗಿಲಿನಿಂದ ನೋಡಿದಳು', 'ದಣಿವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡರು'— ಮುಂತಾದ ದೇಶೀಯ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಗೊಂದು ಮೆರುಗು ಬಂದಿದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ಕಥೆಯ ಓಟ ಮುಗ್ಗರಿಸಿಲ್ಲ. ಓದುಗರಿಗೆ ಕಥೆಯು ಮರೆಯದಂತೆ ಹಿಂದಿನ ಘಟನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿ ಉಳಿದು ಮುಂದಿನ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರಿಯಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ.

'ಈ ದಂಪತಿಗಳು ನಮಗೆ ಅಪರಿಚಿತರೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಅವರಿಬ್ಬರು ನಮಗೆ ಚಿರಪರಿಚಿತರಾದ ರಂಗನಾಥ ಮತ್ತು ಪದ್ಮ ಇವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ'. 'ಪದ್ಮಳು ರಂಗನಿಗೆ ಪ್ರೇಮಕಾಣಿಕೆಯನ್ನರ್ಪಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಾಚಕರು ಕಳೆದ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಾಚಿಸಿರಬಹುದು.' 'ಸರೋಜಳು ಪದ್ಮಳ ಗೆಳತಿಯೆಂಬುದು ವಾಚಕರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿರಬಹುದು'. 'ಪತಿವಿಯೋಗದ ದುಃಖದಿಂದ ಪರವಶೆಯಾದ ಪದ್ಮಳು ತನ್ನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗ್ರಾಮ ಜೀವನವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಆಗ್ರಹಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಾಚಕರು ಈ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದಿರಬಹುದು'. 'ಪತಿವಿಯೋಗಾನಂತರ ಅವಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಭೌತಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿರಕ್ತಿಯುಂಟಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಾಚಕರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಬಹುದು'— ಮುಂತಾದುವು ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ನಿದರ್ಶನಗಳು.

ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಸಾರದಂತಿರುವ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಕಾದಂಬರಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ದರ್ಶನವನ್ನು ವಾಚಕರಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿ ಅದರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಮೆರೆದಿರುವ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ, ದಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ನಿರ್ವೀರ್ಯರಾಗಿದ್ದ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮವನ್ನು ಬೆಳಸಿ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮನೋಭಾವನನ್ನು ಮೂಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಸಫಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತಮವಾದಂತಹ ಕಾದಂಬರಿಯೊಂದನ್ನು ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮ ಹಾಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಚಿಂತನೆ ಅನುರವಾದುದು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ಅಮೋಘವಾದ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದ ಭಾರತೀಸುತರು ಕನ್ನಡದ ವರ ಪುತ್ರರೂ ಹಾಗೂ ಸ್ತುತ್ಯಾರ್ಹರು.

ಬೆಂಕಿಯ ಮಳೆ

ಎಂ. ಪಿ. ಮಂಜಪ್ಪಶೆಟ್ಟಿ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಬಯಕೆ ಜೀವಿಯ ಜನ್ಮಸಿದ್ಧ ಹಕ್ಕು. ಅದರೊಂದಿಗೇ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮವೂ ಬೆಳೆದು ಬರುವ ಮಾನವೀಯ ಗುಣ. ದಿವಂಗತ ಭಾರತೀಸುತರು ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮದ ಕುರಿತು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಿದವರು. ಅವರ 'ಬೆಂಕಿಯ ಮಳೆ' ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಇಂತಹ ಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲೊಂದು.

ಪರಕೀಯರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಸಿಗುವ ನೂರಾರು ದುರಂತಗಳ-ಸಾಹಸಕಾರ್ಯಗಳ ಒಂದೊಂದು ಮುಖದ ವಿಷಯವೂ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಿಗೆ ವಸ್ತುವಾಗುವುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಸಾಹಿತ್ಯವು ನಿದರ್ಶನವಾಗಬಲ್ಲುದು. ಇಂತಹ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕಾದಂಬರಿ 'ಬೆಂಕಿಯ ಮಳೆ'. ಸೋನಾರ್ ಬಾಂಗ್ಲಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಒಂದು ದರ್ಶನ ಇಲ್ಲಿದೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಇದು ಅವರ ಎರಡನೆಯ ಕೃತಿ.

ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಲಷ್ಕರಿ ಶಾಸನದ ಕೈವಾರಿಗಳು ಶಾಂತಿ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನೆಪದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಅನಾಚಾರ-ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳ ಘೋರಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ, ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ನಿಂತು ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮದ ಕೆಚ್ಚಿನಿಂದ ಹೋರಾಡಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ತೃಣಕ್ಕೆಣೆಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದ ಮುಕ್ತಿವಾಹಿನಿಯ ಸಾಹಸ- ಈ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಕುಪ್ರಸಿದ್ಧ ದರೋಡೆಕೋರನೊಬ್ಬನ ಮಾನವೀಯ ಗುಣದ ಜಾಗೃತಿಯೇ ಇದರ ವಸ್ತುವಿನ ಸಾರ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ಕುಪ್ರಸಿದ್ಧ ದರೋಡೆಕೋರ ಕಮರುದ್ದೀನ್: ಸಿರಿವಂತರ ಹಣ-ಆಭರಣಗಳನ್ನಪಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಹುಲಿಯಂತೆ ಬಾಳುವೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದವನು ಆತ. ಕಮರುದ್ದೀನನೆಂದರೆ ಇದ್ದವರು ಭಯಗ್ರಸ್ತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವನೆಂದೂ ಮಾನಿನಿಯರ ಮಾನಾಪಹರಣಕ್ಕೆಡೆಗೊಟ್ಟವನಲ್ಲ. ಕಳ್ಳತನದ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಹೇಡಿಯಂತೆ ಆತ ಬಾಳಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಹವನನ್ನೇ ಲಷ್ಕರಿ ಶಾಸನಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಮನುಷ್ಯ ಬೇಟೆಯ ಬೇಹುಗಾರ ಕುನ್ನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಮುಕ್ತಿವಾಹಿನಿಯ, ಅವಾಮಿ ಲೀಗಿನ, ಹಿಂದುಗಳ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡಕ್ಕೆ ಅಣಿಗೊಳಿಸಿಕೊಡುವ ಪರಿಚಾರಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಆಗ-ದೇಹದ ಹಸಿವೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಡುವ ಬೆಲೆವೆಣ್ಣು-ರೋಶನಿಯ ಮಾತಿನ ಚಾಟಿಯೇಟು ಕಮರುದ್ದೀನನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯಿತು. ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ಚಿಗುರಿಸಿತು. ಮುಕ್ತಿ ವಾಹಿನಿಯ ಕಮಾಲದಾದನ ಚರಣದತ್ತ ಹೆಜ್ಜೆಯಿರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ವಿಷಯಲಂಪಟ-ಮಾನವ ಪಶು ಕೇಪ್ಟನ್ ಮುಸಾದಿಕನ

ಜೇಹುಗಾರ ಕುನ್ನಿತನದಿಂದ ಜಿಗಿದು ಕಮಾಲನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯೇರಿಸುವ ಸಾಹಸಕ್ಕೇರಿಸಿತು. ಮಾಸಿಸಿಯುರ ಮೇಲಿನ ಅತ್ಯಾಚಾರದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶಿತ್ವದಿಂದ ಸೇಡಿನ ಕಿಡಿಯುದ್ಭವಿಸಿ ನಸರುಲ್ಲ ಮತ್ತು ಮುಸಾದಿಕರ ಕತೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಸಮರಕ್ಕೊಂದು ಹೊಸ ತಿರುವನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ವಾಯಿತು. ದರೋಡೆಕಾರನಾಗಿ, ಹುಲಿಯಾಗಿ ಬಾಳಿದ್ದ ಕಮರುದ್ದೀನ ಕೊನೆಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರನಾಗಿ – ಗೆರಿಲ್ಲಾ ವೀರನಾಗಿ ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡು ವಂತಾಯಿತು.

ಈತನ ಚರಿತ್ರೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿದೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥಾವಸ್ತು. ಈ ಹಂದರದೊಳಗೆ ಸಿರ್ದಯಿ ಕೇಪ್ಟನ್ ಮುಸಾದಿಕ್, ಅಬೋಧ ಹಿಂದೂ ಮುಸಲ್ಮಾನ ತರುಣಿಯರ ಮಾನಾಪಹಾರಿ ನಸರುಲ್ಲ, ಲಷ್ಕರಿ ಶಾಸಕರ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿದ್ದೂ ಅತ್ಯಾಚಾರದ ಹೇಸಿಗೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗದೆ ಇದಿರುಬಿದ್ದ ಪಠಾಣವೀರ ಮಹಬೂಬ, ಗಂಭೀರ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಾಹಕ ಕಮಾಲದಾದ, ಅತ್ಯಾಚಾರದ ಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಮಾನಭಂಗದ ರೌರವದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಕಮರುದ್ದೀನನ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಪಡೆದ ಸಲೀಮಾ –ಇವರು ಒಂದೊಂದು ಆಧಾರ ಸ್ತಂಭಗಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಮರುದ್ದೀನನ ಆತ್ಮ ಸಾಧನೆಗೆ ಪೋಷಕಗಳು–ಸಹಾಯಕಗಳು.

ಈ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲದೆ ಚಹದಂಗಡಿಯ ಸಿರಾಜುದ್ದೀನ, ಮುಕ್ತಿವಾಹಿಸಿಯ ಜಮಾಲ, ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಚಿತ್ರ ಹಿಂಸೆಯನ್ನನುಭವಿಸಿ ಮುಕ್ತಿವಾಹಿಸಿಯ ಸಹಾಯ ಕ್ಕೊದಗದುದಕ್ಕಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತಾಪ ಪಟ್ಟು ಪುನೀತನಾದ ಚೌಧರಿ, ದಾಡಾಳುಗಳ ವಿಕೃತ ಕಾಮಕ್ಕೆ ಯಜ್ಞಪಶುವಾಗಿ ಪಡಬಾರದ ಮಾನಸಿಕ ದೈಹಿಕ ಹಿಂಸೆಯನ್ನನುಭವಿಸಿ ಜೀವಚ್ಛವವಾಗುವ ಜೀನತ್ ಮುಂತಾದ ಚಿಕ್ಕ ಪಾತ್ರಗಳು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿ ಕಥೆಗೆ ಮೆರುಗನ್ನು ನೀಡಿವೆ.

ಸುಮಾರು 225 ಪುಟಗಳ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಕೊಲೆ-ಸುಲಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮಾನಾಪಹರಣ-ನಿಷ್ಕಾರಣ ಹಿಂಸೆ–ಇವುಗಳ ಸಂಕಲೆಯನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಾನ ವೀಯತೆಯನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಮನುಷ್ಯ ರೂಪದ ಹಿಂಸ್ರ ಪಶುಗಳ ಕರಾಳ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ದರ್ಶಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮಾನವಕುಲದ ನೆಲೆಯಾದ ರಾಷ್ಟ್ರರಕ್ಷಣೆಯ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತ ಸೇನಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಭಯಾನಕ ವರ್ತನೆಯನ್ನ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ನಿಷ್ಕರುಣತೆಯ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳ ದಾರುಣತೆಯನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತೇವೆ. ಭಾರತೀಸುತರು ಲಷ್ಕರೀ ಶಾಸನದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮದ ಪದರು ಪದರನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ.

"ಕಮರುದ್ದೀನ ಹಿಂದೆಂದೂ ಆಲೋಚಿಸಿದವನಲ್ಲ, ಆಲೋಚಿಸ ಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಅವನಿಗೆ ಈ ತನಕ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಳೆದ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರುಷಗಳಿಂದ ಅವನು ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದೆ ಬಾಳ್ವೆ ನಡೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಕುನ್ನಿಯ ಬದುಕು ಅದಲ್ಲ–ಅದು ಹುಲಿಯ ಬಾಳು." ಈ ದಿಟ್ಟತನದ ಕಮರುದ್ದೀನನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅವನ ಪ್ಪ ಮನ

ಗಳನ್ನು ತಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆಸೆಯ ಪಿಸ್ತೂರಿ ರೋಶನಿ ಎಸೆದ "ನೀನು ಹುಲಿಯಲ್ಲ. ಕುನ್ನಿ" ಎನ್ನುವ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಎದ್ದ ಆಲೋಚನಾ ತರಂಗಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಳ್ಳುವ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಹೃದಯಸಂಘರ್ಷದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ ಭಾರತೀಸುತರು. ಗತಜೀವನದ ಮೆಲುಕು ಹಾಕಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾನವೀಯತೆಯ ವಿಜಯವನ್ನು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕ್ರೌರ್ಯದ ಮಧ್ಯೆಯೂ ಆತ್ಮಶೋಧನೆಯ ಸಹಜ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ತಂದು ಇದನ್ನು ಪರಿಪೋಷಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮುಂದೆ ಕಾದಂಬರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಥೆಯ ಅಂತರಾಳಕ್ಕೆ ಅವುಗಳು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ, ಅಂತಹ ಪ್ರತಿಮೆಯೊಂದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. "ಕೆಂಜಿರುವೆಗಳ ಆಕ್ರಮಣವನ್ನು ಕಂಡು ಮುಸಾದಿಕನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. ಅವನು ಜೀಪನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಬೆಲ್ಟಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದ ರಿವಾಲ್ವರನ್ನೆಳೆದು ಕೆಂಜಿರುವೆ ಗೂಡಿಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಎರಡು ಗುಂಡುಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದ, ಆತನ ಗುರಿತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಗೂಡು ಎರಡು ಸೀಳಾಗಿ ಒಡೆದು ಕೆಳಗೆ ಬಿತ್ತು. ಗೂಡಿನೊಳಗಿದ್ದ ಇರುವೆಗಳು ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಹರಡಿದುವು. ತನ್ನನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಡಲೆಂದು ಬಂದ ಜಮೇದಾರನ ಮೈಗಡರಿ ಆತನ್ನನ್ನು ಇರಿದು ಗಾಸಿಗೊಳಿಸಿದುವು. ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಇರುವೆಗಳು ಆಚೆ ಈಚೆ ಹರಿದು ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲುಕಣೆಗಳೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಸರಿದು ಮಾಯವಾದುವು. ಇರುವೆ ಗೂಡನ್ನೇನೋ ಹೊಡೆದು ಸುಟ್ಟು ಸುಲಿ ಮಾಡಬಹುದು, ಆದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಇರುವೆಯನ್ನೂ ಗುಂಡಿಕ್ಕಿ ಕೊಲ್ಲಲು ಶಕ್ಯವೇ ?" ಊರನ್ನು ಕೊಳ್ಳೆ ಹೊಡೆಯುವ ಮುಸಾದಿಕನಿಗೆ ಕಂಡ ಸತ್ಯದ ಈ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಮಾರ್ಮಿಕತೆಯಿದೆ!

ಭಾರತೀಸುತರು ಬಾಂಗ್ಲಾವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದವರಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿಯ ಜನಜೀವನದ ರೀತಿ-ನೀತಿಯನ್ನು ಕಂಡವರಲ್ಲ, ಊರು-ಸ್ಥಳಗಳ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶಿಯಲ್ಲ. ವರದಿಗಳ ಮೇಲೆ ಆಧರಿಸಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಚಿತ್ರವನ್ನಿಲ್ಲಿ ಅವರು ಮೂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಹಸ್ತರಾದ ಭಾರತೀಸುತರು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಂಗ್ಲಾದ ಜನರ ಸಹಜ ಭಾಷೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯದಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ 'ದೂಕಾನ್' 'ಭೋಸಡಿ' ಯಂತಹ ಕೆಲವೇ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ತೃಪ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ತನ್ನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಮೆರೆಯಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಫಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಕಾದಂಬರಿಯು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೋಲುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಸಾಹಸ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರ ಶಾಹಿಯ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಪರಂಪರೆ ಇವುಗಳ ಮಾರ್ಮಿಕವಾದ ಚಿತ್ರಣದಿಂದಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯು ರಮ್ಯವಾಗಿದೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳಿಗೆ-ಹೃದಯವಂತರಿಗೆ ಯೋಚನೆಗೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಚಾರವೊಂದೇ ಭಾರತೀಸುತರ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಸಾಲಿಗೆ 'ಬೆಂಕಿಯ ಮಳೆ' ಯನ್ನೂ ಸೇರಿಸಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ.

ಅನುವಾದಗಳು

(ಕಾದಂಬರಿಗಳು)

ಸಿ. ಪಿ. ಕೆ.

೧

ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಏಕಮುಖ ಸಂಚಾರ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಲ್ಲ; ದ್ವಿಮುಖ, ಬಹುಮುಖ ಸಂಚಾರ ಲಾಭದಾಯಕವಾದುದು. ಭಾಷೆಗಳ ನಡುವೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಕೊಳುಕೊಡುಗೆ, ವಿನಿಮಯಕಾರ್ಯ ನಡೆದಾಗ ಆಯಾ ಭಾಷೆ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಸಂಪದ್ಭರಿತ ವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ವಿನಿಮಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅನುವಾದದ ಪಾಲು ಪಾತ್ರಗಳು ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣ. ಯಾವುದೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಗರೋಪಮವಾಗಿ ಹಿಗ್ಗಬೇಕಾದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಸೇರ ಬೇಕಾದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖವಾಹಿನಿ ಅನುವಾದ ಪ್ರಕಾರ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅನುವಾದ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಸುಪುಷ್ಟವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಾಕೃತಗಳು ಕನ್ನಡದ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದಿದ್ದರೆ, ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಒತ್ತಾಸೆಯಾಗಿ, ಸತ್ವದಾಯಕವಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ. ವಿಶ್ವದ ಇತರ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಹರಿದು ಬಂದು ಕನ್ನಡದ ನೆಲವನ್ನು ಫಲವತ್ತಾಗಿಸಿದೆ. ಆದರೂ ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ಸಾಧನೆ ಏನೇನೂ ಸಾಲದು.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿದಾಗ, ಭಾರತೀಸುತರ ಮೂರು ಅನುವಾದ ಗಳು – 'ತಲೆತಿರುಕಯೋಧ', 'ದೊರೆಮಗಳು' ಮತ್ತು 'ಇರಾನಿನ ವೀರರು' – ಗಣ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನ ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ವಿರಳ ಪ್ರಕಾರವೊಂದಕ್ಕೆ ಸೇರಿವೆಯೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯಿಂದಲೂ ಅವು ನಮ್ಮ ಎದೆಯನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡು, ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. (ಆದರೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಚಾರವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ದುರ್ದೈವದ ಸಂಗತಿ. ಇದು ಕನ್ನಡದ ಎಷ್ಟೋ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೃತಿಗಳ ಹಣೆಬರಹ) ಅನೇಕ ಉತ್ತಮ ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಭಾರತೀಸುತರು ಭಾಷಾಂತರದ ಮೂಲಕವೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಗೆ ನೆರವಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಅವರ ವಾಙ್ಮಯ ವ್ಯವಸಾಯದ ಈ ಮುಖ ಅಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ.

ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಮೂರು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ 'ತಲೆತಿರುಕ ಯೋಧ' ಮತ್ತು 'ದೊರೆ ಮಗಳು' ಒಂದು ವರ್ಗವಾದರೆ, 'ಇರಾನಿನ ವೀರರು' ಬೇರೊಂದು ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಅದು ನೇರವಾದ ಅನುವಾದ. ಆದರೆ 'ತಲೆತಿರುಕ ಯೋಧ' ಹಾಗೂ 'ದೊರೆಮಗಳು' ನಿಯತಾ ರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಗಳೆನ್ನುವುದು ಕಷ್ಟ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅವು ಭಾಷಾಂತರದ ಒಂದು

ಪ್ರಕಾರವೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಅಳವಡಿಕೆ (adaptation)ಗೆ ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲ ಬಗೆಯ ಕೃತಿಗಳು ಅಳವಡಿಕೆಗೆ ಒಗ್ಗುವುದಿಲ್ಲ; ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗಂಭೀರ ಸ್ವರೂಪದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಅನುವಾದಿಸುವುದೇ ಉಚಿತ. ಆದರೆ ಹಾಸ್ಯವಿಡಂಬನ ಪ್ರಧಾನವಾದ, ಲಘುಸ್ವರೂಪದ ಕೃತಿಗಳು ಅಳವಡಿಕೆಗೆ ಆಸ್ಪದವೀಯುತ್ತವೆ; ಅವುಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಅನುವಾದಿಸದೆ ಅಳವಡಿಕೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಧು. ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗುವ ಹಲವು ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಆದರಿಂದ ಮೂಲ ಕೃತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಬಾಧೆ ತಟ್ಟುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಭಾರತೀಸುತರು ಅಳವಡಿಕೆಗೆ ತಕ್ಕ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು. ತಮ್ಮ ಉದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ಅಳವಡಿಕೆಗೆ ನಿಲುಕದ ಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು 'ಇರಾನಿನ ವೀರರು' ಎಂಬುದಾಗಿ ಇದ್ದುದಿದ್ದಂತೆ ಕನ್ನಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತೂ ಮೂಲಕೃತಿಗಳ ಸೊಬಗು ಸ್ವಾರಸ್ಯಗಳು ನಷ್ಟವಾಗದಂತೆ, ಅವು ಮತ್ತಷ್ಟು ವರ್ಧಿಸುವಂತೆ ಅವರ ಅನುವಾದ ಕಾರ್ಯ ಸಫಲವಾಗಿ ನಡೆದಿದೆ.

'ತಲೆತಿರುಕ ಯೋಧ' ಹಾಗೂ 'ದೊರೆಮಗಳು' ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲದ ಹೆಸರು ಪರಿಸರಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಸುತರು ಭಾರತೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ, ಈ ಕೃತಿಗಳು ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಗಳಾದರೆ. ಇನ್ನೊಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತ ಕೃತಿಗಳೆನ್ನಬಹುದು. ಭಾರತೀಸುತರು ಸ್ವಯಂ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತಿಯಾದುದರಿಂದ ಅವರ ಸ್ವೋಪಜ್ಞತೆ ಈ ವಿರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅವರದು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾದ ಭಾಷಾಂತರವಲ್ಲ, ಮೂಲದ ಪಡಿನೆಳಲಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರದ ಅಂಶಗಳು, ಕೆಲವೆಡೆ ಮೂಲಭಾಗಗಳ ತದ್ವತ್ತಾದ ಅನುವಾದ ಉಂಟೇಉಂಟು. ಅಳವಡಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿಧ್ಯಮಾನ ಸಹಜವೇ.

೨

ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಜೊತೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಭುತ್ವ, ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿ ವರ್ಣನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ನಿರೂಪಣೆಯ ಜಾಣ್ಮೆ, ವಿಶೇಷ ಹಾಸ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ ಮುಂದಾದುವು ಈ ಅನುವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಮೂಲ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲೆ ಇರುವ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಭಾರತೀಸುತರ ಕೈವಾಡದಿಂದ ಹೊಸ ಮೆರುಗು ಹೊಗರುಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪುಸ್ತಕಗಳು ತುಂಬ ಸ್ವಾರಸ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ಟೈವೆತ್ತಿವೆ; ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡರೆ ಓದಿ ಮುಗಿಸುವವರೆಗೆ ಕೆಳಗಿಡಲು ಬಾರದಷ್ಟು ರುಚಿಕರವಾದ ರಚನೆಗಳಾಗಿವೆ. ಭಾರತೀಸುತರ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರತಿಭೆ, ಅನುವಾದಕೌಶಲ ಎರಡಕ್ಕೂ ಮಣಿದರ್ಪಣಗಳಂತಿರುವ ಈ ಕೃತಿಗಳು ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಸರ್ವತೋಮುಖ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ ಬಹುಶಃ ಮಾನವಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಮಾತು ಬೇಡ.

ಸ್ಪೇನ್ ದೇಶದ ಸಾಹಿತಿ ಸರ್‌ವ್ಯಾಂಟೆಸ್ ಬರೆದ 'ಡಾನ್ ಕ್ವಿಕ್ಸೋಟ್' (Don Quixote) ಅತ್ಯಂತ ಲೋಕಪ್ರಿಯವಾದ ಮನೋರಂಜಕ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಪ್ರಾಯಃ ಅದು ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಿಗೂ ಅನುವಾದಿತವಾಗಿರುವ ಕಾದಂಬರಿ. ಅದು ಭಾರತೀ ಸುತರ ಕೈಯಲ್ಲಿ 'ತಲೆತಿರುಕ ಯೋಧ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಕನ್ನಡ ರೂಪ ತಳೆದಿದೆ

ಮೂಲದ ಡಾನ್ ಕ್ವಿಕ್ಸೋಟ್ ಈ ಅಳವಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಣ್ಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ (ಕಲ್ಯಾಣ ಸುಂದರ ಎಂಬುದು ಅವನ ಸ್ವಯಮಾರೋಪಿತ ನವನಾಮಧೇಯ); ಅವನ ಸಂಗಡಿಗ ಸ್ಯಾಂಕೊ ಪಾಂಜ ಇಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣಯ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಮೂಲದ ಇತರ ಹೆಸರುಗಳೂ ಆವರಣವೂ ಇಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗಿವೆ, ನಮಗೆ ಪರಿಚಿತ ಮತ್ತು ಆತ್ಮೀಯ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬರು ವಂತೆ. ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಇದೊಂದು ಭಾಷಾಂತರ ಎಂಬುದೇ ನಮ್ಮ ನೆನಪಿನಲ್ಲುಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ; ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾವು ಅದರಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯರಾಗುತ್ತೇವೆ.

"ಓದಿ ಓದಿ ಮರುಳಾದ ಕೂಚಂಭಟ್ಟ" ಎಂಬ ಗಾದೆಯಂತೆ, ಸಾಹಸಪ್ರಧಾನ ರಮ್ಯಾದ್ಭುತ ಕಥಾನಕಗಳ ವಾಚನದಲ್ಲೆ ಸದಾ ಮಗ್ನನಾಗಿ, ತತ್ಕಾರಣದಿಂದ ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿ ಕೊಂಡು, ತಾನೊಬ್ಬ ವೀರಯೋಧನೆಂದೂ ಆರ್ತಜಗತ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಯೆಂದೂ ಭ್ರಮಿಸಿ, ವೀರಕಾರ್ಯಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹುಚ್ಚು ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಸಗಿ ಅನಾ ಹುತಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಸಾಮಾನ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಕತೆ 'ತಲೆತಿರುಕ ಯೋಧ' ದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಸಾಲುಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ, ಪುಟಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯರಸ ಪುಟಿ ಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಶುದ್ಧಹಾಸ್ಯ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಲಭ್ಯ. ಎಂತಲೇ ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಮಗೆ ಬಹಳ ಆಸಕ್ತಿಕರವಾಗುತ್ತದೆ; ನಮ್ಮನ್ನು ಬೇರೆಯೇ ಒಂದು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು, ಹೃದಯವನ್ನು ಹಗುರಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆಹ್ಲಾದ ಕೊಡುವುದೆ ಇದರ ಗುರಿ; ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವುದಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವ-ಅವಾಸ್ತವಗಳ ಸೀಮಾರೇಖೆ ಯನ್ನು ಲೇಖಕನ ಪ್ರತಿಭೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಅಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಇಲ್ಲಿನ ಕಥೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಿಥ್ಯೆಯೆನಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ; ಸತ್ಯಾಂಶದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ಕಲ್ಪನಾವಿತಾನ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆಯೆನಿಸದಿರದು.

ಈಗ 'ತಲೆತಿರುಕ ಯೋಧ' ಕೃತಿಯ ಕೆಲವಂಶಗಳನ್ನಷ್ಟೆ ಗಮನಿಸಬಹುದು, ಅಳವಡಿಕೆಯ ಕಾರ್ಯ ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸಫಲವೂ ಪರಿಣಾಮಸ್ವಾದುವೂ ಆಗಿವೆಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ.

ಮೂಲದಲ್ಲಿ ತಲೆತಿರುಕ ಯೋಧನು ಓದಿದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಿದ್ದರೆ, ಭಾರತೀಸುತರು ಅದನ್ನು ಭಾರತೀಯವಾಗಿಸಿದ್ದಾರೆ: "ಮದನಮೋಹನರಾಜಚರಿತ್ರೆ, ಹತೀಮತಾಯಿ ಚರಿತ್ರೆ, ಭಟ್ಟಿವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆ, ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹ ಶಿವಾಜಿ ಪದ್ಮಿನಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆಗಳು—ಹೀಗೆ ನೂರಾರು ಅಲ್ಲ ಸಾವಿರಾರು ಹೊತ್ತಗೆ ಗಳನ್ನು ತರಿಸಿದ" (ಪು. ೪). ಹೀಗೆಯೆ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವೀರರ ಬದಲು ಭಾರತೀಯ ವೀರರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ: "ಹಿಂದಿನ ಭೀಮಾರ್ಜುನರಿಲ್ಲ; ಶಿಬಿ

ಜೀಮೂತವಾಹನರು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿರುವರು; ಶಿವಾಜಿ ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹರು ನೈದೋರರು ... ಹಿಂದಿನ ಸುವರ್ಣಯುಗ ಈಗ ಕಬ್ಬಿಣದ ಯುಗವಾಗಿ ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದಿದೆ!" "ಶಿಬಿ ಜೀಮೂತವಾಹನರು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೇನಾಯಿತು; ಭೀಮಾರ್ಜುನರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೇನು? ಆ ಪುರಾತನ ಕಾಲದ ಹಿರಿಯರು ಇಂದಿನವರಿಗೆ ಮೇಲ್ಪಂಕ್ತಿ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಏಕಲವ್ಯ ಬೇಡರ ಹುಡುಗ; ಶಾಲಿವಾಹನ ಕುಂಬಾರ್ತಿಯ ಮಗ; ಆದರೆ ಅವರ ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸಗಳು ಅಜರಾಮರವಾಗಿ ಉಳಿದಿವೆ. ಶಿವಾಜಿ ತಾನಾಜಿಯರ ಯಶೋಗಾನಗಳು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಲಿವೆ. ಅವರಂತೆ ತಾನೂ ಏಕೆ ಕ್ಷಾತ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬಾರದು? ವೀರರ ಪಥವನ್ನು ಹಿಡಿದೇಕೆ ಮುನ್ನಡೆಯಬಾರದು? ಬಲಹೀನರ, ಸಂಕಟಗ್ರಸ್ತರ, ಅನಾಥ ಮಹಿಳೆಯರ ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲ ಬಾಲಕರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೇಕೆ ಸೊಂಟಗಟ್ಟಬಾರದು? ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಾನವತೆಗೆ ಆದ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಲು ಪಣತೊಡಬಾರದು?" (ಪು. ೫-೬).

ಕಲ್ಯಾಣಸುಂದರ ಒಂದು ವಿಪತ್‌ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನೋವು ತಾಳಲಾರದೆ ಕೂಗಿಕೊಂಡಾಗ, ಭಾರತೀಸುತರು ಕೊಡುವ ಉಪಮಾನ ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡದ್ದು: "ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತೋಳುಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ರಾವಣನು ಊಳಿಟ್ಟಂತೆ, ಕಲ್ಯಾಣ ಸುಂದರ ಭೀಷಣ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಅರಚಿದ" (ಪು. ೧೭೦).

'ತಲೆತಿರುಕ ಯೋಧ' ಹೇಗೆ ಅಡಿಗಡಿಗೂ ನಗೆಬುಗ್ಗೆಯನ್ನುಕ್ಕಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಭಾಗಶಃ ನೋಡಿದರೆ ಸಾಕು (ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕುರಿಹಿಂಡನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣ ಸುಂದರ ಶತ್ರು ಸೈನ್ಯವೆಂದು ಬಗೆಯುತ್ತಾನೆ):

> "ದುಷ್ಟ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನೇ, ಪರರ ಹೆಂಡಿರನ್ನು ಬಯಸುವ ನಿನ್ನ ದುರ್ಮೋಹಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತಿ ಮಾಡುವೆನು. ನಿನ್ನ ಸೇನಾಸಾಗರವನ್ನು ನುಚ್ಚುನುರಿ ಮಾಡಲು ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಸಾಕು!" ಕುರಿಗಳನ್ನು ಭಲ್ಲೆಯಿಂದ ತಿವಿಯುತ್ತ ಕಲ್ಯಾಣ ಸುಂದರ ವೀರಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ. "ನಾನಾರೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆ? ರಿಪುಭಯಂಕರ ಕಲ್ಯಾಣ ಸುಂದರನ ಹೆಸರು ಪ್ರಪಂಚದ ದುಷ್ಟರನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಡುಗಿಸುವುದು. ತೃಷೆಯಿಂದ ಬಳಲಿರುವ ನನ್ನ ಕರವಾಳ ಇಂದು ನಿನ್ನೆದೆಯ ರಕ್ತಪಾನದಿಂದ ತನ್ನ ದಾಹವನ್ನು ಹಿಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು!"
>
> "ಕ್ಷತ್ರಿಯಕುಲ ಚೂಡಾಮಣಿ ಭೀಮಸಿಂಹ! ನೀನು ಬೆದರದಿರು, ಬೆಚ್ಚದಿರು", ಕಲ್ಯಾಣ ಸುಂದರ ತನ್ನ ಕಲ್ಪನಾಲೋಕದ ಭೀಮಸಿಂಹನಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ವಚನಗಳಿಂದ ಧೈರ್ಯ ನೀಡಿದ. "ನಿನ್ನ ಮಡದಿಯ ಶೀಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಮುಡಿಪಾಗಿಸುವೆ. ಇಗೋ ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನ ಹೆಸರನ್ನೇ ತೊಡೆದು ಹಾಕುವೆನು".
>
> ಆಯುಧಧಾರಿಯಾದ ಒಬ್ಬ ವಿಚಿತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಕರವಾಳವನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಾ ಕುರಿ ಮಂದೆಗಳನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡಲು ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು ಮಂದೆಗಳ ಹಿಂದೆ

ಇದ್ದ ಕುರುಬರು "ಬೇಡ ಬೇಡ!" ಎಂದು ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಸುಂದರ ಅವರ ನುಡಿಗಳಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡನು; ಖಡ್ಗವನ್ನೆತ್ತಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಕುರಿಗಳನ್ನು ತರಿದು ಕೊಂದ. ಕುರಿಗಳ ಮರಣ ಕುರಿಗಾಹಿಗಳನ್ನು ರೋಷಾಕುಲರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಕುರಿಯನ್ನು ತರಿಯುತ್ತಿರುವ ಮನುಜನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಗಲಿಸಲು ಅವರು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದರು. ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿದ ಕವಣೆಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದರು; ರಟ್ಟೆ ಗಾತ್ರದ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದರು; ಕವಣೆಗಳನ್ನು ರುಮ್ಮೆಂದು ಕಲ್ಯಾಣ ಸುಂದರನ ಕಡೆ ಬೀಸತೊಡಗಿದರು. ಮಳೆಗರೆದಂತೆ ಕಲ್ಲುಗಳು ಕಲ್ಯಾಣ ಸುಂದರನ ಕಡೆಗೆ ಬರತೊಡಗಿದವು. ಆದರೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಸುಂದರ ಕುರುಬರ ಕವಣೆ ಗಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ಅಳುಕಲಿಲ್ಲ; ಭಯಪೀಡಿತನಾದ ಸಣ್ಣಯ್ಯನ ರೋದನ ಸ್ವನಗಳಿಗೂ ಕಿವಿಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಅಭಿಮನ್ಯು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಚಕ್ರವ್ಯೂಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಂತೆ, ಕುರಿಮಂದೆಯ ನಡುವೆ ನುಗ್ಗಿದ.

"ದುರಹಂಕಾರಿಯೂ ಮದಾಂಧನೂ ಆದ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನು ಎಲ್ಲಿರುವನು?" ಕಲ್ಯಾಣ ಸುಂದರ ಗರ್ಜಿಸಿದ. "ನೀನೊಮ್ಮೆ ನನಗೆ ಮೊಗದೋರಿಸು. ಭೀಷಣ ದ್ವಂದ್ವ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಮಾಡಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಮಸದನಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟುವೆನು; ನ್ಯಾಯಶೀಲನೂ ಧರ್ಮಿಷ್ಠನೂ ಆದ ಭೀಮಸಿಂಹನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಮೋಹಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತಿ ಮಾಡುವೆನು".

ಎಂದು ವೀರನಾದ ಮಾಡಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಸುಂದರ ಕುರಿಮಂದೆಯ ನಡುವೆ ಇದ್ದ ಒಂದು ಕೊಬ್ಬಿದ ಟಗರನ್ನು ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದ. ಆ ಖಡ್ಗ ಪ್ರಹಾರ ಟಗರಿನ ರುಂಡವನ್ನು ದೇಹದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿತು. ಒಡಲಿನಿಂದ ಚಿಮ್ಮಿದ ನೆತ್ತರ ಕಾರಂಜಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಸುಂದರನ ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆಗಳನ್ನು ನಾಂದಿತು. ಅವನು ಹಗೆಯನ್ನು ಗೆದ್ದು ವಿಜಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿದೆನೆಂದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಉಬ್ಬಿದ. ಕರವಾಳವನ್ನು ಮೇಲೆ ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ ಅವನು "ಭೀಮಸಿಂಹ! ನೋಡು. ನಿನ್ನ ಮಡದಿಯನ್ನು ಮೋಹಿಸಿದ ಮದಾಂಧನ ತಲೆ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡು. ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಶೀಲ ನನ್ನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು; ಹಿಂದೂ ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ನನ್ನಿಂದ ಉಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು" ಎಂದು ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದ.

ತುರುಗಾಹಿಗಳು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದ ಕವಣೆಗಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಿಡಿಗುಂಡಿನಷ್ಟು ವೇಗವಾಗಿ ಬಂದು ಕಲ್ಯಾಣಸುಂದರನ ಪಕ್ಕೆಲುಬಿಗೆ ತಗಲಿತು. ಆ ನೋವಿನಿಂದ ಅವನ ಪ್ರಾಣವೇ ಗೂಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಂತೆ ಅನಿಸಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಕವಣೆಗಲ್ಲು ಬಂದು ಅವನ ದವಡೆಯನ್ನು ಮುತ್ತಿಟ್ಟಿತು. ಈ ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಅವನ ಬಾಯೊಳಗಿನ ಹಲ್ಲುಗಳು ಕಳಿತ ನೇರಳೆ ಹಣ್ಣುಗಳು ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದಾಗ ಮರದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಉದುರಿದುವು. ಈ ಎರಡು ಪ್ರಹಾರಗಳ

ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯನ್ನು ತಾಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಲ್ಯಾಣ ಸುಂದರನ ಬಡಕಲು ಶರೀರಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ ಅದು ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತು; ಕುದುರೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗುರುಳಿತು (ಪು. ೧೦೪-೧೦೫).

ಭಾರತೀಸುತರ ವರ್ಣನಾನೈಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ಈ ಎರಡು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸಬಹುದು:

ಕಲ್ಯಾಣಸುಂದರ ಸತ್ರದಿಂದ ಹೊರಟಾಗ ಆಗತಾನೇ ಬೆಳಕು ಹರಿಯತೊಡಗಿತ್ತು. ಮೂಡಣದ ಬಾನಂಚಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದೆರಡು ಕಿರುಮೋಡಗಳು ಕೆಂಬಣ್ಣವನ್ನು ತಳೆದಿದ್ದುವು. ಈ ಕೆಂಪುಮೋಡಗಳು ಭಾನುವಿನ ಚುಂಬನದಿಂದ ಲಜ್ಜೆಗೊಂಡ ಪ್ರಾಚೀದಿಗಂಗನೆಯ ಸುಂದರ ಕಪೋಲಗಳಂತೆ ಪರಿಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸಿದ್ದ ಕೋಗಿಲೆ ಎಚ್ಚತ್ತು ಇಳೆಯನ್ನು ಬೆಳಗಲು ಆಗಮಿಸುವ ಭಾಸ್ಕರನ ಸ್ವಾಗತ ಗೀತಗಳನ್ನು ಮಧುರಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ತಂಗಾಳಿಯೆಂಬ ದೂತನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಅಡಿಗಳನ್ನಿರಿಸುತ್ತಾ ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಶುಭ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಜಗದ ಜೀವರಾಶಿಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸಿ, ಜೀವರಾಶಿಗಳ ಎದೆಗಳಲ್ಲಿ ನವೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ (ಪು. ೩೩).

ಗಗನದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿ ತಾರೆಪೆಣ್ಣುಗಳು ತಮ್ಮ ಕುಣಿತವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದುವು. ನೆಲದಾಯಿ, ತಂಗದಿರನು ಸುರಿಸಿದ ಹಾಲುಬೆಳಕಿನ ಕಡಲಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿದ್ದಳು. ಎತ್ತಲೂ ನೀರವತೆ ಪಸರಿಸಿದ್ದಿತು. ಶಾಂತಿಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಿತು (ಪು. ೧೬೪).

'ತಲೆತಿರುಕ ಯೋಧ'ದ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ತಿಳಿಸಬೇಕಾದರೆ ಇಡೀ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕಾದೀತು. ಇಷ್ಟು ಸ್ಥೂಲ ದಿಗ್ದರ್ಶನ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಕು.

೩

'ಮೊರೆಮುಗಳು' ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಕವಿಯ 'ಆ್ಯಸ್‌ಯು ಲೈಕ್ ಇಟ್' (As you Like It) ಎಂಬ ಸುಖಾಂತ ನಾಟಕದ ಗದ್ಯರೂಪ; ಅಳವಡಿಕೆಯೂ ಹೌದು. ಭಾರತೀಸುತರು ಮೂಲಕೃತಿಯನ್ನು ಚೊಕ್ಕವಾಗಿ, ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ. As you Like It ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ಮಹೋನ್ನತ ನಾಟಕಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾರದು. ಆದರೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಸಂತೋಷ ನೀಡುವ ಕೃತಿಯದು; ಆ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೂ ಒದಗಿಸಿ ಉಪಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಭಾರತೀಸುತರು.

ಮೂಲನಾಟಕದ ಸನ್ನಿವೇಶ ಕನ್ನಡನಾಡಿಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆಗೊಂಡಿದೆಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ 'ಮೊರೆಮುಗಳು' ವಿನ ಈ ಆರಂಭಭಾಗವೆ ಸಾಕ್ಷಿ:

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾವು ವಾಸಿಸುವ ಭರತವರ್ಷ ಅನೇಕ ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ

ರಾಜ್ಯಗಳಾಗಿ ಹರಿಹಂಚಾಗಿದ್ದಿತು. ಈ ಬಗೆಯ ನೂರಾರು ನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡಗು ಒಂದು. ಆ ದೇಶದ ಉತ್ತರ ಭಾಗವನ್ನು ಚೆಂಗಾಳ್ವರು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾವೇರಿ ನದಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಶ್ರೀರಂಗವೇ ಅವರ ರಾಜಧಾನಿ. ಶ್ರೀರಂಗ ಈಗ ಹಾಳುಬಿದ್ದ ಹಳ್ಳಿಯ ಕೊಂಪೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ, ಚೆಂಗಾಳ್ವರ ವೈಭವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬೀದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಉನ್ನತ ಸೌಧರಾಜಿಗಳಿಂದಲೂ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಸುಂದರ ನಗರವಾಗಿದ್ದಿತು (ಪು.೧).

ಮೂಲಗ್ರಂಥದ ಡ್ಯೂಕ್ ಇಲ್ಲಿ ಗುಣವರ್ಮ, ಫ್ರೆಡರಿಕ್ ವೀರವರ್ಮ, ಚಾರಲ್ಸ್ ಚೆಲುವಯ್ಯ, ಆರ್ಲೆಂಡೊ ಅಪ್ಪಾಜಿ, ರೋಸಲಿಂಡ್ ಸೀಲಾಂಬಿಕೆ, ಸೀಲಿಯ ಮಾದಲಾಂಬಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಭಾರತೀಸುತರ ವರ್ಣನಾವೈಖರಿಗೆ ಇದೊಂದು ಸಣ್ಣ ಉದಾಹರಣೆ:

ಹುಲಿ ಮರಣವೇದನೆಯಿಂದ ಕೊನೆಯ ಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿತು. ಆ ಭೀಕರಸ್ವನ ಕಾಡಿನ ಮರಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಮಾರುಲಿಗೊಂಡಿತು. ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತ ಹೆಮ್ಮರಗಳು ಸಹ ಈ ಭೀಷಣನಾದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಂಪಿಸಿದುವು. ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಣಪಕ್ಷಿ ಹುಲಿಯ ಹೃದಯ ಪಂಜರವನ್ನು ತೊರೆದು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಿತು. ಉಸಿರಿಲ್ಲದ ಒಡಲು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಿತು. (ಪು. ೮೯).

ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ವರ್ಣನೆಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಇವು ಭಾರತೀಸುತರವೇ ಎನ್ನಬೇಕು.

ಕೆಲವೆಡೆ ಭಾರತೀಸುತರು ಹೇಗೆ ಮೂಲಭಾಗಗಳನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತರ್ಜುಮೆ ಮಾಡಿರುವರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು. (ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಇದು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಭಾಗ):

All the world's a stage
And all men and women merely players:
They have their exits and their entrances;
And one man in his time plays many parts,
His acts being seven ages. At first the infant,
Mewling and puking in the nurse's arms.
Then the whining school boy, with his satchel
And shining morning face, creeping like snail
Unwillingly to shool. And then the lover,
Sighing like furnace, with a woeful ballad
Made to his mistress' eyebrow. Then a soldier,
Full of strange oaths, and bearded like the pard,
Jealous in honour, sudden and quick and quarrel,
Seeking the bubble reputation

Even in the Cannon's mouth. And then the justice,
In fair round belly with good capon lined,
with eyes severe and beard of formal cut,
Full of wise saws and modern instances;
And so he plays his part. The sixth age shifts
Into the lean and slipper'd pantaloon,
With spectacles on nose and pouch on side,
His youthful hose, well saved, a world too wide
For his shrunk shank; and his big manly voice,
Turning again toward childish treble, pipes
And whistles in his sound. Last scene of all,
That ends this strange eventful history,
Is second childishness and mere oblivion,
Sans teeth, sans eyes, sans taste, sans everything. (2. 7)

"ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಒಂದು ಮಹಾರಂಗಭೂಮಿ. ಈ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನರನಾರಿಯರು ದೈವವೆಂಬ ಸೂತ್ರಧಾರನು ಒದಗಿಸಿದ ಭೂಮಿಕೆಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿ ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಆ ಮಹಾಸೂತ್ರಧಾರನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಮಾನವನೆಂಬ ನಟನು ರಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು; ನಿರ್ಗಮಿಸುವನು. ಮಾನವನು ತನ್ನ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುವನು. ಅವನ ಬಾಳು ಏಳಂಕಗಳ ಒಂದು ಮಹಾನಾಟಕವಾಗಿದೆ. ಬೆಕ್ಕಿನಂತೆ ಮ್ಯಾವ್ ಎಂದು ಅರಚುತ್ತಾ, ಸಿಂಬಳವನ್ನು ಮೂಗಿನಿಂದ ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಹರಿದಾಡಲಾಗದ ಹಸುಳೆಯಾಗಿ ಅವನು ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ರಂಗದಮೇಲೆ ಬರುವನು. ಎರಡನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಅವನು ಐಗಳ ಮಠಕ್ಕೆ ಓದುಕಲಿಯಲು ಅಡಿಗಳನ್ನಿರಿಸುತ್ತಿರುವ ಹುಡುಗನಾಗಿರುವನು. ಅವನ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಹಲಗೆಹೊತ್ತಗೆಗಳು ತುಂಬಿದ ಸಂಚಿಯಿರುವುದು. ಮೊಗ ಬಾಲಸೂರ್ಯನಂತೆ ಕಳೆಗೊಂಡಿರುವುದು. ಆಟಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಮನವಿಲ್ಲದೆ ಬಸವನಹುಳ ಸರಿಯುವಂತೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅಡಿಗಳನ್ನು ಇರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಮೂರನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಅವನು ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮೀಸೆಮೊಳೆತ ತರುಣನಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಅವನು ತನ್ನ ಎದೆಯನ್ನು ಕದ್ದ ತರುಣಿಯನ್ನು ನೆನೆದು ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ದೆಗೆಡುವನು. ಅವನ ಎದೆಯಿಂದ ಕಮ್ಮಾರನ ತಿದಿಯಂತೆ ಬಿಸಿಯುಸುರುಗಳು ಹೊರಸೂಸುವುವು. ಒಲವಿನ ಕನ್ನೆಯ ಕಡೆಗಣ್ಣ ನೋಟದ ಅನುಗ್ರಹ ಪಡೆಯಲೆಂದು ಪ್ರೇಮಗೀತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವನು. ಮುಂದಿನ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಅವನು ವೀರಯೋಧನಾಗುವನು; ಅವನು ಸೋಜಿಗದ ಪಣಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡುವನು. ಗೌರವ ಯಶಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾತ್ಸರ್ಯಾಗ್ನಿ ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ಕೀರ್ತಿಯೆಂಬ ಮೃಗಮರೀಚಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲೆಂದು

ತೋಪುಗಳ ಬಾಯೊಳಗೆ ಸುಗ್ಗಲು ಅವನು ಆದಟಿಂದ ಅಣಿಯಾಗುವನು. ಐದ ನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಅವನು ಊರಿಗೆ ನ್ಯಾಯಾಧಿಕಾರಿಯಾಗುವನು. ಜನ ತಂದು ಕೊಟ್ಟ ಲಂಚಗಳನ್ನುಂಡುದರಿಂದ ಆತನ ಹೊಟ್ಟೆ ಊದಿ ಕುಂಬಳಕಾಯಿಯಾಗು ವುದು. ಆತನ ತುಟಿಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ನೀತಿವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೂ ಜಾಣ್ನುಡಿಗಳನ್ನೂ ಹೊರಚೆಲ್ಲುತ್ತಿರುವುವು. ಆರನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಅವನೊಬ್ಬ ಮುದಿಯನಾಗುವನು. ಕನ್ನಡಕ ಮೂಗಿನ ಮೇಲೇರುವುದು. ಕೈಕಾಲುಗಳು ತ್ರಾಣವಿಲ್ಲದೆ ಕಂಪಿಸು ವುವು. ಕೆನ್ನೆಗಳು ಗುಳಿ ಬೀಳುವುವು. ಮೊಗದ ಚರ್ಮ ಸುಕ್ಕುಗಟ್ಟುವುದು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಾಂತಿಶೂನ್ಯವಾಗುವುವು. ಅಡಿಗಳನ್ನಿಡಲು ಊರುಗೋಲಿನ ನೆರವು ಬೇಕಾಗುವುದು. ಕೊನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ ಅವನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮಗುವಾಗಿ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲಿಲ್ಲ; ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲ; ನಾಲಗೆಗೆ ರುಚಿ ಯಿಲ್ಲ; ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮಾತು ಹೊರಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಅವನು ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸರ್ವ ಶೂನ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತುಹೋಗುವನು" (ಪು. ೬೪–೬೬).

ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಮೂಲ ತುಸು ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿರುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ನಾಟಕದ ಹೋಲಿಕೆಗೆ ಸರಿಹೊಂದುವಂತೆ ಸೂತ್ರಧಾರನ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಹೊಸದಾಗಿ ಸೇರಿರುವುದು ಯುಕ್ತವೂ ಭಾರತೀಯ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಅನುಗುಣವೂ ಆಗಿದೆ. ಈ ಭಾಷಾಂತರದಲ್ಲೂ ಭಾರತೀಸುತರ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಹೊಳಹು ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ.

೪

'ಇರಾನಿನ ವೀರರು' ಎಂಬುದು ಪರ್ಷಿಯನ್ ಮಹಾಕವಿ ಫಿರ್ದೂಸಿಯ 'ಷಹ ನಾಮಾ' ಕಾವ್ಯದ ಒಂದು ಭಾಗದ ಸಂಗ್ರಹಾನುವಾದ. ಇದರಲ್ಲಿ ರುಸ್ತುಂ–ಸೊಹ್ರಾಬ್ ಎಂಬ ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳ ಕರುಳು ಕಲಕುವ ದುರಂತ ಕಥೆ ಚಿತ್ರಗೊಂಡಿದೆ. 'ತಲೆ ತಿರುಕ ಯೋಧ' ಹಾಗೂ 'ದೊರೆಮಗಳು'ಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯ ಸುಖ ಸಂತಸಗಳು ಹೊನಲುವರಿದಿದ್ದರೆ, 'ಇರಾನಿನ ವೀರರು' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ವೀರರಸ ಮೊರೆದು ಅನಂತರ ಕರುಣರಸದ ಉಕ್ಕಂದಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಭಾರತೀಸುತರ ಪರಿವರ್ತನದಲ್ಲಿ ಮನ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

'ಇರಾನಿನ ವೀರರು' ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಉತ್ತಮ ವರ್ಣನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ವಾಗಿ ಇದೊಂದನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು:

ಮತ್ತೆ ವೀರರಿಬ್ಬರಿಗೂ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ರುಸ್ತುಂ ತನ್ನ ಭಲ್ಲೆಯನ್ನು ಜಳಪಿಸಿ ಸೊಹ್ರಾಬನನ್ನು ಇರಿದನು. ಭಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಹಾರವನ್ನು ತರುಣನ ಗುರಾಣಿ ತಡೆಯಿತು. ಭಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಹಾರಗಳು ಗುರಾಣಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಹುಟ್ಟಿದ ಭೀಷಣ ಸ್ವನಗಳು ವಾಯುಮಂಡಲವನ್ನು ತುಂಬಿದುವು.

ಪ್ರಹಾರಗಳು ಗುರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಕಿಡಿಗಳು ಹೊಮ್ಮಿ ಮೇಲೆ ಹಾರಿದವು; ಹಗಲು ತಾರಕೆಗಳು ಉದುರಿದುವೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ನೋಡುಗರಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡಿದುವು. ಭಲ್ಲೆಗಳ ಬಾಯಿಗಳು ಮೊಂಡಾಗಲು ವೀರರು ಅವುಗಳನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆಸೆದರು. ಅವರು ಖಡ್ಗಗಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡರು. ಖಡ್ಗ ಪ್ರಹಾರಗಳಿಂದ ಅಶ್ವಗಳ ರಕ್ಷಾಕವಚಗಳು ಹರಿದುವು. ಯೋಧರ ಮೈಮೇಲಿನ ಲೋಹಕವಚಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸೀಳಿದುವು. ಕೃಪಾಣಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಘರ್ಷಿಸಿದಾಗ ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಗಳೆದ್ದುವು. ಕೊನೆಗೆ ಅವು ಮೊಂಡಾದುವು. ಅವರು ಈ ಕೈದುಗಳನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿಸುಟು ಗದೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡರು. ಅವರು ಗದೆಗಳಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದರು. ಅವರು ಗದೆಗಳಿಂದ ತಲೆ, ಮೊಗ, ಎದೆ, ತೋಳು ಮತ್ತು ತೊಡೆಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದರು. ಹಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಯಗಳಾಗಿ ಮೈಗಳಿಂದ ಹರಿದ ರಕ್ತ ಸ್ರೋತವು ನೆಲವನ್ನು ನಾಂದಿತು. ಈರ್ವರೂ ಆಮೂಲಾಗ್ರ ಹೂತ ಮುತ್ತುಗದ ಮರಗಳಂತೆ ತೋರಿದರು. ಅವರ ತೋಳುಗಳು ದಣಿದುವು; ಎದೆಗಳಿಂದ ಬಿಸಿಯುಸಿರುಗಳು ಹೊಮ್ಮಿದುವು. ಗಂಟಲುಗಳು ಒಣಗಿದುವು. ಈರ್ವರೂ ಆಯಾಸಗೊಂಡು ಕಾದದೆ, ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಗದೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತರು. ಉಷ್ಣಾತಿರೇಕದಿಂದ ಅವರ ದೇಹಗಳಿಂದ ಬೆವರು ಕೋಡಿ ಹರಿಯಿತು.

ಈರ್ವರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಪ್ರೀತಿಯ ಸೆಲೆಗಳು ಚಿಮ್ಮುವುವು. ಎದುರಾಳಿಯನ್ನು ಕಾಣುವಾಗ ಅವರ ಎದೆಗಳು ಮಾರ್ದವವಾಗುವುವು. ಅಂತರಂಗಗಳು ಈರ್ವರ ರಕ್ತಸಂಬಂಧವನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆದರೆ ಕೋಪಾಕುಲರಾದ ವೀರರಿರ್ವರೂ ಅಂತರಂಗದ ಕರೆಗೆ ಕಿವಿಗೊಡರು. ಅವರು ಹೃದಯದ ಕೂಗನ್ನು ಅವಜ್ಞೆಗೈದರು. ಈ ರೀತಿ ಅರಣ್ಯದ ಕ್ರೂರಜಂತುಗಳು ಮಾತ್ರ ಕಡುರೋಷದಿಂದ ಸೆಣಸುವುವು, ಆದರೆ ಕ್ರೋಧಾಭಿಮಾನಗಳ ಜನನಿಕೆ ಪಿತಾಪುತ್ರರ ನಡುವೆ ನೆಲಸಿ ಅವರಿರ್ವರೂ ಸಿಂಹಗಳಿಗಿಂತ ಕ್ರೂರವಾಗಿ ಹೋಣರುವಂತೆ ಮಾಡಿತು (ಪು.೯೨-೯೩),

ಇಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯ ಘರ್ಷಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಒಳತೋಟಿಯೂ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಬಹುದು; ವೀರದ ಮೇಲೆ ಕರುಣದ ಛಾಯೆ ಕವಿದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು: ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಚಿತ್ರವಿದು.

೫

ಕಡೆಯದಾಗಿ, ಇದುವರೆಗೆ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೊಂಡ ಮೂರೂ ಗ್ರಂಥಗಳ ಭಾಷೆಯ ಬಗೆಗೆ ಎರಡು ಮಾತು ಹೇಳಬೇಕು. ಮೂಲಕೃತಿಗಳನ್ನು 'ಮಕ್ಕಿ ಕಾ ಮಕ್ಕಿ' ಅರ್ಥಾತ್ ಪದಶಃ ಅನುವಾದಿಸಿಲ್ಲ ಭಾರತೀಸುತರು. ಅವರ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡದ ಜಾಯ

ಮಾಸಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾದ ಪುನಃಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ಭಾಷಾಂತರವೊಂದು ಅನುಸೃಷ್ಟಿ ಅಥವಾ ಪುನಃಸೃಷ್ಟಿ ಎನ್ನುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿಯೆ.

ಭಾರತೀಸುತರು 'ಕಾಲಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳು', 'ಮೊಲದ ಮೂರು ಕೊಂಬುಗಳನ್ನು ಅರಸುವ ಸಾಹಸ', 'ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಆಗಸವೇ ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು', 'ಕಾಲಡಿಯ ನೆಲವೇ ಕುಸಿದಂತಾಗು', 'ಕೊಂಕಣ ಸುತ್ತಬೇಡ', 'ಉಪ್ಪಿಕ್ಕಿದ ಮನೆಗೆ ಕಿಚ್ಚನ್ನಿಕ್ಕು' ಮುಂತಾದ ಕನ್ನಡ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳನ್ನೂ 'ಶಿವಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿದ ಕರಡಿಯಂತೆ', 'ತಿಗುಳರ ನಾಡಿಗೆ ಹೋದರೆ ತಿಗುಳನಾಗು', 'ವಿನಾಶಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತಬುದ್ಧಿ' ಮೊದಲಾದ ಗಾದೆಗಳನ್ನೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಕುಲವೊಂದಾದರೆ ಶೀಲವೊಂದೆನಿಪುದೆ?' ಮುಂತಾದ ಸೂಕ್ತಿಗಳೂ, 'ಇದೇನು ವೇದಾಂತವನ್ನು ನುಡಿಯತೊಡಗಿದನೆ', 'ಭದ್ರಕಾಳಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು', 'ಚಂದ್ರೋದಯವನ್ನು ಕಂಡು ಚಕೋರಿ ಹಿಗ್ಗದಿರುವುದೇ', 'ಪಿತ್ತಕಾಮಾಲೆ ರೋಗ ಹಿಡಿದವನಿಗೆ ಜಗವೆಲ್ಲ ಹಳದಿಯಾಗಿ ಕಾಣುವುದಂತೆ', 'ಬಂಗಾರದ ಕುಸುಮದಲ್ಲಿ ಕಂಪು ಬೆರೆತಂತೆ', 'ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕ ನೆಲೆಗೊಳಿಸು' ಮುಂತಾದ ಭಾರತೀಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಿಗುತ್ತವೆ ಈ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ. ಕಿಚಾಯಿಸು, ಚೆಲ್ಲೋದಿದೆ, ಹೆಡಮುರಿಕಟ್ಟು ಇತ್ಯಾದಿ ದೇಸಿ ನುಡಿಗಳಿಗೇನೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಂದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಈಗ ಬಳಕೆದಪ್ಪಿರುವ ಹಲವಾರು ಅಚ್ಚಗನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು-ಹೊಣಸು, ಕದಿರು, ನೇಸರು, ಸಮದಂಡಿ, ನೆಗಳ್ತೆ, ಅದಟು ಇತ್ಯಾದಿ-ಭಾರತೀಸುತರು ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಚಲಾಯಿಸಿರುವುದು. ಇದು ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ; ಇಂತಹ ಶಬ್ದಗಳು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಚುರವಾಗಬೇಕು. 'ಕಲಹಿಸು' ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದರೂಪಗಳೂ ಕುತೂಹಲಕಾರಿ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದುದರ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ, ಭಾರತೀಸುತರ ಅನುವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕನ್ನಡತನದ ಕಂಪು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದು. ಅವರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಣ ಆಡಂಬರವಿಲ್ಲ, ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅನಗತ್ಯ ಹಾವಳಿಯಿಲ್ಲ; ಕನ್ನಡ-ಸಂಸ್ಕೃತಗಳ ಒಂದು ಹದವಾದ, ಹೃದ್ಯವಾದ ಕೂಡಿಕೆಯಿದೆ ಇದು ಕನ್ನಡಕ್ಕೊಪ್ಪುವ ವಾಡಿಕೆಯೂ ಹೌದು. ಇದರಿಂದ ಅನುವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಂತಿಕೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಸುತರಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಅತಿ ವ್ಯಾಮೋಹವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವರಂತೆ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡವನ್ನು ಬಳಸಿರುವ ಲೇಖಕರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಹುಮಂದಿಯಿಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದೇನೊ.

ಒಟ್ಟನಮೇಲೆ ಭಾರತೀಸುತರು ಅನ್ಯಭಾಷಾಕೃತಿಗಳಿಗೆ ದೇಶೀಯ ವೇಷ ಪರಿವೇಷಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟು, ಮರೆಯಲಾಗದ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಈ ಮೂರು ಕೃತಿಗಳೂ ಅಳವಡಿಕೆ, ಅನುವಾದಗಳಿಗೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟದ ಮಾದರಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಕೊಡುಗೆಗಳಾಗಿವೆ ಎಂದು ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆಯ ಅಂಜಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳಬಹುದು. ಕಾಲು ಶತಮಾನಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪುನರ್ಮುದ್ರಿತವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಜನತೆಗೆ ಸವಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ ಎಂದೂ ಸೂಚಿಸಿದರೆ ಅಪ್ರಕೃತವಾಗಲಾರದು.

ಕಥಾ ಕನ್ನಿಕೆ

ಕನ್ನಿಕೆ. ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯಿಂದಿಳಿದು ಬಯಲಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಮೊದಲು ಕಾವೇರಿಯು ಕನ್ನಿಕೆಯನ್ನು ತನ್ನೊಡಲಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಸಂಗಮದ ಪುಣ್ಯ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು, ಸಾವಿರಾರು ಭಕ್ತವೃಂದ ತಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಯ ಭರದಿಂದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಗಂಗೆಯು ಯಮುನೆಯೊಡನೆ ಸಂಗಮಿಸಿದಷ್ಟೇ ಪಾವಿತ್ರ್ಯ ಕಾವೇರಿಯು ಕನ್ನಿಕೆಯೊಡನೆ ಸಂಗಮಿಸಿದಾಗ ಉಂಟಾಗುವುದೆಂಬ ಪೂಜ್ಯ ಭಾವನೆಯಿದೆ ಹಲವರಿಗೆ. ಕನ್ನಿಕೆಯು ಕಾವೇರಿಯ ನಲ್ಗೆಳತಿ –ಆಕೆಯ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ನೆರವಾದವಳು–ಎಂದೂ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ ಕವಿಗಳು. ಭಾರತೀಸುತರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಓಘವು ಕಾದಂಬರಿ ಕಾವೇರಿಯಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಹರಿದುದಲ್ಲ–ಕಥಾಕನ್ನಿಕೆಯಾಗಿಯೂ ಪ್ರವಹಿಸಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಗಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸಂಗಮವಾಗಿದೆ.

ಭಾರತೀಸುತರು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ ಕತೆಗಾರರಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ತನ್ನ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕತೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕೈಯಿಕ್ಕಿದರು, ಸಫಲರಾದರು. ಕಾದಂಬರಿಗಳಂತೆಯೇ ಕತೆಗಳೂ–ಕಥಾಸಂಕಲನಗಳೂ ಪ್ರಕಟವಾದುವು. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ, ನಿಮ್ನ ವರ್ಗದವರ ಜೀವನದ ಆಸೆ–ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ–ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಸಂಕಟಗಳನ್ನೂ ಸಹೃದಯರ ಮುಂದಿಡುವುದರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ಕತೆಗಳು ಜನರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಸಣ್ಣಕತೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಾಲುಶತಕವನ್ನು ಮೀರಿದೆ. ಅವು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ–ಸಂಕಲನಗಳಾಗಿಯೂ ಹೊರಬಂದಿವೆ. ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆ ನಡೆದಿದೆ.

ಚಿರಂತನ

ಎರಡು ಕತೆಗಳು

ಕ್ಯಾತನಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣ

೧

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಾಗಲಿ ಇತರ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಯಾವೊಬ್ಬ ಮಹಾ ಕವಿಯು ತನ್ನ ಬರಹವನ್ನು ಮಹಾಕಾವ್ಯದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ವಿಯದ್ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ತಳಹದಿ ಪ್ರಾರಂಭದ ಬರಹಗಳಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ಅವರ ಬರಹಗಳು ಇರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಸಂಪೂರ್ಣ ವಾಗಿ ಅನ್ವಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬರೆಯಲು ಹೊರಡುತ್ತಲೇ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೇ ಬರೆದವರೂ ಇದ್ದಾರೆ; ಯಶಸ್ವಿಯಾದವರು ಮಾತ್ರ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು. ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಗುಣ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾರಂಭದ ಪ್ರತಿಭಾಪೂರ್ಣ ಬರಹಗಳಿಂದಲೇ ಹೊಮ್ಮಿ ಸಿದವರಿದ್ದಾರೆ; ಇವರಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಮಂದಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭದ ಮಜಲೇ ಸಹನೆಯ ಅನಿವಾರ್ಯಕ್ಕೊಳಗಾಗುವುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದು ಅಪರೂಪದ ಕಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಲೇಖಕರು ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಳಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರು ತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ವಿರಳವಾಗಿ ಕಾಣಸಿಗುವ ಕನ್ನಡದ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರೂ ಒಬ್ಬರು.

ಭಾರತೀಸುತರು ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಕಾದಂಬರೀ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಎಷ್ಟು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಅವರು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೋ ಬಹುಶಃ ಅಷ್ಟೇ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣಕತೆಯ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲೂ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ–ಎಂಬುದು ಒಂದು ಕಾರಣ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕತೆಗಾರ ಭಾರತೀಸುತರೂ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಭಾರತೀಸುತರೂ ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಾಗಿ ದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಸದ್ಯದ ಸೀಮಿತ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ, ನಲವತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಅವರ ಪ್ರಾರಂಭದ ಎರಡು ಕತೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನ ಸಂದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ.

೨

ದೂರ ಹೋದಳು

ಅರುವತ್ತೆಂಟು ಪುಟಗಳ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅವರು ಕಾದಂಬರಿಯೆಂದು ಕರೆಯದೆ 'ಒಂದು ನೀಳ್ಗತೆ' ಎಂದು ಕರೆದಿರುವುದೇ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಭಾರತೀಸುತರ ಜನನಕ್ಕೆ ನಾಂದೀ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ.

ಇದೊಂದು ಪ್ರೇಮವನ್ನೆ ವಸ್ತುವಾಗುಳ್ಳ ಕತೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕ್ರೈಸ್ತಹುಡುಗಿ ಬಾಲ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹುಡುಗ. ಇಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಗಾಢ ಪ್ರೇಮ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮದುವೆಯಾಗಲು ಇಬ್ಬರೂ ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮದುವೆ ನಡೆಯದೆ, ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದುರಂತವೂ ಆಗದೆ, ಕತೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟು ಕತೆಯ ವಸ್ತು.

ಪ್ರೇಮ ಲೇಖಕರನ್ನೆ ಎಷ್ಟು ತನ್ಮಯವಾಗಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆಯೆಂದರೆ ಕಡೆಯವರೆಗೂ ಮಧುರ ಭಾವನೆಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ, ಮಧುರ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ, ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಸುಳಿಯಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡಲಾರದವರಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂತ್ಯ ಸಮೀಪಿಸಿದಂತೆಲ್ಲ ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಲೇಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ಭಾವುಕತೆ ಇಣುಕದೆ ಸಹಜತೆಯನ್ನು ಓಲೈಸುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ಮೊದಲಿಂದ ಕಡೆಯವರೆಗೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ವಾಸ್ತವದ ಗೆರೆಯನ್ನು ದಾಟದ ಸಂಯಮ ಅಚ್ಚರಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಬೆವರ ಹನಿಯನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾನಸಿಕ ಭಾವನೆಯನ್ನೂ ವಿವರವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಹಜವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡುಹೋಗುವ ಲೇಖಕರ ನಿರರ್ಗಳ ಲೇಖನಶಕ್ತಿ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪ್ರಿಯಕರನ ಒಂದು ಮಾತಿಗೆ ಲಿಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು:"........ಲಿಲ್ಲಿಯ ಎದೆಯು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮೂಡಿದವು ಕೆಲವು ಬೆವರ ಹನಿಗಳು ಆಕೆಯ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ. ಕರವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಅವಳು ಸ್ವೇದಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಒರಸಿಕೊಂಡಳು. ಮಾತಾಡ ಲೆತ್ನಿಸಿದಳು; ಆದರೆ ಆಕೆಗೆ ನುಡಿ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಒಳಗಿನ ಧ್ವನಿಯು ಹೊರಬರಲಿಲ್ಲ. ಶಿರವನ್ನು ಬಾಗಿಸಿ ನೆಲದಮೇಲೆ ನಗುತಿದ್ದ ಗರಿಕೆ ಹುಲ್ಲನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಒಂದು ಗರಿಕೆ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಕಿತ್ತು ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಳು. ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಎಳೆನಗೆ. ಪುನಃ ಮೌನ; ಆಲೋಚನೆ."

ಲಿಲ್ಲಿಯ ಭಾವನೆಗಳು, ಅವುಗಳ ಸ್ಪಂದನ, ಅವುಗಳ ಅವ್ಯಕ್ತ ರೂಪದ ವ್ಯಕ್ತ ಕ್ರಿಯೆಗಳು—ಇವೆಲ್ಲ ಅವಳ ಇಡೀ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಮೇಲು ನೋಟಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸದೆ ಹೋದರೂ ಕ್ರಮೇಣ ಇವೇ ಮೂರ್ತಗೊಂಡು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋದಾಗ ಈ ಪಾತ್ರದ ಕಲ್ಪನೆ ಅಸಾಧಾರಣವೆನ್ನಿಸದಿರದು. ಲಿಲ್ಲಿಯ ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಾಲನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಕಾಮೋನ್ಮತ್ತ. ಕಾಮೋನ್ಮತ್ತರಿಗೆ ವಿರುದ್ಧಲಿಂಗದ ಎಲ್ಲವೂ ಸುಂದರವಾಗಿ, ಪ್ರಿಯವಾಗಿ, ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ; ಆಲೋಚನಾ ಶಕ್ತಿ ಕುಂದುತ್ತದೆ, ಅದೊಂದು ಬಗೆಯ ಕುದುರೆಗೆ ಕಣ್ಕಾಪು ಇದ್ದಂತೆ. ಕಣ್ಕಾಪು ಕುದುರೆಗೆ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅದು ಸೆರೆ, ಮತ್ತು ನಿಜಕ್ಕೂ ಸೆರೆಯೇ. ಇಲ್ಲಿಯ ಬಾಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಸ್ತರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ಲಿಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಲಿಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು; ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಲೋಚನಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಳ್ಳವಳು; ತನ್ನ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯುಳ್ಳವಳು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವಳು ಬಾಲನನ್ನು "ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿ

ಸುತ್ತಿರುವೆಯಾ?" ಎಂದು ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹೌದೆಂಬುದೇ ಅವನ ಉತ್ತರ ವಾದಾಗ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಮಾತಾಡತೊಡಗುತ್ತಾಳೆ. ತಾವು ಆ ಹಾದಿಯಲ್ಲೇ ನಡೆಯುವು ದಾದರೆ ಅಡ್ಡವಾಗಬಹುದಾದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಘ್ನಗಳೂ ಬೆಟ್ಟದಾಕಾರ ಎಂಬ ಅಂಶ ವನ್ನು ಅವಳು ಉಸುರಿದಾಗಲೂ ಅವನು ವಾಸ್ತವ ಆಲೋಚನೆಗಳಿಂದ ವಂಚಿತನಾಗು ತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ಲಿಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳಿದ ಊಹೆಯೇ ಕಥೆಯ ಅಂತ್ಯವೂ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಯಾವ ಸೂಚನೆಯೂ ಸುಳಿಯದಂತೆ ಲೇಖಕರು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡೇ ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಲಿಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳಿವು: "ನೋಡು ಬಾಲ, ನಿನ್ನ ತಾಯಿ, ಅಕ್ಕ, ಇವರೆಲ್ಲ ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವರೇ? ಅವರೆಲ್ಲ ಆಚಾರವಂತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲದ ವರು. ತಮ್ಮ ಹುಡುಗ ಇನ್ನೊಂದು ಜಾತಿಯ, ಇನ್ನೊಂದು ಮತದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕೈಹಿಡಿ ಯುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪುವರೇ?"

ಈ ಕತೆ ಐದು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಒಟ್ಟು ಗಾತ್ರದ ಮೂರನೇ ಎರಡು ಭಾಗ ದಷ್ಟನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮೊದಲ ಎರಡು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಲ್ಲಿ ಬಾಲರ ಪ್ರೇಮ ಚಿಗುರಿ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರೂರುವ, ಬೇರೆ ಯಾವ ಅಂಶಗಳೂ ಗೌಣವಾಗಿರುವ—ಚಿತ್ರಣ ವಿದೆ. ಕತೆ ಚಲಿಸುವುದು ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಿಂದ.

ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ, ಕತೆಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಪ್ರವೇಶ ದೊರಕಿಸಿಕೊಂಡೂ ಪ್ರಧಾನವೆನಿಸದ ಲಿಲ್ಲಿಯ ಅಣ್ಣ ಪೀಟರ್, ಬಾಲನೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ತನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನು ಕೈಬಿಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭರವಸೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ. ಹಾಗೂ, ಬಾಲನ ನಡೆವಳಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವನ ತಾಯಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಎಚ್ಚರಿಸುವ, ಗಂಭೀರ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿವೆ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪ್ರಾರಂಭ ವಿಲಕ್ಷಣವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿನ ಪರಿಸರವನ್ನೂ ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದ ಘಟನೆಗಳನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಏನು ನಡೆದಿದ್ದೀತೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ, ದುರಂತಛಾಯೆಯೊಂದರ ಇಣುಕುವಿಕೆಯಿಂದ ಕತೆ ರಸವತ್ತಾಗು ತ್ತಿದೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ

ಕಡೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಲಿಲ್ಲಿಯನ್ನು ಕಾಣದೆ ಪರಿತಪಿಸುವ ಬಾಲನೊಂದಿಗೇ ಓದುಗರಿಗೂ ನಿಚ್ಚಳ ರೂಪದ ಪರಿಹಾರ ದೊರಕುತ್ತದೆ—ಲಿಲ್ಲಿ ಬಾಲನಿಗೆ ಬರೆದ ದೀರ್ಘ ಪತ್ರದಿಂದ.

ಈ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಘಟನೆ ಇಷ್ಟೆ: ಬಾಲನ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕ, ಲಿಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಮಯ ನೋಡಿ, ಅವಳಿಂದ ಪುತ್ರಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಆ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಗೌರವರಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಬೇಡುತ್ತಾರೆ. ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಲಿಲ್ಲಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗೊಂದಲ ದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ಅವಳಿಂದ ಮಾತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅಪಾರ ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಕ್ಕೊಳಗಾದ ಲಿಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಕರನಿಗೆ ಮುಖ ತೋರಿಸಲಾಗದ ಸಂದಿಗ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಊರನ್ನೇ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ.

ತನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯ ವೇದನಾಪೂರ್ಣ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿಮುಗಿಸಿದಾಗ "ಅವನ

ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಾರಿರುಳು ಕವಿದಂತಾಯಿತು. ವದನವು ಮ್ಲಾನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಶೂನ್ಯತೆಯೇ ಅವನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತಂತಾಯಿತು."

ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಅವನ ಅವ್ವ 'ಬಾಲ, ಬಾ ಊಟಕ್ಕಾಗಿದೆ' ಎಂದು ಕೂಗುವ ಮಾತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾರಂಭದ ಸ್ತರದಿಂದ ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಹಜವಾದ ಸರಳವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತ ಹೋಗುವ 'ದೂರ ಹೋದಳು' ಪ್ರೇಮವನ್ನು ವಸ್ತುವಾಗುಳ್ಳ ದುರಂತ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಕತೆಯ ಯಾವ ಪಾತ್ರವೂ ಅನಗತ್ಯವಲ್ಲವೆನಿಸುವಷ್ಟೇ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆ ಪಾತ್ರಗಳ ಔಚಿತ್ಯದ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಜವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದು ಕತೆಯ ಸೊಗಸನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ

೩

ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮಹಾಬಲಿ

'ಬಲಿಪಾಡ್ಯಮಿ' ಯೆಂದು ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮೂರು ದಿನ ಮರ್ತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಕತೆಯ ಹೊರ ಆವರಣವೇ ಒಂದು, ಒಳಗಿನ ಹೂರಣವೇ ಇನ್ನೊಂದು. ಒಂದರ ಮೂಲಕ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು, ಆ ಇನ್ನೊಂದರ ಮೂಲಕ ವಿಚಿತ್ರ ಸತ್ಯವೊಂದನ್ನು, ಅನ್ವೇಷಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಈ ಕತೆ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಬೆಳಗಾದರೆ ಓಣಂ ಹಬ್ಬ. ಕಡುಬಡತನದಲ್ಲಿ ಬೇಯುತ್ತಿರುವ ಕೃಷ್ಣಂ ಕುಟ್ಟಿಯ ಪಾಲಿಗೆ ಬೆಳಗು ಆಗುವುದೇ ಇಲ್ಲವೇನೋ ಎಂಬಷ್ಟು ನಿರಾಶೆಯ ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಜೀವಚ್ಛವವಾಗಿ ಆತ ನರಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಮುದುಕನೊಬ್ಬ ಅವನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು ಜರಗುತ್ತವೆ. ಕತೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಯುಗಯುಗಾಂತರಗಳ ಏನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆ ಮುದುಕ ತನ್ನ ಮಾತುಗಳ ಮೂಲಕ ಕೃಷ್ಣಂಕುಟ್ಟಿಯ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಸುರುತ್ತಾನೆ. "ನಮ್ಮ ಪುರಾಣಗಳು, ಭಾಗವತ ಮೊದಲಾದವು ನೀನು ದೇವತೆಗಳ ನಾಡಿಗೆ ದಾಳಿಯಿಕ್ಕಿ ಸೂರೆಗೈದೆ ಎಂದು ಉಸುರುತ್ತಿವೆ" ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಕೃಷ್ಣಂ ಕುಟ್ಟಿಯ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿದ ಬಲಿಗೆ ಅಪಾರ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. "ಎಂತಹ ಕಟ್ಟುಕತೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು ಈ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಕಿಂಕರರಾದ ಯಾಜ್ಞಿಕರು!" ಎಂದು ಅವನು ಉದ್ಗರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಇಳೆಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಸುವುದು ಬಲಿಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಇಳೆಯನ್ನು ಸ್ವರ್ಗವಾಗಿಸಲು, ಮಾನವನನ್ನು ದೇವತ್ವದ ಗದ್ದುಗೆಯ ಮೇಲೇರಿಸಲು, ಅವನು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿದ್ದ. ಸಾವು ಮುಪ್ಪುಗಳಿಲ್ಲದ, ಜರೆನರೆಗಳ ಬಾಧೆಯಿಲ್ಲದ, ಹಸಿವುತೃಷೆಗಳ ಪೀಡನೆಯಿಲ್ಲದ, ಸ್ವರ್ಗದ ಬಾಳುವೆ, ಬಲಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ

ನಶ್ವರ. ಏಕೆಂದರೆ, “ಸಾವುಮುಪ್ಪುಗಳು ಜೀವನದ ಹೆಗ್ಗುರುತುಗಳು”. “ಹಸಿವು ತೃಷೆಗಳು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚುತ್ತವೆ.” ಆದರೆ ಅವಿಲ್ಲದ ಸ್ವರ್ಗದ ಜನ “ಕಳಿವ ಮುನ್ನ ಮರದಿಂದ ಕಿತ್ತ ಹೀಚುಗಾಯಿಯಂತೆ.” ಅವರ ದೃಷ್ಟಿ ಸಂಕುಚಿತ ಬಯಕೆಗಳ ಕಣಿವೆಯನ್ನು ದಾಟಲಾರವು; ವೈಶಾಲ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರವು. ಆದರೆ ಮರ್ತ್ಯರು ಹಸಿವು ನೀರಡಿಕೆಗಳ ಶಮನಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ ಆ ದುಡಿಮೆ ಅವರ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಚುರುಕುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ, ಅನುಭವಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ, ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, “ಸಾವುಹಸಿವುಗಳು ‘ತಾನು, ತನ್ನವರು’ ಎಂಬ ಭಾವನೆಗೆ ಹಾದಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಈ ಭಾವನೆಯೇ ಕುಟುಂಬಜೀವನದ ತಳಹದಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕುಟುಂಬಜೀವನವು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಜನಾಂಗಜೀವನದ ಸುಂದರ ಸೌಧದ ಬಳಿಗೆ ಎಳೆದುತರುತ್ತದೆ. ಮುಂದಿನ ಸೋಪಾನವೇ ವಿಶ್ವಜೀವನ.” ಹೀಗೆ ಬಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ವಿಶ್ವಜೀವನದ ಕನಸನ್ನು ಕಂಡವನು ಎಂಬುದು ದಿ. ಭಾರತೀಸುತರ ವಿಚಾರಧಾರೆ.

ಇವರ ಪ್ರಕಾರ—ಅಥವಾ ಇವರ ಬಲಿಯ ಪ್ರಕಾರ—ವಿಷ್ಣು ವಾಮನಾವತಾರವನ್ನು ತಳೆದು ಬಲಿಯನ್ನು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ತುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಬಲಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಅಂಥ ದ್ವೇಷಭಾವನೆಗೆ ಕಾರಣವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬಲಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದವನು ಕೇವಲ ಒಬ್ಬ ಸಾಧಾರಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಟು. ಅವನು ಬೇಡಿದ್ದು ಬಲಿಯ ರಾಜ್ಯದ ಕಾನನದಲ್ಲಿರುವ ಕೇವಲ ಒಂದು ಮರವನ್ನು ಮತ್ತು ಆ ಮರದ ನೆರಳನ್ನು. ಆದರೆ ಆ ವಟುವಿನ ಆಂತರಿಕ ಆಸೆ ತನ್ನ ರಾಜದಂಡದ ಮೇಲೆ ಇರುವುದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅರಿತ ಬಲಿ, ತಾನೇ ಸ್ವಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆತನ ವಶಕ್ಕೊಪ್ಪಿಸಿ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ–ಅಲ್ಲಿಯ ಜೀವರಾಶಿಯಲ್ಲೂ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ.

ಮುಂದುವರಿದು, ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜ ಯಾವ ಅಸಮತೆಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ ಮಾನವೀಯತೆಯೊಂದನ್ನೇ ಬಂಡವಾಳವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಕನಸನ್ನು ತಾನು ಕಂಡಿದ್ದುದಾಗಿ ಬಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: “ಅರಸೊತ್ತಿಗೆ ಆಳ್ವಿಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದ ಒಂದು ಮಾನವ ಸಮಾಜವನ್ನು ರಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಾನು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ಗೈಮೆಗೆ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿನ ಯಶಸ್ಸೂ ದೊರೆತಿದ್ದಿತು. ನನ್ನ ನಾಡಿನಿಂದ ದ್ವೇಷ, ಮತ್ಸರ, ಅಸಮತ್ವಗಳು ತೊಲಗಿದ್ದುವು. ಅರಿವಿನ ಕೈದೀವಿಗೆಯು ಜನತೆಗೆ ಜೀವನದ ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕನ್ನು ಹರಹುತಿದ್ದಿತು. ನಾನು ಅರಸನೆನಿಸಿದರೂ ರಾಜದಂಡವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆಂತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಒದಗಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯಿನ್ನಿಡಬೇಕೆಂದು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು ನನ್ನ ಮನವು. ಅಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಟು ಒಬ್ಬನು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ ”

ಕಡೆಗೆ ಬಲಿಯು ‘ಮಗೂ, ಸುಖಸಂತಸಗಳು ನಿಮ್ಮ ಪಾಲಿಗಿರಲಿ’ ಎಂದು ಹರಸುತ್ತಾನೆ.

ಮರುದಿನ ಕೃಷ್ಣಂಕುಟ್ಟಿಯು ತಾನು ಮಹಾಬಲಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಪರಿಹಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಮಾತ್ರ ಅದನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ನಿಜವೆಂದೇ ನಂಬುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಕತೆ, ಕತೆಯಾಗಿ ಹೇಗೇ ಇರಲಿ, ಯಾವ ಕಾಲದ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸ ಬಲ್ಲ ನೀತಿವಾಕ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅವು ಕೇವಲ ನೀತಿಗಳಲ್ಲ, ಅನುಭವಜನ್ಯವೋ ಎಂಬಷ್ಟು ಸತ್ವಶಾಲಿಯೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯೂ ಆದಂಥ ಸತ್ಯಗಳಾಗಿವೆ

ಪುರಾಣಗಳು ಭಾಗವತ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಕಟ್ಟುಕತೆಗಳು ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಬಹಳ ಜನ ಒಪ್ಪುವಹುದಾದರೂ ಬಲಿಯಾಗಿ ನಿಂತು ಭಾರತೀಸುತರು ಕಂಡರಿಸಿರುವ ಕೆಲವು ಸತ್ಯಸಂಗತಿಗಳು. ಬಲಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯ ಗುಣಗಳ ಕಣಜವನ್ನೇ ಕಂಡಿರುವ ಅವರ ಸೌಜನ್ಯ ಸೌಮನಸ್ಸುಗಳು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ನನಗಂತೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಇಂಥ ವಿಶಿಷ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಅವರು ಬಲಿಯ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ದೊರೆತ ಆಕರಗಳಾದರೂ ಯಾವುವು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಕುತೂಹಲ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಇಂಥದೊಂದು ಅಪರೂಪದ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಕತೆಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪ್ರಚಾರ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇನೋ ಎಂಬ ಚಿಂತೆ ಕಾಡುತ್ತದೆ.

೪

ಈ ಎರಡು ಕತೆಗಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬರ ಬಹುದು. ಅವುಗಳ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೂ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಮೇಲಿನ ಅಭಿ ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವುದು ಸಹಜವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇವನ್ನು ನಿಷ್ಠುರ ಮನೋ ಭಾವದಿಂದ ವಿಮರ್ಶಿಸಲು ತೊಡಗಿದಾಗ 'ಸಣ್ಣ ಕತೆ'ಯ ಅಳತೆಗೋಲಿಗೆ ಕೆಲವು ಲೋಪ ದೋಷಗಳು ಗೋಚರಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಆಯಾ ಕತೆಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಓದಿದಾಗ ಇವೆರಡೂ ಮೇಲಿನಂಥ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು.

ಶಕ್ತ ಬರಹಗಾರರೊಬ್ಬರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕೃತಿಗಳು ಒಂದೇ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಿಯರಿಗೆ ಅದೊಂದು ಸುಗ್ಗಿಯೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಸುಗ್ಗಿಯೊಂದು ಭಾರತೀಸುತರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊತ್ತು ಬಂದೀತೆ? ಎಂದು?

ಮೂರು ಕಥಾಸಂಕಲನಗಳು

ಎಸ್. ಶ್ರೀಧರಮೂರ್ತಿ

ಕೊಡಗಿನ ಅರಣ್ಯಮಲೆಗಳ ನಡುವಿನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜನರ ಬದುಕು ಬಾಳುವೆಗಳನ್ನು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಟ್ಟವರು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಕೊಡಗಿನ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೇರಿಸಿ, ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಭಾರತೀಸುತರಿಗೆ ಖಂಡಿತ ಸಲ್ಲಬೇಕು. ಅವರ ಯಾವ ಕಥಾಪರಿಸರವೂ ಕೊಡಗಿನ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಆಚೆಗೆ ಹೋಗದಿರುವುದು ಕುತೂಹಲಕರ.

1946 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಎರಡು ನೀಳ್ಗತೆಗಳ 'ಮಾದಯ್ಯ ಮತ್ತು ವೇಣುವಿನ ಕೊನೆಯದಿನಗಳು' 1961ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಆರು ಕಥೆಗಳ 'ಚಿಂಬ ಹಿಡಿದ ಮೀನು' 1962ರ ಏಳುಕಥೆಗಳ 'ಜೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಜೆಂದನಳು'—ಈ ಮೂರು ಕಥಾ ಸಂಕಲನಗಳ ಕಥಾಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸುವುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಉದ್ದೇಶ.

ಮಾದಯ್ಯ ಮತ್ತು ವೇಣು ಇವರ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು.

ಮಾದಯ್ಯನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು ಹಾಗೂ ವೇಣುವಿನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು ಎಂಬ ಎರಡು ನೀಳ್ಗತೆಗಳಿರುವ ಈ ಕಥಾಸಂಕಲನದಲ್ಲಿನ ಕತೆಗಳೆರಡೂ ದುರಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಕೊನೆಗೊಂಡರೂ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನವಾದುವು, ವಸ್ತು ಮತ್ತು ತಂತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂಥವು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ಆದ್ಯಂತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಕಾವು ಅಡರಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ "ಮಾದಯ್ಯನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳ"ಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು, ಧೈರ್ಯ ನಿಷ್ಠೆಗಳು ಪ್ರತಿಫಲಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಹೋಟೆಲ್ ನಡೆಸುವ ಮಾದಯ್ಯನಿಗೆ, ಗಾಂಧೀಜಿಯ ದಂಡಿ ಉಪ್ಪಿನ ಯಾತ್ರೆಯ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿದಾಗಿನಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಕಂಕಣ ತೊಡುವ ಹಂಬಲ. ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡುವುದರಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿ. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಕಾರಾಗೃಹ ಸೇರಿ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಮರಳಿ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ತಾನು ಕಟ್ಟಿದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನ ಮುರುಟಿ ಹೋಗಿರುವುದರ ಅರಿವು. ಬೇರೆ ಉಪಜೀವನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ ಮಾದಯ್ಯನಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ವಿಪುಲ ವ್ಯಾಸಂಗದ ಪ್ರಯೋಜನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬೇಸಾಯಗಾರರ ಸಂಘಟನೆ. ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಜಮೀನ್ದಾರ–ರೈತ ಸಂಘರ್ಷ ಒದಗಿ ಇವರ ನಡುವೆ ಮಾದಯ್ಯ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡು, ಈ ಸಂಘರ್ಷದ ಕಾವನ್ನು ಇಳಿಸುವ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸೋಲು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ತಮ್ಮನ್ನು ಶೋಷಿಸುವ ಜಮೀನ್ದಾರರ ವಿರುದ್ಧ ಸಿಡಿದೆದ್ದ ರೈತ ಸಮುದಾಯ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಬೆಂಕಿ

ಇಟ್ಟಾಗ, ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡವರನ್ನುಳಿಸುವ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಮಾದಯ್ಯ ಬೆಂಕಿಯ ಪಾಲು. ಅವನ ಸೋಲಿನ ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತರೂಪವಾಗಿ ಬರುವ ಈ ದುರಂತ ಕಥೆಗೆ ಅಹಿಂಸೆಯ ಸಂದೇಶದೊಡನೆ ಕೊನೆ.

ಎರಡನೆಯ ಕಥೆಯಾದ ವೇಣುವಿನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ದುರಂತ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸುತ್ತದೆ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿರುವರಿಗೆ ಆಪದ್ಬಂಧುವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ವೇಣು ಇಲ್ಲಿಯ ಕಥಾನಾಯಕ. ಇವನನ್ನು ಟ್ರಾವೆಲಿಂಗ್ ಏಜೆಂಟ ಎಂದೇ ನಂಬಿರುವ ನೆರೆಮನೆಯ ಮಾಸ್ತರರ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಇವನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ನೆರವು; ಬಡವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವಸಂತನಿಗೆ ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕಾಗಿ ಹಣಸಹಾಯ; ಬಡವೆ ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ಮುರುಕು ಗುಡಿಸಲಿನಿಂದ ಹೊರಗಟ್ಟುವ ಸಾಹುಕಾರನಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಉಳಿಸುವ ಸಹಾಯ ಹಸ್ತ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಸಹಾಯಮಾಡುವ ವೇಣು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಯಾರು ಎಂಬ ನಿಗೂಢತೆಯನ್ನು ಕಥೆ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಕಾದುಕೊಂಡು, ಊರಿನಲ್ಲಿನ ಭಾರಿ ದರೋಡೆಗಾರನಾದ ಕುಪ್ಪಣ್ಣನೇ ವೇಣು ಎಂದು ಹೊರಗೆಡುವುದರ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯ. ವೇಣುವಿನ ಉದಾರತೆಯ ಕಥಾನಿರೂಪಣೆಯ ನಡುನಡುವೆಯೇ ದರೋಡೆಕಾರ ಕುಪ್ಪಣ್ಣನ ಸಾಹಸಗಳ ಆಖ್ಯಾನವೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದು ಮೂಲಕಥೆಗೆ ಇದು ಹೇಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಓದುಗನನ್ನು ಕಾಡಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ದುಸ್ಸಾಹಸದ ಫಲವಾಗಿ ಪೋಲೀಸರ ವಶವಾಗಿ ಮರಣಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಒರಗಿದ ಕುಪ್ಪಣ್ಣ ತಾನೇ ವೇಣು ಎಂದು ಘೋಷಿಸುವವರೆಗೂ ಈ ಎರಡು ನಿರೂಪಣೆಗಳೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧ ಪಡೆಯದೆ ಪರ್ಯಾಯ ಕಥೆಗಳಾಗಿಯೇ ಸಮಾಂತರವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತವೆ.

ಈ ಎರಡೂ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಯಕನ ಸುತ್ತಲೇ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡ ನಿರೂಪಣೆ ನಾಯಕ ನನ್ನು ಉದಾತ್ತೀಕರಿಸುವತ್ತಲೇ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದೆ. ಘಟನಾವಳಿ ಹಾಗೂ ಪಾತ್ರಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಮುಖ್ಯ ಕಥಾನಾಯಕನ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ಫುಟಗೊಳಿಸಲೇ ಮೂಡಿ ನಿಂತಂತಿವೆ. ಕಥೆಯನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ರಮ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತ ಹೋಗುವ ಕಥೆಗಾರರು ಓದುಗನ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ವಾಚ್ಯಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎರಡೂ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬಡತನದ ಚಿತ್ರಣಗಳು ಹೃದ್ಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತ. ಮೂಲ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಪತಿ ಕಾರಾಗೃಹ ಸೇರಿದ ಮೇಲಿನ ಮುಜಮ್ಮನ ಬಾಳುವೆ, ಎರಡನೆ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತರ ಶಾಮಸುಂದರ-ಸೀತಮ್ಮ ದಂಪತಿಗಳ ಬಡತನದ ಬದುಕು, ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಬರುವ ಮುರುಕಲ ಮನೆ ಅಜ್ಜಿಯ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಚಿತ್ರಣಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ

ಮೊದಲ ಕಥೆಯಲ್ಲಿನ ಮಾದಯ್ಯನ ದುರಂತ ವರ್ಗ ಸಂಘರ್ಷದ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರ ಕಾಣದೆ ಬರುವ ಪಲಾಯನ ಸೂತ್ರವಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದರೆ, ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ಉದಾರಿಯಾದ ಕಥಾನಾಯಕನೇ ದರೋಡೆಗಾರ ಕುಪ್ಪಣ್ಣ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಸಾವು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ದುರಂತ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕಥೆಗಳು ದುರಂತ ದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಂಡರೂ ದುರಂತ ವಸ್ತು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಕಥೆಯ

ಓಟದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ದುರಂತದತ್ತ ಕಥೆ ಸಾಗುವ ತಾರ್ಕಿಕ ಸರಣಿಯನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಇದ್ದಕಿದ್ದಂತೆ ನಾಯಕನ ದುರಂತ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಇನ್ನೂ ಬೆಳೆಯಬಹುದಾಗಿದ್ದ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಒಂದು ನಿಲುಗಡೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಚಿಂಬ ಹಿಡಿದ ಮಿಾನು ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಆರು ಕಥೆಗಳು ಕೊಡಗಿನ ಅರಣ್ಯದ ನಾಗರಿಕತೆ ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ತಿ ಸೋಂಕಿರದ ಬದುಕುಗಳ ರಮ್ಯ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಸ್ವಾರಸ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೀಡಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಕಥೆಗಳೆಲ್ಲದರ ವಸ್ತುವಿನ ಮಾಟ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ಎರಕದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಈ ಕಥಾವಸ್ತುಗಳ ಸ್ಥೂಲ ನಿರೂಪಣೆಯಿಂದ ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಚಿಂಬ ಹಿಡಿದ ಮಿಾನು. ಮುದಿವಯಸ್ಸಿನ ಚಡೆಯ ಮೊರವನ ಕೈಹಿಡಿದ ಎಳೆಯ ಹರೆಯದ ಪಣಿಚ್ಚಿ ಮಾಚಿ. ಏಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಹೋದ ಇವಳ ಕೈಯನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಹಿಡಿದ ಏಡಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಬಂದ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದರ ಹರೆಯದ ಚಿಂಬ ಇವಳನ್ನು ಮೊರವನ ಹಿಡಿತದಿಂದಲೂ ಬಿಡಿಸಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ತುಂಬುಹೊಳೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಮೊಲದ ಮಾಂಸಕ್ಕೆಂದು ಹೋದ ಚಿಂಬ ಕಿರುಬನ ದಾಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಹಂಗಾರೆ ಮುಳ್ಳು ಮರವೇರಿ ಆಕ್ರಂದಿಸುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಾಚಿ ಹೊಳೆ ಈಜಿ ಬಂದು ಈಟಿಯಿಂದ ಕಿರುಬನನ್ನು ಕೊಂದು ಚಿಂಬನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ ತಾನು ಅವನ ವಶವಾಗುವುದರೊಂದಿಗೆ ಚಿಂಬನ ಮಿಾನಿನ ಕಥೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ ಕಿರುಬನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಮುದಿಗಂಡನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಚಿತ್ರ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

ಕೊಳುಂಬನ ಉರಾಟಿ ಕನ್ಯಾತೆರ ಕೊಡಲಾಗದೆ ಇನ್ನೂ ಅವಿವಾಹಿತನಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವ ಕೊಳುಂಬನಿಗೆ ನೆರೆಯ ಮಾದನ ಮೇಲೆ ಅಸೂಯೆ, ಮಾದನ ಹೆಂಡತಿ ಸಂಜಿಯ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು. ಅವಳ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುತ್ತಾನೆ, ಕಂಡಲ್ಲಿ ಉಪಚರಿಸುತ್ತಾನೆ, ಎಲೆಯಡಿಕೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ, ಗೆಣಸು ಇತ್ಯಾದಿ ಅಗೆದು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಕೊಳುಂಬ ಒಡ್ಡಿದ ಬಲೆಗೆ ಮೊಲವೊಂದು ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳುತ್ತದೆ. ಮೊಲದ ಮಾಂಸದ ಪಾಲನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂಜಿಗೂ ಮಾದನಿಗೂ ಸಂಘರ್ಷ, ಮಾದನಿಗೂ ಕೊಳುಂಬನಿಗೂ ಜಗಳ. ಇರುಳು ಮಾದನ ಅಟ್ಟಳಿಗೆಗೆ ಆನೆ ದಾಳಿಮಾಡಿ ಮಾದ ಸಾವಿಗೀಡಾಗುವ ಕಥಾನುಕೂಲ ಘಟನೆ ನಡೆದು, ಸಂಜಿ ಕೊಳುಂಬನ ಉರಾಟಿಯಾಗಿ ಅವನ ಬೇಟೆಗೆ ಬಿದ್ದ ಮೊಲವಾಗುತ್ತಾಳೆ.

ಜೇನುಕಹಿ. ಮಾದಿಯ ನೆನಪಿನ ಸುರುಳಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗಂಡ ಜೊನ್ನ ಜೇನು ಅರಸಲು ಹೋಗಿ, ಕರಡಿಯ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಅದನ್ನು ತಿವಿದು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಜೇನ್ನೊಣಗಳ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಅಟ್ಟಳಿಗೆಯಿಂದ ಬಿದ್ದು ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದ ಘಟನೆಯ ಚಿತ್ರಣ. ದುರಂತ ನೆನಪಿನ ಕಥೆಯ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಯ ಚಿತ್ರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿ ಕಥೆಗಾರರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಕುಡುಕನ ಕೊಡುಗೆ. ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ದಟ್ಟಕಾಡಿನ ನಡುವೆ ಇರುವ ವೀರಣ್ಣನ

ಕಳ್ಳ ಗುಡಿಸಿಲಿಗೆ ಬಂದ ಇಬ್ಬರು ತರುಣಿಯರಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಿತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು, ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡ ವೈರಿ ಸಣ್ಣಯ್ಯನ ಮಗಳು ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿ ದ್ವೇಷ ಉಕ್ಕಿದರೂ, ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ, ಏನೂ ಕೇಡೆಸಗದೆ ಅವರನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಹೊಳೆದಾಟಿಸಿ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನೋಂಪಿಗೆ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ಇತ್ತ ಕುಡುಕನ ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಥೆ.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಹೂವು. ಚಾತುನಾಯರನಿಂದಾಗಿ ಕಳ್ಳಗರ್ಭ ಹೊತ್ತ ಲಲಿತಾಂಬಿಕೆ ಊರುತೊರೆದು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸವಿಸುವಾಗ, ಅವಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದ ವಾಸುವಿನ ಮನೆಯ ಅತಿಥಿಯಾಗಿದ್ದು, ಇಬ್ಬರೂ ಗಂಡಹೆಂಡಿರಂತೆ ನಟಿಸಿದರೂ ನೈಜ ದಂಪತಿಗಳಾಗದೆ, ಕೊನೆಗೆ ಕೆಲವು ನಾಟಕೀಯ ದೃಶ್ಯಗಳಾದ ನಂತರ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಹೂವಿಗೆ ವಾಸು ಒಡೆಯನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ತಿಮ್ಮುಡುವಿನ ಹುಲಿ ಬೇಟೆ: ದಂಡಿನಿಂದ ಮರಳಿಬಂದ ತಿಮ್ಮುಡು ಬೇಟೆಗಾರನಾದ. ಕೋವಿಯನ್ನೇ ನಂಬಿದ ಅವನಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಸಿಗಲಿಲ್ಲವೆಂದಾದರೂ, ನೆರೆಮನೆಯ ಚೆಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗಳು ಚೋಂದುವನ್ನು ಇವನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಇಷ್ಟ. ಹೆಣ್ಣು ಕಪ್ಪೆಂದು ಇವನ ಹಿಂಜರಿಕೆ. ಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಟ ತಿಮ್ಮುಡು ದೊರೆತ ಹುಲಿಮರಿಯನ್ನು ಕೊಂದು ತಾನೂ ಶಕ್ತಿಯುಡುಗಿ ಕುಸಿಯುತ್ತಾನೆ. ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಹಸುವನ್ನು ಅರಸಿ ಬಂದ ಚೋಂದು ತಿಮ್ಮುಡುವಿನ ಆರೈಕೆಮಾಡಿ ಹೆಗಲುಕೊಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಕರೆತರುತ್ತಾಳೆ. ಚೋಂದುವಿನ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಿಂದ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡ ತಿಮ್ಮುಡು ಆಕೆಯ ಮನಸಿನ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೋಗಿ ಕೈಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಜೇನುಕಹಿ ಮತ್ತು ಕುಡುಕನ ಕೊಡುಗೆ ಈ ಎರಡನ್ನಳಿದು ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಥೆ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪರಿಯವಸಾನವಾಗುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಅಪವಾದವೆಂದ ಎರಡು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮುರಿದ ದಾಂಪತ್ಯದ ನೆನಪಿನ ಛಾಯೆ ಸ್ಫುಟವಾಗಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಮೊದಲು ಕಥೆಯ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ರೂಪಕಾರ್ಥ ಇಡೀ ಕಥಾಸಂಕಲನಕ್ಕೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದರೆ ಸೋಜಿಗವಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವಿಕೆ, ಮೊಲದ ಬೇಟೆ, ಹುಲಿಯಬೇಟೆ ಇತ್ಯಾದಿ ರೂಪಕಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ವ್ಯಂಜಿತವಾಗಿ, ಒಬ್ಬನನ್ನು ಕೂಡಿದ ಹೆಣ್ಣು ಅಥವಾ ಗಂಡು ಮತ್ತೊಬ್ಬಳನ್ನು ಅಥವಾ ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಆಶಿಸಿ ಪಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಮಾತು ಇವರ ಇನ್ನೊಂದು ಕಥಾಸಂಕಲನವಾದ 'ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದವಳು'ಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದವಳು. ತನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿದ ಸುಬ್ಬುವನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗದೆ ತ್ರಿಪುರಾಂತನೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ, ಕಳ್ಳಂಗಡಿ ಗಂಗಣ್ಣನನ್ನ ಮದುವೆಯಾದ ಸಾತು ಆಮೇಲೆ ಭ್ರಮನಿರಸನಗೊಂಡು ಪಡಬಾರದ ಪಾಡುಪಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಸುಬ್ಬುವನ್ನು ಕೂಡುತ್ತಾಳೆ. ಈ

ಸೀಳ್ಗತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾತುವಿನ ಕಷ್ಟಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಹೃದಯಂಮವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕತ್ತಲೆಹರಿಯಿತು. ತನ್ನ ಮೊದಲಗಂಡ ಮುಂದಣ್ಣ ಮೀನುಕಡಿಯಲುಹೋಗಿ ದುರಂತ ಸಾವಿಗೀಡಾದ ಮೇಲೆ ಆತನ ತಮ್ಮ ಚಿನ್ನಪ್ಪನನ್ನು ಕೂಡಾವಳಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪೂವಮ್ಮ, ಒಂದು ಇರುಳು ತನ್ನ ಚಿನ್ನಪ್ಪ ಮೀನು ಕಡಿಯಲು ಹೋದಾಗ, ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷದ ಹಿಂದಣ ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಸ್ಮೃತಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿ ಚಿತ್ರ. ಇಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಾರರು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವ ತಂತ್ರ ವಿನೂತನವಾಗಿದೆ, ಮುಂದಣ್ಣನೇ ಮೂರ್ತಿ ರೂಪವಾಗಿ ಸ್ಮೃತಿಗೆ ತೇಲಿಬಂದು, ಆತನಿಗೂ ಪೂವಮ್ಮನಿಗೂ ನಡೆಯುವ ದುರಂತ ಛಾಯೆಕವಿದ ಸರಸ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಥೆಯ ಸುರುಳಿ ಹಿಂದುಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಪೂವಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟ ನೆನಪುಗಳ ಮರು ಕಳಿಸುವಿಕೆಯ ರೀತಿ ಅವಳ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಸ್ಫುಟಗೊಳಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಕಥೆಯ ಬೆಳ ವಣಿಗೆಯನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳಸುತ್ತ ಹೋಗಿ ಇದನ್ನು ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಕಥೆಯಾಗಿಸಿದೆ.

ಮಲಮಗನ ಕರೆ. ಬಿದ್ದುವಿನ ಹೆಂಡತಿ ದೇಚು ರೋಗಗ್ರಸ್ತಳಾಗಿ ಮೃತಳಾದ ಮೇಲೆ ಬೋಜು ಅವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ, ಮಲಮಗ ಡಾಲಿಗೆ ತಾಯಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಬೋಜುವಿಗೆ ಚೆಂಗುಮಣಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಿಷಮಿಸಿ ಮಲಮಗ ಡಾಲಿ ಹೊಸ ಶಿಶುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅಸೂಯಾಗ್ರಸ್ತನಾಗಿ ಕಾಡಿಸುವುದನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ, ಈ ಪೀಡಿಸುವಿಕೆ ಯಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಬೋಜುವಿನಿಂದ ಡಾಲಿಗೆ ವಿಷಪ್ರಾಶನ. ಈ ಪಾಪಪ್ರಜ್ಞೆ ಅವಳನ್ನು ಬಿಡದೆ ಕಾಡತೊಡಗಿ ಮನೋರೋಗಿಯಾಗಿ ನಿದ್ರಾಸಂಚಾರದ ರೋಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಅಪ ಘಾತ ಮರಣಕ್ಕೀಡು. ಮಾನಸಿಕ ಪರಿಣಾಮ ಪ್ರಭಾವಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆ ದಿರುವ ಈ ಕಥೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಸುಂದರವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಡಾಲಿಗೆ ವಿಷ ಊಡಿಸುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇವಳು ಬರಬೇಕಾದಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಘಟನೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಯಿಂದ ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಮೂಡುತ್ತದೆಯೇ ವಿನಾ ಅವಳು ಖಳನಾಯಕಿ ಯೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಸೇಚಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಪುದಾರಿ ಈ ಕಥೆಗಾರರ ಇತರ ಕಥೆಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರದೆ ಮದ್ಯ ಕಳ್ಳ ಸಾಗಾಣಿಕೆಯ ಅಂಶದ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದ ನಿಗೂಢ ಕಥೆಯಾಗುವ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಪತ್ತೇದಾರಿ ಕಥೆಯ ಆಯಾಮವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಕೆಂಡ ಹಾಗೂ ನೀಲಿಯ ಪೇಂಟು ಈ ಎರಡು ಕಥೆ ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನ ಗಂಡನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಗಂಡಿನೊಂದಿಗೆ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಪರ್ಕ ಪಡೆ ಯುವ ವಿಷಯವೇ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಾದರೂ, ಇತರ ಇತರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯಂತೆ ಮದುವೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯದೆ, ಹಾದರದ ಬಣ್ಣವನ್ನು ತಳೆಯುತ್ತದೆ

ಮುದಿಮೇಸ್ತ್ರಿ ಆವುಲ್ಲಿನ ಎಳೆಹರೆಯದ ಹೆಂಡತಿ ಮೆಹರ್ ಉನ್ನೀಸಳೊಂದಿಗೆ ರಹಸ್ಯ ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಸಿದ ಕಾದರನನ್ನು ಮೇಸ್ತ್ರಿ ಇರಿದು ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದ್ದರೂ ಆಮೇಲೆ

ಆವುಲ್ಲ ಮೇಸ್ತ್ರಿ ಗಂಡಾಂತರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದಾಗ ಆತನನ್ನು ಕಾದರ್ ಕಾಪಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಕರೆ ತಂದು ಬಿಟ್ಟು ಮೆಹರುನ್ನೀಸ ತನ್ನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಕೆಂಡ ವನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಹೋಗುವ ಅಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಂತ್ಯವಾದಂತೆ ಕಾಣುವ ಕಥೆ ಇದು.

ಅದಲು ಬದಲಾದ ನೀಲಿಯ ಪೇಂಟು ಮತ್ತು ಅದರೊಳಗಿನ ನೋಟಿನ ಕಂತೆ ಯಿಂದಾಗಿ ಡ್ರೈವರ್ ಭೀಮನಿಗೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ವಾಸಂತಿ ಸಾಹುಕಾರ ಸೋಮಣ್ಣನನ್ನು ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದರಿವಾಗಿ, ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ತೌರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಬಿಟ್ಟು, ನೋಟುಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟುಬಿಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ಮುಗಿಯುವ ಕಥೆ ರಚನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪತ್ತೇದಾರಿತ್ವ ವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ.

ಈ ಸಂಕಲನದ ಕೊನೆಯ ಕಥೆ ಗಂಗುವಿನ ಹರಕೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗಂಡ ನಂಜುಂಡ ನೆರೆಮನೆಯ ಸೊಗಸುಗಾತಿ ನೀಲುವಿನೊಡನೆ ಪ್ರಣಯ ವ್ಯವಹಾರ ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಸಂಶಯದ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ ಗಂಗು ನೀಲುವಿನ ಸಾವು ಸಂಭವಿಸಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುವುದು ನಿಜವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದರೂ, ನೀಲುವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ ನಂಜುಂಡನೂ ಅಸು ನೀಗುವ ದುರಂತ ಚಿತ್ರವಿದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವರ ಎಲ್ಲ ಕಥೆಗಳೂ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪಾತ್ರದ, ಬಹುತೇಕ ಮುಖ್ಯಪಾತ್ರದ ಮಾನಸಿಕ ಒಳತೋಟಿಯ ನಿರೂಪಣೆಯಿಂದಲೇ ಆರಂಭವಾಗಿ ಕಥೆ ಪಾಲನೆಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮರಣಗಳು. ದುರಂತಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಕಥೆಯ ಮುಗಿವಿಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸಲು ಬರುತ್ತಿವೆಯೊ ಎಂಬಂತೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನಾನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಇವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡು, ಹೆಣ್ಣು— ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಈ ತ್ರಿಕೋನ ಪಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಪಡೆದು ಈ ಪಾತ್ರಗಳ ಮಾನಸಿಕ ಘರ್ಷಣೆಗಳೇ ಕಥೆಯ ವೈಯಾಗುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ.

ಈ ನೂರು ಕಥಾಸಂಕಲನಗಳ ಕಥೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಮೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ: ೧) ಯಾವ ಕಥೆಯೂ ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗದಿರುವುದು, ಎಲ್ಲ ಕಥೆಗಳೂ ಸರಳವಾಗಿದ್ದು ಊಹಿಸಬಹುದಾದ ಸಮೀಕರಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ರಚನೆ ಕಥೆಯ ವೈಯೋಟದಿಂದಲೇ ಬೇರೊಡೆಯುವಂತೆ ಕಾಣದೆ, ಕಥೆಗಾರರು ಆರೋಪಿಸಿರುವ ಸ್ಫುಟ ಚೌಕಟ್ಟೇ ಆಗಿರುವುದು; ೨) ನಾಟಕೀಯತೆ ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳ ಬೇಕೆಂದರೆ ಸಿನಿಮೀಯತೆ ಕಥೆಯ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು; ೩) ಧ್ವನಿ ರಮ್ಯವಾಗಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ರೂಪಕಗಳನ್ನು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮತ್ತೂ ವಾಚ್ಯಮಾಡಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಧ್ವನಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಶಿಥಿಲಗೊಳಿಸುವುದು; ೪) ವಸ್ತು ವೈವಿಧ್ಯದ ಅಭಾವ; ೫) 1946ರಿಂದ 1962ರ ಬೀಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದ ಈ ಕಥೆಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಹೇಳಬಹುದಾದಷ್ಟು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸದೆ ಇರುವುದು.

ಆದರೂ ಕಥೆಗಾರರು ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವುದನ್ನು ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಮನಂಬುಗುವಂತೆ ಹೇಳಬಲ್ಲ ಶಕ್ತರು, ಕಥೆಯಲ್ಲಿನ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರ ಅಂಶವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿ ಕಥೆಗೆ ಬಣ್ಣ ಮೂಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಚತುರರು, ಬದುಕಿಗೆ ಹತ್ತಿರದಾದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಡುನುಡಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪದಗಳನ್ನು ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಸಂಭಾಷಣಾ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಳಗೊಳಿಸುವ ಕುಶಲರು.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿದ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು, ಕಥೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಪಡೆದಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ.

"ಕರೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟ ಕಾರ್ಡೇಲಿಯಾ"
(ಕಥಾಸಂಕಲನ)

ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ

ನನ್ನದೊಂದು ಗ್ರಹಿಕೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರಾಧಾರವನ್ನೂ ನಾನು ಹುಡುಕಿಲ್ಲ. (ಹುಡುಕಿದರೂ ಸಿಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇನೋ!) ಕತೆಗಾರ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆದರೆ ಅದು ವಸ್ತುತಃ ಹಲವು ಕತೆಗಳ ಒಂದು ಸಂಕರಣ ಇಲ್ಲವೇ ಸಂಯುಕ್ತವಾಗುವದು. ಹಾಗೆಯೇ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಕತೆಯನ್ನು ಬರೆದಾಗ ಆ ಕತೆ ಒಂದು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಕಾದಂಬರಿ ಆಗುವದು —ಇನ್ನೂರು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದಾದುದನ್ನು ಮೂವತ್ತು ಇಲ್ಲವೇ ಇಪ್ಪತ್ತು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಆತ ಅಡಕವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವನು!

ಇನ್ನು ಕತೆಗಾರರೂ ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಬರೆದದ್ದುಂಟು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪೂಜ್ಯ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಮೊನ್ನೆ ತಾನೇ ಬರೆದ ಅವರ ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸ ಕಾದಂಬರಿ "ಶೇಷಮ್ಮ" ಬಂದಿದೆ. ಆದರೇನು? ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕತೆಗಳು ಒಂದು ರೀತಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಕಾದಂಬರಿಗಳೇ. ಅವರ ಪ್ರಥಮ ಕಾದಂಬರಿ "ಸುಬ್ಬಣ್ಣ" ಒಂದು ನೀಳ್ಗತೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಈಚೆಗೆ "ಭಾರತೀಪುರ" ಓದಿದಾಗ ಇದರ ವಿರುದ್ಧ ಭಾವನೆ ಮೂಡಿಬಂತು. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬಿಡಿಕತೆಗಳಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಹುದಾದ ಘಟಕಗಳು ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಅಂಕಣಗಳಾಗಲು ಘಟನೆಗಳಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ಆದರೆ ಡಾ.ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ "ಸಂಸ್ಕಾರ" ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಅದು ಅಖಂಡ ವಾಸ್ತು. ಒಂದು ಸಾವಯವ (organic) ಕಾದಂಬರಿ

ಸಣ್ಣಕತೆಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣತನ ಒಂದೇ ಜೀವಾಳವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದರ ಒಟ್ಟಿರಕ, ಒಂದು ಕೇಂದ್ರ ಘಟನೆ, ಒಂದು ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯಕ್ತಿರೇಖೆ, ಒಂದು ಉತ್ಕಟ ಪ್ರಸಂಗ, ಒಂದು ಭಾವಬಿಂಬ, ಒಂದು ಗಂಟಿನ ಬಿಡುಗಡೆ, ಮಧ್ಯವರ್ತಿಯಾಗಿ ಮೇಲಾಳಿಕೆಯಿಂದ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನು ವಶವರ್ತಿಯಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ನಾನಿಲ್ಲಿ ಹೊರಟಿದ್ದು ಸಣ್ಣಕತೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗೆ ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ! ದಿ. ಭಾರತೀಸುತರ ಕೆಲವು ಕತೆಗಳನ್ನ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳು ನನ್ನ ಅರಿವಿನ ಮಾರ್ಜಿನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಸುಳಿದು ಹೋದವು. ನಾನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಿರುವದು ಭಾರತೀಸುತರ ಕತೆಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ.

ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರ ಕಥಾಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು: "ಕರೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟ ಕಾರ್ಡೇಲಿಯಾ" ಮತ್ತು "ಚಿಂಬ ಹಿಡಿದಮೀನು". ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ನಾನು ಸಮಾಲೋಚಿಸಲು ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ಸಂಕಲನ "ಕರೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟ ಕಾರ್ಡೇಲಿಯಾ". ಅನ್ನ ಬೆಂದಿದೆಯೋ ನೋಡಲು ಚರಿಗೆಯ ಎಲ್ಲ ಅಗಳನ್ನು ಹಿಚುಕಿ ನೋಡಬೇಕೇ? ಒಬ್ಬ ಸಮರ್ಥ ಸುವಿಖ್ಯಾತ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠ

ಕಲಾಪರಿಣತಿಯ ಕಥೆಗಾರನ ಒಂದೇ ಕೃತಿ ಸಾಕು ಅವನ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ಬೆಲೆಕಟ್ಟಲು. ಟಾಗೋರರ "ಕಾಬೂಲೀವಾಲಾ", ಪ್ರೇಮಚಂದ್ರರ "ಕಫನ್", ಶರಚ್ಚಂದ್ರರ "ಮಹೇಶ ಜೈಲ", ಮೋಪಾಸಾನ "ನೆಕಲೇಸ", ಸೋಮರ ಸೆಟ್ ಮಾಮನ "ಶೀನ", ಬರ್ಟ್ ಹಾರ್ಟೇಯ "ದ ಲಕ್ ಆಫ್ ರೋರಿಂಗ್ ಕ್ಯಾಂಪ್", ಓ ಹೆನ್ರಿಯ "ಗಿಫ್ಟ್ ಆಫ್ ಮ್ಯಾಗ್ನಿ", ಚೆಕೋವ್ಹಾನ — ಬೇಡ ಈ ಯಾದಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಉದ್ದ ಬೆಳೆಸಬೇಕೇ? ಈ ಮಹಾ ಕಲಾವಿದರ ಈ ಒಂದೊಂದೇ ಕಥೆ ಅವರ ಕಲಾ ಪ್ರೌಢಿಮೆಗೆ ದಿವ್ಯಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಭಾರತೀಸುತರ ಕಥನ ಕಲೆಯ ಪರಿಚಯಕ್ಕೆ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಕಥೆಯಂತೆ ಒಂದೇ ಸಂಕಲನವೂ ಸಾಕು.

ಈ "ಕರೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟ ಕಾರ್ಡೇಲಿಯಾ" ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಒಂಬತ್ತು ಕತೆಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಕತೆಯು ಸರಾಸರಿ ಹದಿನೇಳು ಪುಟ ಮೀರಿ ಉದ್ದ. ಅತೀ ಸಣ್ಣದು ಹದಿಮೂರು ಪುಟ — "ನಮ್ಮ ಎಲುವುಗಳ ಮೇಲೆ."; ಅತಿ ದೊಡ್ಡದು 37 ಪುಟ "ಟೊಳ್ಳು ನಂದೀಮರ".

ಭಾರತೀಸುತರು ಕತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿ, ಕಾರಂತ, ಆನಂದ, ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ ಪ್ರಭೃತಿಗಳ ಮಾದರಿಗಳು ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಇದ್ದವು. ಅಂದು ತಕ್ಕ ಸ್ವೋಪಜ್ಞತೆಯುಳ್ಳ ಭಾರತೀಸುತರಂಥ ಹೊಸ ಲೇಖಕರು ವಸ್ತು ವೈವಿಧ್ಯದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಗೂ ಶೈಲಿಯ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ನಾವೀನ್ಯವನ್ನು ಲಾವಣ್ಯವನ್ನು ತಂದರೂ ಸಂವಿಧಾನ ಹಾಗೂ ಕಥನ ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮೆದುರಿನ ಈ ಮಾದರಿಗಳನ್ನೇ ಗೀರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಲಘುಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಲಘುತ್ವಕ್ಕಿಂತ ಕಥನದ ವೈಖರಿಗೇ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಒದಗಿ ಬರುವಂತೆ ಆಯಿತು. ಅದು ಕಾಲ ಧರ್ಮವೇ ಹೊರತು ಕರ್ಮದೋಷವೆಂದು ಹೇಳಬರುವಂತಿಲ್ಲ.

ಆದಾಗ್ಯೂ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಸಂದರ್ಭದ ಸ್ವಾನುಭವದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಒರೆದ ಶ್ರೀ ವೆ.ಮು.ಜೋಶಿ, ಮನೋಧರ್ಮದ ಪರಿಸರಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರಿಸಲು ಹವಣಿಸಿದ ಶ್ರೀ ದೇವುಡು, ಶ್ರೀ ಐರಣಿ (ಇಂದಿನ ಡಾ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಹಾವನೂರ) ಪ್ರಭೃತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಅಡಕ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಅವುಗಳ ಅನಿವಾರ್ಯ ವಿಸ್ತಾರದ ಅವಾಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಧಿಸಿದ್ದುಂಟು.

ನಮ್ಮ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಥಾ ಲೇಖಕರ ಸಿದ್ಧಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಈ ಮೂವರ ನಡುವೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ನಿಲ್ಲುವಂತಿದೆ. ಈ ಕಥೆಗಳ ಸ್ಥೂಲ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಅವುಗಳ ವರ್ಣರಂಜಿತ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ, ಮತ್ತು ಒಂದು ಬಗೆಯ ನಾಟಕೀಯವಾದ ಮಾನವೀಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯ, ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅಮೇರಿಕನ್ ಕಥಾಲೇಖಕ ಬರ್ಟ ಹಾರ್ಟೇಯ ಕುರಿತು ಹೇಳಲಾಗುವ ' Romantically picturesque human interest " ಅಂಶ. ಕಾರಂತ, ಕುವೆಂಪು 'ಅವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವರ್ಣರಂಜನೆ ತುಂಬ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಆಯಾ ಪಾತ್ರಗಳ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಜೀವಾಳದ ಹೊಂದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣೆದು

ಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಭಾರತೀಸುತರ ಪ್ರಕೃತಿ ವರ್ಣನೆ, ಕೊಡಗಿನ ಕಾಡು ಮೇಡುಗಳ ಬೆಡಗು, ಅಲ್ಲಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರಿಸರ-ಪರಿಕರ ಇವೆಲ್ಲ ಅವರ ಕಥೆಗಳಿಗೆ ಕೇವಲ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ back drops ಆಗಿ ಒಂದು ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಿಸುವ ನೇಪಥ್ಯವಿಧಾನದಂತೆಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಈ ಪರಸ್ಪರ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಿದರೂ ಕಥೆಯ ವಸ್ತು ವಿನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಹಾನಿ ಆಗಲಾರದೆಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾಫಿಯ ಕಂಪು, ಕಿತ್ತಳೆಯ ಕೆಂಪು, ಬನಸಿರಿಯ ಪೆಂಪು, ಕೊಡವರ ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನ, ಊಟ-ಉಪಚಾರ, ದೇವರು-ಧರ್ಮ, ಕಟ್ಟಿ ಕಂದಾಚಾರಗಳು ಈ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಅವು ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ-ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಈ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ವಿವರಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುವುದು 'ಹಲ್ಲು ಕಳಚಿದ ಹಾವಿ'ನಲ್ಲಿ. ಬೆಟ್ಟಪ್ಪನ ಪೂಜೆ-ಜಪಾನುಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದ ಅಯ್ಯನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ. ಅನಂತರ ಮಂಜು ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಮರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಚೀನೀಯರೊಂದಿಗೆ ಸೆಣಸುವ ಮಾದಪ್ಪನ ರುದ್ರ ರಮ್ಯ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ. ಹಾಗೆಯೇ "ಕರೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟ ಕಾರ್ಡೇಲಿಯಾ"ದಲ್ಲಿಯ ಮುತ್ತಣ್ಣ ಅಜ್ಜನ ರುಗ್ಣಸ್ಥಿತಿಯ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿ. ಈಸಂಕಲನದ ಒಂದು ಕತೆ ಹಳೆಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಖ್ಯಾಯಿಕೆ ಪುನಃ ಕಥಿತ—''ಕಾವೇರಿ ಒಲಿದಿತ್ತ ಕನ್ಯೆ". ಒಂದುನೂರಾ ಎಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಡೆಯಿತೆಂಬ ಕಥೆ ಇದು. ಕೊಡಗಿನ ದೊಡ್ಡ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರನ ನೆಚ್ಚಿನ ನಾಯಕ ಎಂಟಿರ್ದೆಯ ಕಡುಗಲಿ ಸೋಮಯ್ಯ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತರುಣಿ (ಜಾನಕಿ) ಯನ್ನು ಮುಸ್ಲಿಂ ಪುಂಡರ ತೆಕ್ಕೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಮಾನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಮುಂದೆ ಆಕೆ ಅವನನ್ನೇ ವರಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗವೂ ಕೊನೆಗೆ ಬರುತ್ತದೆ—ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಆತನೇ ಅವಳನ್ನು ಕಾವೇರಿಯ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಎತ್ತಿ ತಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದಾಗ, (ಅವಳ ಮಡಿವಂತ ಮಾವ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿಯ ಗಂಡನೂ ಅವಳನ್ನು ಮುಸ್ಲಿಂ ಪುಂಡರ ಕೈಗೆ ಬಿಟ್ಟುಓಡಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ಅವಳು ಬಿಡುಗಡೆ ಆಗಿ ಬಂದಾಗಲೂ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ- ಅವಳ ಅಣ್ಣನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅವಳನ್ನು ಜಾತಿಗೆಟ್ಟವಳೆಂದು ಕೈ ಬಿಟ್ಟನು!) ಈ ಕತೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಾತಾವರಣ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಈ ಕತೆಯ ಭಾವ ಕೋನಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗುವುದೂ ನೆಪ ಮಾತ್ರ.

ಇವಿಷ್ಟು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಲೇಖಕರು ಕೊಡಗಿನ, ಮಲಯಾದ ದಟ್ಟಡವಿಯ, ಹಳ್ಳಿಯ, ಹೊಲ ತೋಟಗಳ, ಹೋಟೇಲು-ಕಚೇರಿಗಳ ಸಮರ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಅನೇಕ ಸ್ಥಾನಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು (Locale) ಚಿತ್ರಿಸಿದರೂ ಅವು ಪಾತ್ರ-ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಗೆ ಒಂದು ತಟಸ್ಥ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಕತೆಗಳ ಮುಖ್ಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕ್ಕೆ ಅವು ಅಷ್ಟೇನು ಉದ್ದೀಪಕವೋ ಉತ್ತೇಜಕವೋ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ತನ್ನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪರಿಸರದ ಪರಿಪಾಕವಾಗಿ, ಅಂಗವಾಗಿ ಮೈವೆತ್ತು ನಿಲ್ಲುವ ಒಂದು ಪಾತ್ರ ಲುವಾಂಗ—"ದಾರ ಕಿತ್ತ ಗಾಳಿಪಟ"ದಲ್ಲಿ. ಅವಳು ಈ ಗಾಳಿಪಟದ

ದಾರ. ಮಲಯಾದ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಪರಾರಿಯಾದ ಅಪರಾಧಿ-ಹಿಂದ ಜವಾನ ಮರಚಂಡ ಕಾಳಪ್ಪ (ಊರ್ಫ ಮೇದಂಡ ಪೊನ್ನಪ್ಪ) ನ ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರೇಯಸಿ - ಮಲಯ ಸೈರಂಧ್ರಿ! ಅವಳ ಸ್ವರೂಪ - ಸ್ವಭಾವ ಸ್ವಚ್ಛಂದತೆ ಆ ಜೆಟ್ಟಿದ ಜೀವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಆವಿರ್ಭಾವ. ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮನನ್ನು ಪಲಾಯನಕ್ಕೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಆಕೆ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಗಂಟು ಬಿದ್ದು ನರಳುವಾಗಲೂ ಚಾಕು ಎದೆಗೆ ತಿವಿದುಕೊಂಡು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಅವಳ ಅಪ್ರಾಕೃತ ಸಾಹಸೀಜೀವಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಕ್ರಿಯೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪರಿಸರ ದೊಂದಿಗೆ ಸಮರಸವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಪಾತ್ರಗಳು ಇನ್ನೂ ಎರಡು: "ಮಾಯಮ್ಮ ಮಾಯಿಯ ಕೂಡಾವಳಿ"ಯಲ್ಲಿಯ ನಾಯಕಿ ಮಾಯಮ್ಮ ಮತ್ತು "ಟೊಳ್ಳು ನಂದಿ ಮರ"ದಲ್ಲಿಯ ಚೋಂದಕ್ಕಿ. ಅದರಂತೆಯೇ ಪುರುಷ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ "ಹಲ್ಲು ಕಳಚಿದ ಹಾವಿ" ನಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿನಾಯಕ ಮಾದಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಕುಂಞಮಾಳು ಮೆಚ್ಚಿದ ಗಂಡು–ಚೆರಿಕಂಟ. (ಅವನ ಪ್ರತಿಕೂಲ ನಲ್ಲೆ ಕುಂಞಮಾಳು ಅಚ್ಚ ಕೊಡವತಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ)

ಆದರೆ ಯುದ್ಧದ ನೇರ ಅನುಭವವಿಲ್ಲದ ಅವಲೋಕನೆಯೂ ಸಿದ್ದ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿಯ ನಮ್ಮ ಜವಾನರ ಹೋರಾಟದ ತದ್ರೂಪತೆ ಸಾಧಿಸಿದರೂ ಅವರ ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ಆ ನಾಯಕ ಪಾತ್ರದ ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಸಾಧಿಸಿಲ್ಲ. ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬ ವಾಗ್ಮಿತೆ (Rhetoric) ಇದೆ, ಆವೇಶವಿದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಕೃತಕ ಚಾತುರ್ಯ ಆವರಿಸಿದಂತಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ "ದಾರ ಕಿತ್ತ ಗಾಳಿಪಟ"ದಲ್ಲಿಯ ಆಗ್ನೇಯ ಏಷಿಯಾದ ಸಮರ ಸಂದರ್ಭ ಹೆಚ್ಚು ನೈಜವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಲೇಖಕರ ಇನ್ನೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ನಾಟಕೀಯತೆ. ಇದು ಕತೆಗೆ ಬಣ್ಣ ತುಂಬುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಸಲ ಬಹಳ ಬಣ್ಣವು ಮುಖಚರ್ಯೆಯನ್ನು ಕೆಡಿಸುತ್ತದೆ.—ವಿಶೇಷತಃ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಅಥವಾ ಪೀಠಿಕೆ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಳ್ಳದೇ ಇದ್ದಾಗ. ಅಂಥಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟಕೀಯತೆ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದು ಚಿತ್ರಮಯ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಭಾವಾತಿರೇಕದ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ. ಒಂದೆರಡು ಉದಾಹರಣೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಕು : 'ಕುಂಞಮಾಳು' ತನ್ನ ಅಡವಿಯ ನೆರೆಯಿಂದ ಪರಾರಿಯಾಗಲು ಹೋಗಿ ಹುಲಿ ಕಂಡು ಹೌಹಾರಿ ಮರಳಿ ಅವಳ ಸೆರೆಗೆ ಕಾರಣನಾದ 'ಚೆರಿಕಂಟ'ನ ಅಟ್ಟಹಾಸದ ಮುಕಾ ಬಿಲೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಸಿಗುವುದು. ಅದೇ ರೀತಿ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತಂದೆ ಹಾಗೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬ 'ಕನ್ಯಾರ್ಥಿ' ಕೇಳು ಇವರ ಮುಂದೆ ಚೆರಿಕಂಟನನ್ನೇ ತಾನೂ ಒಲಿದಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಹೆಗಲಿಗೆ ತಲೆ ನೀಡಿ ಪ್ರಣಯ ನಾಟ್ಯದ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರನಾಟ್ಯದ (Tablean) ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷಣಕಾಲ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಅದೇ ರೀತಿ "ಟೊಳ್ಳು ನಂದಿಮರ" ದಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ಚೆಂಗಪ್ಪ ತನ್ನ ಮಗ 'ಚೆಂಗಮಣಿ' (ಅಪ್ಪಚ್ಚು) ಎಂಜಿನೀಯರಿಂಗ್ ಚಾಕರಿಗೆ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬಂದಾಗ ತನ್ನ ಆಫೀಸು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದು ಕದ ಮುಚ್ಚಿ ಮಾತುಕತೆಯ ಕೊನೆಗೆ ವಿಪರೀತ ಭಾವೋನ್ಮಾದ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದು. (ಇದನ್ನು ಆತ

ಅನಂತರದ ಹೋಟೇಲ ಊಟದ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು. ಈ ಭಾವನಾಮಯತೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತನ್ನ ಮತ್ತು ಅಪ್ಪಚ್ಚು ಬಾಯಿಯ ವಿರಸ ವೃತ್ತಾಂತ ಮಗನಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಚೆಂಗಪ್ಪ ಪ್ರದೀರ್ಘ ಪತ್ರ ಬರೆದು ದಪ್ಪಲಕೋಟೆ ಮಗನಿಗೆ ಟ್ರೇನಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು). ಇದೇ ನಾಟಕೀಯತೆ "ಹಲ್ಲು ಕಳಚಿದ ಹಾವಿ"ನಲ್ಲಿ ಮಾದಪ್ಪನ ಮಗನ ಸರ್ಪದಂಶದ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ: ವಿವರ ವರ್ಣನೆ ತೀರಾ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅಷ್ಟು ದೀರ್ಘ ಅವಧಿಯ ನಂತರವೂ ಆ ಹುಡುಗನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಜೀವಾಂಶ ಉಳಿದಿದ್ದೂ ಆತ ನೂರುಗಟ್ಟಳೆ ಕೊಡ ತಣ್ಣೀರ ಅಭಿಷೇಕದನಂತರ ಕಣ್ತೆರೆದದ್ದು ತುಸು ಕೃತಕವೂ ತೀರಾ ಕಥಾನುಕೂಲವೂ ಆಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಭಾಸ "ದಾರಾಕಿತ್ತ ಗಾಳೀಪಟ"ದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯ ಸೊಲ್ಜರರು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬಂದು ಗುಂಡು ಹೊಡೆದು ಕೆಡಹಿದ ಮೇಲೂ ಹಾಗೆ ತೀರಾ ಸನಿಹದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗಲೂ ಉವಾಂಗ ಮತ್ತು ಕಾಳಪ್ಪ (ಪೊನ್ನಪ್ಪ)ರ ನಡುವಿನ ಆ ಕೊನೆಯ ಹೃದಯಂಗಮ ವಿದಾಯಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿಯ ಉತ್ಕಟ ಭಾವ ನಿರ್ಭರ ಸಂವಾದ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದೆಲ್ಲ ಮುಗಿಯುವನಕ ಆ ಸೊಲ್ಜರರು ತಟಸ್ಥರಾಗಿ ತಡೆದು ನಿಂತರೋ? ಈ ಮಾತುಕತೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಕಾಳಪ್ಪ ಉವಾಂಗಳನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಹೊತ್ತು ಗುಡ್ಡದ ಓರೆಗೋ ಬೆಟ್ಟದ ಗವಿಗೋ ಒಯ್ದ ಸೂಚನೆ ಮೊದಲು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶ ಎಷ್ಟೇ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಬಂದರೂ ಅದನ್ನು ಆವರಿಸಿದ "ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ"ಯಲ್ಲಿ ಅದು ರಸಿಕ ಓದುಗರಿಗೆ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ.

ಕೆಲಸಲ ಹೀಗೆ ನಾಟಕೀಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿದ ಮಾತು ಅದನ್ನು ಆಡುವ ಪಾತ್ರದ ಶೀಲಕ್ಕೆ ಆಳವಾದ ಅಪಚಾರ ಮಾಡಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ "ಹಲ್ಲು ಕಳಚಿದ ಹಾವಿ"ನಲ್ಲಿ ಖಲ ಮಾದಪ್ಪನ ಮಗನಿಗೆ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿ ಆತ ಸಾಯಬಿದ್ದಾಗ ಅವನು ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಂತ್ರ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದ ಅಯ್ಯನವರು ಬೆಟ್ಟಪ್ಪನಲ್ಲಿ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ—"ಈ ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ದೂರಿದಾಗ ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪ ಆಲೋಚಿಸಬೇಡವೇ? ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ನೀನು ಸುಬ್ಬಪ್ಪನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಬಿಡುವದೇ?"—ಮಾದಪ್ಪನ ಮಗನಿಗೆ ಬಂದ ವಿಪತ್ತಿಗೆ ತಾನೇ ಕಾರಣನೆಂದು ಅಯ್ಯನವರ ಮನವರಿಕೆ ಆಗಿತ್ತು. ಅಂದರೇನು? ಅಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಸೇಡನ್ನು ಪರಭಾರೆ ನಂಜುಂಡ ಬೆಟ್ಟಪ್ಪನಿಂದ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು! ಇದೂ ಒಂದು ರೀತಿ ಬ್ರಹ್ಮಶಾಪ, ಫಲಿಸಲೂಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದು ಅಯ್ಯನವರ ಅಜಾತ ಶತ್ರುತ್ವಕ್ಕೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ಅಭಯ ಕೋರುವ ಸಾತ್ವಿಕತೆಗೆ ಏನೂ ಭೂಷಣವಲ್ಲ, ದ್ಯೋತಕವೂ ಅಲ್ಲ. ಕತೆಯ ಕೊನೆಗೂ ಮಾದಪ್ಪ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ "ನಾನೊಂದು ವಿಷ ಸರ್ಪ" ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ಜರೆದುಕೊಂಡಾಗಲೂ ಅಯ್ಯ ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವದಿಲ್ಲ. "ಆದದ್ದಾಗಲಿ ಇನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಾಳು. ಬುದ್ಧಿಃ ಕರ್ಮಾನುಸಾರಿಣಿ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ ಅವನ ವಿಷದ ಹಲ್ಲು ಬೆಟ್ಟಪ್ಪ ಕಳಚಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ! ಈ ಸನ್ನಿವೇಶ-ಸಂವಾದ ಒಳ್ಳೇ ನಾಟಕೀಯ ನಿಜ. ಆದರೆ ಅಯ್ಯನವರ

ಸಾತ್ವಿಕತೆಗೆ ಇದು ಒಂದು ಸಾಕ್ಷಿ ಅಲ್ಲ. ಇಂಥ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಸಂಗ "ಮಾಯಮ್ಮ ಮಾಯಿಯ ಕೂಡಾವಳಿ" ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. —ಅದೂ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಭೀಮು ತನ್ನ ನಿಜ ವೃತ್ತಾಂತ ನಾಣಿಗೆ ಹೇಳುವಾಗ: ಮಗ ಚುಬ್ಬುನ ಬೂಟ್ಸು ಪಾಲೀಶ್ ಮಾಡ ಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಸಂದರ್ಭ. ಇದು ತುಂಬ ಚಿತ್ರವೇಧಕವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಂದಂತೆ ಇದೆ. ತನ್ನ ಅಜ್ಞಾತವಾಸದ ಹೊಸ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕೊಡವನಾದರೂ ಭೀಮು ಚುಬ್ಬೂನ ಬೂಟ್ಸು ಒರಸಿ ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚಬಹುದಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೇ ಮಾಯಮ್ಮ ಅವನ ನಿಜರೂಪವನ್ನು ದನಿಯಿಂದ ಆ ಮೊದಲೇ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾಳೆಂದಾಗ ಈ ಪ್ರಸಂಗದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದಲೇ ಅವಳು ಅವನನ್ನು ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಕ್ತಿ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಒಂದು ನಾಟಕೀಯ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ರೋಚಕವಾಗಿ ರೂಪಿಸುವ ಮೋಹವಾಗಿದೆ! (ಈ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಲೇಖಕರು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. "ಈ ನಾಲಾಯಕ ಆಸಾಮಿ" ಇರುವನಕ ತಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಆತ ಹೊರಟಿದ್ದು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ತಾಯಿಯು ತನ್ನ ಹಳೆಯ ಗಂಡನನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಕೂಡಾವಳಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಆತ ಅಲ್ಲಿ ಇರದಿರಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ!)

ಇವೇ ನಾಟಕೀಯ ರೋಚಕತೆಗಾಗಿ "ದಾರ ಕಿತ್ತ ಗಾಳಿಪಟ"ದಲ್ಲಿ ಕಾಳಪ್ಪ ಮರಳಿ ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರಮದೆಯರು ಉದ್ಯಾನಕ್ಕೆ ನೀರೆರೆಯುವ ರಮ್ಯ ಚಿತ್ರಣ ಬಂದಿದೆ. ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೂಡಾವಳಿಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳಾದದ್ದು ಆದೂ ಇಬ್ಬರೂ ಹರಯದ ಚೆಲುವೆಯರನ್ನು ತಂದು-ಅಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಡಿಸುವ ಅಗತ್ಯ ಕಥೆಯ ವಿನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಏನೇನು ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಮುಂದೆ ಇಬ್ಬರೂ ವ್ಯರ್ಥ. ಅವರ ರಂಗ ಪ್ರವೇಶದಿಂದ ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳು ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳೇ ತಲೆ ಎತ್ತುತ್ತವೆ. ಸಣ್ಣ ಕತೆಯ ಪಾತ್ರಪರಿಮಿತಿಗೆ ಇದು ಪೂರಕವೆನಿಸುತ್ತದೆ ಆದರೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ರಮಣೀಯ.

ಆದರೆ ಕೆಲವೆಡೆ ಇಂಥ ನಾಟಕೀಯ ಚಿತ್ರಸರಣಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿಯೇ ಬಂದಿದೆ. ಒಂದೇ ಉದಾಹರಣೆ ಎಂದರೆ "ಟೊಳ್ಳು ನಂದಿಮರ"ದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೆ ಚೊಂದಕ್ಕಿ ಅಪ್ಪಚ್ಚುಗಳಿಂದ ತಾನು ಕಳುಹಿಸಿದ ಒಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಚೆಕ್ಕು ಅಪ್ಪಚ್ಚುವಿನ ರೈಲು ತಿಕೇಟಿನ ಹಾತ್ತಲೂ ಮರಳಿ ಬಂದ ನಂತರ ಅವನ ಬಾಳು ವಿಪ್ಲವಾವಸ್ಥೆ ಸೇರಿದಾಗ ವಿಪರೀತ ಮದ್ಯಕುಡಿದರೂ ನಿದ್ದೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹೊರಳಾಡುವಾಗಿನ ಅವನ ಉದ್ಭ್ರಾಂತ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಮಾಯವಾಗುವ ಹಳೆಯ ಚೊಂದಕ್ಕಳ ಒಡನಾಟದ ನೆನಹುಗಳ ಚಿತ್ರಗಳು! ಅದೇ ರೀತಿ "ನಮ್ಮ ಎಲುವುಗಳ ಮೇಲೆ" ಕತೆಯ ಆರಂಭದ ಮುದ್ದು ಮುದಿ ಮಾಚು ತನ್ನ ಮೈಗೆ ಹೊಳೆಯ ನೀರು ಚೆಲ್ಲುವಳೆಂಬ ಮಾದಪ್ಪನ ಕನವರಿಕೆ.

ಈ ನಾಟ್ಯಮಯತೆಯೊಂದಿಗೆ ಪಳಗಿದ್ದು ಭಾರತೀಸುತರ ರಮ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದ

(ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್) ಸುಸಂಬದ್ಧ ಪಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಒಲವು ಮತ್ತು ಕಸುಬುಗಾರಿಕೆ. ಲೇಖಕರು ಮಾನವೀ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಶಿಷ್ಟ ವಿಕೃತಿಗಳನ್ನಾಗಲಿ ವಿಶೇಷ ಆಳಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಕೆದಕಲು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಪಾತ್ರಗಳ ವೇಷ ಭೂಷಣ ಭಂಗಿ ಭಾಷೆ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾದರೂ ಒಳ ವ್ಯೆಯಿಂದ ಅವೆಲ್ಲ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮಾದರಿ (Type). ಒಂದೇ ನಾಟಕ ಕಂಪನಿಯ ನಟರು ಹಲವಾರು ನಾಟಕಗಳನ್ನಾಡಿದರೂ ಅವರ ಸತ್ವದ ಇತಿಮಿತಿಗಳಿಂದ ಅವರ ವಿಭಿನ್ನ ಪಾತ್ರಾಭಿನಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ರೀತಿ ತದ್ರೂಪ ಹೊಳೆಯುವಂತೆ ಈ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವೇ ಪಡಿಯಚ್ಚು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ—ವೇಕ ಫೀಲ್ಡದ ವಿಕಾರನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿಯ ಸ್ವಭಾವ ಸಾರೂಪ್ಯದಂತೆ! ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಒಂದೇ ಸರಳ ಭಾವಜೀವಿ ಸಾಧ್ವಿಗಳು. ಸಾತ್ವಿಕರು ಇಲ್ಲವೇ ಬೆಡಗುಗಾರ್ತಿ ವಿಲಾಸಿನಿಯರು. "ಅನ್ನುವಿನ ನೋಂಪಿ"ಯ ಅನ್ನು "ಕುಂಞಾಮಾಳು ಮೆಚ್ಚಿದ ಗಂಡ"ನಲ್ಲಿಯ ಕುಂಞಾಮಾಳು, "ಟೊಳ್ಳು ನಂದಿಮರ"ದ ಚೊಂದಕ್ಕ, "ದಾರಕಿತ್ತ ಗಾಳಿಪಟ"ದಲ್ಲಿಯ ತೀರ ದೂರದ ದೇಶದವಳಾದರೂ ಲುವಾಂಗ —ಯಾರೇನು? ಎಲ್ಲ ಒಂದೇ ಲೋಹದ ವಿವಿಧ ರೂಹಿನಲ್ಲಿ ಎರಕ ಹೊಯ್ದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು. ಇವರೆಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಬಹುಕಾಲ ಮರೆಯಲ್ಲಿದ್ದೂ ಚಿರಕಾಲ ಮರೆಯಲಾಗದ ಹೆಣ್ಣು "ಟೊಳ್ಳು ನಂದೀಮರ"ದ ಚೊಂದಕ್ಕಿ, ತ್ಯಾಗಮಯಿ ಅಷ್ಟೇ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿನಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ಕಾರ್ಡೇಲಿಯಾಳ ನೆನಪು ತರಿಸಿಕೊಡುವ ಮುತ್ತಣ್ಣ ಅಜ್ಜನ ಮಗಳು ತಂಗು ಸತ್ವತಃ ಮಾಯನ್ನು ಮಾಯಿಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಾಳೆ.

ಕತೆಗಳ ಪುರುಷಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂಇದೇ ತರಹದ ಸಾಮ್ಯ ಸಮಾಂತರತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅಯ್ಯನವರನ್ನು ಕಾಡುವ ಮಾದಪ್ಪ ಅನ್ನುಳ ನೋಂಪಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ ಅವಳ ತಂದೆ, ಚೆಂಗಪ್ಪನನ್ನು ತನ್ನ ಮಗಳಿಗಾಗಿ "ಕೊಂಡುಕೊಂಡ" ಲಕ್ಷ್ಮಾಧೀಶ ತಮ್ಮಯ್ಯ ಇವರೆಲ್ಲ ಒಂದು ಮಾದರಿ. ಸಾಹಸಿಗಳಾದ ಚಿರಿಕಂಟ ಮತ್ತು "ಕಾವೇರಿ ಒಲಿದಿತ್ತ ಕನ್ಯೆ"ಯ ಹೃದಯ ಗೆದ್ದ ಸೋಮಯ್ಯ ಒಂದು ಅಚ್ಚು. ಅದೇ ರೀತಿ ಅನ್ನುಳ ಕೈಹಿಡಿಯಬಂದ ಜೆಫ್ರಿ ಮತ್ತು ಕುಂಞಾಮಾಳೂಳನ್ನು ಕಾಮಿಸಿಬಂದ ಕೇಳು ಒಂದೇ ಮಾದರಿ. ಹೆಂಡತಿಯ ನೆನಪು ಕಾಡುವ ಪುಟ್ಟಗೆ ಜವಾನ್ ಮಾದಪ್ಪ ಹಿರಿಯ ಎಂಜನೀಯರ ಅಧಿಕಾರಿ ಚೆಂಗಪ್ಪ, ಯುದ್ಧರಂಗದಿಂದ ಮರಳಿದ ಕಾಳಪ್ಪ—ಎಲ್ಲ ಒಂದೇ ಮಾದರಿ.

ಹೀಗೆ ಕೆಲವೇ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹಲವು ಆಟಗಳನ್ನು ಆಡುವಂತೆ, ಕೆಲವೇ ಬಣ್ಣದ ಬಳೆಯ ಚೂರುಗಳು "ಕ್ಯಾಲೀಡೊಸ್ಕೊಪಿ" ನಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ರೂಹು-ರಚನೆಗಳನ್ನು ಒಡಮೂಡಿಸುವಂತೆ ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವದ ಕೆಲವೇ ಮಾದರಿಗಳನ್ನೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭ-ಸಂವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಒಡನಾಡಿಸಿ ಲೇಖಕರು ತುಂಬ ಸ್ವಾರಸ್ಯದ ಹಲವಾರು ಕಥೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ—ಜೇನ್‌ಕನ್ರೋನಳಂತೆ

ಈ ರೂಪಣದ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕಾರಣ ಲೇಖಕರ ಕಥನ ಕೌಶಲ-ಅಥವಾ

ಸಂವಿಧಾನದ ವೈಖರಿಯ ಇಲ್ಲವೇ ವಸ್ತುವಿನ್ಯಾಸದ ಕಲಾಸಿದ್ಧಿ. ಇವರ ವಸ್ತು ಕಥೆ ಆಗುವಾಗ ಮಾಯಾ ಕವಾಟ (Magic casements) ಗಳಂತೆ ಒಂದರಿಂದೊಂದು ತೆರೆದು ಕೊಳ್ಳುವ ಅಂಕಣಗಳ ಸೋಜಿಗ ಅತ್ಯಂತ ಹೃದ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಒಂದು (classical) ಮಾದರಿ "ಟೊಳ್ಳು ನಂದಿಪುರದ" ಸಂವಿಧಾನ ವಿಕಾಸ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಲೇಖಕ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಸುಖ ಪರ್ಯವಸಾನವಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು. ಅದೂ ಕೆಂಗಪ್ಪನ ಭೆಟ್ಟಿಗೆ ತಂದೆಯನ್ನು ಆತನಕವೂ ನೋಡದ ಅಪ್ಪಚ್ಚು ಇಂಟರ್‌ವ್ಯೂಗಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಆ ಪುತ್ರ ಸಮಾಗಮದಲ್ಲಿ ಕತೆ ಮುಗಿಯಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಭಾರತೀಸುತರು ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ತಂದೆ ಮಗನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಾಡು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಮುಂದರಿಯಿತು. ಆಮೇಲೂ ಮಗನನ್ನು ಒಂದು ಸಾವಿರರೂಪಾಯಿ ಪ್ರದೀರ್ಘ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟಾಗ ಮುಗಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಮುಗಿತಾಯವಿಲ್ಲ. ಮಗನಿಂದ ಪತ್ರಚೆಕ್ಕು ಎಲ್ಲ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದವು ಆ ಮೇಲೆ ಕೆಂಗಪ್ಪನ ಬಾಳು ಪೂರ್ತಿ ಹದಗೆಟ್ಟೇ ಹೋಯಿತು. ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯತ್ತ ಧಾವಿಸಿತು. ಈ ಓಟದಿಂದಲೇ ಕತೆಯ ಆರಂಭ. ಸಾವಿನ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆ ಇಟ್ಟು ಮಲಗಿದ ಕೆಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ತಾನು ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಕೂತು ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಊರಿಗೆಲ್ಲಾ ಓಡಿದ ಭಾಸ. ಒಳ ಒಳಗೇ ಹೊದರಿನಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಹತ್ತಿ ಉರಿಯುವ ಪ್ರಚಂಡ ನಂದಿಪುರದ ನೆನಪು. ಅಧಿಕಾರ, ಐಶ್ವರ್ಯ ಎಲ್ಲದರ ಶಿಖರವೇರಿ ನಿಂತ ಆತನೇ ಆ ನಂದಿಪುರ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವನ ಅಧಃಪಾತ!

ಅದೇ ರೀತಿ "ದಾರಕಿತ್ತ ಗಾಳಿಪಟ" ಅಲ್ಲಿಯೂ ಪೊನ್ನಪ್ಪನಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮರಚಂಡ ಕಾಳಪ್ಪನ ಇನ್ನೊಂದು ಬದುಕಿನ ಕತೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುರುವಾಗಿ ಮೂಲವಸ್ತುವಿಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ಕಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಲುವಾಂಗಳ ಕರುಣ ರಮ್ಯ ಪ್ರಣಯದ ಕಥಾಂತರ. ಅದರಂತೆಯೇ ಮಾಯಮ್ಮನ ಕೂಡಾವಳಿ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಗೂಮ ಭೀಮೂನ ಉತ್ತರ ಚರಿತ ಸುರುಳಿ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಕಥೆಗಾರ ಮೊದಲೇ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಆಟದ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಇಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆಯಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಎಲೆ ಹೊರಗೆ ತರುತ್ತಾನೆ. ಅವಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಕಳೆ ಏರುತ್ತದೆ ಈ ಒಂದು ಕಥಾಶಿಲ್ಪದ ಹದಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಈ ಕತೆಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಅನುಸ್ಯೂತವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಲತಃ ವೈವಿಧ್ಯ ಕಡಿಮೆ. "ನನ್ನ ಎಲುವುಗಳ ಮೇಲೆ" ಮತ್ತು "ಕರೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟ ಕಾರ್ಡೇಲಿಯಾ"ಗಳಲ್ಲಿ Flash Back ತಂತ್ರ ಬಳಗಿದೆ. ಅದು "ಟೊಳ್ಳು ನಂದಿಪುರ", "ದಾರಕಿತ್ತ ಗಾಳಿಪಟ"ಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಬಂದ ತ್ರಿಕೋನಾತ್ಮಕ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯ ವೈಷಮ್ಯ Parallelism ಮತ್ತು Contrast ಗಳ ತತ್ವ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಕುಂಞಮಾಳುಗೆ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರಿಯಕರರು. ಹಾಗೆಯೆ ಅನ್ನುಗೆ ಇಬ್ಬರು. ಆದರೆ ಈ ತ್ರಿಕೋನಗಳು ಸಮದ್ವಿಭುಜ ತ್ರಿಕೋನ

ಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷಮ ದ್ವಿಭುಜ ತ್ರಿಕೋನಗಳು. ಆದರೆ ತಳರೇಖೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಣ್ಣ (ದುರ್ಬಲ) ಭುಜವನ್ನೇ ಕೂಡಿ ಇದಿರಾದ ದೊಡ್ಡ (ಬಲಿಷ್ಠ) ಭುಜವನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಮೇಲಿನ ಎರಡೂ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಯಿಕೆಯರು ಕೊನೆಗೂ ಏರಿಸುವದು ತಮ್ಮ ಅಗಲಿ ಹೋದ ಮೊದಲಿನ ಪ್ರಿಯತಮರನ್ನೇ ಸ್ನಲೇ!

ಇನ್ನು ಎರಡು ತ್ರಿಕೋನಾತ್ಮಕ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನಿಗೆ ಒಲಿದ ಇಲ್ಲವೇ ಕಟ್ಟು ಬಿದ್ದ ಎರಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳು. "ಟೊಳ್ಳು ನಂದಿ ಮರ"ದಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ಹೆಂಡತಿ ಚೊಂದಕ್ಕಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೆಡಗುಗಾರ್ತಿ ರೀಟಾಳ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಗೋಳಾಡುತ್ತಾನೆ. "ದಾರ ಕಿತ್ತ ಗಾಳಿಪಟ"ದಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಕಾಳಪ್ಪನಿಗೆ ಮಲಯಾದಲ್ಲಿ ಲುವಾಂಗ ಗಂಟು ಬೀಳುತ್ತಾಳೆ (ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ ಗಿರಿಯ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಬೀಳಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ:)

ಇಲ್ಲಿಯ ವೈಷಮ್ಯವೆಂದರೆ ರೀಟಾಳಂತೆ ಲುವಾಂಗ ಅಲ್ಲ. ಚೆಂಗಪ್ಪ ಕೊನೆಗೂ ಚೊಂದಕ್ಕಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕೂಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಾಳಪ್ಪ ಕೂಡಲು ಮರಳಿ ಬಂದು ಅವಳು ತನ್ನ ತಮ್ಮನೊಂದಿಗೇ ಕೂಡಾವಳಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಕಂಡು (ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಅವಳ ಬಗೆಗೆ ಅಸಹ್ಯಪಟ್ಟು!) ಕೊನೆಗೆ ಅವಳಿಗಾಗಿ ತಾನೇ ಹೊರಟೆದ್ದು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಚೆಂಗಪ್ಪ ಹತಾಶನಾಗಿ ವಿವಶನಾಗಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದರೆ ಕಾಳಪ್ಪ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಗೃಹತ್ಯಾಗ (ದೇಶತ್ಯಾಗ) ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಲೇಖಕನು ತನಗೆ ಬೇಕಾದಾಗ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಕಥೆಯಿಂದ ಕೆಲಕಾಲ ದೂರವಿಡಲು ಹೇಗಾದರೂ ಜೇಲಿಗೆ ಅಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಚಿರಿಕಂಟ ಕಳ್ಳ ಭಟ್ಟಿಗಾಗಿ, ಭೀಮ ಯಾರೋ ಮರವ್ಯಾಪಾರಿಯ ಕೊಲೆ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ, ಕಾಳಪ್ಪ ಮಲಯಾದಲ್ಲಿ ರಾಜದ್ರೋಹಕ್ಕಾಗಿ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಬರುತ್ತಾರೆ, ಮರಳಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಮನೆಯ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಗುರುತು ಸಿಗದಂತೆ ಭೀಮ ಹಾಗೂ ಕಾಳಪ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ರೂಪರಾಗುತ್ತಾರೆ

"ಮಾಯಮ್ಮ ಮಾಯಿಯ ಕೂಡಾವಳಿ" ಒಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ರವೀಂದ್ರನಾಥರ ಶೈಲಿಯ ಸ್ಪರ್ಶ Tagore Touch ಇದೆ. ಮಾಯಮ್ಮ ಹೊಲಗೆಲಸದ ಆಳು ಕುರೂಪ ಗಾಮನನ್ನೇ ಮದುವೆ ಆಗುತ್ತಾಳೆ. ಇದರಿಂದ ಊರಿನವರಂತೆ ಓದುಗರ ಕುತೂಹಲವೂ ವಿಪರೀತ ಕೆರಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವಳು ತನ್ನ ಗಂಡನೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಾವಳಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಕೇಳಿದಾಗ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸೋಜಿಗ! ಆ ಕತೆಗೂ ಮುಂದೆ ಕಾಲು ಮೂಡುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕತೆಯ ಕೊನೆ ಮಗನಿಗಾಗಿ ತಂದೆಯ ಗುಪ್ತ ತ್ಯಾಗದಲ್ಲಿ.

ಭೀಮನ ತ್ಯಾಗ, ಕಾಳಪ್ಪನ ತ್ಯಾಗ, ಕೆಂಗಪ್ಪನ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ, ಚೊಂದಕ್ಕಿಯ ತ್ಯಾಗ ಲುವಾಂಗಳ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ—ಈ ಹಾದಿ ಲೇಖಕರ ಹೃದಯವಂತಿಕೆಯ ವಿನ್ಯಾಸ.

ಈ ಹೃದಯವಂತಿಕೆಯ ವಿನ್ಯಾಸ ಒಂದು ಗಾಂಧೀವಾದದ "ಗತ್ತು". ಹೃದಯ

ಪರಿವರ್ತನೆ– ಇದರ ಮೂಲಬಿಂಬ. “ಹಲ್ಲು ಕಳಚಿದ ಹಾವಿ”ನಲ್ಲಿ – ಅಯ್ಯನವರ ಅಹಿಂಸಾಮಯ ಜೀವನ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿ ಮೂರ್ತೀಭವಿಸಿದೆ. ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ, ಪಾಪಿಗೆ ಕ್ಷಮೆಯಿಂದಲೇ ಮನಃಪಲ್ಲಟ. ತಾಮಸವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ಸಾತ್ವಿಕ ವಿವೇಕ, ಕನ್ಯಾಹರಣ ಮಾಡಿಯೂ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಬಲಾತ್ಕಾರ ಮಾಡದೆ ಅವಳ ಎದೆ ಒಲವಿಗಾಗಿ ಕಾಯುವ ಪುಂಡನ ಹೃದಯವಂತಿಕೆ, ಪತಿಯ ಅನ್ಯಾಯ ಅನಾಚಾರಗಳನ್ನು ಮನಸಾ ಕ್ಷಮಿಸಿಯೂ ಅವನನ್ನು ಮರಳಿ ತನ್ನವನಾಗಲು ಬಯಸದ ವೀರಪತ್ನಿಯ ಶಾಂತ ತೇಜಸ್ವಿತೆ, ತಂದೆ ತಾಯಿ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ದೂರ ಮಾಡಿದರೂ ತನ್ನ ತತ್ವನಿಷ್ಠೆಯ ನಿಷ್ಠುರದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರನ್ನು ಎದೆಯಾಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾ ತಂದೆಯ ಕರೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟು ಓಡಿಬರುವ ಅಷ್ಟೇ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಮಗಳ ಛಲವಾದಕ್ಕೆ ಇಳಿಯದ ಸಾತ್ವಿಕ ಹಟ. ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಪತಿಯ ಕಾಲ್ತೊಡಕಾಗಬಾರದೆಂದು ಅವನ ನೆರವು ಅತಿಯಾಗಿ ಬೇಕಾದಾಗಲೇ ಅವನಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಲು ಅವನ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲು ತಾನೇ ಎದೆ ಇರಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಅದೇ ಸ್ತ್ರೀ ಚರಿತ್ರದ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾದರಿ. ತನಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಕಂಡಂತೆ ತನ್ನ ದಿಟಕ್ಕಾಗಿ ಲೋಕಾಪವಾದವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಮನಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಪ್ರೌಢೆಯ ಮನೋಬಲ, ಎಂಥ ದುಷ್ಟ ದೌರ್ಬಲ್ಯದ ಮೋಹಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾದರೂ ಕೊನೆಗೆ ಸತ್ಯದ ನ್ಯಾಯದ ಆಹ್ವಾನಕ್ಕೆ ಓಗೊಡುವ, ಸೋಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಖಲ ಪೌರುಷ—ಒಟ್ಟಾರೆ ಓದುಗನ ಆಸಕ್ತಿ ಕೆರಳಿಸುತ್ತಾ– ಕಥೆಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಕಾಪಾಡಿ ಒಯ್ಯುತ್ತಾ ಅವರಿಗೆ ಚಕಿತಗೊಳಿಸಿದರೂ ವಿಪರೀತ ಮಾನಸಿಕ ಆಘಾತಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡದೆ ಅವರ ಎಣಿಕೆಗೆ ಮೋಸ ಮಾಡದೆ ಕತೆ ಮುಗಿಸುವ ಸಂಭಾವಿತತನ— ಇವು ಭಾರತೀಸುತರ ಕಥನ ಕಲೆಯ ತಳಹದಿಯ ಪರಿಷ್ಕೃತವಾದರೂ ಪರಂಪರೆ ಬಿಡದ ನೀತಿಪರೌಢ್ಯವೆನ್ನಬಹುದು.

ಉತ್ತಮ ಗಾಯಕನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಶ್ರುತಿಗೆ ದನಿಗೂಡಿಸಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ರಾಗದ ಜೀವಸ್ವರವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ದೀಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಭಾರತೀಸುತರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕತೆಯ ಆರಂಭವೂ ಅದೇ ರೀತಿ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. “ಕುಂಞಮಾಳು ಮೆಚ್ಚಿದ ಗಂಡು”, “ಟೊಳ್ಳು ನಂದೀ ಮರ”, “ದಾರಕಿತ್ತಗಾಳೀ ಪಟ”—ಇವೆಲ್ಲ ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಸಾಕ್ಷಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಕತೆಯ ಮುಗಿತಾಯ ಎಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಕಸುಬುಗಾರಿಕೆ ಈ ಹಿರಿಯ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಗೆ ಕರಗತವಾಗಿದೆ. ಕತೆಯ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗದೆ ನಾಟ್ಯಮಯವಾಗಿ ಘಟನಾ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಪಾತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಹಕರಿಸಿಯೇ ಲೇಖಕ ಓದುಗರೊಂದಿಗೆ ಒಡನಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಕಥೆಯ ಈ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸ್ಥೂಲ ಪ್ರಕಾರಗಳು. ಪಾತ್ರದ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರೇರಿತವಾಗುವದೊಂದು Character motivated action) -ಒಂದು ಭಾವ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಘಟನೆ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗುವದು ಇನ್ನೊಂದು (Mood dominated inevident)· ಕುಂಞಮಾಳು ಚೆರಿಕಂಟನಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಓಡುವದು, ಮಾದಪ್ಪ ಚೀನಿ ಸೈನಿಕರ ಮೇಲೆ ಬಲಾಬಲದ ಪರಿವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಏರಿ ಹೋಗಿ ಎರಗುವದು,

ಜಾನಕಿ ಸೋಮಯ್ಯನನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತ ಕಾವೇರಿಗೆ ಹಾರಿಕೊಳ್ಳುವದು, ದುಬ್ಬ-ಭೀಮು ಬೂಟ್ಸ್ ಪ್ರಸಂಗ ಇತ್ಯಾದಿ ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಕಾರದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ಭಾರತೀಸುತರ ಕತೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮೊದಲನೆಯ ಪ್ರಕಾರದ ಪಾತ್ರ ಕ್ರಿಯಾ ಸಂಘಟನೆಗಳಿಂದಲೇ ತುಂಬಿವೆ.

ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅಮೇರಿಕನ್ ಕತೆಗಾರ ಬರ್ಟ ಹಾರ್ಟೆಯು ಬಗೆಗೆ ಹೇಳಲಾಗುವ ಕೆಲವು ಮಾತು ನಮ್ಮ ಈ ಕಥೆಗಾರರಿಗೂ ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತಿವೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಡು ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ ನಲಿದು ಬೆಳೆದ raw, rugged flamboyant – ಪಾತ್ರಗಳ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಸಿದ್ಧಹಸ್ತರು. ಸೋಜಿಗದ ಕಥಾ ಮುಗಿತಾಯ (trick-ending) ಇವರ ಕಥಾ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವೆನ್ನಬಹುದು. (ಅತಿ ವಿಸ್ತಾರದ ಭಯದಿಂದ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವದಿಲ್ಲ.)

ಇದಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಇವರ Romantically picturesque human interest ಕಥೆ, Local colour ಕಥೆ, (ಆದರೆ ಈ ಮಾದರಿಗೆ ಇವರೆ ಮೊದಲಿಗರಲ್ಲ, ಕೊನೆಯವರೂ ಅಲ್ಲ) ಇವರು ಹಾಸ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಕರುಣವನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚು ಹತೋಟಿಯಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಬಲ್ಲರು. ಉತ್ತಾನವಾಗದ ಶೃಂಗಾರ, ಹಿಂಸ್ರವೆನಿಸದ ಸಾಹಸ, ಕೃತಕವಲ್ಲದ ನಾಗರಿಕತೆ, ಗೊಡ್ಡಾಗಿ ಕಾಣದ ಕಾಡಾಡಿ ಬದುಕು, ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕೃತಿ ವರ್ಣನೆ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತುಸು ಗ್ರಾಂಥಿಕವೆನಿಸಿದರೂ ಓಘವುಳ್ಳ ಭಾಷಾಸರಣಿ, ಸೂತ್ರದ ಗೊಂಬೆಗಳಾಗದ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಪಾತ್ರರಚನೆ—ಈ ಕಥನಕಲೆಯು ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಗುಣಗಳು.

ಈ ಗುಣಗಳ ಅಂಗವಾಗಿಯೇ ಲೇಖಕರ ಇನ್ನೊಂದು ಒಲವು ಎತ್ತಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಅದು ಪ್ರತೀಕ ರೂಪವಾಗಿ ಒಂದು ಹಿರಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು. ಇದರ ಎರಡು ಸ್ತುತ್ಯ ಹಾಗೂ ಯಶಸ್ವೀ ಉದಾಹರಣೆಗಳೆಂದರೆ ಆಯಾ ಕತೆಯ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳಾದ "ಟೊಳ್ಳು ನಂದಿ ಮರ" ಮತ್ತು "ದಾರ ಕಿತ್ತ ಗಾಳಿಪಟ". ಘನತೆ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಅಧಿಕಾರಗಳಿಂದ ಕೊಬ್ಬಿ ಬೆಳೆದ ಕೆಂಗಪ್ಪನ ಪೊಳ್ಳುಬಿಂಕದ ಬಾಳಿಗೆ ಟೊಳ್ಳು ನಂದಿ ಮರ ಯೋಗ್ಯ ಪ್ರತೀಕ. ಅದನ್ನು ಲೇಖಕರು ಕಥನದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅವನ ಅಂತರ್ದಾಹದ ಬದುಕಿನೊಂದಿಗೆ ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ಹೊಂದಿಸಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಮರದ ಉರಿಯುವ ಹೊದರಿನಲ್ಲಿ ಚೊಂದಕ್ಕಿ ಹೊಕ್ಕಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಈ ನೀಳ್ಗತೆ ಕನ್ನಡ ಉತ್ತಮ ಕತೆಗಳ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅದರ ನಂತರ ನಿಲ್ಲುವ ಕತೆ ಮರಚಂಡ ಕಾಳಪ್ಪನದು. ಆತನ ಬದುಕು ದಾರ ಕಿತ್ತ ಗಾಳಿಪಟ. ಕಥೆಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಆತನ ನಿಲುವೆ ಅಸಮಂಜಸವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಆ ಕುರಿತು ಅವನ ಮನಸ್ಸೆ ಅವನನ್ನು ಚುಚ್ಚಿ ಚಿವುಟಿ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದಾಗ ಆತ ಮನೆಗೆ ಮರಳಿದನನು ಮಡದಿಯ ಹೊಸ ಬಾಳಿಗೆ ನಂಟು ಕಲಿಸಬಾರದೆಂದು ಹೊರಟೆದ್ದು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಲೇಖಕರು ಕತೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮುಗಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರ ಕಲಾ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅದನ್ನು ಮುಂದರಿಸಿ

ಮುಂದಿನ ಪಟ್ಟಣದ ಹೊರಬಯಲಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಪಟ ಹಾರಿಸುವ ಮಕ್ಕಳ ಇದುರಿಗೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿ ದಾರ ಕಿತ್ತು ದಿಗ್ಗೆಟ್ಟ ಗಾಳಿಪಟ ಆತ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಕಾಳಪ್ಪನಿಗೆ ತನ್ನ ಬಾಳಿನ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತಂಬ ಸೊಗಸಾದ ಪ್ರತಿಸೂ ಪ್ರಯೋಗವಿದು.

ಆದರೆ ಕಥಾ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯೊದ "ಆ" ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಣ್ಣ ಅಜ್ಜನಿಗೆ ಮಗಳು ಹೇಳಿದ "ಕಿಂಗಿಲಿಯೂದ" ಕತೆ ನೆನಪಾಗಿದ್ದು ಸರಿ. ಆದರೆ ಲೇಖಕರು ಅದನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರೇಕೋ! ಸಿಜವಾಗಿ ತಂಗುವಿಸ ಪಿತೃವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಇನ್ನೂ ಉಜ್ವಲ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅವಳು ತಂದೆ ಕಾರ್ಡು ಬರೆಯದೇ ತಾನಾಗಿಯೇ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಆತನ ಶುಶ್ರೂಷೆಗೆ ಧಾವಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಅವನ ಕಾರ್ಡಿಗೆ ಓಡಿಬಂದ ಕಾರ್ಡೇಲಿಯಾ ಅವಳು! ಕಥಾ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಕೊಡುವಷ್ಟು ಸತ್ವದ ಕಥೆ ಇದಲ್ಲ. ಕಥೆಯ ಕೊನೆ ಓದುಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ.

"ಹಲ್ಲು ಕಳಚಿದ ಹಾವು" ಸಮರ್ಪಕ ಪ್ರತೀಕ. ಮಾದಪ್ಪನ ಮಗನಿಗೆ ಹಾವೇ ಕಚ್ಚಿದ್ದು ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಮಂಜಸ್ಯ ತುಂಬುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಆತನೇ ತಾನು ವಿಷಸರ್ಪನೆಂದು ಕೊಂಡಾಗ ಅದೇ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಜೆಟ್ಟಪ್ಪ (ಶಿವ) ನ ಕೈಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡ ನಿರ್ವಿಷ ಸರ್ಪ ನಿಗೆ ಆಯ್ಯನವರು ಹೋಲಿಸುವದು ಇನ್ನಷ್ಟು ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗುವುದು. (ಆದರೆ ಶಿವನು ಕೈ ಕೊರಳಿಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಸರ್ಪಗಳು ಹಲ್ಲು ಕಿತ್ತು ನಿರುಪದ್ರವಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿದನೇ ?)

ಸಂವಾದಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ಸಾರವತ್ತಾಗಿ ಬಂದರೂ ಅವು ಗಳ ಭಾಷೆ ಕೆಲಸಲ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಎಲ್ಲ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಸರಪೆಸಿಸುವ ದೋಷ. ಅತಿರಂಜನೆ, ಅವಾಸ್ತವತೆ (ಆಭಾಸ), ಕತೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕರುಣವನ್ನು ತರಲು ಮಾಡಿದ ಸೂತ್ರ ಚಾಲನೆ, ಆಂತರಿಕಕ್ಕಿಂತ ಬಾಹ್ಯ ನಿಮಿತ್ತಗಳಿಂದ ಪಾತ್ರ-ಚರಿತ್ರ ಪಲ್ಲಟದ ಸಾಧನೆ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸಹೇತುಕವಾಗಿ ತುಂಬುವ ಚಪಲ — ಇವೆಲ್ಲ ಕುಂದುಗಳನ್ನು ತೇಲಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಶಕ್ತಿ ಭಾರತೀ ಸುತರ ಚಿತ್ರಣ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಕಥನಕಲೆಯ ಹಾಸು-ಬೀಸುಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕೆಲವು ದೋಷಗಳು ತಿಂಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನ ಕಲೆಗಳಂತೆ ಪೂರ್ತಿ ಲೋಪವಾಗಿ ಭಾರತೀಸುತರ ಕಲಾ ಪೌರ್ಣಿಮೆಯ ರಸ ವಂತಿಕೆಯ ಹಾಲು ಚೆಲ್ಲಿದಂತೆ ಹೃದಯಾಹ್ಲಾದಕರವಾಗಿ ಕೊಡವರ ಬದುಕಿನ ಈ ಜೀವಂತ ತುಣುಕುಗಳನ್ನು ಥಳ ಥಳಗಿ ಬೆಳಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ.

ಭಾಗ ೫

ಶಿಶುಸುಜ್ಯೋತಿ

ಕಾವೇರಿಕನ್ನಿಕೆಯರು ಸಂಗಮಿಸುವಲ್ಲಿ ಸುಜ್ಯೋತಿಯೂ ಸೇರುತ್ತ ದೆಂದೂ ಅದು ಗುಪ್ತಗಾಮಿನಿಯೆಂದೂ (ಗಂಗಾ-ಯಮುನಾ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿರುವ ಸರಸ್ವತಿಯಂತೆ) ಜನರ ನಂಬುಗೆ. ಬ್ರಹ್ಮಕುವರಿ ಕವೇರನ ಸಾಕುಮಗಳು ಕಾವೇರಿಯ ಸಖಿಯರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಿಕೆಯಂತೆ ಸುಜ್ಯೋತಿಯೂ ಒಬ್ಬಳು ಎನ್ನು ವುದು ಪುರಾಣಗಳ ಹೇಳಿಕೆ. ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಯೆಂತಿದ್ದರೂ ಭಾಗ ಮಂಡಲದ ಸಂಗಮವು ಮೂರು ನದಿಗಳ ಕೂಡಿಕೆಯೆಂಬ ದೃಢ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಭಕ್ತರು ಅದರಲ್ಲಿ ಮಿಂದು-ಮೈ ತೊಳೆದು ಪುನೀತರಾಗುತ್ತಾರೆ ಕಾವೇರಿ ಕನ್ನಿಕೆಯರ ಜತೆಗೆ ಸುಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ನೆನೆದು ಹರಕೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸ್ರೋತವು ಕಾದಂಬರಿ ಕಾವೇರಿಯಾಗಿ ಕಥಾ ಕನ್ನಿಕೆಯಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸಿದಂತೆ-ಶಿಶು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸುಜ್ಯೋತಿಯಾಗಿಯೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ 'ಶಿಶು' ಗಳಾಗಿರುವವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರಚನೆಯೂ ಅವರಿಂದಾಗಿದೆ.

ಪ್ರೌಢರಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ, ಬುದ್ಧಿಗೆ ಗ್ರಾಸವಾಗುವ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಾದ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೋ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳನ್ನೋ ಬರೆಯುವಷ್ಟೇ ಜಟಿಲವಾದ ಶಿಶು ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರತಿಭೆಯ ದ್ಯೋತಕ. ಕತೆಯನ್ನು ಕೇಳುವಲ್ಲಿ ಸಹಜ ಕುತೂಹಲ ವನ್ನೂ ಪಡೆದಿರುವ ಎಳೆಯರ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿ-ಬೆಳಸಿ ಆನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಂತಹ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಂತ ಹುದು. ಯಾವ ಹರೆಯಕ್ಕೆ (ದೈಹಿಕ-ಮಾನಸಿಕ) ಯಾವ ಬಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ರುಚಿಸಬಲ್ಲುದು ಎಂಬುದನ್ನರಿಯುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಅಂಶ. ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾಗಿದ್ದು ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಳವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಮರ್ಥ ರಾದ ಭಾರತೀಸುತರು ಸುಮಾರು ೫೦ ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿ ಗಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಕ್ಷರ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದ ನವಸಾಕ್ಷರ ವಯಸ್ಕರಿಗಾಗಿಯೂ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಹೊತ್ತಗೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅವುಗಳ ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಚಯ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ.

ಚಿರಂತನ

ಕಳ್ಳರ ಫಜೀತಿ ಮತ್ತಿತರ
(ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ)

ಎನ್. ಪ್ರಹ್ಲಾದ ರಾವ್

ಕಾದಂಬರಿ ಹಾಗೂ ಕಥಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವ ಭಾರತೀಸುತರು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ 25 ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವೆಲ್ಲ ಈಗ ಉಪಲಬ್ಧವಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ದೊರೆತ ಒಂಭತ್ತು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಮಾತು ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಕಟಣೆಯ ವರ್ಷವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಬಹುದು.

ಕಳ್ಳರ ಫಜೀತಿ (1959) ; ಮಂತ್ರದ ಕೊಳಲು (1961) ; ಹೋತನ ಜೆನ್ನೇರಿದ ತೋಳ (1961) ; ಕಾಣೆಯಾದ ಕಬ್ಬಿಣರಾಯ (1962) ; ಹನ್ನೊಂದು ಹಂಸಗಳು (1962) ; ಹುಲಿಗಳ ದಿಬ್ಬಣ (1964) ; ಸಿಗೋರ (1967) ; ಕಾವೇರಿ (1972) ; ನಳ ದಮಯಂತಿ (1974).

ಗೆಳೆಯ ಮೊಲರಾಯ ; ಕಿನ್ನರರ ಕುಣಿತ ; ಇಲಿ ಮಗಳು ಹಾಡಿದಾಗ ; ಬಿಚ್ಚಣ್ಣ ಬಹದ್ದೂರ ; ಜೇಸ್ತು ಬಿದ್ದ ನರಿ ; ಕಿಲಾಡಿ ಗವ್ರಳಿಗ ; ಕುಣಿಯುತ ಬಂದರು ಕುಂಬಾರನ ಮಕ್ಕಳು ; ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರು ; ಕಿಲಾಡಿ ಮಂಗಣ್ಣ — ಇವು ಅಚ್ಚಾಗಿನೆಯಾದರೂ ಇವು ನನಗೆ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಭಾರತೀಸುತರು ಒಳ್ಳೆಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾಗಿದ್ದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಯಾವ ಕಥೆ ರುಚಿಸುತ್ತದೆ, ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಆಯ್ಕೆ ಹಾಗೂ ನಿರೂಪಣಾ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ನಾವು ಅದನ್ನು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಹನ್ನೊಂದು ಹಂಸಗಳು — ಎಂಬುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತಿ ಹ್ಯಾನ್ ಆ್ಯಂಡರ್‌ಸನ್ನನ ಒಂದು ಕಥೆಯ ಸರಳಾನುವಾದ.

ಕಾವೇರಿ ಎಂಬುದು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಮುಖ್ಯ ನದಿಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಕಾವೇರಿಯ ಚರಿತ್ರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಐತಿಹ್ಯವನ್ನು ಮೊದಲು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಅನಂತರ ಕಾವೇರಿಯ ಭೌಗೋಳಿಕ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮಂತ್ರದ ಕೊಳಲು ; ಹುಲಿಗಳ ದಿಬ್ಬಣ ; ಕಳ್ಳರ ಫಜೀತಿ ; ಹೋತನ ಜೆನ್ನೇರಿದ ತೋಳ— ಈ ನಾಲ್ಕು ಜನಪದ ಕಥಾಶಯಗಳನ್ನುಳ್ಳ, ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವ ಕಥೆಗಳು ಬಹಳ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿವೆ. ಮಂತ್ರದ ಕೊಳಲಿನಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕವ್ವನ ಕಾಟವನ್ನು ತಡೆಯ

ಲಾರದ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಒಂದು ನೊಲ ನಾಯಿಯ ಒಂದು ಕುಲಾವಿಯನ್ನು ಮಂತ್ರದ ಕೋಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಆತ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನನ್ನು ಬೆದರಿಸಿ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಎರಡನೆಯ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬಡ ರೈತನ ಮಗ ಹುಲಿಗಳ ದಿಬ್ಬಣವನ್ನು ತಂದು ಗೌಡನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕಳ್ಳರ ಫಜೀತಿ ದಡ್ಡ ಹಜಾಮನೊಬ್ಬನ ಚದುರ ಹೆಂಡತಿ ಕಳ್ಳರಿಗೆ ಕೈ ಕೊಡುವ ಹಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಮುದಿತೋಳ ಒಂದು ಬೈರಾಗಿಯ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಕುದುರೆ, ಹೋರಿ, ಹೋತಗಳ ಕೈಲಿ ಸಿಕ್ಕು ನರಳುವ ಚಿತ್ರಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಅನಂತರ ಅದು ಮಡಿವಾಳನನ್ನು ಹಿಡಿಯ ಹೋದಾಗ ದೊಡ್ಡ ಗುಲ್ಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಕಥೆಗಳು ಬಹಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಭಾರತೀಸುತರ ಕಥನ ಕಲೆಗೆ ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗಿವೆ. ಇದನ್ನು ಓದಿದಾಗ ನಮಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಚಲನ ಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಾಪಕ ವಾಲ್ಟ್ ಡಿಸ್ನಿಯ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಚಿತ್ರಗಳ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ.

ನಳ ದಮಯಂತಿ ಎಂಬುದು ಆ ದಂಪತಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆ.

ಸಿಗೋರ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಕಥೆ. ಅದು ಆಫ್ರಿಕದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಮುಂದೆ ಪಂಗಡದ ನಾಯಕನಾಗುವ ಸಿಂಹದ ಜೀವನವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ನೈಜ ಜೀವನಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದು ಕಥೆಗಾರರ ಆಶಯ. ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕಥೆಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ತಿದ್ದದ ಕಾರಣ ಬರವಣಿಗೆ ಜಾಳಾಗಿದೆ. ಪಶು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸಾರ್ವ ಭೌಮತ್ವ ಸಾಧಿಸುವ ಸಿಗೋರ ಮನುಷ್ಯನ ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಮಾರು ಹೋಗಿ ನರ ಭಕ್ಷಕನಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಗರ ಗುಂಡಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತದೆ, ಇದು ಕಥೆ. ರಡ್‌ಯಾರ್ಡ ಕಿಪ್ಲಿಂಗ್, ಅಯಾರ್ಡ ಸ್ಟಾಂಡರ್ಸನ್, ಸಿ. ಜಿ ಡಿ. ರಾಬರ್ಟ್ಸ್ ಮೊದಲಾದವರ ಕಾಡಿನ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಓದಿದವರಿಗೆ ಸಿಗೋರ ಬಹು ಸಾಧಾರಣವೆನಿಸುವುದು ಸಹಜವೆ.

ಆದರೂ ಭಾರತೀಸುತರ ಮನೋಧರ್ಮ ಎಷ್ಟು ಶುಚಿಯಾದದ್ದು, ಅವರ ಆಶೆ ಏನಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಈ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಲಿಮಗಳು ಹಾಡಿದಾಗ ಮತ್ತು ಕಿಲಾಡಿ ಮಂಗಣ್ಣ
(ಮಕ್ಕಳ ಕಥೆಗಳು)

ಮೋಹಿನಿ ಎಸ್.

ರಮ್ಯವಾದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದೆಂದರೆ ಆಬಾಲವೃದ್ಧರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದುದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಎಳೆಯರಿಗೆ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಆಸಕ್ತಿ. ಅದ್ಭುತವಾದ ನವಿರೇಳಿಸುವಂತಹ ಕಥೆಗಳಿಂದ ಮುಗ್ಧಬಾಲರು ತಮ್ಮನ್ನೇ ತಾವು ಮರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕತೆ ನಡೆಯಬಹುದೇ ನಡೆದಿದೆಯೇ ಎಂಬ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನೇನೂ ಅವರು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ – ಬದಲಾಗಿ ಸತ್ಯಾಂಶವುಳ್ಳ ಸರಳ ಕಥೆಯನ್ನೇ ಅವರು ಬೇಸರದಿಂದ ತಿರಸ್ಕರಿಸಬಹುದು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿಯಂತೆ ಹಾರುವುದು–ಹರಿತವಾದ ಕೋರೆದಾಡೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಕ್ಕಸರನ್ನು ಹೊಡೆದುರುಳಿಸುವುದು–ಮಂತ್ರದಂಡದಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗುವುದು ಇಂತಹ ಅದ್ಭುತರಮ್ಯ ಕತೆಗಳಿಂದಲೇ ಎಳೆಯರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ–ಆನಂದ.

ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಅನೇಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಿನ್ನರಿಯಿಂದ ಇಲಿಗಳನ್ನೋ-ಮುದ್ದು ಮಕ್ಕಳನ್ನೋ ಮನ ಬಂದಂತೆ ಕುಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರೆಕ್ಕೆಯುಳ್ಳ ಅಪ್ಸರೆಯರ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದಿದ್ದಾರೆ, ದೇವರಿಗೆ ಹಾಲುಣಿಸಿ ನೃತ್ಯ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಹಕ್ಕಿಗಳಿಂದ ಮೃಗಗಳಿಂದ ಚಾಣಾಕ್ಷತನದ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಓಡಿಸಿ ದೂರದ ವಿಚಿತ್ರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಓಲಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತೀಸುತರು ಇಂತಹ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರಿದವರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸುಮಾರು ಎರಡು ಡಜನ್ನಿನಷ್ಟು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಬರೆದು ಪ್ರಕಟ ಪಡಿಸಿದ ಭಾರತೀಸುತರ ಆ ಎಲ್ಲಾ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಮಕ್ಕಳು ಬಯಸುವಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಘಟನೆಗಳು ಅಲ್ಲಿವೆ; ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮಾತನಾಡುವ ಮಂತ್ರವಾದಿಗಳ ಚಮತ್ಕಾರ ಮುಂತಾದ ಕುತೂಹಲಕಾರಕ 'ಚೋದ್ಯ'ಗಳೂ ಇವೆ ಪ್ರಾಯಶಃ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡ ಮಗುವಾಗಲಿ - ಹಿರಿಯರಾಗಲಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸದೆ ಏಳಲಾರದ ಚುಂಬಕ ಶಕ್ತಿಯ ಆಕರ್ಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಎಳೆಯರಿಗೆ ಎಟುಕಲಾರದ ಕೆಲವು ಪದಪ್ರಯೋಗಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿದ್ದರೂ ಕಥೆಯ ಓಟಕ್ಕೆ ಅದರಿಂದ ತೊಂದರೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಭಾರತೀಸುತರ ಕತೆಗಳು ಕಿರಿಯರಿಗೆ ಹಿತವಾಗಿವೆಯೆಂಬುದು ನಿಸ್ಸಂಶಯ.

ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ 'ಇಲಿಮಗಳು ಹಾಡಿದಾಗ' ಮತ್ತು 'ಕಿಲಾಡಿ ಮಂಗಣ್ಣ' ಈ ಎರಡು ಕತೆಗಳನ್ನು ನಾನಿಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಮೊದಲನೆಯದಾದ 'ಇಲಿಮಗಳು ಹಾಡಿದಾಗ' ಕತೆಯು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ.— ದೊರೆಮಗಳು ಮಲ್ಲಿಗೆ ತನ್ನ ಹುಟ್ಟು ಹಬ್ಬದ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಕಾಳಜ್ಜಿಯು ಕೋಪಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಶಾಪಗ್ರಸ್ತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ದೊರೆಮಗಳು 'ಇಲಿಮಗಳು' ಆಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ—ಇಲಿಯಂತೆ ಆಡಿ-ಕುಣಿದು, ಬುದ್ಧಿವಂತ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಓದಿ ಸಂಗೀತ ನಿಪುಣೆಯಾಗಿ ತಂದೆತಾಯಿಂದಿರ, ಅರಮನೆ ಪರಿಚಾರಕ ವರ್ಗದ ಪ್ರೀತಿಗೆ- ಆದರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾಳೆ- ಹೀಗಿರಲೊಂದು ದಿನ ನೆರೆಯ ರಾಜನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದು ದೊರೆ ರಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ತಾನೂ ಆತನ ಕುದುರೆಯ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ 'ಇಲಿಮಗಳ' ಸಂಗೀತ ಸುಧೆ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಕಿವಿಗಿಂಪಾದ ನಾದದೊಡನೆ ಯುದ್ಧದ ಅನಾಹುತದ ನಾಲ್ಕಾರು ಚಿತ್ರಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟದರ್ಶನ ಕಲ್ಪನೆಗಳುಂಟಾಗುವಂತೆ ಹರಿದು ಬರುವ ಅದ್ಭುತ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಯೋಧರು ಆಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎತ್ತಿದ ಕೈಗಳು ಕೆಳಗಿಳಿಯುತ್ತವೆ- ದ್ವೇಷ ಪ್ರೇಮವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ- ಪರಸ್ಪರ ವೈರಿಗಳಾಗಿದ್ದವರು ಸ್ನೇಹಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ವೈರಿ ರಾಜನ ಮಗನು 'ಇದು ಇಲಿಮಗಳ ಸಂಗೀತ' ಎಂದರಿತು ಆಕೆಯನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗುವೆನೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಕಾಳಜ್ಜಿ ಮತ್ತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಶಾಪ ವಿಮುಕ್ತಿ ನೀಡುತ್ತಾಳೆ-ರಣಸನ್ನಿವೇಶ ಮದುವೆಯಸಂಭ್ರಮವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಾಳಜ್ಜಿಯ ಶಾಪ, ಇಲಿಮಗಳ ಆಟ- ವಿನೋದ, ಯುದ್ಧರಂಗದ ಸಂಗೀತ- ಈ ಘಟನೆಗಳು ಅದ್ಭುತರಮ್ಯವಾದುವು. ಓದುವ-ಆಲಿಸುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವಂತಹವು. ಅವುಗಳ ಸಂಭಾವ್ಯ- ಅಸಂಭಾವ್ಯಗಳು ಆ ಅದ್ಭುತತೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ- ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮ'ದ ಸುಂದರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಎಳೆಯರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಾಟುವಂತೆ ಯೋಜಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂತಹ ಕತೆಗಳು ಕೇವಲ ರಮ್ಯವಲ್ಲ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಗಳೂ ಆಗುತ್ತವೆ.

'ಕಿಲಾಡಿ ಮಂಗಣ್ಣ'-ಕೋತಿಯೊಂದು ಉಪಾಯದ ವಸ್ತುವನ್ನೊಳಗೊಂಡದ್ದು- ಜೇನು ಕೊಡಲಾರದ ಆಸೆಬುರುಕ ಕರಡಿ ಮಾವನನ್ನು ಸಮಯ ಸಾಧಿಸಿ, ಹುಲಿಯೊಡನೆ ಹೋರಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಂಗಣ್ಣನ ಉಪಾಯವೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಕತೆ. ಮಂಗಣ್ಣನ ಈ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಬಡಪಾಯಿಯಾದ ಜಿಂಕೆಯೊಂದರ ಪ್ರಾಣ ವುಳಿಯಿತೆಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ. ಪುಣ್ಯಕೋಟಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಟ್ಟು ಹುಲಿರಾಯ ಅಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಸುರಿ ಜಿಂಕೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆಯಿತ್ತು ವಾಯಿದೆ ನೀಡಿದ ಹುಲಿರಾಯನಿಗೆ ಕರಡಿಯಿಂದ ಮರಣವೊದಗುತ್ತದೆ.

ಮಂಗಣ್ಣ, ಕರಡಿ ಮಾವ, ಹುಲಿರಾಯ ಜಿಂಕೆ ಇವುಗಳ ಮಾತು- ಮನಸ್ಸು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ರಮ್ಯ. ಆದರೆ 'ಇಲಿಮಗಳು ಹಾಡಿದಾಗ'ದಲ್ಲಿರುವ 'ಪರಿಣಾಮ' ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಸಹಜ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ದೋಷವನ್ನೊಂದೆಣಿಸದಿದ್ದರೆ ಭಾರತೀಸುತರ ಮಕ್ಕಳ ಕಥೆಗಳು ಶಿಶು ಸಾಹಿತ್ಯ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಉಳಿಯುವಂತಹುವುಗಳು.

ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಸುತರ ಕೊಡುಗೆ

ರಾ. ವೆಂ. ಶ್ರೀ.

ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರು ಶಿಶುಸಾಹಿತ್ಯರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಕೃಷಿ ಮಾಡಿ, ಉತ್ತಮವಾದ ಮೂರು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸೊಳ್ಳೆ ಹರಡುವ ರೋಗಗಳು (೧೯೬೩) ಡಾ|| ಜಾಕೀರ್ ಹುಸೇನ್ (೧೯೬೭) ಮತ್ತು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಜಾಣರು (೧೯೬೮) ಇವು ಆ ಕೃತಿಗಳು. ಈ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವ ಮೊದಲು ಪೀಠಿಕೆಯಾಗಿ ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರಿಗೆ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ರಂಗದಲ್ಲಿ, ನವಸಾಕ್ಷರರಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಆಸಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಹೇಳುವುದು ಸೂಕ್ತ.

ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರು ಶಾಲಾ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೇಕು, ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಬೋಧಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಅನೇಕ ವರುಷಗಳ ಅನುಭವದಿಂದ, ಕಲಿಯುವ ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗರಿಗಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆದರು.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗರಿಗೆ ಬರೆಯುವಷ್ಟು ಸಲೀಸಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬರೆಯುವುದು ಸೂಕ್ತವಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನಗಂಡಿದ್ದರು. ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿ, ಓದುವ ಶಕ್ತಿ, ಅಭಿರುಚಿ, ಅನುಭವ ಇವುಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರೆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ, ರಂಜನೀಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಬರೆದ ಮಕ್ಕಳ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಜನಪ್ರಿಯವಾದುವು.

ಹಾಗೆಯೇ ಹೊಸದಾಗಿ ಅಕ್ಷರ ಕಲಿತ ವಯಸ್ಕರಿಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆ ಅವರಿಗೆ ಬಹು ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಇತ್ತು. ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾಗಿದ್ದರೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಏನೇನನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಲು ಶಿಶುಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ದಿನಗಟ್ಟಲೆ ಭಾಗವಹಿಸಿ, ಲೇಖಕ ಮಿತ್ರರೊಡನೆ ಕಲೆತು, ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ವಿದ್ಯಾ ಇಲಾಖೆಯವರು ಇವರ ಆಸಕ್ತಿ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಇವರಿಗೆ ಅಂಥ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಆದರಿಂದ ಕನ್ನಡ ಶಿಶುಸಾಹಿತ್ಯ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಅವರಿಂದ ಅಮೂಲ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ದೊರೆತವು. ಹಾಗೆಯೇ

ಹೊಸದಾಗಿ ಅಕ್ಷರ ಕಲಿತ ವಯಸ್ಕರಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸಬೇಕಾದರೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಭ್ಯಾಸ, ಅನುಭವ ಬೇಕು ಎಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ರಾಜ್ಯ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯವರು ಲೇಖಕರಿಗೆ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾಲಯಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಇವರು ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾ ವಿಧಾನವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.

ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಮೂರು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

೧೯೬೩ ರಲ್ಲಿ, ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯವರು ಕೆಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾಲಯವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರು ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ 'ಸೊಳ್ಳೆ ಹರಡುವ ರೋಗಗಳು' ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ, ಹೊಸದಾಗಿ ಅಕ್ಷರ ಕಲಿತವರಿಗಾಗಿ ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಮೊದಲನೆಯ ಪುಸ್ತಕ ಇದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ಬಹುಮಾನವು ದೊರೆತು ಪುರಸ್ಕೃತವಾಯಿತು.

ಈ ಕೃತಿಗೆ 'ಮೊದಲ ಮಾತು' ಬರೆಯುತ್ತಾ 'ಭಾರತೀಸುತ'ರು "ನಾನು ಬರೆಯತೊಡಗಿದಾಗ ಎಲ್ಲಿ ನೀರಿಳಿಯದ ಗಂಟಲೊಳಗೆ ಕಡುಬು ತುರುಕಿದಂತಾಗುವುದೋ ಎಂಬ ಭೀತಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗಲೂ ಆ ಅಂಜಿಕೆ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಹೊತ್ತಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಓದು ಕಲಿತವರ ಕೈ ಸೇರಿ, ಆತನು ಅದನ್ನು ಓದಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಫಲಗೊಳ್ಳುವುದು. ಅದೇ ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಯ ಮೌಲ್ಯ ಮಾಪನ. ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಒಲವು ಅಭಿರುಚಿಗಳೇನು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಈವರೆಗೆ ಯಾವಬಗೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಶೋಧನೆಗಳೂ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದು ಅವರ ಒಲವು ಅಭಿರುಚಿಗಳ ವಿಷಯಗಳೇನು ಎಂಬುದು ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಗೊಂಡಾಗ ಅವರಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಉಪಯುಕ್ತವೆನಿಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಅಂದಿನ ತನಕ, ನೂತನವಾಗಿ ಓದು ಕಲಿತವರಿಗಾಗಿ ಬರೆದಂತಹ ಹೊತ್ತಗೆಗಳು ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಕಣೆ ಎಸೆದ ಸಾಹಸವೆನಿಸಬಹುದು. ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಜನತೆಯ ಅಭಿರುಚಿ, ಒಲವುಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷೆ ಮಾಡಿದರೆ ಜನೋಪಯೋಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ಎಸಗಿದಂತಾಗುವುದು" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಅವು ನಡೆಯದೇ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದರೆ ಕೃತಿ ಹೆಚ್ಚು ಲೋಪದೋಷಯುಕ್ತವಾಗಿ, ಎಷ್ಟು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ಆಗದೇ ಹೋಗಬಹುದು, ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಆಗಲೇ ಅರಿತಿದ್ದರು.

ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರು ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನಡೆಸಿ, ಸಾಕಷ್ಟು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿಯೆ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಕಣೆಯನ್ನು ಎಸೆದು ಮೊದಲ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಯಶಸ್ಸುಗಳಿಸಿದರು.

ವಯಸ್ಕರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯ 'ಸೊಳ್ಳೆಯಿಂದ ಹರಡುವ ರೋಗಗಳು.' ಸೊಳ್ಳೆಗಳಿಂದ ನಾನಾ ರೋಗಗಳು ಹರಡುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಸೊಳ್ಳೆಯ ಕಾಟವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸೊಳ್ಳೆ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಮೊಟ್ಟೆ ಮರಿಗಳು ನಾಶವಾಗಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮಲಗಿದ್ದಾಗ ಸೊಳ್ಳೆಗಳು ಕಚ್ಚದಂತೆ ಪರದೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸೊಳ್ಳೆಗಳು ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಸೇರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಅವನಿಗಾಗುವ ತಿಳಿವಳಿಕೆ; ಅವನಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನ.

ವಯಸ್ಕರಿಗಾಗಲಿ, ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಲಿ ರಂಜಿಸುವಂಥದ್ದು ಕಥನ ತಂತ್ರ. ವಿಷಯ ಯಾವುದೇ ಆಗಿರಲಿ, ಅದನ್ನು ಕಥೆ ಹೇಳುವಂತೆ ಹೇಳಿದರೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನೀತಿ ಕಥೆಗಳು ಬಂದದ್ದು; ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿಷಯಗಳು ಮಹಾಭಾರತ ಭಾಗವತಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕಥಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದು. ಬರಿಯ ನೀತಿ, ವೇದಾಂತ ಹೇಳಿದರೆ ಸಪ್ಪೆ, ಯಾರಿಗೂ ಬೇಡ. ಅದನ್ನೇ ಕತೆಯಾಗಿ ಹೇಳಿದರೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರೆಲ್ಲರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಭಾರತೀಸುತರು ಕಥನ ತಂತ್ರವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಚೆನ್ನಪ್ಪ, ಭೀಮಣ್ಣ, ಡಾಕ್ಟರು — ಇವರ ಸುತ್ತ ಕಥಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಸೊಳ್ಳೆಯ ವಿಷಯ ಹರಡಿದೆ. ಗ್ರಾಮ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಎಷ್ಟಿರುತ್ತದೆ; ಯಾವುದು ಸರಿ, ಯಾವುದು ತಪ್ಪು; ಸರಿಯಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿಂದ ಎಷ್ಟು ಕ್ಷೇಮ, ಅನುಕೂಲ ಎಂಬುದನ್ನೆಲ್ಲ ಲೇಖಕರು ಕತೆ ಹೇಳುವಷ್ಟೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ, ರಸವತ್ತಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಓದುವವನನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅವನ ವಾಚನಶಕ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬರವಣಿಗೆ ಸಾಗಿದೆ. ಅವನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ, ಅವನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಶೈಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ, ಈ ಪುಸ್ತಕ ಓದಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯನ್ನು ವಯಸ್ಕನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ; ಸುಮಳಿ ಸುರುಳಿಯಾಗಿ ವಿಷಯದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ವಿಧಾನ ಓದುಗನ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸೊಳ್ಳೆಯಿಂದ ಆಗುವ ಅನಾಹುತವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ವಿಷಯವನ್ನು ಐದು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸೊಳ್ಳೆಯ ಪರಿಚಯ ಮತ್ತು ಅದು ಮಲೇರಿಯಾ ರೋಗವನ್ನು ಹರಡುವ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮಲೇರಿಯಾ ರೋಗದ ಲಕ್ಷಣಗಳು, ಅನಾಫಿಲೀಸ್ ಸೊಳ್ಳೆ ಈ ರೋಗವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹರಡುತ್ತದೆ, ಮಲೇರಿಯಾದಿಂದ ಆಗುವ ಹಾನಿ, ರೋಗ ನಿವಾರಕ ಔಷಧಗಳು, ರೋಗ ಬರದಂತೆ ತಡೆಯುವ ಮಾರ್ಗಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕ್ಯೂಲೆಕ್ಸ್ ಸೊಳ್ಳೆಯಿಂದ ಹರಡುವ ಆನೆಕಾಲು ರೋಗದ ವಿಷಯ ಇದೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ದಲ್ಲಿ, ಕ್ಯೂಲೆಕ್ಸ್ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ಸೊಳ್ಳೆಗಳು ಹರಡುವ ಹಳದಿ ರೋಗದ ಪರಿಚಯ ಇದೆ. ಐದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾರೋಪವಾಗಿ ಈ ರೋಗ ಹರಡುವ ಸೊಳ್ಳೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಾವು ಮಹಾಯುದ್ಧವನ್ನೆ ಸಾರಿ, ನಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬಹಳ ಕ್ಲಿಷ್ಟ ವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಷಯವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುವಂತೆ ತುಣುಕು ತುಣುಕಾಗಿ, ಮಲೇರಿಯಾ, ಆನೆಕಾಲು ರೋಗ, ಹಳದಿ ಜ್ವರ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಇಲಾಖೆಯವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಅನೇಕ ಮಡಿಕೆ ಹಾಳೆಗಳು, ಪುಸ್ತಕಗಳಿಗಿಂತ ಈ ಸಣ್ಣ ಪುಸ್ತಕ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ, ಪ್ರಭಾವಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

'ಸೊಳ್ಳೆ ಹರಡುವ ರೋಗಗಳು' ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗನಿಗಾಗಿ ಬರೆದಿರುವ ಪುಸ್ತಕ. ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರ ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಮೇಲೆ, ಹೊಸ ದಾಗಿ ಅಕ್ಷರ ಕಲಿತಿರುವ ವಯಸ್ಕರಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರ ಆಸಕ್ತಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿತು.

ವಯಸ್ಕರ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ೧೫೦ ಗಂಟೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ, ಅಕ್ಷರಸ್ಥನೆನಿಸಿ ಕೊಂಡ ವಯಸ್ಕನಿಗೆ ಓದುವ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಮತ್ತು ಕಲಿತ ಅಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಿರ ಪಡಿಸಲು ಸೂಕ್ತವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು. ಅನೇಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗದಿರಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಈ ರೀತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭಾವವೇ. ವಯಸ್ಯರ ಅಭಿರುಚಿ, ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ವಾಚನ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಹಂತಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯಬೇಕು. ವಯಸ್ಕರ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಪುಸ್ತಕದ ಆಕಾರದಲ್ಲಿಯೇ, ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ, ಅಷ್ಟೇ ಗಾತ್ರದ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿ, ಸರಳವಾಗಿ ಬರೆದ ಕಿರು ಹೊತ್ತಗೆಗಳು ವಯಸ್ಕನ ಕೈಗೆ ಸಿಗುವಂತಿದ್ದರೆ, ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದಿ ಬೇಸರವಾದಾಗ ಅವನು ಈ ಪುಸ್ತಕ ಗಳನ್ನು ಓದಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅಗತ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನು ಸರಾಗವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಓದುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಎರಡು ಕೆಲಸ ಆದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಓದಿದ್ದನ್ನೇ ಓದುವುದರ ಬದಲು ಹೊಸ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಓದುವುದರಿಂದ ಓದುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದ ರಿಂದ ಅವನ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಅದು ಕತೆಯಾದಲ್ಲಿ ಮನರಂಜನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡು ತ್ತದೆ. ಓದುಬರೆಹ ಕಲಿಯುವ ಗುರಿಯೂ ಇದೇ, ಓದುಬರೆಹವನ್ನು ಮರೆಯದಂತೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಶಕ್ತಿಗತವಾದ ಆಯುಧವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟರೆ, ತುಕ್ಕು ಹಿಡಿದು, ಆಮೇಲೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಜನರ ಪಾಡು ಹೀಗಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ವಯಸ್ಕರ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದು ಕಲಿತ ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಓದುಬರೆಹವನ್ನು ಬಳಸದೆ ಮತ್ತೆ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ ರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಮತ್ತು ಸರಳವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಸರಳವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಬೇಕು; ಶಾಲೆ ನಡೆಯುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಕರಿಗೆ ಅವು ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರೆಯುವಂತಿರಬೇಕು. ಬಿಡುವಿನ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಕರು ಅವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ವಯಸ್ಕರಿಗೆ ಓದುಬರೆಹ ಕಲಿಸಿದುದು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಓದು ಬರೆಹ ಕಲಿತವರಿಗೆ ಅದರ ರುಚಿ ಹತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರ ಮತ್ತು ವಾಚನಾಲಯವನ್ನು ತೆರೆಯುವುದು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ; ಅವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿಯೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಈ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದವರು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರಗಳವರು ಆಯಾ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಾಜ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಗಳ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾಲಯಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು.

೧೯೬೭ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ನಗರದಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾಲಯ ನಡೆಯಿತು. ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊಸದಾಗಿ ಅಕ್ಷರ ಕಲಿತವರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಲೇಖಕರು ಕಾರ್ಡು, ಮಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಪುಸ್ತಿಕೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರು ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಮೂರು ಆಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಈ ರೀತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ, ವಯಸ್ಕ ಓದುಗರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ, ಅವರ ಅಗತ್ಯ ಅಭಿರುಚಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬರೆಯಬೇಕಾದ ವಸ್ತುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತಜ್ಞರೊಡನೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಸೂಕ್ತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ರಚಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮಿತ್ರಲೇಖಕರ ಮುಂದೆ ಓದಿ, ಚರ್ಚಿಸಿ, ಸರಿಯಾಗಿ ಕಂಡ ಸಲಹೆಗಳಂತೆ ಮಾರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿ, ತಪ್ಪುಗಳಿಲ್ಲದಂತೆ ಸಿದ್ಧವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮಿತ್ರರಮುಂದೆ ಓದಿ, ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಯಾರಿಗಾಗಿ ಬರೆದರೊ ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಕೊಟ್ಟು ಓದಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿ ಅಚ್ಚಿಗೆ ಕರಡನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದರು. ಹಾಗೆ ಬರೆದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು 'ಡಾ|| ಜಾಕೀರ್ ಹುಸೇನ್'.

ಕಥನ ವಿಧಾನವು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವಿಕಾರಿಯೋ ಸಂಭಾಷಣೆ ವಿಧಾನವು ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಭಾವಕಾರಿ. ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರು ಸಂಭಾಷಣ ವಿಧಾನವನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಣ್ಣ ಊರೊಂದರ ಪೇಟೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ರೈತ ಸಿದ್ದಣ್ಣನಿಗೂ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ರಾಗಣ್ಣನಿಗೂ ನಡೆಯುವ ಸಂಭಾಷಣೆ ಇದು. ಡಾ|| ಜಾಕೀರ್ ಹುಸೇನ್ ಅವರು ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಆದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರೇಡಿಯೊ ಸಾರಿದ

ವಿಶೇಷ ಸುದ್ದಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಂಭಾಷಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ರಾಗಣ್ಣ ಸಿದ್ದಣ್ಣ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಾ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು ಎಂದರೆ ಯಾರು, ಅವರನ್ನು ಹೇಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಯಾರು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಅವರ ಅಧಿಕಾರ ಗಳೇನು ಎಂಬುದನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸಿ, ಹೊಸದಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿರುವ ಡಾ|| ಜಾಕೀರ್ ಹುಸೇನ್ ಅವರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ರಾಗಣ್ಣನಿಗೆ ಡಾ|| ಜಾಕೀರ್‌ಹುಸೇನರು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾಗಿದ್ದುದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯ. ಅದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಶಿಕ್ಷಣ ಎಂದರೆ ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ರಾಗಣ್ಣ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ದಪ್ಪ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟ ಪುಟ್ಟ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕೇವಲ ೧೬ ಪುಟದ ಈ ಪುಸ್ತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು, ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಚಾರ ಡಾ|| ಜಾಕೀರ್ ಹುಸೇನರ ಜೀವನ ಪರಿಚಯ — ಎಲ್ಲವನ್ನು ಲೇಖಕರು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಮೈಸೂರಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾಲಯ ಕೇವಲ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ನಡೆಯಿತು. ಆಗ ಆದ ಅನುಭವ ಹೊಸದಾಗಿ ಅಕ್ಷರ ಕಲಿತ ವಯಸ್ಕರಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸುವಾಗ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಭ್ಯಾಸ, ಸಿದ್ಧತೆ ಬೇಕು ಎಂಬುದು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ರಚನಾಲಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಲೇಖಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಒಂದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆ ಕಾರಣ ದಿಂದಲೇ ಮಾರನೆಯ ವರುಷವೇ ನಂಜನಗೂಡು ವಿದ್ಯಾಪೀಠದಲ್ಲಿ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾಲಯ ನಡೆಯಿತು. ಲಕ್ನೋ ನಗರದಲ್ಲಿರುವ 'ಸಾಕ್ಷರತಾ ಭವನ'ದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯವರು ಈ ರಚನಾಲಯವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರು ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಗವಹಿಸಿ, ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ 'ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಜಾಣರು' ಎಂಬ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.

ನೊಣ ತುಂಬ ಹಾನಿಕರವಾದ ಪ್ರಾಣಿ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆರೋಗ್ಯ ಇಲಾಖೆಯವರು ಅದನ್ನು 'ಮಾನವ ಶತ್ರು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿ ನೊಣದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಚಲನಚಿತ್ರವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ 'ಶತ್ರು ನಂ ೧' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕಸಕಡ್ಡಿ ಗಲೀಜು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಉಷ್ಣದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ಹಾವಳಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು. ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರು 'ನೊಣಗಳ ನಿರೋಧ ಸಪ್ತಾಹ'ವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು, ನೊಣಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕಾಯಿಲೆಗಳನ್ನು ಹರಡುತ್ತವೆ, ನೊಣಗಳನ್ನು ನಾಶ ಪಡಿಸಬೇಕಾದರೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು; ಗ್ರಾಮ ನೈರ್ಮಲ್ಯ, ಗೃಹ ನೈರ್ಮಲ್ಯ, ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥ, ತಿಂಡಿ ತಿನಿಸು ಹಣ್ಣು ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಮೇಲೆ ಮುಚ್ಚುವುದು — ಇವು ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಥಾವಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಜಣ್ಣನ ಗೆಳೆಯ ಹೆಲ್ತ್ ಇನ್‌ಸ್ಪೆಕ್ಟರ್ ಶಂಕರರಿಗೇ ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಚಹ ಲೋಟ ದಲ್ಲಿ ನೊಣ ಬಿತ್ತು. ರಾಜಣ್ಣ ಕೈ ಬೆರಳಿನಿಂದ ಆ ನೊಣವನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದು ಬಿಸು ಟರೂ ಶಂಕರ ಚಹ ಕುಡಿಯಲಿಲ್ಲ. 'ವಿಷಬೆರೆತ ಚಹಾವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕುಡಿಯಲಿ?' ಎಂದ.

ರಾಜಣ್ಣನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಸುರಿಮಳೆ ಕರೆದ. ಶಂಕರ ರಾಜಣ್ಣನ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬಂದ ನೊಣಗಳು ಎಲ್ಲಿಂದ ಹಾರಿಬಂದವು; ಒಂದು ನೊಣ ಯಾವ ಯಾವ ಹೊಲಸಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕಾಲಿಗೆ ವಿಷವನ್ನಂಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ್ ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಚಹಾಲೋಟದಲ್ಲಿ ಬೆರಸಿತು, ನೊಣ ತೆಗೆದರೂ ವಿಷವನ್ನು ಹೇಗೆ ಚಹಾ ಲೋಟದಿಂದ ತೆಗೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ. ಕುತೂಹಲ ಹೆಚ್ಚಿದ ರಾಜಣ್ಣನಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಗ ರಂಗನಿಗೆ ಚಿತ್ರಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ನೊಣದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಆನೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ. ರೋಗದ ಕ್ರಿಮಿಗಳಿರುವ ಹೊಲಸಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಅವು ಹಾರಿಬಂದು ಆಹಾರದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಾಗ ಅವುಗಳ ಕಾಲಿಗೆ ಅಂಟಿರುವ ವಿಷಕ್ರಿಮಿಗಳು ನಾವು ತಿನ್ನುವ ಆಹಾರದೊಡನೆ ಬೆರೆಯುತ್ತವೆ. ಅಂಥ ಆಹಾರವನ್ನು ನಾವು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಆ ವಿಷಕ್ರಿಮಿಗಳು ನಮ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ಸೇರಿ ನಮಗೆ ಕಾಯಿಲೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶಂಕರ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ. ಅವು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ದನಕರುಗಳಿಗೂ ಎಷ್ಟು ಹಾನಿಕರ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ.

ಶ್ರೀ 'ಭಾರತೀಸುತ'ರು ವಿಷಯ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಪುಟ್ಟ ಪುಟ್ಟ ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ ಒಂದೊಂದು ಆಕರ್ಷಕ ತಲೆಬರೆಹಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಚಂದದ ಸಂಸಾರ - ಹಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಹುಳಿ – ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಗೆಳೆಯ- ವಿಷ ಬೆರೆತ ಚಹಾ – ನೊಣದ ದೇಹ ರಚನೆ - ರಕ್ತಬೀಜನ ಸಂತಾನಗಳು – ರೋಗವನ್ನು ಹರಡುವ ಮಾರಿ – ನೊಣಗಳು ದನಕರುಗಳಿಗೂ ಹಗೆಗಳು - ನೊಣಗಳ ಹಾವಳಿಗೆ ಏನು ಪರಿಹಾರ - ಊರು ಶುಚಿಯಾದಾಗ ನೊಣಗಳ ಅಳಿವು – ಹಳ್ಳಿಗರ ಸಾಹಸ - ಚಂದ ಹಳ್ಳಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹಳ್ಳಿ —ಎಂಬ ತಲೆಬರೆಹಗಳನ್ನೋದಿದರೆ ಸಾಕು ನೊಣದಂಥ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಪ್ಪೆ ವಸ್ತುವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಸುತರು ನವಸಾಕ್ಷರರಿಗಾಗಿ ಕೇವಲ ಮೂರು ಪುಸ್ತಿಕೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರೂ ಅವರ ಮೂರು ಕೃತಿಗಳೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಮುಂದೆ ಈ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಮಾದರಿಗಳಾಗಿವೆ; ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬಂಡಾರಕ್ಕೆ ಅಮೂಲ್ಯ ಕೊಡುಗೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಭಾಗ ೬

ವಿಮರ್ಶಾ ಸಂಗಮ

ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿ, ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ವಿವೇಚನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸಿದವರು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಕೆಲವು ನೋಟಗಳ ಪರಿಚಯ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಚಿರಂತನ

ಭಾರತೀಸುತರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು

ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ಚಡಗ

ಕೆಲವರು ನೂರು ವರ್ಷ ಬದುಕುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಮೂರು ಜನ ಮೂರು ನಿಮಿಷ ಕೂಡ ಸ್ಮರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ ಬದುಕಿರಬೇಕಿತ್ತು ಎಂದು ಆಶಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ನೂರು ವರ್ಷ ಬದುಕಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರನ್ನು ನೂರು ಕಾಲ ನೋಡುವ ಭಾಗ್ಯ ನಮಗಿರಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆಂದು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಕಾರಣ ಅವರ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ಮಾನವೀಯತೆಯ ಮಹತ್ವದ ಸಾಧನೆ, ಕರ್ತವ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಅವರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾಡಿರುವ ಅಮೋಘ ಸೇವೆ, ಆ ಸೇವೆಯಿಂದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಆಗಿರುವ ಮಹದುಪಕಾರ. ಇನ್ನೂ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹಲವು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆಗಬೇಕಾಗಿರುವ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ನೆನೆದಾಗ ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ನೂರು ವರುಷ ಬದುಕಿದ್ದರೂ ಸಾಲದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಅನುಕರಣೆ ಅನುಸರಣೆಯಿಂದ ಪೂರ್ತಿ ದೂರವಾಗಿ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದಲೇ ಅನೇಕ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು, ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಹೃದಯ ಓದುಗರ ಒಲವನ್ನು – ಬಲವನ್ನು, ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಫಲತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕಣ್ಮರೆಯಾದ ಭಾರತೀಸುತರ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಮಾತು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆಯ ಮಾತಲ್ಲ, ಅತಿಶಯಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲಿ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲ. ಭಾರತೀಸುತರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಭಾರತದ ಸುಪುತ್ರರು. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸರಸ್ವತಿಯ ನೆಚ್ಚಿನ ಪುತ್ರರು. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷ ಬದುಕಿದ್ದ ಎನ್ನುವುದನ್ನೇ ಈಗ ವಿವೇಚಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬದುಕಿರುವಷ್ಟು ದಿನ ತನ್ನ ಬದುಕನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಾರ್ಥಕ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಯೋಚಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಅಂತೆಯೇ ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕ ಎಷ್ಟು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವನ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಅಳೆಯುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ರಚಿಸಿರುವ ಕೃತಿಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಕೃತಿಯ ಮಹತ್ವ ತಿಳಿದು ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಸುತರು ನೂರು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಅವರು ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಬರೆದಿರುವಷ್ಟು ಕೃತಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿವೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಗುಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೌಲ್ಯದ ಮಹತ್ವದಿಂದ, ಕಾದಂಬರಿ ಬರವಣಿಗೆಯ ಕೆಲವು ತಾತ್ವಿಕ ಲಕ್ಷಣದಿಂದ, ಬರವಣಿಗೆಯ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯ ನಿಯಮಬದ್ಧ ಸೂತ್ರದಿಂದ,

ಸತ್ವಪೂರ್ಣ ಸಹಜತೆಯ ನಿರೂಪಣೆಯಿಂದ ಉತ್ತಮವೆನಿಸಿವೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಕನ್ನಡದ ಕೆಲವೇ ಮಂದಿ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತೀಸುತರ ಶೈಲಿ - ನಿರೂಪಣೆಯ ತಂತ್ರ - ವಸ್ತುವಿನ ಆಯ್ಕೆ - ಅಡುನಾಡಿನ ಸೊಗಸು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಪರಿಸರದ ವರ್ಣನೆ - ಜೀವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಣದ ಆಕರ್ಷಣೆ - ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿವೆ. ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ, ಅನುಭವದಿಂದ, ಕಲೆಗೆ ಸಾಧಕವಾಗಿರುವ ಕಲ್ಪನಾ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಬದುಕನ್ನು ಕಾಣುವ, ಕಂಡು ಅಂತೆಯೇ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಬುದ್ಧತೆಯಿದೆ. ಜನ ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ನೋಡುವ ಅವರು ಬಾಳಿನ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿ ಅನಂತರ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ವೀಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವದ ವಿವೇಚನೆಯಿದೆ. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚೋದನಾ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ವಿವೇಚನೆಯಲ್ಲೂ ಅಸಾಧಾರಣ ವಿಶೇಷವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರ ಕೃತಿ ಸದಾ ವಿನೂತನ, ಸದಾ ಓದುಗರ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವಷ್ಟು ಸಚೇತನ.

ಇಂದು ಭಾರತೀ ಸುತರು ಇಲ್ಲವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ವಿಧಿ ನಿಯಮ. ಜನನ ಸರಸ, ಮರಣ ವಿರಸ, ಸಮರಸವೇ ಜೀವನ, ಯಾರಿಗೂ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ವಿಚಾರವಂತರೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವ ಒಂದು ಪ್ರಿಯವಲ್ಲದ ಸಂಗತಿ. ಆದರೆ ಸಾವು ನಿಶ್ಚಯ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಅಂದು ಅವನು – ಇಂದು ಇವನು - ಮುಂದೆ ನಾನು ಆ ಅವಕಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯುವವರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಅಪ್ರಾಸಂಗಿಕ. ಆದರೆ ಭಾರತೀಸುತರದು ಸಾಯುವ ವಯಸ್ಸಲ್ಲ. ಅತಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಬಹು ಬೇಗ ದೇವರು ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ. ಭಾರತೀಸುತರು ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಾಲ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕಣ್ಮುಂದೆ ಇರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಅಮೂಲ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನೇ ಅವರು ನೀಡಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೇ ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಭಗವಂತನ ಲೀಲೆ? ಅವರು ನಮ್ಮಿಂದ ದೂರವಾದರು. ಅವರಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಆತ್ಮ ಎಂದಿಗೂ ಒಪ್ಪಲಾರದು. ಅವರ ಕೃತಿ ಜೀವಂತವಾಗಿ ನನ್ನ ಮನೆಯ ಗ್ರಂಥಾಲಯದಲ್ಲಿದೆ. ಒಂದೆರಡು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲ – ಹತ್ತಾರು ಕೃತಿಗಳು - ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳು ಭಾರತೀಸುತರನ್ನು ನಿತ್ಯ ಸ್ಮರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಕಣ್ಮುಂದೆ ಇಲ್ಲದೇ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ - ಸತ್ಯ ಸ್ವಭಾವದ ಸಜ್ಜನಿಕೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಜ್ಯೋತ್ತಿದೆ. ಲೇಖಕ ಇಹ ಮುಗಿಸಿ ಪರ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರ ಜೀವಂತ ಸತ್ವಪೂರ್ಣ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿ ಚಿರಕಾಲ ಉಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ನಮ್ಮ ಜೊತೆ ಇದ್ದಾರೆ ಎಂದೇ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಸುತರು ನನ್ನ ಆತ್ಮೀಯ ಮಿತ್ರರು. ನಿರ್ಮಲ ಮನಸ್ಸು – ಕಳಂಕವಿಲ್ಲದ ಮಾತುಕತೆ - ಮಾತು ಬಹು ಮೆತ್ತಗೆ. “ಇವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು” ಎಂದು ಪರಿಚಯಿಸಿದಾಗ ಜನ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದುಂಟು. ಬಹು ತೆಳ್ಳಗಿನ ದೇಹ ತೀರಾ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ

ಯಸರು. ಏನೇ ಅಂದರೂ ಸದಾ ನಗು ಮುಖ. ಅವರನ್ನು ಬಹಳ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಕಂಡು ಗಂಟೆಗಟ್ಟಳೆ ಮಾತನಾಡಿಸಿದ ನನಗೆ ಭಾರತೀಸುತರು ಇನ್ನೂ ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದು ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಕಾದಂಬರಿಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಸಚೇತನವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವರ ಸತ್ಯ ಸೌಜನ್ಯ ಪೂರ್ಣ ಸದ್ಭಾವನೆಯ ಗುಣಗಳು. ತನ್ನ ಲೇಖಕ ಬದುಕಿದ್ದಾಗ ಅವನನ್ನು ಯಾರು ಸನ್ಮಾನಿಸಿ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸತ್ತ ಅನಂತರ ಒಂದು ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಸಂತಾಪಸೂಚಕ ಸಭೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ ನಾವು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಭಾರತೀ ಸುತರಂತಹ ಲೇಖಕರು ಅಮೇರಿಕದಲ್ಲೋ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲೊ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಆ ಮಾತು ಬೇರೆ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರು ಬರೆದದ್ದು ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು. ಅವರ ಸ್ವಭಾವ - ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ದೈನಂದಿನ ಸತ್ಯ ಜೀವನ - ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ - ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾತು – ಸಂಕೋಚ ಸ್ವಭಾವ. . ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ರೀತಿ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿನಯ ಪರ ನಡವಳಿಕೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿರುವ ನಾನು ಭಾರತೀಸುತರನ್ನು ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕರ ಬಳಗದಿಂದ ಬೇರೆಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಉಳ್ಳವರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇಂದಿನ ಕನ್ನಡದ ಲೇಖಕರ ಎಷ್ಟೋ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳು ಅವರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರು ಸತ್ಯವಾದ ಮಾತು. ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳು ಯಾವುವು ಎಂದು ನಾನು ವಿವರಿಸುವುದು ಸಭ್ಯತೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ಲೇಖಕನಲ್ಲಿ ಇರಲೇ ಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುಣಗಳು ಭಾರತೀಸುತರಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿ "ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ" ವರ್ಣ ಚಿತ್ರವಾಯಿತು. ಪ್ರಥಮ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಸುತರು ಬಂದಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾದಂಬರಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಚಿತ್ರವಾಗಿ ತೆರೆ ಕಂಡದ್ದು ಕನ್ನಡಿಗರ ಸೌಭಾಗ್ಯ. ಆ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರದರ್ಶನದ ದಿನ ಭಾರತೀ ಸುತರು ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಯಾರೋ ಕೇಳಿದರಂತೆ "ಈ ಚಿತ್ರದ ಮೂಲ ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದವರು ಯಾರು?" ಎಂದು. ' ಥಿಯೇಟರಿನ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರ ಸಂಪರ್ಕವೂ ಇಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಪಾಡಿಗೆ ತಾವು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಭಾರತೀಸುತರನ್ನು ತೋರಿಸಿದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯ್ತಂತೆ. ಸುಧಾ ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಕಾದಂಬರಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಬಹುಮಾನ ಗಳಿಸಿದ ಈಗ ಅದೇ ಕಾದಂಬರಿ ಚಲನ ಚಿತ್ರವಾಗಿ ತೆರೆ ಕಂಡಿರುವ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಭಾರತೀಸುತರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲೇನೂ ವಿಶೇಷವಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಭಾರತೀಸುತರು ಅಷ್ಟು ಸರಳರು. ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಹಳ ವಿರಳ. ಸದಾ ಮುಂದಿನ ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಳಮಳ – ಆದರೆ ಮನಸ್ಸೋ ಧಾರಾಳ. ಒಂದು ಕೃತಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಕೃತಿ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರ ಅನುಭವ ಪಕ್ವವಾಗುವುದನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗುರ್ತಿಸಬಹುದು. ನಾನು ಒಮ್ಮೆ ಲೋಕಾಭಿರಾಮವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಅವರ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿದಾಗ ಅವರು ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಹಿಗ್ಗಲಿಲ್ಲ. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಿರ್ಲಿಪ್ತರಾಗಿ ಒಂದೇ

ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿದರು. "ನಾನೇನೋ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅದೆಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತದೋ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನೀವು ಬರೆಯುತ್ತೀರಿ, ನಾನು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಕಾರಂತರು, ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ ಮುಂತಾದವರಂತೆ ಚಿರಕಾಲ ಉಳಿಯುವಂತಹ ಕೃತಿ ನನ್ನಿಂದ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಲಾರೆ. ಮುಂದೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಮೇರು ಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ರಚಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ." ಎಂದರು. ಇದು ಅವರ ವಿಶಾಲ ಮನೋಭಾವ ಮತ್ತು ಸಜ್ಜನಿಕೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರ ಲೋಕಾನುಭವ – ವಿವೇಚನಾ ಶಕ್ತಿ – ಮಾನವೀಯತೆಯ ದೃಷ್ಟಿ – ನೂತನ ಸಂದರ್ಭಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ - ದೈನಂದಿನ ಜೀವನವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ ಬರೆಯುವ ಸತ್ಯ ವಿಧಾನ – ಆಡು ಮಾತಿನ ಸೊಗಸು - ನೈಜ ನಿರೂಪಣೆ – ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಅತಿಶಯವಲ್ಲದ ನಿರೂಪಣೆಯ ತಂತ್ರ – ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಜನಜೀವನವನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಚಮತ್ಕಾರ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರ, ಅನುಪಮ ಎಂದು. ಇದನ್ನು ನಾನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕಾದಂಬರಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಮುಂದೆ ಆ ಸಮಾಜ ಅಥವಾ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವಂತ ಚಿತ್ರಣ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು. ಕುವೆಂಪು, ರಾವ್ ಬಹದ್ದೂರ್, ಚದುರಂಗ ಮತ್ತು ಮಿರ್ಜಿ ಅಣ್ಣಾರಾಯರು ಹೆಸರುವಾಸಿ. ಆದರೂ ಭಾರತೀಸುತರು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯೇ ಇದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾದಂಬರಿ ಎಂದರ್ಥವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೃತಕ ... ಕಲ್ಪನಾ ವಿಚಾರ – ವಿಪರೀತ ಉಪಮ ಅಲಂಕಾರಿಕ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಕಾದಂಬರಿ ರಚಿಸುವುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದಾಗ ಯಾರು ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿರುವುದಂತೂ ಸತ್ಯ. ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ವಾಸ್ತವ ಜೀವನ – ಆಡುಮಾತು ಮತ್ತು ಅವರ ಸಹಜ ಬದುಕಿನ ನಿಜ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿದಾಗ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ ಎಂದಾಗ ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಅಥವಾ ಒಂದು ಗುಂಪಿನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜೀವನದ ನಿಜ ಚಿತ್ರಣವಿದ್ದು ಅದು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪಂಗಡ, ಜಾತಿ ಅಥವಾ ಒಂದು ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದಾಗಿರಬಹುದು ಇಂತಹ ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಪಳಗಿದವರು. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಎಂದಾಗ ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಸೀಮಿತವಾಗಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಸಮಗ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಕುರಿತೂ ಬರೆಯ ಬಹುದು. ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಯಾ ವರ್ಗದ ಕುರಿತು ಬರೆಯಬಹುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ನಾಡಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ನೈಸರ್ಗಿಕ – ಭೌಗೋಳಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇರುವುದಲ್ಲದೆ ಆಚಾರ, ವಿಚಾರ ನಡೆ ನುಡಿಗಳೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೇ ನಾವು ಆಡುವ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ

ಹಲವು ರೂಢಿ ಮೂಲಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರದೇಶ ಎಲ್ಲವೂ ಕೊಡಗು. ಅವರ ಎಲ್ಲಾ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕುರಿತು ಬರೆಯುವುದಾದರೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಲೇಖನ ಸುದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಜನ ಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ. ಬರೆದ ಎಲ್ಲಾ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೂ ನಾವು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯನ್ನು ಕಾಣುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾದರೂ ಭಾರತೀಸುತರ ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳೂ ಪ್ರಾದೇಶಿ ಕತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಅವರ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಚಲನಚಿತ್ರ ವಾಗಿವೆ. ಒಂದು ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಬಯಲುದಾರಿ. ಬಯಲು ದಾರಿ ಚಿತ್ರವಾಗಿ ತೆರೆ ಕಂಡಾಗ ಅವರು ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖದ ಸಂಗತಿ. ಈ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಚಲನ ಚಿತ್ರವಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆ ನೀಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವೈನಾಡಿನ ಪಣಿಯರ ಜೀವನವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾಗಿ ಮನ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಅವರ "ಕೊಳಲಿನ ಕರೆ" ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಕೃತಿ. ಪಣಿಯರು, ಗಿರಿಜನರು, ವೈನಾಡಿನ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ವರ್ಣನೆಯೂ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ. ತರುಣನೊಬ್ಬನ ಪ್ರಣಯ ಜೀವನದ ಈ ಕತೆಯ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜತೆ ಇದೆ. ಜೀವಂತ ಪಾತ್ರಗಳ ಆಚಾರ, ವಿಚಾರ, ನಡೆ ನುಡಿ, ದೈನಂದಿನ ಜೀವನ ಸಂಪ್ರ ದಾಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಅಲ್ಲಿನ ಹೆಸರು - ಆಡುವ ಭಾಷೆ - ಪ್ರಚಲಿತ ಹೆಸರು - ಗ್ರಾಮ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಅಳವಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪಣಿಯರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾಣಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ – ಕ್ಯೊಮ್ಮೆ = ಬಿದಿರಿನ ದೊಡ್ಡ ಬುಟ್ಟಿ, ಉರಾಳ = ಗಂಡ, ಉರಾಟಿ = ಹೆಂಡತಿ, ಚೆತ್ರೆಲೆ = ವೀಳ್ಯದ ಎಲೆ, ತೊಡಿ = ಯಜಮಾನನ ಮನೆ – ಹೀಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಪದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಗುಣ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.

"ಹುಲಿಯ ಜೋನು" ಭಾರತೀಸುತರ ಇನ್ನೊಂದು ವೈನಾಡಿನ ಪಣಿಯರ ಜೀವನ ವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕಾದಂಬರಿ. "ಚಿಗುರು ಹಾಸಿಗೆ" ಬಹಳಷ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಭಾರತೀ ಸುತರ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾದಂಬರಿ. ವೈನಾಡಿನ ನಾಯರ ಕುಟುಂಬದ ಕಥೆ ಇಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಭಾರತೀಸುತರ ಶೈಲಿ ಓದುಗರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವಷ್ಟು ಸತ್ಯ. ಕಥೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ – ಅತಿಶಯ – ಅಸಹಜ ಕಲ್ಪನೆ - ವಿನಾಕಾರಣ ವಿವರಣೆ - ಸುದೀರ್ಘ ಸಂಭಾಷಣೆ ಇವಕ್ಕೆ ಅವರು ಒಲಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಾಯರರ ಕುಟುಂಬದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿಯೇ "ಚಿಗುರು ಹಾಸಿಗೆ" ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕಥೆಯ ಅಂಶ ಸ್ವಲ್ಪ. ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸುಖ ಕಾಣದ ಹತಾಶಳಾದ ನಾಯರ ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕಿರುವ ಜೇನು ಕುರುಬ ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ: ವಾತಾವರಣ ಜಟಿಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನೇ ಸತ್ಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಭಾರತೀಸುತರು.

ಭಾರತೀಸುತರ "ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ" ಬಹಳಷ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಕಾದಂಬರಿ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಅವರನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೇರಿಸಿದ ಕೃತಿಯೇ ಇದು. ಸುಧಾ ಕಾದಂಬರಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಬಹುಮಾನ ಗಳಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಚಲನ ಚಿತ್ರವಾಗಿಯೂ ಅಪಾರ ಕೀರ್ತಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು. ಇದು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಪ್ರಣಯ ಕಥೆ. ಅವರ ಎಲ್ಲಾ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದಾಗ ಕೆಲವು ಕಥೆ ಪುನರುಕ್ತಿಯ ಛಾಯೆ ಕಂಡರೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಯೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣವನ್ನೇ ಪಡೆದಿರುವುದು ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿಶೇಷತೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿವೇಚಿಸಿದಾಗ – ಕಾದಂಬರಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ - ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲೂ ಬರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವಂತ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ - ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸುವ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ಕಾಣುವಾಗ - ಭಾರತೀಸುತರು ಕನ್ನಡದ ಕೆಲವೇ ಮಂದಿ ಉತ್ತಮ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಎನ್ನುವುದು ಎಲ್ಲರು ಒಪ್ಪಲೇ ಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ. "ಮರಳಿನಮಣ್ಣಿಗೆ" "ಗ್ರಾಮಾಯಣ" ಕಾದಂಬರಿಗಳಂತೆಯೇ ಭಾರತೀಸುತರ "ಹುಲಿ ಬೋನು" ಸರ್ವಕಾಲಕ್ಕೂ ಶ್ರೇಷ್ಟವಾದ ಕೃತಿ.

ಭಾರತೀಸುತರು ಹತ್ತಾರು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಲಕ್ಷಲಕ್ಷ ಕನ್ನಡಿಗರು ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದಿದ್ದಾರೆ. ಜನಪ್ರಿಯತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು ಅವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಓದುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಎಷ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ ಎಂದರೆ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮುದ್ರಣ ಕಂಡಿವೆ. ಇನ್ನು ಒಂದೆರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಚಲನ ಚಿತ್ರವಾಗಲಿವೆ ಎಂಬ ಸಂತೋಷದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಭಗವಂತನು ಅದನ್ನು ಆಗು ಮಾಡಲಿ.

ನನ್ನ ಆತ್ಮೀಯ ಮಿತ್ರರಾದ ಭಾರತೀಸುತರು ಇಂದು ನಮ್ಮಿಂದ ದೂರವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಮುಂದೆ ಇದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನ ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ಕೃತಿ ಶಾಶ್ವತ. ಅವರ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಸಚೇತನ. ನಾಲ್ಕಾರು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೃತಿಯನ್ನೇ ಬರೆದು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿದ ಭಾರತೀಸುತರನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರು ಎಂದೂ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಾರು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಆ ಭಾಗ್ಯ ಇಲ್ಲವಾಯ್ತು. ಅವರನ್ನು ನೂರು ಕಾಲ ನೋಡುವ ಭಾಗ್ಯ ನಮಗೆ ಇಲ್ಲವಾದದ್ದು ವಿಧಿಲೀಲೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಕೃತಿ ಇದೆ. ಅದೇ ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯ ವಿಶೇಷ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಒಂದು ಇಣುಕು ನೋಟ

ಎಚ್. ಬಿ. ಯಶೋಧರಾ

ಇದು ಕಾದಂಬರಿಯುಗವೆನಿಸಿದ್ದರೂ – ನಮಗೆ ದೊರೆಯುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾದಂಬರಿ ಎಲ್ಲೋ ಬೆರಳೆಣಿಸುವಷ್ಟು ಮಾತ್ರ. ಇಂದು ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೊಡುಗೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದರೂ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸೊಗಡನ್ನು ಹೊರಸೂಸುವ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷರದೇ ಮೇಲುಗೈ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳೆಂದ ಕೂಡಲೆ ನಮ್ಮ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುವವರು ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಹಾಗೂ ಶಿವರಾಮಕಾರಂತರಂಥವರು. ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಮೂವತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು [ಅನುವಾದಿತ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು] ಬರೆದ ಭಾರತೀಸುತರನ್ನು ಇವರ ಸಾಲಿಗೇ ಸೇರಿಸಬಹುದು.

ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಐತಿಹಾಸಿಕ, ವೈಚಾರಿಕ, ಹಾಗೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸಬಹುದು. ಅವರ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದೇ ನನ್ನ ಲೇಖನದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ 'ಹುಲಿ ಬೋನು' ಪಣಿಯರ ಜೀವನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿ. ಮೂರು ದಶಕಗಳ ಹಿಂದಿನ ವೈನಾಡಿನ ಗಿರಿಜನರ ದಿನ ನಿತ್ಯದ ಜೀವನದ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು 'ಹುಲಿ ಬೋನಿ'ನಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಪಣಿಯರ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರ – ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ನೈತಿಕ ಶೋಷಣೆಯ ರೀತಿ-ನೀತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದಂತೆಯೇ ಪಣಿಯರ ಲೈಂಗಿಕದಾಹ - ಹಸಿವು ನೀರಡಿಕೆ ನಿದ್ರೆಗಳಂತೆ ಶರೀರ ಸಹಜ ಬೇಡಿಕೆಗಳಂತೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಹಸಿ ಹಸಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಲೈಂಗಿಕತೆ ಎಂಬುದು ಅಶ್ಲೀಲವೆಂದಾಗಲೀ, ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ಇಡಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ ಎಂದಾಗಲೀ ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಅವರ ಕಟ್ಟುಪಾಡಿಲ್ಲದ ಸಡಿಲವಾದ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಸಹಜತೆಯ ಬರೆಗಲ್ಲಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದಾರೆ.

296 ಪುಟಗಳಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಕಥೆ ಬೆಳದಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬೇಸರ ತರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾರಂಭದ ಪುಟದಲ್ಲಿಯೇ ಬರುವ ಅಳಿಲು, ಮುಳ್ಳೆಚಿಕ್ಕು, ಇಲಿ, ಗೂಬೆ, ಹದ್ದು, ಹೇಂಟೆ, ಗುಳ್ಳೆ ನರಿ, ಹಾಗೂ ಹಂದಿಗಳ ಚಿತ್ರ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ಸಾಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆ.

ಒಡೆಯರ ತೋಟದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡುಗಳೆಲ್ಲ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರ

ವನರ ಅಧೀನ. ಅವರಿಗೆ ತನ್ನದು ತನ್ನತನ ಎಂಬುದು ಇರಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ—ಇರುತ್ತಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಡೆಯು ಬೇಕೆಂದಾಗ ಪಣಿಯರ ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನ ಮೈಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. "ಪಣಿಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಾನವೇನು ಬಂತು?" ಎಂಬ ಮಾತೇ ಮೇಲಿನ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ "ಪಣಿಯ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ರೂಪ ಒಂದು ಅನುಗ್ರಹವಲ್ಲ; ಅದೊಂದು ಘೋರ ಶಾಪ" (ಪುಟ 161) ಎಂದು ಮಂಜುಳೆ ಉದ್ಗಾರವೆತ್ತುವುದು ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ.

"ಜಿಂಕೆ ಯಾರಿಗೂ ಕೇಡು ಮಾಡಲು ಹೋಗದ ಪ್ರಾಣಿ, ಆದರೆ ಆ ಬಡಜಂತುವನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಿನ್ನಲು ಹುಲಿ ಕಿರುಬ ತೋಳಗಳು ಹೊಂಚು ಹಾಕುತ್ತವೆ" (ಪುಟ 163). "ಬೆಂಕಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೆ ಅದು ಸಂದದು; ಅದು ನಿನ್ನ ಮೈಯನ್ನು ಸುಡುವುದು. ಉರಿವ ಕಾಡುಗಿಚ್ಚಿನಿಂದ ಮಾರು ದೂರ ನಿಲ್ಲುವುದು ಲೇಸು" (ಪುಟ 183). ಶೋಷಣೆಗೊಳಗಾದವರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಇಂಥ ಮಾತುಗಳು ಸಾಂಕೇತಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನಾವು ಕಾಣುವುದು ಡಾರ್ವಿನ್ನನ "ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಹೋರಾಟ" (Struggle for the existance) ಹಾಗೂ "ಪ್ರಬಲರ ಉಳಿವು-ದುರ್ಬಲರ ಅಳಿವು" (Survival of the fittest) ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಕುರುಪ್ಪ ಮಂಜುಳೆಯರ ಪ್ರೀತಿ ಪ್ರೇಮ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅಟ್ಟುಣ್ಣಲು ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ, ಅವರೆಂದೂ ಪ್ರೀತಿ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ವಂಚಿತರಲ್ಲ. ಪಣಿಯರ ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಮೈ ಒಪ್ಪಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯ ಜಾಲದಿಂದ ಅನೇಕವೇಳೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಸಹಾಯಕತೆಗೆ ಸೋತು – ಹುಲಿಯ ಬೋನಿನಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತಳಾದಳು ಮರಿಪಾಪನ ಅಪ್ಪುಗೆಯಲ್ಲಿ. ಮಂಜುಳೆಯ ಮಾನವನ್ನು ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡಲು ಹವಣಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಕಾರ ಹಾಗೂ ಅಲಬಿಚೆಟ್ಟಿಯರಿಗೆ ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಿಸುವ ಮಂಜುಳೆಯ ದಿಟ್ಟತನ ಪಣಿಯರ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಧೈರ್ಯಕ್ಕೊಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ನಿದರ್ಶನ.

ಮಲೆನಾಡಿನ ಕೆಲಸಗಾರರ ಜೀವನವನ್ನು ಕುವೆಂಪುರವರು ತಮ್ಮ 'ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು' ನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೋ ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಭಾರತೀಸುತರು ವೈನಾಡಿನ ಕೆಲಸಗಾರರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ಕುರುಪ್ಪ ಕಾಫಿ ಕದಿಯಲು ಸಾಹಸ ಮಾಡುವಾಗ 'ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳ' ಗುತ್ತಿ ಕಳ್ಳು ಕದಿಯುವ ದೃಶ್ಯದ ಹೋಲಿಕೆ ನಮ್ಮ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಗುತ್ತಿ–ತಿಮ್ಮಿಯರಂತೆಯೇ ಕುರುಪ್ಪ–ಮಂಜುಳೆಯರು ಕಾದಂಬರಿ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಪಣಿಯರ ಜೀವನ ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿದ್ದರೂ ದುಡಿ-ಹಾಡು; ಕುಡಿತ–ಕುಣಿತ; ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಮರೆತು ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿಯೇ ತಾವು ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿಯೇ ತೃಪ್ತಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು.

"ಪಾಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಮಡಕೆಯನ್ನೇನು ಮಾಡುವರು?"

"ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿತೆಂದು ದೂರ ಎಸೆಯುವರು".

"ಪಾಪ ಉಣ್ಣುವ ಬೆಳ್ಳಿ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ?"

"ಪಾಪ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಬೆಳ್ಳಿ ತಟ್ಟೆಯನ್ನೇಕೆ ಎಸೆದಾರು? ಅದನ್ನು ಹುಳಿ ಹಾಕಿ ತೊಳೆದು ಜೋಪಾನ ಮಾಡುವನು" (ಪುಟ 289).

ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಇಂಥ ಮಾತುಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅಧೀನತಾ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದರ ಜೊತೆಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ- -ಇಂದಿಗೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಇಂಥ ಅನೇಕ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಸಿಲುಗನ್ನಡಿಗಳೇ ಆಗಿವೆ.

ಮಂಜುಳೆಯಂಥ ಪಣಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಮದುವೆಯಾದ ಗಂಡನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕುರುಪ್ಪನೊಡನೆ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಅವಳಿಗೆ ಅದು ಅಸಹಜ ಎನ್ನಿಸದು. ಅದು ಅವರಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಆದರೆ ಯಾವ ಕಟ್ಟುಪಾಡಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮಂಜುಳೆ ಗಂಡನ ಪ್ರೀತಿಯ ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಿಗಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮರಿಪಾಪನಿಗೆ ಮೈ ಒಪ್ಪಿಸಿ ದುರಂತವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾಳೆ. ಒಂದರ ಹಿಡಿತದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದರೂ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಸಾವು. ಇದು ಆಕೆಯದೊಬ್ಬಳದೇ ಅಲ್ಲ, ಇಡೀ ಪಣಿಯ ಜನಾಂಗದ, ಗಿರಿಜನರೆಲ್ಲರ ದುರಂತ.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬೆಳ್ಳಿತೆರೆ ಕಂಡ 'ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆ' ಕೂಡ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಾದಂಬರಿ. ಇದರ ಉತ್ತರಾರ್ಧವೇ 'ಕೊಳಲಿನ ಕರೆ'—ಈ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ದುಃಖಾಂತ, ಮತ್ತೊಂದು ಸುಖಾಂತ. ವೈನಾಡಿನ ಪಣಿಯರ ಯುವಕ ಕೊಳುಂಬ, ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯ ಕನ್ಯೆ 'ದೇಚು' ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಮೋಹಿಸಿದರು ಆದರೆ ಅವರು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದುದು ಅಂಬಾಡಿ ಮರಾರರ ಕೈಕೆಳಗೆ. ಮರಾರರ ಅಳಿಯ ಕೇಶವನ ಕೀಚಕತನದಿಂದಾಗಿ ಆ ಎಣೆವಕ್ಕಿಗಳು ಊರು ಬಿಡಬೇಕಾಯ್ತು. ಅನಂತರ ಕೊಡಗಿನ ಮಲೆಯಲ್ಲಿ ದೊರ ತೋಳ್ಪಟ್ಟಿಯ ಟಿಪ್ಪಿಂಗ್‌ನಲ್ಲಿ ಊಳಿಗಕ್ಕೆ ನಿಂತರು. ಆದರೇನು ? ಅಲ್ಲಿಯೂ ದೇಚುವಿನ ಸೌಂದರ್ಯವೇ ಅವರಿಗೆ ಮಾರಕವಾಯ್ತು. ದೊರೆ ಕೊಳುಂಬನ ಮೇಲೆ ಆರೋಪ ಹೊರಿಸಿ ಜೈಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ–ದೇಚುವಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಿತ್ತ. ಸೆರೆಮನೆಯಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿದ ಕೊಳುಂಬ ಮಣಿಯಂಗೂಡ ಗೌಡರಲ್ಲಿ ದುಡಿಯತೊಡಗಿ - ಟಿಪ್ಪಿಂಗ್ ದೊರೆಯ ಬಂಗ್ಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮೆಗಾಗಿ ಕೊಳಲೂದಿದ — 'ಕೊಳಲ ಕರೆ'ಗೆ ಓಗೊಟ್ಟಳು ದೇಚು— ಪುನರ್ಮಿಲನವಾಯಿತು. ಪ್ರಣಯಿಗಳು ಹಿಂದಿನ ನೋವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮರೆತರು.

ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತು ಪ್ರೇಮಿಗಳ ಅಗಲುವಿಕೆ ಸೇರುವಿಕೆಯಷ್ಟನ್ನೇ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣುವುದು ಪರಿಶುದ್ಧ ಪವಿತ್ರ ಪ್ರೇಮ. ಕೊಳುಂಬ- ದೇಚುಗಳು ಬಡತನದ ಬೇಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಿತಿಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನುಂಡವರು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಪ್ರೀತಿ ಅಷ್ಟು ಅಕಲಂಕವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ - ಅನಿವಾರ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ದೊರೆಯ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದ ದೇಚು ಆತ ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರೀತಿಯ ಕಾಣಿಕೆ ಶ್ವೇತ ವಸನವನ್ನು ಬೆಂಕಿಗೆ ಆಹುತಿ ಕೊಡುತ್ತಿರ

ಲಿಲ್ಲ, ಹಾಗೆಯೇ ಅಷ್ಟು ದಿನ ದೊರೆಯ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದ ದೇಚುವನ್ನು ಕೊಳುಂಬ ಮತ್ತೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಎಲ್ಲರನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬಹುದೆಂಬುದೇ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖ್ಯ ಧ್ಯೇಯ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಾವು ಕಾಣುವುದು ಹೆಣ್ಣಿನ ದುರಂತತೆ, ಇಲ್ಲ ಅಸಹಾಯಕತೆ. ಅತೃಪ್ತ ಕಾಮನೆಗೊಳಗಾಗಿ ಅಡ್ಡ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಚಿತ್ರ ; ಇಲ್ಲವೇ ಅಸಹಾಯಕತೆಗೊಳಗಾಗಿ ತನ್ನ ಶೀಲವನ್ನೇ ಒತ್ತೆಇಡುವ ಚಿತ್ರ. ಅನಿವಾರ್ಯತೆ – ಅಸಹಾಯಕತೆಗಳ ನಡುವೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ದುರಂತತೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ ಭಾರತೀಸುತರು. ಇಂಥ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಅವರ ಲೈಂಗಿಕ ಆಸೆಗಳು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣ ವಾದರೂ, ಇಡೀ ವಸ್ತುವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ-ಅವರು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ, ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಲೆಗಳೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿದ್ದುವು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಲೇಖಕರ 'ಚಿಗುರು ಹಾಸಿಗೆ' ಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಗಂಡನಿಂದ ವಂಚಿತಳಾಗಿ ಮಾವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು, ತಾನು ಮುಟ್ಟಬಾರದ - ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಆನೆಕಾರ ನಾಯಕನಿಗೆ ಮನಸೋಲುತ್ತಾಳೆ. ಅಷ್ಟಾವಕ್ರನಿಗೆ ಮನಸೋತ ಅಮೃತಮತಿಯಾಗು ತ್ತಾಳೆ. ಅನಂತರ ಗಂಡನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಅನೀತಿಯ ದಾರಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಲು ಮಾವ ಆಕೆಯನ್ನು ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಎಷ್ಟೇ ಸುಖದ ಸುಪ್ಪೊ ತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದರೂ - ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿ ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನೇ ಹಾಸಿದರೂ ಅದು ಆಕೆಯ ಪಾಲಿಗೆ ಮುಳ್ಳಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಯಕನೊಡನೆ ಅರಣ್ಯದ ನಡುವೆ ಗಿಡಮರಗ ಳಡಿಯ ಚಿಗುರು ಹಾಸಿಗೆ ಆಕೆಗೆ ಸುಪ್ಪೊತ್ತಿಗೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಕಿದ್ದ ಆನೆ ಶಂಕರ ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ಒಡೆಯ ನಾಯಕನನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸಿದ್ದರೂ ಅವರಿಬ್ಬರ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧ ಮಾತುಬಾರದ ಮೂಕಪ್ರಾಣಿಗೂ ಅಸಹ್ಯ-ಹೇಸಿಗೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಒಡೆಯ ನಾಯಕನನ್ನೇ ಬಲಿತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಒಳ್ಳೆಯದು, ಕೆಟ್ಟದ್ದಕ್ಕೆ ಯಾರಾದರೇನು?

ಈ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಆನೆಕಾರರ ಜೀವನದ ಚಿತ್ರ ಕಣ್ಣೀರು ಮಿಡಿಸು ವಂತಹುದು. ಲೇಖಕರು ಆನೆಯನ್ನು ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಗೇ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿದ್ದರೆ - ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಂತ್ಯದ ದುರಂತ ಪರಾಕಾಷ್ಠಕ್ಕೇರುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಯಕಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗಿಂತ ಚಿಕ್ಕವಳಾದ ಚಿರುತೆ ಆಗಾಗ ನಗೆಗಡಲಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಮೀಯಿಸುತ್ತಾ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಮೇಲೇರಿ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕತೆಯಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹಿಂಜಿರುವುದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿ ಜಾಳುಜಾಳಾಗಿದೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಜೀವನ ಒಂದು ರೀತಿ ಯದಾದರೆ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಹಾಗೂ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ್ದೆನಿಸಿದ ಸುಸಂಸ್ಕೃತರ ಜೀವನ ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯದು. ಆದರೆ, ಎಲ್ಲರ ಎಲ್ಲದರ ಗುರಿ ಒಂದೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆ ಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಉಸಿರಾಡುವಂಥವರು.

'ಬೆಳ್ಳಿ ಮೂಡಿತು' ಕೊಡಗಿನ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಕಾದಂಬರಿಯು ಸಾಂಸಾರಿಕ ಚಿತ್ರವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಪೊನ್ನಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಮಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರೂ ತಂದೆ ತಾಯಂದಿರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅಣ್ಣ ಅತ್ತಿಗೆಯರ ಆಸರೆಯಲ್ಲಿ ಪಡಬಾರದ ಕಷ್ಟ ಪಡಬೇಕಾಯಿತು. ಕಷ್ಟದಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಕುಡುಕ ತಿಮ್ಮಡುವಿನ ಕೈಹಿಡಿದರೂ ಅಲ್ಲಿಯೂ ತೃಪ್ತಿ ಕಾಣದಾದಳು. ಒಂದು ಬಲೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಮತ್ತೊಂದು ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಮೀನಾದಳು. ಆದರೂ ಸಿಕ್ಕಷ್ಟರಲ್ಲೇ ತೃಪ್ತಿ ಪಡೆಯಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಿಮ್ಮಡುವಿನ ಹಿಡಿತವಿಲ್ಲದ ಕುಡಿತ; ಮಿತಿಯಿಲ್ಲದ ಕಾಮುಕತೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಬೆಂಡಾಗಿಸಿತು. ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದ ಅತ್ತೆ ಕೈಬಿಟ್ಟಾಗ– ಗಂಡನಿಗೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಮೈದುನ ನಂಜಪ್ಪ ಮುಳುಗುತ್ತಿದ್ದವಳಿಗೆ ಆಸರೆಯಿತ್ತ ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿಯಾದ. ಗಂಡನಲ್ಲಿ ಕಾಣದ; ಕಾಣಲಾಗದಂತಹ ಗುಣಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೋದ ಪೊನ್ನಿ ಆಕೆಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆ ಮೈದುನನಿಗೆ ಸೋತಳು. ತಿಮ್ಮಡು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮರಣವನ್ನಪ್ಪಿದಾಗ ಮೈದುನನನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದಳು. ಅಂದಿನವರೆಗಿನ ಅವಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿಯನ್ನೇ ಕಾಣದಿದ್ದ ಪೊನ್ನಿ ಮೈದುನನ ಆಸರೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಂಡಳು.

ತಿಮ್ಮಡುವಿನ ಗೆಳೆಯ ಮೇದುವಿನ ಸಂಸಾರದ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಚಿತ್ರ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾರಣವಾದಂತೆ ಈ ಎರಡು ಸಂಸಾರಗಳಿಗೂ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಧೂಮ ಪೂಜಾರಿಯ ಸಂಸಾರ ಕಾದಂಬರಿ ಓಟಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೊಡವರ ಆಚಾರ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಅಲ್ಲಿನ ಮಣ್ಣಿನಿಂದಲೇ ಮೂಡಿಬಂದಂಥವುಗಳು.

ಜೆಳ್ಳಿ ತೆರೆಕಂಡ 'ಬಯಲುದಾರಿ' ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಕುಟುಂಬದ ಕಥೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡಂಥದು. ಗಾಲ್ಸ್‌ವರ್ದಿಯ ಒಂದನೆಯ ಮಹಾಯುದ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಕಥೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಚೋದನೆಯಿಂದ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆಂದು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ

"ಬಯಲುದಾರಿಯನ್ನು ಆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅನುವಾದವೆಂದೋ ರೂಪಾಂತರವೆಂದೋ ಯಾರೂ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗದು. ಆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಜಾಡೇ ಬೇರೆ; ಇದರ ಜಾಡೇ ಬೇರೆ" ಎಂದು ಲೇಖಕರು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಕಥಾವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಏನೊಂದೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ—"ಪಾದ್ರಿಯೊಬ್ಬನ ಮಗಳು ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಯುವಕನೊಬ್ಬನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಯುವಕ ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ತೆರಳುವ ಮುನ್ನ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮೆಯ ಶರೀರ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಫ್ಲಾಂಡರ್ಸ್ ಕದನದಲ್ಲಿ ಮಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅವಿವಾಹಿತೆಯಾದ ನಾಯಿಕೆ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿ ಶಿಶುವೊಂದನ್ನು ಪ್ರಸವಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಿವಾಹಿತಳಾಗಿ ಮಗುವಿಗೆ ಜನ್ಮ ಕೊಟ್ಟುದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಿಕೆ ಮತ್ತು ಆಕೆಯ ತಂದೆ ಸಮಾಜದ ಕ್ರೂರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಕಷ್ಟನಿಷ್ಠುರಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ." ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಾದಂಬರಿಯ ಈ ಕಥಾವಸ್ತುವೇ ಬಯಲು

ದಾರಿಯದೂ ಕೂಡ. ಆದರೆ ನಾಯಕ ಜೋಪು ಇಲ್ಲಿ ವಿಮಾನ ಚಾಲಕ - ಆತ ಚೀನಾ ಯುದ್ಧ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಪರಿಸರ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗೊಂಡಿದೆ ಅಷ್ಟೆ. ಲೇಖಕರು ತಾವು ಕಂಡ ಕೊಡವರ ಸಾಮಾಜಿಕ – ಸಾಂಸಾರಿಕ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಥಾವಸ್ತು ವಿನೊಡನೆ ಬೆಸೆದು 'ಬಯಲುದಾರಿ' ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಲೇಖಕರ ಇತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೊಡವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ನಾಯಕಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಕಲಿತವರು. ಇದು ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ್ದೆನ್ನ ಬಹುದಾದ ನಾಗರಿಕತೆ ತಲೆಹಾಕಿರುವ ಕುಟುಂಬದ ಕಥೆ. ಕೊಡವ ಕನ್ಯೆಯರಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇರಬೇಕಾದ ದಿಟ್ಟತನ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದ ಚೋಂದು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಪ್ಪಿದವನೊಡನೆ ಸೇರಿದಳು. ಆತನ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಸಾವಿನಿಂದ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದರೂ ಅಂಜದೆ ಮುನ್ನಡೆದಳು. ಮಗುವಿನ ತಾಯಿಯಾಗಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿಯೇ ಜೀವನ ನಡೆಸಿದಳು.

ಈ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿದಂತೆ ಬರುವ ಅಣ್ಣ ಕರುಂಬಯ್ಯ - ಸುಜ್ಜು ಇವರ ಪ್ರೇಮ ಪ್ರೀತಿಗಳು ಚೋಂದು ಬೋಪುವಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದಂಥವು. ಕರುಂಬಯ್ಯನಿಂದ ಮದುವೆಗೆ ಮೊದಲೇ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ ನಿಂದೆಗೊಳಗಾಗಿ ಕಡೆಯವರೆವಿಗೂ ಶಿಕ್ಷೆಗೊಳಗಾದಳು. ಅದೇ ತಂದೆ ತನ್ನ ಮಗಳಿಂದಾದ ಅಂಥ ತಪ್ಪನ್ನೇ ಕ್ಷಮಿಸಿದ. ಇಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆಗೊಳಗಾದವರ ಸ್ಥಿತಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ - ಚೋಂದು ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ 'ಬಯಲುದಾರಿ'ಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಒಂಟಿ ಜೀವಿಗಳೇ....

ಇವರ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರದ ಚೋಂದುವಿನ ಅಸಹಾಯಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಒದಗಿಸಲು ನಿಂತ ದೇವಕಿಯಮ್ಮ, ಸುಹಾಸಿನಿ; ಸುಫಲೆಯರ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಜೀವನ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಹಣವಂತರಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರೇಮ, ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳೇ ಅವರಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾಡಿದ್ದುವು. ವಿಧವೆ ಸುಹಾಸಿನಿಯ ವಿಕ್ಷುಬ್ಧ ಮನಃಸ್ಥಿತಿ – ಆಕೆಯ ದುರಂತ, ಅತ್ಯಂತ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ ಆದರೆ ಮುದ್ರಾರಾಕ್ಷಸನ ತಪ್ಪೋ – ಇಲ್ಲ ಲೇಖಕರ ಕೈ ತಪ್ಪೋ –ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ 316 ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡ ಸುಹಾಸಿನಿ – 340 ನೇ ಪುಟದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಬದುಕಿದಾಳೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾರಿವಾಳ ಪ್ರಸಂಗ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಧ್ವನಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿ ಶಿರೋನಾಮೆಗೆ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನೊದಗಿಸಿದೆ.

ಲಾರೆನ್ಸ್‌ನ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಚೋದನೆಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಂಡ 'ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ' 'ಸುಧಾ' ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಪ್ರಥಮ ಕಾದಂಬರಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮಾನ ಗಳಿಸಿದ ಬೆಳ್ಳಿ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಂಥ ಜನಪ್ರಿಯ ಕಾದಂಬರಿ.

ಜಪಾನಿಯರ ಅತ್ಯುಗ್ರ ಭೀಕರ ವಿಮಾನ ಧಾಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಸರಕಾರದಿಂದ ಪರಿ ಹಾರ ಪಡೆದು ವೈನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಿವೃತ್ತ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಕುಮಾರ ಮೇನನ್‌ನ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಸುಖ - ನೋವು ನಲಿವುಗಳೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತು. ಮದುವೆಯಾದ ತಿಂಗಳಲ್ಲೇ - ತರುಣಿ ಮಾಧವಿಯನ್ನು ಅಗಲಿ ಕದನಕ್ಕೆ ಹೋದ ಮೇನನ್ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ

ಗಳನಂತರ ಮರಳಿದಾಗ ಕಾಲು ಕುಂಟಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಪುರುಷತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡಿದ್ದ. ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿತ ಆತ ಹೆಂಡತಿಗೆ "ನಾನು ನಿನಗೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಸುಖವನ್ನೂ ಕೊಡಲಾರೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ತಾರುಣ್ಯ ಬಂಜೆಯಾಗುವುದನ್ನು ನೋಡಲಾರೆ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಡೈವೋರ್ಸ್ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಮನವೊಪ್ಪಿದ ತರುಣನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ನೀನು ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳು" [ಪುಟ 11] ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಆಕೆ-"ನನ್ನ ಸುಖವೊಂದನ್ನೇ ನೋಡಿ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ತೊರೆಯಲಾರೆ—ನಿಮ್ಮ ಸೇವೆ ಮತ್ತು ಶುಶ್ರೂಷೆಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸುಖವನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ "ಆ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಏರುವ ಚೈತನ್ಯ ನಿನಗಿದೆಯೇ ?" ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ —"ನನ್ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡು ವಿನಂತೆ"—ಎಂದುತ್ತರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆ ತಾನು ತ್ಯಾಗದ ದಿವ್ಯಪಥವನ್ನು ತುಳಿವ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಂಡವಳಂತೆ ನುಡಿದರೂ, ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಓದಿದಾಗ ಆಕೆ ಇಂಥ ಮಾತು ಗಳನ್ನಾಡದಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶ ಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ – ಆಕೆಯ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ–ಅಸಹಾಯಕತೆಗಳು ಮನದಟ್ಟಾಗುತ್ತವೆ ಅವಳ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ದೇವಕಿಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಮಾಧವಿಗೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ತಿರುವಿಗೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಒಂದು ವೇಳೆ ಮಾಧವಿ ತಂಗಿಯನ್ನು ನಂಜುಂಡನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದರೆ– ಆಗ ಕಾದಂಬರಿಯ ದಿಕ್ಕೇ ಬದಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಂಜುಂಡ ಹೂವಿಂದ ಹೂವಿಗೆ ಹಾರುವ ದುಂಬಿಯಂತೆ. ದೇವಕಿಯನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೆ ಮಾಧವಿಯ ಸಹವಾಸ ಅವನಿಗೆ ಅಸಭ್ಯ, ಅಸಹ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕಡೆಗೂ ಆತ ಅಷ್ಟಪದಿಗಳ ಹಿಡಿತದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಅಶಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಧರ ನಾಯರ ನಂಜುಂಡನಿಗೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧಗುಣ ವುಳ್ಳವನು.– ಬಡವನಾದರೂ ಹೃದಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯುಳ್ಳವನು. ಆದರೆ ಅವನ ಮಾತು (ದೀರ್ಘ ಭಾಷಣ) ಕಾದಂಬರಿ ನಡುವೆ ಕೆಲವೆಡೆ ಅನಗತ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಬೋರ್ ಹೊಡೆಸುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಧರನ ಸರಳ–ಸಾಮಾನ್ಯ ಗುಣಕ್ಕೆ ದೇವಕಿ ಮಾರುಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.

ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿ ಪಾತ್ರವೆಂದರೆ ಮೇಸನ್‌ನದು. ಆತ ಹೆಂಡತಿ ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ– ಬೆಕ್ಕಿನ ಆಟಕ್ಕೆ ಆತ ಕುರುಡಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕಡೆಯ ವರೆಗೂ ಮಾಧವಿಯ ಪ್ರೀತಿಯ ಗಂಡನಾಗಿ, ನಂಜುಂಡ ಶ್ರೀಧರರ ಆಪ್ತ ಗೆಳೆಯನಾಗಿ, ದೇವಕಿಯ ಆತ್ಮೀಯ ಭಾವನಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಕೇತಗಳು ಕುಕ್ಕುಟ ಪ್ರಸಂಗ (ಪುಟ 91) ಹಾಗೂ ಮೇಕೆ ಚಿರತೆಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳು (ಪುಟ 195-200) ಕಾದಂಬರಿ ಘಟನೆ ಗಳನ್ನು ಸಶಕ್ತವಾಗಿ ಸಾಂಕೇತಿಸುತ್ತವೆ. ಮೇಕೆ-ಚಿರತೆಯ ಪ್ರಸಂಗ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆಯುವ ಘಟನೆಯನ್ನು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

"ಕಾಮದ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರೇಮದ ಕಲ್ಪಲತೆ ಅಂಕುರಿಸುತ್ತದೆ. ತ್ಯಾಗ ತಪಸ್ಸು ಗಳ ನೀರು ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನಾಗಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದಾಗ ಅದು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ದೇವ

ತ್ವಕ್ಕೆ ಏರಿಸಬಲ್ಲುದು. ಆ ತ್ಯಾಗ ತಪಸ್ಸುಗಳಿಲ್ಲದಾಗ, ಅದು ಸರ್ಪರಜ್ಜುವಾಗಿ ಬಂಧಿಸುವುದು. ವಿಷಾನಿಲವನ್ನು ಪೂತ್ಕರಿಸಿ ಜೀವನವನ್ನು ಸುಡುವುದು" (ಪುಟ 101) ಎಂಬ ಮಾತು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳಷ್ಟನ್ನಲ್ಲದೆ, ಇಡೀ ವಸ್ತುವನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳ ದಾರಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣದೆ ಎಡವಿದ ಮಾಧವಿ-ನಂಜುಂಡ, ಒಳ್ಳೆಯ ರೀತಿಯಿಂದ ಅದರ ದಾರಿಯನ್ನು ಸುಗಮವಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ದೇವಕಿ-ಶ್ರೀಧರ, ಅದರ ಹಾದಿಯನ್ನೇ ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಂತು ಪ್ರೀತಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಸ್ನೇಹವೇ ಮೈತಳೆದಂತಿದ್ದ ಮೇನನ್ ಇವರೆಲ್ಲರ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಶೋಭೆಯನ್ನಿತ್ತಿವೆ.

ಕಾದಂಬರಿ ಅಂತ್ಯ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ. ನಂಜುಂಡ ಮಾಧವಿಯರ ದುರಂತ ಕಣ್ಣೀರು ಮಿಡಿಸಿದರೂ ದೇವಕಿ ಮೇನನ್ನರ ಮುಂದಿನ ಅಂಕು ಡೊಂಕಿಲ್ಲದ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ನಿಶ್ಚಿತ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿ ಅಂತ್ಯ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೇ ಚೆನ್ನ.

"ಈ ಹೊತ್ತಗೆ ನನ್ನ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕೃತಿಯೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಕಾದಂಬರಿಗಳಾದ ವೈದ್ಯನ ಮಗಳು ಹುಲಿಬೋನು ಮತ್ತು ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆಗಳ ಹಂತಕ್ಕೆ ಇದು ಏರಿದೆಯೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಲಾರೆ"— ಎಂದು ಲೇಖಕರೇ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಲೇಖಕರ ವೈದ್ಯರ ಮಗಳಾಗಲೀ ಹುಲಿಬೋನು ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆಗಳಾಗಲೀ, ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಲನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳ ಹಂತಕ್ಕೆ ಏರದ ಈ 'ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ'ಯ ಸೋಲು ಗೆಲವುಗಳನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು.

'ಸಂತಾನ ಭಿಕ್ಷೆ' ದಿವಂಗತ ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿ ಶ್ಯಾಮಲಾ ದೇವಿಯವರ 'ಕುಲಪುತ್ರ ಅಥವಾ ಗುಪ್ತದಾನ' ಎಂಬ ಸಣ್ಣ ಕತೆಯಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತರಾಗಿ ಬರೆದಂತಹ ಕಾದಂಬರಿ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಇನ್ನಿತರ ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ವೈಚಾರಿಕತೆಯಾಗಲೀ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸೊಗಡಾಗಲೀ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಂಜೆಯೊಬ್ಬಳ ಬದುಕಿನ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದ ಕಥೆ. ಕೇವಲ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಯೇ ಆಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹಿಂಜಿ ಹಿಂಜಿ ಎಳೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಬಡಮೇಸ್ಟರ ಮಗಳಾದ ನೀರಜ - ಶ್ರೀಮಂತ ಲಾಯರು ಗಣಪತಿಯ ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯಾದರೂ ಬಂಜೆ ಎಂಬ ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯ್ತು. ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುವ ಅತ್ತೆ, ತನಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವ ಗಂಡನಿದ್ದರೂ ಆಕೆ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯಳು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಡುವ ಪತಿ 'ಸಂತಾನ ಭಿಕ್ಷೆ' ಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಅನರ್ಹನಾಗಿದ್ದ. ಆತ ತನ್ನ ಹುಡುಗುತನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸಹವಾಸ ಹಾಗೂ ಮೊದಲ ಹೆಂಡತಿಯ ಮರಣ ಆತನನ್ನು ಸತ್ವಹೀನನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದವು. ಮದುವೆಯಾಗಿ ಆರು ವರ್ಷ ಕಳೆದರೂ ಮಕ್ಕಳಾಗದಾಗ "ನನಗೊಬ್ಬ ಕಂದನನ್ನು ಕೊಡುವಿರಾ?" (ಪುಟ 190) ಎಂದು ಗಂಡನನ್ನು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. 'ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಾಳಬಳ್ಳಿ ತಾಯ್ತನದಲ್ಲಿ ಹೂವಾಗಬೇಕು'- ಇದು ಲೋಕ ನಿಯಮ. ಆದರೆ ಹಾಗೆಂದು

ಸಾಧ್ವಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡ ನೀರಜ ತನ್ನವರಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗದುದನ್ನು ಬೇರೆಯವರಿಂದ ಸಾಲ ಪಡೆಯುವಂತೆ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿದ್ದು ಭಾರತೀಯ ನಾರಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದೆ ಅಂಥವಳು ಇಂಥ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಳೇ? ಎಂದು ವಾಚಕರಿಗೊಮ್ಮೆ ಹೇಸಿಗೆ ಉಂಟಾದರೂ, ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆಸುವಂತೆ ಲೇಖಕರು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳ 'ಜಾತಕ ಫಲ'ವನ್ನು ಹೇಳಿಸಿಬಿಟ್ಟು ಅದೂ ಸಾಲದೆಂಬಂತೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೂ ಪುಷ್ಟಿ ಕೊಡುವಂತೆ ಭಾರತದ ಅಂಬೆ ಅಂಬಾಲಿಕೆ, ಕುಂತಿ ಮಾದ್ರಿಯರ ಕಥೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ವಾಚಕರ ಕಣ್ತೊರೆಸಿದ್ದಾರೆ.

ನೀರಜ ಆಗಾಗ ತನ್ನ ಗಂಡನಿಂದ ಸಂತಾನಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಕಾರಣ ಆಕೆಗೇನು ಗೊತ್ತು ತನ್ನ ಗಂಡನ ಸ್ಥಿತಿ! "ಕೈಗೆ ಎಟುಕದ ದ್ರಾಕ್ಷಿ ಮಾತ್ರ ಹುಳಿ ಎಂದು ಈತನಕ ತಿಳಿದಿದ್ದೆ;" ನೀರಜ ಮೃದುಹಾಸ ಬೀರಿದಳು, "ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಹಣ್ಣು ಹುಳಿಯಾಗುವುದೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ."

"ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಹಣ್ಣು ಸಕ್ಕರೆಯಷ್ಟು ಸವಿಯಾಗುವ ಪುಣ್ಯ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ" ರಾಯರು ಪಡಿನುಡಿದರು "ಕೈಗೆ ಬಂದ ಹುಳಿ ಹಣ್ಣಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಕ್ಕರೆಯ ಸಿಹಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಬಾಯಿ ಚಪ್ಪರಿಸಬೇಕು" (ಪು. 201). ಇಂಥ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ರಾಯರನ್ನು ನಂಬಿ ನೀರಜ ಸಾಧ್ವಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾಳಬಹುದಿತ್ತು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಡಾಕ್ಟರರಿಂದ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡ ಆಕೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೋಷವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ದೂರದಾಸೆಯಲ್ಲಿ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಆಕೆ ತಾಯಿಯ ಬಾಯಲ್ಲೇ ತನ್ನ ಗಂಡನ ರೋಗದ ವಿಚಾರ ಕೇಳಿ; ತನ್ನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರಿಂದಲೇ ಬಂಜೆ ಎಂದು ಹೀಯಾಳಿಸಿಕೊಂಡಮೇಲೆ ಆಕೆಯ ಆಸೆ ಕನಸಿನ ಗಂಟಾದಾಗ–ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಮುರುಟಿದ ಚಿಗುರು ಮತ್ತೆ ಕುಡಿಯೊಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ಸಂಕೇತಗಳೂ ಇಡೀ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಆಕೆಯ ಬಂಜೆತನವನ್ನು ನೋಡಿ ಹಂಗಿಸುತ್ತಿವೆಯೋ ಎನ್ನಿಸುವಂತಿವೆ. ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ - ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ಆದರೆ ಕೇವಲ ಒಂದೆರಡು ದಿನದ ಗೆಳೆತನದ ಸಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ತನ್ನನ್ನೆಯನ್ನೇ ಒಪ್ಪಿಸಿದ ನೀರಜ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸೋಲಿಗೆ ಕಾರಣಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ನೀರಜ ಮಗುವನ್ನು ಪಡೆದ ನಂತರ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನನ್ನು "ನೀವು ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ದೇವರು. ದೇವರು ತನ್ನ ಭಕ್ತನನ್ನು ಆಳುವಲಾಗದು" ಎಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ಅವನನ್ನು ದೂರ ಇಟ್ಟು ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಂತ್ಯದ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ನೀರಜ ಕೇವಲ ಸಂತಾನಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದರೂ - ಮತ್ತೆಂದೂ ಅದನ್ನು ಕನಸು-ಮನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡದಂಥ ಸ್ಥೈರ್ಯ ತಾಳಿದ್ದಾಳೆ ಹೀಗಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಂತ್ಯದ ಮಾರ್ಮಿಕತೆ ಆರಂಭಕ್ಕಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ.

'ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು' ಕೊಡಗಿನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರೆದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿ. ಕೊಡಗಿಗೆ ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷದಷ್ಟು ಸುದೀರ್ಘ

ವಾದ ಇತಿಹಾಸವಿದ್ದರೂ ಕೊಡಗಿನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿರಚಿತ ವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಬೆರಳಲ್ಲಿ ಎಣಿಸುವಷ್ಟು. ಮೈಸೂರಿನ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜರ ಸಮಕಾಲೀನ ಕೊಡಗಿನ ಅರಸ ಸಿರಿಬಾಯಿ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪನಂಥ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿ, ಸತ್ಯ ನಿಷ್ಠ, ಕೊಡಗಿನ ಅರಸ, ಸಾಹಸಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದರ ಜೊತೆ ಜೊತೆ ಯಲ್ಲಿಯೇ—

“ಸವಿದು ಮೆದ್ದರೊ ಯಾರು ಪೂರ್ವದಿ
ಹುಲಿಯು ಹಾಲಿನ ಮೇವನು?
ಕವಣೆ ತಿರಿ ಕಲ್ಲಾಟಕೆ ಸೆಳೆದರೋ ಹೆಬ್ಬಾವನು?”

ಎಂದು ಕೊಡಗಿನ ಹಿರಿಯರ ಸಾಹಸಮಯ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತು ಪಂಜೆಯವರು ಹೊಮ್ಮಿಸಿದ ವೀರವಾಣಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಮೇಳೈಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಪ್ರೌಢಪ್ರತಾಪಿ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಪ್ರಭುಗಳ ರಣಕೌಶಲ ಮತ್ತು ವೀರಶ್ರೀಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿ ದಂತೆ; ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ನಿರ್ವ್ಯಾಜ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿ, ಮುಗ್ಧಹೃದಯದ ಕೊಡವ ಕನ್ಯೆಯರ ಮೂಕ ಪ್ರೇಮ, ಕೊಡವ ವಿವಾಹ ಸಂಭ್ರಮ, ನಾಟಿಗದ್ದೆಯ ಓಟದ ಸೊಬಗು ಎಲ್ಲ ವನ್ನೂ ಸೆರೆಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ.

ಕತೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಸ್ತುವಿನ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದರೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪೂರ್ತಿ ಚೆಂಗುಮಣಿ - ಪೂವಿಯರ ಮುಗ್ಧ ಪ್ರೇಮವೇ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಪುವ್ವಿ ತಂಗವ್ವರಂಥ ನಿರ್ವ್ಯಾಜ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸ್ನೇಹಿತೆಯರು ವಿರಳ. ಶಕ್ತಿ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಬಡವ ಶ್ರೀಮಂತನೆಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲವೋ ಅಂತೆಯೇ ಪ್ರೀತಿಗೂ ಕೂಡ ಎಂಬುದು ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ ದಾರಿಹೋಕನಾದ ತನ್ನನ್ನೇ ರಕ್ಷಿಸಿದ ವೀರ ಚೆಂಗುಮಣಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಹತ್ತಿರದ ಮೈಗಾವಲಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ; ಬಡವನಾದ ಚೆಂಗುಮಣಿಯನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಪುವ್ವಿ ತನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದು ಪ್ರೀತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸುಲಭ, ಆದರೆ ಪ್ರೀತಿಸಿದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸು ವುದು ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ. ಪುವ್ವಿ - ಚೆಂಗುಮಣಿಯರ ಪ್ರೇಮ ಸೇತುವೆಯಾಗಿ ನಿಂತ ತಂಗವ್ವನ ನಿಸ್ವಾರ್ಥತೆ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥಾ ಓಟಕ್ಕೆ ಹೊಸ ತಿರುವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಪುವ್ವಿ ತಾನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಪಡಬಾರದ ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟಳು ನಿಜ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಅತ್ತೆಯ ಮಗನೇ ಆದ; ತನ್ನದಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಚೆಂಗು ಮಣಿಯನ್ನು ಸ್ನೇಹಿತೆಗಾಗಿ—ಚೆಂಗುಮಣಿಗಾಗಿ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ಸೇರುವಿಕೆಗೆ ಮೂಲಕಾರಣಳಾದ ತಂಗವ್ವ ಓದುಗರನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಾಳೆ.

“ಚೆಂಗುಮಣಿಯನ್ನು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಲೊಪ್ಪದೆ ತಂಗವ್ವ ಆತನ ಸಂಗಡ ಅನಂತತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಪಯಣ ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದಳು” (ಪುಟ 389) ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳ ಗುಂಡಿನೇಟಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಚೆಂಗುಮಣಿ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದಾಗ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾ ಲಿಸಿದವಳೂ ತಂಗವ್ವನೇ

ಕಾದಂಬರಿ 398 ಪುಟಗಳಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾದರೂ ಓದುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಯುದ್ಧ ಚಿತ್ರ, ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠೆ, ಇವೆಲ್ಲಾ ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಮೈನವಿರೇಳಿಸಿದರೆ— ನಾಟಿ ಗದ್ದೆ ಓಟ ವೀರಕ್ರೀಡೆಗಳು ಮನರಂಜನೆಯನ್ನೊದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಅಂತೆಯೇ ಕೊಡವರ ವಿವಾಹ ಸಂಭ್ರಮ ಸಡಗರಗಳು ನಾವೇ ಭಾಗಿಗಳಾದಷ್ಟು ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿ ಬೇಸರ ಬರಿಸದೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಉತ್ತಮ ಕೃತಿ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

'ವೈದ್ಯನ ಮಗಳು' ಕೂಡ 'ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವಿ'ನಂಥ 'ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ' ಕಾದಂಬರಿ. ಹೊಯ್ಸಳ ವಂಶದ ಇಮ್ಮಡಿ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ರೋಗ ನಿವಾರಣೆಯ ಘಟನೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ೧೨-೧೩ನೇ ಶತಮಾನಗಳ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಜೀವನವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮಲ್ಲಣ್ಣ ಪಂಡಿತರ ಮಗಳು ಚಂಗಲೆಯಿಂದ ಗುಣಮುಖನಾದ ರಾಜ ಆಕೆಯನ್ನು ರೇವಣ್ಣನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರಮವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬರುವ ವೇಶ್ಯಾವಾಟಿಯ ವರ್ಣನೆ ಹಳೆಯ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತವೆ. ವರ್ಣನೆಗಾಗಿ ಬಳಸಿರುವ ಭಾಷೆ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಗ್ರಾಂಥಿಕವೆನಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಲೇಖಕರ ವೈಚಾರಿಕ ಕಾದಂಬರಿ 'ವಲ್ಮೀಕ'. ಸಂಕೀರ್ಣ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕುವ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬನ ಜೀವನದ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳ ಘಟನಾವಳಿಗಳ ಚಿತ್ರಣವೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದರೂ-ವಿಚಾರ ಪ್ರಚೋದಕವಾಗಿದೆ.

"ಕೃತಿರೂಪಕ್ಕಿಳಿಯದ ಚಿಂತನೆಗಳೆಲ್ಲ ಭ್ರೂಣಹತ್ಯೆ"

"ಕಾಮವೆಂಬುದು ಮನಸ್ಸಿಗಂಟಿದ ಕಿಲುಬು"

ಇಂಥ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಓದುಗರನ್ನು ವಿಚಾರದ ಹಾದಿಯತ್ತ ಸಾಗಿಸುತ್ತವೆ. ಕಾದಂಬರಿ ಕಥನ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷದಲ್ಲಿ ಸಾಗುವುದರಿಂದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ನಾವು ತೀರಾ ಹತ್ತಿರದವರಾಗುತ್ತೇವೆ.

ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರ "ಕಾಲಯಾನ"ವೂ ಒಂದು. ಇದು ಎಚ್‌.ಜಿ ವೆಲ್ಸನ 'Time Machine ಕೃತಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಬರೆದದ್ದೆಂದು ಲೇಖಕರೇ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಕತೆ ನಾವು ನೋಡದಂಥ ಬೇರೊಂದು ಅಗೋಚರ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿ ಅದ್ಭುತ ರಮ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಓದುಗರ ಚಿಂತನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮನರಂಜನೆಯೇ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುವ ಈ ಕೃತಿ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನಾವು ಕಾಣುವುದು ಅವರು ಕಂಡುಂಡ ಅನುಭವಗಳು. ಅವರು ತಾವು ನಿಂತ ಪರಿಸರವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ದುಡಿಸಿ

ಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆ ಘಂ ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ವರ್ಣನೆ, ಬಳಸುವ ಸಂಕೇತಗಳಲ್ಲಿ ಏಕತಾನತೆ ಕಂಡುಬರುವು ದರಿಂದ, ಕಾದಂಬರಿಗಳು 'ಕಾರ್ಬನ್ ಕಾಪಿ'ಗಳಾಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಲೇಖಕರ ಏಕಮುಖ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು.

ಕಾದಂಬರಿ ಕಥೆಯ ತಿರುವಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಘಟನೆಗಳು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಂದೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟವೆ. ಕಥಾನಾಯಕಿ ಅಸಹಾಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಯಾತ್ರೆ ಹೊರಡು ವುದು_ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ವಾಹನ ಕೆಡುವುದು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಯುವಕನೊಬ್ಬನ (ಅದೂ ಅವಿವಾಹಿತ) ಆಗಮನವಾಗಿ ಆತ ಸಹಾಯ ಒದಗಿಸುವುದು, ಹೀಗೆ ಸಹಾಯ ಒದಗಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಮುಂದಿನ ಅನೇಕ ಘಟನಾವಳಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗುವುದು ('ಸಂತಾನಭಿಕ್ಷೆ'ಯ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ; 'ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿ'ನ ನಂಜುಂಡ) ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಿನಿಮೀಯವಾಗಿ ನಡೆದುಬಿಡುತ್ತವೆ.

ಲೇಖಕರು ಬಳಸುವ ಭಾಷೆ ಅಲ್ಲಿನ ಆಡುಭಾಷೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ ಸಶಕ್ತವಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸೊಗಸಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದರೂ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಓದುಗ ರನ್ನು ತೊಂದರೆಗೀಡುಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಅವರು ನಿಂತ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಇತಿ–ಮಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನಿತ್ತು ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಗೆ ಕಾರಣ ರಾಗಿದ್ದಾರೆನ್ನಬಹುದು.

ಭಾರತೀಸುತರು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

ಕೆ. ಜೆ. ನಾರಾಯಣ ಪ್ರಸಾದ್

ಭಾರತೀಸುತರು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅವರ 'ಹುಲಿ ಬೋನು' ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪಣಿಯರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಥೆಯಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪಣಿಯರ ಜೀವನದ ಹಲವು ಮುಖಗಳ ಪರಿಚಯ ನಮಗಾಗುತ್ತದೆ. ಪಣಿಯರು ಕೂಲಿಕಾರರು; ಕೂಲಿಯಿಂದಲೇ ಅವರ ಜೀವನ. ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅವರ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಹಂತಗಳಲ್ಲೂ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೆಲ್ಲ ಎದುರಾಗುತ್ತವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಅವರ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದರೆ ಶ್ರೀಮಂತರು ಅವರನ್ನು ಶೋಷಿಸುವುದು.

ತೋಟಗಳ ಮಾಲಿಕರಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಗೆ ಕೆಲಸಮಾಡುವುದೇ ಪಣಿಯರ ಕಸುಬು. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಬರುವ ಸಂಪಾದನೆಯು ಇವರಿಗೆ ಸಾಲತೀರಿಸುವುದು, ಹೊಟ್ಟೆಹೊರೆಯುವುದು ಇವಕ್ಕೇ ಸಾಲದು. ತಮ್ಮ ಬಡತನ ಮತ್ತು ಮಾಲಿಕರ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಯೋಚನಾಶಕ್ತಿ ಅವರಿಗಿದೆ. "ನಾವು ಪಣಿಯರು, ಪೆದ್ದರಾದುದರಿಂದಲೇ ನೆತ್ತರು ನೀರುಮಾಡಿ ಪಾಪನ ಗದ್ದೆ ಮತ್ತು ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿದು ಚೆಟ್ಟಿಯನ ಡೊಳ್ಳಿಗೆ ಕೊಬ್ಬು ಮೆತ್ತುತ್ತಿದ್ದೇವೆ" (ಪುಟ ೧೦); "ಅಲಬಿಚೆಟ್ಟಿಯು ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದು ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಆಯಿತು. ಅವನು ಬರುವಾಗ, ಹೇಗಿದ್ದ ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿರುವೆ? ಈಗಿನ ಹಾಗೆ ಹಂಚು ಹಾಕಿದ ಮನೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಪೂಡಿಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅವನ ಪೂಡಿಯ ಇರುವಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಬಿದಿರು ಜೋಪಡಿಯುದ್ದಿತು. ಚೆಟ್ಟಿಯು ಒಂದು ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪುಮೀನು, ಚಿತ್ರಲೆಪುಗೆ, ಅಡಕೆ ಹುರಕಲುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸಿ ಹಾಡಿಹಾಡಿಗಳಿಗೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬಲ್ಲಿನೆಲ್ಲಿಗೆ ಮಾರುತಿದ್ದ. ಈ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚುಹೊದಿಸಿದ ಮನೆಯಾಯಿತು, ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಸಾಮಾನು ಬಟ್ಟೆ ಬರೆಗಳನ್ನು ಮಾರುವ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪೂಡಿಯ ಆಯಿತು. ಆದರೆ ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ಬೆವರುಸುರಿಸಿ ದುಡಿಯುವ ನಾವು ಇನ್ನೂ ಆಳುಗಳಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದ್ದೇವೆ" ಎಂಬಂತಹ, ಅವರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಿ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ; ಪರಿಸರದ ವಜ್ರಮುಷ್ಟಿಗೆ ಅವರು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಾರೆ ಇಷ್ಟಾದರೂ ಅವರು ನೋವಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೂ ನಗುತ್ತಾರೆ. ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಿರನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ನಂಜನನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅವರ ಸರಸದ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಸ್ಯವೇ ಅವರು

ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಮರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಇರುವ ಏಕೈಕ ಸಾಧನ. ಆದರೆ ಆ ಹಾಸ್ಯದ ಸವಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಲೂ ಅವರಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ ಒಡೆಯರಿಗೆ ಅವರ ನಗುವನ್ನು ಕಂಡರಾಗದು; ಅದು ಸೋಮಾರಿಗಳ ಹರಟೆಯೆಂದು ಅವರ ಭಾವನೆ, "ಕತ್ತೆಗಳು! ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತೇ ಹರಟೆ ಹೊಡೆದು ಸಮಯ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವಿರಲ್ಲ! ಎಷ್ಟು ಮೆಣಸಿನ ತಿರಿಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಉದುರಿಸಿರುವಿರಿ" (ಪು೧೨) ಎಂದು ಪಾಪನ ಕಾರ್ಯಕಾರ ಶಂಕುಣ್ಣಿನಾಯರನು ಗುಡುಗಿ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮೆಡೆ ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಅವರೆಲ್ಲ ಸ್ತಬ್ಧರಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗುತ್ತಾರೆ. "ಅವರು ಕಾರ್ಯಕಾರನಿಗೆ ಇದಿರಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದೆಂದರೆ ಹಾವಿನ ಹುತ್ತಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದ ಹಾಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲರು" (ಪು.೧೨). ಕಾರ್ಯಕಾರನ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಒಂದೇ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ; "ನಾಯಿ ಮಗನೆ, ಕತ್ತೆ ಮಗನೆ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ನುಡಿಗಳು ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಬರವು" (ಪು.೧೩). ಕಾರ್ಯಕಾರ ಮತ್ತು ಪಾಪ (ಒಡೆಯ) ಇವರು ಪಣಿಯರನ್ನು ಬೈಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದವರು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. , "ಪಾಪನಿಂದ ಬೈಗಳನ್ನು ಬಡಿತಗಳನ್ನು ತಿನ್ನದ ಯಾವ ಪಣಿಯನಿದ್ದಾನೆ" (ಪು. ೧೩) ಎಂಬುದು ಪಣಿಯರ ಅನುಭವದ ಸಾರ. ಕಾರ್ಯಕಾರ ತಮ್ಮನ್ನು ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ಬೈಯುತ್ತಾನೆಂದು ಪಾಪನಿಗೆ ಅವರು ದೂರು ಹೇಳುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಅವನನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುವುದೇ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹಿರಿಯ ಪಣಿಯರು ಬಲ್ಲರು. "ಪಣಿಯರನ್ನು ಬಯ್ದು ಬಡಿಯುವ ಕಾರ್ಯಕಾರನನ್ನು ಪಾಪ ತಡೆಯಲೊಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಬಯ್ದಷ್ಟೂ ಕಾರ್ಯಕಾರ ಪಾಪನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಗನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಪಾಪನ ಹತ್ತಿರ ದೂರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ದುಗ್ಗಾಣಿ ಪ್ರಯೋಜನ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪಣಿಯರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ನಮ್ಮ ತಪ್ಪು" (ಪು. ೧೪) ಎಂಬುದಾಗಿ ಅವರು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಾರೆ. ಪಾಪನಿಗೆ ಎದುರಾಡಿದವನ ಗತಿ ನೆಟ್ಟಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅವರನ್ನು ಮೋಟಗೆ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಹೊಡೆಯಿಸುತ್ತಾನೆ, ಅರೆಯೊಳಗೆ ಕೂಡಿಹಾಕುತ್ತಾನೆ, ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಿದರೆ ಪೋಲೀಸಿಗೆ ದೂರುಕೊಟ್ಟು ಅವರನ್ನು ಜೈಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪೋಲೀಸರ ಮುಂದೆ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಮಾತೆಲ್ಲ ಸುಳ್ಳಾಗುವುದು.–ಎಂಬುದು ಅವರು ಕಂಡ ಸತ್ಯ, ಅನುಭವ. ಇದರಿಂದಾಗಿ "ದುಡಿಯುವುದು ನಮ್ಮ ಹಣೆಬರಹ" ಎಂದು ಅವರು ಎಲ್ಲ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಇಷ್ಟಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ದುಡಿಮೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಕೂಲಿಯೂ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಬೇಗ ಬೇಗ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೂ ಅವರು ಎರಡು ಪರೆಗಳಷ್ಟು ಮೆಣಸು ಕೀಳಲಾರರು. ಎರಡು ಪರೆಗಳಷ್ಟು ಕೀಳದ ಆಳಿಗೆ ದಿನದ ಪೂರ್ಣ ಕೂಲಿ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಅವರು ಬೇಗ ಬೇಗ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ; ಈಗ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಮೆಣಸಿನ ತಿರಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕೀಳುವವರ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಆ ತಿರಿಗಳು

ಕಾರ್ಯಕಾರನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತವೆ; ಕೂಡಲೇ ಬೈಗಳು; ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಉಪದೇಶ; ಹಾಗೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ದಿನದ ಕೂಲಿ ಸಿಕ್ಕುವಂತಿಲ್ಲ. ಕಾಫಿಯ ಹಣ್ಣನ್ನು ಕೀಳುವ ಹೆಣ್ಣುಗಳದ್ದು ಇದೇ ಕತೆ. ಕೂಲಿಯು ಕೂಡ, ಸರಿಯಾದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಸಿಕ್ಕಿತು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಕಾರ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಕೊಡಬಹುದು; ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಏನಾದರೊಂದು ನೆಪಹೂಡಿ ಮುಂದೆ ತಳ್ಳಬಹುದು. ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಹಣ ಕೊಡುವುದಂತೂ ಒಡೆಯರ ಬಳಿ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಾಗೇನಾದರೂ ಕೊಟ್ಟಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಕಾರಣವಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರ ಬಗ್ಗೆ ಇಂತಹ ಕರುಣೆ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕಂಡಬರುವುದುಂಟು. "ಇಂದು ಈತನಿಗೆ ದುಡ್ಡು ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಗಂಜಿಕೊಳಗೆ ಅಕ್ಕಿಯಿಲ್ಲ; ಉಪವಾಸವೆಂದು ಹೇಳಿ ನಾಳೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾಳೆ ಮೆಣಸು ಕೀಳಲು ಒಂದು ಆಳು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು" (ಪು. 88) ಎಂಬುದು ಅವರ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಹಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಕೂಡಲೇ ಮರೆಯದೇ ಅದನ್ನು ಅವನ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಗೆಡ್ಡೆಗೆಣಸು ಮತ್ತು ಏಡಿಗಳಿಂದಲೇ ಅವರು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಾಳೆಗೆಂದು ಇಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಉಳಿದರೆ ತಾನೆ! "ಪಣಿಯನ ದುಡಿತ ಚೆಟ್ಟಿಯ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗೆ ದುಡ್ಡು ತುಂಬಿಸಲೆಂದು!" (ಪು. 76). ಬಂದ ಕಾಸನ್ನು ಚೆಟ್ಟಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಇಷ್ಟು ತಿಂಡಿ ತಿನಸು ತಿಂದು ಚಹಾ ಎಂಬ ಬಣ್ಣದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು ಮಿಕ್ಕದ್ದಕ್ಕೆ ಮನೆಗೆ ಏನಾದರೂ ಸಾಮಾನು ತಂದರೆ ಮುಗಿಯಿತು. ಆವಶ್ಯಕತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸಾಮಾನು ದೊರೆಯದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಲದ ಬಲೆ ಬೀಸುವುದರಲ್ಲಿ ಚೆಟ್ಟಿಯನು ಬಹಳ ಬುದ್ಧಿವಂತ. ಸಾಲ ತೀರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತೋಟದಿಂದ ಮೆಣಸು ಕಾಫಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಅವರು ಕದ್ದು ತರುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು ಅವನು ಬಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ಕೊಂಡು ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆಗೆ ಮಾರಿ ದೊಡ್ಡ ಒಕ್ಕಲಾಗುವ ಕಲೆ ಅವನಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿತ್ತು. ಸಾಲ ತೀರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಳ್ಳತನಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗುವಲ್ಲಿ ಪಣಿಯರು ಬಹಳ ಅಪಾಯಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮೆಣಸು ಕದಿಯಲು ಹೋದ ಕರುಪ್ಪ, ತಿರುಪತಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸಾಹಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಚಿಲ್ಲು ಎಡಗೈಗೆ ನಾಟಿ ರಕ್ತ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ವೇದನೆಯನ್ನು ಹಲ್ಲು ಮುಡಿ ಕಚ್ಚಿ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ತಿರುಪತಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕಾರರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಹಂಗಾರೆಯ ಮುಳ್ಳು ಮತ್ತು ತರಗೆಲೆ ತುಂಬಿದ್ದ ಹಳ್ಳವೊಂದರಲ್ಲಿ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಬಗೆದು ಮುಳ್ಳನ್ನು ಕಾಣದೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ತರಗೆಲೆ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಮಿಸುಕಾಡದೆ ಉಸಿರಾಡದೆ ಮರದ ಕೊರಡಿನಂತೆ ಮಲಗಿದ ಅವನ ಮೇಲೆ ಟಾರ್ಚಿನ ಬೆಳಕನ್ನು ಬೀರಿಯೂ ತಿರುಪತಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕಾರ ಅವನನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾರದೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾರೆ: ನರಿಯೊಂದು ಓಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕಳ್ಳನಿರಬಹುದೆಂದು ಅದರ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ

ಸಮಯ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಕರುಪ್ಪ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಆ ಹಳ್ಳ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಶರಶಯ್ಯೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೈಗೆಲ್ಲ ಮುಳ್ಳು ಚುಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆತ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿತನಾಗಿ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಮಲಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಭರ್ಜಿಯಂತೆ ತಿವಿದು ಚರ್ಮವನ್ನು ಸೀಳುತ್ತಿರುವ ಮುಳ್ಳುಗಳಿಂದ ಅಪಾರ ನೋವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆತ ಅಳುವಂತಿಲ್ಲ; ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಹನಿಗಳು ಉದುರುತ್ತವೆ; ಔಡನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಾನೆ; ಮುಳ್ಳು ಕೀಳಲೂ ಆತನಿಗೆ ಸಮಯವಿಲ್ಲ.

ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಆತನಿಗೆ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಆತನಿಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕರಡಿಯ ಕೈಗೆ ಆತ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಅದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಿದಿರುಮೆಳೆಗೆ ನುಗ್ಗುತ್ತಾನೆ; ಬಿದಿರ ಮುಳ್ಳುಗಳು ಮೈಯನ್ನೆಲ್ಲ ಗೀರಿ ಗಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಹೇಗೋ ಅಪಾಯದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಮನೆ ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟೊಂದು ನೋವಾಗಿರುವಾಗ ಮಾರನೆಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಅವನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಅಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರದೇ ಇದ್ದವನೇ ಕಳ್ಳನಿರಬೇಕೆಂದು ಒಡೆಯನಿಗೆ ಅನುಮಾನ. ಅವನನ್ನು ಎಳೆತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಪ್ಪೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇದ್ದಾಗ ಮೋಟಿಗೆ ಬಿಗಿದು ಬೆತ್ತಗಳಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೋವು ತಾಳಲಾರದೆ ಅವನು ನಿಜ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ದಂಡವಾಗಿ ಒಂದು ಪೊದಿ ನೆಲ್ಲನ್ನು ಅವನು ತೆರಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. "ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಿದ ತನ್ನನ್ನು ಪೋಲೀಸರ ವಶಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸದೆ ಇಷ್ಟು ದುಡನೆ ಮಾಡಿದುದೇ ಒಂದು ಕೃಪೆ" ಎಂದು ಆ ಪಣಿಯ (ಪು. ೧೯೯) ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಚಿಂತಾಜನಕ ಸ್ಥಿತಿ,. ಒಡೆಯನ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಕರಗಿಸುತ್ತದ. ಅವನಿಗೆ ಉಪಾಹಾರ ಕೊಡಿಸುತ್ತಾನೆಯಲ್ಲದೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟಕ್ಕೂ ಬರುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ; ಮೈಗೆ ಸವರಿಕೊಳ್ಳಲು ತೈಲವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇದೆಲ್ಲ ಹುಷಾರಾಗಿ ಆತ ಬೇಗ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರಲಿ ಎಂಬ ಘನ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಆದುದು.

ಹೀಗಾಗಿ "ಪಾಪಂದಿರೆಂದರೆ ಪಣಿಯನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದುಡಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹುಟ್ಟಿದವರು. ದೇವರ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆಯುವುದು ಹೇಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಪನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಮೀರುವುದು ಅಸದಳ, ಅನರ್ಥಗಳಿಗೆ ಮೂಲ. ದೈವಕ್ಕೆ ತಲೆಬಾಗುವಂತೆ ಪಣಿಯ ಪಾಪನ ಬೇಕು ಬಯಕೆಗಳಿಗೆ ಮಣಿಯಬೇಕು; ಅದೇ ಬದುಕುವ ದಾರಿ" (ಪು. ೧೪೧)—ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಪಣಿಯರಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಅವರು, ಸಂತೆಯಿಂದ ಬರುವಾಗ ಪಾಪನ ಮನೆಯ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೊತ್ತು ತರುವುದು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಅವರು, ಒಂದೆಡೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಒಡೆಯ ಒಗ್ಗದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವರು ಹೊಸ ಪರಿಸರಗಳಿಗೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಒಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕಥೆಯೂ ಅಷ್ಟೆ. ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಇಂತಹವೇ. ಜೀವನೋಪಾಯ

ಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ತೋಟಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ-ಸೇವಕ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಗಂಡಸರಂತೆಯೇ ಇವರು ಕೂಡ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಮುಂತಾದವರ ನಿರ್ದಯ ವರ್ತನೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಡೆಯರಿಗೆ ಅಪ್ಪಿ ತಪ್ಪಿ ದೂರು ಹೇಳಿಕೊಂಡರೆ ಅವನು ಅದಕ್ಕೆ ಕಿವಿಗೊಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೇನಾದರೂ ಅವನು ಸಹಾನುಭೂತಿ ತೋರಿಸಿದರೆಂದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿದೆಯೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ತಿರುಪತಿ ಹೆಂಗಸರ ಮಾತಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡುವುದೂ ಈ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ' ಅವನಿಗೆ ಮಂಜುಳೆಯ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವನು ಅನುಕಂಪೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವಳ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಅವಳ ಪತಿಯಾಗಲೀ ಅವಳ ಸಮಾಜವಾಗಲೀ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಗಂಡನಾದವನೂ ತನ್ನ ನೆತ್ತರನ್ನು ಹರಿಸಿಯಾನು. "ಆದರೆ ಪಣಿಯನ ಮೈಯ ನೆತ್ತರಿಗೆ ಯಾವ ಬೆಲೆಯಿದೆ? ಪಳ್ಳಿಗೆ ಹಾಕುವ ಪಾಪಂದಿರೇ ಪಣಿಯ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಾನವನ್ನು ಸೂರೆಮಾಡಲು ಹೊರಟಾಗ, ಪಣಿಯನ ಮುನಿಸು ಕನುವುಗಳು ಅವಳನ್ನು ಕಾಯಲಾರವು. ಹಿಡಿಮಣ್ಣ ಮುದ್ದೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ಹಳ್ಳಕ್ಕೆಸೆದರೆ ಆದೇಕೆಂದು ಯಾರೂ ಕೇಳಲಾರರು; ತೊಡಿಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಪಣಿಯನನ್ನು ಮಣ್ಣುಗೂಡಿಸಿದರೂ ಆದೇಕೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದೆಯೆಂದು ಯಾರೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸರು"(ಪು. ೧೯೬-೯೭) ಅವರ ಶಕ್ತಿ ಒಡೆಯರ ಶಕ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಲಾರದು. ಬಡವನ ಕೋಪ ದವಡೆಗೆ ಮೂರಿ ಎಂಬುದು ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಷ್ಟು ಸತ್ಯ. ಹೀಗಾಗಿ ಸುಂದರಳಾದ ಪಣಿಯ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ತಾನು ಯಾರ ತೃಷೆಗಾದರೂ ಯಾವ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಬಲಿಯಾಗಬೇಕಾದ ಅಪಾಯ ಸದಾ ಕಾದಿರುತ್ತದೆ. ಮಂಜುಳೆ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಿದರ್ಶನ. ಇತರ ಪಣಿಯ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಹಾಗೇ ಅವಳಿಗೆ ಕಾಡಿಗೆಯಂತೆ ಕಪ್ಪು ಮೈಬಣ್ಣ, ಚಪ್ಪಟೆ ಮೂಗು, ಸಣ್ಣ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮತ್ತು ಮೊರದಗಲ ಕಿವಿಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಅವಳ ದುರದೃಷ್ಟ. ದೈವವು ಅವಳಿಗೆ ಗುಲಾಬಿ ಹೂವಿನ ಹಾಗೆ ನಸುಗೆಂಪು ಬಣ್ಣ, ಉದ್ದವಾದ ಮೂಗು, ಅಗಲವಾದ ಹೊಳವು ಕಣ್ಣುಗಳು ಮತ್ತು ಮಾಟವಾದ ಪುಟ್ಟ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ದೈವ ನೀಡಿದ ಈ ಅನುಗ್ರಹ ಅವಳ ಪಾಲಿಗೊಂದು ಶಾಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಅವಳಿಗೆ ಬೇಕಾದುದಾದರೂ ಏನು? ಮೈಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಲು ಎರಡು ಕಾರಿಕನ್ನು ತುಂಡುಗಳು, ನಾಲ್ಕು ಹಿತ್ತಾಳೆ ಕಡಗಗಳು, ನಾಲ್ಕು ಮಣಿಸರಗಳು. ನೆತ್ತಿಗೆ ಮೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದಿಷ್ಟು ಕೊಬ್ಬರಿ ಎಣ್ಣೆ, ಮೆಲ್ಲಲು ಒಂದು ಹಿಡಿ ಬೆತ್ತಲಡಿಕೆ ಪುಗೆಸಲು, ಹಸಿವೆಯನ್ನಡಗಿಸಲು ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ ಉಪ್ಪು ಮೆಣಸುಗಳು. ಮಳೆ ಬಿಸಿಲುಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೊಂದು ಸೂರು. ಇವಿಷ್ಟು ಇದ್ದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಸಾಕು. ಈ ಸಾಧನ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಆಕೆ ಅನ್ಯರ ಆಸರೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಮೈಯಲ್ಲಿ ತ್ರಾಣವಿದೆ; ರಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಸುವಿದೆ; ತನ್ನ ಕೂಳನ್ನು ತಾನೇ ನಯಿಸಿ ಹುಟ್ಟಸಿಕೊಳ್ಳ

ಬಲ್ಲಿಳು" (ಪು. ೩೨-೩೩). ಆದರೂ ಅವಳನ್ನು ಕಾಮಿಸಿ ಹಲವರು ಬಲೆಯೊಡ್ಡುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡನೊಡನೆ ಸುಖವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅವಳನ್ನು ಬಿಡಲೊಲ್ಲರು. "ಚಂದಗಾರ್ತಿ ಹೆಣ್ಣೊಂದನ್ನು ಕಂಡರೆ ಸಾಕು, ಇವರು ಕತ್ತರಿಸಿದ ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣನ್ನು ಮುತ್ತುವ ನೊಣಗಳಂತೆ ಆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸುತ್ತ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಾರೆ" (ಪು. ೪೨). ಅಲಬಿಚೆಟ್ಟಿಯನೂ ತಿರುಪತಿಯೂ ಅವಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಲವು ಬಲೆಗಳನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರಹೇಳಿ ಅವಳನ್ನು ಕೈವಶ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಲಬಿ ಮುಂದಾಗುತ್ತಾನೆ; ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳ ಗಂಡನನ್ನೇ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆತನಿಗೆ ಚೆಟ್ಟಿಯನ ದುರುದ್ದೇಶ ತಿಳಿಯದು. ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಏನು ತಪ್ಪು ಎಂದು ಆತ ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ತನಗೊದಗುವ ಅಪಾಯವನ್ನು ಮಂಜುಳೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ; ಮೊದಲೇ ತನ್ನ ಗಂಡ ಮುಂಗೋಪಿ. ಚೆಟ್ಟಿಯನ ಮೇಲೆ ಕೈ ಮಾಡಲು ಹೋದಾನು; ಪಣಿಯರು ಚೆಟ್ಟಿಯ ಮುಂತಾದ ಸಿರಿವಂತರ ಮೇಲೆ ಕೈ ಮಾಡುವುದೂ ಒಂದೇ ಹಾವಿನ ಹುತ್ತಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕುವುದೂ ಒಂದೇ—ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಅವಳು ತನ್ನ ಶೀಲರಕ್ಷಣೆಗೆ ತಾನೇ ಸಿದ್ಧಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ತಿರುಪತಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಆ ರೀತಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಕೊಟ್ಟ ಹಣದ ಮೇಲಿನ ಅಲ್ಪ ಆಸೆ, ತನ್ನ ಅಸಹಾಯಕತೆ ಮತ್ತು ತಾನು ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಅದರಿಂದಾಗಿ ಭೀಕರ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲಾಗದ ಅಂಜಿಕೆ ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಆಕೆ ಅವನಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಇದರಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಮಾನಸಿಕ ವೇದನೆಯಾದರೂ ಆಕೆ ಅದನ್ನು ತೋರಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಒಡೆಯರ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸುವ ಆಸೆಯಿಂದ ಜೊತೆಯವರು ಆಕೆ ತಪ್ಪುದಾರಿ ಹಿಡಿಯಲು ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪರಿಸರವೆಲ್ಲ ಆಕೆಯನ್ನು ಅತ್ತ ತಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆಕೆಯ ಬಡತನ, ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಪಡುವ ಸಹಜ ಆಸೆ ಇವೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗುತ್ತವೆ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೀರಿ ಆಕೆ ತನ್ನ ಶೀಲವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಶಂಕುಣ್ಣಿ ನಾಯರನ ಅತ್ಯಾಚಾರದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆಕೆ ಅವನಿಂದ ವಿನಾಕಾರಣ ಹೊಡೆತ ತಿನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ತಿರುಪತಿಯ ಸಹಾನುಭೂತಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಕೂಡ ಅವಳು ಶೀಲ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಉಂಟಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲಬಿಚೆಟ್ಟಿಯನಂತೂ ಸಾಲದ ಬಲೆಯೊಡ್ಡಿ ಅವಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದರಿಂದ ಪಾರಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಂಜುಳೆ ಮತ್ತು ಅವಳ ಗಂಡ, ಕಾಫಿ ಮತ್ತು ಮೆಣಸುಗಳನ್ನು ಕದಿಯಲು ಹೋಗಿ ಅಪಾಯ ಎದುರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪಣಿಯರ ವಿವಾಹ ಜೀವನವಾದರೂ ಅಷ್ಟೇ ಸಡಿಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಲದ ದೆಸೆಯಿಂದಾಗಿ ವಿಷಮ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ದಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಎಳೆಯ ಹುಡುಗಿಯಾದ ಮಂಜುಳೆಯನ್ನು "ಗುಳಿಬಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ, ಸುಕ್ಕುಗಟ್ಟಿದ ಮೋರೆಯ, ನರೆತ ತಲೆಗೂದಲಿನ ಮತ್ತು ಬತ್ತಿದ ಕೈಕಾಲುಗಳುಳ್ಳ ಕುಳಿಯ ಕೂಟ" (ಪುಟ ೩೬)ನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ

ಮಾಡುವುದು ಕೂಡ ಪಸಮರದ ಚೆಟ್ಟಿಯನ ಸಾಲ ತೀರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ. "ಮಗಳು ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಕೂಟನ ಉರಾಟಿಯಾಗಿ ದಿನ ಕಳೆಯಲಿ. ಅವನು ಮಣ್ಣು ಪಾಲಾದ ಮೇಲೆ ಬೇರೊಬ್ಬ ಪಣಿಯನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಬಾಳಬಹುದಲ್ಲ; ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಾನು ಮೆಚ್ಚಿದ ಪಣಿಯನ ಸಂಗಾತ ಓಡಿ ಹೋಗಬಹುದಲ್ಲ" (ಪು. ೩೬)– ಎಂಬುದು ಅವಳ ತಂದೆಯ ಹಂಚಿಕೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಬೇರೊಬ್ಬನೊಡನೆ ಓಡಿ ಹೋಗುವುದು, ಅಥವ ಒಬ್ಬನು ತನಗೆ ಬೇಕಾದವಳನ್ನು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಹೀಗಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಾಗದ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಶಿಥಿಲ. ಮಕ್ಕಳಾದರೆ ಅವು ಆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸುವ ಕೊಂಡಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಮಾಜುಳೆಯು ಕೂಡ ಕುಳಿಯ ಕೂಟ ಬದುಕಿದ್ದಾಗಲೇ ಕರುಪ್ಪನೊಡನೆ ಓಡಿಬಂದವಳೇ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೂ ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಕೂಟನಿಗೆ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಕೀಳರಿಮೆಯಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಕರುಪ್ಪನೊಡನೆ ಅವಳಿಗೆ ಬೆಳೆದ ಸ್ನೇಹವು ಬಾಧಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ; ಅದರಿಂದ ಅವನು ಅವಳನ್ನು ದಂಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಚಂದುಳ್ಳಿಯಾದ ಪಣಿಯ ಹೆಣ್ಣಿನ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧ ಬಹಳ ಶಿಥಿಲ; ಅಂತೆಯೇ ಪಣಿಯ ಯುವಕರು ಕೂಡ ಚೆಂದುಳ್ಳಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳೊಡನೆ ಓಡಿ ಹೋಗುವುದು ಹೆಚ್ಚು — ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ಕಡೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿದ್ದರೂ ಅವೆಲ್ಲ ಸಧ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಪರಿಹಾರ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಓದುಗರ ಮುಂದೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಇಟ್ಟಿರುವ ರೀತಿ ಮಾತ್ರ ತುಂಬ ಸೊಗಸಾಗಿವೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನ

ಎಚ್. ಎಸ್. ಪಾರ್ವತಿ

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರ ಹೆಸರು ಮೊದಲ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಂತಹುದು. ಸಂಖ್ಯೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾದವುಗಳು. ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು.

ನಿಸರ್ಗದ ನೆಲೆವೀಡಾದ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು, ಬಾಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದವರು, ಅರಿತವರು ದಿವಂಗತ ಭಾರತೀಸುತರು. ಜೊತೆಗೆ ನಿಸರ್ಗದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಜನ–ಜೀವನವನ್ನೂ ಕಂಡು ಅದನ್ನು ನೈಜವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದವರು.

ಸಮಾಜದ ಕೇಂದ್ರ ಘಟಕ ಕುಟುಂಬ; ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಮೂಲ ದಂಪತಿಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದಾಗಲೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಗಂಡಹೆಂಡಿರ ಅಥವಾ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಚಿತ್ರಣ ಬರಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ದಾಂಪತ್ಯ ಚಿತ್ರಣ ಮಿಕ್ಕವರಿಗಿಂತ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯದಾಗಿದೆ. ಕಾರಣ ಅವರು ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜನಾಂಗಗಳ ಜೀವನ.

ಭಾರತೀಸುತರು ಕೊಡಗಿನ ನೆರೆಯಲ್ಲಿರುವ ವೈನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಾಳಿ ಬೆಳೆದವರು. ವೈನಾಡು ವಿವಿಧ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಜನರಿಗೆ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನ, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಪದ್ಧತಿ, ಜೀವನರೀತಿಗಳು ಒಂದೊಂದು ಬಗೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಿಯಾದ ಸಾಹಿತಿಗೆ ಈ ಜೀವನ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಹಾರವನ್ನೊದಗಿಸಬಲ್ಲುದು. ಭಾರತೀಸುತರು ಈ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ವೈನಾಡು, ಕೊಡಗು, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಾತಿಯ ಜನ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಪಾತ್ರಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಎಲ್ಲರ ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನೂ ವಿಶೇಷ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಗಮನಿಸಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಜೊತೆಗೆ ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಉತ್ತಮ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಮನರಂಜನೆ ಜೊತೆಗೆ ಸಮಾಜದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೂ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಎಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣ ಸಿಗುವುದಾದರೂ, ಬೇರೆ ಭಾಗದವರಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತವಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕೌಟುಂಬಿಕ

ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾವಿಲ್ಲಿ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳ ಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವುಗಳು :

1. ಗಿಳಿಯು ಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲ 2. ಸಕ್ರೇಷಿ 3. ಸಂತಾನ ಭಿಕ್ಷೆ
4. ಇಳಿದು ಬಾ ತಾಯಿ 5 ಕೊಳಲಿನ ಕರೆ 6. ಬಯಲು ದಾರಿ
7. ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ

ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆ ವೈನಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೇರಳೀಯರ ಜೀವನ 'ಗಿಳಿಯು ಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲ' ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತು.

ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕದ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ 'ಬಂಟ'ರಲ್ಲಿ ಅಳಿಯ ಸಂತಾನದ ಪರಂಪರೆ ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಯವರೆಗೂ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳು ತಂದೆಯ ಮನೆಗಿಂತ ಸೋದರ ಮಾವನ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ವಾಸಿಸುವ, ಅವರ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲೇ ಬೆಳೆಯುವ ಹಾಗೂ ಮಾವನ ಆಸ್ತಿಗೆ ಹಕ್ಕುದಾರರಾಗುವ ಪದ್ಧತಿ ಇಲ್ಲಿತ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಮಿಕ್ಕ ಭಾರತೀಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಗಳಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾಗಿತ್ತೆಂದೇನೂ ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವರಾದರೂ ಉಳಿದ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆಯರಂತೆಯೇ 'ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಮುಂದೆ ಏನಾಗಬೇಕೆಂದು ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುತ್ತಾನೆ, ಅವನು ಬರೆದಿದ್ದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದಲ್ಲದೆ ಬೇರೇನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ' ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ದುಃಖವನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಭಾವದವರು. ಇಲ್ಲಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಕುಲಾಚಾರಗಳ ಉರುಳಿಗೆ ಕೊರಳೊಡ್ಡಬೇಕಾದವಳು ಮಹಿಳೆಯೇ.

ವೈನಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾಯಮ್ಮಾರರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಅದೆಂದರೆ ತಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಬಂಧ ಮಾಡಿಸುವುದು. ಈ ವಂಶ ದಲ್ಲಿ ಇದು ಬಹು ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಡೆದುಬಂದ ಕುಲಾಚಾರ. ಅವರ ಪಾಲಿಗೇನೋ ಇದೊಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಚಾರ. ಆದರೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಪಾಲಿಗೆ ಇದೊಂದು ಅಪೂರ್ಣ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನವೇ ಸರಿ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಬಂಧ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಇರುಳು ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಲ್ಲದೆ ಭಾರ್ಯೆ ಪತಿಯನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದರೆ ಅದು ಐತ (ಅಂದರೆ ಮೈಲಿಗೆ) ವಾಗುವುದು. ಆತ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಮುದ್ದಿಸಲಾರ. ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳ ನಡುವೆ ಹೊಳೆಯೇ ಅಡ್ಡ ನಿಂತಂತೆ. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ತನ್ನ ಭಾರ್ಯೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಇಂತಹದೊಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ನರಳಿದ ಒಂದು ನಾಯಮ್ಮಾರ ಮನೆ ತನದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ದಾಂಪತ್ಯ ಚಿತ್ರಣ 'ಗಿಳಿಯು ಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮರ್ಮಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿದೆ. ಇದಕ್ಕೊಂದು ಆರ್ಥಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೂ ಉಂಟು. ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯಲ್ಲೇ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿದರೆ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಲು ಕೊಡ ಬೇಕಾಗುವುದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿದರೆ ಈ ಪಂಚಾಯಿತಿಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಹೆಣ್ಣಿಗಂತೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸುಖ ದೊರೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ

ಕುಂಞಿಕಾವಿನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯ ಜೀವನ ಸಾಕ್ಷಿ. ವೆಂಕಪ್ಪನ್ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯಂತಹ ಲೋಭಿ, ಡಂಬಾಚಾರಿಯ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳಸಿದ್ದ ಅವಳ ಪಾಲಿಗೆ ಗಂಡಸಿನ ಪ್ರೇಮವೆಂಬುದು ಮರಳುಗಾಡಿನ ಮರೀಚಿಕೆ. ಅವಳ ಅಕ್ಕ ಅಂದರೆ ಕುಂಞಿಕಾವಿನ ತಾಯಿಯಂತೂ ಇಂತಹ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ಮಗುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಜಾತಿಯ ತರುಣನೊಂದಿಗೆ ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದಳು. ಸ್ವಂತ ಅನುಭವದಿಂದ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ವಿಚಾರವಂತಿಕೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕುಂಞಿಕುಟ್ಟಿ–ಕುಂಞಿಕಾವಿನ ಅಣ್ಣ–ತನ್ನ ಮಾವನ ಸಿಟ್ಟನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತಾರದೆ ತನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾವಂತನಾದ ನಾಯರ್ ಯುವಕನೊಂದಿಗೇ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕುಂಞಿಕಾವಿಗಾದರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆಯೇ. ಅವಳು ತನ್ನ ಅಣ್ಣನೊಂದಿಗೆ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಅವಳನ್ನು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲೇ ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ ಮಾಧವ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಸಜ್ಜನಿಕೆ. ಅವಳು ಮತ್ತೆ ಹಳೇ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಜೋತು ಬೀಳುತ್ತಾಳೆ ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಬಂಧದ ಅನಿಷ್ಟ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ಈ ಜೋಡಿಯೇ ಬಲಿಯಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮನೆಯೊಳಗಿದ್ದ ಹಳೆಯಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳಿಂದ ತನ್ನ ತಂದೆಯೇ ಕುಂಞಿಕಾವಿನ ತಂದೆಯೂ ಹೌದು ಎನ್ನುವ ಕಟುಸತ್ಯ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಮಾಧವ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಸಂಸಾರದ ಕಥೆಯೊಂದಿಗೇ ಸಂತಾನವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗದ ವಯಸ್ಸು ಮೀರಿದ ನಡುಗುವ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ಮೀನುಕುಟ್ಟಿಯ ಬೇಸರದ ಜೀವನವೂ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಅವಳು ಮಾಧವ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯನ್ನು ಬಲವಂತವಾಗಿ ಒಲಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂತಾನ ಪಡೆದಾಗ, ವ್ಯಭಿಚಾರಿ ಎನ್ನುವ ಸಿಟ್ಟಿಗಿಂತ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಸಹಾನುಭೂತಿಯೇ ಮೂಡುತ್ತದೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ 'ಗಿಳಿಯು ಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲ' ಅನೇಕ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದ ಕಾದಂಬರಿ. ಶಿಕ್ಷಣ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಇಂತಹದೊಂದು ದುಷ್ಟಪದ್ಧತಿ ನಶಿಸುತ್ತಿದೆಯಾದರೂ, ಈ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಬಲಿಯಾದ ಅಸಹಾಯಕ ಹೆಣ್ಣು ಎಂತಹ ಬೇಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದಿರಬಹುದೆಂಬುವನ್ನು ನೆನೆದಾಗ ಮೈ ಜುಮ್ಮೆನ್ನುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಬಂದಿರುವ ಮಲೆಯಾಳಿ ವಾಕ್ಯಗಳು, ಪದಗುಚ್ಛಗಳು, ಅಲ್ಲಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಸಹಜ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಿವೆ.

'ಗಿಳಿಯು ಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲ' ವೈನಾಡಿನ ಕೇರಳೀಯರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದಿರುವಂತೆ 'ಕೊಳಲಿನ ಕರೆ' ಅಲ್ಲಿನ ಪಣಿಯರ ಜೀವನವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು ಎರಡು ತಲೆಮಾರಿನ ಹಿಂದಿನ ವೈನಾಡಿನ ಪಣಿಯರ ಜೀವನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಕೃತಿ 'ಕೊಳಲಿನ ಕರೆ'. ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ, ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಮಾಡಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇವರ ಬದುಕು. ಕಳ್ಳತನದಲ್ಲೂ ಜಾಣರೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರೆಂದೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ಜೀವನ ನಡೆಸಿದವರಲ್ಲ. ಮಾಲೀಕನಲ್ಲಿ ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರಂತೂ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯ

ವಾಗಿ ಆಳಾಗಿ ದುಡಿಯುವುದೇ ಇವರ ಹಣೆಬರಹ. ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾನೂನುಗಳಿಂದ ಈ ಜನ ಋಣಮುಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಇವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ಆಗುತ್ತಿದೆ.

ಈ ಪಣಿಯರ ದಾಂಪತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಲವಿಗೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಾನ. ಆ ಗಂಟು ಸಡಿಲವಾದಾಗ ಗಂಡಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ದೂರವಾಗಿ, ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಕೂಡಬಲ್ಲರು. ಸುಂದರಿಯರಾದ ಪಣಿಯ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾಲೀಕರ ಕಾಕದೃಷ್ಟಿ ಸದಾ ಇದ್ದದ್ದೇ. ತಮ್ಮ ಹೆಂಡಿರನ್ನು ಊರಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಬರುವ ಕಾರ್ಯಕಾರ ವಾಪ (ಮ್ಯಾನೇಜರ್) ಗಳಿಗಂತೂ ದುಡಿಯುವ ಪಣಿಯ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಕುವುದೊಂದು ಹುಟ್ಟು ಗುಣ. ಒಡವೆ, ಬಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಮರುಳಾಗುವ ಸ್ವಭಾವದವಳಾದರೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಮಾಲೀಕರ ಅಥವಾ ಮ್ಯಾನೇಜರರ ಕೈಗೊಂಬೆಯಾಗಬಲ್ಲಳು. ಇದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದವಾಗಿ, ಗಂಡಹೆಂಡಿರಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವಿದ್ದಾಗ 'ಕೊಳಲಿನ ಕರೆ'ಯ 'ದೇಚು' ವಿನಂತೆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಹೂಡಲೂ ಬಲ್ಲಳು. ಒಂದು ಅನುಕೂಲವೆಂದರೆ ಉಚ್ಚವರ್ಗದವರಂತೆ ಈ ವರ್ಗದವರಲ್ಲಿ ನೀತಿಯ ಕಟ್ಟು ಅತಿ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಹೆಂಡತಿ ಮಾಲೀಕನ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಇದ್ದು ಬಂದಮೇಲೂ ಗಂಡನ ಪ್ರೇಮದ ಪತ್ನಿಯಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯಬಲ್ಲಳು. ದೇಚು, ಅವಳ ಗಂಡ ಕೊಳುಂಬ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೇಂದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾದರೂ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಪಣಿಯರ ಜೀವನದ ರೀತಿಯೇ 'ಕೊಳಲಿನ ಕರೆ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖ್ಯ ಆಕರ್ಷಣೆ. ಹಿಂದುಳಿದ ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಜೀವನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಕಿರು ಕಾದಂಬರಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

"ವಕ್ರರೇಖೆ" ಕರ್ನಾಟಕದ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಕೇರಳದ ಕಾಸರಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಾಸಿಸುವ ಹವ್ಯಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕುಟುಂಬದ ಕಥೆ. ಲೇಖಕರೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಹವ್ಯಕ ಸಮಾಜದ ಜನಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕಿಂತ, ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬಾಲ್ಯ ವಿವಾಹ, ವಿವಾಹಿತ ಬಾಲ ದಂಪತಿಗಳ ವರ್ತನೆ — ಇವುಗಳ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ಕಥೆಗೆ ಪೋಷಕವಾಗಿ ಹವ್ಯಕ ಸಮಾಜದ ರೂಢಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ವಿವರಣೆಯೂ ಇದೆ. ಎಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹವ್ಯಕರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದು ಕಥೆಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕ್ಕೆ ಮೆರುಗು ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಹುಡುಗಿಗೆ ಹತ್ತು ವರುಷ ತುಂಬುವ ಮೊದಲೇ ಮದುವೆ. ಮದುವೆಯ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಲೀ ಗಂಡನ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಲೀ ಏನೇನೂ ಆದರ ಮೂಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲದ ವಯಸ್ಸು. ಕತೆ ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯುಳ್ಳ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕಿ ವೇಣಿಗಂತೂ ತನ್ನ ಪತಿಯಾದ ಸಿಂಬಳಪುರಕ ಶೀನನಿಗಿಂತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಥೆ ಹೇಳಬಲ್ಲ ಶಿವರಾಮುವಿನಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ನೇಹ. ಹಿರಿಯರು ಎಷ್ಟೇ ತಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಭಾವೀ ಪತಿಯನ್ನು ಗೋಳು ಹುಯಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಆಸಕ್ತಿ. ಮದುವೆಯ ದಿನವೂ ಮನೆಯಿಂದಾಚೆ ಹೋಗಿ ಹಣ್ಣು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಕೂಡುವುದರಲ್ಲೇ ಆ ತುಂಟಿಗೆ

ಉತ್ಸಾಹ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಬಾಲ್ಯದ ತುಂಟಾಟಗಳು ತುಂಬಾ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವಳ ಕಥೆಯ ಜೊತೆಗೇ ಸಾಗುವ ಅವಳ ಸೋದರತ್ತೆ ಬಾಲವಿಧವೆ ಪರಮತ್ತೆಯ ಅನುಭವವೂ ಕರುಳು ಮಿಡಿಯು ವಂತಹುದು. ತಾರುಣ್ಯ ಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಮೊದಲೇ ವಿಧವೆಯರಾಗಿ ಅನಂತರ ಇಡೀ ಜೀವನವನ್ನು ಸುಳ್ಳು ವೈರಾಗ್ಯದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಆ ಹೆಂಗಸರ ಬದು ಕನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಮೈಮೇಲೆ ಮುಳ್ಳು ಎದ್ದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಮುತ್ತೈದೆಯರ ಸ್ಥಿತಿಯಾದರೂ ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂಸಾರದ ನೊಗಕ್ಕೆ ಹೆಗಲೊಡ್ಡಿ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಆವರಿ ಸುತ್ತಿದ್ದ ಮುಪ್ಪಿನಿಂದಾಗಿ ಸಂಸಾರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಅವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಗಂಡಂದಿರಿಗೆ ಬೇಸರ. ಆ ಬೇಸರವನ್ನು ನೀಗಲು, ವೇಶ್ಯೆಯರ ಸಹವಾಸ, ಇಲ್ಲವೆ ಕುಲವಂತೆಯರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಂದಿನ ಶ್ರೀಮಂತರಿಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಚಾರ ವಾಗಿತ್ತು. ದೇವಣ್ಣ ಹೆಗ್ಡೆ ಮತ್ತು ಮೂಕಾಂಬೆಯ ಸಂಸಾರ ಜೀವನ ಇದಕ್ಕೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಜಾಜಿಯಂತಹ ಕುಲವಂತೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಿಂದ ದೇವಣ್ಣ ಹೆಗ್ಡೆಯವರ ಹಣ ವನ್ನು ಅವಳು ಹೀರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ನಿಜವಾದರೂ, ಇಂತಹ ಸಹವಾಸ ಗಂಡನಿಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮೂಕಾಂಬೆ ಸಹಿಸುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಜಾಜಿಯನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯವಳೆಂದು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಭರಾಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಮೂಕಾಂಬೆಯನ್ನು ಮೊಂಡಿ, ಜಗಳಗಂಟಿ ಯಂತೆ ರೂಪಿಸಿರುವುದು ಒಂದು ಲೋಪವೆಂದೇ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಪರಮತ್ತೆಯಂತೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಮೂಕವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಹೆಣ್ಣೇ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಆದರ್ಶವಾದ ಮಹಿಳೆಯರಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರೇನೋ?

ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆ ಮಾತ್ರ ಹೃದಯ ಭೇದಕವಾಗಿದೆ. ಸತ್ತ ಗಂಡನ ಹೆಣ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವಾಗ, ವೇಣಿ ಅಣ್ಣನ ಮಗಳ ಜೊತೆ ಕಲ್ಲಾಟವಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಆಟದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕೇಕೆ ಹಾಕಿ ನಗುತ್ತಾ ಕುಣಿಯುವ ಹುಡುಗಿಗೆ ಗುದ್ದಿ, ಜಿಗುಟಿ ಅವಳು ಅತ್ತಾಗ ದರದರ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ತರುತ್ತಾಳೆ ಅವಳ ಅತ್ತಿಗೆ. ಗಂಡನ ಸಾವಿನಿಂದ ತನಗಾಗುವ ನಷ್ಟದ ಅರಿವೂ ಇಲ್ಲದ ಆ ಮುಗ್ಧೆಗೆ ಬಂದ ಆಪತ್ತನ್ನು ನೋಡಿ ದಾಗ ಸಂಕಟದ ಜೊತೆಗೆ ಇಂತಹದೊಂದು ಕ್ರೂರ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರೋಶ ಮೂಡುತ್ತದೆ.

ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ ಇಂದು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿ ನಲ್ಲೇ ವಿಧವೆಯರಾಗುವ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯೆಯರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಹೆಚ್ಚೇನು ಬದಲಾವಣೆ ಯಾಗಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾವಂತ ವಿಧವೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ತನ್ನ ಕಾಲಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲಳೇ ಹೊರತು, ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ವಿಧವೆಯಾದವಳು, ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಅಮಂಗಲೆಯಾಗಿಯೇ ದಿನ ನೂಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

'ಇಳಿದು ಬಾ ತಾಯಿ' ಭಾರತೀಸುತರ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿ. ಯಾವೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ

ಜಾತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಥೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವಾದರೂ ಶ್ರೀಮಂತವರ್ಗದ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳ ಜೀವನ ಇಂದಿನ ರಾಜಕೀಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ.

ರಾಜೀವ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ. ವಿದೇಶ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮುಗಿಸಿ ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರು ಗಿದ್ದಾನೆ. ರಾಜೀವನದು ದೊಡ್ಡ ಜಮೀನ್ದಾರರ ವಂಶ. ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ಗುಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಇವರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ರಾವಣ – ಕುಂಭಕರ್ಣರ ನಡುವೆ ಹುಟ್ಟಿದ ವಿಭೀಷಣನಂತಹವರು ರಾಜೀವನ ತಂದೆ ಆನಂದರಾಯರು ತಂದೆಯ ಸರಳ ನಿರಾಡಂಬರ ಸ್ವಭಾವವೇ ರಾಜೀವನಲ್ಲೂ ಹರಿದು ಬಂದಿತ್ತು. ರಾಜೀವನ ದಾಯಾದಿ ಗಳಾದ ಶ್ರೀಪತಿ, ರಾಜೇಂದ್ರ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲೊಬ್ಬರು ನಗರದಲ್ಲೊಬ್ಬರು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಗಳೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ಅವರಿಬ್ಬರ ಸೋದರಿಯರಾದ ವಿಲಾಸಿನಿ, ಶಾಲಿನಿಯರೂ ಬಹಿರಾಡಂಬರಕ್ಕೇ ಮರುಳಾದವರು. ಇವರೆಲ್ಲರ ದ್ವಿಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಂಡು ರಾಜೀವನಿಗೆ ಬೇಸರ. ಇವರೆಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಅವನ ಸ್ನೇಹಿತನ ತಂಗಿ ಹಾಗೂ ಬಾಲ್ಯಸ್ನೇಹಿತೆ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ತಂಪಾದ ಬೆಳದಿಂಗಳಿನಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಸರಳ ಸ್ನೇಹ ತನ್ನ ಪ್ರೇಮದ ಹಸಿವನ್ನು ತಣಿಸಬಲ್ಲುದು. ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರಾಜೇಂದ್ರನ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಪತಿಯ ನೆರವಿಲ್ಲದೆ ರಾಜೀವ ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಗಳಿಸಲಾರ. ರಾಜೇಂದ್ರನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಎಂಬುದು ಗಂಡಸು ಮೇಲಕ್ಕೇರುವ ಒಂದು 'ಏಣಿ'. 'ಪ್ರೇಮ, ಸತಿಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ತೋರುವ ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಭಾವ, ಇವೆಲ್ಲ ಕತೆ-ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹುಚ್ಚು ಕಲ್ಪನೆಗಳು'.

ಅವನ ಈ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಅವನ ತಂಗಿ ಶಾಲಿನಿ ಗಂಡನಿಂದ ತಿರಸ್ಕೃತಳಾಗಿ ವ್ಯಭಿಚಾರಕ್ಕಿಳಿದು, ಕೊನೆಗೆ ದುರಂತಕ್ಕೀಡಾಗುತ್ತಾಳೆ.

ರಾಜೇಂದ್ರ ತನ್ನ ಇದೇ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ರಾಜೀವನ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸು ತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಮಂತ ಭೀಮಸೇನರಾಯರ ಮಗಳು ನವನಾಗರಿಕ ಹೆಣ್ಣು ವತ್ಸಲೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಅವನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಾಜೀವನ ಮನಸ್ಸು ವತ್ಸಲೆ ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾರ ನಡುವೆ ತೂಗುಯ್ಯಾಲೆ ಆಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವನ ಅತಿ ಆದರ್ಶ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತಂದೆ ಆನಂದರಾಯನೂ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ವ್ಯಾಮೋಹಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದುದಲ್ಲದೆ, ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಳನ್ನು ನದಿ ಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿ ಕೊಲೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದ ಎನ್ನುವ ವಿವರವನ್ನು ತಂದೆಯ ಡೈರಿಯಿಂದಲೇ ತಿಳಿದ ರಾಜೀವನಿಗೆ ತನ್ನ ವಂಶದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಜಿಗುಪ್ಸೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಮನೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದವರಿಂದ ಬೆಂಕಿಗೆ ಆಹುತಿಯಾದಾಗ ರಾಜೀವ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಅಂಗವಿಕಲನಾಗು ತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿದ ವತ್ಸಲಾ ಅವನಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾಳ ಸ್ನೇಹಹಸ್ತ ತನ್ನ ಎದೆಯ ಮೇಲಾಡಿದಾಗ ತನ್ನ ನಷ್ಟವೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿ ಬಂದಂತೆ ರಾಜೀವನಿಗೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೂಲಕ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕರಂತೆ ಕಾಣುವ ಕೆಲ ಶ್ರೀಮಂತ

ಕುಟುಂಬಗಳ ಠೊಳ್ಳುತನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಸಾಕಷ್ಟು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದರೊಂದಿಗೇ ಕತೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಗ್ರಾಮದ ರಾಜಕೀಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೂ ಸಹಜವಾಗಿವೆ.

ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭಾವನೆಯೊಂದನ್ನು ಅತಿ ಆದರ್ಶದ ರಂಗಿನಿಂದ ಬಣ್ಣಗೆಡಿಸಿರುವ 'ಸಂತಾನ ಭಿಕ್ಷೆ' ಭಾರತೀಸುತರ ಸಾಧಾರಣ ಕಾದಂಬರಿ.

ನೀರಜ ನಗರದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಕೀಲರಾಗಿದ್ದ ಗಣಪತಿರಾಯರ ಎರಡನೆ ಹೆಂಡತಿ. ತಾರುಣ್ಯದ ಚೆಲ್ಲಾಟದಿಂದ ಕಾಹಿಲೆ ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ ರಾಯರು ಸಂತಾನಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು ತನ್ನ ತಪ್ಪಿಲ್ಲದೆ ಆತ್ಮೀಯರಿಂದ, ನೆರೆಹೊರೆಯವರಿಂದ 'ಬಂಜೆ' ಎನ್ನುವ ಅಪಾದನೆ ಹೊರಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಪರಪುರುಷನಿಂದ ಸಂತಾನವನ್ನು ಪಡೆದಾದರೂ ಈ ಕಲಂಕದಿಂದ ದೂರಾಗಬೇಕೆಂಬ ಹಠ ಬರುತ್ತದೆ. ಅವಳ ರೂಪ ಗುಣಗಳಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತನಾಗಿದ್ದ ಯುವಕ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನಿಂದಾಗಿ ಅವಳ ಈ ಬಯಕೆ ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಈ ಕಥೆಯ ಹಂದರ.

ಹೆಣ್ಣಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತಾಯ್ತನಕ್ಕೆ ಎಂತಹ ಸ್ಥಾನವಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾರರು. ಮೊದಲೇ ನೊಂದ ಅವಳನ್ನು ಸಮಾಜ ಇನ್ನಷ್ಟು ರೊಚ್ಚಿಗೆಬ್ಬಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಭಿಚಾರಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುವುದು ಅಸಹಜವೇನಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಾರತೀಸುತರು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ರೀತಿ ಮಾತ್ರ ತುಂಬಾ ಅಸಹಜವಾಗಿದೆ.

ತನ್ನ ವಿವಾಹಿತ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯೇ ಸಿಗದಿದ್ದಾಗಲೂ, ಅವಳ ಗಂಡನಲ್ಲಿ ಗೌರವನ್ನು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು, ಯೌವನ ಸಹಜವಾದ ಬಯಕೆ ಮೇಲೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೇವಲ ಸಂತಾನದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಕೂಡಿ, ಮುಂದೆ ಅವನಿಗೂ ತನಗೂ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ವರ್ತಿಸುವುದು; ಹೆಂಡತಿಗೆ ದೇಹವನ್ನು ಕೊಡಲೂ ಅಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದ ಗಣಪತಿರಾಯ ಹೆಂಡತಿ ಗರ್ಭಿಣಿ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಅವಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸಂಶಯವನ್ನೂ ತಾಳದಿರುವುದು, ಪರಪುರುಷನನ್ನು ಕೂಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವಾಗಲೂ ನೀರಜ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದು, ಅನುಗ್ರಹದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದೇವಿಯ ಮೂರ್ತಿಯಿಂದ ಹೂವು ಬೀಳುವುದು, ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಸಹಜತೆಯ ಸರಮಾಲೆಯೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ತುಂಬ ತುಂಬಿದೆ. ಎಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಥೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲೇ ನೀರಜೆಯ ಜಾತಕ ನೋಡಿದ ಜೋಯಿಸರು: 'ಈಕೆ ಸರ್ವಗುಣ ಸಂಪನ್ನೆಯಾದರೂ ಇವಳ ಜಾತಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯಭಿಚಾರ ದೋಷವಿದೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಕಥೆಯ ಬಂಧವನ್ನೇ ಸಡಿಲಗೊಳಿಸಿದೆ ಮಹಾಭಾರತದ ಅಂಬಿಕೆ, ಅಂಬಾಲಿಕೆ, ಕುಂತಿಯರು ದೇವದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸಂತಾನ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಥೆಯನ್ನು ಸದಾ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ನೀರಜಳಿಗೆ ಅದೇ ರೀತಿ ಯಾವುದೋ ದಿವ್ಯಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳಾದಂತೆ ಭಾರತೀಸುತರು ಬರೆಯದಿರುವುದೇ ದೊಡ್ಡ ಪುಣ್ಯ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಬಯಲುದಾರಿ ಮತ್ತು ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದಮೇಲೆ ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಚಿತ್ರೀಕರಣಗೊಂಡ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು.

ಕೊಡಗಿನ ಶ್ರೀಮಂತ ಕುಟುಂಬವೊಂದರ ಕಥೆ ಬಯಲುದಾರಿ. ಚೋಂದು, ಕರುಂಬಯ್ಯ, ಮಾದಪ್ಪ-ಸೀತಮ್ಮ ದಂಪತಿಗಳ ಮಕ್ಕಳು. ಕರುಂಬಯ್ಯನ ಸ್ನೇಹಿತ ಬೋಪು. ಚೋಂದು ಬೋಪು ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿರಿಯರ ಒಪ್ಪಿಗೆ ದೊರೆತು ವಿವಾಹದ ದಿನ ನಿಶ್ಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮದುವೆ ಎಂಟು ದಿನ ಇದೆ ಎನ್ನುವಾಗ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೈಲೆಟ್ ಆಗಿದ್ದ ಬೋಪುವಿಗೆ ಯುದ್ಧದ ಕರೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಸಲೆಂದು ಬೋಪು ಚೋಂದುವಿನ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಮನಸ್ಸು ಒಂದಾಗಿದ್ದ ಬೋಪು ಚೋಂದುಗಳ ದೇಹ ಒಂದಾಗುವುದು ತಡವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋದ ಬೋಪು ಮಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ನೋವಷ್ಟೇ ಸಾಲದೆನ್ನುವಂತೆ ಚೋಂದುವಿಗೆ ತಾನು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದದ್ದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮನೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಗರ್ಭಸ್ರಾವ ಮಾಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ, ಚೋಂದು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಕರನ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಲು ಇಷ್ಟ ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ದೂರದ ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದು ಮಗುವನ್ನು ಪಡೆದಳು. ಮುಂದೆ ನೌಕರಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಮಗುವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೆಟ್ಟಳು.

ಆದರ್ಶ ಪ್ರೇಮವೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ಜೀವಾಳ. ಕೊಡಗಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬೇಟೆಯ ವರ್ಣನೆ, ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಕಾದಂಬರಿ ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಾದರೂ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿದಂತಾಗಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಆನುಷಂಗಿಕವಾಗಿ ಸುಹಾಸಿನಿ, ಸುಫಲಾರ ಕಥೆ ಬಂದಿದೆ. ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಮರು ವಿವಾಹವಾಗುವ ಅವಕಾಶವಿದ್ದರೂ, ವಿಧವೆಯಾಗಿದ್ದ ಸುಹಾಸಿನಿ ಏಕಾಂತ ಜೀವನವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ, ನೀತಿಗೆಟ್ಟು ಕೆಟ್ಟ ರೋಗಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳೇಕೆ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

'ಸುಧಾ' ಪತ್ರಿಕೆ ನಡೆಸಿದ ಕಾದಂಬರಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮಾನ ಗಳಿಸಿದ ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ವಾದ ವಿವಾದಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುವ ಕಾದಂಬರಿ. ಇದು ಡಿ.ಹೆಚ್. ಲಾರೆನ್ಸರ 'ಲೇಡಿ ಚಟರ್ಲೀಸ್ ಲವರ್' ಕಾದಂಬರಿಯ ರೂಪಾಂತರ ಮಾತ್ರವೆಂಬ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ಆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಾದಂಬರಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಪ್ರಚೋದನೆ ಮಾತ್ರ ನೀಡಿತೆಂದು ಲೇಖಕರು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದೇನೇ ಆಗಲಿ, ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಕಾದಂಬರಿ ಇದು. ಆದರೆ ಆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಸೋತಿದ್ದಾರೆನ್ನದೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ.

ಕುಮಾರ ಮೆನನ್ ಹೆಂಡತಿಗೆ ದೇಹಸುಖ ಕೊಡಲು ಅಸಮರ್ಥನಾದ ಗಂಡ. ಯಾವುದೋ ಆದರ್ಶಕ್ಕೋ, ಗಂಡನ ಮನೆಯ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದ ಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದಲೋ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮಾಧವಿ ವಿವಾಹ ವಿಚ್ಛೇದನಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪದೆ ಗಂಡನ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಯುವಕ ನಂಜುಂಡನ ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆದಂತೆ ಅವಳಲ್ಲಿದ್ದ ತೃಪ್ತಿ

ಎಸಿ, ಅವಳು ಜಾರುತ್ತಾಳೆ. ನಂಜುಂಡನಾದರೂ ಅವಳ ಬಲೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆಯೂ ಅವಳ ತಂಗಿ ದೇವಕಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಸಹಿಸದ ಮಾಧವಿಯ ಅಚಾತುರ್ಯದಿಂದಾಗಿ ನಂಜುಂಡ ಮತ್ತು ಮಾಧವಿ ಇಬ್ಬರೂ ಗುಡ್ಡದ ಕೊರಕಲಲ್ಲಿ ಜಾರಿ ಅಸು ನೀಗುತ್ತಾರೆ. ಇದಿಷ್ಟು ಕಥೆಯ ತಿರುಳು.

ಯಾವುದೋ ಆದರ್ಶದ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿರುವ ಭಾರತೀಸುತರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ ಸೂತ್ರದ ಗೊಂಬೆಗಳಾಗಿವೆ. ಮಾಧವಿಯ ಅಧಃಪತನದ ಬಗ್ಗೆ ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಮೂಡಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಚಂಚಲ ಸ್ವಭಾವದ ನಂಜುಂಡನ ಪಾತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಕಂಪ ಮೂಡಿಸುವ ಕಡೆಗೇ ಲೇಖಕರು ಹೆಚ್ಚು ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿರುವಂತಿದೆ. ಮಾಧವಿ ಕೆಟ್ಟವಳೆಂದು ಚಿತ್ರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ದೇವಕಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದಂತಿದೆ. ಸಮವಯಸ್ಕನಾದ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ವಾಸು ಮೆನನ್ನನ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ದೇವಕಿ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನಂಜುಂಡನ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಅವಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆಕರ್ಷಣೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅವಳ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಯೊಂದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಪುರುಷ ದ್ವೇಷಿಯಾಗಿದ್ದಳು ಎಂದು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಂದ ಮೇಲೆ ದೇವಕಿಯದು ಅಸಹಜ ಸ್ವಭಾವ. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಮಾಧವಿ ನಂಜುಂಡನತ್ತ ಆಕರ್ಷಿತಳಾಗಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ವಾಸ್ತವತೆ ಇದೆ! ಆದರೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಯೋಚಿಸುವುದಕ್ಕೇ ಹೋಗದೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಸವೆದ ಆದರ್ಶದ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಮಾಧವಿಯನ್ನು ನೀಚ ಪಾತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ, ಮುಖ್ಯವಾದೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನಡೆಸುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಫಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ತುಂಬಾ ಉತ್ತಮ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ತುಂಬಾ ಬಾಲಿಶವಾಗಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿನ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಅನಿಸುವುದಿಷ್ಟು: ಸ್ತ್ರೀಪಾತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಉದಾರ ಭಾವದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಪುರುಷಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಭಾರತೀಸುತರಿಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆಂದೇ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ಮನೋಜ್ಞ ಪಾತ್ರಗಳಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಮೂಕಾಂಬೆ (ವಕ್ರರೇಖೆ), ನೀರಜ (ಸಂತಾನ ಭಿಕ್ಷೆ), ಶಾಲಿನಿ (ಇಳಿದು ಬಾ ತಾಯಿ), ಮಾಧವಿ (ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ) ಮುಂತಾದ ಪಾತ್ರಗಳು ಸರಿಯಾದ ಪೋಷಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಸೊರಗಿವೆ. 'ಗಿಳಿಯು ಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲ' ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರ ಪ್ರಧಾನವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೂ ಮಾಧವ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯೇ ಕಥಾನಾಯಕನಾಗಿರುವುದಕ್ಕೂ ಭಾರತೀಸುತರ ಈ ಮನೋಭಾವವೇ ಕಾರಣ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಒಂದು ಕೊಡುಗೆ ; ಕೊಡಗು ದರ್ಶನ

ಕೆ. ಎಸ್. ಸುಬ್ಬಕೃಷ್ಣ

ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹೆಗ್ಗುರಿ ಸಮಾಜದರ್ಶನ. ಸಾಹಿತಿ ಜನತೆಯ ಜೀವನದ ಹೊಳಕು ಹುಳುಕುಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಾವ್ಯಧಾರೆಗೆ ಪ್ರಥಮ ಪುರೋಹಿತ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಕೂಡ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಪುರುಷನೆನ್ನಬಹುದಾದ ಹೋಮರ್ ಈ ದಾರಿಯನ್ನೇ ನಡೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಸ್ರಷ್ಟಾರನು ದ್ರಷ್ಟಾರನಾಗಿ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವದೇಶಪ್ರೇಮ – ಸ್ವಜನ ಪ್ರೇಮ ಹಾಗೂ ಸ್ವಭಾಷಾ ಪ್ರೇಮಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ದೇಶದ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಇಂತಹ ಪ್ರೇರಣೆ ಅವಿರತವಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನವಚೇತನ - ನೂತನ ಉತ್ಸಾಹ. ನವೋನವ ಎನಿಸುವ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪುಟಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಲೇಖನಿ ಹಿಡಿದವನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಅಂಕು ಡೊಂಕುಗಳು ಲೋಕಜೀವನದಲ್ಲಿವೆ ; ಇರುತ್ತವೆ ; ಈ ಎರಡಂಶವೂ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಕನಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತರುವಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸುವವನೇ ಲೋಕ ಸೇವಕ ; ಸಹಜವಾದ ಮಾನವತಾದಿ

ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದ ಜೀವನವನ್ನು ನಾವು ಒಂದು ವೃಕ್ಷವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ಭೂತಕಾಲದ ಜನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅದರ ಬೇರುಗಳು ಹರಡಿಕೊಂಡಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಭವಿಷ್ಯವೆಂಬ ಚಿಗುರೊಡೆದು, ಘಮ ಘಮಿಸುವ ಹೂ, ಮುಂದೆ ಹೀಚು ಕಾಯಿ ಮತ್ತೆ ರಸಮಯವಾದ ಹಣ್ಣು ದೊರಕಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ರಸಮಯ ವಾತಾವರಣವು ಜೀವನವನ್ನು ಸುಂದರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಲ್ಲುದು ಆದುದರಿಂದ ಜೀವನದ ಹೊಲಸನ್ನು ಬಿಸುಟು ಹೊಳಪನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವನ್ನು ಜನತೆ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಜನ ಜೀವನದ ನಿಸರ್ಗ ನಾಳಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳನ್ನು ಓದುವ ಹವ್ಯಾಸವು ಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಆಲೋಚನೆ ಬೆಳಸಬಲ್ಲದು. ಇದು ಕಾರಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜನತೆಯ ಕೈಗನ್ನಡಿ

ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯವು. ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಸಣ್ಣ ಕತೆ - ನೀಳ್ಗತೆ - ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಈ ಕಾಲದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಳಸು. ಹೆಚ್ಚು ಓದಿದವನು ಮಾತ್ರ ಓದಬಹುದೆನಿಸಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಪಂಚ ತುಸು ಕಲಿತವನಿಗೂ ನಿಲುಕುವಂತಾದುದು ಇದರ ಹಿರಿಮೆ. ಕತೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಜನತೆಯನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸತೊಡಗಿದುವು ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗ ಜನ ದೊರಕುವ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕತೆಗಳನ್ನು ಓದುವ ಚಟದವರಿರುತ್ತಾರೆ. ಧಾರಾವಾಹಿ ಕತೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ದಿನ ಪತ್ರಿಕೆ-ವಾರಪತ್ರಿಕೆ ಹಾಗೂ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ. ಇದೊಂದು ವಿಶೇಷ.

ಪುನರ್ಜಾಗರಣಯುಗದ ಪ್ರಭಾವವು ಬಂಗಾಳದ ಮೂಲಕ ಭಾರತದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ತಮ್ಮವರನ್ನು ತಾತ್ಸಾರ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತ ಸ್ವಂತ ಜೀವನದ ಬಗೆಗೆ ಬೇಸತ್ತು ನೀರಸ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜನತೆ ಪ್ರಜ್ಞಾನಂತವಾಗ ತೊಡಗಿತು. ಶರಚ್ಚಂದ್ರ, ಬಂಕಿಮಚಂದ್ರ, ರವೀಂದ್ರ ಹಾಗೂ ಪ್ರೇಮಚಂದ್ ಮುಂತಾದವರು ಮ್ಯಾಕ್ಸಿಂಗಾರ್ಕಿ, ಟಾಲ್ಸ್‌ಟಾಯ್ ಮತ್ತು ಇತರ ವಿದೇಶಿಸಾಹಿತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದರು. ಕನ್ನಡದ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಕೃತಿ ರಚಿಸಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಕಡಲ ಭಾರ್ಗವ ಕಾರಂತರು ಮೊದಲಿಗರು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮೂಡಿಸುವ – ದೇಶಾಭಿಮಾನ ಬೆಳೆಸುವ - ಪೂರ್ವಜರ ಹಾದಿಯನ್ನು ತುಳಿದು ಮುನ್ನಡೆಯುವ – ಓರೆಕೋರೆಗಳನ್ನು ಸಮಯಾನುಸಾರ ತಿದ್ದಿ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆಯ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುವ ಇವರ ಲೇಖನಿ ಅಸಾಧಾರಣ. ಪ್ರಕೃತ ಭಾರತೀಸುತರು ಇಂತಹ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಪಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸ್ರಷ್ಟಾರರಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯರೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕನ್ನಡಮ್ಮನ ಒಬ್ಬ ಮಗ: ಕಾವೇರಿಯಮ್ಮೆಯ ಕೂಸು. ಇವರ ಹಲವಾರು ಹೆಸರಾಂತ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ "ಬೆಳ್ಳಿ ಮೂಡಿತು" ಮತ್ತು "ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು" ಎಂಬೆರಡು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಅವರ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಳ್ಳಿಗಳ ನಾಡು ಭಾರತ. ಅಲ್ಲಿಯ ಜನ ಭಾರತದ ಬೆನ್ನೆಲುಬು. ಆ ಜನದ ಜೀವನದ ಪರಿಚಯ ನಾಡವರಿಗೆ ಬಹು ಅಗತ್ಯ. ರೋಗವೊಂದು ಅಸ್ಥಿಗತವಾಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ಸುಲಭಕ್ಕೆ ಅದು ವಾಸಿಯಾಗದು. ಅದು ವಾಸಿಯಾಗದೆ ಮಾನವ ಸುಖಿಯಾಗಲಾರ. ಹೀಗಾಗಿ ಅದು ಒಂದು ವಿಷಮ ಸಮಸ್ಯೆ ; ಜೊತೆಗೆ ವಿಚಿತ್ರ ಸಮಸ್ಯೆ. ಇದರ ಪರಿಹಾರ ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ ; ನಿಜ. ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೇ ಇದರ ಬಗೆಗೆ ಉದಾಸೀನವಾಗಿರುವುದು ಹಾನಿಕಾರಕ. ದುಡಿಮೆಯ ಮೂಲಕ ನಾಡಿನ ನಾಡಿ ನಾಡಿಗೆ ಚೈತನ್ಯದ ಚಿಲುಮೆ ತುಂಬುವ ಈತ ಇಂದು ಉಪೇಕ್ಷಿತ. ಅವನಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡುವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳತ್ತ ಗಮನ ಸಾಲದು. ಕಲಿಯುವ ಹವ್ಯಾಸ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆ ವರ್ಗದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಂತಹ ಅವಕಾಶಗಳಿಲ್ಲ. ಕಳ್ಳು ಆ ಜನವನ್ನು ನಿಶ್ಚೇತನಗೊಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಸೊಗಸುಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವವರು ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಉತ್ತೇಜನೆ ನೀಡುತ್ತಿರುವವರೇ ಹೊರತು, ಅದರಿಂದಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಮಾದಗಳನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಸುವ ಗೊಡವೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲ, ಹಳ್ಳಿಗಳ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ತರಬೇತಿ ಆ ಜನತೆಗೆ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇರುವ ಉತ್ತಮ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಆ ಮೂಲಕ ಅವರನ್ನು ತಿದ್ದುವ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಇಲ್ಲ. ಬೊಳ್ಳವ್ವ, ಪೊನ್ನಿ, ತಿಮ್ಮಡು, ಮೇದು, ಬೋಪು ಮಾಪನ ಮಕ್ಕಳು ಮುಂತಾದವರು ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಾವವೆಂಬ ಕ್ರೂರ ಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದವರು. ಬೋಪುವಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಅಭಿಮಾನ ಹಾಗೂ ಅರಿವು ಆತನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಮೇದುವಿನ ಸಹವಾಸವು ತಿಮ್ಮಡುವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ.

ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಕುಟುಂಬದ ಜೀವನ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಜೋಳಪ್ಪನ ಅಸಹನೆ ಪೊನ್ನಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಯಲು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನದ ಹತ್ತೆಂಟು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಸುತರು ಎತ್ತಿ ಆಡಿದ್ದಾರೆ. ತಿಮ್ಮಡುವಿನ ಉಸಿರಿನ ಜೊತೆಗೆ ಪೊನ್ನಿಯ ಜೀವನದ ಅಂಧಕಾರ ದೂರವಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಸಂಜಪ್ಪ ಆಕೆಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮೂಡಿದ ಬೆಳ್ಳಿಯಾದ. ಕೊಡಾವಳಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನ ಜೀವನದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪದ್ಧತಿಯಷ್ಟೇ.

"ಬೆಳ್ಳಿ ಮೂಡಿತು" ಕೊಡಗಿನ ಜೀವನದ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇಗ್ಗುತ್ತಪ್ಪ ಕಾವೇರಿಯವರು ಅವರ ದೈವ. ದೈವಕ್ಕೆ ಅವರು ನಡೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕೈಯಿಲ್ ಮುಹೂರ್ತದಂದು (ಕೊಡವರ ಒಂದು ಹಬ್ಬ) ಅತ್ತಿಗೆ ಗಂಗವ್ವನ ಪ್ರೇರಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಪೊನ್ನಿ ಒಲ್ಲೆನೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ ತಿಮ್ಮಡುವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗ. ಪೊನ್ನಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭ ಎಷ್ಟು ವಿಷಮ! ಅವಳು ದರಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಪುಲಿಯ ಬಾಯ್ಗೆ ಬಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನೇ ನೋಡೋಣ; "ಕಳ್ಳು ಕುಡಿತವಲ್ಲದೆ ಆತನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ಕೊರತೆಗಳಿವೆ! ಅವನು ತರುಣ; ಕುರೂಪಿಯಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆಯ ಈಡುಗಾರ. ಸೊಗಸಾಗಿ ಮಾತಾಡಬಲ್ಲ. ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಆಸ್ತಿ ಪಾಸ್ತಿಗಳಿವೆ. ಅತ್ತಿಗೆ ಜೋಳಪ್ಪನ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆ, ದಿನ ಬೆಳಗಾದರೆ ಆಕೆಯ ಬೈಗಳನ್ನು ಕೇಳದೆ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆಯಬಹುದು" ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳ ಮಾನಸಿಕ ನೋವು ಆವಿತು ತಲೆದೂಡಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಕಾದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಬಳೆ ತೊಡಿಸಿದಂತೆ ಕುಲುಮೆಯ ಗಾಳಿ ಸೋಂಕಿದಂತೆ ಯಾರ ಸಾಮೀಪ್ಯ ಭಾಸವಾಗಿತ್ತೋ ಆತನನ್ನೇ ಪೊನ್ನಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಡಂಬಟ್ಟಳು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಮುನ್ನ ಊರ ಭಗವತಿ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿ ಮಾಡಿಸಿದಳು. ಭಗವತಿಯ ವಿಗ್ರಹ ಮಂಗಳಾರತಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ನೆತ್ತಿಯ ಕೆಂಪು ಗುಲಾಬಿ ಹೂ ಭಗವತಿಯ ಬಲಮಗ್ಗುಲಿಗೆ ಹೊರಳಿ ಬಿತ್ತು. ಭಗವತಿಯೂ ತಿಮ್ಮಡುವಿನ ಕೈ ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದಳು! ಇದೊಂದು ಭಾರತದ ಸಮಾಜ!

ಭಾರತೀಯ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಮನೆ ಮಾಡಿರುವ ದೈವ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಕ್ಕೆ ಪೊನ್ನಿಯ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಒಂದು ಸಮರ್ಥ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಜೀವನ ಮಂಗಲಾಂದ ಮತ್ತಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದಾಗ ಬೇರಾವ ದಾರಿಯುಂಟು! ಸ್ವಶಕ್ತಿಗೆ ನಿಲುಕದಿದ್ದಾಗ ಸಾಧಾರಣ ಮಾನವನಿಗೆ ಇರುವ ಹಾದಿ ಇದೇ ತಾನೇ! ಏನೆಲ್ಲಾ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೂ ಪೊನ್ನಿ ಗಂಡನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಲಿಲ್ಲ; ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು; ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದಲೇ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ಅವನನ್ನು ತಿದ್ದಲು ಪ್ರಾಣ ಪಣ ವಿಟ್ಟು ಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಂಜಪ್ಪನಿಗೆ ಮಾರು ಹೋಗಿದ್ದರೂ ನೋಪಿತಳಾಗಿದ್ದರೂ ಮೀರಿ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ನೋದುವು ಅಷ್ಟು ಬಯಸಿದರೂ ನಗ

ನಾಣ್ಯಗಳ ವ್ಯಾಮೋಹಕ್ಕೆ ಅವಳು ಒಳಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊಡನತಿ ಹೆಂಗಸು ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಷ್ಟು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಳೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನವಿದು.

ಕೊಡಗಿನ ಜನ ಸಾಹಸಪ್ರಿಯರು. ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿದಾಗ ತಮ್ಮ ಸಾಹಸವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲು ಅವರು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಬಹುಮಾನ ಗಳಿಂದ ಗೆದ್ದವರನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಬೇಟೆ ಅವರಿಗೆ ಸಾಧಾರಣ. ಹುಲಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಯುವ ಚಟ ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಉಂಟು. ಹೆಂಗಸೂ ಕೋವಿ ಹಿಡಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಉಳ್ಳವಳು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಮನೆತನದ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವಿದೆ. ಅದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವವರಲ್ಲ. ದೂಮ ಪೂಜಾರಿಯ ಮಗಳು ಬಿರುಮಕ್ಕನ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಉಡಾಳ ಮೇದುವಿನ ನುಡಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕಾಗುವ ದೃಷ್ಟಾಂತ. ಕುಡಿದ ಕಳ್ಳಿನ ರೊಕ್ಕವನ್ನು ಅವನು ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ; ಕಾಸು ಕೇಳಲು ಬಂದಿದ್ದ ಆಕೆಯನ್ನು ಅವನು ಹೊಡೆದಿದ್ದ. ಅವಳ ಅಪ್ಪನಿಗೂ ಬಾರಿಸಿದ್ದ. ಆದರೆ ಆಕೆಯ ಮೈಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿರ ಲಿಲ್ಲ. ಎಂತಹ ದುಶ್ಚಟಗಳಿದ್ದರೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೇದು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದು ಕೊಡವನ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಎತ್ತಾಡುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿತ್ರಣವು 'ಬೆಳ್ಳಿ ಮೂಡಿತು' ಕಾದಂಬರಿಯ ಉದ್ದೇಶ. ನಿರಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಕುಡಿತದ ಚಟ ಕೊಡಗಿನ ಜನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯತೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿ ಒಳ ಜಗಳಗಳನ್ನು ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸುವ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಇದು ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಸರಳತೆ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿ, ಕುಟಿಲತೆ –ಈರ್ಷ್ಯೆ– ಅಸೂಯೆಗಳು ಬೆಳೆದು ಜೀವನವನ್ನು ಕಲುಷಿತಗೊಳಿಸುವ ದೃಶ್ಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಣಗೊಂಡಿದೆ. ಹೆಂಡತಿ ಪೊನ್ನಿ ತಮ್ಮ ನಂಜಪ್ಪ ಇವರಿಬ್ಬರ ಶತ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ತಿಮ್ಮಯ್ಯನ ಚಟವನ್ನು ತಿದ್ದಲಾರದಾದವು. ಕದ್ದು ಕಳ್ಳು ಕುಡಿದು ಕಳ್ಳ ಮೈ ಹೊರೆದು ಜೀವಿಸುವ ತಿಮ್ಮಯ್ಯ ಮೇದುಗಳಿಂದ ಕೊಡಗು ನೆಲವು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಭಾರತದ ಭೂಮಿ ಪಾರಾಗಬೇಕು. "ಯತ್ ಪಿಂಡೇ ತತ್ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡೇ" "ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿ" ಒಂದು ಸಮರ್ಥ ಘಟಕ. ಇದನ್ನು ಬೆಳಸಿ ಗ್ರಾಮ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲೂ ಐಕ್ಯ ಮೂಡಿಸಿ ಉಳಿಸುವುದು ಭಾರತದ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯಾದೀತೆಂಬ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಈ ಕೃತಿಯ ಮೂಲಕ ಭಾರತೀಸುತರು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಪಂಜಾಬು ಹೇಗೋ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಕೊಡಗು ಹಾಗೆಯೇ. ಕೆಚ್ಚೆದೆಯ ವೀರರು ಜನರ ಕುಲ ಕಸುಬನ್ನು ಕುದುರಿಸಿ ಗ್ರಾಮ ಜೀವನವನ್ನು ಹಸನುಗೊಳಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಅವಕಾಶ ಒದಗಬೇಕು. ದುಶ್ಚಟಗಳ ದಮನ ವಾಗಿ, ಸಮಾಧಾನಕರವಾದ ಶಾಂತ ವಾತಾವರಣವು ನೆಲಸುವಂತಾದರೆ ಚೆನ್ನು ಎಂಬುದು ನಂಜಪ್ಪ ಮತ್ತು ಬೋಪು ಮಾವ, ಪೊನ್ನಿ ಮತ್ತು ಗಂಗವ್ವರನ್ನು ತಿದ್ದಿರುವ ಕಾದಂಬರಿ ಕಾರರ ಆಶಯ. ಬೆಳದಿಂಗಳು ಕತ್ತಲನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ದುಡಿಮೆಗಾರನಾಗಿ ಮನೆತನದ ಮೇಲಿನ ಮಮತೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ನಂಜಪ್ಪ ಸ್ತೋತ್ರಾರ್ಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಸರಿ. ಪೊನ್ನಿಯ ಕೊಡಗು ನಾಡಿನ – ಭಾರತಮಾತೆಯ ಸ್ಥಾನ ಮಾನಗಳು

ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತವೆ.

ಸಾಧಾರಣ ಜನ ಜೀವನವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸುವ ಧ್ಯೇಯವು "ಜೆಳ್ಳಿ ಮೂಡಿತು" ಕಾದಂಬರಿಯದಾದರೆ "ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು" ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ನುಡಿಯಂತೆ ಕೊಡಗಿನ ಪೂರ್ವಜರ ಶೌರ್ಯಮಯ ಸಾಹಸ ಜೀವನವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಹಂಬಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಯತ್ನ ಇದು. ಕೊಡವರ ವೀರ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಚಿತ್ರಣ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ. ಕೊಡಗಿನ ಅರಸು ಸಿರಿಬಾಯ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಮೈಸೂರಿನ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜರ ಸಮಕಾಲೀನ. ಕೊಡಗಿನ ಮೂವತ್ತೈದು ನಾಡುಗಳ ನಾಯಕರು ವಿಜಯನಗರದ ಪತನಾನಂತರ ತಾವೇ ಸಾರ್ವಭೌಮರಾಗಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಜೀವನವನ್ನು ದುರ್ಭರವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿರಬಹುದಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕೇರಿಯಿಂದ ಬಂದ ರಾಜಪುತ್ರರಿಗೆ ಜನತೆ ನೆರವನ್ನಿತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಹೆಣೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ ಪ್ರಭು ಕೊಡವರ ಕೆಚ್ಚು ಕಲಿತನ ಮತ್ತು ವಿಕ್ರಮಗಳ ಬಹಿಃಪ್ರಕಾಶನಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಕೊಡಗು ಜನಾಂಗ ಆತನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವೀರ ಜನಾಂಗವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ತನ್ನ ನಾಡಿನ ಘನತೆಯನ್ನೂ ಏಕತೆಯನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿತು ಎಂಬುದು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೂಲಕ ಸಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಭು ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಪ್ರಭುವಿನ ಜೀವನಚಿತ್ರಣ ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ಶೌರ್ಯ ಸಾಹಸಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಹುಲಿಯಂತೆ ಬಾಳು ಬೆಳಗಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರಭುವಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿದ ಚೆಂಗುಮಣಿ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಹಿತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹಿತವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಭುವೂ ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ಹಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಹಿಂಜರಿದಿಲ್ಲ. "ಪರಸ್ಪರಂ ಭಾವಯಂತಃ" ಎನ್ನುವ ಗೀತೆಯ ನುಡಿ ಇವರಿಬ್ಬರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಚರಿತಾರ್ಥಗೊಂಡಿದೆ. ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ನೆವದಲ್ಲಿ ಕೊಡಗು ಜೀವನ ಇಲ್ಲಿ ಸುಂದರ ದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ರಕ್ಷಾಪುಟದ ಹಿಂಭಾಗದ ಮೇಲ್ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗಿರುವ ಅಂಶವನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದಿದರೆ ಒಳಿತೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಕೊಡಗಿನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು: 1. ನಾಟಿ ಗದ್ದೆಯ ಓಟ 2. ಕ್ಷಾತ್ರತೇಜದ ವೀರಕ್ರೀಡೆ 3. ನಿರ್ವ್ಯಾಜ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿ 4. ಉದಾರಾಂತಃಕರಣ 5. ಕೊಡವ ಕನ್ಯೆ 6. ವಿವಾಹ ಸಂಭ್ರಮ ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸೊಬಗು ಮತ್ತು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹುರುಪು ಉತ್ಸಾಹಗಳು. ನುಡಿ ಮತ್ತು ಗಾದೆಗಳು ಆ ನಾಡಿನ ಸಂಪನ್ನತೆಯ ಕುರುಹುಗಳು.

ನರಿ (ಹುಲಿ) ಬೇಟೆಗಾರ ಮಾದಪ್ಪನೆಂದು ಖ್ಯಾತಿಗಳಿಸಿದ ವೀರಪುರುಷ ಮಾದಪ್ಪ ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ತಂದೆ. ಎದೆಹಾಲನ್ನೀಂಟುವ ವೇಳೆ ತಾಯ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕಾವೇರಿಯಮ್ಮನ ಪಾಟ್ ಅವನ ರಕ್ತಕಣಗಳಿಗೆ ಶಕ್ತಿ ತುಂಬಿದ್ದಿತು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಸಾಹಸದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಅವನು ಪ್ರಭುಗಳ ಚೆಂಗಾವಲಿನವನಾಗಿ ನೇಮಕ

ಗೊಂಡುದು. ಪೈಗಾವಲಿನ ಬಂಟ ಸೋಮಣ್ಣ ಕಾಪಿಗೆ ನಿಲ್ಲಲಾಗದಿದ್ದಾಗ, ಆಯ ತಪ್ಪಿ ಜೀನಿನ ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗುರುಳಿದ ಸವಾರನನ್ನು, ಬರಸಿಡಿಲಂತೆ ಮೇಲೆ ಎರಗುತ್ತಿದ್ದ ಕ್ರೋಧೋದ್ರಿಕ್ತ ವ್ಯಾಘ್ರದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿದ, ಈಟಿ ಮತ್ತು ಒಡಿಕತ್ತಿಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ಆ ಹುಲಿಯನ್ನು ಚೆಲ್ಲಾಡಿದ ವೀರವ್ಯಕ್ತಿ ಚೆಂಗುಮಣಿ. ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಮೇಲಿನ ಸೇಡಿನ ಕಿಡಿ, ತಂದೆಯ ಕಲಿತನದ ಕತೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಜೊತೆಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಇದ್ದ ಶೌರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಹಸ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಚೆಂಗುಮಣಿಯಲ್ಲಿ ತಂದೆಗೆ ತಕ್ಕ ಮಗನಾಗಿ ವೀರ ಶ್ರೀಯನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದುವು. ಬೆಪ್ಪುನಾಡಿನ ಒಳ್ಳೆಯ ಓಟಗಾರನೆಂದು ಹೆಸರುಗಳಿಸಿದ ಅವನು ನಾಟಿಯ ಓಟದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗನಾದ. ನಾಡತಕ್ಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಮೋಲಿಯ ಸನ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದ. ಆದರೂ ಆಸ್ತಿ - ಪಾಸ್ತಿ ಇಲ್ಲದ ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಷ್ಟು ಔದಾರ್ಯ ಕುಲಾಭಿಮಾನಿ ಗ್ರಾಮತಕ್ಕನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಗಳು ಪೂವಿ ಬಯಸಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ವನ್ಯಸೂಕರದ ಹಿಡಿತದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದವನೆಂಬ ಕೃತಜ್ಞತಾ ಭಾವವು ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ದೊರೆ ಇದಕ್ಕೊಂದು ದಾರಿ ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು. ರಾಜಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ನಾಡ ತಕ್ಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಂತಾಯಿತು. ಹೊನ್ನ ಹಿಡಿಯ ಪೀಚಕತ್ತಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಮಗ ಕಾಳಯ್ಯನಿಗೆ ಆಹ್ವಾನ ನೀಡಿದರು. ನಾಡತಕ್ಕ ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಮಗನನ್ನು ದಂಡಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಆತನು ನಾಡಿನ ದಳವನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಡಲು ಇಗ್ಗುತ್ತಪ್ಪ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ. ದೊರೆಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾಡತಕ್ಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ದಂಡಿಗೆ ದಂಡಾಳುಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲು ಮುಂದಾದ. ಈ ದೇಗುಲದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಭೋಜನಾನಂತರ ತರುಣರ ಶಕ್ತಿ ಸಾಹಸಗಳಿಗೆ ಆಹ್ವಾನವನ್ನೀಯುವ ವೀರ ಕ್ರೀಡೆಯೊಂದು ಜರುಗಿತು. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ ವಿಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ರಾಣಿವಾಸದವರು ಸ್ವಾಮಿದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಅತ್ತ ಬಿಜಯಂಗೈದರು. ಚೆಂಗುಮಣಿ ಅವರ ಬೆಂಗಾವಲಿಗರ ಪ್ರಮುಖನಾಗಿದ್ದ. ರಾಣಿಯರ ಕಾಲ್ತೊಳೆಯುವ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಪೂವಿಗೆ ಚೆಂಗುಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಪ್ರೀತಿಯ ಅರಿವು ಕಿರಿಯ ರಾಣಿಯರಿಗೆ ಆಗದಿರಲಿಲ್ಲ. ಪೆಮ್ಮಯ್ಯನಿಗೂ ಚೆಂಗುಮಣಿಗೂ ನಡೆದ ಪಾತುರೆ ಕೋಲ ಪರಿಯ ಕಳಿ ಪೂವಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಆಕರ್ಷಿಸಿತು. ಕಾಟ ಪೆಮ್ಮಯ್ಯ ಕಡು ಪುಳ್ಳ ಕಿಣ್ಣ ಚೆಂಗುಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ, ಸೋತ ಎದುರಾಳಿಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ಔದಾರ್ಯವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡ. ಮುಂದೆ ನಡುವಿರುಳ ತನಕ ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡದ ಸುತ್ತ ಬೊಳಕಾಟವೆಂಬ ವೀರನೃತ್ಯ ನಡೆಯಿತು. ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿ ತಂಗವ್ವ "ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುವ ಚಂದ್ರದೇವರು ಸಾಕ್ಷಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ಕೈಗೆ ಪೂವಿಯ ಕೈಯಿತ್ತು ಕೊಟ್ಟಳು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ನಾಡತಕ್ಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಅಲುಗಾಡದ ಬಂಡೆಯೇ ಆಗಿದ್ದ.

ಈ ನಡುವೆ ನಾಯಕನ ಉತ್ತ ನಾಡತಕ್ಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನನ್ನು ನಾಡ ಪ್ರಭುವಿನ ವಿರುದ್ಧ ತಂತ್ರ ಹೂಡಲು ಬಳಸಿಕೊಂಡ. ಮೈಸೂರ ದೊರೆಗಳನ್ನು ಕೋಟೆಯಂಗಡಿ ಯರಸರನ್ನೂ ತನ್ನ ಈ ಹವಣಿಕೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ. ಪೂವಿಯ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಮಾಚಪ್ಪನ ಮೂಲಕ ಕಾಳಯ್ಯನಿಗೂ ಚೆಂಗುಮಣಿಗೂ ಈ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಯಿತು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ನಾಯಕನ ಉತ್ತ ತನ್ನ ಮಗ ಭೀಮಯ್ಯನಿಗೆ ಪೂವಿ ಯನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಹಾಕಿದ. ಈ ಎರಡು ಕಡೆಯ ಪಡೆಗಳನ್ನು ಎದು ರಿಸುವ ಸನ್ನಾಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುಗಳ ಆಣತಿಯಂತೆ ಮಡಕೇರಿಯ ಈಶಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಮೈದಾನ ದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಾಳುಗಳು ಪರಿಯಕಳಿ ಖಡ್ಗಯುದ್ಧ ಜೂಜುಕಲ್ಲು ಮುಂತಾದ ಕ್ರೀಡಾ ವಿನೋದಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದರು. ದೊರೆ ಇವರೊಡನೆ ಪಾಲ್ಗೊಂಡ ಸನ್ನಿವೇಶ ಕೆಚ್ಚೆ ದೆಯ ವೀರರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಡ್ಡಿದಂತಿದೆ. ಕರುಂಬಯ್ಯನ ಕತ್ತಿ ವರಸೆಯ ನೈಪುಣ್ಯ ದೊರೆ ಗಳ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೆಯಿತು. ಅವನು ತುಕ್ಕಡಿಯೊಂದರ ನಾಯಕನಾದ. ಜೂಜಾಟದಲ್ಲೂ ದೊರೆಯ ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಪಡೆಯಾಳುಗಳು ವಿಸ್ಮಯಚಕಿತರಾದರು. ಮಾತುಗಳ ಮೂಲಕ ದೊರೆಗಳು ಪಡೆಯಾಳುಗಳಿಗೆ ಕೆಚ್ಚು ಮತ್ತು ಕಲಿತನದ ಹುರುಪು ತುಂಬಿದರು. ತಾವು ಅವರ ಉಪವಾಸ, ವನವಾಸ, ಅಲಿತ, ದುಡಿತ ಹಾಗೂ ಕಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗಾರ ರೆಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತ ಪಡಿಸಿಕೊಟ್ಟರು ನಿಷ್ಠೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಉಳಿಸಲು ಇಂತಹ ದಾರಿ ಬಹುಮುಖ್ಯ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ನಾಲ್ವರು ಗೆಳೆಯರು ಪೂವಿಯ ವಿವಾಹವು ಭೀಮಯ್ಯನೊಂದಿಗೆ ನಡೆಯದಂತೆ, ಚೆಂಗುಮಣಿಗೆ ಪೂವಿ ದೊರಕುವಂತೆ ಒಂದು ಉಪಾಯ ಆಲೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ತ ಕಿರಿಯರಾಣಿ ದೊರೆಗಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆದಕಿ ಚೆಂಗುಮಣಿಯನ್ನು ನೆಲೆಗೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಆಲೋಚನೆ ಅವರಿಗೆ ಇರುವುದನ್ನು ಅರಿತಳು.

ನಾಯಕನ ಉತ್ತ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ನಾಡತಕ್ಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಮಗಳೊಡನೆ ಮಂಗಲ ವಾದರೆ,—ಎರಡು ನಾಡವರು ಒಂದಾದರೆ.— ಕೋಟೆಯಂಗಡಿ ಅರಸನ ಬೆಂಬಲ ಪಡೆದು ಹಾಲೇರಿ ದೊರೆಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ನೊಗ ಕಳಚಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗುವ ದಿನ ದೂರಲ್ಲವೆಂದು ಎಣಿಕೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ. ಮಂಗಲ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕರುಂಬಯ್ಯ ಮಿತ್ರರು ಚೆಂಗು ಮಣಿಗೆ ಮೂಡಿಯನ್ನು ಮನೆಯುಳಿಸಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾದರು. ಕೆಂಡ ವಾದ ನಾಡತಕ್ಕನಿಗೆ ಯಾರು ಹೆದರಲಿಲ್ಲ. ನಾಯಕನ ಉತ್ತ ನಿರಾಶನಾಗಬೇಕಾಯಿತು.

ಈ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಕೊಡವರ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಯ ವಿವರಣೆ ಯನ್ನು ವಿಶದವಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ನೇಹಿತರು ತೋರಿಸಿದ ಸೌಜನ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಹಸ ಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚಳಿ ಜ್ವರದ ಬಾಧೆಯಿಂದ ನರಳುತ್ತಲಿದ್ದ ಮೈಸೂರರಸರಿಗೆ ಔಷಧಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಈರಯ್ಯ ಕೊಡವರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಉದಾಹರಣೆ. ಇವನು ಆ ಹಿಂದೆ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳ ಮುನ್ನ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ದೇವರಾಜ ರೊಡನೆ ಜಟ್ಟಿ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿದ್ದವನು. ಶತ್ರು ಪಕ್ಷದವನಾದರೂ ಈತನು ಕೊಟ್ಟ

ಔಷಧವನ್ನು ಯಾವ ಸಂದೇಹವನ್ನೂ ಪಡದೆ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜರು ಸೇವಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಆ ಈರ್ವರು ಜಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಶೌರ್ಯದಷ್ಟೆ ಔದಾರ್ಯವೂ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯರ ದಳಪತಿ ಕುಮಾರಯ್ಯ ಇಂತಹ ಔದಾರ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ವೀರ ಪ್ರಭು ಕುಮಾರಯ್ಯನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಕೊಲ್ಲಲು ಹವಣಿಸಿದ ಹತ್ತು ಮಂದಿ ಹಗೆಗಳ ತಂಡದವರಿಗೆ ತಾನು ಜೀವದಾನ ಮಾಡಲೂ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. "ನೀತಿಯನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ನಡೆದವರಿಗೆ ಅನೀತಿಯಿಂದಲೇ ಪೆಟ್ಟು ಹೊಡೆಯುವುದು ಮೊರೆ" ಎಂಬುದು ಅವರ ನೀತಿ. ಒಂಭತ್ತು ಮಂದಿಯನ್ನು ಕಡಿದು ಚೆಲ್ಲಿ ಹತ್ತನೆಯವನ ಮೂಗು ಕತ್ತರಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ದೊರೆಯಾಗುವ ಮುನ್ನ ಕಂಡ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಿಗೂ ದೊರೆಯಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಿಗೂ ಯಾವ ಅಂತರವನ್ನೂ ವೀರಪ್ಪ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. "ಅವರು ಚಿನ್ನದಂತಹ ಮನುಷ್ಯರು" ಎಂದು ಆತ ಅವರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದ.

ಈಗ ನಾಯಕನ ಉತ್ತನ ಎಣಿಕೆ ಬೇರೆಯ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ತಿರುಗಿತು. ಆತನು ಮೈಸೂರರಸರು ಕೊಡಗಿನ ಮೇಲೆರಗಿದಾಗ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಕೋಟೆಯಂಗಡಿ ವೀರ ವರ್ಮನ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿಸಿ ವೀರಪ್ಪ ಪ್ರಭುವನ್ನು ಸೋಲಿಸಬಯಸಿದ. ಇಂತಹ ವಿಕಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಾಯದಿಂದ ಎರಡು ಕಡೆಯ ಸೇನೆಯನ್ನು ಗೆದ್ದು ಕೊಂಡ ವೀರಪ್ಪ ಪ್ರಭು ಅದ್ವಿತೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆ ದೊರೆಯ ಸಂಚಿಯೊಳಗೆ ಇದ್ದ ತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲ. ಸೋಲನ್ನನುಭವಿಸತೊಡಗಿದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜರು ಸ್ನೇಹ ಹಸ್ತ ಚಾಚಿದರು. ಅದೇ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಹಸ್ತ ಲಾಘವವನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಧಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಮುಂದೆ ಕೋಟೆಯರಸನನ್ನು ಅವನ ತಂತ್ರಕ್ಕೇ ಸಿಲುಕಿಸಿದರು. ಲಕ್ಕಡಿಯ ದುರ್ಗದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಕಷ್ಟಕರವೆನಿಸಿತು. ದುರ್ಗವನ್ನು ಸೇನೆ ಸುತ್ತಲೂ ಆವರಿಸಿತ್ತು. ಮದಿಲನ್ನು ಅಗೆದು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಸನ್ನಾಹದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿ ಕಾದು ನಿಂತಿದ್ದ ದೊರೆಯನ್ನು ಕಂಡ ನಾಯಕನ ಉತ್ತನ ಮುಖ ಬಿಳುಪೇರಿತು. ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಎರಗಿದ ದೊರೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಹೊರಟ ನಾಯಕ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಹಾರೆಯೊಂದನ್ನು ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಎಸೆದ. ಹುಲಿಯ ಹಾಲನ್ನು ಮೇದಿದ್ದ ಮೈಗಾವಲಿನ ಚೆಂಗುಮಣಿ ದೊರೆಗೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಬಂದ. ಗಾಳಿಯನ್ನು ಸೀಳುತ್ತ ಬಂದ ಹಾರೆ ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ಕಂಠದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಬೆರಳು ಕೆಳಗೆ ಎಡ ಪಾರ್ಶ್ವ ದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ಎದೆಯೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕಿತು. "ಕಾವೇರಿಯಮ್ಮ ಮಾತಾಯಿ;" ಎಂದು ಉದ್ಗಾರವೆತ್ತುತ್ತ ಚೆಂಗುಮಣಿ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗುರುಳಿದ. ಆತನ ಕದಪು ಬಿಳಚಿಕೊಂಡವು. ಕಣ್ಣುಗಳ ಹೊಳಪು ಮಸುಳಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಂಗಪ್ಪ ಹಾರಿಸಿದ ಜೆಡಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ನಾಯಕನ ಉತ್ತ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದ. ರಾಜ ವೈದ್ಯರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯೂ ಫಲಿಸದೇ ಹೋಯಿತು. ಚೆಂಗುಮಣಿ ದೊರೆಯ ಹೊನ್ನ ಗಿಂಡಿಯ ಒಂದು ಗುಟುಕು ಹಾಲನ್ನಿಳಿಸಿಕೊಂಡ. ಎರಡನೆಯ ಗುಟುಕು ಒಳಗಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ತಾನೇ ಗುಂಡು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡ ತಂಗಪ್ಪ ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ಸಂಗಡ

ಅನಂತತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಪಯಣವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದಳು.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯು ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಸಾರುತ್ತದೆ. ಕೊಡವ ಕೈಗೊಂಡ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಣ ಪಣವಿಟ್ಟು ನಡೆಸಿಯೇ ತೀರುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ನಾಡನ್ನು ಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಸಮಾಧಾನ ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ, ಆಂತರಿಕ ಸುಭದ್ರತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಬಾಹ್ಯ ಆತಂಕಗಳನ್ನು ನೀಗಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗಿದ್ದ ವೈಚಕ್ಷಣ್ಯ ಶ್ಲಾಘ್ಯವಾದದ್ದು. ಕೊಡಗನ್ನು ಒಂದು ನಾಡನ್ನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಜನತೆಯನ್ನು ಒಂದು ಜನತೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಪ್ರಾಯಃ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದು.

ಇನ್ನು ನಾಡಕತೆಯನ್ನು ಆ ನಾಡ ಜನರ ನುಡಿಯ ಮೂಲಕವೇ ನಡೆಸಿರುವುದು ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳೆರಡರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ನಾಡಜನತೆಯ ಹುತ್ತರಿ, ಊರಕೋಲು ನಾಡುಕೋಲು ಊರೊರ್ಮೆ ಕೈಯಿಲ್ ಮುಹೂರ್ತ ಮುಂತಾದ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಸಂದರ್ಭಗಳು ಕುತೂಹಲೋತ್ಪಾದಕವಾಗಿದ್ದು ಕತೆಯನ್ನು ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಮೈನವಿರೇಳುವ ಸಾಹಸದ ಘಟನೆಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯವು. ಹಿಂದೀ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಶ್ರೀ ರಾಮ ಶರ್ಮಾ ಮತ್ತು ಬೃಂದಾವನಲಾಲವರ್ಮರ ಲೇಖನಿಗಳನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ನಾಡಿನ ಜನತೆಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿರುಚಿ ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ನಾಡ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಒಡಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಪ್ರಭಾವಯುತವೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ನಂಜಪ್ಪ ಮತ್ತು ಚೆಂಗುಮಣಿ ಭಾರತೀಸುತರ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಎರಡು ಪಾತ್ರಗಳು. ತಂಗವ್ವನ ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಪ್ರೇಮ ನಿಜಕ್ಕೂ ಹೊಗಳತಕ್ಕದ್ದೇ ಸರಿ. ನಾಡ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವ ಇಂತಹ ಕೃತಿಗಳು ಕನ್ನಡ ನಾಡ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಸ್ಫುಟ ಪಡಿಸಬಲ್ಲವು. ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ, ದೇಶವನ್ನು ಏಕತೆಯ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇಂದು ಇಂತಹ ಲೇಖನಿಗಳ ಬಳಕೆ ಅಗತ್ಯವೆನಿಸಿವೆ.

ಭಾರತೀಸುತರು ಕನ್ನಡಿಗರ ಕಣ್ಣನ್ನು ಇತ್ತ ಸೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ[1]

ದೇಜಗೌ

ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ ಅಥವಾ ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಹೆಗ್ಗುಣಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಗಿಡದಂತೆ ಕಾದಂಬರಿಯೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದೊಂದು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣಕ್ಕೂ ಹಣ್ಣಿನ ರಸಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿರುವಂತೆಯೇ ನೆಲದ ಗುಣಕ್ಕೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಗ್ಗಳಿಕೆಗೂ ಸಂಬಂಧವಿರುತ್ತದೆ. ರಸಾಧಿಕ್ಯಕ್ಕೆ ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣವೊಂದೇ ಕಾರಣವಲ್ಲ; ಗೊಬ್ಬರ, ನೀರು, ಬೀಜ ಮತ್ತು ವಾಯುಗುಣಗಳೂ ಕಾರಣವಷ್ಟೆ. ಅಂತೆಯೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗೆ ಬೇರೆ ಪರಿಸರಗಳೂ ಮುಖ್ಯ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ ಎಂದ ಕೂಡಲೇ ಅದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆಗೆ ವಿರೋಧವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗದು. ಅವೆರಡೂ ವ್ಯಷ್ಟಿ ಸಮಷ್ಟಿಗಳಂತೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯಾಶ್ರಯಿಗಳು. ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆಗೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ ಮೂಲವಾಗಿರುವಂತೆ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಲಯಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ರಷ್ಯನ್ನರ ರಸನೆಯನ್ನು ತಣಿಸುವಂತೆ, ಅಮೇರಿಕೆಯ ಕಾದಂಬರಿ ಭಾರತೀಯನ ಬುದ್ಧಿ ಹೃದಯಗಳಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿ ತುಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವ ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಏಕರೀತಿಯದಾದರೂ ಸನ್ನಿವೇಶ ವಾತಾವರಣಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಭೌಗೋಳಿಕ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಜನರ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಕಾಣುವುದು ಸಹಜ.

ವೇಷಭೂಷಣಗಳ, ಊಟೋಪಚಾರಗಳ, ರೂಢಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ, ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳ ಮತ್ತು ಆಡುಮಾತಿನ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆ. ಕಾಮ, ಪ್ರೇಮ, ಲೋಭ, ಮೋಹ, ಕ್ರೋಧ, ಮದ, ಮಾತ್ಸರ್ಯ, ಭಕ್ತಿ, ಗೌರವ, ಔದಾರ್ಯ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಾವಗುಣಗಳು ಸಕಲ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಸರ್ವೇಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತಹ ಮೂಲಭೂತ ಸಂಗತಿಗಳಾದರೂ, ಶಾರೀರಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಅಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದರೂ ಅನೇಕ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವೆಂಬಂತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆಂದಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ವ್ಯಷ್ಟಿ ಸಮಷ್ಟಿಗಳ ಮಿಶ್ರಣವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಮಾತನ್ನೇ ಲಂಬಿಸಿ ಕತೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ವಂಚಿತವಾದ

---

1. ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ ಎಂಬ ಪದವು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ Regionalism ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಆ ಮಾತನ್ನು ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆ, ಸ್ಥಳೀಯತೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಅರ್ಥವಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. 'ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು' ಮತ್ತು 'ಗಿಳಿಯು ಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲ' ಎಂಬೆರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಧರಿಸಿ ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದೆ.

ಕಾದಂಬರಿ ನೀರಿನಿಂದ ಹೊರಗೆಸೆದ ಕಮಲ ಅಥವಾ ಮೀನಿನಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ಚೈತನ್ಯಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದು, ಉಳಿದ ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನು ಮರೆ ಮಾಡಿ, ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ. ಅವರ ಹಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಕತೆ ನಡೆದದ್ದು ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ವೈನಾಡಿನಲ್ಲಿ. ಆ ಎರಡು ಪ್ರದೇಶಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಗತಿಗಳ ಚಿತ್ರಣ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮೂಡಿದೆ; ಮಲೆನಾಡಿನ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾನುಷ ವ್ಯಾಪಾರಗಳ ವರ್ಣನೆ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಮೈದೋರಿದೆ. ಯಾವ ಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸಿದರೂ ಹುಲಿಯ ಗರ್ಜನೆ, ಬೇಟೆಯ ಅಬ್ಬರ, ಹಕ್ಕಿಗಳ ಕೂಜನ, ಮೋಡ ಮಳೆಗಳ ರುದ್ರಾಟ್ಟಹಾಸ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು. ಅಲ್ಲಿಯ ಜನ ಜೀವನಯಾಪನೆಗಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಡನೆ ನಡೆಸುವ ಹೋರಾಟವನ್ನು, ಅವರಲ್ಲಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ರೂಢಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸವಿವರವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಸಿಗದ ಉಪಭಾಷಾ ರೂಪಗಳು, ವಿಶಿಷ್ಟ ನುಡಿ ಮತ್ತು ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳು, ಜತೆಗೆ ಕೊಡಗು ಮತ್ತು ಮಲಯಾಳೀ ಪದಗಳ ದುಂದು ಬಳಕೆಯು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತದೆ.

'ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು' ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ಆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪರಿಸರವನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುವಂತಿದೆ. ಕಥೆಯ ಪ್ರಾರಂಭವಲ್ಲಿಯೇ ಹುಲಿ ಬೇಟೆಯ ವರ್ಣನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹುಲಿಯಿದ್ದ ಅಡವಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಬೀಸಿಬರುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಮೂಸಿ ನೋಡಿ ಗೂಳಿ ಗುಟುರು ಹಾಕುತ್ತದೆ; ಬೇಟೆಗಾರನ ಏಟಿನಿಂದ ನೊಂದ ಹುಲಿ ಕನಲಿ ಮೊರೆದು ಮೇಲೆರಗುತ್ತದೆ.; ಸವಾರ ಚನೂರರ ನಡುವೆ ಹೋರಾಟ ನಡೆಯುತ್ತದೆ; ಆ ಸವಾರನೇ ದೊರೆ. ಹುಲಿಯೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ, ಕೊಂದ ಕೊಡವ ಕೆಚ್ಚೆದೆಯ ಕಲಿಯೆಂದು ಮಾನ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮೂರು ಸಲ ನರಿ ಮಂಗಲ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಂಡವನಂತು ಸರ್ವಗೌರವ ಭಾಜನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹುಲಿಯ ಹಾಲು ಮೆದ್ದು ಕೊಡವರು ಶೂರರಾದರೆಂದು ಕವಿಗಳು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹುಲಿಯ ಬೇಟೆಗೂ ಕೊಡವರ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಅವಿನಾ ಸಂಬಂಧವಿದೆಯೆಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತೆಯೇ ಹಂದಿ ಬೇಟೆ ಅವರ ಸಾಹಸ ಜೀವನಕ್ಕೊಂದು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುವಂತೆಯೇ ಅವರ ಜೀವನೋಪಾಯವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕೈಲ್ ಮುಹೂರ್ತ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಡುವುದು ಅವರ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ನಾಡ ತಕ್ಕ ಹಂದಿ ಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಟದ್ದು, ಅವನು ಗಾಯಗೊಂಡದ್ದು, ಸುಬ್ಬಪ್ಪ ಪಕ್ಕದ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹಸಿರು ಮೂಲಿಕೆ ತಂದು ಪನಸಾರೆ ಮದ್ದುಗಳೊಡನೆ ಬೆರಸಿ, ತೇದು, ಲೇಪಿಸಿದ್ದು, ಬೇಟೆಗಾರರು ಹಂದಿ ಮಾಂಸವನ್ನು ಹಸುಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಪಂದಿಕರಿ ರೊಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಸಿದ್ದು, ಭೋಜನಾನಂತರ ಕಳ್ಳು ಹೀರಿದ್ದು – ಈ ಸಂಗತಿಗಳೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಬಂದು, ಕಾದಂಬರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ಜನಜೀವನದ ರೀತಿನೀತಿಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳ ಗೈರು ಹಾಜರಿಯಿಂದ ಯಾವ ಕಥೆ

ಶುಷ್ಕ ವಾರ್ತೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಅವುಗಳ ಹಾಜರಿಯಿಂದ ಉತ್ತಮ ಕಲಾಕರ್ಮವಾಗಿದೆ.

ಕೊಡವರ ಆಹಾರ ಪಾನೀಯಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಶಿಷ್ಟೋಪಚಾರದಲ್ಲಿ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ದೊಡ್ಡವರು ಎದುರಾದಾಗ ಅವರ ಪಾದಗಳಿಗೆರಗಬೇಕಾದ್ದು ಚಿಕ್ಕವರ ಧರ್ಮ. ದೊಡ್ಡವರಲ್ಲಿರುವ ಗೌರವ ಮತ್ತು ವಿನಯ ಸೌಜನ್ಯಗಳು ಅವರ ಉಚ್ಚ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹೆಗ್ಗುರುಹುಗಳು. "ನಾಡತಕ್ಕ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಮೆಟ್ಟಲೇರಿದ. ಸೋಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ಐಯಣ್ಣ ತಾವು ಕುಳಿತ ಐಮರದಿಂದ ಎದ್ದು ಮುದುಕನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಎರಗಿದರು. ಮುದುಕ ಅವರ ನೆತ್ತಿಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಕುಶಲವನ್ನು ಕೇಳಿದ. ಸೊಸೆ ಮಾಚವ್ವ ಒಂದು ಚಿಪ್ಪು ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಮತ್ತು — ಗಿಂಡಿ ಕೆನೆ ಹಾಲನ್ನು ತಂದು ನೀಡಿ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಉಪಚರಿಸಿದಳು" (91). ಅತಿಥಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಾಲಿರಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಡೆಸುವ ಉಪಚಾರವಿದು. ಊಟಕ್ಕಂತೂ ಕೋಳಿಯ ಸಂಹಾರವಾಗಲೇಬೇಕು. ನೆಯ್ ಕೊಳು, ರೊಟ್ಟಿ ಪಾಪುಟ್ಟುಗಳ ಬಿರ್ದೂಟ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಊಟವಾದ ನಂತರ ನಡೆಯುವ ಪಾನಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲದೆ ಬಾಂಧವ್ಯದ ವ್ಯವಹಾರಗಳೆಲ್ಲಾ ಚರ್ಚೆಯಾಗುತ್ತವೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಕೊಡವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಕಾಣದಂಥವು. ಕೂಡಾವಳಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಅಣ್ಣನ ವಿಧವೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೂಡಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಬಂಧ ಕೊಡವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲು. ಅಣ್ಣ ತೀರಿಕೊಂಡನಂತರ ತನಗಿಂತ ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಿರಿಯಳಾಗಿದ್ದ ಆತನ ವಿಧವೆಯನ್ನು ಕರುಂಬಯ್ಯ ಕೂಡಾವಳಿ ಮಂಗಲ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಮುದುಕಿಯೆಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಕೆಲವು ವಿಧವೆಯರು ಕೂಡಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದ ನಿದರ್ಶನಗಳೂ ಉಂಟು. ಅಂಥವರಲ್ಲಿ ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ತಾಯಿಯೊಬ್ಬಳು. ಕೊಡವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ದ್ವೇಷ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ನೂರೆಂಟು ಬಗೆಯ ಕೀಟಲೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ಗ್ರಾಮ ತಕ್ಕನ ಮಾತನ್ನೂ ಸಹ ಅವಳು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ದೊರೆ ಮೈಗಾವಲಿನ ಬಂಟರನ್ನು ಸೇನೆಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಅವರ ನಿಷ್ಠೆಯಲುಗದಿರಲೆಂದು ಆಣೆ ಭಾಷೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪದ್ಧತಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ ಚೆಂಗುಮಣಿಯನ್ನು ಆಪ್ತ ಸೇನೆಗೆಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ಹಾಲಿನ ಹೊನ್ನಗಿಂಡಿಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು "ಚೆಂಗು, ಬಾಯಿ ತೆರೆ" ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ, ಒಂದು ಗುಟುಕು ಹಾಲನ್ನು ಅವನ ಬಾಯಿಗೆರೆಯುತ್ತಾರೆ. "ಚೆಂಗುಮಣಿ ನೋಡು ; ನಾವು ನಿನಗೆ ಹಾಲೆರೆದಿದ್ದೇವೆ. ನೀನು ಹಾಲೆರೆದ ಕೈಯನ್ನು ಕಚ್ಚಲಾಗದು. ನಾವು ತಂದೆಯಂತೆ ನಿನಗೆ ಹಾಲೂಡಿದ್ದೇವೆ. ಮಗನು ತೋರುವ ಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ನಾವು ನಿನ್ನಿಂದ ಬಯಸುತ್ತೇವೆ" ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಚೆಂಗುಮಣಿ ಅವರ ಪಾದ ಹಿಡಿದು "ದೇವರ

ಸೇವೆಗೆ ನನ್ನ ಒಡಲು ಪ್ರಾಣಗಳು ಮೀಸಲು. ಈ ನುಡಿಗೆ ಕಾವೇರಿಯಮ್ಮ ಸಾಕ್ಷಿ; ಇಗ್ಗುತ್ತಪ್ಪ ದೇವರು ಸಾಕ್ಷಿ" ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಯುದ್ಧಕ್ಕಂಜುವವರು ಕೊಡವರಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯುಂಟು. "ಕೊಡವ ಕಿಣ್ಣ ಪಡೆಗಂಜಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಳ್ಳಲಾದೀತೇ" ಎಂದು ಬಾಲ್ಯಕಾರರು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದುಂಟು. ಯುದ್ಧವೆಂದರೆ ಅವರಿಗೊಂದು ಉತ್ಸವ. ಅವರ ಮೈಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹ ಸಂಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಒಕ್ಕಲು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ತರುಣನನ್ನು ಕರೆ ಬಂದಾಗ ಕಳಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ದಂಡಿಗೆ ಹೊರಡುವಾಗ ಇಗ್ಗುತ್ತಪ್ಪ ದೇವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಆತನ ಹರಕೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ತೆರಳುವುದು ಬಹು ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದಿರುವ ರೂಢಿ. ಅವರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅವರ ನೆಂಟರಿಷ್ಟರೂ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸಿ, ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪೂಜೆ ಊಟ ಮುಗಿದ ಅನಂತರ ತರುಣರು ಪಡೆಕಳಿ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಡೆಕಳಿಯೆಂದರೆ ಅಣಕು ಯುದ್ಧದ ಆಟ. ಇಲ್ಲಿ ಈ ಆಟ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ವರ್ಣನೆಗೊಂಡಿದೆ (ಪು. 116-120). ಆಟ ಮುಗಿದನಂತರ ಮಹಿಳೆಯರು ಮನೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟಿ ತಂದಿದ್ದ ಕಡುಂಬುಟ್ಟು ಕುಂಬಳ ಕರಿ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕುಲಿಗಳನ್ನು ಪೊಯ್ಯುತ್ಕಾರರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ಮುನ್ನ ಕಣಿಯನನ್ನು ಕರೆಸಿ, ಶುಭದಿನ ಸುಮುಹೂರ್ತಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದೂ ಉಂಟು. ಕಣಿಯ ಪಂಚಾಂಗವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ಕವಡೆಗಳನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಸುರಿದು ಕೈಯಾಡಿಸಿ, ಮಲೆಯಾಳ ಭಾಷೆಯ ಕೆಲವು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಗುಣಿಸಿ ಭಾಗಿಸಿ ಕೂಡಿ ಕಳೆದು ಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಹಣ, ಒಂದು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾರಣ ಸೇವೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮನೆಯ ಗಂಡಸರೆಲ್ಲ ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಉಪವಾಸವಿದ್ದು, ಸಂಜೆ ಮಿಂದು ಮಡಿಯುಟ್ಟು ಕಾರಣತ್ತೇರೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಮಾಂಸದ ಅಡುಗೆಯನ್ನೊಡ್ಡಿ, ಕಳ್ಳನ್ನೆರೆಯುತ್ತಾರೆ. "ಕಾರಣರೆ, ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬೆಳೆ, ಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ದನ ಕರು, ಇವುಗಳಿಗೆ ಕೇಡು ತಟ್ಟದಂತೆ ಕರುಣಿಸಬೇಕು. ಒಕ್ಕದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ದಯೆಯಿಂದ ರೋಗರುಜಿನಗಳು ಬಾಧಿಸದಿರಲಿ; ಪಡೆಗೆ ಹೋದ ಕಿಣ್ಣಂಗಳ ಕೂದಲು ಕೊಂಕದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೃಪೆ ಮಾಡಿ" (ಪು. 148-150) ಎಂದವರು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ಎಡೆ ಹಂಚಿ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಮನೆಗೆ ತೆರಳುತ್ತಾರೆ.

ಆಟೋಟ ನೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಕೊಡವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ. ಅವು ಚೈತನ್ಯೋತ್ಸಾಹಗಳ ವೀರ ಸಾಹಸಗಳ ಕುರುಹೂ ಅಹುದು. ಇಂತಹ ಓಟಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟಿಯ ಓಟ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಗೆಲವು ಗಳಿಸಿದವನಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಗೌರವವುಂಟು ಅದು ನಡೆಯುವಾಗ ಸುತ್ತಮುತ್ತಣ ನಾಡುಗಳ ಜನ ಬಂದು ನೆರೆಯುತ್ತಾರೆ ಅದೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವಿವಾಹಿತ ತರುಣರು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಸಹ ಪಡೆಯಲವಕಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. (ವರ್ಣನೆಗಾಗಿ 24 ನೆಯ ಪುಟ) ಪಯ್ಯಕಳಿ ಕೊಡವರ ಮತ್ತೊಂದು ವೀರಕ್ರೀಡೆ. ವೀರನೊಬ್ಬ ಎಡಗೈ

ಯಲ್ಲಿ ಪರ್‍ಯವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಪಾತುರೆ ಕೋಲನ್ನೆತ್ತಿ "ನಾನ್ ಬಾಳ್ ನೀನ್ ಬಾಳ್, ಪಡೆ ಕೂಡ ಇಳಿಯುವ ಚಂಜಾದಿ ಬಾಳ್, ಇಗ್ಗುತ್ತಪ್ಪ ಬಾಳ್, ಬೈತೂರಪ್ಪ ಬಾಳ್, ಬಾಳ್, ಬಾಳ್ ರೆ ಬಾಳ್" ಎಂದು ಹಾಡಿ ಕುಣಿದು ನಾಡಿನ ತರುಣರನ್ನು ಆಟಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶಕ್ತಿ ಧೈರ್ಯಗಳಿದ್ದವನು ಆಹ್ವಾನ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕಣಕ್ಕಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಮುಂದೆ ರಮಾರಮಿಯಾಗಿ ರೋಮಾಂಚಕರವಾಗಿ ಆಟ ನಡೆಯುತ್ತದೆ (ಪು 128-133). ಬೊಳಕಾಟವೆನ್ನುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ವೀರ ನೃತ್ಯ. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ವೀರರು ಇಗ್ಗುತ್ತಪ್ಪ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುವಸೇವೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಕಟ್ಟೆಗೆಯ ಒಟ್ಟಿಲಿಗೆ ಕಿಚ್ಚನ್ನಿಡುತ್ತಾರೆ. ತರುಣರು ಕುಪ್ಪಸ ದಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು ನೆತ್ತಿಗೆ ಮುಂಡಾಸವೇರಿಸಿ, ದಟ್ಟಿಗೆ ಪೀಚ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ವಡಿಕತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದ ಆಟಗಾರರು ನೃತ್ಯಕಣಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ದುಡಿಕೋಲು ಹಿಡಿದವರು ಅಗ್ನಿಕುಂಡದ ಬಳಿನಿಂತು "ಹಿಗ್ಗಿ ಬೊಗ್ಗಿ ಜೋಹೋ, ಏಹೇಯೇ ಏಯ್ಯೋ ಏಹಿಯೋ. ಹುರ್ ತೂ ತು ಬೊಗ್ಗಿ ಬೊಗ್ಗಿ ಹೋ, ಓಲೇ ಹೀಯೋ ಹೋ ಏಯ್ಯೋ, ಏಹಿಯೋ" ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಹಾಡಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತರುಣರು ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ (ಪು 134).

ಕೊಡಗಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಹಬ್ಬಗಳೆಂದರೆ ಕೈಯಲ್ ಪೊಳ್‌ದ್ ಮತ್ತು ಪುತ್ತರಿ–ನನ್ನೆ. ಅವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೃಷಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿವೆ. ಹುತ್ತರಿ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಸರಿಸಮನಾದ 'ಹೆಚ್ಚು' ಎಂಬ ಹಬ್ಬ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಇದೆ. ಆದರೆ 'ಹೆಚ್ಚು' ಗುಂಪಿನ ಹಬ್ಬವಲ್ಲ. ಹುತ್ತರಿ ಹಬ್ಬವಂತು ಒಂದು ರೀತಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಬ್ಬವೇ ಆಗಿದೆ. ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಬತ್ತದ ತೆನೆಗಳಿಗೆ ಹಾಲು ತುಂಬುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಹಬ್ಬ ನಡೆಯುತ್ತದೆ (186-188). ಕಾವೇರಿ ಕೊಡವರ ಮಹಾಮಾತೆ; ಅವಳೇ ಅವರ ಸರ್ವ ದೇವರು. ತಲಕಾವೇರಿಯಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥೋದ್ಭವವಾಗುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆ ದಿನ ನಾಡಿನ ಜನರೆಲ್ಲ ನೆರೆದು, ಕೊರಪಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ರಾತ್ರಿ ನೀರಿಗಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸೊಂಟದಷ್ಟು ಆಳದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಭಗವನ್ನಾಮವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತ, ತೀರ್ಥೋದ್ಭವ ಮುಹೂರ್ತಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಾರೆ. ಕಾವೇರಿ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಿರುವ ಅರ್ಚಕರು ಕುಂಡಿಗೆಯೊಳಗೆ ನೀರುಕ್ಕಿದಂತೆ ಉದ್ಘೋಷಿಸುತ್ತಾರೆ (58-60). ಮುಂದೆ ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರಗಳು ಜರಗುತ್ತವೆ

ಕೊಡವರ ಮದುವೆಯೂ ಬೇರಂತಲ್ಲದೆ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಮಂಗಳ ಕುರಿಪುನ ದಿನದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮಂಗಳ ಮುಗಿಯುವ ತನಕ ವಿರಾಮವಾಗಿ ನಡೆಯುವ, ನೆಂಟರಿಷ್ಟರ ಸಡಗರ ಸಂಭ್ರಮಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಉತ್ಸವವದು. ಮಂಗಲ ಕುರಿಪುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಹೂ–ತೆಗೆಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ನಡೆಸುವುದುಂಟು. ಇಗ್ಗುತ್ತಪ್ಪ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸಿ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಕೆ ಹಾಕಿ ಮಂಗಳಾರತಿಯಾದ ನಂತರ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಕಡೆಯವರು ಹೂ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ದೇವರ ಬಲ ಮಗ್ಗುಲಿಗೆ ಹೂ ಬಿತ್ತೆಂದರೆ

ದೈವಬಲ ವಿವಾಹಕ್ಕನುಕೂಲವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹರ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಂಗಲ ಕುರಿಪ್ಪುವು ದಕ್ಕೆ ಆರುವರೂ ಬಂಧುಗಳೂ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಕಣಿಯ ಪಂಚಾಂಗವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ, ಕವಡೆ ಗಳಿಂದ ಗುಣಿಸಿ, ಭಾಗಿಸಿ ಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಹಣ ಅಕ್ಕಿ ನಾರಿಕೇಳ ಮತ್ತು ಕೊಡಿಯೆಲೆಯಡಿಕೆಗಳ ಮರ್ಯಾದೆ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ವಧೂವರರ ಕಡೆಯಲ್ಲಿರುವವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಗಳಾಗುತ್ತವೆ (192–193). "ಸಾಕ್ಷಿ ಪಣ ಬಾತ್" ಎಂದು ವಧುವಿನ ಕಡೆಯ ಅರುವ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. "ಈಡ್ ಬೆಚ್ಚಲುವಾ?" ಎಂದು ವರನ ಕಡೆಯ ಆರುವ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. "ಮರಿಯಾದೆ ಪ್ರಕಾರ" ಎಂದು ಉತ್ತರ ಬರುತ್ತದೆ. ವರನ ಕಡೆಯ ಅರುವ ತಳಿಯಕ್ಕಿ ಬೊಳಿಚ್ಚಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಸ್ವರ್ಣ ಖಚಿತ ಕಂಠಹಾರವೊಂದನ್ನು ತಳಿಗೆಗೆ ಹಾಕಿ 'ಈಡ್' ಮಡಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ವಿವಾಹದ ಮೊದಲದಿನ "ಕರಿಕ್ ಮುರಿಪ್ಪು" ಸಮಾರಂಭ ನಡೆ ಯುತ್ತದೆ. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಮದುವೆ, (200–211) ಸಗಣಿ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಗಂಗೆ ಪೂಜೆ (228–232)ಗಳೊಂದಿಗೆ ಮದುವೆ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಆವರಣ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಗು ನುಡಿ, ನುಡಿಗಟ್ಟು, ಮತ್ತು ಗಾದೆಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ದುಂದಾಗಿಯೇ ಬಳಕೆಗೊಂಡಿವೆ ಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಚೆಂಗುಮಣಿ, ಚೆಡಿರಪೊನ್ನಣ್ಣ, ಪೂವಿ, ಬೋನಿರ ಮುತ್ತಣ್ಣ, ಕರುಂಬಯ್ಯ, ಚೆಂಗಪ್ಪ, ನಾಡತಕ್ಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ನರಿಯಂಡ ಪೆಮ್ಮಯ್ಯ ನಾಯಕನ ಉತ್ರ, ಮಾಚಪ್ಪ, ಅಪ್ಪಣಿ, ಅಚ್ಚಣ್ಣ ಮೊದಲಾದ ನರನಾಮಗಳೂ, ಬೆಪ್ಪು ನಾಡು, ಬೇತು, ಕಿಗ್ಗಟ್ಟುನಾಡು, ಕುಟ್ಟಂಚೆಟ್ಟಿ ಮೊದಲಾದ ನಾಡ ಹೆಸರುಗಳೂ, ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಕೊಡಗನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪುಟ ದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಮ್ಮ, ಅರೆ, ಅಣ್, ಉರಾಳ, ಒಕ್ಕ, ಒರಕ್, ಪಾಟ್, ಕಿಣ್ಣ, ಕೆಯ್ಯು, ಕಣತ್ತರೆ, ಕೋಂಬರೆ, ಕಟ್ಟಲು, ಕಣ್ಣ, ಕೊಮ್ಮ, ಗುಡ್ಡ, ಚದಿ. ಜೋರೆ, ತೊಡಿ, ತಕ್ಕ, ತೆಟ್ಟು, ತಕ್ಕ. ನಮ್ಮ, ನರಿ, ನಂಬಲ, ನೇರು, ಪೆದ, ಪೊಟ್, ಪೋಡಿ. ಪೆತ್ತ, ಬೆಡಿ, ಬೆಂದುಕ. ಬೋಜಗಾರ್ತಿ, ಬೊಳಿಚ್ಚ, ಬೊತ್ತಿ. ಮೋಲಿ, ಮೋವ. ಮಂಗಲಕಾರ, ಮೂಡಿ, ಮೂಡು (ತಾಯಿ, ನೊಂಟೆ. ಗಂಡು, ಗಂಡ, ಕುಟುಂಬ, ನಿದ್ದೆ, ಹಾಡು, ಹುಡುಗ, ಕೆಚ್ಚು, ಬಾವಿ, ಕೋಣೆ, ಮಂಚ, ಸಾರು, ಹೆಡಗೆ, ಬಚ್ಚಲು ಮನೆ. ಮೋಸ, ರಕ್ತ, ಮನೆ. ಮಾತು, ತಪ್ಪು, ಯಜಮಾನ, ಹಬ್ಬ. ಹುಲಿ, ನೋವು, ನಿಜ, ಹೆಸರು, ನಟೆ, ಭಯ, ದನ, ಗುಂಡು, ನಂಟ, ಚಲುವೆ, ದೀಪ. ಹೆದರಿ, ಮುದುಕ, ಮಗ, ಮದುಮಣಿಗ, ಹುಡುಗಿ, ಮುಖ್ಯ,) ಮೊದಲಾದ ಮಾತುಗಳೂ 'ಇದರಿ ಸಾಕ್ಷಿ ಪಣ' (ಸಾಕ್ಷಿಹಣ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ), 'ಎನ್ನಂಗ್ ಮೊರಡುವಿ ಮೂಡಿ' (ಏಕೆ ಅಳುವೆ ಹುಡುಗಿ?), 'ಕಿಣ್ಣಂಗಳೆ ಬೊತ್ತಿಯತ್ತೆ' (ಹುಡುಗರೆ ಹೆದರದಿರಿ), 'ಕಾಲ್ ಮೂಡ್ ಕತ್ತಿಬೋಳಿ' (ಕಾಲು ಮೋರೆಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಿ), 'ನಾಕ್ ಪೋಡಿ ಆಪ' (ನನಗೆ ಭಯವಾಗುತ್ತದೆ), ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಗಳೂ, 'ಅಂಗೈ ಪುಣ್ಣ್ ಕ್

ಕನ್ನಡಿ ಬೋಂಡುವಾ?' (ಅಂಗೈ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಬೇಕೆ?), 'ಉಪ್ಪು ತಿಂದನನ್ ನೀರ್ ಕುಡಿಕ್ಕು' (ಉಪ್ಪು ತಿಂದನನು ನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತಾನೆ), 'ವಿಾಸೆ ಬಪ್ಪಕ ದೇಶಕಾಂಗ' (ವಿಾಸೆ ಬಂದಾಗ ದೇಶ ಕಾಣಿಸದು) ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಗಾದೆಗಳೂ – ಇದು ಕೊಡವ ಸಮಾಜವನ್ನು ಕುರಿತ ಕತೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಮದುವೆ, ಹಬ್ಬ ಕುಣಿತಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಹಾಡುಗಳಂತೂ ಹೇರಳವಾಗಿ ಉದ್ಧೃತಗೊಂಡಿವೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಭಾಷೆಯೇ ಬಳಕೆಗೊಂಡು ಕೃತಕತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ದೊರೆಯಾಗಲೀ, ಆಳಾಗಲೀ, ಅರಮನೆಯವನಾಗಲೀ ಹೊಲಮನೆಯವನಾಗಲೀ ಮಾತು ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಭಾಷೆ ಏಕರೂಪದ್ದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಪಭಾಷಾ ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮ್ಯ ರೂಪಗಳ ಪ್ರಯೋಗ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಕೊರತೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ನಾಯರ ಸಮಾಜವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಕಾದಂಬರಿ 'ಗಿಳಿ ಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲ'. ಕತೆಯ ಕ್ರಿಯಾರಂಗ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವೈನಾಡು. ಪ್ರಾರಂಭದ ವಾಕ್ಯವೇ ಮಲೆಯಾಳೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ವಾಚಕರನ್ನು ಒಮ್ಮೆಗೊಮ್ಮೆಯೇ ಅಪರಿಚಿತ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ; ಕತೆಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಇಂಥ ಮಾತುಗಳು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತವೆ: ಮಾಧವ ಯಂಬಾಂದ್ರಿ, ಕುಂಞಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಕುಂಞಕಾವು, ಉಣ್ಣಿನಾಯರ್, ಮೂಪ್ಪಿಲ್ ನಾಯರ್, ಕೇಶವನ್ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿ, ವಿಾನಕುಟ್ಟಿ, ಕುಂಞಕುಟ್ಟಿ, ಮೊದಲಾದ ಅಂಕಿತನಾಮಗಳೂ, ಕಡಪೆ, ಪೊಡವೆ, ಪಟ್ಟಣಿ, ವಸಾರೆ, ಉದ್ದು, ವೇಳಿ, ಅಮ್ಮಾಮ, ಐತೆ, ತೋರತ್ತ, ಪರಡು, ಬಗರಿಗೆ, ಪೇಡಿ, ದಣಪೆ, ತಿರಿ, ಕುಂಬಿಡು, ಕರಟು, ಚಮಕು, ನೇರಂಬೋಕು ಕುಡುಮೆ, ಚಮಪಕಾರ, ಪೀನಾರಿ, ಐಮರ, ಕಣಲು, ದೊರಗು, ಅಂಬಲ, ನೊಣೆ, ಪುಳ್ಳಿಮಾಸು, ಕೊಳಂಬು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳೂ ಸ್ಥಳೀಯವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. "ತಂಬ್ರಾಕಳೇ, ಅವರು ಕಾಫಿ ಹೆಕ್ಕೋ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ತಾವ ಕೆಲಸ ನೋಡೋಕೆ ಹೋಗವ್ರೆ" (64) "ನಾರಿಚ್ಚೋ, ನಿಮಗೆ ಎಂತಪಿರಾಂದು. ಯಾರಾದರೂ ನೋಡಿಯಾರೆಂಬ ಪೇಡಿ ಬೇಡವಾ ?" (65) "ಅಚ್ಚಿ, ಅಣ್ಣ ಅತ್ತಿಗೀನ ಚಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದ, ನಡುರಾತ್ರಿ ಹೊಡೆವದು ಎಂತಕ್ಕೆ ?" "ನೀನು ಸುಮ್ಮನೆ ಮನಕ್ಕ"(69) ಇವು ವೈನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ರಚನೆಗಳೆಂಬುದು ಸುಸ್ಪಷ್ಟ.

ಬಹುಮುಖ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ, ಇತ್ತೀಚಿನ ತನಕ ವಿದ್ಯಾವಂತ ತರುಣರನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸಿದ್ದ ಪದ್ಧತಿಯೆಂದರೆ ನಾಯರ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯ ಕೀಲುಬೇರುಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಕ್ಕುಸಿಕ್ಕುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಿವರಣೆಗೊಂಡಿವೆ. ನಾಯರ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಚಿಂತೆಯೇ ತಲೆತಿನ್ನುವ, ಸಾಂಸಾರಿಕ ಸುಖಶಾಂತಿ ಕಷ್ಟ ಕ್ಲೇಶಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಭಯಂಕರ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಬರುವ ಮುಂದಿನ

ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗೊಂಡಿದೆ:

"ನೋಡು ಏಟ, ನಿನಗೆ ಕುಂಞಿಕಾವಲ್ಲದೆ ಮಾಧವಿ ಮತ್ತು ಕುಂಞಿಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅಮ್ಮಾಳು ಹೀಗೆ ಮೂವರು ಮರು ಮಗಳಂದಿರು ಬೇರೆ ಇದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆಲ್ಲ ವೇಳಿ ಆಗಬೇಕಲ್ಲ?"

"ನಿಜ ನಾನು ಆಲೋಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ನೋಡುಕಾತಿ, ತರವಾಡಿನ ಪದ್ಧತಿ ಬಿಡಲಾಗುತ್ತಾ?"

"ತರವಾಡಿನ ಪದ್ಧತಿ?" ಚೆರಿಯಮ್ಮ ಹುಬ್ಬುಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿದಳು.

"ನೋಡು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಬಂಧ ಬಹು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ನಡೆದುಬಂದ ಕುಲಾಚಾರ. ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲಾದೀತಾ? ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ತರವಾಡಿನ ಘನತೆ ಏನು ಉಳಿದೀತು? ನಮ್ಮ ತರವಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರಕ್ತ ಬೆರೆತುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ"

"ಆದರೆ ಏಟ, ನೋಡು, ಮೊನ್ನೆ ಬಂದಿದ್ದ ಕುಂಞಿಕುಟ್ಟ, ಚೆರಿಯಮ್ಮ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ತರವಾಡಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಬಂಧ ನಡೆಸೋದು ಬೇಡ. ಅಮ್ಮೆಗಾದ ಪಾಡನ್ನು ನೀನೆ ಕಂಡೆಯಲ್ಲ! ನಮ್ಮಂತಹ ನಾಯಮ್ಮಾರರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿದರೆ ಸಾಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದ."

"ತಾವೆ ಕುಲಾಚಾರ ವಿರೋಧರಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗದೂಂತ ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ಕುಂಞಿ ಕುಟ್ಟ ಇನ್ನೂ ಹುಡುಗ. ಹೊಸದಾಗಿ ಕೊಂಬು ಮೊಳೆತ ಹೋರಿಯ ಹಾಗೆ ಆಡೋದು ಸಹಜ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಲಿತು ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪಾಸಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸರಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗ ಬೇರೆ. ತಾನೇ ಎಲ್ಲಾ ಬಲ್ಲವ ಅಂತ ಹೆಮ್ಮೆ ಅವನ ನೆತ್ತಿಗೆ ಹತ್ತಿದೆ."

"ಏಟ ಕುಂಞಿಕುಟ್ಟ ಹೇಳೋದರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಇದೇಂತ ನಂಗನಿಸ್ತೆ" (ಪು 15)

ಈ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಛಾಯೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಎಲ್ಲ ಘಟನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪಸರಿಸಿದೆಯಲ್ಲದೆ, ಅದರ ದುರಂತವನ್ನು ಸಹ ಸೂಚಿಸುವಂತಿದೆ. ಇದೊಂದೇ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಕಥೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತದೆ. ಹಳೆಯ ಜನ ಈ ಪ್ರಾಚೀನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕೈಬಿಡದಿರುವಾಗ, ತರುಣ ಜನಾಂಗ ಅದೊಂದು ಅನಾಗರಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯವೆಂದು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಲ್ಲಗಳೆತನಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣವಿಷ್ಟು: ನಾಯರ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತರುಣ ಬೇರೆ ಹಾರುವಿತಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬಾರದೆಂಬ ಕಟ್ಟಿಲ್ಲ; ನಾಯರ್ ಜಾತಿಯ ಮಡದಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಅವಳ ಮಕ್ಕಳನ್ನಾಗಲೀ ಪೋಷಿಸುವ ಹೊರೆಹೊಣೆಯಿಂದ ಅವನು ಮುಕ್ತ. ರಾತ್ರಿಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಅವಳ ಬಳಿ ಮಲಗಿದ್ದು, ತೀಟೆ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನು ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅದೊಂದು ವ್ಯಭಿಚಾರ ಜೀವನ. ಅವಳಾಗಲೀ, ಅವಳ ಮಕ್ಕಳಾಗಲೀ ಅವನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಐತವಾಗುತ್ತದೆ! ಐತವಾದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಅವನು ಮಿಂದು ಮಡಿಯುಡಬೇಕು. ಅವಳ ಮನೆಯಲ್ಲುಳಿಯುವುದಾದರೂ ಅವನು ಅವಳು ಮಾಡಿದ ತಿಂಡಿ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂತಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಅನ್ನವನ್ನು ತಾನೆ ಬೇಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಮಕ್ಕಳೇನಾದರೂ ಆ ಅನ್ನದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಐತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಖಾಯಿಲೆಯಾದರೆ ಅವನು

ದೂರದಿಂದ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೇ ಹೊರತು, ಅವರನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ವೈದ್ಯನ ಬಳಿ ಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲ. ತಂದೆ ಒದಗಿಸಿದ ಜೀವಿಕೆಯಿಂದ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬದುಕು ಸಾಗಿಸಬೇಕು. ವೆಂಕಪ್ಪನ್ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯೊಮ್ಮೆ ಮಿಂದು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಮಗ ವಾಸು ತನ್ನನ್ನೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅವನ ಕಾಲಿಗೆ ತೊಡರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತನಗೆ ಐತ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ .ಅವನು ಮುಳಿದು "ಶನಿ ಮುಂಡೇದೆ, ಮುಟ್ಟಿ ನನ್ನನ್ನು ಐತ ಮಾಡಿದೆಯಲ್ಲ" (20) ಎಂದು ವಾಸುವಿನ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇತರರೂ ಆ ಮಗುವಿನ ಮೇಲೆ ರೇಗಿ, ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇರುಳು ಮಡದಿಯೊಡನೆ ನಡೆಸಿದ ಸರಸ ಕ್ರೀಡೆಯು ಐತ ಮೋಹದಿಂದ ಮರೆಯಾಗುತ್ತದೆನ್ನುವುದು ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯ ಪರಮಾವಧಿ. ಹಾರುವನನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಹಿರಿಯರು ಬಲಾತ್ಕಾರ ಮಾಡುವಾಗ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಕಣ್ಣೀರಲ್ಲಿ ಕೈತೊಳೆಯುತ್ತಾರೆ; ತಾವು ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಹುಟ್ಟಬಾರದಿತ್ತೆಂದು ಶಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕುಂಞಿ ಕಾವಿನಂಥ ಹೆಣ್ಣು "ನನಗೆ ವೇಳಿಯಾಗದಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಬಂಧ ಬೇಡ." ಎಂದು ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತಾಳೆ (35) ಅಂಥ ದಿಟ್ಟತನದ ಪ್ರದರ್ಶನದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಸ್ನೇಹಾದರಗಳನ್ನು ತೋರುವುದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಯರನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದೂ, ಅವರ ಮನಸ್ಸು ನೋಯಿಸಿದರೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಗದೆಂದೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನಸ್ಸಿನ ನೋವು ಒಂದು ಶಾಪವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತರವಾಡನ್ನು ಕಾಡೀತೆಂದೂ (40) ನಾಯರ ಸಮಾಜ ನಂಬಿಕೊಂಡದ್ದುಂಟು. ಈ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯ ಫಲವೇ ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧವಾದ ಅಂಥ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಮೂಲ. "ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾತಿಯ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳು ನಾಯರೊಬ್ಬನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ನಾಯರ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಬಂಧ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ?" (51) ಎಂಬುದಾಗಿ ಮಾಧವ ನಾರಾಯಣನ್ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಯನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿ ಕೊಡುವ ಉತ್ತರ "ಅವಳು ಜಾತಿಭ್ರಷ್ಟಳಾಗುತ್ತಾಳೆ" ಎಂದು. ಅದು ಯಾವ ನ್ಯಾಯವೆಂದು ಮಾಧವ ವಾದಿಸಿದಾಗ, ತ್ರೇತಾದ್ವಾಪರಯುಗಗಳ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುಗಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸುವುದು ತರವಲ್ಲವೆಂದು ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿ ಹಾರಿಕೆಯ ಉತ್ತರ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ರೇತಸ್ಸಿನಿಂದಾದ ಕುಂಞಿ ಕಾವನ್ನೇ ಮಾಧವ ಮದುವೆಯಾಗುವ, ಅಂಥ ಈಡಿಪಸ್ ಸಂಬಂಧಗಳಿಂದಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲೆಂಥ ಹಾನಿಗಳೊದಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಕಥೆ ಮುಂದಿನ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಮೊದಲಿಂದ ಕೊನೆಯ ತನಕ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಸಾಗುವುದಾದರೂ, ಅಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಭೀಕರ ಪರಿಣಾಮಗಳು ವಿಶ್ವಮಾನವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತವೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಮಲೆಯಾಳೀ ಜೀವನದ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಅದು ಆ ಜನರ ಅಭ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಕಾಳುಮೆಣಸು, ಲವಂಗ, ಕಾಡುಜೀರಿಗೆ,

ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಜಜ್ಜಿ, ಕುದಿಸಿ, ತಯಾರಿಸಿದ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಬಡವರಾಗಲೀ ಸಿರಿವಂತರಾಗಲೀ ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದೊಂದು ಅವರ ಶೋಕಿಯ ಪದ್ಧತಿ. ಇದಕ್ಕೆ 'ತೇಚುಕುಳಿ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅದೊಂದು ಭೋಗ ವಿಲಾಸವೂ ಅಹುದು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬರುವ ಇಂಥ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಮರೆತರೂ ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ನಿರೂಪಣೆಯಿಂದಾಗಿ 'ಗಿಳಿ ಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಾಂದ್ರವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಅದರ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆಯೆನ್ನಬಹುದು.

ಭಾರತೀಸುತರ 'ಕೊಳಲಿನ ಕರೆ' ಮತ್ತು "ಹುಲಿಯ ಬೋನು" ಗಳು ವಾಚಕರಿಗೆ ಪೈನಾಡಿನ ಜನಜೀವನವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಮೊದಲೆರಡು ಕೃತಿಗಳು ಪಣಿಯರ ಸಮಾಜ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಉರಾಟಿ (ಹೆಂಡತಿ), ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿ (ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೂಜಾರಿ), ಪುರೆ (ಗುಡಿಸಲು) ಪತ್ತಾಯ (ಉಗ್ರಾಣ), ತೊಡಿ (ಮುಖಂಡನ ಮನೆ), ಬೆತ್ತಿಲೆ (ವೀಳ್ಯದೆಲೆ) ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ನುಡಿಗಳು ಸಕತ್ತಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. 'ಚಿಗುರು ಹಾಸಿಗೆ' ಮತ್ತು 'ಎಡಕಲುಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ' ನಾಯರರ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. 'ಜೆಳ್ಳಿ ಮೂಡಿತು' ವಾಚಕರನ್ನು ಕೊಡಗಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಅವರ ನಡುವೆ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಮತ್ತು 'ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು' ಕಾದಂಬರಿಯ ಕತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾದರೂ, ಕೊಡವ ಸಮಾಜದ ಚಿತ್ರಣ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮೈದೋರಿದೆ. ಆದರೆ ಅವೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಪುನರುಕ್ತಿಗಳು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಡಗು ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು. ಕೊಡವರ ಜೀವ ಜೀವನಗಳ ಕಣಕಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಸೌಂದರ್ಯ ಲಹರಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಸಾಹಿತಿಯೇ ಆಗಲಿ ಅದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಬದುಕನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಸಮಗ್ರ ಸ್ವರೂಪದರ್ಶನ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯದಿರುವುದೊಂದು ಕೊರತೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೂ ಉಳಿದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತುಂಬಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆ.

ಕಲೆಯಾಗುವ ಕಥನ

ನಾ. ಪ್ರಭಾಕರ್

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದೈಸಿರಿ ಬೆಳೆಯಲು ತಮ್ಮದೇ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ ಹೆಸರಾದ ಕೆಲವೇ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ದಿ. ಭಾರತೀಸುತರೂ ಒಬ್ಬರು. ವಿಷಯ ವೈವಿಧ್ಯದಜತೆಗೆ, ಹದವಾದ ಭಾಷೆಯಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ರಂಜನೀಯ ನಿರೂಪಣೆಯಿಂದಲೂ ಲೇಖನ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡಿ ಉತ್ತಮ ಫಸಲು ತೆಗೆದವರು ಅವರು. ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ, ನವ ಶಿಕ್ಷಿತ ವಯಸ್ಕರಿಗೆ ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಅನುವಾದ, ಸಣ್ಣಕತೆ, ಕಾದಂಬರಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲೂ ಕೈಯಾಡಿಸಿ ಸುಮಾರು ನಲವತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತಮ್ಮ ಲೇಖನಿಯಲ್ಲಿ ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾ ಶ್ರೀ ಎಚ್ಚೆಸ್ಕೆ ಅವರು "........... ದಾಂಪತ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು ಒಂದರ ವಸ್ತುವಾದರೆ, ಅಡ್ಡದಾರಿ ಹಿಡಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಸರಿ ದಾರಿಗೆ ತರುವ ಯತ್ನವೇ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಹಂದರ. ವೈನಾಡಿನ ಗುಡ್ಡಗಾಡಿನ ಜನರ ಕಷ್ಟ ಜೀವನವೇ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಕಾಂಬರಿಗಳೂ, ಕಥೆಗಳೂ ಅನೇಕ. ಅವರ ಕಾದಂಬರೀ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕೃತಿಯೂ ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಇಮ್ಮಡಿ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಕಾಲದ ಕಥಾನಕವೊಂದು ಇದಕ್ಕೆ ಅಸ್ತಿಭಾರ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡವರ ಬಾಳಿನ ಚಿತ್ರಣ: ಅವರ ಶೌರ್ಯ ಸಾಹಸ, ಸಮಾಜ, ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಹ್ಯುಯನ್‌ತ್ಸಾಂಗನ ಜ್ಞಾನದಾಹ, ಭಾರತ ವಿಭಜನೆ, ಬಾಂಗ್ಲಾ ವಿಮೋಚನೆ, ಅವಿವಾಹಿತ ತರುಣಿಯೊಬ್ಬಳ ತಾಯ್ತನ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪೌರಸ್ತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ತಿಕ್ಕಾಟ– ಇವರ ಕೃತಿಗಳ ವಸ್ತು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ"[1] ಎಂದು ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿನ ವಸ್ತುವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಭಾರತೀಸುತರು ಹೇಗೆ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಹೊರಟ ನಾನು ಅವರ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತಾನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಸಹೃದಯರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಅನಿಸಿಕೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಬಂದದ್ದು. ಅದನ್ನೇ ಸಾಹಿತಿಯಾದವನೂ ಸಹ ಮಾಡುವುದು; ಎದೆ ತುಂಬಿ ಬಂದ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಕಲೆಯ ಕುಂದಣವನ್ನಿಟ್ಟು ಕಥೆಯಾಗಿಯೋ, ನಾಟಕವಾಗಿಯೋ, ಕವನವಾಗಿಯೋ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ; ಆದಿಕವಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ತನ್ನ ಎದೆಯಾಳದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಶೋಕವನ್ನೇ ಶ್ಲೋಕವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಬಾಯಲ್ಲಿ 'ವರದಿ'ಯಾಗಬಹುದಾದದ್ದು ಹೇಗೆ ಕಲಾವಿದನ ಕೈಯಲ್ಲಿ 'ಕಲೆ'ಯಾಗಿ ಮೂಡಿಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಕಥಾ ಸಂವಿಧಾನದ ಬಗ್ಗೆ ದಿ. ಡಾ||

1 ಭಾರತೀಸುತ— ಎಚ್ಚೆಸ್ಕೆ (ವಾರದ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಸುಧಾ, 9ಮೇ 1976)

ಅ. ನ. ಕೃ. ಬರೆದಿರುವ ಮಾತು ಮನನೀಯ. "ಕಥೆ ಕಲೆಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂವಿಧಾನ ಸಂಸ್ಕಾರ ಬೇಕು. ಬರಿಯ ಘಟನಾವಳಿಯ ನಿರೂಪಣೆಯೇ ಕಾದಂಬರಿ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಬೇಕು-ಯಾವ ಭಾಗದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಬೇಕು, ಯಾವ ಭಾಗವನ್ನು ಅರೆಗತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಕೌತುಕವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕು - ಎನ್ನುವ ವಿವೇಚನೆ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನೆಗೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಕಥೆಗೂ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಇ. ಎಂ ಫಾಸ್ಟರ್ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

"ದೊರೆ ಸತ್ತ - ರಾಣಿಯೂ ಸತ್ತಳು" - ಇದು ವಸ್ತು - ಕಥೆ.

"ದೊರೆ ಸತ್ತ-ರಾಣಿ ದುಃಖದಿಂದ ಸತ್ತಳು' - ಇದು ಸಂವಿಧಾನ

"ರಾಣಿ ಸತ್ತಳು - ಏಕೆಂಬುದು ಯಾರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ದೊರೆ ಸತ್ತನೆಂಬ ದುಃಖವೇ ಅವಳ ಸಾವಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂಬುದು ವಿಶದವಾಯಿತು!" - ಇದು ರಹಸ್ಯಪೂರ್ಣ ಸಂವಿಧಾನ ಕಥಾವಸ್ತು. ಧೃತಗತಿ ಪಡೆದು ಆಳವೂ, ಪರಿಣಾಮಕಾರಕವೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

"ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ನಾವು 'ಮುಂದೇನು, ಮುಂದೇನು' ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಸಂವಿಧಾನ ಕೌಶಲ್ಯ ನೋಡುತ್ತ 'ಏಕೆ - ಹೇಗೆ - ಎಂತು?' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ನಮ್ಮ ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿಸಿದರೆ, ಎರಡನೆಯದು ನಮ್ಮ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಅರಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಲ ಪರಿಮಿತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಘಟನಾವಳಿಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಅಂತರಂಗ ಸತ್ವವನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹುವುದೇ ಸಂವಿಧಾನ ಕಾರ್ಯಭಾಗ ಎಂದು ನಾವು ಹೇಳಬಹುದು."[2]

ಯಾವುದೇ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪೃಥಕ್ಕರಣವಾಗಲೀ, ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣವಾಗಲಿ, ಅದನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಕತೆ ಹೆಣೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀ ಸುತರು ಸಿದ್ಧಹಸ್ತರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪಣಿಯರ ಜೀವನವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಬರೆದ ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆ, ಹಳಿ ಜೋನು ಮುಂತಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು, ಹವ್ಯಕ ಜನಾಂಗ ಕುರಿತು ಬರೆದ 'ವಕ್ರರೇಖೆ' ಕಾದಂಬರಿ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಎಡಕಲ್ಲುಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ, ಸಂತಾನಭಿಕ್ಷೆ, ಬಂಗಾರದಕುಲುಮೆ, ಶತದ್ರು ದಂಡೆಗೆ ಮುಂತಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಇತಿಹಾಸವನ್ನಾಧರಿಸಿ ಬರೆದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೂ ಈ ಮಾತು ಹೊರತಲ್ಲ.

ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಆರಂಭ, ಅಂತ್ಯ ಎರಡೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದುದು. ಅಲ್ಲಿ ಲೇಖಕ ಹೇಗೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಾನೆನ್ನುವುದರ ಮೇಲೆ ಆತನ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಭಾರತೀಸುತರು ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಂತೆ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಓದುಗರನ್ನು ತಿಣಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಅವರ ಸಹನೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕೈಗೆ ಪುಸ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಓದಲಾರಂಭಿಸಿದರೆ ಸುಲಿದ ಬಾಳೆ ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿಂದಂತೆ ಓದುಗನಿಗೆ ಭಾಸವಾಗು

---

2 ಸಮದರ್ಶನ, ಪುಟ—೯೮, ೯೯—ಅ. ನ ಕೃಷ್ಣರಾಯ.

ತ್ತದೆ. ಓದುಗನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸೆರೆ ಹಿಡಿದು ಬಿಡುತ್ತದೆ. 'ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆಯ' ಆರಂಭವನ್ನೇ ನೋಡಿ :

" ತೃಶ್ಶಲೇರಿ ಪುರಾರ ಪಾಪನ ಊಳಿಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಣಿಯರ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೊಳುಂಬನ ಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದ ಚೆಲುವೆಯ ಹೆಸರು ದೇಚು. ಈ ಕನ್ನೆಯ ಹರಯ ಹದಿನೆಂಟು ದಾಟಿದ್ದರೂ ಅವಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಯಾವ ಪಣಿಯನೂ ಬಾರದಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಕೊಳುಂಬನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಅವಳು ತನ್ನ ತಾಯಿ ತಂಗಿಯರ ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಳು."

" ದೇಚುವಿನ ತಾಯಿ ನಂಜಿಯಾದರೂ ಚೆಲುವೆ. ಆದರೆ ಆವರಿಸಿ ಅಡರತೊಡಗಿದ್ದ ಮುಪ್ಪು ನಂಜಿಯ ಚೆಲುವನ್ನು ಅಳಿಸತೊಡಗಿತ್ತು. ಆಕೆಯ ಕೂದಲು ನರೆತಿದ್ದುವು ; ಮೋರೆ ಸುಕ್ಕುಗಟ್ಟತೊಡಗಿತ್ತು : ಮೈ ಕೈಗಳು ಬತ್ತಿದ್ದುವು."

"ಹಾಡಿಯ ಪಣಿಯರು ತಾಯಿ ಮಗಳಂದಿರ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಿಳಿತವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಪಾಡಿಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದು ಸೇರಿದ ಕೊಳುಂಬನಿಗೆ ಇದೇಕೆ ಹೀಗೆ ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಈ ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಣಿಯರು ಏಕೆ ದೂರವಿರಿಸಿದರು ಎಂದು ಅವನು ಚಿಂತಿಸತೊಡಗಿದ."

ಒಮ್ಮೆ ಕೊಳಂಬ ಗೆಳೆಯ ಚಿಂಬನನ್ನು ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟು ಕೇಳಿಯೇ ಬಿಟ್ಟ : " ಅಲ್ಲ ಚಿಂಬ, ಈ ದೇಚು ಮೊಟ್ಟಾತಿ ತುಂಬಾ ಪೊರಳು ಇದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೇಕೆ ಉರಾಳನಿಲ್ಲ ? ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಉರಾಳನೇನಾದರೂ ಅವಳನ್ನು ತೊರೆದು ಓಡಿ ಹೋದನ ? ಎಳೆಕದಳಿ ಬಾಳೇ ಕಂದಿನ ಹಾಗಿರೋ ಚೆಂದದ ಹೆಣ್ಣನ್ನ ಯಾವ ಪಣಿಯ ತಾನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಾನು ! "

' " ಆ ಮೊಟ್ಟಾತೀನ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳೋಕೆ ಪಣಿಯನೇ ಬರಲಿಲ್ಲ "

' " ಏಕೆ ? " ಕೊಳುಂಬನ ವಿಸ್ಮಯ ಇಮ್ಮಡಿಸಿತು.

' " ಅದು ತಂಬ್ರಾಕಳ ಬಿತ್ತು ! "

' " ತಂಬ್ರಾಕಳ ಬಿತ್ತು ! " ಚಿಂಬನಾಡಿದ ಮಾತು ಕೊಳುಂಬನಿಗೆ ಹೊಲಬಾಗಲಿಲ್ಲ.

' " ಹೌದು, ದೇಚು ತಂಬ್ರಾಕಳ ಮಗಳು ! " ಚಿಂಬ ಹೇಳಿದ : "ತಂಬ್ರಾಕಳ ಶಾಪ ತಾಗೀತೂಂತ ಅಂಜಿ ಯಾವ ಪಣಿಯನೂ ಆ ಮೊಟ್ಟಾತೀನ ಉರಾಟಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ! "

ಮೊದಲ ಪುಟದಲ್ಲೇ ಹತ್ತಾರು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದು, ಓದುಗನ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಹುಲಿ ಬೋನಿನಲ್ಲಿ ನೇಸರು ಮೂಡುವ ವರ್ಣನೆಯಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ಕಥೆಯ ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ತೋಟದೊಳಗೆ ಪ್ರಾಣಿ–ಪಕ್ಷಿಗಳ ಪ್ರಪಂಚದ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ತೋಟದೊಳಗೆ ಮನುಷ್ಯರ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪಣಿಯ ಜನಾಂಗದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಕಾದಂಬರಿಗಳಾದ ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆ, ಹುಲಿಜೋಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆ, ಜೀವನ, ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬೇಸರವಾಗದಂತೆ ಸುಂದರ ಪ್ರಣಯಕತೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಓದುಗರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಎಷ್ಟು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಕತೆಹೇಳುತ್ತಾರೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಪಣಿಯ ಜೀವನದ ನೀರಸ ವರದಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿಲ್ಲವೇನೋ ಎನಿಸುವಂತೆ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆ, ನೋವು–ನಲಿವುಗಳನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಪಣಿಯರ ಅರಣ್ಯರೋದನ, ನಿಸ್ಸಹಾಯಕತೆಗಳನ್ನು, 'ಪಣಿಯ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ರೂಪ ಒಂದು ವರವಲ್ಲ: ಅದೊಂದು ಘೋರಶಾಪ' ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೆಚ್ಚು–ಕಡಿಮೆ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಒಂದೇ ತೆರನಾದ ಉಳ್ಳವರ ಶೋಷಣೆಯ ಕತೆಯೇ ಇದೆ.

ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆಯ ಕೊಳುಂಬ, ದೇಚು ಪಣಿಯ ದಂಪತಿಗಳು. ದೇಚು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದವಳೆಂದು ಯಾರೂ ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಮುಂದೆ ಬಾರದಿದ್ದಾಗ ಯಾರೂ ಬೇಡವೆಂದರೂ ಕೊಳುಂಬ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ 'ಉರಾಟಿ'ಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವಳದೇಹದ ರುಚಿ ನೋಡಲು ಅಳಿಯ ಪಾಪ ಕೇಶವ ಹಲವಾರು ಬಾರಿ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಅವನ ಹಾಸು ಬಲೆಗೆಬೀಳದೆ ಪ್ರತಿಬಾರಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ಚಳ್ಳೆಹಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಮೈ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಕಿದ್ದಾನೆಂದು ತನ್ನ ಉರಾಳನಿಗೆ ಹೇಳಲೂ ಅವಳಿಗೆ ಹೆದರಿಕೆ. ಎಲ್ಲಿ ಕೊಳುಂಬ ದುಡುಕಿ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತೀಕಾರವೆಸಗುತ್ತಾನೋ, ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಒಡೆಯನ ಕೋಪ ದನಡೆಗೆ ಮಿತ್ತಾಗಿ, ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ಪಾಪ (ಒಡೆಯ) ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಡುತ್ತಾನೋ ಎಂಬ ಭಯ ಅವಳಿಗೆ; ಆ ಸಂಗತಿ ಹೇಳಲು ಅಡ್ಡಿ ತರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೊಳುಂಬನೇ ಒಮ್ಮೆ ಅಳಿಯ ಪಾಪನ ಬಲಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡಾಗ ಅವನು ಪ್ರತೀಕಾರದ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ದೇಚು ಉಪಾಯವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ, ಕರಡಿಯನ್ನು ಕಪ್ಪಕ್ಕೆ ಬೀಳಿಸುವಂತೆ, ಅಳಿಯ ಪಾಪನನ್ನು ಮೋಹಿಸಿದಂತೆ ನಟಿಸಿ ಜಾತ್ರೆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪುರೆಗೆ ಬರಲು ಹೇಳಿ, ಅಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಬಂದಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಕಣಜದ ಹುಳುಗಳಿಂದ ಕಡಿಯಿಸಿ ತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಹಗರಣ ನಡೆದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿರಲು ಭಯವಾಗಿ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಅವರು ಕೊಡಗಿನ ಕಡೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

'ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆ'ಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ತೊಂದರೆ ಬಂದರೂ ತನ್ನ ಶೀಲವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಚಿತ್ರಣವಿದ್ದರೆ 'ಹುಲಿಜೋಸಿನಲ್ಲಿ' ಕಥಾನಾಯಕಿ ಮಂಜುಳ ಆ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸೋತ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ಮಂಜುಳಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಅಂಗಡಿಯ ಅಲಬಿ ಚೆಟ್ಟಿ, ಕಾರ್ಯಕಾರ ರಂಕುಣ್ಣಿ, ಮರಿಪಾಪ (ಒಡೆಯನ ಮಗ) ಎಲ್ಲರೂ ಕಾಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲಬಿಚೆಟ್ಟಿ, ಕಾರ್ಯಕಾರ ಇವರ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಪಾರಾದ ಅವಳು ಕಾಫಿ ಹಣ್ಣು ಕದ್ದು ಮರಿಪಾಪನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಮೈಯೊಪ್ಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕೊಳುಂಬನಂತೆ ಅವಳ ಗಂಡ ಕರುಪ್ಪ ನಿಷ್ಠಾವಂತ

ಕೆಲಸಗಾರನಲ್ಲ. ಪಣಿಯರಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣ. ಆದರೂ ಅವನು ಅಲಬಿಚೆಟ್ಟಿಯ ಸಾಲದ ಹಂಗಿನಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಪಾಪನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಮೆಣಸು ಕದಿಯಲು ಹೋಗಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ; ಶಿಕ್ಷೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ನೆನೆದು ಅವಳು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಒಪ್ಪಿಯೊಪ್ಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದೆ ಒಪ್ಪಿಯೊಪ್ಪಿಸುವ ಹೆಣ್ಣಿನೊಡನಾಡಿದ ಕೂಟ ಹೆಣದ ಜತೆ ನಡೆಸಿದ ಸಂಭೋಗದಷ್ಟು ನಿಸ್ಸಾರ ಎನಿಸಿ ಅವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ಯತ್ನಿಸಿ ಜಾತ್ರೆಯ ಇರುಳಿನಲ್ಲಿ, ಅವಳ ದುರ್ಬಲ ಚಿತ್ತವನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮಂಜುಳಳನ್ನು ತನ್ನವಳನ್ನಾಗಿ ಮರಿಪಾಪ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನರಿತ ಕರುಪ್ಪ ಅವರು ಕ್ರೀಡಿಸಲು ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದ ಹುಲಿಜೋನಿನ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ ಎಲ್ಲರೆದುರಿಗೆ ಮರಿಪಾಪನಿಗೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಲಜ್ಜಿತಳಾಗಿ ಕಾಡಿಗೆ ಓಡಿದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ, ಅವಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಆ ಊರನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡಗಿಗೆ ಹೋಗಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಕಾಡಿನ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಆನೆಯ ಧಾಳಿಯಿಂದಾಗ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

"ಹೀಗೆ ತಾನು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತಿದ್ದನೆಂಬುದು ಕರುಪ್ಪನಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಅವನ ಅಳಲು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿ ನೀರವತೆಯ ಆಕಾರವನ್ನು ತಳೆದಿತ್ತು. ಕೊನೆಗೆ ಅವನು ಹೀಗೆಂದು ಉದ್ಗಾರವೆತ್ತಿದ: "ಮಂಜುಳೆ ನೀನು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ, ಯಾರ ಜತೆಯಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಸುಖವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದೆ; ಆದರೆ ನಾನು ನಿನ್ನೆದೆಯೊಳಗೆ ಹೊಸ ಆಸೆ ತುಂಬಿ ಈ ಅಡವಿಗೆ ಸೆಳೆತಂದು ಆನೆಯ ಸೊಂಡಲಿಗೆ ಬಲಿಯೊಪ್ಪಿಸಿದೆ! ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಂದುದು ಆನೆಯಲ್ಲ; ಕೊಂದವನು ನಾನು!"

ಈ ತೆರನ ಚಮತ್ಕಾರಿಕ ಮುಕ್ತಾಯ ಕರುಪ್ಪ ತನ್ನ ಹಂಡತಿಯ ಬಗೆಗೆ ತಳೆದ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಸಾರುತ್ತದೆ.

ಪಣಿಯರು ಎಷ್ಟೇ ಬಲಿಷ್ಠ ದೇಹಿಗಳಾದರೂ ಅವರು ಎಷ್ಟು ನಿಸ್ಸಾಯಕರು ಎಂಬುದನ್ನೂ ಪಾಪಂದಿರ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವ, ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲದ ಷಂಡ ಕ್ರೋಧವನ್ನೂ ಈ ಎರಡೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಧ್ವನಿಸುತ್ತವೆ.

ಪಣಿಯರು ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ಫಲ ಸಾಧಿಸಲಾರರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳುಂಬ ಕಣದ ಕಾವಲು ಕಾಯುವಾಗ ಕದಿಯಲು ಬಂದ ಚಾಮುನನ್ನು ಮಾಲು ಸಹಿತ ಹಿಡಿದಾಗ ಇಡೀ ಹಾಡಿಯೇ ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕಿದಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ ಆ ನೋವನ್ನು ದೇಚು ಗಂಡನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಾಗ ಕೊಳುಂಬ.

"ಅಯ್ಯೋ, ಮರುಳೆ! ಪಣಿಯನಿಗೆ ಆಸೊಂದು ಹಟ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ತೋಟ ತೊಡಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ಹಿಡಿ ಬಲ್ಲಿಗೆ ನಮಿಸೋ ಗತಿ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತಿತ್ತು? ಪಣಿಯನ ಹಟ ಅರಣೆಯ ಬುದ್ಧಿಯ ಹಾಗೆಂತ ನೀನು ಕೇಳಿಲ್ಲವೇ?" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಚೆತ್ತಲಿ ಪುಗೆ, ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪಿನ ಎರಡು ಎಸಳುಗಳು ಸಿಕ್ಕರೆ ಸಾಕು ತೃಪ್ತರಾಗುವ

ಅವರ ಮನೋಭಾವ, 'ಕೊಳೆತ ನಾಣೆಯ ನೀರು ಪೋಷಿಸಿದ ಸಸಿಯ ಕುಡಿಗಳನ್ನು ಸೊಂಪಾಗಿ ಕೊನರಿಸುವಂತೆ' ಅವರ ಎದೆಗಳನ್ನು ಅರಳಿಸುವ ಅಶ್ಲೀಲ ಹಾಸ್ಯ ಎಲ್ಲ ವನ್ನೂ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಲೇಖಕರು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯನ್ನು, ನುಡಿ ಗಟ್ಟನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲೂ ಪ್ರಾಂತಿಕಭಾಷೆ ನುಸುಳುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಹೇಳುವ, ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬರೆಯುವ ಚಟ ಲೇಖಕ ರಿಂದ ದೂರವಾಗಿಲ್ಲ.

ಉತ್ತಮ ಕಥಾ ಸಂವಿಧಾನ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವ ವರ್ಣನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಓದುಗರ ಚಿತ್ತ ಭಿತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಉಳಿಯಬಲ್ಲ ಪಾತ್ರ ಪೋಷಣೆ ಎಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ಮುಪ್ಪುರಿ ಗೊಂಡ ಕೃತಿ ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು ! ಕೊಡಗಿನ ವೀರ ಜೀವನವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತಾವೆಂತಹ ಕಲಾತ್ಮಕ ಸಮರ್ಥ ಲೇಖಕರು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಆಳವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪೂರಿತ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ ಈ ಇತಿಹಾಸದ ಕೃತಿಗೆ ಹೊಂದುವಷ್ಟು ಅವರ ಯಾವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೃತಿಗೂ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಕೃತಕವಾಗುವ ಭಾಷೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೃತಕೃತ್ಯತೆ ಪಡೆದಿದೆ. ಚೆಂಗುಮಣಿ, ಸಿರಿಬಾಯಿ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ನಾಯಕ ಬಹುಕಾಲ ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವ ಪಾತ್ರಗಳು.

ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ಓದುಗನ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯುವಂತೆ ಕಥೆ ಹೇಳಬಲ್ಲ ಕಲೆಯನ್ನು ಕರಗತಮಾಡಿಕೊಂಡ ಭಾರತೀಸುತರು 'ಸ್ವಗತ ಸಂವಿಧಾನದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೋಲುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನಯಾತ್ರಿಕ ಕೃತಿ ಸಾಕ್ಷಿ' ಈ ಕೃತಿ ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ; ಓದುಗನು ಸಹನೆಯಿಂದ ಓದಬೇಕು.

'ಜ್ಞಾನಯಾತ್ರಿಕ' ಹುಯಾನ್‌ತ್ಸಾಂಗನ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನ ಇದನ್ನು ಲೇಖಕರು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾದಂಬರಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಸಾಹಸ ಮಾಡದಿರುವುದು ಸ್ತುತ್ಯರ್ಹ. ಏಕೆಂದರೆ ಇದನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಹುಯಾನ್‌ತ್ಸಾಂಗನ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನದ ಅನುವಾದವೋ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. [3] ಈ ಕೃತಿಗೆ ಆತ್ಮಗತ ಸಂವಿಧಾನ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾದರೂ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಈ ಬಗೆಯ ಹೊಸ ಸಂವಿಧಾನ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಸಿಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಹುಯಾನ್‌ತ್ಸಾಂಗನ ಪ್ರಯಾಣದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಆತ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಹಲವಾರು ಗಂಡಾಂತರವನ್ನೆದುರಿಸುವ ಚಿತ್ರಗಳಿವೆ ; ಹಲವಾರು ದಿವ್ಯಾನುಭವಗಳ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ. ಅವನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಈ ಕೃತಿ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಮಾಮೂಲು ಸಂವಿಧಾನ ಬಳಸಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚು ರಂಜ ನೀಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತೇನೋ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವಸ್ತುವಿನ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ, ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಪಟ್ಟಿರುವ ಶ್ರಮವನ್ನು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ ; ಅಷ್ಟೇ

3. ನನ್ನ ಈ ಮಾತಿಗೆ ಸೋದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪುಟಗಳನ್ನು ತೋರಿಸ ಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ತೋರಿಸಲು ಹೋಗಿ ಇಡೀ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೇ ತೋರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತ ದೆಂದು, ಸ್ಥಳಾಭಾವದಿಂದ ಕೈ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಕುತೂಹಲವುಳ್ಳವರು ಕೃತಿಯನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸ ಬಹುದು.

ಅಲ್ಲ-ಇಂತಹ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯವರಾರೂ ಬರೆಯಲು ಮುಂದೆ ಬಾರದಿದ್ದಾಗ ಇವರು ತಮ್ಮ ಅಳವಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರಲ್ಲ ಎಂದು ಅಭಿನಂದಿಸಲೇಬೇಕು.

ಅವರ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿ ನೋಡಿ ಅವರ ಕಥನ ಕಲೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದಾಗ "ಶತದ್ರು ದಂಡೆಗೆ" ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುತ್ತಾ ಶ್ರೀ ಡಿ.ಎ. ಶಂಕರ್ ಅವರು

—"ಬರಹಗಾರರಾಗಿ ಭಾರತೀಸುತರಿಗೆ ಕೆಲವು ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳಿವೆ. ಅವರು ನೇರವಾಗಿ ಆದರೂ ಕುತೂಹಲ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಕತೆ ಹೇಳಬಲ್ಲರು, ಒಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ರುಚಿಸಬಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಘಟನೆಗಳನ್ನೂ ನಿರೂಪಿಸಬಲ್ಲರು, ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿ ಸಮಾಧಾನಕರವಾದ ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟನ್ನೂ ಅವರು ಕಟ್ಟಬಲ್ಲರು."

"ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಇದ್ದು ಕಾದಂಬರಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸೋಲುವುದು ಅದರ ಭಾಷೆಯಿಂದ. ಗ್ರಾಂಥಿಕಭಾಷೆ, ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಸಂಭಾಷಣೆ, ತೀರ ನಾಟಕೀಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು, ಜೊತೆಗೆ ಅಷ್ಟು ನಿಜ ಅನ್ನಿಸದೇ ಹೋಗುವ ಭೂಮಿಕೆ-ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕತೆ ಗಾಜಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನಿರೂಪಣೆ ಕೂಡ ಭಾವಪೂರ್ಣವಾದ ವರದಿಯಂತಿದೆಯೇ ಹೊರತು ತೀವ್ರಾನುಭವದಿಂದ ಬಂದ ಬರವಣಿಗೆ ಎಂದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಮಹತ್ವದ ಸಮಕಾಲೀನ ವಸ್ತು ತಣ್ಣನೆಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗುತ್ತದೆ".[4]

—ಬರೆದಿರುವ ಈ ಮಾತುಗಳು ಆಳವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿದಾಗ ಅವರೆಲ್ಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೃತಿಗಳಿಗೂ ಸಲ್ಲುತ್ತವೆಯೆಂದೇ ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

4. ಪುಸ್ತಕ ವಿಮರ್ಶೆ, ಪ್ರಜಾವಾಣಿ (ಸಾಪ್ತಾಹಿಕ ಪುರವಣಿ) ಪುಟ-iv, 10, ಜುಲೈ 1977

ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಭಾಷೆ: ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ

ಸೋಮಶೇಖರಗೌಡ

ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಾಗ, ಆ ಭಾಷೆಯ ಆಡು ನುಡಿ (Colloquial Speech)ಯನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ (field work) ದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಹೀಗೆ ಮಾಡದೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ತೊಡಗುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಭಾಷೆಯನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿವೇಚಿಸುವುದು ಇನ್ನೂ ಕಷ್ಟ. ಏಕೆಂದರೆ, ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ಸಮಯ ಹಾಗೂ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವಂತೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಬಳಸಿರುವಷ್ಟೇ ಪದಗಳು ಇಡೀ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಷ್ಟು ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾರವು. ಆದುದರಿಂದ, ಈ ನಿಟ್ಟಿನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಅಪರಿಪೂರ್ಣ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಹೆಚ್ಚು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಕೊಡಗಿನ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ನೆಲೆಸಿರುವ ಜನಗಳ ಸಮಾಜ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿನ ಹೆಚ್ಚು ಪುಟಗಳು ಕೊಡವ ಹಾಗೂ ಪಣಿಯರ ಜೀವನ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿವೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಇವರ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬೇರೆಯಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಪರಿಕರ ನಮಗೆ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಭಾರತೀಸುತರಿಗೆ ಆಡುನುಡಿಯನ್ನು ಬಳಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವುದರಲ್ಲಿ ಒಲವು ಹೆಚ್ಚು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಹಳಗನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪದಪ್ರಯೋಗಗಳು ಇವರಲ್ಲಿಯೂ ಹೇರಳವಾಗಿ ಬಂದಿವೆ. ಇವರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಥವ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ತೀರಾ ಕಡಿಮೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲು ಮಲೆಯಾಳಂ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ ಹೆಸರುಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು ಕೂಡ ನೇರವಾಗಿ ಮಲೆಯಾಳಂ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವರ "ಗಿಳಿಯು ಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲ" ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು (ಉದಾ, ಕುಂಞಿ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿ, ಕುಂಞಿಕಾವು, ಕುಂಞಿಕುಟ್ಟಿ, ಮೀನಕುಟ್ಟಿ, ಮೂಪ್ಪಿಲ್ ನಾಯರ, ಚರಿಯಮ್ಮ ಇತ್ಯಾದಿ,) ಹಾಗೂ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು (ಉದಾ, "ಎಯ್! ಕುಂಞಿ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿ, ನಿಂಙಳ್ ಎವಿಡೆ ಪೋಯಿ? ಇನ್ನು ತಿಂಟ್ಟು ಅಲ್ಲೆ? ಸ್ವಾಮಿಕ್ ಪಾಲ್ ಪಾಯಸ ನೈವೇದ್ಯ ಬೆಕ್ಕಾಂಡೆ? ಇನ್ ಪಾಲುಂ ಪನ್ನಾರೆಯುಂ ಇತಾ ತನ್ನಿಟ್ಟುಂಡು." ಪು. 9) ಗಮನಿಸಿದರೆ ಈ ಅಂಶ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಬಳಸಿರುವ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಶಿಷ್ಟ ರೂಪದೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಕಂಡುಬಂದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

1. ಕಾದಂಬರಿಯ ಭಾಷೆಗೂ ಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಗೂ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸ್ವರ ಹಾಗೂ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಲೋಪವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಉದಾ: ದೇವರು > ದೇವ್ರು (devaru > devru) 'ಅ' ಕಾರ ಲೋಪ
ದಿವಸ > ದಿವ್ಸ (divasa > divsa) 'ಅ' ಕಾರ ಲೋಪ.
ನರಕ > ನರ್ಕ (naraka > narka) 'ಅ' ಕಾರ ಲೋಪ.
ವಿಚಾರಿಸು > ಇಚಾರ್ಸು (vicarisu icarsu) 'ವ' ಮತ್ತು 'ಇ' ಕಾರ ಲೋಪ.
ಆಯಿತು > ಆತು (ayitu > atu) 'ಇ' ಮತ್ತು 'ಯ' ಕಾರ ಲೋಪ
ಆಯಿತ > ಆತ (ayita > ata) 'ಇ' ಮತ್ತು 'ಯ' ಕಾರ ಲೋಪ.
ಸುಲಿದು > ಸುಲ್ದು (sulidu > suldu) 'ಇ' ಕಾರ ಲೋಪ
ಹುಲುಸು > ಹುಲ್ಸು (hulusu > hulsu) 'ಉ' ಕಾರ ಲೋಪ,
ಬಾಸಿಂಗ > ಬಾಸಿಗ (basinga > basiga) 'ನ' ಕಾರ ಲೋಪ.
ಜ್ವರ > ಜರ (jvara > jara) 'ವ' ಕಾರ ಲೋಪ.
ಸ್ವಾಮಿ > ಸಾಮಿ (svami > sami) 'ವ' ಕಾರ ಲೋಪ.
ಹರಕೆ > ಅರಕೆ (harake > arake) 'ಹ' ಕಾರ ಲೋಪ.
ಹಾಲು > ಆಲು (halu > alu) 'ಹ' ಕಾರ ಲೋಪ.
ಹಸಿವು > ಅಸಿವು (hasivu > asivu) 'ಹ' ಕಾರ ಲೋಪ.
ಹಣ್ಣು > ಅಣ್ಣು (hannu > annu) 'ಹ' ಕಾರ ಲೋಪ.

2. ಕೆಲವು ಸ್ವರ ಹಾಗೂ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಆಗಮ (addition)ವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತವೆ.

ಪ್ರೀತಿ > ಪಿರೀತಿ (priti > piriti) 'ಇ' ಸ್ವರಾಗಮ.
ಪ್ರಾಣ > ಪಿರಾಣ (prana > pirana) 'ಇ' ಸ್ವರಾಗಮ.
ಹಾಗೆ > ಅಂಗೆ (hage > ange) 'ನ' ಕಾರಾಗಮ
ಏಕೆ > ಎಂತಕ್ಕೆ (eke > entakke) 'ನ' ಮತ್ತು 'ಕ' ವ್ಯಂಜನಾಗಮ
ಬೇಸಾಯ > ಬ್ಯಾಸಾಯ (besaya > byasaya) 'ಯ' ಕಾರಾಗಮ.

3. ಸ್ವರ ಹಾಗೂ ವ್ಯಂಜನಗಳಲ್ಲಿನ ಆಂತರಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸ (internal changes)ಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಸೀರೆ > ಸೇರೆ (sire > sere) ಈ > ಏ

ಇಳಿಸು > ಇಳುಹು (ilisu > iluhu) ಇ > ಉ, ಸ್ > ಹ್
ಮಡಸು > ಮಡಚು (madasu > madacu) ಸ್ > ಚ್
ಹೊಳೆ > ಪೊಳೆ (hole > pole) ಹ್ > ಪ್
ಹೇರಿಸಲು > ಪೇರಿಸಲು (herisalu > perisalu) ಹ್ > ಪ್
ನೆನಪು > ನೆನಹು (nenapu > nenahu) ಪ್ > ಹ್
ಸವೆದು > ಸಮೆದು (savedu > samedu) ವ್ > ಮ್
ವರ್ಷ > ವರ್ಸ (varsa > varsa) ಷ್ > ಸ್
ಎರಡು > ಎಲ್ಡು (eradu > eldu) ರ್ > ಲ್
ದಿನ > ಜಿನ (dina > jina) ದ್ > ಜ್
ಮೇಲೆ > ಮೇಗೆ (mele > mege) ಲ್ > ಗ್
ಗುಳಿ > ಕುಳಿ (guli > kuli) ಗ್ > ಕ್

4. ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗಿರುವ ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಪದಗಳ ಪಟ್ಟಿ.

ಅತ್ತೆ = ಮಾಯಿ	ಪವಡೆ = ಪೊಡವೆ
ಅರಿವು = ಹೊಲಬು	ಬಾಯಾರಿಕೆ = ಆಸರಿಗೆ
ಅದ್ದಿ = ಅಲುಬಿ	ಮದುವೆ = ಮಂಗಲ
ಒತ್ತಾಯ = ವರಾತ	ಮಾಂಸ = ಬಾಡು
ಒರಟು = ದೊರಗು	ಮೈಲಿಗೆ = ಐತ
ಗಂಡು = ಕಿಣ್ಣ	ರಿಪೇರಿ = ದುರಸ್ತಿ
ಗರ್ಭ = ಕುಳಿಮೆ	ಸ್ನಾನ = ಕುಳಿಚು
ಗುಡಿಸು = ಉಡುಗು	ಸೆರಗು = ತೋರಸ್ತ
ಚರ್ಮ = ಚಮ್ಡ	ಹಸಿವು = ಪಟ್ಟಿಣಿ
ಜಾಗ = ಇಕ್ಕೆ	ಹುಚ್ಚು = ಪಿರಾಂದು
ತೊಳೆ = ಕರ್ಚು	ಹೌದು = ಉವ
ದೇವಸ್ಥಾನ = ಅಂಬಲ	ಹೆಣ್ಣು = ಮೂಡಿ
ನೆಂಟ = ಬೆಂದುಕ	ಹೊಟ್ಟೆ = ಕೆಲ

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣ ತೌಲಸಿಕ ಅಧ್ಯಯನವೂ ಅಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಪದಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಸಿನಿಮಾಗಳು

ರಂಗಾರೆಡ್ಡಿ ಕೋಡಿರಾಂಪುರ

ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಸಿನಿಮಾ ಮಾಡುವಾಗ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೇ ಇರಬೇಕೇ ಅಥವಾ ಇರಬೇಡವೇ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಚರ್ಚೆ ಆಗಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯೇ ಬೇರೆ ಮಾಧ್ಯಮ, ಸಿನಿಮಾನೇ ಬೇರೆ ಮಾಧ್ಯಮ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಇದ್ದಂತೆಯೇ ಸಿನಿಮಾ ಇರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಿನಿಮಾ ದೃಶ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾದ್ದರಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ನೋಟಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೆಲ ಭಾಗಗಳು ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಕೇವಲ ಚಟವಾಗಿ ಬಂದಿರದೆ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆಯೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶದೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗಲೂ ಸಮಂಜಸವಾಗಿರುವಂತೆ ಇರಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ಕಾಕನ ಕೋಟೆ' ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕಾಕ ಹೆಗ್ಗಡೆಯ ಪಾಳ್ಯದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ಕಾಡಾನೆಗಳು ಬರುತ್ತಿವೆ ಎಂದು ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಾಕನ ಕಡೆಯ ಹುಡುಗ ಸತ್ತ ಹಾವನ್ನು ಮೇಲೆ ಎಸೆದು ಗಾಬರಿಗೊಳಿಸಿ ಪರಾರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಓದುವಾಗ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶ ಹಿಡಿಸುವಂತೆ ಸಿನಿಮಾ ನೋಡುವಾಗ ಆ ಸನ್ನಿವೇಶ ಹಿಡಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಂದ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಮಾಡುವುದಲ್ಲದೆ ಕುತೂಹಲ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆಯೂ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಹುದು

ಇದುವರೆಗೆ ಭಾರತೀಸುತರ ಮೂರು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಚಲನ ಚಿತ್ರವಾಗಿ ಬಂದಿವೆ ಈ ಲೇಖನ ಅವುಗಳ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕುರಿತದ್ದೇ ಹೊರತು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕವಾಗಿ ಆ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿಲ್ಲ.

ತನ್ನ ಗಂಡನಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಲೈಂಗಿಕ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳ ಜೀವನದ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾದಂಬರಿ ಆಧಾರಿತವಾದದ್ದು 'ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ' ಸಿನಿಮಾ. ಕುಮಾರ ಮೇನನ್ ಎಂಬ ಯುವಕ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಯಾವುದೋ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಪೆಟ್ಟಾಗಿ ಅವನ ಒಂದು ಕಾಲು ಕುಂಟಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವನನ್ನು ಸೈನ್ಯದಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ ಮೇಲೆ ವೈನಾಡಿನ ಮೂಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಜಮೀನು ಪಡೆದು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಹೆಂಡತಿ ಮಾಧವಿ ಚೆಲುವೆ. ಮದುವೆಯಾದ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಗಂಡ ಕಾಲು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸೈನ್ಯದಿಂದ ವಾಪಸ್ಸು ಬಂದಿದ್ದ. ಆದರೆ ಒಂದು ದುರಂತದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಮೇನನ್ ಕಾಲು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರ ಜೊತೆಗೇ ತನ್ನ ಪುರುಷತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಮಾಧವಿ ಯಾವ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಹಗಲಿರುಳು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಳೋ ಅದೇ ಇಲ್ಲವಾಗಿತ್ತು. ಇಂಥ

ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಸನ್ ಇನ್ನೊಂದು ಮದುವೆಯಾಗಲೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆಕೆ ಪತಿವ್ರತೆಯಾಗುಳಿಯುವೆ ಎಂದು ಶಪಥ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ

ಕೆಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ನಂಜುಂಡ ಎಂಬ ಯುವಕ ತೋಟಿಗಾರನ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಪ್ತ ಗೆಳೆಯನಾದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಮಾಧವಿಯ ಪತಿವ್ರತೆಯಾಗುಳಿಯುವ ನಿರ್ಧಾರ ಸಡಿಲಗೊಂಡು ಕೊನೆಗೆ ತಡೆಯದೆ ಅವನಿಂದ ತನ್ನ ದೇಹದ ಹಸಿವನ್ನು ಹಿಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಬ್ಬಲಿಯಾದ ಮಾಧವಿಯ ತಂಗಿ ದೇವಕಿ ಇವರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲಲು ಬರುತ್ತಾಳೆ. ದೇವಕಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ನಂಜುಂಡನ ಮನಸ್ಸು ಮಾಧವಿಯಿಂದ ಸರಿಯುತ್ತದೆ. ಅವಳು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ನಂಜುಂಡ-ಮಾಧವಿಯರ ಕಳ್ಳಾಟ ದೇವಕಿಗೆ ತಿಳಿದು ಅವಳು ನಂಜುಂಡನ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಹ್ಯ ತಾಳುತ್ತಾಳೆ. ನಂಜುಂಡ ತನ್ನದೇನು ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ಎಂದು ದೇವಕಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಮಾಧವಿಯ ದುಡುಕಿನ ಫಲವಾಗಿ ನಂಜುಂಡ–ಮಾಧವಿಯರು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿಂದ ಪ್ರಪಾತಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ.

ಇದು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಥಾ ಹಂದರ. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲೂ ಇದೇ ರೀತಿ ಕಥೆ ಇದೆ. ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿರುವಂತೆ ನಟನಟಿಯರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಿತವಾದ ಬಣ್ಣದೊಂದಿಗೆ ಮೇಳವಿಸಿದ ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿವೆ.

ಆದರೆ ಚಿತ್ರದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ಬರುವ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಉಪದೇಶ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ ಮುಂತಾದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಮುಂದೆ ಏನೋ ಆಗಬಾರದ್ದು ನಡೆಯುತ್ತದೆ, ಅದು ತಪ್ಪು ಎಂಬ ಪೂರ್ವ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ತಾಳಲು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿರಬೇಕು. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಈ ಉಪದೇಶ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಚಿತ್ರದ ಪ್ರಾರಂಭವೇ "ವಿರಹಾ............" ಗೀತೆಯಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಮಾಧವಿ ವಿರಹ ವೇದನೆಯಿಂದ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು, ತುಂಬಿದ ಆಕೆಯ ಅಂಗಾಂಗ, ಯೌವನ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗಿ ಬಾಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಶುದ್ಧ 'ಸಿನಿಮ್ಯಾಟಿಕ್' ತಂತ್ರಗಳಿಲ್ಲದೆ ಆಕೆಯ ವಿರಹವೇದನೆಯ ಪೂರ್ಣ ಅರಿವು, ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಒಂಟಿತನ, ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗುತ್ತಿರುವ ಅವಳ ಯೌವನ-ಇವು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೆ ತಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.

ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಮಾಧವಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ರಾತ್ರಿಯೇ ಅವಳು ಪ್ರಣಯ ಕೇಳಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ನಿಜಸಂಗತಿ ತಿಳಿಸಿ ಇನ್ನೊಂದು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೋ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಾಗುವ ಅಂಶ ಎಂದರೆ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ನಡತೆ. ಅವನು ತನ್ನ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು

ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹಿಂಸಿಸದೆ ಆಕೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಬರದ ವಿಶಾಲ ಮನೋಭಾವದವನು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲೂ ಹೀಗೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಆಕೆ ಯೋಚಿಸಿ ತಾನು ಪತಿವ್ರತೆಯಾಗುಳಿಯುವೆನೆಂದು ಪಣ ತೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮೇಸನ್ ಹೇಳಿದರೂ ತಾನು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದಿರುವುದಾಗಿ ನಂಬಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ನಂಜುಂಡನನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಅವಳ ನಿರ್ಧಾರ ಸಡಿಲಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನಂಜುಂಡನ ಪ್ರವೇಶವೇ ತುಂಟತನದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ದಂಪತಿಗಳ ಸುತ್ತ ಗಿರಗಿರನೆ ಮೋಟಾರ್ ಬೈಕ್ ಸುತ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ; ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮಾಧವಿಗೆ ಅವನ ಈ ತುಂಟತನ ಹಾಸ್ಯೋಕ್ತಿಗಳು ಹಿಡಿಸುತ್ತವೆ. ಮೇಸನ್ ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ, ಅವನು ಇವರನ್ನು ತನ್ನಮನೆಗೆ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮನೆಗೆ ಬರಹತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ನಂಜುಂಡ ಮಾಧವಿಗೆ ಬಹು ಹತ್ತಿರವಾಗಿ ಹೋದ. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮಾಧವಿಗೆ ನಂಜುಂಡನ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸಿರುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ತನಗಿರುವ ಕೊರತೆ - ಆ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತುಂಬುವ ಶಕ್ತಿ ನಂಜುಂಡನಿಗಿರುವುದು - ಇವುಗಳ Alternate shots ಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ಆಕೆಯ ತುಮುಲವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಕೊಂಚಮಟ್ಟಿಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಏಕದಂ ಅವನ ತೋಳ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಇದು ಬಹಳ ಆತುರದ ನಿರ್ಧಾರ ಅನ್ನಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಆಕೆಯ ಪತಿಭಕ್ತಿ ನಿಷ್ಠೆಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದವು? ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೇಟಿಗೆ ಮೆಟ್ಟಿಸಿಲ್ಲಲು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಏಳುತ್ತವೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಇಸ್ಪೀಟಿನ ಆಟವೊಂದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಮಾಧವಿಯೆಸೆಯುವ 'ಗುಲಾಮ' ಕಾರ್ಡ್ ಒಂದು ಪ್ರತಿಮೆಯಂತಿದೆ. ನಂಜುಂಡ ರಾಜನಾಗಿಲ್ಲ ಗುಲಾಮನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ದೇವಕಿ ಮೇಸನ್ನರ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನಂಜುಂಡನ ದೃಷ್ಟಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಅವಳೆಡೆಗೆ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಮಾಧವಿ ತನ್ನ ರೂಪ ಲಾವಣ್ಯ ಶೃಂಗಾರಗಳಿಂದ ನಂಜುಂಡನ ಮನಸ್ಸನ್ನಪಹರಿಸಿದರೆ ದೇವಕಿ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಅವನ ಮನಸೆಳೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಆಕೆ ಸಡಿಲ ಸ್ವಭಾವದವಳಲ್ಲ. ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಗವಿಯ ಮೇಲೆ ನಂಜುಂಡ ಆಕೆಯನ್ನು ತಬ್ಬಲು ಹೋದಾಗ ಕಪಾಳ ಮೋಕ್ಷ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಗವಿಯೊಳಗೆ ನಂಜುಂಡದೇವಕಿಯರನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದು ದೇವಕಿಯಿಂದ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿಸುವುದು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ವರ್ಣನೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದು – ಅಲ್ಲಿ ಬರೀ ಕತ್ತಲು, ಕೊಳೆತ ಕಸಕಡ್ಡಿಗಳು, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮಲ ಮೂತ್ರಗಳಿಂದ ಬಂದ ಮೂಗು ಮುರಿಯುವ ವಾಸನೆ. ಅಂತಹ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೇವಕಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲೇ ನಂಜುಂಡ ದೇವಕಿಯ ಮೈಗೆ ಕೈ ಹಾಕುವ ಘಟನೆ ಹೆಚ್ಚು ಸುಸಂಬದ್ಧವಾದುದು. ಇದನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಅವರನ್ನು

ಗುಡ್ಡ ಹತ್ತಿಸಿ ದೇವಕಿ ಬಾಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಿರುವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ನೀಡಿಸಿ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುವುದು ಅವರಿಗೆ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಭಾವಾವೇಶವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ದೇವಕಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಸೆಳೆಯಬೇಕೆಂದು ನಂಜುಂಡ ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ನಗುಬರಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಂಜುಂಡ ದೇವಕಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸದಾ ಕೆಟ್ಟವನಾಗಿಯೇ ಕಾಣುವಂತೆ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಂಜುಂಡ ಅಂತಹ ಕೆಟ್ಟವನಲ್ಲ. ದೇವಕಿಯೂ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನಂಜುಂಡ, ದೇವಕಿ–ಮಾಧವಿಯರ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಿದಂತೆ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಮೋಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ; ಅವನ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ದ್ರೋಹ ಬಗೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಪಾಪ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಉಳ್ಳವನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಂಜುಂಡ ಬಲಿ ಪಶು ಅಷ್ಟೆ. ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮಾಧವಿಯೇ ಕಾರಣಳು. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ನಂಜುಂಡನನ್ನು ಒಬ್ಬ ಖಳನಾಯಕನಂತೆಯೇ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗಿರುವ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆ ಕಾರಣ. ಚಿತ್ರದ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಪುರಾವೆ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ.

ನಂಜುಂಡ-ಮಾಧವಿಯರ ಸಂಬಂಧ ದೇವಕಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು, ಅವಳಿಗೆ ಮಾಧವಿ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುವುದೂ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿವೆ. ನೆಗೆಟೀವ್‌ಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಅದರ ಮೂಲಕ ಹೇಳುವುದು ಅದೊಂದು ಕಹಿ ಘಟನೆ, ದುರಂತದ ಚಿತ್ರ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟೇ: ಮಾಧವಿ ದೇವಕಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸುವಾಗ ನಂಜುಂಡನೇ ದುಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬತೆ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ದೇವಕಿ ಹೋಗಿ ನಂಜುಂಡನನ್ನು ಬೈದು ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಅವನು ಸವಾಲು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇದಾವುದೂ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಅವನನ್ನು ದುಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಹೆಣಗಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ದೇವಕಿಯೇ ಇವರ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೂ, ಅಲ್ಲದೆ ಅಕ್ಕ ತಾನು ನಂಜುಂಡನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿದಾಗ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು, ಹಾಗೂ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥ ನಂಜುಂಡನೇ ದೇವಕಿಗೆ ನಿಜಸಂಗತಿ ತಿಳಿಸುವುದೂ ಇವೆಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಂಜಸವಾದುವು. ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ದಾಖಲೆ ಒದಗಿಸುವಂತೆ ಮಾಧವಿ ಇವರಿಬ್ಬರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಿರುಗಾಳಿಯಂತೆ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದು ನಂಜುಂಡ ತನಗೆ ಮೋಸ ಮಾಡಿದ ಎಂದು ಹೊಡೆದು ಬೀಳಿಸುವುದೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಬೀಳುವುದು ಇವೆಲ್ಲ ಸುಸಂಬದ್ಧವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿವೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ದೇವಕಿ ನಂಜುಂಡನ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಸಾರಿಯೂ ಯೋಚಿಸದಿರುವುದೂ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಮಾಧವಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದೂ ಕೊರತೆಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಚಿತ್ರದ ಕೊನೆಯಂತೂ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಹೆಚ್ಚು ಸುಸಂಬದ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನೂ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹೆಚ್ಚು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ಶ್ರೀಧರನ್ ನಾಯರ್ ಪಾತ್ರ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು ಯಾಕೆ ಎಂಬುದು ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅದನ್ನೂ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ತಂದು ದೇವಕಿಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಹೊಯ್ದಾಟವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಆ ಪಾತ್ರವನ್ನು ತಂದು ಅದರ ಸುತ್ತ ಇತರ ಪಾತ್ರಗಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀಧರನ್ ಬಗ್ಗೆ ಮೇನನ್‌ಗಿರುವ ತಾತ್ಸಾರ ತಿರಸ್ಕಾರ, ದೇವಕಿಗಿರುವ ಒಲವು ಮಿಶ್ರಿತ ಗೌರವ—ಇವುಗಳಿಂದ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹಾಗಾಗಿಲ್ಲ

ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾದ ಕಾಮದಂತಹ ವಸ್ತುವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಒಂದು ಮನರಂಜನೆಯ ಸಿನಿಮಾ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸಿನಿಮಾ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು. ಮಾಧವಿ ಲೈಂಗಿಕ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಇಡೀ ಸಮಾಜವನ್ನು ಎದುರು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಧೈರ್ಯ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಕೆಗೆ ಗೌರವ, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳಿಗೆ, ಒಡವೆ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಗಂಡನೂ ಬೇಕು; ತನ್ನ ದೇಹದ ಹಸಿವನ್ನು ತೀರಿಸಲು ಮಿಂಡನೂ ಬೇಕು. ಆಕೆ ಗಂಡ ಹೇಳಿದಂತೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ನಾರೀಮಣಿಗೆ ಈತರದ ಯೋಚನೆಯೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಸರಿ. ಆದರೆ ಪತಿವ್ರತೆಯಾಗಿ ಬಾಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಇನ್ನೊಂದು ಆಸರೆ ಬೇಕೇ ಬೇಕು ಎಂಬ ತೀವ್ರವಾದ ತುಡಿತ ಬಂದ ಮೇಲಾದರೂ ಆಕೆ ಗಂಡನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಬೇರೆ ಮದುವೆ ಆಗಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆಗಲೂ ಆಕೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿಡಿತ. ಎಷ್ಟೇ ದಿಟ್ಟತನ ತೋರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೋದರೂ ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ತನ್ನ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಅಪಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುವವರನ್ನು ಅದು ತಡೆ ಹಿಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೂಲಿಕಾರ ಹೆಣ್ಣು ತೋರುವ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಮಾಧವಿ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ತಮಗೆ ಬೇಕೆನ್ನಿಸಿದ್ದನ್ನು, ಸರಿಯೆನ್ನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಮಾಜದ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರಿಗಿಂತ ಕೆಳವರ್ಗದವರೇ ಮುಂದಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮಾಧವಿಯಂಥವರಿಗೆ ಅಂಥ ಎದೆಗಾರಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತನ್ನ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮನೋಭಾವವೂ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲೇ ಇರುವ ಸೋಲು.

'ಬಯಲುದಾರಿ' ಚಿರವಿರಹಿಣಿಯೊಬ್ಬಳ ಕತೆ. ತನ್ನ ಪ್ರೇಮಿಸಿದಾತನ ಆಗಮನಕ್ಕಾಗಿ ಅನಂತ ಕಾಲವೂ ಕಾಯಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ಛಲ ಹೊತ್ತ ಧೀರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಬಂಧುಬಳಗವನ್ನು ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳನ್ನು ಎದುರು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನಡೆಯುವ ದಿಟ್ಟೆಯಾದ ಹೆಣ್ಣು. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎಲ್ಲೂ ಅಂತಹ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಬೆಳ್ಳಿಯ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲೂ ಕಣ್ತಣಿಯುವ ಕೊಡಗಿನ ದೃಶ್ಯಗಳಿವೆ.

ಜೋಂದು (ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಾ) ಮತ್ತು ಕರುಂಬಯ್ಯ ತಂಗಿ ಅಣ್ಣಂದಿರು ಕರುಂಬಯ್ಯನ ಮಿತ್ರ ಜೋಪ್ಪುವಿನ ಹಾಕಿ ಆಟ ನೋಡಿ ಮೈ ಮರೆತ ಜೋಂದು ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಮನ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಜೋಪ್ಪು ಇವರ ಮನೆಗೆ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಕ್ಕು ನಗಿಸಿ ಜೋಂದುವಿನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಆಗಾಗ ಇವರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಆರೈಕೆ ಆತಿಥ್ಯ ಕೈಕೊಂಡು ಕೊನೆಗೆ ವಿಮಾನ ದಳದಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಂದು ಜೋಂದುವನ್ನು ಮಂಗಲವಾಗಲು ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಮದುವೆ ಬಹಳ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದೆ ಎನ್ನುವಾಗ ಜೋಪ್ಪುವಿಗೆ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ ಬರಬೇಕು ಎಂಬ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳ ಕರೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಜೋಪ್ಪು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿ ಹೊರಟು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಹೋಗುವ ಮುನ್ನ ಜೋಂದುವಿನ ದೇಹ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮಡಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಆಗಲೇ ಜೋಂದು ಗರ್ಭ ಧರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಜೋಂದುವಿನ ತಂದೆ ಅಣ್ಣ ಅವಳನ್ನು ಗರ್ಭ ಇಳಿಸುವಂತೆ ಬಹುವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಜೋಂದು ಇದಾವುದಕ್ಕೂ ಒಪ್ಪದೆ ಮಗುವನ್ನು ಹಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಅನಂತರ ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲೇ ತನ್ನ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕ್ಯವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ಜೋಂದುವಿನ ನಿರ್ವ್ಯಾಜ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಮಣಿದು ಆಕೆಯ ತಂದೆ ಆ ಮಗುವನ್ನು ಮುಂದೆ ತರುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಇದಿಷ್ಟು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಥೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ತನ್ನ ಮಡದಿ ಮಗುವನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದಿಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕಾದಂಬರಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಸಿನಿಮಾ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಜೋಪ್ಪುವಿನ ಪ್ರವೇಶವೇ ಚಟುವಟಿಕೆಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಆತ ಅತಿ ಮಾತುಗಾರ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಪದೇ ಪದೇ ಜೋಪ್ಪುವಿನ ಜೋಕುಗಳು ಬಂದಾಗ ನಗುವೇ ಬರದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಜೋಪ್ಪು ಒಳ್ಳೆ ಈಡುಗಾರನಾದರೆ ಸಿನಿಮಾದ ಜೋಪ್ಪು ಅಳ್ಳೆದೆಯವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಕಾಟಿಯೋ ಹುಲಿಯೋ ಕಂಡರೆ ಹೆದರಿ ಮರ ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮರ ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತೇ ಕಾಟಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದುರುಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಜೋಂದು ಮತ್ತು ಕರುಂಬಯ್ಯ ಇಬ್ಬರು ಒಳ್ಳೇ ಈಡುಗಾರರು. ಅವರ ಬೇಟೆಯ ವಿನೋದವೇ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿದೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಅವರ ಬೇಟೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲೇ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸರಸ ವಿನೋದಗಳಿವೆ.

ಜೋಪ್ಪುವಿನ ಒಡನಾಟ ಜೋಂದುವಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸಿದಂತಾಗಿದೆ. ಸಜ್ಜು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಕರುಂಬಯ್ಯನ ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಕೊರತೆ ಕಾಣುತ್ತಾ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅವಳಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಜೋಪ್ಪು ಮಾತ್ರವೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಂದು ಹಾಡಿನ ಚಿತ್ರೀಕರಣ

ದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಜೋಪು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಅವನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಬರದೆ, ಅವನ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯದೆ ಮನೆಯವರೊಂದಿಗೆ ಚೋಂದು ಕಂಗಾಲಾಗಿರುವಾಗ ಅವನು ಮಡಿದ ವಾರ್ತೆ ಬಂದು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ನಿಜವಾದ ಸಮಸ್ಯೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳು ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಜತೆ ಮಂಗಲವಾಗುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನಿರುವ ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೆ ಸಮಾಜದ ನಿಂದೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕು. ಮಂಗಲವಾಗಲು ಚೋಂದುವಿನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಜಾಗವೇ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಜೋಪುವೇ ತುಂಬಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವನಿತ್ತ ಜೀವಫಲ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಚೋಂದು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ನಿಜವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸಿದವಳಲ್ಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮಗುವನ್ನು ಕರಗಿಸಿ ಇನ್ನೊಂದು ಮದುವೆ ಆಗಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮದುವೆಯಾಗುವುದಿರಲಿ, ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮಗುವನ್ನು ಕರಗಿಸುವ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಅವಳ ದೃಢ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಸಮಾಜದ ನಿಂದೆ ತೆಗಳಿಕೆಗಳಿಗೆ ತಲೆಬಾಗದ ದಿಟ್ಟತನವನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ಅವಳು ಜೋಪುವಿನಲ್ಲಿಟ್ಟದ್ದ ಅಷ್ಟೇ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಮದುವೆಯಾಗಲಿ ಬಿಡಲಿ ಜೋಪುವಿಗೆ ಮೈಮನ ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ ಅಂದ ಮೇಲೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಯಾಕೆ ಹೆದರಬೇಕೆಂಬುದು ಚೋಂದುವಿನ ನಿಲುವು.

ಈ ನಿಲುವೇನೋ ಸರಿ. ಆಕೆ ಒಂಟಿಯಾಗಿಯೇ ಇಡೀ ಬಾಳನ್ನು ದೂಡಬಲ್ಲಳೆ? ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಆಕೆಗೆ ಬಯಕೆಗಳು ಕಾಡಲಿಲ್ಲವೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಗಮನಿಸಿದಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಇಡೀ ಜೀವನ ಪರ್ಯಂತ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಳಾಗಿರಲು ಆಗಲ್ಲ ಎಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಬಯಕೆಗಳು ಚಿಮ್ಮಿಬಿಡಬಹುದು. ಅಂತಹ ಒಂದು ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಆಕೆ ತನ್ನ ಬಾಳಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಜೋಪು ಬರುವುದರಿಂದ ಆ ಸಮಸ್ಯೆ ಏಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದು ಬಂದ ಜೋಪು ಯಾಕೆ ಇವರಿಗೆ ಮುಖ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ? ಕಾವೇರಿ ಅಮ್ಮನ ಆಣೆ ಹಾಕಿ ಪ್ರೀತಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಏಕಾಏಕಿ ಬಿಟ್ಟದ್ದೇಕೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಅವನ ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹುರುಳಿಲ್ಲ ಎಂದಂತಾಯಿತು. ಕಾಲು ಕುಂಟಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಹೆದರುವುದು ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ಚೋಂದುವಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವೆಯಾ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದರೆ, ಚೋಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿ ಬಿಡಲಿ ಇವನ ಪಾಲಿನ ಕರ್ತವ್ಯ ಮುಗಿದ ಹಾಗಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಚೋಂದು ನಿಜವಾದ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳ ಮಡದಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಷ್ಟು ದಡ್ಡನಾಗುತ್ತಾನೆ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಜೋಪು. ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇಲ್ಲದವನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಸಿನಿಮಾಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಂತ್ಯವೇ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಜೋಂದು ಯಾರ ಹಂಗಿಗೂ ಒಳಗಾಗದೆ ತನ್ನ ಕರುಳ ಕುಡಿಯನ್ನು ಜೋಪಾನ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲೇ ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಸವೆಸುತ್ತಾಳೆ ಎನ್ನುವ ದುರಂತದ ಧ್ವನಿ ಇದೆ. ತೀರಾ ಸಾಧಾರಣವಾದ ಕತೆಯಾದರೂ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ರೀತಿಯಿಂದ ಇಂಪಾದ ಹಾಡುಗಳಿಂದ, ಉತ್ತಮ ಅಭಿನಯದಿಂದ ಇದೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಚಿತ್ರವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ.

ಪಣಿಯರ ಜೀವನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಕಾದಂಬರಿ ಆಧಾರಿತವಾದ ಸಿನಿಮಾ ಅಂದರೆ 'ಗಿರಿಕನ್ಯೆ'. ಇದುವರೆಗೆ ಚಲನಚಿತ್ರವಾಗಿರುವ ಭಾರತೀಸುತರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವೇ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾದಂಬರಿ.

ಪಣಿಯ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕೊಳುಂಬ (ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಚನ್ನ) ತೃತ್ತಿಲೇರಿ ಮರಾರ ಪಾಪನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಆ ತೋಟಗಾರನ ಒಕ್ಕಲಿನ ಪಣಿಯರ ಹಾಡಿಯಲ್ಲಿ ದೇಚು (ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಚಲುವಿ) ಎಂಬ ಪಣಿಯ ಕನ್ಯೆ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುತ್ತಾಳೆ. ಅದೇ ಅವಳ ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪು. ಪಣಿಯರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಅವಳು ಮತ್ತು ಅವಳ ತಾಯಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ದೂರವಿರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಸುಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಕೊರತಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಯಾರೂ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಯಾರಾದರೂ ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ಅಂತಹವರನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೊಳುಂಬ ದೇಚುವಿನ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ಮರುಳಾದಾಗ ಅವನಿಗೂ ಇದೇ ಬಗೆಯ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೊಳುಂಬ ಧೈರ್ಯಗಾರ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಮದುವೆಯಾದ.

ಕೊಳುಂಬನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಇವುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಮರಾರ ಪಾಪ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಗದ್ದೆ ತೋಟಗಳನ್ನು ಕಾಯುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಪಣಿಯರೆಲ್ಲ ಇವನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೊಳುಂಬ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜೋಮನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಟ್ಟಾಗ ಪಣಿಯರ ಸಿಟ್ಟು ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ದೇಚುವಿನ ಮೇಲೆ ಅಳಿಯ ಪಾಪನ ಕಣ್ಣು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ಕೊಳುಂಬ ಅಳಿಯ ಪಾಪನಿಗೆ ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಿಸಿ ಆ ಹಾಡಿಯನ್ನೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಹೋಗುತ್ತಾ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಳುಂಬ ದೊರೆ ಪಾಪನ ಗೆಯ್ಮೆಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ದೊರೆ ಪಾಪ ದೇಚುವನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಗೊಂಡು ಕೊಳುಂಬನನ್ನು ಜೈಲಿಗೆ ಅಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಜೈಲಿನಿಂದ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಕೊಳುಂಬ ಮಣಿಯಂಗೂಡು ಗೌಡ ಪಾಪನಲ್ಲಿ ಗೆಯ್ಮೆ ಗಿಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೊರೆ ಪಾಪನಿಂದ ತ್ಯಾಜ್ಯವಾಗಿದ್ದ ದೇಚುವನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾನೆ.

ಇದು ಪಣಿಯರ ಜೀವನದ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದ ಕತೆ. ಕೊಳುಂಬನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ

ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಆತನ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅಮಿತವಾದ ಪ್ರೀತಿ, ಅವರ ಪುಟ್ಟ ಸಂಸಾರ ಇವುಗಳನ್ನು ಲೇಖಕರು 'ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆ' ಮತ್ತು 'ಕೊಳಲಿನಕರೆ' ಎಂಬ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಸಿನಿಮಾ ಮಾಡುವಾಗ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಈ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿಲ್ಲ. 'ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆ' ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತೆ ತೋರುವುದು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸಿನಿಮಾ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗಿರಿಜನರ ಜೀವನ ಸುತ್ತ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಪಣಿಯ ಅನುಭವಿ ಸುವ ನೋವು. ಸಂಕಟ, ಪರಿಸರ ಕೊಟ್ಟ ತೊಂದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ದೊರೆಗಳ ದರ್ಬಾರಿನ ಛಾಯೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ನರಳಿದ ರೀತಿ ಇವೆಲ್ಲ ಇರುವುದು 'ಕೊಳಲಿನಕರೆ' ಕಾದಂಬರಿ ಯಲ್ಲಿ. ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿರ್ದೇಶಕರು ಕತೆಯ ನಿಜವಾದ ಹಂದರವನ್ನೇ ಕೆಡಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ಕೊಳುಂಬ ಯಾವ ಯಜಮಾನಿಕೆಯನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಎಲ್ಲರಂತೆ ಗೆಯ್ಮೆಕ್ಕೆ ನಿಂತಿರುವ ಆಳು. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾ ನಾಯಕ ಮೇಸ್ತ್ರಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮೂಲಭೂತವಾದ ಬದಲಾವಣೆ ಈ ಪಾತ್ರದಲ್ಲೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಮುಂದೆ ಅವನು ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪಣಿಯನಂತೆ ನೋವು ನಲಿವುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಅವಕಾಶವೇ ತಪ್ಪಿ ಹೋಯಿತು. ಅವನು ಮೇಸ್ತ್ರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ನೋಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾವಾಗಲೂ ದೇಚುವಿರುವಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ಅವಳ ಜೊತೆ ಸುತ್ತಲು ಒಂದು ರೀತಿ ಹಕ್ಕಿದೆ ಎಂಬಂತಿದೆ ಅವನ ವರ್ತನೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸಿನಿಮಾದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ದೇಚು ಅಳಿಯಪಾಪನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡುವಾಗ ಒಂದು ಹೆಬ್ಬಾವಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳುತ್ತಾಳೆ. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದ ಕೊಳುಂಬ (ಚನ್ನ) ಓಡಿಬಂದು ರಕ್ಷಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದು ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ದೇಚುವಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ದವನು ಯಾರೆಂಬುದು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಒಂದು ಘಟನೆಗೂ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಳುಂಬ ದೇಚುವಿನ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ, ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವಾಗ ಕದ್ದು ನೋಡಿ ತಾನು ಹಿಡಿದ ಮೀನನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ ಅಂಕುರಿಸಲು ಇಂಥ ಘಟನೆಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ ನಿಜ ಆದರೆ ಅವು ಶುದ್ಧ 'ಸಿನಿಮಾಟಿಕ್' ಆಗಿದ್ದರೆ ಸರಿ. ಇಲ್ಲದೆ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದ ವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಳುಂಬನಿಗೆ ದೇಚು ತಂಬ್ರಾಕಳ ಬಿತ್ತು ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿದಾಗ ಆತ ಆಕೆಯ ಕೈ ಹಿಡಿಯಲು ಕೊಂಚ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವನೂ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪಣಿಯ. ಪಣಿಯರ ನಂಬಿಕೆ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೂ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅವನ ಅಂಕೆ ಮೀರಿ ಅವನ ಪ್ರೇಮ ಕುಡಿಯೊಡೆದು ಹೊರಬಿದ್ದಾಗ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಆಕೆಯ ಕೈ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ಅದೆಲ್ಲ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ, ಶುದ್ಧ ಸುಳ್ಳು ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಡುವಷ್ಟು ಪ್ರಬುದ್ಧನಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಸಿನಿಮಾದ ನಾಯಕ ಆ ಜನಾಂಗದಿಂದಲೇ ಮೊಗ್ಗಾಗಿ ಅರಳಿದಂತಹ ಒಂದು

ಹೂವಾಗಿರದೆ, ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಆಗಲೇ ಅರಳಿದ ಹೂವಾಗಿ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ದೇಚು ಕೊಳುಂಬರ ಸಂಸಾರ, ಅವರ ಪ್ರಣಯದ ರೀತಿಗಳು-ಸಾಕಷ್ಟು ವಿವರವಾಗಿಯೇ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರಣಯ ಚೇಷ್ಟೆಗಳು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಇವೆ. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ನಾಯಕ ಯಾರ ದ್ವೇಷವನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡವನಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಚನ್ನ ಮತ್ತು ಜೋಮರ ಮೊದಲ ಭೇಟಿಯೇ ಮುಂದೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾದಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಅವರ ದ್ವೇಷ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ಅಳಿಯಪಾಪನ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ಈತ ಕೂಲಿಯವರನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಕಡೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಿಸುವುದು. ಮನೆಗೆ ತರಿಸುವ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಲಪಟಾಯಿಸುವುದು ಪಣಿಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಹಿಂದೆ ಸುತ್ತುವುದು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅಳಿಯ ಪಾಪನಿಗೆ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಹುಚ್ಚಿದ್ದರೂ ಆಳುಗಳ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಕದಿಯುವ ಮನೋಭಾವ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ದೇಚುವಿನ ಮೈ ಮೇಲೆ ಕೈ ಹಾಕಿದರೂ ಚನ್ನನಿಂದ ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದ ಮೇಲೆ ಕ್ಷಮಾಪಣೆ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದದ್ದನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡು ಎಂದು ಹೊಸ ಜುಬ್ಬ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಪರಿವರ್ತನೆ ಇಲ್ಲ.

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಳುಂಬನಿಗೆ ಪಾಪ, ರಾತ್ರಿ ಕಾವಲು ಕಾಯುವ ಕೆಲಸ ವಹಿಸಿದ್ದು ಅವನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತನದಿಂದ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಆದರೆ ಹಾಡಿಯ ಪಣಿಯರೆಲ್ಲ ಕೊಳುಂಬನ ಮೇಲೆ ಮುನಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಪಣಿಯ ಪಣಿಯರಲ್ಲೇ ಇರುವ ದ್ವೇಷ ಅಸೂಯೆಗಳು, ಅವರಲ್ಲೇ ಇರುವ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ವರ್ಗ (Class) ಗಳು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿವೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ತನ್ನ ಹಾಡಿಯ ಪಣಿಯರೊಂದಿಗೆ ಬೆರತದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ಪಾಪನ ತೊಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಉಳಿದ ಪಣಿಯರಿಗೆ ಚನ್ನನೂ (ಕೊಳುಂಬ) ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪಾಪನ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾನೆಯೇ ಹೊರತು ತಮ್ಮ ನೆಚ್ಚಿನ ಒಬ್ಬ ಒಡನಾಡಿ ಎಂಬಂತಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವನೂ ಆಳುವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ದುಡಿಯುವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಂತವನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ದೇಚುವನ್ನು ಪೀಡಿಸುವ ಅಳಿಯ ಪಾಪನಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ಹಾಳು ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಳುಂಬ ಕೊಡುವ ಹಿಂಸೆ ಅನಂತರ ದೇಚು ಮತ್ತು ಆತ ಉಪಾಯದಿಂದ ಅಳಿಯ ಪಾಪನನ್ನು ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ಮಾವನ ಎದುರೇ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ದೃಶ್ಯಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿವೆ.

ಅಳಿಯ ಪಾಪ ತನ್ನ ಮಾವನನ್ನೆ ಗುಂಡಿಕ್ಕಿ ಕೊಲ್ಲುವುದೂ ಅನಂತರ ಎಸ್ಟೇಟಿನ ಮತ್ತು ಮನೆಯ ಯಜಮಾನಿಕೆಯನ್ನು ತಾನು ತಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೂ, ಅನಂತರ ತಾನು ಒಡೆಯನೆಂದು ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ತೋರುವುದೂ, ಚನ್ನ (ಕೊಳುಂಬ) ನನ್ನು ಮೇಸ್ತ್ರಿ ಕೆಲಸ ಬಿಡಿಸಿ ಆಳಾಗಿಸುವುದೂ-ಇವೆಲ್ಲ ಫಾರ್ಮುಲ ಸಿನೆಮಾಕ್ಕೆ ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದ ಘಟನೆ

ಗಳಾಗಿವೆ. ಇವಾವುವೂ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಕೊಳುಂಬ ಎಷ್ಟೇ ಒಳ್ಳೆಯವನಾದರೂ, ಒಡೆಯನಿಗೆ ಹತ್ತಿರದವನಾದರೂ ಆಳುತಾನೆ? ಅಳಿಯ ಕೆಟ್ಟವನಾದರೂ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧಿ. ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಆಳಿನ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡಲೆಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯ? ಹೀಗೆಲ್ಲ ಯೋಚಿಸಿ ಕೊಳುಂಬ ಅಳಿಯಪಾಪನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಿ ಅವನ ಎಸ್ಟೇಟನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾ ನಾಯಕ ಅಳಿಯ ಪಾಪನಿಂದ ಬಂದ ವಿಪತ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದುಕೊಂಡು ಹೀರೊ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಳುಂಬನಿಗೆ ಒಡೆಯ–ಆಳು ಎಂಬ ವರ್ಗಭೇದ ತಿಳಿದದ್ದು ತಾನು ಆಳಾಗಿಯೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ. ಹಾಗೆ ತಿಳಿದು ತಾನು ಆ ಜಾಗದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅಪಾಯ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಹೊರಡುವುದು ಸಮಂಜಸವೇನೋ ಇದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ದುರ್ಬಲವಾದ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ನೆರವಿಲ್ಲದ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಎದುರು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ? ಅಲ್ಲದೆ ಪಣಿಯ ಹಾಡಿಯವರೆಲ್ಲ ಅವನ ಕಡೆ ಇಲ್ಲ, ಅಂದರೆ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿರ್ನಾಮ ಮಾಡುತ್ತದೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕೊಳುಂಬನ ಗುಳೆ ಹೋಗುವ ಘಟನೆ ಸಾಕ್ಷಿ.

ಈ ಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆಬಂದ ದೌರ್ಜನ್ಯ ದೊರೆಪಾಪನ ಗೆಯ್ತಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಕೊಳುಂಬನ ಕಣ್ಣೆದುರೇ ನಡೆದುಬಿಡುತ್ತದೆ ದೊರೆಪಾಪ ದೇಚುವನ್ನು ಅವನ ಕಣ್ಣೆದುರೇ ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಕಾಫಿಬೀಜದ ಕಳ್ಳತನ ಹೊರಿಸಿ ಕೊಳುಂಬನನ್ನು ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದಿನ ಪಣಿಯರಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಆಗದಂತೆ ತಡೆಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದನೋ ಅದು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪಾಪನಲ್ಲಿ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಒಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ಸ್ಥಿತಿ, ಹೊಯ್ದಾಟ, ನಿಸ್ಸಹಾಯಕತೆ ಸಿನಿಮಾದ ನಾಯಕನಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಘಟನೆಗಳೆಲ್ಲ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಒಡೆಯರ ದೌರ್ಜನ್ಯ, ಆಳುಮಕ್ಕಳ ನೋವು ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ತೋರಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿತ್ತು.

ಸಿನಿಮಾದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆ ಸನ್ನಿವೇಶ ಎಂದರೆ ಚನ್ನ ತಾನು ಆಳಾಗಿ ದುಡಿಯಹತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಜನರನ್ನೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟು ಹಾಕಿ, ಬೇರೆ ಊರಿನಿಂದ ಬಂದ ಕೂಲಿ ಆಳುಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುವುದು. ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ತಿರುಗಿ ಬೀಳುವಾಗ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಬ್ಬನೇ ಸೆಣಸಬಾರದು, ಇರುವವರನ್ನೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟುಹಾಕಬೇಕು, ಒಂದೇ ಮಾತಿನ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು, ಆಗ ಮಾತ್ರ ಕ್ರಾಂತಿ ಅಥವಾ ಗೆಲವು ಸಾಧ್ಯ–ಈ ಒಂದು ಅಂಶ ಮಾತ್ರ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಾವು ವರ್ಗಭೇದವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಬೇಜಾರಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೆಂದರೆ ಮಿತಿ ಇಲ್ಲದ ಹೊಡೆದಾಟದ ದೃಶ್ಯಗಳು. ಅಗತ್ಯ ಇರಲಿ ಇಲ್ಲದಿರಲಿ ಅವು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿವೆ. ಕೇವಲ ಹೊಡೆದಾಟಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ಈ ಸಿನಿಮಾ ತೋರಿದರೇನೋ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಅತಿಯಾಗಿವೆ. ಆದರೆ

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಇಂತಹ ಬಲಪ್ರದರ್ಶನದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಲ್ಲ. ಜೇನು ಕದಿಯಲು ಬಂದಾಗ ಬಾಣ ಹೊಡೆದು ಕೆಡಹುವ ಘಟನೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಕೊಳುಂಬ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಮಾತನಾಡಿದ್ದೂ ಸಹ ಇಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಒಂದು ಪಾತ್ರವನ್ನು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟ ಶಿಕ್ಷಣೆಯ ಪುಂಡನ ಪಾತ್ರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಗಿರಿಜನರ ಜೀವನದ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾದಂಬರಿ ಎಂದು ಹಣೆಪಟ್ಟಿ ಹಚ್ಚಿದ ಲೇಖಕರು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗಿರಿಜನರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ತಂದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಒಂದು ಸಂಸಾರಕ್ಕೂ, ಒಡೆಯನ ತೋಡಿಗೂ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೊರತಿ ಹೇಳಿದ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅವರ ಆಚಾರ ವಿಚಾರ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿವೆ. ಕೊಳುಂಬನನ್ನು ಕೇಂದ್ರಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಪಣಿಯ ಮಕ್ಕಳ ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಾರು ಮುಖಗಳನ್ನು ಕಡೆದಿರಿಸಿ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭದ ತಳಹದಿಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದರೆ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಈಗಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೊಸ ಆಯಾಮವೇ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಹೇಗೂ ಸಿನಿಮಾದ ನಾಯಕನನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ನಯ [Sophisticated] ಗೊಳಿಸಿದ್ದರು. ಅವನಾದರೂ ಪಣಿಯ ಮಕ್ಕಳ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆ, ಅಸಕ್ತತೆ, ಒರಟುತನಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಹೇಳಿ ತಿದ್ದುತ್ತಾ ಆ ಮೂಲಕ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಈಗಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹತ್ತು ಪಾಲು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಿನಿಮಾ ಆಗುತ್ತಿತ್ತೇನೊ. ಪಣಿಯರ ಪೂರ್ಣ ಜೀವನದ ಚಿತ್ರ ಸಿಕ್ಕದೆ ಅದರ ಒಂದು ಇಣುಕು ನೋಟ ಮಾತ್ರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದರೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಅದೂ ಸಹ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ಖೇದವಾಗುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರವಾಗಿರುವ ಭಾರತೀಸುತರ ಇತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗಿಂತ 'ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆ' ಸ್ವಲ್ಪ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ್ದಾದರೂ ಸಿನಿಮಾ ಆಗಿ ಇತರ ಎರಡು ಚಿತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಕೀಳಾಗಿರುವುದು ಒಂದು ವಿಪರ್ಯಾಸ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಅರಿವು, ಮಾನವೀಯತೆ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಸುತರ ಕಥೆಗಳು

ಸುಬ್ರಾಯ ಚೊಕ್ಕಾಡಿ

ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಜನಜೀವನದ ನಡುವಿನ ಬಿಡಿಸಲಾಗದ ಗಾಢ ಸಂಬಂಧದ ದಟ್ಟ ಅರಿವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಯಾವ ಲೇಖಕನೂ ತನ್ನ ಪರಿಸರ ಹಾಗೂ ಸಮಕಾಲೀನ ಬದುಕಿನತ್ತ ಬೆನ್ನು ಹಾಕಲಾರ. ಆ ಮೂಲದ್ರವ್ಯಗಳ .ಗಟ್ಟಿ ನೆಲಗಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾದ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸುವ, ಬದುಕಿನ ಕುಲುಮೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ಹೊಸ ಹೊಳವಿನಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುವ, ಅರ್ಥೈಸುವ ಯತ್ನವನ್ನು ಲೇಖಕನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮರೆತಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಸಾಹಿತಿಯು ಬೂರ್ಜ್ವಾ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೂ, ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಹೊರೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬರಹಗಾರನು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಅವನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಅವನನ್ನು ಸಮಾಜದ ಒಂದು ಘಟಕವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕೃತಿಯನ್ನು ಆತ ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನ ನೋವು ನಲಿವುಗಳಿಗೆ ಪಡಿನುಡಿಯಬೇಕು; ಸಮಾಜದ ನಿಷ್ಠುರ ಸತ್ಯ, ಸತ್ವವನ್ನು ಬೆಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಸ್ವರವು ಹಿಂದೆಂದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಈಗ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿದೆ ಇದು, ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಅತಿರೇಕ ಅಂತರ್ಮುಖವಾಗುತ್ತಾ, ಪ್ರತಿಮೆ ಸಂಕೇತಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ವೈಭವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಪರಿಸರವನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಮರೆತು, ಸ್ವಂತದ ಗೋಳಿನಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತು ಲಕ್ಸುರಿಯಾದುದಕ್ಕೆ ಮೂಡಿಬಂದ ತೀವ್ರಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ. ನವೋದಯ ಬರಹಗಾರರ ಮೇಲೆ ನವ್ಯರ ಆರೋಪಗಳು ಹಾಗೂ ನವ್ಯರ ವಿರುದ್ಧ ಈಗ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಬರಹಗಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಭಾರತೀಸುತರ ಕೆಲವು ಕತೆಗಳನ್ನು ಕಾಲದ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುವುದು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ದಿ। ಭಾರತೀಸುತರು ಜನಪ್ರಿಯ ಕತೆಗಾರರು. ಹಲವಾರು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದವರು. ಅವರ ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಸಿನಿಮಾ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದು ಸಾಕಷ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ನನಗಿರುವ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಗೌರವ-ಇವು ಅಡ್ಡಬಾರದಂತೆ ಅವರ ಕೆಲವು ಕತೆಗಳನ್ನು (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ 'ಮಾದಯ್ಯ ಮತ್ತು ವೇಣುವಿನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು', 'ಚಿಂಬ ಹಿಡಿದ ಮೀನು' ಮತ್ತು 'ಕರೆಗೆ ಓಕೊಟ್ಟ ಕಾರ್ಡೀಲಿಯಾ' ಸಂಕಲನಗಳು) ನೋಡುವ ಮೂಲಕ, ಅವರ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಲೇಖಕರಂತೆ ಭಾರತೀಸುತರೂ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಪ್ರೇಮ, ಬಡತನ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಚಳವಳಿ, ದಲಿತವರ್ಗದ ಸಮಸ್ಯೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕತೆಗಳಿಗೆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

'ಮಾದಯ್ಯನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು', 'ವೇಣುವಿನ ಕೊನೆಯದಿನಗಳು', 'ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ', 'ನಮ್ಮ ಎಲುವುಗಳ ಮೇಲೆ' ಮೊದಲಾದ ಕತೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪ್ರೇಮ, ಬಡವರ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಕಂಪೆ, ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪತನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು, ಈ ಕತೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿವೆ. 'ಮಾದಯ್ಯನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು' ಕತೆ ಇಂದು ನೋಡಿದಾಗಲೂ, ಒಂದು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ಣವಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕತೆ ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳದ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾದಯ್ಯನಂಥ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ಸಣ್ಣಹಳ್ಳಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡಿದ ಜನಜಾಗೃತಿ, ಜಮೀನ್ದಾರರ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆಸಿದ ಹೋರಾಟ ಇವು ಉದ್ರೇಕವಿಲ್ಲದೆ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ. ಇಸ್ಪೀಟಿನ ಮನೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರಗುಡಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ನೈತಿಕತೆಯ ಪತನವನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಸಿದರೆ, ವೇಣು ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮನಂಥ ಕಳ್ಳರನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕತೆಯ ಸಸ್ಪೆನ್ಸ್ ಓದುಗರನ್ನು ರಂಜಿಸಬಹುದು.

'ಚಿಂಬ ಹಿಡಿದ ಮೀನು', 'ಪೊನ್ನಪಾಪಾತಿ', 'ಜೇನು ಕಹಿ', 'ಕೊಳುಂಬನ ಉರಾಟ', 'ತಿಮ್ಮಡುವಿನ ಹುಲಿ ಬೇಟೆ' ಮೊದಲಾದ ಕತೆಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿಸಬಹುದು. ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯುಳ್ಳ ಕತೆಗಳು. ಕೊಡಗಿನ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿನ ಗಡಿಪ್ರದೇಶವಾದ ವೈನಾಡಿನ ಕಾಡು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಪಣಿಯರು, ಜೇನುಕುರುಬರು, ಕೊಡಗಿನ ಕೊಡವರು ಮೊದಲಾದವರ ಜೀವನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಪ್ರೇಮ ಕಾಮಗಳು ಈ ಕತೆಗಳ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿವೆ.

ಈ ಎರಡೂ ಗುಂಪಿನ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಮೇಳೈಸಿಕೊಂಡು ದಟ್ಟವಾಗಲು ಯತ್ನಿಸಿದ ಮೂರನೇ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ 'ಟೊಳ್ಳು ನಂದೀಮರ', 'ದಾರಕಿತ್ತ ಗಾಳಿಪಟ', 'ಅನ್ನುವಿನ ನೋಂಪಿ', 'ಮಾಯಮ್ಮ ಮಾಯಿಯ ಕೂಡಾವಳಿ', 'ಕರೆಗೆ ಓಕೊಟ್ಟ ಕಾರ್ಡೀಲಿಯಾ' ಮೊದಲಾದ ಕತೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಬಹುದು.

ಈ ಕತೆಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಿಂತ ಅವುಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮನೋಭಾವ, ಕಥಾ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಭಾರತೀಸುತರ ಧೋರಣೆಗಳು ನನಗಿಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಸೊಗಸಾಗಿ ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಈ ಕತೆಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಗುರಿಯಾದಾಗ, ಕತೆಗಾರನ ಆಶಯ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತವೆ. ಕತೆಗಾರಿಕೆಯು ಬದುಕಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ತರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ಯೆ ವಾಸ್ತವಗಳನ್ನು ಆವರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಇಂದು, ಸೊಗಸಾದ ಕತೆಗಾರಿಕೆಯ ಮೌಲ್ಯವೆಷ್ಟು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಲಾರದೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಾರತೀಸುತರು ಸೊಗಸಾಗಿ ಸರಳವಾಗಿ, ಸರಾಗವಾಗಿ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಬಲ್ಲರು.

ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿ ಕತೆಯ ಆಪ್ತತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತ ವಾದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಓದುಗರಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತವೆನಿಸುವ 'ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ'ಯು ಕುತೂಹಲ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಅಧಿಕಗೊಳಿಸಲು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶಗಳು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸರಳ ಕತೆಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕೃತಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ ಎಂಬುದು ಈ ಕತೆಗಳನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಓದಿದರೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದರರ್ಥ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅರಿವು ಹಾಗೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯು ಕತೆಗಾರಿಕೆಗೆ ಅವಶ್ಯವಲ್ಲ ಎಂದಲ್ಲ. ಅವು ಇಲ್ಲಿ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಚರ್ಮದ ಹಾಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇವನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗ ದಾಗ, ಅಥವಾ ಕಥೆಯ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೂ ಇದಕ್ಕೂ ಸಾರ್ಥಕ ಅವಿನಾ ಸಂಬಂಧ ಏರ್ಪಡ ದಾಗ, ಇಂಥ ತೊಂದರೆಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಕತೆಗೂ, ಉತ್ತಮಿಕೆಯ ಭ್ರಮೆಯು ಆನರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶವು ಲೇಖಕನ ಕಾಳಜಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರದೆ, ಅವನ ನಿರ್ವಹಣಾ ಶಕ್ತಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಇದೇ ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಲೇಖಕನ ಕಾಳಜಿಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ವಿರೋಧಾಭಾಸವೆನ್ನಿಸುವ–ಅಪಾಯವೂ ಇದೆ ಎಂಬು ದಕ್ಕೆ ಭಾರತೀ ಸುತರೇ ಸಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿಯನ್ನು, ಪ್ರಗತೀಶೀಲ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಯಾರೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. 'ಮಾದಯ್ಯನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ'ನ ಮಾದಯ್ಯನ ಹೋರಾಟ, ಕಿಸಾನ್ ಸಂಘಟನೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯುಳ್ಳ 'ಕುಡುಕನ ಕೊಡುಗೆ'ಯ ವೀರಣ್ಣ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಫಂಡಿಗೆ ಹಣ ಕೊಡುವ ಘಟನೆ; ಭ್ರಷ್ಟ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ 'ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಹೂವು' ಕತೆಯ ವಾಸು ಹಾಗೂ 'ಕಾವೇರಿ ಒಲಿದಿತ್ತ ಕನ್ಯೆ' ಕತೆಯ ಸೋಮಯ್ಯ, ಚೀನಿ ಆಕ್ರಮಣದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ 'ನಮ್ಮ ಎಲುವು ಗಳ ಮೇಲೆ' ಕತೆ, ಇಸ್ಪೀಟಾಟದ ಮನೆಯಾದ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರಗುಡಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳೆಲ್ಲ ಭಾರತೀಸುತರ ಈ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕತೆಗಾರರು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬದುಕನ್ನು ಹೊರಗಿನಿಂದಲೇ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಕತೆಗಳೆಲ್ಲ ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆಯ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದೆ, ಬರಿಯ ಭಾವುಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ, ಸುಲಭ ಪರಿಹಾರ ವೊಂದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯಾಗುತ್ತವೆ. 'ಮಾದಯ್ಯನ ಕೊನೆಯ ದಿನ ಗಳಲ್ಲಿ' ಮಾದಯ್ಯನು ಜಮೀನ್ದಾರರ ಜೀವವನ್ನು ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಉಳಿಸಲುಹೋಗಿ ತಾನೇ ಆಹುತಿಯಾಗುವ ಸಂದರ್ಭ ಮತ್ತು ಆಗ ಅವನು ಗೆಳೆಯರಲ್ಲಿ 'ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿರಿ, ಆದರೆ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೈಕೊಳ್ಳ ಬೇಡಿರಿ' ಎಂದು ಸಂದೇಶ ನೀಡುವುದು; 'ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಹೂವು' ಕತೆಯ ವಾಸು ಅನೇಕ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಯೂ ಕೊನೆಗೆ 'ತುಳಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯನ್ನು ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಡಿ ಆದರಿಸುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಹೇಳು ವುದು, ತನ್ನ ವೈರಿಯ ಮಗಳನ್ನೇ ರಕ್ಷಿಸಿ ಅವಳಲ್ಲಿ ವೀರಣ್ಣ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಫಂಡಿಗೆ ಹಣ ಕೊಡುವುದು–ಮೊದಲಾದ ಸಂಗತಿಗಳೆಲ್ಲ ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಇಂಥ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಭಾರತೀಸುತರು' ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಆಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರ ಕಥೆಗಳ ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆ, ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪರಿಹಾರ ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧದ ಸಡಿಲತೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ಅಸಂಗತತೆ–ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಈ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಮನೋಧರ್ಮವು, ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯುಳ್ಳ ಕತೆಗಳಿಗಿಂತ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯುಳ್ಳ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಚಿಂಬ ಹಿಡಿದ ಮೀನು', 'ಜೇನು ಕಹಿ', 'ಕೊಳುಂಬನ ಉರಾಟಿ' ಮೊದಲಾದ ಕತೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯು ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಪ್ರೇಮ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಮೆರುಗಿನ ಅಂಶವಾಗಿ ಬಂದಿದೆಯಷ್ಟೇ ವಿನಹ ಆಯಾ ಜನಸಮುದಾಯದ ನೈಜ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು, ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ಚಿಂಬ ಹಿಡಿದ ಮೀನು' ಕತೆಯನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ: ಇಲ್ಲಿ ಚಡೆಯ ಮೊರನ ಮತ್ತು ಮಾಚಿಯ ದಾಂಪತ್ಯದ ನಡುವೆ ಚಿಂಬ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ, ಚಿಂಬ ಮತ್ತು ಮಾಚಿಯ ಸಂಬಂಧದಿಂದಾಗಿ ಚಡೆಯ ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ಅವರ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಒತ್ತುಕೊಡುವುದರ ಬದಲಾಗಿ, ಚಿಂಬ ಮತ್ತು ಮಾಚಿಯರನ್ನು ಸಿನಿಮೀಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದುಗೂಡಿಸುವುದರತ್ತಲೇ ಭಾರತೀಸುತರು ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವ್ಯಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕತೆ ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದಾಗ, ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರೇಮ ಕಥೆಯೊಂದರ ಅನುಭವ ನಮಗಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಪಣಿಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಚಯ ನಮಗೆ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. 'ಕೊಳುಂಬನ ಉರಾಟಿ' ಕತೆಯೂ ಅಷ್ಟೆ: ಆನೆಯೊಂದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬಿಡುತ್ತದೆ! ಇದೇ ರೀತಿ ಉಳಿದ ಕತೆಗಳಲ್ಲೂ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ನಾಟಕೀಯವೆನ್ನಿಸುವ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಭಾರತೀಸುತರು ತಮ್ಮ ಕತೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಂದರೆ, ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಭಾರತೀಸುತರು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅರಿವನ್ನು ಸಾಕಾರ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಪ್ರಥಮ ನೋಟಕ್ಕೆ ಅನ್ನಿಸಿದರೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ, ಅವರು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಸೈಸ್ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸುಲಭ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಜೋತು ಬೀಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಥೆಗಾರರಾಗಿ ಭಾರತೀಸುತರು, ಇತರ ಹೆಚ್ಚಿನೆಲ್ಲ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಲೇಖಕರಂತೆ ಸೋಲುವುದು ಇಲ್ಲೇ.

ಈ ಒಟ್ಟು ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಕೋಣದಿಂದಲೂ ನೋಡಬೇಕು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿದ ತಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಗಳತ್ತ ಭಾರತೀಸುತರು ಮಾನವೀಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋಣದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶದ ವೈರಿಗಳೆನಿಸಿದ ಜಮೀನ್ದಾರರನ್ನು

ಬದುಕಿಸಲು ಹೊರಟ ಮಾದಯ್ಯ, (ಮಾದಯ್ಯನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು) ಕಳ್ಳನಾಗಿದ್ದು ಬಡವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವೇಣು (ವೇಣುವಿನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು) ಅನ್ಯಜಾತಿ ಯವನನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿದುದದರಿಂದಾಗಿ ತಂದೆಯ ಕೋಪಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿದ್ದರೂ, ಕೊನೆಗೂ ಮುತ್ತಣ್ಣನನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡ ಮಗಳು ತಂಗು (ಕರೆಗೆ ಓಕೊಟ್ಟ ಕಾರ್ಡೀಲಿಯಾ), ಪತ್ನಿಯ ಸುಖಕ್ಕೆ ಮುಳ್ಳಾಗದೆ ಅದನ್ನು ಶಾಶ್ವತಗೊಳಿಸಿ, ತನ್ನ ಬದುಕನ್ನು ಬಣಗಿಸಿ ಕೊಂಡ ಕಾಳಪ್ಪ (ದಾರಕಿತ್ತ ಗಾಳಿಪಟ) ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲ ಭಾರತೀಸುತರ ಈ ದೃಷ್ಟಿ ಕೋಣದ ಫಲಗಳು. ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಷಮತೆಗಳಿಗೆ ದೂರಾಗಿ ಕೊನೆಗೂ ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಾಳದಿಂದ ಚಿಮ್ಮಬಲ್ಲ, ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಬಲ್ಲ ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಲು ಭಾರತೀಸುತರು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೇನೋ ಎಂದು ಇವರ ಕತೆಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಅನ್ನಿಸ ದಿರದು. ಆದರೆ, ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋಣಕ್ಕೆ ತಾತ್ವಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಇವರ ಮಾನ ವೀಯತೆಯೂ ಒಂದು ದೌರ್ಬಲ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಕಥೆಯ ಸವಾಲನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾರದ್ದಕ್ಕೇ ಅವರು ಮಾನವೀಯತೆಯ ಮುಸುಕನ್ನು ಎಳೆದು ಸುಲಭ ಪರಿಹಾರ ದಲ್ಲಿ ತಲೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ಮತ್ತು ಈ ಮೂಲಕ ಸುಲಭವಾಗಿ ಓದುಗರನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೇನೋ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಂದರೆ, ಭಾರತೀಸುತರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅರಿವು, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಾನವೀಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋಣ–ಅವರ ಕತೆಗಾರಿಕೆಯ ಚಾಲಕ ಜೀವ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದೇ ನನ್ನ ಮುಖ್ಯ ತಕರಾರು. ಇದು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟ ವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅವರು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬೇಕು. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪದಗಳೊಂದಿಗೇ ಹಳೆಗನ್ನಡ ಭಾಷಾವಶೇಷಗಳನ್ನು ಕಲಬೆರಕೆ ಮಾಡಿದ, ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸುವ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅವರು ಕಥೆಗಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಪಾತ್ರಗಳು ಮಾತ್ರ ತೀರಾ ಗ್ರಾಂಥಿಕವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಕೆಳಗಿನ ಅವತರಣಿಕೆಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

೧) "ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೀನು ಈ ಸಂಕಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಹಿಸಿದೆ ಮಂಜೂ"—ಮಾದಯ್ಯ ಮಡದಿಯ ಕುರುಳುಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಬೆರಳು ಆಡಿಸಿದ. "ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯು ಬೆಂಗಾವಲಿಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ, ನಾನು ಈ ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ತಾಳಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸೆರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಂತೆಯ ಕಾರ್ಮುಗಿಲು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದಾಗ, ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯೇ ನನಗೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸಲಿಹ ಬೆಳ್ಳಿ ಬೆಳಕಾಗಿದ್ದಿತು."

"ಅಹುದು, ಪ್ರೀತಿ ಕೇಡನ್ನು ಕೊನರಿಸಬಲ್ಲುದು" ಮಂಚಮ್ಮನ ಕೊರಳಿಂದ ನುಡಿಗಳು ಹರಿದವು............(ಮಾದಯ್ಯನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು)

೨) "ನಾನು ಮೀನೇ?" ನಡುಗುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ (ಮಾಚಿ) ಕೇಳಿದಳು.

"ನೀನು ಒಡಲನ್ನು ತುಂಬುವ ಮೀನಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ..........."

"ಆದರೇನು ?" ಮಾಚಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಚಿಂಬನ ಹೊಳೆಯುವ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು

ನೋಡಿದಳು.

"ನೀನು ನನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ತುಂಬುವ ಮೀನು. ನನ್ನ ಎದೆಯ ನಡುವಲ್ಲಿ ಈಜುವ ಮೀನು"...............(ಚಿಂಬ ಹಿಡಿದ ಮೀನು)

ಈ ಮತ್ತು ಇಂತಹುದೇ ಹಲವು ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನೂ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಳಸಿದ ಕೃತಕ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಭಾರತೀಸುತರ ಉದ್ದೇಶ ಹಾಗೂ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ಎರಡೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವಿಗಳ ನಡುವಿನ ಈ ಗ್ರಾಂಥಿಕ, ಕೃತಕ ಸಂಭಾಷಣೆ, ಕೃತಕ ಭಾಷೆ ಅವರ ಈಚಿನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಅನುಭವ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಶಕ್ತ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಡದೆ, ಈ ಸೋಲನ್ನೇ ಮುಚ್ಚಲು ಭಾವುಕವಾಗಿ, ಹುಸಿ ಆದರ್ಶದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಿ, ಆಯಾ ಪಾತ್ರಗಳ ಸ್ವಭಾವ ಗಳಿಗೆ ಅಳವಡದೆ ಕೃತಕವಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಪ್ರೀತಿ-ಸರಳ, ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಪ್ರೀತಿ–ಭಾರತೀಸುತರ ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವದ ಗಟ್ಟಿ ಬೆನ್ನೆಲುಬಿಲ್ಲದ ಈ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಮೆರುಗು ಕೊಡಲೆಂದು ಸಾಮಾಜಿಕತೆ, ದೇಶಪ್ರೇಮ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿವರಗಳು ಬಂದಿವೆಯಷ್ಟೇ ವಿನಹ ಅವು ಭಾರತೀಸುತರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿಲ್ಲವೇನೋ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಅವು ಅವರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದ್ದರೂ, ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ಫಲಿತವಾಗಿಲ್ಲ ವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅವರ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಲೇಪನದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಕಾಣುತ್ತವೆ.

ಅವರ ಕತೆಗಳು ವೈಯಕ್ತಿಕತೆಯತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕಥನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ನಡೆದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನೇ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು. ಅವರ ಕಥೆಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಸ್ತಾರಗಳನ್ನು ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಸಂಕುಚಿತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸ ತೊಡಗಿದವು. ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಸ್ವರೂಪ ಕೊಡುವ ವಿಸ್ತೃತ ಉದ್ದೇಶವುಳ 'ಮಾದಯ್ಯನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು' ಹಾಗೂ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯ ಉಪಯೋಗದಿಂದ ದಟ್ಟವಾಗಲೆಳಸುವ, ತಂದೆ ಮತ್ತು ತಿರಸ್ಕೃತ ಪತ್ನಿಯ ಮಗನ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧದ ವಿಭಿನ್ನ ನೋವಿನ ಸೆಳೆತಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಹೊರಡುವ ಸೀಮಿತ ಕ್ಷೇತ್ರದ 'ಟೊಳ್ಳು ನಂದೀಪುರ' ಕಥೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದೀತು. ಭಾರತೀಸುತರು ಪ್ರಗತಿಶೀಲತೆಯ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತುಂಬಲು ಇಂಥ ಬದಲಾವಣೆಯತ್ತ ನಡೆಯುವ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅವರು ಪ್ರಗತಿಶೀಲತೆಯ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ಎರವಾದುದು ಮತ್ತು ನವ್ಯತೆಯ ಒಳಗಿನಿಂದ ನೋಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗದುದು ಅವರು ಅನುಭವಿಸಿದ ಪ್ರಮುಖ ಸೋಲಾಗಿದೆ.

ಕಾಲದ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಭಾರತೀಸುತರ ಕತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅನಿಸುವ ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಇಷ್ಟು ಹೇಳಬಹುದು. ಭಾರತೀಸುತರಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಷಮತೆಯ ಅರಿವು ಇದೆ. ಅದನ್ನು ಕತೆಯಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ಅಭಿಲಾಷೆಯೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು

ದಟ್ಟವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಾಗಲೀ, ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಾಗಲೀ, ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ಭಾಷೆಯಾಗಲೀ ಅವರಿಗೆ ಒಲಿಯದಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅವರು ಮಾನವೀಯತೆಗೆ ಶರಣಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ, ಈ ಮಾನವೀಯತೆ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರ ದೌರ್ಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಭಾವುಕವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆಯೇ ವಿನಹ, ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದ ಚಿರಂತನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಶಕ್ತ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಅಲ್ಲ.

ಇದರಿಂದಾಗಿಯೇ ವಿಪುಲ ಅನುಭವವಿದ್ದು, ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಯೂ, ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಲುಪುವಂತೆ ಬರೆಯುವ ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದು, ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಹೊಸದೇನನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗದೆ, ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕಾಲದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಹೊಸ ಹೊಳಪಿನಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಲಾಗದೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಉಳಿಯಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಕತೆಗಾರ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲೇ ಕೈತಪ್ಪಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ದಟ್ಟ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅರಿವಿನೊಂದಿಗೆ, ತಾತ್ವಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಒಳಗಿನಿಂದಲೂ ನೋಡುವ, ಭಾಷೆಯನ್ನು ಶೋಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಶ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದುದು ಭಾರತೀಸುತರ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಅವರ ಕಾಲದ ಇನ್ನಿತರ ಹಲವು ಜನಪ್ರಿಯ ಲೇಖಕರ ಸೋಲು ಆಗಿದೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಮಿನಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳು

ಹೆಚ್. ಆರ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ

ಬೃಹತ್ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದುವಷ್ಟು ಸಮಯ ಮತ್ತು ತಾಳ್ಮೆಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾದ ಓದುಗರಿಗೆ ಕಿರು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಅಪ್ಯಾಯಮಾನವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಬಹುದು. ಯಾಂತ್ರಿಕವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳು-ಜೀವನದ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು-ಇವುಗಳಿಂದ ಸಮಯದ ಅಭಾವವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ—ಸದಾ ದೈಹಿಕ ಮಾನಸಿಕವಾದ ಒತ್ತಡಗಳಿಂದ ತಾಳ್ಮೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಸಮಯದಲ್ಲೋ ಕೆಲಸದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಕೊಂಚ ಬಿಡುವಿನ ಕಾಲದಲ್ಲೋ ಓದಲು 'ಮಿನಿ' ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಉಪಯುಕ್ತವೆನಿಸಬಹುದು ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಬಗೆಯ 'ಮಿನಿ' ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಅವತಾರವಾಯಿತೆಂದು ತೋರುವುದು

'ಮಿನಿ' ಕಾದಂಬರಿಯೆಂದರೆ ಪುಟದ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಕಿರಿದಾಗಿರುವುದೆಂದರ್ಥವಲ್ಲ. 'ಕಾದಂಬರಿ' ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಯಾವ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಅಗತ್ಯವಿದೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಇರಲೇಬೇಕೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಯ. ಹೇಳಬೇಕಾದುದನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವುದು 'ಮಿನಿ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಗುಣವೆಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಪಾತ್ರಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಘಟನೆಗಳ ಮಹತ್ವದಲ್ಲಾಗಲಿ ಕಾದಂಬರಿಗೂ 'ಮಿನಿ' ಕಾದಂಬರಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ತಂತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೀಳ್ಗತೆಯೂ 'ಮಿನಿ ಕಾದಂಬರಿ'ಯೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎಂಬುದು ನಾವು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ[1].

ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಯ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಭಾರತೀಸುತರು ನಾನೂರು-ಐನೂರು ಪುಟಗಳ ವಿಸ್ತಾರದ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದವರು ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಲೆವಾಗಿ 'ಮಿನಿ' ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಪೆಟ್ರೀಷಿಯಾ' ಮತ್ತು 'ಕಂದನನ್ನು ಕದ್ದವನು' (ಈ ಹೊತ್ತಗೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಿನಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿವೆ) ಅವರ ಈ ಪ್ರಯೋಗದ ಜೀವಂತ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಕಂದನನ್ನು ಕದ್ದವನು ನಲುವತ್ತೊಂಬತ್ತು ಪುಟಗಳ ಕಾದಂಬರಿ. ಅದೇ ಹೊತ್ತಗೆಯಲ್ಲಿರುವ "ಇಲಿ ಮತ್ತು ಹಾವು" ಅರುವತ್ತೊಂದು ಪುಟಗಳ ಕಾದಂಬರಿ. ಭಾರತೀಸುತರು ಬರೆದ (ಕಾದಂಬರಿಯೆಂದು ಹೆಸರಿಸಿದ) ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಕಂದನನ್ನು ಕದ್ದವನು' ಅತ್ಯಂತ ಕಿರಿಯದು. ಜೇಬುಕಳ್ಳ ವೇಲುತಂಬಿಯು ತನ್ನ ಅನಧಿಕೃತ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವನ್ನು ಸಾಕಲು ಪಾಡು ಪಟ್ಟು ಕೊನೆಗೆ ತಾನೇ ಕಂದನನ್ನು ಕದ್ದವನೆಂಬ ದೂರಿಗೆ

---

1. ಮಿನಿಕಾದಂಬರಿಗಳ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದು ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲ.

ಪಕ್ಕಾದ ಕಥೆಯೇ ಇದರ ವಸ್ತು. ಸಮಾಜದ ಕೆಳ ಹಂತದವರ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿಯುಳ್ಳ ಭಾರತೀಸುತರು ತನ್ನ ಇತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಣಿಯರಂತಹವರ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಜೇಬು ಕಳ್ಳನ ಬಾಳುವೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೇಬುಕಳ್ಳನಾದರೇನು? ಆತನಿಗೂ ಹೃದಯವಿದೆ. ತನ್ನ ಕರುಳಿನ ಕುಡಿಯೆಂಬ ಅಕ್ಕರೆಯಿದೆ. ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಘಟನೆಗಳು—ಪಾತ್ರಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ನೋಡಿದಾಗ ಇದನ್ನು 'ಮಿನಿ' ಕಾದಂಬರಿಯೆನ್ನಬಹುದೇ ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಮೂಡುತ್ತದೆ.

'ಇಲಿ ಮತ್ತು ಹಾವು'— ಕಳ್ಳ ಸಾಗಾಣಿಕೆಯ ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರದ ವಸ್ತುವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ; ಕಳ್ಳ ಸಾಗಾಣಿಕೆಯು ಒಂದು ಕಲೆಯೇ. ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಪಡಬೇಕಾದ ಪಾಡೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಲೇಖಕರು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ 'ಪ್ರೇಮ'—ಹೆಣ್ಣಿನ ಆಕರ್ಷಣೆ—ಅದರಲ್ಲಿಯ ನಿರಾಸೆ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ವಿಚಿತ್ರ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರವನ್ನೂ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಎರಡೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಸಮಾಜದ ಒಂದೊಂದು ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ದಲಿತರ-ನಿರುಪಾಯರಾಗಿ ಪಾಪ ಕೂಪಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಸಂಕಟ ಪಡುವವರ ಮಾನಸಿಕ ತುಮುಲವನ್ನು ಬಾಳಿನ ಬವಣೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದರೆ 'ಇಲಿ ಮತ್ತು ಹಾವು' ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಮಿನಿ ಕಾದಂಬರಿಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹಿತವಾದ ಭಾಷೆ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಾಡುವ ಸಹಜ ಭಾಷೆ ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ. ಭಾರತೀಸುತರು ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೊಸ ಆಯಾಮದಲ್ಲಿ ಸಫಲತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿಯಾದರೂ ಉತ್ತಮ 'ಮಿನಿ' ಕಾದಂಬರಿಯೆನಿಸಬಹುದಾದ 'ಪೆಟ್ರೀಷಿಯಾ' ಭಾರತೀಸುತರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೊಡುಗೆಯೆನ್ನಬಹುದು. 'ಕಂದನನ್ನು ಕದ್ದವನು' ಮತ್ತು 'ಇಲಿ ಮತ್ತು ಹಾವು'ಗಳಂತೆ ಇದು ಚಿಕ್ಕದಾದ ಕಾದಂಬರಿಯೇ, ಕೇವಲ ಎಂಬತ್ತು ಪುಟಗಳಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳದ್ದು. ಆ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಸಮಾಜದ ಒಂದು ಮುಖದರ್ಶನ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಇದು ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖದ ದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಕಥೆ-ಘಟನೆಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಮೂರಕ್ಕೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿವೆ; ಮಹತ್ವಗಳಿವೆ.

ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಿಂದ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯಿಂದ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟು ದರ್ಪದ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಆಂಗ್ಲ ಕುಟುಂಬದ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳೊಬ್ಬಳ ಬಾಳಿನ ಕೆಲವು ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಕಾದಂಬರಿ ಪೆಟ್ರೀಷಿಯಾ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಹೆಸರೇ ಸುಚಿಸೂವಂತೆ ಇದರ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದು ಪೆಟ್ರೀಷಿಯಾ. ಜೇಮ್ಸ್ ಸಿಲ್ವರ್ ವಾಟರ್ ಮತ್ತು ತಂಗಪ್ಪನ್ ನಾಯರ್ ಉಳಿದೆರಡು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರಗಳು. ವೈನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂರು ಎಕರೆ ಕಾಫಿ ತೋಟದ ಮಾಲಿಕನಾಗಿದ್ದ ಆಂಗ್ಲ

ಗೃಹಸ್ಥ ಮಿಸ್ಟರ್ ಗಾರ್ಡನ್ ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾಳ ತಂದೆ. ಭವ್ಯವಾದ ಬಂಗಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜೋಚಿತ ವೈಭವದಿಂದ ಆ ತಂದೆಯೇನೋ ಮಗಳನ್ನು ಸಲಹಿದ್ದ. ಧೈರ್ಯ–ಸ್ಥೈರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡೆ-ಹವ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಮಗನಂತೆ ಬೆಳೆಸಿದ್ದ. ಆದರೆ ಮಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ವಂಚಿತಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದ. ತಂದೆಯ ಕಾಲಾನಂತರ ದೊರೆತ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ತಾಯಿಯೆಂದು ಮಾರ್ಜೊರಿ ಕಾಲಿನ್ಸಳನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಆಕೆಯ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಪಡೆದರೂ ಈ ಸಂಬಂಧದ ನಿಜ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾಳಿಗೆ. ಗಾರ್ಡನ್ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಬಿಡಿಸಲಾಗದ ಕಗ್ಗಂಟನ್ನು ಬಿಗಿದಿದ್ದ.

ಭಾರತದ ಬಗ್ಗೆ – ಭಾರತೀಯರ ಬಗ್ಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಆಂಗ್ಲ ತರುಣ ಜೇಮ್ಸ್ ಸಿಲ್ವರ್ ವಾಟರ್ ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ. ಮದುವೆಯ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥ ನಡೆದು ಉಂಗುರಗಳ ವಿನಿಮಯವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದೊಂದು ವಿಷಮ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಯ ಹವ್ಯಾಸವುಳ್ಳ ಪಟ್ರಿಷಿಯಾ ಮೊಲವೆಂದು ಗುಂಡು ಹೊಡೆದು ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದ ತಂಗಪ್ಪನ್ ನಾಯರ್ ಅವಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಧೂಮಕೇತುವಿನಂತೆ ಕಾಲಿರಿಸಿದ. ಗಾಯಾಳುವನ್ನು ಉಪಚರಿಸುವ ಕರ್ತವ್ಯದ ಹೊಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಚಲಳಾದ ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾ ಮೊದಲು ಅನುಕಂಪೆ ಮತ್ತೆ ಪ್ರೀತಿಯ ತೊಡಕಿನಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಹೋದಳು. ಹಿಂದೂ ಸ್ತ್ರೀಯ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಅದನ್ನನುಸರಿಸಲು ಮುಂದಾದಳು. ಇಬ್ಬಗೆಯ ಮನಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ವಾಟರ್‌ನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ವಿವಾಹ ನಿಶ್ಚಿತದ ಸಂಕೇತವಾದ ಉಂಗುರವನ್ನು ಎಸೆದು ಬಿಟ್ಟಳು. ತಂಗಪ್ಪನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ ತನ್ನ ಬಾಳಸಂಗಾತಿಯನ್ನಾಗಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಆಕೆಗೆ ದೊರೆತುದು ಆತನಿಂದ ಕೇವಲ ಸಹೋದರ ಪ್ರೀತಿ. ವಾಟರ್ ಯುದ್ಧದ ಕರೆ ಬಂದು ದೂರವಾದ. ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾ ಇಬ್ಬರಿಂದಲೂ ವಂಚಿತಳಾದಳು.(?) ಆಕೆಯ ರಹಸ್ಯಮಯ ಮಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಳಾದಳು — ಇದಿಷ್ಟು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥಾವಸ್ತು.

ಮೇಲಿನ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಭಾರತೀಸುತರು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಿರು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೇದ್ರ ಬಿಂದುವಾದ ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾಳ ಪಾತ್ರ ಪರಿಪೋಷಣೆ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಜೀವನದ – ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ – ಮನಸ್ಸಿನ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಈ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾಳ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಬಿಳಿಯರು. ಆದುದರಿಂದ ಅವಳ ವೇಷ ಭೂಷಣಗಳು ಆಹಾರ ವಿಹಾರಗಳು ನಡೆ ನುಡಿಗಳು ರೀತಿ ನೀತಿಗಳು ಕಲಿತ ವಿದ್ಯೆ ಎಲ್ಲವೂ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದ್ದವು. ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೊಂದಿ ನಡೆಯಬಲ್ಲವಳಾಗಿದ್ದಳು. ಯೌವನವತಿಯಾದ ಅವಳು ಮೊಲದ ಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಡುವ ಮುನ್ನ ಪ್ಯಾಂಟ್ ಧರಿಸಿ, ಬಾಬ್ ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೈಲಿ ಕೋವಿ ಹಿಡಿದು ಮಬ್ಬಿನಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಕಾಡಿನ ಅಂಚನ್ನು ತಲುಪಿದ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಹುಲಿ ಬೇಟೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ — ಎಂದ ಮೇಲೆ ಅವಳ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಎಂಥ

ವಸೂ ಮೆಚ್ಚಬೇಕಾದದ್ದೇ. ಆದರೆ ಅಂದು ಮಾತ್ರ ಮೋಲಸೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಗುಂಡು ಹಾರಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು ಆಕೆ. ಆವನ ತೊಡೆಗೆ ಬಿದ್ದ ಏಟನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಾಗಲೂ ಸಿಗರೇಟೊಂದನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅಂಜದೆ ತನ್ನ ಆಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ತಾನೊಬ್ಬಳೇ ಆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಾಗಲೂ ಅವಳಿಗೆ ಇರುವ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಮೆಚ್ಚದವರಾರು? ಕ್ಲಬ್ಬಿನಲ್ಲಿ ಜೇಮ್ಸ್ ಸ್ವಲ್ಪ ಅತಿಯಾಗಿಯೇ ಕುಡಿದು ಇವಳ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತು ಇವಳ ಮೈಸುಖ ವನ್ನು ಬಯಸಿದಾಗ ಯಾವ ಅಂಜಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ವಿರೋಧಿಸುವಳು. ತಂಗಪ್ಪನಾಯರ್ ಶೋಧನೆಗೆ ಬಂದ ಪೋಲೀಸ್ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅನುಮಾನ ಬರದರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಳು. ಜೇಮ್ಸ್ ಹೂಡಿದ ಕಪಟದಾಟವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಇದಿರಿಸುವಳು. ಈ ದ್ರೋಹಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅವನ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನೇ ದೂರ ಮಾಡುವಳು. ಜೇಮ್ಸ್ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟು ಕಠೋರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರುವುದು ಆಕೆಯ ದಿಟ್ಟತನದ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ.

ಕೆಚ್ಚೆದೆಯ ಆಕೆ ತನ್ನ ಹುಟ್ಟು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತೀಕದಂತಿದ್ದು, ತಂಗಪ್ಪನಾಯರ್ ಬಗ್ಗೆ ಭಾರತದ ಸಾಧ್ವೀಶಿರೋಮಣಿಯ ನಿಲುವನ್ನೇ ಹೊಂದಿದ್ದುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮಾರ್ಜೋರಿ ಕಾಲಿನ್ಸ್ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಪತ್ರದುದ್ದಕ್ಕೂ ಆತ್ಮೀಯತೆಯ ಎಳೆಯೊಂದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಳು. ತನ್ನ ವಕೀಲರ ಪತ್ರವು ಮಾರ್ಜೋರಿ ಕಾಲಿನ್ಸಳಿಗೆ ಪೆನ್‌ಷನ್ ನೀಡಲು ಸಹಾಯಕ ವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳು ಮಾರ್ಜೋರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿಯಲು ಕಾತರ ಗೊಳ್ಳುವಳು. ತಂದೆಯ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತೆರೆದಾಗ ತಂದೆ ಮಾರ್ಜೋರಿ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ತೆಗೆಸಿದ ಫೋಟೊ ಒಂದು ಸಿಕ್ಕುವುದು. ಆ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಈಕೆ ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲವಳಾಗಿದ್ದಳು. ಅಲ್ಲದೆ ಚಿತ್ರದ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಸ್ಟರ್ ಮತ್ತು ಮಿಸಸ್ ಗಾರ್ಡನ್ ಎಂಬ ಬರವಣಿಗೆಯಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಗೋಪ್ಯ ವೆನಿಸಿದ ತಾಯಿಯ ವಿಚಾರ ತಿಳಿಯುವುದು. ಆಗ ಅವಳಿಗಾದ ಅಸಾಧಾರಣ ಮಾತೃ ವಾತ್ಸಲ್ಯವಂಚನೆಗಾಗಿ ಆಕೆ ಮರುಗಿದಳು.

ಜೇಮ್ಸ್ ದೇಶದ್ರೋಹಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ಇವಳು ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನರಿತು ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ದೂರು ಕೊಡಲು ನೆವ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವಳು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ತಂಗಪ್ಪನನ್ನು ದನಗಳ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ಪೋಲೀಸರ ಜೊತೆ ವ್ಯವಹರಿಸಿದ್ದು ಆಕೆಯ ಸಮಯ ಸ್ಥೈರ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ನಿದರ್ಶನ. ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾ ಪ್ರೌಢಳೂ, ರೂಪವತಿಯೂ, ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯೂ, ವಿದ್ಯಾವತಿಯೂ ಆಗಿದ್ದು ಹತ್ತು ಜನರನ್ನು ಠೀವಿಯಿಂದ ಆಳುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವಳೂ ಅಲ್ಲದೆ ತಂದೆ ಗಳಿಸಿದ್ದ ಕಾಫಿ ತೋಟದಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಆದಾಯವೂ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವಳ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ತೋಟದ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಆಕೆಯ ಗೌರವಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದ್ದುವು. ಆಳರಸರ ಜಾತಿಯವಳೆಂಬ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆಯೂ ಆಕೆಗಿತ್ತು. ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ ಜೇಮ್ಸ್‌ನೊಡನೆ ಊಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸಿದರೂ ಅವನು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮನಾಗಿದ್ದರೂ, ಆತ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ತನ್ನ ಶೀಲ

ವನ್ನು ಬಲಿಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ವರ್ತನೆಗೆ ಮೀರಿದ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಛಾಯೆಯನ್ನು ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು.

ಸ್ತ್ರೀ ಸಹಜವಾದ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈಕೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿವೆ. ತಾನು ಪೊಲದ ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಹೋಗಿ ತಿಳಿಯದೆ ಯುವಕನೊಬ್ಬನನ್ನು ಗುಂಡಿಟ್ಟು ಹೊಡೆದು ಸಾಯಗೊಳಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆಕೆಗೆ ಅನುಕಂಪೆಯಿದೆ. ಆತನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವಿರೋಧಿಯೆಂದೂ, ವಿದ್ರೋಹಿಯೆಂದು ತಿಳಿದೂ ಆತನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ್ದೂ, ಆತನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತೋರಿದ್ದು, ತನ್ನ ಜೀವನ ಸಂಗಾತಿಯನ್ನಾಗಿ ಪಡೆಯಲು ಬಯಸಿದ್ದು ಆಕೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು. ತನ್ನವರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂಡಾಯಗಾರನಾದರೂ ತಂಗಪ್ಪನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲೇಬೇಕೆಂಬ ದೃಢ ಮನಸ್ಸು ಆಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಅವಳ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ದೂರವಾದ ಆತ ಕೊನೆಗೆ ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಆದ ವ್ಯಥೆ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ.

ಮಿಸ್ಟರ್ ಗಾರ್ಡನ್ ತನ್ನ ಊರಾದ ಲಂಡನ್ನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿಯೆ ತನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾ ಅಲ್ಲಿ ಇರಲು ಇಷ್ಟ ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿ ತಂದೆಯನ್ನು ಬೇಟಿಯಾದ ಬಿಳಿಯಳನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲವು ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ಜೇಮ್ಸ್‌ನ ದ್ವಿಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಭಾರತೀಯರ ಆದರ್ಶ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ ಸಾವಿತ್ರಿ ಕಥೆಗೆ ಆಕೆ ಮಾರು ಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ತಂಗಪ್ಪನಾಯರ್ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಸ್ಮೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದಾಗ ಆಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳಿಗೂ ಅಪಾರ ಗೌರವವುಂಟಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ತನಗಿಲ್ಲವಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂಬ ಮರುಕವೂ ತೋರುವುದು. ತಾಯಿಯ ಹಂಬಲನನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವಳು. ತಂಗಪ್ಪನಾಯರ್ ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಚಿನ್ನದ ಸರ ಹಾಗೂ ಆತನ ತಾಯಿಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಆಸಕ್ತಳಾಗುವಳು. ಆಂಗ್ಲ ವಂಶಜಳಾದರೂ ಜೆಳೆದ ನೆಲೆ ನೆರೆಹೊರೆಯವರ ಸಹವಾಸ, ತಂಗಪ್ಪ ನಾಯರ್‌ನ ಕಟು ಟೀಕೆಯ ನುಡಿ. ಇವುಗಳು ಅವಳನ್ನು ಶುದ್ಧ ಭಾರತೀಯ ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯನ್ನಾಗಿಸಿವೆ—ಎಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿ ಎನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾರತೀಸುತರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನಾರೀತ್ವದ ತುಮುಲ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಪ್ಯಹಿಕ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ನಾರೀತ್ವಕ್ಕೂ ಹೃದಯ ಸಂಬಂಧದ ನೈತಿಕತೆಯ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಪಡೆದ ಭಾರತೀಯ ನಾರಿತ್ವಕ್ಕೂ ಸಂಘರ್ಷವುಂಟಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಸ್ತ್ರೀತ್ವವೇ ಮೇಲುಗೈಯನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ರಸಲೇಪದಿಂದ ಪುಷ್ಟಳಾದ ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಕಥೆಗೆ ಮಾರುಹೋದಳು. ಪರಿಸರದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಭಾರತೀಸುತರಿಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಕಿರು ಕಾದಂಬರಿ

ಕೇವಲ ಮನರಂಜನೆಯ ವಸ್ತುವಾಗಿಲ್ಲ. ಆಳಕ್ಕಿಳಿಯುವವನಿಗೆ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಮೌಲ್ಯ ವೊಂದನ್ನು ತೋರಿಸಬಲ್ಲ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ

ಉಳಿದೆರಡು ಪುರುಷ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಾರತೀಸುತರು ಎರಡು ಧ್ರುವಗಳ ಛಾಯೆ ಯನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕುಟಿಲ, ಸ್ವಾರ್ಥ, ಜನಾಂಗ ಪಕ್ಷಪಾತ ಮುಂತಾದ ಗುಣ ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಧೀರ ಹಾಗೂ ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥ ಜೇಮ್ಸ್ ಒಂದೆಡೆ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಕೇತ. ಜೇಮ್ಸ್ ಮನದ ಕುದುರೆಗೆ ಕಡಿವಾಣವಿಲ್ಲ– ಆದರೆ ತಂಗಪ್ಪನ್ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಈ ಎರಡು ಧ್ರುವಗಳ ಆಕರ್ಷಣೆಗೊಳಗಾಗಿ ನಿಂತಂತೆ ಪೆಟ್ರಿಷಿಯಾಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ ಭಾರತೀಸುತರು ಹೊಸದೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯ ಮಜಲನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಈ 'ಮಿನಿ' ಕಾದಂಬರಿ ಸಮರ್ಥವಾಗುವುದೇ ಎಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ವಿಮರ್ಶಕ ತಲೆ ಕೆರೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಭಾಷೆ ಹಾಗು ಶೈಲಿಗಳು ಸುಲಲಿತವಾಗಿವೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೂ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದಗಳು ಒಂದೆರಡು ಗ್ರಾಮರೂಪ ತಾಳ್ಯ ವಾಗ ಓದುಗರಿಗೆ ಪಕ್ಕನೆ ಅರಿವಾಗಲು ಸುಲಭವಾಗದೇ ತಡೆ ತರುತ್ತದೆ. ಅಡಿಗೆ ಆಳಿನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಮಾಡಾಂ, ಕಾಡತೂಸು, ಚೆಲ್ಲು, ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅರ್ಥ ವಾಗದಿರಬಹುದು. ಆದರೂ ಅದರಿಂದ ಅಂಥ ಪ್ರಮಾದವೇನೂ ಉಂಟಾಗಲಾರದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಕಿರುಕಾದಂಬರಿಯು ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸದ ಓದುಗರಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನು ನೀಡುವುದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಹೀಗೆ 'ಮಿನಿ' ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಂದಲೂ ಭಾರತೀಸುತರು ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ

ಕೆ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಯ್ಯ

“ವರ್ಷವಿಡೀ ಗಿರಿರಾಜನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಕಾವೇರಿಯ ಸ್ತನ್ಯವನ್ನು ಹೀರುತ್ತ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಊರು ಅಂದು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ನಿಕೇತನವಾಗಿತ್ತು.” ಕೊಡಗಿನ ಹಾಲೇರಿ ವಂಶದ ದೊರೆ ಸಿರಿಬಾಯಿ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪನ ಕಾಲದ ಜಾತ್ರೆಯ ಸಮಯದ ಭಾಗಮಂಡಲ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಭಾರತೀಸುತರು ಹೀಗೆ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ತಮಿಳು ನಾಡಿನ ಮಣ್ಣಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಾಲೂಡಿ ತಣಿಸುವ ಕಾವೇರಿ ಮಾತೆಯ ಉಗಮದ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ಪವಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ಭಾಗಮಂಡಲದ ಬಣ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಭಾರತೀಸುತರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಾಶ್ಮೀರವೆನಿಸಿದ—ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪದ್ಭರಿತವಾದ ಆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ. ಆದರೆ ಆ ಭಾಗಮಂಡಲದಂತೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ದಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ನಿಕೇತನವಾಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ಗಿರಿರಾಜಿಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಕಾವೇರಿಯ ಸ್ತನ್ಯಪಾನದಿಂದ ತೃಪ್ತರಾದರೂ ಎಂದೂ ತೂಕಡಿಸದೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ನಿಕೇತನವಾಗಿ – ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ತಾರುಣ್ಯದ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ತಾಳುವ ಭವ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿದ್ದವರು.

ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಗಿರಿಶಿಖರಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಭಾರತೀಸುತರು ಅಲ್ಲಿಯ ರಮ್ಯನಿಸರ್ಗದ ಮೊಲೆವಾಲನ್ನುಂಡು ಬೆಳೆದು ನಿಂತವರು. ಪ್ರಕೃತಿ ರಮಣಿಯ ಕಣ್ಣ ನೋಟದಲ್ಲಿ ಕಾಮಧನುವಿನ ಸಪ್ತ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಕಂಡುಂಡು ಸಂತಸಗೊಂಡವರು. ಕಾಫಿ ಕಿತ್ತಳೆಗಳ, ಏಲಕ್ಕಿ-ಗಂಧಗಳ ತೋಟದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಡಿ ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವನ್ನು ಮೆದ್ದ ಧೀರರ ಕುಡಿಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಪಾಠವನ್ನು ಹೇಳಿದ ಕಲಿಗಳವರು. ಕೈಲ್ ಪೊಳ್ದು ಹುತ್ತರಿ ಹಬ್ಬಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಶುದ್ಧ ನೇಗಿಲಯೋಗಿಗಳಾದ ಕೊಡವರ ನೇಹದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿದವರು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಭಾರತೀಸುತರ ಮಾತು ಮಲೆನಾಡಿನ ರಮ್ಯ ನಿಸರ್ಗದ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿದ ಒಳದನಿಯೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಸುಖ-ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ, ಕೋಪ-ತಾಪಗಳಲ್ಲಿ, ರಾಗ-ವಿರಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಕಾಣಿಸಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ಭಾರತೀಸುತರ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿರಬಲ್ಲುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಯಾರೇ ಆದರೂ ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದೇ – ಆ ಧೈರ್ಯದಿಂದಲೇ ಈ ಲೇಖನ ಬರೆಯ ಹೊರಟದ್ದೇನೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಜೀವನ ಕೊಡಗಿನ ಗಿರಿಸಾಲುಗಳ ಮಡಿಲಲ್ಲೇ ನಡೆದು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಕೊಡಗಿನ ನೆರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯದ ವೈನಾಡಿನ ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳು ಅವರ ಕಾರ್ಯ

ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದ್ದುವು. ಮಲೆಯಾಳದ ಮಾತು–ಕೇರಳೀಯ ಸುಸ್ಕೃತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಅರಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದವರು ಭಾರತೀಸುತರು. ಕೇರಳದ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿಗಳ ನಾಯರರ – ಎರವರ ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ನೋಡಿ ಎಡ ಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ತುದಿಗೇರಿ ಕೇರಳದ ವಿಸ್ತಾರ ಬಯಲುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಿಜಿಗೀಷು ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹರಿಸಿದವರು. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಕೇರಳದ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಭಾರತೀಸುತರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮಿಡಿಡಿದೆ, ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡೆದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ನಂಟು ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ದನಿಗೊಂಡಿದೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತ ಹೋದಾಗ ಅವರ ನಂಬಿಕೆಯ ತತ್ವ, ಅವರ ನರನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಪ್ರಕೃತಿಯ ರಮ್ಯತೆಯ ಸ್ರೋತ ದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಶುಭ್ರ ಕಾಂತಿಯುತವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ಬೆಳ ಕಿನ ವಿಕಿರಣವನ್ನು ಹೊರಸೂಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೆಂತಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಅಳೆಯುವುದು ಅಗತ್ಯ ವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ವೈನಾಡಿನ ಜನಜೀವನದ ಒಂದು ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸುವ 'ಚಿಗುರುಹಾಸಿಗೆ' (೧೯೫೪), ಕೊಡಗಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಕೊಡಗರ ಶೌರ್ಯ-ಧೈರ್ಯ, ಕಟ್ಟು ಪಾಡು. ನೀತಿ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಬಣ್ಣನೆಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ 'ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು' (೧೯೭೦), ವೈನಾಡು ಕೊಡಗುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಸೆದ—ರಜತ ಪರದೆಯ ಮೇಕೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ 'ಎಡಕಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ' (೧೯೭೨) ಮತ್ತು ಇದು ವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ನೂತನವಾದುದು ಆದ ವಲ್ಮೀಕ (ಜನವರಿ ೧೯೭೪) ಈ ನಾಲ್ಕು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿ ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. (ಇವುಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮವೆನಿಸಬಹುದಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಚಿತ್ರಣದಿಂದ ರಾಗರಂಜಿತವಾದ 'ಹುಲಿಜೋನು' 'ಗಿರಿಕನ್ಯೆ' ಯಂತಹ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾಗಿ ಈ ನಾಲ್ಕನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆಂಬುದು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಸಮಾಧಾನ).

ಭಾರತೀಸುತರು ಕಂಡ ಪ್ರಕೃತಿ

"ಕತ್ತಲಾಗಲು ಇನ್ನೆರಡು ಗಳಿಗೆಗಳು ಉಳಿದಿದ್ದವು. ಪಶ್ಚಿಮ ಗಿರಿ ಶಿಖರದ ಹಿಂದೆ ಹುದುಗಿದ ಭಾಸ್ಕರನ ಉತ್ಕೀರ್ಣ ಕಿರಣಗಳು ಬಾಂದಳದ ನೆತ್ತಿಗಡರಿದ ಮೇಘಮಾಲೆ ಯನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿ ವರ್ಣರಂಜಿತ ರಂಗವಲ್ಲಿಯನ್ನು ಎರಚಿಸಿದ್ದುವು. ನೆಲ್ಲ ಕದಿರುಗಳನ್ನು ತೀಡಿ ಅವುಗಳ ಕಂಪನ್ನು ಹೊತ್ತುತಂದ ಮೆಲುಗಾಳಿ ಜನರ ಮೈಯನ್ನು ತಡವಿ ಎದೆ ಯೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ಅಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹದ ಅಲೆಗಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು". (ಹು. ಹಾ. ಮೇ)

ಕೊಡಗಿನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಮಡಿಕೇರಿಯ ಎತ್ತರದ ಶಿಖರವೊಂದನ್ನೇರಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡಿದಾಗ ಕಾಣುವ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸೊಬಗನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದವರಿಗೆ ಭಾರತೀ

ಸುತರ ಈ ವರ್ಣನೆಯು ಸತ್ಯಾಂಶದ ಅರಿವಾಗದಿದ್ದರೂ ರೈತರಾದ ಕೊಡವರಿಗೆ ನೆಲ್ಲ ಕದಿರನ್ನು ತೀಡಿ ಬಂದ ಮೆಲು ಗಾಳಿಯೇ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ತುಂಬಬಲ್ಲದೆಂಬುದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಈ ವರ್ಣನೆ ಕೊಡಗಿನ ನಿಸರ್ಗದೊಂದಿಗೆ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಜನರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವೂ ಆಗಿದೆ.

ರುದ್ರ ರಮಣೀಯ-ವೀರರ ಪ್ರಕೃತಿ

ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವನ್ನು ಮೆದ್ದ ವೀರರನಾಡಿನ ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿರುವ ರುದ್ರರಮಣೀಯತೆ ಭಾರತೀಸುತರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರಿಸದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕೊಡವ ವೀರರು ಸುಳಿದಾಡುವ ಹಳುವ ರಮ್ಯವಲ್ಲ—ಭಯಂಕರ.

"ಗಹನ ಕಾನನವದು. ನಂದಿ, ಮತ್ತಿ ಮತ್ತು ಬೀಟೆಮರಗಳು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತು ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಳ್ಮುಗಿಲೊಂದನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲು ಎಳಸುವಂತೆ ಸಹಸ್ರಾರು ಚಿಗುರುಗೈಗಳನ್ನು ಚಾಚಿದ್ದವು." (ಹು. ಹಾ. ಮೇ.) ಅಲ್ಲಿಯ ವೀರರಾದ ಬೇಟೆಗಾರರು ಮಾತ್ರ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುವ ಮೃಗವನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದು ಬಂಧಿಸುವುದಲ್ಲ, ಆ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಮರವೂ ಆ ಬೇಟೆಯ ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದೆ.

ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ ಅಲ್ಪ ಜಂತುಗಳಾದ ಬಿಬ್ಬಿರಿ (ಜೀರುಂಡೆ) ಗಳೂ ತಮ್ಮ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಬಡಿದು 'ಅರಣ್ಯ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ಮಾನವರ ದಾಳಿ ನಡೆದಿದೆ ಜೋಕೆ' ಎಂದು ಅಡವಿಯ ಮೃಗ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೂಗಿ ಕರೆದೆಚ್ಚರಿಸುವಂತೆ ಕರ್ಣಕಠೋರವಾದ ಕರ್ಕಶ ಧ್ವನಿಯನ್ನು (ಹು. ಹಾ. ಮೇ) ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತವೆ. ಆ ಕ್ಷುದ್ರ ಜಂತುಗಳಿಗೂ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಅಭಿಮಾನ.

ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಪೌಳಿಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಅರಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಳಿಲುಗಳೆರಡು ಪಡೆಯಾಳುಗಳ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಸದ್ದನ್ನಾಲಿಸಿ ಸರಸರನೆ ಸರಿದು 'ಮನುಷ್ಯ ಬಿಂಕದಿಂದ ಬೀಗಿ ನಡೆದರೇನು? ಆತನಿಗಿಂತ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ನಾವೇರ ಬಲ್ಲೆವು' ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಕೊಡುವಂತೆ ಅತ್ಯುನ್ನತವಾದ ನಂದಿಮರವೊಂದನ್ನಡರಿ ಮರೆಯಾದವು" ಮಾನವನನ್ನು ಅಣಕಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಿಸರ್ಗವು ಅಳಿಲನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದೆಯೋ ಏನೋ.

ಹೀಗೆ ಭಯಂಕರವಾದ ಆ ಕಾಡು ಕೊಡವ ವೀರರ ಆಡುಂಬೊಲವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರನ್ನು ಇದಿರಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವ ಕೆಚ್ಚೆದೆಯನ್ನು ತಾಳಿತ್ತು. ಹಕ್ಕಿಗಳು, ಹಾವುಗಳು, ಹಂದಿಯಂತಹ ದುಷ್ಟ ಭಯನಾಕ ಮೃಗಗಳು ಆ ನಿಸರ್ಗದ ಕೂಸುಗಳು. ಅವುಗಳಿಂದ ಶೌರ್ಯದ ಪಾಠವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದೆ ಪ್ರಕೃತಿ, ಸಮರಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದೆ. ಭಾರತೀಸುತರು ಕೊಡಗಿನ ದಟ್ಟಡವಿಯ ಕ್ರೌರ್ಯವನ್ನೂ ಅದರ ರುದ್ರ ರಮಣೀಯತೆಯನ್ನೂ ಬಣ್ಣಿಸಿ ಕೊಡವರ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೂ ಸಾರಿದ್ದಾರೆ.

ಸೌಮ್ಯ ಪವಿತ್ರ-ಪ್ರಕೃತಿ:-

ಭಾರತೀಸುತರು ಕಂಡ ಪ್ರಕೃತಿ ಕೇವಲ ಭಯಾನಕವೇ ಅಲ್ಲ. ಶೌರ್ಯ, ಪರಾಕ್ರಮ, ಅಣಕು, ಅಭಿಮಾನಗಳು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿರುವುದಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಸೌಮ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯ

ವಿದೆ, ಪಾವಿತ್ರ್ಯವಿದೆ, ದೈವತ್ವವು ಮನೆಮಾಡಿದೆ. ಇಗ್ಗುತಪ್ಪ ದೇವಾಲಯದ ಹಿಂದಿರುವ ಕಾನನಶ್ರೀಯು ರೌದ್ರತೆಯ ತಾಣವಲ್ಲ. ಕ್ರೂರ ಮೃಗಗಳ ನೆಲೆವೀಡಲ್ಲ. ಇಗ್ಗುತಪ್ಪ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪುನೀತವಾದಂತಹ ಭಕ್ತನಂತೆ ಸೌಮ್ಯಭಾವ ತುಂಬಿದ ಸಾತ್ವಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯದು.

"ಆ ಬೆಟ್ಟ ನಯನಮೋಹಕವಾದ ಕಾನನಶ್ರೀಯ ನೆಲೆವೀಡು. ಗುಡಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ವನರಾಜಿಯಲ್ಲಿರುವ ಉನ್ನತದ್ರುಮ ಸಂಕುಲಗಳು ಇಗ್ಗುತಪ್ಪನಿಗೆ ಹಸಿರು ಕೊಡೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದವು. ಗಿಡಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವ ಗಿಳಿಕೋಗಿಲೆಗಳು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸ್ತುತಿಗೀತೆಗಳನ್ನು ಇನಿದನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದವು."

ವೀರಕೊಡವರು ರಣಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ-ಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಟಾಗ ರೌದ್ರತೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಅವರ ಕೆಚ್ಚನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪಂಥಾಹ್ವಾನ ನೀಡುವ ಕೊಡಗಿನ ಕಾನನದ ಆ ಪ್ರಕೃತಿ, ದೇವದೇವನಾದ ಇಗ್ಗುತಪ್ಪಸ್ವಾಮಿಯ ಮುಂದೆ ಸಾತ್ವಿಕ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಪ್ರಳಯಂಕರನಾದ ಮಹೇಶ್ವರನು ಶಂಕರನೂ ಆಗುವಂತೆ ಭಾರತೀಸುತರು ಕಂಡ ಪ್ರಕೃತಿ ದೈವತ್ವದ ಮುಂದೆ ವಿನೀತವಾಗುತ್ತದೆ, ಪುನೀತವಾಗುತ್ತದೆ.

"ಪಡುವಣ ಕಡಲ ದಂಡೆಯಿಂದ ಅಲೆದು ಬಂದ, ಕುಡುಮಲೆಯ ಶಿಖರಗಳನ್ನೇರಿ ಆಯಾಸಗೊಂಡ ಇಗ್ಗುತಪ್ಪಸ್ವಾಮಿ ಇಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉಲ್ಲಾಸಗೊಳಿಸುವ ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯದ ಸುಧೆಯನ್ನೀಂಟಿ ಸವಿದು ಶೈಲರಾಜಿಯ ಮಡಿಲನ್ನೇ ತನ್ನ ನಿವಾಸಧಾಮವನ್ನಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ" (ಹು. ಹಾ. ಮೇ.) ಇದು ಆ ಪ್ರಕೃತಿ ಪಾವಿತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಸುತರ ಮೆಚ್ಚುಗೆ.

ಕಾವೇರಿ ಮಾತೆಯ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಪಾವಿತ್ರ್ಯವಿದೆ. ಆ ಗಿರಿರಾಜ ಯೋಗನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಾಗುತ್ತಾನೆ-ಎಂಬುದನ್ನು ಭಾರತೀಸುತರು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸದ್ದುಗದ್ದಲವಿಲ್ಲದೆ ಹಾಯಾಗಿದ್ದು ಜಾತ್ರೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ "ಭಗವನ್ನಾಮದ ಘೋಷ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ದನಿಗೊಂಡು ಕಳೆದೊಂದು ವರ್ಷದಿಂದ ಯೋಗ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಾದ ಗಿರಿರಾಜನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿತು" (ಹು.ಹಾ. ಮೇ)

"ಹಿಂದಿನ ಇರುಳು ಸುರಿದ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಮಡಿಯಾದ ಅಶ್ವತ್ಥದ್ರುಮದ ಹಸಿರೆಲೆಗಳು ನೇಸರಿನ ಮೃದು ಕಿರಣಗಳ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಪುಳಕಗೊಂಡು ಉಲ್ಲಾಸಭಾವದಿಂದ ನರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು" ಅಶ್ವತ್ಥ ದ್ರುಮಕ್ಕೂ ಮಿಂದು ಮಡಿಯುಡುವ ಪವಿತ್ರಭಾವನೆ. ಕಾವೇರಿಮಾತೆಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಮಡಿಯುಟ್ಟು ವಟುವಾಗುವ ಕಾತರ.

ಶೃಂಗಾರದ-ಪ್ರಕೃತಿ:-

ವೀರರಿಗೆ ಭಯಂಕರವಾಗಿ, ಭಗವತ್ಪ್ರೇಮವುಳ್ಳವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯ ರಸಸ್ರೋತವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಕೃತಿ ಶೃಂಗಾರಿಗಳಿಗೆ ಮನ್ಮಥನ ರತಿಬಾಣದಂತೆ ಕಾಣುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ರಸಿಕತೆಯ ಹೊನಲನ್ನು ಹರಿಯಿಸುವ ಭಾರತೀಸುತರು ಕಾಣ್ಬ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಮ-ಶೃಂಗಾರಗಳ ರೇಶ್ಮೆದಾರಗಳು ಹಾಸು

ಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಣೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಅದೊಂದು ಕಣ್ಣಿ ಬಲೆಯಾಗಿದೆ.

ಪ್ರೇಮಾಂಕುರದ ಪ್ರಥಮ ಸೋಪಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ನಲ್ಲನಲ್ಲೆಯರು ನೇರಳೆಗಿಡ ವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ "ಅರೆಮಾಗಿದ ನೇರಳೆಕಾಯಿರುವುದು. ರೆಂಬೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಗಿಳಿ ಹಣ್ಣು ಕುಟುಕುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು 'ಕುಟರ್ ಕುಟರ್' ಎಂಬ ದನಿಯನ್ನೆತ್ತಿ ತನ್ನ ಕಾದಲೆಯನ್ನು ಫಲಭೋಜನಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತದೆ." (ಹು. ಹಾ. ಮೋ.)

ಈ ಸಹಜ ಶೃಂಗಾರವೇ ಪ್ರಕೃತಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಇರುವುದಲ್ಲ. ಬಲವಾದ ಹತೋಟಿ ಯಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರರತ್ತ ಹರಿಯ ಬಿಡುವ ಪ್ರಣಯಿನಿಯ ವಿಟಶೃಂಗಾರವೂ ಭಾರತೀಸುತರರಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ—ಕಲ್ಲು ಬಂಡೆಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಜಿಗಿದು ಚಿಮ್ಮಿ ನಾಟ್ಯವೆಸಗುತ್ತಾ ತೊರೆವೆಣ್ಣೊಂದು ಜೆಳ್ನೊರೆಯ ಸೇಸೆಗಳನ್ನೆರಚುತ್ತಾ ತ್ವರಿತಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಎರಡು ದಡಗಳಲ್ಲಿ ತೊರೆವೆಣ್ಣಿನ ಮೈಗಾವಲಿನ ಭಟ ರಂತೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತ ತೊರೆಮಾವಿನ ಮರಗಳ ಹಸಿರೆಲೆಗಳ ಎಡೆಯಿಂದ ತೂರಿಬಂದ ನೇಸರಿನ ಕಿರಣಗಳು ಆಕೆಯ ವಕ್ಷವನ್ನು ಮೃದುವಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಪುಲಕಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು." (ಹು. ಹಾ. ಮೋ.)

ರಹಸ್ಯ ಪ್ರಣಯಿಗಳಿಗೂ ಈ ಪ್ರಕೃತಿ ಆಸರೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ವನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಕಿರುಬರ ನಾಯಕನ ಸಂಗ ಬಯಸಿದ ವಾಸುದೇವ ಯಂಬ್ರಾಂ ದ್ರಿಯ ಮಡದಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಆಸರೆಯಾಗಿ ನಿಂತು ಕಾಮ ಕೇಳಿಗೆ ಆಹ್ವಾನ ನೀಡಿತು ಪ್ರಕೃತಿ. "ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದಿರ ಮೆಳೆಗಳು ನಿಬಿಡವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದ್ದುವು. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಯಲ್ಲಿ ಆಳೆತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದುವು. ಇವುಗಳೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಎಳೆಯ ಚಿಗುರುಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಂತ ಮಾವಿನ ಮರವಿತ್ತು. ಆ ಮರ ಕೆಂದಳಿರುಗಳನ್ನು ಕಳೆದ ಕವಲ್ಗೊಂಬುಗಳನ್ನು ಅಲುಗಿಸಿ 'ನಾನು ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಆಸರೆ ಕೊಡುವೆನು' ಎಂದು ಆಹ್ವಾನಿಸಿತು." (ಚಿಗುರು ಹಾಸಿಗೆ)

ಗಂಡನಿಂದ ಸುಖ ಪಡೆಯಲಾರದ ಮಾಧವಿಯನ್ನು ಸೊಗಸುಗಾರ ಸಂಜುಂಡನತ್ತ ಸೆಳೆಯಲು ಪ್ರಕೃತಿಯು ಸಹಕರಿಸಿದ್ದು ಸಾಧಾರಣ ವಿಷಯವೇನೂ ಅಲ್ಲ. "ಕಾಫಿಗಿಡದ ನೆತ್ತಿಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಪಾರಿವಾಳಗಳೆರಡು ತಮ್ಮ ಕೊಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಮೈಗಳನ್ನು ತಡವುತ್ತಾ ಪ್ರಣಯ ರಾಗವನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತಿದ್ದುವು" ಇದರಿಂದ ಪ್ರೇರೇಪಿತಳಾದ ಮಾಧವಿ "ಪೊದೆಯ ಕಿರು ರಂಬೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಕೊಂಬಕ್ಕಿ ಮಿಥುನ ಪ್ರಣಯ ವಿಲಾಸದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನವಾಗಿ"ದ್ದುದರಿಂದ ತನ್ನ ಎದೆಯೊಳಗಿನ ಸುಪ್ತಾಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿಸು ವಂತಾಯಿತು. ಅದೇ ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರಣಯಾತುರಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಕೊನೆಗೆ "ಇರುಳು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕತ್ತಲೆಯ ಜವನಿಕೆಯನ್ನು ಹೊದೆಸಲು ಹೊರಟು" ಆಕೆಯ ಪ್ರಾಣ ಮಾನಗಳೆರಡರ ಗೋಪ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಗೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತು. (ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ)

ಗುಟ್ಟಿನ ಬೇಟಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಸಹಕರಿಸಿತು. ಆಕೆ ತೋಟದ ಗಡಿಯನ್ನು ದಾಟಿದೊಡನೆ ಬಲಬದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಕಿರುಬಿದಿರ ಮೆಳೆ ತನ್ನ

ನೂರು ಕೈಗಳನ್ನು ಚಾಚಿ ಮಾಧವಿಯನ್ನು ಬಾರೆಂದು ಕರೆದು ಆದರಿಸಿತು. ಅವಳು ಮೆಳೆಯ ಮರೆಯನ್ನು ಸೇರಿದಳು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಹತ್ತು ನೂರು ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಹೆಬ್ಬಂಡೆಯೊಂದು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತಿದೆ. ಆದರ ತಳ ದೊಗರಾಗಿದೆ. ಅದು ಈರ್ವರಿಗೆ ಪವಡಿಸಲು ಎಡೆಯಿರುವ ಒಂದು ಗವಿ. ಜೇಟಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಸಂಕೇತ ಸ್ಥಾನ" (ಎ. ಗು. ಮೋ.) ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಹಕಾರ ಬೇರೇನು ಬೇಕು?

೫. ಬಡಿದೆಚ್ಚರಿಸುವ ಪ್ರಕೃತಿ :—

ಪ್ರಕೃತಿ ಕಾಮದ ಅಪಚಾರಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರ ನೀಡುವಂತೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಕ್ರೂರವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಿದರ್ಶನಗೊಟ್ಟು ತೋರುವುದುಂಟು. "ಹೆಣ್ಣು ಕೋಳಿಯ ಪರಿಪುಷ್ಟವಾದ ಮೈಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಗಂಡಿನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಣಯಾವೇಶ ಉಕ್ಕಿತು. ಕಾಮದ ಅಮಲು ತಲೆಗೇರಿದ ಹುಂಜನಿಗೆ ಸಾವಿನ ಕರಿ ನೆರಳು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದೆ ಎಂಬುದ ತಿಳಿಯದು. ಅದು ಮೈ ಮರೆತು ಕೊ ಕ್ಕೋ ಕ್ಕೋ ಎಂದು ದನಿಯೆತ್ತಿದಾಗ ನಂದಿ ಮರದ ಮರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನರಿ ಓಡಿ ಬಂತು. ಅದು ಕೊರಳು ಚಾಚಿ ಹೇಂಟೆಯ ಬೆನ್ನ ಮೇಲಿದ್ದ ಹುಂಜನ ಕತ್ತಿಗೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿತು" (ಎ ಗು. ಮೋ.) ದೇವಕಿಯ ಸುಂದರ ನಯನ ಮೋಹಕ ತಾರುಣ್ಯದ ತನುವಿಗೆ ಮನ ಸೋತು, ಮಾಧವಿಯ ಕಾಮ ಕೇಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಬಿದ್ದ ನಂಜುಂಡನಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ನಿದರ್ಶನ ಬೇರೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ.

ಭಾರತೀಸುತರು ಕಂಡ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿನೋದ ಕತೆಯ ಅಂತರಾಳವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಚಮತ್ಕಾರವೇ ಆಗಿದೆ. ರಹಸ್ಯ ಪ್ರಣಯಕ್ಕೆ ಆಸರೆಯಿತ್ತು ಪೋಷಿಸಿದ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಭಾರತೀಸುತರು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತಿಯನ್ನು ಸಾರುವ ಅದರ ವಿಕೃತಿಯನ್ನು ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಯಿಂದ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಭಾರತೀಸುತರ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ 'ಪ್ರತಿಮೆ' ಯೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು.

ಇದೇ ಬಗೆಯ 'ಪ್ರತಿಮಾ' ನಿದರ್ಶನ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು 'ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶವೊಂದರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ—ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿನಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ರಮ್ಯಪ್ರಕೃತಿ ಅಸಾಧಾರಣ ಶೋಭೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದುದು. ನಿಸರ್ಗ ದೇವತೆಯೇ ಅಲ್ಲಿ ನರ್ತನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅಲ್ಲೊಂದು ಯಕ್ಷಲೋಕವಿದೆ. ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಮಿಸುತ್ತ ಆ ಯಕ್ಷ ಲೋಕದ ಅಧಿಷ್ಠಾರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅನುಭವ ಕುಮಾರ ಮೆನನ್ ಮುಂತಾದವರಿಗೊಪ್ಪು ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ತುದಿ ಭೀಕರತೆಗೂ ಆಗರವಾಗಿದೆ. ದೂರದಿಂದ ಕಾಣುವಾಗ ನುಣ್ಣಗಾದ ಅದು ಅದನ್ನೇರಿ ಅಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ಎಚ್ಚರತಪ್ಪಿದವರಿಗೆ ಸಹಿಸಲಾಗದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ದೇವಕಿಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೋಗಿ, ಆಕೆಯ ಸನಿಹವನ್ನು ಬಯಸಿ, ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮೇಲೇರಿ ಬಂದಿದ್ದ ನಂಜುಂಡನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಹೊಳೆದ ಪ್ರಕೃತಿಯ

ವಿಚಿತ್ರಲೀಲೆ ಆತನ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ವರ್ಣನಾತೀತವಾದ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿತು. -ಮೇಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಜಿಗಿದ ಚಿರತೆಯು ತನಗೆ ಆಹಾರ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ಸಂತಸದಿಂದ ಹಿಗ್ಗಿತು, ಮೇಕೆಯ ರಕ್ತನಾಳವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನೆತ್ತರು ಹೀರಲಾರಂಭಿಸಿತು. "ಪ್ರಾಣಾಂತಿಕ ವೇದನೆಯಿಂದ ಕಾಲು ಒಡಿದು ಹೊರಳುತ್ತಿದ್ದ ಮೇಕೆ ಹುಲ್ಲು ಹಸೆಯಿಂದ ಜಾರಿತು. ಎವೆಯಿಕ್ಕುವನಿತರಲ್ಲಿ ಮೇಕೆ ಇನ್ನೂರಡಿಯ ಪ್ರಪಾತದೆಡೆಗೆ ಇಳಿಯತೊಡಗಿತ್ತು. ....ಚಿರತೆ ಮತ್ತು ಮೇಕೆಗಳು ಕೆಳಗಿನ ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮುದ್ದೆಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿವೆ." (ಎ. ಗು. ಮೇ) ಇದರಿಂದ ಭಯಚಕಿತಳಾದ ದೇವಕಿಯ ಸ್ಪರ್ಶಸುಖವನ್ನು ಸವಿಯಲು ನಂಜುಂಡನಿಗಿದ್ದ ಆಸೆಗೆ ಸುಗಮ ಮಾರ್ಗ ದೊರೆತರೂ, ಮಾಧವಿಯ ಕ್ರೋಧಾನಲ ಮುಸಗಿ ಆತನನ್ನು ಆಹುತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು. ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಆ ಪ್ರಕೃತಿ ಅಪಚಾರಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣಿಸಿ ದುರಂತದ ಪರದೆಯನ್ನೆಳೆಯಿತು.

ಹುಲಿಯ ಹಾವಿನ ಮೇವಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನ ಶೌರ್ಯಸಾಹಸಗಳ ಆಗರವಾದ— ಕಾವೇರಿಯ ಪವಿತ್ರ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಭವ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವ ಭಾರತೀಸುತರು 'ಎಡಕಲ್ಲುಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಣಯ ಕಾತರತೆಗೆ ಹಾಲೆರೆವ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೂ, ಜತೆಜತೆಯಲ್ಲೇ ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದು ಕಪಾಳಮೋಕ್ಷ ಮಾಡುವ ವಿಕೃತಿಯನ್ನೂ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೊನೆಯ ಹಂತದ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಪ್ರತಿಮೆ ರೋಮಾಂಚಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ರಹಸ್ಯ ಪ್ರಣಯದ ಆಹಾರ ವಸ್ತುವೆಂದು ಗಂಡಿನ ಕತ್ತು ಹಿಡಿದು ಜಾರಿದ ಹೆಣ್ಣುಚಿರತೆ ತನ್ನ ಅಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ–ಅಸಹನೆಯಿಂದ ಪ್ರಪಾತಕ್ಕೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕಾರ್ಯ ಭಾರತೀಸುತರು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ನೋಡುವ ತೀಕ್ಷ್ಣದೃಷ್ಟಿಗೊಂದು ಜೀವಂತ ನಿದರ್ಶನವೆನ್ನಬಹುದು.

ಸುಂದರನಾರಿ ಪ್ರಕೃತಿ

ಪ್ರಕೃತಿಯು ದೇವತೆಯಂತೆ ಆಡಬಲ್ಲುದು, ಅಪ್ಸರೆಯಂತೆ ಜಿಗಿಜಿಗಿಸಬಲ್ಲುದು. ನಾರಿಯಂತೆ ಮನಮೋಹಕವಾಗಿ ಆನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಬಲ್ಲುದು. "ನಿಸರ್ಗದೇವತೆ ತನ್ನ ಅವಕುಂಠನವನ್ನು ಓಸರಿಸಿ-ತನ್ನ ಪೂರ್ಣ ರಮಣೀಯತೆಯ ಉಜ್ವಲಕಾಂತಿಯಿಂದ ಅವರ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ವಿರಾಜಿಸಿದಳು .... ಸಂಜೆ ಸೂರ್ಯನ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಪುನೀತವಾದ ಬತ್ತದ ಬಯಲು ನಿಸರ್ಗ ದೇವತೆಗೆ ಉಡಿಸಿದ ರೇಶ್ಮೆಯ ಪತ್ತಲ ಆ ಬಯಲಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ತೊರೆಗಳು ಆ ಪತ್ತಲದಲ್ಲಿ ಜಗಜಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಹೊನ್ನಿನ ಜರತಾರಿಯ ಎಳೆಗಳು. ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿಗಳ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಹೇಮವರ್ಣವನ್ನು ತಳೆದ ಮುಗಿಲನ್ನು ಹೊತ್ತ ಬಾಣಾಸುರನ ಬೆಟ್ಟ ರತ್ನಖಚಿತ ಸ್ವರ್ಣ ಮಕುಟದಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ನಿಸರ್ಗದೇವತೆಯ ಮಸ್ತಕ. ಹಚ್ಚಹಸಿರನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿರುವ ತಾಕ್ಕೆಪಟ್ಟ ಮತ್ತು ಪುದುಸಳ್ಳಿ ಮಲೆಗಳು ಆಕೆಯ ಪೀವರ ಸ್ತನದ್ವಯಗಳು. ಕುಪ್ಪ ತ್ತೋಡು ಮತ್ತು ಕೋಟೆತ್ತರ ಆಡವಿಗಳು ಆಕೆಯ ದೀರ್ಘಬಾಹುಗಳು. ದೂರದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಪನಮರ ಹೊಳೆ ಆಕೆಯ ಕಂಠಸೂತ್ರ. ಕಲ್ಪೆಟ್ಟ ಮತ್ತು ಪೂದಾಡಿ

ಕಣಿವೆಗಳು ಆಕೆಯ ದೀರ್ಘಾಪಾಂಗಗಳು - ನಿಸರ್ಗದೇವತೆ ಪ್ರಸನ್ನ ಮುಖಮುದ್ರೆಯನ್ನು ತಳೆದು ಅವರ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ದರ್ಶನ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.” (ಎ. ಗು ಮೋ.)

ಇಂತಹ ಸುಂದರ-ಸರ್ವ ಲಕ್ಷಣ ಸಂಪನ್ನೆಯಾದ ದೇವತೆ ಸ್ತ್ರೀರೂಪದ ಪ್ರಕೃತಿ ಮನ ಸೆಳೆಯುವ ನಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಭಾರತೀಸುತರು ಆಕೆಯ ದಿವ್ಯದರ್ಶನವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಸನ್ನಳಾದಾಗ ತೋರುವ ‘ನಾರಿ’ ಮುನಿದರೆ ‘ಮಾರಿ’ಯೂ ಆಗುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾರುವ ಭಾರತೀಸುತರ ಚಿಂತನೆಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಖರವಾದುದು. ಆದು ದರಿಂದಲೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಗೆ ಆ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಯು ಅವರ ಲೇಖನಿಯ ಮೂಸೆಯಿಂದ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

‘ಪ್ರತಿಮಾ’ ಪ್ರಕೃತಿ

ಭಾರತೀಸುತರು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಹಜತೆಯಲ್ಲಿ ‘ಪ್ರತಿಮೆ’ ಯನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ಕಂಡ ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದರೆ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿ ‘ವಲ್ಮೀಕ’ ವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಪ್ರಕೃತಿ ಅಲ್ಲಿಯೂ ರಮ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ. “ಬಂಗ್ಲೆ ಇದಿರಿನಲ್ಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವೆಂಬ ಹಚ್ಚಡಕ್ಕೆ ಕಸೂತಿ ಹಾಕಿದ ಅಂಚಿನಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಶ್ಯಾಮಲ ಕಾನನ ತರಂಗಿತ ಶೈಲರಾಜಿ. ತೆಳುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಅಲುಗಾಡುತ್ತಿರುವ ಬಿದಿರ ಮೆಳೆಗಳ ಸಾಲು. ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮುದ್ರರಾಜನ ಎದೆಯ ತುಡಿತಗಳಂತೆ ಏರುತ್ತಿರುವ ಕಿರು ಅಲೆಗಳ ಸಾಲನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಿದಿರ ಕುಡಿ ಚಂದ”. (ವಲ್ಮೀಕ)

ಮರಗಿಡಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯೋದಯ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಗಳಿಂದ ಚಂದ್ರನ ಬೆಳದಿಂಗಳಿಂದ ಇಂಪಾಗಿ ಸೊಂಪಾಗಿ ಕಳೆಯೇರುವ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅದರ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ತೇಲಾ ಡಿದ ಭಾರತೀಸುತರು ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಣಯ ನಾದವನ್ನು ಎದೆಯ ತುಡಿತದ ಮೆಲುದನಿಯನ್ನು -ರಾಗರಂಜಿತ ಕಾಮಕೇಳಿಯ ಹೊಯ್ಲನ್ನೂ ನಿಡುಸುಯ್ಲನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಮನಗೊಂಡು ತನ್ನ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ಉದ್ಘೋಷ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ವಲ್ಮೀಕದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವರಿಗಿದಿರಾಗಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿ ಥಳಕಿದನಲ್ಲ.ಜಿಗಿಜಿಗಿಸುವ ರಮ್ಯಮೋಹಕವಾದುದಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲು ಆ ರಮ್ಯಮೋಹಕತೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ-ಅದರ ಒಳಗೆ ವಿಲವಿಲನೆ ಒದ್ದಾಡು ತ್ತಿರುವ ಕುಟ್ಟೆಯ ಹುಳುವನ್ನು, ಹುತ್ತದೊಳಗಿನ ಗೆದ್ದಲು ಇರುವೆಗಳನ್ನು, ಗಿಡದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಂಪು ಇರುವೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಾಮರದಲ್ಲಿ ಬಗ್ಗಿಸುವ ಕೋಗಿಲೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಸಾಲು ಸಾಲಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಂಜಿರುವೆಗಳತ್ತ ಆಕರ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿ ದ್ದಾರೆ. ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ದ್ರುಮರಾಜಿಯ ಬದಲು ಬೋಳು ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿರುವ ಜಾಲಿಯ ಮರದ ಕಡೆಗೆ ಕೈ ನೀಡಿ ತೋರಿದ್ದಾರೆ.

ವಲ್ಮೀಕ ಕಾದಂಬರಿಯಿಂದ ಆಯ್ದ ಕೆಳಗಿನ ನಾಲ್ಕೈದು ನಿಸರ್ಗಸಹಜವಾದ ‘ಪ್ರತಿಮೆ’ಗಳ ದರ್ಶನದಿಂದ ಭಾರತೀಸುತರ ‘ಪ್ರತಿಮಾ’ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪರಿಚಯ ನಮಗಾಗ ಬಲ್ಲುದು.

"ಕಳೆದ ಒಂದು ಶತಮಾನದಿಂದ ಈ ಕುಟ್ಟೆಹುಳು ತೊಲೆಯ ಮೈಯನ್ನು ಕೊರೆದು ಅದರ ಎದೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತೋ ಏನೋ. ಈಗಂತು ಅದರ ಸಾಹಸ ಸಫಲವಾಗಿದೆ. ಅದು ತೊಲೆಯನ್ನು ಕೊರೆದು ಒಳಹೊಕ್ಕಿದೆ."—(ಆ ತೊಲೆ ಒಂದು ಶತಮಾನದಿಂದ ಮಾಡಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ಮೈಚಾಚಿ ಮಲಗಿದೆ)

"ಎತ್ತ ನೋಡಿದರೂ ಬೋಳು ಮೈದಾನ. ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪಕ್ಕೆ ಹುಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬೆಂದು ಅನಾಕರ್ಷಕವಾದ ಕಂದು ಬಣ್ಣವನ್ನು ತಳೆದಿತ್ತು. ಹತ್ತೆಂಟು ದನಕರುಗಳು ಕೊರಳು ಬಾಗಿಸಿ ಬೆಂದ ಹುಲ್ಲಿಗೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿ ಆ ಒಣ ಹುಲ್ಲನ್ನೇ ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ತುಸು ದೂರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಜಾಲಿ ಮರಗಳ ತೋಪು. ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಬೆ ರೆಂಬೆಗಳು ಕಡು ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಜಾಲಿ ಮರದ ಬೇರುಗಳು ನೆಲದ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಮಣ್ಣಿನ ಸಾರವನ್ನು ಹೀರಿ ಬೆಳೆದಿವೆ. ಅವು ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಬಾಧೆಪಡದೆ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದಿವೆ. ಆ ಮರಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲಿನ ಆತಂಕವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು ಹಸುರಾಗಿ ಜೋಡೆತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದೆ." (ಜಾಲಿಯಮರ ನೆರಳಲ್ಲ)

"ಈ ಕೋಣೆಗೆ ಹೊದಿಸಿದ ಸೀಲಿಂಗಿನ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಜೇಡವೊಂದು ಬಲೆಯನ್ನು ಹೆಣೆಯತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿನ ಅಂಚಿನಿಂದ ಸರಕ್ಕನೆ ಕೆಳಗಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮೈಯಿಂದ ಕೂದಲೆಳೆಯಿಂದ ಸಣ್ಣದಾದ ರಸ ಒಸರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೇನು ನೆಲ ಮುಟ್ಟಿತೇನು ಎನ್ನುವಾಗ ಅದು ತನ್ನ ಮೈಯಿಂದ ಒಸರಿದ ಎಳೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು-ಗಳುವಿನ ಮೇಲೆ ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಮೇಲೇರಿ ಹೋಗುವ ಡೊಂಬರ ಹುಡುಗಿಯಂತೆ–ಸರಿಯುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಜಂತಿಯನ್ನೇರುತ್ತದೆ."

"ಹೊಳೆಯ ದಡೆಯಲ್ಲಿ ಮಾವಿನ ಮರವೊಂದು ನಿಂತಿದೆ. ಕಿರುಗೊಂಬೆಯ ಎಲೆಗಳೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಜಿರುವೆಗಳು ಗೂಡು ಕಟ್ಟಿವೆ. ಗೂಡಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದ ಇರುವೆಯೊಂದು ಆಚೆ ಈಚೆ ಸರಿಯುತ್ತ ಹಣ್ಣೆಲೆಯೊಂದರ ಮೇಲೆ ಬಂತು. ಅನಿತರಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯೊಂದು ಬೀಸಿ ಬೀಸಿ ಅದನ್ನು ನದಿಗೆ ಒಗೆಯಿತು. ಎಲೆ ನೀರ ಮೇಲೆ ತೇಲತೊಡಗಿತು. ಎಲೆ ತೊಟ್ಟಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಇರುವೆ ಆಚೆ ಈಚೆ ಸರಿದು ಎಲೆಯ ನಡುವಿಗೆ ಬಂತು. ಅದರ ಪಾಲಿಗೆ ಹಣ್ಣು ಮಾವಿನ ಎಲೆಯೇ ತೆಪ್ಪವಾಯಿತು. ಅದು ಎಲೆಯ ನಡುವೆ ವಿಶ್ರಮಿಸಿ ತನಗುಂಟಾದ ಆಘಾತದ ಭೀತಿಯಿಂದ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮರಳಿ ಮರಳಿ ತಿರುಗಾಡಿತು. ಎಲೆಯಂಚಿಗೆ ತಲುಪಿದಾಗ ನೀರು ಇದಿರಾಯಿತು. ಅದು ಭೀತಿಗೊಂಡು ಇನ್ನೊಂದು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಓಡಿತು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ನೀರೇ. ಎತ್ತ ಸರಿದರೂ ನೀರೇ ನೀರು. ಕೊನೆಗೆ ಅದು ಉಪಾಯಗಾಣದೆ ಎಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸರಿದು ಸುತ್ತ ತಿರುಗಾಡ ತೊಡಗಿತು. ಅದು ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆ ಹ್ರದದ ಉದ್ದ, ಅಗಲ, ಆಳಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲೊಲ್ಲದು. ಆ ಎಲೆಯನ್ನು ದಡಕ್ಕೊಯ್ಯುವ ಕೈಯ ನೆರವೊಂದು ದೊರೆಯದಿದ್ದರೆ ಅದು ಆ ಪುಟ್ಟ ಎಲೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಸುತ್ತಾಡಿ ಸತ್ತುಹೋಗುವುದು."

"ತಗ್ಗಿನಲ್ಲಿ ಪಾಸೆಗಟ್ಟಿದ ಕೊಳ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅದರ ಈಚೆಗೆ ಎತ್ತರದ ಒಂದು

ಮುತ್ತುಗದ ಮರ. ಆ ಮರದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗೆದ್ದಲ ಹುತ್ತ. ಹೌದು. ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಚೇರಿಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಬಾಗೆಮರದ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಹುತ್ತವಿದೆ ಆ ಹುತ್ತಕ್ಕೆ ಮುಂಜಾನೆ ಹೊತ್ತು ಹರಕೆ ಹೊತ್ತ ಮಹಿಳೆಯರು ಬಂದು ಹೂ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಇಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನನಗೂ ಹುತ್ತಕ್ಕೂ ಅಂಟಿದ ನಂಟು ಬಹು ದೃಢವಾದುದೆಂದು ತೋರುವುದು. ನಾನು ಹೋದ ಎಡೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ವಲ್ಮೀಕಗಳು ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದೇ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಈ ಹುತ್ತಕ್ಕೆ —ಮುತ್ತುಗದ ಮರ ತನ್ನ ಕೊಂಬೆ ರೆಂಬೆಗಳಲ್ಲಿಡಿದ ಕೆಂಪು ಹೂಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿ ಹುತ್ತವನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿದೆ. ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿ ತಂದು ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವ ಭೃಂಗಗಳ ಝೇಂಕಾರ ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುನುಗುನಿಸುತ್ತಿದೆ.—

ವಲ್ಮೀಕದ ಶಿಖರ ಹಾರಿ ಹೋಗಿದೆ. ಹುತ್ತದ ಬಾಯಿ ತೆರೆದಿದೆ.

ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುನಿಯೊಬ್ಬ ಹುತ್ತದ ಬಸಿರನ್ನು ಒಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ.

(ಆದರೆ ಈಗ) ವಲ್ಮೀಕದೊಳಗಿಂದ ಮುನಿಯೆದ್ದು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ಗೆದ್ದಲು ಹುಳುಗಳ ದಂಡು ಹುತ್ತದೊಳಗಿಂದ ಹೊರ ಬಂತು."

ಈ ಪ್ರತಿಮಾ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವುದು ಇಂದಿನ ಭಾರತದ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಜೀವನದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ. ಜಾತಿಪದ್ಧತಿ, ಅಂಧಾನುಕರಣೆ ಮುಂತಾದ ಕುಟ್ಟೆ ಹುಳದಿಂದ ಕೊರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಧರ್ಮದ ತೊಲೆ, ಅಧಿಕಾರ ಲಾಲಸೆ–ಸ್ವಾರ್ಥ-ಸ್ವಜನ ಪಕ್ಷಪಾತಗಳ ಕುಟ್ಟೆ ಹುಳದಿಂದ ಕೊರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಭಾರತದ ಪಕ್ಷ ರಾಜಕೀಯದ ತೊಲೆ-ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪೂಜೆಯ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಗೆದ್ದಲುಗಳು (ಋಷಿಗಳ ಬದಲು) ತಮ್ಮ ಮರಣದ ಬಲೆಯನ್ನು ತಾವೇ ನೇಯುವ ಜೇಡರ ಹುಳದಂತಹ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ನೀರಿನಾಳವನ್ನರಿಯದೆ ನೀರ ಮೇಲಿನ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುವ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ಓಟುದಾರ (ಮತದಾರ) ಶ್ರೀ ಸಾಮಾನ್ಯ–ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪಡಿನೆರಳನ್ನೋ ಕರಿನೆರಳನ್ನೋ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಈ ಪ್ರತಿಮಾ ಪ್ರಕೃತಿ ಮುಚ್ಚಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಚಾಟಿಯೇಟು. ಪ್ರಕೃತಿಯ 'ಮುನಿದ ಮಾರಿಯ ಮೊರೆ' ಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಬೀಗಿದ ಮೊಡವೆಗಳಿವೆ! ಭಾರತೀಸುತರು ಅದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ

ಭಾರತೀಸುತರು ಭಾರತೀಯ ನೆಲದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕೂಸು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಕಾಡುಗಳುಳ್ಳ, ಕಾಫಿ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಕಿತ್ತಲೆ ತೋಟಗಳ ಕೊಡಗಿನ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ತಾಗಿಕೊಂಡಿರುವ ಗುಡ್ಡ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಸಾಲಿನ ವೈನಾಡಿನ ಪ್ರಕೃತಿ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ—ಮನಃಪಟಲದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಹಸಿರಾಗಿರುವ ದೃಶ್ಯ. ಅವರು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿದರೆ ಮುಗಿಲೆತ್ತರಕ್ಕೆ ಕೊಂಬೆ ರೆಂಬೆಗಳನ್ನು ಚಾಚಿ ನಿಂತ ಮರಗಳು, ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಕೈ ಬೀಸಿದರೆ ಚಿಗುರು,

ಕಾಯಿ, ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಕಾಫಿ ಕಿತ್ತಲೆಯ ಗಿಡಗಳು, ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟರೆ ಉನ್ನತವಾದ ಗಿರಿ ಶಿಖರಗಳು ಅಥವಾ ತಂಪಾಗಿ ಹರಿಯುವ ಗಿರಿವನಗಳ ನಿರ್ಝರಿ.

ಈ ಪ್ರಕೃತಿ ಬಣ್ಣ ಬದಲಾಯಿಸದೆ ಸದಾ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಹೊಳೆಯುವ ಜಡವಸ್ತುವಲ್ಲ. ಅದು ನಿತ್ಯನೂತನ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಭಾವತರಂಗಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಬಲ್ಲ ಮಾಯಾ ನರ್ತಕಿ. ನಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬರುವ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಕೊಡಬಲ್ಲ ಕಲ್ಪನಾ ಸರಸ್ವತಿ. ಭಾರತೀಸುತರು ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯ ನೂರಾರು ಲೀಲೆಯನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಭಾವಕ್ಕೆ ಕಲ್ಪನೆಯ ಸ್ವೈನ್ಯಜಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ 'ಚಿಗುರು ಹಾಸಿಗೆ'ಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸದ ವೈನಾಡಿನ ನಿಸರ್ಗ 'ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿದೆ; ಕುಟಿಲ ವಿಕೃತಿಯ ಅಟ್ಟಹಾಸವನ್ನು ಮೆರೆದಿದೆ. ಕಾಲದ ಅಂತರ ಅನುಭವದ ಪರಿಪಕ್ವತೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಆಳಕ್ಕಿಳಿಯಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆಯಲ್ಲವೆ? 'ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು' ಹೊತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನ ಪ್ರಕೃತಿ ತನ್ನ ಭವ್ಯತೆಯನ್ನೂ—ದಿವ್ಯತೆಯನ್ನೂ—ರಮಣೀಯತೆಯನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ಅದು 'ವಲ್ಮೀಕ'ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಬಾಹ್ಯರೂಪವನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿ ಆಂತರ್ಯದ ಹುತ್ತದಾಳವನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟಿವೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮಗ್ರಾಹಿತ್ವಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾದ ಎಳೆಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದಲೇ ಭಾವನೆಗಳ ಗಹನತೆಗೆ ತಾನೂ ಘನೀಭೂತವಾಗಿ— ಸದ್ದು ಗದ್ದಲಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಮೌನ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ತಾಳಿವೆ.

ಭಾರತೀಸುತರು ನಿಸರ್ಗದೇವಿಯ ಸ್ತನ್ಯವನ್ನುಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಅವರ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಕಣ ಕಣವಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ನರನಾಡಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ; ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ, ಚೈತನ್ಯವಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಮಾನವತೆಯನ್ನು ತುಂಬಿದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಾವ್ಯಮಯವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲ ಸಾಹಿತಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವನ್ನೂ ಕಾಣಿಸಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದಾರೆ–ಎಂಬುದು ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದಿದ ಓದುಗರಿಗೆ– ವಿಮರ್ಶಕನಿಗೆ ಅರಿವಾಗದಿರಲಾರದು. ಆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಹಜಶಕ್ತಿ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನೂ—ವೈಚಿತ್ರ್ಯವನ್ನೂ ತುಂಬಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳದಿರಲಾರ.

ಕಾದಂಬರಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ[1]

ಎಚ್ಚೆಸ್ಕೆ

ಕಾದಂಬರಿ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಹೊಸದು. ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕಾ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಪ್ರಥಮ.

ಇಂಥ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವುದಾಗಲಿ, ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದಾಗಲಿ ಹುಡುಗಾಟದ ಮಾತಲ್ಲ. ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವಾದ ಗಾತ್ರದ ಕೃತಿ ರಚನೆ ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡುವುದು ಎಂದರೆ ಸೂಜಿಯ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಒಂಟೆಯನ್ನು ನುಸುಳಿಸುವಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟಕರ. ಸ್ಪರ್ಧೆಗಾಗಿ ಬಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಾಶಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ತೀರ್ಪುಗಾರರ ಕೈಗೆ ಕೊಡಬಹುದಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ತೆಗೆಯುವುದು ನೆಲದ ಆಳದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿ ಕುಳಿತ ಹೆಬ್ಬಂಡೆಯನ್ನು ಸೀಳಿ ಚಿನ್ನದ ಅದಿರು ತೆಗೆಯುವಷ್ಟೇ ಕ್ಲೇಶಕರ. ತೀರ್ಪುಗಾರರು ತನ್ಮೊಡೆಗೆ ಬಂದ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಓದಿ ಅವುಗಳ ಯೋಗ್ಯತೆ ಎಷ್ಟೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದಂತೂ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ಥೈರಣೆ ಬೇಕು. ಕಗ್ಗಾಡಿನಲ್ಲಿ ದಾರಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಇರಬೇಕು. ಹೊಳೆಯುವ ಬೆಳಕಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚದೆ ಇರಬೇಕು. ಬಿಸಿಲುಗುದುರೆಯ ಬೆನ್ನುಹತ್ತದಿರಬೇಕು. ತೀರ್ಪುಗಾರರಾದ ನಾವು ಈ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದೇವೆಂದು ನಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆ.

30 ಸಹಸ್ರ ಪುಟ

ಸ್ಪರ್ಧೆಗೆ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಲು ಇದ್ದ ಅವಧಿ ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟು 147. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೃತಿಯ ಸರಾಸರಿ ಉದ್ದ ಇನ್ನೂರು ಪುಟವೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ ಒಟ್ಟು ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು ಸಾವಿರ ಪುಟ!

ಸ್ಪರ್ಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಸಿದ್ಧಹಸ್ತರು; ಕೆಲವು ಎಳೆಯ ಕೈಗಳು. ಲೇಖಕರಿಗೆ ಹೆಗಲೆಣೆಯಾಗಿ ನಿಂತ ಲೇಖಕಿಯರು ಹಲವರು.

ಸ್ಪರ್ಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹಳೆ ಮೈಸೂರೆಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ನಾನಾ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ನಾನು ಹೊಸ ಲೇಖಕ, 'ಸುಧಾ' ಗೆ ಇದೇ ನನ್ನ ಕಾಣಿಕೆ. ಬಹುಮಾನ

---

1. ಬೆಂಗಳೂರಿನ 'ಸುಧಾ' ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಯು 1966-1967 ರಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಯೊಂದನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಬಹುಮಾನಿತ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಯುಗಾದಿ ವಿಶೇಷಾಂಕದಿಂದ (1967) ಪ್ರಕಟಿಸತೊಡಗಿತು. ಸ್ಪರ್ಧೆಗೆ ಬಂದ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ತೀರ್ಪುಗಾರರ ಪರವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಎಚ್ಚೆಸ್ಕೆ ಬರೆದ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು. ಎಂದು ಕೆಲವರ ಕಳಕಳಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. 'ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ತೂಗಿ ನೋಡಿ ಅರ್ಹತೆ ಇದ್ದರೆ ಬಹುಮಾನ ಕೊಡಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿ ಕಾಳಜಿ ಬೇಡ.' ಎಂದು ಮುಂದಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ಅಂಚೆ ಹಾಸಲನ್ನಿಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಅನಾಸಕ್ತಿಯೋಗ.

ಎದ್ದು ನಿಂತ ಕೃತಿ

ಸ್ಪರ್ಧೆಗಾಗಿ ಬಂದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ವೈವಿಧ್ಯವಿದೆ; ಕಲಾವಂತಿಕೆಯಿದೆ; ಪಾತ್ರಗಳ ಎರಚಾಟ ಇದೆ; ವಿವಿಧ ರಾಗಗಳ ಬಣ್ಣ ಸೆಯಿದೆ; ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಕಡಲ ತೀರದಿಂದ ಹಿಡಿದು ದೂರದ ಅಸ್ಸಾಮಿನ ಟೀ ತೋಟದವರೆಗೆ ನಾನಾ ಪರಿಸರಗಳ ಪರಿಚಯವಿದೆ.

ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳ ನಡುವೆ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವ ಕಾದಂಬರಿಯೇ 'ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ'. ಇದನ್ನು ಬರೆದಿರುವ 'ಭಾರತೀಸುತರು' ಪಳಗಿದ ಬರಹಗಾರರು.

ಡಿ. ಎಚ್. ಲಾರೆನ್ಸನ 'ಲೇಡಿ ಚಾಟರ್ಲೀಸ್ ಲವರ್' ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುವ ಮೂಲವಸ್ತು. ನಿವೃತ್ತ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ; ಅಂಗವಿಕಲ ಗಂಡ; ಯೌವನಭರಿತೆ ಹೆಂಡತಿ. ಆಕೆ ಗಂಡನಲ್ಲಿ ಕಾಣದ ಸುಖವನ್ನು ನಂಜುಂಡನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಯಸುವುದು ಸಹಜ.

ಲಾರೆನ್ಸಿನ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪೂರಾ ಲೇಡಿ ಚಾಟರ್ಲಿಯ ಬಯಕೆಯ ಬಣ್ಣನೆಗೇ ಮೀಸಲು. ಅದರಲ್ಲೇ ಲಾರೆನ್ಸನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ. ಆದರೆ ಭಾರತೀಸುತರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಈ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಹಲಬಗೆಯ ಕವಲು ಪ್ರಕೃತಿ ಸಹಜವೂ. ಆದನ್ಯವೂ ಆದ ದೇಹದ ಬಯಕೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಆದರ್ಶ ರಮ್ಯವಾದ ಬಾಳಿನ ಹಂಬಲು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ. ಒಂದು ಪಾತಾಳದ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಗುಡ್ಡದ ಕಡೆ. ಶರೀರದ ಬಯಕೆಯ ಏರುಗಡೆಯೊಂದಿಗೇ ಪಾತಾಳದ ಬೀಳು ಭಯಂಕರ.

ಕುಮಾರ ಮೇನನ್ ಗಂಡ. ಮಾಧವಿ ಹೆಂಡತಿ. ದೇವಕಿ ಅವಳ ತಂಗಿ. ಮೇನನ್ ಪ್ಪೆನಾಡಿನ ಕಾಫಿ ತೋಟವೊಂದರ ಮಾಲಿಕ. ನೆರೆಯ ತೋಟಗಾರ ನಂಜುಂಡ. ಆದರೆ ಮಾಧವಿಯ ಮನಸ್ಸಿನ ತೋಟಕ್ಕೆ ಯಾರು ಮಾಲಿಕನೆಂಬುದೇ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆ.

ಮಾಧವಿಯ ಸ್ವಭಾವ ದಕ್ಷಿಣಮುಖವಾದರೆ ದೇವಕಿಯದು ಉತ್ತರಮುಖ. ಅವಳ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಆದರ್ಶಜೀವಿ ಶ್ರೀಧರ. ನಂಜುಂಡನಿಗೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಮೋಹದ ಸೆಳೆತ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಸೆಲೆ. ಸುತ್ತಲೂ ಹಬ್ಬಿದ ಕಾಡಿನ ಪರಿಸರ; ಗುಹೆ, ಗುಡ್ಡ, ಜೆಟ್ಟಿ, ಪೊದೆ, ಮೃಗ, ಬೇಟೆ. ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಮುಳ್ಳುಹಂದಿ, ಮೇಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯ ಹೋದ ಚಿರತೆ, ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವ ಕಲೆಗಾರಿಕೆ. ಇಡಿಯ ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಂದೊಂದು ಘಟನೆಯೂ ಸನ್ನಿವೇಶವೂ ಪಾತ್ರವೂ ಕತೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಕತೆಯ ಸಹಜತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ. ಅನಿವಾರ್ಯದ ಅಂತ್ಯದತ್ತ ಕತೆಯನ್ನು ತಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಓದುಗರ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಕೆರಳಿಸುತ್ತವೆ. ಇದೊಂದು ಸಾರ್ಥಕ ಕೃತಿ.

ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು

'ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡ' ದ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬಾರದಿದ್ದರೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಬರಹಗಳೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳ ಬಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಅನೇಕ ಉಂಟು. ದಯಾನಂದ ತೋರ್ಕೆಯವರ 'ಗೆಜ್ಜೆಯ ನಾದ' ದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟ ಮಂಜುಳೆಯ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಓದುಗರ ಕನಿಕರ ಗಳಿಸುವ ಗುಣವಿದೆ. ನೀಳಾದೇವಿಯವರ 'ಕಾಗದದ ಚೂರಿ'ನಲ್ಲಿ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಹೆಣ್ಣಿನ ಆಳವಾದ ಸಂಶಯದ ರುದ್ರ ವಿನ್ಯಾಸವಿದೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಣ ಸಂಸಾರಗಳ ಆಳ–ನಿರಾಳಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಯಿದೆ. ಕಲಿತ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಗಂಡನ ಕೈ ದಿಕ್ಕಾಗದಿದ್ದರೆ ಸಂಭವಿಸಬಹುದಾದ ದುರಂತದ ಚಿತ್ರವಿದೆ. ಪದ್ಮಾ ಶೆಣ್ಣೆ ಅವರ 'ಕೊನೆಯ ನಿರ್ಧಾರ' ಹೆಣ್ಣು ಹಡೆದ ಗಂಡುಗಳಿಗೆ ದಿಕ್ಸೂಚಿಯಂತಿದೆ. ಅಳಿಯನಾಗಬಲ್ಲವನಿಗೆ ಯಾವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದ್ದರೆ ಚೆನ್ನೆಂಬುದರ ನಿರೂಪಣೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಉಪದೇಶವಲ್ಲ, ಕಲೆ.

ನುರಿತ ಕೈಗಳ ಒಳ್ಳೆಯ ಬರಹಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ. ಎಂ. ಕೆ. ಇಂದಿರಾ ಅವರ 'ಕಲಾದರ್ಶಿ' ಯಲ್ಲಿ ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪ್ರಶಂಸನೀಯ. ಮಲೆನಾಡಿನ ಸಂಸಾರದ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕತೆಗೆ ಕಾಲು ಸೋಲುತ್ತದೆ. ಎಂ ಸಿ. ಪದ್ಮಾ ಅವರ 'ಸುಪ್ರಭಾತ' ಒಂದು ಸಂಸಾರದ ನೈಜ ಚಿತ್ರ. ಜನಾರ್ದನ ಗುರ್ಕಾರರ 'ಗುಡಿಯ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ' ವಿಡಂಬನೆಯಾಗಿ ಆರಂಭವಾಗಿ ಕಲೆ ಯಾಗಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವ ವಿಚಿತ್ರ ಕೃತಿ. ವಾಸ್ತವದ ಸೀಮೆಯಿಂದ ಅದ್ಭುತದ ಎಲ್ಲೆ ಯೊಳಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುವ ನರಸಿಂಹಾವತಾರ. ವಿಶುಕುಮಾರರ 'ಕರಾವಳಿ' ವೃತ್ತವೃತ್ತವಾಗಿ ಮೇಲೆದ್ದು, ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಲಾರದೆ ಹೋದ ಕೃತಿ. ಇಲ್ಲಿನ ಸೋಲಿನಲ್ಲೂ ಸಾರ್ಥಕತೆಯಿದೆ. ಈ ಲೇಖಕರು ವಸ್ತುವನ್ನು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದು ದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ.

ಶುಭ ಚಿಹ್ನೆ

ಸ್ಪರ್ಧೆಗೆ ಬಂದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾಣದ ಕತೆಗಳಿವೆ. ಜಂತುಹುಳುವಿನ ಜಗತ್ತಿದೆ. ಇತಿಹಾಸದ ಹಿಂಗಣ್ಣಿನ ಕತೆಗಳಿವೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ದಡ ಕುಸಿದ ಬಾವಿ ಗಳೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳೂ ಇವೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಭವಿಷ್ಯವಿದೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಳವನ್ನೂ ಜೀವನದ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನೂ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಬಲ್ಲ ಲೇಖಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ ಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಧಾರವಿದೆ. ಇದು ಶುಭ ಚಿಹ್ನೆ.

(ತೀರ್ಪುಗಾರರು : ಎಚ್ಚೆಸ್ಕೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಟಿ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯ)

ಕೃತಿಕಾರರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ............

ದಿವಂಗತ ಭಾರತೀಸುತರು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ತಾವೇ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಮ್ಮಾತಾಗಿ (ಮುನ್ನುಡಿಯಾಗಿ) ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆಯಾಯ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣ – ಸ್ಫೂರ್ತಿ – ಆಕರ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ೧೯೪೮ ರಿಂದ ೧೯೭೬ರ ವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಸ್ವಂತ ಅನಿಸಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟ ಸ್ತರದ ಗುರುತುಗಳಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನಿಲ್ಲಿ ಆಯ್ದು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ ಕಾಲಮಾನವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

'ಸಂ'

ನನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಕಟನೆ ೨೯ – ೭ – ೧೯೪೮

ಇದೊಂದು ಪುಟ್ಟ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತಮ್ಮಗಳ ಮುಂದೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲು ನಾನು ಸಂತೋಷ ಪಡುವೆನು. ನಾನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಪ್ರಚುರಿಸಲು ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಯತ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಜೀವನದ ಯಥಾರ್ಥ ಜೀವನವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವೆನು. ಆ ಪ್ರಯತ್ನವು ಸಫಲವಾಗಿದೆಯೋ ಹೇಗೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಭಾರವು ವಾಚಕರದು.

ಸಾಹಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಅದ್ಭುತ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನಾಗಲೀ ನಿರೂಪಿಸಲು ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿಲ್ಲ ಒಂದು ಕುಟುಂಬದ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಆ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಂಭವಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಲು ನನ್ನ ಪೆನ್ನಿನ ಶಾಯಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವೆನು. ಶೀನುವಿನಂಥ ಸಹಸ್ರಾರು ಮಂದಿ ಯುವಕರು ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿರುವರು ಶೀನುವಿನಂತೆ ಬಾಲ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತುಂಟತನವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದ ಬಾಲಕರು ಇರುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಶೀನುವಿನ ಜೀವನದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಸಂಭವಗಳನ್ನು ಓದಿದನಂತರ ಓದುಗರು ತಮ್ಮ ಭಾವವನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಲಿ. ಆಗ ವಾಸ್ತವವು ಹೊಳೆಯುವುದು.

ನನ್ನ ಈ ಬಡ ಲೇಖನಿಗೆ ಲೇಖನದ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲ. ರಚನಾ ಕೌಶಲ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದ ಉದ್ಧಾಮ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಧೂಳಿಯನ್ನು ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನು ನಾನಲ್ಲ. ಆದರೂ ಹಿರಿಯರ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳಿಂದಲೂ ಕಿರಿಯರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳಿಂದಲೂ ನನ್ನ ಈ ಬಡ ಲೇಖನಿಯು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದೆಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಇದು ಕನ್ನಡಮ್ಮನ ಚರಣದಾವರೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಬಾಲಕನು ಅರ್ಪಿಸುವ ಒಂದು ಹೂ ಆಗಿದೆ. ಈ ಕುಸುಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಆ ಒಲವಿನ ತಾಯಿಯು ತನ್ನ ಕಂದನಿಗೆ ಬಲದಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಾಯಿಯ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸಾಧನ ಕುಟೀರ

ಪ್ರಕಟಣೆ ೨೫ - ೯ - ೩೮

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥಾವಸ್ತುವು ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾಡಸೇವೆಯ ರೂಪವನ್ನು ನಾನಿಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಲು ಉದ್ಯಮಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇಂದಿನ ಭಾರತವರ್ಷದ ರೂಪವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಫಲವಾದುವು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಭಾರವು ವಾಚಕರದು.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳೇ ವಿರಳ. ತಾಯ್ನಾಡಿನ ಸದ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕುರಿತುಳ್ಳ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ನಾವಿಂದು ರಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ಭಾರತವರ್ಷವು ತನ್ನ ಬಿಡುಗಡೆಗಾಗಿ ಹೂಡಿದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಎಷ್ಟು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಸಾಲದು. ಆದರೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ಭಾವನೆಯ ಕಿರಣಗಳು ಪ್ರವೇಶಿಸದೆ ಇಲ್ಲ ನವೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರಸಋಷಿಗಳಾದ 'ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀ' ಯವರು ನಿದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ತಾಯ್ನಾಡನ್ನು ಕುರಿತು "ಭರತ ಮಾತೆಯೆ, ಭರತ ಮಾತೆಯೆ, ಎಂದು ನೀ ತಲೆಯೆತ್ತುವೆ ?" ಎಂದು ಹಾಡಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು, 'ಮೂವತ್ತು ಮೂರು ಕೋಟಿ'ಯಲ್ಲಿ ತಾಯ್ನಾಡಿನ ಇಂದಿನ ದೈನ್ಯಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಹಿರಿಯರು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ದಾರಿಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿ, ನಮ್ಮ ನಾಡ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ನಾನು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾದೆನು.

ಇದೇನು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತುಂಬಿರುವೆ ? ಎಂಬುದಾಗಿ ಹಲವರು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಹುದು ; ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಷ್ಟೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಿಂತ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ವಿಭಿನ್ನವಾದುದಾಗಿದೆ. ನಮಗೆ ಭೌತಿಕವಾದಕ್ಕಿಂತ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ವಾದವು ಪ್ರಿಯವಾದುದಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ವಿಹಂಗಮ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದರೆ, ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರ ಸಂವತ್ಸರಗಳಿಂದಲೂ ಬೆಳಗಿ ಬಾಳಿದ್ದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳ ತಳಹದಿಯು ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಆಳುವ ಅರಸರು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿತರಲು ಅವು ನಶಿಸಿದುವು. ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿದ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಹಾಗು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಶಕ್ತಿಯ ತಳಹದಿಯು ಸಹ ಧರ್ಮವೇ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಈ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಭಾರತವರ್ಷವು ಪುನರುತ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ಧರ್ಮವು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ ಭೌತಿಕವಾದವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವುದು ವಿನಾಶದ ದಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಭೌತಿಕವಾದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಜನಾಂಗಗಳು ಅಶಾಂತಿಯ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನಾವಿಂದು ಕಾಣುತ್ತಿರುವೆವು.

ನಮ್ಮ ಅಭ್ಯುದಯವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾದವೂ ಭೌತಿಕವಾದವೂ ಮಿಲನವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು. ಹಾಗಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಜಗತ್ತನ್ನು ವಿಶಾಲವಾದ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಭೌತಿಕವಾದವು ಅಭ್ಯುದಯದ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರೆ, ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾದವು ನಮ್ಮನ್ನು ತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಲಿರು

ವುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರು ತಮ್ಮ ಕರ್ಮ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಕ್ಕೂ ಅಹಿಂಸೆಗೂ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಧಾನವಾದ ಸ್ಥಾನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ

ಇರಲಿ. ಈ ನನ್ನ ಅಲ್ಪಕೃತಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೆ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಅದ ರಂತೆಯೇ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿರುವ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಿನ್ನಹ.

ವೈದ್ಯನ ಮಗಳು. ಪ್ರಕಟಣೆ ೨-೧-೬೨

ಹೊಯ್ಸಳ ವಂಶದ ಇಮ್ಮಡಿ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಕಾಲವನ್ನು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಕಾಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿಲ್ಪಕಲೆ ಅರಳಿ ಹೂವಾದುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿ ತಲೆದೋರುತ್ತದೆ. ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಮಾರ್ಪಾಡು ಗಳು ಆಗುತ್ತವೆ, ಹಳೆಯದು ಮತ್ತು ಹೊಸತು ಇವೆರಡರ ಘರ್ಷಣೆಯೊಡನೆ, ಎರಡಕ್ಕೂ ಬೆಸುಗೆ ಹಾಕುವ ಸಮನ್ವಯ ಕಾರ್ಯವೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಹೀಗೆ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತ ಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧಮತ್ತು ಹದಿಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ, ಇವು ಕರ್ನಾ ಟಕದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪರ್ವಕಾಲವಾಗಿವೆ.

ಈ ಪರ್ವಕಾಲದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಮಗ್ರ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸತಕ್ಕ ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ಬಹುದಿನದ ಬಯಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಆವಶ್ಯಕವೆನಿಸಿದ ಸಾಧನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಈಗ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ 'ವೈದ್ಯನವಾಗಳು' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆದೆ. ಅಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಈಗಿನಷ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮಹಾ ಪೂರವೇ ಬಂದಿತ್ತು. ಹೀಗಾದುದರಿಂದ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ 'ವೈದ್ಯನ ಮಗಳಿಗೆ' ಬೆಳಕು ಕಾಣಿಸಲು ಯಾವ ಪ್ರಕಾಶಕರೂ ಮುಂದೆಬರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಮೂರು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ಕೊಡಲಿ ಚಿದಂಬರಂ ಅವರೊಡನೆ ನಾನು ಬರೆದ ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬ ರಿಯ ವಿಚಾರ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದಾಗ 'ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ತನ್ನಿರಿ' ಎಂದು ಆಶ್ವಾಸನೆಯನ್ನಿತ್ತರು. ಅವರಿಂದಲಾದರೂ 'ವೈದ್ಯನ ಮಗಳು' ಬೆಳಕು ಕಾಣುವಳೇನೋ ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ ಅವರ ಕೈಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದೆ. ಈಗ ಆ ಮಾನ್ಯ ಮಿತ್ರರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ 'ವೈದ್ಯನ ಮಗಳು' ಓದುಗರ ಕೈಸೇರುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಕತೆಯಾಗಿದೆ.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಹೊಯ್ಸಳವಂಶದ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೂ ವೈದ್ಯನ ಮಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಅಂತರವನ್ನು ಓದುಗರು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಉಳಿದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ನಾನು 'ವೈದ್ಯನ ಮಗಳ'ಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲದ ಜನಜೀವನವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ

ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ರೇವಣ್ಣ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಆಜ್ಞೆಗೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು ತಾನು ಒಲ್ಲದ ಹೆಣ್ಣು 'ಚಂಗಲೆ'ಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವರ ದಾಂಪತ್ಯ ವಿರಸವಾಗುವುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಚನೆಗಳು ಇವೆ. ಅವರ ದಾಂಪತ್ಯ ಮುಂದೆ ಎಂತು ಸಾಗುವುದು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಏಳುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು ಉಚ್ಚಂಗಿ ಕೋಟೆಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಘಟನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವ 'ಗಿರಿದುರ್ಗಮಲ್ಲ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ದೊರೆಯುವುದು.

ವೈದ್ಯನ ಮಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತ ಕಾವ್ಯಾಲಯದ ಶ್ರೀ ಕೂಡಲಿ ಚಿದಂಬರಂ ಅವರಿಗೆ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾದ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಇಮ್ಮಡಿ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಉಳಿದ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿತ್ತ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ಓದುಗರ ಸಹೃದಯತೆ ಇವು ಈ ಗುರುತರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನನಗೊದಗಿಸಲಿ. ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನಕೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ದ್ವಾರಸಮುದ್ರದ ಶ್ರೀ ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರರು ನನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಒಯ್ಯಲಿ.

ಹುಲಿಬೋನು **ಪ್ರಕಟಣೆ ೧೨-೨-೬೨**

ಸುಮಾರು ಎರಡು ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾನು ವೈನಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಪಣಿಯರು, ಉರಾಳಿಕುರುಬರು, ಜೇನುಕುರುಬರು, ಮುಳ್ಳುವ ಕುರುಬರು, ತಚ್ಚನಾಡಿಗಳು ಹೀಗೆ ವೈನಾಡಿನ ನಾಲ್ಕಾರು ವರ್ಗಗಳ ಗಿರಿಜನರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯಿತು; ನಾನು ನಾಲ್ಕಾರು ವರ್ಷ ಕಾಫಿ ತೋಟ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಈ ಗಿರಿಜನರ ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ನೋಡಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. "ಈ ಗಿರಿಜನರ ಜೀವನವು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಸ್ತುವಾಗಬಲ್ಲುದು. ಅದನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಬರೆ" ಎಂದು ಗೆಳೆಯರು ಕೆಲವರು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು. ಅವರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಪಣಿಯರ ಜೀವನವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಹೆಣೆಯುವ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಕೈಯಿಕ್ಕಿದ್ದೇನೆ. ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದ ಮೊದಲನೆಯ ಹೆಜ್ಜೆಯೇ ಹುಲಿಬೋನು.

'ಹುಲಿಬೋನಿ'ನಲ್ಲಿ ವೈನಾಡಿನ ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಪಣಿಯರ ಬದುಕು ಎಂತಹುದು, ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಶೋಷಣೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಪಣಿಯರು ಲೈಂಗಿಕ ದಾಹವನ್ನು–ಹಸಿವು, ನೀರಡಿಕೆ, ನಿದ್ರೆಗಳಂತೆ ಅದು ಶರೀರದ ಸಹಜ ಬೇಡಿಕೆಗಳಲ್ಲೊಂದು ಎಂದು ನೋಡುತ್ತಾರಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ಅಶ್ಲೀಲವೆಂದೂ, ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ಇಡಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದೂ ಎಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಅವರ ದಾಂಪತ್ಯಜೀವನದ ಕಟ್ಟು

ಪಾಡು ಸಡಿಲವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಲೈಂಗಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಭಾವೋದ್ರೇಕವಿಲ್ಲದೆ, ನಾವು ಊಟ ತಿಂಡಿಗಳ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡುವಷ್ಟು ಸಹಜವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಾನಾದರೂ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ವಿಷಯವನ್ನು ಪಣಿಯರ ಸಹಜತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪಣಿಯರ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಹೇರಳವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಓದುಗರಿಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ತೊಡಕಾಗಬಾರದೆಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟ ಅರ್ಥಕೋಶವೊಂದನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆ ಪ್ರಕಟಣೆ ೧೪-೪-೬೬

ಪಣಿಯರೆಂದರೆ ವೈನಾಡಿನ ಗಿರಿಜನರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಗದವರು. ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಈ ಜನರನ್ನು ಎರವರು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ಈ ಜನರ ಬಾಳ್ವೆಯನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಹೆಣೆದಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಪಣಿಯರ ಜೀವನ ಸುಮಾರು ಕಾಲು ಶತಮಾನ ಹಿಂದಿನದು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತ ಸರ್ಕಾರದವರು ಗಿರಿಜನರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಉದ್ಯಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಪಣಿಯರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳುಂಟಾಗಿವೆ.

ನಾನು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಲವು ಪಣಿಯ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗೆ ಬಳಸಿದ ಪದಗಳ ಅರ್ಥಕೋಶವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ "ಹುಲಿಬೋನು" "ಬೆಳ್ಳಿ ಮೂಡಿತು" ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಗಳಂತೆಯೇ 'ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆ' ಓದುಗರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಗಳಿಸುವುದು ಎಂಬ ಭರವಸೆ ನನಗಿದೆ.

ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಕಟಣೆ ೧೯೬೭

ಸುಧಾ ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರಾವಾಹಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾದ 'ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಪುಸ್ತಕದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಓದುಗರ ಕೈಗೆ ಕೊಡಲು ಹರ್ಷವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಧಾರವಾಹಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿತೆಂಬುವನ್ನು ನಾನು ಮರೆಯಲಾರೆ. ಸುಧಾ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಒಡೆಯರು ಈ ಕೃತಿಗೆ ಬಹುಮಾನವಿತ್ತು ಪುರಸ್ಕರಿಸಿದುದು ಈ ಕುತೂಹಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು.

ಕೆಲವರು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಡಿ. ಹೆಚ್. ಲಾರೆನ್ಸಿನ 'ಲೇಡಿ ಚಟರ್ಲೀಸ್ ಲವರ್' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯ ರೂಪಾಂತರವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅಂತಹವರು ಡಿ. ಹೆಚ್. ಲಾರೆನ್ಸ್‌ನ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದಲಿಲ್ಲವೆಂದು ವಿಷಾದದಿಂದ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಲಾರೆನ್ಸಿನ 'ಲೇಡಿ ಚಟರ್ಲೆಸ್ ಲವರ್' ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ರಚನೆಗೆ ಪ್ರಚೋದನೆಯನ್ನು ನೀಡಿತೆಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿನ ಕಥಾ ಸಂವಿಧಾನ, ವಸ್ತು, ಜೀವನದ ದೃಷ್ಟಿ ಇವೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಕಾದಂಬರಿಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನವಾದುವು. ಈ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದಿದವರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗದೆ ಇರದು.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡವರಿದ್ದಾರೆ; ಶುದ್ಧ ನೀರಸ ಕಾದಂಬರಿಯೆಂದು ಮೂಗು ಮುರಿದವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಓದುಗರ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನನ್ನ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕೃತಿಯೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಕಾದಂಬರಿಗಳಾದ 'ವೈದ್ಯನ ಮಗಳು', 'ಹುಲಿ ಬೋನು' ಮತ್ತು 'ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆ' ಗಳ ಹಂತಕ್ಕೆ ಇದು ಏರಿದೆಯೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಲಾರೆ.

ಕೊನೆಗೆ ಕುಮಾರ ಮೆನನ್ ಮತ್ತು ದೇವಕಿ ಇವರ ಮುಂದಿನ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕರು ನನ್ನನ್ನು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಾದಂಬರಿ ಕೊನೆಗೊಂಡರೂ, ಅವರ ಜೀವನವಾಹಿನಿ ಅವಿರತವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದೆ. ಆ ಹೊನಲಿನ ಸುಳಿವು ಹೊಳಹುಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸುವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಇದೆ.

ಸಂತಾನ ಭಿಕ್ಷೆ

ಪ್ರಕಟಿತ ೨೧-೨-೬೭

ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ದಿವಂಗತ ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿ ಶ್ಯಾಮಲಾ ದೇವಿಯವರು ಬರೆದ 'ಕುಲಪುತ್ರ ಅಥವಾ ಗುಪ್ತದಾನ' ಎಂಬ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಯನ್ನು ಜಯ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಓದಿದ್ದೆ. ಕಥೆಯ ವಸ್ತುವಿನ ನಾವೀನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಬಳಸಿದ ತಂತ್ರ ನನಗೆ ತುಂಬ ಹಿಡಿಸಿದುವು. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಗೆಳೆಯರೊಬ್ಬರು ಸಚ್ಛೀಲ ಸಂಪನ್ನೆಯಾದ ಸಾಧ್ವಿಯೊಬ್ಬಳು ಮಾತೃತ್ವದ ಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಲಾಗದೆ ವ್ಯಭಿಚಾರವನ್ನೆಸಗಿದ ವಾಸ್ತವಿಕ ಘಟನೆಯೊಂದನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಈ ಘಟನೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಗೆಳೆಯ ಮತ್ತು ನಾಟಕಕಾರ ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ನಾಯಕರಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅವರು ಈ ವಸ್ತುವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಹೀಗೆ ಗೆಳೆಯ ಶ್ರೀ ನಾಯಕರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ದಿವಂಗತ ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿ ಶ್ಯಾಮಲಾ ದೇವಿಯವರ ಕತೆಯಿಂದ ದೊರೆತ ಪರೋಕ್ಷ ಪ್ರಚೋದನೆ, ಇವು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ರಚನೆಗೆ ಪ್ರೇರಕಗಳಾದುವು. ನಾನು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಕೃತಜ್ಞ.

ದಿವಂಗತ ಸೌ| ಶ್ಯಾಮಲಾ ದೇವಿಯವರ ಕತೆಯಿಂದ ದೊರೆತ ಪರೋಕ್ಷ ಪ್ರಚೋದನೆ ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂದುದರಿಂದ, ಅವರ ಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದೆಯೆಂದು ಓದುಗರು ಗ್ರಹಿಸಲಾಗದು. ವಸ್ತುವಿನ್ಯಾಸ, ಬಳಸಿದ ತಂತ್ರ ಮತ್ತು ಶೈಲಿ ಇವೆಲ್ಲ ನನ್ನವೇ ಆಗಿವೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಬರೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದೆ. ಅರ್ಧ ಭಾಗದಷ್ಟು ಬರೆದಾಗ ಏನೋ ವಿಘ್ನ ಒದಗಿ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಅರ್ಧದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲಿಸ

ಬೇಕಾಯಿತು. ಆ ಅಡಚಣೆ ಪರಿಹಾರವಾದಾಗ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಮುಗಿಸುವ ಉತ್ಸಾಹ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಕೆಲ ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ನನ್ನ ಕಡತಗಳ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿದ ನನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿ ಈ ಅಪೂರ್ಣ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಹೆಕ್ಕಿ ತೆಗೆದರು. ಅವರು ಅದನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ "ನೀವು ಇನ್ನೆಷ್ಟು ವರ್ಷ ನೀರಜಳನ್ನು ತಪ್ತ ಲೋಹರಸದ ಮೂಸೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವಿರಿ? ಅವಳ ಎದೆಯ ಉಮ್ಮಳಿಕೆಗೆ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲವೇ?" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಮುಗಿಸಲು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದರು ಅವರ ನಿರ್ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು ಅಪೂರ್ಣ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಮರಳಿ ತಿದ್ದಿ ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದೆನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ರಚನೆಯ ಶ್ರೇಯಸ್ಸೆಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನು ಒಂದು ಮಾತು. ಈ ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನೀರಜ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದೆಯೇ ಬೆಳೆದು ತನ್ನದೇ ಆದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ವೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ನನ್ನ ಮಾನಸಪುತ್ರಿಯಾದರೂ ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆ ಅನಿಚ್ಛೆಗಳ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿಗೆ ಒಳಪಡದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ತನಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಡೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ಚಲನವಲನಗಳನ್ನು ಆಂತರಿಕ ಆಂದೋಲನಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಕೊನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ನೀರಜಳಿಂದ ಅಪಮಾನಿತನಾಗಿ ಮರಳಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ಬಯಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ನೀರಜ ಈ ಸಂಕಲೆಯಿಂದ ಬಂಧಿತಳಾಗಲು ಇಚ್ಛೆಪಡದೆ "ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ನನ್ನ ನೋಂಪಿಯ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಒದಗಿಬಂದ ಕಾರಣ ಪುರುಷ. ಅವನನ್ನು ಅಪಮಾನಿಸಲಾರೆ." ಎಂದು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದಳು. ನಾನು 'ನಿನಗೆ ಸೂಕ್ತವೆನಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಬಂಧನವನ್ನು ಕಳಚಿಕೊ' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಅವಳು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಆ ಯತ್ನ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಜತೆಯನ್ನು ತಳೆದಿದೆ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಸಂದೇಹಾಸ್ಪದ.

ಕೊಳಲಿನ ಕರೆ **ಪ್ರಕಟಣೆ ೨೮-೮-೬೭**

ಕೊಳಲಿನ ಕರೆ ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿ 'ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆ' ಎಂಬ ನನ್ನ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಉತ್ತರಾರ್ಧವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ವೈನಾಡಿನ ಪಣಿಯರ ಜೀವನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಜೀವನ ಚಿತ್ರಣ ಸುಮಾರು ಎರಡು ತಲೆಮಾರು ಹಿಂದಿನದು.

ಅವಳ ದಾರಿ **ಪ್ರಕಟಣೆ ೨೮-೯- ೯೬೯**

ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಮೇಲೆ 'ಗೀತಾಪ್ರಕಾಶನ' ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮಾಲೀಕರಾದ ಶ್ರೀ ಕೆ. ರಾಮಚಂದ್ರಯ್ಯನವರು ಇನ್ನೊಂದು ಕಾದಂಬರಿ

ಯನ್ನು ಬರೆದುಕೊಡಲು ಹೇಳಿದುದಲ್ಲದೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಸಲ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಆದರೆ ನಾನು ಬರೆಯಲು ಹೋಗದೆ ಉದಾಸೀನನಾಗಿ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡಿದೆ. ಈ ಔದಾಸೀನ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ ಒಡನೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾದಂಬರಿ ರಚನೆಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿದರೆ, ಮೊದಲಿನ ಕಾದಂಬರಿಯ ನೆರಳು ಲೇಖಕನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಳಿಸದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಬರೆದ ಹೊಸ ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಹಿಂದಿನ ಕಾದಂಬರಿಯ ಜಾಡನ್ನೇ ಹಿಡಿಯುವ ಸಂಭವ ಹೆಚ್ಚು. 'ಅವಳ ದಾರಿ' ಆ ಜಾಡನ್ನು ಹಿಡಿಯಬಾರದೆಂದು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡಿದೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಎರಡು ಮಾತು ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಆತ್ಮವಂಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತಾದೀತು. ಈಗ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ 'ಮೊಪಾಸನ ಕತೆ'ಯೊಂದನ್ನು ಓದಿದೆ. ಆ ಕತೆಯ ಹೆಸರೇನು ಎಂಬುದು ಈಗ ನನ್ನ ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ೨೦-೨೮ ಪುಟಗಳ ಪರಿಮಿತಿಯುಳ್ಳ ಕತೆಯದು. ನಾನು ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆಯಲು ವಸ್ತುವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿದಾಗ ಆ ಕತೆಯ ವಸ್ತು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಾಳದಿಂದ ಎದ್ದು ತೇಲಿತು. ತನ್ನ ಪತ್ನಿ ಬಗೆದ ದ್ರೋಹದಿಂದ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಕಥಾನಾಯಕ ಕ್ರೈಸ್ತಪಾದ್ರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಎರಡು ದಶಕಗಳ ಅನಂತರ ಅವನ ಮಗನೇ ಒಂದು ತಂಡವನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಕಥಾ ವಸ್ತು. ಈ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ನಾನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹಂದರವನ್ನು ಸಮೆದಿದ್ದೇನೆ. ಎಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಮೊಪಾಸನ ಕತೆಯ ವಿಸ್ತೃತ ಅನುವಾದವಲ್ಲ. ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ಮೊಪಾಸನ ದೃಷ್ಟಿಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನವಾದುದು. ಸನ್ನಿವೇಶ, ಬಳಸಿದ ತಂತ್ರ, ಪಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಬೇರೆಯಾದುವು. ಆ ಕತೆಯನ್ನು ಓದಿದವರು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದಿದರೆ ಈ ಅಂತರವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು ಎಂದು ನನ್ನೆಣಿಕೆ.

ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬರೆದ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯಾಸಕರ ಎಂಬ ಮಾತು ದಿಟವೆಂಬುದು ಈ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಹೆಸರು ಕೊಡುವಾಗ ನನಗೆ ಅನುಭವವಾಯಿತು. ನಾನು ತಿಣುಕಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ "ಅವಳ ದಾರಿ" ಎಂದು ಈ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. **'ಅವಳ ದಾರಿ'** ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತಲೂ "ಅವರ ದಾರಿ" ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟದ್ದರೆ ಲೇಸಾಗುತ್ತಿತ್ತೇನೋ.

ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು

ಪ್ರಕಟಣೆ ೧೪-೧-೭೦

"ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು" ಕೊಡಗಿನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರೆದ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿ. ಕೊಡಗಿಗೆ ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷದಷ್ಟು ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಇತಿಹಾಸವಿದ್ದರೂ, ಕೊಡಗಿನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿರಚಿತ

ವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಬೆರಳಲ್ಲಿ ಎಣಿಸುವಷ್ಟು ಇಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಮಾಸ್ತಿಯವರ 'ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ', ಶ್ರೀ ನಿರಂಜನರ 'ಅಪರಂಪಾರ' ಮತ್ತು 'ಕಲ್ಯಾಣಸ್ವಾಮಿ' ಇವೇ ಕೊಡಗಿನ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮೂರು ಕೃತಿಗಳು. ಈ ಕೃತಿಗಳು ಕೊಡಗಿನ ಪೂರ್ವಜರ ಶೌರ್ಯಮಯ ಸಾಹಸ ಜೀವನವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತುಂಬಲು ನಡೆಸಿದ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಯತ್ನ ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು.

ಕೊಡಗಿನ ಅರಸ ಸಿರಿಬಾಯಿ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಮೈಸೂರಿನ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜರ ಮತ್ತು ಇಕ್ಕೇರಿಯ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕ ಮತ್ತು ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿ ಇವರ ಸಮಕಾಲೀನ ಶೌರ್ಯ, ಸಾಹಸ, ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯ ನಿಷ್ಠೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜರಿಗೆ ಸರಿಯಾದವನು ಅರ್ಧ ಶತಮಾನದಷ್ಟು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಕೊಡಗಿನ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಪ್ರೌಢ ಪ್ರತಾಪಿಯಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳಿದ್ದಾನೆ. ಕಠಿಣ ಸ್ವಭಾವಿಯಾದರೂ ಆತ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಪರ. ಕೊಡಗಿನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಓದಿದಾಗ ನನಗೆ ಈ ಅರಸನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಕೆರಳಿಸಿತು. ಶ್ರೀ ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನದವರು ಕೊಡಗಿನ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾದಂಬರಿಯೊಂದನ್ನು ಬರೆದುಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಸಿರಿಬಾಯಿ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪನೆಡೆಗೆ ಓಡಿತು. ಆತ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನೊಡನೆ ಮತ್ತು ಕೋಟೆಯಂಗಡಿ ದೊರೆ ವೀರವರ್ಮನೊಡನೆ ನಡೆಸಿದ ಕಾಳಗಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಹೆಣೆದಿದ್ದೇನೆ.

ಇಕ್ಕೇರಿಯಿಂದ ಬಂದ ಈರ್ವರು ರಾಜಪುತ್ರರು ತಮಗೆ ಪರಕೀಯವಾದ ಒಂದು ವೀರ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆಳಲು ಶಕ್ತರಾದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿ ನಾನು ವಿಸ್ಮಯಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಚರಿತ್ರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಜಯನಗರದ ಪತನಾನಂತರ ಕೇಂದ್ರ ಆಡಳಿತ ಅಂಕುಶ ತಪ್ಪಿದುದರಿಂದ ಕೊಡಗಿನ ಮೂವತ್ತೈದು ನಾಡುಗಳ ನಾಯಕರು ತಾವೇ ಸಾರ್ವಭೌಮರಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ದ್ವೇಷ ಮಾತ್ಸರ್ಯಗಳಿಂದ ಕಚ್ಚಾಡಿ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಜೀವನವನ್ನು ದುರ್ಭರವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿರಬೇಕು ; ಇಕ್ಕೇರಿಯಿಂದ ಬಂದ ರಾಜಪುತ್ರರಿಗೆ ಭಯಾಪನ್ನ ಜನತೆ ನಾಯಕರ ಪುಂಡುತನವನ್ನಡಗಿಸಿ ರಾಜ್ಯ ಕಟ್ಟಲು ನೆರವನ್ನಿತ್ತಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಊಹೆ. ಅದೇನೇ ಇರಲಿ, ಸಿರಿಬಾಯಿ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ ಕೊಡವರ ಕೆಚ್ಚು ಕಲಿತನ ಮತ್ತು ವಿಕ್ರಮಗಳ ಬಹಿರ್‌ಪ್ರಕಾಶನಕ್ಕೆ ಅನುವು ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅವರನ್ನು ಒಂದು ವೀರ ಜನಾಂಗವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದನೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದ.

ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆಯತೊಡಗಿದಾಗ, ಅದು ಕೇವಲ ಕದನಗಳ ಕಥನವಾಗಿರುವುದರ ಬದಲು ಕೊಡವರ ವೀರ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳ ಚಿತ್ರಣವಾಗಿರುವುದು ಚೆನ್ನು ಎನಿಸಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಹೊತ್ತಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ವೀರಜೀವನದ ವಿವಿಧ

ಮುಖಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವುಗಳ ರೂಪರೇಷೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೂ ಅವರ ವೀರ ಜೀವನದ ಬಹುಮುಖಗಳ ಸಪ್ತವರ್ಣ ರಂಜಿತ ಚಿತ್ರ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಒಡಮೂಡಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಎದೆಗಾರಿಕೆ ನನಗಿಲ್ಲ.

ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಸಹಜತೆಯನ್ನು ತರಬೇಕೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೊಡವ ನುಡಿಗಳನ್ನೂ ಗಾದೆಗಳನ್ನೂ, ಹಾಡುಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ಓದುಗರಿಗೆ ಅದರಿಂದ ತೊಂದರೆಯಾಗಬಾರದೆಂದು ಹೊತ್ತಗೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ಅರ್ಥ ಕೋಶವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಇತರ ಕೃತಿಗಳಂತೆ ಈ ಹೊತ್ತಗೆಯೂ ಓದುಗರ ಒಲುಮೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವುದು ಎಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ.

ವಕ್ರರೇಖೆ ೨೨. ೧. ೮೧

ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾನೊಮ್ಮೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯ ಶ್ರೀ ಬಿ ಪಾಂಡುರಂಗರಾಯರು ತಾವು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಎರಡು ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಓದಿ ಹೇಳಿದರು. ೧೯೧೮ ರಲ್ಲಿ ದೇಶವನ್ನು ಆದ್ಯಂತ ಬಾರ ಇನ್‌ಫ್ಲುಯೆಂಜಾ ಕಾಯಿಲೆ ಬಾಧಿಸಿದ್ದು ಹಲವರ ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಆ ಕಾದಂಬರಿ ರೋಗಬಾಧೆಗೆ ಒಳಗಾದ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಜನಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣವಾಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀ ಪಾಂಡುರಂಗರಾಯರು ಆ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರು ಓದಿ ಹೇಳಿದ ಆ ಎರಡು ಪ್ರಕರಣಗಳು ನನಗೆ ವಕ್ರರೇಖೆಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ಪ್ರಚೋದಿಸಿದುವು. ಹೀಗೆ ಕೃತಿ ರಚನೆಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ ಶ್ರೀ ಪಾಂಡುರಂಗರಾಯರಿಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕತೆಯ ಕಾಲ ಒಂದು ಶತಮಾನದ ಹಿಂದಿನದು. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದನ್ನು ಕತೆ ನಡೆದ ಸ್ಥಳವನ್ನಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಕತೆ ಅಲ್ಲಿನ ಹವ್ಯಕ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು. ಹವ್ಯಕರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೇರಳದ ಕಾಸರಗೋಡು ತಾಲೋಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಪೂರ್ವಜರನ್ನು ಕದಂಬರ ಮಯೂರ ಶರ್ಮನು ಅಹಿಚ್ಛತ್ರ ಪುರದಿಂದ ಬನವಾಸಿಗೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡನೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ ಈ ಜನರಿಗೆ ಅವರದೇ ಆದ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ನುಡಿ ಇದೆ. ಈ ನುಡಿ ಹಳಗನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಆಡುನುಡಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ನಾನು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಹವ್ಯಕ ಸಮಾಜದ ಜನಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿಲ್ಲ. ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ, ವಿವಾಹಿತ ಬಾಲದಂಪತಿಗಳ ವರ್ತನೆ-ಇವುಗಳ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನುಳಿದ ಸಂಗತಿಗಳು ಪರಿಪೋಷಕ ಸಾಧನಗಳು.

ವೇಣಿ ಪತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಾಲ ವಿಧವೆಯಾದಳು. ಅವಳ ಮುಂದಿನ

ಜೀವನದ ಪರಿಯೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಓದುಗರು ಉತ್ಸುಕರಾಗುವುದು ಸಹಜ. ಅವಳ ಮುಂದಿನ ಬದುಕನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಹೊಸೆಯಬೇಕೆಂಬ ಆಲೋಚನೆ ನನಗಿದೆ.

ಇಳಿದು ಬಾ ತಾಯಿ ಪ್ರಕಟಣೆ ೨೨-೧೧-೬೧

ನನ್ನ ಮಾನ್ಯ ಮಿತ್ರ ಕುಮಟೆಯ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಆರ್. ಹೆಗ್ಡೆಯವರು ಒಂದು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಕತೆಯೊಂದು 'ಇಳಿದು ಬಾ ತಾಯಿ' ಎಂಬ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ಪ್ರಚೋದನೆಯನ್ನು ನೀಡಿತು. ಆದರೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಕತೆಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನವಾದುದು. ರಾಜೀವ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಗೆ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ಶ್ರೀ ಹೆಗ್ಡೆಯವರು ಹೇಳಿದ ಕಥಾಭಾಗವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಹೆಗ್ಡೆಯವರಿಗೆ ಋಣಿ.

ಆಧುನಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿದ ಗೊಂದಲಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಹೆಣೆದಿದ್ದೇನೆ. ಇಂದಿನ ರಾಷ್ಟ್ರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುವ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳ ವಿಷಮಗರ್ತಗಳು, ರಾಜೀವನಂತಹ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ಪ್ರಮಾಣಿಕ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಬೀರಬಹುದಾದ ಪ್ರಭಾವಗಳೇನೆಂಬುದರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿ.

ವಿಚ್ಛಿನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಭಾರತೀಯ ಜನಾಂಗದ ಒಂದು ದೌರ್ಬಲ್ಯ. ನುಡಿ ಮತ್ತು ನಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ತಾವು ನಂಬಿದುದನ್ನು ಕೃತಿರೂಪಕ್ಕಿಳಿಸುವ ಕ್ರತುಶಕ್ತಿಯ ಅಭಾವ ಎದ್ದು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕೊರತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಜನಾಂಗಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎದ್ದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಗೊಂದಲಗಳ ಮೂಲ. ನಾನು ಈ ತನಕ ಹಿಡಿದು ಊರಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಹಳೆಯ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಊರುಗೋಲು ಟೊಳ್ಳಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಅಂತರ್‌ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ನಡೆಸಿದವರಿಗೆ ವಿದಿತವಾಗದೆ ಇರದು. ಹೊಸ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಡಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಆಡಳಿತ ಕ್ರಮವನ್ನು ನಾವು ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವಿವಾದರೂ, ಪಾಳೆಯಗಾರಿಕೆಯ ಸಂಕೇತವೆನಿಸಿದ ಜೀತಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಾಂಗ ಉದ್ಘೋಷಿಸಿದೆಯಾದರೂ ಹರಿಜನರಿಗೆ ಸಹಪಂಕ್ತಿಯನ್ನಿತ್ತು ಗೌರವಿಸಲು ನಾವು ಸಿದ್ಧರಾಗಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮರ್ದನ ಅವಿರತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಸಮಾಜವಾದಿ ಮಾದರಿಯ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳು ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನವಾಗುತ್ತಲಿವೆ. ಸತ್ಯಮೇವಜಯತೆ ಎಂಬುದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮಂತ್ರವಾದರೂ ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯಜೀವನ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮತ್ತು ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರಗಳ ನೆಲೆಯೆನಿಸಿದೆ. ಪಡುವಲಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ನಮ್ಮ ವಿಚಾರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ವಿಶಾಲ ಮತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಬದಲು, ನೀತಿಮತ್ತೆಯ ಕಡಿವಾಣವನ್ನು ಕಳಚಿಹಾಕಿದ ಭೋಗಲಾಲಸರನ್ನಾಗಿ

ಮಾಡಿವೆ. ಜಾತ್ಯತೀತ ಲೌಕಿಕ ರಾಷ್ಟ್ರವೆಂದು ನಾವು ಘೋಷಿಸುತ್ತಿರುವುದರ ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಜಾತೀಯತೆಯ ವಿಷವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ನೀರೆರೆದು ಪೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಜನಾಂಗ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತೋರುವ ವಿಪರ್ಯಾಸಗಳ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನೇ ಮಾಡಬಹುದು ಈ ವೈಷಮ್ಯಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಒಬ್ಬ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ವಿಚಾರವಂತ ತರುಣನ ಆಂತರಿಕ ವಿಪ್ಲವದ ಚಿತ್ರಣ ಈ ಕಾದಂಬರಿ. ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಫಲತೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾರೆ. ಅದನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವವರು ಓದುಗರು.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಓದಿದವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು 'ಕಾದಂಬರಿ ತುಂಬ ಭಾರವಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ತತ್ವವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವ ಚಾಪಲ್ಯ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ' ಎಂದು ಉದ್ಗಾರವೆತ್ತಿದರು. ಆದರೆ ನನಗೂ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೂ ಬಹುದೂರ. ರಾಜಕೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ನೇಣವನ್ನು ಕೊರಳಿಗೆ ಉರುಳು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಉದ್ಧಾರವನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ನನಗಿಲ್ಲ. ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಮಾನವತೆ ಉಳಿದಿದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ರಚನೆಗೆ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಯಾಯಿತು.

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆಧುನಿಕರಿಗೆ ಅವು ಹಳೆಯ ಸವಕಲು ನಾಣ್ಯಗಳೆಂದು ತೋರಲೂಬಹುದು. ಅವು ಹಳೆಯವಾದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಬೇಸರವಿಲ್ಲ. ಅವು ಗಿಲೀಟಿನ ಖೊಟಾ ನಾಣ್ಯಗಳು ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಸಾಕು.

ಬಯಲು ದಾರಿ

ಪ್ರಕಟಣೆ ೧೮–೫–೭೨

ಹದಿನೆಂಟು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಾದಂಬರಿಯೊಂದನ್ನು ಓದಿದೆ. ಅದು ಗಾಲ್ಸ್‌ವರ್ಧಿಯದೆಂದು ನನ್ನ ನೆನಪು. ಅದು ಒಂದನೆಯ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು. ಪಾದ್ರಿಯೊಬ್ಬನ ಮಗಳು ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಯುವಕನೊಬ್ಬನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಯುವಕ ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ತೆರಳುವ ಮುನ್ನ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮೆಯ ಶರೀರ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಫ್ಲಾಂಡರ್ಸ್ ಕದನದಲ್ಲಿ ಮಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅವಿವಾಹಿತೆಯಾದ ನಾಯಿಕೆ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿ ಶಿಶುವೊಂದನ್ನು ಪ್ರಸವಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಿವಾಹಿತಳಾಗಿ ಮಗುವಿಗೆ ಜನ್ಮ ಕೊಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಿಕೆ ಮತ್ತು ಆಕೆಯ ತಂದೆ ಸಮಾಜದ ಕ್ರೂರದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಕಷ್ಟ ನಿಷ್ಠುರಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥಾವಸ್ತು. ಆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಚೋದನೆಯಿಂದ 'ಬಯಲು ದಾರಿ' ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ.

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಚೋದನೆಯಿಂದ ಈ ಹೊತ್ತಗೆಯನ್ನು ಬರೆದೆ ಎಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ 'ಬಯಲು ದಾರಿ' ಯನ್ನು ಆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅನುವಾದವೆಂದೋ

ರೂಪಾಂತರವೆಂದೋ ಯಾರೂ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗದು. ಆ ಕಾದಂಬರಿಯು ಜಾಡೇ ಬೇರೆ; ಇದರ ಜಾಡೇ ಬೇರೆ. ಸಾಹಿತಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿರ ಬೇಕೆಂದೂ ನಂಬುವವನು ನಾನು ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಾನು ನನ್ನ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಚೋದನೆ ದೊರತುದೆಲ್ಲಿಂದ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರುಹುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಬಂಗಾರ ಕುಲುಮೆ ಪ್ರಕಟಣೆ ೨೨-೧೨-೭೨

೧೯೭೧ ರಲ್ಲಿ ಬಂಗ್ಲಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಭೀಕರ ವಿಪ್ಲವ ನಡೆದುದು ಈಗ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸಂಗತಿ. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಮಾನವತೆಯ ಮೇಲೆ ನಡೆದ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ ನನ್ನ ಅಂತರಂಗ ಕಲಕಿ ಹೋಯಿತು. ಆ ಭೀಕರ ದಾರುಣ ಘಟನೆಗಳ ಸ್ಮರಣೆ ಚಿಂತನೆಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಒಳತೋಟಿಗೆ ಈಡು ಮಾಡಿದವು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ತುಮುಲವನ್ನು ಹೊರಹಾಕಲೆಂದು “ಗಾಳಿ ಹೇಳಿದ ಕತೆ” ಎಂಬ ಸಿಡುಗತೆಯನ್ನು ಬರೆದೆ. ಅದು ಕರ್ಮವೀರದ ೧೯೭೧ ರ ದೀಪಾವಳಿಯ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಈ ಕತೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಮೇಲೂ ನನ್ನ ಅಂತರಂಗದ ಹೊಯ್ದಾಟ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಘಟನೆಗಳೂ, ದೂರದ ಬಂಗಾಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದ ಪರಿಚಿತರು ಬಣ್ಣಿಸಿದ ವಿವರಣೆಗಳೂ ನನ್ನನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಉದ್ವಿಗ್ನಗೊಳಿಸಿದುವು. ಬಂಗ್ಲಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಸಂಗ್ರಾಮ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿಪ್ಲವವಾಗಿ ತೋರದೆ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ ಮಾನವತೆ, ರಕ್ಕಸತನ ಮತ್ತು ಬರ್ಬರತೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಹಾಸಂಗ್ರಾಮದ ಒಂದು ಅಂಗವಾಗಿ ತೋರಿ ಬಂಗ್ಲಾದ ಉಳಿವು ಮಾನವತೆಯ ಉಳಿವು ಎಂದೆನಿಸಿತು. ಈ ಅನಿಸಿಕೆಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿ.

ಸಹಸ್ರಾರು ಮೈಲುಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ತನಗೆ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದ ದೇಶದ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸುವುದೆಂದರೆ ಅದು ಸಾಹಸದ ಸಂಗತಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಧಾರ್ಷ್ಟ್ಯತ್ವವೂ ಹೌದು. ಈ ಯೋಚನೆ ನನ್ನನ್ನು ಅಧೀರಗೊಳಿಸಿತು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಒಳದನಿ “ಏಕೆ ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತೀಯೆ, ನೀನು ಬರೆಯಲು ಹೊರಟ ಕೃತಿ ಕೇವಲ ಕಾಲ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾದುದಲ್ಲ; ಅದು ಮಾನವತೆಯ ಹೋರಾಟದ ಕತೆ. ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಗೌಣವಾದುವುಗಳು” ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ತಿವಿದು ಕೆಣಕಿ ಪ್ರಚೋದಿಸಿತು ಈ ಅಂತರಂಗದ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಲಾಗದೆ ಬಂಗಾರ ಕುಲುಮೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಸಹಜ ಮಾತು ಅವಾಸ್ತವಿಕ ಎನ್ನಿಸುವಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಘಟನೆಗಳು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ಯಾರೂ ಸೋಜಿಗ ಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ನಾನು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ, ಬಂಗ್ಲಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ಸಂಗ್ರಾಮವೂ ಮುಕ್ತಾಯ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಲುಪಿತು. ಅನಂತರ ಬಂಗ್ಲಾ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪೊತ್ತಗೆಗಳು ಬಂದವು. ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಾದ ಶ್ರೀ ರಾವ್ ಬಹದ್ದೂರರು ಬಂಗ್ಲಾ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದು ತಾವು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ ಬಂಗ್ಲಾದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಲೇಖನ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಬರೆದರು. ಅವರು ಬಂಗ್ಲಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆಯಲಿರುವರು ಎಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನೂ ಕೇಳಿದೆ. ಬಂಗ್ಲಾದೇಶವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ ಶ್ರೀ ರಾವ್‌ಬಹದ್ದೂರರಂತಹ ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಕೃತಿ ಬರಲಿರುವಾಗ, ನನ್ನ ಕೃತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏನು ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ಕೊಡಲು ಹಿಂಜರಿದೆ. ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ನಾನು ಶ್ರೀ ರಾವಬಹದ್ದೂರರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದಾಗ ಅವರೊಡನೆ ಬಂಗ್ಲಾ ದೇಶದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಿದೆ. ಕೊನೆಗೆ "ನೀವು ಬಂಗ್ಲಾ ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಲಿರುವಿರಂತೆ. ನಾನು ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿ ಬರಲಿರುವುದರಿಂದ ನಾನು ಬರೆದ ಹೊತ್ತಗೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ" ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆಗ ಅವರು "ನೀವು ಹಾಗೆ ಮಾಡ ಕೂಡದು. ನೀವು ಬರೆದ ಕಾದಂಬರಿಯಿಂದಲೂ ಓದುಗನಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾದೀತು. ಅದನ್ನು ನೀವು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ಕೊಡಬೇಕು." ಎಂದು ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ಒತ್ತಾಯಿಸಿದರು. ಅವರ ಈ ನುಡಿಯಿಂದಲೇ ನಾನು ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತಳೆದು ಬಂಗಾರ ಕುಲುಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟನೆಗೊಪ್ಪಿಸಿದೆ.

ಇದಿಷ್ಟು ಬಂಗಾರ ಕುಲುಮೆಯ ಬರವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟನೆಗಳ ಕತೆ.

ಜ್ಞಾನಯಾತ್ರಿಕ

ಪ್ರಕಟಣೆ ೧೨-೧೨-೭೨

ನಾನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಲೆ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಫಾಹಿಯಾನ್ ಮತ್ತು ಹ್ಯುವಾನ್‌ಚಾಂಗ್ ಇವರ ಭಾರತ ಯಾತ್ರೆಗಳು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆದುವು. ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಈರ್ವರು ಕೈಗೊಂಡ ಸಾಹಸ ಯಾತ್ರೆಗಳು ನನ್ನ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದುವು. ಸುಮಾರು ಮೂರು ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀ ಜಿ. ಪಿ ರಾಜರತ್ನಂ ಅವರು ಬರೆದ ಚೀನಾದೇಶದ ಇಬ್ಬರು ಯಾತ್ರಿಕರು ಎಂಬ ಕಿರುಹೊತ್ತಗೆ ನನ್ನ ಆಸಕ್ತಿ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಉದ್ದೀಪನಗೊಳಿಸಿದುವು. ಸುಮಾರು ಎರಡು ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆ ನನಗೆ ಡಾ|| ಚೌಹ್ಸಿಯಾಂಗ್ ಕಾಂಗ್ ಎಂಬುವರು ಬರೆದ ಚೀನಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷು ಹೊಯಿಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಹ್ಯುವಾನ್ ಚಾಂಗನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಎಂಬ ಎರಡು ಹೊತ್ತಗೆಗಳು ನನ್ನ ಆಸಕ್ತಿ ಕುತೂಹಲಗಳನು ಸಾಕಷ್ಟು ತಣಿಸಿದುವು.

ಡಾ || ಹ್ಸಿಯಾಂಗ್ ಕಾಂಗರ ಚೀನೀ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿದಾಗ ಭಾರತ ಮತ್ತು ಚೀನಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬಂಧವು ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ

ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ, ಎರಡು ದೇಶಗಳ ನಡುವೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕೊಳ್ ಕೊಡುಗೆಗಳು ನಡೆದಿವೆ ಎಂಬ ಸಂಗತಿ ವಿದಿತವಾಯಿತು. ಭಾರತದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ದಿಗ್ವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ವಹಿಸಿದ ಪಾತ್ರ ಅಸಾಧಾರಣವಾದುದು. ಭಾರತ ದಿಂದ ಬೌದ್ಧ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಬುದ್ಧದೇವನ ಧರ್ಮ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಆಗ್ನೇಯ ಏಷ್ಯಾ, ಚೀನಾ, ಮಧ್ಯಏಷ್ಯಾ, ಮಂಗೋಲಿಯ ಮತ್ತು ಮಂಚೂರಿಯ ಪ್ರದೇಶ ಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿಯೂ, ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ನಿರತರಾದರು ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವಾಗಿ ಇಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಪಾಳಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗದ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಉದ್ಗ್ರಂಥಗಳ ಅನುವಾದಗಳು ಚೀನೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಡಾ|| ಪ್ಸಿಯಾಂಗ್ ಕಾಂಗರ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ಒಂದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಶ್ಯಪ ಮಾತಂಗನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕ್ರಿ. ಶ. ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೂರ್ಯ ಯಶಸ್ಸು ಎಂಬ ಯತಿಯ ತನಕ ಅರುವತ್ತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚುಮಂದಿ ಬೌದ್ಧವಿದ್ವಾಂಸರು ಚೀನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಅಲ್ಲಿನ ವಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಗ್ರಂಥ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಿದ್ದರು. ತಕ್ಷಶಿಲ ಮತ್ತು ನಾಲಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಚೀನೀ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಸುಪರಿಚಿತವಾದುವಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಚೀನೀ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕಷ್ಟಸಂಕಟಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಈ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಿಗೆ ಬಂದು ವ್ಯಾಸಂಗದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನದಾಹದಿಂದ ಭಾರತಕ್ಕಾ ಗಮಿಸಿದ ಚೀನೀ ಯಾತ್ರಿಕರಲ್ಲಿ ಫಾಹಿಯಾನ್ ಮತ್ತು ಹ್ಯುವಾನ್‌ಚಾಂಗರು ಪ್ರಮುಖರು.

ರಾಜ್ಯಲೋಭದಿಂದ ಮತ್ತು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅಲೆಗ್ಸಾಂಡರ್, ಚೆಂಗೀಸ್‌ಖಾನ್, ತೈಮೂರ್ ಮೊದಲಾದವರು ಕೈಗೊಂಡ ದಂಡ ಯಾತ್ರೆಗಳ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನದಾಹದಿಂದ ಆಪತ್ತು ಸಂಕಟಗಳಿಗೆ ಅಳುಕದೆ ವಿದೂರ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಪ್ರವಾಸವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡ ಸಾಹಸಯಾತ್ರೆ ಗಳು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಳ. ಅಂತಹ ಸಾಹಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹ್ಯುವಾನ್‌ಚಾಂಗ್. ಭಿಕ್ಷು ಹೂಯಿಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಹ್ಯುವಾನ್‌ಚಾಂಗನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಆತನು ಓದಿದಾಗ ಆತನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಆಲೋಚನೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಂಕುರಿಸಿತು ಅಂತೆಯೇ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಈ ಹೊತ್ತಗೆಯ ಐವತ್ತು ಪುಟಗಳನ್ನು ಬರೆದೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇದು ನನ್ನಂತಹ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಹಿತಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ, ಇತಿಹಾಸ ತಜ್ಞರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕೈಗೊಳ್ಳ ಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ. ವರ್ಷಗಳು ಹಲವು ಕಳೆದುವು. ಇತಿಹಾಸ ತಜ್ಞರು ಯಾರೂ ಹ್ಯುವಾನ್‌ಚಾಂಗನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಯನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಒದಗಿಸಲು ಮುಂದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹ್ಯುವಾನ್‌ಚಾಂಗನಲ್ಲಿ ನನಗಿದ್ದ ಆಸಕ್ತಿಯೂ ಕುಂದಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗನಿಗೆ ಹ್ಯುವಾನ್‌ಚಾಂಗನ ಭಾರತ ಯಾತ್ರೆಯ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ

ಯನ್ನು ಬರೆಯುವ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತಳೆದೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯಾಗಲೀ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಾಗಲೀ ನನಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಇದರರ್ಥವಲ್ಲ. ಹಲವೆಡೆ ನಾನು ಮುಗ್ಗರಿಸಿದ್ದೇನೆ–ಎಂದರೂ ತಪ್ಪಾಗದು ಆದರೂ ಬಹುದಿನಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆಸೆಯೊಂದನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆಂಬ ಸಂತೃಪ್ತಿ ನನಗಿದೆ.

ಹ್ಯುವಾನ್‌ಚಾಂಗನು ತನ್ನ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನವನ್ನು ತಾನೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆತ್ಮ ಚರಿತ್ರೆಯ ತಂತ್ರವನ್ನು ನಾನಿಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಬೌದ್ಧದರ್ಶನದ ಗಹನವಾದ ತತ್ವಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗನ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುಂಠಿತಗೊಳಿಸಬಹುದು ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅಮುಖ್ಯವಾದ ಕೆಲವು ಬೌದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸಿದ್ದೇನೆ

ವಲ್ಮೀಕ

ಪ್ರಕಟಣೆ ೨-೧-೭೪

'ವಲ್ಮೀಕ' 'ಇಳಿದು ಬಾ ತಾಯಿ' ಯಂತೆಯೇ ರಾಜಕೀಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯುಳ್ಳ ಕಾದಂಬರಿ. ವಿಚಾರವಂತನಾದ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾದ ಅಧಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬನ ಅಂತರಂಗದ ತುಮುಲದ ಚಿತ್ರಣವೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತು. ವಲ್ಮೀಕ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದೇನೆ. ಹುತ್ತ ಒಡೆದಾಗ ಸರ್ಪಭಕ್ಷಕಗಳಾದ ಗೆದ್ದಲು ಹುಳುಗಳು ಹೊರಬರುತ್ತವೆ, ಆದರೆ ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಹುತ್ತವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಮುನಿಯೊಬ್ಬ ಬಂದಿದ್ದ, ಕಬಂಧ ಬಾಹುವನ್ನು ಛೇದಿಸಬಲ್ಲ ಲಕ್ಷ್ಮಣಶಕ್ತಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದ. ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ಗೆದ್ದಲು ಹುಳುಗಳ ಬದಲು ನಾಡಿಗೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಶಕ್ತಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಬಲ್ಲ ದಾರ್ಶನಿಕ ಕವಿಯ ಬರವನ್ನು ಇದಿರು ನೋಡುತ್ತಾನೆ.

ಗಿಳಿಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲ

ಪ್ರಕಟಣೆ ೩೦-೮-೭೪

ಗಿಳಿಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾದಂಬರಿ. ನಾನು ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆ ವೈನಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಕೇರಳೀಯರ ಜೀವನದ ಕೆಲವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿತು. ಆ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಬಂಧವೂ ಒಂದು. ಈಗ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಧತಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೊ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ನಾನು ವೈನಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತು. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ವಸ್ತುವಾಗಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿಯೊಂದನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಸಿಂಹಳ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ತರುಣನೊಬ್ಬ ಅರಿಯದೆಯೇ ತನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಆತ್ಮಹತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಓದಿದೆ. ಈ ವಾರ್ತೆ ನನ್ನ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಕೃತಿರೂಪಕ್ಕಿಳಿಸುವ ಪ್ರಚೋದನೆಯನ್ನು ನೀಡಿತು. ಅದರ ಫಲವೇ ಈ 'ಗಿಳಿಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲ' ಕಾದಂಬರಿ.

ಚಿರಂತನ

ಭಾರತೀಸುತರು ಬರೆದು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದ ಕೊನೆಯ ಕಾದಂಬರಿ 'ಬೆಳಕಿನೆಡೆಗೆ' ಅವರ ಜೀವಿತ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಹೊರಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದರೂ, ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ ಅವರ ದೇಹಾಂತದ ಒಂದು ವರುಷದ ಬಳಿಕ ಬೆಳಕು ಕಂಡಿದೆ. 'ಬೆಳಕಿನೆಡೆಗೆ' ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುವಾಗಲೇ ತಾನೂ ಬೆಳಕಿನತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಆಂತರಿಕ ಸುಪ್ತಪ್ರಜ್ಞೆ ಭಾರತೀಸುತರಿಗಿತ್ತೋ ಏನೋ ಎಂಬಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿದೆ ಈ ಘಟನೆಯಿಂದ.

ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನಿತ್ತು ಹೆಸರು ಪಡೆದ ಭಾರತೀಸುತರು ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮೇಲೆಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವಪೂರ್ಣವಾದ ಹಾಗೂ ಗಣನೀಯ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಬಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಬೆಳಕಿನೆಡೆಗೆ' ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರುಷಗಳ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಉತ್ತಮ ನಡತೆಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಕಡಿತ ಪಡೆದು ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ 'ಜನಾರ್ದನನು' ತನ್ನ ಜೀವನದ ಹಿನ್ನೋಟವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆತ್ಮಕಥನ ರೂಪದ ಕಾದಂಬರಿ ಈ ಬೆಳಕಿನೆಡೆಗೆ.

"ಬದುಕುವುದೇಕೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ನನ್ನನ್ನು ನುಂಗಲೆಂದು ಬಾಯ್ತೆರೆದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಬೀಸುಗಾಳಿ ಉತ್ತರವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟೀತೆಂದು ನಾನು ಕಿವಿಯೊಡ್ಡಿ ಆಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಂಗಳದ ಮಾವಿನ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲವಿಸಿದ ಕೊನರಲ್ಲಿ ಅದು ಗೋಚರಿಸೀತೆಂದು ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ಅರಸುತ್ತೇನೆ. ಹಾರಾಡುವ, ಪತಂಗದ ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಹಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಇದ್ದೀತೆಂದು ಹುಡುಕಾಡುತ್ತೇನೆ. ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳ್ಳಂಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಲೀನವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತೇನೆ.

"ಅದು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಸರಿದು ಬರುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಸುತ್ತ ಸುಳಿಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ಆದರೆ ಮೌನವೇ ಅದರ ಉಲಿತ. ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಅಗೋಚರ. ಅನೂಹ್ಯ ರೂಪವೇ ಅದರ ವ್ಯೆ."

"ಒಂದೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧನಲೋಭ ಮತ್ತು ಕಾಮಗಳು ನನ್ನ ಜೀವನದ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದುವು. ಅವೆರಡನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ನಾನು ಜೀವವನ್ನೇ ತೇದೆ. ಆದರೆ ಕೊನೆಗೆ ದೊರೆತುದೇನು ! ನಿರಾಶೆಯ ಬೆಳ್ನೊರೆ."

ಸಹಜೈಲುವಾಸಿಯ ಮಾತಿನಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತನಾಗಿ ತನ್ನನ್ನೆ ತಾನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ

ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಇಡಿ ಜೀವನದ ಹಾಳೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಗುಚುವ ಜನಾರ್ದನನ ಆತ್ಮಕಥನವೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥಾವಸ್ತು.

ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟ್‌ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸೀಮನಾಗಿ ಸಾಹುಕಾರ ಪದವಿಗೇರಿದ 'ರಾಯರ'ಲ್ಲಿ ಮೇಸ್ತ್ರಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಡಿಪ್ಲೋಮಾಧರ ಜನಾರ್ದನ. ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದಲೇ ಕರ್ತವ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ. "ಆ ರಾಯರು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ನೂರೈವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ನಾನು ಹನ್ನೆರಡು ತಾಸು ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಸುಳ್ಳೆ? ದಿನಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೈಲು ಸೈಕಲ್ಲು ತುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದೆ, ಜಲ್ಲಿಕಲ್ಲುಗಳ ಅಳತೆ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ ಮರಾಮತ್ತು ಇಲಾಖೆಯವರು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಕಬ್ಬಿಣ ಸಿಮೆಂಟುಗಳನ್ನು ಕಾಳಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಲು ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಸಂಶೋಧನೆಗೆಂದು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸುಪರ್‌ವೈಸರ್ ಮತ್ತು ಇಂಜನಿಯರುಗಳಿಗೆ ಈ ಕೈಗಳಿಂದಲೇ ಬೀರು, ಬ್ರಾಂದಿ ಮತ್ತು ವಿಸ್ಕಿಗಳನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಬಿರಿಯಾನಿ ಮತ್ತು ಪಲಾವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ತಂದು ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಕೆಲವು ಸಲ ರಾಯರು ಇಂಜಿನಿಯರ್ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸುಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಲೆಂದು ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕೀಳಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ನನಗೆ ಅಂಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಿಗುಪ್ಸೆಯಿಂದ ನನಗೆ ವಾಕರಿಕೆ ಬರುವಂತಾಗಿದ್ದರೂ ಆಗೋದಿಲ್ಲಾಂತ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಹೇಳಿದೆನಾ! ರಾಮನ ಬಂಟ ಹನುಮಂತ ಎಂಬಂತೆ ಅವರು ಅಂದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದೆ. ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಮುಗ್ಧ ತರುಣಿಯರಿಗೆ ವ್ಯಭಿಚಾರದ ರುಚಿಯನ್ನರಿಯಲು ನೆರವಾದೆ" (16-17) -ಇಂತಹ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ರಾಮಭಕ್ತನಿಗೆ ರಾಯರ ಮಗಳು ಅನುರಾಧ ಪ್ರೀತಿಯ ಪಾಠ ಕಲಿಸಿದಳು. ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ-ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದ್ದರೂ ಆಕೆ ಜನಾರ್ದನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದಳು - ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಮೈಮನಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದಳು.

ರಾಯರು ಅನುರಾಧಳಿಗೆ ಇಂಜನಿಯರ್ ತರುಣನನ್ನು ವರನನ್ನಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಾಗ ಆಕೆ ತನ್ನ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆದು ಜನಾರ್ದನನನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗುವ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತಂದೆಯೊಡನೆ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು. ಆದರೆ 'ಶೂದ್ರ ಮುಂಡೇಗಂಡನ ಧೈರ್ಯವೇ' ಎಂದು ಬೈದು ಭಂಗಿಸಿದ ರಾಯರು ಜನಾರ್ದನನನ್ನು ಹೊರಗಟ್ಟಿದರು. ಜನಾರ್ದನ-ಅನುರಾಧ ಉಪಾಯವಾಗಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬೇರೆ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೂ ರಾಯರ ಪತ್ನಿಯ ಚಾಣಾಕ್ಷತನ ಅದನ್ನು ನಡೆಯಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅನುರಾಧ ಇಂಜಿನಿಯರ್ ಸತೀಶನ ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ವಿವಾಹಿತ ಸತಿಯಾದಳು.

ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ದ್ವೇಷ ತಾಳಿದ ಜನಾರ್ದನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮುಂಬಯಿಗೆ ಓಡಿಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಅನಾಚಾರವನ್ನು ನಡೆಸಿ ಕಳ್ಳಸಾಗಾಣಿಕೆಯ ಖದೀಮನಾಗಿ ಸಿರಿವಂತನಾದ. ಎಂಟು ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಹಣಗಾರನಾದ ಅವನು ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಮರಳಿ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟ್ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ರಾಯರಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರೊಡನೆ ಸಹಕರಿಸುವಂತೆ ನಟಿಸಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ-ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಗಳೆರಡನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಿದ.

ಜನಾರ್ದನನಲ್ಲಿ ಸೇಡಿನ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ ಒಳಗೊಳಗೆ ಕುದಿಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. 'ಶೂದ್ರಮುಂಡೇಗಂಡ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾತಿಯ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೆಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವನು ಸಫಲನಾದ. ನಿಷ್ಠಾವಂತ ನಿಸ್ಪೃಹ ಕರ್ಮಚಾರಿ ಆನಂದನ ಮಡದಿ ಜಯಾಳನ್ನು ವ್ಯಭಿಚಾರಿಣಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ.

ರಾಯರ ಮೇಲಿನ ದ್ವೇಷದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಜೈಲುಸೇರಿಸಲು ತಂತ್ರಹೂಡಿ ಅದರಲ್ಲೂ ಜಯಭೇರಿ ಬಾರಿಸಿದ. ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲೂ ಮೇಲೆದ್ದು ನಿಂತ. ಅನುರಾಧಳ ಗಂಡ ಸತೀಶ ನನ್ನೂ ಮುಳುಗಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವನ ಟೈಪಿಸ್ಟ್ ಸುಜಾತಳಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗ ಬೆಳೆದು ಅವಳೊಡನೆ ಸಂಸಾರಿಯಾಗಿ ಬಾಳುವ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದ. ಆದರೆ ಮತ್ತೆ ಸತೀಶನ ತಿಳಿಗೇಡಿತನದಿಂದಾಗಿ ಸುಜಾತ ಗುಂಡಿನೇಟಿಗೆ ಬಲಿಯಾದಳು. ಕೊನೆಗೆ ಅನುರಾಧ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟ ತನ್ನ ರಹಸ್ಯ–ಆಕೆಯ ಮೊದಲ ಮಗು ಜನಾರ್ದನನ ಬಿತ್ತು–ವನ್ನು ಅರಿತು ಆ ಮಗಳಿಗಾಗಿ ಸತೀಶನನ್ನು ಉಳಿಸಲು ಹೋಗಿ ತಾನೆ ಕೊಲೆಯ ಆರೋಪಿಯಾಗಿ ಜೈಲು ಸೇರಿದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರುಷಗಳ ಆ ಸೆರೆಮನೆ ವಾಸ ಅವನಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ ಸತೀಶನ ವಿಧವೆ ಸತಿ ಅನುರಾಧಳೇ ಆತನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದಳು. ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇರುವಂತೆ ಹೇಳಿದಳು ಜನಾರ್ದನ ಅದಕ್ಕೆ ಮಣಿಯಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಕರುಳಿನ ಕುಡಿಗೂ ಮಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ.

"ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ದೂಡಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದೆ. ಆ ತಪಸ್ಸಿನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಹೊಸಹುಟ್ಟನ್ನು ಪಡೆದೆ. ನಾನು ಹಿಂದೆ ಏನನ್ನು ಬಹು ಬೆಲೆಯುಳ್ಳವು ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆನೋ ಅವೆಲ್ಲಾ ಈಗ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಕಸಕಡ್ಡಿ ಗಳೆಂದು ನನಗೆ ಹೊಲಬಾಗಿದೆ.

"ಅನುರಾಧ, ಬದುಕೇ ಒಂದು ಒಗಟು–ಅದನ್ನು ಒಡೆದಾಗಲೇ ಬದುಕಿನ ಬೆಲೆ ಏನೆಂಬುದು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು.

'ನಿನ್ನದೇಹ ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಪರಿಚಿತ–ಅದರೊಳಗಿರುವ ಜೀವ ಅಪರಿಚಿತ'-ಎನ್ನು ವಷ್ಟು ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ ಆತ. ಬೆಳಕಿನತ್ತ ಸಾಗಿದ.

ಇದಿಷ್ಟು ಬೆಳಕಿನೆಡೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥಾವಸ್ತುವಿನ ಹಂದರ. ಇದರ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಜೈಲಿನ ವಾತಾವರಣ ಅಲ್ಲಿರುವ ಸಹವಾಸಿಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚರಿತ್ರೆಯೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ. ಜನಾರ್ದನ, ರಾಯರು, ಸತೀಶ, ಆನಂದ, ಅನುರಾಧ, ಜಯ, ಸುಜಾತ, ಮತ್ತು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಇವರು ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳು.

ಕಾದಂಬರಿಯೆಲ್ಲವೂ ಆತ್ಮ ಚರಿತ್ರೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ ಹೇಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿವರ ಗಳೆಲ್ಲಾ ಜನಾರ್ಧನನ ಬಾಯಿಯಿಂದಲೇ ಬರುವುದರಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವನದೇ ಪಾತ್ರ. ಅವನ ಅನಿಸಿಕೆಗಳೇ–ಅವನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳೇ ಇಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯ. ಆದುದರಿಂದ ಜನಾರ್ದನನಿಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸರ್ವಸ್ವ. ಅವನಿಗಾದ ನೋವು.ನಲಿವುಗಳೇ ಇಲ್ಲಿಯ

ವಿವರಣೆ. ಆದರೂ ಜನಾರ್ದನ ಕಥೆಯ ಅಂಗ ಪಾತ್ರವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಬೃಹದಾಕಾರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಅವನೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಅವನ ಏಳುಬೀಳುಗಳಿಗೆ ಸೇಡು ಮತ್ತು ಪ್ರತೀಕಾರಗಳೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳು

ಫ್ರಾಯಿಡ ಹೇಳುವಂತೆ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ 'ಕಾಮ' ವೊಂದೇ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಬಲ ಕಾರಣ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಕಾಮವು ಪ್ರೇಮವಾಗಬಹುದು. (ಪ್ರೇಮದ ಮುಸುಕನ್ನು ಹಾಕಬಹುದು. ಕಾಮದ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮದ ಕಮಲ ಅರುಳುತ್ತದೆ.) ಸಾಹಸಕ್ಕೆ-ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೆ -ಮಹಾತ್ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಗೆ ಪ್ರೇರಕವಾಗಬಹುದು ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಮ ಕ್ರೋದಗಿದ ಅಡ್ಡಿಯೂ ದುಸ್ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಹಟಕ್ಕೆ-ಛಲದ ಪ್ರತೀಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು. ಈ ಎರಡರಿಂದಲೂ ಮಾನವ ಸಿರಿವಂತನಾಗಬಲ್ಲ, ಸುಖಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬಲ್ಲ ; ಕೀರ್ತಿಪಾತಕೆಯನ್ನು ಹಾರಿಸಬಲ್ಲ, ಅಧಃಪತನದ ಹಾದಿಯನ್ನೂ ತುಳಿಯಬಲ್ಲ. ನಾಮಾವಶೇಷವಾಗಿ ಹೋಗಲೂ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ನೂರಾರು ಪೌರಾಣಿಕ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಘಟನೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಜನಾರ್ದನನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೂ ಈ ಚರಿತ್ರೆಯ ಒಂದು ಮುಖವೇ ಆಗಿದೆ.

ಮೊದಲು ನಿಷ್ಠಾವಂತನಾಗಿ-ಮುಗ್ಧನಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಜನಾರ್ದನ, ಅನುರಾಧಳ ಪ್ರೀತಿಯ ಕಿಚ್ಚಿನಿಂದ ಉರಿಯತೊಡಗಿದ. ಅವಳ ಪ್ರೀತಿಯು ಆಘಾತಕ್ಕೊಳಗಾದಾಗ ಆ ಕಿಚ್ಚು ಭುಗಿಲೆದ್ದಿತು. ಅದರಿಂದ ಜನಾರ್ದನ ಬೆಂದು ಹೋದ. ಜತೆಗೆ ರಾಯರ ತಿರಸ್ಕಾರದ ಮಾತು ಆ ಅಗ್ನಿಗೆ ಆಜ್ಯವಾಯಿತು. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಜನಾರ್ದನ ಉರಿಯುವ ಶಲಾಕೆಯಾದ. ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ-ಅನಾಚಾರ-ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಮತ್ತಷ್ಟು ಜಾಜ್ವಲ್ಯಮಾನನಾದ. ಕ್ರೋಧ, ದ್ವೇಷ ಮತ್ತು ಮತ್ಸರಗಳ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯನ್ನು ಒಡಲಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡ. ಕಾಮವು ಅವನಲ್ಲಿ ಧನಲೋಭವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತು. "ಹಣ ಜಾತಿಯ ಕಂದಕವನ್ನು ಮುಚ್ಚಬಲ್ಲುದು" ಎಂಬ ಲೋಕಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿತು.

ಜನಾರ್ದನ ಸಿರಿವಂತನಾದ. ಚಾಕಚಕ್ಯತೆಯುಳ್ಳ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟದಾರನಾದ. ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಬೆರಳುತುದಿಯಿಂದ ಅಲುಗಾಡಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾದ. ಸಿಕ್ಕಿದ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣದ್ವೇಷವನ್ನು ಕಾಮದ ಮೂಲಕವೇ ಸಾಧಿಸಿದ. ಲಂಚಕ್ಕೆ ಬಲಿಬೀಳುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವಂತೆ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಮೈಮನಗಳನ್ನು ಮಾರಬಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ. ಸೇಡಿನ ಕಿಡಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದನ್ನು ಸಾಧ್ಯ ಮಾಡಿಸಿತು. ಆದರೂ 'ಪ್ರೇಮ' ಮಾತ್ರ ಅವನಲ್ಲಿ ಉರಿಯುವ ಬತ್ತಿಯಲ್ಲಿ 'ಗಂಧದ' ಪರಿಮಳವಾಗಿ ಸುಳಿಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಸುಜಾತ ಅವನ ಆ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಆಸರೆಯೂ ಆಗಬಹುದಿತ್ತು. ಅನುರಾಧಳಿಂದ ಉರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಸುಜಾತ ತಣಿಸಿ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣದ ಕೈಯ ಕೆಲಸ ನಡೆಯಿತು, ಮತ್ತೊಂದು ಆಘಾತವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ಜನಾರ್ದನನ ಹೃದಯು ಕೊನೆಗೂ ತನ್ನ ನೆತ್ತರಿನ ಕುದಿಗಾಗಿ ಮರುಗಿತು. ದ್ವೇಷ ಪ್ರತೀಕಾರಗಳ ಬೂದಿಯಲ್ಲಿ ಅಮೃತದ ಉದ್ಭವವಾಯಿತು. ಅವನು ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನ ರ್ಸಿಸಿಕೊಂಡ, ಜೈಲಿಗೆ ಸೇರಿದು ನಾನು ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡ ಚಿತಾಭಸ್ಮವನ್ನೇ ಎತ್ತಿ ಸುತ್ತಲೂ ರಾಚುತ್ತೇನೆ, (178) ಎಂದವನು ಕೊನೆಗೆ ತಾನೇ ಚಿತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡ. ವೇದಾಂತಿ ಯಾದ, ಬದುಕಿನ ಮೂಲತತ್ವವನ್ನರಿತುಕೊಂಡ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಯಾದ. ದೇಹವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಆತ್ಮ ಪರಿಚಯಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಕತ್ತಲೆಯಿಂದ ಬೆಳಕಿನೆಡೆಗೆ ಸಾಗಿದ. ಜೈಲು ವಾಸವೇ ಅವನಿಗೆ ತಪಸ್ಸಾಯಿತು.

ಈ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಜೀವನದ ಒಂದು ತತ್ವವನ್ನು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ ಅತೃಪ್ತರ ಪ್ರತೀಕಾರ ಎಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸೀತು ಎಂಬುದನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ತೋರಿ ಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಜನಾರ್ದನನ ಕೊನೆಯ ಪರಿವರ್ತನೆ ಕೊಲೆಯ ಆರೋಪವನ್ನು ಸತೀಶನಿಂದ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು- ಕೇವಲ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಅಸಹಜವಾಗಿ ತೋರುವುದು. ಇಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಒಂದು ಮುಖವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಜನಾರ್ದನನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಈ ರೀತಿಯ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಅಷ್ಟೇನೂ ನಂಬಲರ್ಹವೆನಿಸಲಾರದು. ಈ ಕೊರತೆಯಿದ್ದರೂ ಜನಾರ್ದನನ ಪಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ರೋಮಾಂಚನಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ದ್ವೇಷ-ಪ್ರತೀಕಾರಗಳ ಸಾಕಾರಮೂರ್ತಿ ಯಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಜನಾರ್ದನ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಸತ್ಯಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳು ತ್ತಾನೆ. ಭ್ರಷ್ಟನೊಬ್ಬನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಭ್ರಷ್ಟತನವನ್ನೇ ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತತ್ವದ ಜೀವಂತ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ರಾಯರು ಕಾದಂಬರಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ಪಾತ್ರ. ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟ್ ಪದ್ಧತಿಯ ದುರ್ಲಾಭ ವನ್ನು ಪಡೆದು ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯದ ಕಣಜದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕ ಹೆಗ್ಗಣದಂತೆ ಕೊಳ್ಳೆ ಹೊಡೆಯುವ ನೂರಾರು ದೇಶದ್ರೋಹಿಗಳ ಸಾಕಾರಮೂರ್ತಿ ರಾಯರು. ಉತ್ತಮ ಜಾತಿಯೆನ್ನುವ ದುರಹಂಕಾರದೊಡನೆ ಅನಾಚಾರ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸಾಗಿಸುವ ಧನ ಲೋಭಿ. ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಂಸ ಸೇವನೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂಬ ಆಢ್ಯತೆಗೆ ಊನ ತಟ್ಟದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಮಗನು ಸಿರಿವಂತರ ಬೇರೆ ಜಾತಿಯ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮದುವೆ ಯಾದರೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಮಗಳು ಮಾತ್ರ ಬಡ ಶೂದ್ರ ಹುಡುಗನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಸಿದಾಗ ಉರಿ ದೆದ್ದವರು-ಕಡೆಗೆ ಅದೇ ಸೇಡಿನ ರುದ್ರಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ನಶಿಸಿ ಹೋದವರು.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ರಾಯರ ಪಾತ್ರ ಪ್ರೇರಕ. ಮೇಲು ಜಾತಿಯವರು ಸಿರಿವಂತರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿನೀತಿಗೆ ರಾಯರ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಂಜನ ವಿದೆ. ಈ ದೇಶದ ಸಮಾಜವನ್ನು ಇಂಥವರು ತಮ್ಮ ದುರಹಂಕಾರದ ಮತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ದ್ವೇಷಕ್ಕೆ-ಪ್ರತೀಕಾರಕ್ಕೆ-ದುರ್ಮೋಹದ ಪಾಪಕೂಪಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿದ್ದಾರೆಂಬ ನಗ್ನಸತ್ಯವನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇಂಥವರಿಂದಾದ ಪ್ರತೀಕಾರ ಸಮಾಜವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸುಡುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಅರಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿಯು ಸರಕಾರದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಿ, ದೇಶದ ಹಿತಸಾಧನೆಗಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕಾದ್ದೇನಿಲ್ಲ. ವೈಭವೋಪೇತ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವ ರಹದಾರಿಯೂ ಆಗಬಹುದು. ಸರಕಾರದ ಬೊಕ್ಕಸವು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಬರಿದಾದರೆ ಸರಿ. ಅದರ ಪ್ರಯೋಜನ ಯಾರಿಗಾದರೇನು ? ಸತೀಶ ಇಂದಿನ ಲಂಚ–ರುಷುವತ್ತುಶಾಹಿಯ ನಿರಂತರ ಸಾಧಕ. ಅವನು ಕಟ್ಟಿದ ದುಬಾರಿ ಮನೆ ಸರಕಾರಿ ಸೇವೆಯ–ಕರ್ತವ್ಯಸಾಧನೆಯ ಪ್ರತಿಫಲ (?) ಹಣ-ಹೆಂಡ ಹಾದರಗಳೇ ಅವನು ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದ ಹಿರಿಮೆಯಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡ ಮಹತ್ಸಾಧನೆಗಳು.

ಇಂದಿನ ಶಾಸನ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಇಂಥವನು ಸೊಗಸಾಗಿ ಬಾಳಬಲ್ಲ. ಹಣದ ಸಂಪಾದನೆಯೊಂದೇ ಜೀವನವನ್ನು ಹಸನುಗೊಳಿಸಬಲ್ಲುದು. ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಹಣ, ಹಣದಿಂದ ಅಧಿಕಾರ_ಇವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಸೂತ್ರದ ಎರಡು ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು. ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಪುಷ್ಕಳವಾಗಿ ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸಿದವನು ಸುಖಿಯಾಗಿಯೇ ಜೀವನಯಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕಷ್ಟ ಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗಿರುತ್ತಾನೆ- ಲಂಚವನ್ನು ನಿತ್ಯಕಾರ್ಯದ ಒಂದು ಅಂಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸತೀಶನ ವೈಭವಕ್ಕೆ ಕೊರತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆನಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣವಿರುದ್ಧ. ಲಂಚಕ್ಕೆ ಕೈಯೊಡ್ಡದೆ, ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮೆರೆಯಿಸಲಾರದೆ, ಅವಳು ವ್ಯಭಿಚಾರಿಣಿಯಾಗಲು ಆಸ್ಪದಕೊಟ್ಟ ಆದರ್ಶವಾದಿ. ಆದರೆ ಪಾಪ, ಆತನ ಆದರ್ಶದ ಹಿಂದೆ ನೀತಿಗೆಟ್ಟ ಪತ್ನಿಯ ಅನಾಚಾರದ ಶ್ರೀರಕ್ಷೆಯಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನಾತ ಅರಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಸತೀಶ ಮತ್ತು ಆನಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಧ್ರುವಗಳು. ಆನಂದನ ಪಾತ್ರವು ಇಂದಿನ ಭ್ರಷ್ಟಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸಹಾಯ– ಋಜುವಾದಿ ದುರ್ಧರ ಜೀವನದ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ ಅತಿಶಯವೆನಿಸದು.

ಈ ಪ್ರಧಾನ ಪುರುಷ ಪಾತ್ರಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತುವಿನ ಬಾಹ್ಯ ರೂಪದ ಚೇತನಗಳಾದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅನುರಾಧ, ಜಯ, ಸುಜಾತ-ಸ್ತ್ರೀಪಾತ್ರಗಳು ಘಟನೆಗಳ ಅಂತಃಶಕ್ತಿಯ ದ್ಯೋತಕಗಳಾಗಿವೆ.

ಅನುರಾಧ ಕತೆಯ ನಾಯಕಿ. ಅಂತಸ್ತು ಐಶ್ವರ್ಯಗಳ ಗೋಪುರದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ತಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಸಾಮಾನ್ಯ ನೌಕರ ಜನಾರ್ದನನಿಗೆ ಪ್ರೇಮಸುಮಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿ ಕಥೆಗೆ ಕಾರಣಳಾದಳು. ಕಾಮುಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲ–ಪ್ರೀತಿಯೆಂಬುದು ಕುರುಡು. ಅನುರಾಧಳು ಜನಾರ್ದನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದು ಅದೇ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ. ಆದರೂ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಸತೀಶನ ಸತಿಯಾದಳು. ಈ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಸುಖವನ್ನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಜನಾರ್ದನನಿಗೇ ಹೃದಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದ ಆಕೆ ಸತೀಶನಿಗೆ ನಿರುಪಾಯಳಾಗಿ ಮೈಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಪ್ಪಿಸಿದಳು. ಮೊದಲೇ ಜನಾರ್ದನನ ಸಂತಾನವನ್ನು ಹೊತ್ತ ಅನುರಾಧ ಸತೀಶನಿಗೂ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ಒಂದು ಗಂಡು ಮಗುವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಸತೀಶನೆಸಗಿದ ಕೊಲೆಯ ಆಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಚಾರವೇ [ಜನಾರ್ದನ ಮತ್ತು ಸತೀಶ ಈರ್ವರಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಕಾಣಿಕೆಯಿತ್ತ ಅನುರಾಧಳ ಸಮತಾವಾದ] ಅನುರಾಧಳ ಮಾಂಗಲ್ಯ

[ಲೈಸನ್ಸ್] ವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿತು. ಜನಾರ್ದನನಿಗೆ ಜೈಲುವಾಸವಾದ ಜತೆಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಿಂತನೆಯನ್ನೊದಗಿಸಿತು.

ಅನುರಾಧ ಒಟ್ಟು ಕಥೆಯ ಕೇಂದ್ರವ್ಯಕ್ತಿ. ಅವಳಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಅವಳಿಂದಾಗಿಯೇ ಘಟನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟುಪಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡು ಅದರ ಸಂಕಲೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದ ನಿಸ್ಸಹಾಯಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಅವಳಿಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯವಿದೆ. ಮದುವೆಯ ಮೊದಲು ತನ್ನ ಪ್ರೇಮದ ವಿಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಂದೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿದವಳಾಕೆ," ಮದುವೆಯಾಗುವುದಾದರೆ ಅವ ನನ್ನೆ [ಜನಾರ್ದನನನ್ನೇ] ಆಗೋದು." ಎಂದು ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಹೇಳಿದವಳು. ಅಂಥವಳು ಕೊನೆಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಸತೀಶನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಜನಾರ್ದನ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಅಪಮಾನಗೊಳಿಸಿ, ತನ್ನ ಪತಿಯ ಮಾನವನ್ನೂ ಕಳೆಯಲೆತ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆಂಬು ದನ್ನು ಅರಿತಾಗ ಆಕೆ ದುಃಖಗೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. 'ತನ್ನವರು' ಎಂಬ ಜೇಲಿಯೊಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಕಟ್ಟಿದ ಸರ್ಪದಂತಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೂ ಆಕೆ ಒಂದು ಸ್ತ್ರೀ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಡದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಜನಾರ್ದನನೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಸೇಡು ಪ್ರತೀಕಾರದಿಂದ ಆತ ಸಾಧಿಸಲಾರದ ಮಾನಸಿಕವಾದ ಎತ್ತರವನ್ನು ಆಕೆ ತಲುಪಿದ್ದಳು.

"ಜನಾರ್ದನ, ನಾನು ಅವರ ಪತ್ನಿ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಮರೆಯುತ್ತೀರ. ಅವರು ನನಗೆ ಸುಖಕೊಡಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಅವರ ದುಃಖ ಮತ್ತು ಕಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗಾರಳಾಗುವುದು ನನ್ನ ಧರ್ಮ" ಎನ್ನುವ ಅನುರಾಧ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಪ್ರಿಯತಮನ ಬಲಿದಾನವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾಳೆ. ಹತ್ತು ವರುಷಗಳಿಂದ ಹುದುಗಿಟ್ಟ ಸತ್ಯವೊಂದನ್ನು-ಉಷಾ ಜನಾರ್ದನನ ಮಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು-ಬಹಿರಂಗಗೊಳಿಸಿ ಆಕೆಗಾಗಿ ಈ ಬಲಿದಾನವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾಳೆ–ಜನಾರ್ದನನ್ನು ಇಕ್ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಲುಕಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆತನ ಬೇಡಿಕೆಯಂತೆ ಚುಂಬಿಸಿ ತನ್ನ ಮಾತನ್ನೆಲ್ಲ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಾಳೆ. "ಕಾಮದ ಕಿಲುಬು ಕಟ್ಟಿದ ಮಂದಾಸನದ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ನಿತ್ಯ ಹೂವೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ" ಎಂಬು ದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಿದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಾಳೆ.

ತನ್ನ ಸಂತಾನವೊಂದಕ್ಕೆ ಕಳಂಕ ಬಾರದಂತೆ ಅದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣು ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಬಲ್ಲಳು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ ಅನುರಾಧ ಸುಜಾತಳ ಕೊಲೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಜನಾರ್ದನನನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತೇ ನೆಂದು ಹೇಳಿದ ದಿಟ್ಟತನದ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಸಮಾಜವು ಕಟ್ಟಿದ ವಿವಾಹಬಂಧನದ ಪರಿಣಾಮ ವಾಗಿ ಉಷಾ ಜನಾರ್ದನನ ಮಗಳು ಎಂದು ಸಾರಿ ಹೇಳುವ ಧೈರ್ಯ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೆದರಬೇಕಾಯಿತು. "ಕೊಲೆಗಡುಕನ ಮಗಳೆಂದು ಅವಳೆಡೆಗೆ ಬೆರಳು ತೋರುವುದನ್ನು [313]" ಇಷ್ಟಪಡದ ಆಕೆ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಕೊಲೆಗಡುಕನೆಂಬ ಅಪ ವಾದಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಸೆರೆಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದವನ ಮಗಳು ಎಂಬ ಕಳಂಕವನ್ನು ಆ ಮಗು ವಿನ ಮೇಲೆ ಹಚ್ಚುತ್ತಾಳೆ-ಸಮಾಜವು ಕಾಣುವ ಗೌರವಾಗೌರವಗಳ ವಿಕೃತ ವಿಪರ್ಯಾಸ

ವಿದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅನುರಾಧ ಈ ಕಥೆಯ ಕೇಂದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಮೂರ್ತಸ್ವರೂಪ.

ಜಯಾ ಎಳೆನಿಂಜಿಕಾಯಿ. ಕೇವಲ ಭೋಗಲಾಲಸೆಗಾಗಿ–ಉಡುಗೆತೊಡುಗೆಗಳ ವೈಭವಕ್ಕಾಗಿ ಶೀಲವನ್ನು ಮಾರಬಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣು. ಜಾತಿಯ ಪ್ರತೀಕಾರದ ಬೆಂಕಿಗೆ ಆಹುತಿಯಾದ ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀ. ಮೈಯೊಪ್ಪಿಸಿ ಹಣವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲಷ್ಟು, ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲಷ್ಟು ಅನಾಚಾರಪರೆ. ಬಣ್ಣದ ಪತಂಗು ಆದರೂ ತನ್ನ ಪತಿಯ ವಿಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದಿಂದಲೇ ಅವನನ್ನು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಿದ ಜಾಣೆ.

ಸುಜಾತ ಚೆಲುವೆ ಪತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಜೀವನದ ಹೋರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಂದ ನಿಸ್ಸಹಾಯಕ ವಿಧವೆ. ತನ್ನ ಸಂಸಾರದ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ನೌಕರಿಯ ನೊಗಕ್ಕೆ ಹೆಗಲೊಡ್ಡಿದವಳು. ರೂಪ, ಯೌವನ, ಕಛೇರಿಯ ವಾಸನಾಯುತ ಪರಿಸರ ಇದ್ದೂ ತನ್ನ ಗೌರವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡವಳು. "ಸ್ವಲ್ಪ ಚಂದದ ಹೆಣ್ಣು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯಿತೆಂದರೆ ಸಾಕು. ಬಾಯಲ್ಲಿ ಜೊಲ್ಲು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಮಾಂಸದ ತುಂಡನ್ನು ಕಂಡ ನಾಯಿಯ ಹಾಗೆ ನೋಡುತ್ತಾರೆ." ಎಂಬ ನಾಡದಿಟವನ್ನರಿತವಳು. ಆದರೂ ಸತೀಶನ ಕುಟಿಲ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಮೋಸದಿಂದ ಶೀಲಭಂಗಗೊಂಡವಳು– ಕೊನೆಗೆ ಮನಸಾ ಜನಾರ್ದನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ ತನ್ನ ವೈಧವ್ಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದಳವಳು. ಆದರೆ ದುರ್ದೈವ, ಜನಾರ್ದನನ ವಿಧಿಯೋ ಏನೋ ಪ್ರೇಮದಾಂಪತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಬಾರದ ಆತನಿಗೆ ಮೈಯೊಪ್ಪಿಸಿ ಕುಡುಕ ಸತೀಶನ ಗುಂಡಿಗೆ ಬಲಿಯಾದವಳು.

ಈ ಮೂರು ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಗಳೂ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೂರು ವಿಭಿನ್ನ ಮುಖಗಳನ್ನೂ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ, ಪ್ರೇಮ ಕಾಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಭ್ರಷ್ಟರಾಜಕೀಯದಲ್ಲೂ ನಿಷ್ಠಾವಂತ-ನಿಸ್ಪೃಹ ಜನಸೇವಕರಿರುತ್ತಾರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಂತಿರುವ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥೆಯ ಹಂದರಕ್ಕೆ ಸೊಗಸುವ ಒಂದು ಕಂಬ. ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿ.

ಇವಿಷ್ಟೇ ಪಾತ್ರಗಳು ಕಥೆಯ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಸುಸುಳುವಂತಹವುಗಳು. ಕಥಾನಾಯಕನ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಕೋಲಾಹಲವೆಬ್ಬಿಸಿದವುಗಳು. ಇವನ್ನೇ ಇನ್ನಷ್ಟು ಪರಿಪೋಷಿಸಿ ಈಗಿನ ಅರ್ಧದಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಮುಗಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದರೂ ಭಾರತೀಸುತರು ಧರ್ಮ, ದೇವರು, ಕಮ್ಯುನಿಸಂ, ಬುದ್ಧ, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸ, ಉಪನಿಷತ್ತು, ಬೈಬಲ್ ಗಾರ್ಕಿ, ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್, ಮುಂತಾದ ಹಲವು ವಿಚಾರ ಮಂಥನವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಹಿಂಜಿದ್ದಾರೆ. ಸೇಡು, ಪ್ರತೀಕಾರಗಳ ದಗೆಯಿಂದ ಸಂಕಟ ಪಡಬಹುದಾದ ಓದುಗರಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕದ ತಂಪನ್ನೆರೆಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರಿಂದಾಗಿ ನಾಯಕನ ನೆನಪಿನ ಸುರುಳಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ ಕೆಣಕುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರ ನೀಡು

ವಂತಹ ಕೆಲವು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕಥಾನಾಯಕನ ಕಾಮವಾಸನೆಯ ಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತನ್ನೆಳೆಯ ಮೈಯಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾದ ಕಿರುವಯೆಯದ ಕೈದಿ ಆಮ್ರುಗ ; ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜ ಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನದೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿ ಜನಾರ್ದನನ ಹೃದಯವನ್ನು ಕೆಣಕುವ, "ದ್ವೇಷದ ಚಿಂತನೆಯಿಂದಲ್ಲದೆ ಬಡವನಿಗಾದ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಮಾಡಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ" ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವುಳ್ಳ, ಆ ತತ್ವಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಜಮೀನ್ದಾರನೊಬ್ಬ ನನ್ನು ಕೊಲೆಗೈದು ಜೈಲು ಸೇರಿದ ಸಿಮ್ಯುರವಾದಿ ರಂಗರಾಜ ; ಕೈಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಬೇರೆಯವನಿಗೊಪ್ಪಿಸಿದರೆಂಬ ಛಲಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಲೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸೆರಮನೆಗೆ ಸೇರಿದ ತರುಣ ನಲ್ಲತಂಬಿ ; ಬೀಡಿಗಾಗಿ ಜಗಳಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪಳನಿಯಪ್ಪ-ಕರುಪ್ಪ ; ಕನಕದಾಸರ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಕೈದಿ ಚಿಕ್ಕಣ್ಣ ; ಜೈಲಿನ ಸೂಪರಿಂಡೆಂಟರರು, ವಾರ್ಡರರು, ಕಾಮಟಿವಾರ್ಡರರು—ಇವರೇ ಆ ಸಹಾಯಕ ಪಾತ್ರಗಳು.

ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟ್ ಪದ್ಧತಿಯ ಸಂಮೋಹಕ ಹಾಲಾಹಲದ ದೌರ್ಜನ್ಯ. ಲಂಚ ವಂಚನೆ ಗಳ ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯ, ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯ ವಿಕಟಾಟ್ಟಹಾಸ ಇವುಗಳ ನಗ್ನ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಮಾಡಬಯಸಿದ ಭಾರತೀಸುತರು ಕಾಮ-ಪ್ರೇಮಗಳ ಪರಿಮಳದ ಕೆಸರನ್ನು ಲೇಪಿಸಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಆಕರ್ಷಣೀಯವನ್ನಾಗಿಸಲು ಇಲ್ಲಿ ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜತೆಗೆ ಬದುಕಿನ ನಶ್ವರ ತೆಯ ಅನಾಸಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನೂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದಾದ ಸಂಘರ್ಷಗಳೇ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಜೀವಂತಗೊಳಿಸಿವೆ. [ಆದರೆ ಉಪನಿಷತ್ತು ಬೈಬಲು ಮುಂತಾದವು ಗಳ ಉದ್ಧರಣ, ಚರ್ಚೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಹಲವೆಡೆ ಬೇಸರ ಬರುವ ಅವಕಾಶವೂ ಉಂಟು.]

What unites men is good and Beautiful ; what divides them the bad and ugly. 'ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್'

The air is fatigue. Our thoughts are weighed down by petty materialism. The world sickens in a curing and cowardly egoism.

ನವಾ ಅರೇ ಜಾಯಾಯೆ ಕಾಮಾಯ ಜಾಯಾ ಪ್ರಿಯಾ ಭವತಿ. ಆತ್ಮನಸ್ತು ಕಾಮಾಯ ಜಾಯಾ ಪ್ರಿಯಾಭವತಿ–ಉಪನಿಷತ್ತು [ಪತಿಯ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಪತ್ನಿಯು ಪ್ರಿಯಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಿಯಳಾಗುತ್ತಾಳೆ.]

Who so ever shall seek to save his life shall loose it, and who so ever shall loose his life shall preserve it. ಬೈಬಲ್.

'ಉದ್ಧರೇದಾತ್ಮನಾತ್ಮಾನಾಂ'-ಗೀತೆ.

'ವೈರದಿಂದ ವೈರ ಅಳಿಯದು, ಅವೈರದಿಂದ ವೈರವು ಅಳಿಯಬಲ್ಲುದು' ಜಾತಕ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸತ್ವನ ಮಾತು.

ಗೀತೆ, ಉಪನಿಷತ್, ಬೈಬಲ್‌ಗಳಿಂದ ಆರಿಸಿದ ಇಂತಹ ಹತ್ತಾರು ವಾಕ್ಯಗಳು ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ, ಜಾತಕಕಥೆಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಆಯ್ದ ಕಥೆ

ಗಳು–ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ರಾಮಕೃಷ್ಣಪರಮಹಂಸ, ಭಗವಾನ್‌ಬುದ್ಧ, ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧಿ, ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್ ಮುಂತಾದ ಮಹಾನುಭಾವರ ಮಾತುಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿವೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಈ ಉದ್ಧರಣಗಳ ಕುರಿತಾದ ಚರ್ಚೆ–ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಟೀಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು ನಡೆದಿವೆ.

"ಈ ಜಾತಿ ಅನ್ನೋದು ಪಾಳೆಗಾರಿಕೆಪದ್ಧತಿ ಕೈಲಿರೋ ಒಂದು ಪ್ರಬಲ ಆಯುಧ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಹಂತಕ್ಕೆ ಏರಿದವರು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಅಂತಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಮೇಲು ಕೀಳು ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟೋದು ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ಪರಿಪಾಕದಿಂದ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಮುಗಿಸಿದರೆ ಮುಂದೆ ಉತ್ತಮ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಬಹುದು–ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಜನರ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿದರು. ಅವರು ಜನರಲ್ಲಿ ಮೊಳೆಯಬಹುದಾದ ಪ್ರತಿಭಟನಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಳಿಸಿಹಾಕಿಬಿಟ್ಟರು. ಆದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೀಳು ಜಾತಿಯ ಜನ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಬಡತನ, ಅಪಮಾನ, ಅಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕಷ್ಟ ಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ." [ಪು 55]

"ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣಪರಮಹಂಸರು ಭಗವಂತನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಜಾತಿಯಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ ದೈವಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಾಸ್ತಿಕರು ಮಾತ್ರ ಈ ಜಾತಿಗಳ ಮುಳ್ಳು ಬೇಲಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರೇ ? [ಪು 54]

"ಹಣ ಜಾತಿಯ ಕಂದಕವನ್ನು ಮುಚ್ಚಬಲ್ಲುದು [ಪು 57]

"ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ನ್ಯಾಯ ಬೆವರು ಸುರಿಸಿ ಸ್ವಂತ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಲಕ್ಷಾಧೀಶ್ವರ ನಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ? ವಂಚನೆ, ಸುಲಿಗೆ, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಅನೈತಿಕ ವ್ಯವಹಾರ ಇವೆಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯ ಕುಬೇರನಾಗಲಿಕ್ಕಿರುವ ಸುಲಭದ ಉಪಾಯಗಳು[94]

"ಯೋಜನೆಯಿಂದ ದೇಶದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸರಕಾರ ಹಣಕೊಟ್ಟಿತು. ಹಣದಹೊಳೆ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಏಳುತ್ತಿದ್ದವು, ಮಾರ್ಗಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು, ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು ಸವೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು, ಕಾಲುವೆಗಳು ತೋಡಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂಜನಿಯರುಗಳು, ಸೆಕ್ಷನ್ ಆಫೀಸರು, ಓವರ್‌ಸಿಯರುಗಳು, ಪುಡಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟುದಾರರ ಕಿಸೆಗಳು ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದುವು. [94]

"ಈ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟು ಪದ್ಧತಿ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೊಂದು ಶಾಪ, ಬ್ರಿಟಿಷರು ನಮಗೆ ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಪರಂಪರೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದು. (275)

"ಅವರ (ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟರ್ ರಾಯರ) ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಐಶ್ವರ್ಯ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಗಳಿದ್ದ ವರು ಮಾತ್ರ ಮನುಷ್ಯರು. ಇವೆರಡು ಇಲ್ಲದಿದ್ದವರು ಮೃಗಗಳು [91].

"ಮಾನವಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೆಂದರೆ ಹುಲಿ, ತೋಳ, ಚಿರತೆಗಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ. ಅಲ್ಲಿ ದಯೆ ಅನುಕಂಪ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗಳಿಗೆ ಎಡೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನುಳಿದವರನ್ನು ಪರಚಿ, ಕಡಿದು, ಕೊರೆದು ಮೆಟ್ಟಿ ಬೀಳಿಸಿ ತುಳಿಯುವುದೇ ಅಲ್ಲಿಯ ಜಾಯಮಾನ. [131]

"ಇಂದಿನ ನಾಗರಿಕ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗಳನ್ನು ನೆಚ್ಚಿ ನಡೆಯುವುದು ತುಂಬ ಅಪಾಯಕರ. ಆ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯುವುದು ಅಸಿಧಾರಾವ್ರತ. [212]

"ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಂವೇದನೆಯಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯ ಅರಿವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ, ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತ ಜ್ಞಾನವೆಂಬುದು ಬರಿಯ ಭ್ರಮೆ. ಆತ್ಮ ಮತ್ತು ದೇವರು ಎಂಬು ದೆಲ್ಲಾ ಮನುಷ್ಯನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕೂಸುಗಳು [258]

"ಹೆಣ್ಣು ನಿಮಗೆ ಕೈಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ಸಂಗಡ ತನ್ನ ಬಯಕೆಗಳ ಮೂಟೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಹೆಗಲ ಮೇಲಿರಿಸುತ್ತಾಳೆ." (104)

ಇಂತಹ ಹಲವು ತಾತ್ವಿಕ ವಚನಗಳು, ಲೋಕಸತ್ಯಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ವಿಚಾರವಾದಿಗಳ ಮೆಲುಕಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಗ್ರಾಸಗಳು ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ವಿಚಿಕಿತ್ಸಕ ದೃಷ್ಟಿ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟ್ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿನ ಸಮಾಜಘಾತುಕ ಅವ್ಯವಹಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತೀವ್ರ ಪ್ರತಿರೋಧ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ತಾನು ಮಂತ್ರಿಯಾದರೆ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೇ ಕಿತ್ತೆಸೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ ಎನ್ನುವ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರ ಅಭಿ ಪ್ರಾಯವೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ. ದೇಶದಲ್ಲಿ ಲಂಚ ವಂಚನೆಗಳಿಗಳಿಗೆ ಮೊದಲ ಕಾರಣವೆನ್ನು ವುದು ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟ್ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಂಡುಕೊಂಡ ದೋಷ, ಅದು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ದೂರ ವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯು ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟ್ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳ ಕಿಸೆ ತುಂಬು ವುದು ಎಂಬ ನಿಜವನ್ನು ಸಾರಿ ತೋರುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು, ಅದರಿಂದಾಗಿ ದೇಶಕ್ಕಾಗುವ ಹಾನಿಯ ದುರಂತ ಚಿತ್ರಣವನ್ನೇನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಕಟ್ಟಡ ವಾದರೂ ಕುಸಿಯಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಅಣೆಕಟ್ಟೆಗೂ ಭಂಗವೇನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಇದು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ದೂರವೆನ್ನದೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ. ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟ್ ಪದ್ಧತಿಯು ವಂಚಕರ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬು ವುದರ ಜತೆಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧನಗಳ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತತೆಗೂ ಕಾರಣವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಬೇಡವೇ? ಭಾರತೀಸುತರು ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ವಿವೇಚನೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಎತ್ತರಕ್ಕೇರುತ್ತಿತ್ತು. (ಕಾಮ–ಪ್ರೇಮ - ಈ ಬಗೆಗಿನ ಪ್ರತೀಕಾರ ಇವುಗಳ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಏರಬೇಕಾದ ಎತ್ತರಕ್ಕೇರದಂತೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನೋಣವೆ? ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಜನಾರ್ದನ–ಅನುರಾಧರ 'ಪ್ರೇಮ' (ಕಾಮ) ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುತ್ತದೆಯೆ ಹೊರತು ಇತರ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲ ಗೌಣವಾಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಆಕರ್ಷಣೆಯ (ಕಾಮ–ಪ್ರೇಮ) ಹಿನ್ನೆಲೆಗೇ ಜೋತುಬಿದ್ದು ಉಳಿದುವನ್ನು ಗೌಣವಾಗಿಸುವ ಭಾರತೀಸುತರ ತಂತ್ರವಿದೋ ಏನೋ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬರುವುದು ಸಹಜ, ಆದರೆ ಇದೂ ವಿಚಾರಾರ್ಹ.)

ಜಾತೀಯತೆಯ ಅಸಹಜ ಕಟ್ಟುಪಾಡನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡ ಸಮಾಜವು ಅದರಿಂ ದಾಗಿ ಹೇಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ–ತನ್ನ ಗೋರಿಯನ್ನಗೆಯುತ್ತಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಭಾರತೀಸುತರು

ಸಮರ್ಥಕವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಬಲ್ಲರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಿದರ್ಶನ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಜನಾರ್ದನನು ಆಡಿದ ಆಟಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣವಾದುದು ಅವನ ಪ್ರೀತಿ (ಕಾಮ)ಗೊದಗಿದ ಅಡ್ಡಿ. ಅದು ಜಾತಿಯ ಅಸ್ತ್ರದಿಂದ. ಶೂದ್ರನೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ-ಅಧಿಕಾರ ಅಂತಸ್ತುಗಳು ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅನುರಾಧಳನ್ನು ಆತನಿಗೊಪ್ಪಿಸುವಲ್ಲಿ ರಾಯರು ಹಿಂದಾದರು-ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಜನಾರ್ದನನು ಸಮಾಜದ ಘಾತಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ. ಲಂಚ-ವಂಚನೆಗಳ ಸಾಕಾರ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ. ಅತ್ಯಾಚಾರ–ವ್ಯಭಿಚಾರಗಳ-ಆಗರವಾಗಿ ಬೆಳೆದ. ಪ್ರತೀಕಾರದ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಉರಿದು ಹೋದ. ಈ ಚಿತ್ರಣ ನೀಡುವುದರಲ್ಲಿ ಜಾತೀಯತೆಯ ಬಗೆಗೆ ಭಾರತೀಸುತರಿಗಿರುವ ಆಕ್ರೋಶ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜಾತೀಯತೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದ ಭಾರತೀಸುತರು-ಮಾನವ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಬಲ ಶಕ್ತಿಯಾದ ಕಾಮ-ಪ್ರೇಮಗಳಿಗೆ ಜಾತಿಯ ಕಟ್ಟಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾರುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರೇಮವು ಜೀವನದ ತಳಹದಿ. ಆ ಪ್ರೇಮದ ಕಮಲವು ಕಾಮದ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅರಳುತ್ತದೆ- ಇದು ಭಾರತೀಸುತರು ದರ್ಶಿಸಿದ ದರ್ಶನ. ಅದನ್ನು ಜನಾರ್ದನ-ಅನುರಾಧರ ಮೂಲಕ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ತೋರಿದ್ದಾರೆ.

ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಏರು ಪೇರುಗಳು ಆಗುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕಾರಣ. ಅಥವಾ ಅಧಿಕಾರದ ಸೂತ್ರ ಕಾರಣ. "ಹಿಂದೆ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡ ಬೇಡರು ಮತ್ತು ಕುರುಬರು ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯ ವಂಶಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಾದರು" (57) ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಅಂತಸ್ತು-ಅದರಿಂದ ಆರ್ಥಿಕ ಭದ್ರತೆ ದೊರೆತಾಗ ಜಾತಿಯು ಉನ್ನತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸಮಾಜದ ಉದ್ಧಾರವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಜಾತೀಯತೆಯ ಕೃತಕ ಕಂದಕವು ದೂರವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯು ಮೊದಲು ದೂರವಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ಭಾರತೀಸುತರು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಾರಿರುವ ಸೂತ್ರ. (ಪಣಿಯರು ಆರ್ಥಿಕ ಭದ್ರತೆಯಿಂದ ಒಂದು ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಿರುಕುಳ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅದು ಬಾರದಂತೆ ಯತ್ನಿಸುವಲ್ಲಿ ಶೋಷಕರ ಸ್ವಾರ್ಥವೇ ಕಾರಣ ಎಂಬುದು ಅವರ ಪಣಿಯರ ಕುರಿತಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಅಂಶ.)

ಲಂಚ ವಂಚನೆಗಳ ಮೂಲವೂ ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯೇ. 'ವೈಭವೋಪೇತ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಇತರರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಕೊರತೆಯ ಮನೋಭಾವನೆಯೇ ಲಂಚಕ್ಕೆ ಕೈ ನೀಡುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತದೆ.' ಆನಂದನ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯೂ ಇದೇ. ಅವನು ಲಂಚಕ್ಕೆ ಕೈನೀಡದುದರಿಂದಲೇ ಆತನ ಪತ್ನಿ ಇತರ ಜೂನಿಯರ್ ಇಂಜನಿಯರುಗಳ ಸತಿಯರುಗಳಂತೆ ಮೆರೆಯಲಾರದೆ ಹೋದಳು. ಆದರಿಂದಾಗಿ ಅವಳು ವ್ಯಭಿಚಾರಕ್ಕಿಳಿದಳು. ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಅವಳ ಶೀಲವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಜನಾರ್ದನನನ್ನು ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರಿಯನ್ನಾಗಿಸಿತು.

ಹೀಗೆ ಭಾರತೀಸುತರು ಜಾತೀಯತೆ, ಲಂಚ, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ಇವುಗಳ ಮೂಲ ವನ್ನು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆದಕಿದ್ದಾರೆ. 'ವರ್ಗರಹಿತ (ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ) ಸಮಾಜದಿಂದ ಮಾತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧ್ಯ' ಎಂಬುದನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸಾರಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆ.

ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ದೈವ ದೇವರುಗಳ ಬಗೆಗೂ ಭಾರತೀಸುತರ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಧರ್ಮ ದೇವರುಗಳಿಗೂ ಅವರು ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಹಣದ ಸಂಬಂಧವನ್ನೇ ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ ವಿವೇಚನೆಯಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮಾಚರಣೆ ವಿಚಾರವಂತಿಕೆಯಿಲ್ಲದ ಪಾರಾಯಣ ಭಾರತೀಸುತರು ಒಲ್ಲದ ಮಾತು.

"ಒದಗಿದ ಕಷ್ಟ ಸಂಕಟ ವಿಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾಗದ ಮನಸ್ಸು ದೈವ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮರೆ ಹೋಗುತ್ತೆ. ಅವುಗಳ ನೆರಳಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯಲು ಹವಣಿಸುತ್ತೆ" (77)

"ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸುವ ಸಾಧನಗಳು ಗೀತೆ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು. (77)

ಈ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಭಾರತೀಸುತರ ಸಮ್ಮತಿಯಿದೆಯೆಂದೂ ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ ಆದರೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಿಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ-ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳತ್ತ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸಿ ಅವುಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಶ್ರಮಿಸಲು ಪ್ರಚೋದನೆ ನೀಡುವುದರಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯು ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಭಾರತೀಸುತರು ತನ್ನದೇ ಆದ ದರ್ಶನವೊಂದನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಅಗಾಧವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯವು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವರು ತನ್ನದನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಜ್ಞಾನದ ಆಳ-ವಿಸ್ತಾರ ಎಷ್ಟು ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಆಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇವೆರಡೂ ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಬಂದಿವೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಧರ್ಮಗಳು ತತ್ವಗಳು ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಂಥನಕ್ಕೆಡೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿವೆ. ವಿಶ್ವದ ವಿವಿಧ ರಾಜಕೀಯ ಪಂಥಗಳು ಅವರ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಸಾಣೆಕಲ್ಲುಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿವೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಇಷ್ಟೊಂದು ವಿಚಾರ ಸಂಘರ್ಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಇರಲಾರವು ಎಂಬುದನ್ನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಹೇಳಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಭಾರತೀ ಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆಯೆನ್ನುವುದು ಸತ್ಯಸ್ಯ ಸತ್ಯ. ಕೇವಲ ಮನರಂಜನೆಗಾಗಿ ಓದಿ ಮೂಲೆಗೆಸೆಯುವ ಕೃತಿಯಾಗಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ವಿಚಾರ ಪ್ರಚೋದನೆಯಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತ ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ವಿಚಾರವಂತನಾದ ಯಾವ ಓದುಗನೂ ಇದನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಲಾರ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಓಟದಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳು ನುಸುಳಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ

ಬರೆದ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತಾವೇ ಓದದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿಯೋ ಏನೋ ಈ ಕೆಲವು ದೋಷಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ.

೧. ಅನುರಾಧಳ ಮಕ್ಕಳಾದ ಉಷಾ ಮತ್ತು ಅರುಣ ಪುಟ 106 ರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕ ಮತ್ತು ತಮ್ಮನಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಪುಟ 134, 137, 140 ರಲ್ಲಿ ಅರುಣ ಅಣ್ಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಉಷಾ ಪುಟ್ಟತಂಗಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಮುಂದೆ ಬಂದಾಗ ಯಥಾ ಪ್ರಕಾರ ಉಷಾ-ಅರುಣ, ಅಕ್ಕ-ತಮ್ಮನಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

೨. ಪುಟ 17 ರಲ್ಲಿ "ಅನುರಾಧ, ಆವೊತ್ತು ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೀನು ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳಿದ್ದು ನನ್ನ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲುಳಿದಿದೆ. ನಿನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಅಡ್ಡದಾರಿಗೆಳೆದ ಕುಹಕಿ, ನಂಬಿಕೆಗೆ ದ್ರೋಹ ಬಗೆಯುವ ವಂಚಕ. ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿಡುವ ಲಫಂಗ. ಹೀಗೆಲ್ಲ ನೀನು ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಬೆರಳು ತೋರಿಸುತ್ತ ಹೇಳಿದೆ" ಎಂದು ಜನಾರ್ದನ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರ ನೆನಪಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಘಟನೆಯಾದ ಕೊಲೆ ಮೊಕದ್ದಮೆಯ ಕೋರ್ಟಿನ ವಿಚಾರಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ (ಪುಟ 318-319) ಅನುರಾಧ ಕೋರ್ಟಿನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪ್ರಸ್ತಾಪವೇ ಇಲ್ಲ. ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳುವವನು ಸತೀಶ ಮಾತ್ರ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅನುರಾಧಳ ಬರವನ್ನು ಜನಾರ್ದನ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಒಂದು ದಿನ ದೂರಾತ್ರ (ಕೊನೆಯದಿನ) ಉಷಾ ಬಂದಿದ್ದಳು ಎಂದು ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

೩. ವಾದ ಹೂಡುವ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್‌ವಾದಿ ರಂಗರಾಜನು ಕೊನೆಯ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಮರಾಜನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಈ ದೋಷಗಳು ಕೃತಿಯನ್ನು ಪಾತಾಳಕ್ಕಿಳಿಸಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ಭಾರತೀಸುತರ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಭಾರತೀಸುತರು ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮೇಲಕ್ಕೇರುತ್ತ ವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಆಳವಾದ ಅರಿವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದರು ಎನ್ನುವುದೂ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಓದುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾವು ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಹಲವು ತತ್ವಗಳನ್ನವರು ಹಂತಹಂತವಾಗಿಯೇ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತ ಬಂದು ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ನಿಷ್ಠುರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಮಾತುಗಳು ಜೀವಂತ ನಿದರ್ಶನಗಳೊಡನೆ ಪುಷ್ಟಿಗೊಂಡು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ತರಂಗಗಳನ್ನೆಬ್ಬಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿದ್ದುವು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ 'ಬೆಳಕಿನೆಡೆಗೆ' ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಒಂದು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಭಾವಪೂರ್ಣವಾದ ವಸ್ತು ಘಟನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಲ್ಮೀಕವು ಲಂಚದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ-ರಾಜಕೀಯ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ವಯುತವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ್ದರೂ ಬೆಳಕಿನೆಡೆಗೆ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ 'ಖಾರ' ವಾಗಿ ನಿಂತಿದೆಯೆಂಬುದು ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯ ಮಾತಲ್ಲ. ರಾಜಕೀಯದ ಚದುರಂಗದಾಟದಲ್ಲಿ—ಕುಲಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಒಣ ಜಂಭದಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುವ ಸಮಾಜದ ಮಾರ್ಮಿಕ ವಿಮರ್ಶೆಯು 'ಇಳಿದು ಬಾ ತಾಯಿ' ಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಅದನ್ನು ಮೀರಿಸಿ ಸತ್ಯದ ಚಾಟಿಯೇ

ಟನಿಂದ ದಿಗಿಲೆಬ್ಬಿಸಿದ ವಿಚಾರಪಂತಿಕೆ ಬೆಳಕಿನೆಡೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಹೀಗೆ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತ ಹೋದಾಗ 'ಬೆಳಕಿನೆಡೆಗೆ' ಕಾದಂಬರಿಯು ಭಾರತೀಸುತರ ವಿಚಾರ ಮಂಥನದ ನವನೀತವೆಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ದೋಷರಹಿತನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಉನ್ನತ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಿ ಇದು ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿದೆಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಎರಡೆಣಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ಭಾಗಿಯಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಿ 'ಇಳಿದು ಬಾ ತಾಯಿ'ಯ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅವರ ಚಿಂತನೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದ-ರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಜಕೀಯ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳ ಕುರಿತಾದದ್ದು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾದ ಸತ್ಯ.

೨೮ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು (ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಅರ್ಪಿಸಿದ ಭಾರತೀಸುತರು ನಿಖರವಾಗಿ ಹಾಗೂ ನಿಷ್ಠುರವಾಗಿ ತಾವು ಕಂಡುಕೊಂಡ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮುಂದಿಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅವರ ದೇಹಾಂತವಾದುದು ಬೇಸರದ ಸಂಗತಿ. 'ಬೆಳಕಿನೆಡೆಗೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಡೆದು ಕೊಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ ನವನೀತ ಮುಂದಿನ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದು ತಪ್ಪಿಹೋಗುವಂತಾದುದು ಕನ್ನಡದ ದುರ್ದೈವ. ಅವರ ವಿವಿಧ ವಿಷಯ ಜ್ಞಾನದ ಪರಿಚಯ ಈ ಬೆಳಕಿನೆಡೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ವಿವರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ವಿಷಯ ಜ್ಞಾನದ ಪರಿಪಕ್ವಫಲ ಮುಂದಿನ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಸಮಗ್ರ ಚಿಂತನೆಯ ಪರಿಣಾಮ ಒಡಮೂಡಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಹೋಯಿತು ಎನ್ನುವುದು ಇದ್ದವರಿಗೆ ಚಿಂತೆಯ, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಬೆಳಕಿನೆಡೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನಿತ್ತ ಭಾರತೀಸುತರು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಬೆಳಕಿನೆಡೆಗೆ ಸಾಗಿದ್ದಾರೆ

"ತೇನ ವಿನಾ ತೃಣಮಪಿ ನಚಲತಿ' ಎಂಬ ಉಕ್ತಿ ಸೆರಮನೆಯೊಳಗೆ ಕುಳಿತ ನನ್ನ ಸ್ಮೃತಿಯೊಳಗೆ ಸುಳಿಯುತ್ತದೆ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಂಬುದು ಭಗವಂತನ ಲೀಲೆಯಂತೆ, ಈ ನುಡಿಗಳೆಲ್ಲ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ವಾಸ್ತವ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಒಳಹೊಕ್ಕು ಆ ವಚನಗಳ ತಿರುಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಅಳವು ನನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ." (69) ಹೀಗೆಂದು ಜನಾರ್ದನನ ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳಿಸಿದ ಭಾರತೀಸುತರ ಹೇಳಿಕೆಯು " ತೇನ ವಿನಾ ತೃಣಮಪಿ ನಚಲತಿ " ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಸಮ್ಮತಿಸಬೇಕು. ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಿಹೋದರು ಅವರು

'ಬೆಳಕಿನೆಡೆಗೆ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯ ವಾಕ್ಯ "My soul has attained its goal." ಪ್ರಾಯಶಃ ಅವರ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳ ಅಂತಃಸಾಕ್ಷಿಯ ನುಡಿಯೇ ಏನೋ.

ಅಂತೂ 'ಬೆಳಕಿನೆಡೆಗೆ' ಈ ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಓದಲೇಬೇಕಾದ ಕೃತಿ, ನಿಶ್ಚಯ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಮೂರು ಕಾದಂಬರಿಗಳು

ಅ. ರಾ. ಮಿತ್ರ

ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಭಾರತೀಸುತರ ಪರಿಚಯ ಬೆಳೆದದ್ದು ಮಡಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರಾಗಿ, ಕಾಫಿ ಎಸ್ಟೇಟುಗಳಲ್ಲಿ ಕರಣಿಕರಾಗಿ, ಪ್ರಕಾಶಕರಾಗಿ, ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಾಗಿ ಶಾಲಾ ಮಾಸ್ತರರಾಗಿ, ಒಳ್ಳೆಯ ಉಪನ್ಯಾಸಕಾರರಾಗಿ, ತುಂಬು ಸಂಸಾರದ ನಾಯಕನಾಗಿ, ಪ್ರವಾಸ ಜೀವಿಯಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬದುಕಿನ ಹಲವು ಮುಖಗಳನ್ನು ಕಂಡಿರುವ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಜೀವನ ತುಂಬಾ ಸರಳವಾದದ್ದು. ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ತೀವ್ರ ಅಸ್ವಸ್ಥರಾಗಿ ಅವರು ಮಡಿಕೇರಿಯ ನರ್ಸಿಂಗ್ ಹೋಂ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆಗಾಗ ಅವರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಅವರು ತೀರಿಕೊಂಡರೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಬಂದು ಬಡಿದಾಗ ದಿಙ್ಮೂಢನಾಗಿ ಅಂತ್ಯ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋದೆ. ಮಡಿಕೇರಿಯ ಶ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯ ಚಿರತೆ ಅವರ ಬಡಕಲು ದೇಹವನ್ನು ಕಬಳಿಸಿ ನೂರಡಿ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬಿಸಿ ಕಾರಂಜಿ ಹಾರಿಸಿ ಅಟ್ಟಹಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಥಟ್ಟನೆ ನನ್ನ ನೆನಪಿನ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿತು. ಪುಟ್ಟ ಮುಖ, ಬಟ್ಟದಲೆ, ದಪ್ಪ ಖದ್ದರ್ ಬಟ್ಟೆ, ಅದರ ಹಾಗೆ ಸುಕ್ಕು ಸುಕ್ಕಾಗಿದ್ದ ದೇಹ, ಉಬ್ಬಸದ ಉಸಿರು, ಅದರ ಮಧ್ಯೆ ತಡೆದು ನಿಭಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತು, ಸಿಗರೇಟಿನ ಹೊಗೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಕೆಮ್ಮುತ್ತಾ ಕೆಮ್ಮುತ್ತಲೇ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಚರ್ಚೆಮಾಡುವ ಹುರುಪು. ಈ ಹವ್ಯಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನನಗೆ ಮಡಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಆತ್ಮೀಯ ಗೆಳೆಯರಾದರು.

ಭಾರತೀಸುತರು 27ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಎರಡು ಮೂರು ಮುದ್ರಣಗಳನ್ನು ಕಂಡಿವೆ. ಕೆಲವು ಶಾಲಾಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಎಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಜನತೆಯ ಪುರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದರ ಜತೆಗೆ ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಪತ್ರಲೋಕ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡಮಿಗಳಿಂದ ಪುರಸ್ಕೃತವಾಗಿವೆ.

ಭಾರತೀಸುತರು ಏಳೆಂಟು ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯರಂಗದಲ್ಲೂ ಅವರು ಸಾಕಷ್ಟು ಪಳಗಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ವಯಸ್ಕರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಶಿಶುಸಾಹಿತ್ಯ ಅವರ ಇನ್ನೆರಡು ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳು. ಶಾಲಾಮಾಸ್ತರರಾಗಿದ್ದ ಭಾರತೀಸುತರು ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ರಮಿಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯರಚನೆಯಲ್ಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಅನುಭವ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಹೆಸರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಬಣ್ಣ ಬಂದದ್ದು ಅವರ ಹಲವಾರು ಕಾದಂಬರಿ

ಗಳು ಚಿತ್ರಲೋಕದ ನಿರ್ಮಾಪಕರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಚಲನಚಿತ್ರಗಳಾಗಿ ಮೆರೆದಾಗ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಾನು ಓದಿಲ್ಲ. ಓದಿರುವ ಎಲ್ಲವೂ ಇನ್ನೂ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿದೆ ಎಂದೂ ನಾನು ಹೇಳಲಾರೆ. ತೀರಾ ಸಾಧಾರಣ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಹಿಡಿದು 'ಪರವಾಗಿಲ್ಲ' ಎನ್ನುವ ಮಟ್ಟದವರೆಗೂ ಇರುವ ವಿವಿಧ ಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ಅವರ ಕೃತಿಗಳು ತುಂಬುತ್ತವೆ. 'ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ' 'ಮನದನ್ನೆ ಮಾಲತಿ' ಮೊದಲಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾನವೀಯ ಕಾಮಭಾವನನ್ನು ಬರಿಯ ಐಂದ್ರಿಯಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೇ ಅತಿರಂಜಿಸಿ ವರ್ಣಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರ ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟಾಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸುಳಿದಿರುವುದೂ ಉಂಟು.

ಪರಿಸರ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಅಪೂರ್ವ ರುಚಿಯನ್ನು ತೋರಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಕರ್ನಾಟಕದ ನಗರ ಜೀವನ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರಗಳನ್ನೂ ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರಾದರೂ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ಕಳೆದ ಭಾರತೀಸುತರು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಕೊಡಗಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಜಗತ್ತುಗಳ ಅಖಂಡ ದರ್ಶನವನ್ನೇ ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳ ನಾಡಿನ ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿ, ಕಾಫಿ ಏಲಕ್ಕಿ ಕಿತ್ತಳೆ ತೋಟಗಳ ಕೃಷಿಲೋಕ, ಅಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀಮಂತ ಪ್ಲಾಂಟರುಗಳ ವಿಲಾಸ ಜೀವನ, ಕೂಲಿ ಜನಾಂಗದವರ ಜೀವನ ವಿಧಾನ, ಕೊಡಗರ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳು, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೂಟಗಳು, ದಟ್ಟವಾದ ಅರಣ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿನ ಮಳೆ-ಮಂಜಿನ ವಿವರಗಳು ಇವೆಲ್ಲ ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ನಾಟಿ ಓಟದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಜಾನಪದ ಜೀವನದವರೆಗೆ, ಕೀಟಲೋಕಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ವನ್ಯಪ್ರಾಣಿಗಳವರೆಗೆ ಎಲ್ಲದರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಸಹ ಕೊಡಗಿನ ಕನ್ನಡದ ವೈಖರಿಯಿದೆ ಇದು ಕೃತಕವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿ ಕೆಲವರು ವಿಮರ್ಶಕರ ಟೀಕೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿರುವುದೂ ಉಂಟು. ಆಧುನಾತನ ಸೊಗಡು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಇಲ್ಲದ ಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಕನ್ನಡವು ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ರೂಢಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಕೊಡಗಿನವರೇ ಆದ ಭಾರತೀಸುತರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಗ್ರಾಂಥಿಕಭಾಷೆಯ, ಹಳೆತನದ ಒಕ್ಕಣೆಯ ತೆಳುಲೇಪ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಪದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟೆ. ಪೇರುಸಿರೊಂದನ್ನೂ ಹೊರಚೆಲ್ಲುವುದು, ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಕಿಡಿಗಳು ಸ್ಫುರಿಸುವುದು, ಜನನಿಕೆಯನ್ನು ಓಸರಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ವಾಕ್ಯವೃಂದಗಳು, ಜೋಳ್ಳೈಸು, ಮಾರುಲಿ, ಪಡಿನುಡಿ, ಕದವು, ನೋಂಪಿ, ಅರ್ತಿ, ಸಪುತ್ರೀ, ಈಂಟು—ಮೊದಲಾದ ಹಳೆನುಡಿಗಳು, ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕನ್ನಡದ ರಚನಾ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಭಾರತೀಸುತರ ಶೈಲಿ ಬಾಹ್ಯಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ತಟಕ್ಕನೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾದಷ್ಟು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ

ಭಾರತೀಸುತರು ಕಂಡ ಸಮಾಜ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಪರಿಸರಗಳನ್ನು

ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಬರಿಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಶಾಲೆಯ ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಗಳಿಗೇ ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳದೆ ಭಾರತೀಸುತರು ಅದರ ಆಚೆಗೂ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನದ ಒಳದಾರಿಗಳನ್ನೂ, ಪ್ರಣಯದ ಹತ್ತಾರು ಮುಖಗಳನ್ನೂ, ಸಮಾಜದ ನಿಮ್ನ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಜನತೆಯ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನೂ ಅವರು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಳ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಜನರ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಅಂತರ್ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಕಂಡ ಲೋಕವನ್ನೂ ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಲೋಕ ರೂಪಿತವಾಗಿರುವ ಬಗೆಗಳನ್ನೂ ಅವರ ಮಿತಿಗಳನ್ನೂ ವಿವರವಾಗಿ ಮನಗಾಣಿಸುವುದು ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲ. ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾಗಿ ಮೂರು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಇತರ ಕೃತಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವುದೇ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶ. ವಿವರಣೆಗೆ ನಾನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಮೂರು ಕಾದಂಬರಿಗಳು. ಒಂದು 'ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು' ಎಂಬ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿ. ಎರಡನೆಯದು 'ಸಂತಾನಭಿಕ್ಷೆ' ಎಂಬ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ. ಮೂರನೆಯದು 'ವಲ್ಮೀಕ' ಎಂಬ ರಾಜಕೀಯ ಧ್ವನಿಯುಳ್ಳ ಕಾದಂಬರಿ. ಈ ಮೂರು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಭಾರತೀಸುತರ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಗಾರರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

'ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು' ಒಂದು ಬೃಹತ್ ಕಾದಂಬರಿ. ಕೊಡಗರ ಬದುಕಿನ ವಿಶಿಷ್ಟ ದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಪ್ರಚಂಡ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ವೀರಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತು ಪಂಜೆ ಮಂಗೇಶರಾಯರು:–

'– ಯಾರು ಮೊದ್ದರೊ ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಿ ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವನು' ಎಂಬ ರೂಪಕವನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದರು. ಭಾರತೀಸುತರು ಅದನ್ನೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೊಡಗಿನ ಒಳನಾಡುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಂಚರಿಸಿ ಕೊಡವ ಭಾಷೆಯನ್ನೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನೂ ಇತಿಹಾಸವನ್ನೂ ಅರಿತಿರುವ ಭಾರತೀಸುತರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಸಾರವತ್ತಾದ ಭಾಗವನ್ನೂ ಕಳೆದದ್ದು ಕೊಡಗಿನಲ್ಲೇ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೊಡಗರ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತ ಇಂಥದೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ಅವರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ್ದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

ಕೊಡಗು ಜನಾಂಗದ 'ವಿಶ್ವಕೋಶ' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿರುವ 'ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು' ತನ್ನ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಒಂದು ಗುಡ್ಡಗಾಡಿನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಜನತೆಯ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ತಲಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಕೊಡಗಿನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಯಕಟ್ಟಾದ ಅವಧಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಒಬ್ಬ ಮುಖ್ಯ ದೊರೆ ದೊಡ್ಡವೀರರಾಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕೊಡಗಿನ ಪುನಸ್ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು. ಇದನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ ತುಂಬಿರುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರ ಕೊಡವ ಜೀವನವನ್ನೂ ಅದರ ಹತ್ತಾರು ಎಳೆಗಳ ಸಮೇತ ಮುಂದಿರಿಸುವುದೇ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ರಚನಾತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಇಲ್ಲಿ ಚೆಂಗುಮಣಿ ಎಂಬ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸಹಜವಾಗಿ ಮೂರು ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದಿನ ಕೊಡಗಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ವೀರ ತರುಣನ ನೆನಪನ್ನು ತರುತ್ತದೆ. ಈತ ಕಡುಬಡವ. ಕೊಡಗಿನ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಾದ ನಾಟಿ ಓಟದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾಡತಕ್ಕನ ಮಗಳಾದ ಪೂವಿ ಮತ್ತು ಚೆಂಗುಮಣಿಯರ ಪರಿಚಯ ಉಂಟಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಾನಮಾನವಿಲ್ಲದೆ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಚೆಂಗುಮಣಿ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಬೇಟೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನ ದೊರೆ ದೊಡ್ಡವೀರರಾಜನ ಜೀವ ಉಳಿಸಿ ಆತನ ಅಂಗರಕ್ಷಕನಾಗಿ ನೇಮಕ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ನಾಡತಕ್ಕನ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಪೂವಿಯ ಕೈಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ನಾಡತಕ್ಕನಿಗೆ ಕೊಡಗಿನ ಪರಕೀಯ ದೊರೆ ದೊಡ್ಡವೀರರಾಜನ ಮೇಲಿದ್ದ ಹಗೆತನ ಬೆಳೆದು ಅಂತರ್ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ನೆರೆಯ ರಾಜ್ಯವಾದ ಕೋಟೆಯಂಗಡಿಯ ದೊರೆ ನಾಡತಕ್ಕನ ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆಸಿ ದೊಡ್ಡವೀರರಾಜನ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಇತ್ತ ಈ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಮೈಸೂರಿನ ಅರಸರೂ ಯುದ್ಧ ಹೂಡುತ್ತಾರೆ. ಕೊಡಗಿನದೊರೆ ಇವ ನ್ನೆಲ್ಲ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಎದುರಿಸಿ ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಕದನದಲ್ಲಿ ಚೆಂಗುಮಣಿ ವೀರಮರಣ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇದಿಷ್ಟು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಕಥೆಯ ಹಂದರ!

ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ಕಥೆಯ ಬೆನ್ನಿಗೇ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಕೊಡಗಿನ ಜಾನಪದ ಜೀವನ, ಕುಟುಂಬ ಪದ್ಧತಿ, ಮದುವೆಯ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳು, ಹಾಡುಗಳು, ಬೇಟೆ, ಕುಡಿತ ಯುದ್ಧ ಅಂತಃಕಲಹಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು, ಆಡಳಿತನೀತಿ, ನೆರೆರಾಜ್ಯಗಳೊಂದಿಗಿನ ಸಂಘರ್ಷ–ಸ್ನೇಹಗಳು, ರಾಜ-ಪ್ರಜೆಯ ಸಂಬಂಧ, ಅರಣ್ಯ ಜೀವನ, ಭಾಷೆ ಇಂಥ ನೂರಾರು ವಿವರಗಳನ್ನು ಸಜೀವವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿ ಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಐತಿಹ್ಯ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು, ಪ್ರವಾಸಿಗಳವರದಿಗಳು, ಪುರಾಣ ಕತೆಗಳು, ಶಾಸನಸಾಮಗ್ರಿ, ಜನಪದಗೀತೆಗಳು ಗ್ರಂಥಗಳು ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸಾಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನೂ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ 'ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು' ಕಾದಂಬರಿ ಕೇವಲ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿ ಮಾತ್ರ ಆಗದೆ ಕೊಡವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯವೂ ಆಗಿವೆ ಕೊಡವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಒಳನೋಟ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಎರಡನೆಯದು 'ಸಂತಾನಭಿಕ್ಷೆ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿ. ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಣಯ ಚಿತ್ರಣ ಅಪರೂಪವೇನಲ್ಲ. ಅಂಥ ಕಾದಂಬರಿಗಳಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ರೋಚಕ

ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ರಂಜಕವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದ ಭಾರತೀಸುತರು ದೂರವಾಗಿಲ್ಲ. ಸಂತಾನಭಿಕ್ಷೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ತುದಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ತಲಪಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಹಳೆಯ ಸ್ವೈರಾಚಾರದಿಂದಾಗಿ ಸಂತಾನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಪತಿರಾಯನ ಜತೆ ಆರುವರ್ಷ ಸಂಸಾರ ನಡೆಸಿದ ನಾಯಕಿ ನೀರಜ ಬಂಜೆಯೆಂಬ ಕೊರಗಿನಿಂದ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಮನೆಯವರ ಕಟುವಾದ ಆಕ್ಷೇಪಗಳಿಂದ, ಅಕ್ಕನ ಅಸಹನೆಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತನ್ನೊಳಗಿನ ಸ್ತ್ರೀತ್ವದ ಆದಮ್ಯ ಬಯಕೆಯಿಂದ ಪರಪುರುಷ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ ಸಹವಾಸಮಾಡಿ ತನ್ನ ಪುತ್ರಕಾಮನೆಯನ್ನು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಕಲಾಜಾಣ್ಮೆ ಇಲ್ಲ. ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯೇ ವಾಚ್ಯವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ, ಅಲ್ಲದೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ನಾಯಕಿಗೆ ಅಪಾರ ರೂಪ ಸಂಪತ್ತು ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜಾತಕ ತೋರಿಸಿದಾಗ ಜೋತಿಷ್ಕರು ನಾಯಕಿಯ ತಂದೆಗೆ 'ನಿಮ್ಮ ಮಗಳ ಜಾತಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯಭಿಚಾರದ ದುಷ್ಟಯೋಗವಿದೆ' ಎಂದು ಆರಂಭದಲ್ಲೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನೂ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಬಂಜೆಯೆಂದು ನೆರೆಹೊರೆಯವರು ಅವಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಂತೂ ಪುರಾಣ ಕಾಲದ್ದೆಂಬಷ್ಟು ಒರಟಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ ಸಂತಾನಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ನೀರಜ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಬಯಸಿದಳು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಆಗಿಲ್ಲ. ನೀರಜ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಕನಸುಮನಸಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅವನನ್ನೇ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ನೈತಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಭಾರಹೊತ್ತ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಮರೆತಂತೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇವಿಷ್ಟು ದೋಷಗಳಿದ್ದರೂ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಕೆಲವು ಸಹಜ ಸಂದರ್ಭಗಳ ಸೂಕ್ತ ಒಳಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನಸನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನಗಳೆಲ್ಲ ಅವಳ ಅಂತರಂಗದ ಪುತ್ರಾಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡೇ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಶೀಲವತಿಯಾದ ನೀರಜ ತನ್ನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆವರಣದಲ್ಲೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊಂದಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಸೂಚಿತವಾಗಿವೆ. ಒಂದನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಅತ್ತೆಯವರಿಗೆ ಇಷ್ಟವೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾಯಕಿ ಮಹಾಭಾರತ ವಾಚನ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕುಂತಿಯ ಸಂತಾನ ಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಅಂಬೆ ಅಂಬಾಲಿಕೆಯರು ವೇದವ್ಯಾಸರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಪುತ್ರವತಿಯರಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳು, ನಿಯೋಗ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆಯುವವರ ಬಗೆಗೆ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳು ತೋರುವ ರಿಯಾಯಿತಿ ಇವು ನಾಯಕಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನೊಂದಿಗೆ ಅವಳ ಪರಿಚಯ ಬೆಳೆಯಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರು ಕೆಟ್ಟ ಪ್ರಕರಣ, ಕಾಫಿ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನೀರಜಳ ಕಾಲಿಗೆ ಅಂಟಿದ ಹಸಿರುಂಡೆ ಹುಳದ ಪ್ರಕರಣ, ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ದೈಹಿಕ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಕವಾಗುವ ಆತ್ಮೀಯ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಯುಕ್ತರೀತಿಯಿಂದ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸಂತಾನದ ಬಗೆಗೆ ಗಂಡ ಗಣಪತಿರಾಯನಲ್ಲಿ, ಅತ್ತೆ ಕಾವೇರಮ್ಮನಲ್ಲಿ, ನಾಯಕಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಕೊರಗುಗಳಿಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಒಂದೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಖಾಸಗೀ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಬೆಳಸಿಕೊಂಡುಹೋದ ನಾಯಕಿ ತನ್ನ ಸೀಮಿತ ಉದ್ದೇಶ ನೆರವೇರಿದ ಕೂಡಲೇ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಗೃಹಿಣಿಯ ಚಿಪ್ಪನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಇವಳ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ತನ್ನ ಪ್ರೇಮಕೇಂದ್ರದ ತಂತಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಿಡಿದುಕೊಂಡ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಚೆಲ್ಲಾಟವಾಡಲು ಹೋಗಿ ಭಂಗಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೀರಜ ಅವನನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಾಳೆ.

ಭಾರತೀಸುತರು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಮಾಸ್ತರಿಕೆಯನ್ನು ಮೆರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ನೈತಿಕ ಸಂಗತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಉಜ್ವಲ ಭಾಷಣ ಮಾಡುವ ಉಪನ್ಯಾಸಕರೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಸಂದರ್ಭಗಳು ಬೆಳೆಯುವ ಬಗೆಯನ್ನು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೊನೆಯದು 'ವಲ್ಮೀಕ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿ. ಕಲಾ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯಿಂದ ರಾಜಕೀಯ ಅನುಭವವೊಂದನ್ನು ಅದರ ಎಲ್ಲ ಕ್ಲೇಶ ದ್ವಂದ್ವಗಳೊಂದಿಗೂ ವಿವರಿಸುವ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಮಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ.

ವಲ್ಮೀಕ ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯುಳ್ಳ ಕಾದಂಬರಿ. ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಅಧ್ಯಾಪನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಐ ಎ ಎಸ್ ನಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಯಾಗುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗೆ ಇಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ ಬಾಹುಳ್ಯದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸ್ಥಾನವಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಅನುಭವದಿಂದ ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಖಾಸಗಿ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಗಳ ಮತ್ತು ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತ ಹೋಗುವ ಆದೇಶಗಳ ನಡುವಣ ಅಂತರ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸರಕಾರದ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಜನರು ಹತ್ತಾರುವರ್ಷಗಳಿಂದ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಹಿಂದಿನ ಸರಕಾರದ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಆ ನೆಲ ಹರಿಜನರಿಗೇ ಸೇರಿದ್ದೆಂದು ಬಾಯ್ದೆರೆಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಕೊನೆಗೆ ಪುಢಾರಿಯೊಬ್ಬನ ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶದಿಂದ ಆ ಜಮೀನು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹದಿನೈದು ಎಕರೆಯಷ್ಟು ಜಮೀನಿನ ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತನಿಗೇ ಮಾರಾಟವಾಗಬೇಕೆಂದು ಸರಕಾರ ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಾನಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನೂ ಸ್ಥಳಪರಿಶೀಲನೆಯಿಂದ ಖುದ್ದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಹರಿಜನರ ಪರವಾಗಿ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದ್ದ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿತನ್ನ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸರಕಾರಿ ಹುಕುಮನ್ನೂ ತಾನೇ ಚಲಾಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತಾನೇ ಜಿಲ್ಲಾ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಮಾನಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ಎಂ. ಎಲ್. ಎ.ಗಳ ಮರ್ಜಿಯನ್ನನುಸರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ದ್ವಂದ್ವಗಳ ಜತೆಗೆ ಲಂಚ ತಿಂದು ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ ಅಧಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬ ನಾಯಕನ ಬಳಿಗೆ ತನ್ನಹೆಂಡತಿಯನ್ನೇ ಸಂಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಗಂಡನಿಂದ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಬರೆಯ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಒತ್ತಾಯದಿಂದಾಗಿ ನಾಯಕನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವ ಆಕೆ ಹಣ ಮತ್ತು ಶೀಲ

ಎರಡನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಸಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನರಿತ ನಾಯಕ ಅವಳನ್ನು ಓಡಿಸಿ ಗೆದ್ದೆನೆಂದು ಕೊಂಡರೆ ಮರುದಿವ ಅವಳ ಹೆಣ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಈತನ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಕೆಣಕುತ್ತದೆ.

ಬರಿಯ ಸಂಕೇತಗಳಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಟೈಪಿಸ್ಟಳ ಪ್ರಲೋಭನೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಬೀಳುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನಾಯಕನ ಮನೋವಿಕಾರವನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಅದು ಸ್ತಿಮಿತಕ್ಕ ಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು ಒಂದು ಸೊಳ್ಳೆಯ ಹಾರಾಟದ ಸಂಕೇತ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಗ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಿ ಚೆಲ್ಲಿದ ಕಳ್ಳಿನ ನೊರೆ-ಅದರ ತಳದಲ್ಲಿರುವ ಹುಳಿವಾಸನೆಯಹೆಂಡ, ಈ ಚಿತ್ರವೂ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣ ಪ್ರತಿಮೆಯೊಂದನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಈ ದೀರ್ಘ ಆಖ್ಯಾಯಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟದ್ದಾರೆ.

> ಯೋಚಿಸಿದಂತೆಯೇ ನನ್ನ ಮಿದುಳು ಬಿಸಿಯಾಯಿತು. ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಫೈಲನ್ನು ಮೇಜದ ಮೇಲೊಗೆದು ಕುರ್ಚಿಯಿಂದೆದ್ದೆ. ನಾನು ತೆರೆದ ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ ನಿಂತು ಹೊರಗೆ ಕಣ್ಣೋಡಿಸಿದೆ. ಹಚ್ಚ ಹಸಿರಿನಿಂದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತಂಪನ್ನೀವ ಆವರಣ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ತುತ್ತಾಯಿತು. ಆವರಣದ ಅಂಚಿನ ಗೋಡೆಗೆ ತಾಗಿ ಎತ್ತರದ ಬಾಗೆಯ ಮರವೊಂದು ಕೊಂಬೆ ರೆಂಬೆಗಳನ್ನು ಚಾಚಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಲಿನ ಅಮಲು ನೆತ್ತಿಗೇರಿದುದರಿಂದ ತಲೆದೂಗುತ್ತ ನಿಂತಿದೆ. ಕಛೇರಿ ಕಲಸಕ್ಕೆ ಬಂದ ಹಳ್ಳಿಗರೆಂದು ತೋರುವುದು ; ಇಬ್ಬರು ಮರದ ತಂಪಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬೀಡಿ ಸೇದಿ ಹೊಗೆ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಎದೆಯೆತ್ತರಕ್ಕೆ ಗೆದ್ದಲಿನ ಹುತ್ತವೊಂದು ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದೆ. ಅದು ಮುಂಜಾನೆ ಹುತ್ತದ ನೆತ್ತಿಗೇರಿಸಿದ ಎರಡು ಕಣಗಿಲೆ ಹೂಗಳು ನನಗೆ ಕಂಡವು. ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ಮುಂಜಾವದ ಹೊತ್ತು ಊರಿನ ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಹೆಂಗಸರು ಆ ಹುತ್ತಕ್ಕೆ ಹಾಲೆರೆದು ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿ ಹೂ ಸೇರಿಸಿ ಹೋಗುವುದೊಂದು ರೂಢಿ. ಹಿಂದೆ ಒಂದೆರಡುಸಲ ಯಾವುದೋ ಕೆಲಸದ ನಿಮಿತ್ತ ನಾನು ಬೇಗನೆ ಕಛೇರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಇಬ್ಬರೋ ಮೂವರೋ ಮಹಿಳೆಯರು ಹುತ್ತಕ್ಕೆ ಹೂವೇರಿಸಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕುವುದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೆ. ನಮ್ಮ ನಾಡು ಭಕ್ತಿಯ ಮಹಾಪೂರ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಭೂಮಿ. ಇಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದಲು ಹುತ್ತಗಳು ಕೂಡ ಆರಾಧ್ಯ ವಸ್ತುಗಳು ಎಂದು ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡೆ.
>
> ನಾನು ಕಲೆಕ್ಟರನಾಗಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಬಂದು ಕಲೆಕ್ಟರನ ಕಛೇರಿಯ ಆವರಣವನ್ನು ಹೊಕ್ಕಾಗಲೇ ಈ ಹುತ್ತ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಆವರಣವನ್ನು ಅಂದಗೆಡಿಸುವ ಈ ಹುತ್ತವನ್ನು ತೆಗೆಸಿ ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಆಫೀಸು ಸುಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟರನ್ನು ಕರೆದೆ. ಅವರು ಭಯವಿಹ್ವಲ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನನ್ನೆಡೆಗೆ ಬೀರಿ "ಸರ್, ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಬೇಡಿ." ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.
>
> "ಏಕೆ ?" ನಾನು ಚಕಿತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದೆ.

"ಆ ಹುತ್ತ ಕಾರ್ಣಿಕವುಳ್ಳದ್ದು. ಅದು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಸ್ವಾಮಿಯ ನೆಲೆಯೆಂದು ಜನರು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಊನ ತಂದವರಿಗೆ ಕೇಡಾಗುವುದು ಖಂಡಿತವಂತೆ."

"ಕೇಡು, ಅದೆಲ್ಲ ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆ."

"ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಯಲ್ಲ ಸರ್, ಈ ಊರ ಹಿರಿಯರು ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಿವಿಯಾರೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ."

"ಏನನ್ನು?"

"ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬ ಕಲೆಕ್ಟರರು ಇದ್ದರಂತೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಹುತ್ತ ಆಳೆತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಅವರು ಆವರಣದ ಅಂದವನ್ನು ಕೆಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಹುತ್ತವನ್ನು ಕೀಳಿಸಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಸುಬ್ಬಪ್ಪನ ಕಾಟ. ಅವರ ಬಂಗ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾರುದ್ದದ ಗೋಧಿ ಬಣ್ಣದ ನಾಗರಹಾವು ಸುತ್ತಿ ಸುಳಿಯ ತೊಡಗಿತು. ಅವರು ಅದನ್ನು ಹೊಡೆಯಿಸಿ ಹಾಕಲು ಕೈಲಾದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಹೊಡೆಯಲೆಂದು ದೊಣ್ಣೆ ಎತ್ತಿದಾಗ ನಾಗರಹಾವು ಮಂಗಮಾಯವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಬಂಗಲೆಯ ಒಳಹೊರಗೆಲ್ಲ ಹುಡುಕಿದರೂ ಅದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಡಿಗೆ, ದೊಣ್ಣೆ, ಬಂದೂಕ ಬದಗಿರಿಸಿದಾಗ ಅದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಅಣಕಿಸುವಂತೆ ಹೆಡೆಯಾಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಬಂಗಲೆಯೊಳಗಿನ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ, ಮಲಗುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಊಟದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ, ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಸುಬ್ಬಪ್ಪನ ಸಂಚಾರವೇ ಸಂಚಾರ. ಒಮ್ಮೆ ಏನಾಯಿತು ಕೇಳ್ತೀರಾ ?"

"ಏನಾಯಿತು ಹೇಳಿ ?" ನಾನು ಉತ್ಸುಕತೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ನಡುವೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದೆ.

"ಒಂದು ಸಲ ಕಲೆಕ್ಟರರು ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಿರು ದೀಪವನ್ನು ಉರಿಸಿಟ್ಟು ನಿದ್ದೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೈಮೇಲೆ ಏನೋ ಹರಿದಂತಾಗಲು ಅವರಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಅವರು ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ ನೋಡಿದರು. ನಾರಗಹಾವು ಹೊದಿಕೆಯೊಳಗೆ ನುಸುಳಿ ಅವರ ಮುಖದ ಬಳಿ ಹರಿದು ಬಂದು ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿ ಬುಸುಗುಟ್ಟುತಿತ್ತು. ಅದು ತನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಕೆಂಗಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅಗಲಿಸಿ ಅವರನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿತ್ತು. ಕಲೆಕ್ಟರರ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಬೆವರಿಹೋಯಿತು. ಮೈಯನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸಿದರೆ ಹಾವೆಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚುವುದೋ ಎಂದು ಭೀತಿ. ಕೊನೆಗೆ ಅವರು ಆರ್ತೋದ್ಗಾರವೆತ್ತಿದರು. ಅವರ ಮೊರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಂಗಲೆಯ ಕಾವಲುಗಾರ ಜವಾನ ಓಡಿ ಬಂದ. ದೊರೆ ಕದಗಳಿಗೆ ಒಳಗಿಂದ ಅಗುಳಿಹಾಕಿದ್ದರು. ಅವರ ಮೈ ಮೇಲಿಂದ ಸರ್ಪ ಕದಲಲೊಲ್ಲದು. ಅವರು ಎದ್ದು ಕದ ತೆರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಜವಾನ ಕದವನ್ನು ಮುರಿದು ಒಳಹೊಕ್ಕ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸರ್ಪ ಕಾಣೆಯಾಗಿತ್ತು."

"ಒಳ್ಳೆ ಯಕ್ಷಿಣೀ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೀರಲ್ಲ."

"ಯಕ್ಷಿಣಿ ಕತೆಯಲ್ಲ ಸರ್, ನಿಜವಾಗಿ ನಡೆದದ್ದು." ಆಫೀಸು ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟರು ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು ; "ದೊರೆ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಬದಲಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಸರ್ಪದ ಕಾಟ ತಪ್ಪುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರು ಟಿ. ಬಿ. ಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಲು ತೊಡಗಿದರು. ನಾಗರಹಾವು ಅಲ್ಲಿಗೂ ಬಂತು. ಅದು ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ ಬೇತಾಳನಂತೆ ಅವರನ್ನು ಕಾಡಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಯಾರೋ 'ಹುತ್ತವನ್ನು ಕೀಳಿಸಿದುದರಿಂದ ಸುಬ್ರಹಮಣ್ಯ ಸ್ವಾಮಿ ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಆತ ಸರ್ಪರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ಆ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಸಾಹೇಬರು ನೂರೋ ಇನ್ನೂರೋ ರೂಪಾಯಿ ಖರ್ಚುಮಾಡಿ ಹುತ್ತವಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಾಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಸರ್ಪದ ಉಪದ್ರವ ತಪ್ಪಿತು. ನೋಡಿ, ಅವರು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿಸಿದ ನಾಗನ ಕಲ್ಲು ಈಗಲೂ ಇದೆ."

ನಾಗನ ಕಲ್ಲೇನೋ ಆ ಹುತ್ತದ ಅಂಚಿನಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಹುಟ್ಟಲೊಲ್ಲದು. ನಾನು "ಇದು ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಕಟ್ಟು ಕಥೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

"ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಯಲ್ಲ ಸಾರ್" ಆಫೀಸ್ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟರು ಹೇಳದರು "ಆ ಸಾಹೇಬರ ಕೈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ ಸಂಗತಿಯಿದು. ಅವರೇ ನನಗೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದರು."

ಹುತ್ತ ಮತ್ತು ಹಾವು !

ಹುತ್ತವನ್ನು ಕೀಳಿಸಿದರೆ ಕೇಡಾಗುವುದು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನಗೇಕೋ ತಿಳಿಯದು. ಹುತ್ತವನ್ನು ಕೀಳಿಸುವ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ನಾನು ಇಳಿಯಲಿಲ್ಲ. (ಪುಟ 43-46)

ಇಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗೆ ನೆರವಾಗುವ ಹುತ್ತದ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಗೆದ್ದಲಿನ ಹುತ್ತ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಯ ಕಚೇರಿಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿದೆ ಎಂಬುದು ಅಧಿಕಾರ ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿನ ಒಳಪೊಳ್ಳನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಹುತ್ತಕ್ಕೆ ಊರಿನ ಹೆಂಗಸರು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿ ಹಾಲೆರೆದು ಪೂಜಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ ಅಂದರೆ ಸರಕಾರದ ಅಧಿಕಾರ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಓಲೈಸುವ ಭಕ್ತಶಿಖಾಮಣಿಗಳು ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಇರುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಚಿತ್ರ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆವರಣವನ್ನು ಅಂದಗೆಡಿಸುವ ಇಂಥ ಹುತ್ತವನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕುವುದು ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಬರುವ ಮೊದಲ ಯೋಚನೆ. ಆದರೆ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದ ನಿರ್ಮೂಲನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಕಳಕಳಿ ನಾಯಕನಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಆ ಹುತ್ತವನ್ನು ಕೆಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದ ಹಿಂದಿನ ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಯ ವಿಷಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತವಾಗಿದ್ದು ಆತ ಅನುಭವಿಸಿದ ಬವಣೆಗಳ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ. ಅಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದುಷ್ಟಕಾರ್ಯದ ಹಿಂದೆಯೂ ಒಂದೊಂದು ಐತಿಹ್ಯದಂತಹ ಕಥೆ ಹರಡಿ

ಕೊಂಡು ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥನದ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣ ಬಹುದು. ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿರೋಧಿಸಲು ಹೊರಟವರು ಆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಕೃತ ಭಾರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನರಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹತ್ತಾರು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಲುಗಾಡಿಸಬಹುದೆಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಕೊನೆಗೂ ನಾಯಕನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆದದ್ದೇನು ? ದ್ವಂದ್ವದ ಎರಡು ಸೆಳೆತಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಿಕ್ಕು ಯಾವ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೂ ಬರಲಾಗದ ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ನಾಯಕ ತಲಪುತ್ತಾನೆ. ಹುತ್ತ ಕೀಳಿಸಿದರೆ ಕೇಡು ಎಂದರೆ ಆತ ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆತ ಹುತ್ತವನ್ನು ಕೀಳಿಸುವ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯ ವಿವರಣೆ ನಾಯಕನ ಅಸಹಾಯ ಕತೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ವಲ್ಮೀಕ ಕಾದಂಬರಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಭ್ರಷ್ಟಗಾಳಿಯು ಹಾಗೂ ಸ್ವಕೀಯ ಜೀವನವನ್ನು ಕುಲುಷಿತಗೊಳಿಸಲು ಎಂಥೆಂಥ ಸನ್ನಾಹ ನಡೆಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಸಂಕೇತಗಳಲ್ಲೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ವಿಷಾದದ ನೆಲೆಗೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ಯಕುಶಲಿಯಾದರೂ ವಶೀಕರಣದ ಬುದ್ಧಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಟೈಪಿಸ್ಟ್ ಹುಡುಗಿ ; ಸಮಾಜ ಸೇವಕಿಯಾದರೂ ಉನ್ನತ ವರ್ಗ ದೊಂದಿಗೇ ಕಾಲಕಳೆಯಬಯಸಿ ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ನೆಪದಲ್ಲಿ ನಗರ ಸೇರಿದ ಹೆಂಡತಿ ಲಾವಣ್ಯ ; ಆಳುವ ಪಕ್ಷದ ಪತಿಯಿಂದ ರಂಜಕ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಬಿಗಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಹೊಲೆಯರಿಗೆ ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಸೇರಬೇಕಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನಿಗೆ ದಕ್ಕುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆ ತರುವ ಪುಢಾರಿ, ಬಡಹರಿಜನರ ಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾದರೂ ಹಿಂಸೆಯಲ್ಲೇ ನಂಬಿಕೆಯುಳ್ಳ ರೈತರ ಮುಖಂಡ ಬಾಲಯ್ಯ, ಇಂಥ ಇಮ್ಮುಖದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ತನ್ನ ಸ್ವಂತದ ಆದರ್ಶ–ಕಠಿಣ ವಾಸ್ತವಗಳ ದ್ವಂದ್ವವನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವ ನಾಯಕನ ಸೋಲುಗೆಲವು, ದೌರ್ಬಲ್ಯ, ಜಿಗುಟುತನ, ಚಾಣಾಕ್ಷತೆ, ಸಮಯಸ್ಫೂರ್ತಿ ಎಲ್ಲವೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಉತ್ತಮ ಪುರುಷದ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಕಥೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ನಾಯಕನ ನಿಷ್ಠುರ ಕಾಳಜಿಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೂಗಿ ನೋಡಿರುವ ಬಗೆ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದ 'ವಲ್ಮೀಕ' ಎಂಬ ಪುಟ್ಟ ಕಾದಂಬರಿ ಅವರ ಉಳಿದ ಗಾತ್ರದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಆತ್ಮೀಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಸಮಸ್ಯೆ

ಜಿ. ಜಿ. ಮಂಜುನಾಥನ್

ಗಂಡಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು, ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಗಂಡು ಮಾಯೆಯಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತದೆ-ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯಂಥ ಸಾಧಕಿ ಕೂಡ ಈ ಮಾತನ್ನು ಆಡಿದಳು. ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧ ಜೀವನದ ಹಲವು ಹನ್ನೊಂದು ಮುಖಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಚಿತ್ರಣದ ಯಶಸ್ಸು ಆಯಾ ಲೇಖಕರನ್ನು-ಓದುಗರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಲೇಖಕ ಓದುಗರ ಈ ಸಂಬಂಧ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಳಿತು ಕೆಡಕುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಾರ್ಥಕತೆಗೆ ಪೋಷಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬರುತ್ತದೆ ಶೀಲ-ಅಶ್ಲೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ.

ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ ಯಾವುದೇ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಒಳಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಚ್ಛಂದತೆ ಅವನ ನೈಜತೆ. ಅದನ್ನು ತಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಲವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಆತ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ಸಂತೋಷ ಪಡುವಲ್ಲಿ ಆತ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ—ದೈಹಿಕವಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಲೈಂಗಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದೆ.

ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿತ್ರಿಸುವಾಗ ಸಾಹಿತಿಗೆ ಹಲವಾರು ಘಟ್ಟಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ೧ ಹದಿ ಹರೆಯದ ಸಂಬಂಧ ೨ ಗಂಡನ್ನು ತನ್ನ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿಗಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹೆಣ್ಣು ೩. ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಆಸೆಪಟ್ಟ ಗಂಡು ಆಕೆಯ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ಬಡತನವನ್ನು ದುರುಪಯೋಗ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು-ಭಾರತೀಸುತರಿಗೆ ಈ ಬಗೆಯ ಚಿತ್ರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಅವರು ಕಂಡುಂಡ ಜೀವನ ಮತ್ತು ವೈಚಾರಿಕತೆ ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ಸಾಗುತ್ತವೆ. ಒಮ್ಮೆ ಅವರೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ರಚನೆಗೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಬೊಕಾಶಿಯೋ, ಮೊಪಾಸ-ಮತ್ತು ಲಾರೆನ್ಸನ ಬರಹಗಳು ಮತ್ತು Kinsey reports ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ Natural behaviour of human male ಮತ್ತು Natural behaviour of human female ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಿವೆ.

ಹದಿಹರೆಯದ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ ಜೋಂದು-ಬೋಪುಗಳು ಹೇಗೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಾರೆಂಬುದು ಬಯಲು ದಾರಿ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ.

ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಕಾಮ ಪ್ರೇಮಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು 'ಎಡಕಲ್ಲು

ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣ ಬರುವ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಚಿತ್ರಣ ನಾಗರಿಕ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳು ಕುಮಾರ ಮೆನನ್-ಮಾಧವಿ-ನಂಜುಂಡರು. ಅನಂತರ ಆ ಪಾತ್ರ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ದೇವಕಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಾಲೊಂದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಕುಮಾರ ಮೇನನ್‌ನ ಯುವ ಪತ್ನಿ ಮಾಧವಿ ತನ್ನ ಮಾನಸಿಕ ನಿಲುವಿಗೆ ಮೀರಿದ ನಿಲುವನ್ನು ತಾಳುತ್ತಾಳೆ. ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಾಗದೆ ಅತಸ್ಮಾತ್ ಪರಿಚಯವಾದ ಯುವಕ ನಂಜುಂಡನಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗ ಗೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆ ಅನುರಾಗ ಗೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲೇ ಮೇನನ್ ಡೈವೋರ್ಸ್‌ಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡಿದ್ದ. ಆಗಿನ ಆಕೆಯ ಆಲೋಚನಾ ಧಾಟಿಯನ್ನು ನೋಡಿ:- "ತವರಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಸಂಪದವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಪೋಲೀಸ್ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರನಾಗಿ ನಿವೃತ್ತಿ ಹೊಂದಿದ ತಂದೆಗೆ ಪೆನ್‌ಷನ್ ಏನೋ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಪೋಷಣೆಗೆ ತಂಗಿಯೊಬ್ಬಳಿದ್ದಾಳೆ. ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸೋದರನೊಬ್ಬನಿದ್ದಾನೆ. ಕುಮಾರ ಮೇನನ್ ಡೈವೋರ್ಸ್ ಕೊಟ್ಟರೆ ಮಾಧವಿಯ ಕೈಹಿಡಿಯಲು ತರುಣರೇನೋ ಸಿಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಪುನರ್ ವಿವಾಹವೆಂದು ಅನುಕೂಲವಂತರಾದ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ತರುಣರು ಮುಂದೆ ಬರಲಾರರು. ಯುವನೋ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನ ಅಥವಾ ಗುಮಾಸ್ತನ ಮಡದಿ ಯಾಗಿ ಬಾಳನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಕಾದೀತು.

ಕುಮಾರ ಮೇನನ್ನನಾದರೋ ಚಿನ್ನದ ಗಣಿ ಅವನನ್ನು ತೊರೆದು ಹೋದರೆ ಸ್ಟೈಲಾನು-ಸಿಲ್ಕು ಸೀರೆಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಮೆರೆಯುವುದು ಹೇಗೆ ? ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಕಲ್ಲಿಕೋಟೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮಾಡರ್ನ್ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಂಡು ಸಿನಿಮಾ ನೋಡುವು ದೆಂತು ? ನಿತ್ಯವೂ ಜೀಪಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದೆಂತು ?

ಹೀಗೆ ಹತ್ತಾರು ಯೋಚನೆಗಳು ಮಾಧವಿಯ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಸುಳಿದವು. ಬೆಡಗು, ವಿಲಾಸ, ಆಮೋದ, ಪ್ರಮೋದಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆಗಿರುವ ತೃಷ್ಣೆ ಮಾಧವಿಯನ್ನು ಕುಮಾರ ಮೇನನ್ನಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿತು. (ಪುಟ 12) ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ ಆಕೆ ನಂಜುಂಡ ನಲ್ಲಿ ಆಕರ್ಷಿತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಮೇನನ್-ನಂಜುಂಡ-ಮಾಧವಿ ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮೇನನ್ ಕಲ್ಲಿಕೋಟೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂದು, ಆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಭಾನುವಾರ ನಂಜುಂಡ ಮಾಧವಿಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ, ಆಕೆ ಅತನಿಗೆ ಬಟನ್ ಪಫ್ಸನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅದು ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವೆಂಬುದು 'ನನ್ನ ಅಂತರಂಗ ಹೇಳಿತು' ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆಯೇ ಆತನನ್ನು ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಹೊರಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಬರುತ್ತವೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚೌಕಟ್ಟು. ನಂಜುಡ 'ಇಲ್ಲಿಂದ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟರೆ ಆಳು ಕಾಳುಗಳು ಬೇರೇನನ್ನಾದರೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಾರು' ಎಂದಾಗ ಮಾಧವಿ ನಂಜುಡನಿಗೆ ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟಳು "ನೀವು ಹೋಗಿ ತೋಟದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿರಿ. ನಾನು ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಬರುವೆನು."

ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಲೆಯಾಟದಲ್ಲಿ ಮಾಧವಿ ಮತ್ತು ನಂಜುಂಡರು

ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವೆನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೂ ಮುಂದೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದ ದೇವಕಿಗೆ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸುವುದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮಾಧವಿ-ನಂಜುಂಡರ ಸುಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ದೇವಕಿಗೆ–ಮೇನನ್‌ಗೆ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸುವ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬರುತ್ತದೆ. 'ನಂಜುಂಡ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಅವನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಲು ನಸುದೂರ ಹೋದಳು, ಅವನು ಮೋಟಾರ ಬೈಕು ಏರ ತೊಡಗಿದಾಗ ಮಾಧವಿ ಅವನ ತೋಳು ಹಿಡಿದು "ರಾಜ, ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಂದ ನೀವು ಒಂದು ತರಹ ಆಗಿದ್ದೀರಲ್ಲ " ಎಂದು ಉಲಿದಳು.

"ಇಲ್ಲ ನನ್ನರಾಣಿ ನಂಜುಂಡ ಸಂತೈಸುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ "ರಾಜ ಬಹುದಿನ ಗಳಾಗಿ ಹೋದವು"

"ರಾಣಿ, ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಮಂಕು ಬೂದಿಯನ್ನು ಎರಚಿದರೆ ಸಾಕಿತ್ತು ನಜುಂಡ ಮಾಧವಿಯ ಬೆನ್ನನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತ ಹೇಳಿದ "ಈಗ ಇಬ್ಬರು ಇದ್ದಾರೆ. ನಾವು ಮೈಯೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿರಿಸಬೇಕು."

ನಂಜುಂಡನಿಗಾದರೋ ಮಾಧವಿಯ ಒಡನಾಟ ಅಸಹನೀಯವಾಗಿದೆ. ಆತನ ಅನುಭವವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕೇಳಿ-ಮಾಧವಿಯ ಒಡನಾಟದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆಮೋದ ಲಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಆದರೆ ಅದು ಕಳ್ಳನ್ನು ಹೀರಿ ಅಮಲು ನೆತ್ತಿಗೇರಿದಾಗ ಲಭಿಸುವ ಸಂತೋಷ. ಆಕೆಯಿಂದ ದೂರಸರಿದಾಗ ಕಳ್ಳಿನ ಅಮಲು ನೆತ್ತಿಯಿಂದ ಇಳಿದ ಮೇಲೆ ನಿರುತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ನಿತ್ರಾಣಗಳು ಅವನನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮಾಧವಿ ಅವನ ಜೀವ ಚೈತನ್ಯವನ್ನೇ ಹಿಂಡಿ ಹಿಪ್ಪೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಮಾಧವಿ ದೇವಕಿಯರ ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣದ ಮೂಲಕ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಒಳಿತು ಕೆಡ ಕುಗಳ, ಕಪ್ಪು ಬಿಳುಪುಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಮಾಧವಿ–ದೇವಕಿಯರ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ನಂಜುಂಡನ ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು "ಅಕ್ಕ ಬೆಡಗು ಗಾರ್ತಿಯಾದ ವಿಲಾಸಿನಿ. ತಂಗಿ ನಿರಾಡಂಬರ ಪ್ರಿಯೆ. ಅಕ್ಕ ಆಲಸ್ಯದ ಮುದ್ದೆ, ತಂಗಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಬುಗ್ಗೆ....ಅಕ್ಕ ಬೆಡಗಿನ ಸೂರ್ಯಕಾಂತ ಶಿಲೆಯಾದರೆ ತಂಗಿ ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಒಸರುವ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಶಿಲೆ".

ಅಂತಹ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಶಿಲೆಗೆ ಯಾರುತಾನೇ ಮನ ಸೋಲುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ನಂಜುಂಡ ದೇವಕಿಯ ಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕಿದಾಗ ಸಿಡಿದು ಬೀಳುತ್ತಾಳೆ. ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಹಾರ ಕಾಳಸರ್ಪವಾಗಬಲ್ಲುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಳು. ಆಗ ಅವಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾದರೂ ಎಷ್ಟು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದುದು "ನಂಜುಂಡ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನೆಂದು ಎಣಿಸಿದ್ದೆ" ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಿಡಿಗಳನ್ನು ಕಾರಿದ ದೇವಕಿ ಸಿಡಿಲ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಮೊರೆದಳು "ನೀವು ಹೊಲ ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಳುತ್ತಿರುವ ಹುಳು ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ" (119)

ನಂಜುಂಡ ಮಾಧವಿಯರ ಸಂಬಂಧ ದೇವಕಿಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ನಂಜುಡ ಮತ್ತು ದೇವಕಿಯರು ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದಮೇಲೆ ನಡೆಸುವ ಈ ಮಾತುಕಥೆಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. "ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವ ಬೆಕ್ಕಿನಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸ" ದೇವಕಿ

ಸಿಡುಕುದನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರುಲಿದಳು "ನೀವು ಅಕ್ಕನನ್ನು ತಪ್ಪುದಾರಿಗೆಳೆದು ಆಕೆಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದಿರಿ. ನನ್ನಮೇಲೆ ಬಲೆ ಬೀಸಿದಿರಿ. ಇವೇನೂ ಸಭ್ಯರು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವಲ್ಲ." ಆಗ ಆತ ಕೊಡುವ ವಿವರಣೆ "ನೋಡಿ, ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಆನೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಕಪ್ಪ ತೋಡುತ್ತಾರೆ." ನಂಜುಂಡ ಉಸುರಿದ "ಆಳವಾದ ಹೊಂಡವನ್ನು ತೋಡಿ ಮೇಲೆ ಒತ್ತು ಒತ್ತಾಗಿ ಮರದ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಹಾಸುತ್ತಾರೆ, ಮೇಲೆ ಮಣ್ಣನ್ನು ಹರಡುತ್ತಾರೆ. ಮಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಬಾಳೆ ಮತ್ತು ಕಬ್ಬುಗಳನ್ನು ನೆಡುತ್ತಾರೆ ಬಾಳೆ ಮತ್ತು ಕಬ್ಬುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಲೆಂದು ಆಸೆಯಿಂದ ಆನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಕಪ್ಪದೊಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಆ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಆನೆಯ ಸ್ಥಿತಿ ನನ್ನದು". ಮುಂದೆ ನಂಜುಂಡ ಮಾಧವಿಯರ ಕೃತಿ ದುರಂತದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ.

ಇದೇ ರೀತಿ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅನಿಸಿಕೆಗಳಿಗಾಗಿ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು 'ಗಿಳಿ ಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಮಾಧವ ಮತ್ತು ಮೀನು ಕುಟ್ಟಿಯ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಮ್ಮ-ಮೀನು ಕುಟ್ಟಿ-ಪಾರುಕುಟ್ಟಿ ಹೀಗೆ ಮೂರು ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ನಾರಾಯಣ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿ ಮೀನುಕುಟ್ಟಿಯ ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದನೇ ವಿನಃ ತಣಿಸಲಾರದವನಾಗಿದ್ದನು.

"ಪ್ರೀತಿಯೆಂದರೇನು ? ಮೀನು ಕುಟ್ಟಿ ಅದನ್ನು ಕಂಡವಳಲ್ಲ. ಅನುಭವಿಸಿದವಳಲ್ಲ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವಳು ನೆರಳನ್ನು ಕಂಡು ಅದನ್ನೇ ನಿಜವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿದುದುಂಟು. ಆಕೆಗೆ ಅದರ ಉತ್ಕಟ ಅನುಭವವಾದುದು ಮಾಧವನ ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿ. ಆ ಅನುಭವ ರಸಾಯನ ಅವಳಿಗಿನ್ನೊಮ್ಮೆ ದೊರೆಯುವಂತಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ತೆರುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಆದುದರಿಂದಲೇ ಆಕೆ ಮೂಪ್ಪಿಲ್ ನಾಯರರ ಶಾಸ್ತಾವಿಗೆ ಬಂದು ಮಾಧವನನ್ನು ತಬ್ಬಿದಾಗ ಮಾಧವ "ನನ್ನ ಬಿಡಿ, ಪಾಪದ ಕೆಲಸ ಇದು" ಎಂದಾಗ ಆಕೆ ಹೇಳುವ ಉತ್ತರವಾದರೂ ಏನು ? "ಪಾಪವೋ ಪುಣ್ಯವೋ ಏನಾದರಾಗಲಿ.''

ಒಮ್ಮೆ ಮೀನುಕುಟ್ಟಿ "ನಾನು ಕುಂಞಿಮಾಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಬೇಕೂಂತ ಆಸೆಯಾಗುತ್ತೆ" ಎಂದು ಕೂಡ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ ಆದರೆ ಅವಳ ಆ ಬಯಕೆ ತನ್ನವಂಶದ ಕುಡಿ ಚಿಗುರುವುದರಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾಧವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಇದೇ ಬಗೆಯ ಚಿತ್ರಣ ಸಂತಾನ ಭಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಂಬೆ ಅಂಬಾಲಿಕೆಯರ ಕಥೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಈ ಕೃತಿ ಅದೇ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಗಣಪತಿಯ ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ಬಂದ ನೀರಜ ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಪರಿಚಯವಾದ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನೊಡಗೂಡಿ ಮಗುವೊಂದನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾಳೆ, ಆತ ಆಕೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಅಳುಪಿದಾಗ ಆಕೆ "ನೀವು ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ದೇವರು. ದೇವರು ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಳುಪಲಾಗದು." ಎಂದು ಆತನನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಇದುವರೆಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಯಕೆಗೆ ಪಕ್ಕಾದ ಗಂಡಿನ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೆವು.

ಇನ್ನು ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕೂಡಲು ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಹಣದಾಸೆಯನ್ನು ತೋರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಕೇಶವ ಮತ್ತು ಮೀನು ಮಾರುವ ಮೊಳಿಯರ ಪ್ರಸಂಗ ಹೀಗಿದೆ :- ಒಂದು ದಿನ ಮೊಳಿತಂದ ಮೀನುಗಳು ಬೇಗನೆ ಬಿಕರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ವ್ಯಾಪಾರ ಮುಗಿಸಿ ರಾಜಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಬಾನು ಮುನಿದು ಮಳೆಸುರಿಯ ತೊಡಗಿತು. ಕೇಶವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಳು. ಆತ ಅವಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ. ಪಾಳುಬಿದ್ದ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಆಕೆ ಮಳೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನುಗ್ಗಿದಾಗ ಒಳನುಗ್ಗಿದ ಕೇಶವ ಎರಡು ಬೆಳ್ಳಿಯ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವಳನ್ನು ಅಪ್ಪಲೆಂದು ಮುನ್ನುಗ್ಗಿದ. ಆಗ ಆಕೆ "ಥೂನಾಯಿ, ಮುತ್ತೊತ್ತಿ ಮೈಮೇಗೆ ಕೈ ಹಾಕುಪ ಕೆಚ್ಚು ನಿಂಗೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿತೇ....ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀನು ಯಾವ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ" ಮೊಳಿಯ ಕೆಚ್ಚಿನ ಮುಂದೆ ಕೇಶವನ ಗಂಡಸುತನ ಸೋತಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಂಬಾಡಿ ಮರಾರ ಜತೆಗೆ ಬಂದ ಕೇಶವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಪಣಿಚ್ಚಿಗಳೆಲ್ಲ ತಾಟಕಿಯರ ಹಾಗಿರುವರು. ಕೆದರು ಗೂದಲಿನ, ತೋರ ತುಟಿಯ, ಗಿಡ್ಡ ಮೂಗಿನ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದ ರಕ್ಕಸಿಯರವರು. ಅವರನ್ನು ನೋಡುವಾಗಲೇ ಕೇಶವನಿಗೆ ಜುಗುಪ್ಸೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಿತು. (152) ಆದರೆ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು, ಹೃದಯವನ್ನು ಹಿಂಡಿ ನೋಯಿಸುವ ಚಲುವೆ ದೇಚು! ಅವಳು ಮುಗಿಲೆಡೆಯಲ್ಲಿ ನುಸುಳಿ ಮಿನುಗುತ್ತಿರುವ ಮಿಂಚಾಗಿರುವಳು ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ಕತ್ತಲಲ್ಲ ಹೊಳೆಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ನಕ್ಷತ್ರ. ಆಕೆಯ ದುಂಡಗಿನ ಹಾಲು ಬಣ್ಣದ ಮೋರೆಯನ್ನು ಕೇಶವ ಎಂದೂ ಮರೆಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಆ ಬೊಗಸೆಗಣ್ಣುಗಳು, ಕೊಂಕಿದ ಹುಬ್ಬು ಉಬ್ಬಿದೆದೆ, ನಳಿದೋಳುಗಳು ಇವೆಲ್ಲ ಕೇಶವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವನ ಎದೆಯ ಹಂಬಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ಹೆಣ್ಣೊಂದು ಕೈಗೆ ಸಿಗುವುದಾದರೆ ತಾನು ಏನನ್ನು ತೆತ್ತರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅವಳನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದಿನಂಪ್ರತಿ ಒಂದು ಮಾನ ಬಲ್ಲಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಅಳೆದು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗಾಗ್ಗೆ ಆಕೆಗೆ ಒಂದೆರಡು ಎಸಳು ಹೊಗೆ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಎಸೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆಕೆಯನ್ನು ನಕ್ಕು ನಗಿಸುವ ಮಾತನ್ನು ಆಡುತ್ತಿದ್ದ. ತಾನೆಸೆಯುವ ಗಾಳಕ್ಕೆ ಮೀನುಸಿಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದೀತೆಂದು ಅವನ ಮನದ ಆಸೆ. (ಪುಟ 153)

ಒಮ್ಮೆ ಈಜಿ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ದೇಚುವನ್ನು ಕೇಶವ ತಡೆದ-ಆಗಿನ ಸಂಭಾಷಣೆ:-

"ಪಾಪನೇ ಬಿಡುಮಿ" ಅವಳು ನಡುಗುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು.

"ದೇಚು, ದೇಚು," ಕೇಶವ ದಾರಿಬಿಡದೆ ತೊದಲು ನುಡಿಯನ್ನೆತ್ತಿದ.

"ನೀವು ಪಾಪಂದಿರು ಒಟ್ಟಿ ಬಿಡುಮಿ, ಪಣಿಯ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲಾಗ" ದೇಚು ಬೇಡುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು "ಪಣಿಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾಯೋ ಕೈ ಕೊರಳು ಹಿಸುಕಲಾಗ''- ಆತ ಬೆಳ್ಳಿರೂಪಾಯಿಯನ್ನು ತೋರಿದರೂ ಆಕೆ ದಕ್ಕದೆ ಓಡುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮೇಲು ಕೀಳು ವರ್ಗಗಳ ಘರ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಹಿಡಿತ ಗಮನಾರ್ಹ.

ಆಕೆಯ ತಾಯಿ ಸಂಜೆ ಆಡುವ ಮಾತುಗಳು :–" ಮಗಳೇ, ಚಂದದ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರೋದೇ ನಿನ್ನ ತಪ್ಪು " ತಾಯಿಯ ಕೊರಳಿಂದ ಅನುತಾಪದ ಸ್ವರ ಹೊರಟಿತು "ಮರದ ಕೊಂಬೆಯ ಕಳಿತಿರೋ ನೇರಳೆ ಹಣ್ಣಿಗೆ ಬಡಿಗೆ ಎತ್ತಿ ಬೀಸಿ ಹೋಡೆಯೋ ಹಾಗೆ ಚಂದದ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಹಾದಿಯ ಮಾಟ್ಟೆಂದಿರೂ ತೊಡೆಯ ಪಾಪಂದಿರೂ ಕಣ್ಣು ಹಾಕ್ತಾರೆ ಕೈಚಾಚ್ತಾರೆ.''

ಹಾಗೆಯೇ ಆ ತಾಯಿ ಮಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಉಪದೇಶ ಹೀಗಿದೆ–ನೋಡು "ಕಾಡಲಿ ಬದುಕೋ ಮೊಲ ಹುಲೀ ಬಾಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳೋ ಹಾಗೆ ಪಣಿಯ, ಕಾರ್ಯಕಾರ ಪಾಪ ಎನ್ನೋ ಹುಲಿಗಳ ಬಾಯಿಂದ ಜಾರಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಲೀಬೇಕು. ದುಡುಕಿ ಸೆರಗನ್ನು ಎಳೆದರೆ ಕಾರಿಕನ್ನು ಹರಿಯುತ್ತೆ, ಮುಳ್ಳೂ ಮೈಯನ್ನು ಗೀರುತ್ತೆ"

ಹೀಗೆ ದೇಚು ಎಷ್ಟು ಜೋಪಾನದಿಂದ ಇದ್ದರೂ ತೋಳ್ಪಟ್ಟಿಯ ಟಿಪ್ಪಿಂಗ್ ದೊರೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಟಿಪ್ಪಿಂಗ್ ದೊರೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಹೊಸ ಸೀರೆಯನ್ನು ಬೆಂಕಿ ಗೆಸೆದಳು ಟಿಪ್ಪಿಂಗೆ ದೊರೆ ಏಕೆಂದಾಗ ತನ್ನ ಲಜ್ಜೆಗೇಡನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಮಾಡಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ಪಣಿಯ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಚೆಲುವು ಒಂದು ತೊಡವಲ್ಲ-ಅದೊಂದು ಶಾಪ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ದೇಚುವಿನ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದಾಯಿತು. ಅದೇ ಸಂಗತಿ ಹುಲಿಬೋನಿನ ಮಂಜುಳೆ ಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಪುದುಪಳ್ಳಿಯ ಮಾದನ ಮಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಚೆಲುವೆ. ಆದರೆ ಆಕೆಯದು ವಿಷಮ ದಾಂಪತ್ಯ. ಪಣಿಯರ ಕೋಟೆ ಕುಳ್ಳಿಯ ಮೊರವನನ್ನು-ತಲೆನೆರತವನನ್ನು ಮದುವೆ ಯಾಗುತ್ತಾಳೆ—ಸುಂಗಲಾರದ ಕಹಿ ಆಕೆಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ.

ದೇಹದ ಹಸಿವನ್ನು ಹಿಂಗಿಸಲು ಮಂಜುಳೆ ಅದೇ ಹಾಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ದಷ್ಟ ಪುಷ್ಟ ಶರೀರದ ಕರುಪ್ಪನ ಗೆಳೆತನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುದಿಗಂಡನ ಹೊಡೆತವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಕರುಪ್ಪನೊಡನೆ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿ ದಾಸಪ್ಪ ಗಾವುಂಡರ ಆಶ್ರಯಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಅವಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಾಣಲೆಯಿಬಂದ ಬೆಂಕಿಗೆ ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. ಮಂಜುಳೆಯ ರೂಪನ್ನು ಸವಿಯಲು ಆಲಬಿಜೆಟ್ಟಿ, ಸಂಕುಣ್ಣಿವಾಯರ ಮರಿಪಾಪ ಮುಂತಾದವರು ಹೊಂಚು ಹಾಕುವರು. ಕಡೆಗೆ ಎಷ್ಟು ತಪ್ಪಿಸಿದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಮರಿ ಪಾಪ ತಿರು ಪತಿ ಕಳ್ಳನಿಂದ ಮತ್ತಳಾದ ಆಕೆ ಹುಲಿಬೋನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ, ಪಣಿಯರಿಗೆ ಪತ್ತೆಯಾಗಿ ನಾಚಿ ಕಾಡಿಗೆ ಓಡುತ್ತಾಳೆ. ಕರುಪ್ಪ ಆಕೆಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಆನೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಮಂಜುಳೆ ಸಾಯುತ್ತಾಳೆ.

ಹೀಗೆಯೇ ಭಾರತೀಸುತರ ಉಳಿದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೆಲವು ಪ್ರಸಂಗ ಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು

ಚಿಗುರು ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಆನೆಕಾರ ನಾಯಕನಿಗೆ ಮೈಯೊಪ್ಪಿಸುವ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಪೊನ್ನಿ ತನ್ನ ಮೈದುನ ಸಂಜಪ್ಪನಿಗೆ ಒಲಿದಾಗ (ಬೆಳ್ಳಿಮೂಡಿತು) ಆತ "ನೀನು ಕೊಡವತ್ತಿ

ಯಾಗಿ ದಾರಿತಪ್ಪಿ ನಡೆಯಬಾರದು "ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿದ್ದು, ವಕ್ರರೇಖೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೆರಿವಂತಿಕೆಯ ಗೌರವಸೂಚಕವಾಗಿ ಗೋಕರ್ಣದ ಜಾಜಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ದೇವಣ್ಣ ಜಾಜಿಗಾಗಿ ಆಸಪಟ್ಟು ಆಗದೆ ಅಂಕೋಲೆಯ ಜಲಜೆಯನ್ನು ಮಡಗಿಕೊಂಡ ದೇವಣ್ಣನ ದಾಯಾದಿ ಕೇಶವ ಹೆಗ್ಡೆ, 'ವಲ್ಮೀಕ' ದಲ್ಲಿ ಅಕ್ರಮ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಲಂಚ ಮತ್ತು ಆತನ ಹೆಂಡತಿಯ ದೇಹದ ಕೇಳಿಕೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಾರಿ, 'ಮನದನ್ನೇ ಮೂಲತಿ' ಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅನಂತು ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಮೇಗಿಯ ಪ್ರಕರಣ, 'ಕಂದನನ್ನು ಕದ್ದವನು'-ನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜೇಬು ಕಳ್ಳವೇಲುತಂಬಿ ಮತ್ತು ಅತನ ಅನಧಿಕೃತ ಪತ್ನಿ ಶೆಲ್ವಿಯ ಪ್ರಸಂಗ, ಅದೇ ಕೆಲ್ವಿ ಓರೆಗಣ್ಣಿನ ಬಿಚ್ಚು ಮುತ್ತು ವಿನೊಡನೆ ಓಡಿ ಹೋಗುವುದು ಐದೋ ಹತ್ತೋ ರೂಪಾಯಿ ನೋಟೊಂದನ್ನೆಸೆದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯ ಹಸಿವನ್ನು ಕಳೆವವರು ಸಿಕ್ಕುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವ ಮೇಲ, ತಂಬಿ, ಪೆಟ್ರೀಷಿಯಾ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪೆಟ್ರೀಷಿಯಾ ವಿವಾಹದ ಉಂಗುರವನ್ನು ಬದಾಲಾಯಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಜೇಮ್ಸನ ಕಾಮುಕತೆಗೆ ಹೇಸಿ ಆತನನ್ನು ಬಿಡುವುದು. "ಇಳಿದು ಬಾ ತಾಯಿಯ" ಶಾಲಿನಿ ಪ್ರತಿಕೂಲ ದಾಂಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ತನ್ನ ಕಾಮ ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ತಣಿಸುವಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವುದು, "ಗಿಳಿ ಪಂಜರದೊಳಗಿಲ್ಲದ ವೆಂಕಪ್ಪ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿ ಮತ್ತು ಚೆರಿಯ ಮ್ಮೆಯ ಸಂಬಂಧ-ತನ್ನ ಅರಿವಿಗೆ ಬಾರದೆ ತಂಗಿ ಕುಂಞಿ ಕಾವುವನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ದುರಂತಕ್ಕೀಡಾದ ಮಾಧವ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿ, ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶತದ್ರುದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಧನಿಯನ ಕರುಳು ಕರಗುವಂತಹ ಪ್ರಸಂಗ. (ಕೆಲಸ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ದನಿಯ, ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹಾದರದಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದು. ಆಕೆಗೆ ಮಗನೇ ಮಿಂಡಂದಿರನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಆ ಹಣವನ್ನು ದನಿಯ ಕದಿಯುತ್ತಿದ್ದುದು)

ಹೀಗೆ ಭಾರತೀಸುತರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕಾಮ-ಪ್ರೇಮ-ವಿಕೃತ ಕಾಮದ ವಿವರಗಳು ಜೀವನದ ಹಲವು ಹನ್ನೊಂದು ಮುಖಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಂಗುತ್ತವೆ, ಇಷ್ಟೆಲ್ಲವನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಭಾರತೀಸುತರ ನೀವು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನು ಎನ್ನುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಆ ಮಾತನ್ನು ಗಮನಿಸುವ ಮೊಕಿದಲು ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಸಂಪ್ರದಾಯವಂತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು. ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿ ವೈನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪಣಿಯರ ಜೊತೆ ಕಾಫಿ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಡೆಸಿ ಸ್ವಂತ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ನಿಂತವರು. ಸಾಹಿತ್ಯಿಕವಾಗಿ ಪಂಜೆಯವರ ಶಿಷ್ಯರು. ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು. ಸಾಂಸಾರಿಕವಾಗಿ ಸುಖ ದಾಂಪತ್ಯ ಪಡೆದವರು, ಆರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆ. ಇಂತಹ ಪರಿಸರದ ಭಾರತೀ ಸುತರಿಂದ ಕಾಮ-ಪ್ರೇಮದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಉತ್ತರ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಹುಚ್ಚು ಮನಸ್ಸಿನ ಕುದುರೆಯ ಹಾಗೆ ಅತ್ತ ಇತ್ತ ಚಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಮದ ಬಗೆಗಂತೂ ಮೈಲಿಗೆಯ ಭಾವನೆ

ಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಈ ಮಾತಿಗೆ ಪೋಷಕವಾಗಿ 'ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ' ಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಂಜುಂಡ ದೇವಕಿಯರ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಒಂದು ಮಾತು ಹೀಗಿದೆ–

"ಟಾಗೋರರು ಶಾಕುಂತಲ ನಾಟಕದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ವಿಮರ್ಶೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ," ದೇವಕಿ ಉಸುರಿದಳು. "ಆ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಓದಿದ ಮೇಲೆಯೇ ಆ ನಾಟಕದ ಆಳ ಮತ್ತು ಅದರ ಪೂರ್ಣ ಸೌಂದರ್ಯ ನನಗೆ ಅರಿವಾದುದು. ನೋಡಿ, ಕಾಮದ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರೇಮದ ಕಲ್ಪಲತೆ ಅಂಕುರಿಸುತ್ತದೆ. ತ್ಯಾಗ ತಪಸ್ಸುಗಳ ನೀರು ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನುಳಿಸಿ ಅದನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದಾಗ ಅದು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ದೇವತ್ವಕ್ಕೆ ಏರಿಸಬಲ್ಲದು. ಆ ತ್ಯಾಗ ತಪಸ್ಸುಗಳಿಲ್ಲದಾಗ ಅದು ಸರ್ಪರಜ್ಜುವಾಗಿ ಬಂಧಿಸುವುದು ವಿಷಾನಿಲವನ್ನು ಫೂತ್ಕರಿಸಿ ಜೀವನವನ್ನು ಸುಡುವುದು. (117)

ಈ ನೀತಿಯ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಅವರು ಕಾಮ ಪಾಪವೆಂದು ಬಗೆದರು. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಅವರ ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿನ ಮಾಧವಿ ನಂಜುಂಡರು, ಗಿಳಿ ಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲದ ಮಾಧವ ಯಂಬ್ರಾಂದ್ರಿ, ಚಿಗುರು ಹಾಸಿಗೆಯ ನಾಯಕ, ಹುಲಿ ಜೋನಿನ ಮಂಜುಳೆ, ಎಲ್ಲರೂ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಈಡಾಗುತ್ತಾರೆ, ತಮ್ಮ ಪಾಪಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನಾವು ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಲೈಂಗಿಕ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವರ್ಣನೆಗಳಲ್ಲಿ ದೈಹಿಕ ವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗು ಮಾಡುವ ಗುಣವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ತಂದೆ-ಮಗ, ತಾಯಿ ಮಗಳು, ಅಕ್ಕ ತಂಗಿ ಯಾವ ಸಂಕೋಚವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಓದಬಹುದು. ಇಂದ್ರಿಯ ತೃಪ್ತಿಯ ಸಂಗತಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾದರೂ ಯಾರೂ ಅದನ್ನು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸಬಾರದೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಂಗತಿ. ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಂದ ಓದುಗನ ಮನಸ್ಸು ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ನಿಲುವನ್ನು ಎಡಕಲ್ಲುಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಈ ಮಾತು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ.-" ನಮ್ಮ ದೇಶ ತನ್ನ ಅಂತಃ ಸತ್ವವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಟಾಗೋರರನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ರಷ್ಯ ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯನ್ನು ತನ್ನ ಉಪಕರಣವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿತು. ಗಯಟೆ ಜರ್ಮನಿಯ ಅಂತಃಸತ್ವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಂದು ಸಾಧನವಾದ" ಈ ಬಗೆಯ ಉನ್ನತಸ್ತರದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಭಾರತೀಸುತರು ಕಾಮಪ್ರೇಮದ ಬಗ್ಗೆ ತಾಳಿದ ನಿಲುವು 'ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನದು, ಹಾಗಾಗಿ ಅವರು ಅವುಗಳ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ನಿರ್ವಿಕಾರ ಭಾವದಿಂದ ನೀಡಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅದ್ಭುತರಮ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾಗ ೭

ಕುಂಡಿಕೆಯಿಂದ ಕಡಲಿಗೆ

ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿರುವ ಕುಂಡಿಕೆಯಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿ, ಕನ್ನಿಕೆ, ಸುಜ್ಯೋತಿಯರೊಡಗೂಡಿ ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟ ಕಾವೇರಿಯು ಸಾವಿರಾರು ಆರ್ತ ಭಕ್ತರಿಗೆ ವರದೆಯಾಗಿ, ತೃಷಿತ ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಅಮೃತದೆಯಾಗಿ ಹರಿದು ಅನಂತ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೂ ಆಕೆ ನಿತ್ಯನೂತನೆ, ಸದಾಸಂಚಾರಿಣಿ, ಶಾಶ್ವತಫಲದಾಯಕಿ. ಅವಳು ಹೊಮ್ಮಿಬಂದ ಕುಂಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಸೇರ್ಮಿನಿಂತ ಸಾಗರದ ಸಂಗಮ ಇವೆರಡೂ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು.

ಭಾರತೀಸುತರು ನಡೆಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಧನೆಯೂ ಸುದೀರ್ಘ ಚರಿತೆಯುಳ್ಳದ್ದು. ಕಥೆ–ಕಾದಂಬರಿ–ಶಿಶುಸಾಹಿತ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ನಡೆದ ದಾರಿ ಈಗಾಗಲೇ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಪರಿಚಿತವಾದುದು. ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದುದು ಅವರ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ವಿಷಯ. ಆಗ 'ಪೃಥ್ವಿರಾಜ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯೊಂದು ಅವರಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಬೆಳಕು ಕಾಣದೆ ಹೋಗಿತ್ತು. ಹಿರಿಯರೊಬ್ಬರು ಅದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಅವರ ಮರಣಾನಂತರ ಬೆಳಕು ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತೀಸುತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಾವೇರಿಯ ಉಗಮಸ್ಥಾನ–ಕುಂಡಿಕೆಯಂತಿರುವ ಆ ಮೊದಲ ಕಥೆಯೂ ಚಿಂತನೀಯವಾದುದು. ಹಾಗೆಯೇ ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಮುಗಿಸಲಾರದೆ ಅನಂತತೆಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ಹೋದ ಅವರ ಕೊನೆಯ 'ಅಪೂರ್ಣ' ಕೃತಿಯೂ ವಿಶೇಷಗಮನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದುದು, ಆದುದರಿಂದ ಅವೆರಡು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಚಿರಂತನ

ಅಪಮೃತ್ಯು ನಿವಾರಣ

ಒಂದು ದಿನ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಡೆಲ್ಲಿಯ ರಾಜಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದಾನೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಆಚೆಯಿಂದ ಈಚೆಗೆ, ಈಚೆಯಿಂದ ಆಚೆಗೆ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅದು ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು "ರಾಜನಿಗೆ ಸಿಂಹಾಸನದ ಬಾಧ್ಯತೆಯು ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತಲ್ಲ! ನಿಜವಾಗಿ ನಾನೇ ಹಿರಿಯವನು. ಡೆಲ್ಲಿಯ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಯು ನನಗೆ ದೊರಕತಕ್ಕದ್ದು. ಆದರೆ ಆ ಮುದಿಗೂಬೆಯು ಏನು ಕಾರಣದಿಂದ ಆ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕವನಾದ ಪೃಥ್ವಿಗೆ ಸಿಂಹಾಸನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು. ನಾನು ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೈರಿಸಲಿ" ಎಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು ನುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅನಂತರ ಆಕಾಶದ ಕಡೆ ನೋಡಿ "ಏತಕ್ಕೋ ಸ್ವರವಾಗಿ ಶ್ಯಾಮಸಿಂಗನು ಬರಲಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶ್ಯಾಮಸಿಂಗನು ಬಂದನು. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಕೋಪಗೊಂಡು "ಎಲಾ ನೀನು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ತಡವೇನು?" ಎಂದು ನುಡಿಯಿತು.

ಶ್ಯಾಮ—ರಾಜಾ, ನಾನು ನನ್ನೊಡೆಯನು ಹೇಳಿದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಡವೇ?

ವ್ಯಕ್ತಿ—ನೀನು ಯಾರನ್ನು ಒಡೆಯನೆಂದು ಹೇಳುವೆ?

ಶ್ಯಾಮ—ಅನಂಗಪಾಲ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಸ್ವಾಮಿ.

ವ್ಯಕ್ತಿ—ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಚಿತ್ತವಿಟ್ಟು ಕೇಳು. ನಾನು ಈಗಲೇ ಈ ವಿಷವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ನೀನು ಇವನ್ನು ಆ ನೀಚನಿಗೆ (ಅನಂಗಪಾಲನಿಗೆ) ಕೊಡುವ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಬೆರಸಿ ಕೊಡುವಿಯೊ? ನೀನು ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೆಯಾದರೆ ನಿನಗೆ ಅಧಿಕವಾದ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಕೊಡಿಸುವೆನು.

ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಒಂದು ವಿಷದ ಭರಣಿಯನ್ನೂ, ನವರತ್ನಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಒಂದು ಸರವನ್ನೂ ಪಾರಿತೋಷಕವಾಗಿತ್ತನು. ಶ್ಯಾಮಸಿಂಗನು ದ್ರವ್ಯದಾಶೆಯಿಂದ ಹಾಗೆ ಆಗಲೆಂದು ಒಪ್ಪಿದನು. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಸುಳಿವು ಹತ್ತಿದರೆ ಅಪಾಯ ಸಂಭವಿಸೀತೆಂದು ಭಯದಿಂದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಏರಿ ಆ ಗಾಢಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾದನು.

ಆ ಶ್ಯಾಮಸಿಂಗನು ಅರಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಶ್ಯಾಮಸಿಂಗನು ಒಂದು ಪಕ್ವವಾದ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣನ್ನು ಕುಯಿದು ಅದಕ್ಕೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಕೊಟ್ಟ ರಸವನ್ನು ಉದ್ದಿ, ನಂತರ ಅದನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಆ ವಿಷದ ರಸದೊಡನೆ ಬೆರಸಿ ಅದರೊಳಗೆ ಆ ಮಾವಿನ

ಹಣ್ಣಿನ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ರಾಜನಿಗೆ ಅದನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದನು. ಅನಂಗಪಾಲ ಮಹಾರಾಜನು ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ತಾನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸದೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿರುವುದರಿಂದ ಒಂದು ತುಂಡನ್ನು ತೆಗೆದು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಬೆಕ್ಕಿಗೆ ಹಾಕಿದನು, ಆ ಬೆಕ್ಕು ಅದನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಸತ್ತುಹೋಯಿತು.

ರಾಜನು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಸೇವಕನನ್ನು ಕರೆದು "ಎಲಾ ಶ್ಯಾಮಸಿಂಗಾ ! ನೀನು ಈಗ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ನೆನೆಸಿರುವೆಯಾದ ಕಾರಣ ನಿನಗೆ ಈ ಲೋಕ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸುವೆನು" ಎಂದು ಹೇ ಆ ಮಾವಿನ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಆತನಿಗೆ ತಿನ್ನಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಮೃತನಾದನು.

ಎರಡನೆ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಮಗಳೇ ತಂದೆಗೆ ಮೃತ್ಯು

ಪ್ರಿಯ ಸ್ನೇಹಿತರೇ ! ಇದೇನಿದು, ಇಂಥ ಪ್ರಮಾದವು ಈ ಜಗದಲ್ಲಿ ಉಂಟೇ ಎಂದು ನೀವು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮೇಲೆ ಅಪವಾದವನ್ನು ತರಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಲೋಕ ದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜನ ಸ್ವಾರ್ಥಪರಾಯಣರೂ ದ್ರೋಹಿಗಳೂ ನಿಷ್ಕರುಣಿಗಳೂ ಇರುವರು. ಇವರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಥಾ ನಾಯಕನಾದ ಶತ್ರು ಒಬ್ಬನು, ಅವನೇ ಜಯಚಂದ್ರನು. ಜಯಚಂದ್ರನಾದರೂ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನಿಗೆ ಪರಿಚಿತಿಯಿಲ್ಲದನಲ್ಲ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸಮೀಪದ ಬಂಧುಗಳು, ಅಂದರೆ–ಡೆಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ಅನಂಗಪಾಲನ ಮಗಳ ಮಕ್ಕಳು. ಅನಂಗಪಾಲನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿರಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬಳು ಚೌಹಾನೇಶ್ವರನಾದ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನ ತಾಯಿ. ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಜಯಚಂದ್ರನ ತಾಯಿ. ಪೃಥ್ವಿರಾಜನ ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು ಸಮಂತಿಕೆ. ಜಯಚಂದ್ರನ ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು ಸುಗುಣವತಿ. ಸುಗುಣವತಿಯು ಅವಳ ಹೆಸರಿನಂತೆ ಗುಣವಂತಳೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಹಿಂದೂ ರಾಜ್ಯವೂ ಆ ಚಂದ್ರಾರ್ಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಹುದಾಗಿತ್ತೆಂದು ನಾವು ಸಂಶಯವಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಡೆಲ್ಲೀಶ್ವರನಿಗೆ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾವು ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿ ದ್ದೇವೆ. ಅಂನಗಪಾಲಕನು ಬಾಲಕರಾದ ಪೃಥ್ವೀರಾಜನನ್ನೂ, ಜಯಚಂದ್ರನನ್ನೂ ಸ್ವಂತ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಜಯಚಂದ್ರನು ಅಂತಹ ಪಿತಾಮಹನ ಮೇಲೆ ದ್ವೇಷವನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದನೆಂದು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ. ಜಯಚಂದ್ರನು ದುರ್ಗುಣಿಯೂ, ಲೋಭಿಯೂ, ಸ್ವಾರ್ಥಪರಾಯಣನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಪೃಥ್ವಿಯು ಸುಗುಣಿಯೂ, ದಯಾಮಯನೂ, ಪರೋಪಕಾರಿಯೂ, ಅನಾಥರಕ್ಷಕನೂ ಆಗಿದ್ದ ನೆಂದು ಬಾಯಿ ಬೆಟ್ಟುಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೇಳಬಹುದು. ಅವನ ಸುಗುಣಗಳಿಂದ ಚೌಹಾನೇಶ್ವರ ಅಥವ ಡೆಲ್ಲೀಶ್ವರನೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಚಕ್ರೇಶ್ವರನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಪೃಥ್ವಿ ಜಯಚಂದ್ರರು ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತು ಪ್ರಾಪ್ತವಯಸ್ಕ

ರಾದರು. ಈಗ ಜಯಚಂದ್ರನು ತಾನು ಹಿರಿಯವನಾಗಿಯೂ, ಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿಯೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ತಾನು ಡೆಲ್ಲೀಶ್ವರನಾಗುವೆನೆಂದು ಹಿಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದನು.

ಆದರೆ ಚಾಣಾಕ್ಷನಾದ ಅನಂಗಪಾಲನಿಗೆ ಜಯಚಂದ್ರನು ದುರಭಿಮಾನಿಯೆಂದೂ, ಲೋಭಿಯೆಂದೂ, ನಿಷ್ಕರುಣಿಯೆಂದೂ ತಿಳಿಯದೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಇವನು ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಅಯೋಗ್ಯನೆಂದೂ ಆ ರಾಜೇಶ್ವರನು ತಿಳಿದನು. ರಾಜೇಶ್ವರನು ಪೃಥ್ವಿಯ ಸುಗುಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಈತನೇ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ರಾಜತನಯನಿಗೆ ಯುವರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಜಯಚಂದ್ರನಿಗೆ ಅಸೂಯೆ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಆ ಲೋಭಿಯು ವೃದ್ಧ ಡೆಲ್ಲೀಶ್ವರನ ಮೇಲೆ ಕೋಪದಿಂದ ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾದನೆಂದು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಆವಶ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅನಂಗಪಾಲನನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೆ ತಾನು ಅಕ್ಷತೆಯನ್ನೂ ಧರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಸುಗುಣವತಿಯು ತನ್ನ ತನಯನು ಆ ಪೃಥ್ವಿಯ ಪಾದಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ವ್ಯಸನ ಪಟ್ಟಳು. ಇನ್ನೇನು ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಒಂದೇ ಆದಮೇಲೆ ವೃದ್ಧ ರಾಜನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಕೈಯಲ್ಲಾಗುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದರು. ಹಿಂದಿನ ಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ ಶ್ಯಾಮಸಿಂಗನ ಕೈಯಿಂದ ವಿಷದಿಂದ ಕೊಲ್ಲಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದವನೂ ಜಯಚಂದ್ರನೇ. ಆದರೆ ಅವನ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಸಾಗದೆ ಹೋಗಲು, ಇವನು ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಮೂಲಕ ವಿಷ ಹಾಕಿಸಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. ತಾಯಿಯಾದರೂ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹಗಲಿರುಳು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಕೂಡ ನೆನೆಸಿದಳು. ಯಾಕೆಂದರೆ ವೃದ್ಧರಾಜನೂ ಪೃಥ್ವಿಯೂ ಮರಣ ಹೊಂದದ ತನಕ ಡೆಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನವು ತನ್ನ ತನಯನಿಗೆ ದೊರಕದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಳು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಂದು ದಿನ ಜಯಚಂದ್ರನು ತಾಯಿ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಸುಗುಣವತಿಯು ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿ "ಎಲೇ ಜಯಚಂದ್ರನೇ ಆ ವೃದ್ಧನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿರುವೆಯೊ?"

ಜಯ—ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಅದು ನಿನ್ನಿಂದ ಸಾಗಬೇಕು.

ಸುಗುಣ—ಅದಾವುದು ನನ್ನ ಕಂದಾ?

ಜಯ—ಅಮ್ಮಾ, ನೀನು ಈಗಲೇ ಅನಂಗಪಾಲ ರಾಜರಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಡತಕ್ಕದ್ದು. ನೀನು ಹೋಗುವಾಗ ವಿಷ ಬೆರಸಿದ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ನಂತರ ಅದನ್ನು ವೃದ್ಧನಿಗೆ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ಅದನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರತಕ್ಕದ್ದು.

ಸುಗುಣ—ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಏನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಸಾಲದು. ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ನಡೆಸುವೆನು.

ತಾಯಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಗನು ಸಂತೋಷಗೊಂಡನು. ಸುಗುಣವತಿ

ಯಾವರೂ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರೇಮದ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡದವಳಾದಳು. ಕೂಡಲೇ ಅವಳು ಆ ವಿಷದಿಂದ ಕೂಡಿದ ರುಚಿಕರವಾದ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವೃದ್ಧರಾಜೇಶ್ವರನಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟಳು. ವೃದ್ಧರಾಜನು ಇವಳ ಕಪಟವನ್ನರಿಯದೆ ಅವಳನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸಿದನು. ಅವಳು, ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ತನ್ನ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಗುಟ್ಟು ರಟ್ಟಾದೀತೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ತಾನು ಬಂದು ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನಗಳನಂತರ ಕೊಟ್ಟಳು. ಕೂಡಲೇ ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವಳು ತನ್ನ ಮಗ ಭಯಂಕರವಾದ ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವನೆಂದು ವೃದ್ಧನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ತಾನು ಕೂಡಲೇ ಕನೂಜಿಗೆ ಬಂದಳು. ಪಾಪ ವೃದ್ಧರಾಜನು ಇವಳು ಹೇಳುವುದೆಲ್ಲವನ್ನು ನಂಬಿದನು. ವೃದ್ಧನು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ಸುಗುಣವತಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನಂತರ ಅವಳು ಕೊಟ್ಟ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ತಿಂದನು. ತಿಂಡಿಯನ್ನು ತಿಂದಕೂಡಲೇ ಆ ವೃದ್ಧರಾಜೇಶ್ವರನು ಇಹಲೋಕ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿದನು.

ಮೂರನೇ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಮಹಮುದ್ ಘೋರಿ

ನಾವು ವಾಸಿಸುತ್ತ ಬರುವ ಭರತಖಂಡಕ್ಕೆ ವಾಯುವ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಫಘಾನಿಸ್ತಾನವೆಂದು ಒಂದು ಚಿಕ್ಕದೇಶವಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟ ಗುಡ್ಡಗಳು ಬಹಳ. ಅಲ್ಲಿ ಬಹು ಚಳಿ. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿಯೆ, ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಕಣಿವೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಇವೆ. ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಹಿಂದೂ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಜಾತಿ ಜನಗಳು ಬಂದರೆಂದು ಇತಿಹಾಸಗಳಿಂದ ನೀವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪೂರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಅಫಘಾನಿ ದೇಶದಿಂದ ಅನೇಕರು ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಘಜನಿಮಹಮ್ಮದನು ಒಬ್ಬನು. ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ನೀವು ಬೇರೆ ಕತೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಶಾಹಬುದ್ದೀನ್ ಮಹಮುದ್ ಘೋರಿ. ಅವನ ಪೂರ್ವ ವಿಷಯವನ್ನು ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ ತಿಳಿಸದೆ ಹೋದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಲಾರದು.

ಅಫಘಾನಿಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಘಜನೀ ವಂಶವು ನಾಶವಾದ ಕೂಡಲೇ ಘೋರಿ ವಂಶದವರು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಇವರು ಘೋರ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಆ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಇವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನು ಘಜನಿಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳೆಹೊಡೆದು ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನಿಗೆ ಆಹುತಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಇದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಜೌನ್‌ಸಾಜ್ ಅಂದರೆ—ಲೋಕವನ್ನು ಸುಟ್ಟವನೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಅವನ ಅಣ್ಣನ ಮಗನೇ ಶಹಬುದ್ದೀನ ಮಹಮುದ್‌ಘೋರಿ, ಇವನನ್ನು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿ ಮಹಮುದ್‌ಘೋರಿಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮ್ಲೇಚ್ಛಾಧಿಪತಿಯು ಹಿಂದೂ

ದೇಶಕ್ಕೆ 17 ಸಾರಿ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದ ಘಜನೀ ಮಹಮದನಂತೆ ತಾನೂ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು.

ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಡೆಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಅನಂಗಪಾಲನೂ, ಚೌಹಾನದಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನೂ ಕನೋಜಿನಲ್ಲಿ ಜಯಚಂದ್ರನೂ ಆಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಕೇಳಿರುವೆವು. ಈಗ ಎಲ್ಲಾ ರಜಪೂತರಾಜರು ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಘೋರಿಯು ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರ ಸೈನಿಕರೊಡಗೂಡಿ ಭರತದೇಶಕ್ಕೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದನು. ಆಗ ಅನಂಗಪಾಲ ರಾಜೇಶ್ವರನು ವೃದ್ಧನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನ ಕೈ ಕೆಳಗೆ ಒಂದು ದಂಡು ಕೊಟ್ಟು ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಈ ದಂಡು ತುರುಕರನ್ನು ಕಾರಣದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಂದಿಸಿತು. ಎರಡು ದಂಡುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವೀರರೂ, ದೇಶಾಭಿಮಾನಿಗಳೂ, ಮತಾಭಿಮಾನಿಗಳೂ ಇದ್ದ ಬಳಿಕ ಹೇಳುವುದೇನು? ರಜಪೂತರಾಜರೇನೂ ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲ. ಸಕಲ ಆಯುಧಗಳನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿ ಕೈಕಟ್ಟಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಮೊದಲು ತುರುಕ ಸೈನಿಕರು ರೋಷಾವೇಶದಿಂದ ರಜಪೂತರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು. ತುರುಕರು ರೋಷಾವೇಶದಿಂದ ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನು ತನ್ನ ತಮ್ಮನೊಡಗೂಡಿ ತುರುಕರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ಅವರನ್ನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಮುತ್ತಿದನು. ನಯನರಾಜನು ತನ್ನ ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರ ಸೈನ್ಯದೊಡಗೂಡಿ ತುರುಕರ ಬಲಪಾರ್ಶ್ವವನ್ನು ಮುತ್ತಿದನು. ಶಂಕರಸಿಂಗನು ತನ್ನ ಮೂವತ್ತು ಸಾವಿರ ಸೈನ್ಯದಿಂದ ಎಡಪಾರ್ಶ್ವವನ್ನು ಮುತ್ತಿದನು. ಪೃಥ್ವಿರಾಜನೂ, ಅವನ ತಮ್ಮನೂ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಸೈನ್ಯದಿಂದ ತುರುಕರ ಮುಂಭಾಗವನ್ನು ಮುತ್ತಿದರು. ಜಯಚಂದ್ರನು ತುರುಕರ ಹಿಂಭಾಗದ ಸೇನಾನಾಯಕನಾದ ಅಲಿವರ್ಧಿಖಾನನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಚಿದ್ರಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನ ಕಡೆಯವನಾದ ನಜೀಬನೆಂಬವನನ್ನು ಬಲಿಮುಖಾನನನ್ನು ಶಂಕರಸಿಂಹನು ಮುತ್ತಿ ಅವನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಛಿದ್ರವಾಗಿ ಚಿದ್ರಿಸಿದನು. ಇತ್ತ ಘೋರಿಯ ಗತಿಯೇನಾಯಿತೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸೋಣ. ಘೋರಿಗೆ ಇದಿರಾಗಿ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನೂ, ಅವನ ತಮ್ಮನೂ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಘೋರಿಯು ತನ್ನ ಭರ್ಚಿಯಿಂದ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನ ತಮ್ಮನ ಗಂಟಲಿಗೆ ತಿವಿಯಲು ಆ ವೀರನು ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಘೋರಿಯ ಮೇಲೆಯೇರಿಸಿ ಅವನ ಒಂದು ಹಸ್ತವನ್ನು ಛೇದಿಸಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಘೋರಿಯ ಕುದುರೆಯು ಪೃಥ್ವಿಯ ಬಾಣಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ಸತ್ತು ಹೋದದ್ದರಿಂದ ಘೋರಿಯು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದನು. ಆಗ ಒಬ್ಬ ತುರುಕನು ಘೋರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಆ ತುರುಕ ರಾಜನು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನ ಆಯುಧಕ್ಕೆ ಆಹುತಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದಲ್ಲದೆ ಘೋರಿಯು ಒಂದು ಕಣ್ಣು ಕೂಡ ಕಳೆದುಕೊಂಡನು. ಇತ್ತ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ರಜಪೂತರು ತುರುಕರನ್ನು ಮುತ್ತಿ ಅವರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಭಂಗಪಡಿಸಿದರು. ಕೂಡಲೇ ಘೋರಿಯು ತನ್ನ ಉಳಿದ ಸೈನ್ಯದೊಡಗೂಡಿ ತನ್ನ ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋದನು.

ಇತ್ತ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನ ಜಯದ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಬಹಳ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಬರಮಾಡಿ ಶತ್ರುಗಳ ಗಂಡನೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿ ಉಳಿದವರಿಗೆ ಅವರ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ಪೃಥ್ವಿರಾಜ (೨)

ಪ್ರಿಯವಾಚಕ ವೃಂದ ಮಹಾಶಯರೇ,

ಹಿಂದಿನ ಕಥಾ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಂದ ರಜಪೂತ ಮಹಾಶಯರು ಗೆದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಿರಿ. ಮಹಾಶಯರೇ, ನೀವು ಇಷ್ಟರವರೆಗೆ ರಜಪೂತರ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ, ಅವರ ಸಾಹಸವನ್ನೂ ಅವರ ಜಯವನ್ನೂ ಕೇಳಿದಿರಿ. ಇನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಅವರ ಸಾಹಸ ವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವೆವೇನೆಂದರೆ ಅವರು ಅಪಜಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೂ ಅವರ ಕೀರ್ತಿಯು ಆ ಚಂದ್ರಾರ್ಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಒಂದು ದಿನ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲ ಸೂರ್ಯನು ಆಗತಾನೇ ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಆತನ ಕಿರಣಗಳು ಮೋಡಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಮೋಡಗಳು ಕೆಂಪಾಗಿ ನೋಡುವವರಿಗೆ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ರಜನೀದೇವಿಯು ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಮುಸುಕುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಾವರೆಯು, "ಆಹಾ, ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯನಾದವನು ಅಸ್ತಾಚಲವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಇನ್ನು ನನಗೆ ಗತಿಯಾರು" ಎಂಬ ಶೋಕದಿಂದ ಕಂದಿದಳು. ಆಗತಾನೇ ತಾವರೆಯನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸುವಂತೆ ಕೋಮಳೆಯು ಅರಳಿತು. ಕಳ್ಳರು ತಮ್ಮ ಪರಮ ಶತ್ರುವಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದನೆಂದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತ ರಾದರು.

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಡೆಲ್ಲಿ ರಾಜೇಶ್ವರನಾದ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನು ತನ್ನ ಪಿತಾಮಹನಾದ ಅನಂಗಪಾಲ ಮಹಾರಾಜನ ಮರಣವನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ರಾಜನು ತನ್ನ ಶಯನ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ರಾಜಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸು ತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅರಮನೆಯ ಕಂಬಗಳ ಹಿಂದೆ ಯಾರೋ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿ ರುವರೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಆ ಕಂಬಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಡಗಿದ್ದವರು ಇವನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಪೃಥ್ವಿಯು ರೋಷಭೀಷಣನಾದನು. ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಒಕ್ಕಲಿಗನು ತನ್ನ ಕುಡುಗೋಲಿನಿಂದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವಂತೆ ಅವರನ್ನು ಕಡಿದನು; ದುಷ್ಟರೆಲ್ಲರು ಮೃತರಾದರು. ಈಗ ಆ ವೀರನಿಗೆ ಈ ದುಷ್ಟರು ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಶೆಯಿಂದ ಅವರ ತಲೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದನು. ಒಂದು ತಲೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ರಾಜೇಶ್ವರನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಸರ ಸರನೇ ಹರಿಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ರಾಜನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಮಾತುಗಳು ಹೊರಟವು. "ಅಹಾ! ನನ್ನಂಥ ಪಾಪಿಯು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವನೇ? ನಾನು

ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರನಾಗಿ ಭ್ರಾತೃಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆನಲ್ಲಾ. ಆಹಾ! ಈ ರಾಜ್ಯದ ಸಲುವಾಗಿ ಅಣ್ಣನು (ಜಯಚಂದ್ರನು) ನನ್ನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಅವನ ತಮ್ಮನಾದ ಸಮರಸಿಂಹನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿರುವನು. ಆ ಸಮರಸಿಂಹನು ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ನಾನೇ ಅವನನ್ನು ಕೊಂದೆನು. ಆದರೆ ನಾನು ಈ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬಹಳ ಕಾಲ ಜೀವಿಸಲಾರೆನು. ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ದಿನ ಘೋರಿಯು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬರುವನು. ಆಗ ನಾನು ನನ್ನ ಸಹೋದರರೊಡನೆ ವೀರಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದುವೆನು. ಇದರಿಂದ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಗುರಿಯಾಗುವೆನು. ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಸಿಂಹಾಸನವು ಜಯಚಂದ್ರ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು, ಆದರೆ ಅನಂಗಪಾಲನಾದರೋ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಹು ದಯದಿಂದ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ಇದೇ ಅವನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು. ಆದರೆ ನಾನು ರಾಜನಾದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಶತ್ರುವಾದ ಜಯಚಂದ್ರನಿಗೆ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡುವುದು ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವು"

ದ್ವಿತೀಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ತಿರಸ್ಕಾರ

ಜಯಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ತಮ್ಮನು ಮಡಿದನೆಂಬ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಇದರಿಂದ ಅವನ ದ್ವೇಷವು ಈಗ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನ ಮೇಲೆ ಇಮ್ಮಡಿಯಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡುವವರೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ಯಾವುದೂ ಸುಖ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಜಯಚಂದ್ರನು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಸಕಲ ರಾಜರಿಗೂ ಬಿನ್ನಹ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಆದರೆ ರಜಪೂತ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನಿಗೆ ಹೀಗೆಂದು ಬರೆದನು.

ಪೃಥ್ವಿರಾಜ,

ನೀನು ನನ್ನ ಭಾವನಾದ ರಾಜಸಿಂಗನೊಡಗೂಡಿ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. ನೀನು ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ದ್ವಾರಪಾಲಕನಾಗಿರಬೇಕು.

ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ನೃಪವರನು ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾದನು. "ನಾನು ಕೀಳುಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಬಾಗಿಲು ಕಾಯುವವನೇ. ನಾನು ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರನಾಗಿರುವೆನು. ನನ್ನನ್ನು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನೆಂದು ಹೇಳುವನು. ಇದಲ್ಲದೆ ಧೀರೋದ್ಧತನಾದ ರಾಜಸಿಂಹನನ್ನು ಯಾವ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಹೀಯಾಳಿಸಿದನು" ಎಂದು ಗುಡುಗುಡಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರ ದ್ವೇಷವು ಬೆಳೆಯಿತು. ಇತ್ತ ರಾಜಪುತ್ರಿಯಾದ ಸಂಯುಕ್ತೆಯ ಸ್ವಯಂವರವೂ ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದೆಂದು ಜಯಚಂದ್ರನು ಅನೇಕ ರಾಜರಿಗೆ ಪುನಃ ಬಿನ್ನಹ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದನು.

ಪೃಥ್ವಿರಾಜನು ಸಂಯುಕ್ತೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಇದ್ದನು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಜಯಚಂದ್ರನ ಆಸ್ಥಾನದ ಕವಿಯಾದ ಚಾಂದನು ಬರೆದ ಅವಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ

ಕೇಳಿದ್ದನು. ಪೃಥ್ವಿರಾಜನು ಇನ್ನೂ ಮದುವೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಆ ರಾಜೇಶ್ವರನು ಸಂಯುಕ್ತೆಯನ್ನು ವರಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು. ಪೃಥ್ವಿರಾಜನನ್ನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಕಿದ ಒಬ್ಬಳು ದಾದಿಯಿದ್ದಳು. ಅವಳಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನು ತಾನು ಯಾವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಯೋಚಿಸಿದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು.

ದಾದಿ—ಹೇ ರಾಜೇಶ್ವರ, ಸಂಯುಕ್ತೆಯಾದರೋ ನಿನಗೆ ತಕ್ಕವಳೇ, ಆದರೆ

ಪೃಥ್ವಿ—ಆದರೆ ಏನು? ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇನು? ಉಪಾಯವಿಲ್ಲವೇನು?

ದಾದಿ—ಉಪಾಯವಿರಬಹುದು! ಆದರೆ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೇ? ಅವಳ ತಂದೆಯು ನಿಮಗೆ ಶತ್ರುವಲ್ಲವೇ?

ಪೃಥ್ವಿ—ನಾನು ಅವಳನ್ನು ವರಿಸದೆ ಹೋದರೆ ನಾನು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾರೆನು.

ದಾದಿ—ರಾಜಾ, ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನ ಭಾವ ಪಟವನ್ನು ಕೊಡು. ನಾನು ಹೇಗಾದರೂ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವೆನು.

ರಾಜನು ವೃದ್ಧ ದಾದಿಗೆ ತನ್ನ ಭಾವ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ದಾದಿಯು ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಜಯಚಂದ್ರನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಪದ್ಮಾವತಿಯ ದಾದಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಈಗಲಾದರೂ ಸಂಯುಕ್ತೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಪುನಃ ಅಲ್ಲಿಯೇ ದಾದಿಯಾದಳು. ಈಗ ಈ ದಾದಿಗೆ ಸಂಯುಕ್ತೆಯನ್ನು ಉಪಚರಿಸುವುದೇ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ದಾದಿಯು "ಎಲೇ ಸಂಯುಕ್ತೆಯೇ, ನೀನು ಸ್ವಯಂವರದಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನು ವರಿಸುವೆ?" ಎಂದಳು.

ಸಂಯುಕ್ತೆ—ಯಾರನ್ನು ವರಿಸಲಿ? ನನಗೆ ಅನುರೂಪನಾದ ವರನು ಪೃಥ್ವಿರಾಜನಲ್ಲವೇ?

ದಾದಿ— (ನಗುತ್ತಾ) ಇಗೋ ನೋಡು. ಇದು ಆ ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನ ಭಾವ ಚಿತ್ರವು.

ಸಂಯುಕ್ತೆ—(ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ) ಆಹಾ! ಎಂಥ ಸೌಂದರ್ಯಮೂರ್ತಿ ಇವನು!! ಇವನ ಪರಾಕ್ರಮವೇನು? ಇವನ ಗಾಂಭೀರ್ಯವೇನು? ನಾನು ಇವನನ್ನೇ ವರಿಸುವೆನು.

ದಾದಿ—ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯು ಈ ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನಿಗೆ ಶತ್ರುವಲ್ಲವೇ?

ಸಂಯುಕ್ತೆ—(ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ) ಶತ್ರುವಾದರೇನು? ನಾನು ಅವನನ್ನೇ ವರಿಸುವೆನು.

ದಾದಿ—ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯು ಶತ್ರುವಾದ ಕಾರಣ ಆ ರಾಜಪುಂಗವನನ್ನು ಹೇಗೆ ವರಿಸುವೆ?

ಸಂಯುಕ್ತೆ—ನೀಚನಾದ ನನ್ನ ತಂದೆಯು ಆ ನೃಪಶ್ರೇಷ್ಠನಿಗೆ ಅಪಮಾನವಾಗು

ವಂತೆ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗದಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಪಾಲಕನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿರುವನು. ಇದರಿಂದ ಆ ನೃಪವರನು ಬಾರದೆಹೋದರೆ, ನನ್ನ ತಂದೆಯು ಒಂದು ಚಿನ್ನದ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿ ದ್ವಾರಪಾಲಕನಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವನು. ನಾನು ಪುಷ್ಪ ಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಆ ವಿಗ್ರಹದ ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಬಿಡುವೆನು. ಆಗ ಆ ನೃಪವರನು ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು.

ದಾದಿ--ಇದನ್ನು ಆ ನೃಪಶ್ರೇಷ್ಠನಿಗೆ ತಿಳಿಸಲೇ ?

ಸಂಯುಕ್ತೆ—ಖಂಡಿತವಾಗಿ ತಿಳಿಸು! ನಾನು ಆತನನ್ನೇ ವರಿಸುವೆನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ದಾದಿಯು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿದಳು. ಪೃಥ್ವಿರಾಜನು ದಾದಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರವೇನೆಂದು ಕೇಳಿದನು?

ದಾದಿ—ಅವಳು ನಿನ್ನನ್ನು ವರಿಸಲು ಒಪ್ಪುತ್ತಾಳೆ.

ಪೃಥ್ವಿ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೋ ?

ದಾದಿ—ಅಹುದು.

ಪೃಥ್ವಿ—ನಾನು ಅದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವೆನು.

ದಾದಿ—ಅಗತ್ಯವಾಗಿ

ಅನಂತರ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನು ತನ್ನ ಬೇರೆ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಹೊರಟನು.

ಇತ್ತ ಜಯಚಂದ್ರನು ಸ್ವಯಂವರ ಮಂಟಪವನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಮಂಟಪಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದನು. ಸಕಲ ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠರೂ ಬಂದು ಅವರವರ ಪೀಠಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ರಜಪೂತ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನು ಬಾರದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಜಯಚಂದ್ರನು ಕೋಪದಿಂದ ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಅವಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಚಿನ್ನದ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ದ್ವಾರಪಾಲಕನಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು.

ತೃತೀಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ
ವಿವಾಹ ಮಹೋತ್ಸವ

ಜಯಚಂದ್ರನು ರಾಜಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಕರೆತರುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಅವಳು ತನ್ನ ಸಖಿಯರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿ ಸ್ವಯಂವರ ಮಂಟಪವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು. ಆಗ ಜಯಚಂದ್ರನು ಮಗಳನ್ನು ಕುರಿತು "ಮಗಳೇ, ನೀನು ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅನುರೂಪನಾದ ವರನನ್ನು ವರಿಸಿಕೋ" ಎಂದನು.

ಸಖಿಯರು ಆಯಾ ರಾಜನ ಕೀರ್ತಿ ಬಿರುದಾವಳಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋದರು. ರಾಜರು ಸಂಯುಕ್ತೆಯು ನನ್ನನ್ನು ವರಿಸುವಳೋ ಎಂಬ ಆಶೆಯಿಂದ ವಿವಿಧ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರ ಆಶೆಯು ನಿರಾಶೆಯಾಯಿತು. ಸಂಯುಕ್ತೆಯು

ರತ್ನ ಖಚಿತವಾದ ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ದ್ವಾರಪಾಲಕನಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದಳು. ಜಯಚಂದ್ರನು ಸ್ವಯಂವರದಲ್ಲಿ ತನಗಾದ ಅಪಮಾನವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಹೋದನು. ಕೂಡಲೇ ಆ ನೀಚನಾದ ಜಯಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಕತ್ತಿಯನ್ನೆತ್ತಿ ಸಂಯುಕ್ತೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲುದ್ಯೋಗಿಸಿದನು. ಆಗ ಜಯಚಂದ್ರನ ಪತ್ನಿಯು ಓಡಿಬಂದು "ಮನೋವಲ್ಲಭಾ, ಏನಿದು! ಗುಬ್ಬಿಯ ಮೇಲೆ ಅಸ್ತ್ರ ಪ್ರಯೋಗವೇ? ತಮ್ಮ ಪುತ್ರಿಯ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಖಡ್ಗ ಪ್ರಯೋಗವೇ" ಎಂದು ನುಡಿದಳು. ಜಯಚಂದ್ರನು "ನಾನು ಇವಳ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಲಾರೆನು" ಎಂದು ನುಡಿದು, ಅವಳನ್ನು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದನು.

ದೈವಗತಿಯನ್ನು ಯಾರೂ ಮೀರಲಾರರು. ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ರಾಮನಿಗೆ ಪಿತೃವಾಕ್ಯಪರಿಪಾಲನಾರ್ಥವಾಗಿ ವನವಾಸವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಭಗವಾನ್ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ವಿಧಿ ದೆಸೆಯಿಂದ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಮರಣವಾಯಿತು. ದೈವಗತಿಯಿಂದ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಸಾರ್ವಭೌಮೇಶ್ವರನು ಹೊಲೆಯನಿಗೆ ಆಳಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಮಾಡೇನು? ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ

> ಅನನ್ಯಾಶ್ಚಿಂತಯಂತೋಮಾಂ ಏಜ
> ನಾಃಪರ್ಯುಪಾಸತೆ।
> ತೇಷಾಭಿ ಯುಕ್ತಾನಂ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಂ
> ವಹಾಮ್ಯಹಂ

"ನಾನು ದೇವರನ್ನು ಸತತ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದರೆ ದೇವರು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಒಲಿಯುವನು. ಅಹಾ! ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯನಾದ ಆ ರಾಜಪುಂಗವನು ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಾರನೇ" ಎಂದು ಸಂಯುಕ್ತೆಯು ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶೋಕಿಸುತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಕೊಂಬು, ಕಹಳೆಯ ಧ್ವನಿಯು ಕೇಳಿಸಿತು. "ಆಹಾ! ಆ ರಾಜೇಶ್ವರನು ನನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಬಂದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ" ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಆಲೋಚನೆಯು ಸರಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಇತ್ತ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನು ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಸಂಯುಕ್ತೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದನು. ಇವನು ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಜಯಚಂದ್ರನು ಮಹಾ ಜಂಭದಿಂದ ಕಲಹಪ್ರಿಯನೆಂಬ ಸೇನಾಪತಿಯ ಕೈಕೆಳಗೆ ಸಾವಿರದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು.

ಕೂಡಲೇ ಹೇಳುವುದೇನು? ಯುದ್ಧವೇ ಯುದ್ಧ! ಕೇಶಾಕೇಶಿ! ಖಡ್ಗಾಖಡ್ಗಿ! ವೀರವರರು ಭಲ್ಲೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಹೊಡೆಯುತಿದ್ದರು. ಒಂದು ಕಡೆ ಫಿರಂಗಿ ಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅನೇಕ ರಾಹುತರು ಮೂರ್ಛೆ ಹೊಂದಿದರು. ಅವರನ್ನು ಆನೆಗಳು

ತುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ....

ಸಂಯುಕ್ತೆಯ ವಿವಾಹವು ಈ ರೀತಿ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು.

ಪೃಥ್ವಿರಾಜ (೩)

ಆನಂದ

ಪೃಥ್ವಿರಾಜನು ಸಂಯುಕ್ತೆಯೊಂದಿಗೆ ಡೆಲ್ಲಿ ಪುರವನ್ನು ಸೇರಿದನೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದೆವು. ಈಗ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನ ಮನದೊಳಗಿನ ಆನಂದವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಯಾರಿಂದ ಸಾಧ್ಯ? ಪುರ ಜನರು ತಮ್ಮ ರಾಜನಿಗೆ ಅನುರೂಪಳಾದ ಪತ್ನಿಯು ದೊರೆತಳೆಂದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದರು. ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಿಜರು ಆನಂದೋತ್ಸವಕ್ಕಾಗಿ ದೇವರನ್ನು ಅತಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರು. ಊರಿನ ಜನರಿಗೆ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಂಚಿ ಜನರನ್ನು ಆನಂದ ಪಡಿಸಿದರು. ವರ್ತಕರು ಆನಂದದಿಂದ ಬಹಳ ಬೆಲೆಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಡಮೆ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ಮಾರುತ್ತಿದ್ದರು. ದಂಡಿನ ವೀರ ರಾಹುತರು ರಾಜನು ಜಯಚಂದ್ರನನ್ನು ಗೆದ್ದ ಸಂತೋಷದಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರಚಮತ್ಕೃತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ವಿವಾಹ ಸಮಾರಂಭದ ಮಹೋತ್ಸವವು ಅತಿ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ಪುರೋಹಿತರು ಸುಮುಹೂರ್ತ ಸಾವಧಾನ, ಶುಲಗ್ನಾ ಸಾವಧಾನ ಎಂದು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳತೊಡಗಿದರು. ವೃದ್ಧರು ರಾಜನಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿದರು. ಗಾಯಕರು ಹಾಡಿದರು. ಕವಿಗಳು ತಮ ಕವನಗಳನ್ನು ಓದಿದರು. ವರ್ತಕರು ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ರತ್ನಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದರು. ಸಾಧುಗಳು ತುಳಸಿ ಮಾಲೆಯನ್ನಿತ್ತರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಿವಾಹವು ಮುಗಿಯಿತು. ನಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಎಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದರು. ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ ವಿವಿಧ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಬಡಿಸಿದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಉಂಡು ತೃಪ್ತರಾದರು, ನಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ದಕ್ಷಿಣೆಯಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದರು.

ಸಾಯಂಕಾಲ ದರ್ಬಾರ್ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ರಾಜನು ತನ್ನ ಅರ್ಧಾಂಗಿಯೊಡನೆ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಮಂಡಿಸಿದನು. ಆಗ ದುಂದುಭಿಗಳು ಮೊಳಗಿದುವು, ವಾದ್ಯಗಳು ಧ್ವನಿಸಿದುವು. ಗಾಯಕರು ಹಾಡಿದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

ಅನಂತರ ಮಹಾರಾಜನು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನಿತ್ತು ತಾನು ಅಂತಃಪುರವನ್ನು ಸೇರಿದನು.

ದ್ವಿತೀಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಶಿಕ್ಷೆ

ಹಿಂದೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೂ, ಭಾರತೀಯರಿಗೂ ನಡೆದ ಮಹಾಯುದ್ಧವನ್ನೂ ಅದರ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನೂ ಅರಿತಿರುವಿರಿ.

ಇದರಿಂದ ಘೋರಿಗೆ ಸುಖ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಕೋಪದಿಂದ ತನ್ನ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಮಹಾಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದನು. ಆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಏನೆಂದು ವಿಚಾರಿಸೋಣ.

ಮಹಮೂದನು ತನ್ನ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಹೇಸರುಕತ್ತೆಗಳಂತೆ ಬಾಯಿಗೆ ಜವೆಗೋದಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅವರ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಬಹು ಭಾರವಾದ ಹೊರೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಬೀದಿ ಬೀದಿ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಸೈನಿಕರು ನಾವು ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಂಡರೂ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಬಾರದು ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಘೋರಿಗೆ ಒಂದು ಕಾಗದವು ಬಂದಿತು. ಅದರ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವೆವು.

ಪ್ರಿಯ ಸ್ನೇಹಿತ,

ನೀನು ಇಂಥಾ ಮೂರ್ಖನೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ಒಂದು ಸಾರಿ ಸೋತು ಹೋದೆಯೆಂದು ಹೇಡಿಯಾಗಬಹುದೇ? ನೀನು ಇನ್ನೊಂದು ಸಾರಿ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದರೆ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವು ಸಿದ್ಧಿಸದೆ ಇರದು. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನು ಶೂರನೆಂದು ಯೋಚಿಸಬೇಡ. ನಮ್ಮ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅವನು ಶೂರನು; ಆದರೆ ನೀನು ಮೂರು ಲಕ್ಷ ದಂಡಿನೊಡನೆ ಬಾರದೆ ಹೋದರೆ ನೀನು ಉಳಿಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ದಂಡಿನವರನ್ನು ಪೃಥ್ವಿರಾಜನ ಐನೂರು ಮಂದಿ ಸೈನಿಕರು ಎದುರಿಸಬಲ್ಲರೆಂದು ನೀನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೋ. ಪೃಥ್ವಿರಾಜನು ತನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳು ಇರುವ ಕಡೆಗೆ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಲಾರನು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜನರು ನಾಶವಾಗುವದೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡ. ನಾನು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟರುವುದಾದರೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವಿರುವ ತನಕ ನಿನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವೆನು.

ಇತಿ,
ನಿನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತ,
ಜಯಚಂದ್ರ.

ಘೋರಿಯು ಆ ಕಾಗದವನ್ನು ಪುನಃ ನೋಡಿದನು. ಪೃಥ್ವಿರಾಜನಿಗೂ, ಜಯಚಂದ್ರನಿಗೂ ಜಗಳವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಬಹಳ ಆಲೋಚಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಕಾರಣವು ಹೊಳೆಯಲಾರದೆ ಹೋಯಿತು. ಬಹುಶಃ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ ನನ್ನನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿರಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಆದರೆ ನಾನು ಬಲವಾದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಬಾಧಕವೇನಿರಲಾರದು. ಜಯಚಂದ್ರನು ನಿಜವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ನಾನು ಮೊದಲು

ಆ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಅನಂತರ ಜಯಚಂದ್ರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಮರುದಿನ ಮೂರು ಲಕ್ಷ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋಗಿ ಕಾರಣ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಡೇರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದನು.

ತೃತೀಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಸರ್ವನಾಶ

ಪೃಥ್ವಿರಾಜನು ಪುನಃ ಮಹಮೂದನು ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದನೆಂಬ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಆದರೆ ಅವನು ಬಹಳ ಆಲಸ್ಯದಿಂದ ಸೋಮಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಸಂಯುಕ್ತೆಯು ಘೋರಿಯು ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದಿರುವನೆಂಬ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿದಳು. ಆ ದೇಶಭಕ್ತಳು ಪತಿಯ ಆಲಸ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಭಯಪಟ್ಟಳು. ಮ್ಲೇಚ್ಛರು ಊರನ್ನು ಕೊಳ್ಳೆ ಹೊಡೆಯುವುದನ್ನೂ, ಜನರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದನ್ನೂ ನೋಡಿ ಆ ಸ್ತ್ರೀ ಶಿರೋಮಣಿಯು ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕಿದಳು. ಇನ್ನು ಪತಿಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಂತಃಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಪತಿಯು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದನ್ನು ಆ ಪತಿವ್ರತೆಯು ನೋಡಿ. ಸಂತಾಪದಿಂದ ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದಳು.

“ಪತಿದೇವ! ಇದೇನು! ಶತ್ರುಗಳು ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ನೀವು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದರೂ ಇಷ್ಟು ಆಲಸ್ಯವಂತರಾಗಬಹುದೇ? ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರಜೆಗಳು ಏನೆಂದಾರು? ಪ್ರಜೆಗಳ ಕೊಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೂ ನೀವು ಸುಮ್ಮನಿರಬಹುದೇ? ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಸಹಾಯವಂತೂ ಇಲ್ಲ. ಈಗಲಾದರೂ ಜಾಗ್ರತರಾಗಿರಿ.”

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನು ಜಾಗ್ರತನಾದನು. ಕೂಡಲೇ ಭಾವನಾದ ರಾಜಸಿಂಗನಿಗೆ ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಇತ್ತ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನು ಚೌಹ್ವಾನ ಮತ್ತು ಡೆಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ತನ್ನ ತಮ್ಮನೊಡಗೂಡಿ ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಸಂಯುಕ್ತೆ ಈ ದಿನ ಆಗುವ ಅಶುಭ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ವ್ಯಸನದಿಂದ “ಅಹಾ, ನನ್ನ ಪತಿಗೆ ಏನೋ ಗಂಡಾಂತರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ”ಯೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದಳು. ಪೃಥ್ವಿರಾಜನು ತನ್ನ ಸಾಮಂತರೊಡಗೂಡಿ ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆದರೆ ದೇಶ ದ್ರೋಹಿಯಾದ ಜಯಚಂದ್ರನೂ, ಅವನ ಕಡೆಯವರೂ ಘೋರಿಯ ಪರವಾಗಿದ್ದರು. ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ತುರುಕರು ರಜಪೂತರ ಮೇಲೆ ಆವೇಶದಿಂದ ಬಿದ್ದರು. ರಜಪೂತರು ಜೀವದ ಮೇಲೆ ಆಶೆಯಿಲ್ಲದೆ ತುರುಕರ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಾ ತುರುಕರ ತಲೆಗಳನ್ನು ಒಕ್ಕಲಿಗನು ಕುಡುಗೋಲಿನಿಂದ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಕುಯ್ಯುವಂತೆ ಕಡಿಯುತ್ತಾ ವೀರಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಪೃಥ್ವಿರಾಜನು ರೋಷ ಭೀಷಣನಾಗಿ ತುರುಕರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ತುರುಕರ ಸೈನಿಕರು ಘಾಬರಿ ಬಿದ್ದರು. ಘೋರಿಯು ಒಂದು ಕಾಲನ್ನು ಕಳೆದು

ಕೊಂಡನು. ಜಯಚಂದ್ರನ ಒಂದು ಕೈಯನ್ನು ಪೃಥ್ವಿರಾಜನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಒಂದು ಕಣ್ಣನ್ನು ಕಾಣದೆ ಮಾಡಿದನು. ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯಂತೆ ರಕ್ತ ಪ್ರವಾಹವು ಹರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಆನೆ, ಕುದುರೆಗಳ ಮೃತದೇಹಗಳು ದೊಡ್ಡ ಪರ್ವತದಂತೆ ರಾಶಿಯಾಗಿದ್ದುವು. ಇದರಿಂದ ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ ದುರ್ವಾಸನೆಯು ರಣರಂಗದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಪಸರಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ರಕ್ತದ ಮಡುಗಳು ನಿಂತವು. ಮನುಷ್ಯನ ತಲೆಯ ಮೆದುಳುಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿದ್ದು ಸಂಚರಿಸುವವರಿಗೆ ಬಹಳ ಹೇಸಿಗೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ತುರುಕರು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಹಿಂದುಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲಾದರು. ರಜಪೂತರ ಬಹಳ ಸೈನ್ಯವು ನಾಶವಾಗಿದ್ದಿತು. ಇನ್ನು ತುರುಕರ ಬಲವು ಹೆಚ್ಚಿತು. ರಜಪೂತರು ದೇಶಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ದೈವಗತಿಯು ವಿಚಿತ್ರವಾದದ್ದು. ಹಿಂದುಗಳ ದುರ್ದೆಶೆಯಿಂದ ವೀರ ಜನರು ಬಹುವಾಗಿ ಮೃತರಾದರು. ವೀರವರರು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದರು. ಪ್ರಜೆಗಳು ಶೋಕಿಸಿದರು ಏಕೆ? ಒಂದು ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಮಣಿಯು ಹಾಳಾಯಿತು ಎಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ.

[illegible]

*ಎಥೆಲ್ ಶ್ರೀನಿವಾಸ, ದಾದಿಯ ಸಮವಸ್ತ್ರ ಬಿಳಿಯ ಗೌನು ತೊಟ್ಟು, ನೆತ್ತಿಗೆ ಬಿಳಿಯ ಟೊಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಬಿಳಿಯ ಕೆನ್ವಾಸು ಶೂಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು,-ಕೈಯಲ್ಲಿ ಜ್ವರಮಾಪಕವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎಮರ್ಜೆನ್ಸಿ ವಾರ್ಡಿನೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು. ಅವಳು ರೋಗಿಗಳ ದೇಹದ ಉಷ್ಣಾಂಶವನ್ನು ಅಳೆದು, ಅವರ ನಾಡಿ ಬಡಿತವನ್ನು ಎಣಿಸಿ, "ಇರುಳು ದೇಹ ಶುದ್ಧಿಯಾಯಿತಾ? ನಿದ್ದೆ ಬಂತಾ? ಈಗ ಮೈ ಹೇಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ?" ಎಂದು ಅನುಕಂಪದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತಾ, ಅವರ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಮತ್ತು ನಾಡಿಬಡಿತಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ತೂಗು ಹಾಕಿದ ತಖ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಗುರುತಿಸುತ್ತ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಹಾಸಿಗೆಗೆ ಸರಿದು, ಕೊನೆಗೆ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಹಾಸಿಗೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಳು. ಅವಳು ಮಂಚದ ಕಾಲುಬುಡದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ರೋಗಿಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿದಳು.

ರೋಗಿಗೆ ಮೈ ಮೇಲೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಗಡ್ಡ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಕಣ್ಣುಗಳ ಸುತ್ತು ಕಪ್ಪು ವರ್ತುಲ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ತುಟಿಗಳು ಪೇಲವವಾಗಿದ್ದವು. ಆತ ತೊಡಕಿನಿಂದ ಉಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆತನ ಪ್ರಾಯ ನಲವತ್ತರ ಹತ್ತಿರ ತಲುಪಿರ ಬಹುದು. ಎಥೆಲ್ ಜ್ವರಮಾಪಕವನ್ನು ರೋಗಿಯ ಕಂಕುಳದಲ್ಲಿಟ್ಟು ದೇಹದ ಉಷ್ಣಾಂಶವನ್ನು ತೆಗೆದು, ಅದನ್ನು ಬರೆಯಲೆಂದು ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟ ತಖ್ತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಳು. ಆ ರೋಗಿ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ವಾರ್ಡಿನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೋದ ಇರುಳು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ತಂದು ಸೇರಿಸಿದ್ದರು. ಹೋದ ರಾತ್ರಿಯೇ ಆತನಿಗೆ ಎಮರ್ಜೆನ್ಸಿ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿ–ಈ ವಾರ್ಡಿಗೆ ಕರೆತಂದು ಮಲಗಿಸಿದ್ದರು. ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆಯ ನರ್ಸು–ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಎಥೆಲಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ರೋಗಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ನಿಗ ವಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಸರ್ಜನ್ನರು ನೀಡಿದ ಆದೇಶವನ್ನು ಎಥೆಲಳಿಗೆ ಅರುಹಿದ್ದಳು. ಎಥೆಲ್ "ಹೌದು, ಈತನೇ ಆ ರೋಗಿ" ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಚಾರ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣೋಡಿಸಿದಳು.*

ಹೆಸರು–ಶ್ರೀನಿವಾಸ. ಪ್ರಾಯ ಸುಮಾರು–42. ವೃತ್ತಿ–ಖಾಸಗಿ ವೈದ್ಯ. ಊರು–ಸಮಂತಪುರ. ರೋಗ ವಿಧಾನ–ಗುಂಡಿನಿಂದ ಆದ ಅವಘಡ.

ತಖ್ತೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದ ಎಥೆಲಳ ಕೈ ನಡುಗಿದವು. ಅವಳು ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕ ಬೇಡವಾದ ಅನಿಷ್ಟ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಲೆಂಬಂತೆ, ಹಣೆಯ ಮೇಲೊಮ್ಮೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ "ಸಮಂತಪುರ–ಸಮಂತಪುರ" ಎಂದು ಎರಡು ಸಲ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಉದ್ಗಾರವೆತ್ತಿಕೊಂಡಳು. ಸಮಂತಪುರ ಅವಳು ಅರಿಯದ ಊರೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಮಿಶನ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದಿರುವ ಗುಡ್ಡದ ನೆತ್ತಿಯನ್ನೇರಿ ನಿಂತು ನೋಡಿದರೆ, ಇರುಳು ಹೊತ್ತು ಸಮಂತಪುರದ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುವ ವಿದ್ಯುತ್‌ದೀಪಗಳು ಕಾಣಿಸುವುವು. ಅವಳು ಒಂದು ಭಾನುವಾರ ವಿಹಾರಕ್ಕೆಂದು ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ ವಿಕ್ಟರ್

*...*ಅಪೂರ್ಣ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲ ಎರಡು ಪ್ಯಾರಾಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಸುತರ ಸ್ವಹಸ್ತಾಕ್ಷರಗಳಲ್ಲೇ ಪುಟ ೪೪೮ರಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಓದುಗರ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಪುಟದಲ್ಲೂ ಅದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಶ್ರೀನಿವಾಸನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು, ಒಡನಾಡಿ ನರ್ಸ್‌ಗಳ ಜತೆ ಆ ಗುಡ್ಡದ ನೆತ್ತಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಅವರು ಗುಡ್ಡದ ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಗೇರು ಪಪ್ಪನ್ನು ಕುರುಕುತ್ತ ಹರಟುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸಮಂತಪುರದ ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪ ಜಗ್ಗನೆ ಹತ್ತಿಕೊಂಡವು. ಇನ್ನೂ ಹದಿಹರಯವನ್ನು ದಾಟದ ಚಲ್ಲುಗಾರ್ತಿ ಶೀಲಾ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ "ಎಥೆಲ್ ಅಕ್ಕ, ಮುಂದಿನ ಭಾನುವಾರ ನಾವೆಲ್ಲ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಟೂರ್ ಪ್ರೋಗ್ರಾಂ ಹಾಕೋಣ, ನೀನೇನು ಹೇಳುತ್ತಿ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

"ಎಲ್ಲಿಗೆ ಶೀಲಾ?" ಇಪ್ಪತ್ತೈದರ ಹರೆಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಸೂಸನ್ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು.

"ಬೇರೆಯೆಲ್ಲಿಗೆ? ಸಮಂತಪುರಕ್ಕೆ" ಶೀಲಾ ದನಿಯೆತ್ತಿದಳು. "ಸಮಂತಪುರ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹದಿನೈದು ಮೈಲುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ದೂರವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿನ ಮೃಗಾಲಯ, ಉದ್ಯಾನ, ಅರಮನೆ ಇವೆಲ್ಲ ಬಹು ಸುಂದರವಾಗಿವೆಯಂತೆ. ಇಷ್ಟು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಎಥೆಲ್ ಅಕ್ಕ, ನೀನಂತು ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಮತ್ತು ಕ್ವಾರ್ಟರ್ಸ್, ಇವೆರಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿದ್ದನ್ನೇ ನಾನು ಕಂಡಿಲ್ಲ, ನೀನಂತು ಒಬ್ಬ ನನ್ ಆಗಿ ಹೋಗಿದ್ದೀಯ."

"ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಜತೆ ಬಂದಿದ್ದೇನಲ್ಲ" ಎಥೆಲ್ ಮುಗುಳ್ನಗೆಯೊಂದನ್ನು ಎಸೆದಳು.

"ನಿನ್ನ ಹೊರಡಿಸಬೇಕಾದರೆ ಕುರಿಕೋಣಗಳೇ ಬಿದ್ದು ಹೋದುವು. ಸೂಸಿ ಅಕ್ಕ ಮತ್ತು ನಾನು ಎಷ್ಟು ಪುಸಲಾಯಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಮುಂದಿನ ಭಾನುವಾರ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಟು, ಸಮಂತಪುರ ಅರಮನೆ, ಮೃಗಾಲಯ ಮತ್ತು ಮ್ಯೂಸಿಯಮ್‌ಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರೋಣ. ನೀನು ಒಲ್ಲೆ ಎಂದರೆ ಬಿಡೋದಿಲ್ಲ. ನಾವು ರಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದು ಎಳಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇವೆ."

"ಶೀಲಾ, ಸಮಂತಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗೋದು ನಿನಗೆ ಅಪಾಯ ತಂದೀತು." ಈವರೆಗೆ ಮಾತಾಡದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸೂಸನ್ ನೆಲದಿಂದ ಗರಿಕೆ ಹುಲ್ಲಿನ ಕಣೆಯೊಂದನ್ನು ಕೀಳುತ್ತ ಕೊಂಕು ನಗುವನ್ನು ಬೀರಿದಳು.

"ಏನು ಅಪಾಯ?" ಶೀಲ ಹುಬ್ಬುಗಳನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿದಳು.

"ಸಮಂತಪುರದ ಮಹಾರಾಜನ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತು ಮಂದಿ ರಾಣಿಯರಿದ್ದಾರಂತೆ, ನೀನು ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಚೆಲುವೆ. ನೀನು ಮಹಾರಾಜನ ಕಣ್ಣಿಗೇನಾದರೂ ಬಿದ್ದರೆ, ಆತ ಹಿಡಿದು ನಿನ್ನ ತನ್ನ ಜನಾನಾದೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಾನು."

"ಚಲೋದಾಯಿತು." ಶೀಲ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಮೈಮುರಿಯುತ್ತ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಗುತ್ತ ಅಂದಳು. "ಪಾಪದ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೊಂದು ದಿನ ಬರುತ್ತೇಂತ ಗೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲ. ಆ ದಿನಕ್ಕೆ ಆತನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಹೊಸ ಗಿಣಿ ಬೇಡವಾ? ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೇಲಿ ಹಗಲು, ರಾತ್ರಿ-ಎಮರ್ಜನ್ಸಿ ಡ್ಯೂಟೀಂತ ದುಡಿದು ಸುಣ್ಣವಾಗೋದಕ್ಕಿಂತ ಮಹಾರಾಜನ ಮೂವತ್ತೊಂದನೆಯ ದಿನದ ರಾಣಿಯಾಗಿರೋದು ಲೇಸು."

" ಶೀಲಾ, ಹಾಸ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯಾದರೂ ಇಂತಹ ಹಗುರ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಬೇಡ " ಎಥೆಲ್ ಉದ್ವೇಗ ಭರಿತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಅಂದಳು: "ನೀನು ಹುಲಿಯ ಗವಿಯತ್ತ ಮೊಗ ಹಾಕದಿರುವುದೇ ವಾಸಿ."

ಎಥೆಲಳ ಮೈ ನಡಗುತಿತ್ತು. ಮೋರೆ ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆವರು ಹನಿಗಳು ಒಡಮೂಡಿದ್ದುವು. ಅವಳ ಉದ್ವೇಗ ಕಳವಳವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಗೆಳತಿಯರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಸೂಸನ್ ಎಥೆಲಳ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಕೈಯಿರಿಸಿ ಹೇಳಿದಳು. " ಎಥೆಲಾ ಡಿಯರ್, ನಿನಗೇನಾಯಿತು? ಏಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಗಾಬರಿ?"

'ಮಮ್ಮಿ...' ಈ ತನಕ ಮೌನವಾಗಿ ಗೇರುಪಪ್ಪನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ವಿಕ್ಟರ್ ನಡುವೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದ: "ನೀನೇಕೆ ಅಳುತಿದ್ದೀಯ?"

ವಿಕ್ಟರ್ ಅಂದುದು ನಿಜ. ಎಥೆಲಳ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಉದುರಿದ ಎರಡು ಹನಿಗಳು ಅವಳು ತೊಟ್ಟ ಹಸಿರು ಬ್ಲೌಸನ್ನು ತೋಯ್ಸಿದ್ದವು. ಅವಳು ಗೋಣಿನಡಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ಲೌಸಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದ್ದ ಕರವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತ ಅಂದಳು. "ವಿಕ್ಕಿ ಕಂದ, ಗೇರುಪಪ್ಪು ಮುಟ್ಟಿದ ಬೆರಳು ಸೋಂಕಿದುದರಿಂದ ಕಣ್ಣು ಉರೀತು."

" ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ, ನಾನು ಕಣ್ಣೊಜ್ಜಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ವಿಕಿ ತಾಯಿಯ ಕೈಯಿಂದ ಕರವಸ್ತ್ರ ಕಸಿದು ಮಮ್ಮಿಯ ಕಣ್ಣಿಂದ ಉದುರಿದ್ದ ಹನಿಗಳನ್ನು ಒರೆಸಿ ತೆಗೆದ.

ಎಥೆಲ್ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ವಿಕಿಯೇನೋ ನಂಬಿದ. ಆದರೆ ಅವಳಂದುದು ಸಟೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗೆಳತಿಯರು ಗ್ರಹಿಸದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಅರ್ಥ ಗರ್ಭಿತ ದೃಷ್ಟಿಯೊಂದನ್ನು ಎಥೆಲಳ ಕಡೆಗೆಸೆದು " ನಾವು ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನ ನಂಬೋದಿಲ್ಲ." ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದರು.

ಸಮಂತಪುರ ಹುಲಿಯ ಗುಹೆ. ಗವಿಯೊಳಗೆ ಹುಲಿಯಡಗಿ ಕುಳಿತಿದೆ. ಅದು ತನ್ನ ಕಣ್ಣೋಟದಿಂದಲೇ ಚಿಗುರೆ, ಮೇಕೆಗಳನ್ನು ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಅವುಗಳ ಜೀವರಸವನ್ನೇ ಹೀರುತ್ತದೆ. ಆ ಗವಿಯೊಳಗಿನಿಂದ ಊನಗೊಳ್ಳದೆ ಯಾವ ಹರಿಣಿಯೂ ಮರಳಿದುದಿಲ್ಲ.

ರೋಗಿಯ ಕೈಯ ನಾಡಿಯ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿರಿಸಿದ್ದ ಎಥೆಲ್ ಎದೆಯೊಳಗಿನ ದುಗುಡವನ್ನು ಹೊರಹಾಕುವಂತೆ ನಿಡುಸುಯ್ಯೊಂದನ್ನು ಎರಚಿದಳು. ರೋಗಿಯ ನಾಡಿಯೋ ಸ್ಪರ್ಶಕ್ಕೆ ಸಿಗಲೊಲ್ಲದು. ಹುಲ್ಲ ಬಣೆಯೊಳಗೆ ಹುದುಗಿ ತುಳಿದು ಆಟವಾಡಿಸುವ ತುಂಟ ತರಳನಂತೆ–ಅದು ಚರ್ಮದಾಳಲ್ಲಿ ಬೈತಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈಗ ಅದು ಅವಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು.

ಸಮಂತಪುರ ಎಥೆಲಳ ಮಿದುಳೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಧಾಳಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಂತಪುರದ ಸುದ್ದಿಯೋ ಸುದ್ದಿ; ಅಲ್ಲಿನ ಮಹಾರಾಜ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವನ್ನು ಘೋಷಿಸಿದ್ದನಂತೆ. ಜನರು ರಾಜ್ಯ ಇಂಡಿಯಾದೊಂದಿಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಬೇಕೆಂದೂ. ತಮಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಸರಕಾರ ಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ, ಚಳವಳಿ ನಡೆಸುತಿದ್ದಾರಂತೆ.

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಘರ್ಷಣೆಗಳಾಗುತ್ತಿವೆಯಂತೆ. ಅಬ್ಬ! ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಬೆನ್ನು ಬಾಗಿಸಿ ಸ್ಟೆದು, ತನ್ನ ಮಾನ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಹುಲಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದ ಜನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿ ಮತ್ತು ಕುಂತಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹುಲಿ ಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ. ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟು ಹೆಮ್ಮರವಾಗಿದ್ದ ಅಂಜಿಕೆಯ ಬುಡಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಿ ಪೆಟ್ಟನ್ನು ಹಾಕತೊಡಗಿದರಲ್ಲ!

ಮಹಾರಾಜನ ಉಚ್ಚಾಟನೆಯೇ–ತಮ್ಮ ಚಳವಳಿಯ ಗುರಿಯೆಂದು ಪ್ರಜಾ ನಾಯಕರು ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾರೆ! ರಾಜ್ಯದ ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಜನರ ಜಾಥಗಳು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲು ಹೊಂಚಿವೆಯಂತೆ! ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆ ತಲೆಬರಹದ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣೋಡಿಸಿದಾಗ, ಅವಳ ಎದೆಯಾಳದಲ್ಲಿ ಸಂತ್ರಸದ ಕಿರು ನೋವೊಂದು ಎದ್ದಿತು. ಆ ತರಂಗ ಸೇಡಿನ ನಸುಗಂಪನ್ನು ತಳೆದಿತ್ತು.

ರೋಗಿಯ ನಾಡಿ ಬಹು ಮಂದವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತದೆ. ಎಥೆಲ್ ಕೈಗಡಿಯಾರದ ಸೆಕೆಂಡು ಮುಳ್ಳಿನ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನಾಡಿ ಬಡಿತವನ್ನು ಎಣಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಒಂದು ಎರಡು ಮೂರು...... ಐವತ್ತೆಂಟು, ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಕಳೆಯಿತು. ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಐವತ್ತೆಂಟು ಸಲ ನಾಡಿ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೆ! ಸಮಂತಪುರ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಡಿ ಬಡಿತದ ಎಣಿಕೆ ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತಾ? ಅವಳು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಿಗವಿಟ್ಟು ನಾಡಿಯ ಸ್ಪಂದನವನ್ನು ಎಣಿಸಿದಳು. ಈ ಸಲ ಐವತ್ತಾರು. ನಾಡಿಯ ಬಡಿತ ಎರಡರಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ರೋಗಿಯ ಪ್ರಾಣ ಕ್ಷಣ-ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಕುಂದುತ್ತಾಯಿದೆ. ರಾತ್ರಿಯ ಪಾಳಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದ ಸೂಸನ್ ಎಥೆಲಳನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. “ಈ ರೋಗಿ ಪ್ರಾಣಾಂತಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಆತನ ದೇಹಸ್ಥಿತಿ ವಿಷಮ ಸ್ಥಿತಿಯ ಗೆರೆಯತ್ತ ಸರಿದರೆ, ಒಡನೆ ಸರ್ಜನಿಗೆ ಫೋನು ಮಾಡಬೇಕು” ಎಂದು. ಈಗ ನಾಡಿಯ ಬಡಿತ ಕುಂಟುತ್ತಾ ಇದೆ. ಸಾವು ಒಂದೊಂದು ಅಂಗುಲಕ್ಕೂ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಡುತ್ತ ರೋಗಿಯನ್ನು ನುಂಗಿ ನೊಣೆಯಲು ಹೊಂಚು ಹಾಕುತ್ತಿದೆ.

ದಿಂಬಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ರೋಗಿಯ ತಲೆ ಎಡ ಪಾರ್ಶ್ವಕ್ಕೆ ವಾಲಿತು. ಬಲಭಾಗದ ಗಡ್ಡದ ಕೆಳಗೆ ಬೆಳ್ಳಿರೂಪಾಯಿನಷ್ಟು ಅಗಲದ ನೀಲಿಯ ಮಚ್ಚೆಯೊಂದು ಎಥೆಲಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಿತು. ಅವಳು ಗಾಬರಿಯಿಂದ “ಓ ಮೈಗಾಡ್ ಜೀಸಸ್” ಎಂಬ ಉದ್ಗಾರದ ಬದಲು “ಓ ರಾಮ ರಾಮ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಉದ್ಗರಿಸಿದಳು. ಅವಳ ರಕ್ತ ಕಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಗೆ ಹುದುಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ರಾಮ ಮಿದುಳೊಳಗೆ ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಜೀಸಸ್ಸನ್ನು ಹೊರದೂಡಿದ್ದ.

ಗಡ್ಡದ ಬಲಭಾಗದ ಕೆಳಗೆ ಅರ್ಧರೂಪಾಯಿ ಅಗಲದ ನೀಲಿಯ ಮಚ್ಚೆ, ಭೂತಕಾಲದ ತಪಸ್ಸಿನ ಕಣೆಯೊಂದನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹೊಡೆಯಿತು. ಆ ನೀಲಿಯ ಮಚ್ಚೆ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ವಾರ್ಡ್ ತುಂಬಾ ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ತನ್ನನ್ನೇ ನುಂಗುವಂತೆ ಅವಳಿಗೆ ಅನಿಸಿತು. ಒಡಲನ್ನು ಹೊತ್ತ ಕಾಲುಗಳು ಗಡಗಡ ನಡುಗಿದವು. ತಲೆ ಸುತ್ತಿ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ತಾನು ಬಿದ್ದು ಹೋಗುವೆನೆಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದ, ರೋಗಿಯ

ಮಂಚದ ಕಾಲ ಹಿಡಿಯನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಒಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಹೊರಚೆಲ್ಲಿ ಸಾವರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು.

ಆ ನೀಲಿಯ ಮಚ್ಚೆ ಎಥೆಲಳ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಕೆದಕಿ ನೆತ್ತರು ಬಸಿದೆದೆಯ ರೋಗಿ ಯಾರೆಂದು ತಬ್ಬು ಮಾಡೋಣವೆಂದರೆ ಮೋರೆ ತುಂಬಾ ಗಡ್ಡ. ಮೋರೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುವ ಉದ್ದನೆಯ ಮೂಗು ಅವಳ ನೆನಪಿನ ಕಡಲಿಗೆಸವ ಇನ್ನೊಂದು ಕಲ್ಲಾಯಿತು. 'ಹದ್ದಿನ ಕೊಕ್ಕು ನಿಮ್ಮ ಮೂಗು' ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಅವಳೆಂದ ಸೊಲ್ಲು ಅವಳ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ದನಿಗೊಂಡಿತು; ಬೇಡ; ನೆನಪಿನ ಹುಣ್ಣನ್ನು ಕೀಳುವುದು ಬೇಡ. ಹುಣ್ಣೊಳಗಿಂದ ನೆತ್ತರು, ಕೀವು ಬಸಿದಾವು.

ಕರ್ತವ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಎಥೆಲಳನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿತು. ಅವಳು ಮಂಚದ ಹಿಡಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಕರವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿದ ಸ್ವೇದ ಬಿಂದುವನ್ನು ಒರೆಸಿ ತೆಗೆದು, ಟೆಲಿಫೋನಿರುವ ಕೋಣೆಗೆ ದ್ರುತಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದಳು. ಅವಳು ಗ್ರಾಹಕವೆತ್ತಿ ಸರ್ಜನರ ಬಂಗ್ಲೆಗೆ ರಿಂಗು ಮಾಡಿದಳು.

"ಯಾರದು?" ಆಚೆಯಿಂದ ಫೋನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ದನಿ ಕೇಳಿಸಿತು.

"ಸರ್ಜನ್ ಸಾಹೇಬರು ಅರ್ಜೆಂಟಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಎಥೆಲಾ, ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಿಂದ ಮಾತಾಡುತಿದ್ದೇನೆ."

"ಸರಿ"

ಅದು ಸರ್ಜನರ ಪತ್ನಿಯ ದನಿಯೆಂದು ಎಥೆಲಳು ಗುರುತಿಸಿದಳು. ರಾತ್ರಿ ಆಪರೇಶನ್ ಮುಗಿಸಿಬಂದು ಮಲಗಿದ ಸರ್ಜನರು ಇನ್ನೂ ನಿದ್ದೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚೆತ್ತಿಲ್ಲ.

"ಮೇಡಂ ಪ್ಲೀಸ್, ಸರ್ಜನ್ನರನ್ನೊಮ್ಮೆ ಎಚ್ಚರಿಸಿ. ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಅವರು ಆಪರೇಶನ್ ಮಾಡಿದ ರೋಗಿ ಪ್ರಾಣಾಂತಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಸ್ಥಿತಿ ವಿಷಮವಾದರೆ ಫೋನು ಮಾಡಲು ಸರ್ಜನರೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ."

"ಒಂದು ನಿಮಿಷ ತಾಳಿ, ನಾನು ಸರ್ಜನ್ನರನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ."

ಎಥೆಲ್ ಗ್ರಾಹಕವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಾದಳು. ಎರಡು ನಿಮಿಷ ಕಳೆದವು. ಆಚೆ ತುದಿಯಿಂದ ಸರ್ಜನರ ದನಿ ಅವಳ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಳಗಿತು.

"ಹಲೋ ಎಥೆಲ್, ತುಂಟು ಹುಡುಗಿ, ನೀನು ನನ್ನ ನಿದ್ದೆಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದೆ. ರಾತ್ರಿ ಆಪರೇಶನ್ ಮಾಡಿದ ಪೇಷಂಟು ಹೇಗಿದ್ದಾನೆ?"

"ಸರ್ಜನ್ ಸಾರ್, ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಲೆಂದೇ ಫೋನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡೆ."

"ಬೇಗ ಹೇಳು."

"ಅವನಿಗೆ ವೈವಮೇಲೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಪಲ್ಸ್ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಿಗ್ತಾ ಇಲ್ಲ. ನಾಡಿಯ ಬಡಿತ ಐವತ್ತಾರಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿದೆ."

"ಡ್ಯೂಟಿ ಡಾಕ್ಟರರಿಗೆ ಗ್ಲೂಕೋಸ್ ಸೆಲೈನ್ ಕೊಡಲು ಅಣಿ ಮಾಡಲು ಹೇಳು. ಇನ್ನೈದು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಂದೆ"

"ಥ್ಯಾಂಕ್ಯು ಸರ್"

ಸರ್ಜನರು ಗ್ರಾಹಕವನ್ನು ಕೆಳಗಿರಿಸಿದ ಸದ್ದು ಎಥೆಲಳಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಅವಳು ಡ್ಯೂಟಿಯ ಡಾಕ್ಟರನ್ನು ಕಂಡು ಸರ್ಜನರು ಕೊಟ್ಟ ನಿರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಳು. ಅವರ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಗ್ಲೂಕೋಸ್ ಸೀಸೆ; ಸ್ಟೇಂಡುಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ನೆರವಾದಳು. ಡಾಕ್ಟರು ರೋಗಿಯ ತೋಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಅಪದಮನಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ– ಅದಕ್ಕೆ ಸೂಜಿಯನ್ನು ಚುಚ್ಚಿ, ಶೀಸೆಯಿಂದ ಹೊರಟ ರಬ್ಬರಿನ ನಾಳವನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದರು. ಶೀಸೆಯೊಳಗಿದ್ದ ಗ್ಲುಕೋಸು ನೀರು ಹನಿ–ಹನಿಯಾಗಿ ಇಳಿದು ರೋಗಿಯ ದೇಹವನ್ನು ಸೇರತೊಡಗಿತು. ವಾರ್ಡಿನಲ್ಲಿರುವ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಔಷಧವನ್ನು ಕೊಡುವ ಕೆಲಸ ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಅವಳು ಔಷಧಿಗಳ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ–ಡಾಕ್ಟರರು ಸೂಚಿಸಿದ ಔಷಧಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ, ವಾರ್ಡಿಗೆ ಒಯ್ದು, ರೋಗಿಗಳ ಬಾಯಿಗೆ ಹನಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಹಾಸಿಗೆಯ ರೋಗಿಗೆ ಪೆನ್ಸಿಲಿನ್, ಲಿವರ್ ಎಕ್ಸ್‌ಟ್ರಾಕ್ಟ್–ಬೇರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹೀಗೆ ಮೂರು ಇಂಜಕ್ಷನ್‌ಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಸರ್ಜನರೇ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅವಳು ಆತನಿಗೆ ಪೆನ್ಸಿಲಿನ್ ಇಂಜಕ್ಷನ್ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬಿಳಿಯ ಪೇಂಟು–ತುಂಡುಗ್ಗೆಯ ಉದ್ದನೆಯ ಬಿಳಿಯ ಅಂಗಿಯನ್ನು ತೊಟ್ಟ ಸರ್ಜನರು ವಾರ್ಡಿನೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ, ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಹಾಸಿಗೆಯ ಎಡೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದರು. ಅವರು ರೋಗಿಯ ಕೈಯನ್ನೆತ್ತಿ ನಾಡಿಯ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿರಿಸಿ ನಾಡಿಯ ಸ್ಪಂದನ ಹೇಗಿದೆ ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರು ಅವರ ಹುಬ್ಬುಗಳು ಗಂಟಿಕ್ಕಿದವು. ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಚಿಂತೆಯ ಗೆರೆಯೊಂದು ಎದ್ದು ತೋರಿತು. ಅವರು ರೋಗಿಯ ಮೈಯಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೆತ್ತಿ, ಎಥೆಲಳ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊರಳಿಸಿ "ನೀನು ಅಂದುದು ಖರೆ. ರೋಗಿಯ ಸ್ಥಿತಿ ವಿಷಮಿಸಿದೆ. ಆತನನ್ನು ಆಪರೇಷನ್ ಥಿಯೇಟರಿಗೆ ಒಯ್ಯಿರಿ" ಎಂದರು

ಸರ್ಜನರ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಪರಿಚಾರಕರು ಟ್ರಾಲಿ ಮಂಚವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಬೋಧರಹಿತನಾದ ರೋಗಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಮಲಗಿಸಿ, ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ರಂಗಕ್ಕೆ ಒಯ್ದರು. ಸರ್ಜನರು ಎಥೆಲಳ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣು ಹೊರಳಿಸಿ "ಎಲಾ ಹುಡುಗಿ, ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕು. ನೋಡು ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ನೀನು ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ನನಗೆ ತುಂಬಾ ತೊಂದರೆಯಾಯಿತು. ವಾರ್ಡಿನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬೇರೆ ನರ್ಸೊಬ್ಬಳಿಗೆ ಹೇಳು" ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು.

"ಆಗಲಿ ಸರ್ಜನ್ ಸರ್" ಎಥೆಲ್ ಮೇಟ್ರನ್ನಳ ಕೋಣೆಗೆ ಓಡಿದಳು. ಸರ್ಜನರಿಗೆ ಎಥೆಲಳ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ತುಂಬಾ ಮೆಚ್ಚುಗೆ. ಅವಳು ಗಾಯದಿಂದ ಬಸಿದ ನೆತ್ತರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅಂಜುವುದಿಲ್ಲ. ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದ ಕೈಗಳು ನಡುಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗಾಗ ಅದು ಮಾಡು ಇದು ಮಾಡು ಎಂದು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ಸರ್ಜನರ ಕಣ್ಣೋಟದಿಂದಲೇ, ಬೆರಳುಗಳ ಸನ್ನೆಯಿಂದಲೇ ಅವರ ಇಂಗಿತವೇನೆಂಬುದನ್ನು

ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾಳೆ; ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಡುತ್ತಾಳೆ, ಅವರು ತೋರಿದ ತುಂಡಿನ ಅಭಿದಮನಿಗೆ ಕ್ಲಿಪ್ಪು ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಗರಗಸವನ್ನೆತ್ತಿ ಎಲುಬನ್ನು ತುಂಡರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ರೋಗಿಗೆ ಹದವರಿತು ಎನೆಸ್ತೇಸಿಯ ಕೊಡಬಲ್ಲಳು. ಅವರೊಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹೇಳುತಿದ್ದುದುಂಟು; "ಎಥೆಲ್, ನೀನು ಮೆಡಿಕಲ್ ಓದದೆ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದೆ. ನೀನು ಮೆಡಿಕಲ್ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಉತ್ತಮ ಸರ್ಜನಳಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ"

"ಸರ್ಜನ್ ಸರ್," ಎಥೆಲ್ ಮುಗುಳು ನಗೆಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿದ್ದಳು.

"ಜೀಸಸ್ ಆ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಕರುಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನು ದಯಾಳು. ನಿಮ್ಮಂತಹ ನುರಿತ ಸರ್ಜನರ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಮಾಡೋ ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನಲ್ಲ!"

"ನೀನು ಬಲು ಕಿಲಾಡಿ ಹುಡುಗಿ!" ಸರ್ಜನರು ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಥೆಲ್‌ಳ ಬೆನ್ನನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. "ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳೋಕೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೀಯಲ್ಲ."

ಸರ್ಜನರು ತನ್ನ ಮೈ ಮುಟ್ಟಿದರೆಂದು ಎಥೆಲಳು ಸಂಕೋಚಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಹಸ್ತಸ್ಪರ್ಶದ ಸಂವೇದನೆ ಅವಳಿಗೆ ಹಿರಿಯಣ್ಣನೊಬ್ಬನ ಒಡನಾಟದ ಸುಖಾನುಭವವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಡುತಿದ್ದಿತು.

ಸರ್ಜನರ ಪ್ರಾಯ ಐವತ್ತರ ಹಂತಕ್ಕೆ ಏರಿದೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಮಾತುಕತೆ, ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತರ ಹರೆಯದ ತರುಣನ ಉತ್ಸಾಹ ತುಂಬಿದೆ. ಅವರು ವಿಪರೀತ ಕುಡಿಯುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು ಅವಳು ಬಲ್ಲಳು. ಒಮ್ಮೆ ಅವರು ಆಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತರೆ ಐವತ್ತು ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದಾಳೆ. ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಎಳೆ ಹರೆಯದ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ದಾದಿಯರ ಜತೆ ಅವರು ಅನೈತಿಕ ಸಂಪರ್ಕ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ವದಂತಿಯೂ ಅವಳ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕೆದಕಿ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಂಬಲ ಅವಳಿಗಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೊಲಸು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಕಸದ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಜೀವ ಒಪ್ಪದು.

ಡೊಂಕಿರದ ಕಬ್ಬಿನ ಗೆಣೆಯುಂಟೆ? ಡೊಂಕು ಗೆಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಹಿಯಾದ ಹಾಲುಂಟು, ಅಂತೆಯೇ ಸರ್ಜನರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆತನವೂ ಉಂಟು. ಎಥೆಲ್ ಅವರಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡುದು ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ. ತಾವು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನಡೆಸುವ ರೋಗಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ವಹಿಸುವ ಕಾಳಜಿ. ಸಾವಿನ ಬಾಯೊಳಗೆ ಮೈ ಚಾಚಿದ ರೋಗಿಯನ್ನು ಹೊರಗೆಳೆದು ತಂದು ಉಳಿಸಲು ತನ್ನ ಜೀವವನ್ನು ಪಣವಾಗಿಟ್ಟು ಹೋರಾಡುತಿದ್ದರು. ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿರದ ಅಮೂಲ್ಯ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಬಡರೋಗಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದ ಹಣ ತೆತ್ತು ತರಿಸಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ವಿರಾಮವಾಗಿದ್ದಾಗ, ಎಥೆಲ್ ಕಾಣಲು ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಅವರು ತುಟಿಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಚುರುಟಿನಿಂದ ಹೊಗೆ

ಯನ್ನು ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲಿರಿಸುತ್ತ, "ಏಯ್ ಹುಡುಗಿ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದವನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಂದರ್ಭ ಯಾವುದು ಗೊತ್ತಾ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

"ನಾನು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ ಸರ್ಜನ್ ಸರ್? ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಅಭಿರುಚಿ ಒಂದೊಂದು ತರಹ."

"ಆದರೂ ಹೇಳು ನೋಡೋಣ."

"ನಾಲ್ಕಾರು ಗೆಳೆಯರೊಡನೆ ಕಲೆತು ವಿಸ್ಕಿಯನ್ನು ಸಿಪ್ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹರಟೆ ಕೊಚ್ಚುವುದು"

"ಲೇ ಹುಡುಗಿ, ನಾನು ಕುಡುಕಾಂತ ಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತೀಯಲ್ಲಾ? ಅದಲ್ಲ, ಸಾವಿನ ದವಡೆಯೊಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ರೋಗಿಯನ್ನು ಹೊರಗೆಳೆದು ತಂದು ಉಳಿಸಿದಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಆನಂದವನ್ನು ಹತ್ತು ವಿಸ್ಕಿ ಸೀಸೆಗಳೂ ಒದಗಿಸಿ ಕೊಡಲಾರವು."

ಸರ್ಜನರ ಆ ಒಂದು ಮಾತು ಎಥೆಲಳಿಗೆ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಉದಾತ್ತ ಮುಖದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿತ್ತು.

ಎಥೆಲ್ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ರಂಗವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು, ಮೊಗಕ್ಕೆ ಸ್ಟರಿಲೈಸು ಮಾಡಿದ ಮೊಗ ಮರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಲೋಶನಿನಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿದ ಕೈ ಚೀಲಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು, ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಮೇಜನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದಾಗ, ಸರ್ಜನರು ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿದ ರೋಗಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಾಕಿದ ಹೊಲಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚತೊಡಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಹೊಲಿಗೆ ಬಿಚ್ಚಿ, ಗಾಯವನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ, ಬೆರಳ ತುದಿಯಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಮೃದುವಾಗಿ ಅದುಮಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, "ಗಾಯವೇನೋ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಒಳಗೆ ಲಿವರಿನಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ಹೇಮರೇಜು ಆಗಿದೆಯೇನೋ ನೋಡು, ಲಿವರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಾಗ ರೋಗಿ ಎಲ್ಲಿಯಾದರು ಎಚ್ಚತ್ತಾನು. ನೀನು ಅನಸ್ತೇಶಿಯಾವನ್ನು ಅಣಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರು." ಎಂದರು.

ಎಥೆಲ್ ಅನಸ್ತೇಶಿಯಾವನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಳಾದಳು. ಸರ್ಜನರು ಗಾಯವನ್ನಗಲಿಸಿ, ಹೋದ ಸಾರಿ ತಾವು ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನಡೆಸಿದ ಪಿತ್ತಕೋಶವನ್ನು ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿದರು. ಪಿತ್ತಕೋಶದಲ್ಲೇನೂ ರಕ್ತ ಸ್ರಾವವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಜೋಡಿಸಿದ ಅಭಿದಮನಿ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಅವರು ಸಂತೃಪ್ತಿಯ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ "ಲಿವರ್ ಲೀಕಾಗಿದೆ. ರೋಗಿ ಕುಸಿಯುವುದಕ್ಕೆ ರಕ್ತಹೀನತೆಯೇ ಕಾರಣ." ಎಂದು ಹೊಲಿಗೆ ಬಿಚ್ಚಿದ ಚರ್ಮವನ್ನು ಜತೆಗೂಡಿಸಿದರು. ಗಾಯಕ್ಕೆ ಹೊಲಿಗೆ ಹಾಕಲೆಂದು ಸೂಜಿ ಮತ್ತು ಕುದುರೆ ಬಾಲದ ಕೂದಲನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಳು ಎಥೆಲ್.

"ಎಥೆಲ್, ಆ ಕೆಲಸ ನಾನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ." ಸರ್ಜನರು ಎಥೆಲಳ ಕೈಯಿಂದ ಸೂಜಿದಾರಗಳನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡರು. "ರೋಗಿಗೆ ಬೇಗ ರಕ್ತ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಆತ ಕುಸಿಯುತ್ತಾನೆ. ನೀನು ಬೇಗ ಆತನ ರಕ್ತ ತೆಗೆದು ಲೆಬೊರೆಟರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸು. ಅದು ಯಾವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವುದೆಂದು ಅರ್ಧಗಂಟೆಯೊಳಗೆ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ತಿಳಿಸು.

ಎಥೆಲ್ ಸಿರಿಂಜನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು, ರೋಗಿಯ ಎಡಗೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮಣಿಗಂಟಿನ ಕೆಳಗೆ ಅಪಧಮನಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಚುಚ್ಚಿದಳು. ಸಿರಿಂಜಿನಿಂದ ಕಾಲು ಔನ್ಸಿನಷ್ಟು ರಕ್ತವನ್ನು ಎಳೆದು ಪುಟ್ಟ ಸೀಸೆಯೊಳಗೆ ತುಂಬಿಸಿ ಲೆಬೊರೆಟರಿಗೆ ಒಯ್ದಳು. ಅವಳು ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಕೋಣೆಗೆ ಮರಳಿದಾಗ, ಸರ್ಜನರು ರೋಗಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹೊಲಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದರು. ಅವರು ಚುರೂಟಿನ ಹೊಗೆಯನ್ನುಗುಳುತ್ತಾ ತೆಂಕಲು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಕೈಚಾಚಿ, "ಅವರು ಜನರನ್ನು ಗುಂಡಿಟ್ಟು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಗುಂಡಿಕ್ಕಿದವರ ಜೀವ ಉಳಿಸಲು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ." ಎಂದು ಉದ್ಗಾರವೆತ್ತಿದರು. ಅವರ ದನಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯವೋ, ಅನುಕಂಪವೋ, ಯಾವುದು ಹುದುಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಎಥೆಲಳಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಬೆರಳು ತೋರಿಸಿದ ಕಡೆ ಸಮಂತಪುರವಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಉಗ್ರ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿಯೇ ಅವರು ಈ ವಚನವನ್ನಾಡಿದ್ದರು. ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಟೇಬಲಿನ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದಾತ ಸಮಂತಪುರದಲ್ಲಿ ಗೋಳಿಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಗಾಯಗೊಂಡವನಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ಆಕೆಯ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯದಿರಲಿಲ್ಲ.

"ಸರ್ಜನ್ ಸಾರ್, ಈ ಪೇಷೆಂಟು ಅಸಗಡಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದುದು ಹೇಗೆ" ಎಥೆಲ್ ಅಳುಕು ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು.

"ಓ ನಿನಗೆ ಆತನ ಕೇಸ್ ಹಿಸ್ಟರಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ." ಸರ್ಜನ್ನರು ಬಾಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಹೊಗೆಯನ್ನುಗುಳಿದರು: "ಅವನೊಬ್ಬ ಫಯರ್ ಬ್ರಾಂಡ್. ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರೋ ಚಳುವಳಿಯ ನಾಯಕನಂತೆ. ಅರಮನೆಯ ಸೈನಿಕರು ಗುಂಡು ಹಾರಿಸಿದಾಗ ಗಾಯಗೊಂಡ. ಸಿಡಿಗುಂಡು ಆತನ ಲಿವರಿನ ಕಾಲುಭಾಗವನ್ನು ಕೊರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು. ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆತನೊಬ್ಬ ವೈದ್ಯನಂತೆ. ರೋಗಿಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೋಪಚಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ರಾಜಕೀಯದ ಗೊಂದಲಕ್ಕೇಕೆ ಕೈಚಾಚಿದನೋ."

ಹೆಸರು ಶ್ರೀನಿವಾಸ, ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ವೈದ್ಯ, ಗದ್ದದ ಕೆಳಗೆ ನೀಲಿಯ ಮಚ್ಚೆ ಬೇರೆ. ಎಥೆಲಾಳ ಎದೆ ತೀವ್ರಗತಿಯಿಂದ ತುಡಿದುಕೊಂಡಿತು. ಅವಳು ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿರಿಸಿ, "ಎಲೆ ಎದೆಯೇ, ನೀನೇಕೆ ಜಿಗಿದಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಗಾಸಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವೆ?" ಎಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು. ಅವಳೊಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಟೇಬಲಿನ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ ರೋಗಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ದುಃಖ, ಜಿಗುಪ್ಸೆ, ತಿರಸ್ಕಾರ, ಅಭಿಮಾನ ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಭಾವನೆಗಳು ಅವಳ ಚಿತ್ತಸಮುದ್ರದಲ್ಲೆದ್ದು ತುಮುಲವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದವು.

ಲೆಬೊರೆಟರಿಯಿಂದ ರಕ್ತ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ವರದಿ ಬಂದಿತು. ಸರ್ಜನರು ಕಾಗದವನ್ನು ಎಡಗೈಯಿಂದೆತ್ತಿ ಕಣ್ಣಮುಂದೆ ಹಿಡಿದು ನೋಡುತ್ತ "ರೋಗಿಯ ರಕ್ತ 'ಓ ಗ್ರೂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು," ಎನ್ನುತ್ತಾ "ಎಥೆಲ್, ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಬ್ಲಡ್‌ಬೇಂಕಿಗೆ ಹೋಗಿ 'ಓ' ಗ್ರೂಪ್ ರಕ್ತವನ್ನು ತಾ" ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಆಕೆ ತೀವ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ

ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿರಿಸುತ್ತಾ ರಕ್ತನಿಧಿಗೆ ಧಾವಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ನಿರಾಶೆ ಕಾದಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಇತರ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ರಕ್ತಗಳು ಇದ್ದವು. ಆದರೆ 'ಓ' ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ರಕ್ತ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ರಂಗಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಅರುಹಿದಳು.

"ಓ ಮೈ ಗಾಡ್," ಸರ್ಜನರು ತಮ್ಮ ಬೋಳು ಮಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿರಿಸಿ ಉದ್ಗಾರವೆತ್ತಿದರು: "ಇನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ರೋಗಿಯ ಪ್ರಾಣ ಕುಸಿದು ಬೀಳುವುದು. ಓ ಗ್ರೂಪಿನ ರಕ್ತವುಳ್ಳವರು ವಿರಳ. ಯಾರ ರಕ್ತ ವನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆದು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದು? ನನ್ನ ಸಾಹಸವೆಲ್ಲ ವಿಫಲತೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದು."

ಎಥೆಲ್ ಸರ್ಜನರ ನೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಾಶೆಯ ಕಣಗಳು ನೆಸೆದುವನ್ನು ಕಂಡಳು. ಅವಳು ರೋಗಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕೊರಳು ಹೊರಳಿಸಿದಳು. ಈಗ ಆತನ ಶ್ವಾಸ ಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾರೋ ಕಾಣದ ಕೈಯೊಂದನ್ನು ಚಾಚಿ, ಬೆರಳಿನಿಂದ ಮೆದುಳನ್ನು ಕೆದಕಿ, "ನೀನೇಕೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೀಯಾ? ನಿನ್ನ ರಕ್ತ ಓ ಗ್ರೂಪಿಗೆ ಸೇರಿದುದೆಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವಾ?" ಎಂದು ಕೇಳಿತು.

ಹೌದು, ಆತ ಹೇಳಿದ ಸಂಗತಿಯೇ ಇದು. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ದಿನ ಮನೆ ಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತದ ವರ್ಗೀಕರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತು ಬಂದಿತ್ತು. ಆಗ ಅವಳು "ನನ್ನ ರಕ್ತ ಯಾವ ವರ್ಗದ್ದೆಂದು ನೋಡುವಾ?" ಎಂದಿದ್ದಳು. ಆತ ಮರುದಿನ ಆಕೆಯನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕೇಂದ್ರ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಸಿರಿಂಜಿನಿಂದ ಚುಚ್ಚಿ ರಕ್ತ ತೆಗೆದು ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದ. ಸಂಜೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವಳು ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ "ನನ್ನ ರಕ್ತ ಯಾವ ವರ್ಗದ್ದೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತಾ?" ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು. ಆತ ಹೇಳಿದ್ದ "ನಂದು ಮತ್ತು ನಿಂದು ಒಂದೇ ಗ್ರೂಪಿನ ರಕ್ತ".

"ಅಂದರೆ?"

"ಓ ಗ್ರೂಪಿನದು."

"ಸರ್ಜನ್ ಸರ್," ಎಥೆಲ್ ಸರ್ಜನರ ಮೊಗದತ್ತ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿ ಹೇಳಿದಳು "ನಂದು ಓ ಗ್ರೂಪಿನ ರಕ್ತವೇನೋ"

"ಹೌದು ಒಳ್ಳೇದು, ನಿಮ್ಮದು ಓ ಗ್ರೂಪಿನದಾದರೆ ರಕ್ತದಾನ ಮಾಡುತ್ತೀರಾ?"

"ರೋಗಿಯ ಪ್ರಾಣವುಳಿಯುವುದಾದರೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ."

"ಥೇಂಕ್ಸ್" ನಿರಾಶೆಗೊಂಡ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಆಶಾಕಿರಣವೊಂದು ಬೀರಿತು.

ಸರ್ಜನರೇ ಸಿರಿಂಜನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಎಥೆಲಳ ತೋಳಿಗೆ ಸಿರಿಂಜನ್ನು ಚುಚ್ಚಿ ರಕ್ತ ತೆಗೆದು, ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಹತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಲೆಬೊರೆಟರಿಯಿಂದ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ವರದಿ ಬಂದಿತು. ಅವಳ ನೆತ್ತರು ಓ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದು. ಸರ್ಜನರ ಮೊಗ ದಲ್ಲಿ ಹರ್ಷದ ಹೊಂಬಿಸಿಲು ಕಳೆಯಾಡಿತು. ಅವರು "ಎಥೆಲ್, ದೇವರು ದೊಡ್ಡ

ವನು. ರೋಗಿಯ ಜೀವವುಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವನ ಸಂಕಲ್ಪ. ನಿನ್ನದು ಈತನ ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವ ಓಗ್ರೂಪೇ. ಬೇಗ ರಕ್ತಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾಗು" ಎಂದರು. ಅವರೇ ಕುರ್ಚಿಯನ್ನೆಳೆದು ಮೇಜಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರಿಸಿ, ಎಥೆಲಳಿಗೆ ಕುಳ್ಳಿರಲು ಹೇಳಿದರು. ಅವರು ಮೊನಚಾದ ಉಪಕರಣದಿಂದ ಆಕೆಯ ತೋಳಿನ ಚರ್ಮವನ್ನು ಕೊರೆದು, ಅಭಿದಮನಿ ಯಲ್ಲೊಂದು ರಂಧ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿ, ತೂತಿನೊಳಕ್ಕೆ ನಳಿಗೆಯನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದರು. ಅವರು ರೋಗಿಯ ಬಲತೋಳಿನಲ್ಲಿ ಕೊರೆದ ರಂಧ್ರಕ್ಕೆ ನಳಿಗೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿ ಯನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದರು. ಎಥೆಲಳ ದೇಹದ ರಕ್ತ ನಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿದು, ರೋಗಿಯ ದೇಹ ವನ್ನು ಸೇರತೊಡಗಿತು.

ಎಥೆಲಳ ಜೀವ ಚೈತನ್ಯದ ಒಂದೊಂದು ಕಣವಾಗಿ ಹರಿದು ಹೋಗುತಲಿದೆ. ಅಪರಿಚಿತ(?) ರೋಗಿಯ ದೇಹದೊಳಗೆ ಸೇರಿ ಆತನನ್ನು ತನ್ನ ತೋಳುಗಳಿಂದ ಬಂಧಿಸಿ ಸೆಳೆದೊಯ್ಯಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಮೃತ್ಯುವಿನೊಡನೆ ಸೆಣಸುತ್ತಿದೆ; ಸಾವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆಕೆಯ ಎದೆಯಾಳದಲ್ಲಿ ಹೆಮ್ಮೆ ಸೆಲೆಯೊಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಪತಿತಳಿಂದ ಮಾನವನ ಉದ್ಧಾರವೂ ಆಗಬಲ್ಲದು ಎಂಬ ವಿಚಾರ ದೀಧಿತಿ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚುತ್ತದೆ. ವಿಷ ಉಣಿಸಿದವನಿಗೆ ಷಡ್ರಸಾನ್ನವ ಉಣಬಡಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಪುರಂದರ ದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಯ ಚರಣವೊಂದು ನಾಲಿಗೆಯ ತುದಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದೆ.

ಪುರಂದರದಾಸರ ಹಾಡಿನ ತುಣುಕನ್ನು ತಾನು ಮೆಲಕು ಹಾಕುತ್ತಿರುವೆನೆಂದು ನೆನೆದಾಗ ಎಥೆಲ್ ಒಮ್ಮೆ ಬೆಚ್ಚಿ ಬೀಳುತ್ತಾಳೆ ತಾನು ಕ್ರೈಸ್ತರವಳು. ಹಿಂದುಗಳ ದೇವರನ್ನೂ, ಅವರ ಭಕ್ತಿಗೀತಗಳನ್ನೂ ನೆನವುದೇಕೆ? ರೋಗಿಯ ಗದ್ದಧ ಕೆಳಗಿನ ನೀಲೀ ಮಚ್ಚೆಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ತನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ರಾಮ ಎಂಬ ಉದ್ಗಾರ ಹೊರಬಿತ್ತು. ಈಗ ಪುರಂದರದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಗತಜನ್ಮದ ನೆನಪಿನ ಕಣಗಳು ಬಂದು ತನ್ನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿರುವುದೇಕೆ?

"ಎರಡು ಪೈಂಟು ರಕ್ತ ದೇಹದಿಂದ ಹರಿಯಿತು." ಸಿಗಾರಿಗೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚುತ್ತ ಸರ್ಜನರಾಡಿದ ಮಾತು ಎಥೆಲಳನ್ನು ಚಿಂತೆಯ ಮಡುವಿನಿಂದ ಮೇಲೆತ್ತಿತು.

"ಸರ್ಜನ್ ಸರ್, ನೀವು ನನ್ನ ಮೈಯ ನೆತ್ತರನ್ನೆಲ್ಲ ಹಿಂಡಿ ತೆಗೆದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ರೋಗಿಯ ಜೀವ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಸಿ."

"ಹುಚ್ಚು ಹುಡುಗಿ! ಈ ದಿವಸ ನೀನೇಕೋ ಭಾವಾತ್ಮಕಳಾಗಿದ್ದಿ. ಒಬ್ಬ ರೋಗಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಜೀವ ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯಾ? ನೂರು ಅಲ್ಲ ಸಾವಿರ ರೋಗಿ ಗಳ ಪ್ರಾಣವುಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನೀನು ನನಗೆ ನೆರವಾಗಬೇಕು."

ನೂರು, ಸಾವಿರ ಜೀವಗಳಿಗಿಂತ ಈವೊಂದು ಜೀವ ತನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದು ಎದೆ ಯಾಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಎಥೆಲಳ ಜೀವ ಉಲಿಯುತ್ತದೆ.

"ಈಗ ಮೂರು ಪೈಂಟಿನಷ್ಟು ರಕ್ತ ಕೊಟ್ಟಾಯಿತು." ಸರ್ಜನರು ಹೇಳಿದರು:

"ಇನ್ನು ರೋಗಿ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡಾನು. ಅಗತ್ಯ ಬಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ರಕ್ತ ಕೊಡೋಣವಂತೆ."

ಸರ್ಜನರು ಎಥೆಲಳ ಅಭಿದಮನಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದ್ದ ನಾಳವನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದರು. ಎಥೆಲಳು ರೋಗಿಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿದಳು. ಈಗ ಆತನ ಉಸಿರಾಟ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಕಟ್ಟಿ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸರ್ಜನರೂ ಆತನ ಕೈಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ನಾಡಿಯ ಮಿಡಿತವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರು. ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಗೆಲುವಿನ ಮಿಂಚು ಕಳೆಯಾಡಿತು. ಅವರು ಬಲಗೈಯಿಂದ ಎಥೆಲಳ ಬೆನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿ "ಎಲೆ ಹುಡುಗಿ, ನೀನು ಗೆದ್ದೆ. ರೋಗಿ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ." ಎಂದು ಎಥೆಲಳನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿದರು.

ಎಥೆಲಳ ಮೈಯಿಂದ ಮೂರು ಪೈಂಟು ರಕ್ತ ರೋಗಿಯ ದೇಹವನ್ನು ಸೇರಿತ್ತು. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಬಳಲಿಕೆ ತೋರಿತು. ಅವಳು ಕುರ್ಚಿಯಿಂದ ಏಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ತಲೆ ಸುತ್ತು ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಅವಳು ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಟೇಬಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಾವರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಎಥೆಲಳು ಬಳಲಿರುವಳೆಂಬುದು ಸರ್ಜನರಿಗೆ ಗೋಚರಿಸದೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರು "ಎಥೆಲಾ, ನೀನು ಬಳಲಿದ್ದೀಯ. ಈಹೊತ್ತು ಬಿಡುವು ಕೊಡಲು ಮೇಟ್ರನ್ನಿಗೆ ಹೇಳು" ಎಂದರು.

"ಥೇಂಕ್ಸ್ ಸರ್ಜನ್ ಸಾರ್, ಆದರೆ ಈ ದಿನ ಬಿಡುವಿನಲ್ಲಿರುವ ವಾರ್ಡಿಗೆ ತನ್ನಿಂದ ತೊಂದರೆಯಾಗುವುದು. ಈಹೊತ್ತು ನನ್ನ ಪಾಳಿಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವೆನು"

"ನಿನ್ನಿಷ್ಟ, ರೋಗಿಯನ್ನು ವಾರ್ಡಿಗೆ ಒಯ್ದು ಮಲಗಿಸಿರಿ. ಒಂದು ತಾಸು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಗ್ಲೂಕೋಸು ಸಲೈನು ಕೊಡಿ." ಎಂದುಲಿದ ಸರ್ಜನರು ತುಟಿಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಸಿಗಾರು ತುಂಡನ್ನು ಕಸದ ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಎಸೆದು ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಕೊಠಡಿಯಿಂದ ಹೊರತೆರಳಿದರು.

ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಟೇಬಲಿನ ಮೇಲೆ ರೋಗಿ ಪ್ರಜ್ಞಾಶೂನ್ಯನಾಗಿ ಮಲಗಿಯೇ ಇದ್ದ. ಅವನ ಎದೆ ಬರಿದಾಗಿತ್ತು. ಎದೆಯ ಮೇಲಿನ ಕಪ್ಪು ಕೂದಲು ಆ ಎಥೆಲಳಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಿದವು. ಆ ರೋಮಗಳ ನಡುವೆ ಸಾಸಿವೆಕಾಳುಗಳ ನಡುವೆ ಬಿಳಿ ಎಳ್ಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಬಿಳಿಯ ರೋಮಗಳು. ನೆನಪಿನ ಸಂಚಿಯೊಳಗಿಂದ ಸ್ಮರಣೆಯ ಅಲೆಯೊಂದು ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಮೀಟಿ ತೆಗೆದ ಬಾಣದಂತೆ ರಭಸದಿಂದ ಹರಿದು ಬಂತು. ಅವಳು ಆತನ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ, "ನೀವು ಜಾಂಬವನ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು" ಎಂದು ಲೇವಡಿ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಆತ ಆಕೆಯನ್ನು ತನ್ನ ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು "ಜಾಂಬವನ ಕೈಹಿಡಿದ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಗೆ ಏನು ಬಹುಮಾನ ಕೊಡಬೇಕು?" ಎಂದು ನಗೆಯಾಡಿದ್ದ.

ಸಿಡಿಲು ಗುಡುಗುಗಳ ಆರ್ಭಟದೊಡನೆ ಮುಗಿಲು ಮಳೆಯನ್ನು ಕರೆದಿದೆ. ಸುಟ್ಟು ಕರಿಕಾದ ಬರಡು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನೆನಪಿನ ಬಳ್ಳಿ ಕೊನರಿ ಕುಡಿಬಿಟ್ಟು ದಾಂಗುಡಿ ಚಾಚಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆ ಬಳ್ಳಿ ತನ್ನ ಕುಡಿಗಳನ್ನು ಚಾಚಿ, ಅವಳ ಮೇಲೆ

ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಬಲ್ಲದು. ಈಗ ಕುಡಿಗಳೆಲ್ಲ ಮೆದುವಾಗಿವೆ. ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಜಿಗುಟಿ ಕಿತ್ತು ದೂರ ಎಸೆಯುವುದೇ ಲೇಸು.

ಎಥೆಲ್, ಪರಿಚಾರಕನ ನೆರವನ್ನು ಪಡೆದು ರೋಗಿಗೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಸಮವಸ್ತ್ರವಾದ ಬಿಳಿಯ ಜುಬ್ಬ ಮತ್ತು ಶರಾಯಿಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಿದಳು. ಅವಳು ಏನೋ ಕುತೂಹಲದಿಂದ "ರೋಗಿಯು ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದ ಬಟ್ಟೆಗಳೆಲ್ಲಿ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

"ರಾತ್ರಿಯ ಕೆಲಸದವಳು ಡೋಬಿಗೆ ಕೊಡಲೆಂದು ಗಂಟು ಕಟ್ಟಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ."

"ಎಲ್ಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ."

ಪರಿಚಾರಕ ಲಾಂಡ್ರಿ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಪುಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಯ ಗಂಟೊಂದನ್ನು ತಂದ. ಅವಳು ಗಂಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ನೋಡಿದಳು. ಬಿಳಿಯ ಜುಬ್ಬ, ಪೈಜಾಮ, ಖಾದಿಯ ಬನೀನು. ಎದೆಯ ಕೆಳಗೆ ಗುಂಡು ತಾಗಿದುದರಿಂದ ಸುಟ್ಟು ಕರಕಾಗಿ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಯಷ್ಟು ಅಗಲದ ರಂಧ್ರಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಅವಳು ಜುಬ್ಬ ಮತ್ತು ಪಯಿಜಾಮುಗಳ ಕಿಸೆಗಳಿಗೆ ಕೈತೂರಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ಅವುಗಳೆರಡು ಬರಿದಾಗಿದ್ದವು. ಅವಳು ಖಾದಿಯ ಬನೀನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಾಗ ಅದರ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಿರು ಜೇಬೊಂದು ಇದ್ದುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಅವಳು ಕೇವಲ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಬೆರಳು ಚಾಚಿದಳು. ಅವಳ ಬೆರಳುಗಳಿಗೆ ಕಾಗದ ಸೋಂಕಿತು. ಅವಳು ಉಗುರುಗಳ ತುದಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೊರಗೆಳೆದಳು. ಅದೊಂದು ಪುಟ್ಟಲಿಫಾಪೆ, ಅದನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ನೋಡಿದಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪಾಸ್‌ಪೋರ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ಭಾವಚಿತ್ರ. "ಎಲಾ ಇವನ? ಈ ಭಾವಚಿತ್ರ ಅವನಿಗೆ ಬಹು ಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಎದೆಗೆ ಸಮೀಪ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ" ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಭಾವಚಿತ್ರವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನೋಡಿದಳು.

ಅದೊಂದು ಪುಟ್ಟ ಭಾವ ಚಿತ್ರ. ಹಳೆಯದಾದುದರಿಂದ ನಸು ಮಾಸಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಜೋಡಿ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದವು. ತೆರೆದ ಎವೆಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಲು ಎಥೆಲಳಿಂದ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗರಿಯದಂತೆಯೇ ಭಾವಚಿತ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದ ಕೈ ಎವೆಯ ಬಳಿಗೆ ಸರಿದು ಎದೆಗೆ ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಿತು. ಆಕೆಯ ಲೋಚನಗಳು ಎರಡು ಹನಿ ಕಣ್ಣೀರ ಮಲರನ್ನು ಸುರಿಸಿ ಭಾವಚಿತ್ರವನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿದವು. ಅವಳು ಭಾವಚಿತ್ರವನ್ನು ಮರಳಿ ಲಿಫಾಪೆಯೊಳಗೆ ತೂರಿಸಿದಳು, ಈ ಮಾಸಲು ಭಾವಚಿತ್ರ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಹು ಅಮೂಲ್ಯವಾದುದು. ಆದುದರಿಂದ ತನ್ನ ಎದೆಗೆ ಸಮೀಪವಾಗಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ್ನೇನು ಮಾಡುವುದು ಎಂದು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಚಿಂತಿಸಿದಳು. ಅವಳು ಈ ಲಿಫಾಪೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ತನ್ನ ಕೊರಳಡಿಯ ಗವುನಿನೊಳಗೆ ತೂರಿಸಿ, ಆತನಿಗೆ ಬಹು ಅಮೂಲ್ಯವೆನಿಸಿದ ಭಾವಚಿತ್ರದ ಕಾವಲನ್ನು ತನ್ನೆರಡು ಸ್ತನಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದಳು.

ಪರಿಚಾರಕರು ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಟೇಬಲಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ರೋಗಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ

ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಎಮರ್ಜೆನ್ಸಿ ವಾರ್ಡಿನಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ನಂಬರಿನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿದರು.

ಎಥೆಲ್ ಸ್ನಾನದ ಕೋಣೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಕ್ಕಿದಳು. ಅವಳ ಕಾಲುಗಳು ನಡುಗಿದವು. ಮೈ ಲಾಘವತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ತಾನಿತ್ತ ನೆತ್ತರ ಹನಿಗಳೊಡನೆ ಅವಳ ಪ್ರಾಣ ಚೈತನ್ಯದ ಕಣಗಳೂ ಸೋರಿ ಹೋದಂತೆ ಅವಳಿಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಅವಳು ಮೋರೆಯನ್ನು ತೊಳೆದು, ಕೈವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಮುಖವನ್ನೊರಸಿ ಕನ್ನಡಿಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿದಳು. ಅವಳ ಮೋರೆ ಬಿಳಚಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅವಳು ತನ್ನ ವೇನಿಟಿ ಚೀಲದಿಂದ ಒಂದಿಷ್ಟು ಪೌಡರನ್ನು ತೆಗೆದು ಮೋರೆಗೆ ಲೇಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ "ದೇಹದಿಂದ ಒಂದಿಷ್ಟು ರಕ್ತ ಕೊಟ್ಟರೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸೊರಗಿ ಬಿಡಬೇಕಾ?" ಎಂದುಕೊಂಡಳು. ರೋಗಿಯ ಬನೀನು ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಭಾವಚಿತ್ರದ ನೆನಪಾಯಿತು. ಅವಳು ಗೌನಿನ ಕೊರಳೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಬೆರಳು ತೂರಿಸಿ ಪುಟ್ಟ ಭಾವಚಿತ್ರವನ್ನೆಳೆದಳು. ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಹಿಡಿದು ಆತನನ್ನು ನಿಟ್ಟಿಸಿದಳು. ಕಣ್ಣೆರಡೂ ಕಂಬನಿಗಳನ್ನು ಮಿಡಿದವು. ಅವಳು "ಆ ಹಳೆಯ ಕಹಿ ನೆನಪಿನ ಗುರುತನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇಕೆ? ಇದನ್ನು ಹರಿದು ಚೆಲ್ಲಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ" ಎಂದುಕೊಂಡಳು.

"ಕಹಿ ನೆನಪಿನೊಡನೆ ಮಧುರ ಸ್ಮರಣೆಯ ಸಂಕೇತವೂ ಅದಲ್ಲವಾ?"

ಈ ಅಂತರಂಗ ತೆಪ್ಪಗೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರಬಾರದ? ಆ ರೋಗಿಯನ್ನು ಕಂಡಂದಿನಿಂದ ಅದು ತನ್ನ ಎದೆಯನ್ನು ಕೆದಕಿ–ಕೆದಕಿ ಹುಣ್ಣು ಮಾಡುತ್ತದಲ್ಲ.

ಭಾವಚಿತ್ರವನ್ನು ಹರಿದು ಚೂರು ಮಾಡಲು ಅವಳ ಕೈ ಮುಂದಾಗಲಿಲ್ಲ. "ನೀನು ವ್ಯಥೆಯ ಶಿಲುಬೆಗೆ ನನ್ನನ್ನೇರಿಸು" ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಭಾವಚಿತ್ರವನ್ನು ಮರಳಿ ತನ್ನ ಸ್ತನಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೊಪ್ಪಿಸಿದಳು

ಆತನನ್ನು ಆಕೆ ಮರೆಯುವಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಆತ ಅಹಿತನಾದರೂ ಆಕೆಯ ಬಳಿಗೆ ಸುಳಿದೇ ಸುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ. ಏಕೆಂದರೆ ಎಥೆಲಳಿಗೆ ವಿಕ್ಕಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟವನು ಅವನು. ಪುಟ್ಟ ವಿಕ್ಕಿ ಅತನ ನೆನಪು ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು "ಮಮ್ಮಿ, ನೀನು ಡ್ಯಾಡಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯಾಕೆ ಏನು ಹೇಳೋದಿಲ್ಲ? ಅವರು ಟೆನ್ನಿಸು, ಫುಟ್‌ಬಾಲ್ ಆಟಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಿದ್ದರಾ? ಅವರು ಯಾವ ಬಣ್ಣದ ಕೋಟುಪೇಂಟುಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ನೀನು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಅವರ ಭಾವಚಿತ್ರವನ್ನು ಏಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ? ಅವರು ನಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ ಹೆಡ್ಮಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೆ ತುಂಬ ಮೀಸೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರಾ? ಅಥವಾ ಸಾಮುವೆಲ್ ಮಾಸ್ತರ ಹಾಗೆ ಮರಿ ಮೀಸೆ ಇತ್ತಾ"? ಎಂದು ಹತ್ತಾರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಹುಡುಗ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಆಕೆಯ ಎದೆಯನ್ನು ಸೀಳುವ ಕೂರಲಗು. ಬಾಲಕನ ಮುಗ್ಧ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅವಳೇನು ಉತ್ತರ ಹೇಳಬಲ್ಲಳು? ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವಳು ಕಂದನನ್ನು ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಎದೆಗೆ ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಾಯಿಯ

ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಹನಿಗೂಡಿದ್ದನ್ನು ಹುಡುಗ ಕಾಣದೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ತಾಯಿಯ ಕೊರಳಿಗೆ ತನ್ನ ತೋಳ ಸರಪಳಿಯನ್ನು ತೊಡಿಸಿ" ಮಮ್ಮಿ, ನೀನು ಅಳುತ್ತಿದ್ದೀಯ?'' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ.

"ಇಲ್ಲ ವ್ಹಿಕ್ಕಿ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮುಸಿಯೊಂದು ಬಿತ್ತು" ಸೀರೆಯ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಕಂಬನಿ ತೊಡೆಯುತ್ತ ಅಂದಳು ಎಥೆಲ್.

"ಎಲ್ಲಿ ನೋಡುವ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಮುಸಿಯನ್ನು ನಾನು ತೆಗೆಯುತ್ತೇನೆ." ವ್ಹಿಕ್ಕಿ ಬೆರಳ ತುದಿಯಿಂದ ಮೇಲೆ ರೆಪ್ಪೆಯೆತ್ತಿ, ಬಿಡಿಸಿ ಕಣ್ಣೊಳಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಕಣ್ಣಂಚಿನ ಮುಸಿ ಆತನಿಗೆ ಗೋಚರಿಸದು. ಅವನು "ಮಮ್ಮಿ, ನೀನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತೀಯ" ಮಗನ ಮಾತಿಗೆ ತಾಯಿಯ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಅವನು ರೆಪ್ಪೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಬೆರಳು ತೆಗೆದು "ಮಮ್ಮಿ, ಈವೊತ್ತು ಬೈಬಲ್ಲು ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಏನು ಹೇಳಿದರುಗೊತ್ತಾ?" ಎಂದು ಮಾತನ್ನು ಬೇರೊಂದು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೊರಳಿಸಿದ.

"ಏನು ಹೇಳಿದರು ವ್ಹಿಕ್ಕಿ?"

"ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದು ಪಾಪವಂತೆ. ಬೈಬಲು ಮಾಸ್ತರರು ಈವೊತ್ತು ಮೋಸೆಸನ ಹತ್ತು ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದು ಪಾಪ, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಲಾಗದು, ಎಂದು ಆತ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.''

"ನಿಜ ವ್ಹಿಕ್ಕಿ, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳೋದು ಪಾಪ."

"ಮಮ್ಮಿ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮುಸಿ ಬಿತ್ತೂಂತ ನೀನೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದ್ದೀಯಲ್ಲ?"

ಮಗನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಥೆಲಳನ್ನು ನಿರುತ್ತರಗೊಳಿಸಿತು. ಅವಳು "ವ್ಹಿಕ್ಕಿ, ನೀನು ಆಡಿ ಬಂದಿದ್ದೀಯ, ಹಸಿವಾಗಿರಬಹುದು. ನಿನಗೆ ಬಿಸ್ಕತ್ತು, ಕಿತ್ತಳೆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದಳು.

ವ್ಹಿಕ್ಕಿಯ ಬುದ್ಧಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅವನು ತಂದೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಏನೇನೋ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ತಂದೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆತನೆತ್ತಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳಲು ಅವಳಿಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ತಂದೆ ಸತ್ಯವಂತ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ, ಪರೋಪಕಾರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮಗನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಾದರು ಪತಿಯ ರೂಪರೇಖೆಯನ್ನು ಬರೆಯಲಾ? ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಓದಿದ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಅವಳು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆ ವಿಷಯ ಲಂಪಟ, ದುರಾಚಾರಿ, ಜೂಜುಕೋರ. ಕೊಲೆಯ ಆಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ನೇಣುಗಂಬವನ್ನೇರುತ್ತಾನೆ. ತಾಯಿ ಅರಿಯದ ಮಗುವಿಗೆ ತಂದೆ ಸತ್ಯವಂತನಾದ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶ ಪುರುಷನ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ನೀರೆರೆದು ಕೊನರಿಸುತ್ತಾಳೆ, ಹುಡುಗ ಪ್ರಾಯಪ್ರಬುದ್ಧನಾದ ಮೇಲೆ ತಂದೆ ಯಾವ ಪರಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿ ನೇಣುಗಂಬವನ್ನೇರಿದನೆಂಬ ಸತ್ಯಸಂಗತಿಯನ್ನರಿಯುತ್ತಾನೆ. ತಾಯಿ ಕಟ್ಟಿದ ಆದರ್ಶ ಪುರುಷನ ಸೌಧ ಕುಸಿದು ಹುಡಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಮಗ ತಾಯಿಯನ್ನು

ಪ್ರೀತಿಸುವುದರ ಬದಲು, ಆಕೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಮೋಸಗೊಳಿಸಿದಳೆಂದು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಾನೆ.

“ಓ–ದೇವರೆ, ಇಲ್ಲ ನಾನು ವಿಕ್ಕಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಮೋಸ ಮಾಡಲಾರೆ. ಆತ್ಮ ವಂಚನೆಯನ್ನು ಎಸಗಲಾರೆ. ಎಂದಾದರು ಒಂದು ದಿನ ಸತ್ಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಆತನಿಗೆ ಹೇಳಿಯೇ ತೀರುವೆನು.” ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಎಥೆಲ್ ಎಮರ್ಜೆನ್ಸಿ ವಾರ್ಡಿಗೆ ಬಂದಳು.

ಎಥೆಲ್ ಎಮರ್ಜೆನ್ಸಿ ವಾರ್ಡಿಗೆ ಬಂದಾಗ ರೋಗಿಯನ್ನು ಹಾಸಿಗೆ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿ, ಎಥೆಲಳ ಬದಲಿಗೆ ಬಂದ ನರ್ಸ್ ಗ್ಲುಕೋಸು ಸೆಲೈನನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಈಗ ಆತ ತೊಡಕಿಲ್ಲದೆ ಸರಾಗವಾಗಿ ಉಸಿರಾಡುತಿದ್ದ. ಅವಳು ರೋಗಿಯ ಕೈಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಮಣಿಗಂಟಿನ ಕೆಳಗೆ ಬೆರಳಿರಿಸಿದಳು. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಭರವಸೆ, ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಭಿಮಾನಗಳನ್ನು ತುಂಬಿದ ಕೈ ಅದು. ಆದರೆ ಈಗ ಅದನ್ನು ನಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಪಾಲಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತ ಹಸ್ತ.

ಈಗ ಅವಳಿಗೆ ನಾಡಿಯ ಬಡಿತವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಸ್ಪಂದನಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಿದಳು. ನಾಡಿ ಒಂದು ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಅರವತ್ತ ನಾಲ್ಕು ಸರ್ತಿ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತಿತ್ತು.

ಎಥೆಲಳ ಬದಲಿಗೆ ವಾರ್ಡಿನ ರೋಗಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ನರ್ಸ್ ಬಂದು ಅವಳ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿರಿಸಿ ಹೇಳಿದಳು ‘ಎಥೆಲಾ, ನೀನು ಬಹಳ ಬಚ್ಚಿ ಹೋಗಿದ್ದೀಯ. ನಿನ್ನ ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡ ಮೋರೆಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಹತ್ತು ದಿನ ಜ್ವರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತೀಯ. ಈವೊತ್ತು ಆರಾಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದೆ?”

ವಸತಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದರೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆರಾಮ ದೊರೆಯುವುದಾ? ಈ ರೋಗಿಯೊಬ್ಬ ಬಂದು ಮನಸ್ಸಿನ ನೆಮ್ಮದಿ ಕೆಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತಾನು ವಸತಿಗೆ ಹೋದರೂ, ಆತ ಅಲ್ಲಿಗೂ ಬಂದು ತನ್ನ ಮೆದುಳನ್ನು ಪರಚಿ ಗಾಯ ಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

“ಇಲ್ಲ ಸೂಸಿ, ಈ ರೋಗಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಗವಿಡಲು ಸರ್ಜನರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.”

ಎಥೆಲಳು ಹಾದಿಗೆ ಹಸಿ ಸುಳ್ಳೊಂದನ್ನೇ ಉಲಿದಳು. ಅದೇಕೋ ಅವಳ ಜೀವ ರೋಗಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೆ ಇರಲು ಬಯಸುತ್ತದೆ.

“ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ವಾರ್ಡನ್ನು ನೀನೆ ನೋಡಿಕೊ,” ಸೂಸನ್ ವಾರ್ಡಿನಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದಳು.

ಎಥೆಲ್ ರೋಗಿಯ ಮಂಚದ ಬಳಿಯಿಂದ ಸರಿದು, ವಾರ್ಡಿನಲ್ಲಿ ಆಚೆ– ಈಚೆ ಸರಿದಾಡಿದಳು. ಇತರ ರೋಗಿಗಳ ಬದಿಗೆ ಸರಿದು “ಈವೊತ್ತು ಹೇಗಿದೆ? ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ ಬಂತಾ? ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಲು ಯಾರು ಬರೋದಿಲ್ವಾ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಚಾರಿಸಿದಳು. ಅವರು “ಮಲಗಿ, ಮಲಗಿ, ಬೆನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಯುತ್ತದೆ; ಇನ್ನೂ ನಿದ್ದೆಯೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನರ್ಸಮ್ಮ, ಈಹೊತ್ತು ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ದೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಏನಾದರ

ಔಷಧಿಯನ್ನು ಕೊಡಿ" ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವಳಿಗೆ ಅವರ ಮಾತು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಆತ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ದಾಳಿಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಅವಳು ಈ ಉಪಾಯ ವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಇತರ ಮಂಚಗಳ ಬದಿಗೆ ಸರಿದು, ರೋಗಿಗಳನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅವಳು ಆಗೊಮ್ಮೆ-ಈಗೊಮ್ಮೆ ಆ ರೋಗಿಯ ಮಂಚದ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸದೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಎಥೆಲ್ ವಾರ್ಡಿನೊಳಗೆ ಒಂದು ಸುತ್ತು ಹೊಡೆದು, ಮರಳಿ ಆ ರೋಗಿಯ ಮಂಚದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಕೊರಳನ್ನು ಬಾಗಿಸಿ ರೋಗಿಯ ಗಡ್ಡ ತುಂಬಿದ ಮೋರೆಯನ್ನು ನಿಟ್ಟಿಸಿದಳು. ಈಗಲೂ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವೈಮೇಲೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆತನ ತುಟಿಗಳು ಅಲುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಏನೋ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಆತನು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ; ಆತನ ಸುತ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಯೋಚನೆ ಏನಿರಬಹುದು ಎಂದು ಅವಳೊಮ್ಮೆ ಚಿಂತಿಸಿದಳು.

"ತಾನು ಗತಜನ್ಮದ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮೆಲಕು ಹಾಕುತ್ತಿರುವುದೇಕೆ? ನಾನು ಯಾವಾಗ ಆ ಸಮಂತಪುರದ ಬಂಗ್ಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟೆನೊ ಆಗಲೇ ನಾನು ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಸತ್ತು ಹೋದೆ. ನಾನೀಗ ವಾಣಿಯಲ್ಲ, ಎಥೆಲ್."

"ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನೀನೇಕೆ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದೀಯ?"

"ನಾನು ದಾದಿ, ರೋಗಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದುದು ನನ್ನ ಧರ್ಮ."

"ನೀನು ನಡೆಸುತ್ತಿರೋದು ರೋಗಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಹಿಸೋ ಕಾಳಜಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಇಂದು ಮುಂಜಾನೆ ನೀನು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದಂದಿನಿಂದ ಅವನನಲ್ಲದೆ ಬೇರೇನೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಲಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಅವಳ ಒಳ ದನಿ ಹೇಳಿತು.

ಅವಳಿನ್ನೂ ಹೈಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗುವ ಹುಡುಗಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ, ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆಯನ್ನು ಓದಿದ್ದಳು. ಆ ಕಥೆಯ ತುಣುಕೊಂದು ನೆನಪಿನ ಕೊಳದಡಿಯಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ಬಂತು. ದೇವಲೋಕದ ಅರಸು ಇಂದ್ರ, ಗೌತಮನ ಪತ್ನಿ ಅಹಲ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಹಗೊಂಡನಂತೆ. ಗೌತಮ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಲ್ಲದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಆತ ಗೌತಮನ ರೂಪ ವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಂದು, ಅಹಲ್ಯೆಯೊಡನೆ ಬೆರೆತು ಆಕೆಯ ಸತೀತ್ವವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದನಂತೆ. ಈ ಸಂಗತಿ ಗೌತಮನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಇಂದ್ರನೆಸಗಿದ ಘೋರ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಗೌತಮನು ಆತನಿಗೆ ಶಾಪಕೊಟ್ಟುದಲ್ಲವೆ, ಮೋಸಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದ ಅಹಲ್ಯೆಯನ್ನೂ "ಶಿಲೆ ಯಾಗಿ ಹೋಗು" ಎಂದು ಶಪಿಸಿದನಂತೆ. ಗೌತಮ ಋಷಿಯಾದರೇನು? ಅಹಲ್ಯೆ ಅರಿಯದೆ ಇಂದ್ರನ ಮೋಸದ ಬಲೆಗೆ ಬಿದ್ದಳು ಎಂದು ಕರುಣೆ ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಅಭಯವನ್ನು ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ತನ್ನನ್ನು ಮಾಡಿದುದೂ ಅಷ್ಟೆ. ಸೂಸಿ ಹೇಳಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಯುವತಿಯ ಕಥೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ

ತರುಣಿ ಬಹು ರೂಪವತಿಯಾಗಿದ್ದಳಂತೆ. ಊರಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಪುಂಡರ ಕಣ್ಣನ್ನು ಅವಳ ಚೆಲುವು ಕುಕ್ಕಿ ಸೆಳೆಯಿತಂತೆ. ಅವರು ಸಂಜೆಯ ವೇಳೆಗೆ ಆಕೆ ಕೊಳಕ್ಕೆ ನೀರಿಗೆ ಬರುವುದನ್ನು ಹೊಂಚುಹಾಕಿ ಕುಳಿತು, ಅವಳನ್ನು ಬಲತ್ಕಾರದಿಂದ ಸೆಳೆದು, ಕೆಡಿಸಿದರು, ಬಂಧನದಲ್ಲಿಟ್ಟರು. ಅವಳು ಹೇಗೋ ಸಾಹಸ ಮಾಡಿ ಸೆರೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಪತಿಗೃಹಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಆದರೆ ಅವಳ ಗಂಡನಾಗಲಿ, ಮಾವನಾಗಲಿ, ಬಂಧು-ಬಳಗದವರಾಗಲಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅವರು "ಪುಂಡರು ನಿನ್ನ ಶೀಲವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದ್ದಾರೆ, ನೀನು ಜಾತಿಭ್ರಷ್ಟಳಾದೆ" ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರು. "ನಾನು ಜಾತಿಕೆಟ್ಟವಳಾದರೂ ಮನೆಯ ಹೊರಗಿದ್ದು ಊಳಿಗದಾಳಂತೆ ಗೇಯುತ್ತಾ ಬಿದ್ದಿರುವೆನು. ನನಗೆ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿ" ಅಂಗಲಾಚಿದಳು. ಆದರೆ ಗಂಡನ, ಮಾವನ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಲಿಲ್ಲ. "ಶೀಲಗೆಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು ಕುಲದಿಂದ ಹೊರಗೆ" ಎಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಓಡಿಸಿದರು. ಅವಳು ಬೇರೇನೂ ದಿಕ್ಕು ಕಾಣದೆ ಇಸ್ಲಾಮ್ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಗಡ್ಡದ ತುರುಕನನ್ನು ನಿಕಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು.

ಎಥೆಲಳ ಎದೆ ಭಾರವಾಯಿತು. ಅವಳು ನಿಡುಸುಯ್ಯೊಂದನ್ನು ಹೊರಚೆಲ್ಲಿದಳು. ತನ್ನನ್ನು ಆತನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದ ತಂತು ಎಂದೋ ಕಡಿದು ಹೋಗಿದೆ. ಈಗ ಆತನ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿ ಮಾಡುವುದು ಮೂರ್ಖತನ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ವಾರ್ಡಿನೊಳಗಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದಳು.

ಆತನ ನೆನಪಿನ ಕುಣಿಕೆಯನ್ನು ಕಳಚಿಸುವುದು ಅಷ್ಟೇನು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಕಲ್ಲಾದ ಅಹಲ್ಯೆ ರಾಮನಾಮ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಉದ್ಧಾರ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಳಂತೆ. ತನ್ನ ಉದ್ಧಾರ? ಏಸು ಕ್ರಿಸ್ತನ ನೆರಳಲ್ಲಿ. ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ, ನೊಂದವರಿಗೆ, ದೀನದರಿದ್ರರಿಗೆ ತನ್ನ ಅಭಯ ಹಸ್ತದ ನೆರಳನ್ನಿತ್ತು ಅವರ ಬೇಗುದಿಯನ್ನು ಕಳೆದಿದಾನೆ.

ಪ್ರೇಮ ದ್ವೇಷಗಳೆರಡು ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ಭಾವನೆಗಳಂತೆ. ಆವೆರಡು ಎಥೆಲಳ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಸಂಗಮಿಸಿವೆ. ಯಾವುದನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದು, ಯಾವುದನ್ನು ತೂರೆಯುವುದು ಎಂಬುದು ಅವಳಿಗೆ ಹೊಲಬಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ದ್ವೇಷ "ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀ, ಅವನನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ, ತುಳಿದು ಮುಂದೆನಡೆ". ಎಂದು ಕನಲಿ ಮೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರೇಮ "ನಿನ್ನ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನಗಳನ್ನಾದರು ಹೊನ್ನಾಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಎಡಗೆನ್ನೆಗೆ ಹೊಡೆದವನಿಗೆ ಬಲಗೆನ್ನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸು ಎಂಬ ಕ್ರಿಸ್ತ ವಾಣಿ ಮರೆತೆಯಾ?" ಎಂದು ಕೆಣಕಿ ಕೇಳುತ್ತಿದೆ.

ಹಳೆಯ ಹುಣ್ಣನ್ನು ಮುಸುಕಿದ ತಿರುಚು ಕಿತ್ತು ಹೋಗಿದೆ. ಎಳೆ ಹುಣ್ಣಿನ ಆಳದಿಂದ ಕೀವು ನೆತ್ತರುಗಳ ಬುಗ್ಗೆ ಉಕ್ಕುತ್ತಿದೆ.

ಎರಡು

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆರು ನೂರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಿದ್ದುವು. ಅಂತಹ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಂತಪುರವೂ ಒಂದು. ಅದೇನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಸಂಸ್ಥಾನವಲ್ಲ. ಮೂವತ್ತು ಮೈಲು ಉದ್ದ ಮತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೈಲು ಅಗಲದ ಸಣ್ಣ ರಾಜ್ಯ. ರಾಜ್ಯಕ್ಕೊಬ್ಬ ಮಹಾರಾಜನಿದ್ದಾನೆ. ರಾಜನಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಆತನ ಮತ್ತು ಪರಿವಾರದ ವಾಸಕ್ಕೆಂದು ಒಂದು ಅರಮನೆಯಿದೆ. ಅರಮನೆಯೊಳಗೆ ಅಂತಃಪುರವಿದೆ. ಆಯುಧ ಶಾಲೆಯಿದೆ. ಆನೆ ಕುದುರೆಗಳಿವೆ. ಐವತ್ತು ಮಂದಿ ಕಾಲಾಳುಗಳು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಮಂದಿ ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳ ಪುಟ್ಟ ಸೇನೆಯಿದೆ. ಈ ಪಡೆಗೊಬ್ಬ ದಳಪತಿಯಿದ್ದಾನೆ. ಈ ದಂಡು ಯಾವ ಕಾಳಗಕ್ಕೂ ಹೋಗಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಥಾನದ ರಕ್ಷಣೆಯ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾರ್ವಭೌಮರಿಗೊಪ್ಪಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆಲ್ಲಿದೆ? ನವರಾತ್ರಿ ಮತ್ತು ವರ್ಧಂತಿ ಉತ್ಸವಗಳ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ರಂಗುರಂಗಿನ ಸಮವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವುದೇ ಈ ಪಡೆಯಾಳುಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಮಹತ್ವದ ಕಾಯಕ. ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರ ಕಲಿತ ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಕಿಡಿಗೇಡಿಗಳು– ಗಡಿಯಾಚೆಯ ಜನರು "ನಮಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬೇಕೆಂದು ನಡೆಸುವ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಕೇಳಿ "ನಮಗೂ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಆಡಳಿತಬೇಕು" ಎಂದು ರಂಪಾಟವನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದರೆ ಅವರ ಕೆನ್ನೆಗೆರಡು ತಟ್ಟಿ, ಅವರ ಗಂಟಲಿನ ಸದ್ದನ್ನು ಅಡಗಿಸುವುದು ಅವರ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸ. ಒಂದು ಸರಕಾರ ನಡೆಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಇಲಾಖೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಮಂತಪುರದ ಮಹಾ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿವೆ. ರೆವೆನ್ಯು ಇಲಾಖೆಗಳ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿ ಸಮಂತಪುರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅದರಿಂದಾಚಿನ ತಾಲೂಕುಗಳಿಗೆ ಪಸರಿಸಿಲ್ಲ. ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು, ಸುಂದರವಾದ ಉದ್ಯಾನ, ಒಂದು ಭವ್ಯವಾದ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ ಇವೆಲ್ಲ ಆಧುನಿಕ ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಂತಪುರ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ನಗರದ ಮನೆಗಳು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿವೆ. ಡಾಮರು ಬಳಿದ ಅಗಲದ ಬೀದಿಗಳಿವೆ. ಆಡಳಿತದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ದಣಿದಾಗ ಮಹಾರಾಜರ ಬೇಸರ ಕಳೆಯಲು ವಿನೋದಗಳೇನಾದರು ಬೇಕಲ್ಲ, ಆ ಸಲುವಾಗಿ ಅವರು ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಕುದುರೆ ಜೂಜನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜ್ಯದವರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಹೊರಗಿನಿಂದಲೂ ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ತಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಜನರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಕುದುರೆ ಬಾಲಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ ಹಣವೆಲ್ಲ ಒಂದು ಪಾಲು ತೆರಿಗೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ ಬೊಕ್ಕಸವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಹಣ ಮಹಾರಾಜರ ಖಾಸಗಿ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ಮೀಸಲು. ಮೃಗಯಾ ವಿನೋದಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟ ಅರಣ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಜಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಡಾಮರು ಬಳಿದ ಅಂದವಾದ ರಸ್ತೆಗಳಿವೆ. ಜನರ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆಂದು ಊರಿಂದೂರಿಗೆ

ಮಾರ್ಗಗಳು ಹಳ್ಳ, ತಿಟ್ಟು, ಧೂಳು ತುಂಬಿದ ಒಡ್ಡರ ರಸ್ತೆಗಳೇ. ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಉಪಕರಣಗಳಿಂದ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾದ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿ ತಜ್ಞರಾದ ಹತ್ತಾರು ಮಂದಿ ಡಾಕ್ಟರರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಔಷಧಿಗಳೂ ಇವೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಿಲ್ಲ. ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಪೌಂಡರ್ ಮತ್ತು ಸೂಲಗಿತ್ತಿಯರೇ ಡಾಕ್ಟರ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆಂದು ಬಂದ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡಲು ಔಷಧಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಭವ್ಯ ಕಟ್ಟಡವುಳ್ಳ ಮತ್ತು ನುರಿತ ಬೋಧಕರಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹೈಸ್ಕೂಲೊಂದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆಗಳು ದನಗಳ ದೊಡ್ಡಿಯಂತಿವೆ. ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಇರಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಂತೂ ಶಾಲೆಗಳು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರು ಓದು ಕಲಿಯಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ: ಕಲಿತ ವಿದ್ಯೆ ಅವರನ್ನು ಕಿಡಿಗೇಡಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಮಹಾರಾಜರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ರಾಜಧಾನಿಯ ಐದು ಮೈಲುಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯ ನಡೆಸುವ ಮಾದರಿಯ ವ್ಯವಸಾಯ ಕ್ಷೇತ್ರವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ನೂತನ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಪರಿಣಾಮ ಆದರಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗೂ ತಲುಪಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳನ್ನು ನಾಡಿನ ಕೃಷಿಕರು ಅನುಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸರಕಾರದ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ಅನತಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟೆಯೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಅಗತ್ಯ ಬೀಳುವ ವಿದ್ಯುತ್ತನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇರುಳು ಹೊತ್ತು ರಾಜಧಾನಿ ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪಗಳಿಂದ ಯಕ್ಷಲೋಕದಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಿನುಗುತ್ತಿರುವುದು ಬುಡ್ಡಿ ದೀಪಗಳು.

ಆರು ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಪೊಲಿಟಿಕಲ್ ಏಜಂಟರು ಸಮಂತಪುರದ ಆಡಳಿತದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಶೀಲನೆ ನಡೆಸಿ ವೈಸರಾಯಿಗೆ ವರದಿ ಮಾಡಲೆಂದು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾರಾಜನ ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ದಿವಾನರನ್ನು ಕಂಡು ರಾಜ್ಯದ ಆಗುಹೋಗುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ನಡೆಸಿದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾರಾಜ ಅವರ ಸಲುವಾಗಿ ಭರ್ಜರಿ ಔತಣ ಕೂಟ, ನೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಆಗಮಿಸಬೇಕೆಂದು ನೆರೆಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲೆಕ್ಟರ್, ಪೋಲೀಸು ಸುಪರಿಂಡೆಂಟರು, ಜಿಲ್ಲಾ ಸರ್ಜನರು ಹೀಗೆ ಆಂಗ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಆಮಂತ್ರಣ ಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವರೆಲ್ಲ ಪತ್ನೀ ಸಮೇತರಾಗಿ ಆಗಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಔತಣ ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಪೊಲಿಟಿಕಲ್ ಏಜಂಟರಿಗೆ ಕಂಪನಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಆಂಗ್ಲ ನೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಊಟದ ಟೇಬಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಗಳಿಂದ ಆಮದು ಮಾಡಿದ ವಿಸ್ಕಿ-ಬ್ರಾಂದಿ, ಶೇಂಪೇಯಿನ್, ವೈನ್-ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಮಾದಕ ಪೇಯಗಳ ಹೊಳೆಯೇ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ನೃತ್ಯ ಕೂಟ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಂಡಾಗ ಬೆಳಗಿನ ಕೋಳಿ ಕೂಗಿರುತ್ತದೆ. ಮರುದಿನ ಬೇಟೆಯ ವಿನೋದ. ಅರಮನೆಯ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ

ಮಹಾರಾಜನ ಸಂಗಾತ ಕಾದಿಟ್ಟ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಮೃಗಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಅರಣ್ಯದ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳ ಪಡೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಭರ್ಜರಿ ಉಣಿಸು ತಿನಿಸುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಮಾದಕ ಪಾನೀಯಗಳಿಗೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಸಂಜೆಯಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅತಿಥಿಗಳು ಒಂದು ಜಿಂಕೆಯನ್ನೊ, ಚಿರತೆಯನ್ನೊ, ಕಾಡುಕೋಣವನ್ನೊ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾರಾಜ ವೈದಾಸನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಸೇರಿದವನಲ್ಲ. ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಡುವಾಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಅತಿಥಿಗೂ ಏನಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ಒಂದೆರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಒಡವೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಪೊಲಿಟಿಕಲ್ ಏಜೆಂಟನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಮೊತ್ತ ಐದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯದಲ್ಲ. ಈ ಉಡುಗೊರೆಯಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತನಾದ ಪೊಲಿಟಿಕಲ್ ಏಜೆಂಟ್ "ಸಮಂತಪುರದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶ ಪ್ರಾಯವಾದುದು. ಮಹಾರಾಜ ಪ್ರಗತಿಪರ ಮನೋಭಾವದವನು. ಪ್ರಜೆಗಳು ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಬದುಕಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ" ಎಂದು ವರದಿಯನ್ನು ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಸಮಂತಪುರದ ಪ್ರಜೆಗಳು ಹೇಗೆ ಇದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಸಾರ್ವಭೌಮ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಧಿಪತಿಯಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಭುತ್ವದ ವಿರುದ್ಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಆಸ್ಪದ ಇದೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯುವುದು! ಅದಕ್ಕೆ ಅನುವು ಕೊಡದಿರುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಮಹಾರಾಜ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆರಡು ಬಗೆಯುವವರ ಜತೆ ಬೆರೆಯದಿದ್ದರಾಯಿತು. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಬೇಕೆನ್ನುವವರಿಗೆ ಆಸರೆ ಕೊಡದಿದ್ದರಾಯಿತು. ಬಾಕಿಯುಳಿದ ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ಏನನ್ನಾದರು ಮಾಡಬಹುದು ಎಂದು ಹಗ್ಗವನ್ನು ಸಡಿಲ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಮಹಾರಾಜ ಬೆಂಕಿಯನ್ನುಗುಳುವವರಿಗೆ ಆಸರೆಯನ್ನು ಕೊಡುವಷ್ಟು ಮಂದಬುದ್ಧಿಯವನಲ್ಲ. ಅವನು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದ ದೇಶಕ್ಕಾದ ಮಹೋಪಕಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದ ಅಂತಃಕಲಹ, ಪಿಂಡಾರಿಯವರ ಹಾವಳಿ–ಹೀಗೆ ನೂರೆಂಟು ಕೋಟಲೆಗಳಿಂದ ಬರ್ಬರ ಸ್ಥಿತಿಗಿಳಿದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಿದ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಅವರಲ್ಲವೆ. ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಮಿಸದ ಮಹಾಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೊಡೆಯರವರು. ಅವರ ಕೃಪೆಯ ನೆರಳು ತನ್ನ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲಿರುವ ತನಕ ತನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನ ಸುಭದ್ರವಾದುದು ಎಂಬುದನ್ನರಿತಿದ್ದ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ೧೯೩೦—೩೧ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನುಭಂಗ ಚಳುವಳಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಮುಂದಾಳುಗಳು ಸಮಂತಪುರ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಧನಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಚಳುವಳಿಗೆ ಕುಮ್ಮಕ್ಕು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸಂಗತಿ ಮಹಾರಾಜನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಾಗ–ಅವನು ತನ್ನ ಪೋಲೀಸು ಪಡೆಯಿಂದ ಹೊಡೆಸಿ ನೆರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಂಗ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ವಶಕ್ಕೊಪ್ಪಿಸಿ ತನ್ನ ರಾಜಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ. ಪೊಲಿಟಿಕಲ್ ಏಜಂಟನ

ಪದದಿಯಿಂದ ಈ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದ ವೈಸರಾಯರು, ಮಹಾರಾಜನ ರಾಜಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿ ಅಭಿನಂದನಾ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರು.

ಮಹಾರಾಜ ಹಳೆಯ ಪರಂಪರೆಯ ದೊಡ್ಡಿಯೊಳಗೆ ಬೆಳೆದವನಲ್ಲ. ಆತ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದು, ಆಧುನಿಕ ನಾಗರೀಕತೆಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ತಾನು ಹಿಂದೆ ಬೀಳಬಾರದೆಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಟ ಮೂರು ತಿಂಗಳನ್ನಾದರು ಲಂಡನ್, ಪೇರೀಸು ಮತ್ತು ಬರ್ಲಿನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಕೇಸಿನೊಗಳಲ್ಲಿ ಇರುಳುಗಳಲ್ಲಿ ಬುಗುರಿಯನ್ನಾಡಿ ಒಂದೊಂದು ಇರುಳು ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ ಹಣ ಹೋಯಿತೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಬೇಸರವಿಲ್ಲ. ಜೂಜೆಂಬುದು ಎಷ್ಟಾದರು ರಾಜಕ್ರೀಡೆ ನಳ, ಯುಧಿಷ್ಟಿರರು ಆ ಪರಂಪರೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಡಿದುಕೊಟ್ಟವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗರಲ್ಲವಾ?

ರಾಜಾ ಬಹು ವಲ್ಲಭಾ ಎಂಬುದು ಪ್ರಾಚೀನ ಉಕ್ತಿ. ಸಮಂತಪುರದ ಮಹಾರಾಜನು ಈ ನುಡಿಯನ್ನು ದಿಟಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಪಟ್ಟದ ಮಹಾರಾಣಿಯಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆ ನಾಲ್ವರು ರಾಣಿಯರಿದ್ದಾರೆ. ತನ್ನ ಚಲುವಿನಿಂದ ಮಹಾರಾಜನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸೆಳೆದ ತರುಣಿಯು ಬಡತನದ ಬವಣೆ ಕೊನೆಗೊಂಡಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಚಲುವಿಗೆ ರಾಜನ ಮಡಿಲೇ ಯೋಗ್ಯವಾದ ನೆಲೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಆತ ಬಲ್ಲ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಹಿಂದೆಗೆದವನಲ್ಲ.

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಧಂತಿ ಮತ್ತು ನವರಾತ್ರಿ ಎಂಬೆರಡು ಉತ್ಸವಗಳು ಬಹು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ನವರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜ ಒಂಭತ್ತು ದಿನವೂ ದೇವಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿಜಯ ದಶಮಿಯಂದು ಮಹಾರಾಜ ಪರಿವಾರ ಸಮೇತ ಕಾಳಿಕಾದೇವಿಯ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ, ದೇವಿಯ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ, ಕೈಯಾರೆ ಹನ್ನೆರಡು ಜೊತೆ ಟಗರುಗಳನ್ನು ಬಲಿಯಿತ್ತು ದೇವಿಯನ್ನು ಸುಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆತನು ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದು ಸುಗಂಧ ಜಲದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಪುನೀತನಾಗಿ–ವೈಭವೋಪೇತವಾದ ದರ್ಬಾರನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ದರ್ಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಉನ್ನತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಪ್ರಜಾಪ್ರಮುಖರು ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಪೊಲಿಟಿಕಲ್ ಏಜೆಂಟರು, ನೆರೆಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಂಗ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ವಿಶೇಷ ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿ ಆಹ್ವಾನಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮುಕುಟವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಮಹಾರಾಜ ದರ್ಬಾರಿನ ಪೋಷಾಕಿನಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿಯಿರುತ್ತಾಳೆ. ದರ್ಬಾರು ಪೋಷಾಕಿನಲ್ಲಿ ಬಂದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಮುಖರು ಮತ್ತು ಉನ್ನತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮಹಾರಾಜನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ತೆರಳಿ ಮಂಡಿಯೂರಿ ಮಣಿದು ನಜರನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಆಂಗ್ಲರು ಮಾತ್ರ ತಲೆಯನ್ನು ನಸುಬಾಗಿಸಿ, ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿ ಮಹಾರಾಜನ ಕೈ ಕುಲುಕಿ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ತಾವೊಪ್ಪಿಸಿದ ಕಾಣಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ, ಪೈಮುಟ್ಟಿ ನಾಲ್ಮಡಿ ಬೆಲೆಯ ಉಡುಗೊರೆಗಳು ಮಹಾರಾಜನ ಅಮೃತ ಹಸ್ತದಿಂದ ಲಭಿಸುತ್ತವೆ.

ದರ್ಬಾರು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಅಪರಾಹ್ನ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಮಹಾರಾಜನ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೊರಡುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮನ್ನಾಳುವ ದೊರೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸಾರ್ಥಕ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಬಂದ ಜನರು ರಾಜ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕಿಕ್ಕಿರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸಮವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸಿದ ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳ ಬೆಂಗಾವಲಿನಲ್ಲಿ ಅಲಂಕೃತ ಗಜವನ್ನೇರಿ ಬರುವ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಕಣ್ಣು ತುಂಬ ನೋಡುವುದೇ ಅವರಿಗೊಂದು ಹಬ್ಬ. ಅವರು ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಮರಳಿದಾಗ, ತಾವು ಕಂಡ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ವೈಭವವನ್ನು ಮಹಾರಾಜನ ಐಸಿರಿಯನ್ನು ಕತೆಗಟ್ಟಿ ಬಣ್ಣಿಸಿ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ.

ಆ ಇರುಳು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರಿ ಔತಣ ಕೂಟ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಬಿರ್ದೂಟಕ್ಕೆ ಆಂಗ್ಲ ಅತಿಥಿಗಳು ಪತ್ನೀ ಸಮೇತರಾಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ದೇಶೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸತಿ ದ್ವಯರಾಗಿ ಬರುವುದು ವಿರಳ. ಈ ಔತಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಣಿಯೊಬ್ಬಳ ಹೊರತು ಇತರ ರಾಣಿಯರು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಸ್ಕಿ, ಶೇಂಪೇನ್, ಜಿನ್, ಮೊದಲಾದ ವಿದೇಶೀಯ ಮದ್ಯಗಳ ಹೊಳೆಯೇ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ದೇಶೀಯ ಮತ್ತು ವಿದೇಶೀಯ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ನೂರಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿರುತ್ತವೆ. ಬಿಳಿಯ ಸಮವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸಿದ ಐವತ್ತಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಂದಿ ಪರಿಚಾರಕರು ಅತಿಥಿಗಳ ಸೇವೆಗೆ ಕೈಕಟ್ಟಿ ನಿಂತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅತಿಥಿಗಳು ಉಣ್ಣುತ್ತಿರುವಾಗ ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಂಡಿನವರು ಆಂಗ್ಲ ಸಂಗೀತ ವನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇರುಳು ಎಂಟು ತಾಸಿಗೆ ಆರಂಭವಾದ ಬಿರ್ದೂಟ ಹತ್ತು ತಾಸಾಗುವಾಗ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಅತಿಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಜ ನೃತ್ಯ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ತೆರಳುತ್ತಾರೆ. ಆರ್ಕೆಸ್ಟ್ರದವರು ವಿವಿಧ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆಂಗ್ಲ ನೃತ್ಯ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜನ ಕುಟುಂಬದ ತರುಣರು ಮತ್ತು ಆಂಗ್ಲ ಅತಿಥಿಗಳು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ದೇಶೀಯ ಅತಿಥಿಗಳು ದೂರ ಕುಳಿತು ಈ ನೃತ್ಯ ವಿಲಾಸವನ್ನು ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ತಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ನೃತ್ಯ ಕೂಟ ಮುಕ್ತಾಯ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದಾಗ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮರುದಿನ ಆಂಗ್ಲ ಅತಿಥಿಗಳು ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿ ವಿದಾಯ ಹೇಳಿ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ನವರಾತ್ರಿ ಉತ್ಸವ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮಳೆ ಬೆಳೆ ಗಳಾಗದುದರಿಂದ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲ. ಹಳ್ಳಿಯ ರೈತರು ತಿನ್ನಲು ಕಡ್ಡಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ದನಕರುಗಳನ್ನು ಮಾರಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅರಸುತ್ತ ನೆರೆಯ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಹೋದರು. ಸಂಸ್ಥಾನ ಬರಗಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಹಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಕ್ರಮವನ್ನೂ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ನವರಾತ್ರಿಯ ಉತ್ಸವ, ರಾಜ ದರ್ಬಾರು, ಔತಣಕೂಟ—ಇವುಗಳಿಗೆಂದು ರಾಜಭವನದಿಂದ

ಒಂದೆರೆಡು ಲಕ್ಷರೂಪಾಯಿಗಳು ವೆಚ್ಚವಾದವು. ನೆರೆಯ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತಿದ್ದ ವಾರಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದು "ಬರಗಾಲದ ಬವಣೆಯಿಂದ ರೈತರು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಅನ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಗೋಳುಕುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಊರುಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಸ್ಥಾನದ ದರ್ಬಾರು ನವರಾತ್ರಿಯ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆಂದು ಎರಡು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ದುಂದು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ.'' ಎಂದು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿತು. ಸಮಂತಪುರದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಈ ಸುದ್ದಿ ಹೇಗೋ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ವಾರ್ತಾ ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಯ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಆತ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ದಿವಾನರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದ. ದಿವಾನರು ತಾಲ್ಲೋಕು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಬರಗಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಬಂದ ವರದಿಗಳನ್ನು ಮೂಲೆಗೆಸೆದಿದ್ದರು. ಆಡಳಿತಕ್ಕೂ, ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅವರ ಆಲೋಚನೆ. ಅವರು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆಯ ವರದಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವುದು ಸಲ್ಲ- ಎಂದು ತಾಕೀತು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಈಗ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸುದ್ದಿ ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ ಅವರು ಗಾಬರಿಗೊಳಗಾದರು. ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ದುರಭಿಪ್ರಾಯ ಒಡಮೂಡಿದರೆ ಏನು ಗತಿಯೆಂದು ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾದರು. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಿಹಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಕೈಗೊಂಡ ಕೆಲಸಗಳ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನೊದಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಪೊಲಿಟಿಕಲ್ ಏಜೆಂಟರ ಪತ್ರವು ಬಂತು. ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ವಾರ್ತೆಯೇ ಪೊಲಿಟಿಕಲ್ ಏಜೆಂಟನ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಪ್ರಚೋದನೆ ಎಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಹೊಳೆಯದಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಷಯವನ್ನು ಮಹಾರಾಜನ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತರುವುದು ಲೇಸೆಂದು ಮಹಾರಾಜನ ಸಂದರ್ಶನ ಬೇಡಿದರು. ಮಹಾರಾಜ ದಿವಾನರನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಅವರು ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿದರು.

"ಅದಕ್ಕೇನು,—ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಾಮವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲ ಸುಭಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಇದ್ದಾರೆ." ಮಹಾರಾಜ ತುಟಿಯ ಮೇಲಿರಿಸಿದ ವಿದೇಶಿ ಸಿಗರೇಟನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಗುರ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ. "ದರ್ಬಾರಿನ ಹೆಸರು ಕೆಡಿಸಲು ಕುಹಕಿಗಳು ನಡೆಸಿದ ಅಪಪ್ರಚಾರ ಇದು ಅಂತ ಒಂದು ವರದಿಯನ್ನು ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿಬಿಡಿ."

"ಅದರೆ ಸನ್ನಿಧಾನ, ಒಂದೆರಡು ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲ ಉಂಟಲ್ಲ; ಆ ಪೊಲಿಟಿಕಲ್ ಏಜೆಂಟು ಕಾರ್ಲೆಸನು ಖದೀಮ. ನಾವು ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸುವ ರಿಪೋರ್ಟನ್ನು ನಂಬೋದಿಲ್ಲ. ತಪಾಸಣೆ ನಡೆಸೋಕೆ ಅಂತ ಬಂದರೆ ಎಡವಟ್ಟಾಗುತ್ತೆ."

"ಏನು ಮಾಡೋಣ, ಆಂಗ್ರೇಜ ವೈಸರಾಯರ ಮುಂದೆ ದರ್ಬಾರದ ಹೆಸರು ಕೆಡಬಾರದು....?"

"ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ನಾನೊಂದು ಉಪಾಯ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಲಾ ?"

"ಮಾಡಿ. ಅದಕ್ಕೇ ಅಲ್ಲ ನೀವು ಇರೋದು."

"ನೋಡಿ.—ದರ್ಬಾರದಿಂದ ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆಂತ ಒಂದು ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಬೇಕು. ಸನ್ನಿಧಾನದ ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಹಾರ ನಿಧಿಗೆ

ವಂತಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರಜಾಜನರಿಂದ ವಸೂಲಿ ನಡೆಸುವುದು. ಬರಗಾಲ ಬಂದ ತಾಲೋಕಿನಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಗಂಜಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುವುದು."

"ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು ಬರದ ಹಾಗೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ" ಮಹಾರಾಜ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದ.

"ಇನ್ನೊಂದು ಕೋರಿಕೆ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ."

"ದಿವಾನರು ಹೇಳಬಹುದು."

"ಗಂಜಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ತೆರೆದೊಡನೆಯೇ–ಸಂಸ್ಥಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಖ್ಯಾತಿ ತರುವ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆದ ಆ ಸಂಪಾದಕರನ್ನು–ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಖುದ್ದಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವಂತೆ ಆಹ್ವಾನಿಸುವುದು."

"ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಹೆಸರಿಗೆ ಮಸಿ ಹಚ್ಚಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಆ ಸಂಪಾದಕನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುವುದಾ?" ಮಹಾರಾಜ ವಿಸ್ಮಯ ಮತ್ತು ವಿರಸ ತುಂಬಿದ ದನಿಯೆತ್ತಿದ.

"ಹೌದು ಸನ್ನಿಧಾನ, ಆತ ಮುಂದೆ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಾನು. ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ಅವನು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಯಶೋದುಂದುಭಿಯನ್ನು ಮೊಳಗಿಸಿಯಾನು." ದಿವಾನರು ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣ ಹಾಸವೊಂದನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿದರು.

ದಿವಾನರು ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಹಾರದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಿರುಸಿನಿಂದ ಕೈಗೊಂಡರು. ಮಹಾರಾಜ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಒಡನೆ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿದ. ಮಹಾರಾಜನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗಬೇಕೆಂದು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಗಜೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಿನಂತಿಯೊಂದು ಹೊರಟಿತು. ಈ ವಿನಂತಿಯ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಸ್ವತಃ ದಿವಾನರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ರೆವೆನ್ಯೂ ಆಫೀಸರರು, ಅರಣ್ಯ ಖಾತೆಯ ಕನ್ಸರ್‌ವೇಟರರು–ಹೀಗೆ ಸರಕಾರದ ಮುಖ್ಯ–ಮುಖ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಓಡಾಡಿದರು. ಸಂಸ್ಥಾನದ ಶ್ರೀಮಂತರ, ಜಮೀನ್ದಾರರ, ವರ್ತಕರ ಮನೆ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ತಾಗಿದರು. ಒಂದು ವಾರದೊಳಗೆ ಐವತ್ತು ಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ವಸೂಲಿ ನಡೆಯಿತು. ದಿವಾನರು ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಹಾರ ಕಾರ್ಯಗಳ ಜನ, ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವನ್ನೇ ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಕ್ಷಾಮ ಪೀಡಿತ ತಾಲೂಕಿನ ಹನ್ನೆರಡು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಜಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ತೆರೆದರು. ನಿರುದ್ಯೋಗಿ ರೈತರಿಗೆ ಕೆರೆಗಳ ಅಗೆಯುವ–ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಸ್ವತಃ ಮಹರಾಜನೇ ಹಳ್ಳಿ–ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ "ಸರಕಾರದ ಬೊಕ್ಕಸ ಬರಿದಾದರು ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಬರಗಾಲದ ಬವಣೆಯಿಂದ ಒಂದು ಜೀವವಾದರೂ ನೊಂದುಕೊಳ್ಳದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಾರ ನಮ್ಮದು." ಎಂದು ಭರವಸೆಯನ್ನು ಸಂತ್ರಸ್ತರಿಗೆ ನೀಡಿದ.

ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಹಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ದುಂದುಭಿ ಸಂಪಾದಕರಿಗೂ ನೆರೆಹೊರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಇತರ ಪತ್ರಿಕಾ ಕರ್ತರಿಗೂ ಆಹ್ವಾನ ಹೋಯಿತು. ಹಿಂದೆಂದೂ ಸಮಂತಪುರ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಪಡೆದ ಭಾಗ್ಯ

ಪಡೆಯದಿದ್ದ ಪತ್ರಿಕಾ ಕರ್ತರು-ಆಮಂತ್ರಣವನ್ನು ಪಡೆದುಸಮಂತಪುರಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಬಂದರು. ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರ ಇಲಾಖೆಯ ಮುಖ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೇ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಪತ್ರಿಕಾಕರ್ತರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿ ಭವ್ಯವಾದ ಭವನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಉಳಕೊಂಡರು. ಅವರಿಗೆ ಓಡಾಡಲು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಎರಡು ಕಾರುಗಳನ್ನು ಮೀಸಲಾಗಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಅವರಿಗೆ ನೆರವಾಗಲು ಒಬ್ಬ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಿ, ಅವರು ಬರಗಾಲ ಪೀಡಿತ ತಾಲ್ಲೋಕು ತುಂಬಾ ಓಡಾಡಿದರು. ಸರಕಾರ ನಡೆಸುತಿದ್ದ ಗಂಜಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡರು. ನಿರ್ಗತಿಕರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಒದಗಿಸಲು ಕೈಗೊಂಡ ಪರಿಹಾರ ಕಾರ್ಯ್ಯಗಳನ್ನು, ಪರಾಂಬರಿಸಿದರು. ಒಂದು ಗಂಜಿ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜನೇ ಕೈಯಾರೆ ಸೌಟು ಹಿಡಿದು, ಬವಣೆಗೊಂಡವರಿಗೆ ಬಡಿಸುತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಪತ್ರಿಕಾ ಕರ್ತರು ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಕೆಮರಾಗಳನ್ನು ಸ್ವಿಚ್‌ಮಾಡಿ ಗಂಜಿ ಎರೆದು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾರಾಜನ ಭಾವಚಿತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಗಂಜಿ ಎರೆದು ಮುಗಿಸಿದ ಅನಂತರ ಮಹಾರಾಜ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರುತಂದುಕೊಂಡು ಕಳಕಳಿಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ "ಮಹಾರಾಜನೆಂದರೆ ಜನತೆಯ ಪ್ರಥಮ ಸೇವಕ. ನೊಂದವರ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ತೊಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ನಾವು ಮುಂದಾಗ ಬೇಡವಾ ?" ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ಪತ್ರಿಕಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಎರಡು ದಿವಸಗಳ ಪ್ರವಾಸ ಸಂಸ್ಥಾನ ಆಡಳಿಗಾರರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತು. ದಿವಾನರು ಪತ್ರಿಕಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಔತಣ ಕೂಟವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ "ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಸರಕಾರ ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು. ಸರಕಾರ ಪ್ರಜೆಗಳ ಕ್ಷೇಮ ಸಾಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಗೆ ಸದಾ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಶ್ರುತಪಡಿಸಿದರು. ಪ್ರಜೆಗಳ ಕಲ್ಯಾಣದ ಬಗ್ಗೆ ಸರಕಾರವು ಕೈಗೊಂಡ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯ ಪಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಕೋರಿದರು.

ಮರುದಿನ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಿಗಳನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ಪ್ರಚಾರ ಶಾಖೆಯ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಕೈಗೂ ಮೊಹರು ಮಾಡಿದ ಲಕ್ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟ. ದುಂದುಭಿಯ ಸಂಪಾದಕರು "ಏನದು?" ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

"ಬೇರೇನಲ್ಲ, ಮಹಾರಾಜರ ಮೆಚ್ಚುಗೆ!" ಎಂದು ತಗ್ಗಿದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಅಧಿಕಾರಿ.

ಮುಂದೊಂದು ವಾರದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಂತಪುರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಹಾರ ಕಾರ್ಯಗಳ ವಿಸ್ತೃತ ವರದಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರಜಾವತ್ಸಲನಾದ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಲೇಖನಗಳೇ. ಪತ್ರಿಕೆಗಳೆಲ್ಲ ಗಂಜಿಯನ್ನೆರೆದು ಕೊಡುವ ಮಹಾರಾಜನ ಭಾವ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮುಖಪುಟದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ "ಮಹಾರಾಜ ಪ್ರಜೆಗಳ ಪ್ರಥಮ ಸೇವಕ" ಎಂಬ ತಲೆಕಟ್ಟನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದವು.

"ಸನ್ನಿಧಾನ, ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿದ ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಡಿವಿಡೆಂಟು

ದೊರಕಿತು.” ದಿವಾನರು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ಭಾವಚಿತ್ರವನ್ನು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿದರು. “ಇನ್ನು ಅರೆವಾಸಿಯಷ್ಟು ಗಂಜಿಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಬೇಕು.”

*ಇಪ್ಪತ್ತೈದರ ಹರೆಯವನ್ನು ತಲುಪಿದ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಪದವಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾಗಿ ಹೊರ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಸಂಸ್ಥಾನದ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಶಾಖೆಯ ಉಪನಿರ್ದೇಶಕನಾಗಿ ನೇಮಕ ಹೊಂದಿದನೆಂಬುದು ಒಂದು ಸೋಜಿಗದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿ ತೋರಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಥಾನದ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ಅರಿತವರಿಗೆ ಇದು ಅಚ್ಚರಿಯ ಸಂಗತಿಯೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ತಂದೆಗೆ ದರ್ಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವ ಇತ್ತು. ಅವರು ಹಿಂದಿನ ಮಹಾರಾಜರ ಆಪ್ತ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾಗಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ನಿವೃತ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ದರ್ಬಾರವೇ ಶ್ರೀನಿವಾಸನಿಗೆ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಲು ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಆತ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗ. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಉನ್ನತ ಉದ್ಯೋಗಗಳೆಲ್ಲ ಹೊರಗಿನವರ ಪಾಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಸಂತುಷ್ಟಿ ರಾಜ್ಯದ ವಿದ್ಯಾವಂತರಲ್ಲಿ ಅಂಕುರಿಸತೊಡಗಿತ್ತು. ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಮಂದಿ ಸದಸ್ಯರಿರುವ ಪುಟ್ಟ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಸದಸ್ಯರು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದೆರಡು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಅಸಂತುಷ್ಟಿಯ ಬೇಗೆಗೆ ತಣ್ಣೀರೆರಚಲು ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು, ದರ್ಬಾರ ಹಿಂದೆಗೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಒಡಮೂಡಿಸಲು ಶ್ರೀನಿವಾಸನನ್ನು ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕನನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸುವುದು ಉಚಿತವೆಂದು ದಿವಾನರು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಸಲಹೆ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಹೊಸಬರನ್ನು ತಂದರೆ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಾಖೆಯ ಕುಂದು ಕೊರತೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಷತೆಗಳ ಸುಳಿವನ್ನು ಹೊರಗಿನವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಾರು ಎಂಬ ಅಂಜಿಕೆ ಬೇರೆ. ನಿರ್ದೇಶಕರು ಹಳೆಯ ಹುಲಿ. ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಸಂಬಳ, ಬತ್ಯ ಮತ್ತು ಮಾಮೂಲು ಈ ಅನುಕೂಲತ್ರಯಗಳ ಸಿದ್ಧಿಯಿಂದ ಅವರು ತೃಪ್ತರಾಗುವರು. ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ತಂದೆ ದಿವಾನರಿಗೆ ಬೇಕಾದವರು. ಅವರು ಮಹಾರಾಜನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದು, ತಾವು ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸನ್ನಿಧಾನದ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತಂದು, ತಮ್ಮ ಮಗನಿಗೆ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನೈಸಿಕೊಂಡರು. “ಆಗಲಿ, ನೋಡುವ. ದಿವಾನರಿಂದ ಸೂಚನೆ

* ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಂತಿದೆ. ಅದು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ‘ಸಂ’

ಬರಲಿ" ಎಂಬ ಭರವಸೆಯ ಉಕ್ತಿ ಮಹಾರಾಜನ ಕೊರಳಿಂದ ಹೊರಟಿತು. ದಿವಾನರಾವರೂ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಹೆಸರನ್ನೆ ಆ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿ ಮಹಾರಾಜನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಅವರ ಸೂಚನೆಗೆ ದೊರೆಯ ಅನುಮತಿಯ ಅಂಕಿತವೂ ಬಿತ್ತು.

ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಎಳೆಯ ಹರೆಯದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆಯಾದ. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಕರುಬುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಹತೆಯುಳ್ಳವನು ಅವನೊಬ್ಬನೆ. ದರ್ಬಾರದವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ದೊರೆ ಕೊನೆಗೂ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದನಲ್ಲ ಎಂಬ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯೇ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ಮುನ್ನ ದಿವಾನರನ್ನು ಕಾಣಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದ. ಅವರು ಅವನನ್ನು ಆದರದಿಂದಲೇ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡರು, ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿರುವರ ಬಗ್ಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿದ. ದಿವಾನರು "ಶ್ರೀನಿವಾಸ, ನೀನು ಹೊರಗಿನವನಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ತಂದೆ ನನಗೆ ಆಪ್ತರಾಗಿದ್ದವರು. ಅವರು ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆಯನ್ನು ನೆನೆದು ನಿನ್ನ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ವೈದ್ಯಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಾಖೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಈ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಜನ ತರಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಈಗ ನಮ್ಮ ಆಯ್ಕೆ ಆಸ್ಥಾನದವರಿಗೆಲ್ಲ ಸರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುದು ನಿನ್ನ ಕೆಲಸ" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

"ನೀವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞ. ನೀವು ಇಟ್ಟ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹೊಣೆ ನನ್ನದು."

"ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತಸಾಧನೆಯೇ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಸೇವೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡು."

"ಅದನ್ನು ನಾನೆಂದಿಗೂ ಮರೆಯೆನು" ಎಂದ ಶ್ರೀನಿವಾಸ.

ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಹಾಜರಾದ. ನಿರ್ದೇಶಕರು ದಿವಾನರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಅವನನ್ನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರು. ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಡಾ|| ಏಕಾಂಬರಯ್ಯ ನಲವತ್ತರ ಹರಯವನ್ನು ದಾಟಿದ ಕಪ್ಪಗಿನ ಕುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿ. ದೇಹವು ಸ್ಥೂಲವಾದುದು. ಅವರು ಶ್ರೀನಿವಾಸನಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಆಸನವನ್ನು ತೋರಿಸಿ "ಡಾಕ್ಟರ್ ಶ್ರೀನಿವಾಸ, ನಿಮಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ದೊರೆತುದು ಸಂತೋಷ. ನಿಮಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು." ಎಂದರು.

"ಎಲಾ, ಇವನಿಗೆ ಎರಡು ಮುಖಗಳಿವೆ". ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡ. "ಇವರು ಹೊರಗಿನವರನ್ನು ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದರೆಂದು ದಿವಾನರೇ ಹೇಳಿದರೂ ಈಗ ನನ್ನನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. "ಡಾ|| ಶ್ರೀನಿವಾಸ" ಡಾ|| ಏಕಾಂಬರಯ್ಯ ಮಾತು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. "ನಾನು ಈ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಹೊರಗಿನವರನ್ನು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿದುದು ನಿಜ. ಎಸ್. ನಿರ್ದೇಶಕನ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅನುಭವ ಅಗತ್ಯ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ಥಳೀಯರ ಮೇಲಿನ ದ್ವೇಷದಿಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಸಲಹೆಗೆ ಮೇಲಿನವರು ಅಪಾರ್ಥ ಕಲ್ಪಿಸಿದರು.

ನೀವಾದರೋ ಇದೇ ರಾಜ್ಯದವರು. ನೀವು ತಮ್ಮ ಜನಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ದುಡಿಯ ಬಲ್ಲಿರಿ ಎಂದು ಮೇಲಿನವರು ಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಸಂತೋಷ, ನೀವು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ನಿಮ್ಮಿಂದ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿತವಾಗಲಿ":

ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ಡಾ|| ಏಕಾಂಬರಯ್ಯನ ಮೋರೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ. ಅವನ ವಚನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಏನಾದರೂ ಬೆರೆತಿದೆಯೆ ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ಆತನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ಮೊಗದಲ್ಲಿ ಏನು ಛಾಯೆಯೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವನು "ಸರ್, ತಾವು ಹಿರಿಯರು. ತಾವು ದಾರಿ ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ನಾನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಅನನುಭವಿಕನೆಂಬುದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ." ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

"ಶ್ರೀನಿವಾಸ, ಅನುಭವ, ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇವು ಯಾವುವೂ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬಾರವು." ಡಾ|| ಏಕಾಂಬರಯ್ಯನ ನೋವು ತಿರಸ್ಕಾರಗಳು ತುಂಬಿದ ಅವರ ದನಿಕೊರಳಿಂದ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿತು. ವಿಸ್ಮಯ ಭರಿತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವನು ಡಾ|| ಏಕಾಂಬರಯ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿ "ಇದೇನು ಸಾರ್" ಎಂದು ಉದ್ಗಾರವೆತ್ತಿದ.

"ಶ್ರೀನಿವಾಸ್, ನೀವು ತರುಣರು. ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಾಲೇಜಿನಿಂದ ಹೊರಬರುವಾಗ ಏನೋ ಸುಂದರ ಸ್ವಪ್ನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೀರ." ಡಾ|| ಏಕಾಂಬರಯ್ಯ ಸಿಗರೇಟೊಂದನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ, ಸಿಗರೇಟು ಪ್ಯಾಕೆಟ್ಟು ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಕಡೆಗೆ ಚಾಚಿದರು. ಅವನು "ಕ್ಷಮಿಸಿ ಸಾರ್, ನಾನು ಸಿಗರೇಟು ಸೇದೋದಿಲ್ಲ" ಎಂದ ಅವರು ಒಂದು ದಮ್ಮು ಹೊಗೆಯನ್ನೆಳೆದು "ನೀವು ಆರು ತಿಂಗಳೊ, ಒಂದು ವರ್ಷವೊ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಾಗ ತಿಳಿಯುತ್ತೆ. ನೀವು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಕನಸೆಲ್ಲ ಗಾಳಿಗೋಪುರವೆಂದು" ಭಾರವಾದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಉಸುರಿದರು. ಅವರ ಎದೆಯ ಆಳದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ನೋವು ಅಡಗಿದೆಯೆಂದು ಶ್ರೀನಿವಾಸನಿಗೆ ವಿದಿತವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅವರು ಅದೇನೆಂದು ತಿಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸದೆ ಮೌನವನ್ನು ತಳೆದರು. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ತನ್ನ ಪೀಠದಿಂದೆದ್ದು "ತಾವು ನಾನು ನಿರ್ವಹಿಸ ಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತೀರಾ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

"ಒಳ್ಳೆಯದು ಆಫೀಸು ಮೇನೇಜರು ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ನಿಮಗೇನಾದರೂ ತೊಂದರೆಯಾದಾಗ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬನ್ನಿ. ಸಂಕೋಚ ಪಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ" ಎಂದು ಡಾ|| ಏಕಾಂಬರಯ್ಯ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಕೈ ಕುಲುಕಿ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟರು.

ಡಾ|| ಅಯ್ಯನವರ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಜವಾನ ಶ್ರೀನಿವಾಸನನ್ನು ಮೇನೇಜರರ ಬಳಿಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋದ. ಮೇನೇಜರರು ಆತನು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೋಣೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಆತನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳೇನೆಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ. ಕೆಲಸಗಳೇನೂ ಕಷ್ಟವಾದುದಲ್ಲ. ವಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕೇಂದ್ರ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಮೂರು ದಿನ ತಾಲೂಕುಗಳ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುವುದು, ಇನ್ನೆರಡು ದಿನ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ. ಅವನಿಗೆ ನೆರವಾಗಲು ಮೂರೊ–ನಾಲ್ಕೊ ಮಂದಿ ನೌಕರರು ಬೇರೆ ಇದ್ದರು. ಮೇನೇಜರು ಅವನಿಗೆ ಈ ಹೊಸ

ಅಧಿಕಾರಿಯ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಬಂದು ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮೇಜದ ಮೇಲಿದ್ದ ಒಂದೆರಡು ಫೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣೋಡಿಸಿದ. ಹಿಂದಿನ ಉಪ ನಿರ್ದೇಶಕರು ರಾಜಿನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಅವು ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದಿದ್ದವು. ಮ್ಯಾನೇಜರ್ "ಸಾರ್, ಇವು ಬಹಳದಿನಗಳಿಂದ ಹಾಗೆಯೆ ಉಳಿದಿವೆ. ಇದನ್ನು ಬೇಗ ಬಗೆಹರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದ.

"ಬಗೆ ಹರಿಸುವುದು ಹೇಗೆ?"

"ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಫೈಲಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಆಫೀಸು ಗುಮಾಸ್ತ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆದಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನೀವು ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರಾಯಿತು."

ವೈದ್ಯಕೀಯ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಫೈಲುಗಳವು. ಗುಮಾಸ್ತನೊಬ್ಬನ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ನಂಬಿ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರೆ ಹೇಗಾದೀತು ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಅವನನ್ನು ಕಾಡದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮ್ಯಾನೇಜರರು ಅವನಲ್ಲಿ ಉದಿಸಿದ ಅನುಮಾನವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದ. ಅವನು "ನೀವೇನೂ ಗಾಬರಿಗೊಳ್ಳುವುದು ಬೇಡ ಸಾರ್, ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ಹೀಗಾಗುತ್ತೆ. ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ರೂಢಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತೆ" ಎಂದು ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿದ.

ಶ್ರೀನಿವಾಸ ತನ್ನ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ ಹತ್ತೆಂಟು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆಫೀಸಿನ ರೂಢಿಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವನಿಗೆ ಕಷ್ಟವೇ ಆಯಿತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ಅವನು ಶಾಲೆಯ ಪುಟ್ಟ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಂತೆ ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಕಲಿಯಬೇಕಾಯಿತು. ತನ್ನ ವೃತ್ತೀಯ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪರಿಣತಿಗಳು ಜನರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬೀಳದೆ ಫೈಲುಗಳ ಮರಳು ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಗಿ ಹೋಗುವುದೇನೊ ಎಂದು ಆತನಿಗೆ ಅನಿಸದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅವನು ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮೊದಲ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ನಾಲ್ಕಾರು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಬಂದ. ಅವುಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ಅವನನ್ನು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸಿತು. ಕೆಲವು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯರಿದ್ದರೆ ಔಷಧಿಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಂಪೌಂಡರೇ ವೈದ್ಯರ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತಿದ್ದರು. ಈ ಬಗೆಯ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು ಜನರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬೀಳುವುದರ ಬದಲು ಹಾನಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವನು ಬಲ್ಲ. ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಬಂದೊಡನೆಯೇ, ತಾನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿನ ಕುಂದು-ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಔಷಧಿಗಳ ಪೂರೈಕೆ ಮತ್ತು ವೈದ್ಯರ ನೇಮಕಾತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಸ್ತೃತ ವರದಿಯೊಂದನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗೆ ಬರೆದ. ಅವನು ಬರೆದ ವರದಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆಫೀಸನ ಮುಖ್ಯ ಗುಮಾಸ್ತ ಹುಳಿ ನಗೆಯನ್ನು ನಕ್ಕ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಚಕಿತನಾಗಿ "ಏಕೆ ನಗುತ್ತೀರ?" ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ.

"ಹಿಂದೆ ಇದ್ದವರೂ ಹೀಗೆಯೇ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ರಿಪೋರ್ಟುಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸುತಿದ್ದರು ಸಾರ್."

"ಮೇಲಿನವರು ರಿಪೋರ್ಟಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸೂಕ್ತ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವ?"

"ಅವರು ತಾವು ಕಳುಹಿದ ಸಲಹೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹತ್ತೆಂಟು ನೆನಪೋಲೆಗಳನ್ನು ಬರೆದರೂ, ಉತ್ತರವೇ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಅವರು ಬೇಸತ್ತು ನನ್ನ ಸಲಹೆ-ಸೂಚನೆಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆಕೊಡದ ಸರಕಾರದ ಸೇವೆಯೇ ಬೇಡ ಎಂದು ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದು ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋದರು."

"ಇದೊಂದು ಹೊಸ ವಿಷಯ. ನಾನು ಕಳುಹಿಸಿದ ವರದಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡುವವರಿಲ್ಲವಾದರೆ ಕಳುಹಿಸುವುದು ಯಾಕೆ" ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ. "ಹಾಗಿದ್ದರೆ ವರದಿಯನ್ನು ಬರೆಯುವುದರಿಂದ ಆಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವಾದರು ಏನು?" ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಕೇಳಿದ.

"ಅದು ಸರಕಾರದ ಕಟ್ಟಳೆ ಸಾರ್. ತಿಂಗಳ ವರದಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸೋಕೆ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ತಡವಾದರೆ ಮೊದಲಿನವರು ಗುದ್ದುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವರದಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲೇಬೇಕು."

ಹೊರಗೆ ಸಮಂತಪುರ ಪ್ರಗತಿಪರ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲೊಂದು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದೆ. ಆ ಸಂಸ್ಥಾನ ಸಾಧಿಸಿದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೊರಗಿನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಓದಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಕಳೆದ ಒಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಾಧನೆಯೆಲ್ಲ ಟೊಳ್ಳು ಎಂಬುದು ಅವನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಈಗಿನ ಮುಖ್ಯ ಗುಮಾಸ್ತ ತಾನು ಶ್ರಮ ಪಟ್ಟು ತಯಾರಿಸಿದ ವರದಿಯನ್ನು ಮೇಲಿನವರು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳುತಿದ್ದಾನೆ.

"ನಾನು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ." ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಸೋಲನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೇಳಿದ; "ಅವರು ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡುವರು."

ಮುಖ್ಯ ಗುಮಾಸ್ತ ಪ್ರತಿ ಮಾತನ್ನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಿರುನಗೆಯನ್ನು ಬೀರಿದ.

ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಬರೆದ ವರದಿ ಮೇಲಿನವರಿಗೆ ಹೋಯಿತು. ವರದಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದರೂ ಮೇಲಿನವರಿಂದ ಯಾವ ಉತ್ತರವೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಕಳುಹಿದ ಸಲಹೆಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಗುಮಾಸ್ತನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಎರಡು ನೆನಪಿನೋಲೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿದ. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ನಿರ್ದೇಶಕರನ್ನು ಕಂಡ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಸೂಚಿಸಿದ ಸಲಹೆಗಳು ಸರಕಾರದ ಅವಗಾಹನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಲಾಗಿದೆಯೆಂದು ಎರಡು ಸಾಲುಗಳುಳ್ಳ ಉತ್ತರವೊಂದು ಬಂದಿತು. ಅವನು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ-ಅವುಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿ-ಅವುಗಳಿಂದ ಜನರು ಪ್ರಯೋಜನ ಹೊಂದುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪ

ತೊಟ್ಟಿದ್ದ. ಈಗ ತಾನು ಕಳುಹಿಸಿದ ವಿಸ್ತೃತ ವರದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಬಾರದುದರಿಂದ ಅವನು ನಿರಾಶೆಗೊಂಡ. ಹಿಂದಿದ್ದ ನಿರ್ದೇಶಕ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸೋಲನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಜುಗುಪ್ಸೆಗೊಂಡು ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ರಾಜಿನಾಮೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ಆತ ಹೊರಗಿನವನು. ತಾನು ಈ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದವನು. ಸಂಸ್ಥಾನದ ಜನರ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯುವುದು ಅಗತ್ಯವೆಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅವನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಸೋಲನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧ ವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಡಾ॥ ಏಕಾಂಬರಯ್ಯನವರನ್ನು ಕಾಣಲು ಹೋದಾಗ ತಾನು ಸೂಚಿಸಿದ ಸಲಹೆ–ಸೂಚನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ. ಡಾ॥ ಅಯ್ಯ ಸಿಗರೇಟು ಹೊಗೆಯನ್ನುಗುಳಿ ನಿಸ್ಸಾಹಯಕ ದನಿಯಲ್ಲಿ "ಶ್ರೀನಿವಾಸ, ನೀವು ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ನಾನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನೇರ್ಪಡಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ನನಗಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೇರ್ಪಡಿಸುತಿದ್ದೆ.'' ಎಂಬ ಉದ್ಗಾರವೆತ್ತಿದರು.

"ನೀವೇ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಹೇಗೆ ಸಾರ್" ಶ್ರೀನಿವಾಸ ವಿಸ್ಮಯ ದನಿಯನ್ನೆತ್ತಿದ. "ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರ ದರ್ಬಾರದ ಕೈಯೊಳಗಿದೆ. ನನ್ನ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳಿಗೆ ಅವರು ಮಾನ್ಯತೆ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸಲು ನಾನು ಹೇಳಿದಾಗ ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಹಣವೆಲ್ಲಿಂದ ತರುವುದು ಎಂದು ಅವರೂ ನನ್ನನ್ನೇ ತಿವಿಯುತ್ತಾರೆ."

"ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಉದ್ಯೋಗದಿಂದ ದೊರಕುವ ಪ್ರಯೋಜನವಾದರೂ ಏನು?"

"ಸಂಸ್ಥಾನ ಆಧುನಿಕ ಆಡಳಿತ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ತೋರಿಸಲು" ಡಾ॥ ಅಯ್ಯ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಬಿಡುತ್ತ ನಕ್ಕರು. "ಶ್ರೀನಿವಾಸ, ನೀವು ಹೊಸಬರು. ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿಮಗೆ ಕಷ್ಟವಾದೀತು. ಹಿಂದೆ ನಾನು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಾಗ ತೊಳಲಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಮಾಡುತಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಬೇಗುದಿಗೊಂಡಿದ್ದೆ. ಈಗ ಆ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ತೊಳಲಾಟವನ್ನು ಗೆದ್ದಿದ್ದೇನೆ."

"ಆದರೆ ನಾನು ಪಡೆಯುವ ಸಂಬಳಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಾದರೂ ಸಿಗಬೇಕಲ್ಲ."

"ಶ್ರೀನಿವಾಸ ನೀವಿನ್ನೂ ಹುಡುಗರು." ಡಾ॥ ಅಯ್ಯನವರು ನಕ್ಕರು. "ಆದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕಳವಳವಾಗುವುದು ಸಹಜ. ನೋಡಿ, ನಾನು ಮನಸ್ಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಕೊಂದು ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಸಂಸ್ಥಾನದ ನೌಕರನಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಬಾಳಲಾರಿರಿ. ನೀವು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳನ್ನು, ದವಖಾನೆಗಳನ್ನು

ಸಂದರ್ಶಿಸಿ, ವಿಸ್ತೃತವಾದ ವರದಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ ; ಸಲಹೆಗಳು ಪುಷ್ಕಲವಾಗಿರಲಿ. ನಿಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಮುಗೀತೆಂದು ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಇರಿ."

ಡಾಕ್ಟರ್ ಅಯ್ಯನವರ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯವಿದೆಯೇ ಎಂದು ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಹೊಗವೆತ್ತಿ ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ. ಅವರ ನೇತ್ರಗಳನ್ನು ಕವಿದ ವ್ಯಥೆಯ ಮಂಜು ಅವನಿಗೆ ಕಾಣಿಸದೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ತಾನು ಪಟ್ಟುಕೊಂಡ ಕನಸು ಹುಡಿಯಾದುದರಿಂದ ಅಂತರಂಗದ ತುಮುಲವನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಲಾಗದೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಆಡಿದ್ದಾರೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿದ.

ತನ್ನ ಕನಸಿನ ದೋಣಿಯೂ ಬಂಡೆಯೊಂದಕ್ಕಪ್ಪಳಿಸಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಈ ವಿಚಾರ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಗ ಅವನ ಎದೆ ವಿಹ್ವಲತೆಯಿಂದ ತುಡಿದುಕೊಂಡಿತು.

ಡಾ| ಅಯ್ಯ ಅಂದುದು ದಿಟವಾಯಿತು. ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಕಳೆದರೂ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಕಳುಹಿಸಿದ ವರದಿಯ ಬಗ್ಗೆ ದಿವಾನರ ಕಚೇರಿಯಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ದಿವಾನರು ತಮ್ಮ ಬಂಗ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಉಪಾಹಾರ ಕೂಟಕ್ಕೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದರು. ಅವರು ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಕೈ ಕುಲುಕಿ ಬೆನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿ : "ಡಾ| ಶ್ರೀನಿವಾಸ, ಹೇಗಿದ್ದೀರಿ? ನೋಡಿ, ನೀವು ಕಳುಹಿಸಿದ ವರದಿಗಳ ಮೇಲೆಲ್ಲ ನಾನು ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದೆ. ನೀವು ಚಲೋ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಾ." ಎಂದು ಆತನನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿದರು.

"ನಾನು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಕೆಲವು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿದ್ದೆ.'' ತಗ್ಗಿದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯವನ್ನು ಎತ್ತಿದ.

"ಉತ್ತಮ ಸೂಚನೆಗಳು, ಆದರೆ ನೋಡ್ರಿ, ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಂದ್ರ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯೇ ನುಂಗಿ ಹಾಕುತ್ತಿದೆ. ಬಡ್ಜೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಣವಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಿಸ್ಸಹಾಯಕ.'' ನಕ್ಕಾರುಲಿದ ದಿವಾನರು ಬೇರೊಬ್ಬ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಲು ಹೋದರು.

ಬಡ್ಜೆಟ್ಟನಲ್ಲಿ ಹಣವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಗ್ರಾಮಾಂತರದ ಜನರು ರೋಗಗ್ರಸ್ತರಾಗಿ ನರಳಿ ನರಳಿ ಸಾಯಬೇಕು.

ರೋಗಿ ಮಂಪರಿಗೊಳಗಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಎಥೆಲ್ ಮಂಚದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ರೋಗಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಅವಳ ದಣಿದ ಜೀವ ಜಾಗೃತಿ–ನಿದ್ದೆ ಇವೆರಡರ ನಡುವಿನ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತದೆ. ಆ ರೋಗಿ ಕಾಣದ ಕೈಯನ್ನು ಚಾಚಿ, ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿನ ತೂಬನ್ನು ತೆರೆದಿದ್ದಾನೆ. ತೂಬಿನಿಂದ ಜಿಗಿದು ಸಿಡಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಸ್ವಚ್ಛ ಶುಭ್ರ ಸಲಿಲವಲ್ಲ. ನೀರ್ಪನಿಗಳನ್ನು ಬೆಳಕಿನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮುತ್ತಿಟ್ಟು ಸುಂದರ ಮಳೆಬಿಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಸವೆಯುತ್ತಲೂ ಇಲ್ಲ. ತೂಬಿನೊಳಗಿನಿಂದ ಹೊರಹರಿದು ದುಮುಕುತ್ತಿರುವುದು ಕದಡಿ ಬಗ್ಗಡವಾದ ಕೆಸರು ನೀರು. ಆ ನೀರೆಲ್ಲ ಹರಿದು ಹೊರ ಹರಿದು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಕೊಳ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗುವುದೇನೋ? ಕೊಳದೊಳಗೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ತಿಳಿನೀರು

ತುಂಬಿ, ಮೂಡಲಲಿ ಉದಿಸಿ ಬಂದ ನೇಸರನ್ನು ತನ್ನ ಎದೆಯೊಳಗೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವುದೇನೋ! ಆದರೆ ತೆರೆದ ತೂಬಿಗೆ ಬಿರುಡೆಯನ್ನು ಜಡಿಯುವ ಕೈಯಾರದು?

"ನಿನಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲವಾ?" ಎಂಬ ದನಿಯೊಂದು ಕೇಳಿಸಿತು.

"ಯಾರು ನನ್ನ ಮಾತಾಡಿಸುವರು?"

"ನನ್ನ ಗುರುತಿಲ್ಲವಾ? ನೂರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಲ ಬೈಬಲು ಓದಿದ್ದಿ."

"ನನಗೆ ಗುರುತಾಗಲೊಲ್ಲದು. ನೀನು ಯಾರೆಂದು ಹೇಳು?"

"ನಾನು ಮಗ್ದಲದ ಮರಿಯಾ."

ಎಥೆಲ್ ಅದೊಂದು ಮಂತ್ರವೆಂಬಂತೆ ಮಗ್ದಲದ ಮರಿಯಳ ಹೆಸರನ್ನು ನಾಲಿಗೆ ತುದಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು ನಾಲ್ಕಾರು ಸಲ ಉಚ್ಚರಿಸಿದಳು. ಬೈಬಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಆಕೆಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಹತ್ತೆಂಟು ಸಲ ಓದಿದ್ದಾಳೆ. ಆ ಕಥೆ ಅವಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದುದು. ಫರಿಸಾಯರು ಆಕೆ ಹಾದರ ಮಾಡಿದಳೆಂಬ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನೊಗೆದು ಕೊಲ್ಲಲು ತಯಾರಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಕರುಣಾಳು ಯೇಸುಸ್ವಾಮಿ "ಸಹಜ. ಆಕೆಯ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಬೇಕಾದುದು ನ್ಯಾಯ, ಆದರೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪಾಪ ಮಾಡದವನು ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲೊಗೆಯಲಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಹಿಂಸಾಭಾವ ಎಂದು ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡ ನೂರಾರು ಕೈಗಳು ಹಿಂದೆ ಸರಿದುವು. ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಲ್ಲುಗಳು ಉದುರಿದವು. ಯೇಸು ಸ್ವಾಮಿಯ ಒಂದು ನುಡಿ ಅವಳನ್ನು ಮೃತ್ಯುವಿನ ಕೈಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿತು. ಸ್ವಾಮಿ ಕರುಣೆಯ ಬೆಳಕು ಆಕೆಯ ಪಾಪವನ್ನು ಸುಟ್ಟಿತು. ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಮೃತ ಹರ್ಷವನ್ನು ಕರೆದು ಮರಳಿ ಚಿಗುರಿಸಿತು.

"ಮರಿಯಾ, ಸ್ವಾಮಿಯ ಕರುಣೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಉದ್ಧಾರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡೆ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಅಭಯ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆಗಳ ಕೈಯನ್ನು ಚಾಚಲು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ಹೇಳು."

"ನೀನು ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಆತನ ಕರುಣೆ ಅಮರವಾದುದು. ಆತ ಶಿಲುಬೆಯನ್ನೇರಿ, ತನ್ನ ನೆತ್ತರನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿ ಮಾನವರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ತೊಳೆದ."

ಮೈಯ ನೆತ್ತರಿನಿಂದ ಪಾಪ ತೊಳೆಯುವುದು! ಎಥೆಲಳ ಮೈಯ ನರನಾಡಿಗಳು ಜುಮ್ಮೆಂದವು. ಈತನೂ ತನ್ನ ಎದೆಯ ನೆತ್ತರನ್ನು ಬಸಿದಿದ್ದಾನೆ. ಯಾರ ಪಾಪವನ್ನು ತೊಳೆಯಲು! ಅವಳು ಉದ್ವಿಗ್ನ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ "ಮರಿಯಾ, ಮರಿಯಾ" ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು ಮರಿಯ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ.

"ಏನು ಸಿಸ್ಟರ್ ಕನಸನ್ನು ಕಂಡಿರಾ?" ಎಂಬ ದನಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಎಥೆಲ್ ಮುಚ್ಚಿದ ಎವೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಕಣ್ಣಗಲಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ಹಗಲಿನ ಪಾಳಿಯ ದಾದಿ ಬಂದು ಅವಳನ್ನೆಚ್ಚರಿಸಿದಳು.

"ಸಾರಿ ಸಿಸ್ಟರ್" ಎಥೆಲ್ ಕುರ್ಚಿಯಿಂದೇಳುತ್ತಾ ನುಡಿದಳು. ರಾತ್ರಿ ಎಮರ್ಜೆನ್ಸಿ ಆಪರೇಶನ್ ಇತ್ತು. ದಣಿವಿನಿಂದ ಮಂಪರು ಕವಿಯಿತು.

" ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತಗೊಳ್ಳಿ. "

ಎಥೆಲ್ ರೋಗಿಯ ಕೈ ಹಿಡಿದು ನಾಡಿ ಬಡಿತವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಳು. ಸ್ಪಂದನ ಈಗ ಸ್ಥಿಮಿತಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಜ್ವರ ಮಾಪಕವನ್ನು ಕಂಕುಳಲ್ಲಿಟ್ಟು ನೋಡಿದಳು. ನಸು ಜ್ವರ ಬಂದಿತ್ತು. ಅವಳು ದಾದಿಯನ್ನು ನೋಡಿ " ರೋಗಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಜಾಗ್ರತೆ ವಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಸರ್ಜನರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಒಂಭತ್ತು ಗಂಟೆಗೊಮ್ಮೆ ಗ್ಲುಕೋಸು ಸೆಲೈನನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಏನಾದರು ಹೆಚ್ಚು-ಕಡಿಮೆ ಕಂಡರೆ ಒಡನೆ ಸರ್ಜನರಿಗೆ ರಿಪೋರ್ಟು ಮಾಡು " ಎಂದಳು.

ನಾನೇನು ಪಳಗಿದ ದಾದಿಯಲ್ಲವಾ? ಇವಳಿಗಿಂತ ಎರಡು ವರ್ಷ ಹೆಚ್ಚು ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದೇನೆ. ರೋಗಿಗೆ ಏನೇನು ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಗೋಡೆಗೆ ತೂಗು ಹಾಕಿದ ಚಾರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಲ್ಲವಾ? ಹೊಸಬಳಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾಳಲ್ಲ- ಹಗಲ ಪಾಳಿಯ ದಾದಿ ಅಪ್ರಸನ್ನತೆ ತುಂಬಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಎಥೆಲಳನ್ನು ನೋಡಿದಳು.

ಎಥೆಲ್ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ ರೋಗಿಯನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ ವಾರ್ಡಿನಿಂದ ಭಾರವಾದ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದಳು. ದಣಿದ ದೇಹ ಮನಸ್ಸುಗಳೊಡನೆ-ಅವಳು ತನ್ನ ಬಿಡಾರದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟಳು. ಬಿಡಾರ ಅನತಿ ದೂರದಲ್ಲಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕು ಕೋಣೆಗಳುಳ್ಳ ಪುಟ್ಟ ಮನೆಯದು. ಅವಳು ಮನೆಯ ಮೆಟ್ಟಲೇರಿದಾಗ ವಿಕ್ಕಿ ಸಮ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಶಾಲೆಗೆ ಹೊರಡಲು ಅಣಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ತಾಯಿಯ ಮೋರೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೇ " ಮಮ್ಮಾ " ಎಂದು ಉದ್ಗಾರವೆತ್ತಿ ತಾಯಿಯ ಬಳಿ ಸುಳಿದ. ಅವನ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಆಕ್ಷೇಪದ ಛಾಯೆ ಇರುವುದನ್ನು ಅವಳು ಗುರುತಿಸದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು " ಏನು ನನ್ನ ಮುದ್ದೆ. ಪಾಠಗಳನ್ನು ಓದಿದೆಯ ? " ಎಂದು ನೆತ್ತಿಯನ್ನು ನೇವರಿಸಿದಳು.

" ಮಮ್ಮಿ, ಪಾಠಗಳನ್ನು ಓದದೆ ಇರುತ್ತೇನ? ನೀನು ಯಾಕೆ ರಾತ್ರಿಯ ಪಾಳಿಯ ಕೆಲಸ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ ಹೇಳು. "

" ನಾನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳೋದಾ? ಮೇಟ್ರನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಮಾಡ ಬೇಡವಾ? ಯಾಕೆ?

" ನಾನು ಆಟ ಮುಗಿಸಿ ಬರೋವೇಳೆಗೆ ನೀನು ಹೊರಟು ಹೋಗಿರುತ್ತಿ; ನೀನು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಿಂದ ಮರಳೋವಾಗ ಶಾಲೆಗೆ ಹೊರಡುವ ಹೊತ್ತಾಗಿರುತ್ತೆ. "

ಎಥೆಲಳ ಎದೆ ನೋವಿನಿಂದ ತುಡಿದು ಕೊಂಡಿತು. ಹದಿ ಹರಯಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಕಂದನ ಜೀವ ತಾಯಿಯ ಮಮತೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳ ಇನಿವಾಲನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿದೆ. ತಾನು ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಎರೆದು ಕೊಟ್ಟು ಕರುಳ ಕುಡಿಯನ್ನು ವಂಚಿಸು ತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಅಪರಾಧ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಜಾಗೃತವಾಯಿತು. ಅವಳು ಅದನ್ನು ಅದುಮಿ ಕತ್ತಲೆಯ ಮೂಲೆಗೆ ತಳ್ಳಲೆಂಬ ಎದೆಯ ಮೇಲೊಮ್ಮೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ ಭಾರವಾದ ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಹೊರಚೆಲ್ಲಿದಳು.

"ಮಮ್ಮಿ ಇವತ್ತು ನಿನಗೇನಾಗಿದೆ?" ವಿಕ್ಕಿ ತಾಯಿ ಕೈಹಿಡಿದು ಆಕೆಯ ಮೊಗವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಕೇಳಿದ.

"ಏನಾಗಿದೆ ವಿಕ್ಕಿ?"

"ನಿಂಗೆ ಗೊತ್ತಾಗೋದಿಲ್ವಾ? ನಿನ್ನ ಮೋರೆ ಬಿಳಚಿ ಹೋಗಿದೆ; ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಾಗಿದೆ."

ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜೀವವನ್ನು ಉಳಿಸಲೆಂದು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಪಣವೊಡ್ಡಿ ಅವಳು ನಡೆಸಿದ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಅವಳು ತನ್ನ ಮಗುವಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇಳ ಬಲ್ಲಳು?

"ಮಮ್ಮಿ, ನೋಡು, ನಂಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತ್ತು."

"ಯಾಕೆ ಮುದ್ದು?"

"ನಾನು ಆಟ ಮುಗಿಸಿ ಬರೋಕೆ ಮುಂಚೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದರೆ?"

"ಇಲ್ಲ ನನ್ನ ಮುದ್ದು, ನೀನು ಬಂದ ಮೇಲೆಯೇ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ."

ಎಥೆಲಳ ದಣಿದ ದೇಹ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳು ನಡುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಚಿನ ಮೇಲೆ ಕುಸಿದು ಎಡಗೈಯನ್ನೆತ್ತಿ ತನ್ನ ಹೆಗಲನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೀವಿಕೊಂಡಳು.

"ಮಮ್ಮಿ, ನಿಂಗೊಂದು ಕತೆ ಹೇಳಬೇಕೊಂತ ನೀನು ಬರೋದನ್ನ ಕಾಯುತಿದ್ದೆ ಗೊತ್ತಾ?"

"ಯಾವ ಕತೆ ವಿಕ್ಕಿ?"

"ಸತ್ಯಕಾಮನದು. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೇಷ್ಟ್ರು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಕತೆಯದು."

"ವಿಕ್ಕಿ, ನೀನು ಸಂಜೆ ಆ ಕತೇನ ಹೇಳುವಿಯಂತೆ. ಇಂದು ಎಂಟು ತಾಸಾಗದೆ ನಾನು ಬಿಡಾರದಿಂದ ಹೊರಡೋದಿಲ್ಲ."

"ಸಾಯಂಕಾಲ ಹಾಕಿ ಟೂರ್ನಮೆಂಟಿದೆ. ಅದು ಮುಗಿದೊಡನೆಯೇ ಬರುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಬರೋಕೆ ಮುಂಚೆ ಹೊರಟುಹೋದರೆ ನೋಡು."

"ಇಲ್ಲಾಂತ ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲ."

ಎಥೆಲಳ ದನಿ ಕೇಳಿ ಅಡುಗೆಯವಳು ನಡುಮನೆಗೆ ಬಂದಳು. ಅವಳು ತನ್ನ ಒದ್ದೆ ಕೈಯನ್ನು ಕೊರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಏಪ್ರಿನ್‌ಗೆ ಒರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ "ಅಕ್ಕ, ನಾನು ಮುಸುರೆ ಪಾತ್ರೆ ತೊಳೆಯುತಿದ್ದೆ. ನೀವು ಬಂದದ್ದು ತಿಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆಮ್ಲೆಟ್ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು ಮತ್ತು ರೊಟ್ಟಿ ಚೂರುಗಳನ್ನು ತರಲಾ?" ಎಂದು ಒಡತಿಯ ಮೊಗವನ್ನು ನೋಡಿದಳು.

"ಬೇಡ. ಬರೀ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕಾಫಿ ತಾ." ಎಥೆಲ್ ಆಕಳಿಸಿದಳು.

"ಮಮ್ಮಿ ಶಾಲೆಗೆ ಹೊತ್ತಾಯಿತು." ವಿಕ್ಕಿ ಹೆಗಲಿಗೆ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಂಚಿಯನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನುಡಿದ. "ನಾನು ಬರೊ ಮುನ್ನ ನೀನು ಹೋಗಕೂಡದು."

"ಆಗಲಿ ಮುದ್ದು, ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಸತ್ಯಕಾಮನ ಕತೇನ ಕೇಳಬೇಕಲ್ಲ. ನಾನು ನೀನು ಬರೋದನ್ನ ಕಾಯುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ."

ವಿಕ್ಕಿ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಬೂಟು ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ತಾಯಿಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ ಆಕೆಯ ಕೊರಳಿಗೆ ತೋಳು ಸುತ್ತಿ ತಂದು ಆಕೆಯ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಮುತ್ತು ಕೊಟ್ಟು "ಬೇಗ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ, ಟಾಟಾ ಮಮ್ಮಿ" ಎಂದು ವಿದಾಯ ಹೇಳಿದ.

"ಟಾ-ಟಾ ವಿಕ್ಕಿ" ಎಥೆಲ್ ಮಗನ ಹಾಲುಗೆನ್ನೆಯನ್ನು ಚುಂಬಿಸಿ ಆತನ ಬೆನ್ನನ್ನು ನೇವರಿಸಿದಳು.

ವಿಕ್ಕಿ ಹೊಸ್ತಿಲು ದಾಟಿ ಮೆಟ್ಟಲಿಳಿದು ಹೊರಟು ಹೋದ. ಆತನ ಬೂಟುಗಳ ಸಪ್ಪಳ ನಿಲ್ಲುವ ತನಕ ಅವಳು ಹಾಗೆಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಎರಡು ಹನಿಗಳುದುರಿದವು. ತಾನು ತೊಟ್ಟ ಗೌನಿನೊಳಗೆ ಕೈತೂರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ಕರವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದಳು. ವಿಕ್ಕಿ; ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಡಲಿನ ಅಲೆಗಳ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾದ ಅವಳನ್ನು ಮುಳುಗಲು ಬಿಡದೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದ ಚೆಂಡು ಆತ. ಆಕೆಯ ಹಳೆಯ ಬದುಕಿನೊಡನಿರುವ ಕೊಂಡಿ!

ಅಡುಗೆ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಅಡುಗೆಯ ಗ್ರೇಸಿ ಪಿಂಗಾಣಿ ಕಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಕಾಫಿಯನ್ನು ತಂದಿತ್ತಳು. ಎಥೆಲ್ ಕಪ್ಪನ್ನು ತುಟಿಯೆಡೆಗೆ ಒಯ್ದು ಗಟಗಟನೆ ಹೀರಿದಳು. ಗ್ರೇಸಿ ಒಡತಿಯ ಮೊಗವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ "ಕಾಫಿ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲವಾ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

"ಚೆನ್ನಾಗಿಯೆ ಇದೆ ಗ್ರೇಸಿ. ನೀನು ಕಾಫಿಯನ್ನು ಸೊಗಸಾಗಿಯೇ ಮಾಡಿದ್ದಿ." ಈ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಉದ್ಗಾರ ಗ್ರೇಸಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ತಂದಿತು.

ಕಾಫಿಯನ್ನು ಈಂಟಿ ಮುಗಿಸಿ ಎಥೆಲ್, ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಸ್ಟಾಂಡಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಸೀರೆ, ಲಂಗ, ಬ್ಲೌಸುಗಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ನೀರು ಮನೆಗೆ ಹೋದಳು. ತಾನು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡುವ ಸಮವಸ್ತ್ರ, ತುಂಡು ಕೈಯ ಬಿಳಿಯ ಗವುನು, ಬಿಳಿಯ ಕಾಲುಚೀಲ ಮತ್ತು ಬಿಳಿಯ ಶೂಗಳು ತನ್ನನ್ನು ಪರಕೀಯಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ; ತನ್ನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿಟ್ಟಿದೆಯೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ಸಾರಿ ಅವಳಿಗೆ ಅನಿಸಿದೆ. ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅದನ್ನು ಕಳಚಿದಾಗ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಮಾಧಾನ ತಲೆದೋರಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಗುರವೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಎಥೆಲ್ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಮಡಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೊಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವಳ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ "ಸಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರ ಶುಚಿಃ" ಎಂಬ ಉಕ್ತಿ ಮೊಳಗಿತು. ಅವಳು "ಸಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರ ಶುಚಿಃ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರೋಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾಲಿಗೆಯ ತುದಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡಳು. ಯಾರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಂತ್ರ ಅದು? ಅವಳಿಗೆ ನೆನಪಾಯಿತು-ಹಿಂದೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ತಂದೆ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಗೆ ಕುಳಿತಾಗ ಅದನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸ್ನಾನದಿಂದ ಬಹಿರಂಗವೇನೊ ಶುಚಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅಂತರಂಗ? ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಕೃಷ್ಣನ ಧ್ಯಾನದಿಂದ; ಪುಸ್ತಕ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಅಂಟಿದ ಕೊಳೆಯನ್ನು ತೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ತೊಳೆದರೂ ಎದೆಗೆ ಕಿಲುಬಿನಂತೆ ಅಂಟಿದ್ದ ಆ ಕಪ್ಪು ಕಲೆ ಹೋಗಲೊಲ್ಲದು.

ಮುಂಜಾನೆ ಎದ್ದೊಡನೆ ಸ್ನಾನ,–ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಾಳಿಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಸ್ನಾನ,–ಹೀಗೆ ದಿನಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮೂರು ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಗ್ರೇಸಿ ಬಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಹೊಸತರಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ಎಥೆಲಳ ಮಡಿಹಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಆದ ಆಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕೆ ಪಾರವಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಟ್ಟು "ಒಡತಿ, ನೀವು ದಿನಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮೂರು ಸಲ ಮಿಂದು ಮಡಿ, ಮೈಲಿಗೆಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಲ್ಲಾ !" ಎಂದು ಉದ್ಗಾರವನ್ನೆತ್ತಿದಳು.

ಹಿಂದೊಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣತಿಯಾಗಿದ್ದೆನೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಲು ಅವಳು ಎಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ "ಮರೆತರೂ ಮೈಗಂಟಿಕೊಂಡ ಸಂಸ್ಕಾರ ಕಳಚಲೊಲ್ಲದು. ಅದನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವುದರಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗರಿಯದಂತೆಯೇ ಆಕೆಯ ಜೀವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಂತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು.

ಎಥೆಲ್ ನೀರು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರ ಬಂದಳು. ಆಕೆಯ ಬಾಬ್ ಮಾಡಿದ ತುರುಬು ಹೆಗಲು ಮತ್ತು ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಅವಳು ತನ್ನ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕಳು. ಅಲ್ಲಿ ಕಿರು ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಮೇರಿ ತಾಯಿಯ ಮಡಿಲನ್ನೇರಿದ ಕ್ರಿಸ್ತನ ಒಂದಡಿ ಎತ್ತರದ ದಿವ್ಯ ಮನೋಹರ ಮೂರ್ತಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳು ಬೆಂಕಿ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಗೀರಿ ಮೇಣದ ಬತ್ತಿಗಳೆರಡನ್ನು ಕ್ರಿಸ್ತನ ಮುಂದಿರಿಸಿದಳು. ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ತನ್ನ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಶಿಲುಬೆಯ ಗುರುತು ಮಾಡಿ, ಕೊರಳಲ್ಲಿ ತೂಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಬೆಳ್ಳಿಯ ಶಿಲುಬೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು "Here my prayer, o Lord and let my cry come unto free. Hide not very face from me in the day when I am in trouble; indiue thy unto me. My heart is switten and veithered like grass; so that I forget to eat. ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದಳು. ಅವಳು ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷ ಕಾಲ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮಗ್ನಳಾಗಿದ್ದು ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಎದ್ದು ನಿಂತಳು. ಅವಳು ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆಕೆಯ ಸ್ಮೃತಿಯೊಳಗಿಂದ "ಅನನ್ಯಾಶ್ಚಿಂತಯಂತೋಮಾಂ ಯೇಜನಾಃ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ, ತೇಷಾಂ ನಿತ್ಯಾಭಿಯುಕ್ತಾನಂ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಂವಹಾಮ್ಯಹಂ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರ ಮೇಲೆದ್ದು ಬಂದು ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಳಗಿತು.

ಎಥೆಲ್ ಮೇಣದ ಬತ್ತಿಗಳ ಮಂದ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ಏಸುಕ್ರಿಸ್ತನ ದಿವ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಎವೆ ಮಿಟುಕಿಸದೆ ನಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ನಿಂತಳು. ಕ್ರಿಸ್ತನ ಮೂರ್ತಿ ಆಕೆಯಿಂದ ಮರೆಯಾಗಿ, ಆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬೆರಳುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಳಲನ್ನು ಹಿಡಿದ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಯಿತು. ಅವಳು ಕಳೆದ ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷಗಳಿಂದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದಳು. ಈ ಕೃಷ್ಣ ಕಣ್ಣು ಮಿಟುಕಿಸಿ "ನಾನೇನು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆ? ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ಮರೆತೆ?" ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

"ಛೀ ತುಂಟ–ಇಷ್ಟು ದಿನ ಕಾಡದ ನೀನು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಸುಳಿದು ನೀನೇಕೆ ಕಾಡುತ್ತಿ?" ಎಥೆಲ್ ವಿಹ್ವಲ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ನುಡಿದಳು. "ನನ್ನವರು ನನ್ನ ದೂರ ಸರಿಸಿದರು. ಕುಲಟೆಯೆಂದು ಜರೆದು ದೂಡಿದರು. ಮಗ್ದಲದ ಮರಿಯಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದ ಕ್ರಿಸ್ತ ಕೈಹಿಡಿದು ಎತ್ತಿದ."

"ಹುಚ್ಚಿ, ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ನೀನು ಕ್ರಿಸ್ತನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತಿದ್ದೆ."

ಎಥೆಲ್ ಮುಚ್ಚಿದ ಎವೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದಳು. ಈಗ ಅವಳಿಗೆ ಕೊಳಲ ಕೃಷ್ಣ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮೇರಿಮಾತೆಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿದ್ದ ಬಾಲ ಕ್ರಿಸ್ತ ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮುಗುಳ್ನಗುತಿದ್ದ.

ಸರ್ವ ದೇವ ನಮಸ್ಕಾರಃ ಶ್ರೀ ಕೇಶವಂ ಪ್ರತಿಗಚ್ಛತಿ!

ತನಗಿಂದು ಏನಾಯಿತು? ಇರುಳು ವೇಳೆ ತಂದೆ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುತಿದ್ದಾಗ ಹೇಳುತಿದ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತೋಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ನೆನಪಿನ ಕದಿರಗೂಡಿನಿಂದ ಹೊರ ಬಂದು ತನ್ನನ್ನು ತಿವಿಯುತ್ತಿವೆ.

ಗಾಸಿಗೊಂಡ ಎಥೆಲ್ ನಡುಮನೆಗೆ ಬಂದು ಕುರ್ಚಿಯೊಂದರ ಮೇಲೆ ಕುಸಿದಳು.

"ಒಡತಿ–ರೊಟ್ಟಿ ಆಮ್ಲೆಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೇ ತರಲಾ?" ಗ್ರೇಸಿ ಅಡುಗೆ ಕೋಣೆ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಇಣುಕಿ ನೋಡಿ ಕೇಳಿದಳು.

"ಯಾಕೊ ತುಂಬ ದಣಿವು ಗ್ರೇಸಿ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಾ"

ಗ್ರೇಸಿ ಪಿಂಗಾಣಿ ತಾಟಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಆಮ್ಲೆಟ್ಟು ಮತ್ತು ಎರಡು ರೊಟ್ಟಿ ಚೂರುಗಳನ್ನು ತಂದು ಎಥೆಲಳ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು. ಎಥೆಲ್ ಆಮ್ಲೆಟ್ಟನ್ನು ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಎತ್ತಿ ಬಾಯಿಗೊಯ್ದು ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕಡಿಯುತ್ತ ಯೋಚಿಸಿದಳು.

ಆಮ್ಲೆಟ್ಟ ಸವಿಗೆ ಅವಳ ನಾಲಿಗೆ ಒಗ್ಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಆಮ್ಲೆಟ್ಟು, ಕರಿದ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತಿಂದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತೊಳಸಿದಂತಾಗುತಿತ್ತು. ಒಂದೆರಡು ಸಲ ವಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಈಗ ಹಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅವಳು ಮಾಂಸಾಹಾರವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಮಾಂಸದ ಸಾರಿನ ಗಂಧ ಮೂಗಿಗೆ ಬಡಿದೊಡನೆಯೇ ಅವಳಿಗೆ ವಾಕರಿಕೆ ಆರಂಭವಾಗುತಿತ್ತು. ಹಿಂದೆ ತರಬೇತಿ ಹೊಂದುವ ದಾದಿಯರ ಹಾಸ್ಟೆಲಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವಳ ಜತೆಗಾತಿಯರು ಆಕೆ ಮಾಂಸಸಾರನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಮೂಗು ಮುರಿಯುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ "ಎಥೆಲ್, ನೀನಿನ್ನು ಅರ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣತನವನ್ನು ಉಳಿಸಿದ್ದಿ" ಎಂದು ಲೇವಡಿ ಮಾಡುತಿದ್ದರು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣತನ! ಎಥೆಲ್ ಉಕ್ಕಿಬಂದ ಮುನಿಸಿನಿಂದ ತುಟಿ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಅವಳಿನ್ನೂ ಲಂಗ–ಸಲಿಕಾರಕೆಗಳನ್ನು ಉಡುತಿದ್ದಾಗ ಅಜ್ಜಿ ಹೇಳುತಿದ್ದ ನುಡಿಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡಳು. ಒಮ್ಮೆ ಮಗಳು ಶಾಲೆಯಿಂದ ಮರಳುವಾಗ, ಗೆಳತಿ ಚನ್ನಕ್ಕನ ಮನೆಯೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಆಕೆಯ ತಾಯಿಯಿತ್ತ ತಾಳಿಸಿಟ್ಟನ್ನು ಮೆದ್ದು ಬಂದಿದ್ದಳು. ತಮ್ಮ

ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು, ಅಜ್ಜಿಯ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಊದಿದ. ಅಜ್ಜಿಗೆ ತಮ್ಮನ ಮೇಲೆಯೆ ಹೆಚ್ಚು ಅಕ್ಕರೆ, ಹಾಳು ಹೆಣ್ಣೆಂದು ಅಜ್ಜಿಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರ. ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಅಜ್ಜಿ ರಾಮದೇವನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದಳು. ಅವಳು ತನ್ನ ಕಿವಿಯನ್ನು ಹಿಂಡಿ "ಕತ್ತೆ ಮುಂಡೇದೆ. ಕೋಣನ ಹಾಗೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದಿ, ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿ ಬೇಡವಾ? ಶೂದ್ರರ ಮನೇಲಿ ತಿಂಡಿ ತಿಂದು ಬರ್‍ತಾಳೆ. ಕಂಡವರು ಏನು ಹೇಳಿಯಾರೂಂತ ಯೋಚನೆ ಬೇಡವಾ? ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜನ್ಮ ದೊರಕ್ಕೋದು ಸುಲಭ ಅಂತ ತಿಳಿದೆಯಾ? ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜನ್ಮ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಎಷ್ಟೋ ಜನ್ಮಗಳ ಪುಣ್ಯದ ಫಲದಿಂದ ಅದು ದೊರಕುತ್ತೆ." ಎಂದು ವಟಗುಟ್ಟಿದಳು. ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಚಾಡಿ ಹೇಳಿ ಹೊಡಿಸಿದಳು.

ಹೊಲೇರ ದುರುಗವ್ವ ಆಸ್ಲೆಟ್ಟು ಮುಗಿಸಿ ರೊಟ್ಟಿ ಚೂರುಗಳಿಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿದ ಎಥೆಲಳ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿದಳು. ದುರುಗವ್ವ ಅಪ್ಪನ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಜೀತದ ಆಳು. ಅವಳ ಗಂಡ ಮತ್ತು ಮಾವ ಮಾಡಿಟ್ಟ ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸಲೆಂದು ದುಡಿಯುತಿದ್ದಳು. ಚನಿಯಕ್ಕ ಆಕೆಯ ಮಗಳು. ಅವಳು ಹದಿನಾರು ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಹರೆಯದ ಹೆಣ್ಣು. ಅವಳೊಮ್ಮೆ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮೀನು ಹೊತ್ತು ಮನೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಅಲೆದು ಮಾರುತಿದ್ದ ಮಾಪಿಳ್ಳೆ ಹುಸೇನನೊಡನೆ ಓಡಿ ಹೋದಳು. ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಊರಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಸುದ್ದಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅವಳು ಅಜ್ಜಿಯ ಸಂಗಾತ "ಅಜ್ಜಿ, ಚನಿಯಕ್ಕ ಹುಸೇನಿಯ ಸಂಗಡ ಓಡಿ ಯೋದದ್ದು ಯಾಕೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಳು. ಅಜ್ಜಿ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಿಕ್ಕಿ "ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಿರೇ–ಚೋಟುದ್ದದ ಹುಡುಗಿಗೆ ಬೇಕು ಊರುಪಂಚಾಯಿತಿಕೆ." ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ಗದರಿಸಿ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಿದಳು.

ದುಡಿಯುವ ಜೀತದ ಆಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೊರತೆ ಬಿದ್ದಿತೆಂದು ತಂದೆಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. ಅವರು ಪೋಲೀಸು ಠಾಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ದೂರು ಕೊಟ್ಟು ಚನಿಯಕ್ಕನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ದೂರದ ಮಲೆಯಾಳಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಹುಸೇನಿಯನ್ನು ಪೋಲೀಸರಿಂದ ಹಿಡಿಸಿ ತಂದು ಅವನನ್ನು ಲಾಕಪ್ಪಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಚನಿಯಕ್ಕನನ್ನು ಮರಳಿ ತಾಯ ಬಳಿಗೆ ಕರೆತಂದು ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ತಾಲೂಕು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಧರ್ಮರಕ್ಷಕ ದಳದ ಶಾಖೆಯವರು ಒಂದು ಸಭೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ತಂದೆಯನ್ನು ಮುಸಲ್ಮಾನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಹೋಗುತಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದರೆಂದು ಅಭಿನಂದಿಸಿ ಸನ್ಮಾನಿಸಿದರು.

ದುರುಗವ್ವನಾದರೊ ಚನಿಯಕ್ಕನನ್ನು ತನ್ನ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಕರಕೊಂಡುದನ್ನು ಕಂಡು ಎಥೆಲಳಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅವಳು ಹಟ್ಟಿಯ ಸಗಣಿ ತೆಗೆಯಲೆಂದು ಬಂದ ದುರುಗವ್ವನ ಸಂಗಡ "ದುರುಗಿ, ಮಾಪಿಳ್ಳೆ ಸಂಗಾತ ಓಡಿಹೋದ ಮಗಳನ್ನು ಕುಡಿಯೊಳಗೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೀಯಲ್ಲ? ನಿನ್ನ ಜಾತಿ ಹಾಳಾಗೋದಿಲ್ವಾ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಳು.

"ಪುಟ್ಟೊಡತಿ, ಜಾತಿ ಆಚಾರ ಕಟ್ಟು ನಿಟ್ಟಾಗಿ ನಡೆಸೋಕೆ ನಾವು ನಿಮ್ಮ

ಹಾಗೆ ಹಾರುವರಾ?" ದುರುಗವ್ವ ಅಸಮಾಧಾನದ ನಿಟ್ಟುಸಿರೊಂದನ್ನು ಹೊರಚೆಲ್ಲಿ ಮಾರ್ನುಡಿದಿದ್ದಳು. "ಕೊನೆಗಂತು ಓಡಿ ಹೋದ ಮಗಳು ಕೈಗೆ ಬಂದಳಲ್ಲ. ಅದೇ ನನ್ನ ಪುಣ್ಯ. ಜಾತಿಯವರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಹಣ ತಪ್ಪು ದಂಡ ತೆತ್ತರಾಯಿತು."

ಹೊಲೇರ ಚನಿಯಕ್ಕನ ಸಂಗಾತ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಎಥೆಲಳ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಳು. ಊರ ಗುಡಿಯ ಅರ್ಚಕ ಶಂಕರೋಪಾಧ್ಯಾಯರ ಮಗಳವಳು. ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಬಡವರು. ಗುಡಿಗೆ ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ದೊರೆತಿದ್ದ ಎರಡು ಎಕರೆ ನೆಲದಿಂದ ಕುಟುಂಬದ ಹೊಟ್ಟೆಹೊರೆಯಬೇಕು. ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ದೊರೆವ ದಕ್ಷಿಣೆ ಅತ್ಯಲ್ಪ. ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಸಾಲಾಗಿ ಏಡು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು. ಈ ಸಪ್ತ ಕನ್ಯೆಯರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ವರಿಗೆ ವರದಕ್ಷಿಣೆ, ವರೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಸುಸ್ತಾಗಿ ಹೋದರು. ಸಾಲದ ಹೊರೆಯಿಂದ ಅವರ ಕೊರಳು ಕುಸಿದು ಹೋಯಿತು. ಇನ್ನು ಮೂವರು ಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ಹೊರಗೆ ದಾಟಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ಎದೆಯನ್ನು ಹಗಲು-ಇರುಳು ಇರಿವ ಶೂಲ ವಾಯಿತು. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ಮೂವರು ಮಡದಿಯರನ್ನು ಚಟ್ಟಕ್ಕೇರಿಸಿದರೂ ಹೆಣ್ಣಿನ ಚಪಲವನ್ನು ಬಿಡದೆ, ಅರವತ್ತರ ಹರೆಯವನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದ ಅನುಕೂಲ ವಂತನೊಬ್ಬ-ಐನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಕನ್ಯಾಶುಲ್ಕ ಕೊಟ್ಟು-ಮದುವೆಯ ವೆಚ್ಚವನ್ನೆಲ್ಲ ತಾವೇ ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಮುಂದೆ ಬಂದ. ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಹುಡುಕುತಿದ್ದ ಬಳ್ಳಿ ಕಾಲಿಗೆ ತೊಡಕಿದಂತಾಯಿತು. ಅವರು ವರನ ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಮಗಳ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಚಿಂತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹೆಗಲ ಮೇಲಿನ ಹೊರೆಯೊಂದು ಇಳಿಯಿತೆಂದು ಅವರು ಸುಲುವನ್ನು (ಸುಲೋಚನಾ ಎಂದು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮಗಳ ಹೆಸರು) ಧಾರೆಯೆರೆದು ಕೊಟ್ಟರು.

ಸುಲು ಗಂಡನ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದಳು, ಸುಲು ಹದಿನಾರು-ಹದಿನೆಂಟು ಹರೆಯದ ಯುವತಿ. ಮಾಟವಾದ ಮೈಕಟ್ಟು, ದೃಢವಾದ ಶರೀರ, ಪಾಪ! ಅವಳ ಮೈಯ ಹಸಿವನ್ನು ಹಿಂಗಿಸುವುದು ಮುದುಕ ಗಂಡನಿಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮದುವೆಯಾಗಿ ಎರಡು ವರುಷ ಕಳೆದಾಗ, ಸುಲು ಗಂಡನ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಗೇಯುತ್ತಿದ್ದ ತರುಣನೊಬ್ಬ ನೊಡನೆ ಗಂಡನ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಓಡಿ ಹೋದಳು ಎಂಬ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದಳು ಎಥೆಲ್. ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೋಲಾಹಲ ಸುದ್ದಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಎಥೆಲಳ ಅಜ್ಜಿ "ಕಾಲ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಯಿತು! ಕಲಿ ಕಾಲದ ಮಹಿಮೆ!" ಎಂದು ಹಣೆ ಚಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಉಪಾಧ್ಯರು ಹದಿನೈದು ದಿನ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಕಾಲಿಡಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದರ್ಶ ಕಾದಿತ್ತು. ಶೂದ್ರ ತರುಣನ ಸಂಗಾತ ಓಡಿ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳು ಕಳೆಯುವನಿತರಲ್ಲಿ ಸುಲು ತಂದೆ

ಮನೆಗೆ ಮರಳ ಬಂದಳು. ಕೆಲವು ದಿನ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಅವಳು ಮರಳಿದುದೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಹುಡುಗ ಊರು ಸೇರಿದನಂತೆ. ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಸಾಹುಕಾರನ ಜಮೀನನ್ನು ಗೇಣಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಬೇಸಾಯ ಮಾಡ ತೊಡಗಿದನಂತೆ. ನವರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಊರ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಹೋದವನು, ಜ್ವರ ಹಿಡಿದು, ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿವಸ ನರಳಿ ಕೊನೆಯುಸಿರನ್ನು ಎಳೆದನಂತೆ. ಹುಡುಗನ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣತಿ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಓಡಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬಂದು, ಕೈ ಹಿಡಿದ ತಪ್ಪಿಗೆ ದೇವರಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಿದೆ. ಆ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಮಗನ ಜೀವವನ್ನೇ ಕಸಿದುಕೊಂಡಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ನಂಬಿದರು. ತಂದೆ ಹೋಗಿ ಜೋಯಿಸರನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರೂ ದೇವರ ಕೋಪ ಮಗನ ಪ್ರಾಣ ಹರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿದ. ತಂದೆ ಸುಲುವನ್ನು "ನೀನು ಮಗನಿಗೆ ಮಂಕು ಬೂದಿ ಎರಚಿ- ಅವನ ಪಿರಾಣ ತಿಂದ್ಕೊಂಡ ಮುಂಡೆ" ಎಂದು ಬೈದು ಆಕೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದು-ಬಡಿದು ತನ್ನ ಹಟ್ಟಿಯಿಂದ ಹೊರಗಟ್ಟಿದ.

ಪತಿಯಿಲ್ಲದ ಸುಲು ತಂದೆಯ ಮನೆಯ ನೆರಳ ಭರವಸೆಯನ್ನು ತಳೆದು, ಊರಿಗೆ ಮರಳಿದಳು. ಆದರೆ ಅಳುತ್ತ ಮನೆ ಮೆಟ್ಟಲನ್ನೇರಿದ ಮಗಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಉಪಾಧ್ಯರ ಕರುಳು ಮಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ರೋಷಭೀಷಣರಾಗಿ "ಹಾದರಗಿತ್ತಿ ಮುಂಡೆ, ತೆವಲು ತಡೀಲಾರದೆ ಶೂದ್ರನ ಸಂಗಾತ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಹೆತ್ತ ತಂದೆಗೆ ಅಪಕೀರ್ತಿ ತಂದೆ. ನೀನು ನನ್ನ ಮಗಳಲ್ಲ. ಜಿದೆಗೆ ಒಂದು ಜೊಗ್ಗ ಹೋದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಜೊಗ್ಗ ಸಿಕ್ಕೀತು. ಇಲ್ಲಾಕೆ ಬಂದೆ? ನೀನು ನನ್ನ ಮಗಳಲ್ಲ; ನಾನು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಲ್ಲ!" ಎಂದು ಸಹಸ್ರ ನಾಮಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಕಟ್ಟಿಗೆ ತುಂಡಿಂದ ಮಗಳನ್ನು ಥಳಿಸಿ-ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿ ಮೆಟ್ಟಲಿನಿಂದ ಕೆಳಗೆ ದೂಡಿ-ಜಾತಿ ಕೆಟ್ಟವಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದುದರಿಂದ ಆದ ಮೈಲಿಗೆಯನ್ನು ಕಳೆಯಲು, ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಸಚೇಲ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಬಂದರು. ಹೆತ್ತ ತಂದೆಯೇ ಮಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಅಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ-ಉಳಿದವರಾದರೂ ಏಕೆ ಆಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮರುಕವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕು?-ಅವರೂ "ನೀನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಿಂಡನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗು" ಎಂದು ಆಕೆಯ ಮೊಗದ ಮುಂದೆಯೇ ಕದಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದರು.

ಎಲ್ಲಿಯೂ ಆಸರೆ ಸಿಗದ ಸುಲು ಊರೊಳಗೆ ಅಲ್ಲಿ-ಇಲ್ಲಿ ಅಲೆದು ಉಪವಾಸ ಬಿದ್ದು ಕೊನೆಗೆ ಹೊಲಗೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ-ಮಾರಮ್ಮನ ಗುಡಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಳು. ಸಂಜೆ ವೇಳೆ ಅಡವಿಯಿಂದ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಕೇರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಮರುಗವ್ವ ಮಾರಿ ಗುಡಿಯ ಬಳಿ ಬಸವಳಿದು ಬಿದ್ದ ಸುಲುವನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಪೂಜಾರಯ್ಯನ ಮಗಳು ಜಾತಿ ಕೆಟ್ಟದನ್ನೂ, ಆತ ಮಗಳನ್ನು ಮನೆ ಮೆಟ್ಟಲು ಹತ್ತಿಸದಿದ್ದನ್ನೂ ಜನರ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದಳು. ಸುಲುವಿನ ಸಂಕಟವನ್ನು ಕಂಡು ಅಗ್ರಹಾರದ ಹಾರುವರ ಎದೆ ಕರಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೊಲತಿಯ ಕರುಳು ಮಿಡಿಯಿತು. ಅವಳು ಸುಲು

ವನ್ನು ತನ್ನ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ತಾನು ಉಣ್ಣುವ ಹಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೆ ಒಂದು ಚೂರು ಹಾಕಿದಳು. ಸುಲುವಾದರೂ ದುರುಗಪ್ಪನ ಜತೆ ಕೂಲಿನಾಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಚನಿಯಕ್ಕ ಮತ್ತು ಸುಲೋಚನ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಎಥೆಲಳ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತರು. ತಾನೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸುಲೋಚನಳಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನೆದಾಗ ಮೈ ನಡುಗಿತು. ರೊಟ್ಟಿಯ ಚೂರು ಗಂಟಲಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಂತಾಯಿತು. ಪಿಂಗಾಣಿ ಕಪ್ಪನ್ನೆತ್ತಿ ಕಾಫಿಯನ್ನು ಗಂಟಲಿಗೆ ಬಸಿದುಕೊಂಡಳು. ಆದರೆ ಕಾಫಿ ಅವಳಿಗೆ ಕಹಿ ಎನಿಸಿತು.

ಒಮ್ಮೆ ಎಥೆಲಳು ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಮರಳಿ ತಂದೆಯ ಮನೆಯ ಆಸರೆಯನ್ನು ಪಡೆಯೋಣವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದಳು, ಆ ವೇಳೆಗೆ ಸುಲೋಚನ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಲ್ಲಿ ಸುಳಿದು ಬಂದು "ಗಂಡನಿಲ್ಲದವಳಿಗೆ ತವರಿನ ನೆರಳೆಂಬುದು ಮುಳ್ಳಿನ ಹಾಸಿಗೆ. ನನ್ನ ಪಾಡು ಏನಾಯಿತೆಂಬುದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವಾ?" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವಳನ್ನು ತಡೆದಿದ್ದಳು. "ನೀನು ನನ್ನ ಬಂಗಾರ, ನೀನು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಎಂದು ಒಲವಿನ ಜೇನು ನುಡಿಗಳ ಹೊನಲನ್ನು ಹರಿಸುತಿದ್ದ ಬಾಯಿಯೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಪತಿತೆ–ನನ್ನ ಬಂಗ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ನನ್ನ ಎದೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ." ಎಂದು ಹೇಳಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಅಣ್ಣಂದಿರು ನೆರಳು ನೀಡುವರೆಂಬ ಭರವಸೆಯೆಂತು.?

ಎಥೆಲ್ ಕುರ್ಚಿಯಿಂದೆದ್ದು ನೀರು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕೈ ಬಾಯಿಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಬಂದು ಗ್ರೇಸಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದಳು.

"ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟದ ವೇಳೆಯಾಯಿತೆಂದು, ನನ್ನನ್ನು ನಿದ್ದೆಯಿಂದ ಕರೆದು ಎಬ್ಬಿಸಬೇಡ ತಿಳೀತಾ? ನನಗೇನೊ ಬಹಳ ದಣಿವಾಗಿದೆ. ನಿದ್ದೆ ಮುಗಿಸಿ ಎದ್ದ ನಂತರ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ."

"ಆಗಲಿ ಒಡತಿ" ಎಂದಳು ಗ್ರೇಸಿ.

ಎಥೆಲ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕಳು. ಮಂಚದಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಸಿದ ಹಾಸಿಗೆಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇತ್ತು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ವಿಕ್ಕಿ ಮಂಚ. ಇರುಳು ಗ್ರೇಸಿ ನಡು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಎಥೆಲಳು ದಿಂಬಿನ ಮೇಲೆ ತಲೆಯೂರಿ ಮೈ ಚಾಚಿದಳು. ಕಣ್ಣುಗಳಂತು ಮಣಸಿನ ಪುಡಿಯನ್ನು ಚಲ್ಲಿದಂತೆ ಉರಿಯುತಿದ್ದವು. ಎಡ ತೋಳನ್ನು ಮಡಚಿ ತಲೆಯಡಿಗೆ ತಂದು ನಾನಿನ್ನು ನಿದ್ರಿಸುವೆನೆಂದು ಎವೆ ಮುಚ್ಚಿದಳು.

ಆದರೆ ಈ ಹಾಳು ಮನಸ್ಸಿಗೇನೊ ದೆವ್ವ ಹಿಡಿದಿದೆ. ತೆಪ್ಪಗೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರಬಾರದ? ಕೋಳಿ ಅಲ್ಲಿ–ಇಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ಕಸ–ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಕೆದಕಿ, ಹುಳ ಹುಪ್ಪಟಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವಂತೆ ಅದು ನೆನಪುಗಳ ಒಳಗೆ ಕೊರಳು ಚಾಚಿ ಕೆದಕುತ್ತಿದೆ. ಗ್ರೇಸಿಯೂ ತನ್ನಂತೆ ಅನಾಥೆ. ಅವಳು ಒಂದು ವರ್ಷದ ಹಸುಳೆಯಾಗಿದ್ದಾಗ, ಅವಳನ್ನು ಸಂತ ಮಾರ್ಕನ ಇಗರ್ಜಿಯ ಮೆಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದರಂತೆ. ಮುಂಜಾವದ

ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆಂದು ಇಗರ್ಜಿಗೆ ಹೋದ ಮದರ್ ಸುಪೀರಿಯರ್, ಪುಟ್ಟ ಹಸುಳೆಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ–ಅದನ್ನು ದೇವರು ಕೊಟ್ಟ ಮಗುವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಮಗುವನ್ನು ಅನಾಥಾಲಯಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದರು. ಇಗರ್ಜಿಯ ಬಿಷಪ್ಪನಿಂದಲೇ ದೀಕ್ಷಾ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ, ಕ್ರೈಸ್ತ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತು ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ದೊರೆತ ಶಿಶುವಾದ್ದರಿಂದ ಗ್ರೇಸಿಯೆಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ಅನಾಥಾಲಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರೇಸಿ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವಳಾದಳು. ಅವಳಿಗೆ ವಿದ್ಯೆ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಮೂರನೆಯ ಇಯತ್ತೆ ತಲುಪುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವಳು ಸೋತು ಸುಣ್ಣವಾದಳು. ಮದರ್ ಸುಪೀರಿಯರ್ ಗ್ರೇಸಿಯನ್ನು ಶಾಲೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಕೆಲಸ ಬೊಗಸೆಗಳಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದರು. ಎಥೆಲ್ ದಾದಿಯ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ ಗಳಿಸತೊಡಗಿದಾಗ, ಸ್ವಂತ ಬಿಡಾರವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಬ್ಬ ಆಳಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಮದರ್ ಸುಪೀರಿಯರ್ ಗ್ರೇಸಿಯನ್ನು ಎಥೆಲಳ ಸಂಗಾತ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಎಥೆಲ್ ಗ್ರೇಸಿಗೆ ಊಟ–ತಿಂಡಿ, ಎರಡು ಜೊತೆ ಬಟ್ಟೆ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳ ನೀಡುತಿದ್ದಾಳೆ. ಆ ಹಣದಲ್ಲಿ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮುರಿದುಕೊಂಡು, ಗ್ರೇಸಿಯು ವಂತಿಗೆಯೆಂದು ಅನಾಥಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುತಿದ್ದಾಳೆ. ಎಥೆಲಳೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ತನ್ನ ವೇತನದಲ್ಲಿ ಎಂಟರಲ್ಲೊಂದು ಪಾಲನ್ನು ದೇಣಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಡುತಿದ್ದಾಳೆ. ಅನಾಥಾಲಯದ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವರಾದವರು ತಮ್ಮ ಗಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಾಲನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅವಿದಿತ ನಿಯಮ. ಅನಾಥಾಲಯದಲ್ಲಿ ಅನ್ನವುಂಡು, ದಾದಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಲಿತ ಮಾರ್ಗ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ "ಇದೊಂದು ಬಗೆಯ ಸುಲಿಗೆ" ಎಂದು ಸಿಡಿಮುಕೊಂಡುದುಂಟು. ಇಗರ್ಜಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಕ ವಂತಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ವಂತಿಗೆ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಪಾಪೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಾದ್ರಿ ಕೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಆತನನ್ನು ಪಾರ್ಥನೆಗೆಂದು ಇಗರ್ಜಿಯೊಳಗೆ ಸೇರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಕಲ್ಲು ಕೆಲಸದ ಸಬಾಸ್ತೀನನ ನೆನಪು ಅವಳಿಗೆ ಬಂತು. ಅವನು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಇಗರ್ಜಿಗೆ ತೆರಿಗೆ ಸಂದಾಯ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಅವನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹೆರಿಗೆಗೆಂದು ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಸೇರಿಸಿದ. ಸರಿಯಾದ ಪೋಷಣೆ ದೊರೆಯದ್ದರಿಂದ ಮೈಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತವಿಲ್ಲದೆ ಸೊರಗಿ ಕಡ್ಡಿಯಂತಾಗಿದ್ದಳು. ಹೆರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ನೀಗಿದಳು. ಆಕೆಯ ಶವವನ್ನು ಸಿಮೆಟ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪ ಮಾಡಲು ಇಗರ್ಜಿಯ ಪಾದ್ರಿ ಅನುಮತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇಗರ್ಜಿಯ ತೆರಿಗೆ ಕೊಡದುದರಿಂದ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದರು. ಸಬಾಸ್ತೀನ ಮಡದಿಯನ್ನು ಜೇವರ್ಸಿಗಳ ಮಸಣದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಚರಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಓದಿ ಹೇಳಿ, ಮೃತಳ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಕೋರುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಘಟನೆಯನ್ನು ತಿಳಿದಾಗ ಎಥೆಲಳ ಜೀವ ಬಹು ನೊಂದುಕೊಂಡಿತು.

ಭಾಗ-೮

ತೆರೆ-ನೊರೆ

ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯಿಂದ ಹೊರಟ ಕಾವೇರಿಯು ಹತ್ತಾರು ತೊರೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಡಲತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದಾಳೆ; ಸಂಗಮಿಸಿದ್ದಾಳೆ; ಕಡಲಿನೊಡಲಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ಲೀನವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಆ ಕಡಲು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ; ಅಲ್ಲಿಯ ತೆರೆ-ನೊರೆ ಅಸಾಧಾರಣವಾದುದು. ಅದರ ಆಳ-ವಿಸ್ತಾರಗಳನ್ನು ಸಾರುವಂತಹುದು.

ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿ ಕಾವೇರಿಯೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದೆ. ತನ್ನ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದೆ. ಆ ಸಾಗರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನೂರಾರು ಮುಖಗಳಿವೆ. ತೆರೆ-ನೊರೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಮಂಥನ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ.

ಚಿರಂತನ.

ಸೇವ ನಮಿರಾಜ ಮಲ್ಲ

ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲತೆ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ನಾವು ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವವರ ಜೀವನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು. ಇಂಥವರಲ್ಲಿ ಬರೇ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನೇ ನಾವು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೂ ಕೂಡಾ ಸಾಹಿತಿ ಎಂಬವನು ತರಬೇತಿ ಅಥವಾ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ತಯಾರಾಗುತ್ತಾನೆಯೋ? ಅಥವಾ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಸಾಹಿತಿಯಾಗುವನೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಆದಿಕವಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ದಂತಕತೆ ಅವನ ಜೀವನದ ಆಂತರಿಕ ಹೋರಾಟಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ಬೇಡನಾಗಿ, ದರೋಡೆಕೋರತನದ ಕ್ರೌರ್ಯ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗುವಂಥ ಘಟನೆಯೊಂದು ನಡೆಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿ ಮೂಡಿತು. ಮುಂದೆ ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆಯನ್ನು ಅವನು ತನ್ನ ಕಲ್ಪನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ರಚಿಸಿದ. ರಾವಣ, ಕುಂಭಕರ್ಣ ವಾಲಿ ಮುಂತಾದ ರಾಮಾಯಣದ ಖಳ ನಾಯಕರೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪಾತ್ರಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಡಕವಾಗಿದ್ದ ಕ್ರೌರ್ಯ ಮತ್ತು ದುಷ್ಟತನಗಳ ಅಂಶ ಅವನ ಹಿಂದಿನ ಮನೋಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲೂ ಅಡಕವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಹೀಗೆ ದುಷ್ಟತನ–ಶಿಷ್ಟತನಗಳೊಳಗಿನ ತಾಕಲಾಟವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಟತನದ ಕೈಯೇ ಮೇಲಾಗುವುದೆಂಬುದು ಅವನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಶಕ್ತನಾದ.

ಕಾಳಿದಾಸನು ಕವಿಯಾಗುವ ಮುಂಚೆ ತೀರ ಮೂಢನಾಗಿದ್ದನಂತೆ. ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಹಳಿಯಿಸಿಕೊಂಡು ಜೀವನದಲ್ಲಿನ ವ್ಯಥೆ–ಜಿಗುಪ್ಸೆಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಅವನು ಕಾಳಿಯ ವರಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಬೇಡಿ ಪಡೆದನಂತೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಮನಃಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಹೇತುವಾದ ಘಟನೆಯೊಂದಿದೆ ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಉಳಿದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾರತೀಯ ಕವಿಗಳ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ನಮಗೆ ದೊರಕಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅವರು ಬರೆದಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕನ್ನಡದ ಕವಿ ರತ್ನಾಕರ ವರ್ಣಿಯ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಅವನು ಬರೆದಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ದೇವಚಂದ್ರನೆಂಬವನು ಬರೆದ ರಾಜಾವಳೀ ಕಥೆ ಎಂಬ ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಸಾರ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಕಾರ್ಕಳದ ಭೈರವರಸುಗಳ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅವನಿದ್ದು ತನ್ನ ಅರಸನ ಮಗಳೊಡನೆಯೇ ಗುಪ್ತ ಪ್ರಣಯ ಲೀಲೆಯನ್ನು ಅವನು ನಡೆಸಿದ. ಇದು ಬಯಲಾಗಲು ಅವನ ಮುಖಭಂಗವಾಯಿತು. ಅನಂತರ ನವರಸ ಭರಿತವಾದ, ಅದರಲ್ಲೂ ಶೃಂಗಾರಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದ ಭರತೇಶ ವೈಭವವೆಂಬ ಮೇರುಕೃತಿಯನ್ನು ಅವನು

ರಚಿಸಿದ. ತನಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಲು ಯಾವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತೋ ಅದು ತನ್ನ ಕಥಾನಾಯಕ ಭರತನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಡಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎಂಬಂತೆ ಭರತನ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ತೊಂಭತ್ತಾರು ಸಾವಿರ ರಾಣಿಯರಿದ್ದಾರೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಭರತನ ಮಕ್ಕಳು ವಿರಕ್ತಿ ಹೊಂದಿ ಸನ್ಯಾಸ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಬಾಹುಬಲಿಯಂಥ ಅವನ ತಮ್ಮಂದಿರು ಇಂಥ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಭರತನ ಲೌಕಿಕ ಜೀವನ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೂ ಭರತದಲ್ಲೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅವನ ತಾರುಣ್ಯಕಳೆದುಕೊಂಡ ರಾಣಿಯರು ಸನ್ಯಾಸಿನಿಯರು ಅಥವಾ ಅರ್ಜಿತೆಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವನಿನ್ನೂ ನವಕನ್ನಿಕೆಯರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಸಂಸಾರ ಸುಖ ಪಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಕವಿಯ ಸ್ವಂತ ಜೀವನದ ಅನುಭವ ಅವನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹೆಮ್ಮರವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಲು ಭರತೇಶವೈಭವ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳ ಜೀವನವಂತಿರಲಿ, ಅರ್ವಾಚೀನ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಕೂಡಾ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಸಾಹಸಮಾಡಿಲ್ಲ. ಈಗ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಡವಂ ಬಲ್ಲಿದನಾದ ಹೊರಮೈಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಲ್ಲದೆ, ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಅದರ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಎದುರು ಬಂದ ಅಡೆತಡೆಗಳ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ಕೃತಿಕಾರನ ಜೀವನವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಅವನ ಕೃತಿಗಳೊಳಗಿನ ಅನೇಕ ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರ ಆತ್ಮಕಥನ ಅಥವ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ನಮಗೆ ದೊರಕಿದೆ. ಬ್ಯಸ್ ಪೋರ್ಟಿನಾರಿ ಎಂಬವಳನ್ನು ಪ್ರೇಮಿಸಿ ಹತಾಶನಾದ ಇಟಿಲಿಯ ಕವಿ ದಾಂತೆ ತನ್ನ ಡಿವೈನ್ ಕೊಮೆಡಿ ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಟ್ರಿಸ್ ಎಂಬಾಕೆಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಅವಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಾಟಕಕಾರ ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ಪ್ರಣಯ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಅವನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ರಸಪಾಕಗಳೊಳಗಿರುವ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಪಂಡಿತರು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಸಂಸಾರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಭೀಕರ ಆಘಾತದಿಂದ ಎಂಥ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಕೃತಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಬುಹುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯಿಯ ಅನ್ನಾಕೆರನೀನಾ ಒಳ್ಳೆಯ ನಿದರ್ಶನ. ಕುಲೀನ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕೌಂಟ್ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಧರಿಸಿ ಜೀವಿಸಿದ ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯಿಯನ್ನು ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯೇ ತಿರಸ್ಕಾರ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಕಂಡಳು. ಅವಳಿಂದ ಅವನು ದೂರವಾಗಿರಬೇಕಾದುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು. ಅವನ ಜೀವನ ಕ್ರಮವೇ ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬದಲಿತು. ತನ್ನನ್ನು ತುಚ್ಛೀಕರಿಸಿದ ಹೆಂಡತಿಯ ವರ್ಗವನ್ನೇ ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಮಾಜದ ಭೇದಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸುವ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ.

ಪೋರ್‌ಟ್ರೈಟ್ ಆಫ್ ಡೋರಿಯನ್ ಗ್ರೇಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಆಸ್ಕರ್ ವೈಲ್ಡ್‌ನ ಜೀವನ ಕೊನೆಗೆ ದುರಂತವಾಗಿಯೇ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಅವನನ್ನು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವನು ಹೆಣ್ಣು ಶಿಶುವಾಗಬೇಕೆಂದು ಅವನ ತಾಯಿ ಬಯಸಿದ್ದಳಂತೆ. ಅವನು ಹುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕವೂ ಆತನನ್ನು ಅವನ ತಾಯಿ ಹೆಣ್ಣು ಶಿಶುವಿನಂತೆ ಸಿಂಗರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳಂತೆ. ಮುಂದೆ ಆಸ್ಕರ್ ವೈಲ್ಡ್‌ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿದ ಮನೋವೃತ್ತಿಯೆಂದರೆ ಸಮಲಿಂಗರತಿ. ಪೋರ್‌ಟ್ರೈಟ್ ಆಫ್ ಡೋರಿಯನ್ ಗ್ರೇಯಲ್ಲಿ ಕಥಾನಾಯಕನ ಅನಶ್ವರ ದೇಹ ಸೌಂದರ್ಯದ ವರ್ಣನೆ ಮೂಲ ಕಥಾಸಾಮಗ್ರಿ. ಮನುಷ್ಯನು ಸಾಧಿಸಲಾರದ ದೇಹ ಸೌಂದರ್ಯದ ಅಮರತ್ವವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ವೈಲ್ಡ್ ಹೆಣೆದಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ನಿಜ ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಇಂಥ ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪ್ರಣಯ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಆತನು ನಡೆಸಿದನೆಂದು ಅವನ ಮೇಲೆ ಆರೋಪವಾಯಿತು. ಆ ಆರೋಪದ ವಿಚಾರಣೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಡೋರಿಯನ್ ಗ್ರೇ ಕೃತಿಯ ಭಾಗಗಳನ್ನೇ ಅವನ ವಿರುದ್ಧ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಯಿತು.

ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಇಂಥ ಸಮಲಿಂಗರತಿಯ ಪ್ರಕರಣಗಳಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವಿದೆ. ಅವನ ಸಾನೆಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹುಡುಗರನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿಯೇ ಬರೆದವುಗಳು. ಬೈರನ್, ಕೀಟ್ಸ್ ಮತ್ತು ಷೆಲ್ಲಿಯರ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಪ್ರಣಯದ ಪ್ರಭಾವ ಬಹಳವಾಗಿತ್ತು.

ತನ್ನ ಜೀವನದ ಘಟನೆಗಳು ತನ್ನ ಸಾಹಿತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇತುವಾದುವು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಮರ್ಸೆಟ್ ಮಾಮ್ ತನ್ನ ‘ ಸಮ್ಮಿಂಗ್ ಅಪ್ ’ ಮತ್ತು ‘ ರೈಟರ್ಸ್ ನೋಟ್ ಬುಕ್ ’ ಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶದೀಕರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತಾನು ಚಿಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದಾಗ ತಾನು ಮಾತಾಡುವಾಗ ಉಗ್ಗುತಿದ್ದುದರಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಧದ ನಾಚಿಕೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಬೆಳೆಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂದೆ ತಾನು ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾಗದುದನ್ನು ಅವನು ತನ್ನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ. ಮಾಮ್‌ನ ವಿವಾಹ ಜೀವನ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಸ್ವೀಕೃತ ಪ್ರೇಮಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೋಲು ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಸಾಯುವವರೆಗೂ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ತನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸಿದ್ದಾಳೆಂದು ಸಂದೇಹಗೊಂಡಿದ್ದ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗಳು ತನ್ನ ಮಗಳಲ್ಲವೆಂದು ಆಕೆಗೆ ತನ್ನ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದೂ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ಸಾಧಿಸಿದ. ಇದೇ ಮನೋಪ್ರವೃತ್ತಿ ಅವನ ಸಣ್ಣ ಕತೆ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದೆ. ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳೊಳಗೆ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ಅವಕಾಶ ಬಂದಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ಅವನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಜೀವನ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಸಿನಿಕ್ ಅಥವಾ ನರದ್ವೇಷಿ ಎಂದು ವಿಮರ್ಶಕರು ಅವನನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದರು.

ಗ್ರಾಹಂಗ್ರೀನ್ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ವಿಸೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ಲೈಫ್ ಎಂಬ ತನ್ನ ಯೌವನದವರೆಗಿನ ಆತ್ಮ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಾಹಂಗ್ರೀನ್‌ನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವುದು ರೋಮನ್ ಕೆಥೋಲಿಕ್ ತತ್ವದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ. ಗ್ರೀನ್ ಹುಟ್ಟು ಪ್ರೊಟೆಸ್ಟೆಂಟ್ ಪಂಥದವ. ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಕೃತಿಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದವಳನ್ನು ಅವನು ಮದುವೆಯಾಗುವ ಪಣತೊಟ್ಟ. ಆದರೆ ಅವಳು ರೋಮನ್ ಕೆಥೋಲಿಕ್ ಪಂಥದವಳು. ಹೀಗಾಗಿ ಅವನು ಅವಳ ಕೈ ಹಿಡಿಯುವ ಮುಂಚೆಯೇ ಮತಾಂತರ ಹೊಂದಬೇಕಾಯಿತು. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನ ಉದೀಯಮಾನ ಕೃತಿಗಳ ರಚನೆಯೂ ಆಯಿತು. ಇವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ರೋಮನ್ ಕೆಥೋಲಿಕ್ ಪಂಥದ ತತ್ವದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯ ಪ್ರಚಾರಕ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲ. ಅವು ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಮನಧಾರ್ಮಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನೇ ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರೀತಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ದುರಂತಮಯ ಜೀವನ ನಡೆಸಿದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಡಿ. ಹೆಚ್. ಲಾರೆನ್ಸ್‌ನಿಗೆ ಅಗ್ರಪಟ್ಟ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇವನು ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಬಹಳ ವಿಹಂಗಮವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಇವನ ಲೇಡಿ ಶಾಟರ್ಲೇಸ್ ಲವರ್ ಕಾದಂಬರಿಯ ಯಥಾಮೂಲಪ್ರತಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಿಗದಂತಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ತಾಯಿ ಇವನನ್ನು ಎಷ್ಟು ಮಮತೆಯಿಂದ ಪ್ರೀತಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಪ್ರೀತಿ ಅವನ ಪ್ರೇಯಸಿಯ ಪ್ರಣಯಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಅಡ್ಡ ಬಂತೆಂಬುದನ್ನು ಸನ್ಸ್‌ಎಂಡ್ ಲವರ್ಸ್ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂದೆ ಅವನು ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ. ಆದರೆ ಆಗಲೇ ಅವನು ಕ್ಷಯರೋಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿದ್ದ. ಹಾಗೆ ದೈಹಿಕ ವೇದನೆ ಒಂದೆಡೆ, ಮಾನಸಿಕ ವೇದನೆ ಒಂದೆಡೆ, ಲೇಡಿ ಶಾಟರ್ಲೇಸ್ ಲವರ್ ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಇಂಥದೇ. ಲಾರ್ಡ್ ಚಾಟರ್ಲೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಾಲುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಣಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಲಶಕ್ತನಾದವ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಲೇಡಿ ಶಾಟರ್ಲೆ ಊಳಿಗದವನೊಬ್ಬನೊಡನೆ ಪ್ರಣಯ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾಳೆ. ಯಶೋಧರ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಮೃತಮತಿಗೂ ಈ ಲೇಡಿಶಾಟರ್ಲೆಗೂ ಇರುವ ಹೋಲಿಕೆ ಬಹಳ. ಆದರೆ ಕವಿ ಜನ್ನನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದು.

ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಡಿಕನ್ಸನ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ರಚನೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ನಾದಿನಿಯೊಡನಿದ್ದ ಪ್ರಣಯ ಭಾವನೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಚೋದಕವಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಅವನೇ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಪ್ರಣಯವಿಲ್ಲದೆ ಇತರ ರೀತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಘಾತಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿ ಬರಹಗಾರರಾದವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಅರ್ನೆಸ್ಟ್ ಹೇಮಿಂಗ್ವೇ ಯುದ್ಧ ಮತ್ತು ಗೂಳಿ ಕಾಳಗಗಳ ಹಿಂಸಾಕಾಂಡವನ್ನು ಸ್ವತಃ ನೋಡಿ ಅವುಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ. ರಷ್ಯಾದ ಸರ್ಕಾರದ ದಮನಕಾರಿ ನೀತಿಗೆ ಒಳಗಾದ ಅಲೆಗ್ಸಾಂಡರ್

ಸೋಲ್ಜೆನ್ಸ್ಟಿನ್, ರಷ್ಯದ ಪೋಲೀಸು ದಳದ ಹೀನಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆದಿದ್ದಾನಲ್ಲದೆ, ರಾಜಕೀಯ ಏಕರೂಪತೆಗೊಳಗಾದ ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಮನೋರೋಗ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೊಳಪಡಿಸಿ ಹಿಂಸಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತನ್ನ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಏಕಸತ್ತಾಧಿಕಾರಿಗಳ ದಮನಕಾರೀ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಒಳಗಾದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಲೇಖಕನೆಂದರೆ ಆರ್ಥರ್‌ಕೀಸ್ಲರ್. ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ರಷ್ಯದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಡೋಸ್ಟೊವಸ್ಕಿ ಸ್ವತಃ ಸೆರೆಮನೆವಾಸವನ್ನನುಭವಿಸಿದವ. ಸ್ವತಃ ಜೂಜಾಟದಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ದರಿದ್ರನಾದವ. ಕ್ರೈಂ ಎಂಡ್ ಪನಿಷ್‌ಮೆಂಟ್, ಬ್ರದರ್ಸ್ ಕಾರ್ಮೊಜೋರ್, ಗ್ಲೇಂಬರ್ ಮೊದಲಾದ ಅವನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕೃತಿಗಳು ಅವನು ನಡೆಸಿದ ಜೀವನ ಕ್ರಮದಿಂದಲೇ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದವುಗಳಾಗಿವೆ.

ಹೀಗೆ ಬರಹಗಾರರ ಪ್ರಕಟಿತ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಅವಲೋಕಿಸಿದರೆ ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಘಟನೆಯೆ ಅವರನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯತ್ತ ಹಾಯಿಸುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಮನಗಾಣಬಹುದು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಾಫಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರ ಜೀವನದ ಆಸೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಾಫಲ್ಯವೇನೆಂಬುದು ಮಾತ್ರ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಬಂದೊಡನೆ ತಾನು ವಿದ್ಯಾವಂತನಾಗಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಹಣಗಳಿಸಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಾಫಲ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾದ ವಿದ್ಯೆಯ ಮಿತಿ ಎಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸಂಪತ್ತಿನ ಮಿತಿ ಎಷ್ಟು ಎಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪರಿಗ್ರಹಶೀಲನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾರ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ತಾನು ಸಾಧಿಸಿದುದರಲ್ಲಿ ಸಾಫಲ್ಯವೆಷ್ಟು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅವನು ಅಶಕ್ತನಾಗಿ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಯತ್ನಗಳೂ ವೈಫಲ್ಯದಲ್ಲೇ ಕೊನೆಗೊಂಡಿವೆ ಎಂಬ ದಾರುಣ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ತಾಳುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಸಹಜ ಅಥವಾ ಭ್ರಾಮಕ ವೈಫಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕೆಲವರು ನೀಲಕಂಠನಂತೆ ನುಂಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಕೆಲವರು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಕೆಲವರು ವಿರಕ್ತರಾಗಿ ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು. Every saint has a past, every sinner a future ಎಂದು ಆಸ್ಕರ್ ವೈಲ್ಡ್ ಹೇಳಿದುದು ಇದಕ್ಕೆ, ಇದೇ ಮಾತು ನಮ್ಮಲ್ಲೂ ಋಷಿಮೂಲ ಮತ್ತು ನದೀ ಮೂಲಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಾರದು ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದೆ.

ತನಗೆ ನಿಜ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಲಾಗದ್ದನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯ ಮೂಲಕ ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಹೀಗೆ ಜೀವನದ ವೈಫಲ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದವನು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಾವು ಅವಲೋಕಿಸಿದರೆ ಅದು ಕ್ಷಣಭಂಗುರವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಹಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟು ಇದೆ, ಸಾವು ಇದೆ, ಆದರೆ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅದಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನು ತಾನು ಸಾಯುವಾಗ ನಾಟಕದಂತೆ ಕೊನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸಲಾರ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ನಮ್ಮ

ಜೀವನದ ಉಪಸಂಹಾರದ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಬರೆದು ಅದನ್ನು ಸುಖಾಂತವಾಗಿಯೋ ದುಃಖಾಂತವಾಗಿಯೋ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಡಿ. ಎಚ್. ಲಾರೆನ್ಸನು ತನ್ನ ಕಥಾಕೃತಿಗಳು ಜೀವನದಂತಿದ್ದು ಜೀವನದ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸುಬದ್ಧವಾದ, ತರ್ಕಬದ್ಧವಾದ ಅಂತ್ಯಗಳಿಲ್ಲ ಎಂದಿದ್ದ. ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಜನಪ್ರಿಯತೆಗೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಅವುಗಳ ಕಥಾರಚನೆ ಜೀವನದ ಪಡಿನೆಳಲಂತೆ ಅನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿರದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೂಪರೇಖೆಗಳಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಘಟನಾವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ತರ್ಕಬದ್ಧತೆಯಿದೆ. ಅದರ ಪಾತ್ರಗಳು ಊಹಿಸಬಹುದಾದ ಮತ್ತು ಮೆಚ್ಚಬಹುದಾದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ನ್ಯಾಯ ನೀತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪತ್ತೇದಾರಿ ಕಥೆಗಳನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ: ಅದರ ಆದಿ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಚರ್ವಿತ ಚರ್ವಣ ಘಟನೆಗಳಿದ್ದರೂ, ಜೇಮ್ಸ್ ಬಾಂಡ್‌ನಂಥ ಪತ್ತೇದಾರನು ಎಷ್ಟೇ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು, ಕೊನೆಗೆ ಖಳನಾಯಕನ ಅವನತಿಯೇ ಅವನ ಕೃತಿಗೆ ಉಪಸಂಹಾರವಾಗಿ ಓದುಗನಿಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನೀಯುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತಗಳಲ್ಲೂ ಇಷ್ಟೆ. ರಾವಣನು ರಾಮನ ಕೈಯ್ಯಿಂದ ಹತನಾಗದಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ರಾಮಾಯಣ ಕಥಾಕೃತಿಯನ್ನು ಯಾರು ಮೆಚ್ಚುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೌರವನ ಕೊಲೆಯಾಗದಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆ ಕಥೆಯೂ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ರಕ್ತರಾತ್ರಿಯ ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ಪಾಂಡವರು ಬಲಿಯಾಗಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಖಡ್ಗಕ್ಕೆ ಉಪಪಾಂಡವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಲಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹ ಶಿಷ್ಟಪರಿಪಾಲನೆಯ ನಿಸರ್ಗ ನ್ಯಾಯದ ತತ್ವ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಈ ತತ್ವ ಬಹಳ ಅಲ್ಪಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ, ಅದೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಕತಾಳೀಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಬರಹಗಾರ ತಿಳಿಯದಿಲ್ಲ. ಊರೆಂದೊಡನೆ ಹೊಲಗೇರಿ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಾಜದ ಘಟಕದಲ್ಲೂ ಖಳನಾಯಕರು ಇದ್ದೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಕಳ್ಳ ಸಂತೆಯ ಮೂಲಕ ಹಣ ಮಾಡುವವರು, ಕಳ್ಳ ಸಾಗಾಣಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಹಣ ಮಾಡುವವರು, ತೆರಿಗೆ ತಪ್ಪಿಸುವವರು, ವಚನ ಭ್ರಷ್ಟರು, ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡುವವರು, ದರೋಡೆಗಾರರು, ವಂಚಕರು, ಲಂಚ ಭಕ್ಷಕರು–ಇವರೆಲ್ಲ ಇಂದು ನಿನ್ನೆಯವರಲ್ಲ. ಮಾನವ ಸಮಾಜವೆಂಬುದು ಎಂದು ಊರ್ಜಿತಕ್ಕೆ ಬಂತೋ ಅಂದಿನಿಂದಲೂ ಇವರು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದೊಳಗೆ, ದೇಶದೊಳಗೆ, ಊರಿನೊಳಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕುಟುಂಬದೊಳಗೆ, ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದೇ ತಂದೆಗೆ ರಾವಣನೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ, ವಿಭೀಷಣನೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಸರ್ಗದ ನ್ಯಾಯತೀರ್ಮಾನ ನಮ್ಮೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ, ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿ ಕೊಂದ ಪಾಪ ತಿಂದು ಪರಿಹಾರವೆಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ತನಕ ಆಗಿಲ್ಲ. ಈಗಲೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಬರಹಗಾರ ಇಂಥ ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನು ಆಳವಾದ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ತಿಳಿದು

ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಕೌಸಲ್ಯೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೈಕೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅರ್ಜುನನನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹನುಮಂತ, ಮಂಥರೆ, ವಾಲಿ, ಶಬರಿ, ಅಹಲ್ಯೆ, ಕುಂತಿ, ಸಂಜಯ, ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ, ಶಕುನಿ ಕೃಷ್ಣ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ಏಕಲವ್ಯ, ದುಶ್ಶಾಸನ, ದ್ರೌಪದಿ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಪಾಕ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಜೀವನಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಅನುಗುಣವಾಗಿವೆಯೋ ಅಷ್ಟು ಸಹಜಕಳೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕಥೆ ಅಥವಾ ಕಾದಂಬರಿ ಎಂದರೆ ಕಲಾವಿದನ ಕಲ್ಪನೆಯ ರಂಗಭೂಮಿಯಾಗಿದೆ. ಅವನ ಜೀವನ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯ ವಿಶಾಲದೃಷ್ಟಿ ಅವನ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಾದರಿ ಪುತ್ಥಳಿಗಳನ್ನೂ ಘಟನೆಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಜೀವನವೇ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೋಶಾಗಾರವಾಗಿದೆ.

ಶಬ್ದ ಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಕರಣ ಸಂಪತ್ತುಗಳು ಬರಹಗಾರನಿಗೆ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಉಂಟಾಗುವುವು ವಿನಃ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಕರಗತ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ದೊರಕಬಹುದು. ಪದವಿಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅಥವಾ ಪದವಿಯೊಡನೆ ಅಂತ್ಯವಾಗುವ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದ ಖ್ಯಾತ ಬರಹಗಾರರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅತ್ಯಲ್ಪ. ಕೇವಲ ಓದುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಬರೆಯುವಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರಾದೊಡನೆ ಅವರಿಗೆ ಬರಹಗಾರಿಕೆಯ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯೂ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿರುತಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಶಾನುಭೋಗರುಗಳೂ, ಕಾರಕೂನರೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತಿಗಳಾಗಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡುವ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹೋದಯರ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಕೂಡಾ ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ವಿನಃ ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಇಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಒಪ್ಪತಕ್ಕ ಮಾತು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲೂ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಸಾಹಿತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದು ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ. ಬೇಂದ್ರೆ, ಕಾರಂತ, ಮಾಸ್ತಿ, ಶ್ರೀರಂಗ, ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ, ಅನಕೃ, ಬೀಚಿ ಮೊದಲಾದವರ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಸಾಹಿತಿಗಳಾಗ ಬಯಸುವವರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ದೊರೆಯಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಆದರೂ ಈ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಬಾಲ್ಯ ಮತ್ತು ಯೌವನದ ಸ್ಮೃತಿಗಳು ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿವೆ. ಕಾರಂತರ ಹುಚ್ಚು ಮನಸ್ಸಿನ ಹತ್ತು ಮುಖಗಳು ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಗಳಿಸಿದ ಜೀವನಾನುಭವದ ಆಗರವನ್ನೇ ಕಾಣಬಹುದು. ಅಡುಗೆ ಕೋಣೆ ಡ್ರೆಸ್ಸಿಂಗ್ ರೂಮಿನಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಒಬ್ಬನು ಬರಹಗಾರನಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಕೃತಿ ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. 'ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮಾನದ ಕುರಿತು ನೀವು ಬರೆಯಬೇಕಾದರೆ ನೀವು ಸ್ವತಃ ಸೂರ್ಯನು ಹೇಗೆ ಅಸ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆಂಬ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಾಣಬೇಕು' ಎಂಬುದು ಕಾರಂತರು ಬರಹಗಾರರಿಗೆ ನೀಡುವ ಉಪದೇಶ. ಇದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿನ ಸ್ವಾನುಭವ ಅಡಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಅಭಿರುಚಿ

ಡಾ. ಅನುಪಮಾ ನಿರಂಜನ

ಅಭಿರುಚಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಲಕ್ಷಣ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಆಸಕ್ತಿಗಳಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿ ಇರುವವರು ವಿದ್ಯಾವಂತರಾದ ಕೆಲವೇ ಮಂದಿ. ಇವರಲ್ಲೂ ವಿವಿಧ ದರ್ಜೆಗಳಿವೆ. ಅಭಿರುಚಿ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಯಸ್ಸು, ಸಂಸ್ಕಾರ, ನಂಬುಗೆಗಳು, ವಾತಾವರಣ, ಇವನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ವಿಚಾರವಂತರಾದವರು ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಜೀವನದ ಹವ್ಯಾಸವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಮಹತ್ತರ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯಮಟ್ಟದ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯಿರುವವರು ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಮನೋರಂಜನೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಕ್ಷರಜ್ಞಾನವಿರುವವರು ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಬರೀ ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿಯೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಸ್ತರಗಳಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ತಲುಪಿಸಬೇಕಾದರೆ ಸಾಹಿತಿ ಅವರವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತಹ, ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವಂತಹ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ರಚಿಸಬೇಕೆ? ಅಥವಾ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ತೃಪ್ತಿಗೋಸ್ಕರ ಮಾತ್ರ ಆತ ಕೃತಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೆ? ಅಥವಾ ಇವೆರಡಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಓದುಗ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬೇಕೆ? ಎಂಬ ಗೊಂದಲದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಏಳುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಅಭಿರುಚಿಯ ಮಾತು ಬಂದಾಗ ಸಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಓದುಗರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಇವರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ಬೃಹತ್ ಸೇತುವೆಯಂತಿರುವ ಪ್ರಸಾರಮಾಧ್ಯಮಗಳನ್ನು ನಾವು ನೆನೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಓದುಗರ ಅಭಿರುಚಿ ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಪಾತ್ರ ಹಿರಿದು ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಕತೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದುವವರು ಮಹಿಳೆಯರು: ಇವರಿಗೆ ವಿಚಾರವಂತ ಕೃತಿಗಳು ತಲೆಭಾರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ತಮ್ಮ ದಿನನಿತ್ಯದ ಕೆಲಸದ ಮಧ್ಯೆ ಹೊತ್ತು ಹೋಗಲೆಂದೋ ಮನೋರಂಜನೆಗೆಂದೋ ಇವರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಓದುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು ಅತಿ ಕಲ್ಪನೆಯ ವರ್ಣರಂಜಿತ ಭಾವುಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು. ನೈಜತೆಗೆ ದೂರವಿರುವ ರಂಜಕ ಕೃತಿಗಳು ಇವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯ. ಕೃತಿಯ ಪಾತ್ರಗಳು ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆ? ಎಂಬ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಇವರು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾಷೆ ಸರಳವಾಗಿದ್ದಷ್ಟೂ ಇವರಿಗೆ ಓದಲು ಸುಲಭ. ತಂತ್ರಗಿಂತ್ರ ಇವರಿಗೆ ಸೇರದು. ಇಂದು ನಮ್ಮ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಅನೈಜತೆಯ ಬದುಕನ್ನು ಇವರು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ತಮಗೆ ತಾವೇ ಮೋಸ

ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಭ್ರಾಮಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ಇವನ್ನು ಓದಿ ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಕಲ್ಪನೆಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ, ಇಂಥ ಮಹಿಳೆಯರ ಅಭಿರುಚಿಯ ಪರಿಧಿ.

ಹಳೆಯ ಪೀಳಿಗೆಯವರಿಗಿಂತ ಇಂದಿನ ಯುವಜನಾಂಗ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದು ಎನ್ನಬಹುದು. ಇವರು ರಾಜಕೀಯ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರು. ಇವರು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೂ ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯುವ ಸಾಧನವಾಗಿ ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ ; ಅದನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಿಡುವಿಲ್ಲದೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಹೊಸಬಗೆಯ ವಿಚಾರ, ಹೊಸಶೈಲಿ, ತಂತ್ರಗಳು ಖುಷಿ ತರುತ್ತವೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಬಗೆಯವರುಂಟು. ಜಾತಿ ಧರ್ಮಗಳ ಭಾವನೆಗಳು ಅವರಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅಭಿರುಚಿ ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಗುಂಪುಗಾರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ಸೂಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಇವರು ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಇದು ವಿಷಾದಕರವೆನಿಸುವ ಸತ್ಯ ಸಂಗತಿ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಯಾವುದಕ್ಕಾದರೂ ಬದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಮನೋಭಾವದ ಓದುಗರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಇವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಬದ್ಧತೆ ರಾಜಕೀಯ ನಂಬುಗೆಗಳಿಗೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ, ರೈತ ಕಾರ್ಮಿಕ ಆಂದೋಲನ ಕ್ರಾಂತಿಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಅಚಲವಾಗಿ ನಂಬಿರುವವರು ಇವರು.

ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಹೊಸಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಓದುಗರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಪಾಲಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಸಗವಳ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭಿರುಚಿ ಇವರ ಜೀವನದ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಏರಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರಾದ ಈ ಜನ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನೂ ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮುಕ್ತದ್ವಾರಗಳಿಂದ ಅರಿವನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಇವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆಗಳಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

"ಲೇಖಕ ಸಮಾಜದ ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ ಮತ್ತು ಹೃದಯ," ಎಂದು ಒಬ್ಬ ಖ್ಯಾತ ವಿಮರ್ಶಕ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಈ ಮಾತು ಸದಾಕಾಲಕ್ಕೂ ಸತ್ಯ. ತನ್ನ ಸುತ್ತ ಇರುವ ಬದುಕಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಬರಹಗಾರನಿಗೆ ಯಾವ ಬಂಧನಗಳೂ ಇರಕೂಡದು. ಓದುಗರು ಇಂಥ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅವನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾರ. ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅನಭಿಷಕ್ತ ಅರಸು. ಇಂಥದನ್ನೇ ಬರೆ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಯಾರೂ ಹೇಳಲಾರರು. ಆದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬರಹಗಾರನಾದವನಿಗೆ ತೀವ್ರ ಸಂವೇದನೆಯಿರುತ್ತದೆ. ವಿಚಾರವಿಮರ್ಶೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ತಜ್ಞ, ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಭುತ್ವವಿರುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಆಸಕ್ತಿ

ಯಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆಗಳ ಎರಕವಾದ ಅವನು ತಾನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವ ಪಾತ್ರಪರಿಸರಗಳಲ್ಲೂ ಜೀವ ತುಂಬುತ್ತಾನೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ರೆಲೆವೆಂಟ್ ಆಗಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವ ವಾದವಿದೆ. ಸಮಾಜ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೂ ಬದಲಾಗುವಂಥದು. ಅದೇ ರೀತಿ ರಾಜಕೀಯ ನಂಬುಗೆಗಳು ಕೂಡಾ. ಈ ರಾಜಕೀಯ ಕಡಿವಾಣಗಳಿರುವ ಸಾಹಿತಿ ಕಣ್‌ಪಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿದ ಕುದುರೆ. ಅವನ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ವೈಶಾಲ್ಯ, ಅರ್ಥವಂತಿಕೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಈ ಸಂಕುಚಿತ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಗಿಂತ ಅವನು ಮೇಲೇರಬೇಕು. ಮಾನವತೆಯೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡ ರಾಜಕಾರಣ. ಸಾಹಿತಿ ತಾನು ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಬದುಕಿಗೆ ಮಾತ್ರ ರೆಲೆವೆಂಟ್ ಆಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಅವನ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಜಾನಪದದ ಕಸುವು, ವಿಚಾರವಂತಿಕೆ ಲಭಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ. ಜನರ ಅಭಿರುಚಿಗನುಸಾರ ಲೇಖಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸಬೇಕೆ?

ಜನರ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವರು ಯಾರು? ಸ್ವತಃ ಲೇಖಕನೇ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆತ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬರೆದಾಗ ಜನರ ಅಭಿರುಚಿ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಕೀಳುಮಟ್ಟದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸಿದಾಗ ಅವರ ಅಭಿರುಚಿ ಕುಸಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಲೇಖಕನಿಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಬರೆಯುವ ಮುನ್ನ ತೀವ್ರವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಯಲು ಮಾಡಿದ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಓದುಗರ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಾದ ರೇಡಿಯೊ ಟೆಲಿವಿಜನ್ ದೈನಿಕ, ವಾರ ಹಾಗೂ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ವಹಿಸುವ ಪಾತ್ರ ದೊಡ್ಡದು. ಓದಲು ಬಾರದವರೂ ರೇಡಿಯೋಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ನೋಡಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳ ಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುವುದರಿಂದ, ಜನರ ಜ್ಞಾನದ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಇವು ಅತ್ಯಂತ ಶಕ್ತ ಸಾಧನಗಳು. ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಅನೇಕ ಲೇಖನಗಳು, ಕತೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳು, ಸಹಸ್ರಾರು ಓದುಗರನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಓದುವ ಜನರಿಗಿಂತ ಈ ಸಂಖ್ಯೆ ದೊಡ್ಡದು. ಈ ಜನರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ್ದಾದರೆ ಓದಿದವರ ಅಭಿರುಚಿಯೂ ಜ್ಞಾನವೂ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆಂದು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದೆಲ್ಲಾ ಒಳ್ಳೆಯ ದರ್ಜೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೀಳು ಪ್ರಚಾರದ ಆಸೆಯಿಂದ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಇಂಥವನ್ನು ಜನರೇ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಬೇಕು.

ಜನರ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಕರ ಪಾತ್ರವೂ ಗಮನಾರ್ಹ ವಾದದ್ದು. ಒಳ್ಳೆಯ ಅಭಿರುಚಿಯಿರುವ ಅಂದರೆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಪ್ರಕಾಶಕರು ನಮ್ಮ ಮಟ್ಟಿಗಂತೂ ಬಲು ಕಡಿಮೆ. ಇವರು

ಒಳ್ಳೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಜನರ ಅಭಿರುಚಿಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಏರಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಪ್ರಕಾಶಕರು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರೀ ಮನೋಭಾವದವರಾದುದರಿಂದ ಯಾವುದು ಮಾರಾಟವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರ ಕಡೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಅವರ ಗಮನ. ಕೃತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಅವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಇಂಥವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ, ಓದುಗರ ಅಭಿರುಚಿ ಕೆಳಗಿಳಿಯುವ ಭೀತಿಯೂ ಇದೆ.

ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಾದ ಜನರನ್ನು ಸಾಕ್ಷರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅವರನ್ನು ವಿಚಾರವಂತರನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡುವುದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶವಾಗಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋಧೋರಣೆ ತಳೆದಾಗ ಅದನ್ನು ಓದುವ ಜನರ ಅಭಿರುಚಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಬದಲಾಗುವುದು ಶಕ್ಯ. ಕುರುಡು ನಂಬಿಕೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೋರಾಡಿದಾಗ ಜನರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಉದಯಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಭೀತಿ, ಅಜ್ಞಾನಗಳಿಂದಾಗಿ ಸಹಸ್ರಾರು ವರ್ಷಗಳು ಬೇರುಬಿಟ್ಟ ಮೂಢ ವಿಶ್ವಾಸಗಳು ಸತ್ಯದೆದುರು, ಜ್ಞಾನದೆದುರು ತತ್ತರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅಂತೆಯೇ ಜನರಲ್ಲಿರುವ ಮತೀಯ ಸಂಕುಚಿತ ಭಾವನೆಗಳು, ಕುರುಡು ಭಾಷಾ ವ್ಯಾಮೋಹ ಇತ್ಯಾದಿಗಳೂ ಇಡೀ ಮಾನವಕೋಟಿಯ ಒಳಿತಿನ ಎದುರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ತುಚ್ಛ ಎಂಬುದು ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಅಭಿರುಚಿಗೆ ಹಲವು ಮುಖಗಳಿವೆ. ಅಭಿರುಚಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಓದುವ ಜನರನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಾದರೂ ಅದರ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಭಾವಶಾಲೀ ಪಟ್ಟಭದ್ರಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಬರೆಯುವ ಬರಹಗಾರ ನಾಡಿನ ಜನರ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ತಿದ್ದಲು ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು. ಈ ಕೆಲಸ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಆಗುವಂತಹುದು. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬರಹಗಾರ ಯಾವ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಬಾಲ ಸಾಹಿತ್ಯ

—ಎಲ್. ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿ ರಾವ್

After all, the purpose of civilizatiou is not the progress of science and machines, but the progress of man

Alexis carrel ('Man, the unknown')

ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿರೋಧಾಭಾಸವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇಂತಹ ಸಮಾಜ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅರಳಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ಪ್ರಭುತ್ವಗಳು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಂದೇ ಅಚ್ಚಿನಿಂದ ಸಿದ್ಧಮಾಡಲು ಬಯಸುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲರ ವಿಚಾರ ರೀತಿ ಒಂದೇ ಬಗೆಯದಾಗಿರಬೇಕು, ಎಲ್ಲ ಕಲಾ ಕೃತಿಗಳೂ ಒಂದೇ ವಿಚಾರ ರೀತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಸಮಾಜಗಳು ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ತನಗೆ ನಿಸರ್ಗದತ್ತವಾದ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ತಾನೂ ಬೆಳೆಯಬೇಕು, ಇಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಸನದಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾಜದ ಕಲ್ಯಾಣವೂ ಅಡಗಿದೆ ಎಂದು ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕಾರಣವಾದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಧ್ಯಮಗಳೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿಯೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇದು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವೆಂದೇ ನಡೆಯುವ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪರಿಣಾಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅದುಮಿಡುವದು. ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಹತ್ತು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನರ ವಿಚಾರ ರಿತಿಯನ್ನು ತಾನೇ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿದ ಕಾಲುವೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ಸಂಪಾದಕೀಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಪತ್ರಿಕೆ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದೇನು ಇಲ್ಲ. ಅದು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಸುದ್ದಿಗಳು, ಪ್ರಕಟಿಸದೆ ತಡೆಹಿಡಿಯುವ ಸುದ್ದಿಗಳು, ಸುದ್ದಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ–ಯಾವ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದಪ್ಪದ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆ, ಅದು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ವಾಚಕರ ಪತ್ರಗಳು, ಪ್ರಕಟಿಸದೆ ತಡೆಹಿಡಿಯುವ ಪತ್ರಗಳು, ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಚಿತ್ರಗಳು–ಎಲ್ಲ ಜನರ ವಿಚಾರ ರೀತಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಚಲನಚಿತ್ರಗಳು, ಜಾಹೀರಾತುಗಳು ಜನರ ವಿಚಾರ ರೀತಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವರ ಉಡುಗೆ ತೊಡಿಗೆ, ಆಹಾರದ ಪದ್ಧತಿಗಳು, ಕಡೆಗೆ ಮೀಸೆ–ಗಡ್ಡಗಳ ಆಕಾರ ಉದ್ದ ಅಗಲಗಳು ಎಲ್ಲವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಹಾಡುವ ಪ್ರತಿಭೆ ಹಿಂದುಳಿದು

ಒಬ್ಬ ನಟ ಅಥವಾ ನಟಿ ಹಾಡಿದಂತೆಯೇ ಹಾಡುವ ಅನುಕರಣೆಗೆ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ತರುಣ ತರುಣಿಯರ ಚೆಲುವಿನ ಕಲ್ಪನೆ ಸಹಾ ಬೇರೆಯರಿಂದ ನಿರ್ಧರೆವಾಗುತ್ತವೆ.

ಇಂದಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಅಪಾಯ ಎಂದರೆ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪಲ್ಲಟಣ. ಬಾಳಲ್ಲಿ ಸರಿ–ತಪ್ಪುಗಳು ಉಂಟು ಎಂಬ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನೆ ಮರೆಯುವ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ನಾವು ಬರುತಿದ್ದೇವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಲವು ಕಾರಣಗಳುಂಟು. ಎರಡನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ಲೋಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಿ ಬರ್ಟ್ರೆಂಡ್ ರಸೆಲ್ ತನ್ನ ಎಂಬತ್ತನೆಯ ಹುಟ್ಟಿದ ದಿನದಂದು ಹೀಗೆ ಬರೆದ: “Freedom has come to be thought weakness, and tolerance has been compelled to wear the garb of treachery. Old ideals are judged irrelevant; and no doctrine free from harshness commands respect.” ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ, ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಮಾಡುವುದು, ಒರಟುತನ–ಹಿಂಸೆ ಇವೇ ಪೌರುಷ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಪ್ರಿಯತೆಗಳ ಹೊರ ಚಿಹ್ನೆ ಎಂಬಂತೆ ನಡೆಯುವುದು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ದ್ವೇಷವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವುದು ಜನಪ್ರಿಯತೆಗೆ ಸುಲಭದ ಹಾದಿ. ಶೀಘ್ರ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನೂ ಬಯಸುವವರು ನ್ಯಾಯ–ಅನ್ಯಾಯ, ವಾಸ್ತವಾಂಶ–ಸುಳ್ಳುಗಳಿಗೆ ಗಮನಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಗುಂಪನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆಯುವುದಷ್ಟೇ ಅವರ ಗುರಿ. ಇಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ಉಂಟು, ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಶಬ್ದಗಳುಂಟು: ಫ್ಯಾಸಿಸ್ಟ್, ರೀಆಕ್‌ಷನರಿ, ಜನರೇಷನ್ ಗ್ಯಾಪ್ ಇಂತಹವು. (ಶುಲ್ಕಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರುವವರು ಹೇಗೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮೋಜಿನ, ಆದರೆ ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ನಿದರ್ಶನ ರಿಚರ್ಡ್ ನಿಕ್ಸನರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಿಕ್ಸನರು ಕೆಲವು ‘ ಟೇಪು ’ಗಳಿಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದರು; ಅನಂತರ ಅವು ಇದ್ದದ್ದು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಪತ್ರಿಕಾಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ನಿಕ್ಸನರ ಪರವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದವರನ್ನು ಆ ವಿಷಯ ಕೇಳಿದರು ; ‘That portion of the statement is no longer operative’ ಅಡಿದ್ದು ಅಪ್ಪಟ ಸುಳ್ಳು ; ವಿವರಣೆ: ‘ ನಾನು ಆಗ ಹೇಳಿದ್ದು no longer opration–ಈಗ ಲೆಖ್ಖಕ್ಕಿಲ್ಲ !)

ಎರಡನೆಯದು, ಕೆಲವು ದಶಕಗಳಿಂದ ನಾವು ಕಾಣುವ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದ ಅನುಕಂಪ. ಅನುಕಂಪ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುಣಗಳಲ್ಲೊಂದು, ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದೂ ದಾರಿ ತಪ್ಪಬಾರದು. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ದುರಂತನಾಯಕರನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಈ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದ ಅನುಕಂಪದ ಒಂದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಸೆರೆಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಮಾನವೀಯವಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀಕಾರ ಅಥವಾ ತಿರಸ್ಕಾರದ ಮನೋಭಾವವಿರಬಾರದು. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟೂ, ಶಿಕ್ಷಿತನಾದ ಅಪರಾಧಿ

ಯನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಮತ್ತೆ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತನಾದ ಪ್ರಜೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಅಪರಾಧಿಯ ಸ್ಥಿತಿ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾಗಿರುವ ಬಡವನ ಸ್ಥಿತಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾಗಿ, 'ನಾನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾಗಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿ ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದು ಉತ್ತಮ' ಎಂದು ಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗ ಬಾರದಲ್ಲ! ಅಪರಾಧಿಯ ಬಗೆಗೆ ಅನುಕಂಪ, ಅಪರಾಧದ ಬಗೆಗಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ 'ಮೆಕ್‌ಬೆತ್' ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ಮೆಕ್‌ಬೆತ್ ವೃದ್ಧ ರಾಜ ಡಂಕನನನ್ನು ಕೊಲೆಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕೊಲೆ ಮಾಡುವಾಗ ಮೆಕ್‌ಬೆತ್ ಎಂತಹ ಒತ್ತಡಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ, ಕೊಲೆಯಿಂದ ಅವನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದೇನು-ದೊರೆತದ್ದೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಮರೆಯಲಾಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಾಟಕದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ ಒಂದು ಮೆಕ್‌ಬೆತನನ್ನು 'ಸತ್ತ ಈ ಕಟುಕ' ಎಂದು ಕರೆದಾಗ, ಇದು ಅವನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಕಾಣದ ಲೋಕದ ವರ್ಣನೆ ಎಂದು ನಮಗೆನ್ನಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕೊಲೆ ನೀಚಪಾತಕ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಮೆಕ್‌ಬೆತನೇ ತಾನು ಕೊಂದ ರಾಜನನ್ನು 'ದಿ ಗ್ರೇಷಸ್ ಡಂಕನ್' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯಗಳ ನಿರ್ಣಯ ಬಹು ಕಷ್ಟ. ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಮನುಷ್ಯ ಸಹಜವಾದ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ನಾವು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.; ನೀತಿ ತಪ್ಪಿದ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಕಲ್ಲು ಹೊಡೆದು ಕೊಲ್ಲಬೇಕಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಜನ ಬೊಬ್ಬಿಟ್ಟಾಗ, 'ಹೌದು, ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರು ಪಾಪ ಮಾಡಿಲ್ಲವೋ ಅವರು ಮೊದಲು ಕಲ್ಲನ್ನು ಎಸೆಯಿರಿ' ಎಂದ ಏಸುವಿನ ಮಾತನ್ನು ನೆನಪಿಡಬೇಕು. ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದವನು ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಮನುಷ್ಯ (ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತಿದೆ: there but for the grace of God go I! ನಾನೇ ಆ ಪಾಪ ಮಾಡಿರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ದೇವರ ಕೃಪೆ, ಮಾಡಲಿಲ್ಲ) ಎಂಬ ಅರಿವು ಸದಾ ಜಾಗೃತವಾಗಿರಬೇಕು. ಆದರೆ, ತಪ್ಪು-ಸರಿ, ನ್ಯಾಯ-ಅನ್ಯಾಯಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಸುಳ ಬಾರದು. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಈ ಮೌಲ್ಯಪಲ್ಲಟಣದ ಅಪಾಯ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆಯೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಬಾಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಈವರೆಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತಿಗೂ ಸಂಬಂಧವೇನು?

ಬಾಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹು ತೊಡಕಿನ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದರೆ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಆಯ್ಕೆ. ಈಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಬಾಲಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು: ಒಂದು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಎರಡನೆಯದು ಮನಸ್ಸನ್ನು ರೂಪಿಸ ಬಯಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಬರಹ ಮೊದಲನೆಯದು. (ಉದಾಹರಣೆ: ನೀರು ಗಾಳಿ ಇವನ್ನು ಕುರಿತವು.) ಇಂತಹ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗಲೂ ಒಂದು ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಏಳುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯನನ್ನು, ಚಂದ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುವಾಗ ಗ್ರಹಣವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಣೆ ಕೊಡ

ಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಆಗ ಜನರಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಬೇಕೆ ಬೇಡವೆ? ಒಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವಾಗ ಅಲ್ಲಿನ ಯಾತ್ರಾಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ನೀಡುತ್ತೇವೆ? ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ನೀಡುತ್ತೇವೆ? ಆದರೆ ಮನಸ್ಸು ರೂಪಿಸ ಬಯಸುವ ಬಾಲಸಾಹಿತ್ಯದ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು, ಜಟಿಲವಾದದ್ದು. ತಟಸ್ಥ ನೈತಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬರೆಯುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಬರಹಕ್ಕೆ ವಸ್ತುವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಒಂದು ನೈತಿಕ ಆಯ್ಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಾಡಿನ ಭೂತಕಾಲದ ಚರಿತ್ರೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಎಳೆಯ ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು? ಯಾರನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ಅಥವಾ ಮೆಚ್ಚದಿರುವಂತೆ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು? ಮಕ್ಕಳು ನಾಡಿನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೆ ತಿಳಿಯದೆ ಬೆಳೆಯುವುದು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಈ ರೂಪವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆಯಿತು ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ, ಹಿಂದಾದ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಮಟ್ಟಿಗೂ ಮತ್ತೆ ಮಾಡದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಆದರೂ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪರಿಚಯ ಅಗತ್ಯ. ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಥವಾ ಒಂದು ಪಂಗಡದ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಎಳೆಯ ಮನಸ್ಸುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇರುವುದು ಸರಿಯೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಹಾಗೆಂದು ಮೌಲ್ಯಗಳ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಬರೆಯುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಬುದ್ಧ ಅಶೋಕರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬರೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬುದ್ಧ ಅಶೋಕರು ಅಹಿಂಸೆಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಹೊರಗಿನವರಿಗೆ ಭಾರತವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದು ಸುಲಭವಾಯಿತು ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಉಂಟಲ್ಲ? ಇದನ್ನು ಎಳೆಯ ಓದುಗರಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆ ಬೇಡವೆ? ಗಾಂಧೀಜಿ ನಮಗೆ ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಎಂದು ತೋರುವ ಹಲವು ದೃಢ ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರಲ್ಲವೆ? ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂಪವಾದಾಗ, ಅದಕ್ಕೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವುದೇ ಕಾರಣ ಎಂದರಲ್ಲವೆ? ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಮಹಾ ಪಾಪ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿದರೂ, ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಕಂಪ ಏಕಾಗಲಿಲ್ಲ, ಯಾವ ಪಾಪಕ್ಕಾಗಿ ಭೂಕಂಪ–ಪ್ರವಾಹ–ಅಂಟು ರೋಗಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎಂದು ಭಗವಂತನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿಳಿದು ಹೇಳುವವರು ಯಾರು ಎಂದು ನೆಹರೂ ಕೇಳಿದ್ದಾರಲ್ಲವೆ? ಭೂಕಂಪವನ್ನು ಕುರಿತು ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಎಂದು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡೋಣ, ಆದರೆ, ಭಗವದ್ಗೀತೆ–ರಾಮನಾಮ–ಅಂತಃಸ್ಸಾಕ್ಷಿ ಇವನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಏನು ಮಾಡೋಣ? ಇವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸದೆಯೆ ಅವರ ಜೀವನ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡೋಣವೆ? ಟೀಕೆ ಮಾಡೋಣವೆ?

ಮಾಡುವುದು ಸಾಧುವೆ? ಮಾಡಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ನೈತಿಕ ಅರ್ಹತೆ ನಮಗುಂಟೆ? ಆದರೆ ವಿಮರ್ಶಿಸದೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬೆಳೆಸೋಣವೆ? ಆದರೆ, ಇಂತಹ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಎಳೆಯ ಓದುಗರು ಎಷ್ಟನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು?

ಹೀಗೆ ವಿಷಯದ ಆಯ್ಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಈ ಬಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಲವು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ, ಹಲವು ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಇದಿರಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಉತ್ತರಿಸುವಾಗ ಮೂಲಸೂತ್ರವೊಂದು ನನಗೆ ತೋರಿದುದನ್ನು ಈ ಲೇಖನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದೇನೆ: ವಿಚಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅನಿರ್ಬಂಧಿತ ವಿಕಸನ ಇವಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗುವಂತಹ ಬಾಲಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಬಲ್ಲವರ ಕರ್ತವ್ಯ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಉಳಿಯುವಂತಹ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಬೇಕು ಎಂದಾಗಲೇ ನಾವು ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುತಿದ್ದೇವೆ: ಇತರ ಬಗೆಯ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿಗಿಂತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯ ಎಂದು. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ದೇಶಗಳ ಅನಿವಾರ್ಯ ಮಿತಿಗಳು ಇರುವುದಾದರೂ ಮಾನವನ ಈವರೆಗೆ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಕನಿಷ್ಠ ದೋಷಗಳನ್ನುಳ್ಳದ್ದು; ಗರಿಷ್ಟ ಪ್ರಯೋಜನ ಉಳ್ಳದ್ದು. ಜಾಹೀರಾತುಗಳ ನಯವಾದ ವಂಚನೆ. ಅರ್ಭಟಿಸುವುದನ್ನು ಕಲೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು–ಗುಂಪುಗಳು, ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ವಿಚಾರ ರೀತಿ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದನ್ನು ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಕೆಡಹುವ ಅತಿರೇಕಗಳು ಮತ್ತು ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದ ಅನುಕಂಪ, ಆಧುನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಚಾತುರ್ಯ ದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡ ತರುವ ನೂರು ವಿಧಾನಗಳು, ಮಾತುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನೆ ಕೆಡಿಸಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ವಿಚಾರಗೊಂದಲಕ್ಕಾಗಿ ಅಥವಾ ಸತ್ವದ ವಿಕೃತಿಗಾಗಿ ಬಳಸುವುದು–ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಿ ಎದುರಿಸಿ ತನ್ನ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರಜೆಗಳು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಆಧಾರಸ್ತಂಭಗಳು, ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕಲೆ–ಸಾಹಿತ್ಯ–ವಿಜ್ಞಾನಗಳು ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೂ ಇವರಿಂದಲೇ. ಬಾಲಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸುವವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬೇಕಾದ ಸತ್ಯ ಇದು ಎಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಶಿಶುಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಪಕರು

ಬಿ. ಎಸ್. ಪಾಂಡುರಂಗರಾವ್.

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಥೆಯೆಂದರೆ ಜೀವ, ಪ್ರಾಣ.

"ಪಂಚತಂತ್ರದ ಕಥೆಗಳು" ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಕತೆಗಾರ ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮ, "ಮಹಿಳಾರೋಪ್ಯ" ಎಂಬ ನಗರದ ಅರಸು ಅಮರಶಕ್ತಿಯ ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿ ಮಕ್ಕಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮಶಕ್ತಿ, ಉಗ್ರಶಕ್ತಿ, ಅನಂತಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಜಾಣಮಕ್ಕಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಶಪಥ ಮಾಡಿ ಅರಸುತನಕ್ಕೆ ಆವಶ್ಯಕವಾದ ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಥಾತಂತ್ರವನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡ. ಮಕ್ಕಳ ಬಾಲ್ಯಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಕಥೆ ಹೇಳಿದ. ದಡ್ಡರಾಗಿದ್ದ ಮೂವರು ರಾಜಕುಮಾರರು ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನ ಕಥೆ ಕೇಳಿ ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದರೆಂದು "ಪಂಚತಂತ್ರದ ಕಥೆಗಳು" ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸಂದೇಶ ಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಮಾತಾಯಿತು.

ಗ್ರೀಸ್ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಗುಲಾಮನಾಗಿದ್ದ ಈಸೋಪನೂ ಕತೆ ಹೇಳುವ ಜಾಣತನದಿಂದಲೇ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡನೆಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯಿದೆ. ಅವನ ಕಥೆಗಳಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಪ್ರಾಣಿಪಕ್ಷಿಗಳು ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತವೆ. ಮಕ್ಕಳ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತವೆ, ಆಲೋಚಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ; ನೀತಿವಂತರಾಗುವಂತೆಯೂ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನ ಪಂಚತಂತ್ರದ ಕಥೆಗಳಂತೆ ಈಸೋಪನ ಕಥೆಗಳೂ ಪ್ರಪಂಚದ ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡಿವೆ.

ಬಾಲಕನಾಗಿದ್ದ ಶಿವಾಜಿಗೆ ತಾಯಿಯಾದ ಜೀಜಾಬಾಯಿ, ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆ, ದೇಶಾಭಿಮಾನಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದಳೆಂಬುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಷಯ. ಶಿವಾಜಿಯು ಛತ್ರಪತಿಯಾಗಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯ ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆಕೊಟ್ಟದ್ದು ಅವನು ಬಾಲಕನಾಗಿದ್ದಾಗ ಕೇಳಿದ ನೀತಿ ಪ್ರಧಾನ ಕಥೆಗಳೇ ಎಂಬುದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ.

ರಾಷ್ಟ್ರಪಿತ ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧೀಜಿಯ ಆತ್ಮಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಾವು ಕಥೆಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಬಾಲಕ ಗಾಂಧಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರವಣನ ಪಿತೃಭಕ್ತಿ ನಾಟಕವನ್ನು ಓದಿ; ಅದೇ ನಾಟಕವನ್ನು ಆಡಿದುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಯೊಂದು ಮೂಡಿ ಬಂತು. ಆದರ್ಶದ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿತು. "ಇಗೋ ಇಲ್ಲಿ ನಿನಗೊಂದು ಆದರ್ಶವಿದೆ. ಅದನ್ನು ಅನುಕರಿಸು ಎಂದು ನನಗೆ ನಾನೇ ಹೇಳಿ

ಕೊಂಡೆನು" ಎಂದು ಗಾಂಧೀಜಿ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ನಾಟಕವನ್ನೂ ನೋಡಿ "ಎಲ್ಲರೂ ಏಕೆ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಂತೆ ಸತ್ಯಸಂಧರಾಗಿರಬಾರದು. ಇದೇ ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ನನ್ನನ್ನೂ ನಾನೇ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಶ್ನೆ" ಎಂದೂ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಬಾಪೂಜಿ. ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲೂ ಕಥೆಗಳು ಮಕ್ಕಳ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ, ಅವರ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುದುರಿಸಿ ವಿಚಾರವಂತರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ನೀತಿವಂತರನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮಕ್ಕಳ ಮನೋಧರ್ಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂಥ ಕಥೆಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಶಿಶು ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಥೆ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗರು ಪಂಜೆ ಮಂಗೇಶರಾಯರು. ಈ ಹಿರಿಯರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಏನು ಬೇಕು, ಏನು ಬೇಡ ಎಂಬುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿದ್ದರು. "ಮೂರು ಕರಡಿಗಳು" ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಮಕ್ಕಳ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದವರು. "ಇಲಿಗಳ ಥಕಥೈ" ಕಥೆ ಹೇಳಿ ಕಥೆ ಕೇಳಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸು ಬೆಳೆಸಿದರು. ಪಂಜೆಯವರು ಹೇಳಿದ "ಗುಡುಗುಡುಗುಮ್ಮಟದೇವರು" ಕಥೆ ಮಕ್ಕಳ ಜ್ಞಾಪಕ ಶಕ್ತಿ ಕುದುರಿಸಲು ಒಳ್ಳೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನ ಕಥೆ. ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಪುನರುಕ್ತಿ, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೆಸರಿನ ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಜ್ಞಾಪಕಶಕ್ತಿ ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಈ ಕಥೆಯಿಂದ. ಪಂಜೆಯವರು ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಹೊಸತಂತ್ರ ಶಿಕ್ಷಣವೇತ್ತನೊಬ್ಬನ ವಿಶಿಷ್ಟಮಾರ್ಗವೆನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ.

ದೇವುಡು, ಹೊಯಿಸಳ, ರಾಜರತ್ನಂ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ಈ ತಂತ್ರವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಹೊಯಿಸಳರ ಬೇರನೆಟ್ಟ ಮೂಲಂಗಿ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ "ಮೂಲಂಗಿ ಐಸಾ| ಬೇಳೆ ಹುಳಿ ಐಸಾ| ಸೊಪ್ಪಿನ ಪಲ್ಯ ಐಸಾ| ಮೂಲಂಗಿ ಮೂಲಂಗಿ ಹೂ ಹಂ' ಬೇಳೆ ಹುಳಿ ಹೀ ಹೊಂ| ಸೊಪ್ಪಿನ ಪಲ್ಯ ಹೋ ಹಾ, ಖಂಡಗದ ಅಕ್ಕಿ ಭಂ ಭಂ| ಊರ ದೇವರು ಹಾಂ ಹೋಂ" ಈ ಸಾಲುಗಳು ಓದುವ ಮಗುವಿನ ನಾಲಿಗೆ ಚಪ್ಪರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಕಿವಿಯನ್ನು ಚುರುಕುಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ರಾಜರತ್ನಂರ "ಬಂ ಕುರು ಬಂ" "ಗೋಳೂರಿನ ಗಾಯಕರು" ಸೊಗಸಾದ ಕಥೆಗಳು. ಮಕ್ಕಳ ಸ್ಮರಣ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೇವುಂಡರವರ ಕಥೆಗಳೂ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ. ಮಕ್ಕಳ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ, ವಿಚಾರಶಕ್ತಿ ಬೆಳೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿವೆ. ಓತಿಕಾಟನ ತಂಗಿ–ಒಂದು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಕಥೆ: ಅದರಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯರಾಣಿ, ನಾಗರ ಹಾವಿನ ಪರಿಚಯವಿದೆ. ತಿಂಗಳುಗಳ ಪರಿಚಯವಿದೆ. ದಿನ, ವಾರ, ವರ್ಷದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ಬೆಳೆಸಲೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸರಕಿದೆ. ನನ್ನ "ಮಳೆರಾಯನ ಕಥೆ" ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಚಾರವುಳ್ಳದ್ದು. ಮಳೆಯಾಗುವ ವಿಷಯ ಕುತೂಹಲಕರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ ತಮ್ಮ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಥೆಯ ತಂತ್ರ

ವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಯುವಿಕೆಗೂ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ "ಹತ್ತು ಮಕ್ಕಳು" ನೋಡಿ, ಕಥಾತಂತ್ರದಿಂದ ಸರಳವಾಗಿ ಹತ್ತರಿಂದ ಸೊನ್ನೆಯವರೆಗೆ ಕಳೆಯುವ ಗಣಿತ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹತ್ತು ಅಂಕೆಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಮಕ್ಕಳು ಏಳೆಂಟು ವರ್ಷಗಳವರಾದ ಮೇಲೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಸಾಹಸ ಪ್ರಿಯತೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗೆ ಸಾಹಸ ಪ್ರಚೋದಿತ ಕಥೆಗಳು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬೇಕು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಂದಬಾದನ ಸಾಹಸದಂಥ ಕಥೆಗಳು ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತುಂಬುತ್ತವೆ. ಮಂಗಳೂರಿನ ಬಿ. ಶಂಕರಭಟ್ಟರು ಇಂಥ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. 'ಗಲಿವರನ ಪ್ರವಾಸ ಕಥೆಗಳು' ಮಕ್ಕಳ ಸಲುವಾಗಿ ರಚಿತವಾಯಿತು. ಈ ಕಥೆಗಳು ಅದ್ಭುತ ರಮ್ಯವಾಗಿವೆ. ನಾನು ಬರೆದ "ಕಲ್ಲು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆಟ್ಟ" ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಸ ಜೀವನವನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯ ಸಂಶೋಧನ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ನೂರಾರು ಕಥೆಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಕಥೆಗಳ ಕೊರತೆಯಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಹೇಳದೆ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲ.

ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಕಥೆಗಳೂ ಅಗತ್ಯ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಎಂ. ಎಸ್. ರಾಮರಾಯರ "ಕಟ್ಟಿಬಟ್ಟಿ ಆಕಾಶ ಬುಟ್ಟಿ" ಯನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಕಿಟ್ಟು ರಮೇಶರು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿನ ಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಬರುತ್ತಾರೆ ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ. "ಪ್ರೇಮಯಾನ" ಎಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಎಸ್. ಹನುಮಂತರಾವ್ ಚಂದ್ರಮಂಡಲವನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಬಂದ ಕಥೆಯನ್ನು ಬಾಲಕನೊಬ್ಬನಿಂದಲೇ ಪತ್ರ ಮುಖೇನ ವಿವರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಷಯವನ್ನು ಮನರಂಜನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. 'ಮಂಗಳದ ಲೋಕದ ಅಂಗಳಕೆ' ಎಂಬ ಕಿರುಗಾದಂಬರಿಯ ಲೇಖಕರಾದ ಮಾದೇವ ಮಿತ್ರರು ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದ ವಿಚಿತ್ರಗ್ರಹ ಮಂಗಳ ಖಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಚಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ಇಳಿದವರು ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕಥೆಯೂ ಇದೆ. ಭಾರತೀಸುತ "ಕಾಣೆಯಾದ ಕಬ್ಬಿಣರಾಯ" ಕಥೆ ಲೋಹಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ರಸವತ್ತಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸಿದೆ.

ಮಕ್ಕಳ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ನೀತಿವಂತಿಕೆ ಮುಖ್ಯ. ಅದನ್ನು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಕಥೆ ಮೂಲಕ ಉಪದೇಶಿಸುವುದನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಎಂ. ಎಸ್. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಅವರ "ನೀತಿ ಚಿಂತಾ ಮಣಿ". ಸುಮಾರು ಎಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಆದರ್ಶಕಥೆಗಳಾಗಿ, ಅವರ ನೀತಿ ಜೀವನವನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಊರುಗೋಲಾಯಿತು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ಮಾನವತ್ವ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಏನುಏನು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಬೇಕೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ಪುರಾಣ ಕಾವ್ಯಗಳಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಕಥೆಯಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆನಂದಿಸಿದರು. ನಮ್ಮ

ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಅನುಪಮಾ ನಿರಂಜನರ "ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಕಥೆ" ಹನ್ನೆರಡು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಈ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಕುತೂಹಲವಿದೆ, ಸಾಹಸವಿದೆ, ಬುದ್ಧಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಇದೆ. ವಿಶಾಲ ಪ್ರಪಂಚ ಮನೋಭಾವ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಕಥಾಸಾಮಗ್ರಿಯಿದೆ.

ಭಾರತ-ಭಾರತಿ, ಐ. ಬಿ. ಎಚ್. ಮುಂತಾದ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಟಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿ ತಾಳಿವೆ. ಸರಕಾರವೂ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಉತ್ತಮವಾದ ಮಕ್ಕಳ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಗೆ ಬಹುಮಾನ ಯೋಜನೆ ಮುಂತಾದ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಗೊತ್ತು ಗುರಿಯನ್ನರಿತ ಲೇಖಕರ ಸಂಖ್ಯೆಯೇನೂ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ದುಃಖದಿಂದಲೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಿದವರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ, ಕುವೆಂಪು ಮುಂತಾದ ಮಹಾನುಭಾವರೂ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಪೂರ್ವ ಕಾಣಿಕೆಯಿತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಲವು ಕಿರಿಯರೂ ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಕೈಯಿಕ್ಕಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ವಯೋಮಾನಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ವರ್ಗೀಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯದೆ ಹೋಗಿದೆ ಎಂಬುದು ವಿಷಾದದ ಸಂಗತಿ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಇಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿ

ಶ್ರೀಕಂಠ ಕೂಡಿಗೆ

ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಥೆಕಟ್ಟುವ ಮಾನವನ ಹಂಬಲಿಕೆಯನ್ನು ಪರಿವೀಕ್ಷಿಸುವಾಗ ಕಾಲಪರಿಸರಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಅಗಾಧ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಮುಗ್ಧ ಕುತೂಹಲ, ದಿನನಿತ್ಯದ ಗೊಂದಲ ಗಡಿಬಿಡಿ, ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನೆಯ ಫಲವಾಗಿ ನೀತಿಬೋಧಕ ಮತ್ತು ಮನೋರಂಜನೆಯ ಕಥೆಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡವು. ಇಂಥ ಅದ್ಭುತ ರಮ್ಯ ಸಾಹಸದ ನೀತಿಕಥೆಗಳು ಮನುಷ್ಯ ಸಂವೇದನೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಮಗ್ಗುಲುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಸಮರ್ಥವಾದವು ಎನ್ನಿಸಿದಾಗ ಬೇರೊಂದು ಪುನರ್‌ಹುಟ್ಟು ಹೊಸ ಆಕಾರ ರೂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು. ಸಮಕಾಲೀನ ಜೀವನದ ಸಂವೇದನೆ–ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಹಾಗೆ ಒಡಮೂಡಲು ಅಸಾಧ್ಯವೆನ್ನಿಸಿದಾಗ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಥೆಗಳಿಗೆ ಭಿನ್ನವಾದುವು. ಕಾಲಸರಿದು ವಿಜ್ಞಾನಯುಗ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಸಮಯಾಭಾವ ಮತ್ತು ಶೀಘ್ರ ರಂಜನೀಯ ಪರಿಣಾಮದ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಬಲವಾಗಿ ದೀರ್ಘರೂಪದ ಕಥಾನಕಗಳು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತತೆಯನ್ನು ಕಂಡವು. ಕಳೆದ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುಪಡೆದ ಕಥಾ ಪ್ರಕಾರ ರಷಿಯಾ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧವೂ ಮತ್ತು ಜನಪ್ರಿಯವೂ ಆದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಅನಂತರದ ಜಾಗತಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ತನ್ನ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣಕಥೆಯಂತಹ ಹೊಸಪ್ರಕಾರ ಒಂದನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿತು.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಶ್ಚಿಮದ ಪ್ರಭಾವ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ನೆಲದ ಅನುಭವವನ್ನು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿತು. ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀ ಅವರ ‘ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ಗೀತ’ಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಸಕಾಲಿಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ನಡೆದುವು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಮಜಲುಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುವ ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾವಗೀತ ಸಹಚರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಸುನೀತ, ಪ್ರಗಾಥ ಕಥನಕಾವ್ಯ ಮುಂತಾದ ರೂಪವೈವಿಧ್ಯವನ್ನೊಳಗೊಂಡು ನಿಸರ್ಗಪ್ರಿಯತೆ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ, ಆಶಾವಾದ ಗೇಯಾಂಶ, ಜೀವನಶ್ರದ್ಧೆ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸಿದರೆ, ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಿಡುಗುಗಳನ್ನು ಪ್ರಗತಿಶೀಲಮಾರ್ಗ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿತು. ಬದುಕಿನ ಒಳಹೂರಣ, ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಬಿದುಕುವ-ಅದನ್ನು ಒರೆಹಚ್ಚಿ ನೋಡುವ ಸಾಕ್ಷಿದೃಷ್ಟಿ ಸಂಕೀರ್ಣ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೊಡನೆ ನವ್ಯರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿತು. ಪ್ರತಿಮೆ ಸಂಕೇತಗಳಿಗೆ

ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಒತ್ತುಬಿದ್ದು ಭಾಷೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸುವ ನಿರಂತರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಅವರಲ್ಲಿ ನಡೆದುವು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ದೃಷ್ಟಿ ದೋರಣೆಗಳು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಂತೊ ಅಂತೆ ಸಣ್ಣಕಥಾರಚನೆಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾದ ಅಂಶ ವಾಗಿದೆ. ಅಥವಾ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಕನ್ನಡಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಕಥೆಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಒಂದೇ ಮೂಲದಿಂದ ಬಂದುದು ಎಂದರೂ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಯಶಸ್ವೀ ಕಥೆಗಾರರಾದ ಮಾಸ್ತಿ ಅವರ ತಲೆಮಾರಿನ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ ಅನುಭವ ವನ್ನು ಸರಳ ಕಥನಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಬದುಕಿನ ಉನ್ನತಿಕೆಯ ಕಲ್ಪನೆ, ಸ್ತ್ರೀ ಸಮೂಹದ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಕಂಪ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಪರ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಒಡ ಮೂಡಿವೆ. ಅಂದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕಥೆಗಾಗಿ ಕಥೆಹೇಳುವ ಅಕಲಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿ ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ತಲೆಮಾರಿನ ಕಥೆಗಾರರ ಶೈಲಿ ತಂತ್ರ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದೇ ರೀತಿಯದಾದರೂ ಮಾಸ್ತಿ, ಆನಂದ, ಆನಂದಕಂದರ ಪರಿಣತ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ವೈವಿಧ್ಯ ಬದುಕನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸುವ ರೀತಿ ಬೇರೆಯವರಲ್ಲಿ ವಿರಳವೆಂದೇ ಹೇಳ ಬೇಕು. ಮಾಸ್ತಿಯಂಥವರ ಕಥೆಗಳು 'ಸೌತೆಕಾಯಿತರ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಇಡ ಬಹುದು; ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಇಡಬಹುದು' ಎಂದು ಆಧುನಿಕರ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಗುರಿ ಯಾದರೂ ಆ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿನ ಮಾನವೀಯ ಉದಾತ್ತದೃಷ್ಟಿ, ಭಾವನಾಪರವಶತೆ ಮೌಲ್ಯ ಶೋಧನೆಯಕೊರತೆ ಕಂಡುಬಂದರೆ ಅಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಸ್ವೀಕಾರ ರೀತಿಯೂ ಕಾರಣ ವೆಂದು ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರದ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿನ ಮೌಲ್ಯಕುಸಿತ ಮತ್ತು ಭ್ರಮನಿರಸನ ಚಿಂತನಶೀಲ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ನೈರಾಶ್ಯವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿತು. ನವೋದಯದವರು ತೋರಿದ ಆದರ್ಶ ಸುಂದರತೆಗಳಾಗಲಿ, ಪ್ರಗತಿ ಶೀಲರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾಲಿ ಈ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಸರಿದು ಒಂದು ಅನುಭವ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವಂತ ತಿಳಿವಿನ ಭಾಗವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯಿತು. ಕಾವ್ಯಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಹೇಗೆ ಮುಂದಾಯಿತೊ ತನ್ನ ಒಳ ಅರಿವನ್ನು ಬಾಹ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಯಲ್ಲೂ ಮುಂದಾಯಿತು. ಮನಸ್ಸಿನಾಳದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಗಂಭೀರ ಹಾಗೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ನಿಲುವು ಇಂಥ ಹೊಸಸಂವೇದನೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕಥೆಗಳಿಗೊಂದು ಆಯಾಮ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ತನ್ನತನದ ಅನ್ವೇಷಣೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬಿರುಕು, ಕನಸುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ವಿಚಾರದೃಷ್ಟಿ. ಬದುಕಿನ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಗಾಗಿ ಹುಡುಕಾಟ ಈ ಸಮಯದ ಸಣ್ಣಕಥೆಗಳ ಸ್ಥೂಲದೋರಣೆಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸುವಾಗ ಈ ಲೇಖಕರ ಬೆನ್ನಿಗಿದ್ದ ಕೆಲವು ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಸಿಗ್ಮಂಡ್ ಫ್ರಾಯ್ಡ್, ಸಿ. ಜೆ. ಯೂಂಗ್, ಆ್ಯಡ್ಲರ್‌ರ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಐನ್‌ಸ್ಟೀನ್‌ನ ಸಾಪೇಕ್ಷವಾದ, ಜೀನ್‌ಪಾಲ್‌ಸಾತ್ರ್, ಕಿರ್ಕೆಗಾರ್ಡ್ ಮತ್ತು ಆಲ್ಬ

ರ್ಟ್ಕನೂ ಮುಂತಾದವರ ತಾತ್ವಿಕ ವಿಚಾರಗಳು ಅವರ ಪ್ರಜ್ಞಾಪರಿಧಿಯ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ನೆರವಾದುವು. ವಿಜ್ಞಾನಜನ್ಯ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಪಡಿಮೂಡಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವಾಗ ವಿಶೇಷ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಬೆಳಸಿತು. ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಏನೇನು ಸಾಧ್ಯವೊ ಗದ್ಯದಲ್ಲೂ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದುವು.

ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ–ಹುಲಿಯ ಹೆಂಗರಳು, ಪ್ರಕೃತಿ, ಘಟಶ್ರಾದ್ಧ, ಕಾರ್ತಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕ್ಲಿಪ್‌ಜಾಯಿಂಟ್, ಯಶವಂತ ಚಿತ್ತಾಲರ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದವರ, ಪಾಲಿಕೋಣೆ ಆಬೋಲೀನ, ಪಯಣ, ಸೆರೆ; ಟಿ. ಜಿ. ರಾಘವರ ಶ್ರಾದ್ಧ, ಶಾಂತಿನಾಥದೇಸಾಯಿಯವರ ಮಂಜುಗಡ್ಡೆ, ಕ್ಷಿತಿಜ; ಕೆ. ಸದಾಶಿವರ ನಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ನೀರುಬಂತು ಮತ್ತೆ ಮಳೆಹೊಯ್ಯುತಿದೆ ಎಲ್ಲಾ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜಿ. ಎಸ್. ಸದಾಶಿವರ ಅಪರಿಚಿತರು; ಲಂಕೇಶರ–ಕೆರೆಯ ನೀರನು ಕೆರೆಗೆ ಚೆಲ್ಲಿ, ನಾನಲ್ಲ, ಉಮಾಪತಿಯ ಸ್ಕಾಲರ್‌ಶಿಪ್‌ಯಾತ್ರೆ ಸಂಕಲನದ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳು. ಖಾಸನೀಸರ–ತಬ್ಬಲಿಗಳು; ಪೂಚಂತೇ ಅವರ–ಹುಲಿಯೂರಿನ ಸರಹದ್ದು, ಅಬಚೂರಿನ ಪೋಸ್ಟಾಫೀಸು ಸಂಕಲನದ ಕಥೆಗಳು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿಯವರ ಕಥೆಗಳು ಶ್ರೀಮತಿ ವೀಣಾ ಎಲಬುರ್ಗಿಯವರ ಕಥೆಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣಕಥಾ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ನೂರುಹದ ವಿಧಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುತೇಕ ಕಥೆಗಾರರು ರೂಢಿಜಾಡ್ಯಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಕಥಾಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಜಾಳುಜಾಳಾಗಿರುತಿದ್ದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಘನೀಕರಣಗೊಳಿಸಿದರು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಭಾಷೆಯ ಆಪ್ಯಾಯತಪ್ಪಿತು. ಭೂತದ ಜೀವನ್ನು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅರಸುವ ದೃಷ್ಟಿ, ಸಾವಿನ ಬಗೆಗಿನ ಚಿಂತನೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಶೋಧನೆ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪುನರ್‌ಶೀಲನೆ, ತೀಕ್ಷ್ಣ ಆತ್ಮಪರೀಕ್ಷೆ, ಲೈಂಗಿಕತೆಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ, ಪರಕೀಯಭಾವ ಮೌಲ್ಯಸಂಘರ್ಷಗನನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಓ. ಹೆನ್ರಿ. ಹೆನ್ರಿ ಜೇಮ್ಸ್, ಡಿ. ಎಚ್. ಲಾರೆನ್ಸ್, ಕಾಮೂ ಮುಂತಾದವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ರೀತಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಅವು ಸಕಾಲಿಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಪ್ರಜ್ಞಾವಾಹತಂತ್ರ ಸಂಕೇತ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ವ್ಯಾಪಕ ಬಳಕೆ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ನವ್ಯೋದಯ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಸಿಗಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಘಟನಾ ಸಂಯೋಜನೆ, ಕಥೆಯ ಆದಿಮಧ್ಯಾಂತಗಳ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಅಥವಾ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮುಕ್ತಾಯವೂ ಈ ಬಗೆಯ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಅನುಭವ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಗುಣಗಳೆಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಬರುಬರುತ್ತಾ ಅವೇ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳಾದುವೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅತಿಬೌದ್ಧಿಕತೆಯ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಳು ಕಲಾತ್ಮಕ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಪದೇಶಗಳೊ ಭಾಷಣಗಳೊ ಆಗಿರುವುದು ಸಮರ್ಥ ಕಥೆಗಾರರಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ತಲುಪುವಲ್ಲಿ ಸೋಲಬೇಕಾದ ಅಪಾಯವನ್ನು ಅವು ಎದುರಿಸಿದುವು.

ಹಾಗಿದ್ದೂ ಈ ಘಟ್ಟದ ಸಣ್ಣಕಥೆಗಳು ದಾಟಿಬಂದ ಹಾಗೂ ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದ ಹೊಸ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿ ಬಂದ ಸಣ್ಣಕಥೆ ತನ್ನ ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಲೆ ಮತ್ತೆ ಬೇರೊಂದು ನೆಲೆಗೆ ಸಾಗಿತು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳು ಹೇಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವೊ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಇಂಥದು ಅನಿವಾರ್ಯವೂ ಹೌದು. ಪ್ರಾಯಶಃ ಬದುಕಿನ ಜೀವಂತಿಕೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಇದಾಗುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಸುಪ್ತಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಹೊರಟ ಅವರಲ್ಲೂ ಕಾಮಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾ ಜೀವನವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಹೊರಟ ಕಥೆಕವನಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ರಚನೆಯಾದುವು. ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥರು ಮೂಗುಮುರಿಯುವಷ್ಟು ಎಗ್ಗಿಲ್ಲದ ಅನುಭವಗಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದವು. ಇದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹೊಸರೀತಿಯದೆಂದು ಅನ್ನಿಸಿದರೂ ಹಲವರು 'ದಂಗೆಕೋರ ಪ್ರವೃತ್ತಿ'ಯೆಂದು ಟೀಕಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಪ್ರಾಯಶಃ ಹೀಗೆ ಲೈಂಗಿಕತೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಕಲಾತ್ಮಕ ಪ್ರಕಟಣೆ ಕಟ್ಟಿಯೊಡೆದು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ದೋಷದಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ದೊಡ್ಡತನ ಮತ್ತು ಉದಾತ್ತತೆಗಳನ್ನು ಘೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಸಣ್ಣತನ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ದರ್ಶಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಇವಾಗಿ ಸಣ್ಣಕಥೆ–ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥರು ಬೊಬ್ಬಿಡುವ ಹಾಗೆ ಕೊಳ್ಳೆಹೋಗದೆ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ದರ್ಶಿಸಿತು. ಮೊದಮೊದಲು ತುಂಬಾ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದ್ದ ಕಥೆಯ ಈ ಬಗೆಯ ವಸ್ತು ಬರುಬರುತ್ತಾ ತೀವ್ರ ಒತ್ತಡದ ಪ್ರಕಟಣೆಯಾಗದೆ ಒತ್ತಾಯದ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳಾಗಿ ಕಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದುವು. ಕೇವಲ ಅನುಕರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಲೈಂಗಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾದ ಸರ್ಪ, ಮೊಲ, ಗೂಳಿ, ಅಮ ಪದೇ ಪದೇ ಎಲ್ಲಾ ಕಥೆಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಓದುಗನಿಗೆ ಬೇಸರ ತರಿಸಿದುವು. ಇದು ಯಾವುದೊ ಒಂದು ಪಾರ್ಶ್ವಪ್ರಧಾನ ದೃಷ್ಟಿ ಎನ್ನಿಸಹತ್ತಿದಾಗ ಹಲವು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಲೇಖಕರು ಅನುಭವದ ಬೇರೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದರು.

ನಮ್ಮ ಬಹುಪಾಲು ಸಾಹಿತ್ಯ–ಅದರ ವಸ್ತು ಶಿಷ್ಟಸಂವೇದನೆಯದಾದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖವಾದ ಪ್ರಾಕೃತ ಸಂವೇದನೆಗೆ ದಕ್ಕಬೇಕಾದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಕೊರತೆ ಇಂದಿನ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು. ದೀನದಲಿತರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧ; ಮೇಲುವರ್ಗದ ಪಾಳೆಗಾರಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಶೋಷಿತ ವರ್ಗದ ಸುಖ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಕಮರಿಹೋದದ್ದು ಮುಂತಾದ ಸಮಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳು ಇಂದಿನ ಲೇಖಕರನ್ನು ಕಾಡಿವೆ. ಅಂದರೆ ಕಥಾವಸ್ತು ಅದನ್ನು ಅನಾವರಣ ಮಾಡುವ ಭಾಷೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಕೆಳಸ್ತರಕ್ಕೆ ಸೇರಿತು. ಯಾರ ಯಾರದೊ ನಕಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಮಿಥ್ಯಾರೋಪಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನೇ

ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಸರತ್ತು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವರ ಆರ್ಥಿಕ–ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ‘ ಪ್ರಸ್ತುತ ’ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಭಾಷೆಗೂ ಬೇರೊಂದು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಇಂಥ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ನಾವು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕವಾಗಿ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿಯೂ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ನಮ್ಮ ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆಯವರಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿಯೇ ಕಾರಣವೆನ್ನಬೇಕು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದಂತೆ ತಂತ್ರ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಹೇಳುವ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ಬಂದಿತು. ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮಗೊಳಿಸಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಮೂಹವನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಅಥವಾ ಸಾಮಾನ್ಯನೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೇವಲ ಬುದ್ಧಿವಂತರೆನಿಸಿಕೊಂಡಂತವರ ಸ್ವತ್ತಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯನಿಂದ ದೂರ ಉಳಿಯುವ ಅಪಾಯವನ್ನು ಈ ಆಂದೋಲನ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿತು. ಸಣ್ಣ ಅಕ್ಷರಸ್ಥ ವರ್ಗವನ್ನು ತಲುಪುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಪರ ವಿಚಾರ ಪ್ರಸರಣಕ್ಕೆ ಸಣ್ಣಕಥೆ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಅಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕಲಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೈಬಿಟ್ಟಿತೆಂದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಯೋಚಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥನಾದ ಓದುಗನಿಗೆ ಬರವಣಿಗೆ ತಿರುಗಿತೆಂದಾಗಲಿ ಭಾವಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಸ್ತುವಿನ ಆಯ್ಕೆಯಿಂದ, ಓದುಗ ಯಾವ ನಿಲುವಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿಯೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾ ಹೊಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುವ ಬರವಣಿಗೆ ಎನ್ನಬೇಕು. ತಂತ್ರ ಏನಿದ್ದರೂ ಅನಗತ್ಯವಾಗಿ ಬಾರದೆ ವಾಹಕವಾಗಿಯೇ ಬರುವುದು ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಪ್ರಾಯಶಃ ನವ್ಯಪಂಥದ ಮೊದಮೊದಲಿನ ಸಣ್ಣಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಪಶ್ಚಿಮದ ಬರವಣಿಗೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಸಣ್ಣದಾಗುತ್ತಾ ಪರಿಸರದಲ್ಲೇ ಜರುಗುವ ನೂರಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳೇ ವಸ್ತುವಾದುವು. ಲೇಖಕ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಜ್ವಲಂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟರ ಕಳಕಳಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಾನೆಂಬುದು ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರಗತಿಶೀಲರೂ ಇಂಥ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೇ ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೆ ಆಯ್ದುಕೊಂಡರೂ ಓದುಗನ ಅನುಕಂಪಗಳಿಸುವ ಇಲ್ಲವೇ ನೀರುನೀರಾದ ವಿವರಣೆಗಳೊ ಆಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಹುಮುಖ ಚಿಂತನೆ ಆಳ ಅವುಗಳಿಗಿಲ್ಲವಾಗಿತ್ತು. ಇಂದಿನ ಕಥೆಗಾರರು ಆ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಟ್ಟರಲ್ಲದೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅರಿವು ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಚಾರಧಾರೆಗೆ ‘ ಕಮಿಟ್ ’ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಈ ಕಥೆಗಳ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಮೇಲಿನಂತೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಈಚಿನ ಕಥೆಗಾರರಲ್ಲಿ ಬೆಸಗರಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣ, ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ತೇಜಸ್ವಿ, ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ, ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ ಮುಂತಾದವರು ಮುಖ್ಯರು. ಬೆಸಗರಹಳ್ಳಿಯವರ ಕಥೆಗಳ ವಸ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗ್ರಾಮಜೀವನದ್ದು. ನೆಲದ

ಒಡಲು, ಘರ್ಜನೆ ಮುಂತಾದ ಅವರ ಸಂಕಲನದ ಕಥೆಗಳು ಘಟನಾಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದು ದಟ್ಟ ವಿವರಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಂಥವು. ವಸ್ತುವಿನ ಗಟ್ಟಿತನ ಭಾಷೆಯ ಕಸುವು ರಾಮಣ್ಣನವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಜೀವಾಳ. ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಏಕತಾನತೆಗೆ ಬೀಳುವುದೂ ಉಂಟು. ಈಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಅವರ 'ಹರಕೆಯ ಹಣ' ಸಂಕಲನ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆ ಬೇರೊಂದು ರೀತಿಗೆ ಅಣಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಹರಕೆಯ ಹಣ, ಕಕರನ ಯುಗಾದಿ, ಗಾಂಧಿಸಂತಾನ ಈ ಕಥೆಗಳ ವಸ್ತು ಧೋರಣೆ ಶೈಲಿ ಒಂದೇ ಬಗೆಯವು. ರಾಮಣ್ಣನವರು ಅಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೀಡಾದ ಜನಾಂಗದ ಬದುಕಿನ ಸೋವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವರಲ್ಲದೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾದ ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಧ್ವನಿ ಅವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿದೆ.

ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕೆ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥಾಮಾದರಿಯನ್ನು ತೇಜಸ್ವಿಯವರು ಪುನರ್‌ರೂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೊ ಎನಿಸಿದರೂ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾದ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿ, ಸರಳ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬದುಕಿನ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚುವ, ಓದುಗನನ್ನು ಕ್ರೂರವ್ಯಂಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುದಿಸುವ ನಡುನಡುವೆ ಹಾಸ್ಯ ಚಟಾಕಿ ಹಾರಿಸುವ ಈ ಲೇಖಕ ನಮ್ಮ ತಲೆಮಾರಿನ ಮಹತ್ವದ ಕಥೆಗಾರ. ಲೋಹಿಯಾ ತತ್ವಚಿಂತನೆ, ಭಿನ್ನ ವಿಷಯ-ಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿರುವ ಇವರು ತಮ್ಮ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾದ ಶಿಸ್ತನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅಬಚೂರಿನ ಪೋಸ್ಟಾಫೀಸು, ಅವನತಿ, ಕುಬಿ ಮತ್ತು ಇಯಾಲ, ತಬರನ ಕಥೆ, ತುಕ್ಕೋಜಿ, ಸಿಗೂಢ-ಮನುಷ್ಯರು ಇತ್ಯಾದಿ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲು ಪ್ರಕಟವಾದ 'ತ್ಯಕ್ತ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮಕ್ಕೂ ಭಾಷೆಗೂ ಇರುವ ಅಂತರವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿದ್ದರೆ, ಅವನತಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪಾತ್ರದ ಅವನತಿಯ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಸಮಕಾಲೀನ ಜನಾಂಗದ ಅವನತಿಯನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆ. "ತಬರನ ಕಥೆ" ಯ ತಬರನಿಗೆ ಹುಚ್ಚುಹಿಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕ್ರೂರನೀತಿಯ ವಿಡಂಬನೆ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಚಿಂತನೆ-ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ನಡುವಿನ ಘರ್ಷಣೆ, ಕುಬಿಯಂತವರ ಮಾನವೀಯತೆ-ವ್ಯರ್ಥ ಸಾಹಸ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ 'ಕುಬಿ ಮತ್ತು ಇಯಾಲ' ಕಥೆಯನ್ನು ಅಪೂರ್ವವೆನಿಸಿವೆ. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ತೇಜಸ್ವಿಯವರು ಕೊಡುವ ಚಿತ್ರಗಳು, ಆವರಣ ದೃಷ್ಟಿ ಸ್ಮೃತಿ ಪಟಲದಲ್ಲಿ ಸಚಿತ್ರವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಸ್ಮರಣೀಯವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಈ ಕಥೆಗಳ ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲೋ ವಿಷಾದ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯತೆಯ ನಿರಂತರ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಸಿಡಿಮಿಡಿಯಿಂದ-ಆದರೂ ಕಲೆಗೆ ಧಕ್ಕೆಬಾರದ ಹಾಗೆ ವಿವರಗಳಲ್ಲೇ ಉದ್ದೇಶಿತ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುವ ಭರವಸೆಯ ಕಥೆಗಾರ ದೇವನೂರ ಮಹಾದೇವ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಥಾರೀತಿಗಿಂತ ಇವರ ಕಥೆಗಳು ಬೇರೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದರಿಂದ 'ದ್ಯಾವನೂರು' ಸಂಕಲನದ

ಕಥೆಗಳನ್ನು ‘ಪ್ರಸಂಗ’ ಗಳೆಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಶೋಷಿತ ವರ್ಗದ ಜೀವನಚಿತ್ರಣ–ಅದನ್ನು ನಗರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸುವ ರೀತಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟ ನಿಲುವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮಾನವತ್ವಕ್ಕೆ ದೂರವಾದ ಭೀಕರ ಶೋಷಣೆಯ ಚಿತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಜೀವನ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ದರ್ಶಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಇವು. ‘ಮಾರಿಕೊಂಡವರು’ ಇಂಥದೇ ಚಿತ್ರವನ್ನುಳ್ಳದ್ದು. ಬೀರ–ಲಚುಮಿಯರ ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಶೋಷಿಸುವ ಗೌಡ ಒಂದು ಮುಖವಾದರೆ, ಓದು ಮಾಡಲಾಗದೆ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವ ಗೌಡರ ಮಗ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ. ಬೀರಯ್ಯನು ಲಚುಮಿಯನ್ನು ಕೆಣಕಿದಾಗ ಎದುರು ಬೀಳುವ ಬೀರಗೌಡ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಗನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೌನ ವಹಿಸುವುದು ಹಂಗಿನ ಮೂಲಕ ಶೋಷಣೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಮತ್ತೊಂದು ಕಥೆ ‘ಅಮಾಸ’ ಈ ಬಗೆಯದೇ. ಶೋಷಿತರಿಗೆ ತಾವು ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆಂಬ ಅರಿವೇ ಇರದಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ದುರಂತ. ಅಮಾಸ–ಕುರಿಯಯ್ಯ–ಗೌಡರ ಸಂಬಂಧ ಇದನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಗ್ರಸ್ತರು. ಡಾಂಬರು ಬಂದುದು ‘ಮೂಡಲ ಸೀಮೆಯಲಿ ಕೊಲೆಗಿಲೆ ಮುಂತಾಗಿ’ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕ್ರೂರಮುಖದ ವಿರುದ್ಧ ಧ್ವನಿಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಈ ಕಥೆಗಳ ವೀಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ಒಂದಂತೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವನೂರರಂಥ ಲೇಖಕರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾರೆಂಬುದು. ಇಂಥ ಅರಿವು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಆರೋಗ್ಯಕಾರಿಯೊ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟೆ. ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾತರ ಅನುಭವಗಳನ್ನಷ್ಟೆ ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಕಳಚಿ, ಸಮುದಾಯ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದೊಳಗೆ ತಂದದ್ದು ಸಣ್ಣಕಥಾ ಕ್ಷಿತಿಜ ಅನುಭವದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಸ್ತರಿಸಿತು. ಭಾಷೆಯನ್ನಂತೂ ಹಿಗ್ಗಿಸಿ ಕುಗ್ಗಿಸಿ ವೇದನೆಯನ್ನೊ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನೊ ಸಚಿತ್ರವಾಗಿ ಮೂಡಿಸುವ ರೀತಿ ಇಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ, ರಾಮಚಂದ್ರದೇವ ಇದೇ ದೋರಣೆಯ ಇನ್ನಿಬ್ಬರು ಲೇಖಕರು.

ಶೋಷಣೆ, ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ–ರಾಜಕೀಯ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ, ಮಾನವೀಯ ಕಳಕಳಿ, ಮುಕ್ತವಿಚಾರವಂತ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣ ಇಂಥ ಒಲವುಗಳು ಈ ದಿನದ ಸಣ್ಣಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿರುವ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಯುವ ಚಿಂತನೆಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾದರೂ ಬರುಬರುತ್ತಾ ಎಲ್ಲಾ ಕಥೆಗಳು ಪ್ರಗತಿಪರ ಮುಖವಾಡದಲ್ಲಿ ಒಂದರ ಹಿಂದೆ ಮತ್ತೊಂದು ಬಂದು ಸಣ್ಣಕಥಾರಚನೆ ‘Time-off’ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆಯೇನೊ ಎನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ರಂಗದಲ್ಲಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆ ನವ ಬರಹಗಾರರನ್ನು ಏನು ಕವಲುಗಳನ್ನಾಗಿ ಒಡೆಯಿತು. ಒಂದು ಗುಂಪು ಕಾರಾಗೃಹದ ಒಳಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಮೌನ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೊಂದು

ವರ್ಗ ಹರಿವ ನೀರಿಗೆ ಒಂದಾಗಿ ಹೋಗುವ ಮನೋಧರ್ಮದ ಎಂದಿನ ಕಸುಬಿನಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆ ಸೊರಗತೊಡಗಿತು. ಒಂದು ತಾತ್ವಿಕ ನಿಲುವಿಗೆ ಬದ್ಧನಾದ ಲೇಖಕ ಅವನು ಸಣ್ಣಕಥೆಗಾರನೊ ಕಾದಂಬರಿಗಾರನೊ ಏನೇ ಇರಲಿ ತಾನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಧಕ್ಕೆಯೊದಗಿದಾಗ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಗನುಗುಣವಾಗಿಯಾದರೂ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಭಾಗಿಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿಯಾದರೂ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮುಂದೊಡ್ಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತಾನು ಬರೆದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾಗಬೇಕೆಂದು ಚಿಂತಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೊ ಸಕಾಲಿಕನಾಗುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಲೇಖಕ ತನ್ನ ಕಾಲದೇಶ ಪರಿಸರಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಮ್ಮ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುವ ಹೊಸದೊಂದು ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ತಂದಿತು. ಕೆಲವರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ, ಕಥೆ ಮುಖೇನ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಸೂಚಿಸಿದುದು ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶ. ಪ್ರಸ್ತುತ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಬರೆದ ಈಶ್ವರ ಅವರ–ಒಂದು ದಂತಕಥೆ; ಜಿ. ಎಸ್. ಸದಾಶಿವರ 'ಮೀಸೆ' ಯವರು; ಬೆಸಗರ ಹಳ್ಳಿಯವರ–ಸಂತೆಯಲ್ಲೊಂದು ಮನೆಯ ಮಾಡಿ; ಸುಧಾಕರ ಅವರ–ಬಾಡಬಕ್ಕದ ಮುಳ್ಳು; ಚಂದ್ರಶೇಖರ ತಾಳ್ಯ ಅವರ–ರಾಕ್ಷಸಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವು. ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಕುಸಿತ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಅಪಹರಣ ಮುಂತಾದ ಕಥಾವಸ್ತುವಿನ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಕಾಳಜಿ, ಮಾನವೀಯತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಕಥೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ವಿಚಾರಗಳ ಜಾಗೃತಿಯ ಸೋಗಿಗೂ ಅಥವಾ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯ ರೀತಿಗೂ ತೀವ್ರ ಅನುಭವದ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಹಸಿ ನಿರೂಪಣೆಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗಾದಾಗ ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದರ ನೆರಳಾಗುವ ಅಪಾಯವಂತೂ ಇದ್ದೇ ಇದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪರಿವೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಕನ್ನಡದ ಇಂದಿನ ಸಣ್ಣಕಥೆಗಳು ಭಿನ್ನದೋರಣೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಾಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಪರಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು, ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪಡೆದದ್ದು ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಉತ್ಸಾಹಶೀಲ ಯುವ ಬರಹಗಾರರಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವ ಈ ಬೆಳಸನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಣ್ಣಕಥಾಲೋಕ ತುಂಬಾ ಆಶಾದಾಯಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಕನ್ನಡದ ಕಾದಂಬರಿ ನಡೆದು ಬಂದದಾರಿ

ಶಂಸ ಐತಾಳ

ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲೂ ಕಾದಂಬರಿ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಕಾರವಾಗಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿತವಾಗುವ ಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣ ನಮ್ಮ ಬದುಕಿಗೆ ತೀರ ಸಮೀಪವಾಗಿರುವುದೂ, ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ವಾಸ್ತವತೆಯ ಭದ್ರ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ರಚಿತವಾಗುವುದೂ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಜನಜೀವನದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ' ಎಂಬ ನುಡಿ ನೇರವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುವುದು ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ. ಕುವೆಂಪು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕಾದಂಬರಿ 'ಕರತಲ ರಂಗಭೂಮಿ.' ಜನಜೀವನದ ಒಳ-ಹೊರಮುಖಗಳನ್ನು ಸುಲಭ ಗ್ರಾಹ್ಯವೂ ಸರಳವೂ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾವ್ಯನಾಟಕಗಳು ಮಾಡಲಾರದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಇವು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಹೃದಯವನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಮನೋರಂಜನೆ ನೀಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ವಿಚಾರ ಪ್ರಚೋದಕವೂ ಆಗಿದ್ದು ಜನರ ಚಿಂತನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಅವರ ಸಾಮಾನ್ಯ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ಪರಿಧಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತವೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗರ ಮೆಚ್ಚಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಕಾರವಾದ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಒಂದು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಸುದೀರ್ಘ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. 1899ರಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗುಲ್ವಾಡಿ ವೆಂಕಟರಾಯರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯೊಂದನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲೇ ಭಾಷಾಂತರಗಳ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಬಂದಿದ್ದವು. ಗಳಗನಾಥರು ಹಾಗೂ ಬಿ. ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯರು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಮರಾಠಿ ಮತ್ತು ಬಂಗಾಳಿಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದರು. ಮೊತ್ತಮೊದಲ ಅನುವಾದಿತ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದು 1889ರಲ್ಲಿ. ಹೀಗೆ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳ 'ಬಾಲ್ಯ'ವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವೇಚಿಸುವಾಗ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮತ್ತು ಅನುವಾದ–ಇವೆರಡೂ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ರಚನೆಯಾದುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾದಂಬರಿ, ಕೆಂಪುನಾರಾಯಣನ 'ಮುದ್ರಾಮಂಜೂಷ' (1823), ತೂರಮುರಿಯವರ 'ಕಾದಂಬರಿ ಕಾವ್ಯದ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಗದ್ಯರೂಪ' (1875)–ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪಷ್ಟರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೈದೋರ ತೊಡಗಿತ್ತು. ತಿರುಮಲಾರ್ಯನ 'ಚಿಕದೇವ ರಾಜಬಿನ್ನಪ' ಹಾಗೂ ಮುದ್ದಣನ 'ಶ್ರೀರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ'ಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಹಿಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಗಿಂತ ಹೊಸದಾದ ಗದ್ಯಶೈಲಿಯೊಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮುದ್ದಣ 'ಗೋದಾವರಿ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೂ ಅರ್ಧಪಷ್ಟು ಮುಗಿಸಿದ್ದು ದಾಗಿಯೂ ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಇವರಿಗೆಲ್ಲ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಿಜವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣರಾದವರೆಂದರೆ ಗಳಗನಾಥರೇ ಮುಂತಾದವರು. ಗಳಗನಾಥ ಮತ್ತು ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗೊಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟರೂಪ ಕೊಡಲು ಹಾಗೂ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಯವರೆಗೆ ತಲುಪಿಸಲು ಕಾರಣರಾದ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರವರ್ತಕದ್ವಯ ರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಇವರು ಅನುವಾದಿಸಿ ಹಾಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಸರಳ ಶೈಲಿಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಅದುವರೆಗೆ ಕಾವ್ಯದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸೊತ್ತಾಗಿ ಉಳಿದಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ನಿಲುಕುವಂತಾಯಿತು. ಜನರಲ್ಲಿ ವಾಚನಾಭಿರುಚಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು. ಇವರು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇವರ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತಿಗಳೂ ಕಾದಂಬರಿ ರಚನೆ ಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರಂಭದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನವರ ಹೆಸರುಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. ಎಂ. ಎಲ್. ಶ್ರೀಕಂಠೇಶಗೌಡ, ಎಂ. ಎಸ್. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ, ಕೆರೂರ ವಾಸುದೇವಾಚಾರ್ಯ, ಗುಲ್ವಾಡಿ ಅಣ್ಣಾಜಿರಾವ್, ಗುಲ್ವಾಡಿ ವೆಂಕಟರಾವ್, ಬಸವಪ್ಪ ಬೂದಿ ಹಾಳಮಠ, ಬೋಳಾರ ಬಾಬೂರಾವ್, ರೆಅಟ್ಲ ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬರಾವ್ ವೆಂಕಟಕೃಷ್ಣಯ್ಯ, ವೆಂಕಟರಂಗೋಕಟ್ಟಿ (ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಾಗಿ) ; ಎ. ವಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ, ಗಳಗನಾಥ, ಬಿ. ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯ, ಬೆನಗಲ್ ರಾಮ್ ರಾವ್ ಮುಂತಾದವರು (ಭಾಷಾಂತರಕಾರರಾಗಿ) ಹಾಗೂ ನಾಗೇಶ, ಬಾಲಸರಸ್ವತಿ, ಭೀ. ಪ. ಕಾಳೆ (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪತ್ತೇದಾರಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಾಗಿ). ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ನಾಲ್ಕೈದು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಮಹಿಳೆಯಾದ ಸತೀ ಹಿತೈಷಿಣಿ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲೆಯ ತಿರುಮಲಮ್ಮನವರನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಆವಶ್ಯಕ.

ಪ್ರಾರಂಭಕಾಲದ ಈ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿಯಾದರೂ–ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು ಸ್ಥಳಾಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಅಸಾಧ್ಯ ವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಭಾಷೆಯ ಹೊಸತನ, ಸಹಜ ಶೈಲಿ, ಅದ್ಭುತರಮ್ಯ ಚಿತ್ರಣ, ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿಸಿ 'ಮುಂದೇನಾಗುತ್ತದೆ, ಎಂದು ಕೇಳಿ ಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಆಕರ್ಷಕ ನಿರೂಪಣೆ, ಆ ಕಾಲದ ಧಾರ್ಮಿಕ–ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿ ಸರವನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ವಿವರಿಸುವ ಲೇಖಕರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಇವುಗ ಳಿಂದ ಅಂದಿನ ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡವು. ಇಂದು ಅವುಗಳನ್ನು ಓದುವಾಗ, ಅವುಗಳ ಬೆಲೆಕಟ್ಟುವಾಗ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಅಂಶಗಳೇನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರದೆ ಇರಬಹುದಾದರೂ ಅವು ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಓದುಗರಿಗೂ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಬಲ್ಲಂಥ

ಹೊಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವೊಂದರ ಉದಯ ಹಾಗೂ ಅದರ ಮುಂದಿನ ತೀವ್ರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾದವು.

ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಇತಿಹಾಸದ ಎರಡನೆಯ ಹಂತ 1920ರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದುವರೆಗೆ ಕಲ್ಪಿಕತೆಗೇ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನವಿದ್ದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಮೈಕೊಡವಿಕೊಂಡು ಎದ್ದು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದವು. ಅನಕೃ, ಆನಂದಕಂದ, ಕಡೆಂಗೋಡ್ಲು ಶಂಕರಭಟ್ಟ, ದೇವುಡು ನರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಮಾಸ್ತಿ, ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರೇ ಮುಂತಾದವರು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಚಾಲನೆ ನೀಡಿದರು. ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಗಣನೀಯ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗತೊಡಗಿದವು. ಇದೇ ವೇಳೆಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಕಾವ್ಯ, ಸಣ್ಣಕಥೆ, ನಾಟಕ, ಲಘು ಪ್ರಬಂಧವೇ ಮೊದಲಾದ ಇತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳೂ ಹೊಸಜೀವ–ಪ್ರಸಕ್ತ್ಯತ್ವ – ಪಡೆಯತೊಡಗಿದ್ದವು. ಕಾದಂಬರಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೇಲೂ ಈ ಪ್ರಭಾವ ಉಂಟಾಗದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಸ್ತುವಿನತ್ತ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಲೇಖಕರು ಮುತುವರ್ಜಿಯಿಂದ ಗಮನಿಸತೊಡಗಿದರು. ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಭಾಷೆ ಹಳೆಗನ್ನಡದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಆಡುಮಾತಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಯಿತು. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವರ್ಣನೆಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾದವು. 'ಪ್ರಿಯವಾಚಕರೇ' ತಂತ್ರ ಆಕರ್ಷಣೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತು. ಲೇಖಕರು ಹೊಸ ತಂತ್ರಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆ ನಡೆಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು. 'ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳೆಂದು' ಹಾ. ಮಾ. ನಾಯಕರು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿದ 'ಪಾತ್ರ, ವಸ್ತು, ಸನ್ನಿವೇಶ, ಸಂಭಾಷಣೆ ಹಾಗೂ ಶೈಲಿ'–ಇವೈದೂ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಕಂಡು ಬರತೊಡಗಿ ಕಾದಂಬರಿ ಮರುಹುಟ್ಟು ಪಡೆಯಿತು.

ಸುಮಾರು 1924ರ ವೇಳೆಗೆ ಬರೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಅನಕೃ ಕಾದಂಬರಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೇ ಮಾಡಿದರು. ತಮ್ಮ ಜೀವಿತದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ 112 ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಅನಕೃ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತರ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಗಮನಾರ್ಹ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೊರತಂದಿದ್ದರೂ ಅವರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಮನದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದುದು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಾಗಿ. ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೂ 10–15ನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳೇ ಆಗಿವೆ. 'ಆಡು ಮುಟ್ಟದ ಸೊಪ್ಪಿಲ್ಲ' ಎಂಬಂತೆ ಅನಕೃ ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸದ ವಿಷಯವಿಲ್ಲ. ಪವಿತ್ರ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅತಿಕಾಮದವರೆಗೆ, ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಮಹತ್ವದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಆಧುನಿಕ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಗತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿ ಹೊಸಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಜನಜೀವನದವರೆಗೆ ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಚಾರಗಳು ವ್ಯಾಪಿಸಿವೆ. ವೇಶ್ಯಾ ಸಮಸ್ಯೆ,

ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಲಂಚಗುಳಿತನ, ಕೂಡು ಕುಟುಂಬ, ಮಹಿಳಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿ, ಸಾಹಿತಿ ಕಲಾವಿದರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯೋಗ, ಪಾನನಿರೋಧ, ಜಾತೀಯತೆ, ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ಅಟ್ಟಹಾಸ, ಮಂತ್ರವಾದ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಶೋಷಣೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಅನ್ಯಾಯಗಳು, ನಾಟಕ ಕಂಪೆನಿ, ಚಲನಚಿತ್ರ–ಹೀಗೆ ಹಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಸ್ತುವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅನಕೃ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿ ರಚನೆ ನೀರು ಕುಡಿದಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಇವರು ಕುದುರಿಸಿಕೊಂಡ ಅಥವಾ ತಾನಾಗಿಯೇ ಇವರಿಗೆ ಕರತಲಾಮಲಕವಾದ ಸಿದ್ಧಶೈಲಿ ಇವರ ಭಾಷೆಯ ಸತ್ವವನ್ನೇ ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಇವರ ಬಹುತೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಹಾಗೆಂದು ಇವರು ಶ್ರೇಷ್ಟ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿಲ್ಲವೆಂತಲ್ಲ. 'ಸಂಧ್ಯಾರಾಗ,' 'ಉದಯರಾಗ,' 'ಮಂಗಳಸೂತ್ರ' ಮೊದಲಾದವು ಇವರ ಶ್ರೇಷ್ಟ ಕಾದಂಬರಿಗಳಾಗಿವೆ. ಒಟ್ಟನಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣೆಯೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವ ಅನಕೃ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ತಮ್ಮ ಗುಣದಿಂದಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಓದುಗ ಸಮುದಾಯವನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವು, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅನೇಕ ಲೇಖಕರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವು.

ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಯ ತನಕ ಸರಾಸರಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದರಂತೆ ಕಾದಂಬರಿ ರಚಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರದೂ ವಾಸ್ತವ ಮಾರ್ಗವೇ ಆದರೂ ಅನಕೃ ಅವರಂತೆ ಇವರು ಜೀವನದ ಹೊರಮುಖವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಚಿತ್ರಿಸಿ ತೃಪ್ತರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರದು ಶೋಧಕ ದೃಷ್ಟಿ. ತಾವು ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ವಸ್ತುವಿನ ಅಥವಾ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲೇ ಚಿಂತನ ಮಂಥನ ನಡೆಸಿ ಅನಂತರವೇ ಬರೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವದ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ, ಆಳವಾದ ಜೀವನ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇವರದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷಣಾ ದೃಷ್ಟಿ, ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟನ್ನೇ ಹೇಳುವ ಸಂಯಮದ ಬರವಣಿಗೆ, ಪರಿಪಕ್ವಗೊಂಡ ಶೈಲಿ. 'ಚೋಮನದುಡಿ,' 'ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ,' 'ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವ,' ಮುಂತಾದವು ಇವರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾದಂಬರಿಗಳಾಗಿವೆ. ಅನಕೃ ಅವರಂತೆ ಕಾರಂತರು ಯಾವುದೇ ಸಂಪ್ರದಾಯ ರಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೇಂದ್ರ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಅಂಗುಲದಷ್ಟು ಆಚೆ ಈಚೆ ಸರಿಯದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಕಥಾವಸ್ತುವಿನ ಸುತ್ತ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಸಜೀವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಥೆ ಹೇಳುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ತಂತ್ರ ಕಾರಂತರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿದೆ. ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ ಹೇಳಿದಂತೆ 'ವಾಸ್ತವ ಮಾರ್ಗದ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಭಾವನಾಪರತೆಯ ಸೆಳವಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ, ಅದರ ಗೌರವವನ್ನು ಕಾಯ್ದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಕಾರಂತರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.'

ಮೊದಮೊದಲು ಅನಕೃ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೆ ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿ ಅನಂತರ ತಮ್ಮ

ಸ್ವಂತ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡವರಲ್ಲಿ ತರಾಸು, ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿ ಹಾಗೂ ನಿರಂಜನರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ತರಾಸು ಅವರದು ಆವೇಶ ಪೂರ್ಣ ಬರವಣಿಗೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಮಿಂಚಿನ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಓಡುತ್ತವೆ. ಇವರು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಬಲ್ಲರು. ಅತೃಪ್ತಿ, ಅಸಹನೆ, ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ, ಕೆಡುಕು, ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದಷ್ಟು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಇವರ ಲೇಖನಿ ತೃಪ್ತಿ, ಸಹನೆ, ಸ್ವಸ್ಥತೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲಾರದು; ಆದರೆ ತರಾಸು ಬಹಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಕಥೆ ಹೇಳ ಬಲ್ಲರು. ಚಿಕ್ಕಕಥೆಗೂ ಸಾಕಾಗದ ವಸ್ತುವನ್ನು ರಬ್ಬರಿನಂತೆ ಎಳೆದು ಅದರ ಅರ್ಧ ಭಾಗವನ್ನು 300 ಪುಟಗಳ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಉಳಿದರ್ಧ ಭಾಗ ಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೇ ಬರೆದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ' ಚಂದನದ ಗೊಂಬೆ ' ' ಚಂದವಳ್ಳಿಯ ತೋಟ ' ಮೊದಲಾದವು ಇವರ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿಗ ಳಾಗಿವೆ.

ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರು ಸಹ ತರಾಸು ಅವರಂತೆ ಬದುಕಿನ ಕಷ್ಟ ಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳನ್ನು ರೊಚ್ಚಿನಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಿದವರು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನ್ಯಾಯ ಅಸಮತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಟ್ಟೀಮನಿ ತೀವ್ರ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ತೋರುತ್ತಾರೆ. ' ಜರತಾರಿ ಜಗದ್ಗುರು ' ಮೊದಲಾದ ಕಾದಂಬರಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಪೋಲೀಸು ಇಲಾಖೆ, ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ, ಮಠಗಳು, ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಅನ್ಯಾಯ—ಇವಾವುವೂ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರ ಕೆಂಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಅನಕೃ ಕಾದಂಬರಿಗಳಂತೆ ಕಟ್ಟೀಮನಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳೂ ಸಮಾಜದ ಬಹುಮುಖಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ವಿವಿಧ ವರ್ಗಗಳ ಮೇಲೆ ಗದಾಪ್ರಹಾರ ಮಾಡಿವೆ.

ಸಾಮ್ಯವಾದದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೃತಿರಚನೆ ಮಾಡಿದ ನಿರಂಜನರದು ಪ್ರಗತಿ ಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಇವರು ಬರೆದ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ ಆದರೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮತೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಕಳಕಳಿ ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇವರ ' ವಿಮೋಚನೆ,' ' ಚಿರಸ್ಮರಣೆ ' ಮೊದ ಲಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನಗಳಿಸಿವೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ' ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ' ಅವರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ.

ಅನಕೃ ಯುಗದ ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವುಡು ಮತ್ತು ಶ್ರೀರಂಗರು ತಮ್ಮ ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞಾಪ್ರವಾಹ ತಂತ್ರವನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ (' ಅಂತರಂಗ ' ಮತ್ತು ' ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಸೃಷ್ಟಿ,) ಇವರಿ ಬ್ಬರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವ ಮಹತ್ವದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಬೌದ್ಧಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಭಾವುಕತೆಗಳ ಅಪೂರ್ವ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣ. ಆದರೆ ಇವರ ದೃಷ್ಟಿಗಳು ಅನುಕ್ರಮ ವಾಗಿ ಪೌರಾಣಿಕ ವಸ್ತು ಹಾಗೂ ನಾಟಕ ರಚನೆಗಳತ್ತ ಹರಿದುದರಿಂದ ಇವರಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಬರಲಿಲ್ಲ. ರಂಶ್ರೀಮುಗಳಿಯವರ

‘ ಅನ್ನ ’ ‘ ಬಾಳುರಿ ’ ಮೊದಲಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಆದರ್ಶವಾದಿತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಇವರು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆದವರಲ್ಲಿ ಆನಂದ ಕಂದ ಹಾಗೂ ಜಡಭರತರನ್ನೂ ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ಎನ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಕಡೆಂಗೊಡ್ಲು ಎರಡೆರಡೇ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದವರು. ಸಾಮಾನ್ಯತೆಯೇ ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಇರುವ ದೊಡ್ಡ ಗುಣ. ಜಾಳು ಜಾಳಾದರೂ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆದವರಲ್ಲಿ ನಾಡಿಗೇರ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಪ್ರಮುಖರು. ವಿ. ಎಂ. ಇನಾಂದಾರ್ ಹಾಗೂ ಹೇಮಂತರು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿ ಕೆಲವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ (‘ ಶಾಪ,’ ‘ ಮೂರು ಬಟ್ಟೆ,’ ‘ ಭಗ್ನಮಂದಿರ ’ ಇತ್ಯಾದಿ). ಅರ್ಚಿಕ ವೆಂಕಟೇಶ, ಇಂದಿರಾ ತನಯ, ಎಂ. ಆರ್. ಶ್ರೀ., ಎಂ. ವಿ. ಸೀ., ಎಚ್. ದೇವೀರಪ್ಪ, ಎನ್. ಸೂರಪ್ಪ. ಎಸ್. ಅನಂತ ನಾರಾಯಣ, ಕುಮಾರ ವೆಂಕಣ್ಣ, ಕೆ. ವಿ. ಅಯ್ಯರ್, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ, ನರೇಂದ್ರಬಾಬು, ಬೆಳ್ಳೆರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್, ಭಾರತೀಸುತ, ಮಾ. ನಾ. ಚೌಡಪ್ಪ, ರಾ. ವೆಂ. ಶ್ರೀ., ಲ. ನಾ. ರಾಯ, ವ್ಯಾಸರಾಯ ಬಲ್ಲಾಳ, ಸೇವನಮಿರಾಜಮಲ್ಲ ಮುಂತಾದವರೂ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಸುಗ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಯೇ ಹೆಸರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಮಾಸ್ತಿಯವರ ‘ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ.’ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೀಳ್ಗತೆಯೆನ್ನಬಹುದಾದ ‘ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ’ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಸಂಗೀತಗಾರನ ಜೀವನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಕೊನೆಗಾಲದವರೆಗಿನ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಆದರ್ಶ ಜೀವನವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸಹಜವಾಗಿ, ಸುಂದರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಿರಿದಾದರೂ ಗುಣದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯದಾದ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಮಾಸ್ತಿ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕುವೆಂಪು ಅವರ ‘ ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ ’ ಮತ್ತು ‘ ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು ’ ಎಂಬ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಪ್ರಕಟನೆಯ ನಡುವೆ ತುಂಬ ಅಂತರವಿದೆ. ಇವೆರಡೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಲೆನಾಡಿನ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಅನಾವರಣಗೊಂಡಿದೆ. ಅದಮ್ಯವಾದ ಜೀವನೋತ್ಸಾಹ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ನಿತಾಂತ ಪ್ರೀತಿ, ಅದ್ಭುತವಾದ ನಿರೀಕ್ಷಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಮತ್ತು ಲೋಕಾನುಭವಗಳು, ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪುಟ ಪುಟಗಳಲ್ಲೂ ‘ ತುಂಬಿವೆ ’ ಎಂದು ‘ ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡತಿ ’ ಬಗ್ಗೆ ಕುರ್ತಕೋಟಿ ಆಡಿದ ಮಾತನ್ನೇ ‘ ಮದು ಮಗಳಿಗೂ ’ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಇವೆರಡೂ ಕೃತಿಗಳು ಕಾದಂಬರಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೈದೋರಿದ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇವು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನ ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ.

ವಿ. ಕೃ. ಗೋಕಾಕರ ‘ ಸಮರಸವೆ ಜೀವನ ’ ಕುವೆಂಪು ಕಾದಂಬರಿಗಳಂತೆ

ಒಂದು ಬೃಹತ್ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು 20 ವರ್ಷಗಳೇ ಬೇಕಾದುವಂತೆ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕೃತಿಯಾದ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಗೋಕಾಕರ ಮಹಾ ಸಾಧನೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಭಾಗ ಭಾಗಗಳಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಶೈಲಿ ಏಕರೂಪವಾಗಿಲ್ಲ.

'ನಿಸರ್ಗ' ದಿಂದ ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದ ಮಿರ್ಜಿ ಅಣ್ಣಾರಾಯರು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಡು ನುಡಿಯ ಬಳಕೆಯ ಮೂಲಕ ಜೀವಂತ ಪರಿಸರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕಾದಂಬರಿ ರಚನೆಯನ್ನು ಸುಲಭ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಪುರಾಣಿಕರದು ತುಂಬ ಸಲೀಸಾದ ಬರವಣಿಗೆ. ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ನೂರನ್ನು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪುರಾಣಿಕರೂ ಜನಜೀವನವನ್ನು ತೆರೆದ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ, ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವಲೋಕಿಸುವವರಾದರೂ ಅದೇಕೋ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶ ಪಾತ್ರಗಳೇ ತುಂಬಿರುತ್ತವೆ. ಭಾರತೀಯ ಗೃಹಿಣಿಯ ಅದರಲ್ಲೂ ಆದರ್ಶ ಗೃಹಿಣಿಯ–ಬದುಕನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದೆಂದರೆ ಪುರಾಣಿಕರಿಗೆ ಖುಷಿ. ಇವರ ಜೀವನದ ದೃಷ್ಟಿ ಆದರ್ಶಾಭಿಮುಖವಾದುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದೇ ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಆಕೃತಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅಸಂಖ್ಯ ಅವರಂತೆ ಓದುಗರ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಹಿಳಾ ಓದುಗರ, ಪಂಗಡವನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಪುರಾಣಿಕರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ, ಚದುರಂಗ, ಜನಾರ್ದನ ಗುರ್ಕಾರ್, ಬೀಚಿ, ರಾಮಚಂದ್ರ ಕೊಟ್ಟಲಗಿ, ನಾಶಿಪುರಗಿರಿ, ವರದರಾಜ ಹುಯಿಲಗೋಳ, ವೀರಕೇಸರಿ, ಶಂಕರಿಮೊಕಾಶಿ ಮೊದಲಾದವರು ಸಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ತ್ರಿವೇಣಿ ಅವರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಬಹುತೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಜಾಡನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಮಧುರವಾದ ಹಾಸ್ಯ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಿನುಗುತ್ತವೆ. 'ಬೆಕ್ಕಿನ ಕಣ್ಣು,' 'ಬೆಳ್ಳಿಮೋಡ,' 'ಶರಪಂಜರ,' 'ಹಣ್ಣೆಲೆ ಚಿಗುರಿದಾಗ,' ಮುಂತಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಈ ಲೇಖಕಿ ಎಳೆಯ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿಯೆ ಇನ್ನಿಲ್ಲವಾದುದು ವಿಷಾದದ ಸಂಗತಿ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ಸೊಗಡನ್ನು ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಕುವೆಂಪು ಅವರ, ಚದುರಂಗ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು. ಕೊಟ್ಟಲಗಿಯವರ 'ದೀಪ ಹತ್ತಿತು.' ಮಿರ್ಜಿಯವರ 'ನಿಸರ್ಗ' ಮುಂತಾದವು ಭಾಷಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿವೆ. ಕಾರಂತರ 'ಚೋಮನದುಡಿ' 'ಕುಡಿಯರ ಕೂಸು' ವಸ್ತುವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಹ ನಿಜವಾದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ

ಕಾದಂಬರಿಗಳಾಗಿವೆ. ಭಾರತೀಸುತರ 'ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆ' ಹಾಗೂ ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಬಂದ ವಿಶುಕುಮಾರ್ ಅವರ 'ಕರಾವಳಿ' ಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಪಣಿಯರ ಹಾಗೂ ಬೆಸ್ತರ ಬದುಕನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಬಿಂದುಮಾಧವ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ 'ಬಲಿಪೀಠ' ಕುರುಬರ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಿದೆ.

ವಿಡಂಬನೆ ಹಾಸ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಮುದ್ದಣನ ಸಮಕಾಲೀನರಾದ ಹುರುಳಿ ಭೀಮರಾಯರ 'ಮುರುಕುದಂಬೂಕು' ಕನ್ನಡದ ಮೊತ್ತಮೊದಲ ವಿನೋದ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಿದೆ. ಕಾರಂತರ 'ದೇವದೂತರು' ಶ್ರೀರಂಗರ 'ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಸೃಷ್ಟಿ' ಮತ್ತು ಗೊರೂರರ ಹಾಗೂ ಗುರ್ಕಾರರ ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯ ಮಿನುಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಶುದ್ಧ ಹಾಸ್ಯರಸವನ್ನೇ ಮುಖ್ಯ ರಸವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆದವರು ದಾಶರಥಿದೀಕ್ಷಿತ್, ನಾ. ಕಸ್ತೂರಿ ಮುಂತಾದ ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ. ಬೀಚಿಯವರು ಓದುಗರನ್ನು ನಗಿಸಲು ಭಗೀರಥ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾರಾದರೂ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಶುದ್ಧಹಾಸ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮನಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಶಿಯವರು ನಗೆಗಾರ ಸಾಹಿತಿಗಳಾದರೂ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ–ಅವರ ಕೊರವಂಜಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಾಸ್ಯತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆರಂಭಕಾಲದ ಅನುವಾದಿತ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಐತಿಹಾಸಿಕವಾದವು. 1920ರ ಅನಂತರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೆ ಸಮನಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲವಾದರೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಆದೊಂದು ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಬಂದಿವೆ. ಆನಂದಕಂದರ 'ಅಶಾಂತಿಪರ್ವ' ದೇವುಡು ಅವರ 'ಮಯೂರ', ತರಾಸು ಅವರ 'ಹಂಸಗೀತೆ' ಹಾಗೂ ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಇತಿಹಾಸದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅವರು ಬರೆದ 'ಕಂಬನಿಯ ಕುಯಿಲು' ಮಾಲೆಯ ನಾಲ್ಕೈದು ಕಾದಂಬರಿಗಳು, ಅಯ್ಯರ್ ಅವರ 'ಶಾಂತಲಾ' ಮಾಸ್ತಿಯವರ 'ಚನ್ನಬಸವನಾಯಕ' ಮತ್ತು 'ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ' ಕನ್ನಡದ ಕೆಲವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಾಗಿವೆ. ಅನಕೃ, ಬಿ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯ, ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವ್ ಕೊರಟಿ, ಸೂರ್ಯನಾಥಕಾಮತ್, ವೀರಕೇಸರಿ ಸೀತಾರಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಟಿ. ಕೆ. ರಾಮರಾವ್, ಮ. ನ. ಮೂರ್ತಿ ಮುಂತಾದವರಿಂದಲೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಬರುತ್ತಾ ಇವೆ.

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವನವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮಾರ್ಗ ಹಿಡಿದವರಲ್ಲಿ ಎಚ್. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರಮುಖರು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯ ಹೊರಟವರಲ್ಲಿ ದೇವುಡು ಮೊದಲಿಗರು. ಅವರ 'ಮಹಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ,' 'ಮಹಾ

ಕ್ಷತ್ರಿಯ ' ' ಮಹಾದರ್ಶನ,' ತರಾಸು ಅವರ ' ಬೆಳಕುತಂದ ಬಾಲಕ ' ಜನಾರ್ದನ ಗುರ್ಕಾರರ ' ಚೂಡಾಲಾ ' ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಾಗಿವೆ. ಪುರಾಣ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಹೊಸದೊಂದು ಬಗೆಯ ಆಕರ್ಷಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವವರಾಗಿ ' ಸತ್ಯಕಾಮ ' ವಿಶಿಷ್ಟ ಯಶಸ್ಸು ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮಾನವೇತರ ಜೀವಿಗಳ ಅಂತರಂಗ–ಬಹಿರಂಗಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ' ಕಪಿಲೆ ' ಯಂಥ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಶೇಷನಾರಾಯಣ ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಸ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತುಳಿದಿದ್ದಾರೆ.

ಹಿಂದೆ ಉಲ್ಲೇಖಿತರಾಗಿರುವ ಭೀ. ಪ. ಕಾಳೆ ಮೊದಲಾದ ಲೇಖಕರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ವಿ. ಜಿ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಹಾಗೂ ದಿವಂಗತ ರಾಮಮೂರ್ತಿ ಇವರಿಬ್ಬರ ಹೊರತು ಇನ್ನಾರಿಂದಲೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪತ್ತೇದಾರಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಗಳಗನಾಥರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಭಾಷಾಂತರಗಳ ಮೂಲಕ ಸಹ ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ, ವಿದೇಶೀ ಭಾಷೆಗಳ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳು ಅನಕೃ, ಆನಂದ, ಎಂ. ವಿ. ಸೀ, ಎ. ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್, ಎ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಎ. ಪಿ. ಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ಎ. ರಾಮರಾವ್, ಎಚ್. ಎಲ್. ನಾಗೇಗೌಡ, ಎಚ್. ವ್ಯಾಲಾರಿ ರಾಯ, ಎಚ್. ವಿ. ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ, ಎಲ್. ಗುಂಡಪ್ಪ. ಕು. ಶಿ. ಹರಿದಾಸ ಭಟ್ಟ, ಗುರುನಾಥ ಜೋಶಿ, ಗೋವಿಂದ ಚುಳಿಕಿ, ಚಿ. ನ. ಮಂಗಳಾ, ತ. ರಾ. ಸು, ದೇ. ಜವರೇಗೌಡ, ನಾ. ಕಸ್ತೂರಿ, ಮಾಧವ ಬಾಳಿಗ ಹಾಗೂ ವೀರಭದ್ರ ಮೊದಲಾದವರ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವಾಗಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದಿವೆ.

ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಕಥೆ ಮುಗಿಯಿತೇ? ಇಲ್ಲ. ಇದು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಇತಿಹಾಸದ ಪೂರ್ವಭಾಗ ಮಾತ್ರ. ಅನುಭವಗಳನ್ನೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೂ ಬರಹ ರೂಪಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಇಳಿಸಬಲ್ಲ ಮಾರ್ಗ ಇದೊಂದೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಹೊಸ ಹೊಸ ಲೇಖಕರು ಕಾದಂಬರಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗನ ಸಾಹಿತ್ಯವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಸಾಮಾನ್ಯ ಲೇಖಕನ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಆಗತೊಡಗಿತು. ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಜನಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗತೊಡಗಿದವು. ವಾರಪತ್ರಿಕೆ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಅನಂತರ ದಿನಪತ್ರಿಕೆಗಳೂ ಧಾರವಾಹಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸತೊಡಗಿದವು. ಚಲನಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಾಪಕರ ಕಣ್ಣು ಸಹ ಕಾದಂಬರಿಗಳತ್ತ ತಿರುಗತೊಡಗಿದವು. ' ಸುಧಾ ' ಮೊದಲಾದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಘಗಳು ಕಾದಂಬರಿ ಸ್ಪರ್ಧೆ ನಡೆಸತೊಡಗಿದವು. ಹೀಗಾಗಿ ಕಾವ್ಯ, ಸಣ್ಣಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಹೆಸರುಗಳಿಸಿದವರೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದರತ್ತ ಗಮನ ಹರಿಸಿದರು. ಹೊಸದಾಗಿ ಲೇಖಕರಾಗ ಬಯಸುವವರು ಏಕ್‌ದಮ್ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಾರವನ್ನೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಕಾದಂಬರಿ

ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಬಂಡವಾಳವೇ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಕೆಲವು ಹೊಸಬರು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡಿರಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂತು. ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಅನುಪಮಾ ನಿರಂಜನ, ಅಶ್ವತ್ಥ, ಆರ್ಯ, ಆರ್ಯಾಂಬ ಪಟ್ಟಾಭಿ, ಈಚನೂರು ಸೋದರಿಯರು, ಉಷಾನವರತ್ನರಾವ್, ಎಂ. ಕೆ ಇಂದಿರಾ, ಎಂ. ಸಿ. ಪದ್ಮಾ, ಎಚ್. ಎಲ್. ನಾಗೇಗೌಡ, ಎಚ್. ಎಸ್. ಪಾರ್ವತಿ, ಎನ್. ಪಂಕಜ, ಎಸ್. ಎಲ್. ಭೈರಪ್ಪ, ಕಾಮರೂಪಿ, ಕುಸುಮಾಕರ ದೇವರಗಣ್ಣೂರ, ಕೆ. ಟಿ. ಗಟ್ಟಿ, ಕೆ. ಸರೋಜಾರಾವ್, ಗಿರಿ, ಗೀತಾ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಚಿರಂತನ, ಚೆನ್ನಣ್ಣ ವಾಲೀಕಾರ, ಜಯತೀರ್ಥ ರಾಜಪುರೋಹಿತ, ಟಿ. ಕೆ. ರಾಮರಾವ್, ತ. ಪು. ವೆಂಕಟರಾವ್, ನಾ ಡಿಸೋಜ, ಪ. ಸು. ಭಟ್ಟ, ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ತೇಜಸ್ವಿ, ಪ್ರೇಮಾಭಟ್, ಬಿ. ಜಿ. ಸತ್ಯಮೂರ್ತಿ, ಬಿ. ವಿ. ವೈಕುಂಠರಾಜು, ಮಲ್ಲಿಕಾ, ವ್ಯ. ಸು. ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್ ಯಶವಂತ ಚಿತ್ತಾಲ, ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ರಂ. ಶಾ., ರಘುಸುತ, ಲಂಕೇಶ್, ಲಲಿತಾಂಬಾ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್, ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿ, ವಿಶುಕುಮಾರ್, ವಿಷ್ಣುಶರಣ, ಶಂಸ ಐತಾಳ, ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿ, ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಉಡುಪ, ಸಿ. ಎನ್. ಜಯಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ, ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ಚಡಗ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಇತರ ಲೇಖಕ ಲೇಖಕಿಯರು ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಗುಣ ಹಾಗೂ ಗಾತ್ರಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಸ್ತರಿಸಿದುದನ್ನು ನೆನೆಯದೆ ಇರುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ?

60ರ ದಶಕದ ಅನಂತರ ವಸ್ತು, ತಂತ್ರ, ಸನ್ನಿವೇಶ ನಿರ್ಮಾಣ, ಶೈಲಿ, ಭಾಷೆ ಎಲ್ಲದರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸತನ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದುದು ನಿರ್ವಿವಾದ. ಹೀಗೆಂದೊಡನೆ ಹಿಂದಿನ ಮಾದರಿಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಈಗ ರಚನೆಯಾಗುತ್ತಾ ಇಲ್ಲ ಎಂದೇನೂ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಕಟ್ಟೀಮನಿ, ತರಾಸು, ನಿರಂಜನ ಮೊದಲಾದವರು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ರಚನೆಯನ್ನೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದರೂ ಕಾರಂತ, ರಾವ್‌ಬಹದ್ದೂರ್ ಮೊದಲಾದವರು ಮೊದಲಿನಂತೆಯೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. 1960ರ ಅನಂತರದ ಎಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೂ ಹೊಸತನ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂದೂ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಚಡಗ, ವಿಶುಕುಮಾರ್, ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಉಡುಪರೇ ಮೊದಲಾದ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ್ತಿಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನವರು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊಸದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯಲು ಇನ್ನೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗತೊಡಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳೇ ಆಗಿವೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಗ್ರಾಮಜೀವನ, ನಗರಜೀವನ, ಆದರ್ಶಗೃಹಿಣಿಯರ–ಭಾವುಕ ಕಲಾವಿದರ ಜೀವನ, ಜಾತೀಯತೆ, ಅಂತರ್ಜಾತೀಯ ವಿವಾಹ, ಪ್ರೇಮ ವಿವಾಹಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು– ಈ ಮುಂತಾದವೇ ಇವರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಕಥಾವಸ್ತುಗಳಾಗಿ ಉಳಿದಿವೆ.

ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅನಂತ ಮೂರ್ತಿ, ದೇಸಾಯಿ, ಭೈರಪ್ಪ ಮೊದಲಾ

ದನವು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ತರುವಾಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬದಲಾಯಿತು. ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಮನೋಧರ್ಮದ ಜೊತೆಗೆಯೇ ಕೆಲವು ಓದುಗರ ಅಭಿರುಚಿಯಲ್ಲಿ ಸಹ ಬದಲಾವಣೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಸಮಾಜದ ಬದಲಾದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಸವಾಲಾದವು. ಹಳೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಲ್ಲನಸ್ನೂ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಾಧನೆ, ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣಗಳು ಬುಡಮೇಲು ಮಾಡಿದವು. ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳಾದವು. ನಿರುದ್ಯೋಗವೇ ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಭೀಕರ ರೂಪ ತಾಳಿದವು. ವಿದ್ಯಾವಂತ ಯುವಕಯುವತಿಯರಿಗೆ ಹಳೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಅಸಂಬದ್ಧವೆನಿಸಿದವು. ಸುಶಿಕ್ಷಿತರ ಮೇಲೆ ಕಾಮೂ, ಕಾಫ್ಕ, ಜಿಕೆಟ್, ಲಾರೆನ್ಸ್, ಸಾತ್ರ್ ಮೊದಲಾದವರ ವಿಚಾರ ಸರಣಿಗಳು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದವು. ಹೀಗಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ಮತ್ತು ಇಂದಿನ ತಲೆಮಾರುಗಳ ನಡುವೆ ಒಂದು ಕಂದಕವೇ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೊಸ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೆ ಜೀವ ನೀಡುವ, ಹೊಸ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವ, ಹೊಸ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನವ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ರಚನೆಯಾಗಲಾರಂಭಿಸಿದವು.

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಾಗೂ ನವ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೆಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಥವಾ ಕೌಟುಂಬಿಕವಾದರೆ ನವ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ವೈಯಕ್ತಿಕ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ನಾಯಕನಾಯಕಿಯರು ಬಹಿರ್ಮುಖಿಗಳಾದರೆ ನವ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕನಾಯಕಿಯರು ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳು. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗುವ ಮೌಲ್ಯಗಳು ನಿಶ್ಚಿತ. ಆದರೆ ನವ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗುವ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ. ನವ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಪಾತ್ರಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪಾತ್ರಗಳು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಏಕಾಕಿತನದ, ಪರಕೀಯತೆಯ, ಅನಾಥಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ತೊಳಲಾಡುತ್ತವೆ. ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನವ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಬದುಕು ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಇದಿಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅಥವಾ ನವ್ಯ ಎಂದು ವಿಭಾಗೀಕರಿಸಲಾಗದು. ಕಥೆ ಕಾವ್ಯ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೂ ನವ್ಯತೆ ತಂತ್ರ, ವಸ್ತು, ಭಾಷೆ ಮುಂತಾಗಿ ಅನೇಕ ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ನವ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅತ್ಯಲ್ಪ. ಶ್ರೀರಂಗರ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಸೃಷ್ಟಿ' ಪ್ರಜ್ಞಾಪ್ರವಾಹ ತಂತ್ರದಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು ಶಂಕರ ಮೊಕಾಶಿ

ಪುಣೇಕರರ 'ಗಂಗವ್ವ ಗಂಗಾಮಾಯಿ' ದುರ್ಬಲ ನಾಯಕನನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನವ್ಯತೆಯ ಮೊದಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಯಶವಂತ ಚಿತ್ತಾಲರ 'ಮೂರುದಾರಿಗಳು'; ಅರವಿಂದ ನಾಡಕರ್ಣಿಯವರ 'ಮೋಹಿತರು' ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೂ ನವ್ಯತೆಯ ಅಂಶ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಮುಖ ನವ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಬಂದುದು 10–15 ವರ್ಷಗಳ ಈಚೆಗೆ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಲೇ ಬೇಕಾದವು ಎಂದರೆ 'ಅಸ್ವಸ್ಥ ಮತ್ತು ಅತಂತ್ರ,' 'ಗತಿ-ಸ್ಥಿತಿ,' 'ಗುರು,' 'ನಾಲ್ಕನೆಯ ಆಯಾಮ,' 'ಬಿರುಕು,' 'ವಿಕ್ಷೇಪ,' 'ಸ್ವರೂಪ' ಮತ್ತು 'ಹಳದಿ ಮೀನು."

ಶಂಸಐತಾಳರ 'ಅಸ್ವಸ್ಥ ಮತ್ತು ಅತಂತ್ರ' ನಾಯಕನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮೊದಲಾದ ಸಂಗತಿಗಳು ಅರ್ಥಹೀನ, ಆದರೂ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. 'ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕಾಮ ಪ್ರೇಮ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇ?' ಎಂದು ಸದಾ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತಾನೂ ತೊಳಲಾಡುತ್ತಾನೆ, ಮಡದಿಯೂ ತೊಳಲಾಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. 'ಬದುಕು ಎಂದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ಏನು?' ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಕೊನೆಗೂ ಉತ್ತರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಆತ ಅತಂತ್ರನಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಗಿರಿಯವರ 'ಗತಿಸ್ಥಿತಿ' ಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಹೆಸರಿಲ್ಲದ ನಾಯಕ ನಾಯಕಿಯರು. ಇವರು ಅನಾಥರು, ಅಲೆಮಾರಿಗಳು. ಕೆಲಸ ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವ ಇವರಿಬ್ಬರ ಅನುಭವ ವೈವಿಧ್ಯವೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತು. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ 'ಫ್ಯಾಂಟಸಿ' ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಆರ್ಯರ 'ಗುರು' ವಿನ ನಾಯಕ ಕೀಳರಿಮೆ ಹೊಂದಿದ ದುರ್ಬಲ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಈತ ವಿಕೃತಕಾಮಿ. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸುಖವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಲು ಶಕ್ತನಾಗದೆ ಕೊನೆಗೆ ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕುಸುಮಾಕರ ದೇವರಗಣ್ಣೂರರ 'ನಾಲ್ಕನೆಯ ಆಯಾಮ' ಹದಿವಯಸ್ಸಿನ ತರುಣನೊಬ್ಬನ ತಳಮಳದ ಯಶಸ್ವಿ ಚಿತ್ರಣ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಲಂಕೇಶರ 'ಬಿರುಕು' ಅವರೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಂತೆ 'ಒಂದು ಪರಿಸರದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ತಲೆತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ನಾಯಕನ ಕಥೆ. 'ಫ್ಯಾಂಟಸಿ' ತಂತ್ರವನ್ನು ಮೊತ್ತ ಮೊದಲು ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಇದು. ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯಿಯವರ 'ವಿಕ್ಷೇಪ' ದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣುವುದು ಆಧುನಿಕ ಯುವಕನೊಬ್ಬನನ್ನು. ಇವನು ಹೂವಿನಿಂದ ಹೂವಿಗೆ ಹಾರುವ ದುಂಬಿಯಂತೆ ತೀರ ಚಂಚಲ. ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಸದಾ ತೊಳಲಾಡುವ ಈತ ಯಾವ ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾಧಾನ ಪಡೆಯಲಾರ. ತೇಜಸ್ವಿಯವರ 'ಸ್ವರೂಪ' ದ ನಾಯಕ ಅಪರಾಧಿ. ಈತ ಒಂದು ತಪ್ಪಿನಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ತಪ್ಪನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇವನಿಗೆ ತಾನು ತಪ್ಪು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಪರಿವೆಯುಂಟು. ಈತ ಸ್ನೇಹಿತನನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತನಗೆ ಕಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದೇ 48 ಪುಟಗಳ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತು. ಹೀಗೆ 'ಸ್ವರೂಪ' ಎಲ್. ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿ ರಾಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ 'ನಾಯಕ ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ತಾನೇ

ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. 'ಹಳದಿ ಮೀನು' ಶೌರಿಯವರ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅನುವಾದ. ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದವರು ಎ. ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಆತ ಮತ್ತು ಆಕೆ ಇಬ್ಬರೂ ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳು. ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರ ಧೋರಣೆಗಳಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ವಿವಾಹದಂಥ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಬದುಕು ಅರ್ಥಹೀನವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ ಆತ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವಿಷ್ಟೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿನ ನವ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಎಂದೇನೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ತನ್ನಲ್ಲೇ ತನಗೆ ಭರವಸೆಯಿಲ್ಲದ, ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಸಫಲವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ದ್ವಂದ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ನಾಯಕನಿರುವ (ಜಗನ್ನಾಥ) ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಅವರ 'ಭಾರತೀಪುರ'ವೂ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನವ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಯೇ. ಆದರೆ ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಎಂಟು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಾಮಾನ್ಯಾಂಶಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೂ ವಸ್ತು ತೀರಗೌಣ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳ ನಾಯಕರೂ (ಅವರನ್ನು ನಾಯಕರೆಂದೇ ಕರೆಯಬಹುದಾದರೆ) ಅನಾಥರು, ಅಲೆಮಾರಿಗಳು, ಅಪರಾಧಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವರು, ದುರ್ಬಲ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳವರು, ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳು, ತಮ್ಮ ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ಸಫಲ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಅಸಹಾಯಕರು. ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ತಂತ್ರ ಶೈಲಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಹೊಸತನವಿದೆ. 'ಸ್ವರೂಪ'ದ್ದು ಸಂಭಾಷಣೆಯೇ ಇಲ್ಲದ, ನಾಯಕನೇ ಕಥೆ ಹೇಳುವ 'ಒನ್‌ವೇಟ್ರಾಫಿಕ್' ಆದ 'ಪ್ರಿಯವಾಚಕರೇ ಶೈಲಿ'. ಲಂಕೇಶರದು ಜಿ. ಎನ್. ರಂಗನಾಥರಾವ್ ಹೇಳುವಂತೆ 'ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಮೊನಚನ್ನೂ, ಸೂಚ್ಯತೆಯನ್ನೂ, ಗ್ರಾಮ್ಯದ ಕಸುವನ್ನೂ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡ, ಎಲ್ಲೂ ಭಾವಾವೇಶಕ್ಕೆಳಿಯದ, ಶಕ್ತಿಯುತ ಭಾಷೆ!' 'ಹಳದಿಮೀನಿ'ನಲ್ಲಿ ಆತ ಮತ್ತು ಆಕೆ ಇಬ್ಬರೂ ಆತ್ಮವೃತ್ತದಂತೆ ಕಥೆ ಬಿಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ನಡುನಡುವೆ ಲೇಖಕರ ಮಾತುಗಳು ಸೇರಿ ಯಾವಯಾವ ಭಾಗದ ನಿರೂಪಕರು ಯಾರು ಯಾರು ಎಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಓದುಗರಿಗೆ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯ ಹೊಕ್ಕ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಚಿತ್ರ ತಂತ್ರದಿಂದಾಗಿಯೇ 'ಹಳದಿ ಮೀನು' ಓದುಗರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ದಕ್ಕದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. 'ಗತಿಸ್ಥಿತಿ'ಯ ಭಾಷೆಯಂತೂ ಕನ್ನಡಕ್ಕೇ ಹೊಸತು. ಗಿರಿಯವರದು 'ಇಂದ್ರಿಯ ಗೋಚರವಾದ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಚಾಚೂತಪ್ಪದಂತೆ ವರ್ಣಿಸುವ ಪಾರದರ್ಶಕ ಭಾಷೆ.' 'ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಮತ್ತು ಅತಂತ್ರ'ದ್ದು ಗಾಢ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೆಲವೇ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುವ, ನಾಯಕನ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯ ಸಮರ್ಥ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗದೆ ಇರಬಹುದಾದ, ಯಾವುದೇ ವಿವರಕ್ಕೆ ಹೋಗದ ಹಾಗೂ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಶಕ್ತಭಾಷೆ. 'ಗುರು'ವಿನ ಪ್ರಕೃತಿ, ವಿಕೃತಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂಬ ಮೂರು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಯರು ಮೂರು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ನವ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಯುವಪೀಳಿಗೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು. ಇವರು ವ್ಯಷ್ಟಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದು ಅದರ ಎಲ್ಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ್ಮಗಳನ್ನೂ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವೀಕೃತಿಗಳೆನ್ನಬಹುದು. ಈ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಭೂತಪೂರ್ವ ವಿಮರ್ಶೆ ಪ್ರತಿ ವಿಮರ್ಶೆಗಳು ನಡಿದಿವೆ. ಆದರೂ ಈ ಯಶಸ್ಸು ಕೇವಲ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ. ಈ ಹೊಸ ಲೇಖಕರ ದೃಷ್ಟಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡರೆ ಆಗ ಮಾತ್ರ ಇವರಿಂದ ಸಹ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಮೌಲ್ಯದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ರಚನೆಯಾದಾವು.

ಆಧುನಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸುವಾಗ ಎಸ್. ಎಲ್. ಭೈರಪ್ಪ, ಬಿ. ವಿ. ವೈಕುಂಠರಾಜು, ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿ–ಇವರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಹೆಸರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಭೈರಪ್ಪನವರು ತಮಗಿರುವ ಆಳವಾದ ಜೀವನ ಶ್ರದ್ಧೆ ಹಾಗೂ ಹೊಸ ಹೊಸ ಅನುಭವಗಳ ಬೆಂಬತ್ತಿ ಹೋಗುವ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಂತರಂತೆಯೆ ಇವರಿಗೆ ಶೈಲಿ, ತಂತ್ರ, ಭಾಷೆ–ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ವಸ್ತುವಿನ ಗಟ್ಟಿತನ ಮುಖ್ಯ. ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ನಾಯಕರು ನವ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ನಾಯಕರಂತೆ ದುರ್ಬಲರಲ್ಲ. ಇವು ಬದುಕನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಫಲವಾಗುತ್ತವೆ. ಇವರದೂ ನಿರಾಡಂಬರವಾದ ಬರವಣಿಗೆ. ನೇರವಾದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಭಾಷೆ; ನಿಷ್ಠುರ ವಾಸ್ತವಿಕ ದೃಷ್ಟಿ. 'ವಂಶವೃಕ್ಷ,' 'ದಾಟು' ಹಾಗೂ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬಂದ ಹೊಸ ದಾರಿಯನ್ನೊಂದನ್ನು ಭೈರಪ್ಪನವರು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಸ್ಪಷ್ಟ ಸೂಚನೆಯಾದ 'ಅನ್ವೇಷಣೆ' ಮೊದಲಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಥಾನವಿದೆ.

ಬಿ. ವಿ. ವೈಕುಂಠ ರಾಜು ಅವರದು ತೀರಸಹಜವಾದ, ಆದರೂ ಸಮರ್ಥವಾದ ಬರವಣಿಗೆ. ಇವರ 'ಅಂತ್ಯ' ಹಾಗೂ "ಆಕ್ರಮಣ" ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಾವು ಹಾಗೂ ಕಾಮದ ವಿವೇಚನೆ ನಡೆಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಆಕ್ರಮಣ, ಅಂತ್ಯದಷ್ಟು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿಲ್ಲ. (ಇವರ ಮೂರನೆಯ ಕಾದಂಬರಿಯಾದ 'ಉದ್ಭವ' ವನ್ನು ಓದಲು ಈ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ.)

ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಬರೆದುದು ಎರಡೇ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು. ಆದರೆ ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆದಷ್ಟು ಚರ್ಚೆ, ವಿಮರ್ಶೆ, ವಿವೇಚನೆ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳು ಪ್ರಾಯಃ ಬೇರಾವ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಕಥಾವಸ್ತುವಿನ ತಾತ್ವಿಕ ಅಡಿಪಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಾದವಿವಾದ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿದ್ದರು ಸಹ ಕಲೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ 'ಸಂಸ್ಕಾರ' ಒಂದು ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾದಕೃತಿ. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶ ಹಾಗೂ ಜೀವಂತ ಪಾತ್ರಗಳಿಂದಾಗಿ 'ಸಂಸ್ಕಾರ' ಕನ್ನಡದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. 'ಭಾರತೀಪುರ' ದ್ವಂದ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳ

ನಾಯಕ ಜಗನ್ನಾಥ ಹರಿಜನರನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಕಥೆ. ಆದರೆ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಗಟ್ಟಿತನ ನಾಯಕನಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಆತ ಸೋಲು ತ್ತಾನೆ. ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಸೋಲುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಪಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿ ಯಿಂದಾಗಿ 'ಭಾರತೀಪುರ' ಅನೇಕ ಓದುಗರ ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶಕರ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಗಳಿಸಿದ ಕೃತಿಯೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿಯವರು ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಗಳಿಸಿದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಲೇಖಕರು. ಇವರ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳು 'ಕಾಡು' ಮತ್ತು 'ಪರಸಂಗದ ಗೆಂಡೆತಿಮ್ಮ.' ಇವರಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಕಥೆ ಹೇಳುವ ಕಲೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿದ್ದು ಯಾವುದೇ ಅಬ್ಬರವಿಲ್ಲದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಸಾಗುತ್ತವೆ. ಗ್ರಾಮಜೀವನವನ್ನು ನೈಜವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವುದ ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿ ದಕ್ಷರು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಅನುಕರಣೆಯಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿ ಕೃತಿ ರಚನೆ ಮಾಡುವ ಇಂಥ ಲೇಖಕರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತೀರ ಕಡಮೆ.

ಈ–ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ–ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ ಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ. ರಾವ್ ಬಹದ್ದೂರರ 'ಗ್ರಾಮಾಯಣ' ಎಚ್. ಎಂ. ಚನ್ನಯ್ಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸಿದಂತೆ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ಚಿತ್ರಿ ಸುವ ವಾಸ್ತವ ಮಾರ್ಗದ ಕಾದಂಬರಿಹಾಗೂ 'ಒಂದು ಆಧುನಿಕ ಪುರಾಣ.' ಕಾಮರೂಪಿ ಅವರ 'ಕುದುರೆ ಮೊಟ್ಟೆ' ಒಂದು ಕುತೂಹಲಕರ ಪ್ರಯೋಗ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ನಾಯಕನಲ್ಲ; ನಾಲ್ವರು ನಾಯಕರು. ಈ ನಾಲ್ವರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿ ಯಿಂದ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಎರಡು ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಲವು ಸಮಸ್ಯೆ ಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಓದುಗರಿಗೆ ದಟ್ಟವಾದ ಅನುಭವ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಬಿ. ಜಿ. ಎಲ್. ಸ್ವಾಮಿ ಅವರ 'ಕಾಲೇಜು ರಂಗ' ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರೊಬ್ಬರ ವ್ಯಂಗ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯ ಅನುಭವ ಕಥನ. ಆರ್. ನಾಗರಾಜ್ ಅವರ 'ಊರು' ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರ ಪ್ರಗತಿ, ಅವನತಿಗಳನ್ನು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಚೆನ್ನಣ್ಣ ವಾಲೀಕಾರರ 'ಬೆಳ್ಳಿ' ಹೈದರಾಬಾದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ರಚಿತವಾದ, ಅರ್ಥಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಲು, ಅದೇಕೆ, ಓದಲು ಸಹ ತುಂಬ ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಾದ ಚಿಕ್ಕ ಕಾದಂಬರಿ. ವೀಣಾ ಅವರ 'ಗಂಡಸರು' ಸಹ ಒಂದು ನವೀನ ಪ್ರಯೋಗ.

ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಗಭೇದ ವಯೋಭೇದವಿರಬಾರದು, ನಿಜ. ಆದರೆ ಮಹಿಳೆ ಯರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಯೇ ಒಂದು ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಳೆದ ಎರಡು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಭಾರೀ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮಹಿಳೆಯರು ಕಾದಂಬರಿ ರಚನೆಯ ಮೂಲಕ 'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ದೇವಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ.' ಕೆಲವರು–ಅನುಪಮಾ ನಿರಂಜನ, ವಾಣಿ, ಗೀತಾ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಎಂ. ಕೆ. ಇಂದಿರಾ, ಆರ್ಯಾಂಬ ಪಟ್ಟಾಭಿ, ಎಂ. ಕೆ. ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ

ಮೊದಲಾದವರು–ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇವರೆಲ್ಲರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ವಸ್ತುವೂ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಕುಟುಂಬದ ತೀರ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು. ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುವ–ಪ್ರಣಯ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ನೋವು ನಲಿವು ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳು, ಅತ್ತೆ ಸೊಸೆಯರ ಹಾಗೂ ಮಲತಾಯಿ ಮಲಮಕ್ಕಳ ಸಂಬಂಧ, ತಾಯ್ತನದ ಹಂಬಲ, ಬಂಜೆಯರ ಗೋಳು, ಕಾಲೇಜು ಜೀವನ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳ ಪರಿಧಿಯನ್ನು ದಾಟಿಲ್ಲ. ನವ್ಯತೆಯಂತೂ ಈವರೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ್ತಿಯರನ್ನು ಸೋಂಕಿದಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಾಪ್ತಾಹಿಕ ಮತ್ತು ಮಾಸಿಕ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರಾವಾಹಿ ಪ್ರಕಟಣೆಗಾಗಿ ಮಹಿಳಾ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಬೇಡಿಕೆಯಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇವರ ಕೊಡುಗೆ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೇನೂ ಮಹತ್ವವಾದುದಲ್ಲ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾವ್ಯ, ಸಣ್ಣಕಥೆ, ನಾಟಕ, ವಿಮರ್ಶೆ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲೂ ಸಫಲ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ ಕೆಲವೇ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳು ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲೂ ಬರೆಯಲಾರದ ಹಲವರು ಕಾದಂಬರಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಧೈರ್ಯವೊಂದನ್ನೇ ಬಂಡವಾಳವನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನುಗ್ಗಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈಗ ಕಾದಂಬರಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿನಿಂತಿದೆ. ಹಳೆಯ ತಲೆಮಾರಿನ ಕೆಲವರು ಕಾದಂಬರಿ ರಚನೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಾರಂತರಿಗೆ ಆ ಹಿಂದಿನ ಶ್ರದ್ಧೆಯೇ ಇದೆ. ಚಡಗ, ವಿಶುಕುಮಾರ್, ರಾವ್ ಬಹದ್ದೂರ್, ಜಯತೀರ್ಥರಾಜ ಪುರೋಹಿತ, ರಾಶಿ ಮೊದಲಾದವರು ಈಗಲೂ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮಾದರಿಗಿಂತ ಬಹಳ ಭಿನ್ನವಾಗೇನು ಇಲ್ಲದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ವಿಶುಕುಮಾರ್ ಮಾತ್ರ 'ಮದರ್' 'ಕರಾವಳಿ' ಮುಂತಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಂತಹ ಆಕರ್ಷಕ, ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರ ಕಾದಂರಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ತಮ್ಮದೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ದಾರಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂಭರ್ದದಲ್ಲಿ ಎಚ್. ಎಲ್. ನಾಗೇಗೌಡರ 'ದೊಡ್ಡಮನೆ'ಯನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕುವೆಂಪು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೇಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಇದ್ದರೂ ನಾಗೇಗೌಡರದು ಜನಜೀವನವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ಸಮರ್ಥ ಭಾಷೆ. ಹೊಸಹೊಸ ಲೇಖಕರು ಒಂದೋ ಎರಡೋ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅದೇಕೋ ಕೈಕಟ್ಟಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ತೇಜಸ್ವಿ ಹಾಗೂ ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯಿಯವರಿಂದ ಇನ್ನು ಉತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ರಚನೆಯಾಗುವ ಸೂಚನೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತೇಜಸ್ವಿಯವರು ಬರೆದು 'ತುಷಾರ'ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ 'ಕರ್ವಾಲೋ'). ಟಿ. ಕೆ. ರಾಮ್‌ರಾವ್, ಎಸ್. ವಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವ್ ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭೈರಪ್ಪನವರ ಒಂದೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಕಾದಂಬರಿ ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು

ವ್ಯೈಲಿಗಲ್ಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬೀಚಿ, ನಾಡಿಗೇರ್ ಮೊದಲಾದವರು ಬರೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರೂ ಅವರು ಹಿಂದಿಗಿಂತ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದನ್ನೇನೂ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಬಹುದು. ಕಾದಂಬರಿ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಲೇಖಕಿಯರಿಗಿರುವ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಉತ್ಸಾಹ, ಲವಲವಿಕೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಡುವಷ್ಟು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿದೆ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಅವರು (ಕೊಟ್ಟರೆ,) ಎಂಥ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಕೊಡಬಹುದು ಎಂಬುದು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದ ವಿಚಾರ. ಭೈರಪ್ಪ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿ, ಹಾಗೂ ಬಿ. ವಿ. ವೈಕುಂಠ ರಾಜು–ಇವರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಬರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಭರವಸೆಯಿಡುವುದು ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ವಿದೇಶೀ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಕನ್ನಡಾನುವಾದಗಳು ಇನ್ನು ಬರಬೇಕಾಗಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಇಂಥ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯಾದ 'ಅನ್ಯ'ವನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿದ ಡಿ. ಎ. ಶಂಕರ್ ಅವರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು. (ಮೂಲ: ಕಮ್ಯು ಬಿ. ಔಟ್‌ಸೈಡರ್).

ಆದರೆ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರು, ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು, ಕೀಳು ಅಭಿರುಚಿಯ ಓದುಗರು- ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಮಟ್ಟದ ಎಲ್ಲ ಓದುಗರಿಗೂ ಇಷ್ಟವಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ; ಬರುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದೇ ಮಹತ್ವದ ವಿಚಾರ. ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂಬೊಂದು ಹೊಸ ಪಂಥದ ಉದಯದ ಸೂಚನೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದಿನ್ನೂ ಕಾದಂಬರಿ ಸ್ವರೂಪ ತಾಳಿಲ್ಲ. ಕ್ಷೌರಿಕರು, ಚಪ್ಪಲಿ ರಿಪೇರಿ ಮಾಡುವವರು, ಮನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರು, ತರಕಾರಿ ಮಾರುವವರು, ಭಿಕ್ಷುಕರು, ಹಳೆಪೇಪರ್ ಖಾಲಿಸೀಸೆ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು–ಇಂಥ ಜನರ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರಣ ನೀಡುವತ್ತ ಅದೇಕೋ ಇನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿದಂತಿಲ್ಲ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಲೇಖಕನ ಪ್ರತಿಭೆಯಿದ್ದ ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಯುವ ಬರಹಗಾರರು ಕವಿತೆ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಸರತ್ತು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನವಿರಾದ ಹಾಸ್ಯ ಚಿತ್ರಿತ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಇನ್ನೂ ಬರಬೇಕಾಗಿವೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಟಿ. ಸುನಂದಮ್ಮ, ಎಂ. ಪಿ. ಮನೋಹರ ಚಂದ್ರನ್ ಅವರು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಓದುಗರ ಅಭಿರುಚಿ ಹಾಗೂ ಮುಂದಿನ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಯಾವ ಸ್ವರೂಪ ತಾಳಬಹುದು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸದ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಊಹೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಾಶಾಜನಕವಲ್ಲದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ರಚನೆಯಾಗಿವೆ ಎಂಬುದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ.*

*'ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ನಡೆದು ಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಲೇಖನದ ಪರಿಮಿತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ. ಅದಕ್ಕೆ ಬೇರೊಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನೇ ಬರೆಯಬೇಕಾದೀತು. ಆದರೆ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಒಂದು ಕಲ್ಪನೆ ಓದುಗರಿಗಾಗಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದರೂ, ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟೂ, ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಲೆಹಾಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಮಾದವಶಾತ್ ಪ್ರಮುಖ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಹೆಸರು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿಲ್ಲವಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಲೇಖಕನ 'ಅಜ್ಞಾನ'ವೇ ಕಾರಣ. ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆಯುವಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳಾದ ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ, ಎಲ್.ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್, ಎಚ್. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರ ಸ್ವಾಮಿ ಹಾಗೂ ಜಿ. ಎನ್. ರಂಗನಾಥರಾವ್ ಅವರ ಲೇಖನಗಳ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ. ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.—ಲೇ.

ತೆಲುಗು ಕಾದಂಬರಿಗಳು

ಡಾ. ಆರ್ಶೀಯಸ್. ಸುಂದರಂ

ತೆಲುಗು ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೆ ಸುಮಾರು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯಿದೆ. ಈ ನೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಹೊರಬಂದಿವೆ. ಆಧುನಿಕ ತೆಲುಗು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಯುಗಪುರುಷರೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಕಂದುಕೂರಿ ವೀರೇಶಲಿಂಗಂ ಪಂತುಲು ಅವರು ತೆಲುಗು ಕಾದಂಬರಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಆದ್ಯರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಪಂತುಲು ಅವರಿಗೆ ಪೂರ್ವವೇ ಒಂದೆರಡು ಕಾದಂಬರಿಯಂತಹ ರಚನೆಗಳಿದ್ದರೂ, ಅವರ 'ರಾಜಶೇಖರ ಚರಿತ್ರಮು' ಮೊದಲನೆಯ ಕಾದಂಬರಿ ಎನ್ನಬಹುದು. ಇದನ್ನು ವೀರೇಶಲಿಂಗಂ ಪಂತುಲು 1878ರಲ್ಲಿ ಬರೆದರು. ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಅಂದಿನ ಆಂಧ್ರ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿ.

'ರಾಜಶೇಖರ ಚರಿತ್ರ'ವನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ವೀರೇಶಲಿಂಗಂ ಅವರಿಗೆ ದಾರಿ ತೋರುವ ಯಾವ ರಚನೆಯೂ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಆಲಿವರ್ ಗೋಲ್ಡ್‌ಸ್ಮಿತ್ ರಚಿಸಿದ 'ವಿಕಾರಾಫ್ ದಿ ವೇಕ್‌ಫೀಲ್ಡ್' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಅನುವಾದ ಮಾಡಿ ತೆಲುಗರಿಗೆ ಹೊಸದೊಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟರು. ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ, ಪಾತ್ರಗಳಿಗೂ ನಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಅನುವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಗೋಲ್ಡ್‌ಸ್ಮಿತ್ ರಚನೆಯಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪಂತುಲು ಅವರು ಬರೆಯತೊಡಗಿದಾಗ ರೂಪುಗೊಂಡದ್ದೇ 'ರಾಜಶೇಖರ ಚರಿತ್ರ'. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದಿನ ಸಮಾಜದ ಮೂಢ ವಿಶ್ವಾಸಗಳು, ದುರಾಚಾರಗಳು ಪಂತುಲು ಅವರಿಂದ ಕಟುವಾದ ಟೀಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿವೆ. 1887ರಲ್ಲಿ 'ರಾಜಶೇಖರ ಚರಿತ್ರ'ದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅನುವಾದ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಲಂಡನ್ ಟೈಮ್ಸ್ ಪತ್ರಿಕೆ ಇದನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿತು. ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಕನ್ನಡ, ತಮಿಳು ಮುಂತಾದ ದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೂ ಭಾಷಾಂತರವಾಯಿತು. ಕಂದುಕೂರಿ ವೀರೇಶಲಿಂಗಂ ಪಂತುಲು ಅವರ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾದಂಬರಿ 'ಸತ್ಯವತೀ ಚರಿತ್ರ' ಇದೊಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ. ಸ್ತ್ರೀವಿದ್ಯೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮಾಜ ಬಯಸ ಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳೆಂದು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪಂತುಲು ಅವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ತರಹದ ದಾಂಪತ್ಯಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ ಪಂತುಲು ಅವರು ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರಿಬ್ಬರೂ ವಿದ್ಯಾವಂತರಾದರೆ ಅಂತಹ ದಾಂಪತ್ಯ ಆದರ್ಶ ದಾಂಪತ್ಯವೆಂದು ಸಾರಿದರು. ಕನ್ನಡ, ತಮಿಳು ಮುಂತಾದ ಭಾಷೆಗಳಿಗೂ ಭಾಷಾಂತರ

ನಾಪ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಎಷ್ಟರವರೆಗಿತ್ತೆಂದರೆ ಅನೇಕರು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹೆಸರನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸತ್ಯವತಿ ಎಂದು ಹೆಸರಿಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ವೀರೇಶಲಿಂಗಂ ಅವರ ಇನ್ನೊಂದು ರಚನೆಯಾದ 'ಸತ್ಯರಾಜಾಪೂರ್ವದೇಶ ಯಾತ್ರಲು' ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಈ ಕಾದಂಬರಿ 'ಗಲಿವರ್ಸ್ ಟ್ರಾವೆಲ್ಸ್' ಗೆ ಅನುಸರಣೆ. ಇದರಲ್ಲೂ ನಮ್ಮ ಮೂಢಾಚಾರಗಳ ಮೇಲೆ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾದ ಟೀಕೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

1878ರಿಂದ ಸುಮಾರು 15 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ವೀರೇಶಲಿಂಗಂ ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಯಾರೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. 'ಚಿಂತಾಮಣಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮಾಸಿಕ 1893 ರಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ರಚನಾ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಆ ಮಾಸಿಕ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಿಗಾಗಿ ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಹೊರಬಂದವು. 1893 ರಲ್ಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರುಡು ಎಂಬವರು ರಚಿಸಿದ 'ಧರ್ಮವತೀ ವಿಲಾಸ' ಮೊದಲನೆಯ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಕಂದುಕೂರಿ ವೀರೇಶಲಿಂಗಂ ಪಂತುಲು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿದರು. 'ಚಿಂತಾಮಣಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ತೆಲುಗು ದೇಶಕ್ಕೆ ಪರಿಚಿತರಾದವರಲ್ಲಿ ಚಿಲಕಮರ್ತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹಂ ಒಬ್ಬರು. ಇವರು ತೆಲುಗಿನ ಹೆಸರಾಂತ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. 1894 ರಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಇವರ 'ರಾಮಚಂದ್ರ ವಿಜಯಮು' ಬಹುಮಾನ ಪಡೆಯಿತು. ಅನಂತರ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹಂ ಅವರ 'ಹೇಮಲತ,' 'ಅಹಲ್ಯಾ ಬಾಯಿ,' 'ಕರ್ಪೂರ ಮಂಜರಿ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಪ್ರಥಮ ಬಹುಮಾನ ಪಡೆದಿವೆ; ಚಿಲಕಮರ್ತಿ ಅವರಿಗೆ 'ಆಂಧ್ರ ಸ್ಕಾಟ್' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಟ್ಟವೆ.

1897 ರಲ್ಲಿ ಕಾಶೀಭಟ್ಟ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಎಂಬವರು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ 'ನಾವಲ್' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಹೋಲುವಂತೆ 'ನವಲ' ಎಂಬುದನ್ನು ಬಳಸಬಹುದೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಅದುವರೆಗೂ 'ವಚನ ಪ್ರಬಂಧ'* ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾದಂಬರಿಗೆ 'ನವಲ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ರೂಢವಾಯಿತು. ಇಂದಿಗೂ ತೆಲುಗರು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು 'ನವಲ' ಎಂದೇ ಕರೆಯುವರು.

ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಿಂದ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ರಚನೆ ಬಹುಮುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿ, ಬಂಗಾಳೀ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದವು. 1900 ರಿಂದ 1930 ರವರೆಗೆ ತೆಲುಗಿಗೆ ಬಂಗಾಳಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಅನುವಾದಗೊಂಡವು. ಚಾರಿತ್ರಿಕವಸ್ತು ಪ್ರಧಾನವಾದ ರಚನೆಗಳು, ಕೆಲವು ಪತ್ತೇದಾರಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದುವು. ವಿಜ್ಞಾನ ಚಂದ್ರಿಕಾ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ

---

* ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಬಂಧ' ಎಂಬುದು ಪದ್ಯಕಾವ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಹೆಸರು. ಆದುದರಿಂದ 'ವಚನ ಪ್ರಬಂಧ' ಎಂದರೆ ಗದ್ಯಕಾವ್ಯ ಎಂದರ್ಥ.

ಮೂಲಕ ಕೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವು ಎಂಬವರು ಮಾಡಿದ ಸೇವೆ ಪ್ರಶಂಸಾರ್ಹವಾದುದು. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ದೇಶವಿದೇಶಗಳ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು, ವಿವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು, ವಿಶ್ವಕೋಶವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರು ಹೊರಟರು. 'ಚಿಂತಾಮಣಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯವರು ಮೊದಲು ನಿರ್ವಹಿಸಿದಂತೆ ಕಾದಂಬರಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇವರಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಹೊರಬಂದುವು. 'ಆಂಧ್ರರಾಷ್ಟ್ರ,' 'ವಿಮಲಾದೇವಿ,' 'ರಾಯಚೂರು ಯುದ್ಧ' ಮುಂತಾದುವು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಕಾದಂಬರಿಗಳು.

ಬಂಗಾಳಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತೆಲುಗರಿಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿದವರು ವೆಂಕಟ ಪಾರ್ವತೀಶ ಕವಿಗಳು. ಇವರು ಇಬ್ಬರು (ಬಾಲಾಂತ್ರಪು ವೆಂಕಟರಾವು ಓಲೇಟಿ ಪಾರ್ವತೀಶಂ). ವಂಗ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಕಪಾಲಕುಂಡಲ, ಆನಂದಮಠ, ದುರ್ಗೇಶನಂದಿನಿ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಅನುವಾದಗೊಂಡವು. ವೆಂಕಟ ಪಾರ್ವತೀಶ ಕವಿಗಳು ತೆಲುಗು ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೆ ತಂದ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು. ಇವರು ವಂಗಭಾಷೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಅನುವಾದಗಳಿಂದಲೂ ತೆಲುಗು ಲೇಖಕರನೇಕರು ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡರು. ವೆಂಕಟ ಪಾರ್ವತೀಶರು ಬಂಗಾಳೀ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಅನುವಾದ ಮಾಡುವಾಗ ಬಿ. ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯರ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (1913) ರಾಳ್ಳಪಲ್ಲಿ ಅನಂತಕೃಷ್ಣಶರ್ಮರು ಬಿ. ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯರ ಅನುವಾದದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಯೋಗೀಂದ್ರನಾಥ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯರ ವಂಗ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು 'ಲೀಲಾವತಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ತೆಲುಗಿಗೆ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದರು. ಭಾರತದೇಶದ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳನೇಕ ತೆಲುಗಿಗೆ ಅನುವಾದಗೊಂಡವು.

ತೆಲುಗು ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ತಿರುವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಲೇಖಕರು ಉನ್ನವ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಅವರು. 'ಮಾಲಪಲ್ಲಿ' (ಹೊಲಗೇರಿ) ಎಂಬ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ 1921ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯಾದ 'ಮಾಲಪಲ್ಲಿ' ಯಂತಹ ಕಾದಂಬರಿ ಇದುವರೆಗೂ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುವರು. ತೆಲುಗು ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಅಪಾರವಾದುದು. ಏಳುನೂರು ಪುಟಗಳಿಗೂ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರ ಬೃಹತ್ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಿವೆ. ಲೇಖಕರ ಅತೀವ ರಾಷ್ಟ್ರಭಕ್ತಿ, ಹೃದಯವಾದ, ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಕ್ಪಥ, ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ನೈಜತೆ, ಆದರ್ಶವಾದ–ಈ ಎರಡೂ ಸಂಗಮಿಸಿದ ಮಹಾಕಾದಂಬರಿ 'ಮಾಲಪಲ್ಲಿ' ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು, ಶೋಷಣೆಯನ್ನು, ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದು ತೋರಿಸಿದರು, ಉನ್ನವ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡುತ್ತಾ ಕಾರಾಗೃಹ

ದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದರಂತೆ. 'ಆಂಧ್ರ ಪತ್ರಿಕೆ' 'ಭಾರತಿ' ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ತೆಲುಗರಿಗೆ ಮಹೋಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕಾಶೀನಾಥುನಿ ನಾಗೇಶ್ವರರಾವು ಅವರು ಈ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಪೀಠಿಕೆಯನ್ನು ಬರೆದರು. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಧ್ಯೇಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಹೆದರಿದ ಅಂದಿನ ಪ್ರಭುತ್ವ 'ಮಾಲಪಲ್ಲಿ' ಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿ ಅದರ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದ ತೆಲುಗುನಾಡಿನ ಸಮಾಜವನ್ನು 'ಮಾಲಪಲ್ಲಿ' ಯಂತೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಇನ್ನೊಂದು ರಚನೆ ಇಲ್ಲ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಅತ್ಯಂತ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ 1921 ರ ವೇಳೆಗೆ 'ಮಾಲಪಲ್ಲಿ' ಯಂತಹ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಸಂಗತಿ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಥಾರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇದೊಂದು ವಿಶ್ವಕೋಶವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಉನ್ನವ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಅವರ ಅನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಲ್ಲಿ ಅಡವಿ ಬಾಪಿರಾಜು ಅವರೊಬ್ಬರು. ಇವರು ಕವಿ, ಚಿತ್ರಕಾರ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಕಾರ. ಅವರ ಭಾವುಕತೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ತೆಲುಗು ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಚರಿತ್ರೆ ಎಂದರೆ ಅವರ ಹೃದಯ ಪುಳಕಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾರಾಯಣರಾವು, ಹಿಮಬಿಂದು, 'ಗೋನವ ಗನ್ನಾರೆಡ್ಡಿ, ಕೋನಂಗಿ, ಮುಂತಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಬಾಪಿರಾಜು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಎತ್ತಿತೋರಿಸುತ್ತವೆ.

ವಿಶ್ವನಾಥ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಅವರು ಕೈ ಹಾಕದ ತೆಲುಗು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲೂ ಅವರು, ಸನಾತನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು, ಪುರಾತನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಆಚಾರ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಮಹಾ ವಿದ್ವತ್ತು, ಪ್ರತಿಭೆ ಇರುವ ವಿಶ್ವನಾಥ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಅವರು ಬರೆದ ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯವಿದೆ ಮತ್ತು ಅತೀವ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ರಚನೆಗಳಿವೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ವಿಶ್ವನಾಥ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ 'ವೇಯಿಪಡಗಲು' (ಸಾವಿರ ಹೆಡೆಗಳು) ಬೃಹದಾಕಾರದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ, ಇದೊಂದು ಪುಟ್ಟ ವಿಶ್ವಕೋಶ. ಸಾಹಿತ್ಯಧರ್ಮ, ಇತಿಹಾಸ, ರಾಜಕೀಯ, ಆಚಾರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಮುಂತಾದ ಸಾವಿರಾರು ವಿಷಯಗಳು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಆಂಧ್ರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಪಡೆದ 'ವೇಯಿಪಡಗಲು' ತಮಿಳಿಗೂ, ಹಿಂದೀ ಭಾಷೆಗೂ ಅನುವಾದವಾಗಿದೆ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಏಕವೀರ' ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾದುದು. ಒಂದು ರಾಜ ಕುಟುಂಬದ ಪ್ರಣಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ವಿಶ್ವನಾಥ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣರು ಇದರಲ್ಲಿ ಬಹಳ

ಸೊಗಸಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಅನಾಥಪಕ್ಷಿ' (ಶ್ರೀವೀರಭದ್ರ ಅವರ ಅನುವಾದ) ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ವಿಶ್ವನಾಥರ 'ಮಾಬಾಖು' ಕಾದಂಬರಿ ವಿಶಿಷ್ಟಕೃತಿ. ಮಾನವ ಜೀವನದ ಅನೇಕ ಭಾವಪೂರ್ಣ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಚೊಕ್ಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಲೇಖಕರು. 'ಪುರಾಣ ವೈರ ಗ್ರಂಥಮಾಲ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೂ, 'ನೇಪಾಲರಾಜ ವಂಶ ಚರಿತ್ರೆ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣರು ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. 'ಚೆಲಿಯಲಿ ಕಟ್ಟ,' 'ತೆರಚಿರಾಜು,' 'ಆರು ನದುಲು,' 'ಜೇಬು ದೊಂಗಲು,' 'ಬದ್ದನ್ನ ಸೇನಾನಿ,' ಮುಂತಾದುವು ವಿಶ್ವನಾಥ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಅವರ ಇತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದುವು.

ಆಧುನಿಕ ತೆಲುಗು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಚಲಂ (ಗುಡಿಪಾಟಿ ವೆಂಕಟಾಚಲಂ) ಅವರಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಇವರ ಶೈಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಿಯರಿಗೆ ರೋಮಾಂಚಕವಾದುದು. ಇವರ ಭಾಷೆ ಅತ್ಯಂತ ಶಕ್ತಿ ಪೂರ್ಣವಾದುದು. ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ ಚಲಂ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೇ ಆಯುಧವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದಂಗೆ ಎದ್ದರು. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೇಲೆ ಪುರುಷರು ನಡೆಸಿದ ಅತ್ಯಾಚಾರ, ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಚಲಂ ಅವರಿಗೆ ರೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಚಲಂ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಸ್ಥಾನ ಕೊಟ್ಟರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಾ ಪುರುಷರು ಹಾಕಿದ ದಾಸ್ಯ ಶೃಂಖಲೆಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಹಾಕಬಯಸಿದ ಸ್ತ್ರೀಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಚಲಂ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. 'ಅಮೀನಾ,' 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀಕರ, 'ಮೈದಾನಂ,' 'ದೈವ ಮಿಚ್ಚಿನ ಭಾರ್ಯ,' ಮುಂತಾದುವು ತೆಲುಗು ಲೇಖಕರ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವ ಅಪಾರವಾದುದು. ಚಲಂ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಕಾವ್ಯದಂತಿರುತ್ತವೆ. ಇವರ 'ಮೈದಾನಂ' ವೀರಭದ್ರ ಅವರಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಗೊಂಡಿದೆ.

1940ರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಪ್ರಮುಖರಲ್ಲಿ ಗೋಪೀಚಂದ್ ಒಬ್ಬರು. ಇವರದೊಂದು ವಿಲಕ್ಷಣ ಶೈಲಿ. ಮಾನಸಿಕ ಘರ್ಷಣೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಗೋಪೀಚಂದ್ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಇದೆ. ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾತಾವರಣ, ಪಾತ್ರಗಳು ಸರಳವಾಗಿಯೇನೋ ಇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಹಿಂದೆ ಮಹತ್ತರವಾದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಚಿಂತನೆ, ಘರ್ಷಣೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಗೋಪೀಚಂದ್ ರಚಿಸಿದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಅಸಮರ್ಥುನಿ ಜೀವಯಾತ್ರ' ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಈ ರಚನೆಯ ಅಸಮರ್ಥ ನಾಯಕನಾದ ಸೀತಾರಾಮರಾವ್ ಮರೆಯಲಾಗದ ಪಾತ್ರ. ಆಧುನಿಕ ತೆಲುಗು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಧೀರ್ಘಕಾಲ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ತಮ ಚಿತ್ರಣಗಳಲ್ಲಿದೊಂದು 'ಪಂಡಿತ ಪರಮೇಶ್ವರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ವೀಲುನಾಮಾ,' 'ಮೆರುಪುಲ ಮರಕಲು' ಮುಂತಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು, ಅನೇಕ ಲಘು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಗೋಪೀಚಂದ್ ಅವರನ್ನು ಹೆಸರಾಂತ ತೆಲುಗು ಕಾದಂಬರಿಕಾರನನ್ನಾಗಿಸಿವೆ.

ಕೊಡವಟಿಗಂಟಿ ಕುಟುಂಬರಾವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಲೇಖಕ. ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನುಳ್ಳವರು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಧ್ಯ ತರಗತಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕುಟುಂಬರಾವು ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೂ, ಕಥೆಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದರು. ಸಾಧ್ಯವಾದೆಡೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ಆಶಾವಾದವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದರು. ತರ್ಕ ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣ. 'ಚದುವು' 'ತಾರಾ' ಮುಂತಾದುವು ಕುಟುಂಬರಾವು ಅವರ ರಚನೆಗಳು.

ಬುಚ್ಚಿಬಾಬು ಬರೆದದ್ದು ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳದ್ದನ್ನು ತೆಲುಗು ಪಾಠಕರಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಬುಚ್ಚಿಬಾಬು ಅವರು 'ಚಿವರಕು ಮಿಗಿಲೇದಿ' (ಕೊನೆಗೆ ಉಳಿಯುವುದು) ಎಂಬ ಒಂದೇ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆದರೂ ಅದು ಅವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ತಂದಿದೆ. ಮಾನವ ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ಸುಶಿಕ್ಷಿತವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಬುಚ್ಚಿಬಾಬು. ತೆಲುಗು ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟವರಲ್ಲಿ ಕೊಮ್ಮಲಿ ಎಂಬವರನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಇವರು ಬರೆದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಸುಮಾರು ಸಾವಿರ ಇವೆ. ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವ ಜನರಿಗೆ ಕೊಮ್ಮಲಿ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಕರವಾಗಿದ್ದುವು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೆಲುಗು ಕಾದಂಬರಿ ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ಮಾಸಿಕಗಳು ಮುಂತಾದುವಲ್ಲಿ ಧಾರಾವಾಹಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ರೂಪ ಧರಿಸಿತು. ಕಾದಂಬರಿಗಳ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಕಾದಂಬರಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಚನೆಗಳು ಬಹುಮಾನ ಪಡೆದಿವೆ. ಮಧ್ಯ ತರಗತಿ ಜನರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಕುಟುಂಬ ಕಲಹಗಳು, ಜೀವನಾದರ್ಶಗಳು, ಪ್ರಣಯ ವೃತ್ತಾಂತಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಘರ್ಷಣೆ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳು ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೆ ವಸ್ತುವಾದವು. ಆಂಧ್ರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಕಾದಂಬರಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಾದಿ ವಸುಂಧರ, ಧೂಳಿಪಾಳ ಶ್ರೀರಾಮಮೂರ್ತಿ, ಕೋರ್ಲಪಾಟಿ ಶ್ರೀರಾಮಮೂರ್ತಿ ಮುಂತಾದವರು ಬಹುಮಾನ ಪಡೆದರು. 50–60 ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು, ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬರೆದವರು ಪೋತುಕೂಚಿ ಸಾಂಬಶಿವರಾವು. ಅವರ 'ಉದಯ ಕಿರಣಾಲು,' 'ಅನ್ವೇಷಣ' ಜನಪ್ರಿಯವಾದುವು.

ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾಲದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಲ್ಲಿ ರಾಚಕೊಂಡ ವಿಶ್ವನಾಥ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಕಾದಂಬರಿಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಸಶಕ್ತವಾದ ತಮ್ಮ ಶೈಲಿಯಿಂದ ಸಮ್ಮೋಹನ ಮಾಡುವ ಜಾಣ್ಮೆ ಅವರಲ್ಲಿದೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೂಢ ವಿಶ್ವಾಸಗಳ ಮೇಲೆ ತಿರುಗಿ ಬಿದ್ದು ಕಾದಂಬರಿ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು ರಾ. ವಿ. ಶಾಸ್ತ್ರಿ. ತೆಲುಗು ಕಾದಂಬರಿಗಳ

ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗ 'ಅಲ್ಪಜೀವಿ'. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕನಾದ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಭಯಸ್ಥ, 'ಸಹನೆ ಕತ್ತಿಯ ಲಕ್ಷಣ' ಎಂಬ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ. ವಸ್ತು, ಮನೋ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯರೀತಿ, ಕಥನ ಮುಂತಾದುವಲ್ಲಿ ನವ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ವಿಶ್ವನಾಥ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಅವರು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಂತು ಬಹಳ ಅಪೂರ್ವ ಶೈಲಿಯನ್ನು ತೋರಿದರು. ಅವರ ಮಾತುಗಾರಿಕೆ, ವ್ಯಂಗ್ಯ, ನಾಜೂಕುತನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ರಿಗಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪುಟವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಟ್ಟರೆ ಇದು ರಾ. ವಿ. ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಯವರದು ಎಂದು ಹೇಳುವಷ್ಟು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರವರು.

ರಾ. ವಿ. ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಅವರ 'ರಾಜು–ಮಹಿಷಿ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ, ದೇವರು, ನ್ಯಾಯ, ಧರ್ಮ, ಸತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪಾತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಾವು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ, ಮೋಸ, ವಂಚನೆ, ತುಳಿಯುವಿಕೆಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ಎಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು 'ರಾಜು–ಮಹಿಷಿ' ಎಲ್ಲ ತರಹದ ಪಾಠಕರಿಗೂ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು ನಾನೂರು ಪುಟಗಳಿರುವ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಅಸಂಪೂರ್ಣ. ಎರಡನೆಯ ಭಾಗವೂ ಹೊರ ಬಂದರೆ ಇದು ರಾ. ವಿ. ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಅವರನ್ನು ವಿಶ್ವದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯರಾದವರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. 'ಗೋವುಲೊಸ್ತುನ್ನಾಯಿ ಜಾಗ್ರತ್ತ' (ಗೋವುಗಳು ಬರುತ್ತಿವೆ ಹುಷಾರ್) ಎಂಬ ಪುಟ್ಟ ಕಾದಂಬರಿ ತೆಲುಗಿನ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ರಾ. ವಿ. ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಪ್ರತೀಕ ಯಾಗಿ ಗೋವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಾಧು ಪ್ರಾಣಿಗಳಾದ ಗೋವುಗಳೂ ತಿರುಗಿ ಬಿದ್ದು ಶೋಷಕ ಜನಾಂಗವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಬಹುದೆಂಬುವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಚಕೊಂಡ ವಿಶ್ವನಾಥ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಅವರ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವವರಲ್ಲಿ ಬೀನಾದೇವಿ ಒಬ್ಬರು. ಲೇಖಕಿಯರಲ್ಲಿ ಇವರದೊಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಾಣಿ. 'ಹ್ಯಾಂಗ್ ಮಿ ಕ್ವಿಕ್' ಅಥವಾ 'ಪುಣ್ಯಭೂಮೀ ಕಳ್ಳು ತೆರು' (ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯೇ ಕಣ್ಣು ಬಿಚ್ಚು) ಎಂಬ ಇವರ ಕಾದಂಬರಿ ಹೊಸ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ.

ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕಿಯರ ಪಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ತೆಲುಗಿನ ಲೇಖಕಿಯರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕಡಿಮೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಲೇಖಕಿಯರು ಅತಿರೇಕವಾದ ಭಾವುಕತೆಯನ್ನೇ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುವರು. ಒಬ್ಬ ನಾಯಕ, ಇಬ್ಬರು ನಾಯಿಕೆಯರು ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ನಾಯಿಕೆ, ಇಬ್ಬರು ನಾಯಕರ ಕಥೆಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು. ಅಂದವಾದ ಸ್ವಪ್ನ ಜಗತ್ತಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಯ್ಯುವ ಲೇಖಕಿಯರಲ್ಲಿ ಕೌಸಲ್ಯಾ ದೇವಿ, ಯದ್ದನ ಪೂಡಿ ಸುಲೋಚನಾರಾಣಿ ಮುಖ್ಯರು. ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಆದರ್ಶವಾದ ತುಂಬಿರುವ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಗೂ

ಇನ್ನೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಬಹಳ ಕಡಮೆ. ಈ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಂದಲ ಸರಸ್ವತೀದೇವಿ, ಪರಿಮಳಾ ಸೋಮೇಶ್ವರ್, ಸಿ. ಆನಂದರಾಮಂ, ಕೆ. ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಮಾದಿರೆಡ್ಡಿ ಸುಲೋಚನ, ವಾಸಿರೆಡ್ಡಿ ಸೀತಾದೇವಿ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕರಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದಿನ ಸಾಪ್ತಾಹಿಕ, ಮಾಸಿಕ, ತ್ರೈಮಾಸಿಕಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುವ ರಚನೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೆಂಗಸರವೇ. ಆದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಾಲ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವಂತಹವು ಅತ್ಯಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಲಭಿಸುತ್ತವೆ.

ತೆಲುಗಿನ ಲೇಖಕಿಯರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಿರುವವರು ಲತ(ತನ್ನಾಟಿ ಹೇಮಲತ). ಚಲಂ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಭಾವಕ್ರಾಂತಿ ಇವರ ರಚನೆಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. 'ವಾರಿಜ,' 'ಮೋಹನ ವಂಶಿ,' 'ಇದಿ ತುಲಸಿ ವನಂ' ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು 'ಲತ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಎಂದು ವಿಮರ್ಶಕರಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು ಲತ. ಇವರ 'ವನಕಿನ್ನೆರ' ಮುಂತಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ನವ್ಯವಾದ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರತಿಭೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ರಂಗನಾಯಕಮ್ಮ ತೆಲುಗಿನ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರೀ ಲೇಖಕಿಯರಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸತಕ್ಕವರು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ, ಸಶಕ್ತ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ ರಂಗನಾಯಕಮ್ಮ. ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿದ ಪುರುಷ ಜಾತಿಯನ್ನು ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸುತ್ತಾರೆ ಈ ಲೇಖಕಿ. ತೀವ್ರವಾದ ಭಾವಾವೇಶ ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೆ ಜೀವ. 'ಬಲಿಪೀಠಂ,' 'ಸ್ತ್ರೀ,' 'ಸ್ವೀಟ್ ಹೋಂ,' 'ರಚಯಿತ್ರಿ,' 'ಕೂಲಿನ ಗೋಡಲು' ಮುಂತಾದುವು ರಂಗನಾಯಕಮ್ಮ ಅವರ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು. ಇವೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ರೀತಿಯಾದರೆ ರಂಗನಾಯಕಮ್ಮ ಅವರ 'ರಾಮಾಯಣ' ವಿಷವೃಕ್ಷ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಚನೆ. ಇದು ಮೂರು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿರುವ, ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಮೀರಿದ ಪುಟಗಳ ಬೃಹತ್ಕಾದಂಬರಿ. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆಯನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರಾಮಾಯಣ ಇಂದಿನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಅನಾವಶ್ಯಕವೋ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ ಇವರು. ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣದ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಷ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯವಾದುದು ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ.

ಅಸಂಖ್ಯಾತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಪತ್ರಿಕಾಪ್ರಪಂಚ ಧಾರಾವಾಹಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಸುರಿಮಳೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಾರಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಐವತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಗಳಾದರೂ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂದಿನ ಪುಸ್ತಕ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೂ, ಚಲನ ಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಾಪಕರಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯಾಗಿರುವ ಪ್ರಕಾರವೂ ಕಾದಂಬರಿಯೇ. ಸಾವಿರಾರು ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳವು ಎಷ್ಟಿವೆ ಎಂಬುದು ವಿಚಾರಣಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಬಹಳ ಕಡಮೆ. ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದಿ ಬೇಸರಗೊಂಡಿರುವ ಪಾಠಕರಿಗೆ, ಸುದೀರ್ಘ ಕಾಲ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದು ಲೇಖಕರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಾ ಸಾಹಿತ್ಯ

ರಾ. ಅನಂತರಾಮು

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯೋದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವ ರಸಿಕರಿಗೆ, ಸಹೃದಯರಿಗೆ ಪದ್ಯ, ಗದ್ಯ, ಕಾದಂಬರಿ, ಕಥೆ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಕಾರಗಳಿರುವಂತೆಯೇ 'ವಿಮರ್ಶೆ' ಯೆಂಬ ಪ್ರಕಾರವಿರುವುದು ತಿಳಿದ ಸಂಗತಿ. 'ವಿಮರ್ಶೆ' ಯೆಂಬ ಪ್ರಕಾರವು ಉಳಿದ ಪ್ರಕಾರಗಳಂತೆಯೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ವಿಮರ್ಶೆ ಸಾಹಿತ್ಯಲತೆಯ ಲತಾಂತ್ಯ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಯು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪರಿಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಅರಳಿದ ಕುಸುಮವಾಗಿದೆ. ಅಂದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಸಾವಿರದ್ದೈನೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ಬೆಳೆಯಿತೆಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ನೃಪತುಂಗನು ಹೇಳಿರುವಂತೆ "ಪದನರಿದು ನುಡಿಯಲುಂ ನುಡಿದುದನು ಅರಿದು ಆರಯಲುಂ ಆರ್ಪರ್ ಆ ನಾಡವರ್ಗಳ್, ಚದುರರ್ ನಿಜದಿಂ ಕುರಿತೋದದೆಯುಂ ಕಾವ್ಯಪರಿಣತಮತಿಗಳ್" ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಇತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷ್ಯ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಂದಿನವರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾವ್ಯ ನಾಟಕಗಳು ಮಾತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಲಾಕ್ಷಣಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ರಚಿತವಾದವು. ಅಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಾರಂಭದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯೆಂತಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಆಗಾಗ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಹಳೆಯ ಪರಂಪರೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿತ್ತೆಂಬ ಅಂಶ ಖಚಿತ. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ನೂತನ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಜಾಗೃತವಾದದ್ದು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯ ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

'ವಿಮರ್ಶೆ' ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕಿರುವ ಅರ್ಥದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಅಪರಿಮಿತ. ತೆಗಳಿಕೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸಹೃದಯ ಪ್ರಶಂಸೆಯವರೆಗೆ ಹಬ್ಬಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ ಈ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ. ಅಂದಮೇಲೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಬಗೆಗೆ ಆಲೋಚಿಸುವಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ವಿಮರ್ಶೆ' ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಅರ್ಥವೇನು? ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. (ಇದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ಮುನ್ನ 'ವಿಮರ್ಶೆ' ಏಕೆ ಬೇಕು? ಎಂಬುದನ್ನು ಈಗ ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು.) ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನಾಗಿ ನಿಘಂಟುಕೊಡುವ ಶಬ್ದಗಳಿವು; ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ಒರೆಹಚ್ಚುವಿಕೆ; ತೂಗಿನೋಡುವಿಕೆ; ಪರ್ಯಾಲೋಚನೆ; ಪರಿಶೀಲನೆ; ಪರೀಕ್ಷೆ ಈ ಪರ್ಯಾಯ ಶಬ್ದಗಳು 'ವಿಮರ್ಶೆ' ಎಂಬ ಶಬ್ದಾರ್ಥದ ಬೀಜಬಿಂದುಗಳು ಮಾತ್ರ. ಇದರ ಸುತ್ತಲೂ ಪರಿವೇಷಗೊಂಡಿರುವ ಅರ್ಥಪುಷ್ಟಿ

ಯನ್ನು ಇವು ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ‘ ವಿಮರ್ಶೆ ’ ಏಕೆ ಬೇಕು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಉತ್ತರಿಸುವಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥಪುಷ್ಟಿ ಅಡಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಒಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಓದುಗ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದುಂಟು. “ ಈ ಗ್ರಂಥ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ; ಈ ಗ್ರಂಥ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ.” ಅಂದರೆ ಓದುಗ ಆ ಗ್ರಂಥದ ಬಗೆಗೆ ತೋರಿದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಇದು ಎಂಬುದು ಸಿದ್ಧವಾದಂತಾಯಿತು. ಇದೇ ಹಂತದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆ ನಿಲ್ಲುವುದಾದರೆ ಅದು ಕೇವಲ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ‘ ಗ್ರಂಥ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಏಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ? ಹಾಗೆನಿಸಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಮುಂದುವರಿದಾಗ ನಮ್ಮ ತಿಳಿವು, ಅನುಭವ, ವಿವೇಚನೆಯ ಒರೆಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಪರಿಶೀಲನೆಯು ನಡೆದು ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟುತ್ತೇವೆ. ಆಗ ವಿಮರ್ಶನ ಕಾರ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಆರಂಭವಾಯಿತೆನ್ನಬಹುದು.

“ ವಿಮರ್ಶೆ ಎಂದರೆ ಕವಿ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಸುಂದರ ಭಾವಮಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಯಾದ ಸಹೃದಯನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ವಿಹಾರಯಾತ್ರೆ ಅಥವಾ ಸಾಹಸಯಾತ್ರೆಯ ಕಥನಕಾರ್ಯ” (ಕುವೆಂಪು :-ಕಾವ್ಯವಿಹಾರ ಪು. 82) ಅಂದರೆ “ ಕಾವ್ಯದ ಅರ್ಥ, ಭಾವ, ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ವಿವೇಚಿಸುವುದೇ ವಿಮರ್ಶೆ. ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ವಿವೇಚನೆ.” ಇಂಥ ವಿವೇಚನೆ ವಿವರಣೆ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ನಿಲುಗಡೆ ಹೊಂದುವುದು. ವಿಮರ್ಶೆ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟುವ ಕಲೆ. ವಿಮರ್ಶಕ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಕಲೆಗಾರ. ಅವನು ತನ್ನ ಅಂತರ್ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕವಿಯ ಅನುಭವದ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಅದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುವ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತಿ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಶಯ ಸುಳಿಯುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಕಾವ್ಯಸೃಷ್ಟಿಶಕ್ತಿ ಬಲುಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ವಿಮರ್ಶನ ಶಕ್ತಿ ಬಲುಮಟ್ಟಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಇವೆರಡೂ ವಿಭಿನ್ನವಲ್ಲವೇ? ಒಂದರಿಂದ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಈ ವಿಭಿನ್ನತೆ ಕಂಡರೂ ಕೃತಿನಿರ್ಮಾಣಶಕ್ತಿಯೂ, ಕೃತಿವಿಮರ್ಶನಶಕ್ತಿಯೂ ಮೂಲತಃ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ; ಅವು ಒಂದೇ ಅಖಂಡ ಕ್ರಿಯೆಯ ಎರಡು ಭಾಗಗಳು. ಕವಿ ಹೃದಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಕವಿಯಷ್ಟೇ ವಿಮರ್ಶಕನಿಗೂ ಪ್ರತಿಭೆಬೇಕು. (A critic of poetry should himself be a poet) ಈ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ಕವಿ, ಕೃತಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ; ವಿಮರ್ಶಕ ಕೃತಿ ವಿಚಾರ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕವಿ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಕರು ಒಂದು ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮುಗ್ಗುಲುಗಳು. ಇವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಮೇಲೆಂದು ಹೇಳುವುದು?

"ವಿಮರ್ಶೆ, ವಿಶೇಷ ಕಾವ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಪರಿಷ್ಕೃತನಾದ ಸಹೃದಯನೊಬ್ಬನು ಕಲಾಕೃತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಪಡೆವ ಅನುಭವದ ವಿಚಾರ ನಿರೂಪಣೆ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸೊಗಸನ್ನು ಸಹೃದಯರಿಗಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವ ಒಂದು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ಪ್ರಯತ್ನ, ಕೃತಿಯ ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ಬೇರಳಿಟ್ಟು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಒಂದು ಕ್ರಮಬದ್ಧ ವಿವೇಚನೆ; ಯಾವ ಯಾವ ಕಾರಣಗಳಿಂದ, ಒಂದು ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ ಅಥವಾ ಉತ್ತಮವಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ತೀರ್ಮಾನದ ನಿರ್ದೇಶನ ಅಥವಾ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯ.' ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಾದರೆ ವಿಮರ್ಶೆಯು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾದ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಹೊರತು, ಅಧಿಕಾರ ಯುತವಾದ ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಮಾನವಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಉತ್ತಮ ಕವಿಯೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಕೃತಿ ರೂಪಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸುವುದು ಒಂದೇ ಸಲವಾದರೂ ಅದನ್ನು ಕುರಿತ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲ. ವಿಮರ್ಶೆಯಿಂದ ಕವಿಗೆ, ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ, ಸಹೃದಯ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಆಗುವ ಪ್ರಯೋಜನ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ಓದುಗರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಒಂದು ತೋರು ದೀಪ.

ವಿಮರ್ಶೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದದ ಬೀಜಬಿಂದು, ಅರ್ಥ, ಅರ್ಥಪುಷ್ಟಿ, ವ್ಯಾಖ್ಯೆ–ಇವುಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಕೊಡಬಹುದು.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯು ಇತ್ತೀಚಿನವರೆಗೆ ಲಾಕ್ಷಣಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರಮಾಣದ ಮೇಲೆ ಒರೆಹಚ್ಚ ಪಡೆದ 'ಸುವರ್ಣರೇಖೆ'ಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಹಳೆಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಅದು ನಡೆದುಬಂತು. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಉಚ್ಚವ್ಯಾಸಂಗವು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು. 'ಶ್ರೀ'ಯವರ 'ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಗೀತೆ'ಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಹೊಸಹಾದಿಯನ್ನು ತುಳಿಯಿತು. ಆಂಗ್ಲ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ವಿಮರ್ಶದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಎತ್ತಿತೋರಿಸಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಿಮರ್ಶ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡಜನಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟವರು ಶ್ರೀಗೋಕಾಕರು. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ವಿಮರ್ಶ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ವರ್ಯು. ಅವರಿಂದ ತುಂಬಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಕನ್ನಡದ ವಿಮರ್ಶ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಣಜವು ಸಾಫಲ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತೋರು ದೀಪಗಳಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಹಲವು ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಕೆಲವು; ಮಾಸ್ತಿ, ಡಿ. ವಿ. ಜಿ., ಅ. ನ. ಕೃ, ವೀ. ಸೀ., ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀ., ಡಾ|| ಕೆ. ಕೃ., ಎಸ್. ವಿ. ರಂ., ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿ., ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಕವಿಕಾವ್ಯ ಮಹೋನ್ನತಿ, ಚೆಲುವಿನನಿಲವು, ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸೌಂದರ್ಯ, 'ಆನಂದವರ್ಧನನ 'ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ', 'ಶೈಲಿ', 'ಅರಿಸ್ಟಾಟಲನ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ,'. "ರುದ್ರ ಹಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಆನಂದಾಸ್ವಾದ"–ಮೊದಲಾದವು ಅನರ್ಘ್ಯರತ್ನಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಗ್ರಂಥಗಳು.

ಒಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆದಮೇಲೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಹಜ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೊಸಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧ ಬೆಳೆಯಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಲಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ಬೆಳೆ ಸೊಂಪಾಗಿದೆ. ಲಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಬಾಲವೃದ್ಧರೆಲ್ಲರ ಹೃದಯಮನಮುಟ್ಟುವ ವಾಙ್ಮಯ. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಚಿತ ವಿಮರ್ಶೆಯಿಂದ ಜನರ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿರುಚಿ ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳಬಲ್ಲದು. ಅಲ್ಲದೆ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಮನ್ನಣೆ ದೊರೆತು, ಕೀಳು ಕೃತಿಗಳು ಹಿಂಜರಿಯುವುದರಿಂದ ಮುದ್ರಣಾವೆಚ್ಚವು ಉಳಿಯುವುದು.

ಇಂತಹ ವಿಮರ್ಶೆ ಮೂಡಿಬರುವಾಗ ಒಬ್ಬ ಸಾಹಿತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಕೃತಿಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನೋ ಅಥವಾ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಸಮಗ್ರ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಆಗುವುದು ವಿಹಿತ. ಒಬ್ಬ ಕವಿಯ ಕೃತಿಗಳ ವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಸಂಭಾವನೆ, ಬಾಗಿನ, ಗಂಗೋತ್ರಿ, ವೀ. ಸೀ. ೭೫– ಮೊದಲಾದ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಸಮಗ್ರ ವಿಮರ್ಶೆಯು ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕದ 'ಬೆಳ್ಳಿಹಬ್ಬ'ದ ಸಂಚಿಕೆಯಂತಹ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ. ಈ ವಿಧಾನವು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಆಗಾಗ ಇಂತಹ ವಿಮರ್ಶೆ ರೂಪತಾಳುವುದರಿಂದ ಕೃತಿಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಟ್ಟವು ಏರಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಬಲ್ಲದು. ಸಾಪ್ತಾಹಿಕ ಪುರವಣಿಗಳಲ್ಲಿ, ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ ಅಥವಾ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿವೆ. ಒಂದೊಂದು ಕಾಲಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಇಂತಹ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯುವುದು ಅಗತ್ಯ. 'ವಿಮರ್ಶೆಗಳ ವಿಮರ್ಶೆ'ಗೂ ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಗತವಿದೆ.

ಇಂತಹ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯ ನಡೆಯುವಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಮಾತನ್ನು ವಿಮರ್ಶಕ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕಾದೀತು. “ಸಾಕಲ್ಯಸಮೀಕ್ಷೆ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಯಾವ ಬಗೆಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮಟ್ಟಗಳಾಗಲಿ, ನಿಯಮಗಳಾಗಲಿ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಅಥವಾ ಅಳತೆಗೋಲು ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ.” ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಿದ್ಧಾಂತವೂ ಸಾರ್ವದೇಶಿಕ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾಗಲಾರದು. ಆದರೆ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯ ಅಂಶಕ್ಕಂತೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಆದ್ಯತೆಯುಂಟು.

ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯಮಾತು ಎಂದಿಗೂ ಶಕ್ಯವಲ್ಲ; ಯಾವುದೂ ಅಧಿಕಾರವಾಕ್ಯವಲ್ಲ. ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಮಾತೆಂಬುದು ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಹಿರಿಯ ವಿಮರ್ಶಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ವೀ. ಸೀ. ಯವರ ಈ ಮಾತು ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯ :–

“ಅವರವರಿಗೆ ತೋರಿದಂತೆ ಜನಮಿಡಿಯಲಿ, ಚಿಂತಿಸಲಿ, ನುಡಿಯಲಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕಾವು, ಗುಣ, ಶಕ್ತಿ, ವಿವೇಚನೆ, ಸದಭಿರುಚಿ, ಮೃದುಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮಾನ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಂಥವರ ಕವಿತೆ, ವಿಮರ್ಶೆ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳದಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಕವಿ ವಿಮರ್ಶಕ ಇಬ್ಬರನ್ನು ಕಾಲ ಗುಡಿಸಿ ಹಾಕುತ್ತದೆ.”

೨೦ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕಾವ್ಯಾನುಶಾಸನ ?

ಬಿ. ಎಚ್. ಶ್ರೀಧರ

ಪಾಂಚಭೌತಿಕವೆಲ್ಲವೂ ಪರಿವರ್ತನೀಯ ಎಂಬುದು ವಿಜ್ಞಾನ ಸಿದ್ಧ. ಅಪಾಂಚ ಭೌತಿಕವು ಅಪರಿವರ್ತನೀಯ ಎಂಬುದು ವೇದಾಂತ ಸಿದ್ಧ. ಪ್ರತಿಕ್ಷಣ ಪರಿವರ್ತನ ಹೊಂದುವ ಪರಮಾಣು ಪೂಜಗಳೆನ್ನಿಸಿದ ಭೌತಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವುಗಳಿಗೂ ಎಂದೂ ಬದಲಾಯಿಸದ ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯವೆಂಬ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕ ಪದಾರ್ಥವು ಆಧಾರ. ತನಗೆ ತಾನೇ ಆಧಾರವಾದ ಪರಮಾಣುವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನತನದ ಅಪರಿವರ್ತನೀಯ ಸಾತತ್ಯವು ಪ್ರತಿ ಪದಾರ್ಥದ ಅಂತಶ್ಚೈತನ್ಯ.

ಜೀವನವು ಜಗತ್ತಿನ ಅಂಗ. ಕಲೆ ಜೀವನದ ಒಂದು ಅಂಗ. ಕಾವ್ಯವು ಅಂಥ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಚತುರಂಗಾಭಿನಯವು ಕಾವ್ಯದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅಥವಾ ಲಿಂಗಶರೀರ. ಯೋಗ್ಯತೆ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆ, ಆಸಕ್ತಿ, ಅಥವಾ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಗಳುಳ್ಳ ವಾಕ್ಯವು ರಸಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವಾಗ ಕಾವ್ಯದ ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ರಸವು ಜೀವಾತ್ಮ; ರಸತ್ವವು ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮ; ಅದು Aesthesis. ಅದರ ಸ್ವರೂಪವು ಪ್ರಾತಿಭಾಸಿಕ.

ಈ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರತಿಭಾಸಾನುಭವವು ವ್ಯವಹಾರಾನುಭವದ ಪುನಾರಚಿತ, ಪುನರ್ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಿತ ನಿಯತಿಕೃತ ನಿಯಮರಹಿತ, ಕಲಾನಿಯತಿಕೃತ ನಿಯಮಬದ್ಧ–ಎನ್ನಿಸಿದ ಸಾರ್ಥಶಬ್ದ ಮಾಧ್ಯಮ ಪ್ರೇರಿತ. ಇದು ಅನಿದ್ರಾವೃತವಾದ ಪ್ರಾತಿಭಾಸಿಕ ಅನುಭವ; ಇದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸೊಂದೇ ಪ್ರಧಾನೇಂದ್ರಿಯ; ಮಾನಸಾಧಿಕಾರ ಇದರ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕ. ಮನಸ್ಸು ಅಲ್ಪಾಂಶತಃ ಜಾಗರಿತ; ಬಹ್ವಂಶತ: ಅಜಾಗರಿತ (Unconscious). ಕಲಾನುಭವ ಸ್ವಪ್ನಾನುಭವಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಈ ಪ್ರತಿಭಾಸಪ್ರಜ್ಞೆ (Sub-conscious) ಆಧಾರ. ಕಾವ್ಯವು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಫಲವಾದುದರಿಂದ ಕಾವ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯು ಅದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಫಲ. ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೂ ವಿಮರ್ಶೆಗೂ ಒಂದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಮೂಲಾಧಾರ, ಕೇಂದ್ರಬಿಂದು. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಭೇದ, ಸಂಕರಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿದ ವಿಮರ್ಶೆಯು ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲ; ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಸೃಷ್ಟಿಯು ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಹುಶ್ರುತರ ಮೂಲಕ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರರೀತ್ಯಾ ಮಾತ್ರ ಆದೀತು–ಅಷ್ಟೆ. ಇದನ್ನರಿಯದ ಬಳಸುವ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ (ತಾಂತ್ರಿಕಪಲ್ಲ) ಪದಗಳು ನ್ಯಾಯಸಿದ್ಧವಾಗಲಾರವು.

ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಾನುಶಾಸನದ ಮೂಲಪುರುಷನೆಂದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿರುವುದು ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಭರತ. ಅನಂತರ ದಂಡಿ–ಭಾಮಹರು ವಿಮರ್ಶಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ದಂಡಿಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನೃಪತುಂಗನು ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗವೆಂಬ ವಿಮರ್ಶಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದನು. ಕ್ರಿ. ಶ. 814ರಿಂದ 20ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ (ಅರ್ಥಾತ್ 1968ರಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾದ "ಕಾವ್ಯಸೂತ್ರ" ದವರೆಗೂ)

ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶ ಪರಂಪರೆಯ ಅಷ್ಟಾದಶ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಡಾ. ಶ್ರೀ ಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ತಮ್ಮ Sources of Karnatak History–Vol ನಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಎರಡೂ ಆಗಬಹುದಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜೈನ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನ ಕೃತಿಯೂ ಸೇರಿದೆ. "ಕಾವ್ಯಸೂತ್ರ"ದ ಪರಿಶಿಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ 16 ವಿಮರ್ಶಗ್ರಂಥಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಒಂದು ಕಾವ್ಯ ಕೃತಿಯು (Aesthetic Composition) ಇಡಿಯಾಗಿ ರಸಿಕನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿಸುವುದು ರಸಜಾತಿಯ ಒಂದು ಭಾವ (Aesthetic Emotion or Art–Emotion). ಇದು ಮಾನವ ಪ್ರಪಂಚದ ಅನುಲ್ಲಂಘನೀಯ ಕಲಾಸೂತ್ರ. ಇದನ್ನು ಮರೆತು, ಅಥವಾ ಗೌಣಗೊಳಿಸಿ, ಮಾತಾಡುವುದು ಅಥವಾ ಬರೆಯುವುದು ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲ–ಸಿನಿಮ ವಿಮರ್ಶೆಕೂಡ ಅಲ್ಲ; ಇದು ಕಾವ್ಯಾನು ಶಾಸನ–ಸರ್ವಕಾಲ ದೇಶಗಳ **ಮಾನವರಿಗೆ** ಪ್ರಧಾನರಸಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಭಾವಕ್ಕೆ ಮಿಕ್ಕವು ಅಂಗಗಳಾಗುವಂತಿರುವ ರಚನೆಯು ಸಹಜವಾದ ಕಾವ್ಯಕೃತಿ—ಗದ್ಯವಿರಲಿ, ಪದ್ಯವಿರಲಿ, ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಮರ್ಶೆಯೊಂದೇ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಭಾವಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಚಾರ (Thoughts) ಪ್ರಧಾನ; ಭಾವಾದಿಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಅನನುಭವಸಿದ್ಧ, ಅಪಾನುಭವಸಿದ್ಧ ಅಥವಾ ಅಸಮನ್ವಿತಾನುಭವಸಿದ್ಧ ಕೃತಿಗಳು ವಿಮರ್ಶೆಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು. ಭರತ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕಾವ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯು ಕಾವ್ಯ (ಹೇಗಾದರೂ) ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲ—ಎಂದು ಹೇಳುವ ವಿಪ್ರಶ್ನಾಸಿಗಳ ಅಥವಾ ಹತ್ತು ಸಮಸ್ತರ ಸ್ವತ್ತಲ್ಲ. ಮಾನವ ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಅಂಗಗಳ ಅನುಭವವನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಪಡೆದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪರಂಪರಾನು ಸಾರವಾದ ಪರಿಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ಸಮನ್ವಯಿಸಿ "ವಿದಗ್ಧ"ರನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಬಲ್ಲ ಜನಗಳಷ್ಟೇ ವಿಮರ್ಶಕರು. ಅಹಂಮನ್ಯರ ಮಾತು ಈ ಪ್ರಬಂಧದ ಹೊರಗಿನದು—ಅದು ಪ್ರಚ್ಛನ್ನವಿರಲಿ, ಪ್ರಕಟವಿರಲಿ, ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಕಾಮರು "ಉದ್ಬಾಹುರಿವ ವಾಮನ:". ಹಠ–ದ್ವೇಷಗಳಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವು ದೂರ. ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು "ಭೂತವಸ್ತು ವಿವೇಕ" ಮತ್ತು "ವಸ್ತುತಂತ್ರ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾರ್ಮಿಕ ಮಾತು ನಿಜವಾದ ವಿಮರ್ಶಗ್ರಂಥಕ್ಕೇ ಕೂಡ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಲ್ಲದುದನ್ನು ಅದೇ ಎಂದು ತೋರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೆ "ವಿದಗ್ಧರು" ಅದರಿಂದ ಮೋಸಹೋಗಲಾರರು; ಮಿಕ್ಕವರು ಮೋಸಹೋಗುವುದುಂಟು. ಹಾಗೆ ಮೋಸಹೋಗದಿರಬೇಕೆಂಬವರು ದಂಡಿ ಹೇಳಿದಂತೆ—

"ಶ್ರುತೇನ ಯತ್ನೇನ ಚ ವಾಗುಪಾಸಿತಾ
ಧೃವಂ ಕರೋತ್ಯೇವ ಕಮಪ್ಯನುಗ್ರಹಂ॥

ಅದರಿಂದ ವಿದಗ್ಧರು "ವಿದಗ್ಧಗೋಷ್ಠೀಷು ವಿಹರ್ತುಮೀಶತೇ." ಈ ಮಾತು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಕೂಡ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಸ್ಮೃತಿ, ಅನುಭವ ಎಂದು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತರ್ಕ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅವೆರಡೂ

ಮನಸ್ಸಿನ (MIND) ಅಂಗಗಳು. ಕೇಳಿದ್ದು, ಕಂಡದ್ದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಸ್ಮೃತಿಯಾಗಬಲ್ಲವು. ಸ್ಮೃತಿಯು ಭೂತಕಾಲೀನ. ವರ್ತಮಾನವು ಕ್ಷಣಿಕ. ಅದು ಭೂತಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂಡವಾಳವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾವನಾತ್ಮಕ ವಿಚಾರಗಳು ವಾಕ್ಯಗತವಾದಾಗ ಸಾಹಿತ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದ, ಕಾವ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆರಡೂ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾಗೂ ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಎಲ್ಲವೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಬಂಡವಾಳ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ವ-ಪರಜ್ಞಾನಗಳೆರಡೂ ಸೇರಿರುತ್ತವೆ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಜೀವಾತ್ಮನು ಆಶ್ರಯ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ, ಅನುಮಾನ, ಉಪಮಾನ, ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲಕ ಲಭ್ಯವಾದದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಜ್ಞಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವು ವಿಚಾರ (ಆಲೋಚನೆ) ಸ್ವರೂಪದ್ದು. ಭಾವವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ವಿಚಾರವು ಕಾವ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ವಸ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದೇ ಕಾವ್ಯವಸ್ತು: ವಿಚಾರಗಳೇ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಭಾವಗಳಿಗೆ ಮಾಧ್ಯಮ. ರತಿ, ಉತ್ಸಾಹ, ಶೋಕ, ವಿಸ್ಮಯ, ಹಾಸ, ಭಯ, ಜಿಗುಪ್ಸೆ, ಕ್ರೋಧ ಮತ್ತು ಶಮಗಳು ಮೂಲಭಾವಗಳು; ಉಪಭಾವಗಳು 33. ಅವುಗಳ ಶಾರೀರಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧನಗಳು ಬಾಹ್ಯಲಕ್ಷ್ಯವಾದ ಅಂಗವಿನ್ಯಾಸಗಳು-ಅವುಗಳ ವರ್ಣನೆ. ವರ್ಣನೆಯು ವಿಶಾಲಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಥನ, ವಿವರಣ, ಚಿಂತನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದು Thought Image ವಿಚಾರ ಪ್ರತಿಮೆ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಮಾಸಂತಾನ. ಆ ವಿಚಾರಗಳ ಶರೀರವು ವಾಕ್ಯಛಂದೋಬದ್ಧ ಅಥವಾ ಛಂದೋ ರಹಿತ. ವಾಕ್ಯದ ಅರ್ಥ (ವಿಚಾರ) ಶಕ್ತಿ ಹೊರ ಬರುವುದು ಅಭಿಧಾನ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷಣ ಸ್ವರೂಪಗಳಿಂದ. ವ್ಯಂಜನ ಅಥವಾ ಧ್ವನನವು ಲಕ್ಷಣದ ಅಂಗ. ಶಬ್ದಗಳ ವ್ಯಾಕರಣಬದ್ಧ ಸೂತ್ರವು ವಾಕ್ಯ. ಅರ್ಥ ಹೇಳಲು ಬಾರದ ಶಬ್ದವು ವ್ಯರ್ಥಶಬ್ದ.

ಕತೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಗದ್ಯಗಳು. ಪ್ರಬಂಧಗಳ ವರ್ಗ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಕನ್ನಡ ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಶೈಲಿಯಿಂದ (ಅನಲಂಕೃತವಾಗಿ) ಹೊರಬಿದ್ದರೆ, ಉಳಿದವು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ (ಕಾವ್ಯ) ಶೈಲಿಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದಿವೆ!

"ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ಸ್ವಂತ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ತೀವ್ರ ಸಂವೇದನೆಯ ಮೂಲಕ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಚಿತ್ರಣ" ಎಂದೊಬ್ಬ ಅನಾಮಧೇಯರು(ನಾಮಧೇಯಾನರ್ಹರು) ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕತೆಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ರಸಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಾಗೂ ಅನುಭವದ ಪ್ರಕಾರ (ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಆರು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವರ್ಷದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರಕಾರ) ರಸಿಕನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲ್ಲದೆ ಲೇಖಕನ ಅಥವಾ ಅವನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಪಾತ್ರಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾವ್ಯದ ತಿರುಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದಲ್ಲ. "ಕಾವ್ಯಸ್ಯಾತ್ಮಾ ರಸಃ, ರಸಸ್ಯಾತ್ಮಾ ಹ್ಯಾಚಿತ್ರಂ." ಏಕೆಂದರೆ, ವಿಮರ್ಶೆ, ವಿಚಾರ, ತರ್ಕ, ನೀತಿ, ವಾದ ಮುಂತಾದ Communicative Media ಸಂದೇಶವಾಹಕ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ನಾನಾತ್ವದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಗೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದೇ ಆಧಾರ. ರಸಿಕ

ನಿಲ್ಲದ ಕಲಾಕಾರನಿಗೂ ಅವನ ಕಲಾಕೃತಿಗೂ ಮನ್ನಣೆ (Recognition) ಇಲ್ಲ. ಮನ್ನಣೆ (Recognised as an entity) ಇಲ್ಲದ ವಸ್ತುವು ತರ್ಕ-ವಿಜ್ಞಾನ-ಅನುಭವಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಅವಾಸ್ತವಿಕ: ಅದು ಇಲ್ಲ-ಅನುಲ್ಲೇಖನೀಯ. ಜೊತೆಗೆ, ಲೇಖಕನೇ ಸ್ವಕೃತಿಯ ರಸಾಸ್ವಾದ ಮಾಡಹೊರಟಾಗ ಅವನಲ್ಲಿ ಲೇಖಕತ್ವದ ಬದಲು ರಸಿಕತ್ವವು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ—ಅಷ್ಟುಕಾಲ ಅವನು ಲೇಖಕನಲ್ಲ—

ಪರಸ್ಯ ನಪರಸ್ಯೇತಿ ಮಮೇತಿ ನಮಮೇತಿ ಚ
ತದಾ ಸ್ವಾದೇ ವಿಭಾವಾದೇ: ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ನವಿದ್ಯತೇ"

ಎಂಬುದು ರಸಮನಃಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧ (Aesthetic psychology). ರಸಿಕನಿಗೆ ರಸತಾದಾತ್ಮ್ಯವಿದೆಯಲ್ಲದೆ ಲೇಖಕತಾದಾತ್ಮ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯು ಆಂಗ್ಲರ "ಲಿರಿಕ್ಕಿ"ನ ಲಕ್ಷಣವು ಅಪಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವೆಂದು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಆಲಯ ವಿಜ್ಞಾನ (Subjective Attitude) ಮತ್ತು ಪ್ರವೃತ್ತಿ ವಿಜ್ಞಾನ (Objective Attitude) ಗಳ ಭೇದವು ರಸಾಸ್ವಾದದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವಕಾವ್ಯವಿಮರ್ಶೆಗಳ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ಧ್ಯೇಯವಾದ ರಸವಿಮರ್ಶೆಯು ರಸಿಕನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲ್ಲದೆ, ರಸಿಕನನ್ನು ಹೊರಗಿಟ್ಟು ವಿಮರ್ಶಕಂಮನ್ಯನು ಲೇಖಕನ possessivity (ಅನುಭವದ) ಒಡೆಯತನವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳುವುದು ಅನುಚಿತ.

"ಬತ್ತಲೆ ಶೈಲಿ" ಎಂಬ ವಿಮರ್ಶಪದಕ್ಕೆ ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಿ ಎಂದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಅನುಚಿತ. ಆದರೆ ಉಕ್ತಲೇಖಕರು "ಬತ್ತಲೆ" ಯನ್ನು ಅನಾವೃತಮರ್ಮಸ್ಥಾನಗಳ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗ್ರಹಣ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿರುವುದು ಸಂದರ್ಭಲಭ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವ ಸವಸ್ತ್ರ-ನಿರ್ವಸ್ತ್ರ ಶೈಲಿಗಳಾವುವೂ ಕಲಾತ್ಮಕವಲ್ಲ. ಕಾಮ ಪ್ರಚೋದನೆ, ಅಶ್ಲೀಲತೆಗಳ ನಿಕಷವು ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದೇ—ಮತ್ತಾವುದೂ ಅಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂಥದನ್ನು ಕಾವ್ಯಶೈಲಿ ಎನ್ನಲು ಬರದು; ಅದು ಅಪಹಾಸ್ಯಕರ (Ridiculous) ಶೈಲಿ, ರೀತಿ. ಅದೇ ಮೇರೆಗೆ "ಭಾವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಶಗಳನ್ನೂ ವಿಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ" ಹೇಳುವುದು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಕಾವ್ಯಜಾತಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಲಕ್ಷಣ (Definition) ಅಲ್ಲ.

"ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಸಿಜಂ" ಎಂಬುದರ ಬಳಕೆ ಇಂದಿನ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಅಸಂಬದ್ಧ ಎಂಬುದನ್ನು "ಕಾವ್ಯಸೂತ್ರ" ವು*ಇದಮಿತ್ಥಂ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಉಕ್ತ ಗ್ರಂಥದ 237ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ತೆರೆದು ನೋಡಿ ಚಿಂತನಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿದರೆ ಆ ಪದ ಪ್ರಯೋಗದ ಅಸಾಂದರ್ಭಿಕತೆಯು ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ; ಇತರತ್ರ ಅದರ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಬಂದಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರ ಹಲವು ಪದ (ಭಾವಗೀತ) ಗಳಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಹೆಚ್ಚು,

*ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಗ್ರಂಥಪ್ರಕಾಶನ, ಶಿರಸಿ—ಪ್ರೊ. ವಿ. ಡಿ. ವಝೆ, ಎಂ. ಜಿ. ಸಿ. ಕಾಲೇಜು, ಸಿದ್ದಾಪುರ, ಉ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆ.

ಅರ್ಥ ಕಡಿಮೆ ಎಂಬಂಥ ಉದ್ಗಾರಗಳು ಅಸಂಬದ್ಧ ಪ್ರಲಾಪಗಳು. ಅರ್ಥ ರಹಿತ ಶಬ್ದ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಶಬ್ದಾಡಂಬರಕೂಡ ರಸಾವೇಶಕ್ಕೆ ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರ ಪ್ರಾಯವಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಜೈಮಿನಿಭಾರತವು ಅಂಥ ಶೈಲಿಯ ರಕ್ಷಾಕವಚ ; ಕುಮಾರ ವ್ಯಾಸಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಅಂಥ ರಸೋತ್ಕರ್ಷಕರವಾದ ವಾಗ್ಮಿತ್ವದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತ ವಾಗ್ಮಿತ್ವವು ತೀರ ಶೂನ್ಯವಾದಾಗ ಅವು ಬರಿ ವರಳುಗಾಡು. ಗಳೆನ್ನಿಸುತ್ತವೆ. "ಭಾವಾಡಂಬರ" ಎಂಬುದು ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಅಸಂಬದ್ಧ ಪ್ರಲಾಪ. ರಾಜಾರಾಯರ ಬಗೆಗೆ ಉಕ್ತಪದವನ್ನೊಬ್ಬರು ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಡಂಬರ ಎಂಬುದು ತೆಗಳಿಕೆಗಲ್ಲದೆ ಹೊಗಳಿಕೆಗೆ ಉಚಿತವಲ್ಲ; ಭಾವಪ್ರೇರಕತೆ ಹೆಚ್ಚಿದಷ್ಟೂ ಉತ್ತಮ-ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ತಮಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ದಿ. ಭಾರತೀಸುತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ಹಾಗೇ "ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆ" ಭಾವಕ್ಕಿದ್ದರೆ ಅದು ದೋಷವಲ್ಲದೆ ಗುಣವಲ್ಲ. ಸಂದೇಹಾಲಂಕಾರವೊಂದೇ ಅದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿಯು ಸಂದಿಗ್ಧತೆಯು ಅಸಂದಿಗ್ಧಾರ್ಥದ್ಯೋತಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

"ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಬೋಳೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರದಿಂದ ಪರದೇಶಿಯಾಗಿ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ನೋಡುವ ಯತ್ನ" ವನ್ನು ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕ (ಕಾವ್ಯಕರ್ಮಿ) ಮಾಡಿದ್ದಾನಂತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಶಹಬಾಸುಗಿರಿಯನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕನ್ನಡವು ಕತ್ತರಿ (ಕತ್ತಿ[illegible], ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ, ತುರಿಯನ್ನೂ ಆಮೇಲೆ ಉರಿಯನ್ನೂ) ಉಂಟು ಮಾಡುವುದು ಸುಸ್ಪಷ್ಟ. ವಿಮರ್ಶಕನ ವಿವಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಸಂಬದ್ಧವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದು ವಿಮರ್ಶಕತ್ವಕ್ಕೆ ಕುಠಾರಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಅಕಾದಮಿ ಸ್ಥಾನಾಪನ್ನತೆ ಇಂಥ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಬಂದರಿಂದು ನಾಚಿಕೆಗೇಡು. "ಅವನ ಸದ್ದುಗಳಿಂದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ನಿಃಶಬ್ದದ ಆಳಕ್ಕೆ, ನಿರರ್ಥಕತೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ" ಇದು ನಿಂದೆಯೋ ಸ್ತುತಿಯೋ ಅರ್ಥಸಂಪನ್ನವಾಕ್ಯವೋ? ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ! ನಿರರ್ಥಕತೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿಹಾಯಿಸುವ ವಿರ್ಮಶಕನ ವಾಕ್‌ಪ್ರಯೋಗವು ನಿರರ್ಥಕವಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೇನಾದೀತು? ಅಭಾರತೀಸುತರ ಪರಾಕ್ರಮ ಎಂದು ಈ ಬಗೆಯದು!

"ಅಪರಿಚಿತತೆ ಮತ್ತು ಆಳಗಳಿವೆ; ಅವುಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರ ಸೀಮಿತ, ಆದರೆ, ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಅನುಭವಗಳ ಪುನಃಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿರುವುದು ಕಾರಣ"—ಎಂಬುದೊಂದು 'ಕಾವ್ಯವಿಮರ್ಶೆ'. ಬರ್ಟ್ರೆಂಡ್‌ರಸೆಲ್ಲನ ಪ್ರಕಾರ ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವ ಘಟನೆಗೂ ಪುನಃ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲ. ; ಒಂದು ಘಟನೆಯು ಪ್ರಾಗಭಾವ- ಪ್ರಧ್ವಂಸಾಭಾವಗಳನ್ನುಳ್ಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಅನನ್ಯಕರ್ಮ. ಅದರ ಭಾವರೂಪವು ಅನಂತ. ಅಲ್ಲದೆ, ಯಾವ ಅನುಭವವೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಸೀಮವಲ್ಲ. ಅಸೀಮವು ಕಾವ್ಯರಸ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಅತೀತ. ಹಾಗೇ—ಅಪರಿಚಿತತೆಗೂ ಆಳಕ್ಕೂ ಕತೃತ್ವಾದಿ ಯಾವ ಯುಕ್ತ ಕಾರಕ-ಕಾರಕೇತರ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದ ನಡು ಮುರಿಯುವ ಇಂಥ ಪ್ರಯಾತ್ನಗಳಿಗೆ ಎಂಥ ಯಶಸ್ಸು ದೊರಕೀತು? ಆಂಗ್ಲಾಂಧರಿಂದ ಕನ್ನಡದ

ಕೊಲೆಯಾಗುವುದು ಹೀಗೆ. ಇಂಥ ಅರೆಪೊನ್ನರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬೆಂಗಳೂರು ಸ್ಥಳವೇ?

"ತೀರ ಸ್ವಂತವೆನ್ನಿಸುವ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹೇಳ ಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ" ಎಂಬುದೂ ವಿಮರ್ಶೆಯೇ? ಯಾವ ಭಾವನೆಯೂ ಕಾವ್ಯ ವಾಹನವನ್ನೇರಿದಾಗ ಕವಿಯ (ಲೇಖಕನ) ಸ್ವಂತ ಆಸ್ತಿಯೆನ್ನಿಸದೆಂಬುದನ್ನು ಟಿ. ಎಸ್ ಎಲಿಯಟ್ ಕೂಡ ದೃಢಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಅದು Public property, ಸರ್ವ ರಸಿಕರ ಆಸ್ತಿ. ರಸಪ್ರಪಂಚವು ಒಂದು ಸಮಾಜ ವಾದೀಯ ಸಮಾಜ. ಅದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ-ಸ್ವವ್ಯಕ್ತೀತರಗಳೆಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ತನ್ಮಯತೆ ತಾದಾತ್ಮ್ಯಗಳಿಂದ– ಓದದವನು ಅಥವಾ ಸರಿಯಾದ ಓದುಗನಿಗಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಡದ ಕೃತಿಯು ಅಸಾರ್ಥಕ.

"ಸಂಕೀರ್ಣತೆ–ನಾಟಕೀಯತೆಗಳು" ಹೊಸ ಕೃತಿಗಳ ಅವಚ್ಛೇದಕ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರ ಮುಗ್ಧರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತಕ್ಕುದು. ಸಂಕರವು ನರಕಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ; ಹಾಗೇ ಎಲ್ಲ ಹೊಸ ಕೃತಿಗಳೂ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲ. ನಾಟಕೀಯತೆಯು ಹೊಸತನಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ರಾಘವಾಂಕನ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯವನ್ನೋದಿದವರು ಬಲ್ಲರು. ಸಂಕರಾಲಂಕಾರವೊಂದನ್ನುಳಿದರೆ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ರಸೋತ್ಕರ್ಷಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸಂಕರವಾದಿಗಳು ಕೇವಲ ಅಂಧನೃಪಾಲರು; ದೋಷವನ್ನು ಗುಣವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವರು. ಸಂಕಿರಣತೆ ಗುಣವಾದೀತು — ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯಲ್ಲ. ಸಂಕಿರಣತ್ವವು Synthesised complexity and not Random woven emotionally charged thoughts—ಸಮನ್ವಿತವಾದ ಜಟಿಲತೆಯಲ್ಲದೆ ಅಸಮನ್ವಿತವಾದ ಭಾವಗರ್ಭಿತ ವಿಚಾರರಾಶಿಯಲ್ಲ.

ಅದೇ ರೀತಿಗೆ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಂದು ರಸವನ್ನು ಮೂಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಲು ತಲೆ ಸರಿಯಾಗಿರುವ ಯಾವ ಕಾವ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕನಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ರಸೇತರ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದರೆ ಅದರಿಂದ ಕೃತಿಯೊಂದರ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ–ಕನಿಷ್ಠತೆಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಲಾರವು. ರುಚಿಭೇದವೆಷ್ಟೇ ಉಂಟಾದರೂ ಒಂದು ರುಚಿಯು ರುಚಿತ್ವವೇ ನಾಶವಾಗುವಂಥ ರಚನೆಯನ್ನು (ಅನೌಚಿತ್ಯ ಸಂಪನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು) ಕಾವ್ಯ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಲಲಿತಲೇಖನ—ಎಂದು ಮನ್ನಿಸಲು ವಿದಗ್ಧರಿಗೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಅವಿದಗ್ಧರ ಅಭಿಮತವು ಅನುಪಾದೇಯ. ಮಾನವರ ಜೈವಿಕ ಅಥವಾ ಪ್ರಾತಿಭಾಸಿಕ ಭಾವನೆಗಳು ಅಸಂಖ್ಯಾತವಲ್ಲ–ಎಂಬುದು ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರ ಸಿದ್ಧ. ದೇಶವು (Space) ಪ್ರಮೇಯ (Measurable) ಎಂದು ಐನ್‌ಸ್ಟೀನ್ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಭಾವನೆಗಳೂ ಸಂಖ್ಯೇಯ, ಸಂಖ್ಯಾತ. ಬುದ್ಧಿಮೌಲ್ಯ ಹಾಗೂ ನೀತಿಮೌಲ್ಯಗಳು ಬಹಳ ಕೆಳಮಟ್ಟಕ್ಕಿಳಿದಾಗ ಕಾಲಾಂತರದಿಂದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಮೌಲ್ಯಾಂತರ ಉಂಟಾಯಿತೆಂದು ಕೆಲವರು ಕೋಲಾಹಲವನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಬಹುದು—ಪದ್ಯವನ್ನು ಅಪದ್ಯವೆಂದೂ ಅಪದ್ಯವನ್ನು ಪದ್ಯವೆಂದೂ ಹೇಳಹೊರಟ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ–ಆಕಾಶವಾಣಿಗಳ ಹಾಗೆ. ಈ ಕಾಮಾಲೆಯು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೀಚತ್ವದ ಚರಮಫಲ, ಪತಿತ ಸ್ವಾತ್ಮಪರಾಕ್ರಮದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆ!

ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳ ದಾಸಾನುದಾಸರ ವಿಕಟ ರಾಜಕೀಯ ಕುತಂತ್ರದ ಅನುದಾತ್ತ ಶೃಂಗ! ಜಾತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಚಾರ ಉಕ್ತಿಕಾ ಮಳೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಗ್ಗಲು!

ಭೂಮಿಯು ಗಾಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಮಾನವರಿಗೆ ಸ್ಥಿರ. ಹಾಗೇ ಸ್ಥಾಯಿ–ಸಂಚಾರಿಕಾವ್ಯಕೃತಿಗಳ ವಿವೇಕವೂ ಉಲ್ಲೇಖನೀಯ. ದೇಶಮಾನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಹಳೆಯದನ್ನು ಹಳಿಯುವ "ರಸಿಕತೆ" ಕಾಮಾತುರಾಣಾಂ ನಭಯಂ ನ ಲಜ್ಜಾ—ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಪಕ್ಕಾಗದಿರದು. ಮಾಘಕವಿ ಹೇಳಿದ ಸೌಂದರ್ಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾರರು,* ಅಂಥ ನಿತ್ಯಸುಂದರ ಕಾವ್ಯಕೃತಿಗಳು ರಾಮಾಯಣ–ಮಹಾಭಾರತಗಳು ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಇಂದಿನ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಬಹುದು. ಬಾಣನ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಲಾಯೋಗ್ಯತೆಯು ಮೇರುದಂಡ. ಅದರೆದುರು ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಅಳೆಯುವುದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಔಚಿತ್ಯ. "ನಾವೆಲ್ಲೊಂದು" ಹೇಳಿ ಅದರ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜಾತಿಮುತ್ತೆಯನ್ನು ರಸದೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲದೆ ಎತ್ತಿ ಹೊಗಳುವುದು "ಲಿರಿಕ್ಕ"ನ್ನು ಖಂಡ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವೆಂದು ಅರಣ್ಯರೋದನ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದ ಹಾಗೆಯೇ. ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವುದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ, ಬುದ್ಧಿಗೆ, ಆತ್ಮಕ್ಕೆ. ಶುದ್ಧ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಕಾಲಾತೀತ. ಕಾಲವಶವಾಗುವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ನಶ್ವರತೆಯ ಅತಿರೇಕವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವ ನೀಚತನವು ರಸಿಕತೆಯಲ್ಲ, ವಿಮರ್ಶಕತೆಯಲ್ಲ. ಕಾಲಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಕರ್ಮಾಧೀನ, ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನಲ್ಲ. ಅಕರ್ತೃವಿಗೆ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ಆರೋಪಿಸುವುದು ವಿಮರ್ಶಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ. ವಿಮರ್ಶೆ ಕಾವ್ಯತ್ವಕ್ಕಿಳಿದರೆ ನಪುಂಸಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರವು ಮಾನಸಕಾವ್ಯವಾದರೆ ಏನಾದೀತು?

"ಕೆಥಾರ್ಸಿಸ್ಸು" ಎಂದರೆ ಭಾವನಾವಿರೇಚನ, ಅದು ಆವಿದ್ಧ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಲಭ್ಯ—ಎಂದು ತಿಳಿದ ವಿಮರ್ಶಕರ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಗೆ ದರ ಕಟ್ಟುವುದು ಹೇಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವೋ ಹಾಗೇ ಕಾಳಿದಾಸ—ರವೀಂದ್ರರು ಕವಿಗಳೇ ಅಲ್ಲ—ಒಮ್ಮೆ ಅಹುದೆಂದರೆ ಟೇಯಸ್ ಎಲಿಯಟ್ಟನಿಗಿಂತ ತೀರ ಕನಿಷ್ಠ ಎಂಬುವನ ತಲೆಗೂ ಬೆಲೆಕಟ್ಟುವುದು ವಿದಗ್ಧರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯ. ಈ ಅಭಿನವ ಬೃಹಸ್ಪತಿತ್ವವು ಕನ್ನಡದ ಮೂಕಕೋಟಿಯ ರಸೈಶ್ವರ್ಯಾನುಭವಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಥಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮಾರಕವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಸರ್ವಶಾಖೆಗಳೂ ಶಾಖಾಮೃಗಾಧೀನವಾದರೆ ಏನಾದೀತೋ ಅದಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಹ ಅನುಭವನೀಯವಾಗಿರುವುದು ಇಂದಿನ ಕರ್ಣಾಟಕ (1970 ರ ಮುಂದಿನ ಕರ್ಣನಾಟಕ). ರೇಡಿಯೋನಾಟಕ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಬಲ್ಲದೆಂದು ನಂಬುವ ಕನ್ನಡಿಗತನಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಭಾರತೀಯತೆಗೆ ಯಾವ ಹೆಸರಿಡಲು ಸಾಧ್ಯ?

Catharsis is an aesthetic experience "ಕೆಥಾರ್ಸಿಸ್ಸು" ಕಲಾ

---

* ಪ್ರತಿಕ್ಷಣಂ ಯನ್ನವತಾಂ ವಿಧತ್ತೇ
ತದೇವ ರೂಪಂ ರಮಣೀಯತಾ ಯಾಃ

ಸ್ವಾದಾನುಭವ, ಸೌಂದರ್ಯಾಸ್ವಾದಾನುಭವ, ರಸಾನುಭವ. ಅದುಇನ್ನೇನು ಆಗಲಾರದು. ಅದರ ಫಲವು Aesthetic pleasure ರಸಾಸ್ವಾದಾನಂದ. "ಏಕೋರಸಃ ಕರುಣ ಏವ" ಎಂದ ಭವಭೂತಿಯಂತೆ ಅರಿಸ್ಟಾಟಿಲನಾದರೂ Horror, Wonder ಮತ್ತು Pathoas ಭಯಾಶ್ಚರ್ಯಗಳ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಕರುಣ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವುದು, ರಸೋನ್ಮುಖ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಗಣ್ಯವಾಗಿ ಆಪ್ಯಾಯಮಾನ ಎಂದನು. ನಮ್ಮಲ್ಲಾದರೂ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರ ಶೃಂಗಾರ, ವೀರ, ಕರುಣ, ಅದ್ಭುತಗಳು ಮುಖ್ಯರಸಗಳು; ಬೀಭತ್ಸ, ರೌದ್ರ, ಹಾಸ್ಯ, ಭಯಾನಕಗಳು ಅಮುಖ್ಯ ರಸಗಳು. ನವರಸಗಳು ಶೃಂಗಾರಭೇದಗಳೆಂದ ಭೋಜನಿಗಿಂತ ಅವು ಕರುಣಭೇದಗಳೆಂದ ಭವಭೂತಿ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಸನಿಹಾಸವರ್ತಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. "ಎದೆಗರಗುವುದು ರಸೋನ್ಮುಖತೆಯ ಪ್ರಥಮ ಲಕ್ಷಣ. ಅದೇ ಮಾಧುರ್ಯ ಗುಣ. ಓಜಃ ಪ್ರಸಾದಗಳ ಪ್ರಭಾವವು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಿಂಚಿದೂನವೆಂದು ಕೆಲವರೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. "ದಯಾ ಸರ್ವ ಭೂತೇಷು" ಎಂಬುದು ಪ್ರಥಮ ಆತ್ಮಗುಣ ಎನ್ನುತ್ತವೆ ಸ್ಮೃತಿಗಳು. ಅದರ ರಸಾತ್ಮಕ ಪ್ರತಿರೂಪವೇ Empathy ಅಥವಾ ರಸ ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಅದೇ ಮುಂದೆ ಕಲಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ರಸಿಕನಿಗೆ ತಾದಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವ ಪ್ರೇರಕ. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಮರೆತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ ನಿರ್ಣಯವೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ತತ್ತ್ವವಾದಗಳೂ ಬರಡು. ಆ ಬಗೆಯ ಬರಡಾದ ಹೊಟ್ಟು ಕುಟ್ಟುವ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ. "ವಿವೃತ್ಯೈತದಶೇಷೇಣ ಹಾನೋಪಾದಾನ ನಿರ್ಣಯಃ" ಎಂಬುದು ವಿದಗ್ಧ ಪದ್ಧತಿ.

ತಾದಾತ್ಮ್ಯ, ತಲ್ಲೀನತೆ, ತನ್ಮಯತೆ ಯಾವ ಕತೆಯ ಅಥವಾ ಕಾದಂಬರಿಯ ಓದಿನಿಂದ ರಸಾಸ್ವಾದಾಭಿಜ್ಞನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವುದೋ ಅದು ಸುಕೆಲಾಫಲ. ಅದರ ಕರ್ತೃ ಸುಕವಿ, ಸುಲೇಖಕ, ಸುಪ್ರಬಂಧಕಾರ. ತಾದಾತ್ಮ್ಯವೇ ಪೂರ್ಣಾನುಭವದ, ಸಮಗ್ರಾನುಭವದ, ಸಾಂದ್ರಾನುಭವದ ಸಿದ್ಧಿ. ಆಸ್ವಾದಕರ್ತೃತ್ವ ಅಲ್ಲಿ ವಿಸ್ಮೃತ, ಲುಪ್ತ—ಸ್ವಪ್ನರಹಿತ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಾಗುವಂತೆ. ವಿಕೃತಕಗಳಿಂದೂ ಸುರಸಿಕನಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಅನುಭವನನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲಾರವು. ಭಾವಮೈತ್ರಿಯಿಲ್ಲದ ರಚನೆ ವಿಕೃತಕ; ಅಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಭಾವಾಂಶೋದಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ವಾಕ್ಯವು ವಿಕೃತಕ ಆ ಈ ಪ್ರಸಿದ್ಧನವ್ಯರಂಥ ಅನೌಚಿತ್ಯಗಳಿಗೆಡೆಗೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ದುರಹಂಕಾರಿಗಳು ಸತ್ಕವಿಗಳಾಗಲಾರರೆಂಬುದಕ್ಕಿದು ನಿದರ್ಶನ. ಭಾರತೀಸುತರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಔಚಿತ್ಯಜ್ಞತೆಗೆ ಅವರ ನಿರಹಂಕಾರವೇ ಆಧಾರ. ಅಹಂಕಾರದ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾವತಾರವೊಂದು ಕ್ಷಮ್ಯವಾದೀತು; ತಾಮಸಾವತಾರದಿಂದ ಎಂದೂ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾದ ಕೃತಿಯು ಹುಟ್ಟದು. ಏಕೆಂದರೆ ಶ್ರೀ ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳೆಂದಂತೆ ಅದೇ Original sin ಮೂಲಪಾಪ; ಮಾನವನ ಪ್ರಕೃತಿವಕ್ರತೆಯೆಂಬ ಮೊದಲ ದೌರ್ಬಲ್ಯ. ರಸದಲ್ಲಿ ಅಂಶಾನುಭವವಿಲ್ಲ; ಅದೊಂದು ಅಖಂಡಾನುಭವ (GESTALT).

ಕಾಲ–ದೇಶಗಳು ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಹ್ಯವಾದ ಅಥವಾ ದೃಶ್ಯ–ಸ್ಪೃಶ್ಯವಾದ

ಪದಾರ್ಥಗಳಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಕಾಲಮಾನದಿಂದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ವಿಭಜಿಸುವುದು ಔಪಚಾರಿಕ ಮತ್ತು ಅನುಕೂಲ ಪ್ರವಾಹಗತ. "ದೇಶ"ದಲ್ಲಿ ಭೂವಾಯ್ವಗ್ನಿಗಳು ಅಡಕವಾಗಿವೆ ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅದು ಮಾನವರ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ದೃಶ್ಯ-ಸ್ಪೃಶ್ಯ ಆವರಣವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ದೇಶಧರ್ಮ ಉಪಾಧಿಯಾಗುವಷ್ಟು ದೃಢವಾಗಿ ಕಾಲಧರ್ಮವಾಗದು. ಭೂವಾಯ್ವಗ್ನಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಜಲವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು "ಆವರಣ" ಎಂದು ಭಾವಿಸುವ ರೂಢಿಯೂ ಇವೆ. ಕಾಲದ ಶಕ್ತಿ ಒಂದಾದರೆ, ದೇಶದ ಶಕ್ತಿಗಳು ನಾಲ್ಕು. ಆದುದರಿಂದ ದೇಶದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಧರ್ಮದೆದುರು ಕಾಲದ್ದು ಅಪ್ರಧಾನ. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಕ ಅರಿಯದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನಾವನು ಅರಿಯಬೇಕು?

ಲೌಕಿಕ ಜೀವನದಂತೆ ಕಲೆಯೂ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಾಭಾವ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕಾರಣಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಉಪಾಹಿತ (Conditioned). ಕಲೆಯು ಮಾನವನ ಮಾನಸಪುತ್ರ. ಮನಸ್ಸು ಆವರಣಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಧೀನ. ಆದುದರಿಂದ ಪರದೇಶಿಯ ಅನುಕರಣವು ಅತ್ಯಲ್ಪವಾಗಿರುವುದಷ್ಟೇ ಉಚಿತ. ಪರಕಾಲಾನುಕರಣಕ್ಕಿಂತ ಪರದೇಶಾನುಕರಣವು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಅಪಥ್ಯ. ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲೀಗ ಕಾವ್ಯಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪರದೇಶೀಯತೆಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿರುವುದು ಹೇಯ. ಕಾವ್ಯದಂತೆ ವಿಮರ್ಶೆ ಕೂಡ ಪರಪರಿಭಾಷಾಮಯತೆಯಿಂದ ದುಷ್ಟ. ದುಷ್ಟವೃತ್ತಿಪೋಷಣೆಯು ಆತ್ಮಘಾತಕ, ಆತ್ಮಹತ್ಯೋನ್ಮುಖ. Change for its own sake ಬದಲಾವಣೆಗಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆ ಎಂಬ ಹಠವು, ಮೂರ್ಖತನ, ಶಾಠ್ಯ. ಪರಾರ್ಥಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಪದಸಂಹತಿಗಳಿಂದ (ಸ್ವಭಾಷಾಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ) ಜನರ ಮುಂದಿಟ್ಟರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಿರ್ದೋಷಲಭಿಸದು. ಅಂಥ ಘಟನೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದಾಗ National Defeat ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೋಲು ಖಚಿತ. ಭಾರತೀಸುತರ ಕೃತಿಗಳು ಪರದೇಶೀಯತೆಗೆ ಮಾರಿಹೋದವುಗಳಲ್ಲ. ಈ ಮಾತಿಗೆ ದೇವುಡು, ಕಾರಂತ, ಕೆ. ವಿ. ಪಿ. ಮುಂತಾದ ಕಾದಂಬರೀಕಾರರು ಹೊರತಲ್ಲ.

ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಮಾಜಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಬರೆದ ಬರಹಗಳು ಕಾವ್ಯಾಭಾಸಗಳಾದಾವು. ಅವುಗಳದ್ದು ತ್ರಿಶಂಕು ಸ್ವರ್ಗ. ರಸೋದ್ದೇಶ-ನೀತ್ಯುದ್ದೇಶಗಳೆರಡೂ ಅವುಗಳಿಂದ ಫಲಿಸವು. "ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಎಂಥದಿರಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ ನವ್ಯಕವಿ ಸುತ್ತಲಿನ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾತಿಗೂ ಕೃತಿಗೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಂಬಂಧವಿರಬೇಕೆಂಬ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ" ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸಿದ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ವಿಚಾರದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಶಿಸ್ತು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೊಣೆಯರಿಯದ ಕವಿ ಆಭಾಸಿಕ ಕವಿ. ಮಾತು-ಕೃತಿಗಳ ಸಂಬಂಧ ನೈಸರ್ಗಿಕವೂ ಆಗಿರಬಹುದು-ಅನೈಸರ್ಗಿಕವೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಸಂಬಂಧವೇ ಅರ್ಥ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆ ಇರದು. All knowledge (in this

relativistic word) is relational—ಸಾಪೇಕ್ಷವಾದ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲ ಸಾಂಬಂಧಿಕ, ಸಂಬಂಧಮಯ. ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಿತತೆಯಿರುವುದು ಉಪಾದೇಯ ; ಅಸಮನ್ವಿತತೆ ಅನುಪಾದೇಯ. ನವ್ಯತ್ವವು ಕಾಲಧರ್ಮ, ಆದ್ದರಿಂದ ಗೌಣ. ಅದರ ಅತಿಕ್ಷಣಿಕತೆ ಸ್ವತಃ ಸಿದ್ಧ. ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳ ದೀರ್ಘತೆಯುಳ್ಳದ್ದು, ಎರಡು–ಮೂರು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯುವಂಥದಲ್ಲ. ಆದರ್ಶಗಳಂತೂ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯ ಉಳ್ಳವುಗಳಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಸಾಧನೆಯು ಮಹಾಜನ ಸಾಧಾರಣ. ನವ್ಯನು ಮಹಾಜನವೇ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ.

"ನವೋದಯದ ಕವಿಗಳು ಕನಸಿನ ರಾಜ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟ ಆದರ್ಶವಾದಿಗಳು" ಎಂಬ ಮಾತು ಸಹ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನ ಹೀನತೆಯ ಕುರುಹು. ಆದರ್ಶವು ಕೊಟ್ಟ ಕಾಲ–ದೇಶ–ವ್ಯಕ್ತಿವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕವಲ್ಲ. ಆದರ್ಶವು ಕನಸು ; ಅದು ವಾಸ್ತವಿಕ ಅನುಭವಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾತಿಭಾಸಿಕ–ಕಲಾಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ. ಆದರ್ಶ ಅದರ ಸಾಧನೋದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ಅದರ ಸಿದ್ಧಿ (ಅನುಭವಗಳು) ತಾರ್ಕಿಕವಾದ (1) ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ (2) ಹೇತು–ದೃಷ್ಟಾಂತ–ಉಪನಯ ಮತ್ತು (3) ನಿಗಮನಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ: Cause ಕಾರಣ, Process ಮಧ್ಯದ ಕ್ರಿಯಾ ಸಂತಾನ ಅಥವಾ ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು Result or Effect ಫಲಿತಾಂಶ ಅಥವಾ ಫಲಗಳಿಗೆ ಸದೃಶ. Life–Emotion ಜೀವನಭಾವನೆ ಮತ್ತು Art Emotion ಕಲಾಭಾವನೆ–ಈ ಎರಡು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ಸಾಧಾರಣ.

ಬುದ್ಧಿ, ಭಾವನೆ, ಬಯಕೆಗಳು ಅಂಶಪ್ರಾಧಾನ್ಯದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವೆಂದು ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆಯಲ್ಲದೆ ಅವೆಲ್ಲ ಇಂದಿನ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ (ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ) ಮಾನಸಿಕ ಭಾವನಾದರ್ಶ–ಬುದ್ಧ್ಯಾದರ್ಶಗಳ ವಿಭಜನೆ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲೇ ಆಗಬೇಕು. ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ರಸಸಿದ್ಧಿ ; ಮಿಕ್ಕ ಆದರ್ಶಗಳೆಲ್ಲ ಗೌಣ ಮತ್ತು ತದನುಕೂಲ, ತತ್ಪೋಷಕ. "ದೋಷಾಸ್ತಸ್ಯಾಪಕರ್ಷಕಾಃ ಎಂಬುದು ವಿಮರ್ಶೆ ಹೇಳುವ ಶ್ರೇಷ್ಠಸೂತ್ರ. ರಸಾಸ್ವಾದದ ಉತ್ತರಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದಾನುಭವ ; ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂದೆ, ಮಹಾವಿಚಾರ (ಆದರ್ಶ Great Idea) ಗರ್ಭಿತವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅದರ ಚೈಂತನಿಕ ನಿಗಮನ, ಅನುಮಿತಿ, ನಿರ್ಣಯ, ಬರುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣತೆಯು ಪೂರ್ಣಾರ್ಥಕತೆಯಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ತೃಪ್ತಿಕರ ಪೂರ್ಣತೆ ವಿದಗ್ಧನಿರ್ಣೀತ ವಿದಗ್ಧತ್ವವು ವಿದಗ್ಧಗೋಷ್ಠೀನಿರ್ಣೀತ. ವಿದಗ್ಧತೆ–ಅವಿದಗ್ಧತೆಗಳು ಹಠ, ಶಾಠ್ಯ, ಷಡ್ವೈರಿಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದವರುಗಳ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಮಾತ್ರಗಮ್ಯ.

ವಾಸ್ತವವು ವಾದವಲ್ಲ, ವಾದವು ವಾಸ್ತವವಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ವಾಸ್ತವವಾದವು ಮರುಮರೀಚಿಕೆ. ವಾದವಸ್ತು–ವಸ್ತುವಾದಗಳು ಅಮೂರ್ತ (Abstract). ಸಮಗ್ರತೆಯು ಪೂರ್ಣತೆ ಕಲಾಕೃತಾದಿ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಾಪೇಕ್ಷ

ಪೂರ್ಣ(Relatively Perfect)-ನಿರಪೇಕ್ಷಪೂರ್ಣ, ಸಮಗ್ರಪೂರ್ಣ (Abs-olutely perfect) ಅಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ Realism ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲ. Realism, Idealism, utopianism (ವಾಸ್ತವತ್ವ) ಮೂರ್ತತ್ವ, ವಿಚಿತ್ವ ಮತ್ತು ಅಸತ್ವ (ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಅಸಂಭಾವ್ಯತ್ವ) ಎಂಬಿವು Logical ತಾರ್ಕಿಕ ವಲ್ಲದೆ, Ontological ಭೌತಿಕ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಆತ್ಮವೊಂದನ್ನುಳಿದರೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲವೂ ಭೌತಿಕ ಅಥವಾ ಅದರ ಉಪವಿಭಾಗಗಳು. ಮಾನಸಿಕವು ಭೌತಿಕದ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪ, ಭೌತಿಕವು ಮಾನಸಿಕದ ಸ್ಥೂಲರೂಪ. ಕಾವ್ಯವು ಉಕ್ತ ಭೌತದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರತಿಭಾನ (ಕನಸು; ಕಲ್ಪನೆ; ಮಾನಸ ಚಿತ್ರ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಮೆ, ಪ್ರತಿಬಿಂಬ) ಹೀಗಿರುವಾಗ ಕಾದಂಬರ್ಯಾದಿ ಕಾವ್ಯಕೃತಿಗಳ ಕರ್ತನನ್ನು ವಾಸ್ತವತಾವಾದಿ, ಆದರ್ಶನವಾದಿ ಅಥವಾ ಅತ್ಯಂತಾಭಾವವಾದಿ ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಅವರ ಕೃತಿಗಳು ಉತ್ತಮ, ಮಧ್ಯಮ, ಅಧಮಗಳೆಂದು ಹೇಳಹೋಗುವುದು ಅಸಂಬದ್ಧ ಪ್ರಲಾಪ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ—ವಾಚ್ಯ, ಲಕ್ಷ್ಯ, ವ್ಯಂಗ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಅಂಥ ವಿಂಗಡಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಹೋಗುವುದೂ ನಿರ್ದುಷ್ಟವಲ್ಲ.

ಕಾವ್ಯವೊಂದು ಕಲಾಕೃತಿಯೇ ನಿಜವಾದರೆ ಅದರ ಪ್ರಾತಿಭಾಸಿಕ ಸತ್ಯಮಯವಾದ ರಸಾನುಭವವೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನುಳ್ಳದ್ದೆಲ್ಲ ಕಾವ್ಯ. ರಸಾನುಭವವನ್ನು ವಿದಗ್ಧರಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ, ಅರ್ಧ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಥವಾ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆವಿರ್ಭವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮ, ಮಧ್ಯಮ, ಅಧಮಗಳೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು—ಅಷ್ಟೆ.

ಕಲ್ಪನೆ, ವಿಚಾರ ಅಥವಾ ಆಲೋಚನೆ ಎಂಬುದು ಶಾಸ್ತ್ರಮೌಲ್ಯ; ಕಾವ್ಯಕ್ಕದು ಮಾಧ್ಯಮ, ಅಂತ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲ. ಅಂತ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲದುದು ಒಂದು ಅನುಭವಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯವಲ್ಲ(Not a real or ultimate value) ಕಾರಣ, ಕಾರ್ಯ, ಫಲಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯದು ಮೌಲ್ಯ. ಕಾವ್ಯದ ರಸಮೌಲ್ಯದೆದುರು ಅದರ ಇತರ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಗೌಣ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು. ರಸೋತ್ಕರ್ಷಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವಿದೆ.–ಇಲ್ಲವಾದರಿಲ್ಲ. An end that becomes a means for another end and the means of a previous end is equal to an effect that becomes a cause of another effect and the cause of a previous effect–ಮೌಲ್ಯವು ಸಿದ್ಧಿ, ಸಾಧನವಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಗಿರುವ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಅದರ ಉತ್ತರಕಾಲೀನತೆಯ ಸ್ಥಿರತೆಯ ದೆಸೆಯಿಂದ. ಆದುದರಿಂದ ರಸವನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಯೆಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದಾಗ ಅದನ್ನೇ ಕಲಾನಂದವೆನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ; ಅದನ್ನು ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ, ಕಾವ್ಯತಾತ್ಪರ್ಯಎಂದು ಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ ಅದರಿಂದ ಆನಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾವ್ಯವೊಂದು ರಸಮಾಲೆ, ರಸರತ್ನಹಾರ; ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನರಸವು ಪದಕ; ಕಾವ್ಯವು ಹಿಮಾಲಯವಾದರೆ ಅದರ ಪ್ರಬಂಧ (ಪ್ರಧಾನ) ರಸವು ಗೌರೀಶಂಕರ. ರಸ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಾಗ ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆ ಭೂತ, ಪ್ರೇತ, ಪಿಶಾಚಗಳಂತಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷನ್ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ನಡೆದ ಆರು ವಿಮರ್ಶಾಗೋಷ್ಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಭಿಕರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಈ ಅನುಭವ ಉಂಟಾಯಿತು. ಶ್ರೀ ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರು ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣ, ಸಾಕ್ಷಿ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೂ (ಅವುಗಳ ನಿರ್ವಾಹಕರು ಅವರೇ—ಆದ್ಯ ರಂಗಾಚಾರ್ಯರೇ—ಆಗಿದ್ದರು) ಅದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಶ್ರೀ ಎಲ್. ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿರಾಯರಿಗೂ ಅದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು, ಅಪರಂಪರಿತ ಪರಿಭಾಷೆ ಅಪಾರ್ಥಕ ಅಥವಾ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕ ಎನ್ನಿಸುವುದು ಸಹಜ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದದ್ದು ಅದರ ನಿರರ್ಥಕತೆ (ಅಪಾರ್ಥಕತೆ). ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸಭಿಕರ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತತೆ ಮತ್ತು ಸುಸಂಸ್ಕೃತತೆ ಅಪ್ರಶ್ನಾರ್ಹ, ಅಸಂದಿಗ್ಧ. ಅದರ ಮತ (ನಿರರ್ಥಕವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ) ವನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರು ಖಂಡಿಸ ಹೋಗರು. ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕರು ಖಂಡಿಸಿದರೆ ಅಪ್ರಯೋಜಕ—ಎಂದು ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಅದನ್ನು ಖಂಡಿಸುವ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಗೋಷ್ಠಿಗಳ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಬರೆಸಿಕೊಂಡು ಒಯ್ದ ಅಕಾಡಮಿಯವರು ಈವರೆಗೆ ಅವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲಿಲ್ಲ! ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಹಿತ್ಯಪರಿಷತ್ತೂ ನನ್ನ ದತ್ತಿ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಬರೆಯಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ವರ್ಷಗಳು ಉರುಳಿಹೋದರೂ ಈವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿಲ್ಲ. ಈ ಅಸತ್ಯಕ್ಕೆ* ಕನ್ನಡರಸಿಕತೆಯಕ್ಷಯವು ಫಲ. ಈ ವಚನಭಂಗಕ್ಕೆ ವಚನಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕೂಡ ವಚನೀಯಮತದವರಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರು ನಿತ್ಯಜೀವನದಲ್ಲಿ ದೂರ ಇಡುವಂತಾದದ್ದು ಫಲ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಒತ್ತಾಯದ ಪಾಠಕ್ಕೆ, ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಪಾತ್ರವಾದದ್ದು ಆತ್ಯಂತಿಕ ಫಲ! ಕ್ಷಣ ಓದಿಬಿಸುಡುವಂತಾದ್ದು ಫಲ!

ಸಾಹಿತ್ಯದ ‘ರಂಜಕೀಯ’ದ ‘ಹೊಲಸಾಗುವಳಿ’ ಕಾಯದೆಯ ‘ಚಿತ್ರಲಿ ಶೈಲಿ’ಯಿಂದ ಬಹು ದೂರ ಉಳಿದ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರೊಬ್ಬರು. ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಚಿರಸ್ಥಾಯಿ ಮೌಲ್ಯ ಉಳ್ಳವು. ಹಿಂದಿಯಿಂದ ಅಥವಾ ಯುರೋಪೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಯಾವುದನ್ನೂ ಅವರು ಕಳ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಏನಾದರೂ ಕದ್ದ ಅಂಶ ಕಂಡರೆ ಪೂರ್ವಸೂರಿಗಳಿಂದ ಕಾಳಿದಾಸ ಕದ್ದ ಅಂಶಗಳಿಗವು ಸರಿಸಮಾನ. ವಸ್ತುಚೌರ್ಯ, ಶೈಲಿಚೌರ್ಯ, ಅಲಂಕಾರಚೌರ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಪಾತ್ರಚೌರ್ಯ-ಆಲೋಚನಾಚೌರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಬಹುದು. ಇಂಥ ಚೌರ್ಯ ಈ ಶತಕದ ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ—ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ—ಹೇರಳವಾಗಿವೆ. ಅದು ಅತಿಸಾಮಾನ್ಯವಾಗುತ್ತ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳುವ ಪರಿಪಾಠವೇ ಇಲ್ಲವಾಯಿತು, ಅದೇ

*ಅಸತ್ಯವು ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕ, ಅಪ್ರತಿಷ್ಠ, ನಿರ್ಮರ್ಯಾದ, ವಂಚನಸ್ವರೂಪ.

ರೀತಿಯಿಂದ ಅನುಕರಣವನ್ನು ಅನನ್ಯತೆಯೆಂದು ಸಾರಿ ಅಥವಾ ಸಾರಿಸಿ ಪುರಸ್ಕಾರ ಪಡೆದವರೂ ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಇತರ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಗಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಸರಸ್ವತಿಗೂ "ಚಕ್ರಾರ ಪಂಕ್ತಿರಿವ ಗಚ್ಛತಿ ಭಾಗ್ಯ ಪಂಕ್ತಿಃ" ಎಂಬ ನಿಯಮ ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣ. ಕನ್ನಡದ ಸಮರ್ಥ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಪರಂಪರೆಗೆ ಅಂತ್ಯ ಕಾಲ ಸಂಭವಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ ಈಗ. ಹೀಗೆ ಸಾಯಿಸಲು ಹೊರಟ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಸಂಪನ್ನ ಪ್ರಶಾಸಕರಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಮೂಲ ಕಾರಣದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಚಳವಳ, ಚಳುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ; ಎದುರಾಳಿ, ಎದುರಾಳುಗಳಲ್ಲಿ ; ನೆಹರೂರವರು, ನೆಹರುಗಳಲ್ಲಿ ; ಮಾಡಲೆತ್ನಿಸು-ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ; ಷಷ್ಟ್ಯಬ್ಧಿ, ಷಷ್ಟಬ್ಧಿಗಳಲ್ಲಿ ; ಹಸಿರು-ಹಸರುಗಳಲ್ಲಿ ; ಉಸಿರು-ಉಸುರುಗಳಲ್ಲಿ ; ಜತೆ, ಜೊತೆಗಳಲ್ಲಿ ; ವಿದೇಶಿ, ವಿದೇಶೀಯಗಳಲ್ಲಿ ; ಅಕ್ಕ, ಅಕ್ಕಳಲ್ಲಿ" ಪ್ರಮುಖ್ಯ, ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಗಳಲ್ಲಿ; ಬೇರಿಲ್ಲ, ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ ಎಂಬಿವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೆ, ಹಂಚುವಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ—ಯಾವುದು ಸರಿ, ಯಾವುದು ತಪ್ಪು (ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ) ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವೇಚಿಸದ ಶತ ಸೋಮಾರಿತನ ಆವರಿಸಿದ ಗೊಂದಲಪುರದರಸರ ವ್ಯವಹಾರನಿಯಾಮಕತ್ವದ ಪರಿಣಾಮ ವಿಶ್ವತೋಮುಖವಾದದ್ದು.

ಸರಸ್ವತೀ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಧೀನಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಕರ್ತೃತ್ವಸಾಧಿಕಾ
ಕರ್ತೃತ್ವಂ ಮಂದಬುದ್ಧೀನಾಮಧೀನಂ ಚ ಭವೇದ್ಯದಿ।
ಅಶೂರಾಃ ಶೂರ ಪದವೀಂ ಲಭಂತೇ ಪಂಡಿತಾರಿರಾಟ್
ಕವಿತ್ವಮಕವಿರ್ಲಬ್ಧ್ವಾ ರಾಜ ಸೌಧೇ ಚರತ್ಯಹೋ॥

ಎಂದು ಗೆಳೆಯರೊಬ್ಬರು ಬರೆದದ್ದೀಗ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು. ಹಾಗೇ ಸರ್ವಜ್ಞಕವಿಯು—

ಹರಿವನೀರೆಳೆವಳ್ಳಿ ತುರಗಭೈತ್ರವು ಬಂಡಿ
ಅರಿಸಿನಾ ಮನವು ಬೆಲೆವೆಣ್ಣು ಇವು ಏಳು
ತಿರುಹುವವರಿಚ್ಛೆ ಸರ್ವಜ್ಞ—

ಎಂದದ್ದೂ ಸ್ಮರಣೀಯ. ಸಾಹಿತ್ಯನೇತೃತ್ವವನ್ನು ಅಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವ ಬಲಾತ್ಕಾರವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೋ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿಯೋ ಸರ್ವಕಾರಗಳೆನ್ನಿಸಿದ ಸರಕಾರಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತಾದಾಗ ಸರಸ್ವತಿಯ ಗೋಣನ್ನು ಮುರಿದು, ಆ ಮೂಲಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ನಾಗರೀಕತೆಗಳ ಅಧಃಪಾತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ, ದುಷ್ಟರು ರಾಷ್ಟ್ರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೇ ಕಳೆದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ! ಕುಂಬಾರನಿಗೆ ವರುಷ, ದೊಣ್ಣೆಗೆ ನಿಮಿಷ; ಎಂಬ ಗಾದೆಯಂತೆ ಒಳಿತನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಹುಕಾಲ-ಬಹುಪರಿಶ್ರಮಗಳು ಅಗತ್ಯ; ಅದನ್ನಳಿಸಲು ಅಲ್ಪಶ್ರಮ-ಅಲ್ಪಪರಿಶ್ರಮಗಳು ಸಾಕು. ದುರ್ಬುದ್ಧಿವಶ್ಯತೆಯಿಂದ ಕಾವ್ಯಾದಿ ಸರ್ವಕಲೆಗಳೂ ಜೀವನವೂ ಅಧಃಪಾತಕ್ಕೆ ಈಡಾಗುತ್ತವೆ.

ಮರುಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಚಿಲುಮೆಗಳಿರುವಂತೆ ಅಥವಾ ಆರ್ಟೀಸಿಯನ್ ಬಾವಿಗಳಿರುವಂತೆ ಸತ್‌ಪರಂಪರೆಯ ಆಚಾರ್ಯರೂ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರೂ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಾರೆ.

“ನವೀನಮಿತ್ಯೇವ ನ ಸಾಧು ಕಾವ್ಯಂ
ಪುರಾಣಮಿತ್ಯೇವ ಭವತ್ಯವದ್ಯಂ
ಸಂತಃ ಪರೀಕ್ಷ್ಯಾನ್ಯತರದ್ ಭಜಂತೇ
ಮೂಢಃ ಪರಪ್ರತ್ಯಯನೇಯ ಬುದ್ಧಿಃ”

ಎಂಬುದನ್ನರಿಯದವರು ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್, ಕಾಳಿದಾಸ, ಹೋಮರ್, ಮಿಲ್ಟನ್, ವ್ಯಾಸ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರ್, ಗಯ್ಟೆ, ಡ್ಯಾಂಟೆ ಮುಂತಾದ ವಿಶ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ನಿಂದಿಸುವರೇನೇ ತಮಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದ ಲೇಖಕರು ಮಹಾಕವಿಗಳೆಂದೂ ಮಹಾಕಾದಂಬರೀಕಾರರೆಂದೂ ಜನರು ನಂಬಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ—ಎಂಬ ಹುಚ್ಚಿಗಿಳಿದದ್ದು ಕರ್ಣಾಟಕದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಕಳಂಕ ತಂದಿದೆ. ಈ ಗೊಂದಲಾಸುರ ಪುರಾಣವನ್ನು ಮೇಷ್ಟ್ರುಗಳೂ ಬೇವರಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಎನ್ನಲು ಶುರು ಮಾಡಿದ್ದು ಲಾಂಛನಾಸ್ಪದ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲೂ ಕೆಲವೆಡೆ ಅಂಥವರ ಅಸಂಬದ್ಧ ಪ್ರಲಾಪವನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು Books Recommended for study ಓದಲು ಹೇಳಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಎಂಬ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಇಂಥ ಅಪಮಾನ ಅವಿದಗ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ಬಹುಕಾಲ ನೋಡಿ ಬದುಕಿರಲಾರೆನೆಂದೋ ಏನೋ ಡಾ. ಡಿ. ವಿ. ಜಿ. ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದರು. ಪ್ರೊ. ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀ. ಅನಂತೂ ಮೊದಲೇ ಕೈಲಾಸವಾಸಿಗಳಾದರು! ಡಾ. ಪ. ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೂ ಅಂತೆಯೇ!

“Tradition is growth–ಪರಂಪರೆ ಎಂದರೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಮಾತನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿದವರು ಕಡಿಮೆ. “Traditon is stagnation ಪರಂಪರೆ ಎಂದರೆ ಕೊಳೆತು ನಾರುವುದು” ಎಂದು ಪ್ರಚಾರಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪುಂಡಪಂಡಿತರ ಗದ್ದಲವೇ ಹೆಚ್ಚು ಕೇಳಿಬರುವಂತಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಕರ್ತವ್ಯ. Fruit-rot ಕೊಳೆರೋಗ ಅಡಿಕೆಗೆ ಬಂದಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಹುಳುಕುತನ–ಹೀನತನಗಳು ತಲೆಹಾಕಿದ್ದುಂಟು. ಆದರೆ ಕ್ರಿ. ಪೂ. 4000ದಿಂದ ಕ್ರಿ. ಶ. 1947ರವರೆಗೂ ಅಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿತ್ತೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಿಳಿವ ಭಂಡತನವು ಖಂಡನೀಯ. ಹಾಗೇ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲದುದ್ದಕ್ಕೂ ದಿವ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇತ್ತೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಭಾಷಣ ಬಡಿವ ಹುಡುಗಾಟದ ಹಿರಿಯರೂ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೀಗ ಬದುಕಿದ್ದಾರೆ! ಅವರಿಗೆ ಸಂಘ–ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಮಂತ್ರಣವಿದೆ! ಅದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀ ಗೌರೀಶಕಾಯ್ಕಿಣಿ ಕನ್ನಡಿಗರು ಭಾವಜೀವಿಗಳು, ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳಲ್ಲ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದರು. ಈ ಕಟು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಇಂದಿನ (ಸದ್ಯದ) ಅನೇಕ ಬೃಹತ್‌ಸ್ಥಾನಾಪನ್ನರು ನಿದರ್ಶನಗಳು!

ಈಗ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಪೌರ ಆವರಣವು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಭಾರತೀಯವಾಗುತ್ತಲಿದೆ—ಅದೂ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಪತ್ಯ ಹೊರಟು ಹೋದಮೇಲೆ! ಜಾನಪದವನ್ನು ಶುಷ್ಕ ಅಥವಾ ಕಪಟ ಆವೇಶದಿಂದ ಹೊಗಳಿ ಮೂಲೆಗೆಸೆವ ಪ್ರಚಾರಕರೂ ಪೌರರೇ! ಭಾರತೀಯ

ಜೀವನನೀತಿಯನ್ನೂ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೂ ಬೇರುಸಹಿತ ಕೀಳಲು ಆಡಳಿತ ವಿಧಿಗಳು ಉದಯ ವಾದದ್ದುಂಟು. ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರಿಗಿಂತ ಈ ಯಜಮಾನರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಷ್ಟಾರರು ಎಂದು ತಿಳಿದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಹತ್ತಿಕ್ಕುವುದು ಸಾಹಿತ್ಯಾದಿ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಒಯ್ದು ಯಾವ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿಸೀತು? ಈ ಪೌರತನದ ಅಕ್ರಮವಿಕ್ರಮದ ಪೆಸಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಬಾರದಂತಾಗಿದೆ; ತಪ್ಪು-ಸರಿಗಳ ಭೇದವೇ ಗೊತ್ತಾಗದಂತಾಗಿದೆ; ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ-ತಪ್ಪೇ ಸರಿ-ಎಂದು ಸಾಧಿಸುವ ಹಠಮಾರಿತನವೂ ತಲೆಯೆತ್ತುತ್ತಿದೆ. Intelligence is adaptability to cirumstances-ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದೇ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಎಂದ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ! ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾವ್ಯಾಭಿರುಚಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದನ್ನೇ ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಂಡರಿಗೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ. ಈ ಹೊಟ್ಟೆಪಕ್ಷ ಮಂಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸೀತು? ಅದೇ ಇಂದು "ಸೃಜನಶೀಲ" ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂಬ ಭಾಷಣ ಭೂಷಣರೂ ಇದ್ದಾರೆ! ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಬೇಡವೆಂದು ಆಭರಣ, ಪಾತ್ರೆ ಪಡಗ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೂಲಕ (Not in cash but in kind) ವಸೂಲು ಮಾಡುವ ಮಾತಾಪಿತೃತ್ವ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಇಂಥ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಉತ್ತಮ ವಿಮರ್ಶೆಗಳು ಪುರಸ್ಕೃತವಾದರೆ ಅದೊಂದು ಅದ್ಭುತ, ಪವಾಡ! ಅಲ್ಲವೇ?

ಒಂದು ದೇಶದ ಆಯುಷ್ಯವು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆಯುಷ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಎಷ್ಟೋಪಾಲು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತಿಯೂ ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಭವಭೂತಿ ಮತ್ತು ಮಹಿಮ ಭಟ್ಟರಂತೆ ಮುಂದೆ ತತ್ಸಮ ರಸಿಕರೂ ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ-ಎಂಬ ಭರವಸೆಯಿಂದ ಬದುಕಬಲ್ಲರು. ಆದುದರಿಂದ Like a proud back crowing before its dame standing on the top of a dung hill-ಹೇಂಟೆಯ ಎದುರು ಗೊಬ್ಬರದ ರಾಶಿಯ ತುತ್ತತುದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಕೊಕ್ಕೊಕ್ಕೋ ಎಂದು ಕೂಗುವ ಜಂಭದ ಕೋಳಿಯಂತೆ (ಎಂದು ನನ್ನ ಪರಮ ಮಿತ್ರರಾದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆಂಗ್ಲಭಾಷಾ ಲೇಖಕ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಜಿ. ಬೈಲೂರ್ ಹೇಳಿದಂತೆ) ಒದರುವ ವಿಮರ್ಶಕಂಮನ್ಯರ ಅಥವಾ ಲೇಖಕಂಮನ್ಯರ ಹಾವಳಿಗೆ ಸತ್ವಶಾಲಿಗಳು ಬೆದರುವರೇ? ಮೋಸ ಹೋಗುವರೇ? ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ-ದೇವನಾದನು! ಹಾಗೇ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳ ಸ್ಥಾನ-ಮಾನಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಪುರಸ್ಕರಿಸುವ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಕನ್ನಡಿಗರು ಹುಟ್ಟದಿರರು. ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಯೇ ನಿಜವಾದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ. ಅವರ ಶೈಲಿಯೇ ಶತಮಾನಾತೀತವಾದ ಕಾವ್ಯಾನುಶಾಸನ. 10ನೆಯ, 11ನೆಯ, 20ನೆಯ ಎಂದು ಕಾಲಾಧೀನವಾಗಿ ಕಾವ್ಯಕೃತಿಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಕೃತಿಗಳನ್ನು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಪರಿಚ್ಛೇದಿಸಿ ಸಾರುವುದು ಅಸಮರ್ಥನೀಯ. "ಹೋಗು ಸುಕವಿರಸದಾಸಿಯಾಗಿ ದುಡಿ ಎಂದೆ ನನ್ನ ನುಡಿಗೆ" ಎಂದ ಡಾ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಂತರಂಗ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು. ಅಂಥವರು—

"ಪುರಾಕವೀನಾಂ ಗಣನಾಪ್ರಸಂಗೇ
ಕನಿಷ್ಠಿಕಾಧಿಷ್ಠಿತ ಕಾಲಿ ದಾಸಾ
ಅದ್ಯಾಪಿ ತತ್ತುಲ್ಯ ಕವೇರಭಾವಾತ್
ಅನಾಮಿಕಾ ಸಾರ್ಥವತೀ ಬಭೂವ ||"

ಎಂಬ ಮಾತಿನಂತೆ ಸಹೃದಯ ವಿಮರ್ಶಕರು ವಿರಳರಾದರೂ ಅವರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಭಾವ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಇರದು. ಆದುದರಿಂದ ಕೇವಲ ಸಿನೇಮಾದವರು ಆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡರು ಎಂಬುದನ್ನೇ ಕಾವ್ಯಯೋಗ್ಯತಾ ನಿಕಷವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಬ ಹುಂಬತನವಳಿದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಜ್ರಕಾಠಿಣ್ಯ ಮತ್ತು ಕುಸುಮಕೋಮಲತೆಗಳನ್ನು ಸಮನ್ವಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವಿದಗ್ಧರ ಪುರಸ್ಕಾರ ಒಳ್ಳೆಯ ಕತೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ಕವಿತೆಗಳಿಗೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯೇ ಕಾವ್ಯಾನುಶಾಸನಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಭಿಜ್ಞಾನ. ಅವರಲ್ಲಿ ಉದ್ವೇಗ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಕೃತಿಯೇ ದುಷ್ಕೃತಿ.

ಪ್ರಗತಿಯ ಮೀಮಾಂಸೆ

ಆದ್ಯ ರಂಗಾಚಾರ್ಯ

ಪ್ರಗತಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶಬ್ದಾರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೊಂದು ಅರ್ಥವು ಇರಲೇಬೇಕು ಯಾವ ಅರ್ಥ? ಮುಂದೆಹೋಗುವುದು ಯಾವುದಕ್ಕಾಗಿ? ಈ ಗೋಲಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಮುಂದೆಹೋದರೆ ಮತ್ತೆ ಹೊರಟ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆಯೇ ಬರಬಹುದಲ್ಲ? ಕಾಡುಜೀವನದಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಇಂದು ಒಂದು ಅಸ್ತ್ರದಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಧ್ವಂಸಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಕಾಡುಜೀವನಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಅದು ಪ್ರಗತಿ ಎನ್ನಿಸಬಹುದೆ? ಇಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಗತಿ' ಎಂಬುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ, ಸಾಧನಮಾತ್ರ ಎಂಬುದನ್ನೆ ನಾವು ಮರೆತಂತಿದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ 'ತಾನು ಪ್ರಗತಿಶೀಲನು' ಸಾಧ್ಯವನ್ನೆ ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡವನು ಎಂದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ಮೆರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಗತಿ ಎಂಬುದು ಸಾಧನು ಅದಕ್ಕೊಂದು ಗುರಿ ಅಗತ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನದ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಸ್ವರೂಪವೆ ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಂಭವಾಮಿ ಯುಗೇಯುಗೇ ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳುವ ಅಗತ್ಯವೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಯುಗದಲ್ಲಿ ಮುಂಚಿನಂತೆಯೆ ಅಧರ್ಮ ಬೆಳೆಯುವುದು ಎಂದು ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಹೇಳಿದ್ದರ ಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ಮನುಷ್ಯನ ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ದೇವ–ಧರ್ಮ–ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ–ಅರಾಜಕತೆ–ಅನೀತಿ – ಬಂಡುಗಾರಿಕೆ – ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ – ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರತೆ–ಸರ್ವಾಧಿಕಾರತ್ವ ಇವು ಮನುಷ್ಯನ ಬೆಳವಣಿಗಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೋಪಾನಗಳಂತಿವೆ. ಈ ಹತ್ತು ಒಂದರ ತರುವಾಯ ಒಂದರಂತೆ ಆಗಿಹೋದಮೇಲೆ ಒಂದು ಯುಗ ಮುಗಿದಂತಾಗಿ ಮತ್ತೆ 'ದೇವ' ಎಂದು ಮೊದಲಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭ. ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಗತಿಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಹೀಗೆ. ಮುಂಚಿಗಿಂತ ತರುವಾಯದ್ದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎನ್ನಿಸಿದರೇನೆ ಪ್ರಗತಿ ಎಂದೂ ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳವಳದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರು: ಬ್ರಿಟಿಷರು ಹೋದರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅರಾಜಕತೆ ಹಬ್ಬುವುದು ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರು. ;

I would prefer anarchy to slavery ಎಂಬುದು ಆ ಮಾತು. ಅರಾಜಕತೆ ಕೆಟ್ಟದು ಎಂದು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಎನ್ನಿಸಿದರೆ ದಾಸ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಅದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದು ಗಾಂಧಿಜಿಯವರಿಗೆ ಎನ್ನಿಸಿತು. 'ಒಳ್ಳೆಯದು' ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥ ಆ ಪದವನ್ನು ಬಳಸುವವನ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಅದು ಸಾಪೇಕ್ಷವಾದುದರಿಂದ ಇದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಆದುದರಿಂದ ಮುಂಚಿಗಿಂತ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು

ಪ್ರಗತಿ–ಎಂದು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಇಂತಹದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಹೇಳಬಹುದೇನೋ! ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪುವುದು ಮನುಷ್ಯನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಅಪರಿಚಿತವಾದ ಸಂಗತಿ.

ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೂ ಬಹುಜನರು ಒಪ್ಪಿದರೆ ಸಾಕು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಲ್ಲ! ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೂ ಒಂದು ತೊಂದರೆ ಇದೆ. ಹಿಟ್ಲರನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಜರ್ಮನರೂ ಒಪ್ಪಿದರಲ್ಲ? ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ, ಅಧಿಕಾರದ ಆಸೆಗಾಗಿ, ಮಾಡಿದ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸದ ಹೊಣೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಹೆದರಿಕೆಗಾಗಿ ಬಹುಜನರು ಒಬ್ಬನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದನ್ನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬಹುಜನರ ನಿರ್ಣಯವೇ ಒಳ್ಳೆಯದೆನಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಮುಂದೆ ಹೋಗುವುದು ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲ, ಹಿಂದಿಗಿಂತ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲ–ಎಂದರೆ 'ಪ್ರಗತಿ' ಎಂಬುದು ಒಂದು ಆತ್ಮವಂಚನೆಗಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ ಕಲ್ಪನೆಯೆ? ಹಾಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಯೇಸು–ಬುದ್ಧ–ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ ಮೊದಲಾದವರು ಆತ್ಮವಂಚನೆಯ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡವರು ಎನ್ನಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮನುಷ್ಯನ ಇದ್ದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕೆಟ್ಟದು ಎಂದು ಮರುಗಿ ಅದನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಅವರು ಯಾವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದರೂ ಅದು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರಲಿಲ್ಲ, ನಿಜ. ಆದರೆ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಜನರು ಒಪ್ಪಿದರು, ಇಂದಿಗೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಮಹತ್ವದ್ದಲ್ಲದೆ, ಅದು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಲ್ಲ. ಬಹುಜನರು ಒಪ್ಪಿದರೆನ್ನುವಾಗ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪಿದರು, ಒತ್ತಾಯ–ಭೀತಿ–ಸ್ವಾರ್ಥಗಳಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ (ಅಂತಹವರೂ ಇದ್ದರು. ಇದ್ದಾರೆ, ಆದರೆ ಅವರು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ತೀರ ಕಡಿಮೆ) ಎಂಬುದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ 'ಒಳ್ಳೆಯದು ಯಾವುದು' ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದಾಗ ಗುರಿ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗುವುದು. ಗುರಿ ನಿಶ್ಚಿತವಾದಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಗತಿ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ಬರುವುದು.

ಅಂತೂ 'ಪ್ರಗತಿ' ಎಂಬುದು ಸಾಧನ, ಅದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿದೆ ಎಂದುಹೇಳಬಹುದು, ಯೇಸು–ಬುದ್ಧ–ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ ಇಂತಹವರ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂದಂತಾಯಿತು. ಈ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಬಹುಜನರು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅವರ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು? ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಇವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯರೂ ಸರಿಸಮಾನರು. 'ನೀವು ಯಾರನ್ನು ಈಕೆ ಸ್ತ್ರೀ, ಈತ ವೈಶ್ಯ, ಇವನು ಶೂದ್ರ ಎಂದು ನೀಚಭಾವದಿಂದ ನೋಡುವಿರೊ ಅವರು ಕೂಡ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರು' ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಇವರೂ ಹೇಳಿದರು. ಬಡವ–ಬಲ್ಲಿದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ–ಶೂದ್ರ, ಸ್ಪೃಶ್ಯ–ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ, ಆಳು–ಅಧಿಕಾರಿ ಇಂತಹ ಭೇದ ಅವಾಸ್ತವ. ಈ ಭೇದವು ಅಶಾಂತಿಗೆ, ಅಸುರಕ್ಷಿತತೆಗೆ, ಅ–ಭದ್ರತೆಗೆ ಕಾರಣ.

ಈ ಭೇದವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿದಾಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯದು, ಅದೇ ಪ್ರಗತಿ, ಸುಖದ-ಶಾಂತಿಯ-ಸುರಕ್ಷಿತತೆಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅದು ಸಾಧನ.

ಮನುಷ್ಯ-ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಸರಿಸಮಾನತೆ ಇದೆ ಎಂದು ನಂಬುವುದು ಪ್ರಗತಿಶೀಲತೆಯ ಮೊದಲ ಲಕ್ಷಣ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ನಂಬುವುದೆಂದರೇನು? ಇಂದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಕಾಲ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಜೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸರಿಸಮಾನ ಎಂದು ನಂಬುವ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಹಳ್ಳಿಯ ರೈತ ಬಂದರೆ ಮೇಜಿನಮೇಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಕಾಲ್ಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಕೆಳಗೆ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ಸರಿಸಮಾನತೆಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಎಂದರೆ ಇದೇಯೆ? ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ-ಯನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಗೊಳಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಸಾಯಂಕಾಲ ಆವೇಶದಿಂದ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿ ರಾತ್ರಿ 'ಹಾಳು ಹೊಲಸ ಹೊಲೆಯರು!' ಎಂದು ವಟಗುಡುತ್ತ ಸ್ನಾನಮಾಡುವ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮುಂದಾಳಿನ ನಂಬಿಕೆ ಪ್ರಗತಿಶೀಲತೆಯ ಲಕ್ಷಣವೆ? ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಲ್ಲಿಯ ಮಹಾಪುರುಷರು ತಾವು ನಂಬಿದ್ದನ್ನು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತಂದರು ಎಂಬುದು ಅವರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ, ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಗತಿ ನಿಜವಾದ ಪ್ರಗತಿಶೀಲತೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯದು. ಪ್ರಗತಿಶೀಲನ ನಂಬಿಕೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯ ನಂಬಿಕೆ; ಎಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಧನ ಎರಡು ಅಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿರುವುವು.

ಬಹುಜನರು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪುವರೆಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. 'ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪುವುದು' ಎಂದಾಗ ಒಂದು ವಿಷಯ ಮಹತ್ವದ್ದೆನ್ನಿಸುವುದು. ಅದೆಂದರೆ 'ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದೆಯೆ?' ಎಂಬುದು ಒಂದು; ಅದರಂತೆ 'ಒಪ್ಪಿದರು' ಎನ್ನುವಾಗ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿದೆಯೊ ಎಂಬುದು ಇನ್ನೊಂದು. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟು, ತನ್ನದಾರಿಯೆ ಸರಿಯಾದ ದಾರಿ ಎಂದು ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಹೇಳಿಯೂ ಕೊನೆಗೆ 'ವಿಮೃಶ್ಯ ಏತದ್ ಅಶೇಷೇಣ ಯಥಾಇಚ್ಛಸಿ ತಥಾ ಕುರು' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ. 'ನಾನೇನೊ ಹೇಳಿದೆ. ನಾನು ಹೇಳಿದೆ ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ನೀನು ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಒಪ್ಪಬೇಡ, ಯೋಚಿಸು, ಸರಿಯೆ ಅಲ್ಲವೆ ತೂಗಿ ನೋಡು, ಆಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಮಾಡು' ಭಕ್ತ-ಭಗವಂತ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು ವ್ಯವಹಾರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮಾತನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ತತ್ವ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕಂಡುಬರುವುದು 'ನನಗೆ ಏನುಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದೆ ತಿಳಿಯದು! ಎನ್ನುವ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ 'ಹೀಗೆ ಮಾಡು' ಎಂದು ಹೇಳುವ ಬದಲು ತನ್ನದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಕೊನೆಗೆ 'ಇದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಅನ್ನಿಸುವುದು ಹಾಗೆ ನೀನೇ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನಿರ್ಣಯಿಸು" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಕೃಷ್ಣ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸರ್ವಜ್ಞ ಎಂದು ಮಿಕ್ಕವರೆಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಅದೇ ಕೃಷ್ಣನೆ 'ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಮಾಡು' ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲವೆ? ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಅವನ ಜೀವನತತ್ವವನ್ನು

ಅರಿತುಕೊಂಡವರು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಸ್ತ್ರೀ–ವೈಶ್ಯ–ಶೂದ್ರ ಮುಂತಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸರಿಸಮಾನರು ಎನ್ನುವವನಿಗೆ ಎಲ್ಲರ ವಿಚಾರಕ್ಕೂ ಅಷ್ಟೆ ಮಹತ್ತ್ವವಿದೆ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವಿಚಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬೇರೆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆನಲ್ಲ ಎಂದು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿಗೆ ಸಂಶಯ ಬರಬಹುದು. ಅದನ್ನು ಅರಿತೂ ನಾನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ–ಎರಡು ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ. ಒಂದು, ಪ್ರಗತಿಶೀಲತೆ ಎಂಬುದು ಕೇವಲ ಇಂದಿನವರ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ವಿಚಾರವಲ್ಲ, ಅಥವಾ ತರುಣರದೆ ಸೊತ್ತಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಪ್ರಗತಿಶೀಲತೆಯು ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಅದು ಒಂದು ದರ್ಶನ, ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ಇಲ್ಲವೆ ಈ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನೀವು ಗುರುತಿಸಿದಂತೆ ಒಂದು ಪಂಥ. ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ಪ್ರಗತಿಶೀಲತೆ ಇದೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ, ಪ್ರಗತಿಶೀಲತೆಯೇ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಮೋಹಾವೇಶದಿಂದ, ದಲಿತರ–ದರಿದ್ರರ–ವಿಧವೆಯರ–ವೇಶ್ಯೆಯರ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವುದೆ ಪ್ರಗತಿಶೀಲತೆಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆ ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರಾಂಧತೆಯಿಂದ ದಾರಿತಪ್ಪಿದ್ದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆ ದಲಿತಾದಿವರ್ಗಗಳ ಉದ್ಧಾರಕರು ನಾವು ಎಂದು ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಮೇಲಿನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ವ್ಯಕ್ತಿ–ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸರಿಸಮಾನತೆಯ ತತ್ತ್ವ ಪ್ರಗತಿಶೀಲತೆಗೆ ತಳಹದಿ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಹೋಗಿದ್ದೇವೆ. ಅದರಂತೆಯೆ ಇಂತಹರ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಕೊಡುವ ಹಕ್ಕು ನಮಗಿದೆ ಎಂದು ತೋರಿಸುವಂತೆ ಬರೆದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿಚಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೆ ಸದಿಚ್ಛಾಪ್ರೇರಿತ ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಅರಿಯದೆ ಹೋಗಿದ್ದೇವೆ. ಅನುಭವದಿಂದ ತಪ್ಪನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಅಪಮಾನವಿಲ್ಲ, ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಇದೆ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಧೈರ್ಯವಿದೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿ–ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ವಿಚಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇವು ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವವನಿಗೆ ಪ್ರಗತಿಯ ದಾರಿಯನ್ನು ನಡೆಯಲು ಎರಡು ಕಾಲ್ಗಳಂತೆ. ಇದನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸಲ ಹೇಳಿದರೂ, ಎಷ್ಟೊಂದು ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಹೇಳಿದರೂ ಸಾಲದು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಇಂದಿನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇದನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುವ ವಿಚಾರ ಪ್ರಣಾಲಿ ಹಬ್ಬುತ್ತಿದೆ. Welfare State, Socialist State, Democratic State ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಅಧಿಕಾರ ತತ್ತ್ವವು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಲಿದೆ. ದಿನಕ್ಕೆರಡು ಊಟ, ಮೈಮುಚ್ಚಲು ಬಟ್ಟೆ, ಬೆಚ್ಚಗೆ ಮತ್ತು ಸುರಕ್ಷಿತ ಇರಲು ಒಂದು ಮನೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವಂತೆ ಏರ್ಪಾಟು....ಇಂತಹದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತೃಪ್ತನಾಗುವನು. ಇವುಗಳ ಬದಲು ಸರಿಸಮಾನತೆ, ವಿಚಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇಂತಹ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು

ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥಸಾಧನೆ ಇದೆ ಎಂದು ಅಧಿಕಾರತತ್ತ್ವವಾದಿಗಳು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಇಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ, ಮುಂದೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದಿನಕಾಲದಿಂದಲೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ದೊರಕಿದೆ, Man does not live by bread alone ಎಂಬ ಬೈಬಲ್ ವಾಕ್ಯದಿಂದ. ಅನಾದ್ಯನಂತಜೀವನನಾಟಕವು ಅಧಿಕಾರತತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯತತ್ತ್ವ ಇವುಗಳ ಅನಾದ್ಯನಂತ ಸಂಘರ್ಷದಿಂದಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಮಾತು ಅನ್ವಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯನು ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡುದೆ ಕಾರಣ.

Man is born free but is everywhere found in chains ಎಂದು 18ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಭಾವನಾಜೀವಿ ಫ್ರೆಂಚ್‌ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಯೊಬ್ಬ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕೇವಲ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳಂತೆ ಈ ಮಾತು ಕೂಡ ಸತ್ಯದಿಂದ ದೂರವಾಗಿದೆ. ವಿಚಾರಸಾಧನವಾದ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮನುಷ್ಯನು ಪಡೆದುಕೊಂಡುದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೇಳುವುದಾದರೆ 'Man is born in chains but is found to struggle to free himself' ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸಮಂಜಸವೆನ್ನಿಸುವುದು. ಪರಿಸರದ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಲು ಬಿತ್ತಿಬೆಳೆದು ಆಹಾರ ದೊರಕಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಂಡನು, ಕಾಮುಲೋಭಾದಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಲು ವಿವಾಹ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡನು. ಮಿಕ್ಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳ (ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರ) ಭಯದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಲು ಸಮಾಜವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡನು, ಉಪಜೀವನದ ಭದ್ರತೆಗಾಗಿ ಕಸುಬುಗಳ ಕೌಶಲ್ಯವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ (specialised expertise) ವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡನು (ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇದು ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು), ಮತ್ತು ಶಾಂತಿಯ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ದೇಶ–ದೊರೆತನಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಅನುಭವವು ವಿಪರೀತವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಯಾವುದನ್ನು ಅವನು ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಾಧನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡನೊ ಅದು ಅವನ ಹೊಸತೊಂದು ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿದೆ, ಸದ್ಯದ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆಯುವುದಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಂತೋಷದ ಭರದಲ್ಲಿ ಹೊಸತೊಂದು ಬಂಧನವು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬಾರದೆ ಹೋಯಿತೇನೊ? ಆಗಾಗ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಮೂಲಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಬಂಧನರೋಗಕ್ಕೆ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಂತಾಯಿತು ಅವನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ.

ಮೂಲಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದರೆ ಯಾವ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯು ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತೊ ಅದೇ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಬಂಧನಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಇಂದಿನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ಈ ಮಾತಿನ ಸತ್ಯತೆ ಕಂಡುಬರುವುದು. ನಿಸರ್ಗದತ್ತ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಅಸ್ವೈಸರ್ಗಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಗಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರಾಣಿ ಎಂದರೆ ಮನುಷ್ಯ

ನೊಬ್ಬನೆ. ಹಸಿವೆ ಇಲ್ಲದೆ ತಿನ್ನುವುದು, ದುಡಿದು ದಣಿಯದೆ ಮಲಗುವುದು, ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ವಿಶ್ರಮಿಸುವುದು ಇಂತಹ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೆ ಕ್ರಮೇಣ ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಶೋಷಣೆಗೆ ಮೂಲವಾದವು. ಇಂದಿನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಈ ಶೋಷಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ಮನುಷ್ಯನ ನಾಶಕ್ಕೆ, ನಾವು ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸದಿದ್ದರೆ, ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೆ ಇಂದಿನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಶೀಲತೆಯ ಅವತಾರದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀವು ಈ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುವಿರಿ ಎಂಬ ಭರವಸೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ತಳಹದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಲಾಗದು.

ಅಧಿಕಾರತತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯತತ್ತ್ವ ಇವುಗಳ ಘರ್ಷಣೆ ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳ ಘರ್ಷಣೆಯಾಗಿದೆ. ನಿಸರ್ಗದ ಅನೇಕ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಇಂದು ನಾವು ಅಪಾರ 'ಜ್ಞಾನ'ವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಆ ಜ್ಞಾನವು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸುರಕ್ಷಿತತೆಯನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿದೆ, ನಿಜ. ಆದರೆ ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸೀಮಿತವಾದ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಶೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಎರಡೂ ವಿಧವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸಾರವಾದ ಇಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರವು ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು, ಜನಾಂಗವು ಜನಾಂಗವನ್ನು ಶೋಷಿಸುವಂತಾಗಿದೆ. ನಿಜವಿದ್ದ ಮಾತೆಂದರೆ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಇದಿರಾಗಿ ಅನುಭವವೆಂಬುದೊಂದಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟ ಅನುಭವವು ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಇಡಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಜ್ಞಾನವೆಂಬುವಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಂದಿನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದಿನಕ್ಕೊಂದರಂತೆ ಸಂಭವಿಸುವ crisis–ಆಪದ್ಭಯ—ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿವೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೆ ಸಾಹಿತಿಯ ಸ್ಥಾನ ತಜ್ಞರಿಗಿಂತ, ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗಿಂತ, ರಾಜಕೀಯ ಮುಂದಾಳುಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೆ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತವೂ ಆಗಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸಾಹಿತಿಯ ಮೂಲ ಇಲ್ಲವೆ ಕಚ್ಚಾಸರಕು ಅನುಭವ. ತನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಾಹಿತಿ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿರುವನು. ಸರಿಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವನಾದ್ದರಿಂದ ಮಿಕ್ಕವರ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವನು. ಉಚ್ಚ–ನೀಚ ಭಾವದ ಸಂಪರ್ಕವೆ ಇಲ್ಲದಾಗ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಉದ್ಧಾರ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಇವುಗಳಿಗೆ ಇವನ ನಡತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಮಿಕ್ಕವರ ಅನುಭವವನೆ ತನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನಾಗಿಸುವುದು ಇವನ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿರುವುದು.

ಈ ಮಾತಿಗಾಗಿಯೆ ಸಾಹಿತಿಯು ಸ್ವಭಾವತಃ ಬಂಡುಗಾರನಾಗುವನು. ತನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನು ತನ್ನ ಸುಖ–ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿಯೆ–ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಅದರಿಂದ ಕೆಡುಕಾದರೆ ಲಕ್ಷಿಸದೆ–ಬಳಸುವ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ತನ್ನದು–ಇನ್ನೊಬ್ಬರದು ಎಂದು ಗಣಿಸದ ಸಾಹಿತಿಯು ಬಂಡುಗಾರನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು?

ಪ್ರಗತಿ ಪಂಥವು ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲಾದುದು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಸಮ್ಮತಿ ಇಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯಂತೆ ಇತರ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ, ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪ್ರಗತಿಪಂಥವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕು. ಒಂದೇ ಒಂದು ಎಚ್ಚರ, ಸುಖ–ಶಾಂತಿಗಳ ಗುರಿ ಇದ್ದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಅನೇಕ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಶೀಲತೆಯು ಸಾಧುವಾದುದು, ಹೆಚ್ಚು ಸಾಧಕವಾದುದು. ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಸಮಾನತೆ ಇದೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಪೂಜೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ; ಇಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆ, ವಿಚಾರವಿಧೇಯತೆ ಇಲ್ಲ; ಪ್ರಗತಿಗೆ ಪೋಷಕವಾದ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವಿದೆ, ಶಿಸ್ತಿನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲ; ಇಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿರುವುದಾದರೆ ಅದು ಸೇವೆಗೆ, ಸೇವಕರನ್ನು ಶೋಷಿಸುವುದಕ್ಕಲ್ಲ; ಅಜ್ಞತೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ತಿದ್ದುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಕರ್ತವ್ಯ. ಅದರ ದುರ್ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲ: ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ಇಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಹದಗೊಳಿಸುವುದು, ಅನ್ಯರನ್ನು ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸುವುದಲ್ಲ.

ಕಾದಂಬರಿ ಮತ್ತು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕತೆ

ಎಸ್. ಶ್ರೀಧರಮೂರ್ತಿ

ಯಾವುದೇ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ನೈತಿಕ ಮಾನದಂಡ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾನದಂಡ, ರೂಪತಾತ್ವಿಕ ಮಾನದಂಡ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬಹುದಾದಂತೆಯೇ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಧಾನವಾಗಿಯೂ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೂಲಕ ಹೊರಪಡುವ ಕಾದಂಬರಿಕಾರನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಅವನ ಮನೋಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಧೋರಣೆಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿವ ಕೆಲಸ ಮೊದಲನೆಯದು. ಕೃತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಕೃತಿಕಾರನ ಜೀವನದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇದು. ಈ ವಿಧಾನದ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಕನಸುಗಳಿಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ನಡುವೆ ಇರುವ ಸಂಬಂಧದಂಥದೇ ಸಂಬಂಧ ಕಾದಂಬರಿ ಹಾಗೂ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ನಡುವೆ ಇರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಕ ವಿಶ್ಲೇಷಕನಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಮೂಲಸಾಮಗ್ರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದರ ಮೂಲಕ ಕಾದಂಬರಿಕಾರನ ಸುಪ್ತ ಅದುಮಿಟ್ಟ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ತುಡಿತಗಳನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ, ನೀರಸಜೀವನ ಹಾಗೂ ಬಡತನದ ಬೇಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಯುತ್ತಿದ್ದ ನಂದಳಿಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಣಪ್ಪನ ಕನಸುಗಾರಿಕೆಯೇ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದ ಮುದ್ದಣ ಮನೋರಮೆಯ ರಮ್ಯ ಪ್ರಸಂಗವಾಗಿ ಮೈದಳೆದಿದೆಯೇ ಎಂದು ನೋಡಬಹುದು. ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿ ಸೃಜಿಸುವ ಇಬ್ಬರು ಉತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬಡತನದ ಶಿಶುವಾಗಿ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಇಬ್ಬರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಮಹತ್ವವನ್ನೇ ಪಡೆದುಕೊಂಡರೂ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಆತ್ಮೀಯ ನೋವು ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸದೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ನೋಡಬೇಕು, ಕಾದಂಬರಿಕಾರನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪಾತ್ರಸೃಷ್ಟಿಗೂ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ವಾದಕ್ಕೆ ಈ ವಿಧಾನ ತೀರ ವೈದೃಶ್ಯವಾದದ್ದು. ಕೆಲವಾರು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಪಾತ್ರವೊಂದರ ಮೇಲೆ ಆಚ್ಛಾದಿಸುತ್ತ ಹೋಗಬಹುದು, ಇದನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ನಿಯಮವಾಗಿ ರೂಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಜವಾದರೂ, ಈ ವಿಧಾನದಿಂದ ಕೃತಿಕಾರರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ತಿರುಳ ಜಾಡನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಗಳೆಲ್ಲದರ ಹಿಂದಣ ಮೂಲಭೂತ ನಮೂನೆಯನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಿಬಿಡಬಹುದು.

ಓದುಗರ ಮೇಲೆ ಕೃತಿ ಬೀರುವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಧಾನದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಮನೋಲ್ಲಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ, ಕಾಲಕ್ಷೇಪಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ, ಅವು ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಯ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರಬಲವಾದವಿದ್ದರೂ, ಅಸಹಾಯಕ ಓದುಗರ ಮೇಲೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಗಾಢ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜದ ಮೌಢ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಲು ಅಥವಾ ಇನ್ನಷ್ಟು ಬೇರೂರಿಸಲು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಪೂರಕವಾಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತವೆ. ಓದುಗರಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮಾಧ್ಯಮದಿಂದ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಸೃಜನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಧಾನ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ನಿಂತ ಕಾದಂಬರಿಕಾರನ ಬಳಿ ವಸ್ತು ವಿರುತ್ತದೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಓದುಗರ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವ ಬಯಕೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆತನಲ್ಲಿನ ಆರಂಭಿಕ ಭಾವನೆಗಳು ಕಲೆಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಬೇಕಾದಾಗ ಅವು ಕೆಲವು ರೂಪಾಂತರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲೆ ಎನ್ನುವುದೇ 'ಭಾಷಾಂತರ' ಭಾವನೆಗಳ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ತಂತ್ರದ ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ, ಓದುಗರಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಮೂಲಭಾವನೆಗಳ ಭಾಷೆ ಪ್ರೇರಿತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಕಾದಂಬರಿಕಾರನ ಕಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಕಲಾಕೃತಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಅದರ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಹಂತಗಳನ್ನು ಹಿಂಜಿ ಅದರ ಹಿಂದೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬಹುದು.

ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿನ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲು ಈ ವಿಧಾನ ಅತ್ಯಂತ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲಕಾರಕವಾದ, ಹಾಗೂ ಅರ್ಥಹೀನವೆನಿಸುವ ಪಾತ್ರಗಳ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಈ ವಿಧಾನದಿಂದ ಅರ್ಥೈಸಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಈ ಮಾತುಗಳು ಎಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೂ ಸತ್ಯ ಅಂದ ಮೇಲೆ ಕೆಲವೇ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಎನ್ನುವುದೇಕೆ? ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮನೋ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಎಂದೊಡನೆಯೆ ತ್ರಿವೇಣಿಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಥಟ್ಟನೆ ನೆನಪಾಗುವುದು ಸಹಜ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರಗಳು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ 'ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಸರಿಯಾದವೋ ಎಂಬ ಅಳತೆಗೋಲಿನಿಂದ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು 'ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆ'ಯ ಮೂಲಕ ನಿವಾರಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಇದು ಇಂಥ ಕಾದಂಬರಿ ಎಂಬ ನಿಲುವು ತಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವತಃ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ್ದ ತ್ರಿವೇಣಿ ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನೋವಿಕೃತಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಬೆಕ್ಕಿನ ಕಣ್ಣಿನ ಅಸೂಯ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್ ಹೂವಿನ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿನ ನಿದ್ರಾಸಂಚಾರ, ಮುಚ್ಚಿದ ಬಾಗಿಲುವಿನ ಹಲವು ಬಗೆಯ ವಿಕೃತಿ.

ಅಂದರೆ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬಹುದಾದ ಅಂಶಗಳಿರುವ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ವಿಕೃತ ವರ್ತನಾವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಪಾತ್ರಗಳಿರುವ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ 'ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ' ಎನ್ನುವ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜನಪ್ರಚಲಿತ. ಇದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಗಳ ಪೈಕಿ ಜನ್ನನ ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಆಗಾಗ ಒಳಪಡಿಸುವುದುಂಟು. ಅಮೃತಮತಿಯಂಥ ಹೆಣ್ಣು ಕುರೂಪಿ ಅಷ್ಟಾವಂಕನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲು ಅವಳಲ್ಲಿನ ವಿಕೃತ ಕಾಮವೇ ಕಾರಣವೇ? ಅಥವಾ....ಹೀಗೆ ಆದರೆ ರನ್ನ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ, ಮುದ್ದಣ್ಣರನ್ನು ಇದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಏಕೆ ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ?

ಎಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಹರವೂ ಮಾನಸಿಕ ಚರ್ಯೆಯೇ ತಾನೇ. ಅದರಲ್ಲೂ ಸೀರಿಯಸ್ ಕಾದಂಬರಿಕಾರನ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ ಮಾನವ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರದ ರೀತಿನೀತಿಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಉತ್ತಮ ಎಂದು ಗುರ್ತಿಸಬಹುದಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕವೇ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಹಾಗಿದ್ದಮೇಲೆ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಹೊರತು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೇ?

ಇಪ್ಪತ್ತನೆ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಅದ್ಭುತ ಪ್ರಭಾವಬೀರಿದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಂದರೆ ಸಿಗ್ಮಂಡ್ ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನದು (1856-1939). ಮಾನವ ವರ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತಮನಸ್ಸಿನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ತಂತ್ರವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಈತನ ವಿಧಾನಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕನಸುಗಾರಿಕೆಯ ರೀತಿಗಳು, ಸಂಕೇತಗಳ ಸೃಜನೆಯ ರೂಪಗಳು ಇವುಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ತಂತ್ರವನ್ನು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಮನೋರೋಗ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕವಾಗಿಯೂ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನೇ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟ. ಈತನ ವಿಚಾರಗಳ ಅಗಾಧ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಆಳ ಅಗಲಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಅನ್ವೇಷಣೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಜಗತ್ತಿನ ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಇವನ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಈಡಿಸನ್ ಮತ್ತು ಎಲೆಕ್ಟ್ರ, ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್‌ಗಳ ರೋಚಕತೆಯಿಂದಾಗಿ ಈ ಆಶಯವನ್ನು ಅತಿರೇಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಅಗ್ಗದ ಕಾದಂಬರಿಗಳೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯದ್ವಾತದ್ವಾ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು.

ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ವಿಚಾರಧಾರೆಯ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖವೂ ವಿಶಿಷ್ಟವೂ ಆದ ಬಗೆಗಳೆಂದರೆ ಸ್ಯೂರಿಯಲಿಸ್ಟ್ ಕಾದಂಬರಿಗಳು,

ಹಾಗೂ ಪ್ರಜ್ಞಾಪ್ರವಾಹತಂತ್ರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಮಾನವನ ಮಾನಸಿಕ ಕಟ್ಟುಗಳ ನ್ನುಡಿದ ಸುಪ್ತಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅತಾರ್ಕಿಕ ಸಾಂಕೇತಿಕ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಅನಿರ್ಬಂಧಿತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸ್ಯುರಿಯಲಿಸಂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೆಳೆಯಿತು. ಪ್ರಜ್ಞಾಪ್ರವಾಹ ತಂತ್ರ ಎಂದರೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಾಟಕೀಯಗೊಳಿಸುವುದು. ಅಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಓಟವನ್ನು ಘನೀಭೂತಗೊಳಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೃತಿಯ ರಚನೆ. ಪಾತ್ರದ ಆಂತರಿಕ ಸ್ವಗತ ಧಾರೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದ ಓದುಗ ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದ ಹಳದಿಮೀನು, ಬಿರುಕು, ಗತಿಸ್ಥಿತಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ತಂತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ.

ವಿಮರ್ಶೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೂ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ಮೂಡಿ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಎಂಬ ಹೊಸ ಶಾಖೆ ಕುಡಿಯೊಡೆದು ಪ್ರಾಚೀನ ಅರ್ವಾಚೀನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಆತ್ಮಚರಿತಕಾರರು ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶಕರು ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಕೃತಿಕಾರರನ್ನು ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೊಳಪಡಿಸಿ ಅವರ ಸೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಅಳೆಯತೊಡಗಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ಕೃತಿಕಾರರೇ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಜಾಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಕೃತಿರಚನೆಗೆ ತೊಡಗಿದ್ದೂ ಆಯಿತು.

ಫ್ರಾಯ್ಡನ ತೀರ್ಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಖಳನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಅಸ್ವಸ್ಥನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಖಳನಾಯಕರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ದುರಂತ ನಾಯಕರು ಖಳರಾಗಿದ್ದರೂ ಏಕೆ ಓದುಗರ ಕರುಣೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ? ಮ್ಯಾಕ್‌ಬೆತ್‌ನಲ್ಲಿಯ ಲೇಡಿ ಮ್ಯಾಕ್‌ಬೆತ್‌ಳ ಅಪರಾಧ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವರ್ತನೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ನಾಗಚಂದ್ರನ 'ದುರಂತ ರಾವಣ'ನ ಚಿತ್ರದ ವರ್ಣನೆಗೆ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯೇ ದಾರಿದೀಪ.

ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸತ್ಯ ಇದ್ದು ಕಲಾತ್ಮಕ ಮೌಲ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗುವ ಕೃತಿಗಳಿರುವಂತೆಯೇ ಕಲಾತ್ಮಕವಾದ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೃತಿಗಳು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದ ಎಲ್ಲೆಗಳ ಕಟ್ಟೊಡೆದು ನಿಲ್ಲಬಹುದು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಅಸಂಭಾವ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು, ಭ್ರಮಾತ್ಮಕ ಆಶಯಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೀರಿದ ಸತ್ಯವೊಂದನ್ನೇನೋ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಬಹುದು. ಸಮಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ದೇಶದಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನವಾಗುವಂತೆಯೇ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸತ್ಯಕ್ಕೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮನ್ನಣೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುದು ನಿಜ. ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಅದರದೇ ಆದ ಕಲಾತ್ಮಕ ಮೌಲ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ, ಕಲೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅದರ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ವಾದಿಸುವವರು, ಅನೇಕ ಆರೋಪಗಳನ್ನು ಎತ್ತುವುದುಂಟು. ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ

ವಿಧಾನ ಕಾದಂಬರಿ ಕಲೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸರಳೀಕರಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ; ಕಲೆಯು ಕನಸಿಗಿಂತ ತೀರ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿ ರಚಿಸುವವರಿಗೆ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಪೂರಕ. ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟ ಅರಿವು ಉಂಟಾಗಲು, ಅವರ ಅವಲೋಕನ ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಹರಿತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಹೊಸ ಹೊಸ ವಿನ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇದು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಕಲಾತ್ಮಕ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಲು ಪೂರಕ ಎನ್ನಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕ, ಓದುಗ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಪರಿಚಯವಿರುವುದು ಅಗತ್ಯ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ.

ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಗತಿ

ಕೆ. ಸಿ. ಪಂಚಲಿಂಗೇಗೌಡ,

ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಪುಟ್ಟ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದರೂ ಹಲವು ದೃಷ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗಿಂತ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ನೆಲೆವೀಡಾದ ಈ ಜಿಲ್ಲೆ ಅರಣ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಫೀ, ಕಿತ್ತಳೆ, ಏಲಕ್ಕಿ ಬೇಸಾಯದಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಾರಂಗದಲ್ಲಿ, ರಾಷ್ಟ್ರರಕ್ಷಣೆಯ ಸೇನಾ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಸಾರದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಾನ ಮೀಸಲಾಗಿದೆ. ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಜಿಲ್ಲೆ ಓದು ಬರಹ ಬಲ್ಲವರ ಗಣತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿರುವುದು ಮೇಲಿನ ಮಾತಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. 1971ರ ಜನಗಣತಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆಕಲಿತ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿಯೂ ಕೊಡಗಿಗೆ ಮೊದಲಸ್ಥಾನ. ಹೀಗೆ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಗಣನೀಯವಾದ ಸ್ಥಾನಗಳಿಸಿರುವುದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯವೇ ಸರಿ.

ಈ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಗತಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅನುಕೂಲಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೂರು ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ 400ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಥಮಿಕಶಾಲೆಗಳು, ಸುಮಾರು ಅರ್ಧಶತಕದಷ್ಟು ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳು (ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 14 ಜೂನಿಯರ್ ಕಾಲೇಜುಗಳು) ಎರಡು ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜುಗಳು, ಒಂದು ಪಾಲಿಟೆಕ್ನಿಕ್ ಶಾಲೆ, ಒಂದು ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ ಕಾಲೇಜು, ಎರಡು ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಹಾಗೆಯೇ ದೈಹಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಲೇಜು, ವಿದ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳ ಆಗರದಂತಿವೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಎಳೆಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಊರೂರಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಿಳಾಮಂಡಳಿಗಳು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಬಾಲವಾಡಿ, ಶಿಶುವಿಹಾರಗಳು ಉಂಟು. ಜೊತೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹಲವಾರು ಕ್ರೈಸ್ತಮಿಷನರಿ ಶಾಲೆ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪಬ್ಲಿಕ್ ಸ್ಕೂಲುಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಅನುಕೂಲವುಳ್ಳ ಶ್ರೀಮಂತರ ಮಕ್ಕಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಿದ್ದುದರ ಫಲವೇ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವೆನ್ನಬಹುದು.

ಕೊಡಗಿನ ಇಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಮಾರು 200 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ನಮಗೆ ನಿಜವಾದ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಗತಿಯ ಚಿತ್ರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅಂದು ರೋಗರುಜಿನಗ ತೌರೂರಾದ ಹಾಳುಕೊಂಪೆ; ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಅಕ್ಷರಬಾರದ ಅವಿದ್ಯಾವಂತರ ಸಂತೆ: ಇಂದು ಆರೋಗ್ಯಶಾಲಿಗಳೂ ದೃಢಕಾಯರೂ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲನೇ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದ ಓದುಬರಹ ಬಲ್ಲ ಜನ. ಈ ಒಂದು ಕ್ರಾಂತಿ

ಹೇಗಾಯಿತು ಎಂದು ಕೆಲವು ಸಾರಿ ಸೋಜಿಗವಾಗದಿರದು. ಜನತೆಯ ಮುಂದಾಳು ಗಳ ಶ್ರಮ ಸರ್ಕಾರದ ಆಸಕ್ತಿ ಕಲಿಯುವವರ ಉತ್ಸಾಹವೇ ಈ ಫಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ವಿದ್ಯೆಯ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಅರಿತ ಕೊಡಗಿನ ಜನ ಕೇವಲ ಗದ್ದೆ ತೋಟ ಮನೆಮಾರುವಿನ ಗಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಭೌತಿಕಸಂಪತ್ತು ಇಂದಲ್ಲ ನಾಳೆ ಕಳೆದುಹೋಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಳ್ಳರು ಕನ್ನಹಾಕಿ ಕದಿಯಲಾರದ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಣಮಾಡಿಯೋ ತೆರಿಗೆಗಳ ಮೂಲಕವೋ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದ ಸಂಪತ್ತೆಂದರೆ ವಿದ್ಯೆ. ಈ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗಾಗಿ ಉಳಿಸಲು ಅವನ್ನು ಗಳಿಸಲೋಸುಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೂಲೆಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜನತೆ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರ ಶಾಲೆ ಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿವೆ. ಈ ವಿದ್ಯಾಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವ ಕರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರ–ಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರಗಳೇ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೃಂದ ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳಂತೆ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ ವಿದ್ಯಾಫಲವನ್ನು ಪಡೆದು ಸಾರ್ಥಕತೆ ಪಡೆಯಬೇಕು.

ವಿದ್ಯಾಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳಾದ ಉದಾರ ಮನೋಭಾವದ ಸಾರ್ವಜನಿಕರು, ಪೋಷಕರು ಮತ್ತು ಸೇವಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾದ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಯ ಆಡಳಿತಮಂಡಳಿಯ ಶ್ರದ್ಧೆ ಶಕ್ತಿಗಳೇ ಈ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಗತಿಗೆ ಪ್ರೇರಕವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ ಗಳಲ್ಲಿ ಐದು ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ಶಾಲೆಗಳೂ ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಆರಂಸಿಭಿದ ಶಾಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಆಯಾಯ ಸ್ಥಳೀಯ ವಿದ್ಯಾಭಿ ಮಾನಿಗಳು ಜನರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಸೊಗಸಾದ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಉತ್ತಮ ಅಧ್ಯಾಪಕವರ್ಗವನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ನಡೆಸು ತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಿಂದ ವಿದ್ಯಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಶ್ರದ್ಧಾಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸದಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟೋಕಡೆ ಶಾಲೆಗಳೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಡಿಕೇರಿಯ ಸರ್ಕಾರೀ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉನ್ನತ ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಕಾಲೇಜೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಪುನಃಖಾಸಗಿಯಾಗಿಯೇ ಕಾಲೇಜು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಸಾಹಸವನ್ನು ಕೊಡಗು ಕಾವೇರಿ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಹಣದ ಅನನುಕೂಲತೆಯಿರುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಓದಿಸುವ ಶ್ರೀಮಂತರಿಗೂ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಅಭಾವವಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಸಹಾಯ ನೀಡಲು ಕುಟುಂಬ ವಿದ್ಯಾನಿಧಿಗಳು, ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನಗಳೂ ಸಾಕಷ್ಟಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡವ ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ (Coorg Education Fund) ಸಮಿತಿಯು ಉಲ್ಲೇಖಾರ್ಹವಾದುದು. ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿರುವ ಕೊಡವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನೂರಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನ, ಸಾಲದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಧನ ಮತ್ತು ಉನ್ನತವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಸಂಗವೇತನವನ್ನು ನೀಡಿ ಅಪಾರಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅನುಕರಣೀಯವಾದ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಇತರರೂ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು.

ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ (School Betterment Committee)

ಶಾಲಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಮಿತಿಗಳು ಇವೆ. ಆದರೆ ಕೊಡಗಿನ ಹಲವು ಶಾಲಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಮಿತಿಗಳಾದರೂ ನಾಮಮಾತ್ರವಾಗಿರದೆ ಶಾಲೆಯ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಶಾಲಾಕೊಠಡಿಗಳು, ಆಟದ ಮೈದಾನಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಉಪಾಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಮುಂತಾದ ಉಪಯುಕ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರೊಂದಿಗೆ ಸಹಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯಾ ಸೌಲಭ್ಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯ ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಹಿಂದುಳಿದ ಹರಿಜನ ಗಿರಿಜನರೇ ಮೊದಲಾದ ದೀನದಲಿತರ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮ ಶಾಲೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ತಿತಿಮತಿಯ ಗಿರಿಜನ-ಹರಿಜನ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ ಇಡಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಥಮವಾದುದು.

ವಿದ್ಯಾಪ್ರಗತಿಯ ಈ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಯಾರಿಗೇ ಆಗಲಿ ಕೊಡಗಿನ ಜನತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವಾದರಗಳು ಉಂಟಾಗುವುದು ಸಹಜವೆ! ಆದರೆ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ. ಆಸೆಗೇನಾದರು ಕೊನೆಯಿದೆಯೆ? ಹಾಗೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಪ್ರಗತಿಪಥದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಣದೆಡೆಗೆ ಸಾಗುವುದೇ ನಮ್ಮ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕು. ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯೇನೊ ಅಕ್ಷರಸ್ಥರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಅಕ್ಷರ ಬರೆಯಲು ಬಂದವರೆಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾವಂತರಲ್ಲ. ಇದು ಇಡೀ ದೇಶದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ! ಅಕ್ಷರಸ್ಥರಾದ ಜನತೆ ಇನ್ನೂ ವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದು ಒಂದು ಮಹಾಯಾತ್ರೆ. ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಕೊಡಗು ಹಿಂದುಳಿಯಲಾರದೆಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ.

ವಿದ್ಯಾಪ್ರಗತಿಯೆಂದರೆ ಪೋಷಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ತ್ರಿವೇಣಿ ಸಂಗಮವಿದ್ದಂತೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಆ ಧ್ಯೇಯಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದರೆ ಪ್ರತಿಫಲ ಸಾಧ್ಯ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪೋಷಕರ ಪಾತ್ರ ಮಹತ್ವದ್ದು. ಕೊಡಗಿನ ಪೋಷಕರು ಈ ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಯಾವುದೇ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಅವರು ಸಿದ್ಧರಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸದುಪಯೋಗ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡಷ್ಟು ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧ್ಯ. ಉಪಾಧ್ಯಾಯರೂ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸಿದಷ್ಟು ಕ್ಷೇಮ. ಪೋಷಕರೂ ಈ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಬೇಕು.*

---

* ಈ ಲೇಖನವು 'ನಿರಿತ ನೆಲೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ನೆಲೆ' ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕಿತ್ತು. ತಪ್ಪಿ ಹೋಗಿ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬೇಕಾಯಿತು–'ಸಂ'

ಭಾರತೀಸುತ-(ಎಸ್. ಆರ್. ನಾರಾಯಣರಾವ್) ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ

ಒಂದು ಮುಖ

ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತಿರುವ ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಡಿಕೇರಿ ತಾಲೋಕಿನ ಬಿಳಿಗೇರಿಗ್ರಾಮ ಭಾರತೀಸುತರ ಹುಟ್ಟೂರು. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾಲೇರಿ ವಂಶದ ಆಳರಸರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದು ಶೌರ್ಯ ಧೈರ್ಯಗಳಿಗೆ ಆಗರವಾಗಿ ಹೆಸರಾಂತ ರಾಜ್ಯ ಕೊಡಗು. ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರರಾದ ಮೈಸೂರರಸರಿಗೂ ಶೌರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ ಕೈಯಾಗಿ ನಿಂತ ನಾಡು. ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟು ನಿಟ್ಟುಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಕೊಡಗರ ಬೀಡು. ಕೊಡಗರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ಊಳಿಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತ ಕುಟುಂಬಗಳು ನೂರಾರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಗೇರಿಯ ರಾಮಯ್ಯ ಶಾನುಭೋಗರ ಮನೆತನವೂ ಒಂದು. ಶಾನುಭೋಗ ಎಂಬುದು ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಿದ ಹುದ್ದೆಯ ಹೆಸರು. ಆ ಮನೆತನದ ರಾಮಯ್ಯನವರ ಹಿರಿಯ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿದವರು ಎಸ್. ಆರ್. ನಾರಾಯಣರಾಯರು [ಭಾರತೀಸುತರು]. ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ.

ಮನೆತನದ ಗೌರವವೇನೋ ಹಿರಿದು. ಆದರೆ ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯೇನೂ ಅಲ್ಲಿ ಪರಂಪರಾನುಗತವಾಗಿ ಉಳಿದು ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಮಯ್ಯನವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ತರಗತಿಯ ಕುಟುಂಬವಾಗಿತ್ತು. 1915ರ ಮೇ 15ರಂದು ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ತಮ್ಮ ಏಳನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಾದ ಎಸ್. ಎಸ್. ಸುಬ್ಬರಾಯರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಸಹೋದರ ಮತ್ತು ವಿಧವೆ ತಾಯಿಯೊಡನೆ ಬೆಳೆದರು.

ಬಾಲಕ ನಾರಾಯಣರಾಯರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಆರು ಮೈಲು ದೂರದ ಮಡಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಮೆಟ್ರಿಕ್ಯುಲೇಶನ್ ವರೆಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಶಿಶು ಸಾಹಿತಿ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಕುಣಿಯಬಲ್ಲ ಸಮರ್ಥ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಕವಿಶಿಷ್ಯರು-[ಪಂಜೆ ಮಂಗೇಶ ರಾಯರು] ನಾರಾಯಣರಾಯರ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದುದು ಅವರ ಭಾಗ್ಯವೆನ್ನಬೇಕು. ಸುಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆ ನಾರಾಯಣರಾಯರಲ್ಲಿ ಹೊಮ್ಮಿ ಬರಲು ಇದೊಂದು ಪ್ರಚೋದನೆಯಾಯಿತೆನ್ನಬಹುದು. ನಾರಾಯಣರಾಯರು ತಮ್ಮ ಹನ್ನೆರಡು ಹದಿಮೂರನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಥೆ ಬರೆಯತೊಡಗಿದರು. 'ಪೃಥ್ವೀರಾಜ' ಅವರ ಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿ. 'ರಂಗಾರದ ಬಳೆ' ಎಂಬುದು ಮೊದಲ ಪ್ರಕಟಿತ ಕಥೆ. ಎಳೆಯ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ [illegible] ರಚಿಸಿದರು.

ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿದರು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ 1928ರಲ್ಲಿ ಅವರ ಮೊದಲ ಕಥೆ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು [ಬಂಗಾರದ ಬೆಳೆ].

ದಿಟ್ಟತನದ-ಸ್ವತಂತ್ರ ಮನೋವೃತ್ತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಶಾಲೆಯ ನಾಲ್ಕು ಕೋಣೆಗಳ ನಡುವಣ ಪಾಠವೇ ಸರ್ವಸ್ವವಾಗಲಾರದು. ನಾರಾಯಣರಾಯರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿದರು. ತಮ್ಮದೇ ಆದ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಚೋದನೆ ನೀಡಿದರು. ಆಗ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮರದ ಗಾಳಿ ಬೀಸತೊಡಗಿತ್ತು. ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಹೊಸ ಅಸ್ತ್ರವೊಂದು ರೂಪುಗೊಂಡಿತ್ತು. ಆಳರಸರಾದ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆಯೇಳುವ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಮೂಡತೊಡಗಿತ್ತು. ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಮೌನ ಸಮರದುಂದುಭಿ ನಾರಾಯಣರಾಯರ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸಿತು. ಬಾಲಕ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಆ ಕರೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟರು. ತನ್ನ ಸಹಪಾಠಿಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲೇ ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಕಹಳೆಯನ್ನೂದಿದರಂತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದುದು ಬೆತ್ತದ ಕೋಲಿನ ಮಂಗಳಾರತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆ ಕಿಡಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಲು ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಕೊಡಗು ಆಂಗ್ಲ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಹಿತವಾದ ಆವಾಸಸ್ಥಾನ. ಅಲ್ಲಿಯ ತೋಟದೊಡೆಯರು ದೊರೆಗಳು. ಅವರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನು ಕಂಡು ಅವರ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಹಂಬಲದವರು ಅಲ್ಲಿಯ ಬಹು ಮಂದಿ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ವಾತಾವರಣವೇ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆಂಗ್ಲಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಅಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರ ನಿರ್ಗಮನಕ್ಕೆ ಕೊರಳೆತ್ತಿದ ಬಾಲಕ ನಾರಾಯಣರಾಯರ ಸಾಹಸ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಶ್ಲಾಘನೀಯ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅಭಿನಂದನೀಯ.

ಸರಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಘೋಷಣೆ ಕೂಗುವವರಿಗೆ ಸರಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಶಾಲಾ ವ್ಯಾಸಂಗವನ್ನೇ ತೊರೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಮೆಟ್ರಿಕ್ಯುಲೇಶನ್ ಪಾಸಾಗುವ ಅವಕಾಶ ಅವರಿಗಾಗಲಿಲ್ಲ. 1930ರಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೈಸ್ಕೂಲು ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕೆ ತಿಲಾಂಜಲಿಯಿತ್ತು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗದ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಾದರೂ ನಿಲ್ಲುವ ಅವಕಾಶವಿದೆಯೆ? ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು. ಕೊಡಗಿನ ಸೀಮೋಲ್ಲಂಘನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. 1932–ವೈನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಆರು ತಿಂಗಳ ಸೆರೆಮನೆವಾಸದ ಬಳುವಳಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ 1933ರಲ್ಲಿ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಜೈಲುವಾಸವೂ ಅವರಿಗಾಯಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಧುರೀಣರ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಶ್ರೀ ಎ. ಕೆ. ಗೋಪಾಲನ್, ಶ್ರೀ ಶಂಕರನ ನಂಬೂದರಿಪಾಡ್ ಮೊದಲಾದವರು ನಾರಾಯಣರಾಯರ ಜತೆಯ ರಾಜಕೀಯ ಕೈದಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಆಂಧ್ರದ ಅನ್ನಪೂರ್ಣಯ್ಯ ಚಿದಂಬರಂ

ವೇದರತ್ನಂ ಪಿಳ್ಳೈ, ಮೊದಲಾದವರ ಪರಿಚಯವೂ ಅವರಿಗೆ ಆಗ ದೊರೆಯಿತು. ಕಣ್ಣಾನೂರು ಮತ್ತು ತಿರುಚಿರಪಳ್ಳಿಯ ಈ ಜೈಲುವಾಸವು ನಾರಾಯಣರಾಯರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ತಿರುವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿತು. ಕಾರ್ಲ್‌ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಮತ್ತು ಲೆನಿನರ ತತ್ವಗಳ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶ ನಾರಾಯಣರಾಯರಿಗುಂಟಾಯಿತು. ಗಾಂಧೀಜಿ ಮತ್ತು ಲೆನಿನ್ ಇಬ್ಬರೂ ಅವರ ತರುಣ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾಡಿದರು. ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಹೊಸ ತತ್ವವೊಂದನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನೆರವಾದರು.

ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಜೈಲಿನಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿದರೂ ಮನೆಗೆ ಮರಳಲಿಲ್ಲ. ಕಲ್ಲಿಕೋಟೆಯ ಬಂದರಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಗಾರರಾದರು. "ನಾನು ದಿನಗೂಲಿಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡಿದೆ. ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡ ಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೂ ನನಗೊದಗಿತ್ತು." ನಾರಾಯಣರಾಯರೇ ಆ ಕಾಲದ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಬಂದರಿನ ವಿಶಾಲ ಅಂಗಣವೇ ಅವರ ಮನೆ–ಕೂಲಿ ಹಣವೇ ಜೀವಿತ. ಸುಮಾರು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ [1934–36] ಅವರು ಶ್ರಮ ಜೀವಿಯಾದರು. ಇತರ ಶ್ರಮ ಜೀವಿಗಳ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದರು. ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದರು. ಆದರೂ ಅವರ ಮಾನಸಿಕ ಧೈರ್ಯ ಕುಗ್ಗಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಪಾಠ ಕಲಿತರು. ಜೀವನದ ಹಲವು ಮುಖಗಳ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಬಿಸಿರಕ್ತದ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ನೋಡಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಮನನ ಮಾಡಿದರು.

1936ರಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣರಾಯರ ಬಾಳ ಹೊತ್ತಗೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಪುಟ ತೆರೆದುಕೊಂಡಿತು. ವೈನಾಡಿನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರ ಎಸ್ಟೇಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ತೋಟದ ಉಸ್ತುವಾರಿಯ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ನೇಮಕಗೊಂಡರು. ಸ್ವತಃ ಕೂಲಿಯಾಗಿ ದುಡಿದ ನಾರಾಯಣರಾಯರಿಗೆ ಈ ಕೆಲಸ ಕಷ್ಟಕರವೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಸುಮಾರು ಆರು ವರ್ಷಗಳ ನಿರಂತರ ಸೇವೆ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಈ ಕಾಲ ನಾರಾಯಣರಾಯರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ್ದ ಕತೆಗಾರ–ಕಾದಂಬರಿಗಾರ 'ಭಾರತೀಸುತ' ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಯಿತು. ಮಲೆಯಾಳದ ನೆಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತು–ಮಲೆಯಾಳಿಗಳ ಒಡನಾಟದಲ್ಲಿದ್ದು–ಮಲೆಯಾಳಿಗಳ ಜೀವನದ ಅಂತರಾಳವನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭಾರತೀಸುತರು ಕನ್ನಡದ ಬರಹಗಾರನಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತೊಡಗಿದರು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು–ಕಥೆಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದವು. ಮಣಿಯಂಗೂಡು ಶ್ರೀ ಜಿನಚಂದ್ರಗೌಡರಂತಹ ಉದಾರಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ನೆರವೂ ಅವರಿಗೆ ದೊರೆಯಿತು. [ಭಾರತೀಸುತರು ಶ್ರೀ ಜಿನಚಂದ್ರಗೌಡರನ್ನು ತಮ್ಮ ಜೀವಿತ ಕಾಲದಲ್ಲೆಲ್ಲ ನೆನೆಯುತ್ತಿದ್ದು–ಅವರೊಡನೆ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರವಿರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಈ ಲೇಖಕನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ.] ಶ್ರೀ ಶೇಷಾಚಲಗ್ರಂಥ ಮಾಲೆಯ ಸಂಪಾದಕರು ಭಾರತೀಸುತರ ಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಉದಾರತೆ ತೋರಿದರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಕಟವನ್ನನುಭವಿಸದೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. "ನನ್ನ ಕತೆಯೊಂದನ್ನು

ಕನ್ನಡದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದೆ. ಬಹಳ ದಿನಗಳು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಅವರಿಂದ ಇದು ಕಸದ ಬುಟ್ಟಿಗೆಸೆಯಲು ಯೋಗ್ಯವೆಂಬಂತಹ [ಅರ್ಥಬರುವ ಉತ್ತರ ಬಂತು. ಆದರೆ ಈಗ ಅವರೇ ನನ್ನ ಕತೆಯನ್ನೇ ಕೇಳಿ ಪತ್ರ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ." ಎಂಬುದಾಗಿ ತನ್ನ ಅಂದಿನ ದೈನ್ಯತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿದ್ದರು-ಭಾರತೀಸುತರು.

1941ರಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ವಿವಾಹಿತ ಗೃಹಸ್ಥರಾದರು. ಶ್ರೀಮತಿ ನಾಗವೇಣಿಯವರು ಅವರ ಬಾಳ ಸಂಗಾತಿಯಾದರು, [ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯುಸಿರು ಇರುವ ತನಕ 'ನಾಗವೇಣಿ'ಯವರನ್ನು ಭಾರತೀಸುತರು ಉಸಿರಿನ ಉಸಿರಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು-ನಚ್ಚಿನ ಜೀವನದ ಸಂಗಾತಿಯನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು]. ಸುಮಾರು ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳ ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನ ವೈನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದರೂ ಭಾರತೀಸುತರಿಗೆ ಹುಟ್ಟು ನಾಡಿನ ಕರೆಗೆ ಓಗೊಡಲಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅವರು 1942ರಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಕಾವೇರಿ ನದೀ ತೀರದ ಕೊಡಗಿನ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಕಣಿವೆಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾಗಿ ಸೇರಿದರು, ಅಲ್ಲಿಂದ ವರ್ಗವಾಗಿ ಸೋಮವಾರ ಪೇಟೆಯ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಅವರ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾಗಿದ್ದ ಹಿರಿಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರೊಬ್ಬರು "ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಇಲ್ಲಿರುವಾಗಲೂ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಳ್ಳೆಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು ತನ್ನ ಬಿಡುವಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪದೆ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು." ಎಂದು ಯಾವಾಗಲೂ ನೆನೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪಾಠ-ಬರವಣಿಗೆ ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯೆಯೂ ತನ್ನ ಅಧ್ಯಯನ ಕಾರ್ಯವನ್ನವರು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಮದರಾಸು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕನ್ನಡ ವಿದ್ವಾನ್ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕುಳಿತು 1945ರಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದರು. ಅವರಿಂದಾಗಿ ವೀರರಾಜಪೇಟೆಯ [ಆಗ ಖಾಸಗಿಯಾದ ಪಾಠ ಶಾಲೆಯದು] ಪ್ರೌಢ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತ ಕೆಲಸ ಅವರಿಗೆ ದೊರೆಯಿತು. 1962ರವರೆಗೂ ಅವರು ವೀರಾಜಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತರಾಗಿಯೇ ಇದ್ದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಡಿಕೇರಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿ ನಿವೃತ್ತರಾಗುವವರೆಗೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ [1973] ದುಡಿದರು. 28ವರ್ಷಗಳ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ನೂರಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಹೃದಯವನ್ನು ಗೆದ್ದರು,

ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾದರೂ ಕೊಡಗು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸಂಘ ಅವರನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಗುರುವಾಣಿಯ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ಕಾಲದವರೆಗೂ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು.

ಈ ಸೇವಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವ ಮದ್ರಾಸು ಸರಕಾರದ ಯೋಜನೆಯಂತೆ ಮಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಆರು ತಿಂಗಳ ತರಬೇತಿಗೆ (1947) ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಬಿಡುವಿನ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಬಂಧುವಿನ ಉಪಸಂಪಾದಕರ

ಲ್ಲೊಬ್ಬರಾಗಿ ಪತ್ರಿಕಾ ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿದರು. ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯವರು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಕೃತಿರಚನೆ ಮಾಡಿದರು. ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯವರು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡರು. ಯುನೆಸ್ಕೊ ನೆರವಿನಿಂದ ಮದರಾಸಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾಲಯದಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ಯಾವುದೇ ರಚನಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರೂ ಅವರು ತಮ್ಮ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಮೆರೆಯಲು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಕಿರಿಯರಿರಲಿ–ಹಿರಿಯರಿರಲಿ– ತಮ್ಮ ಜತೆಗಾರರೊಡನೆ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಸೌಹಾರ್ದದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದು ಅವರ ಕ್ರಮವಾಗಿತ್ತು.

ಸುಮಾರು 28ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಯುತವಾಗಿ ಆಡಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಲಿ–ಗೌರವವಾಗಲಿ ಅಗಣ್ಯವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. 1947ರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ [ಅಧ್ಯಾಪಕ] ನೌಕರನಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಸೇವಾ ಹಿರಿತನದಲ್ಲಿ 1956ರಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತರಿಂದ ಕಿರಿಯರೆನಿಸಿಕೊಂಡರು. ಸೇವಾ ಹಿರಿತನ [seniority]ವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದಾಗ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಹೈಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ 'ರಿಟ್' ಹಾಕಿದರು. ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲೆದರು. ಕೊನೆಗೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ನಾರಾಯಣರಾಯರ ವಾದವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು ತೀರ್ಪು ನೀಡಿತು. ಆದರೆ ಸರಕಾರ–ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ತಡೆ ಹಾಕಿತು. ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಮತ್ತೆ ಮುಂದುವರಿಯಲಿಲ್ಲ. ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮೊರೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ಲಾಭವಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಏನೋ. ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠೆಯಲ್ಲೇ ಅಚಲ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವರು ಈ ಹೋರಾಟದಿಂದ ಲಾಭವೇನು ಎಂದು ಇದ್ದುದರಲ್ಲೇ ತೃಪ್ತರಾದರು. ಆದರೂ ಈ ಘಟನೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟುಮಾಡದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಉತ್ತಮ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದೂ ಸಾಹಿತಿಯಾಗಿದ್ದ ಭಾರತೀಸುತರ ಅನುಭವಗಳ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಇರಾನಿನ ವೀರರು, ಹಾವಿನ ಹುತ್ತ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಕೊಡಗಿನ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಪಠ್ಯವಾಗಿದ್ದವು. ವಿಶಾಲ ಮೈಸೂರು ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯು ರಾಷ್ಟ್ರೀಕೃತ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ [ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ] ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ನಾರಾಯಣರಾಯರನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅಲ್ಲದೆ 1965–1968ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣರಾಯರು–ಸಚ್ಚಿದಾನಂದರು ಕೂಡಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಪುಸ್ತಕವೊಂದು 9ನೇ ತರಗತಿಯ ಪಠ್ಯವಾದುದಲ್ಲದೆ ಅದೇ ಪುಸ್ತಕ 1968–69ರ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಇಡೀ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯ 9ನೇ ತರಗತಿಯ ಏಕೈಕ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕವಾಯಿತು. ಅವರ 'ಮುರಿದ ಹಾಲಿನ ಮೇಲ್ವ' ಮೈಸೂರು

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪದವಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೂ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕವಾಗಿ ನಿಯುಕ್ತವಾಯಿತು. [ಪ್ರಾಯಶಃ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳು ನಾರಾಯಣರಾಯರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಕೆಲ ಮಟ್ಟಿನ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದುವೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು]

ಆದರೂ ಅಧ್ಯಾಪಕ-ಸಾಹಿತಿ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ತಮ್ಮ ಜೀವಮಾನದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಸಿರಿವಂತರಾಗಿ ಬಾಳಲಿಲ್ಲ. ಆಡಂಬರದ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಡಂಬರದ ವೇಷ ಭೂಷಣಗಳಿಂದ ಮೆರೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಿವೃತ್ತರಾದ ಬಳಿಕ ತಮ್ಮ ಅಂತಿಮ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣರಾಯರು 'ಕಾಫಿ ಪ್ಲಾಂಟರ್' ಎನಿಸಿಕೊಂಡರು. [ನಾಲ್ಕು ಕಾಫಿ ಗಿಡ ನೆಟ್ಟರೂ ಕಾಫಿ ಪ್ಲಾಂಟರ್ ತಾನೆ] ವಿವಾದಕ್ಕೆ ಈಡಾಗಿದ್ದ—ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಬರಬೇಕಿದ್ದ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಭೂಮಿಯ ತುಣುಕೊಂದು—ಸ್ನೇಹಿತರ ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶದ ದೆಸೆಯಿಂದಾಗಿ ನಾರಾಯಣರಾಯರ ವಶಕ್ಕೆ ಬಂತು. ನಿವೃತ್ತಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲ ಸುರಿದು ಅಲ್ಲೊಂದು ಸಣ್ಣ ಕಾಫಿ ತೋಟವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆರು ಮೈಲು ದೂರದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ದಿನವೂ ಅಲೆದರು. ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ—ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಯಷ್ಟೇ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ—ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿಯಷ್ಟೇ ಮಮತೆಯಿಂದ ಕೃಷಿ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ನಡೆಸಿದರು. ಆ ಕಾಫಿ ಗಿಡಗಳು ಬೆಳೆದು ಮೊದಲ ಮಳೆಗೆ ಮೊಗ್ಗರಳಿ ಹೂವಾಗಿ ರಮ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಆಶಿಸಿ ಅವುಗಳ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಆ ಮೊಗ್ಗು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲೇ ಇಹಲೋಕಯಾತ್ರೆಯನ್ನೇ ಮುಗಿಸಿದರು. ಒಂದು 'ಪಂಪು ಸೆಟ್ಟ' ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ತೀವ್ರಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯನ್ನವರು ಈ ಲೇಖಕನಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಾರಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದುಂಟು. ಅದು ಕೊನೆಗೂ ಆಸೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು. ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗಟ್ಟು ಅವರ ಆಸೆಯ ಬೇರಿಗೆ ಬೆನ್ನೀರೆರೆಯಿತು.

ನಾರಾಯಣರಾಯರು ನಿಜವಾದ ರಾಜಕೀಯ ಸಂತ್ರಸ್ತರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಜೈಲುವಾಸದ ಸವಿಯನ್ನುಂಡವರೆಂಬುದು ದಿಟವಷ್ಟೇ. ಆದರೆ ರಾಜಕೀಯ ಸಂತ್ರಸ್ತರಿಗೆ ಕೊಡಮಾಡಿರುವ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧರಿಗೆ ಕೊಡುವ ತಾಮ್ರಪತ್ರವನ್ನಾಗಲಿ ಪಡೆಯುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅವರು ಕೈ ಚಾಚಲಿಲ್ಲ. 'ನಾನು ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದ್ದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಫಲಾಪೇಕ್ಷೆ ನನಗಿಲ್ಲ' ಎಂಬುದು ಅವರ ನಿಲುವು. ಜೀವನದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಅಪ್ಪಟ ಖಾದಿಯನ್ನೇ ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು ದೇಶದ ಆಗುಹೋಗುಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರು. ಹೊರತು ಅಧಿಕಾರ—ಅಂತಸ್ತು—ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಚದುರಂಗದಾಟವನ್ನಾಡುವ ರಾಜಕೀಯ ಪುಢಾರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ರಾಜಕೀಯಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ರಚನಾತ್ಮಕ ಸೇವಾನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ಅದರಿಂದವರಿಗೇನೂ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹೃದಯವಂತಿಕೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಯಿತು—ಅಷ್ಟೆ.

ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಅಸುಖಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವರ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಲ್ಲದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಪ್ತೇಷ್ಟರ ಬಗ್ಗೆ ಆದರ–ಸತ್ಕಾರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಕೊರತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಸ್ತಿನ ಜೀವನ ಜತೆಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ನಿರಂತರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ. ತಮ್ಮ ಜೀವಿತಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ತಮ್ಮ ಒಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪದವೀಧರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಉಳಿದವರು ಮೂವರು ಪದವೀಧರರಾಗುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದರು. "ನಾನು ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದೇ ನನಗೆ ತೃಪ್ತಿ." ಎಂಬುದು ಅವರ ಮನೋಭಾವವಾಗಿತ್ತು.

ತಂದೆಯಾಗಿ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆಯನ್ನೂ ಅವರು ನೆರವೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಗನಿಗೆ ಉಪನಯನವನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಯೋಧನಾಗಿ ಮುನ್ನಡಿಯಿಟ್ಟು, ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತನಾಗಿ ನಿವೃತ್ತರಾದ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲೂ ವೈಭವೋಪೇತ ಜೀವನ ನಡೆಸಲಿಲ್ಲ. ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನಾಗಲಿ–ಕೀರ್ತಿ–ಬಹುಮಾನವನ್ನಾಗಲಿ (ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿ) ಬೀಳುದು ಬಾವಲಿಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಗಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ–ಶಾಲೆಯ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಿಗಾಗಿ, ಕರ್ತವ್ಯ ಪೂರ್ತಿಕೆಗಾಗಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ದುಡಿದರು. ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ–ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ನೆನಪಿನ ಮುದ್ರೆಯನ್ನೊತ್ತಿದರು. ಚರ್ಚಾ ಕೂಟಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಅಣಿಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ, ಶಾಲೆಯ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘದ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ನಾಟಕ ಆಡಿಸುವಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಉಪಾಯುವ ಲೇಪಾದೇವಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯಾಸದಸ್ಯನಾಗಿ, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಸಹಕಾರ ಸ್ಟೋರಿನ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಾಗಿ, ಗುರುವಾಣಿಯ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ವರ್ಗಕ್ಕೂ ತಮ್ಮ ಅಮೂಲ್ಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದರು, ಗೌರವಾನ್ವಿತರಾದರು. ಆದರೂ ಅಕಿಂಚನ ಕನ್ನಡ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾಗಿಯೇ ನಿವೃತ್ತರಾದರು. ಮೂರು ವರುಷಗಳ ನಿವೃತ್ತ ಜೀವನವನ್ನೂ ಸಾಗಿಸಿದರು.

ಈ ಅರವತ್ತೊಂದು ವರುಷಗಳ–ಕಾಲ ಬಾಳಿನ ನಿರಂತರ ಸಂಗ್ರಾಮವನ್ನು ನಡೆಸಿದ ನಾರಾಯಣರಾಯರು 1976ರ ಏಪ್ರಿಲ್ ನಾಲ್ಕನೇ ದಿನಾಂಕದಂದು (ಭಾನುವಾರ) ಬೆಳಗಿನ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇಹಲೋಕದ ತನ್ನ ಪಯಣವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ ಕೊನೆಯುಸಿರೆಳೆದರು. ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ (ಪಾರ್ಶ್ವವಾಯು) ಅವರ ಪಾಂಚಭೌತಿಕ ಶರೀರದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸಿತು. ಪತ್ನಿ, ಈರ್ವರು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು, ಆರು ಮಂದಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು–ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಅಪಾರ ಬಂಧುವರ್ಗವನ್ನಗಲಿ ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಬೆಳಕಿನೆಡೆಗೆ ಸಾಗಿದರು–ಅಮರರಾದರು.

ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರ, ಅಧ್ಯಾಪಕ ನಾರಾಯಣರಾಯರ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವೇ 'ಭಾರತೀಸುತ'. ಅವರೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವರದು ದ್ವಿಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ಮೊದಲನೆಯದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ದುಡಿಯುವ ಸುಪರಿಚಿತ ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತತ್ವವಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ 'ಭಾರತೀಸುತತ್ವ.' ಅವರ ಈ ಎರಡನೆಯ ಮುಖವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಮರವಾಗಿದೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಮುಖ ಹೆಚ್ಚು ಆತ್ಮತೃಪ್ತಿಯನ್ನು–ಸಂತಸವನ್ನು–ಕೃತಕೃತ್ಯತೆಯನ್ನು ತಂದಿತ್ತಿದೆಯೆಂದು ನಿರ್ಭಿಡೆಯಿಂದ ನುಡಿಯಬಹುದು.

ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಸುತರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಕಟಿತ ಪುಸ್ತಕಗಳ ವಜ್ರಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಮುಂದುವರಿದಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡಮಿ, ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರ, ಸುಧಾ ವಾರಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಂದ ಬಹುಮಾನ ಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.* ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡಮಿಯು ಮರಣೋತ್ತರ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದೆ.

ದಿವಂಗತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಾದ 'ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದಮೇಲೆ,' 'ಬಯಲುದಾರಿ' ಮತ್ತು 'ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆ' (ಗಿರಿಕನ್ಯೆ) ಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಸಿನಿಮಾ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. 'ಹುಲಿಯಹಾಲಿನ ಮೇವು' ಮತ್ತು 'ಅವಳ ದಾರಿ' ಕಾದಂಬರಿಗಳೂ ಸದ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಬರಲಿವೆ.

ಭಾರತೀಸುತರು ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರ ನೆರವಿನಿಂದ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದನ್ನು (ಶ್ರೀ ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನ) ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹತ್ತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವೆಯ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿಯೇ ಈ ಸಂಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಲೇಖನಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವ ಅಗತ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತ–ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ಪಟ್ಟಿಯೊಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ (ಪ್ರಕಟಣೆಯ ವರುಷ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರ ಹೆಸರು ಸಹಿತ) ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಕಾದಂಬರಿಗಳು

೧. **ಅಮಾತ್ಯ ನಂದಿನಿ** (1938)—ಶೇಷಾಚಲ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಧಾರವಾಡ.
೨. **ಸಾಧನ ಕುಟೀರ** (1938)—ಶೇಷಾಚಲ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಧಾರವಾಡ.

---

* ರಾಜ್ಯಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡಮಿ ಬಹುಮಾನಿತ ಹೊತ್ತಗೆಗಳು: ಬಿಂಬಹಿಡಿದ ಮೀನು (1962) ಹುಲಿಬೋನು (1963) ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆ (1969) ಗಿಳಿಯು ಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲ (1976) ಸುಧಾ ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಕಾದಂಬರಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ: ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ (1968), ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರ: 'ಸೊಳ್ಳೆ ಹರಡುವ ರೋಗಗಳು'.

೩. ಸ್ವಾಧೀನ ಜೀವನ (1943)—ಶೇಷಾಚಲ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಧಾರವಾಡ.
೪. ನನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆ (1938)—ಶೇಷಾಚಲ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಧಾರವಾಡ.
೫. ಕಾಲಯಾನ (1947)—ಲಲಿತಸಾಹಿತ್ಯಮಾಲೆ, ಧಾರವಾಡ.
೬. ತಲೆತಿರುಕ ಯೋಧ (1951)—ಕನ್ನಡ ಪ್ರಪಂಚ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಂಗಳೂರು.
೭. ಹಾವಿನ ಹುತ್ತ (1955)—ಕನ್ನಡ ಪ್ರಪಂಚ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಂಗಳೂರು.
೮. ಇರಾನಿನ ವೀರರು (1953)—ಕನ್ನಡ ಪ್ರಪಂಚ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಂಗಳೂರು.
೯. ಜೋಡಿ ಮಗಳು (1954)—ಕನ್ನಡ ಪ್ರಪಂಚ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಂಗಳೂರು.
೧೦. ಚಿಗುರು ಹಾಸಿಗೆ (1959)—ಸುಲಭ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನ, ಕುಮಟ.
೧೧. ಬೆಳ್ಳಿ ಮೂಡಿತು (1962)—ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಧಾರವಾಡ.
೧೨. ವೈದ್ಯನ ಮಗಳು (1962)—ಕಾವ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು.
೧೩. ಹುಲಿಬೋನು (1962)—ಶಾರದಾ ಪ್ರಕಟಣಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.
೧೪. ಗಿರಿಕನ್ನಿಕೆ (1966)—ಶಾರದಾ ಪ್ರಕಟಣಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.
೧೫. ಸಂತಾನ ಭಿಕ್ಷೆ (1967)—ಗೀತಾ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು.
೧೬. ಕೊಳಲಿನ ಕರೆ (1967)—ರಾಜಕಮಲ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು-೨.
೧೭. ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ (1967)—ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮೀ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು-53
೧೮. ಮನವನ್ನೆ ಮಾಲತಿ (1970)—ಗೀತಾ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು-2A
೧೯. ಅವಳ ದಾರಿ (1969)—ಗೀತಾ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು.
೨೦. ಹುಲಿಯು ಹಾಲಿನ ಮೇವು (1970)—ಶ್ರೀ ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಡಿಕೇರಿ.
೨೧. ಇಳಿದು ಬಾ ತಾಯಿ (1971)—ಶ್ರೀ ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಡಿಕೇರಿ.
೨೨. ಚಕ್ರರೇಖೆ (1971)—ಉಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯಮಾಲೆ, ಮೈಸೂರು.
೨೩. ಬಯಲು ದಾರಿ (1972)—ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮೀ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.
೨೪. ಬಂಗಾರ ಕುಲುಮೆ (1972)—ಶ್ರೀ ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಡಿಕೇರಿ.
೨೫. ಜ್ಞಾನಯಾತ್ರಿಕ (1973)—ಉಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯಮಾಲೆ, ಮೈಸೂರು.
೨೬. ಪೆಟ್ರೀಷಿಯಾ (1973)—ಹಂಸಧ್ವನಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.
೨೭. ಬೆಂಕಿಯ ಮಳೆ (1974)—ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮೀ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.
೨೮. ವಲ್ಮೀಕ (1974)—ಶ್ರೀ ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಡಿಕೇರಿ.
೨೯. ಗಿಳಿಯು ಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲ (1974)—ಹೇಮಂತ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.
೩೦. ಕಂದನನ್ನು ಕದ್ದವನು (1975)—ಶ್ರೀ ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಡಿಕೇರಿ.
೩೧. ಶತಮ್ರು ದಂಡೆಗೆ (1977)—ಶ್ರೀ ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಡಿಕೇರಿ.
೩೨. ಬೆಳಕಿನೆಡೆಗೆ (1977)—ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮೀ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಕಥೆ-ಕಥಾಸಂಕಲನಗಳು.

೧. **ದೂರ ಹೋದವಳು** (1940)—ಎಂ. ಕೆ. ಜಿನಚಂದ್ರಗೌಡರು, ಕಲ್ಪೆಟ್ಟ (ವೈನಾಡು)
೨. **ಮಾದಯ್ಯನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು** (1946)—ಲಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯಮಾಲೆ, ಧಾರವಾಡ.
೩. **ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮಹಾಬಲಿ** (1948)—ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಭಂಡಾರ, ಧಾರವಾಡ.
೪. **ಧೂಮಕೇತುವಿನ ಮದುವೆ ಮತ್ತಿತರ ಕಥೆಗಳು** (1950)—ಕನ್ನಡ ಪ್ರಪಂಚ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಂಗಳೂರು.
೫. **ಪ್ರೇಮ ಪಂಚಮಿ**—ತ. ವೆಂ. ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಮೈಸೂರು.
೬. **ಚಿಂಬ ಹಿಡಿದ ಮೀನು** (1961)—ತ. ವೆಂ. ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಮೈಸೂರು.
೭. **ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದವಳು** (1962)—ತ. ವೆಂ. ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಮೈಸೂರು.
೮. **ಕರೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟ ಕಾರ್ಡೀಲಿಯಾ**—ತ. ವೆಂ. ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, (1966) ಮೈಸೂರು.

ಸಾಕ್ಷರರಿಗಾಗಿ.

೧. **ಸೊಳ್ಳೆ ಹರಡುವ ರೋಗಗಳು** (1963)—ರಾಜ್ಯ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ, ಮೈಸೂರು.
೨. **ಡಾ. ಜಕೀರ್‌ಹುಸೇನ್** (1967)—ರಾಜ್ಯ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ, ಮೈಸೂರು.
೩. **ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಜಾಣರು** (1968)—ರಾಜ್ಯ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ, ಮೈಸೂರು.

ಮಕ್ಕಳ ಕಥೆಗಳು.

೧. **ಹೊನ್ನ ಹೊಳೆಯ ಅರಸು**—ಕನ್ನಡ ಪ್ರಪಂಚ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಂಗಳೂರು-2.
೨. **ಕಳ್ಳರ ಫಜೀತಿ**—ಡಿ.ವಿ.ಕೆ. ಮೂರ್ತಿ, ಮೈಸೂರು.
೩. **ಗೆಳೆಯ ನೊಲರಾಯ**—ಭಾರತೀ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು-೫.
೪. **ಕಿನ್ನರರ ಕುಣಿತ**—ಭಾರತೀ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು-೫.
೫. **ಬಿಜ್ಜಣ್ಣ ಬಹದ್ದೂರ**—ಭಾರತೀ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು-೫.
೬. **ಹೋತನ ಬೆನ್ನೇರಿದ ತೋಳ**—ಭಾರತೀ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು-೪.

೭. ಇಲಿಮಂಗಳು ಹಾಡಿದಾಗ—ಭಾರತೀ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು-೪.
೮. ಕಾಣೆಯಾದ ಕಬ್ಬಿಣರಾಯ—ಭಾರತೀ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು-೪.
೯. ಬೇಸ್ತು ಬಿದ್ದ ನರಿ—ಡಿ.ವಿ.ಕೆ. ಮೂರ್ತಿ, ಮೈಸೂರು.
೧೦. ಕಿಲಾಡಿ ಗವುಜಿಗ—ಡಿ.ವಿ.ಕೆ. ಮೂರ್ತಿ, ಮೈಸೂರು.
೧೧. ಕುಣಿಯುತ ಬಂದರು ಕುಂಬಾರನ ಮಕ್ಕಳು—ಡಿ.ವಿ.ಕೆ. ಮೂರ್ತಿ, ಮೈಸೂರು.
೧೨. ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರು—ಡಿ.ವಿ.ಕೆ. ಮೂರ್ತಿ, ಮೈಸೂರು.
೧೩. ಕಿಲಾಡಿ ಮಂಗಣ್ಣ—ಡಿ.ವಿ.ಕೆ. ಮೂರ್ತಿ, ಮೈಸೂರು.
೧೪. ಮಂತ್ರದ ಕೊಳಲು—ಡಿ.ವಿ.ಕೆ. ಮೂರ್ತಿ, ಮೈಸೂರು.
೧೫. ಹನ್ನೊಂದು ಹಂಸಗಳು—ಕನ್ನಡ ಪ್ರಪಂಚ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಂಗಳೂರು.
೧೬. ಹುಲಿಗಳ ದಿಬ್ಬಣ—ಮೋಹನ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು.
೧೭. ಕಾವೇರಿ—ಐ. ಬಿ. ಹೆಚ್. ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.
೧೮. ಸಿಗೋರ—ಕರ್ನಾಟಕ ಸಹಕಾರಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಮಂದಿರ, ಬೆಂಗಳೂರು.
೧೯. ನಳ ದಮಯಂತಿ—ಭಾರತ ಭಾರತಿ ಪುಸ್ತಕ ಸಂಪದ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಭಾರತೀಸುತರು ಕಥೆ-ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ತೊಡಗುತ್ತಿದಂತೆಯೇ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯತೊಡಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವುಗಳಾವುವೂ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಂತಿಲ್ಲ; ಅವರ ಹಳೆಯ ಹೊತ್ತಗೆಯಲ್ಲೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆ. 1938ರ ಹಿಂದು-ಮುಂದಿನ ವರುಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಂತೆಯೂ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆ ಬಳಿಕ ಬರೆದ ಕವಿತೆಗಳೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳಬಹುದು. ಆ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಸಾಧನೆಯ ರೂಪದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾದರಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಕವಿತೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಬಯಕೆ-ಭರವಸೆ.

"ಇರುಳಿನಲಿ ದಾರಿಗಾಣದೆ ನೊಂದಿಹೆ ನಾನು
ಕಲ್ಲುಮುಳ್ಳುಗಳನು ತುಳಿದಿಹೆನು"
"ಹಿರಿದಾದ ಬಯಕೆಯಲಿ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟು
ಬಂದಿಹ ನಿನಗೇಕಂಜಿಕೆಯೊ"
"ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲದ ಕಡಲಿನಂತೆ ಹರಡಿಹುದು
ಭೀಕರದ ಯಾಮಿನಿಯು"
"ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದಾ ಕಡಲ ಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲಿಹನು
ನೇಸರು ತನ್ನಯ ಬೆಳಕನು"

-೨-

"ಸಂಗಡಿಗರೆನಗಿಲ್ಲ ಈ ದಾರಿಯಲಿ
ಏಕಾಂಗಿ ನಾನಾಗಿ ಇಡುತ-
ಲಿಹೆನು ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ" "ಏಕಾಂಗಿ
ನೀನಾಗಿ ಸಾಗಿರಲು ದಾರಿಯ-
ಲಿ ದೊರೆವನೆಲ್ಲಿ ಸಂಗಾತಿ ನಿನಗೀಗ ?"
"ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವ ಹೆದರಿಕೆ
ಯ ಮರೆಯುತಿದೆ ಆಪತ್ತು ಎನಗಿಹುದು ಮುಂದೆ"
"ಹೆದರಿಕೆಯೆ ಬೇರಹುದು ಸೋಲಿಗೆ"

-3-

"ಬಳಲಿ ದಣಿದಿಹುದು ದೇಹ ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲದ
ಈ ಯಾತ್ರೆಯಿಂದ" "ತುಂಬಿರಲು
ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಹೊಸಸ್ಫೂರ್ತಿಯನು ನೀಡುತಿಹ
ಸುಧೆಯು ಏಕೆ ಈ ಆಯಾಸ ?"
"ನಿದ್ದೆಯಾ ಭಾರದಿಂ ಕಿರಿದಾಗುತಿಹುದು
ಎನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು" "ಮುಂದೆ
ಇರುವ ಬೆಳಕಿನಲಿ ನವತರ ಚಿತ್ರಗಳ
ನೋಡಲಿಕಗಲಿಸು ಕಣ್ಣುಗಳ"

-೪-

"ಪರಿಶೂನ್ಯನಾನಹೆನು ಎಂತೆಸಗುವೆನೀಗ
ಹಿರಿದಾದ ಈ ಕೆಲಸವನು"
"ಬಲಹೀನ ನೀನಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಹಿರಿತನವ ನೀನೀಗ
ಮರೆತು ಇಡು ಮುಂದೆ ಹೆಜ್ಜೆಯನು"
"ಎಲ್ಲಿಹುದು ಆ ಬೆಳಕು ಭಯಂಕರರೂಪ
ವನು ಪಡೆದು ನಿಂದಿಹುದು ಕತ್ತಲೆಯು"
"ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲಿಯೇ ಮುಂದಿನನುಭವ
ತೋರಲಿಕೆ ಇಹುದು ಪ್ರಭೆಯು"

ಭಾರತೀಸುತರ ಬಯಕೆಯು ಆತ್ಮಶ್ರದ್ಧಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ದೊರೆತ ಭರವಸೆ ಅಂತರಾತ್ಮದ್ದೇ. ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಹೇಗೆ ಸಾಗಲಿ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿದ ಅವರಿಗೆ ಅವರ ಅಂತಃಸಾಕ್ಷಿ ಧೈರ್ಯ ನೀಡಿದ್ದು ಸುಳ್ಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅವರು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿಯೇ ಸಾಗಿದರು. ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಧಾಟಿಯಿಂದ, ತಮ್ಮದೇ ಆದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತ ಹೋದರು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಗಡಿಯಿಂದಾಚೆಗೂ ಸಾಗಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ವಿಶಿಷ್ಟವಾದೊಂದು ರೀತಿಯ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಗುರುತನ್ನುಳಿಸಿ ಹೋದರು.

* * * *

ಭಾರತೀಸುತರು ಬರೆಹಗಾರರಾಗಿ ಸಾಗುವುದರಲ್ಲೇ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹೊತ್ತಗೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ–ಓದುಗರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೊದಗಿಸುವ ಸಾಹಸಕ್ಕೂ ಕೈಯಿಕ್ಕಿದರು. ಶ್ರೀಯುತರುಗಳಾದ ಜಿ. ಎಂ. ಮಂಜನಾಥಯ್ಯ, ಬಿ. ಟಿ. ಜಿ. ಕೃಷ್ಣ, ಜನಚಂದ್ರಗೌಡರಂತಹ ಹಿರಿಯರ ಉದಾರಿಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರೊಡಗೂಡಿ 'ಶ್ರೀಕಾವೇರಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆ'ಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅದರ ಮೊದಲ ಪ್ರಕಟಣೆಯಾಗಿ 'ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು (1970) ಅಂದಿನ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಡಾ. ದೇ. ಜವರೇಗೌಡರ ದಿವ್ಯಹಸ್ತದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿತು.[1] ಅಂದಿನಿಂದ ಅವರ ಕೊನೆಯುಸಿರಿನ ತನಕದ ಆರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರದ 12 ಹೊತ್ತಗೆಗಳು (ಸುಮಾರು ಮೂರು ಸಾವಿರ ಪುಟಗಳಿಗೆ ಕಡಿಮೆಇಲ್ಲದ ಸಾಹಿತ್ಯ) ಹೊರಬಂದವು. ಈ ಪ್ರಕಾಶನದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತ ಅವರು ಅದರ ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ–ಮುದ್ರಣದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅಲೆದದ್ದು ಅಲ್ಪವೇನಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವರ ಸಣಕಲು ಜೀವ ಯಾವ ಸಂಕಟವನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಸಾಗಿಸಿತು. ಸಾಕಷ್ಟು ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಸಾಧಿಸಿತು.

* * * *

ಭಾರತೀಸುತರ ಲೇಖನಿ ಪತ್ರಿಕಾ ವ್ಯವಸಾಯದಲ್ಲೂ ಆಡದೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಪಂಡಿತ ತರಜೀತಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿನ 'ರಾಷ್ಟ್ರಬಂಧುವಿನ' ಉಪಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ದುಡಿದು ಅನುಭವಿಗಳಾದ ಅವರು ಮುಂದೆ ಕೊಡಗಿನ ಹಲವು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಉತ್ಸವ ಸಂಚಿಕೆಗಳ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಸಂಪಾದನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಜಾಣ್ಮೆಯನ್ನು ಸಾರಿದರು. ಶಾಲಾ ವಾರ್ಷಿಕ ಸಂಚಿಕೆಗಳ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದರು. ಕೊನೆಗೆ ನಿವೃತ್ತರಾಗುವ

1. ಅದೇ ಹೊತ್ತಗೆ ಪದವಿಯ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವಾಯಿತು. ಈಗ ಅದರ ಆಧಾರದಿಂದಲೇ ಅದ್ಧೂರಿಯಾದ ಚಿತ್ರವೊಂದು ತಯಾರಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಹೊತ್ತಿಗೆ 'ಕೊಡಗು ಗುರುವಾಣಿ'ಯ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದರು. ತನ್ನ ಅಂತ್ಯ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಅದರ ಸಂಪಾದನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು.

ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನುಭವ ನವನೀತವನ್ನುಂಡ ಅವರು ಗುರುವಾಣಿಯ ಸಂಪಾದಕೀಯದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣತಜ್ಞ ಪತ್ರಿಕಾಕರ್ತನಾಗಿ ಉತ್ತಮವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ನವಚೇತನವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಸಂಪಾದಕೀಯದ ಒಂದೆರಡು ತುಣುಕುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಅವರ ಲೇಖನಿಯ ಹರಿತವೆಷ್ಟೆಂದು ಅರಿಯಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಕಾರ್ಯಾನುಭವ–ವೃತ್ತಿ ಶಿಕ್ಷಣ–(ಜೂನ್ 973)

ಇಂದು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣಶಾಖೆಯು ಪುನರ್ವಿಮರ್ಶಿತ ಪಾಠಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾನುಭವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಒಂದು ವಿಕೃತ ಸ್ವರೂಪವೆಂದರೂ ಸಲ್ಲುವುದು. ಗಾಂಧೀಜಿ ನಮ್ಮ ಬಡ ದೇಶದ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸ್ವಾವಲಂಬಿಗಳಾದ ಸತ್ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು. ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದ ತರುಣದಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮವನ್ನು ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉಕ್ಕು ಬಂದಿತು. ಆದರೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡ ತಜ್ಞರಿಗಾಗಲಿ, ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗಾಗಲಿ, ಪಾಠ ಹೇಳುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗಾಗಲಿ, ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥೆ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ಥಲದುದಕ್ಕೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿವಂತರೆನಿಸಿದವರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸದೆ, ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕ್ರಮದ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಇದರಂತೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆಗಳೆಂದರೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಎಂದೆಂದಿಂಗೂ ಹಿಂದುಳಿದವರನ್ನಾಗಿಯೇ ಇರಿಸಲು ಯೋಜಿಸಿದ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂಬ ಅಪನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಾವಲಂಬಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಚೈತನ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆ ಮೂಲೆಗುಂಪಾಯಿತು.

ಈಗ ಪಾಠಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾನುಭವವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿದುದು ಶಿಕ್ಷಣಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ತನ್ನ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಆತನಿಗೆ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಗೌರವವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಬಲ್ಲುದು. ಶಿಕ್ಷಣತಜ್ಞರು ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವು ಹನ್ನೊಂದು ಧ್ಯೇಯೋದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ವೃತ್ತಿಗೂ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾಡಿನ ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಪಾಠಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರು ಈ

ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಗೌಣವಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ತನಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿ ಹೊರಬಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ತನ್ನ ಅನ್ನವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದವನಾದರೆ ಅದರಿಂದ ಏನು ಸಾರ್ಥಕ? ಸರಕಾರವು ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಲುವಾಗಿ ವೆಚ್ಚಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅಪಾರ ದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ದೊರಕುವ ಪ್ರತಿಫಲವಾದರೂ ಏನು? ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾವಂತ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಏರುತ್ತಲಿದೆ. ಭಾರತದಂತಹ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಶೀಲ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರುದ್ಯೋಗ ಸಮಸ್ಯೆ ತಲೆಯಿಕ್ಕಿತೆಂದರೆ ಅದು ಆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹದಗೆಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದರ ಸಂಕೇತ. ಈ ಹದಗೆಟ್ಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮವೂ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಗುರಿ ಸಮಾಜವಾದಿ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣ (Socialist Pattern of Society) ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮವಾದರೂ ಈ ಧ್ಯೇಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಪೋಷಕವಾಗಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವೃತ್ತರಂಧ್ರದಲ್ಲೊಂದು ಚೌಕಗೂಟವನ್ನು ತೂರಿಸಿದಂತಾಗುವುದು.

ಈಗಿನ ಪಾಠ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿತವಾದ ಕಾರ್ಯಾನುಭವದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಣಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಬೇಕಾದ ಕನಿಷ್ಟ ಪರಿಣತಿ ಏನೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿದ ಪರಿಣತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಗ್ಯತಾ ಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವಾರದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮತ್ತು ಮೂರು ಪಾಠಾವಧಿಗಳ ಕಾರ್ಯಾನುಭವದ ಶಿಕ್ಷಣ ಏನನ್ನೂ ಸಾಧಿಸದು. ಒಂದು ವಾರದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಐದು ಪಾಠಾವಧಿಗಳಾದರೂ ಇದ್ದೇ ತೀರಬೇಕು. ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಲ್.ಸಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ, ಇತರ ವಿಷಯಗಳಂತೆಯೇ ಕಾರ್ಯಾನುಭವವೂ ಒಂದು ಪರೀಕ್ಷಾ ವಿಷಯವಾಗಬೇಕು. ಕಾರ್ಯಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣನಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಖೆಗೆ ಆಯಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣನಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಸಮಾನವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾದುದು ಆವಶ್ಯಕ.

* * * *

'ಭಾರತೀಸುತ' ರಾದ ಎಸ್. ಆರ್. ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಶಿಶುಸಾಹಿತಿಯಾಗಿ ಕತೆಗಾರರಾಗಿ, ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಾಗಿ, ಪತ್ರಿಕಾಕರ್ತರೂ ಆಗಿ ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳ ಕಾಲದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದರು; ಧ್ರುವತಾರೆಯಾದರು. ಕನ್ನಡನಾಡು ದಿವಂಗತರ ಈ ಮುಖವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲಾರದು.

ಕೆ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಯ್ಯ

ಭಾರತೀಸುತರ ವಿಚಾರಧಾರೆ - ೧
(ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಪಂಚ)

ಜಿ. ಎಸ್. ಭಟ್

ಭಾರತೀಸುತರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಲು ಮಡಿಕೇರಿಗೆ ಹೋಗಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಅವರಿಗೊಂದು ಪತ್ರ ಬರೆದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರ ಉತ್ತರ ಇದು "ನಾನೇನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿಯಲ್ಲ. ನನ್ನ ಅಂತರಂಗ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತೋಚಿದ ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ ಅಷ್ಟೇ." ಇದು ಅವರ ವಿನಯಶೀಲತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಮಡಿಕೇರಿಗೆ ನಾನು ಹೋದಾಗ ಅಷ್ಟು ಚಳಿಯೂ ಇಲ್ಲದ ವಾತಾವರಣ ಆಹ್ಲಾದಕರವಾಗಿತ್ತು. ಸುತ್ತಲೂ ಗುಡ್ಡ-ಬೆಟ್ಟ - ನಿಸರ್ಗದ ಮಧ್ಯೆ ಭಾರತೀಸುತರ ಮನೆ. ಅವರ ಮನೆಯ ಹೊರಾಂಗಣದ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡದ ಅನೇಕ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳು.

ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದೆ. ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

ಇಂದಿನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ

"ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಲೆಯಾಳಂ ಮತ್ತು ತಮಿಳುಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಶಿವಶಂಕರ ಪಿಳ್ಳೈ, ಬಷೀರ ಅಹಮದ್ ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವಹಾಗೆ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಸಹಜ ಜೀವನಚಿತ್ರಣ ದೊರಕುವುದು ವಿರಳ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಪರಿಶ್ರಮಿಸುವವರು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಅವರಿಗೆ ಹೊರಗಿನ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಜೀವನದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭವ ದೊರೆಯುವುದು ಕಡಿಮೆ.

ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುಕರಣ ರೂಢಮೂಲವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಆ ಜಾಡಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿದೆವು. ಅನಂತರ 19ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹರಿ ನಾರಾಯಣ ಆಪ್ಟೆ, ಶರಚ್ಚಂದ್ರರ ಅನುಕರಣೆಯಾಯಿತು. ಮರಾಠಿ ಬಂಗಾಳಿಯರ ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡಿದೆವು. 20ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವ ಕಾಣಬಹುದು. ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿಗಳಾದರೂ ಸಹ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವ ತೋರುತ್ತದೆ. ಜೀವನದ ಅನಂತ ಮುಖಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ಕುತೂಹಲ ಅನೇಕರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಇಲ್ಲ.

ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯ

"ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಕೃತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕಾದರೆ ನೂರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಹುಟ್ಟಬೇಕು. ಹಾಗಿದ್ದರೇನೆ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಕೃತಿ

ಹುಟ್ಟೀತು. ಸರ್ವಕಾಲಕ್ಕೂ ಅಬಾಧಿತವಾದ ಚಿರಂತನ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಮನಗಂಡು ಅವುಗಳ ದರ್ಶನವನ್ನು ಒದಗಿಸಬಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಚಿರಕಾಲ ಉಳಿಯಬಲ್ಲವು. ಅಂಥ ಕೃತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವವನೂ ಒಬ್ಬ ದ್ರಷ್ಟಾರನಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ದರ್ಶನಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಆರ್ಜಿಸಿಕೊಂಡವನಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ "ನಾನೃಷಿಃ ಕುರುತೇ ಕಾವ್ಯಂ" ಎಂಬ ಆರ್ಷೇಯ ವಾಕ್ಯ ಸತ್ಯ.

ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲತೆ

"ಪ್ರಯೋಗಶೀಲತೆ ಅಲ್ಲಿ-ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಅದೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನವ್ಯರಲ್ಲಿ".

ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತಂತೆ ನನ್ನ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿ

"ಮಾನವ ಚೇತನ ಅನಂತಮುಖವಾದದ್ದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತಿ ನಡೆಸುವ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಈ ಅನಂತಮುಖ ದರ್ಶನದ ಸಿದ್ಧಿಗೋಸ್ಕರ ಇರಿಸುವ ಒಂದೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆ".

ನವ್ಯಪಂಥ

"ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಕುತೂಹಲ ಒಂದು ಹೊಸತನವನ್ನು ತರಬೇಕು ಎಂಬುದು. ಆದರೆ ಯಾವ ಪರಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಚಿಂತಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಹೊಸತನ ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಬಸಿರಿನಿಂದ ಒಡಮೂಡಿದೆಯೋ ಎಂಬುದೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಸಮಸ್ಯೆ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಎಲಿಯಟ್; ಎಜ್ರಾಪೌಂಡ್ ಮೊದಲಾದವರ ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಅವರ ಅನುಕರಣೆಯ ಚಪಲ ನವ್ಯ ಪಂಥದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಅವರು ಬಳಸುವ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳು ಅರ್ಥಶೂನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವುದುಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಜೀವನದ ಅನಂತ ಮುಖಗಳ ದರ್ಶನ ಸಾಹಿತಿಯ ಗುರಿ. ಆ ಗುರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆತ್ಮ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಂಬಲ ನವ್ಯ ಪಂಥದವರನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿದೆ. ಎರಡನೆಯದು ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ನಾಯಕ ಯಾವಾಗಲೂ ದೌರ್ಬಲ್ಯದ ಮೂಟೆಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಆತ ಅಸಮರ್ಥ. ಎಲ್ಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಬ್ಬ ಈ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದು ಅವಾಸ್ತವ. ಏಕೆಂದರೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಮುಖಗಳಲ್ಲೂ ದುರ್ಬಲನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನವ್ಯರು ಆತ್ಮಪರೀಕ್ಷೆ ಆತ್ಮಪರಿಶೋಧನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ಕೃತಿಕರ್ತನಿಗಾದರೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಇದೆ. ಆತ್ಮಪ್ರತ್ಯಯ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ತೊರೆದರೆ ಬುದ್ಧ ಹೇಳುವ ನಿರ್ವಾಣ ಪದವಿಗೇರಬಹುದು. ಅವುಗಳನ್ನು ತೊರೆಯದಿರುವ ತನಕ ಯಾವ ಕೃತಿಯೂ ಶತಾಂಶ

ನಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕನ ತನ್ನತನ ಬೆರೆತಾಗಲೆ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಮೆರಗು ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೂ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶವಾದರೂ ಇತ್ತು. ನವ್ಯ ಪಂಥದವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಾದ ಮತ್ತು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯಾದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲು. ಲೈಂಗಿಕ ವಿಚಾರ ಜೀವನದ ಒಂದು ಅಂಶವಾದರೂ ನವ್ಯರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನೇ ಜೀವನದ ಸರ್ವಸ್ವ ಎಂಬಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಚಿತ್ರಣ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಿಪ್ಪೀತನವಾಗಿ ಆಗಿರಲೂ ಸಾಕು.

"ಹೊಸ ಬರೆಹಗಾರರಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸದ ಅಭಾವ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಬರೆಹಗಾರನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಹಳಗನ್ನಡ ಮತ್ತು ನಡುಗನ್ನಡದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರಲೇಬೇಕು. ಪರೋಕ್ಷವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಾಹಿತಿ ಒದಗಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭವದಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾರತದ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳ ಪರಿಚಯ ಹೊಂದುವುದು ಅಗತ್ಯ. ನಮಗಿರುವ ಒಂದು ಕೊರತೆ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಳತೆಗೋಲಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಎಲ್ಲವೂ ನಮಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಿಂದ ಬರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಪೂರ್ವಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ನೆರೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಲಂಕ, ಬರ್ಮಾಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಪರಿಚಯ ನಮಗಿಲ್ಲ. ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅರಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಚೀನಿಯರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಕಾದಂಬರಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲ. ಹೊಸಬರು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಜೊತೆಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ವಿದೇಶಿ ಭಾಷೆ ಕಲಿಯುವುದು ಅಗತ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಾರತೀಸುತರ ವಿಚಾರಧಾರೆ -- ೨
(ಕಾದಂಬರಿ–ಚಲನಚಿತ್ರ)

ಎಡುರ್ಕಳ ಕೆ. ಶಂಕರನಾರಾಯಣಭಟ್

ಕನ್ನಡ ಸಾರಸತ್ವ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರೆಂದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದ ಸಾಹಿತಿ ಭಾರತೀಸುತ ಕಾದಂಬರಿ 'ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ' ಚಲನಚಿತ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸಂತಸದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ನಿವಾಸಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಅವರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಲು ಉತ್ಸುಕನಾದೆ.

ಭಾರತೀಸುತರಿಗೂ ನನಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಪರಿಚಯವಾಗಿ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದು ನಮ್ಮೊಳಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತ್ತು. ನಾನು ಅವರ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅವರು 'ಏನು ಭಟ್ರೇ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣದೆ ಬಹಳ ದಿನಸಗಳಾದುವಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆ

ಗಳೊಡನೆ. ಈಗೇನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ? ಸಾಹಿತ್ಯದೇವಿಯ ಆರಾಧನೆ ಹೇಗೆ ಸಾಗಿದೆ ? ಎಂದು ಕೇಳಿ 'ಸಾಹಿತ್ಯಕೃಷಿ ಸತತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು' ಎನ್ನುತ್ತಾ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಭಾರತೀಸುತರ ಹೃದಯ ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿತ್ತು.

"'ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ' ಕಾದಂಬರಿ ಚಲನಚಿತ್ರದ ರೂಪು ತಳೆದುದು ನಿಮ್ಮ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಸಾಧನೆಯೇ ಸರಿ. ಕನ್ನಡ ಕಲಾಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ಮರಣೀಯ ದಾಖಲೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಭಾರತೀಸುತರನ್ನು ಅಭಿನಂಧಿಸಿದೆ. 'ಏನೋ ದೇವರದಯೆ-ಕನ್ನಡ ಜನತೆಯ ಔದಾರ್ಯ, ಅಭಿಮಾನಿಗಳ ಫಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಚಲನಚಿತ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವುದು ನನಗೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದೆ' ಎಂದರು.

'ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಓದುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಚಲನಚಿತ್ರ ವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಚಲನಚಿತ್ರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಹೊರಟಿರುವುದು ಬಹಳ ಸಂತೋಷದ ವಿಚಾರ' ಎಂದೆ. ಆಗ ಭಾರತೀಸುತರು 'ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಭಾವನೆ-ಅಂತರಾರ್ಥಗಳು ಸೀಮಿತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದುವವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅದು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತೆ, ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಚಲನಚಿತ್ರವಾದರೆ ಹಾಗಲ್ಲ. ಅದು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಒಳ್ಳೆಯ ವಿದ್ವಾಂಸರ ತನಕವೂ ಜನಮನದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುತ್ತದೆ. ಆದರಿಂದ ಸಾಹಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಜನತೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಅರಿವು-ಗೌರವ ಮೂಡಲು ಅನುಕೂಲ ವಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂದರು.

ಮಾತುಕತೆ ಮುಂದುವರೆಯಿತು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ದಿನ ನಿತ್ಯದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ನಡೆಯಿತು. 'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೆಳೆದಂತೆ ಓದುಗರ ಉತ್ಸಾಹ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿ ಭಾರತೀಸುತರು ಮರುಕ ದಿಂದ ನುಡಿದರು. ಕಾದಂಬರಿ ಎಂದರೆ ಬದುಕಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಚಿತ್ರೀಕರಣ, ಸುಖ ಸಂತೋಷಗಳ ನಿರೂಪಣ ಎಂದಾದರೆ ಸಾಕೆ ? ಬಾಳಿನ ಮಹೋನ್ನತ ಗುರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವಂತಾಗಬೇಡವೇ ? ಹೀಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ವೈಚಾರಿಕ ಕಾದಂ ಬರಿಗಳು ಕನ್ನಡಲ್ಲಿ ಹೊರಬರಬೇಕು ಎಂದು ನಾನು ಹಿರಿಯರೊಡನೆ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. "ಕಾದಂಬರಿ ಎಂದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬೋಧನೆ ಎಂದಾಗಬಾರದು. ಮನೋ ರಂಜನೆ, ಜೀವನದರ್ಶನ ಎರಡೂ ಕೂಡಿರಬೇಕು ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ" ಎಂದರು ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿ ಭಾರತೀಸುತರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವರ ಶ್ರೀಮತಿಯವರು ಸೊಗಸಾದ ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟು 'ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ' ಎಂದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದರು.

"ಸುಧಾ ಕಥೆ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ 'ಎಡಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ' ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಬಹುಮಾನ ಬಂದಾಗ ನಿಮಗಾದ ಸಂತೋಷ ತೃಪ್ತಿ ಹೆಚ್ಚೋ ಅಥವ

ಈಗ ಈ ಚಲನಚಿತ್ರರೂಪವಾಗಿ ಆ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಾಗ ಆದ ಹರ್ಷ ಹಾಗೂ ತೃಪ್ತಿ ಹೆಚ್ಚೋ?" ಎಂಬುದಾಗಿ ಭಾರತೀಸುತರನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. ಮುಗುಳು ನಗುತ್ತಾ ಭಾರತೀಸುತರು "ಪ್ರಶ್ನೆಯೇನೋ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ, ಉತ್ತರವನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಮೊದಲ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಗಟ್ಟಿ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಆಗುವಂತೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಎರಡನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆ ಬಂಗಾರದ ಗಟ್ಟಿಯಿಂದ ಬೇಕಾದ ಆಭರಣವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಧರಿಸಿದಾಗ ಆಗುವ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. 'ನಿಮಗೆ ಆದ ಸಂತೋಷದಂತೆ ನಮಗೂ ಆಗಿದೆ' ಎಂದೆ. 'ಅದು ಸಹೃದಯ ಭಾಷಾಭಿಮಾನಿಗಳು, ಕಲಾಭಿಮಾನಿಗಳ ಲಕ್ಷಣ. ಅವರೇ ಸಾಹಿತಿಗಳಾದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಬದುಕಿನ ನಿಜವಾದ ರಕ್ಷಕರು ಹಾಗೂ ಪೋಷಕರು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಭಾರತೀಸುತರು 'ಎಲ್ಲಿಯ ತನಕ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೋ ಅಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೂ ಕೊರತೆ ಬರಲಾರದು' ಎಂದರು. 'ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಹಿತಿ ಬೆಳಗಿಬಂದು ಅವನಿಂದ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳು ಮೂಡಿ ಬರುವುದೆಂದರೆ ನಾಡಿನವರೆಲ್ಲರ ಸೌಭಾಗ್ಯ ವಿಶೇಷವಲ್ಲವೇ?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದೆ. 'ಅಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬೀಜವೂ ಚೆನ್ನಾಗಿರಬೇಕು. ಬಿತ್ತಿದ ಭೂಮಿಯ ಮಣ್ಣು ಹಸನಾಗಿರಬೇಕು. ಬಿತ್ತನೆಯ ನಂತರ ಸರಿಯಾದ ಗೊಬ್ಬರ–ನೀರು ಹಾಕಿ ಪೋಷಣೆಯೂ ಸಿಗಬೇಕು' ಎಂದರು ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿ ಭಾರತೀಸುತರು!

ಹಿರಿಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅವರ ನಿವಾಸದಿಂದ ಹೊರಬರುವಾಗ "ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬೇಗನೆ ಬನ್ನಿ" ಎಂದು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟರು

ಭಾರತೀಸುತರ ವಿಚಾರಧಾರೆ – ೩
(ಗುರುವಾಣಿ)

ಚೌಕಾರು ಪರಮೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟ

ಅಧ್ಯಾಪಕವೃತ್ತಿಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾದರೂ ಭಾರತೀಸುತರನ್ನು ಅ.ಕೊ. ಅಧ್ಯಾಪಕ ಸಂಘ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವರ ಸಹಕಾರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಕೊಡಗಿನ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಸದಾ ಬೇಕಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಡಗಿನ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ವೃತ್ತಿಪ್ರಗತಿ ಹಾಗೂ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗಾಗುತ್ತಿರುವ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟವರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಲೋಸುಗ ಹೊರಡಿಸಲಾದ 'ಗುರುವಾಣಿ' ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರನ್ನಾಗಿ ಸಂಘ ಅವರನ್ನೇ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಈ ಆಯ್ಕೆಯಿಂದ ಗುರುವಾಣಿ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. 1973ರ ಫೆಬ್ರವರಿಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ ಗುರುವಾಣಿಯ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯುಸಿರ ತನಕ ಎಂದರೆ 4-4-1976 ರ ವರೆಗೆ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಲೋಪದೋಷವಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಕೀರ್ತಿ ಅವರದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ–ಮುಂದೆ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು

ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಯೋಗ್ಯದಿಗ್ದರ್ಶನ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನೊದಗಿಸಿ ಸಹ ಸಂಪಾದಕರನ್ನೂ, ಇತರ ಸದಸ್ಯರನ್ನೂ ಅಣಿಗೊಳಿಸಿದ ಮಹಾನುಭಾವರವರು ಮರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತರಬೇತುಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರ ಪಾತ್ರ ಶ್ಲಾಘನೀಯ. ತಮ್ಮ ನಿಕಟ ವರ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಿರಿಯರೆಂದು ಅವಗಣಿಸದ ಹಿರಿಯ ಗುಣ ಅವರದು. ಇದನ್ನು ಸ್ವತಃ ಸಂಪರ್ಕಾನುಭವಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡವ ನಾನು. ಒಮ್ಮೆ ಅನಿವಾರ್ಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಗುರುವಾಣಿಯ ಸಂಪಾದಕೀಯ ಬರೆಯಬೇಕಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೇ ಅವರು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಸಂಪಾದಕೀಯ ಬರೆಯುವ ಹೊಣೆ ನನಗೆ ಹೊರಿಸಿ ವಿಷಯದ ವಿವರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೋದವರು. ಬರೆವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪಳಗದ ನನಗೆ ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ಭಯವಾದರೂ ಅವರ ಪ್ರೇರಣೆ ಉತ್ಸಾಹ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿತು. ಅವರ ಪರವಾಗಿ ಬಂದ ಸಂಪಾದಕೀಯ ಪ್ರಕಟವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮೆಚ್ಚಿ 'ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಬರೆಯುತ್ತೀರಿ ಇನ್ನು ನನ್ನ ಭಾರ ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆ' ಎಂದು ಕಿರಿಯನಾದ ನನಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕೊಟ್ಟ ಅವರನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮರೆಯಲಾರೆ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಗುರುವಾಣಿಯ ಗುರುಸದನ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆಯ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮತ್ತು ಉಪಸಂಪಾದಕರಾದ ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಲ್. ಆಚಾರ್ಯರೂ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆವು. ಅದು ಅವರ ಕೊನೆಯುಸಿರೆಳೆಯುವ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ, ಒಮ್ಮೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಪಡೆದು ಮನೆಗೆ ಮರಳಿದ ಸಂದರ್ಭ. ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಜರ್ಜರಿತರಾದ ಅವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೆದೆ ಝಲ್ಲೆಂದಿತು ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಆಸೀನರಾಗಿದ್ದ ಅವರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಲಾಸ್ಯ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ನಿರ್ಭೀತರಾದ ಅವರು ತಮ್ಮ ರೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದಲೇ ಇದ್ದು ನಗುಮುಖದಿಂದಲೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಗುರುವಾಣಿಯ-ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ಆ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಗುರುವಾಣಿಯ ಸಂಪಾದಕೀಯ ಪದವೀಧರರಾಗಿ ಬಿ. ಎಡ್. ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದ ಪದವೀಧರ ಅಧ್ಯಾಪಕರನ್ನು ಟಿ. ಸಿ. ಹೆಚ್. ಆಗದ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಶ್ರೇಣಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದ ಸರಕಾರಿ ಧೋರಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸರ್ತಿಯೂ ಅವರ ಅನಾರೋಗ್ಯದ ನಿಮಿತ್ತ ಅವರ ನಿರ್ದೇಶನದಂತೆ ಸಂಪಾದಕೀಯ ಬರೆಯುವ ಅವಕಾಶ ನನಗೊದಗಿತ್ತು. ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬಿದ ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ಅವರಾಡಿದ ಮಾತೆಂದರೆ-'ನನ್ನಿಂದಲೂ ಆ ರೀತಿ ಬರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತೂ ನಾನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಗುರುವಾಣಿಯ ಸಂಪಾದಕೀಯ ಸಶಕ್ತವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರಿಂದ ತೃಪ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಗುರುವಾಣಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಡಿ; ಶಿಕ್ಷಣ-ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸದೆ ಯುವಕರಾದ ನೀವು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಹಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತೀರಿ, ನಿಮಗೆ ನನ್ನ ಶುಭಾಶಯಗಳು' ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಒಂದೊಂದು ಕಪ್ ಕಾಫಿ ತರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ನಮ್ಮನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟರು. ಮತ್ತೆ ಅವರ ಜೀವಂತದರ್ಶನ ನಮಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅವರೊತ್ತಿದ ಆತ್ಮೀಯ ಮುದ್ರೆ ಇನ್ನೂ ಜೀವಂತ ಉಳಿದಿದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ ಬಳಗ

೧. ಕುಮಾರಿ ಕುಸುಮಾ ಶಾನುಭಾಗ
14/30 ಹೊಸಬಡಾವಣೆ, ಮಡಿಕೇರಿ, ಕೊಡಗು

೨. ಶ್ರೀ 'ನಿರಂಜನ' 'ಕಥೆ' 515, 7ನೇ ಮೈನ್, 5ನೇ ಬ್ಲಾಕ್ ಜಯನಗರ ದಕ್ಷಿಣ
ಬೆಂಗಳೂರು 560041

೩. ಡಾ|| ಹಾ. ಮಾ. ನಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ,
ಮಾನಸ ಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು 570005

೪. ಶ್ರೀ ತ. ಸು. ಶಾಮರಾಯ, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು (ನಿವೃತ್ತ)
ತ. ವೆಂ. ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಪುರಂ, ಮೈಸೂರು

೫. ಶ್ರೀ ಎಸ್. ವಿ. ಪರಮೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟ
ಯು.ಜಿ.ಸಿ. ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು.

೬. ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಸ್. ಕುಶಾಲಪ್ಪ
ಮಾಜಿ ವಿಧಾನ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು, ಮೋದೂರು ಎಸ್ಟೇಟ್, ಕಡಗದಾಳ, ಕೊಡಗು

೭. ಶ್ರೀ ಜಿ. ವಾಸುದೇವ ಹೇರ್ಳೆ
ಉಪನಿರ್ದೇಶಕರು (ವಿದ್ಯಾಇಲಾಖೆ) ಕಾರವಾರ. ಉ. ಕನ್ನಡ

೮. ಶ್ರೀ ಅಮ್ಮೆಂಬಳ ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ನಾವಡ
"ಸಾಹಿತ್ಯಾಂಜಲಿ" ಕೋಟೆಕಾರು. ಮಂಗಳೂರು ಮಾರ್ಗ ದ. ಕ.

೯. ಶ್ರೀ ಮಾ. ರಾ. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ
ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು (ತರಬೇತಿ ಕಾಲೇಜು) ಜಯನಗರ, ಮೈಸೂರು.

೧೦. ಶ್ರೀ ಈಶ್ವರಚಂದ್ರ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರು.
ಸರಕಾರಿ ಎಂ. ಪಿ ಸ್ಕೂಲ್, ಲಚ್ಯಾಣ, ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ

೧೧. ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಂ. ಶರ್ಮ ದರ್ಬೆ, ಪುತ್ತೂರು ದ. ಕ.

೧೨. ಶ್ರೀ ಟಿ. ಎಸ್. ನಾರಾಯಣರಾವ್
ನಿವೃತ್ತ ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಜಯನಗರ, ಮೈಸೂರು

೧೩. ಶ್ರೀ ಆರ್. ವಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ (ರಾವೆಂಶ್ರೀ)
183 ಹದಿಮೂರನೆಯ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ, ಜಯನಗರ, ಮೈಸೂರು 570009

೧೪. ಶ್ರೀ ಎಲ್. ಆರ್. ಭಟ್
ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಪಿ. ಎಂ. ಹೈಸ್ಕೂಲು ಅಂಕೋಲ ಉ. ಕ.

೧೫. ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕ್ ಐ. ಎ. ಎಸ್. (ನಿವೃತ್ತ) 'ಕಾವ್ಯಾನಂದ'
'ಶ್ರೀ ಗಿರಿ' ನಂ 4/5 ಎ,ಆಲಿ ಅಸ್ಕರ್ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು 560052

೧೬. ಡಾ. ಕೆ. ವಿ. ರಮೇಶ(ಕೊ. ವ್ಯಾ. ರಮೇಶ) ಶಾಸನ ತಜ್ಞರು.
ಭಾರತ ಸರಕಾರದ ಶಾಸನ ಇಲಾಖೆ, ಮೈಸೂರು,

೧೭. ಡಾ, ಟಿ. ವಿ. ವೆಂಕಟಾಚಲ ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಕನ್ನಡ ರೀಡರ್
ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು.

೧೮. ಡಾ. ಪಿ. ಎಸ್. ರಾಮಾನುಜಂ ಐ. ಪಿ. ಎಸ್
ಸುಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್ ಆಫ್ ಪೋಲೀಸ್, ತುಮಕೂರು

೧೯. ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್, ಕಿರಿಯ ಕಾಲೇಜು,
ಬಾಳೆಲೆ, ಕೊಡಗು.

೨೦. ಶ್ರೀ ಟಿ. ಎಸ್. ರಾಜಪ್ಪ, ಸಂಶೋಧನ ಸಹಾಯಕರು,
ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು.

೨೧. ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಎಂ. ನಾಗರಾಜರಾವ್ ಸಂಶೋಧನ ಸಹಾಯಕರು
ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು.

೨೨. ಶ್ರೀ ಕಯ್ಯಾರ ಕಿಞ್ಞಣ್ಣ ರೈ ಪೆರಡಾಲ, ಕೇರಳ.

೨೩. ಶ್ರೀ ಕೆ. ಸಿ ಚೌಡಪ್ಪ ಶೆಟ್ಟಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಸರಕಾರಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ
ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ, ವಸಂತಮಹಲ್ ಮೈಸೂರು 570010

೨೪. ಶ್ರೀ ತಾಳ್ತಜೆ ವಸಂತ ಕುಮಾರ್ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು,
ವಿವೇಕಾನಂದ ಕಾಲೇಜು, ಪುತ್ತೂರು.

೨೫. ಶ್ರೀ ಜಿ. ಟಿ. ನಾರಾಯಣರಾವ್ ಸಂಪಾದಕರು, ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು.

೨೬. ಶ್ರೀ ಟಿ ಕೇಶವ ಭಟ್ಟ 954, ಶ್ರೀವರ್ಧನ 15ನೇ ಮೈನ್‌ರಸ್ತೆ
ಬನಶಂಕರಿ ಎರಡನೇ ಸ್ಟೇಜ್, ಬೆಂಗಳೂರು 560011

೨೭. ಡಾ ಎಂ. ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು,
ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು 560056

೨೮. ಶ್ರೀ ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಕನ್ನಡ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು,
ವಿವೇಕಾನಂದ ಕಾಲೇಜು ಪುತ್ತೂರು.

೨೯. ಶ್ರೀ ಹೆಚ್ ವಿ. ಶ್ರೀರಂಗರಾಜು ನಿವೃತ್ತ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನಿರ್ದೇಶಕರು
ಸರಸ್ವತಿಪುರಂ, ಮೈಸೂರು.

೩೦. ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಎಸ್. ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್(ಎಚ್ಚೆಸ್ಕೆ) ಸಂಪಾದಕರು
ವಿಶ್ವಕೋಶ, ಮಾನವಿಕ ವಿಭಾಗ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು.

೩೧. ಡಾ. ಹೆಚ್. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು,
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕೇಂದ್ರ,
ಬಿ. ಆರ್. ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್, (ಶಿವಮೊಗ್ಗ)

೩೨. ಶ್ರೀಮತಿ ಪ್ರೇಮಾ ಭಟ್ ಶ್ರೀಗುರುಪ್ರಸಾದ. 8105 4ನೇ ಮೈನ್ ರಸ್ತೆ,
ವಿಜಯನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು.

೩೩. ಎಕ್ಕಾರು ಸಂಜೀವ ರಾವ್ ಅಧ್ಯಾಪಕರು,
ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮಂಗಳೂರು.

೩೪. ಕುಮಾರಿ ಟಿ. ವಿ. ಪದ್ಮಾವತಿ ಸಂಶೋಧನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ,
ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು.

೩೫. ಶ್ರೀ ಕೆ. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ ಐ. ಎ. ಎಸ್. (ನಿವೃತ್ತ) ನಂ5. 27 ಅಡ್ಡ ರಸ್ತೆ,
ಗೀತಾ ಕಾಲೊನಿ. 4 ನೇ ವಿಭಾಗ, ಜಯನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು 560011

೩೬. ಶ್ರೀಮತಿ ಕಮಲಾ ಹಂಪನಾ 'ಸ್ವನಿಮಾ' 1079. 9 ವಿಭಾಗ ರಾ. ನಗರ
ಬೆಂಗಳೂರು 560010

೩೭. ಶ್ರೀ ಎಂ. ಎ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಸಂಶೋಧನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಕನ್ನಡ
ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು

೩೮. ಶ್ರೀ ಎ. ವಿ. ನಾವಡ ಕನ್ನಡ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಶ್ರೀ ಭಂಡಾರ್‌ಕರ್
ಕಾಲೇಜು [illegible] ಂದಾಪುರ.

೩೯. ಶ್ರೀ ಹಂಪ ನಾಗರಾಜಯ್ಯ 'ಸ್ವನಿಮಾ' 1079, 5 ವಿಭಾಗ, ರಾ. ನಗರ
ಬೆಂಗಳೂರು 560010

೪೦. ಶ್ರೀ ಎಚ್ ನಂಜೇಗೌಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ,
ವಸಂತ ಮಹಲ್ ಮೈಸೂರು 570010

೪೧. ಶ್ರೀ ಎಂ. ಪಿ. ಮಂಜಪ್ಪ ಶೆಟ್ಟಿ ಸಂಶೋಧನ ಸಹಾಯಕರು, ಕನ್ನಡ
ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು

೪೨. ಡಾ. ಸಿ. ಪಿ. ಕೃಷ್ಣಕುಮಾರ್ (ಸಿ. ಪಿ. ಕೆ.) ಕನ್ನಡ ರೀಡರ್, ಕನ್ನಡ
ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು

೪೩. ಶ್ರೀ ಕ್ಯಾತನಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣ ಸಂಶೋಧನ ಸಹಾಯಕರು, ಕನ್ನಡ
ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು

೪೪. ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಶ್ರೀಧರಮೂರ್ತಿ ಸಹಾಯಕ ಅನುವಾದಕರು, ಕನ್ನಡ
ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು

೪೫. ಶ್ರೀ ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ ಗೋಕರ್ಣ, ಉ. ಕ.

೪೬. ಶ್ರೀ ಎನ್. ಪ್ರಹ್ಲಾದರಾವ್ ಸಂಯೋಜಕ ಸಂಪಾದಕರು, ಕನ್ನಡ
ವಿಶ್ವಕೋಶ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು

೪೭. ಶ್ರೀಮತಿ ಮೋಹಿನಿ 577 ಆಯಿಲ್ ಮಿಲ್ ರಸ್ತೆ, ಮೈಸೂರು 570001

೪೮. ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ಚಡಗ ನಂದನ ಪ್ರಕಾಶನ, 62. 17ನೇಅಡ್ಡ ರಸ್ತೆ,
ಮಲ್ಲೇಶ್ವರ, ಬೆಂಗಳೂರು 560055

೪೯. ಶ್ರೀಮತಿ ಎಚ್. ಬಿ. ಯಶೋಧರಾ ಸಂಶೋಧನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ, ಕುವೆಂಪು
ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಟ್ರಸ್ಟ್ [illegible] ಮೈಸೂರು

೫೦. ಶ್ರೀ ಕೆ. ಜಿ. ನಾರಾಯಣ ಪ್ರಸಾದ್ ಸಂಶೋಧನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು

೫೧. ಶ್ರೀಮತಿ ಹೆಚ್. ಎಸ್. ಪಾರ್ವತಿ 649, 10ನೇ ಮೈನ್, 4ನೇ ಬ್ಲಾಕ್, ಜಯನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು 560011

೫೨. ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎನ್. ಸುಬ್ಬಕೃಷ್ಣ ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಸರಕಾರಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು 570010

೫೩. ಡಾ. ದೇ. ಜವರೇಗೌಡ ನಿವೃತ್ತ ಕುಲಪತಿಗಳು, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಕಲಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು 12. 570012

೫೪. ಶ್ರೀ ನಾ. ಪ್ರಭಾಕರ್ 'ವಸಂತ ಸಾಹಿತ್ಯ', ಪಾಂಡವಪುರ. (ಮಂಡ್ಯ)

೫೫. ಶ್ರೀ ಸೋಮಶೇಖರಗೌಡ ಸಂಶೋಧನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು

೫೬. ಶ್ರೀ ರಂಗಾರೆಡ್ಡಿ ಕೋಡಿರಾಂಪುರ ಸಂಶೋಧನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು

೫೭. ಶ್ರೀ ಸುಬ್ರಾಯ ಚೊಕ್ಕಾಡಿ ಚೊಕ್ಕಾಡಿ, ಸುಳ್ಯತಾಲೂಕು, ದ. ಕ.

೫೮ ಶ್ರೀ ಹೆಚ್. ಆರ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ CITB17. ಮೈಸೂರು 4

೫೯. ಶ್ರೀ ಅ. ರಾ. ಮಿತ್ರ ಕನ್ನಡ ರೀಡರ್, ಸರಕಾರಿ ಸೈನ್ಸ್ ಕಾಲೇಜು, ತುಮಕೂರು

೬೦. ಶ್ರೀ ಕೆ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಯ್ಯ (ಚಿರಂತನ) 577 ಆಯಿಲ್ ಮಿಲ್ ರಸ್ತೆ, ಮೈಸೂರು 570001

೬೧. ಶ್ರೀ ಜಿ. ಜಿ. ಮಂಜುನಾಥನ್ ಸಂಶೋಧನ ಸಹಾಯಕರು, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು

೬೨. ಶ್ರೀ ಸೇವನಮಿರಾಜಮಲ್ಲ ಸಿವಿಲ್ ಜಡ್ಜ್, ಕಾರವಾರ, ಉ. ಕ.

೬೩. ಡಾ॥ ಅನುಪಮಾ ನಿರಂಜನ 515, 7ನೇ ಮೈನ್ 5ನೇ ಬ್ಲಾಕ್, ಜಯನಗರ ದಕ್ಷಿಣ, ಬೆಂಗಳೂರು 41

೬೪. ಶ್ರೀ ಎಲ್. ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್ 'ಜ್ಯೋತಿ' 267, ಮೂರನೆಯ ಬ್ಲಾಕ್, ಜಯನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು 560011

೬೫. ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಸ್. ಪಾಂಡುರಂಗರಾವ್ 'ಮಕ್ಕಳ ಮಂಟಪ', ಶೇಷಾದ್ರಿಪುರಂ, ಬೆಂಗಳೂರು, 560020

೬೬. ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಕಂಠ ಕೂಡಿಗೆ. ಕನ್ನಡ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕೇಂದ್ರ, ಬಿ. ಆರ್. ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್, ಶಿವಮೊಗ್ಗ 577115.

೬೭. ಶ್ರೀ ಶಂಸ ಐತಾಳ ಸಹಾಯಕ ಅನುವಾದಕರು, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು.

೬೮. ಡಾ. ಆರ್ಫ್ವಿಯಸ್ ಸುಂದರಂ ತೆಲುಗು, ಉಪನ್ಯಾಸಕರು,
ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ ಮೈಸೂರು.

೬೯. ಶ್ರೀ ರಾ. ಅನಂತರಾಮು ಕನ್ನಡರೀಡರ್
ಡಿ. ಎಸ್. ಇ. ಆರ್. ಟಿ., ಬಿ. ಪಿ. ವಾಡಿಯಾ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು 560004

೭೦. ಶ್ರೀ ಬಿ. ಹೆಚ್. ಶ್ರೀಧರ ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರಿನ್ಸ್‌ಪಾಲರು, ಶಿರಸಿ, (ಉ.ಕ.)

೭೧. ಶ್ರೀ ಆದ್ಯರಂಗಾಚಾರ್ಯ (ಶ್ರೀರಂಗ) 6ನೇಮುಖ್ಯಬೀದಿ, 28 ನೇ ಕ್ರಾಸ್,
ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ, ಬೆಂಗಳೂರು 560003

೭೨. ಶ್ರೀ ಕೆ. ಸಿ. ಪಂಚಲಿಂಗೇಗೌಡ ಕನ್ನಡ ರೀಡರ್, ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜು,
ಮೈಸೂರು.

೭೩. ಶ್ರೀ ಜಿ. ಎಸ್. ಭಟ್ ಸಹಾಯಕ ಸಂಪಾದಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶ,
ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು.

೭೪. ಶ್ರೀ ಎದುರ್ಕಳ ಶಂಕರನಾರಾಯಣಭಟ್ ರಾಮಕೃಷ್ಣನಿಲಯ,
ಭಾಗಮಂಡಲ, ಕೊಡಗು.

೭೫. ಶ್ರೀ ಚೌಕಾರು ಪರಮೇಶ್ವರಭಟ್ ಕನ್ನಡ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು,
ಕಾವೇರಿ ಕಾಲೇಜು, ಗೋಣಿ ಕೊಪ್ಪ, ಕೊಡಗು.

ಚಿತ್ರಕಾರರು

ಶ್ರೀ ಎಲ್. ದೇವಣ್ಣ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಸರಕಾರಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ
ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು.

ಛಾಯಾಗ್ರಾಹಕರು

ಶ್ರೀ ಎನ್. ಎಂ. ಕುಮಾರ್ S/O ಶ್ರೀ ಎನ್. ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರಭಟ್
ನೀರ್ಕಜೆ ಎಸ್ಟೇಟ್, ಬಿಳಿಗೇರಿ, ಕೊಡಗು.

ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದವರು.

(ರೂ 100-00 ಮೊತ್ತಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಧನ ಸಹಾಯವಿತ್ತವರು 31-12-1977ರ ತನಕ)

ಶ್ರೀ ಜಿ. ಎಂ ಮಂಜನಾಥಯ್ಯ, ಶುಂಠಿಕೊಪ್ಪ, ಕೊಡಗು	ರೂ 1501-00
ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಸ್. ಕುಶಾಲಪ್ಪ, ಕಡಗದಾಳ	501-00
ಶ್ರೀ ವೀರೇಂದ್ರ ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಧರ್ಮಸ್ಥಳ, ದ ಕ.	250-00
ಸೆಕ್ರೆಟರಿ, ನೂತನ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಭಾ ಟ್ರಸ್ಟ್, ಅಂಕೋಲಾ	250-00
ರೈತರ ಸೇವಾ ಸಹಕಾರಿಸಂಘ, ನಿಯಮಿತ, ಬಾಸಗೋಡ	132-00
ಡಾ. ಪ್ರಭಾಕರ್ ಪಂಡಿತ್ ಅಂಕೋಲ	101-00
ಶ್ರೀ ಬೊಮ್ಮು ಶಿವಗೌಡ, ವೈದ್ಯರು ಬೆಳಂಬಾರ, ಅಂಕೋಲ	101-00
ಶ್ರೀ ಎನ್. ಡಿ. ವಿ ಭಟ್ಟ, ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು, ಬೆಳಗಾಂ	101-00
ಶ್ರೀ ಗಣಪತಿ ಶಿವರಾಮ ಭಟ್ಟ, ನೆಡಗೋಡ, ಶಿರ್ಶಿ	101-00
ಶ್ರೀ ಪಾಂಡುರಂಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಾಯಕ, ಲಾರಿಓನರ್, ಅಂಕೋಲ	101-00
ಶ್ರೀ ಕೇಶವ ಡಿ. ಪಡ್ನೇಕರ್, ಕಾರವಾರ	101-00
ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ್ ಸುಬ್ರಾಯ ಹೆಗಡೆ. ನೆಡಗೋಡ, ಶಿರ್ಶಿ	101-00
ಶ್ರೀ ಕಿತ್ತೂರು ದಯಾನಂದ ನಾಡಕರ್ಣಿ, M&Co. ತದಡಿ ಕುಮಟಾ ತಾಲೂಕು	101-00
M/S ಕೆನರಾ ಸಿಮೆಂಟ್ ಫೈನಾನ್ಸ್, ಕುಮಟಾ	100-00
ಶ್ರೀಮತಿ ಬಿ. ಆರ್. ಕಾವೇರಮ್ಮ 1036/2003 ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪುರ, ಮೈಸೂರು	101-00
ಶ್ರೀ ದತ್ತಾತ್ರಯ ರಾಯ್ಕರ್ ಶ್ರೀ ಅನಂತರಾಯ್ಕರ್ ಪೊಪ್ಯುಲರ್-ಸ್ಟೋರ್ಸ್-ಅಂಕೋಲ	101-00

ಈ ಎಲ್ಲ ಉದಾರಿಗಳಿಗೆ ಅನಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು–ಇವರಲ್ಲದೆ 100 ರೂಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಹಣ ನೀಡಿದವರನ್ನೂ ನಾವು ಸದಾ ನೆನೆಯುತ್ತೇವೆ. ಸಂ.